Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 1 (354)
Reede
10. jaanuar
1958. a.
XI aastakäik

Tartu Riikliku Ülikooli rektori käskkiri nr. 1023

25. detsembril 1957. a.

1957/58. õ.-a. talvise eksamisessiooni ettevalmistamiseks ja läbiviimiseks Tartu Riiklikus Ülikoolis käsin:

1. Vastavalt õppeplaanidele ja NSVL KHM-i instruktiivkirjale nr. 1—98, 2. IX 1957. a. läbi viia talvine eksamisessioon järgmiselt:

Ajaloo-Keeleteaduskonna kõigi osakondade kõigil kursustel 12. jaanuarist kuni 9. veebruarini 1958. a.,

Õigusteaduskonna I, II, III kursusel 19. I — 8. II 1958. a., IV kursusel 24. XI — 14. XII 1957. a.,

Majandusteaduskonna I, II, III ja IV kursusel 19. I — 8. II 1958. a.,

Matemaatika-Loodusteaduskonna kõigi osakondade I, II, III, IV kursustel 20. I — 8. II 1958. a. ja V kursustel 6. I — 25. I 1958. a.

Arsteteaduskonna raviosakonna I, IV ja V kursusel 17. I — 6. II 1958. a., II kursusel 10. I — 6. II 1958. a., III kursusel 23. I — 9. II 1958. a.; stomatoloogiaosakonna I, IV kursusel 17. I — 6. II 1958. a., II kursusel 10. I — 16. II 1958. a., III kursusel 23. I — 6. II 1958. a.; farmaatsiaosakonna I, II, III kursusel 17. I — 6. II 1958. a., IV kursusel 20. I — 6. II 1958. a., V kursusel 3. I — 23. I 1958. a.; kehakultuuriosakonna kõigil kursustel 10. I — 23. I 1958. a.

Õppetöö algus kevadsemestril kõikjal 17. II 1958. a. (välja arvatud kehakultuuriosakond).

Märkus: kõigi teaduskondade viimaste kursuste osas toimub eksamisessioon vastavalt õppeplaanidele. Vajaduse korral võivad muudatusi selles osas teha dekaanid.

2. Teaduskondade dekaanidel (üleülikooliliste kateedrite juhatajatel):

a) viia läbi kateedrijuhatajate nõupidamised, kus analüüsida üksikasjalikult eelmiste eksamisessioonide tulemusi ja asetleidnud puudusi, selleks et neid vältida eelseisval sessioonil;

b) arvestuste läbiviimise reguleerimise eesmärgil koostada koos metoodilise komisjoniga arvestuste läbiviimise graafik hiljemalt 1. I 1958. a.

Arvestuste graafiku koostamisel pidada silmas, et kõik kursusel ettenähtud arvestused ei kuhjuks eksamisessioonieelsetele päevadele, kusjuures õppeainetes, milles toimuvad seminarid ja praktikumid, on lubatud arvestused läbi viia mitte pärast viimast seminari või praktikumi; õppeainetes, milles ei ole ette nähtud seminare või praktikume, kuid on ette nähtud arvestus, on arvestus lubatud läbi viia mitte pärast viimast loengut.

c) juhtida kateedrijuhatajate ja õppejõudude tähelepanu arvestuste läbiviimise metoodika küsimustele, pidades otstarbekaks, et õppeainetes, milles toimusid seminarid ja praktikumid, võetaks arvesse üliõpilase vastuseid ja tema iseseisvat tööd kogu semestri jooksul ning selle põhjal kantaks sisse arvestus nendele üliõpilastele, kelle töö kogu semestri jooksul rahuldab;

d) koos metoodilise komisjoniga koostada eksamisessiooni plaanid ja need eelnevalt läbi arutada kursustel. Iga eksami ettevalmistamiseks näha ette vähemalt 3 päeva. Ühtlasi tutvustada üliõpilasi (eriti I kursuse üliõpilasi) kursuseeksamite põhimäärusega ja kehtivate eeskirjadega ajutise töövõimetuse vormistamise kohta.

Eksamisessiooni plaanid esitada kinnitamiseks õppeprorektorile vähemalt 2 nädalat enne eksamisessiooni algust;

e) koos metoodilise komisjoniga organiseerida arvestuste ja eksamite külastamist nii nende teostamise metoodika kui ka hindamise kogemuste ühtlustamise eesmärgil.

Eksamite külastamise plaan koostada hiljemalt 10. I 1958. a.

f) teha teatavaks kõigile üliõpilastele:

1) et mitterahuldavate hinnete ümbertegemine sessiooni ajal võib toimuda ainult üksikutel erandjuhtudel dekaani ettepanekul õppeprorektori loal, kui antud üliõpilane on kogu semestri hoolikalt töötanud ja kui on olemas reaalsed võimalused eksami teistkordse sooritamise ettevalmistamiseks;

2) et eksamisessioonil tekkinud akadeemilised võlgnevused tuleb likvideerida hiljemalt 3. märtsiks 1958. a. (välja arvatud pikemaajalise haiguse puhul).

Üliõpilased, kes ei likvideeri tähtajaliselt akadeemilisi võlgnevusi, eksmatrikuleeritakse.

3) stipendiumi määramise kord. Erilist tähelepanu juhtida vajalike dokumentide õigeaegsele esitamisele ja asjaolule, et vastavalt määrusele saab rahuldava hinde puhul stipendiumi ainult üksikjuhtudel.

g) luua kateedrites vastavalt vajadusele kuni sessiooni lõpuni vajalikud tingimused üliõpilaste iseseisvaks tööks, kindlustades neid kirjanduse, programmide, näitlike õppevahendite ja konsultatsioonide võimalusega.

3. Kateedrite juhatajatel viia läbi kuni 30. detsembrini õppejõudude nõupidamised kõigis eksamite ja arvestuste läbiviimise küsimustes.

4. Teaduskondade dekaanidel esitada hiljemalt 5 päeva jooksul pärast eksamisessiooni lõppu õppeosakonnale materjalid üliõpilaste stipendiumile määramiseks. Stipendiumi määramise komisjonide koosolekute tähtajad teatada aegsasti õppeosakonna ülemale, parteibüroo ja komsomolikomitee sekretaridele ja a/ü komitee esimehele.

5. Pearaamatukogu juhatajal sm. Hiirel kehtestada lugemissaalide lahtioleku aeg 25. XII 1957. a. kuni 10. II 1958. a. Pearaamatukogus igal tööpäeval kella 8—22, laupäeviti kella 8—20, pühapäeviti kella 10—16, õpperaamatukogus igal tööpäeval kella 8—23, laupäeviti kella 8—20, pühapäeviti kella 12—18.

6. Eksamisessiooni ajal keelan ulatuslike koosolekute ja muude massürituste läbiviimise üliõpilaste osavõtul ilma minu loata.

7. Teaduskondade dekaanidel koos metoodiliste komisjonidega teostada käskkirja täitmise kontrolli vastava teaduskonna ulatuses, õppeosakonna ülemal kogu ülikooli ulatuses.

I. SILDMÄE,
rektori aj. kt.

ELKNÜ Tartu linna XI konverentsi delegaatidele

ELKNÜ Tartu linna XI konverentsi avamine toimub laupäeval, 18. jaanuaril 1958. a. kell 16 EPA aulas, Riia tn. 60.

Delegaatide registreerimine algab kell 15.

Onnitlusi uueks aastaks

Tartu Riikliku Ülikooli rektorit ja kogu ülikooli kollektiivi tervitasid uue aasta saabumisel järgmised asutused ja isikud: Moskva ülikooli rektor akadeemik I. G. Petrovski, Leningradi ülikooli rektor prof. Aleksandrov, Valgevene ülikooli rektor Sevtšenko, Sorbonne'i ülikooli professor E. Grillot, Lublini Marie Curie-Sklodowska ülikooli annaalide toimetaja, Dnepropetrovski ülikooli rektor Kutsõi, NSV Liidu saatkonna töötaja Rootsis E. L. Mikkelsaar, Lvovi Riiklik Ülikool, üleliiduline tööstusnäitus, NSV Liidu noorteorganisatsioonide juures asuv üliõpilaste nõukogu, Eesti Riiklik Kirjastus, Tallinna Riikliku Konservatooriumi direktor prof. E. Kapp, ENSV TA Eksperimentaalse ja Kliinilise Meditsiini Instituut, Viktor Kingissepa nimelise Tallinna Riikliku Akadeemilise Draamateatri kollektiiv, Eesti NSV Riiklik Filharmoonia, Riiklik Akadeemiline Meeskoor, Tartu Linna TSN Täitevkomitee, Raadio ja Televisiooni Komitee Tartu stuudio, trükikoda «Tartu Kommunist», trükikoda «Pioneer», Tartu Üliõpilasmeeskoor, TRÜ rahvakunstiansambel ja meie ülikooli lõpetanud Ilves ja Avramenko Sahhalinilt.

Tänuavaldus

Tartu Riikliku Ülikooli Rektorile.

Tartu Linna TSN Täitevkomitee avaldab Teile tänu Teile alluva Majandusteaduskonna õppejõudude poolt osutatud väärtusliku abi eest Tartu Linna TSN Täitevkomitee plaanikomisjonile kohaliku majanduse edasiarendamise perspektiivplaani projekti koostamisel 1959.—1965. aastaks.

Ühtlasi avaldame lootust, et TRÜ õppejõudude ja täitevkomitee töötajate vahel kujuneb koostöö veelgi tihedamaks ja konkreetsemaks.

J. VILTOK,
Tartu Linna TSN Täitevkomitee plaanikomisjoni esimees

Autasustati parimaid spordis

NSV Liidu Kõrgema Hariduse ministri käskkirjaga nr. 1386 21. detsembrist 1957 autasustati rida meie kollektiivi liikmeid kõrgete resultaatide eest spordis 1957. aastal.

Nii premeeriti NSV Liidu korvpallinaiskonna liikmeid M. Otsat, E. Kitsingut ja A. Värki ning kergejõustiklasi V. Maremäed ja L. Keppi kinkidega 500 rubla väärtuses. Aukirjadega autasustati TRÜ dotsenti F. Kudu ja korvpalliitreenerit TRÜ vanemõpetajat E. Naaritsat.

PARTEI ELU

Rohkem konkreetseid tegusid

(Mõtteid TRÜ partei-algorganisatsiooni viimaselt üldkoosolekult)

On selge, et kommunistlik kasvatus üliõpilaste keskel on lahutamatult seotud õppetöö protsessiga. Sellepärast kõneleme ka tavaliselt õppe- ja kasvatustööst koos. Samal ajal aga ei tohi unustada, et õppejõu kasvatuslik osa üliõpilaste keskel ei saa piirduda ainult loengute ja praktikumide läbiviimisega. Peaks olema loomulik näha meie õppejõude sõbralikult vestlemas üliõpilastega loengu vaheajal või ühiselamus, osa võtmas komsomolikoosolekutest, kursuseõhtutest ja teistest üliõpilaste üritustest. Sageli on võimalik üliõpilast paremini tundma õppida, temale läheneda ja talle ünes või teises küsimuses vanema seltsimehena nõu anda just väljaspool otsest õppetöö protsessi. Peab aga kahjuks ütlema, et paljudel meie õppejõududel lonkab just see osa kasvatustööst. Sellepärast oli kahtlemata õigustatud ülikooli parteibüroo poolt just õppetöö välise kasvatustöö probleemide panemine partei viimase üldkoosoleku päevakorda.

Olgu need sissejuhatavad read pühendatud neile «teoreetikuile», kes püüdsid koosolekul nulli peale viia õppevälise kasvatustöö osatähtsust ja neile Arstiteaduskonna seltsimeestele, kes kaitsevad seisukohta, nagu võiks õppejõud üliõpilaste ühiselamut külastada ainult siis, kui seal on midagi kohutavat ja erakorralist juhtunud.

POLIITINFORMATSIOONIDEST JA KURSUSE HOOLDAJATEST

Palju ja korduvalt on nendest juttu olnud varem ja üsna palju räägiti neist ka sel parteikoosolekul. On arusaadav, et poliitinformatsioonid ei pea olema lihtsalt ajalehtede materjalide ümberjutustamised õppejõu või üliõpilase poolt (nii nagu nad paljudel juhtudel kippusid olema aasta-paar tagasi). Kuid kahtlemata on vajalik ja võimalik süstemaatiliselt läbi viia selliseid üritusi nagu vastutavate nõukogude ja parteitöötajate ning tootmisalaste eesrindlaste, leitutajate ja ratsionaliseerijate esinemised üliõpilaste ees, rahvusvahelised ülevaated, kohtumised vanade revolutsionääridega, küsimuste-vastuste õhtud, diskussioonid ja vestlused üliõpilasi huvitavates küsimustes ine. Kahjuks aga kiputakse meil rohkem rääkima sellistest üritustest kui neid tegelikult ellu viima. Sellepärast oli ka täiesti õige see kriitika, mille alla langesid need parteiorganisatsioonid (Matemaatika-Loodus- ja Arstiteaduskonna parteiorganisatsioonid), kes formaalsete poliitinformatsioonide vastu võideldes jätsid üldse poliitilise kasvatustöö ürituste läbiviimise unarusse.

Parteikoosolek nõudis ka teaduskondade parteiorganisatsioonidelt suurema tähelepanu osutamist kursusehoolduste töö juhtimisele ja suunamisele. Muidugi oleks väär mõelda, nagu peaks kursusehooldaja olema ainukeseks kasvatustöö teostajaks kursusel (kuigi juhtiv ja organiseeriv osa kahtlemata kuulub selles suhtes temale). Meie kasvatustööl saab olla positiivseid tulemusi ainult sellisel juhul, kui kogu meie õppejõudude kollektiiv selest üksmeelselt osa võtab. Ülikooli rektoraadil tuleks rohkem õppejõudude käest nõuda, et nad täidaksid oma ülesandeid mitte ainult teadlaste ja lektoritena, vaid ka kasvatajatena. Paljud sõnavõtjad rõhutasid õigustatult, et õppejõudude kaadri valik ja kommunistlik kasvatus on otsustavaks lüliks kogu meie õppe- ja kasvatustöö protsessis üliõpilastega.

PARTEIORGANISATSIOONI JUHTIVAST OSAST JA KOMMUNISTIDE VASTUTUSE TÕSTMISEST

Meil on teaduskondi ja osakondi (Õigusteaduskond, kehakultuuriosakond), kus parteiorganisatsioonid juhivad süstemaatiliselt ja sihikindlalt teisi ühiskondlikke organisatsioone ja abistavad dekanaati kommunistliku kasvatuse teostamisel. Kahjuks aga pole kõik parteiorganisatsioonid täielikult kujunenud veel selliseks juhtivaks ja vajalikult abistavaks jõuks. Kuid ometi on see kommunistliku kasvatuse edukuse üheks peamiseks tagatiseks, kuivõrd konkreetselt ja asjalikult selle juhtimisega tegeleb teaduskonna parteiorganisatsioon.

Partei üldkoosolek oma otsuses nõuab, et teaduskondade parteiorganisatsioonid koos ülikooli parteibürooga suunaksid kommuniste konkreetselt osa võtma kommunistlikust kasvatusest kursustel, et tõstetaks nõudlikkust iga kommunisti vastu tema poolt teostatud töö suhtes.

See, kuidas iga kommunist praktiliselt töötab üliõpilaste keskel kui poliitiline juht ja kasvataja, sellest sõltub ka suurel määral tema autoriteet. Arvame, et kommunist-õppejõud, kellel on head teadmised oma erialal ja kes on seejuures hea pedagoog, ei vaja parteibüroolt mingit erilist abi oma autoriteedi toetamiseks (nagu seda mõned sõnavõtjad nõudsid).

MÕNEDEST PUUDUJAAKIDEST

Koosoleku käigus ilmnes, et küsimust ettevalmistav komisjon oli töötanud pealiskaudselt, mistõttu probleemi analüüs komisjoni poolt esitatud ettekandes ei olnud küllalt sügav. Paraku aga kippusid ka paljud sõnavõtjad-kommunistid kõnelema rohkem üldiselt kasvatustöö probleemidest ja hoidusid konkreetselt käsitlemast seda, kuidas nad ise ja teised kommunistid teostavad kommunistlikku kasvatust üliõpilaste keskel.

Kahjuks oli ka FKP Tartu Linnakomitee sekretäri sm. Kivimaa ettekanne linna XIII parteikonverentsi tulemustest vähe seotud poliitilise kasvatustöö küsimustega Tartu Riiklikus Ülikoolis.

O. KUULI

TRÜ ÜHISELAMUTE SOTSIALISTLIKU VÕISTLUSE TINGIMUSED 1957/58. õ.-a.

Üliõpilaste ühiselamute kultuurilise taseme tõstmiseks ja sisekorra parandamiseks kuulutavad TRÜ komsomoli- ja ametiühingukomitee välja sotsialistliku võistluse paremate toakollektiivide ja paremate ühiselamute väljaselgitamiseks.

I

1. Võistluste tulemuste selgitamiseks moodustatakse:

a) üldkomisjon ühiskondlike organisatsioonide ja administratsiooni esindajatest koosseisus 8—10 liiget;

b) ühiselamutesisesed komisjonid koosseisus mitte alla kolme liikme.

2. Ühiselamusisene komisjon kontrollib vähemalt kaks korda kuus tubade korrasolekut ja puhtust. Võistlusalast kontrolli ei teostata kella 21—9.

3. Iga kontrolli tulemused kantakse vastavasse tabelisse või graafikusse viie- või sajapallilise hindesüsteemi kohaselt. Tabel kontrolli tulemustega peab asetsema ühiselamus kõigile nähtaval kohal.

Kontrolliga seoses olevaid küsimusi ja avastatud puudusi peab samuti kajastama ühiselamu seinaleht.

4. Komisjonide kontrollkäikude eesmärgiks ei tohi olla ainult passiivne punktide arvestamine, vaid aktiivne võitlus elamiskultuuri tõstmise ja sisekorra parandamise eest.

5. Kontrollimise objektiks ühiselamutes on ka ühisel kasutusel olevad ruumid. Nende korrasolekut hinnatakse punkt 3 ettenähtud korras.

6. Ühiselamutevahelises võistluses arvestatakse mitte üksnes tubade ja üldkasutatavate ruumide korrasolekut vaid ka kõiki ühiselamus korraldatavaid üritusi, samuti aga ka ühiselamukollektiivi nimel toimuvaid üritusi

II

7. Kord semestris, s. o. 1. veebruaril ja 1. aprillil teostatakse üldkomisjoni poolt võistluste tulemuste kokkuvõte.

8. Parimad ühiselamud ja parimad toad kuuluvad premeerimisele.

Ühiselamute vahelise võistluse osas:

I koht — auhind radioola «Oktava».

II koht — auhind radioola «Daugava».

III koht — auhind elektrigrammofon «Smena».

Tubadevahelise võistluse osas jagatakse auhindu parimatele tubadele igas ühiselamus.

9. Tubade paremusjärjestuse alusel jaotatakse ka juurdesoetatud varustus ühiselamutes.

10. TRÜ ühiselamute sotsialistliku võistlusega võetakse osa üleliidulisest üliõpilaste ühiselamutevahelisest sotsialistlikust võistlusest, mille tingimused on avaldatud NSVL Kõrgema Hariduse Ministeeriumi poolt.

TRÜ komsomolikomitee ja ametiühingukomitee

ÜTÜ

Parandada üliõpilaste teaduslike tööde kirjastamist

Viimastel aastatel on kujunenud heaks traditsiooniks avaldada trükis üliõpilaste paremaid konverentsi- ja võistlustöid, mis on saanud üldise tunnustuse ja mille avaldamine trükis võiks veelgi rohkem tõstatada uusi probleeme ühe või teise teadusharu huvitavamate küsimuste lahendamisel.

On vaieldamatu tõsiasi, et üliõpilastööde avaldamine trükis on andnud suure panuse teadusliku töö tõusule üliõpilaste eneste hulgas. Rida üliõpilasi—ÜTÜ liikmeid — on heade teaduslike tööde tõttu tuntud ka väljaspool meie õppeasutust. Vastavalt oma erialale tegelevad paljud üliõpilased aktiivselt ka teiste teaduslike uurimisasutuste (TA Loodusuurijate Selts, TA instituudid, Eesti Geograafia Selts jt.) juures, avaldades vastavais väljaandeis ka oma töid. Enamus neist teadusehuvilistest on esimesed kogemused teaduslikuks uurimistööks omandanud ÜTÜ ringides.

TRÜ ÜTÜ-s on 1300 liiget. Seda arvu peetakse mitteküllaldaseks. Samuti peetakse tagasihoidlikuks üliõpilaste suunamist ja rakendamist teaduslikule tööle. Viimane on muidugi õige ja selles osas kavatseb ÜTÜ uus nõukogu olukorda tublisti parandada.

Möödunud õppeaastal valmis ÜTÜ ringides 494 tööd. See on küllalt austust äratav arv, kui meenutame, et terves reas teistes kõrgemates õppeasutustes pole isegi ÜTÜ liikmete arv ulatunud veel sellise arvuni. Tundub, nagu oleks olukord hea. Kuid nii see ei ole. Teha on veel palju.

ÜTÜ ringides ei ole teadusliku töö küsimuste lahendamine vajalikul tasemel, mistõttu tööde kvaliteet jätab tihti soovida. Töö ringides on sageli üksluine, mitte kõiki liikmeid hõlmav. Peaaegu igas ringis on teatud ringkond, kes ei võta tõost aktiivselt osa. Pole vaja liikmete arvu suurendada, vaid kõik aktiivselt tööle rakendada. Ringide koosolekuid külastavad juhendavad õppejõud juhuslikult. Vähe antakse suunavaid ülesandeid ja tõstatatakse uusi probleeme. Kursusetööst ei kasva alati teaduslik töö. Juhendajate poolt antakse vähe metoodilisi teadmisi teadusliku töö viimistlemisel ja lõplikul vormistamisel. Teaduslike probleemide lahendamisel ei lähtuta alati selle seosest praktilise eluga, kasulikkusest rahvamajandusele.

Tuleb silmas pidada, et teaduslike tööde teoreetiline plaan olgu reaalne, tihedalt seotud uuritava probleemi ja rahvamajanduslikult praktilise kasulikkusega. Ringe ja teaduslikke töid juhendavail õppejõududel tuleb pidevalt suunata ja kontrollida töö teostajat, anda metoodilisi teadmisi ja vajalikku nõuannet tööde lõplikul viimistlemisel.

Seni on osutunud viidete ja tsitaatide kasutamisel teaduslike tööde vormistamisel heaks eeskujuks «Üliõpilase meelespea». Tuleks võtta kaalumisele, kas mitte ÜTÜ liikmetele välja anda eribrošüür, milles oleksid kõik vajalikud juhised.

TRÜ ÜTÜ nõukogu pole küllaldase tähelepanuga suhtunud parimate üliõpilastööde trükiks ettevalmistamisele. Rida töid on seisnud ringides kuude kaupa lõplikult vormistamata. Osa töid (1957. a. võistlustööd) on valminud viimasel kursusel. Üliõpilase lahkudes on nende tööde ettevalmistamine trükiks raskendatud. Et trükis esitatavate tööde põhiosa valitakse ka tulevikus võistlustöödest, siis poleks paha, kui koos võistlustööga esitatakse ka trükivalmis lühikokkuvõte (12—14 lk.).

ÜTÜ iga-aastane tänsustatud kirjastamisplaan on osa TRÜ kirjastamisplaanist. Plaani realiseerimiseks on vaja vastavat eeltööd. ÜTÜ kirjastamisplaan tuleb järgnevaks õppeaastaks koostada juba eelmise õppeaasta kevadsemestril, s. o. ajal, millal on selgunud võistlustööde tulemused. Selline kord tagab üliõpilastööde vihiku sisukama koostamise, materjalide viimistlemise, toimetaja ja toimetuskolleegiumi õigeaegse töö ning valmis käsikirja trükkimiseks üleandmise. Senini pole aga saadud koostada isegi perspektiivplaani, sest vähesed kateedrid (geoloogia, taimefüsioloogia) teavad sügissemestril, missugustest töödest kujunevad kevadeks võistlustööd. Võistlustööde teostamisele tuleb eelkõige õppejõududel endil suunata üliõpilasi.

Kõigist neist ja veel teistestki puudustest, mida siin ei loetleta, on tingitud mitteregulaarne ja erineva teadusalase sisuga «TRÜ üliõpilaste teaduslike tööde vihikute» ilmumine.

Tehtud vigu tuleb parandada ja edaspidises töös arvestada. Käesoleval ajal ongi päevakorral kahe uue teaduslike tööde vihiku ettevalmistamine. Selle koostamisele tuleb kõigil ringidel ja juhendajatel kaasa aidata. Tuleb kiiresti selgitada 1957. a. kevadsemestril esitatud parimad tööd, astuda kontakti nende autoritega ja tööd kõigi nõuete kohaselt vormistatult (töö pikkus 12—14 lk. trükis, autori allkirjaga varustatult; juhendaja retsensiooni ja soovitusega trükis avaldamiseks; vajadus esitada lisamaterjalid (fotod, skeemid, tabelid); lõpul kirjanduse loetelu jne.) esitada TRÜ ÜTÜ nõukogule.

Üliõpilastööde kirjastamine aga kujunegu heaks stiimuliks teaduslike probleemide edasisel uurimisel ja üliõpilaste teadusliku töö propageerimisel meie vanas ülikoolis.

K. KIRT,
TRÜ ÜTÜ nõukogu kirjastamissektori juhataja

Uuest

Teaduslikel ringidel on mitmesuguseid tööstiile, mis võivad olla tingitud nii teaduse eriharude spetsiifikast kui ka muudest teguritest (juhatuse töövõime, kujunenud traditsioonid). Osa teadusharusid (füüsika, keemia, keeleteadused) lubavad raskemini leida ringides käsitlemiseks probleeme, mis võiksid tekitada huvi väljaspool antud kitsa teadusalaga tegelevaid üliõpilaste ringkondi. Kuid on teadusharusid (ajalugu, kirjandus), mis juba oma olemuse poolest on määratud laiadele ringidele.

Kuigi sulgumine oma kitsa eriala piiridesse ei ole teretulnud nähtuseks ühelegi teaduslikule ringile, siis oleks täiesti taunitav selline töömeetod laia üldise profiiliga ringile. Kahjuks harrastas veel kuni käesoleva õppeaastani põhiliselt sellist töömeetodit ÜTÜ kõige avaram profiiliga teaduslik ring — ajalooring. Kui ka ringi möödunud-aastase juhatuse esimees Heldur Palli suutis oma isikliku entusiasmiga luua eeldused ringi töö kvalitatiivseks muutmiseks, siis jäi ringi tegevus sobiva aktiivi puudumise ja sissejuurdunud «nokitsemisstiili» takistava mõju tõttu ikka veel ajalooteaduse jaoks lubamatult kitsastesse raamidesse.

Analüüsides ajalooringi tegevust käesoleva õppeaasta esimese semestri jooksul, tuleb täheldada olulisi muutusi ringi tööstiilis. Kõigepealt on kadunud hallid kursusetöid refereerivad koosolekud. Nende asemele on asunud elavad (kohati termilised) diskussioone tekitavad koosolekud, mille teemadeks on ajalooteaduse aktuaalsed, ühiskondlikku kõlapinda leidnud küsimused. Nii äratas üldist huvi üliõpilaste laiatooriumi ette, teravatest teaduslikest probleemidest kinnihaaramine, osakonna üliõpilaste enamiku aktiivse huvi tekkimine ringi töö vastu — see kõik on asetanud ringi juhatuse uutesse töötingimustesse. Kõigepealt osutus mitmekordistunud töökoormuse ja vastutuse tõttu võimatuks jätkata juba aastaid valitsenud väära juhtimispraktikat, mis asetas kõik juhtimisraskused kuni pisiasjadega tegelemiseni juhatuse esimehe õlgadele. Sel aastal oleme püüdnud tõsta juhatuse iga üksiku liikme vastutust temale määratud kindla tööpiirkonna ülesannete täitmise eest. Ja senine tööpraktika näitab, et juhatuse liikmed on mitte üksnes täitnud neile pandud kohustused, vaid on esinenud korduvalt omapoolse initsiatiiviga. Siin on tegemist muidugi ka töötulemuste tagasimõjuga. Rea ürituste õnnestumine ja üldise huvi tekkimine ringi töö vastu stimuleerib omalt poolt juhatust otsima veelgi paremaid tõövorme. Eriti heameel on märkida, et omapoolse algatusega on esinenud ka mitmed ringi lihtliikmed. Nii tegi V kursuse üliõpilane R. Pullat ettepaneku viia läbi kevadsemestril koosolek teemal «Eesti arstid I maailmasõjas», milleks tal on kogutud juba rikkalik materjal.

Kolme- ja enamatunniliste diskussioonide läbiviimine rohkem kui 100-liikmelise auditooriumi ees nõuab juhatuselt kõrget teoreetiliste ja praktiliste teadmiste taset, kiiret juhendavat õppejõudu see esimene filter, millest käivad läbi koosolekute ettekanded, konverentsi- ja võistlustööd.

Selleks et tõsta juhatuse töövõimet teaduslik-metodoloogiliste küsimuste lahendamisel, otsustas ajalooringi üldkoosolek seada juhatuses sisse erilise teadusliku konsultandi koha. Üksmeelselt valiti sellele vastutusrikkale kohale V kursuse üliõpilane Heldur Palli, kes oma sügavate teadmistega ajaloo kõige mitmekesisematelt aladelt ja viljaka teadusliku tegevusega on võitnud õppejõudude ja üliõpilaste üldise lugupidamise.

Oluliseks muutuseks ajalooringi tööstiilis võib nimetada ka seda, et esmakordselt on ringi liikmed hakanud pidevalt esinema Tartu ettevõtete ja asutuste töötajate ees. Nii on juhatuse liige Tunne Sink esinenud juba kümmekond korda Tartu töötajate ees loengutega «Keelata aatomirelv» ja «Revolutsioonilise miilitsa tegevus Eestis 1917. a.». Edaspidi on kavas anda loeng Tartu ülikooli ja linna komsomoli ajaloost. Ettekannet valmistab ette 11-liikmeline üliõpilaste grupp dots K. Siilivase juhtimisel.

Vaadeldes ajalooringi tööd perspektiivis tuleb konstateerida, et on olemas kõik eeldused uue tööstiili — teravad probleemid, massiline auditoorium — edasiseks juurutamiseks.

A. VAHEMETSA,
ÜTÜ ajalooringi juhatuse esimees

tööstiilist ÜTÜ ajalooringis

AEROIONISATSIOONI probleemist

Hiljuti toimus Riias teine teaduslik nõupidamine, mis oli pühendatud aeroioonide füsioloogilise toime ja terapeutilise rakendamise küsimustele. Konverentsist oli osavõtjaid üleliidulises ulatuses, eriti Leningradist, Moskvast, Riiast, Kislovodskist, Pjatigorskist ja mujalt, sealhulgas ka Tartust. Ettekannetega esinesid füüsikud ja meedikud. Konverentsi 45-st ettekandest oli 9 Tartust (dots. A. Mitt, van.-õp. J. Reinet, dots. P. Prüller, dots. E. Raudam, dots. E. Siirde, med. tead. kand. H. Vahter, assist. K. Tammera ja üliõpil. H. Tammet ning kaasautorid).

Füüsikud kirjeldasid uusi aparaate, millega on võimalik produtseerida aeroioone ja neid kindlaks teha õhus. Arstid andsid ülevaate sellest, milles avaldub aeroioonide füsioloogiline toime ning ravi efektiivsus.

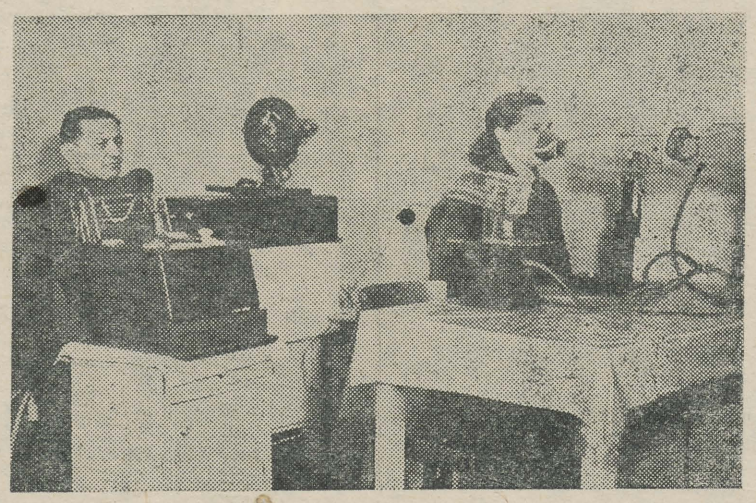

Pildil: Tartu Riikliku Ülikooli füüsikute poolt konstrueeritud originaalsete aparaatide kasutamine ravi otstarbel Vabariikliku Tartu Kliinilise Haigla kõrva-nina-kurgu osakonnas. R. HANSENI foto

Aeroionisatsiooni küsimused hõlmavad meditsiinis ühte uuemat probleemi — elektrofüsioloogia valdkonda. Selle järgi on elusa organismi eksisteerimiseks vajalik elektriline keskkond. Negatiivselt laetud õhumolekulid ehk aeroioonid avaldavad organismile kasulikku toimet, tõstes ainevahetust; positiivsed laengud avaldavad vastupidist toimet. Kunstlikult negatiivsete või positiivsete ioonide hulka tõstes on seega võimalik mõjustada organismi seisundit soovitud suunas. Seda asjaolu kasutatakse ära mõningate haiguste ravimisel.

Kliinilised tähelepanekud näitavad, et negatiivsete ioonide sissehingamine avaldab head raviefekti kõrgenenud vererõhu puhul, ninanohu (oseena) ja kõhetuslike seisundite puhul hingamisteede limaskestades ning bronhiaal-astma puhul; samuti on kindlaks tehtud negatiivsete aeroioonide soodne toime haava paranemisele.

Ka Tartus on olnud võimalik viimase 3 aasta jooksul rakendada ravi negatiivsete aeroioonidega nimetatud haiguste puhul. See on olnud võimalik meie ülikooli füüsikute van-õp. J. Reineti, dots. P. Prülleri, dots. A. Miti jt. abi tõttu. Nende poolt on konstrueeritud rida originaalseid aparaate ioonide tekitamiseks kunstlikult, nagu elektroefluviaalne aeroionisaator (koos konstruktor V. Kiisiga), termoionisaator, inhalaator-ionisaator, aerosoolionisaator, hapniku ionisaator jt. Nimetatud aparaatide võimsus on palju suurem kui neil, mis on mujal kasutusel. Nimetatud aparaate on kasutusel TRÜ kõrva-nina-kurguhaiguste, närvihaiguste ja kirurgiakateedrites, kus teostatakse eksperimentaalseid vaatlusi ja nende kateedrite kliinilistes baasides kasutatakse ravi otstarbel märgatava eduga.

Et soodustada füüsikute ja meedikute koostööd tervishoiualaste küsimuste lahendamisel, oleks vaja Tartu Riiklikus Ülikoolis luua aeroionisatsiooni-alane laboratoorium, mis tegeleks keskendatult nende tehniliste, füsioloogiliste ja ravialaste küsimuste uurimise ja lahendamisega.

Olgu lõpuks märgitud veel seda, et van.-õp. J. Reineti, dots. P. Prülleri ja dots. A. Miti poolt konstrueeritud aeroionisaatoreid mainitakse Suure Meditsiinilise Entsüklopeedia äsja ilmunud teises köites.

Dotsent E. Siirde

AVALDAME MÕTTEVAHETUSE KORRAS

Kuidas läbi viia konverentse

Milleks on ÜTÜ keskorganid vajalikud üliõpilaste teaduslikele ringidele? Nad peavad looma võimalusi üliõpilaste teaduslike tööde avaldamiseks ja populariseerimiseks ning organiseerima kogemuste vahetamist ringide vahel. Selleks koostab ÜTÜ teaduslike tööde kogumikke ja korraldab teaduslikke konverentse.

Missugusel määral täitis neid ülesandeid TRÜ ÜTÜ XI teaduslik konverents 17.—19. apr. 1957. a.?

Konverents viidi läbi põhiliselt 18. aprillil; sel päeval õppetööd ei toimunud ja sektsioonide istungid kestsid hommikust õhtuni. Selle mooduse p o o l t kõnelesid mõnedki argumendid. Esiteks oli vastaval komisjonil kampaania korras kergem konverentsi läbi viia. Teiseks võis üheks päevaks saada täielikku vabastust õppetööst.

Töö tegelikku kulgu vaatleme bioloogia alasektsiooni näite varal.

18. aprill, kell 10. Botaanika-auditoorium on puupüsti täis. Kuulatakse tähelepanelikult botaanikute ja külaliste ettekandeid. Viimased lahkuvad varsti koos saatjatega: on ju vaja ka Tartu linna vaadata.

Kell 13. Äsja lõppes esimene istung, kohe algab järgmine. Kolmandik kuulajaskonda, peamiselt nooremad üliõpilased, lahkuvad väsinult. Zooloogide ettekannetele järgnevaid pikki vaidlusi kuulavad vähem asjasse pühendatud tüdinult kella vaadates. Naaberauditooriumis peetakse nõu, missugusele esinejale milline raamat kinkida. Alasektsiooni juhataja leiab endale asendaja ja läheb lõunale. Istungi lõpuks hõreneb auditoorium tunduvalt.

Kell 18 toimunud taimefüsioloogide ja geneetikute istungist võttis osa ainult kümmekond üliõpilast ja õppejõudu — kõige vastupidavamad.

Siit leiame põhilised argumendid konverentsi ühepäevase kestvuse v a s t u.

1. ÜTÜ konverentsikomisjon ei suuda ka parima tahtmise juures juhtida korraga 17 alasektsiooni tööd.

2. Istungid kujunesid väga pikkadeks Näiteks peeti 18. aprillil füüsika alasektsioonis 10 ettekannet, bioloogia alasektsioonis 8 ettekannet, arvestamata külalisettekandeid. Sellistes tingimustes on väga raske osa võtta kogu alasektsiooni tööst.

3. Et kõik sektsioonid töötasid samaaegselt, oli kogemuste vahetamine ringide vahel minimaalne.

Et ka ettekannete teesid jäid trükkimata, võib lugeda TRÜ ÜTÜ XI teaduslikku konverentsi ainult formaalselt õnnestunuks. Tõsi küll, kanti ette kaugelt üle saja töö, kuulati külalisettekandeid jne. See kõik aga oleks võinud toimuda ka ringide töökoosolekute käigus.

Kuidas viia läbi ÜTÜ järgmine konverents, et ta täidaks eelmisest paremini oma ülesandeid?

1. Konverentsi aeg peaks olema pikem: umbes kaks nädalat.

2. Konverents tuleks läbi viia teaduskondade või ÜTÜ osakondade kaupa, vältides paljude sektsioonide (eriti lähedase temaatikaga) paralleelset tööd. Plenaaristungid toimuksid siis iga sektsiooni töö lõpetamise puhul ja konverentsi lõpul.

3. Konverentsi organiseerimise ja läbiviimise raskus tuleks panna osakonnanõukogudele ja ringide juhatustele; ÜTÜ keskorganeile jääks vaid kooskõlastav ja kontrolliv osa.

4. Vabu päevi konverentsiks pole vaja. Selle asemel võiks soovitada isetegevusringidel ja ühiskondlikel organisatsioonidel piirata oma üritusi konverentsi päevadel.

5. Kui konverentsi aeg ja läbiviimise kord osutuvad õnnestunuiks, tuleks nad muuta traditsioonilisteks.

6. Võimalikult vara tuleks trükkida ettekannete teesid ja konverentsi kava.

T. TIMM,
zooloogiaringi liige

Pilk mööduvusse ja tulevikku

Üheks kõige rohkem levinud rahvatraditsiooniks on «õnnevalamine» uusaastaööl. Selle kaudu püütakse teada saada tulevikku, kõike seda, mis sünnib järgmisel aastal. Tahtsime meiegi, üliõpilased, näha uusaastaööl oma ülikooli tulevikku ja selleks «õnne valada», kuid, oh häda, «õnnevalajate» hulk ületas selleks määratud tina koguse ja nii pidimegi sellest lõbust loobuma. Tulevikku aga tahaks siiski teada. Järelikult tuleb selle teadasaamiseks kasutada teisi teid — vaadelda seda eilse ja tänase ning meie majandusmeeste tulevikukavade valgusel.

Alustame eilsest ja tänasest.

TRÜ teeb ise nii jooksvat kui ka kapitaalremonti, samuti kapitaalehitust. Selleks kulutati 1955. aastal 942 000 rubla, 1956. aastal 1 miljon 500 000 rubla, 1957. aastal 1 miljon 910 000 rubla. Nagu siit näha, on ehitustöödeks kulutatud summad igal aastal suurenenud ümmarguselt ½ miljoni võrra. 1958. aasta assigneeringud pole küll veel lõplikult kindlaks määratud, kuid kõigi eelduste kohaselt suurenevad nad veelgi. Seejuures on teostatud tööde maht suurenenud veelgi kiiremini, sest suure osa möödunud aasta suurima ehitusobjekti — staadioni — ehitustöödest tegid üliõpilased ja õppejõud ühiskondliku töö korras.

Teisena tuleks nimetada kohvikut, mis meil valmis samuti möödunud aastal.

Samal ajal alustati Tiigi tänava ühiselamu põhjalikku ümberehitamist.

Möödunud aastal jõuti ümber ehitada 1 tiib, kuid ka selle varal saab juba ettekujutuse sellest, milliseks kujuneb see ühiselamu tulevikus...

Koridorisüsteem kaotab tubadest läbikäimise ja toad ehitatakse tunduvalt väiksemad (3—4 inimesele). Keskkütte sisseehitamisega kaovad häiriv jahedus ja vingumürgistusjuhud üliõpilaste toimikutest ambulatooriumis. Ette on nähtud ka korralikud klubiruumid.

See on kahtlemata suur töö ja seda ei suudeta valmis teha ühe aastaga. Nende tööde teostamiseks ongi planeeritud 3—4 aastat. Osalt oleneb nende tööde teostamine sellest, kui kiiresti valmib ülikooli uus ühiselamu, mida ehitab Tartu Üldehitustrust. Ümberehitustega Tiigi ühiselamus väheneb seal kohtade arv tunduvalt ja kui ümberehitus kiiresti lõpetada, ähvardaks meie ühiselamute fondi veel suurem kohtade puudus kui seni.

1958. aasta plaanis on veel raamatuhoidla ehitamine peahoonesse, botaanikaaia kasvuhoonete suurem korrastamine, õppehoone nr. 4 varustamine keskküttega, terve rea hoonete katmine uute katustega. Hakatakse välja kujundama igati eeskujulikke õppekabinette, mis varustatakse uute seadmetega (pedagoogika, foneetika jt. kabinetid).

Üliõpilaste elamis- ja õppimistingimuste parandamise kasuks räägib seegi asjaolu, et ühiselamud varustatakse reformpõhjaga vooditega, riidekappidega ja riiulitega. Seni on eriti suur puudus olnud just riidekappidest. Hakatakse ümber korraldama valgustusseadmeid, mis õige mitmel pool on vananenud ega vasta kaasaja nõuetele.

1959. aastal saab ülikool endale klubi Tähe tänavas. Jätkuvad staadioni viimistlustööd.

Veel kaugemas perspektiivplaanis on lasteaia ja lastesõime asutamine, Sangaste lossi muutmine turismibaasiks, Kääriku spordibaasi väljaehitamine jne. Häid kavatsusi on küll ja küll, kuid kaugemale me ei kavatsenud vaadata, piisab sellestki, et saada ettekujutus ehitustegevuse homsest päevast ülikoolis.

E. UUK

Meie eesrindlikumaid üliõpilasi

Udo Kangur — usun, et seda nime on kuulnud peaaegu kõik meie üliõpilased. Temast räägitakse ju nii palju: sportlased räägivad temast kui tublist suusatajast, komsomolitöötajad kui suurepärasest osakonna sekretärist, staadioni ehitajad kui tribüünimeistrist ja kursusekaaslastele on ta heaks kursusevanemaks. Lõbus, vaimukas või tõsine ja mõtlik, selline on U. Kangur, vastavalt olukorrale. «Vahva poiss,» ütlevad kursusekaaslased.

Esitan sm. Kangrule endale mõned küsimused.

«Missuguseid saavutusi on teil oma erialal?»

«Ei mingisuguseid, mis väärikstd nimetamist. Möödunud aastal õnnestus mul Tartu linna esivõistlustel suusatamises välja sõita I järk. No TRÜ «teates» olen ka mõned korrad sõitnud.»

«Missuguseid võistlusi peate kõige tähtsamaks?» uudishimutsen edasi.

«Raske vastata, möödunud aastal Käärikul peetud Eesti kõrgemate koolide esivõistlused olid päris pingsad. Meiega koos võistlesid veel Petrozavodski suusatajad. Mul tuli sõita esindusmeeskonnas 4×10 teatesõidus esimest vahetust. Oli plaanis tulla esimeseks, reaalsed võimalused selleks olid olemas, kuid Petrozavodski meeskond... seda lüüa oli kaunis utoopiline üritus. Võtsin appi kavaluse, «hanitasin» veidike. Enne tõusu sõitsin esimeseks, minu järel oli II meeskonna esindaja ja siis Petrozavodski mees. Tõusul möödumisvõimalusi ei olnud. Niikaua kui külaline mäe otsa sai, olin mina juba ammu tema silmist metsa vahele kadunud. Nii saime juba esimeses vahetuses edumaa sisse, meie teised hoidsid seda ja... tulimegi esimeseks.»

Osakonna komsomolikoosolek ...Udo Kangur silmitseb tähelepanelikult osavõtjaskonda, kas kõigil on ruumi rõivaste jaoks, kes puudub jne. Aga ega puudujaid kehakultuurlastel polegi palju — distsipliin on siin parem kui kuskil mujal. «Ülikoolis igatahes ei ole nii «kõva käega» sekretäri, kellel oleks selline mõju kui on Kangrul. Mina vähemalt pidasin teda Erisalu kõrval parimaks,» lausub O. Kuuli.

Ja õppetöös... «Siiani küll on olnud, aga eks ole aega veel läbigi põruda,» kostab U. Kangur minu küsimusele, kas tal seni kõik hinded viied on olnud.

Praegu on U. Kangur Käärikul pioneerilaagris, mis on organiseeritud talvevaheajaks õpilastele. Alles hiljuti võisime raadiost kuulda, kui lõbusalt elavad pioneerid — päevad täis igasuguseid mänge, võistlusi, millel on tunda pea kõigil spordihõngu. Siingi on suur osa sm. U. Kangrul.

Tänu lõpeb lastel koolivaheaeg. Tartusse pöördub tagasi ka U. Kangur ja... otse eksamitulle.

Üliõpilased, kes teist on ajapuuduses, pöörduge kehakultuuriosakonna III kursuse üliõpilase U. Kangru poole, tema aitab kindlasti!

T. MURU

MAJANDUSTEADUSTE-ALANE TEADUSLIK KONVERENTS

Möödunud aasta 26.—28. detsembrini toimus TRÜ-s Eesti NSV kõrgemate õppeasutuste ja Teaduste Akadeemia Majandusinstituudi majandusteaduste-alane teaduslik konverents

Konverentsil esinesid ettekannetega Tartu Riikliku Ülikooli, Tallinna Polütehnilise Instituudi, Eesti Põllumajanduse Akadeemia, ENSV TA Majandusinstituudi, Läti NSV TA Majandusinstituudi, Leedu NSV TA Majandusinstituudi ja A. A. Zdanovi nimelise Lenini ordenit kandva Leningradi Riikliku Ülikooli majandusteadlased. Kolme päeva jooksul kuulati ära pärast TRÜ rektori ENSV TA akadeemiku prof. F. Klementi avasõna 13 mitmesugust teaduslikku ettekannet.

Konverentsist võtsid osa EKP Keskkomitee teaduse, kultuuri- ja kooliosakonna juhataja, majandusteaduste kandidaat sm. Inti, EKP Tartu Linnakomitee sekretärid Raid ja Kivimaa, TRÜ, EPA ning teiste asutuste ja ettevõtete majandusteadlased, õigusteadlased, filosoofid, ajaloolased ja teised.

Pärast ettekannete ärakuulamist toimusid läbirääkimised, millest võttis osa 9 teadlast. Sõnavõttudes avaldati mõtteid ja diskuteeriti ENSV TA korrespondeeriva liikme O. Sepre ettekande «Põllumajanduse näilik õitseng kodanlikus Eestis», Läti TA Majandusinstituudi esindaja majandusteaduste kandidaadi P. Dzerve ettekande «Nõukogude võimu majanduslikud üritused Lätis aastatel 1917.—1919.», TRÜ poliitilise ökonoomia kateedri dotsendi kt. majandusteaduste kandidaadi M. Bronšteini ettekande «Kolhoositoodangu hinna kujunemise poliitökonoomilised alused» ja teiste ettekannete üle.

Konverentsi töö kokkuvõttes avaldati arvamust, et konverentsi töö kulges edukalt ja oli viljakas. Konverentsil vahetati teadusliku töö alaseid kogemusi ja mõtteid, saadi andmeid paljude aktuaalsete majandusteaduste-alaste probleemimide kohta. Peeti vajalikuks, et konverentsil tehtud ettekanded trükitaks eri kogumikuna. Soovitati, et TRÜ võtaks selle ülesande endale.

Lõpuks tunnistati vajalikuks, et selline konverents ei jääks viimaseks, vaid muutuks traditsiooniks.

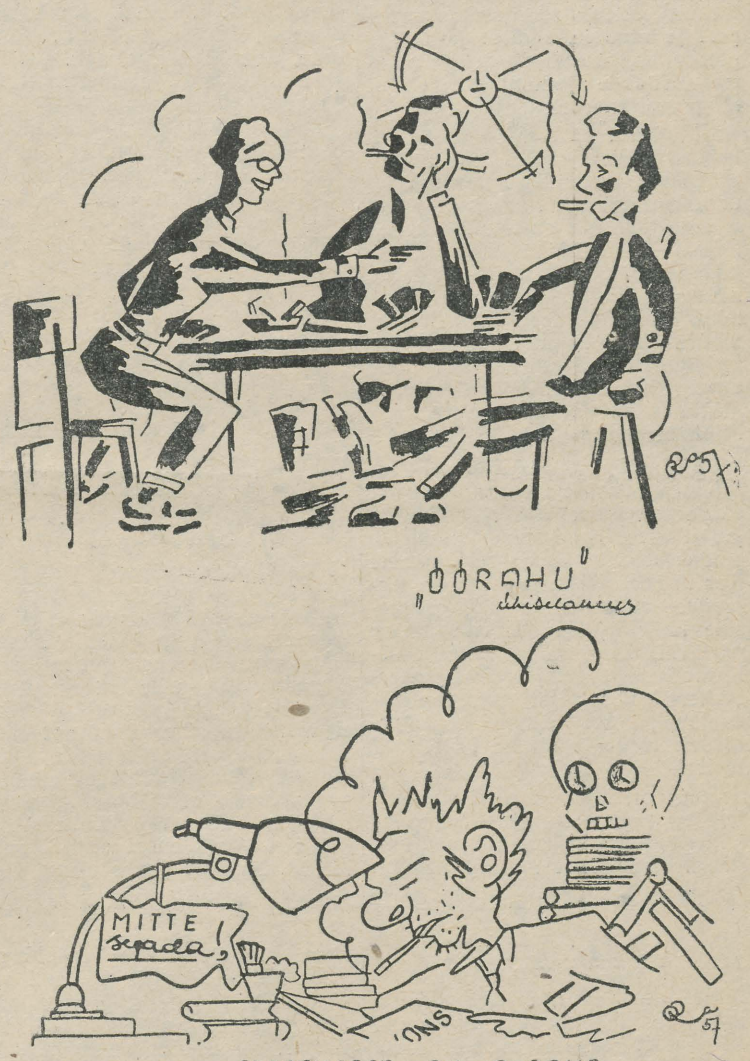

„KOLME ÖÖBIKU TÄNAV 17"

Reet Reiljan Lulana.

Mängida «Vanemuise» laval on juba iseenesest suur julgustükk, sest see teater on üks vabariigi parimaid ja on muutnud teatrikülastaja juba nõudlikuks. Kuidas sai selle julgustükiga siis hakkama meie ülikooli draamaring, mängides seal rumeenia näitekirjaniku Dragutin Dobritšanini komöödiat «Kolme ööbiku tänav 17»?

Ülikooli draamaringil on kahtlemata raskusi repertuaariga, sest häid üliõpilasteemalisi näidendeid on ju vähe. Seekord langes valik komöödiale, mida mängides on väga ahvatlev minna kergema vastupanu teed, liigselt tegelasi karikeerida.

Kuidas siis lahendasid oma osa antud näidendi tegelased? Tundub, et kõige paremini sai sellega hakkama Jaan Saul, kelle Pepi ei olnud ainult ühekülgselt aja surnukslööja, vaid vahetevahel tekkis vaatajal tunne, et Pepis «tõepoolest on midagi» (nagu ta ise ütleb). Jaan Sauli vaadates ei olnud vaja meelde tuletada, et ta pole professionaalne näitleja, mistõttu mõne «möödalaskmise» võiks andestada. Ta tundis ennast laval vabalt, ei langenud osast välja, tema miimika ja pantomiimika olid oma kohal.

Naisosalistest jäi kõige rohkem meelde Reet Reiljan Lulana. Mitte sellepärast, et oli tegemist karakterosaga, vaid et Reet andis tõetruult edasi «elupõletaja» tüübi.

Sellest nähtub, et siingi õnnestusid paremini negatiivsed kangelased, nagu see komöödiates pahatihti juhtub olema. Kuid saavutusi on ka teiste tegelaste mängus.

Vanaisa Boga (Raimu Laubre) oli küllalt tõetruu, kuigi vahest natuke liig nooruslik.

Hästi pidas välja Dragisa osas Kalju Haan, kuigi oleks tahtnud näha, et temas on midagi ka elavast inimesest, kes on võimeline välismaailmale reageerima mitte ainult küsimusega «Mitme tähega?»

Liigset nooruslikkust võiks vahest ette heita ka Virve Meeritsale Pola osas.

Positiivsete tegelaste paar Miisa (Märt Liigant) ja Ljubitsa (Ellen Noot) ei kasutanud täiel määral ära võimalusi, mida pakkusid nende osad. Eriti oleks tahtnud näha Ljubitsat kui naisüliõpilast energilisemana, elavamana.

Raskena tundus Nata osa Mai Elmile, kelles oli liig palju läbipaistvat kunstlikkust. Kui vahest poleks aidanud grimm, oleks võinud ema tunduda tütrest nooremana.

Episoodilistest osadest võiks märkida Elmar Uuki müürsepana. See isetegevuslane on mänginud juba mitmetes näidendites kõrvaltegelasena ja sellega hästi toime tulnud. Oleks aeg talle midagi kandvamat anda.

Lõpuks tuleb märkida, et lavastaja Haim Drui on meie noorte isetegevuslastega teinud ära tubli töö ja jääb vaid soovida, et see töö jätkuks.

M. KUNINGAS
T. MURUSALU

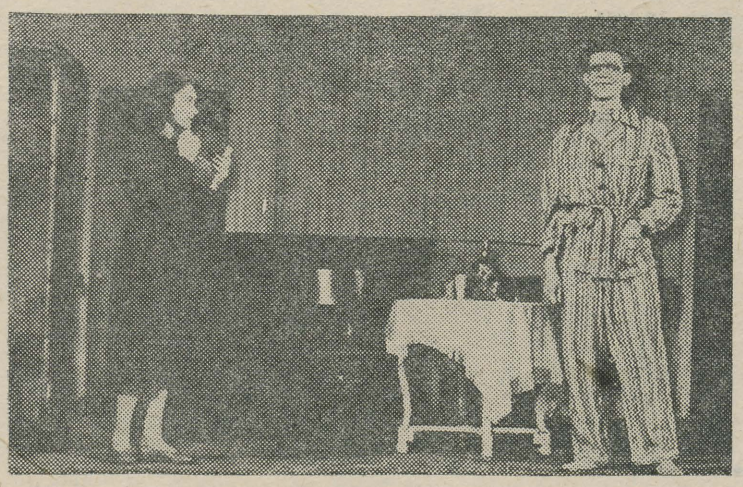

Märt Liigant (Miisa) ja Ellen Noot (Ljubitsa).

Külaline Moskvast

Neil päevil viibis Tartus NSV Liidu Teaduste Akadeemia Sinoloogia Instituudi (Moskvas) töötaja sm. A. N. Filoppov, kes instituudi ülesandel tutvus Balti liiduvabariikide kõrgemate õppeasutuste ning teiste suuremate kultuuriasutuste käsutuses olevate Hiinat puudutavate materjalidega. Olles tutvunud Leedu NSV-s leiduva suurepärase hiina müntide koguga ning Läti Riiklikus Ülikoolis säilitatava suure sinoloogi P. Schmidt'i isikliku raamatukoguga, tutvus sm. Filippov ka Tartu Riikliku Ülikooli Pearaamatukogu hiina fondidega ja külastas orientalistika kabinetti. Sm. Filippov tutvus kabinetiga väga põhjalikult, vestles kohalolevate üliõpilaste ning õppejõududega ja ilmutas kõige vastu sügavat huvi. Ta väitis, et tal polnud üheski ässja külastatud ülikoolis võimalik tähele panna hiina keele ja muude orientaalkeelte õpetamist, isegi mitte suures Kiievi ülikoolis.

Lõpuks avaldas sm. Filippov soovi, et tehtaks kaastööd ajakirjale «Советское Востоковедение» ning tuleval aastal ilmuma hakkavale Sinoloogia Instituudi ajakirjale «Советское Китаеведение».

P. NURMEKUND

Kehtestati teaduslike tööde konkursi põhimäärus

Järjekordseks tähelepanuks üliõpilaste teaduslike tööde tulemuste hindamisel on möödunud aasta lõpul NSVL kõrgematele koolidele saadetud uudne kõrgema hariduse ministri käskkiri nr. 1141, millega kehtestatakse üliõpilaste parimate teaduslike tööde üleliidulise konkursi põhimäärus. Üliõpilaste parimate teaduslike tööde üleliidulise konkursi üheks eesmärgiks on spetsialistide ettevalmistamise kvaliteedi igakülgne tõstmine.

Üleliiduline konkurss viiakse läbi igal aastal kuni 1. novembrini järgmistel aladel: matemaatika, füüsika, keemia ja keemiline tehnoloogia, bioloogia, geoloogia-mineraloogia, põllumajandus, ajalugu, majandusteadus, filosoofia, filoloogia, geograafia, metallurgia, naftatööstus, turbatööstus, maaeasjandus, masinate-ehitus, laevaehitus, tekstiilitööstus, energeetika, elektroonika, raadiotehnika ja elektrotehnika, geodeesia, aerofoto ja kaardistamine, tekstiiltööstus, kergetööstus, toiduainete-tööstus, tselluloosi- ja paberitööstus, õigusteadus, pedagoogika, raamatukogundus ja arhiivindus, arhitektuur, arsti teadus, farmaatsia, veterinaaria, metsandus ja metsatööstus, kunstiteadus, ehitusalad, raudteetransport ja raudtee, sildade ja tunnelite ehitus, autotransport ja autoteede, sildade ja tunnelite ehitus ning veetransport.

Üliõpilaste teaduslike tööde konkurssi juhivad selleks määratud kõrgemad koolid ja teaduslikud uurimisasutused. Konkursile võib esitada töid, mis on tehtud 2 aasta jooksul, avaldatud trükis või heaks kiidetud kõrgema kooli õpetatud nõukogu poolt. Üliõpilaste parimate teaduslike tööde autorite premeerimiseks luuakse 50 medalit, kusjuures medalite arvu teadusalade järgi määrab kindlaks igal aastal NSVL Kõrgema Hariduse Ministeeriumi metoodiline valitsus.

Võistlusele esitatud töö peab sisaldama uudsuse ja originaalsuse elemente, omama töötulemuste praktikasse juurutamise kasulikke eesmärke või olema originaalne teos näiteks ühiskonnateaduste, kirjanduse või kunsti alal. Konkursside läbiviimiseks moodustatakse vastavais kõrgemais kooles 5—7-liikmelised spetsialistidest professoritest, dotsentidest koosnevad komisjonid, kes otsustavad võistlustöödele medali andmise hääletamise teel.

Tuleb märkida, et tööd võistlustele esitatakse kõrgemate koolide rektorite poolt hiljemalt 1. novembriks 2 eksemplaris masinal kirjutatuna või trükituna varjunime all, kusjuures lisatud ümbrik peab sisaldama vajalikke andmeid autori kohta ning viimane avatakse alles pärast konkursikomisjoni otsust. Medali annab välja NSVL Kõrgema Hariduse Ministeerium konkursikomisjonide poolt esitatud protokollide ja aruannete alusel. Medali saanud üliõpilasele kantakse kõrgema kooli lõpetamise puhul ka vastav märge medali saamise kohta diplomi lisasse. Medali kaotamise puhul teda ei uuendata.

Medal ise on ümmargune 25 mm läbimõõduga. Keskel on kujutatud reljeefselt kaks kuju: meesüliõpilane — paremas käes raamat ning vasak toetatud gloobusele — ja istuv naisüliõpilane rukkipeade kimbuga. Kujude tagaloonil on kujutatud päikese kiiri. Ringi ümber on tekst «Parima teadusliku üliõpilastöö eest».

Eespool nimetatud käskkirjaga on määratud ning loetletud ka 30 NSV Liidu kõrgemat kooli ning teaduslikku uurimisasutust, keilele on antud õigus ja ühtlasi kohustus organiseerida üleliidulisi kõrgemate koolide üliõpilaste parimate teaduslike tööde konkursse vastavalt erialade järgi. Nii omavad seda õigust Moskva, Leningradi, Kaasani, Harkovi, Tbilisi, Valgevene, Sverdlovski, Uraali, Gorki, Dnepropetrovski, Siberi, Kiievi, Taškendi jt. kõrgemad koolid.

Meie Eesti NSV kõrgemate koolide rida üliõpilasi on igal aastal saanud NSVL Kõrgema Hariduse Ministeeriumi tunnustuse aukirjade näol oma teaduslike tööde eest, kuid nüüd tuleb loota, et üleliiduline konkurss on järjekordseks tiivustajaks teaduslikku tööd hindavaile TRÜ üliõpilastele, kelle kõrgemaid töötulemusi võib kroonida üleliiduline tunnustus — medal.

I. MAAROOS,
TRÜ teaduslik sekretär

KEHAKULTUUR JA SPORT

Naiste võimlemisest Tartu Riiklikus Ülikoolis

M. Tuka esitamas harjutust palliga.

Üleliidulise ühtse spordiklassifikatsiooni programmi järgi fikseeritakse 46 spordiala, millega tegelevad noored Nõukogude Liidus. Tartu Riiklikus Ülikoolis neid kõiki küll ei viljelda, kuid pooled neist on siiski meie üliõpilaste poolt harrastatavad. Teame, et spordialasid, millega tegelevad ainult mehed, on terve rida. Ainult naiste poolt harrastatavatest tunneme vaid üht — see on kunstiline võimlemine.

Olles tihedas seoses muusika, tantsu ja esteetilise kasvatusega ning arvestades naise füsioloogilis-anatoomilisi erinevusi, kalduvusi ja emotsioone, on nimetatud ala haaranud enesega naisi kõikides liiduvabariikides. Kunstiline võimlemine on väga noor spordiala, kuid selle harrastajate arv on kasvanud aasta-aastalt. Tähtsat osa selle laienemisel ja arengul iseseisvaks spordialaks on etendanud Leningradi kunstilise võimlemise treenerid.

Tartu Riiklikus Ülikoolis on eksisteerinud kunstiline võimlemine fakultatiivse distsipliinina juba 1949. a. alates 1956. aastal aga loodi TRÜ kehalise kasvatuse ja spordi kateedri juurde kunstilise võimlemise osakond, mis võimaldas naisüliõpilastel valida kohustuslikku kehalise kasvatuse raamides erialaks esimesel ja teisel kursusel kunstilise võimlemise.

Kunstilise võimlemise osakond omandas suure populaarsuse naisüliõpilaste hulgas. 1956/57. õppeaastal kulges õppetöö nimetatud osakonnas põhiliselt kunstilise võimlemise klassifikatsiooni programmi alusel, millele lisandusid abistavate distsipliinidena suusatamine ja kergejõustik. Arvestusliku nõudena tuli üliõpilastel neljanda semestri lõpuks täita kunstilise võimlemise klassifikatsiooni III järk. Möödunud õppeaasta kogemused näitasid, et paljudele üliõpilastele, kes küll suhtusid õppetöösse tõsiselt, valmistas järgunõuete täitmine keskkoolis saadud nõrga kehalise ettevalmistuse tõttu raskusi. Arvestades üliõpilaste kehalist ettevalmistust, kulgeb käesoleval õppeaastal õppetöö osakonnas I ja II kursusel rohkem üldise kehalise ettevalmistuse alusel eeskujuliku rühi rõhutamise, musikaalsuse ja rütmitunde arendamise teel. Muudatused osakonna sisulises töös tingisid ka osakonna nimetuse muutmise naiste võimlemise osakonnaks. Edasijõudnud võimlejatega kulgeb töö naiste võimlemise osakonnas vastavalt üliõpilaste võimetele ja soovile kahes suunas: esiteks kunstilise võimlemise klassifikatsiooni järgukavade õppimises, s. t. võistlusspordina, ja teiseks täiustamises, osavõtus rühm- ja masskavadest ning ühiskondlike instruktorite ning spordikohtunike ettevalmistuses.

Kuigi naiste võimlemise osakonnas on pearõhk pandud üldisele kehalisele ettevalmistusele ja massesinemistele, jääb siiski osakonna oluliseks töölõiguks ka võistlusteks ettevalmistumine. Nii on lähemas tulevikus ette näha mitmeid huvitavaid üritusi kunstilises võimlemises. Näiteks sõpruskohtumised Tallinna Pedagoogilise Instituudi ja Riia ülikooliga, võistlemine kunstilise võimlemise koondvõistkonnas Gruusia koondvõistkonna vastu jne.

Parematest ülikooli kunstilistest võimlejatest tuleks esile tõsta I järgu sportlasi M. Proos-Saadmat (KKO), M. Tukat (Ajaloo-Keeleteaduskond) ja Silvia Kütti (Arstiteaduskond).

Ülikooli teaduskondade vahelistel võistlustel on edukalt esinenud Arstiteaduskond ja Ajaloo-Keeleteaduskond.

L. SAAR

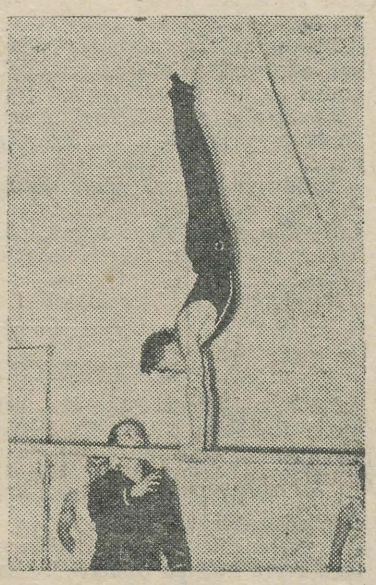

Tartu linna meistrivõistlused meestele võitis TRÜ keemiaosakonna I kursuse üliõpilane Aarne Maaroos, võisteldes esimeses spordijärgus.

KAS ETRUSKI KEELE PÄRITOLU KÜSIMUS ON LAHENDATUD?

Hiljuti teatas itaalia professor Licino Glori ajakirjandusele, et tal olevat õnnestunud dešifreerida muistne etruski keel ning et ta kavatsevat veel enne käesoleva aasta lõppu avaldada raamatu, milles ta lahendab kõik selle keelega ühenduses olevad mõistatused. Rohkem ei võivat ta silmapilgul avaldada, vahest ehk veel seda, et ta olevat leidnud võtme etruski keele olemuse avamiseks ja et ta tänaseni olevat lahti mõtestanud 5000 raidkirja 10 000 teada olevast etruski raidkirjast. Kui see peaks olema õige, mida prof. Glori väidab, siis saab tema raamatust kaasaja keeleteaduse üks senatsioone. Juba pikki aegu on õpetlased püüdnud tundma õppida etruski keelt. Juba mitu korda on nad olnud arvamisel, et neil on õnnestunud lahendada mõistatus, kuid iga kord osutus see alusetuks. Kui arvatavat lahendust püüti rakendada raidkirjade juures, esines alati midagi, mis ei sobinud. Praegu ei teata isegi seda, missugusesse keelkonda etruski keel kuulub.

P. NURME

Spiraalmõistatus

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	21
49	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	69	22
48	91	126	127	128	129	130	131	132	133	134	135	136	137	138	139		109	70	23
47	90	125	124	123	122	121	120	119	118	117	116	115	114	113	112	111	110	71	24
46	89	88	87	86	85	84	83	82	81	80	79	78	77	76	75	74	73	72	25
45	44	43	42	41	40	39	38	37	36	35	34	33	32	31	30	29	28	27	26

1.—7. Prantsuse helilooja. 6.—14. Kunstlik keel. 8—11. Lõpposa. 11.—15. Tegelane E. Peterson-Särgava jutustusest «Oheliku onu jõulunägemine». 13.—17. Trammipeatus Tallinnas. 16.—20. Jahijumalanna vanas Roomas. 18.—24. Lõunamaine puuvili. 22.—24. Koht Kingissepa rajoonis. 24.—26. Noor eesti helilooja. 26.—30. Riik Aasias. 28.—34. Naise peaehe. 31.—36. Lermontovi poeem. 34.—41. Koletis. 39.—43. Tants. 42.—45. Ladu. 43.—47. Ajaühik. 45.—49. Lähe. 46.—50. Linn Eestis. 49.—53. Jaam Tallinn—Haapsalu liinil. 50.—52. «Estonia» solist. 52.—55. Einelaud. 53.—57. Mehe nimi. 56.—58. Eesti maletaja. 57.—61. Tuntud eesti rahvaluule koguja. 59.—69. Kõmu. 66.—69. Aine osake. 68.—70. Üks sugulasist. 69.—73. Eesti naiskirjanik. 72.—75. Tuglase miniatüür. 73.—77. Iseäranis. 76.—79. Kuri. 77.—79. Suu osa. 79.—82. Suvituslinn Eestis. 81.—87. A. Saali ajalooline jutustus. 85.—89. Soomepärane mehe nimi. 88.—94. «Estonia» operetisolist. 93.—96. *päev* ladina keeles. 95.—102. Sõjalaevade koondis. 97.—102. Töötajate koosseis teatavat alal. 101.—103. Närv. 103.—106. Meri NSV Liidu põhjaosas. 105.—108. Vaikus, puhkus. 105.—112. Ukraina kirjaniku Sobko teos. 112.—115. Aed. 114.—117. Viha. 116.—118. Naise nimi. 118—122. — Üksindust armastav inimene (käändes). 123.—129. Riik Euroopas. 127.—131. Tuntud moldaavia rahvalaul. 129.—135. Kirjanduslik kõnekujund. 134.—136. Ora. 136.—139. Eesti helilooja.

ÜLIKOOLI AJALOOST

Vana-india keelte õpetamisest

Möödunud aasta oli TRÜ orientalistidele tähtis seega, et täpselt 120 aastat tagasi alustati Tartu ülikoolis vana-india (sanskriti) keele õpinguid. Tolleaegseist loengute kavadest nähtub, et 1837. aasta II semestril, mis kestis 23. juulist kuni 19. detsembrini, luges teoloogia litsentsiaat eradotsent dr. Karl Friedrich Keil kursust «Die Anfangsgründe der Sanscrita-Sprache nach Bopp's «Kritischer Grammatik», Berlin 1834» ühe või kahe nädalatunni ulatuses. Tollal kuulusid kõik oriendi keeled usuteaduskonna kompetentsi, vaatamata nende keelkondlikule kuuluvusele.

Usuteaduskonna koosseisus lugesid sanskriti keelt kaks teoloogi. Esimene, dr. KarlFriedrich Keil, luges aastail 1837—1855. Temale järgnes dr. Wilhelm Volck, kes luges aastail 1863—1884. Seejärel eraldati muud oriendi keelded usuteaduskonnast (peale semi keelte, mis jäid sinna edasi). 1865. aastal hakkas sanskriti keelt õpetama saksa ja võrdleva keeleteaduse korraline professor dr. Leo Meyer, tehes seda kuni 1881 aastani, mil ta loovutas selle eradotsent dr. Leopold von Schröderile, kes alustas tööd aastal 1882. Nimetatud teadlase ajal loodi Tartu ülikooli juurde vana-india keele ja kirjanduse dotsentuur, kus Leopold von Schröder oli õppejõuks kuni aastani 1894. Järgneval aastal luges sanskriti keelt ajutiselt taas dr. Leo Meyer. Pärast mõneaastast vaheaega asus Tartu ülikooli juurde tööle magister D. N. Kudrjavski, kes oli esmalt saksa ja võrdleva keeleteaduse erakorralise professori kohusetäitjaks ja hiljem korraliseks professoriks. Alates aastast 1899 luges ta pidevalt sanskriti ehk vana-india keelt Tartu ülikoolis. Tema töö indoloogina oli kauakestev ja viljakas. Ta töötas kuni 1918. aasta I semestrini (kaasa arvatud). D. N. Kudrjavskist kujunes tsaari-Venemaa üks juhtivamaid jõude sanskriti ja indoloogia alal üldse. Tema sulest ilmus Tartu perioodil kaks õpikut («Начальная санскритская хрестоматия», Юрьев 1903 ja «Начальный курс санскритскаго языка», Юрьев (Дерпъ) 1917), mis paistsid silma oma hea metoodilise ainekäsitluse poolest. Rööbiti teadusliku ja pedagoogilise tööga tegeles prof. Kudrjavski ka tõlkimisega sanskriti keelest vene keelde. Tähelepandavad on tema «Ritopadeša» (vana-india valmide) tõlked.

Kodanluseaegses Tartu ülikoolis lugesid sanskriti keelt ja mõningaid praakritte (kesk-india keeli) mitmed õppejõud, nagu tuntud slavist prof. dr. phil. Max Vasmer ajavahemikus 1920—1921. 1922. aastal loovutas ta need loengud vahepeal Tartu ülikooli juures tööle asunud indo-euroopa keeleteaduse professorile dr. phil. E. Kieckersile, kes püsis nimetatud kohal oma surmani 1938. aastal. Pärast teda õpetas sanskriti keelt dr. phil. P. Arumaa.

Nõukogude-aegses Tartu Riiklikus Ülikoolis tegeleb sanskriti õpetamisega V. Ernits, kuna nende ridade kirjutaja huvialaks on uus-india keeled (eriti hindi keel).

Mis puutub aga iraani keelte õpetamisse Tartu ülikoolis, siis on sellel veelgi vanem ajalugu, kuna esimese kursuse uus-pärsia keelt luges aastal 1834 orientaalkeelte ja eksegeesi korraline professor dr. Adolph Friedrich Kleinert, tehes seda siiski ainult ühe semestri. Ajavahemikus 1865—1866 luges uus-pärsia keele kursust semi keelte korraline professor dr. Wilhelm Volck. Rohkem tsaariaegses Tartu ülikoolis iraani keeli ei loetud.

Kodanluseaegses Tartu ülikoolis luges mitmesuguseid iraani keeli dr. phil. Ernst Kieckers.

Nõukogudeaegses Tartu Riiklikus Ülikoolis iraani keeli seni loetud ei ole. Nendega kavatsetakse tegelema hakata lähemas tulevikus.

P. NURMEKUND

UUDISMAALASTELE, kes viibisid Belinski-nimelises sovhoosis

On saabunud kviitungid vilja väljavõtuks kohalikest elevaatoritest. Kviitungid aeguvad 28. jaanuaril 1958, sellepärast palutakse rutata vilja väljavõtuga. Lähemat informatsiooni ja raha vilja väljaostuks saab ELKNÜ TRÜ komitees J. Jurassovilt 10. jaanuaril kella 19—20, 11. jaanuaril kella 14—15, 13. jaanuaril kella 15—16, 14. jaanuaril kella 19—20, 15. jaanuaril kella 11—12. *TRÜ uudismaalaste staap*

Toimetaja A. RAUD

MB 00905 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 85

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 2 (355)
Reede
17. jaanuar
1958. a.
XI aastakäik

Eksamisessioon on alanud

On alanud käesoleva õppesemestri tööst kokkuvõtte tegemine — eksamisessioon. Võib öelda, et neil päevadel elatakse üle kõige iseloomulikumaid ja pingelisemaid päevi, mis karakteriseerivad ülikooli kui kõrgemat õ p p e a s u t u s t. Kõik muud üritused on katkenud, elatakse erilise pinge all, kohtad peaaegu eranditult asjalikke ja tõsiseid nägusid, raamatukogud ja õpperuumid on inimesi tulvil, kuuled sosinal peetavaid arutlusi ning vaidlusi. Peahoonegi tundub olevat nagu tavalisest soliidsem ja rangem.

Eksamisessioon on aruandluseks ja kokkuvõtteks mitte ainult üliõpilastele, vaid ka õppejõududele, kes eksamitulemuste põhjal kontrollivad aine omandamist ning võivad siit teha väärtuslikke tähelepanekuid oma töömeetodite kohta. Üliõpilaste iseseisva töö osatähtsuse suurendamine peaks tingima selle, et eksamid juba alates käesolevast sessioonist kujunevad sisuliselt palju kaalukamateks. Tingimata on vaja taotleda seda, et eksamil ei rahuldutaks enam loenguteadmistega, vaid et iga eksami sooritamisele eelneks iseseisev töö kirjandusega. Tõsiselt tuleb õppejõududel suhtuda hindamisse: rahuldav hinne tuleb teha hindeks, mille saavutamiseks on vaja materjali tõesti r a h u l d a v a l t teada, head ja väga head teadmised peavad olema t õ e s t i h e a d ja v ä g a h e a d.

Paljud küsimused (eriti seoses üliõpilaste iseseisva tööga) kerkivad eksamisessiooni kestel ja hiljem sessiooni tulemusi analüüsides kindlasti üsna teravasti üles. Loodame, et vähemalt osa neist küsimustest kajastub nii või teisiti ka meie ajalehe veergudel.

Seniks aga soovime kõigile üliõpilastele head edu eksameil, õppejõududele aga nõudlikkuse suurendamist ning kannatlikkust ja pikka meelt vastuste ärakuulamisel ning nõukogulikku õiglusetunnet hinnete kirjutamisel õpinguraamatuisse!

MÕTTEID NLKP AJALOO ARVESTUSELT

Viimase nädala jooksul on mul tulnud vastu võtta arvestusi partei ajaloost kolmelt rühmalt — geograafia- ja füüsikaosakonna ning Õigusteaduskonna II kursuselt. Kerkisid mõned mõtted seoses nende arvestustega.

Sageli räägitakse, et arvestus ei tohi sarnaneda eksamiga, et arvestus tuleb põhiliselt anda semestri töö tulemuste alusel. See on muidugi põhimõtteliselt õige, kuid kehtiv praktiliselt ainult sellisel juhul, kui üliõpilaste grupp semestri vältel tõesti aktiivselt töötab. Selles suhtes on päris tubli olnud füüsika II kursus, kus osutus võimalikuks arvestus ainult seminaridest osavõtu põhjal sisse kirjutada seitsmele üliõpilasele, real üliõpilastel piirdus arvestus üksiku täiendava küsimuse esitamisega ning ainult mõnele üliõpilasele kujunes arvestus tõsisemaks katsumiseks. Hoopis teine pilt oli Õigusteaduskonna II kursusel. Et seminaridest osavõtt semestri vältel oli siin olnud üsna passiivne, ei olnud seminaride põhjal enamiku üliõpilaste teadmistest selget ettekujutust ning arvestusel tuli paraku tunduvalt põhjalikumalt küsitleda ning kaheksal üliõpilasel (Press, Ruut jt.) osutusid teadmised niivõrd puudulikeks, et neile esimesel korral arvestust ei saanud anda.

Teine mõte. Esineb kahjuks üsna palju üliõpilasi, kes arvavad, et ühiskonnateaduses arvestuse või eksami sooritamiseks piisab ainult üldisest intelligentsist ja jutuoskusest. Muidugi aitab avar poliitiline silmaring palju kaasa ühiskonnateaduste omandamisele, kuid ilma konkreetsete faktide teadmiseta ei saa siin kuidagi läbi. Pealiskaudsetest teadmistest on tingitud ka mõnede üliõpilaste vastustes ülipikad n. ö. sissejuhatused, mille abil püütakse põhiprobleemist mööda libiseda. Nii rääkis üks naisüliõpilane Õigusteaduskonna II kursuselt, kui talt küsiti NSV Liidu moodustamist, pika ja üldise jutu kodusõjast, Kroonlinna mässust ja kõigest muust enne kui alles õppejõu suunavate küsimuste tõttu pidi küsimuse enda juurde pöörduma.

Edaspidi tahaks soovida kõigile üliõpilastele pingsamat tööd seminarides (siis on ka arvestust kergem sooritada) ning konkreetsemaid ja asjalikumaid n. ö. ilma veeta vastuseid arvestustel ja eksamitel.

O. KUULI

ÜTÜ NÕUKOGUS

Sügissemestri viimasel «suure nõukogu» koosolekul esitas sm. E. Rahumäe aruande ÜTÜ farmaatsiaosakonna tööst. Kaasaruandjad (M. Palm, L. Allikmets) ja sõnavõtjad (J. Tammeorg, V. Krinal) märkisid liiga väikest liikmete arvu osakonna kõigis viies teaduslikus ringis. Farmaatsiaosakonna rohkem kui 100 üliõpilasest kuulub ÜTÜ-sse vaid 20%. Passiivsusega paistavad silma IV ja V kursus. Et eriala ained algavad alles III kursusel, on I ja II kursuse üliõpilased teaduslikust tööst täiesti eemale jäänud. Kogemuste puudumine mõjub aga pidurdavalt nende tööle ka III kursusel. Selles osas saaksid aidata üldainete kateedrid, kelle juures üliõpilased I ja II kursusel töötavad (analüütilise keemia kateeder, taimesüstemaatika ja geobotaanika kateeder). Siiamaani on mainitud kateedrid piirdunud ainult lubadustega, kui nende poole abipalvega pöörduti.

Üheks abinõuks nooremate kursuste üliõpilaste teaduslikule tööle kaasatõmbamiseks ja esimeste iseseisva uurimistöö kogemuste andmiseks on nende rakendamine šeflustöös. ÜTÜ farmaatsiaosakonnas on see töölõik unarusse jäetud.

Sm. U. Palm avaldas arvamust, et ka ÜTÜ keemiaosakond saaks farmaatsiaosakonda nooremate kursuste töölerakendamisel aidata (peamiselt temaatika osas, samuti teadusliku töö alal kogemusi omavate vanemate kursuste üliõpilaste abi näol).

Farmaatsiaosakonna ringid kavatsevad ÜTÜ XII teaduslikul konverentsil esitada 8 tööd. Raskusi on aga võistlustööde osas. Avaldati arvamust (H. Epler jt.), et ka farmaatsiaosakonna enda kateedrid ja juhendavad õppejõud (peale dots. J. Tammeoru) peaksid rohkem tegelema üliõpilaste teadusliku töö küsimustega.

Populaarteadusliku kogumiku «Tartu» koostamisel peatus põgusalt sm. H. Rätsep. Trükivalmis tööd tuleb esitada ÜTÜ nõukogule hiljemalt 1. maiks.

S. UUS

VALIMISTE EEL

ESITATI KANDIDAAT VALIMISKOMISJONI

Laupäeval, 11. jaanuaril k. a. toimus Tartu Riikliku Ülikooli aulas ülikooli kollektiivi üldkoosolek, kus toimus kandidaadi esitamine NSV Liidu Ülemnõukogu Rahvaste Nõukogu valimiste Eesti NSV valimiskomisjoni koosseisu.

TRÜ ametiühingukomitee esimehe sm. A. Metsa poolt esitati kandidaadiks Arstiteaduskonna farmakognoosiakateedri juhataja prof. Alma Tomingas. Seltsimehed L. Päi ja J. Tammeorg iseloomustasid sm. Tomingat kui eesrindlikku ja kohusetruud õppejõudu, kes suhtub tähelepanelikult üliõpilaste kasvatamisse ja ühiskondlikku töösse.

Koosolek kiitis esitatud kandidaadi üksmeelselt heaks ja otsustas prof. Tominga kandidatuuri esitada kinnitamiseks Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumile.

AGITPUNKTIS nr. 4

16. märtsil 1958. a. toimuvad valimised NSV Liidu Ülemnõukogusse. Sellest üldrahvalikust üritusest võtab osa ka TRÜ pere.

Meie ülesanne seisneb selles, et valimiseelsel perioodil tugevdada agitatsioonitööd valijate hulgas nii agitkollektiiviga kui ka agitpunktides läbiviidavate ürituste kaudu.

Agitpunktide ürituste plaanides olevad küsimused peaksid pakkuma huvi valijatele. Nii näiteks toimub pühapäeval, 19. jaanuaril k. a. kell 16 agitpunktis nr. 4 matemaatikateaduste doktori prof. G. Kangro loeng teemal «Mõtlevad masinad».

Loodame valijate rohkearvulist osavõttu, sest loeng pakub kuulajatele palju huvi.

Jälgige agitpunktis läbiviidavate ürituste plaani!

I. LARIN,
agitpunkti nr. 4 juhataja

Hea algus

TRÜ-s algas talvine eksamisessioon kaugõppe teel õppivatele üliõpilastele. Talvisesse eksamisessiooni on lülitunud ka TRÜ poliitilise ökonoomia kateeder. Hiljuti toimusid poliitilise ökonoomia loengud ja seminarid TRÜ Arstiteaduskonna kehakultuuriosakonna III kursusel. Mõningad üliõpilased, nagu sm. Puu, sooritasid poliitilise ökonoomia eksami ennetähtaegselt, näidates sügavaid teadmisi antud õppeaines.

Talvise eksamisessiooni eel sooritasid poliitilise ökonoomia eksami ka TRÜ Arstiteaduskonna farmaatsiaosakonnas individuaalplaani alusel õppivad üliõpilased. Üliõpilased N. Kiive, O. Sillaste jt. vastasid hindele «hea». See näitab, et pideva iseseisva töö tulemusel võib saavutada häid tulemusi kõikides õppeainetes, omandada põhjalikud teadmised tööks oma erialal.

G. REKKER,
TRÜ poliitilise ökonoomia kateedri õpetaja

MEIE ÕPPEBAASE

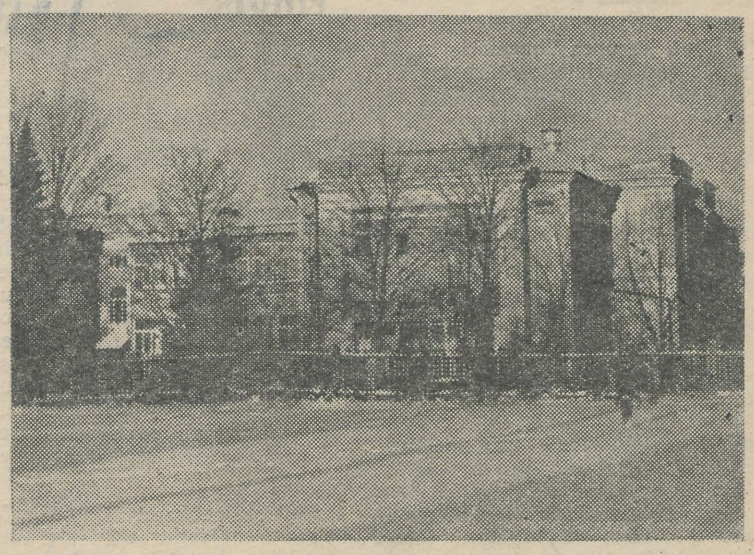

Vabariiklik Kliiniline Haigla — ülikooli õppe- ja praktikabaas.
J. MIKU foto

Õppe- ja eksamisessioon kaugõppeosakonnas

Kõigist vabariigi rajoonidest ja linnadest ning ka teistest liiduvabariikidest saabus sessioonile üle 800 Ajaloo-Keeleteaduskonna, Matemaatika-Loodusteaduskonna ja Arstiteaduskonna (kehakultuuriosakonna) üliõpilase, s.o. üle 85% kõigist sessioonile kutsutud üliõpilastest. Suurem osa neist töötab õpetajatena vabariigi alg- ja keskkoolides.

Juba kuu aega enne sessiooni algust võis arvata, et osavõtt sessioonist kujuneb rohkearvuliseks. Detsembri alguseks hakkas kaugõppeosakonnale laekuma kaugõppijate kirjalikke töid ja 15. detsembriks laekus 92% kõigist ettenähtud töödest (ligi 3500 tööd). Ainult väike protsent neist töödest jäi arvestamata nõrga kvaliteedi tõttu.

Tuleb aga märkida, et vaatamata õppetöö üldisele aktiviseerumisele on veel palju neid üliõpilasi, kellel esineb akadeemiline võlgnevus eelmise semestri eest või kes ei esita õigeaegselt kirjalikke töid. Nimetatud põhjustel osutus võimalikuks saata ainult 50—75% üliõpilastele (olenevalt osakonnast) kutseid sessioonile ilmumiseks ühes töötasu säilitamisega põhitöökohas.

Suurem osa sessioonile tulnud üliõpilastest sooritas kõik õppeplaanis ettenähtud eksamid ja arvestused ning paljud nendest heade ja väga heade tulemustega.

Nii näiteks matemaatikaosakonna I kursuse üliõpilane Haapsalu Teedevalitsuse Teenuse piirkonna remontöör Jüri Bachmann, sama osakonna ja kursuse üliõpilane Põlva rajooni Karaski 7-kl. Kooli õpetaja Leili Soonvald jt. sooritasid kõik eksamid hindele «väga hea». Samuti eesti keele ja kirjanduse osakonna I kursuse üliõpilased Imbi Jeletski, Ethel Aesma jt. sooritasid kõik eksamid hindele «väga hea», ajalooosakonna I kursuse üliõpilane EKP Türi rajoonikomitee instruktor Jekaterina Agapova sooritas 3 eksamit hindele «väga hea» (peale selle 2 arvestust). Ka paljud teised üliõpilased suutsid edukalt täita kõik õppeplaani nõudmised.

Need andmed näitavad, et sessioonidevahelisel perioodil hästi korraldatud iseseisva õppetöö tulemusel on võimalik võrdlemisi lühikese (10-päevase) õppe-eksamisessiooni jooksul edukalt sooritada kõik vajalikud eksamid ja arvestused. Üliraskeks kujuneb sessioon ainult neile üliõpilastele, kes ei tegele sessioonidevahelisel perioodil õppetööga ja tulevad sessioonile selleks, et alustada õppimist.

Märkimist väärivad ka kateedrite õppejõudude ja juhatajate aktiivne osavõtt kaugõppetöö läbiviimisest ja juhatamisest nii sessioonidevahelisel perioodil kui ka sessiooni jooksul. Tuleb märkida dotsentide R. Kleisi, E. Varepi, J. Mälli, R. Haagelbergi, J. Peegli, prof. Kadari jt. kaugõppe-alast tööd.

Suurema osa Ajaloo-Keele- ja Matemaatika-Loodusteaduskonna üliõpilaste sessioon on juba lõpul, ainult viimaste kursuste üliõpilaste sessioonid kestavad veel edasi, samuti jätkub kehakultuuriosakonna üliõpilaste sessioon Käärikul suusaspordi laagris.

Õigus- ja Majandusteaduskonna sessioon algab 17. jaanuaril k. a.

Selline sessioonide korraldamine mitmes voorus on tingitud nii õppetöö spetsiifikast ja kaugõppijate võimalustest osa võtta sessioonist kui ka õpperuumide ja ühiselamute vähesusest.

Kaugõppijate üheaegne osavõtt sessioonist on käesoleval ajal kujunenud üliraskeks seoses kaugõppijate arvu järsu kasvamisega viimase kahe aasta jooksul. Juba käesoleval ajal on 1486 kaugõppijat ning nende arv kasvab 1958/59. õ.-a. alguseks ca 2000-ni. Sellise suure arvu üliõpilaste kokkukutsumine sessioonile muutub nii üliõpilastele kui ka õppejõududele võimatuks ühiselamute ja õpperuumide vähesuse tõttu. Sealjuures on aga talvise sessiooni korraldamine Ajaloo-Keele- ja Matemaatika-Loodusteaduskonna üliõpilastele jaanuari alguseks vajalik seoses õppetöö vaheajaga alg- ja keskkoolides.

Ühiselamute vähesust aitasid osaliselt leevendada Tartu TSN Täitevkomitee haridusosakonna ja I ning II Keskkooli administratsiooni poolt kaugõppijatele ühiselamuks antud klassiruumid. See on võimalik aga ainult koolivaheaegadel.

Tulevikus kavatseb kaugõppeosakond korraldada õppe- ja eksamisessioone mitmesugustel aegadel, selleks et võimaldada kaugõppijaile kõige paremaid tingimusi.

J. ADOJAAN,
TRÜ kaugõppe prorektor

Mõningaist puudujääkidest sessioonil

Õppe- ja eksamisessiooni hea kordaminek sõltub suuresti selle organiseerimisest. Kõigepealt tunniplaanid. Õppetöö nende päevade jooksul peaks olema organiseeritud nii, et üliõpilane saaks maksimaalselt kasutada kogu päeva. Sel sessioonil toimusid kaugõppe loengud paralleelselt tööga statsionaarses osakonnas, seepärast jäi kaugõppe töö õhtupoolsele ajale, mõnes osakonnas lõppesid loengud kell 22. Selge, et selleks ajaks olid väsinud nii üliõpilased kui õppejõud. Ka õppejõud on inimene ja ta võimetel on teatavad piirid. Ta ei suuda elavalt, loovalt ja huvitavalt esitada ainet 6, 8 isegi 10 tundi järjest päevas (nagu sm. Jürisel ja mõnel teiselgi tuli teha).

Tunniplaanide koostamisel tuleks edaspidi rohkem mõtelda üliõpilastele, inimestele selle plaani taga. Eriti oluline on see ruumide paigutamisel. Ei ole vaja lasta joosta inimesi asjatult ühest auditooriumist teise.

Õppeplaan on riiklik dokument ja seda muuta on raske. Kuid tundub, et oleks otstarbekam lugeda sessioonil aineid, või oluline osa loengutest just neis aineis, milles järgneb eksam. Tahes-tahtmata pööratakse suuremat tähelepanu neile ainetele, käiakse ainult nendel loengutel, milles tuleb eksam sooritada. Kevadele mõeldakse vähe. Näiteks, vene keele ja kirjanduse osak. III kursusel loeti talvisel sessioonil psühholoogiat 16 tundi, osavõtjaid oli väga vähe, ainult üksikud üliõpilased. Kevadel aga, kui see aine enamikku huvitama hakkab, loetakse seda veel ainult 6 tundi.

Põhiline töö toimub ju (peaks toimuma!) pidevalt terve aasta kestel. Paraku tundub aga nii, et mõne õppeainega tutvutakse alles sessioonil, tutvutakse pealiskaudselt ainega, õpitakse 3—4 päeva ja sooritatakse ka eksam.

Esineb ka veel sellist kergemeelset suhtumist, kus minnakse eksamile lihtsalt õnne proovima: «Sooritan, on hästi, kui ei, pole ka midagi katki.» Millega muidu seletada seda, et näiteks loogikat sooritavad paljud üliõpilased mitu korda. Ei töötata süstemaatiliselt.

Need negatiivsed faktid ei iseloomusta muidugi enamikku kaugõppijaid. Tuleb tunnustada valdava enamiku tõsist tööd ja visadust teadmiste omandamisel.

A. PAHPLUM

TALV TOOMEL

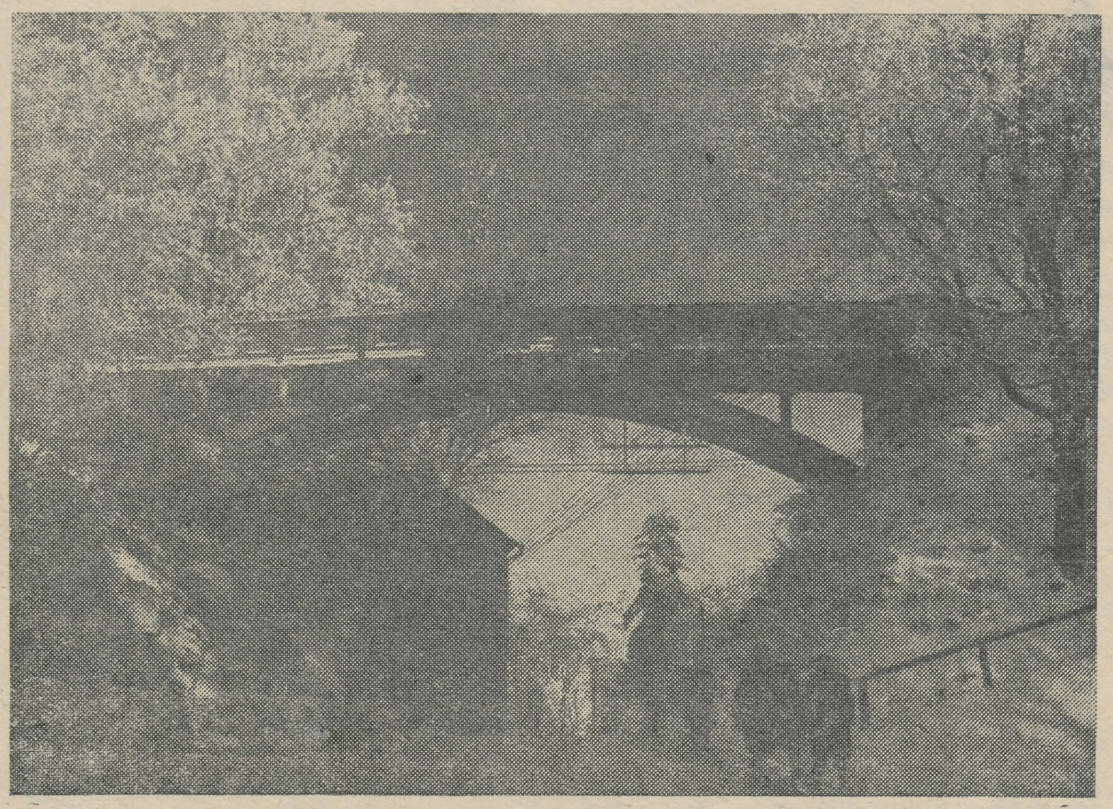

J. MIKU fotoetüüd.

Poliitilise ökonoomia ringis

Hiljuti kogunes Vanemuise tn. 46 suurde auditooriumi rohkem kui 70 Majandusteaduskonna üliõpilast, et osa võtta poliitilise ökonoomia ringi vaidlus-referaatkoosolekust teemal «Kommunismi ülesehitamise perspektiividest ja ülesannetest NSV Liidus». Koosolekust võtsid osa ka kaubandusökonoomika ja poliitilise ökonoomia kateedri õppejõud.

Esimesena esines V kursuse üliõpilane M. Klemeier ettekandega teemal «Sotsialistliku ja kapitalistliku süsteemi rahulikust kooseksisteerimisest». Ettekandes oli toodud tabavat faktilist ja võrreldavat materjali sotsialistliku ja kapitalistliku süsteemi olemusest. Teisena esines III kursuse üliõpilane R. Malmsaar teemal «Kommunismi ülesehitamise perspektiividest NSV Liidus.» Ettekandja andis ülevaate kommunismi ülesehitamise võimalikkusest ja võimaluste loomisest meie maal. Hästi mõjus ettekande kvaliteedile asjaolu, et ettekanne oli koostatud värskete materjalide, nagu NSVL Ülemnõukogu juubeliistungjärgu materjalid, otsus elamuehituse parandamisest jne. põhjal.

Ettekannetele järgnesid sõnavõtud üliõpilastelt Lassilt, Käharilt ja Reitsnikult.

Sõna võttis ka dotsent A. Raud, kes avaldas arvamust, et koosolek üldjoontes õnnestus ja et on meeldiv näha, et poliitilise ökonoomia ring haarab oma tööle kaasa laiemaid üliõpilashulki. Teise õppejõuna võttis sõna sm. Vanaaseme poliitilise ökonoomia kateedrist, kes nõustus sm. Raua hinnanguga koosoleku kohta, märkides ära diskussiooni vähesust, sest koosolek kujunes väljakuulutatud vaidlus-referaatkoosolekust referaatkoosolekuks.

Üliõpilaste rohkearvulisel osavõtul üld- ja majanduspoliitilistel teemadel läbiviidavad koosolekud, eriti kui koosolekud kujunevad diskussioonirohkeiks, aitavad laiendada üliõpilaste silmaringi ja kujundada nende teadmisi ja veendumusi poliitilisel alal.

E. SIIMSO

HUVIPAKKUVAD ETTEKANDED

ÜTÜ patoloogilise füsioloogia ringi üheks huvitavamaks ürituseks kujunes viimane, kõrgemale närvitalitlusele pühendatud töökoosolek. Keemiahoone ringauditoorium suutis vaevu mahutada kohaletulnuid, kelle hulgas oli palju huvilisi väljastpoolt Arstiteaduskonda. See tõendab veel kord, et on teemasid ja probleeme, mille käsitlemine huvitab paljusid piiriteaduste või ka näiliselt mittepiiriteaduste õppijaid.

Ühtu avaettekandeks oli Arstiteaduskonna III kursuse üliõpilase Silvia Spirka töö «Uni ja unenäod», mis lõi kuulajaskonnas soodsa pinna kõrgemas närvitalitluses kulgevate erutus- ja pidurdusprotsesside mõistmiseks ja meeldetuletamiseks.

Ettekandega «Hüpnoos ja selle rakendamine meditsiinis» esines Vabariikliku Tartu Psühhoneuroloogilise Dispanseri arst H. Kadastik. Andnud lühikese ülevaate hüpnoosi kui teaduslikult põhjendatud ravimenetluse ajaloost ning ebateaduslike freudistlike ja teaduslike pavlovlike kontseptsioonide vahelisest võitlusest hüpnoosi käsitluses, esitas ettekandja andmeid hüpnoosi rakendamisest nõukogude meditsiinis.

Rohkete isiklikust praktikast võetud näidetega varustatud ettekandes näitas sm. Kadastik, et hüpnoos materialistlik-teaduslikult mõistetuna ja rakendatuna väärib senisest rohkemat kasutamist teraapias.

Eriti huvitavaks kujunes hüpnoosiseansi demonstratsioon, mis õnnestus hästi, vaatamata suure auditooriumi mõnevõrra segavaile tingimusile.

Referendile esitati Arsti-, Õigus-, Ajaloo-Keele- jt. teaduskondade üliõpilaste poolt ligi 30 küsimust, mis puudutasid hüpnoosiprobleemi psühholoogias, justiitsis jm.

Arstiteaduskonna üliõpilaste sooviks on, et võetaks kaalumisele kas või fakultatiivse kursuse sissetoomine psühhoteraapiast ja hüpnoosist kui nervismipositsioonidel seisva nõukogude arsti vägagi vajalikust teadmistepagasi koostisosast.

H. NOOR

Ühest ühisest üritusest

Operatsioonide ning tugevate verekaotuste puhul on tähele pandud kehatemperatuuri alanemist. Algul peeti seda nähtust kahjulikuks ja püüti selle vastu võidelda. Loomade taliuinaku ajal teostatud tähelepanekud aga näitavad, et sellel ajal suureneb koos kehasoojuse langemisega resistentsus karmide elutingimuste ja mitmesuguste haiguste suhtes. See viis teadlased mõttele kasutada hüpotermiat, s. o. «kunstlikku talveund» meditsiinis.

Käesoleval ajal leiabki see järjest laialdasemat rakendamist kliinilises praksises keerulistel südame- ja kopsuoperatsioonidel.

Sellised küsimused leidsid käsitlemist füsioloogia- ja zooloogiaringi ühisel koosolekul teemal «Hüpotermia ja taliuinak».

Zooloogiaringi liige Fred Jüssi rääkis imetajate taliuinakust, tema ringikaaslane Siiri Lüsi tutvustas kuulajaid selgrootute taliuinakuga. Füsioloogiaringi poolt esitasid ettekande «Soojaverelise organismi talitlusest hüpotermilises seisundis» üliõpilased Helje Viirlaid ja Tiia Tulik.

Koosoleku lõpul demonstreeriti «kunstlikus talveunes» viibivaid katseloomi ja jälgiti nende temperatuuri, südametegevust, hingamist ning reageerimist välisärritustele.

E. M. REMMEL
U. UGANDI

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI TOIMETISED

Hiljuti ilmusid trükist Tartu Riikliku Ülikooli Toimetiste vihikud nr. 51 ja nr. 58. Esimene sisaldab 202 leheküljel Ajaloo-Keeleteaduskonna 10 teost nii õppejõududelt kui ka aspirantidelt. Nimetatud vihikust leiame prof. A. Kase kirjutise «Mõningaid täiendavaid andmeid eesti väldete käsitluse ajaloost», siis dots. K. Abenilt «Läti keele ja kirjanduse õpetamine Tartu ülikoolis 1803—1918», prof. P. Aristelt «F. I. Wiedemanni uurimisretked», K. Taevilt «J. W. Jannsen tsensori kitsas väravas», J. Lotmanilt «Karamzini maailmavaate arenemine (1789—1803)», dots. K. Kannilt «Liitsõna osast prantsuse keele sõnavara arengus» jt.

Toimetiste vihik nr. 58 sisaldab 18 artiklit 225 leheküljel ja 7 kriittpaberi lehte joonistega. Artiklid käsitlevad kaasaja neuroloogia aktuaalseid probleeme. Nii kirjutab med. tead. kand. dots. E. Raudam teemal «30 aastat syringomyelia kirurgilist ravi Puusepa järgi», samalt autorilt koos R. Paimrega on veel töö «Metastaatiliste pea- ja seljaajukasvajate kirurgilisest ravist», autor E. Põldverelt on kirjutis «Epiduraalõõne patoloogilisest anatoomiast», A. Tikult «Kinniste ajukolju traumade esinemisest ja ravist Tartu Närvikliinikus 1950.—1955. a.», K. Männikult «Ajukolju vigastuste kohtumeditsiinilisest ekspertiisist». A. Rekand kirjutab teemal «Subarahnoidaalsete verejooksude etioloogia, kliinik ja ravi», L. Mõller «Ultravioletse kiirguse toimest nahasse tuberkuloosse meningiidi haigetel», E. Murakin-Põldvere «Tuberkuloosse meningiidi patoloogilisest anatoomiast täiskasvanuil», A. Lendre «C-vitamiini kontsentratsiooni muutustest liikvoris tuberkuloosse meningiidi ja lastehalvatustõve korral» jt. Viimase artikli «Termoregulatsiooni häiretest hüsteeriliste reaktsioonide puhul» autor on med. tead. kand. dots. E. Raudam. Eelmainitud vihik on Arstiteaduskonnas esimene sellelaadiline, mis haarab endasse meditsiini ühe eriala raamides kompleksselt läbitöötatud küsimuste ringi.

I. MAAROOS

MÕTTEID ELUST ÜHISELAMUS

Kui seltsimees ajalehe toimetusest avaldas arvamust, et võiks kirjutada artikli Tiigi tänavas asuva ühiselamu kohta, siis jah — ma arvasin sedasama, ja koguni lubasin seda teha. Miks ka mitte! Toimus ju Tiigi tänava ühiselamu üliõpilasnõukogu töö arutamine komsomolikomitee istungil, kritiseeriti ja juhiti tähelepanu tervele reale tõsistele puudustele, ehk, nagu tavatsetakse öelda, «anti pähe» ehkki muidugi mitte «päheandmise» pärast, vaid tõsise eesmärgiga, et asjasse kasu tuua, et k a s v a t a d a. Komitee istungil võeti vastu konkreetne otsus, mis paljundatult saadeti kõigile meie ühiselamutele jne.

Ehkki, tõsi, materjali kirjutamiseks on, pidasin ma pärast mõningat kaalutlemist siiski paremaks kõigist nendest puudustest ühiselamu töös ja küsimustest, mida arutati, mitte kirjutada. Miks? Aga sellepärast, et meie eesmärk on olukorda parandada, inimesi aktiivsele tegevusele juhtida. See on aga küsimus, mis nõuab peale kõige muu taktitunnet.

Sageli arvatakse, et kõige parem meetod selleks on avastatud puuduste alalõpmatu kordamine. Üliõpilaskeeles väljendatakse seda mõtet nii — nüüd saadi «kont hammaste vahele», nüüd võime sellest kuulda vähemalt kuni järgmise aruande- ja valimiskoosolekuni (viimane kaasa arvatud) igal koosolekul, igal arutelul, tüdimuseni, kibestumiseni. Kas see meetod on parim või üldse õige? Arutasid? Õige. Kritiseerisid? Väga hea. Andsid juhtnööre, võtsid vastu otsuse? Väga tarvilik. Aga jälgi ka siis, kuidas neid edaspidi arvestatakse, ellu viiakse. Ja rangelt. Kuid ära räägi korduvalt vaid neist puudustest, mis kunagi avastasid.

Ja sellepärast leidsingi, et pole niivõrd õige ja vajalik kirjutada kõigest sellest, mida paar nädalat tagasi arutasime, kritiseerisime ning otsustasime. Rõõmustavat oli seal ju vähe. Ühiselamute küsimusega tegeldes tekkisid mul mõningad mõtted ja probleemid, ka konkreetselt Tiigi ühiselamu kohta.

Esiteks kas ühiselamu on seal elavale üliõpilasele koduks, teeme järelandmise, teiseks koduks või mitte. Tihti kuuleme õppejõude ja teisi külastajaid esitamas imestavatoonilist küsimust — kas te kodus ka nii elate? Julgen arvata, et 99% juhtudel mitte. Milles siis asi seisneb? Aga nimelt selles, et leidub üliõpilasi, eriti meessoo hulgas, kes ühiselamut mingil määral oma koduks ei pea. Aga milleks siis? Parimal juhul arvatavasti võõrastemajaks, kus teenindatakse, koristatakse jne.

Sellest seisukohast lähtudes tuleb küll vaid tervitada Kõrgema Hariduse Ministeeriumi suunda sellele, et ka meesüliõpilaste tubades igasugune koristamine administratsiooni poolt lõpetataks. Kuid seda vaid parimal juhul, sest teatavasti võõrastemajas on range sisekord, millele tuleb alluda. Kes ka sellest piirist üle lähevad, noh raske öelda, milleks mõned ühiselamut peavad, kas läbisõiduhooviks või anarhistide klubiks.

Siin on ükskõik, kuidas käitud, kuhu midagi viskad, ei siin toakaaslase šoov ega majarahu maksa midagi. Siin on see «vabadus» selle kõige vääramas, kõige hullemas mõttes.

Ühiselamus veedame siiski suure osa loengutest vabast ajast, p u h k a m e seal. Ja seda 5—6 aasta kestel, seejuures moodustavad veel need aastad osa meie parimaist noorusaastaist. Ja kui me lõpetades omandame k õ r g e m a h a r i d u s e, siis kas see peaks tähendama vaid arenemist meie teadusalastes teadmistes, kõiges muus (käitumiskultuuris, kodu- ja korraarmastuses, maitses jne.) aga mitte. Ma ei räägi sellest, et meist peavad saama pedagoogid, juristid, majandusmehed jne. Kõik ükskõik missuguses liinis korraloojad ja korra eest võitlejad, k a s v a t a j a d . . .

Ei, ühiselamu on meile kahtlemata koduks, teiseks koduks pika aja kestel seejuures omalaadi koduks suure koduste arvuga, kus kõik on noored, haritud ja lõbusad inimesed. Koduks, kus meil teatavas mõttes on hulga laialdasemad võimalused kultuurseks puhkamiseks, vestluseks, vaidluseks, kultuurseteks lõbustusteks kui päris kodus.

See peab saama koduks, mis meid arendab, kasvatab edasi niisugustes küsimustes, mis puutuvad kodusesse korda, käitumis- ja üksteisesse suhtumiskultuuri (sest tõsi, siin me peame sageli seda tegema ise, mis kodus ema või õde ära tegid).

Et seda saavutada, peame end seadma sisse ühiselamus nii koduselt kui see konkreetsetes oludes võimalik, muutma oma toa nii kauniks kui võimalik, organiseerima oma elu ühiselamus nii, nagu seda on mõnede ühiselamute ja kollektiivide poolt tehtud, et üli-kooli lõpetades ja ühiselamust lahkudes oleks tunne, nagu päris kodust laia maailma lahkudes, et üli-koolist ja elust ühiselamus jääksid kaunid mälestused kogu eluks.

Aga seda on ju võimalik teha! Ja seda mitte ülaltpoolt tulevate instruktsioonide alusel, vaid eelkõige peab seda igaüks ise soovima. Suur osa on siin muidugi täita ühiselamu nõukogul ja just algatamise osas, sest nagu öeldakse — iga algus on raske. Aga kui selleni on jõutud, siis meenutatakse kahtlemata sel juhul ka ühiselamu nõukogu ja tema esimeest. Ja milline oleks veel parimaks tasuks nähtud vaeva eest kui kogu kollektiivi tänu ja hinnang?

Et selleni jõuda, peavad ühiselamu nõukogu liikmed mõistma täie sügavusega nendele asetatud ülesannete ja usalduse suurust ja olemust. Kui nad ise ei püüa kogu hingest muuta oma ühiselamut selliseks, nagu sellest varem juttu, kui nad ei suhtu armastusega oma ühiselamusse ega ka ülesandeisse, on kogu nende tegevus juba ette määratud nurjumisele. Ei saa ju leistelt nõuda seda, mida sinul kui eestvedajal, usaldusmehel pole. Ei aita siin ei instruktsioonid ega nõuanded, mis muidu oleksid vajalikud, kuid mitte sugugi kõige tähtsamad, sest kui omatakse kindlat soovi, tahtmist, õpetavad praktilise elu vajadused ise, leitakse väljapääs ka päris rasketest olukordadest.

Ongi üks väära laadi kallak meie ühiselamunõukogude töös — nad tahavad vägisi muutuda ametnikeks, tsinovnikuteks. Võetakse nõukogu liikme kohustusi nagu vähemeeldivat ühiskondlikku kohustust, millest püütakse täita vaid kõige hädapärasem, et mitte «vahele jääda». Niisugune nõukogu liige on kahjulikum kui «tühi koht» ja ühiselamust lugupidavad üliõpilased peaksid ta nõukogust eemaldama.

Räägitakse autoriteedist. Ühiselamu nõukogu esimees ja liikmed peavad olema eelkõige autoriteetsed teiste elanike hulgas. Kuidas aga autoriteeti omandatakse? Kas tsinovnikliku suhtumisega ühiselamu asjadesse? Ei kunagi. Tiigi ühiselamu vanemate elanike poolt meenutatakse praegugi kunagist nõukogu esimeest sm. Mullerit. Meenutatakse heas mõttes. Kas saab olla kahtlust, et ta pidi olema autoriteetne? Millega siis saavutas see muidu nii tagasihoidlik noormees säärase autoriteedi? Sellega, et suhtus kogu hinge ja armastusega ühiselamusse ja oma ülesandesse. Ta mitte ainult soovis, vaid ka tegi kõik, mis suutis ühiselamu heaks. Pole edu ilma aktiivsuseta. Tema ajal rajati puhkeaed «Tiigi» hoovis, rajati võrk- ja korvpalliväljakud, mida järgnevad nõukogud pole suutnud korraski hoida. Ta tegeles kõigi ühiselamusse puutuvate küsimustega. Päris loomulik, et talle kuulus elanike sundimatu austus. Ta oli autoriteet.

Aga siit veel üks omadus, mis

2 Tartu Riiklik Ülikool

KEHAKULTUUR JA SPORT

Õpime purilennu saladusi

Purilend — see huvitav spordiala on meie maal läbinud eesrindliku teooria ja novaatorliku lennupraktika raske tee. Möödunud sajandi lõpul esitas prof. Nikolai Žukovski teaduslikus töös «Lindude lennust» (1891) moototita lennu teooria, mis leidis praktilist rakendamist käesoleva sajandi esimesel aastakümnel, kui õppivad noored koondusid õhusõiduringidesse. Nendes ringides tegeldi ka purilennuga, vaatamata tsaarivõimude poolt tehtud takistustele. On huvitav märkida, et esimene ülevenemaaline purilennu kestvus- ja kõrgusrekord sündis Eestis (Haapsalus) 1908. a. Üliõpilane G. Vekšin saavutas kestvuslennu rekordiks 4 min. 30 sek., kusjuures kõrguse rekordiks fikseeriti 28 m.

Sellest ajast on möödunud pool sajandit ja käesolevaks aastaks on maailma tipptulemused sellised:

1. Kaugus 861,272 km (5. aug. 1952. a.).

2. Kõrgus 12 832 m (30. dets. 1950. a.).

3. Kestvus 56 tundi 15 min. (2.—4. apr. 1952. a.).

Purilennu õpetamine TRÜ-s on mõeldud fakultatiivse ainena õppeplaani alusel. Purilenduri väljaõpe koosneb kahest iseseisvast õppeainest: «Purilenduri algväljaõpe» ja «Sportlik lend».

Purilenduri algväljaõpe on üliõpilastele — tulevastele lennusportlastele — esimeseks kokkupuuteks lennutehnika ja teooriaga. Õppeülesanne võimaldab määrata üliõpilaste huvi, võimeid ja kõlblikkust lennuspordiks ning kujundab noortes kiindumust sportlikusse lennusse. Kursuse omandamine annab lennuteooria ja -tehnika algteadmised ning lennuoskuse lennukil BRO-11.

Purilenduri teoreetiline algväljaõpe koosneb 5 loengust kokku 10 õppetunniga. Teoreetilisele osale järgneb 3 tundi maapealset ettevalmistust B. Oškinise süsteemil ja purilendur alustab oma iseseisvat lennuteed.

Ülemaailmse lennuspordi föderatsiooni (FAI) tava kohaselt kogunevad kõigist viiest maailmajaost tugevamad purilendurid eelmise maailmameistri kodulinna, et võistelda austavale maailma purilennu tšempioni tiitlile. Julgen loota, et üliõpilaste ridades, kes alustavad purilenduri sportlikku teed meie kodulinna Tartu taeva avarustest, on noori, kes rajavad uusi trasse pilvistel teedel, otsivad uusi tõusvaid õhulaineid ja viivad kodulinna nime maailma purilendurite ajalukku.

Seltsimehed üliõpilased, oma arvamused ja ettepanekud palun saata ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetusele, sooviavaldused purilennuga tegelemiseks aga TRÜ ALMAVÜ komiteele.

KARL LEPIMAN,
tsiviillendur

TRÜ ujumiskoondus

Tartu Riikliku Ülikooli ujumiskoondusse kuulub 24 üliõpilast. Sügissemestri lõpul võtsid meie ujujad osa Tartu linna 1957. a. ujumise individuaalesivõistlustest, mille käigus kehakultuuriosakonna üliõpilane Aino Soopalu püstitas kaks uut Tartu linna ja TRÜ rekordit 100 m vaba- ja seliliujumises vastavalt aegadega 1.14,0 ja 1.20,6.

Matemaatika-Loodusteaduskonna üliõpilase Jüri Puskari tagajärg 2.57,5 200 m brassiujumises on tema uueks ja tubliks individuaalseks tulemuseks. Sama teaduskonna V kursuse üliõpilane Tiiu Tennen on tõusnud järjekordselt heasse vormi, saavutades 100 m seliliujumises naistele ajaks 1.22,4 sekundit, mis on 0,1 sek. nõrgem tema parimast individuaalsest tulemusest.

Üle Vellerind, kellel ujumises on juba staaž, astus TRÜ-sse õppima käesoleva aasta sügisel. Kolmekuise treeningu tulemuseks oli 100 m liblikujumise tagajärje (1.35,7) viimine 1.33,7-le. Oma pöörete parandamisel peaks 1.30 piiri ületamine kevadeks olema kindlustatud. Ka brassiujumises võib U. Vellerind oma tagajärge (3.21,8) tublisti parandada. T. Eenmaa start 100 m brassiujumises suurematel võistlustel oli esmakordne. Tagajärg 1.30,7 100 m brassiujumisel on paljulubav.

A. Gersti tulemused 100 m vabaujumises tagajärjega 1.14,7 ja 100 m seliliujumises 1.25,3 on tema keskpäraseid tulemusi. Paremate tulemuste saavutamiseks on suuri puudujääke just vastupidavuse osas. A. Gerst on suurte võimetega ujuja.

Matemaatika-Loodusteaduskonna üliõpilane Lauri Luud on suure staažiga ujuja. Pikk vaheaeg ujumistreeningus ei lubanud viimastel võistlustel Luual näidata häid tulemusi. Püsiva treeningu tulemusena ei tohiks endiste sportlike tulemuste taastamine talle raskusi tekitada.

Kehakultuuriosakonna ujujaist tuleks esile tõsta Laine Roesi tulemust 200 m vabaujumises ja 100 m seliliujumises aegadega vastavalt 3.03,7 ja 130,0.

Toomas Tuuling esines nimetatud võistlustel kahel võistlusalal, sooritades 100 m vabaujumise tagajärjega 1.03,2, 100 m delfiinujumise 1.13,5. Sama osakonna IV kursuse üliõpilased Rein Põldme ja Johannes Noormägi saavutasid kaunis tublid tulemused oma võistlusdistantsidel, neist Põldme 100 m seliliujumise 1.19,8 ja Noormägi 1.10,8.

Ajaloo-Keeleteaduskonda esindas ainult võistleja Mare Reinu, kes aga esines oma vähestele võistluskogemustele vaatamata väga tublilt. Reinu saavutas väga tubli isikliku tulemuse nii 100 m kui ka 400 m vabaujumises aegadega vastavalt 1.25,2 ja 6.48,2.

Arstiteaduskonna ujujaist esinesid väga tublilt Mihkel Virkus 100 m seliliujumises ja Tõnu Talving 100 vabaujumises tulemustega vastavalt 1.16,6 ja 1.03,3.

R. NÕVANDI
S. KURENIIT

TRÜ edetabel ujumises

SEISUGA 1. JAAN. 1958. a.

	MEHED			NAISED		
100 m VABALT						
1.	T. Tuuling	(KKO.)	1.03,2	A. Soopalu	(KKO.)	1.14,0
2.	T. Talving	(A.)	1.03,3	M. Pehk	(A.)	1.16,0
3.	H. Tiik	(A.)	1.04,0	L. Roes	(KKO.)	1.18,8
4.	M. Soosaar	(A.-K.)	1.04,7	H. Tootsen	(M.-L.)	1.22,1
5.	E. Tamm	(M.-L.)	1.08,8	M. Luud	(KKO.)	1.22,2
400 m VABALT						
1.	T. Tuuling	(KKO.)	5.01,6	A. Soopalu	(KKO.)	6.03,8
2.	T. Talving	(A.)	5.26,4	M. Pehk	(A.)	6.14,9
3.	M. Soosaar	(A.-K.)	5.48,8	T. Tennen	(M.-L.)	6.17,1
4.	I. Noormägi	(KKO.)	6.02,4	L. Roes	(KKO.)	6.21,8
5.	E. Tamm	(M.-L.)	6.06,3	M. Kask	(A.)	6.31,3
100 m SELILI						
1.	T. Tuuling	(KKO.)	1.13,4	A. Soopalu	(KKO.)	1.20,6
2.	M. Virkus	(A.)	1.16,6	T. Tennen	(M.-L.)	1.22,4
3.	F. Jüssi	(M.-L.)	1.17,3	M. Pehk	(A.)	1.25,0
4.	T. Talving	(A.)	1.19,0	L. Roes	(KKO.)	1.30,3
5.	R. Põldme	(KKO.)	1.19,8	M. Kask	(A.)	1.35,8
200 m BRASSI						
1.	T. Tuuling	(KKO.)	2.48,8	A. Soopalu	(KKO.)	3.07,4
2.	I. Puskar	(M.-L.)	2.57,3	M. Proos	(KKO.)	3.19,3
3.	M. Soosaar	(A.-K.)	3.03,1	U. Vellerind	(M.-L.)	3.21,8
4.	Ü. Laumets	(KKO.)	3.05,2	M. Luud	(KKO.)	3.22,6
5.	V. Lazarev	(M.-L.)	3.07,6	M. Pehk	(A.)	3.26,2
200/100 m LIBLIKAT						
1.	T. Tuuling	(KKO.)	2.41,4	A. Soopalu	(KKO.)	1.28,5
2.	E. Tamm	(M.-L.)	3.12,3	M. Luud	(KKO.)	1.31,2
3.	I. Noormägi	(KKO.)	3.13,5	U. Vellerind	(M.-L.)	1.33,7
4.	L. Luud	(M.-L.)	3.16,0	M. Pehk	(A.)	1.37,6
5.	V. Telliskivi	(A.-K.)	3.17,4	M. Proos	(KKO.)	1.41,6

TUTVUGEM ÜLIKOOLI ISETEGEVUSKOLLEKTIIVIDEGA

TRÜ NAISKOORIST

Leidub elus helgeid hetki,
millest tulevikuski veel põu
on soe.

Need read R. Ritsingu «Tulilillest» meenutavad alati kõike seda ilusat, mida on andnud TRÜ naiskooris lauldud aeg.

Üheks selliseks hetkeks on kahtlemata juba see, mil saad teada, et sulle on antud võimalus kaasa elada kõigi selle suure kollektiivi muredele ja rõõmudele.

Küllap ka need viisteist noort lauljat, kes käesoleval aastal koori täisõiguslikeks liikmeiks vastu võeti, tundsid ja mõtlesid niisamuti, nagu seda on tehtud juba aastate kestel, sest rõõm, et just sind vastu võeti, on ikka ühesugune.

«Soovin, et kõik koori mured

KILDE

saaksid ka teie muredeks,» selliste sõnadega pöördus uute liikmete poole koori esinaine Tea Tamm.

Uute lauljate nimel võttis sõna Niina Zubova, kes ütles, et nende ühiseks sooviks on võtta koori tööst osa nii, et igati väärida sellise tubli kollektiivi liikme nime.

* * *

1945. a. kevadel alustas meie ülikoolis üsna väikese koosseisuga tegevust uus isetegevuslik kollektiiv — TRÜ naiskoor. Dirigendiks sai helilooja Richard Ritsing, koori esinaiseks aga valiti praegune ülikooli teaduslik sekretär Irene Maaroos. Kokku tulid need inimesed, kellel oli töötahet, kes armastasid laulmist ja muusikat. Seetõttu võttis töö kohe hoogu ning juba varsti andis koor esimese iseseisva kontserdi. Aastast aastasse kasvas lauljate arv, suurenes repertuaar ja oskus. Ühised üritused — kontserdid, esimesed kontsertmatkad jms. — tugevdasid kollektiivi. Tallinn, Riia, Kaunas, Vilnius — kõikjal sõlmiti sõprussidemeid ja anti kontserte, mis publiku poolt soojalt vastu võeti.

TRÜ naiskoor 1945. a. juunis.

* * *

1955. a. tähistati koori 10. aastapäeva. Selleks ajaks oli koor jõudnud endale nii suure populaarsuse võita, et koori liikmeks võeti sm. Mulleril ja ilma milleta kõik eelnev võib siiski tühja joosta. Nõukogu esimees ja liikmed peavad olema kõige muu juures ka pretsedenditult nõudlikud ja printsipiaalsed.

On üks ohtlik «stiil» ühiselamu nõukogu esimehe, ka liikmete töös, isegi mille sugemed võivad viia autoriteedi hävimisele, sisekorra laostumisele, hoolimata kõigist headest kavatsustest ja aktiivsest tegevusest. Sel puhul muutub see praktiliselt donkihhotlikuks vehklemiseks või «häälega õhku väristamiseks», seda stiili võiks nimetada «sõbramehe stiiliks». See tähendab jätta mõne tuttava elaniku korrarikkumised, anarhism tubases elus, üldse mitteseaduspärane ühiselamus elamine jne. kahe silma vahele. Tahetakse olla «rahvameres» selle sõna halvas tähenduses, olla eranditult kõigiga, ka korrarikkujatega, hästi läbi saav «juht» või «organisaator». Selle tagajärjed on võrreldavad lumetüki kasvamisega laviiniks — te kaotate ju õiguse, pinna enda alt võitluses korrarikkumistega. Mitte millegi rohkemaga ei kaotata autoriteeti kui ebaprintsipiaalsusega, ühiselamu elanike jaotamisega sõpradeks ja tavalisteks, kellele võib märkusi teha, kellelt võib nõuda. Te võite püüda teha palju, kuid saavutada imestamisväärselt vähe ja kuulda hiljem kurbusega hinnangut oma vaeva kohta — noh oli kah... niisugune onupojapoliitika ajaja.

Ja lõpuks, veel üht mõtet tahaksin avaldada. See on ka minu arvates üks eesmärke, mille poole tuleks nõukogul oma tegevuses püüda ja mis võib aidata suuresti kaasa kollektiivsustunde kasvatamisele ühiselamus, võib viia laialdasi ühiselamu elanikehulki aktiivsele võitlusele oma ühiselamu korra ja kultuuri eest, igal aastal juurdetulijate korravastaste meeleolude kiirele likvideerimisele. See on patriotismitunne ühiselamu raames, uhkustunne oma ühiselamu, oma toa, enese ja oma toakaaslaste suhtes. Kuidas seda mõista?

Igas korralikus ühiselamus on ju oma patriotismivaim, nõukogude noorele omane võitlusvaim muuta oma ühiselamu võimalikult kauniks, võimalikult koduseks, võimalikult kultuurseks, võimalikult kollektiivseks, parimaks kõigist teistest ühiselamutest. Mõned «Tiigi» elanikud vahest muigavad virilalt. Kuid, kallid tiigilased, lõpuks pole küsimus ju majas, vaid selles, kes majas elavad, kuidas elavad, missugune vaim, olukord selles majas valitseb. Ja selles mõttes võib «Tiik» «Aiast» nii ees, kõrval kui ka järel olla.

On olnud aegu, kus «Tiiki» eelistati teistele ühiselamutele. Nii et traditsioone on. Kahjuks aga säärane patriotismivaim on suuremal või vähemal määral surnud meie ühiselamutes. Aga seda on vaja tingimata kasvatada, õhutada, tunda, sest see on jõud, mis lubaks meil edukalt võistelda ka Nõukogude Liidus kõige modernsemalt sisustatud ühiselamutega. Võistluses arvestatakse ju ka võimalusi.

Selles küsimuses esimeste vagude ajaja osas on ühiselamu nõukogul, ja ainult temal võimalik palju saavutada. Kas ei tasuks selle üle veidi mõelda? Kas on siin võimalik anda konkreetseid õpetusi? Ma arvan, see oleks sama kui anda kellelegi nõu, kuidas armastada. Ise tunnete oma maja «vaimu», olukorda. Ise peate leidma ka vahendeid, kuidas seda olukorda paremini lahendada. Selleks jõudu ja edu!

H. TALISTE

1946. a. suvel Tartu laulupeol.

Nii nagu igal sügisel võetakse õpilaslaulupeo lõppedes hakati külalisi ära saatma, jäi iga rongi lahkumisel järele nagu mingi tuhik. Kunagi varem pole meie koori liikmed nii väheste päevade jooksul nii paljudest rahvustest ja nii paljude üliõpilastega sõprussidemeid sõlminud.

* * *

Nii nagu igal sügisel võetakse ette ning Toompuiesteel liikuma hakkamist oodates võetigi kahe koori poolt vastu otsus organiseerida Tartus I üliõpilaslaulupidu. Teati, et tööd tuleb palju, kuid loodeti, et tulemused teevad selle tasa. Ja nii see tegelikult oligi. Õpiti, joosti, organiseeriti — kuid kui üli- vastu hulk uusi lauljaid, nii saadetakse kevadel ära need, kelle ülikoolitee on lõppenud ning kes peavad Tartust lahkuma. Kahju on — see paistab iga lahkuja ilmest ja käitumisest, kuid ka koige paremad sõbrad ei saa alati terveks eluks kokku jääda. Pealegi — külap varsti leiab uusi sopru ja kollektiive, kus töötada. Kuid ülikooli naiskooris veedetud päevad ja aastad jäävad ühe helge hetkena iga lahkuja meelde.

* * *

Eksamiperiood ei luba töötada täie hooga, kuid ka praegu pole proovid katkenud. Ees seisab ju II üliõpilaslaulupidu Riias ning sellest peab meie koor kui üks selle traditsioonilise ürituse algatajaid aktiivselt osa võtma. Selleks puhuks valmib kooril ka uus vormirõivastus. Enne seda nõuab aga oma osa kevadsemestri kontsert ning koori aastapäev.

H. VENTSEL

Asja lõpetuseks ning tegude algatuseks

RINGKÜSITLUSE KOKKUVÕTE

Nagu kõigil vahest veel meeles, tõime mullu kadripäeva aegu Teie ees lagedale terve pika rea küsimusi ja palve neid mitte ilma vastuseta jätta.

Nüüd on siis kõik arvamused ammu juba arvatud, kõigil kostmised kostetud ja on päris paras aeg vaadata, mis asjast sai, ning sellele üks ümmargune joon ümber tõmmata, et midagi ära ei kaoks ega segaseks ei jääks.

* * *

Meie esimene küsimus «Missuguseid uusi traditsioone oleks Sinu arvates vaja luua?» tõi sisse väga erinevaid vastuseid, kuid ometi on nende juures üks ühine ja tähelepanu vääriv mõte: nii olemasolevaid kui ka juurdeloodavaid traditsioonid olgu sellised, et neist jääks järele eredad ja kauaks meeldejäävad mälestused.

Arvatakse, et viimastel aastatel on olnud palju ilusaid üritusi, mida tuleks kujundada traditsioonideks: uusaasta ja maikarnevalid, üliõpilaste laulupäevad, uudismaalaste ja ehitajate õhtud, õppeaasta algul toimuv tõrvikute rongkäik jne. Oleks vaja, et traditsioonideks saaksid mitte ainult «õhtud», vaid ka praktiline töö ise. Staadioni ehitamisele võiks järgneda ühiselamu ehitamine jne.

Tihedamaks peavad muutuma sidemed eriala kateedrite ja praktiliselt töötavate lõpetanute vahel. Siin on väga heaks vormiks vilistlaste kokkutulekud kitsamate erialaliste konverentside kujul. Ka kirjavahetus eriala kateedrite ja kaugemal töötavate spetsialistide vahel peaks kujunema heaks traditsiooniks — nii arvab üks ülikooli lõpetanud seltsimees.

Ikka veel on kõne all sellised küsimused, nagu ülikooli astumine ja ülikooli lõpetamine. Meie uustulnukaile peaks esimestel ülikoolipäevadel rohkem tähelepanu osutama vanemate kursuste üliõpilased, eriti just diplomandid. Miks mitte avaaktusel esimeste kursuste üliõpilastele diplomandide poolt kätte anda üliõpilasmütsid, miks mitte korraldada vastastikuseid tutvumisõhtuid, luua kohe kontakt kogu kollektiiviga.

Kui palju ütleb meile sõna ülikool, kui palju on meie ülikoolis olnud suuri inimesi, kes on toonud uut teaduse varasalvedesse, kuid millegipärast on jäänud kahe silma vahele selline päev, nagu meie alma materi aastapäev. Kas ei võiks sel päeval üht-teist minevikust meelde tuletada ja seada sihte tulevikuks? Oleme ju ka oma ülikooli patrioodid.

Traditsioone meil juba on ja neid luuakse edaspidi kahtlemata juurde. Esimeste kursuste üliõpilased arvavad, et tuleks luua eelkõige traditsioone, mis tutvustaksid meie kõige noorematele seltsimeestele juba olemasolevaid traditsioone. Vanematelt kursustelt on aga arvamus, et püüame olemasolevaidki hästi läbi viia.

Kõik pole korras traditsioonidega, mis on seotud üliõpilasmütsiga. Ometi peaks mütsi kandmine olema seotud kindlate traditsioonidega. Üliõpilasmütsi ei sobi ju kanda igasuguse rõivastuse juures (dress jms.). On iseendast mõistetav, et üliõpilasmütsi kandes ei sobi tänaval liikudes suitsetada. Ruumis viibides tuleb muidugi meesüliõpilastel müts peast võtta.

Anonüümselt saabus arvamus, kus soovitatakse vastlasõidu korraldamine muuta traditsiooniks.

Niipalju siis traditsioonidest.

Teiseks küsimuseks oli meil «Kuidas suhtud vormimütsile teaduskonna märgi lisamisse?» — Kõigi vastajate üksmeelne arvamus: on vaja teaduskonna, võib-olla isegi osakonna märki (peale Arstiteaduskonna ühe lõpetaja, kes arvab, et märk pole eriti oluline), sest see tõstvat üliõpilaste vastutustunnet, samuti ka teaduskonna patriotismitunnet. Imestatakse, et ikka veel tehakse sellel teemal sõnu, asja lõplikult otsustamata. Pilk mütsidele näitab, et on kerkinud vajadus anda esinevate ebasobivate plekitükkidega edvistamisele hundipass.

On aeg küsimusele punkt panna.

Ja kolmas küsimus: «Missuguseid üritusi soovid Sa näha ülikooli kohvikus?» — Ettepanekuid on saabunud palju ja neid läbib punase niidina mõte: vähem dubleerimist, igavust, rohkem mitmekesisemaid üritusi. Soovitakse seda, mis tõesti suudaks, nagu öeldakse, «ligi tõmmata». Hubased kaminaõhtud + humoristlikud vestlused, kohtumised tuntud näitlejatega, estraadikunstnikega (eriti küsimuste-vastuste vormis), populaarsete üliõpilaste-isetegevuslastega, vilistlastega. Võiboolla paluda ansambleid esinema n. ö. tuluõhtuks, võib-olla korraldada küsimuste-vastuste õhtuid. Vahelevahel kuluks marjaks ära ka mõni viineriteõhtu, vastlaõhtu seajala ja vastlakuklitega, temaatiline õhtu («Kus käisime, mida nägime» ... jne.), mõnel õhtul võiks ka õpetada uusi tantse, et ei leviks omaloominguline «rock'n roll» jms. Grupp üliõpilasi raviosakonna VI kursuselt arvab, et «kohvikut tuleks senisest rohkem kasutada ringide koosolekute läbiviimiseks, kohaks, kus vahel saaks mitte nii ametlikult nagu tavalisel ringi töökoosolekul avaldada oma arvamust mõne probleemi või küsimuse suhtes. Aga kas ei jätkuks mõnikord aega ka selleks, et meelde tuletada koomilisi situatsioone üliõpilaselusi? Kohvikus ei saaks siis vist korralikult püstigi seista, kui uksel oleks teade «Anekdootide õhtu».»

Paljude sooviks on: tuleks hoolitseda selle eest, et kas või mõnes ruumis oleks muusika päev läbi, mis annaks ka võimaluse veidi salajuttu puhuda, muidu on nii vaikne, et nööpnõela kukkumine on kuulda. Ja kohvik kütta soojaks, sest seal on eriti naissoost külastajatel sageli liiga külm ülerõivasteta istumiseks. Arvatakse, et oleks sobiv, kui kohvik koos muusikaga oleks avatud kuni kella 24-ni, sest üliõpilased olevat rahutu rahvas, kes tahab lõbutseda õhtuti kauem. Ning ülikooli kohvik võiks kujuneda heaks puhkepaigaks ka õppejõududele.

Lõpuks poleks paha reklameerida kohviku üritusi ka laiemalt (kohviku vestibüülis, peahoone teadetetahvlil, Aia t. õppehoones jm., ka ülikooli ajalehes), võib-olla isegi teatri mängukava taoliselt pikema aja kohta.

Neljandaks küsisime: «Kas on vaja ja kuidas on Sinu arvates kõige parem populariseerida kultuurset käitumist üliõpilaste laiemas ringkonnas?»

Üldiselt arvatakse, et on vaja, sest meil esineb veel päris palju ebakultuurset käitumist üliõpilaste hulgas, eriti aga noorematel kursustel. Täie õigusega kirjutab A. R., et me peame jõudma mitte üksnes selleni, et üliõpilane laseb tütarlapse uksest sisse enne või pakub talle istet autobussis, vaid selleni, et üliõpilased oleksid eeskujuks linnale. «Kuidas saame muuta meie kodulinna kauniks ja puhtaks, kui üliõpilasmütsiga noormehed või neiud lasevad jooksu üle haljasala või loobivad suitsuotsi ja paberitükke tänavale ilma mingi südametunnistusepiinata?» küsib ta. Või siis: miks kannavad mõned üliõpilased — tulevased arstid — liiga ekstravagantseid soenguid või värvivad end üle loomulike piiride. Sellised asjad pahandavad väga ja solvavad haigeid ning on vastuolus arsti kutse-eetikaga. Kuid selliselt siiski minnakse haigla palatisse.

Seegi ei tee meile au, kui üliõpilased ei oska end valitseda, kõrgendavad kõneldes liigselt hääletooni, kasutavad argood jms.

Mida siis teha? Kuidas? Arvatakse, et pole mõtet populariseerida kultuurse käitumise elementaarseid aluseid, sest kes neid ei täida, ei tee seda mitte teadmatusest. Iga asi vajab harjumist ja juurutamist. Ja kes siis tuleb meie juurde seda juurutama, kui me ise seda ei tee. Seepärast on hea, kui igas meie kollektiivis (nii väike kui see ka ei oleks): kursusel, ühiselamu toas kujuneb välja ja astub iga konkreetse ebakultuurse käitumise juhu puhul tegevusse ühiskondlik arvamus. Mida teeb su sõber, toanaaber, kursusekaaslane, puudutab sind samavõrd, kuivõrd see puudutab meie kollektiivi au.

Kultuurse käitumise küsimusi peaks edaspidi käsitlema ülikooli ajaleht, arvatakse. Kultuurse käitumise küsimuses poleks vististi pahad ka võistlused viisakaima noormehe ja tütarlapse nimele kursuseõhtutel jm. Unarusse on vaibunud käitumisteemalised satiirinumbrid õhtutel.

Ning viimaks mõni sõna pisiküsimustest, n. ö. viisaka käitumise reeglitest. Soovitatakse korraldada selliseid üritusi, nagu oli seda hiljutine neidude päev EPA-s, avaldada trükisõnas «aabits», sest siis kaoksid kõik teised kodanlikud «viisakused» (nagu näiteks «ameerika viisakus»).

Nüüd siis: «Missuguse õppejõu loengud meeldivad Sulle kõige rohkem esitusviisilt?» — Meeldivaks tunnistatakse neid õppejõude, kellel on kindel süsteem, selge ja loogiline esitusviis. Ja nii mõnigi on seisnud pähkli ees: on leitud, et eriala õppejõududest on üksikut inimest raske esile tõsta, või on siis hoopis vastus võlgu jäänud. Filoloogide lemmikuks on järjekordselt dotsent Alttoa. Üliõpilastel on väga kahju, kui lõpevad tema väliskirjanduse loengud, sest need pakuvad peale teadmiste ka elamusi. «Oleks selliseid loenguid rohkem!» õhatakse. Ühiskonnateaduste õppejõududest meenutatakse J. Kalitsat ja K. Indret. Üks Arstiteaduskonna lõpetanu kirjutab, et teaduskonna «arvukate heade lektorite hulgas, nagu professorid Valdes, Tehver, G. Kingisepp, Karu, dotsendid Siirde, Raudam, Saarma, Laanes, Keres on väga tugevalt rõhutatud peen stiil dotsent Kõrgel.» Ka teised vastajad on samal arvamusel. Ühena paremaist Arstiteaduskonnas märgitakse ka ülikoolist lahkunud prof. Sibulat. Tulevastele majandusteadlastele on meeldinud sm. B. Veimeri loengud.

Eks ole ju peale nende palju teisigi, kahjuks on nad seekord jäänud vaid üliõpilaste teada.

Nüüd meie kuues küsimus. See kõlas nii: «Mida arvad Sa ÜTÜ tööst? Kuidas korraldada tänavu ÜTÜ teaduslik konverents?»

Osa rahvast on ühel meelel — ÜTÜ töö on viimaste aastate jooksul paranenud, sest seda tööd on ikka näha ja temast kuulda ka; teine osa on aga arvamusel, et kõik pole veel korras selles majas. Püstitatakse ülesanne: ÜTÜ peab muutuma ebamäärasest massist kindlapiiriliseks organisatsiooniks, mille liikmeks ei astuta mööda minnes, vaid võetakse teenete eest teaduse alal ning heidetakse välja nende puudumisel edaspidi. Probleem on pika habemega, loodame, et sellele annab lõpliku lahenduse uus ÜTÜ põhikiri (mis muide pidi välja tulema juba koos uue aastaga).

Kindel on ka, et esimese kursuse üliõpilased teavad veel vähe ÜTÜ-st.

Nüüd konverentsist. Teaduslikule konverentsile ainult rangelt valitud ja tõsiselt head ettekanded — pole iseenesest paha nõue. Kvaliteet kaalugu üles kvantiteedi! Ei tohi korduda liigne ettekannete kuhjumine ühele päevale ega ka laiemale ringkondadele huvipakkuvate teemade ühele ajale langemine. Parandada tuleb külaliste — teiste ülikoolide üliõpilaste ja õppejõudude — vastuvõttu, paremini läbi viia bankett.

... Ja veel läbisegi mõnest asjast. Päris paljudel ringidel on traditsiooniks ringi aastapäeva tähistamine pidulikuma koosolekuga (vahest ka sellele järgneva koosviibimisega). Võib-olla on ülejäänuil ka siit midagi õppida. Miks mitte pidada ringide koosolekuid (eriti humanitaaraladel), samuti juhatuste koosolekuid, kohvikus.

Lõpuks veel üks siia äraeksinud soov. «Oleks hea, kui lähemate aastate jooksul ilmuks trükist koguteos «Tallinn» sarnane album ka ülikooli kohta. Vilniuse ülikoolil on selline olemas, miks ei peaks jõudma meiegi nii kaugele.» Peaksime jõudma.

Seitsmendaks oli: «Mis pahandab Sind kõige rohkem ühiselamuis? Miks? Mis meeldib?»

Nii imelik kui see ka näib, on enamik vastuseid sellele küsimusele neilt, kes ise ei ela ühiselamus. Ega vist palki oma silmas märgata, kuid pinnud teiste silmades on ikkagi näha.

Alustame lõpust. Meeldib see, et ühiselamu rahvas on kollektiivsem kui ülejäänud üliõpilased. Meeldiv on ka see, et elamispinda ühiselamutes, mis on ette nähtud üliõpilastele ja aspirantidele, on hakatud vabastama õppejõudude käest, kellel erakorteris elamine niipalju rahakoti peale ei mõju kui üliõpilastel. Meeldib, et viiakse läbi võistlusi paremale toale. Kodu peab olema mugav ja kaunis. Ei meeldi aga see, et sageli jäävad kõige selle juures võitjad preemiateta.

Miks on aga noormehed ühiselamutest alati unised? Häirivad on öised huiked ja jooksmised pimedatel treppidel ja koridorides Tiigi t. ühiselamus.

Silma paistab ühiselamute väga korrastamata ümbrus. Pälsoni t. ühiselamu ümbrus on praegu väga inetu, oleks aga kerge seda teha väga kauniks. Miks puuduvad Tiigi t. ühiselamu pesuruumides peeglid, miks tualettruumid on sageli korratud? Need küsimused vaevavad paljusid. Üle kõige häirib ka see, et ühiselamuis pole pidevalt saada kuuma vett, milleks siis kasutatakse pliite, ja tagajärg: järjekorrad köökides. Vennasvabariikides (Tbilisis, Taškendis) on ühiselamuis piiramatult kuuma vett saada kella 7—24, märgitakse.

Pahandanud on meie lugejaid ka ühiselamute valvurid ja mõned komandandid oma madala käitumiskultuuriga ülikooli külaliste suhtes.

Ning viimane, kaheksas küsimus: «Mida Sinu arvates tuleks teha, et meie spordivõistlustel oleks rohkem pealtvaatajaid-entusiaste?» Üksmeelsed oldakse, et on vaja rohkem spordialast propagandat. Spordivõistlustest kuulutatagu ülikooli ajalehes, seal võiks järjekindlalt ilmuda järgneva nädala spordiürituste kalender. Rohkem huvitavaid artikleid ajalehes (möödunud aastase «Ahtajevi», «TRÜ—EPA matšvõistluse» jne. stiilis) kuivade faktide loetelu asemel. Nii TRÜ spordiklubi kui ka žurnalistika eriharu üliõpilased peaksid selle oma südameasjaks võtma. Rohkem ja laialdasemalt reklameerida üritusi ülikoolis (ühiselamutes jne.). Siis ei saaks keegi öelda, et ei teadnud toimuvast, ja kindlasti kasvaks ka publiku hulk.

Võistluste korraldus võiks olla parem, piletid odavamad. «Rohkem huvitavaid kohtumisi! Staadioni avamine jäägu ses suhtes eeskujuks,» — arvavad arstid. Ka armastusest spordi vastu ja kollektiivsustundest jääb tihti puudu. Alati ei tunta huvi teiste spordialade vastu. Ja sellistele entusiastidele tuletatakse meelde: «Meil on aga nii, et kui võistlevad tõstjad, siis sellest pole huvitatud poksijad; samaaegselt on nad mõlemad raskejõustiklased.»

Meie lõpetanute hulgast on aga pärit arvamus, et üliõpilaste napi ajavaru tõttu tuleks aktiivset kehakultuurialast tegevust eelistada pealtvaatamisele.

* * *

Meie ringküsitlus on lõppenud. Lugeja on oma sõna öelnud. Nüüd jääb oma sõna öelda neil, kellest sõltub, et kõik head ettepanekud ja soovid muutuksid õige pea tegelikkuseks. Selleks jaksu ja jõudu!

ESIMESED SUUSAJÄLJED

J. MIKU foto.

Meie ajalehe materjale jälgides

14. jaanuaril toimus Õigusteaduskonna II kursuse koosolek. Päevakorras oli TRÜ ajalehe märkus, milles kritiseeriti II kursuse meesüliõpilasi seoses nende «üleslöödud» välimusega. Koosolekul leiti, et kriitika ei vasta täiesti tõele, välja arvatud üks juhtum, kus noormees tõesti «pakkus üle», eriti oma «sputniku» soenguga. Kursuse meesüliõpilaste hulgas tekkis küsimus: kas siis tõesti ei tohi kanda kitsaid pükse, batakingi, lühikest mantlit?

Toimetuse märge: Jah, tohib kanda kitsaid pükse, batakingi ja lühikest mantlit, ainult sellele ei tohi kaasneda üldine lodev ja lõnguslik käitumine, mis mõnikord esineb.

Muide, tütarlapsed, kes seda kirjutasid, ei mõelnudki seda nii halvasti. Nende arvates pidi «üleslöödud», tähendama umbes «mukitud», «oma välimuse eest hästi hoolitsenud». Kuid eks vist «varga peas läks müts põlema».

UUDISMAALASTELE, kes viibisid Belinski-nimelises sovhoosis

On saabunud kviitungid vilja väljavõtuks kohalikest elevaatoritest. Kviitungid aeguvad 28. jaanuaril 1958, sellepärast palutakse rutata vilja väljavõtuga. Lähemat informatsiooni ja raha vilja väljaostuks saab ELKNÜ TRÜ komitees J. Jurassovilt 17. jaanuaril kella 19—20, 18. jaanuaril kella 14—15, 20. jaanuaril kella 15—16, 21. jaanuaril kella 19—20.

TRÜ uudismaalaste staap

Spiraalmõistatuse vastused

1.—7. Delibes. 6.—14. Esperanto. 8.—11. Pera. 11.—15. Anton. 13.—17. Tondi. 16.—20. Diana. 18.—23. Ananass. 22.—24. Ass. 24.—26. Sai. 26.—30. India. 28.—34. Diadeem. 31.—36. Deemon. 34.—41. Monstrum. 39.—43. Rumba, 42.—45. Baas. 43.—47. Aasta. 45.—49. Start. 46.—50. Tartu. 49.—53. Turba. 50.—52. Urb. 52.—55. Baar. 53.—57. Aarne. 56.—58. Nei. 57.—61. Eisen. 59.—69. Sensatsioon. 66.—69. Ioon. 68.—70. Onu. 69.—73. Nurme. 72.—75. Meri. 73.—77. Eriti. 76.—79. Tige. 77.—79. Ige. 79.—82. Elva. 81.—87. Vambola. 85.—89. Olavi. 88.—94. Vihandi. 93.—96. Dies. 95.—102. Eskaader. 97.—102. Kaader. 101.—103. Erk. 103.—106. Kara. 105.—108. Rahu. 105.—112. Rahu pant. 112.—115. Tara. 114.—117. Raev. 116.—118. Eve. 118.—122. Eraku. 123.—129. Itaalia. 127.—131. Liana. 129.—135. Anafoor. 134.—136. Ork. 136.—139. Kapp.

Toimetaja A. RAUD

MB 00930 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 180

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 3 (356) Reedel, 24. jaanuaril 1958. a. XI aastakäik

PARANDADA OLUKORDA TÖÖKAITSE ALAL

Töökaitse, tööstustervishoiu ja ohutustehnika abinõud on määratud ühel või teisel viisil töötajate elule ja tervisele ohutute töötingimuste ja sanitaarolustikuliste tingimuste kindlustamiseks. Seepärast omistavad NLKP ja valitsus töökaitse olukorra parandamisele pidevalt suuremat tähelepanu.

Töösuhete küsimuste korraldamises on antud laialdased õigused ja ülesanded üleliidulisele ametiühingute organisatsioonile eriti pärast Töö Rahvakomissariaadi likvideerimist 1932. aastal.

NLKP Keskkomitee 1957. a. detsembripleenumi otsus «NSV Liidu ametiühingute tööst» esitas ülesande suurendada ametiühingute osa üldrahvalikus võitluses kommunismi ülesehitamise eest. Pleenumi otsuses märgiti, et ametiühingute kohalikud komiteed peavad täiel määral kasutama nendele antud õigusi tööseadusandluse alal ja täitma ülesandeid tööseadusandlusest kinnipidamise riikliku järelvalve alal. Seejuures lasub meil töökaitse riiklik järelvalve prokuratuuri ja riiklike järelvalveinspektsioonide kõrval rõhuvas osas ametiühingute koosseisulistel inspektoritel ja kohalike komiteede töökaitse komisjonidel ning ühiskondlikel töökaitseinspektoritel.

Tartu Riiklikus Ülikoolis on ühiskondlikud töökaitseinspektorid aktiivses tegevuses administratiiv-majandusosakonna ja Matemaatika-Loodusteaduskonna ning Õigusteaduskonna ametiühingute büroode süsteemis. Ühiskondlikud töökaitseinspektorid on vaja tegevusse panna TRÜ kõigi ametiühingubüroode või isegi kõigi rühmade juures.

Administratsiooni-poolselt lasub töökaitse, tööstustervishoiu ja ohutustehnika olukorra alal vastutus NSVL Kõrgema Hariduse Ministeeriumi instruktiivkirja 22. veebruarist 1956. a. nr. 1—8 kohaselt peale rektori veel halduisprorektoril ja kateedrite, õppetöökodade, töökodade, garaaži ja teiste üksuste juhatajail.

Töötingimuste parandamise eesmärgil on Tartu Riiklikus Ülikoolis mõndagi tehtud. Samas aga esineb puudusi, mille likvideerimiseks on vaja kiiresti rakendada vastavaid abinõusid.

Töökaitse seadusandluse alal on vajaik meil kindlustada kõigi töötajate osas nendele seaduses kindlaksmääratud tööaja pikkusest kinnipidamine ja see, et vastavad töötajad ise suhtuksid täie kohusetundega tööaja kasutamisse.

Ülikooli rohketes laboratooriumides, auditooriumides, kabinettides, töökodades ja garaažis on vajalik tõsta töökeskkondade tervislikkust. Tööruumide kubatuuri ja sellest suurel määral oleneva töökohtade otstarbekaima korraldamise küsimused ootavad meil lahendust eriti autogaraaži, puidu- ja mehhaanikatöökoja ruumide komplekti osas.

Kaitsetehnika küsimuste tsüklist on vaja kiiresti lahendada elektriaparatuure kasutavatesse laboratooriumidesse maanduslattide ehitamine; surve all olevate balloonide osas on vajalik kindlustada ventiilide kaitsekatete kasutamine. Balloonide hoiu eeskirjad ootavad ikka veel rakendamist.

Tööstustervishoiu alal on meil ülesandeks normaalse valgustuse, hingamiseks vajaliku tervisliku õhu ja töötamiseks sobiva õhutemperatuuri kindlustamine TRÜ rohketes tööruumides.

Valgustus nii armatuuride kui ka valgustustugevuse seisukohalt ei vasta reas ruumides sanitaarnormidele.

Rea laboratooriumide ja õppetöökodade (eriti keemiaalaste) ruumide õhutingimused ei vasta nii õhu koostise kui ka temperatuuri seisukohalt sanitaareeskirjade nõuetele. Keemiaalaste kateedrite mitmete ruumide osas ületab metallelavhõbeda kontsentratsioon oluliselt sanitaarnormides kindlaksmääratud lubatava piiri. Olukorra kiireks parandamiseks on kateedritel vajalik kohe rakendada metallelavhõbeda kasutamise instruktsiooni nõuded. TRÜ administratsioonil on Kõrgema Hariduse Ministeeriumist vaja nõuda kõik vajalik selleks, et välja ehitada TRÜ keemiahoone keemiakateedrite ventilatsioon. Samas on aga küttemajanduse alal TRÜ haldusaparaadil ja eelkõige komandantidel vajalik rakendada märksa suuremat paindlikkust välistemperatuuri muutlikkuse arvestamisel.

Praegu ülikoolis toimuv töökaitse ühiskondlik ülevaatus ja administratsioonipoolne töökaitse, tööstustervishoiu ning ohutustehnika olukorra selgitamine peavad välja tooma kõik põhilised puudused töökaitse küsimustes.

TRÜ administratsioon on koostöös ametiühingukomiteega rakendanud oma töötajaile vastavalt kehtivatele eeskirjadele eripiima andmist, mõnede eriti tervisekahjulike ainetega töötajate tööpäeva lühendamist 6 tunnile, tasuta erirõivastuse andmist ja teisi töötajate tervise huvides ettenähtud soodustusi.

1958. aastal töötingimuste parandamiseks suunatavate tehniliste abinõude kohta TRÜ-s koostatakse praegu administratsiooni ja ametiühingukomitee vahel kokkulepet. Sellesse koondatakse mitmesuguste seadmete kaitsete, töökohtade valgustuse, tööruumide põrandate korrashoiu, kütteseadmete ja ventilatsiooni täiustamise, sanitaarolustikuliste abinõude korrastamise ja muu jaoks ligi 110 000 rubla suuruses summas. Seejuures osutub tähtsaimaks tööks keemiahoone ventilatsiooni väljaehitamise jätkamine «Kommunaalprojekti» poolt koostatud projekti alustel.

Rakendagem kõik jõud töökaitse, tööstustervishoiu ja ohutustehnika olukorra kiireks ja operatiivseks parandamiseks ülikoolis, sest see tagaks kõigi TRÜ töötajate ja üliõpilaste töötingimuste kiire tervislikumaks kujunemise ning edu õppe- ja teadusliku töö alal.

Dotsent *V. RITSLAID*,
ametiühingukomitee liige

VALIMISTE EEL

Ülikooli kollektiivi üldkoosolekult

16. jaanuaril toimus aulas Tartu Riikliku Ülikooli kollektiivi üldkoosolek kandidaatide ülesseadmiseks NSV Liidu Rahvuste Nõukogu Tartu linna valimisringkonna nr. 368 komisjoni liikmeiks.

Sm-d G. Rooks ja Ü. Saag esitasid prof. A. Raatma ja õppeprorektor I. Sildmäe kandidatuuri. Neid toetasid oma sõnavõttudes sm-d D. Metšetin ja J. Lott.

Liidunõukogu Tartu valimisringkonna nr. 730 komisjoni liikmekandidaadiks esitas sm. J. Kalits NSVL partei ajaloo kateedri juhataja dotsent V. Reimani.

Koosolek kiitis esitatud kandidaadid üksmeelselt heaks ja otsustas saata kinnitamisele ENSV Ülemnõukogu Presiidiumile.

Noored ühiskondliku korra kindlustamisel

On lõppemas järjekordne õppesemester. On saanud tavaks heita pilk semestri jooksul tehtud tööle, saavutatud tulemustele ja täitmata jäänud ülesannetele, muidugi kui neid esineb. Käesolevaga teeksime kokkuvõtte meie kollektiivi noorsoo saavutustest ühiskondliku korra kindlustamise alal.

Meie ühiskond on oma arengus saavutanud teadlikkuse kõrge astme, kuid kahjuks esineb meil veel kodanikke, kes alkoholisete jookide liigtarvitamise tõttu rikuvad ühiskondlikku korda tänavatel, asutustes jm. või panevad toime tegusid, millel on kriminaalkuritegude koosseis. Et vältida kuritegude toimepanemisi ning kutsuda korrale tänavail lärmavaid kodanikke jne., selleks on miilitsaorganitel oma kaastööbrigaadid.

Üksikutel juhtudel on aga tarvilik miilitsakaadri väikese koosseisu tõttu laiemat kaadrit võitluseks ühiskondliku korra rikkujatega. Viimastel aastatel on pööratud suurt tähelepanu laiade hulkade kaasatõmbamisele, mis väljendub eeskätt noortele võimaluse andmises oma sõna öelda ühiskondliku korra kindlustamisel. Töövormina sellel rindel on meie komsomoliorganisatsioonid kasutanud tänavatel ja rahvarikastes kohtades koos miilitsatöötajaga patrulleerimist. Nii on ka meie üliõpilased tõmmatud kaasa koos teiste Tartu õppeasutuste ja ettevõtete noortega ühiskondliku korra valvele Tartu linnas. Korduvalt on saanud ülesandeid patrulleerimiseks kõik meie teadus- ja osakonnad. Kuidas aga oleme neid ülesandeid täitnud?

Tuleb märkida, et me pole endile pandud lootusi täielikult õigustanud. Rida meie teaduskondi, nagu Arstiteaduskond jt. pole suutnud kordagi täita neile antud ülesandeid. Suuri puudujääke on isegi eesrindlikul kehakultuuriosakonnal (sekretär Kangur). Ainukeseks teaduskonnaks, kes juba sügisest saadik on oma ülesandeid sel alal täitnud, on Õigusteaduskond (sekretär Saarsoo, patrullivanem Mets).

Nii pidi 4. jaanuaril 1958. a. patrulli ilmuma 20 üliõpilast, kusjuures eelnevalt oli tehtud ettevalmistused nende kasutamiseks, kuid kohale ilmus ainult 4 (!) üliõpilast, 5. jaan. ilmus 20-st kohale 7.

Muidugi ei saa me öelda, et ülesanne oleks täidetud ainult kohaleilmumise ja mõnetunnise tänaval kõndimisega patrulli koosseisus. Tänaval liikudes kohtame üksikuid kodanikke, kes lärmavad, tülitavad möödaminejaid jne., kellest suure protsendi moodustavad kahjuks noorukid. Esinevatele nähtustele reageerimise aktiivsus ja vaheleastumine ning kõrvaldamine on siin meie töö kvaliteedi näitajaks. Ühel puhul piisab siin ainult korrarikkujale märkuse tegemisest, väikesest vestlusest temaga, teisel puhul tuleb ta aga toimetada miilitsaosakonda «puhkama».

Vesteldes Õigusteaduskonna patrullivanema sm. Metsaga või patrullist korduvalt osavõtnud üliõpilastega (Oksa ja Vallner II kursuselt, Sokk, Veske, Kontratjev III kursuselt) selgub, et nad on asjast huvitatud ning saavutusi pole neil vähe. Sm. Mets räägib lõbusalt ühest patrullreidist, millest võtsid osa ka kursusekaaslased Sokk ja Kontratjev, kus nendel tuli 16 juhul vahele astuda korrarikkumise faktidele.

Nii märkasid nad 21. juuni t. asuva toidubaari ees kaklust. Nende vaheleastumisega lõppes korrarikkumine ja nad nägid, et korrarikkujateks olid noorukid. Pöördudes lööja poole järgmiste sõnadega: «Ise alles nii väike ja noor, aga kaklete tänaval selle asemel, et kodus õppida» tundis kõnetatu end solvatud olevat ning tutvustas end dokumente esitades Leningradi poksitreenerina, keda oli üks joobnud olekus nooruk tõuganud. Asi lahendati järgmiselt: poksitreeneril tuli vahetada raha trahvikviitungi vastu ja teda tõuganud joobnud kodanikul võtta ette reis miilitsaosakonda.

Peale selle tuli veel 12 kodanikul, kes olid maadlustreeningu kohaks valinud oma ülemeeliku tuju tõttu tänava, soodsa koha puhkamiseks kõnniteel või olid jõudnud ettevalmistusstaadiumi käpulikäimiseks kultuurimaja tantsupõrandal, oma esialgseist plaanidest loobuda ning oma «kuuma» pead jahutada miilitsasse kõndimisega.

Kui kõik meie noored oleksid oma ülesandeid korralikult täitnud, siis võiksime olla kindlad, et korrarikkumisi esineks tunduvalt vähem ja selles oleksime meie, kommunistlikud noored, ennast veelgi aktiivsema noorsoo osana üles näidanud, ja oma kuuluvust komsomoli ridadesse rohkem õigustanud.

Uuel, algaval semestril tuleb pöörata sellele ühiskondliku töö lõigule suuremat tähelepanu. See küsimus tuleb võtta südameasjaks kõigil kursuse- ja osakonnabüroo liikmetel ning samuti kõigil kommunistlikel noortel ning noortel, ja aktiivselt aidata kaasa ühiskondliku korra kindlustamisele meie õppiva nooruse linnas Tartus.

E. PLOOM,
ELKNÜ TRÜ komitee liige

EKSAMISESSIOONILT

PEDAGOOGIKAEKSAMILT

Möödunud eksamisessioonil sooritasid Ajaloo-Keeleteaduskonna IV kursuse mittestatsionaarsed üliõpilased plaanis ettenähtud pedagoogikaeksami.

Eksamile ilmus üle poole nimetatud kursusel õppivatest üliõpilastest. Aga kuhu jäid ülejäänud? Oleks juba aeg jõuda niikaugele, et kaugõppe üliõpilased töötaksid plaanipäraselt.

Mis puutub pedagoogikaeksami tulemustesse, siis peab märkima eksamile ilmunud üliõpilaste korralikku ettevalmistust. Enamik vastustest vääris hinnet «väga hea» ja «hea». Kindlasti annab tunda asjaolu, et paljud töötavad koolides õpetajana, mistõttu osa pedagoogika kursusest on kergemini omandatav praktiliste kogemuste olemasolu tõttu. Selle kõrval olid ka pedagoogika ajaloo küsimused paljudel põhjalikult läbi töötatud. Nii andsid üliõpilased Sven Sagris, Asta Lond, Eino Riitsalu jpt. kogu pileti ulatuses põhjalikke vastuseid. Arukalt seostas kasvatuse alused I. P. Pavlovi õpetusega sm. Lembit Kiik.

Kuid eksamile ilmus ka üksikuid üliõpilasi, kes olid kergemeelselt suhtunud pedagoogika õppimisse, lootes nähtavasti ainult praktikale või muljetele oma koolielust. Nende teadmised olid lünklikud eriti pedagoogika ajaloo ja kasvatuse füsioloogiliste aluste osas.

Eksamitel võis tähele panna, et need programmi osad, mille kohta pole õpikus ja lisakirjanduses süstemaatilist materjali, olid hästi omandatud üliõpilastel, kes külastasid pidevalt loenguid. Sellelt seisukohalt on tõepoolest halb, et enamik loenguid tuleb lugeda juba III kursuse kevadsessioonil, millal «eksamihirmu» puudumise ja töökoormuse suuruse tõttu teistes ainetes on auditooriumis vaid üksikud üliõpilased, kuna aga IV kursuse talvesessioonil, loeme täisauditooriumile ainult mõned tunnid.

KANNI INDRE

HEA ETTEVALMISTUS TAGAB EDU

19. jaanuaril algas eksamisessioon ka Õigusteaduskonnas. Nädalavahetusel sooritasid II kursuse üliõpilased eksami poliitökonoomias ja oma eriaines (kohtu ja prokuratuuri organisatsioon NSV Liidus). «Väga heaga» hinnati üliõpilaste Tamme, Silla, Sitska, Villiku jt. vastuseid. Ees seisavad teadmiste proovid nõukogude riigiõiguses ja kriminaalõiguse üldosas.

V. LATTIK

EDUKAS ALGUS

Sessiooni esimene eksam toimus II kursuse eesti filoloogidel väliskirjanduses. Eksami tulemused näitasid, et kogu kursus oli teleprooviks hästi ette valmistunud. Õppejõud dots. V. Alttoa hindas üliõpilaste teadmisi «heade» ja «väga headega». Paremaid vastuseid andsid Lehte Hainsalu, Silvi Kivioja, Vello Lindsalu ja Helve Võsamäe.

K. KADAKAS

EKSAMITEST JA PSÜHHOLOOGIAST

Geograafiaosakonna III kursuse füüsilise geograafia haru üliõpilased sooritasid esimese eksami — ja nimelt psühholoogias. Eksam möödus edukalt. Hinne «väga hea» märgiti kursusevanema Jaan Remmeli, üliõpilase Evi Tofferi, Ilmar Kose, Heino Mardiste ja paljude teiste õpinguraamatutesse. Sel puhul on kõrgemates instantsides tavaks arvata, nagu oleks kõrgeima hinde suur protsent tingitud õppejõu liberaalsusest. Selle eksami põhjal seda küll öelda ei saa. Head vastused olid põhjustatud materjali omandamisest ja arusaamisest.

Kerkib üles aga teine küsimus: kuivõrd otstarbekas oli selle eksami sooritamine. Teatavasti on geograafide eksamisessioonid nagunii üle koormatud (igal sessioonil maksimaalne lubatud arv eksameid), mille tõttu rida erialaaineid, näiteks zoogeograafia ja transpordi geograafia lõpevad ainult arvestusega.

Psühholoogia kui õppedistsipliini, kui teaduse vastu ei ole kellelgi midagi. Vastupidi, see on huvitav, kasulik ja vajalik. Kuid kui võtta küsimust teisest lähtekohast: kas kuulata eriaineid (mullastiku geograafia, kvaternaargeoloogia jt.) valikkursusena või psühholoogiat, siis otsustab enamik eriainete kasuks.

Põhisuuna määrab muidugi asjaolu, kes meist tulevikus saab — kas geograafiaõpetaja või mõni teine geograafia eriteadlane.

Meie vastavad taotlused — püüda tuua selgust küsimuse lahendamisse — on jäänud senini tulemusteta.

E KOHMER

Füüsikaosakonna IV kursuse üliõpilased V. Kütt ja P. Kanter eksamil õppejõud P. Teetlausi juures. «Poistel läheb hästi!»

Joh. MIKU fotod

Mida sisaldab 1958. a. teaduslike tööde plaan

Viimaste aastate jooksul on ülikool pidanud järjekindlat võitlust aktuaalse ning otstarbekohase probleemistiku koostamise eest teaduslikus töös. Peab ütlema, et kuni tänaseni ei ole see veel täiesti õnnestunud: ikka on omaette isoleeritud pisitemaatikat ja mitte alati ei ole probleemil loominguliselt organiseerivat, keskendavat ning edasiviivat tähtsust. Mõned probleemid etendavad lihtsalt passiivse pealkirja osa.

Edaspidises mõttes on tähtis osa täita juba koostatud perspektiivplaanil (1959—1965). See probleemistik jätkab kõike seda, mis seni on olnud oluline, ühtlasi on päevakorrale toonud ka uut, mis lähema 7 aasta jooksul tuleb teostamisele. Perspektiivplaanil on olnud kahtlemata mõju ka 1958. a. plaanile, sest nende mõlemate kujundamine on lõppfaasis toimunud üheaegselt.

1958. a. plaanis on 66 probleemi. Võib näida, et see on liiga suur arv. Natuke suur on ta tõesti. Kuid nagu näitab perspektiivplaan, hargneb TRÜ-s teaduslik töö ikkagi umbes 50 probleemisse. Selle sisuliseks põhjustajaks on ülikooli profiil. Ülikoolis on üksteise kõrval täiesti erinevaid teadusharusid, neil võib küll olla ka ühiseid ülesandeid, kuid enamikus seda ei ole. Asjata on matemaatikuid ja taimesüstemaatikuid püüda rakendada sama probleemi lahendamisele. Meie ülesanne ei ole niivõrd probleemide arvu allaviimine, kui probleemide organiseeriva ja edasiviiva tähtsuse tõstmine. Selle saavutamiseks aitab kaasa see, kui igale tähtsamale probleemile saab alaline juhendaja, kes on kohustatud pidevalt silmas pidama probleemi väljaarendamist ja selle temaatika kooskõlastamist vabariigi ulatuses.

66 probleemi alla koondub 1958. aastal 437 teemat.

Kõige rohkem uudistemaatikat on juurde tulnud Õigusteaduskonnal. Teaduskonna õppejõud on vaidavas enamikus rakendunud nende ülesannete lahendamisele, mis praegusel ajal on kõige pakilisemad. Nimelt on valminud või valmimas meie vabariigi uued koodeksid ja õigusteadlastel on seoses nendega rida tähtajalisi ülesandeid.

Tähelepanu äratab ka see, et ülikooli õppejõud peaaegu kõigist teaduskondadest koostavad õpikuid ja metoodilisi töid. Nende arv on käesoleval aastal 47. Tekib kohe küsimus: kes neid suudab kirjastada? Tuleb arvestada, et need valmivad mitte kõik 1958. a. Teiseks saab ühe osa ülikooli sisemiseks tarvitamiseks paljundada «Rotaprindil».

Kui heita pilku plaaniliste tööde lõpetamise tähtaegadele, siis näeme, et juba 1958. a. lõpetatakse 257 tööd ja 1959. a. 124 tööd. Niisiis on enamiku plaaniliste tööde tähtajad normaalsed ja ei saa teha etteheiteid venitamise pärast. Tähtis on ainult, et õppejõud tõesti oma plaanilised kohustused ka täidaksid.

96% õppejõududest võtab plaanilisest teaduslikust tööst osa. Ainult 18 õppejõul ei ole teemat plaanis ja need on eeskätt noored õppejõud, kes intensiivselt töötavad oma kvalifikatsiooni tõstmisel või kellel on ette valmistada ulatuslikke ja vastutavaid kursusi. Nendel on selleks olnud tarvis eriluba. Kui aga mõnel eriluba pole, tuleb täiendavalt esitada plaanilise töö teema.

Kõnesolevad tööd on kõik riigieelarvelised. Kuid nende kõrval on olemas ka lepingulised teaduslikud tööd, mille arv on 1958. a. 13. Lepinguliste tööde hulka kuuluvad niisugused, mille kiirest lahendamisest on huvitatud ENSV Rahvamajandusnõukogu organid, mõned üleliidulised ministeeriumid ja tehased, kes siis annavad selleks summasid. 1958. a. lepinguliste tööde kogusumma on Kõrgema Hariduse Ministeeriumi poolt kinnitatud 450 000 rublale, meiepoolseid soove on aga veel rohkemgi. Lepinguliste tööde erijoon seisneb selles, et lepingu summadega saab ülikool muretseda uut aparatuuri, teha laboratooriumes tarvilikku ehitust jne. Lepingulised tööd hakkavad ülikooli teaduslike tööde hulgas etendama järjest suuremat osa. See näitab, et meie kateedrite tööd hinnatakse ja tunnustatakse ka tootmise alal.

D. PALGI

KÜLALISED SORBONNE'IST

Külalised vestlevad TRÜ rektoriga.
Joh. MIKU foto.

TRÜ rektori prof. F. Klementi kutsel viibis Tartus 9. jaanuaril k. a. Sorbonne'i füüsikaprofessor E. Grillot koos abikaasa Marguerite Grillot'ga. Prantsuse teadlased külastasid Tartu Riikliku Ülikooli raamatukogu ja laboratooriume ning õhtul esines prof. Grillot tulvil aulas ettekandega «Prantsuse teadus ja kõrgem kool». Ettekandest ilmnes, et prof. Grillot viibib juba kuuendat nädalat Nõukogude Liidus, olles osa võtnud Moskvas toimunud füüsikaalasest teaduslikust konverentsist. kasutanud samaaegselt juhust, et töötada Moskva ja Leningradi esmajärguliselt sisustatud laboratooriumides.

Prof. Grillot ja ta abikaasa räägisid vaimustusega nendest lahedatest töötingimustest, mis on meie teadlaste käsutuses ja mis on võimalikud maal, kus teadusele antakse suuri summasid ja kus teadust arendatakse rahulikeks eesmärkideks.

Vastupidine on olukord Prantsusmaal, kus reaktsiooniline valitsus raiskab iga päev miljard franki lootusetu ja ebaõiglase sõja pidamiseks Alžeerias, kuid Prantsuse Teadusliku Uurimuse Keskusele (mis on suureks saavutuseks prantsuse teaduse maailmas pärast Teist maailmasõda) assigneeritakse ainult 50 miljardit franki aastas. Prantsuse valitsuse väärpoliitika tulemuseks on, et 1939. aastast on hinnad tõusnud 40 korda, kuid palgad ainult 25 korda. See annab end valusalt tunda prantsuse teaduse arengus. Prantsuse teadlaste ja üliõpilaste elu- ja töötingimused on rasked. Korterikriis, elukallidus, stipendiumide väike arv, mis pealegi ei kindlusta üliõpilase elatismiinimumi, ei võimalda sissepääsu kõrgematesse õppeasutustesse tööliste ja maakehvikute lastele; nendest õpib ülikoolis ainult 2%.

Hoolimata kitsastest oludest hoiavad prantsuse teadlased kõrgel oma maa teaduse kuulsusrikkaid traditsioone.

Prantsuse nooruk, astudes ülikooli, on teadlik, miks ta valis teaduse okkalise tee, liiatigi on sissepääs ülikooli seotud äärmiselt raske konkursiga; siin ei aita ükski protektsioon, jutustas ju meile TRÜ rektor prof. F. Klement, kuidas maailmakuulsa prof. F. Joliot-Curie poeg kukkus kahel aastal järjest läbi sisseastumiseksamitel ülikooli.

Pingeline on ka töö ülikoolis. Esineb harva, et üliõpilane lõpetab ülikooli viie aastaga.

Prof. E. Grillot ettekannet mõistsid mõned vääralt, heites talle ette oma kodumaa esitamist negatiivses valguses. Kuid prof. Grillot rääkis tõelise prantslasena, kellele kriitika ja enesekriitika on tuntud tõde, kuid tagasi mõeldes ta ettekandele mõistad, et prantsuse tänapäeva kodanliku korra karmist kirjeldusest paistsid läbi prantsuse rahva suurus, ta töö- ja tõearmastus.

Dotsent K. KANN,
TRÜ võõrkeelte kateedri juhataja

Kirju kaugeilt sõpradelt

Väga tihti saab TRÜ orientalistikakabinet kirju, millel leiduvad postmargid ja -templid reedavad nende kauget päritolu. 1958. aastast pole möödunud veel kuudki, kuid orientalistikakabinetile on saabunud kirju juba paljudest kaugetest maadest: lumiselt Alaskalt, tõusva päikese maalt Jaapanist, Edela-Hiinast, päikesepaistelisest Indiast ning troopikalisest Indoneesiast.

Alaskal elava ja töötava neegri George Gibsoni ümbrik sisaldab kõigepealt kauni piltpostkaardi südamlike õnnitlustega uueks aastaks. Kirjas märgib G. Gibson, et ta on väga tänulik meie poolt temale osutatava tähelepanu eest ja TRÜ orientalistikakabineti korrespondendina tunneb end väga õnnelikuna, võides saata meile aeg-ajalt neegrite laule, meloodiaid, rahvajutte ja palju muudki, mida neegrid on loonud teaduse ja kunsti alal, samuti mõne neist suurtest raamatutest, mida nad on kirjutanud. Oma järgmise kirjaga lubab G. Gibson läkitada midagi neegrite ajaloo kohta, samuti ka Ühendriikides ilmuvaid neegrite ajakirju. Lõpuks palub G. Gibson kõiki, kes kunagi kirjutavad midagi neegritest inglise keeles, mitte kasutada terminit «nigger», mis olevat halvamaiguline ja alandava tähendusega, vaid üksnes «negro». Peale nende leidus ümbrikus veel üks eksemplar Ameerika Ühendriikides ilmuvat huvitavat neegrite ajakirja «Jet», mis on tähelepandav oma väikese kausta poolest.

Tõusva päikese maa poeg Hiromitsu Nobumori, kogu maailmas tuntud Hirosima linnakesest, on saatnud oma uue aasta õnnitlused eesti keeles väga huvitaval ja omapärasel jaapani motiividega piltpostkaardil. Hiromitsu Nobumori on imestletava usinusega iseseisvalt omandanud eesti keele oskuse.

Eriti soojad ja lähedased sidemed on TRÜ orientalistikakabinetil kujunenud Tšungtshingi linnas asuva Edela-Hiina Pedagoogilise Instituudi võõrkeelte teaduskonnaga. Selle teaduskonna üliõpilased Thjen Kueižung, Tu Peifõng, Li Tšhõlung ja Tšang Huapi saatsid äsja TRÜ orientalistikakabinetile pika huvitava kirja, milles muuhulgas öeldakse:

«Meie armastame palavalt oma kodumaad, ning samavõrra palavalt armastame Nõukogude Liitu. Nõukogude rahva poolt kommunismi ülesehitamisel saavutatud iga edusamm võib tuua meile aina rõõmu ja innustust. Me loodame, et kirjavahetus viib meid edasi Nõukogude Liidu ja nõukogude rahva parema mõistmise suunas.» Kirjale on lisatud ülesvõtted instituudi kaunist peahoonest ning äsja valminud suursillast Jangtsõ jõel.

Indoneesias, Lääne-Jaaval elunev hiinlane Thio Jan Khin läkitas orientalistikakabinetile kauni piltpostkaardi uue aasta õnnesooviga indoneesia keeles ning kaks indoneesia ajakirja — «Amor» ja «Chempaca». Koos kirjaga saatis Thio Jan Khin veel seeria värvilisi piltpostkaarte Hiina Rahvavabariigi üksikute paikkondade kohta.

Esitatud loetelu pole sugugi tühjendav, vaid sisaldab üksnes kõige hilisemaid saadetisi. Tegelikult on TRÜ orientalistikakabineti kaugete korrespondentide võrk veelgi avaram. TRÜ orientalistikakabinet tahab olla nende igipõliste traditsioonide ja sidemete jätkajaks kaasajal, mis Tartu ülikooli kogu tema olemasolu kestel on ühendanud Lähis- ja Kaug-Ida maadega ning rahvastega.

P. NURMEKUND

RAAMATUKOGUDEVAHELISEST ABONEMENDIST

Kuigi Tartu Riikliku Ülikooli Pearaamatukogu võib õigustatult uhke olla oma raamatufondide suurusele, dissertatsioonide rohkusele ning rariteetidele ja käsikirjadele, ei piisa sellest nii mõnigi kord lugejate teaduslike huvide rahuldamiseks. Viimasel juhul tuleb õppejõududele ja üliõpilastele appi raamatukogudevaheline abonement (RVA), mille vahendusel saavad lugejaile kättesaadavaks Nõukogude Liidu suuremate raamatukogude kümnetesse miljonitesse ulatuvad raamatufondid.

Seda võimalust on ka elavalt kasutatud. Nii saabus möödunud aastal RVA-le 2128 esmakordset tellimist, mille põhjal saabus 1930 köidet raamatuid või ajakirju, neist ca ⅔ uuemat võõrkeelset kirjandust ja peaaegu ⅓ Nõukogude Liidus aastail 1918—1940 ilmunud kirjandust. RVA aktiivsemad kasutajad olid õppejõud R. Looga, J. Madisson, H. Piirimäe, S. Laanes, R. Blum, aspirandid A. Viru, L. Pokk, H. Sillastu, H. Siimisker jt.

Raamatukogudevahelise abonemendi abi tuleb kasutada ainult kõige hädavajalikumatel juhtudel, kui seda nõuavad teadusliku töö (dissertatsioond, diplomitööd jne.) huvid.

Siinjuures tuleks lugejatele meelde tuletada, et RVA kaudu ei ole võimalik saada entsüklopeediaid, käsiraamatuid, sõnastikke, kaarte, dissertatsioone, käsikirju, rariteete ja luksusväljaandeid. Samuti ei laenutata ajalehti ega teoseid, mis on ilmunud enne aastat 1800, jooksva aasta perioodikat ja erifondis olevat kirjandust.

RVA kaudu saab tellida ainult sellist kirjandust, mis puudub TRÜ raamatukogudes (s o. Pearaamatukogus, õpperaamatukogudes, kateedrite ja teaduskondade raamatukogudes). Kahjuks esineb saabunud avaldustes mõnikord ka teoseid, mis on Tartu raamatukogudes olemas. Ühelt poolt näitab see kataloogide mittetundmist üksikute õppejõudude ja mitmete üliõpilaste pooli (Matemaatika-Loodusteaduskonna üliõpilased A. Tuulmets ja M. Tõrva, vene filoloogia üliõpilane Skobeleva jt.). Nii tuli möödunud aasta algul üliõpilane A. Tuulmets RVA töötaja juurde avaldusega ja nõudis, et talle tellitaks õige kiiresti Tallinna Riiklikust Raamatukogust kaks uuemat venekeelset raamatut. Kontrollimisel selgus, et mõlemad teosed esinesid üldkasutatavas kataloogis ning olid parajasti ka fondis olemas.

Teiselt poolt aga tuleb ilmsiks Pearaamatukogu kataloogide laialipillatus ja keerukus. Paljud lugejad pole teadlikud uuema võõrkeelse perioodika kartoteegist ega kateedrite kataloogist.

Tellimine tuleb ära anda avalduse vormis, kusjuures üliõpilastelt on nõutav töö juhendaja resolutsioon. Tellimine olgu kirjutatud loetavas käekirjas, soovitav masinakirjas, ning sisaldagu võimalikult kõiki vajalikke andmeid. Ebatäpseid ning lühendeid sisaldavaid avaldusi ei saa rahuldada.

Raamatute puhul on tarvis märkida autor, täpne pealkiri, ilmumiskoht ja -aasta. Kui on vajalik ainult teatav trükk, siis märkida see ka avaldusel. Ei tohi unustada, et igal autoril on ka initsiaalid, mille on märkimata jätnud keemik T. Ilomets, ajaloo-osakonna üliõpilane T. Sink ja mitmed vene filoloogia osakonna üliõpilased. Mida aga peab tegema näiteks V. I. Lenini nimelise NSV Liidu Riikliku Raamatukogu töötaja, kui saabub avaldus, kus autoriks on keegi Ivanov või Schmidt ja kataloogis on nende nimede all tuhandeid kaarte?

Ajakirjade ja teiste perioodiliste väljaannete puhul on vajalik märkida artiklite autor, ajakirja täpne pealkiri, seeria, ilmumisaasta, köide, number ja leheküljed.

Kui tellija teab, missuguses raamatukogus on olemas talle vajalikud teosed, oleks soovitav märkida ka avaldusel, sest see kiirendab raamatu kättesaamist. Kui tellimine on seotud kindla tähtajaga, siis märkida avaldusel, millise ajani on need teosed vajalikud.

Pärast avalduse äraandmist saabub tellitud teos tavaliselt kuu aja jooksul. Kui aga esimesele tellimisele on saabunud eitav vastus, saadab RVA töötaja tellimise teisele raamatukogule. Juhul kui 2—3 kuu jooksul pole teos saabunud, võib kas isiklikult või telefoni teel (nr. 86) pöörduda järelepärimistega RVA töötaja poole.

Raamatud saabuvad tavaliselt kuuks, ajakirjad aga kaheks nädalaks, üksikuil juhtumeil aga veelgi lühemaks ajaks. Lugejail on vajalik kinni pidada kasutamistähtaegadest.

Täiesti lubamatu on aga teoste kergekäeline väljatellimine mõne pisimärkuse pärast või isegi teose mittekasutamine. Näiteks seisis novembri- ja detsembrikuus raamatukogu lugemissaalis kehakultuuriosakonna üliõpilase M. Turgi nimel tellitud raamat. Vaatamata sellele, et lugejale jäeti dekanaadi kaudu korduvalt teade, ei tulnud ta teost üldse kasutama.

Kui õppejõududel ja aspirantidel on suuremad tellimised (üle 20 teose), tuleks tõsiselt kaaluda, kas poleks õigem taotleda komandeeringut Moskvasse.

Õigeks ei saa pidada ka tendentsi lasta üliõpilastel töötada peamiselt RVA kaudu tellitud kirjanduse põhjal. Nii laskis vene kirjanduse kateedri õppejõud Z. Mints oma üliõpilastel välja tellida rohkesti teoseid 1920. aastate kirjanduse kohta. Kuidas aga suudavad üliõpilased rahuldavaid töid kirjutada, kui nad ei tunne põhjalikult tolle aja kirjanduslikku perioodikat ja almanahhe? Pealegi pole võimalik RVA kaudu tellida paljude tolle aja kirjanike või kirjanduskriitikute teoseid (näit. A. Voronski, A. Vesjolõi) ning mitmeid almanahhe. Olgu märgitud, et raamatute tellimine RVA kaudu on seotud suurte kulutustega, mis vähendavad võimalusi uute raamatute hankimiseks ülikooli raamatukogudele. Kas ei oleks õigem suunata üliõpilasi Pearaamatukogu fondides leiduva vene kirjanduse läbitöötamisele?

Mõnikord jääb üks või teine võõrkeelne teos tellijale kättesaamatuks, sest see puudub raamatukogudes, kuhu tellimine on suunatud. Et seni pole TRÜ Pearaamatukogul võimalik olnud taastada sõjapäevil katkenud RVA vahekordi Leipzigi, Helsingi jt. raamatukogudega, siis tuleks õppejõududel eriti vajalike teoste puhul pöörduda Tallinnasse Eesti NSV Teaduste Akadeemia Keskraamatukogu poole, kellel on sidemed ka välismaa raamatukogudega.

Et kulutused raamatute ajutiseks tellimiseks teistest raamatukogudest ulatuvad tuhandetesse rubladesse ja sageli tuleb aastas 4—5 korda välja tellida üht ja sama ajakirja aastakäiku või monograafiat, kusjuures postikulud ületavad mitmekordselt raamatu või ajakirja kaanehinna, siis oleks vajalik selgitada, kas ei leidu senisest suuremaid võimalusi uusima välismaise teadusliku kirjanduse hankimiseks Pearaamatukogule.

E. TEDER,
TRÜ Pearaamatukogu raamatukoguhoidja

Linnalähedases metsas

Joh. MIKU fotoetüüd.

TALVEL

Tõttad mööda talvist rada
veidi kühmus, tõstet' kraega.
Ihhu lõikab nagu saega —
alla nulli kraadi sada!

Astud ruttu; katsud kõrvu,
leiad, et on veidi kanged.
Ära ahastusse lange —
juba vilgub aknaid harvu.

Avad ukse, kohmetud,
ei saa sammu edasi.
Kuhu jõuad sedasi?!

Aga tema sulle vastu
särasilmil juba astub.
Tunned sooja südames.

A. RITSING

MARMORKUJU MUUSEUMILE

TRÜ Klassikalise Muinasteaduse Muuseum on tuntud peamiselt oma rohkete antiikskulptuuride kipsvalandite poolest ja sellisena on ta üleliidulises ulatuses suuruselt kolmas selletaoline kunstikogu.

Tähelepanelikumad külastajad leiavad vitriinidest aga ka antiikoriginaalide mitmekesiseid näiteid: kreeka ja rooma keraamika-esemeid, rooma klaasnõusid ja savilampe ning mõningaid originaalmünte. Kreeka peeneteraline ja kristalselt sätendav marmor paelub vaatajat ühe ainsa väikese, kuid hellenistlikku kunstiperioodi kuuluva naisepeakesega (III—I saj. e. m. a.). Nüüd hiljuti omandati muuseumile ka teine marmorese. Nimelt võimaldus osta kelleltki eraisikult ilus valgest marmorist naisebüst, mis varasemal selgitamisel oli osutunud rooma keisrinna Annia Faustina noorema portreeks. Mainitud roomlanna oli abielus Rooma keisri Marcus Aureliusega ja suri aastal 174.

Faustinat kujutava büsti originaal asub Kapitooliumi muuseumis, kus seda on kopeerinud Roomas 1873.—1890. a. elanud eesti skulptor August Weizenberg umbes XIX sajandi 80. aastatel. Koopia on tehtud hoolsalt ja hästiõnnestunult. Büst on eksponeeritud ülikooli peahoones Klassikalise Muinasteaduse Muuseumi kolmandas saalis. Ta on väga vajalikuks lisandiks rooma portreekogule, kus seni puudusid näited ajaloolistest naisfiguuridest.

N. RAID

Lully Luik alustab sessi . . .

Lugesin ülikooli ajalehe uusaastanumbrist, et see on väga tore asi, et eesti filoloogia osakond sai uued õppeplaanid. Võib-olla küll. Mina iseenesest eriliselt ei rõõmusta ja ei kadesta nooremate kursuste filoloogе, kes ka kunagi peavad IV kursuse talvise sessi üle elama. Lisaks sellele, et peame tegema eksami kogu eesti keele grammatikast, on veel kolm kirjanduse eksamit põhimõttel: «Ega küll küllale liiga tee.» Möödunud kevadel polnud ju ühtegi kirjanduseksamit, võib ennast sellega lohutada.

Eksamini oli 10 päeva aega ja ma sõitsin paariks päevaks koju, jättes toakaaslased Netty ja Katty maha päris normaalsetena. Nad saatsid mind bussile ja lubasid ka vastu tulla. Aga kui tagasi tulin, ei näinud ma bussijaamas ühtegi tuttavat nägu. Halba aimates tassisin rasket kohvrit intri poole. Mu aimdused ei petnud mind. Lükkan, lükkan toaust, see avaneb alles suure trügimise peale. Ukse taga on ju lausa barrikaadid raamatutest. Lauale, vooditele, riiulitest rääkimata, need enam ei mahu. Kuskilt raamatute ja konspektide vahelt paistavad kaamete nägudega Netty ja Katty.

Teretamise vastuseks kuuldub segane pobin: «32 571+427 . . .»

«Ega te ometi vahepeal matemaatikaosakonda pole üle läinud?»

Selgub, et nad loevad kokku raamatute lehekülgi. Nad olid alustanud Aragon'i «Kommunistidest,» mis on isegi üle 1000 lehekülje, siis Rollandi «Jean-Christophe'i» 4 osa, siis Galsworthy «Forsyte'ide saaga» kolm osa ja nii edasi ja edasi viiekümne kirjaniku teosed.

Nüüd istun ma ka ise voodis, loen ja loen. Marx olevat lugenud ühe ööga 1200 lehekülge, me oleme rohkemaks võimelised. Mina loen võitlevaid teoseid. Äsja lõpetasin Jean Laffitte'i «Need, kes elavad» ja rääkin nüüd nagu brošüür.

Netty on spetsialiseerunud armastuskirjandusele. Tundub, et ta on nüüd teoorias väga tugev ja ühel päeval leidis ta, et on ka praktiliselt armunud. Öelge veel, et eksamitest pole kasu!

Katty loeb teiste raamatute vahel ikka ja jälle Shaw' «Püha Johannat», sest ta on sügavalt veendunud, et tema eksamipiletis on küsimus «Jeanne D'Arc'i kuju maailmakirjanduses.» Juba mitmendat ööd näeb ta unes iseennast Püha Johannana. Talle ligineb noor inglise ohvitser, sirutades käe, nagu tahtes teda päästa (imelikul kombel on see ohvitser väga ühe epaka nägu, kellega Katty viimasel «Kalevi» peol tantsis, see oli küll ammu — kaks nädalat tagasi).

Truuta Tuubisteks ja me enam ei suhtle. Vastupidiselt Nettyle tegelen mina nüüd armastusega ainult teoreetiliselt. Aga ma olen talle siiski igavesti truu nagu Solveig, sest minu Peer Gynt ei aja mitte tühja tuult taga.

Netty tegi tohutu avastuse. See, mis enne oli tema juures defekt, on nüüd efekt. Kõik maailmakirjanduse huvitavamad naised olevat punapead nagu temagi. Näiteks juba Forsyte'ide hulgas oli punapäid! Tõepoolest, raamatud võivad palju anda, kuid see oleneb tõlgendajast.

3 GRAATSIAT ja SESS

Mõnes suhtes on eksamite aeg hea ka — saab hommikul kaua magada. Netty, meie toa korralikkuse etaloon oli algul küll pahane, et tema päevarežiim ära rikutakse. Aga nüüd leidsime lahenduse: Katty laulab ja kamandab, asendades raadiot (kella 12 ajal enam üheltki lainelt hommikuõimlemist ei tule) ja Netty saab oma harjutused ära teha.

Eile tulime Nettyga söömast veidi aeglasemalt koju ja tegime kindlaks, et väljas on talv ja et lumi pagana hästi hakkab kokku. Ega te ometi arva, et hakkasime tavalist lumesõda pidama. Oh ei, mängisime kirjanike nimedega: «Täidan, täidan laeva. Lumepall —

«Seghers». Pall — «Shakespeare.» Jälle pall, taban Nettyt ninaotsa, ta karjub: «Soo!»

«Mis?!?» Lõpuks taipan: «Shaw!»

Äkki jäime seisma. Eemal kadus kaks inimest vaikselt puude vahele. Meile viirastusid indiaanlased loetud raamatute lehekülgedelt, tuli meelde midagi skalpeerimisest. Veidi jube oli . . . Aga see oli vaid armastajapaar! Kas siis tõesti praegusel ajal mõned ka jalutavad?

Minu enese südameasjad on päris sassis. Eks me varem jalutanud ka Velloga, uusaastaballilgi olime koos, aga siis . . . siis hakkas ta kohe õppima. Tema on ju diplomand ja kõigele lisaks veel keemik! Mina olen talle õhk (ei, õhk on vajalik), ma olen ainult kööme. Saatsin talle kirja, nimetades teda maskuliinseks

Vello ütles, et mis filoloogidel viga: loe muudkui eksamiks juturaamatuid. Muidugi, tema loeb nädala või kahe jooksul ühe raamatu, see on siis tore küll. Aga kui pead lausa lugemismasinaks ja lehekülgede neelajaks muutuma — kas siis veel nii tore on! Miks me ei loe semestri kestel? Me loeme ka, aga kui ikka on ühel sessioonil kolm kirjanduse eksamit korraga, milliseks siis valmistuda ja milliseks mitte? Pealegi kõik peab olema nii enam-vähem värskelt loetud, sest inimmälu on piiratud.

* * *

Ja lõpuks on see kõik üle elatud, s. t. eksam muidugi. Sain «5». Rääkisin pool tundi Aragoni «Kommuniste», see oli võitlev teos ja ma olin seda lugenud. Oppejõud oli rahul, mina ise ka. Kattyle pandi «4». Tema on ka rahul. Netty pabistab eksamiruumi ukse taga ja loetleb veel kord mõttes üle kõik maailmakirjanduse punapead.

Õhtupoolikul läheme raamatukokku, et tuua lugemiseks vene kirjanduse tähtteosed. Kui näete tänaval kolme filoloogi, käed koormatud raamatutest täidetud kandekottidest, siis teadke, et need oleme Netty, Katty ja mina. Käime alati kolmekesi, sest 3 graatsiat pole täiuslikud, kui nad ei ole koos — seda lugesime ka kusagilt (nüüd, pärast eksamit pole ju enam oluline, kust nimelt!)

LULLY LUIK

Uus Luuletus

Kell näitas parajasti vaimutundi. Eksam pidi algama üheksa tunni pärast. Istusin köögis laua ääres ja sõin, aga mu vasakul käel oli lahtine konspekt. Tegin kordamööda: alguses sõi suu ja silmad vaatasid kirjaridu, siis aga sõid silmad ja suu pobises: «Francesca Petrarca sündis 1304 ja suri 1374 . . . sündis 1374 ja suri 1304 . . .»

Äkki ronis läbi õhuakna sisse umbes kolmeaastane tütarlaps, ümmargune nagu kummipall, vallatu juuksetutt laubal, vasak põsk nõega. Hüppas kopsti mu lauale ja ütles: «Ma olen sinu Uus Luuletus!»

Mul läks suutäis tervelt alla.

«Nonoh,» sõnusin. «Keera lehte kalendris — näed sa, homme on eksam. Ma olen sind mitu ööd laua juures oodanud. Aga sa ei tulnud. Nüüd pole mul aega. Mine ära!»

«Ei lähe,» ütles mu tüütu külaline ja istus lauale. Istus lauale ja hakkas laulma. Juba tuikas ta laulu rütm mu veres, aga lugesin sangarlikult edasi. Mu Uus Luuletus võttis seejärel oma pika patsi ja hakkas seda mulle suhu ja kõrva toppima. Ma tahtsin võrukaela püüda, aga ta libises kõige konspektiga põrandale ja veeres tuppa.

Läksin talle järele ja võtsin paberi ja pliiatsi. Pliiats oli nüri. Kui ma selle teravaks olin ihunud, polnud tüdrukut enam kusagil. Ta kuju oli aga jäänud mu silmade ette ja ma arvasin peast mäletavat isegi kleidi volte. Hakkasin siis pihta, kirjutasin ja tõmbasin maha, teritasin pliiatsit, kirjutasin ja tõmbasin jälle maha. Lõpuks arvasin luuletuse valmis olevat ja läksin kööki tagasi.

Aga plika oli juba mu supikausi kõrval. Paberileht, mille raamatutevirna alla olin matnud, lipendas ta käes.

«Kas see olen mina?» küsis ta. «Aga mul pole ju põsk nii must. Või arvad sa, et ma ei pese end rohkem kui saunas? Eksid, ma ainult määrisin end aknast ronimisega ära.»

«Ole rahulik! Mu pliiats oli pisut tõmbima otsaga kui vaja. Homme hõõrun kummiga vähemaks.»

«Täna ongi juba homme, sest kell on kaksteist läbi ja uus päev on alanud.»

Mis siis ikka! Läksin uuesti tuppa ja asusin tööle. Tahtsin vaadata, milline ta põsk õieti on, aga ta näitas keelt ja jooksis minema.

Maalisin tüdrukutirtsu pale päris valgeks nagu õitseva kirsiaia. Rõõmustasin juba ette oma jonnaka külalise heameelele mõeldes. Aga tema tõmbas huuled hoopiski viltu ja torises:

«Miks sa lakeerid elu! Kui mu põsk on ivakese nõega, siis teegi nii! Ja üleüldse pole ma selline kõhn piibuork, nagu sina siia oled sehkendanud. Tee mind otsekohe paksemaks! Või arvad, et paks pole ilus?»

«No kuule, ninatark!» vihastasin nüüd. «Mul pole riimi sinu paksuse jaoks.»

Ja pugesin teki alla. Aga ta torkas mu jalatalda minu enese terava pliiatsiga ja jätkas:

«Siis tee ilma riimideta.»

Riimideta ma siiski ei teinud. Võtsin avarama rütmi, et ta lumepallilisus sinna sisse ära mahuks.

Viimaks oli töö valmis. Öelnud «head ööd», kadus ta viisaka kniksu saatel.

«Vaata kus põrguline, head eksamit ei soovinudki,» kirusin ma. Aga tal ei olnud seda vist lihtsalt aega teha, sest plekist kukk mu vastasmaja tuulelipul kiiksatas kolmandat korda.

L. HAINSALU

IV kursuse eesti filoloogid VÄLISKIRJANDUSE EKSAMIL

Piletid on käes, nüüd vaja veel pisut mõtelda.

Pille Kippar on «tules».

«Kuidas läks?» — «Hästi!»

Joh. MIKU fotod.

Suur saavutus Arktika rahvaste ajaloo uurimise alal

Lähemas tulevikus algavad Kirde-Siberis Beringi väina tagustel aladel eskimoprobleemiga tegelevate Nõukogude Liidu ja Taani teadlaste ühised etnograafilis-arheoloogilised uurimistööd Arktika rahvaste esiajaloo ühe vanema etapi selgitamiseks. Hilisemad etapid selgitati Gröönimaa ning arktilise Kanada aladel.

Seni kehtis üldiselt vaade, et eskimote algset kodupaika ei tule otsida Põhja-Aasiast, vaid sellest veelgi ida pool paiknevatelt arktilistelt aladelt, ning et Aasia eskimoid Kirde-Siberis tuleb vaadelda kui siirdlasi Alaskast.

1957. aasta suvel viibisid taani noor arheoloog Jörgen Meldgaard ja noor eskimo õpetaja Robert Petersen Gröönimaalt uurimisretkel Kanada arktilises osas, Iglulikis, et lõplikult selgitada eskimote päritolu ja minevik, mille kohta seni leidus vaid ebakindlaid hüpoteese. Kõnesoleval uurimisretkel õnnestuski piisavalt valgustada Arktika rahvaste ajaloo üht ebaselget etappi ajaliselt umbes 4000 aastat tagasi, mil nimelt toimusid eskimote rännakud, ja selgitada, et Gröönimaa ja arktilise Kanada vanimad kultuurid on pärit Siberist. Veel kaasajalgi elab Kirde-Siberis Beringi väina rannikualadel üle 1000 eskimo.

See on pöörettekitav avastus Arktika rahvaste esiajaloo uurimise alal, keeleteaduse ja arheoloogia ühistöö suuri võite.

Juunis 1957 reisisid Jörgen Meldgaard ja Robert Petersen Ottawasse ja sealt arktilise Kanada keskosadesse,

Petersen eskimona mõistis põhjalikult kõiki grööni murdeid ja kodunes seepärast väga kiiresti sealse paikse elanikkonnaga, kes on kultuurilt primitiivseimad kõikidest eskimotest. Ta kogus sealseid ehtsaid eskimote muistendeid, mis juba mäletamatuid inimpõlvi on kandunud suust suhu, ja rikkalikult keelelist materjali. Saadud ülivääruslikku materjali kasutatakse mitmes liinis. Ühena neist võiks nimetada väga aktuaalset eskimote kirjakeele küsimust. Seni oli Kanada eskimotel väga ebatäielik kirjakeel. Nende kogu «kirjandus» koosnes vaid vaimuliku sisuga kirjutisist.

Ent rööbiti keelelise ja folkloristliku kogumistööga teostati mäenõlvakutel usinasti ka arheoloogilisi kaevamisi. Neil kaevamistel avastus arktilise Kanada eskimote ajaloo katkematu kulgemine viimase 4000 aasta kestel. Meldgaard arvab olevat tõestanud, et vanimad kultuurid levisid arktilisse Kanadasse ja Gröönimaale Siberist üle Beringi merekitsuse. Tema arvates on ilmne, et Gröönimaa vanimad asukad elasid arktilises Kanadas umbes paar tuhat aastat, igal juhul olid nad seal umbes 4000 aastat tagasi.

Arktilise Kanada mäenõlvakuilt ja rannikuterrassidelt saadud leiud selgitavad ka Gröönimaa ajalugu, sest nad lasevad eeldada varajasi ja kaugeid sisserände.

Kuni Teise maailmasõjani tunti Gröönimaal ainuüksi umbes 1000 aasta vanusega Thule-kultuuri, mille kandjaiks ja arendajaiks olid praeguste gröönimaalaste esivanemad. 1953. aasta väljakaevamistel avastati Lääne-Gröönimaal aga hoopis vanemaid kultuure, nagu 3000-aastane Sarkak-kultuur ja 2000-aastane Dorset-kultuur. Neile lisanduvad leiud Pearylandilt, mis näivad olevat veelgi vanemad. Dorset-kultuuri iseseisev ajalugu algas umbes 2500 aastat tagasi arktilise Kanada lõunaosas. Ent olles kohanenud arktilise rannikualaga, veetsid nad seal kaks aastatuhandet ja valgusid siis kaugemale, muuhulgas ka Gröönimaale.

Kolmandaina ja viimaseina asusid arktilisesse Kanadasse ning Gröönimaale Thule-kultuuri kandjad, kelle järeltulijaid leidub veel praegugi Baffini lahe mõlematel kallastel. See toimus umbes 800—900 aastat tagasi. Thule-rahva kokkupõrge Dorset-rahvaga oli väga dramaatiline. Võitlus käis jahialade pärast ning võitjaks jäi Thule-rahvas. See võitlus kajastubki arktilise Kanada eskimote saagades, milles kõneldakse legendaarsest Tunit-rahvast. Saagadest nähtub, et eelajaloolisteks asukateks oli just ülalmainitud Dorset-rahvas. Niisiis täiendavad keelelised ja folkloristlikud materjalid väljakaevamistel avastatud arheoloogilisi leide ja kõnelevad selget keelt eskimote ürgsest sugulusest ning ajaloost.

P. NURMEKUND

Vastuseks kriitikale

Ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool» nr. 16, 25. X 57. a. ja nr. 32, 13. XII 57. a. (artiklid «Rohkem sisulist lähenemist» ja «Rohkem tähelepanu tunniplaanide koostamisele») on esile toodud tõsiseid puudusi semestritunniplaanide koostamisel ja auditooriumide jaotamisel. Peab märkima, et toodud faktid vastavad tõele. Siinjuures ei saa aga mööda minna asjaoludest, millest on tingitud nende faktide esinemine.

Kõige peamiseks puuduseks on õpperuumide vänesus (selgitamiseks olgu märgitud, et pärast EPA eraldamist 1951/52. õppeaastal oli ülikoolis 2095 üliõpilast, 1957/58. algul oli meil 3055 üliõpilast — õpperuumid on aga jäänud peaaegu endiseks). See annab tunda eriti sügissemestril (kevadsemestril, kus viimastel kursustel õppetööd ei toimu, on olukord lahedam).

Käesoleva sügissemestri tunniplaanide koostamisele mõjus lisaks eeltoodule veel see, et alles üks nädal enne õppetöö algust vaadati ENSV Haridusministeeriumis läbi uued õppeplaanid, millede kohaselt hakkas kohe toimuma ka õppetöö. Nii koostati semestritunniplaanid ja jaotati auditooriumid ühe nädala jooksul (normaalselt kulub selleks tööks vähemalt kolm nädalat). Viimasena läbivaadatavate tunniplaanide (bioloogiaosak., keele ja kirjanduse osak. jne.) läbivaatamisel õpperuumide määramiseks tuli puudu ruumidest. Sellest ülepääsemiseks tuli õppetöö, mille jaoks puudusid vabad ruumid, üle kanda aegadele, kus ruumid olid vabad. Selline loengute ja praktikumide ülekandmine tekitas nn. aknaid ja sageli isegi õppetöö ebaühtlast jaotamist üksikutele päevadele. Muul viisil enne õppetöö algust aja puudusel ei olnud väljapääsu. Õppetöö käigus õnnestus osa selliseid «aknaid» likvideerida, kuid osa jäi likvideerimata, kuna see nõudis põhjalikku tunniplaanide ümbertegemist, mis õppetöö ajal ei osutunud võimalikuks.

Mis puutub üliõpilaste «jooksmisse» ühest õppehoonest teise, siis oli see muidugi tingitud ka tunniplaanide mittekülla1dasest läbitöötamisest, kuid teisélt poolt tingib sellise «jooksutamise» meie õppehoonete ja kateedrite laialipaisatus. Samuti tingib puudusi seni kehtinud tunniplaanide koostamise ja auditooriumide jaotamise kord. Tunniplaanid koostati teaduskondade poolt ja ruumid vastavalt vajadusele jagas õppeosakond. Teaduskonnad tunniplaanide koostamisel ei saanud aga arvestada ruumide võimalusi.

Esinenud puuduste vältimiseks on alates kevadsemestrist igale teaduskonnale antud kindlad õpperuumid. Seega saavad teaduskonnad tunniplaanide koostamisel teostada kohe ka õpperuumide otstarbeka jaotamise.

Ü. SAAG,
õppeosakonna ülem

PILDIKESI ÕPPETÖÖ RINDELT

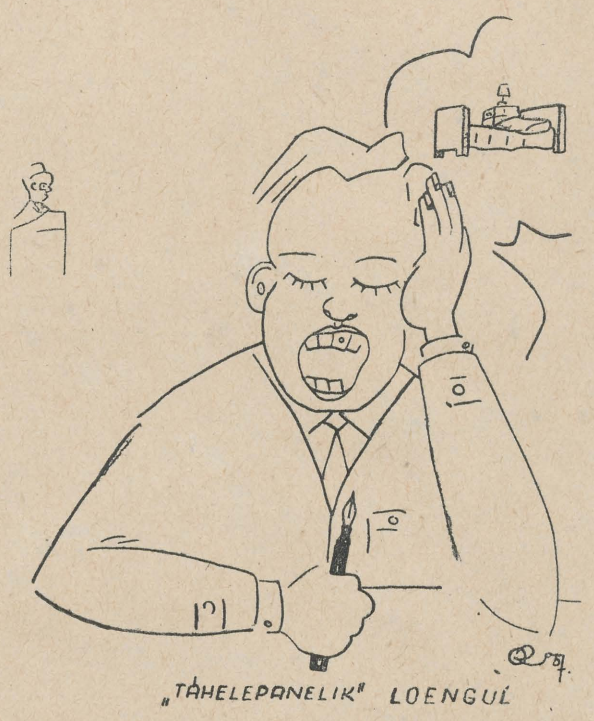

Viimane abinõu eksamil.

Ülikooli draamaring

Viimastel aastatel on TRÜ näiteringid (üleülikooliline draamaring, kehakultuuriosakonna näitering) andnud rea lavastusi, mis on leidnud hea vastuvõtu nii kaasüliõpilaste kui kogu Tartu publiku poolt. Võib nimetada kas või «Sinu kõrval», mida etendati 12 korda. See on etenduste arv, mis teeb au mõnele kutselise teatri lavastuselegi.

Ka ajakirjanduses on kiidetud nende ringide tööd tervikuna, on korduvalt esile tõstetud üksikuid osatäitjaid ja mõnikord nagu möödaminnes mainitud, et lavastajaks oli Haim Drui. See võib jätta mulje, nagu oleks lavastaja mõni teisejärguline isik, tema töö lavastuse ettevalmistamise käigus ja lavastuse ajalgi lihtne ja kerge.

Tegelikult pole see hoopiski nõnda. Kui jälgida lavastaja H. Drui tööd näidendi plaanivõtmisest kuni lavastuse valmimiseni (periood, mis vältab ikka umbes 3 kuud), siis ilmneb, et tema töö on sama vastutusrikas ja keeruline kui näiteks koorijuhi omagi.

Kui sobiv «tükk» on leitud, isegi tõlgitud ja masinal paljundatud, järgneb osatäitjate valimine. Juba siin on lavastajal küllalt tegemist, sest leidub meilgi ülikoolis juba nii vanu inimesi, kes tahaksid üha mängida esimest armastajat. Kannatlikult peab Drui selgitama, et see ei sobi nimetatud isetegevuslasele nii hästi kui mõni teine, ikka ja jälle meelde tuletama, et see on meie kõigi huvides, sest meie kõik ometi tahame, et iga lavastus õnnestuks hästi ja väga hästi.

Algab tegelik töö — näidendi õppimine. Noored isetegevuslased saavad küll aru, mida kirjanik selle või teise repliigiga on tahtnud ütelda, kuid kuidas seda teha laval arusaadavaks publikule, see on juba raskem ülesanne. Jälle peab appi tulema lavastaja, selgitama, õpetama, kuidas oleks tema arvates kõige parem. Ja tavaliselt on Druil nii osatäitjate valikul kui ka karakterite voolimisel ikka õigus. Saavutatakse, et osad hakkavad laval elama, kirjaniku mõte selgesti kõlama. Juhtub ka seda, et mõni noor kaotab usu endasse, arvab, et tema ei sobi selle osa täitjaks, ei suuda sellele n. ö. hinge sisse puhuda. Nüüd peab lavastaja tegelasele tema usu tagasi andma.

Kõigeks selleks peab olema head «lavalist silma», teose väärtust ja tegelaste-osatäitjate võimete head ja kiiret hindamisvõimet. Neid omadusi Druil on, need on arenenud paljude aastatega. Ja lavalise töö aastaid on Druil kaugelt rohkem kui meil, praegustel näiteringi liikmetel, eluaastaid.

Huvitume, millal sm. Drui hakkas tegelema lavastamisega? Selgub, et juba Suure Isamaasõja päevil sõjaväes. Pärast sõda töötas ta mitmete Tartu ettevõtete isetegevuslike näiteringidega ja 1952. a. sügisel kutsuti ta tolleaegse TRÜ kehakultuuriteaduskonna näiteringi juurde lavastama «Mašakest».

See lavastus oli eksamiks nii kehakultuurlastele kui ka lavastajale. Kehakultuurlased polnud varem midagi nii ulatuslikku usaldanud lavale tuua ega tundnud seepärast oma võimeid. Sm. Druile olid aga kõik ringi liikmed võõrad, polnud kogemusi töötamiseks üliõpilastega, mis siiski on mitmeti erinev tööst tehaste töölistega.

Kevad tõi võidu: «Mašake» sai

ja lavastaja Haim Drui

ENSV kõrgemate koolide spartakiaadil esikoha. Sellest ajast peale on H. Drui pidevalt töötanud ülikooli juures. Iga aasta toodi välja üks või isegi mitu lavastust ja nii juhtus, et paari nädala eest rambivalgust näinud komöödia «Kolme ööbiku tänav 17» oli juba kümnes lavastus, mis H. Druil on valminud ülikooli isetegevuslastega.

Sm. Drui peab ise ikka veel kõige paremaks «Mašakest». Tekib küsimus, kas see ei tähenda tagasiminekut? Seda siiski ei ole. Vahepeal on olnud üksikuid varjujäänud etendusi («Rännuaastad»), mis on tingitud lihtsalt ülikooli isetegevuslaste voolavusest — igal kevadel lõpetab osa isetegevuslasi ülikooli ja lahkub. Sellest tulebki, et tõuseb küll üksikute isetegevuslaste professionaalsus, kuid näiteringi üldine tase jääb enamvähem samaks.

Pealegi on nõuded ülikooli näiteringile palju kõrgemad kui ükskõik missuguse asutuse isetegevuslastele. See eeldab seda, et tööd tuleb teha erilise hoolikusega ja et tööd tuleb siin üldse teha palju rohkem kui mujal, kuid nagu märgib H. Drui ise:

«Töö üliõpilastega pakub see-eest suuremat esteetilist naudingut. Siin on rohkem loomingulisi võimalusi.»

See märkus iseloomustab hästi Haim Druid kui lavastajat. Ta on inimene, kes ei armasta minna kergema vastupanu teed ja on alati südamega asja juures, elab kaasa igale õnnestumisele mõne noore «talendi» elus ja on osanud luua näiteringi liikmetega hea kontakti.

Väärib mainimist, et mitmed meie ülikooli isetegevuslased, nagu Lipsberg, Punder, Vasari on kaasa löönud ka «Vanemuise» lavastustes ja teinud seda hea eduga. Ka noor «filmitäht» Eha Sikk oli alles hiljuti kehakultuuriosakonna näiteringis. Eks see kõik ole osake sm. Drui tööst, mis aastatega hakkab üha rohkem vilja kandma.

Ja nüüd mõnedest valusamatest küsimustest.

Tihti näeme meie isetegevuslaste etendusi vaadates, et mõni tegelane on just nagu maa külge kinni kasvanud, liikumine on kohmakas, tegelane tunneb end laval kuidagi ebakindlalt.

Üheks põhjuseks on siin kahtlemata see, et näiteringide harjutusruum on liiga väike. Lavalise liikuvuse saavutamiseks oleks tarvis hädasti suuremat ruumi proovideks. See on sm. Drui suurim soov. Tahaks näha, et see leiaks rahuldamist.

Edasi. Ülikooli draamaringis on inimesi igast teaduskonnast. Vist sellepärast polegi seal tekkinud tugevat ja ühtset kollektiivi. See oleks aga tingimata tarvilik kujundada. Sellest sõltub suurel määral töö edukus, see tõstaks vastutustunnet ja distsipliini. Praegu juhtub üsna tihti, et hilinetakse või puudutakse ilma tõsise põhjuseta, mis raiskab asjatult nii kaaslaste kui ka lavastaja aega.

Kollektiivi kujundamisele aitaks tublisti kaasa oma traditsioonide loomine näiteringis. Miks pole seda veel tehtud? Miks pole näiteringil näiteks oma albumit, mis kajastaks tema senist tegevust?

Ja veel. Ülikoolis on palju rohkem näitekunstihuvilisi, kui neid saab kasutada ühe näidendi õppimiseks. Kas poleks mõeldav luua kehakultuurlaste eeskujul teaduskonna näiteringe vilunud lavastaja juhendamisel?

Ja lõpuks. Miks on ülikooli näiteringi etendustel õppeiõududest järjekindlamalt näha ainult sm. J. Feldbachi? Isetegevuslased tahaksid näha ka teisi õppejõude, kuulda nende hinnanguid ja arvamusi.

E. UUK

Üritusi agitpunktis

Käesoleval nädalal toimuvad agitpunktis (keemiahoones V. Kingissepa tn. 16) järgmised üritused:

reedel, 24. I 58. kell 18 loeng agitaatoritele nõukogude valimissüsteemist, samal ajal toimub valijaile juriidiline konsultatsioon;

pühapäeval, 26. I 58 kell 16 loeng valijatele Maa kunstlikest kaaslastest.

Agitpunkti juhataja

Toimetaja A. RAUD

MB 00951 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. EESTI — Tellimine nr. 180

RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 4 (357) Reedel, 31. jaanuaril 1958. a. XI aastakäik

Tulevased arstid sooritavad eksameid

I kursuse üliõpilased on sooritanud kõik sessioonil ettenähtud arvestused, ainult üliõpilane M. Ernesaks ja A. Valmis ei saanud arvestust füüsikas.

Hindega «väga hea» hinnati Kadaja, Markovitši, Aua, Kallikormi, Ole jt. teadmisi NLKP ajaloo eksamil, puuduliku hinde olid ära teeninud üliõpilased Kimmel, Prikk ja Prints.

Anatoomiast on eksami sooritanud I kursuse VII ja VIII rühm Enamik üliõpilasi sooritas eksami hindele «hea» ja «väga hea».

II kursusel on enamikul üliõpilastel sooritatud eksamid NLKP ajaloost ja anatoomiast. Anatoomia eksamil said kõrgeima hinde üliõpilane Adson, Edula, Kelk, Tanimäe, Kaljula, Turp ja paljud teised, puudulik hinne märgiti aga üliõpilaste L. Kõivu, V. Raua ja V. Maljarevskaja õpinguraamatutesse.

Üliõpilane V. Solk on sooritanud juba kõik sessioonil ettenähtud eksamid, saades kõrgeimad hinded.

Piltidel: Stomatoloogiaosakonna I kursuse üliõpilased L. Mägeläinen ja I. Koppel sooritavad vanemõpetaja V. Pärtelpoja juures anatoomia eksamit (ülal). Üleminekueksam anatoomiast. Sooritab raviosakonna II kursuse üliõpilane K. Lomovskaja (all).

Joh. MIKU fotod

Võitluses töötajate heaolu eest

NLKP Keskkomitee detsembripleenumil ja sellele järgnenud ametiühingute IX pleenumil nimetati meie ametiühingute peamise ülesandena töötajate töö- ja eluolustikuliste tingimuste parandamist.

Ka Matemaatika-Loodusteaduskonna ametiühingubüroo tööplaanis on need ülesanded peamiste hulgas. Olukorra selgitamiseks kohapeal viidi läbi siin rida kontrollkäike, teostati mürgiste elavhõbedaaurude kontsentratsioonide määramisi keemia- ja füüsikakateedrite ruumides jne. Selgus, et terve rea avastatud puuduste osas tuleb esitada administratsioonile tõsiseid pretensioone. Allpool mõni sõna nendest.

Ei ole saladuseks, et teaduskondade laboratooriumides ja õpperuumides valitsev olukord ei vasta kõikjal kaugeltki ohutustehnika ja töökaitse normidele. Eriti halb olukord on keemiahoone mõnedes laboratooriumides. Ventilatsioon on siin puudulik, lahtise elavhõbedaga töötatakse määrustevastaselt, puudub elavhõbeda hoiuruum jne. Selline olukord on aga kestnud aastaid administratsiooni ja kateedrijuhatajate teadmisel, isegi võib öelda nende ükskõiksel soosimisel. Kuidas muidu seletada seda, et töökaitseks määratud summasid ei kasutata täielikult ära ja miks möödunud aastal komisjoni poolt koostatud akt kadus haldusaparaadis kalevi alla? Keemiahoones seni ettevõetud abinõud osutusid kõik mitteküllaldaseks, terve koridor ehitati täis inetuid torusid, kuid olukord paranes üsna vähe. On valminud küll uus, üsna ajakohane ventilatsiooni projekt, kuid arvestades administratsiooni senist «operatiivsust», võib ta teoks saada alles mitme aasta pärast. Ei lahenda lõplikult siin kujunenud olukorda ka rea töötajate üleviimine 6-tunnilisele tööpäevale. Kas ei tule siin ametiühingul lähtuda detsembripleenumi otsusest, milles räägitakse, et ametiühingud ei kasuta oma õigusi võitluses töökaitseseaduste rikkumiste vastu administratsiooni poolt, ja nõuda tingimustele mitte vastavate laboratooriumide sulgemist?

Et teaduskondade perest on 7/9 üliõpilased ja suur osa nendest elab ühiselamutes, siis on büroo suunanud erilise tähelepanu elamistingimustele ühiselamutes. Eesmärgiga tutvuda olukorraga ühiselamutes teostasime detsembri lõpus ja jaanuari alguses külaskäigud Tiigi tänava, Pälsoni tänava ja Kivistentali ühiselamutesse. Puudused, mida seal avastasime, olid kahesugused: ühed olid tingitud üliõpilastest endist, teised aga administratsioonist. Esimesteleiuhtisime kohapeal elanike tähelepanu, teistest tahaks aga siin veidi pikemalt rääkida.

Normide kohta ühiselamutes kehtib Tartu Linna TSN Täitevkomitee üldkohustuslik otsus nr. 9 (avaldatud ajalehes «Edasi» 1. okt. 1957. a.), mille alusel tohib avada ainult sellele määrusele vastavaid ühiselamuid. Kontrollkäik aga näitas, et seda määrust administratsioon ei täida. Näiteks näeb määrus ette, et ühiselamutes, kus elanike arv ületab 50, peab olema punanurk (puhketuba), neid aga ei ole ei Pälsoni ega Tiigi ühiselamus. Tiigi internaadis esineb ka ülemajutus; mõnes toas pole isegi iga üliõpilase kohta tooli: toolid lihtsalt ei mahu sinna. Sellistes tingimustes on ühiselamu üliõpilasele ainult mingisugune ööbimiskoht. Täitevkomitee otsus keelab paigutada inimesi ruumidesse, kus puudub loomulik valgus. Tiigis aga elavad sellistes tubades (nr. 42 ja 83) üliõpilased. Otsuse järgi peab pesuruumis olema kuum jooksev vesi — siin see puudub. Ühe korteri (tubade 104, 105 ja 108) köögist viib uks otse kuivklosetti, mis on igasuguste hügieeninõuete jäme rikkumine.

Pälsoni ühiselamus on olukord parem, kuid on häbiasi, et üsna hiljuti ehitatud keskküttesüsteemi pole seni korda seatud: alumiste korruste temperatuur on talvel ca 10° C (määrus näeb ette mitte alla 18° C), ülemistel korrustel hoitakse aknaid liiga kõrge temperatuuri tõttu lahti. Pälsoni tänava ühiselamus nägin esmakordselt ka seda, kuidas gaasipliidil paberitükkide ja puupilbaste abil valmistatakse toitu, sest gaasijuhtmestik on korrast ära. Kusagile on kadunud kuumavee boilerid. Kui nad on rikki läinud, miks neid siis ei parandata?

Juba mainitud täitevkomitee otsuses on öeldud, et see otsus tuleb ühiselamus nähtavale kohale üles panna, kuid seda ei ole tehtud, arvatavasti tagamõttega, et üliõpilased ei saaks teada, mida neil on õigus administratsioonilt nõuda. Kahjuks tundub, et ka järelvalveorganid, Tartu Linna TSN Täitevkomitee miilitsaosakonna ülem ja Tartu Sanitaarepidemioloogilise Jaama peaarst, on selles küsimuses ükskõiksed. Tekib küsimus, milleks antakse välja üldkohustuslikke otsuseid, millede täitmist keegi ei nõua?

Mis puutub Matemaatika-Loodusteaduskonna õppejõudude-teenistujate elutingimustesse, siis enamikul on need enam-vähem normaalsed. Kuid ka siin on kolmneli perekonda üsna rasketes tingimustes (dotsendi kt. Viiding, vanemõpetaja Haav jt.). Seni ei ole ülikool ehitanud ühtegi õppejõudude-teenistujate elamut ja peamiseks elamispinna allikaks neile on ülikoolile kuuluvad elumajad, samuti ka teatud protsent linnas valmivast elamispinnast. Elamispinna õiglaseks jaotamiseks luuakse asutuses komisjonid, kus ametiühingutel on öelda otsustav sõna. Kuid meil on see komisjon kinnitatud vääralt rektori käskkirjaga (vt. «Edasi» 17. jaanuarist 1958. a. EKP Tartu Linnakomitee sekretäri J. Raidi artikkel). Keegi ei seganud vahele, kui administratsioon võttis endale ametiühinguorganisatsiooni funktsiooni. TRÜ korterikomisjoni koosseisu peaks tingimata kuuluma ametiühingukomitee elamu-heaolu komisjoni esimees, TRÜ ametiühinguorganisatsiooni esindaja linna korterikomisjonis, samuti esindaja igast teaduskonnast. Ja üldse tuleks ülikooli korterikomisjoni tegevusest üldsust laiemalt informeerida.

Tahaksime, et TRÜ administratsioon ja ametiühinguorganisatsioonid korraldaksid ümber oma töö NLKP Keskkomitee detsembripleenumi otsuse valguses ja võtleksid senisest palju energilisemalt töötajate töö- ja elutingimuste parandamise eest.

V. KARK,
Matemaatika-Loodusteaduskonna ametiühingubüroo esimees

Toimetuse märkus: Artikli autor tõstab üles rea teravaid süüdistusi ülikooli administratsiooni aadressil meie ühiselamutes valitsevate tingimuste eest. Kahtlemata on autoril paljuski õigus. Kuid tuleb arvestada ka seda, et meie ülikooli administratsioon on eriti just ülemajutuse küsimuses väga raskes olukorras. Tuleb valida võimaluse vahel, kas keelduda tervele reale üliõpilastele ühiselamu andmisest (mis nii mõnelgi juhul sunnib neid lahkuma ülikoolist) või minna ülemajutuse teele. Võib-olla ajtab asja parandada, kui me ühiselamutest kõrvaldaksime need üliõpilased, kes on korduvalt ühiselamu sise-eeskirju rikkunud (meil on sellest küll palju räägitud, kuid otsustavat tegutsemist on väga vähe olnud) ja sellega teistele võimaldaksime lahedamaid elamistingimusi. Lõplikult saame aga ülemajutamisest lahti alles siis, kui valmib uus ühiselamu, mille ehitamisele peaks kogu meie ülikooli pere aktiivselt kaasa aitama.

Majandusteaduskonnas

Majandusteaduskonna II kursus alustas oma eksamisessiooni tagasihoidlikult. Raamatupidamise teoorias saadi 4 rahuldavat ja 5 mitterahuldavat hinnet (Anton, Ruus, Unt, Urm, Vabrit). «Väga heaga» hinnati üliõpilaste Reitsniku, Adramehe, Tammemäe jt. vastuseid.

«Eksam on üsna raske ja viie päevaga seda selgeks ei õpi. Hea jutuga ei päästa siin end keegi. Sellest eksamist selgub peaaegu täiesti, kes kuidas on töötanud,» nii arvab dekaan sm. Püss.

Huvitav oleks aga teada, mida mõtles üliõpilane Jaan Ruus, minnes välja «spikerdamisele». Mainitud üliõpilane on igati korralik, ei puudu, töötab pidevalt. «Nelja» oleks ta kindlasti saanud, nüüd aga... «kaks».

Sooritatud on veel eksam poliitökonoomiast, ja peab ütlema hästi! 70% hinnetest on «väga head». Üle «rahuldava» ei suutnud aga saavutada üliõpilased Püks ja Küttis.

Ees on veel eksamid matemaatilises statistikas ja välisriikide majandusgeograafias.

* * *

Eksamitules on ka Majandusteaduskonna IV kursus. Rahanduse eriharul on selja taga teadmiste proovid majandusliku tegevuse analüüsis ja rahvamajandusharude rahanduses. «Väga heale» vastasid üliõpilased Ainsalu, Kõrge, Aron jt. Mitterahuldava vastuse andis aga esimesel eksamil üliõpilane Mäll, ka teine eksam on tal rahuldav.

A. LUMISTE

Meie esimene eksamisessioon

Oleme oma ühiselamu kõige suurema toa (nr. 7) elanikud — 11 filoloogi — ja meil on käimas elu esimene eksamisessioon.

Meie toas elab väga üksmeelne pere. Siin on esindajaid peaaegu igast Eesti suuremast linnast. Meid on 5 vene, 5 lääne ja üksainus eesti filoloog, kelle suureks ülesandeks on teiste emakeelelise külje eest hoolitsemine, sest kust võivad nemad teada, et «ananass» kirjutatakse nüüd kahe s-ga ja et varsti võib «Rjazani» asemel kirjutada ka «Rääsan». Meil on ka teisi väljapaistvaid inimesi, nagu Aili Vatter (vene filoloogide kursusevanem), Taimi Kuusma (võõrkeelte I kursuse komsomoliorganisaator), tubli sportlane Malle Toodo, kohusetruu toavanem Linda Pähn ja sama kohusetruu prointer (s. t. intrivanema abi) Ene Reinumägi.

Ja nüüd on meil siis esimene sess, mis suureks kurbuseks hakkab juba lõpule jõudma, sest nagu kogesime, on see sess ikka üks tore ja lõbus aeg. Magada saab ka kauem, välja arvatud mõningad hommikud enne eksamit.

Nüüd on meil kõigil 3 eksamit juba seljataga ja nendest on jäänud vaid mälestused. Esimene eksam oli kõigil eriaines. Kõige rohkem olid närvis meie «venelased» oma folkloori pärast, mis tõesti oli neile üpris heaks peaprooviks, sest ega muidu poleks nendel vähestel õhtutundidel kollitanud Murometsid ja Buslajevid, samal ajal kui kõrvalvoodis sosistati hoolega grammatika reegleid.

Ekspositsioonile järgnes kõigile loogika. Subjektid ja predikaadid väljusid nii mõnigi kord konspektidest, et anda ümbrusele rohkem loogilist nüanssi. Tulemused on olnud meil head. Puhtal kujul viitega juhivad praegu toavanem L. Pähn, T. Kuusma ja E. Senna. Neile järgnevad E. Reinumägi, I. Klamas ja V. Kütt. Kolmesid seni pole ja loodame, et neid ei ilmu ka tulevikus.

Õhtud on meil toas alati lõbusad. Naer, lõbus huumor ja laul — sest laululinnud on meil kõik — on alati meie parimateks kaaslasteks.

Ehkki meie esimene sess on tunduvalt kergem kui eelolevad, hirmuäratavateks ei muutu nad kunagi, kui tunned end nii toreda ja üksmeelse pere liikmena ka tulevikus.

Nii et oleme igati «sisse elanud» oma esimesse eksamisessiooni nagu kogu ülikooli elussegi. See on aga ka omamoodi saavutus, sest oleme siin olnud alles ühe ainsa semestri.

Soovime 7. toa nimel ajalehe kaudu neile, kellel sess veel jätkub, head kordaminekut.

7. TOA KOLLEKTIIV

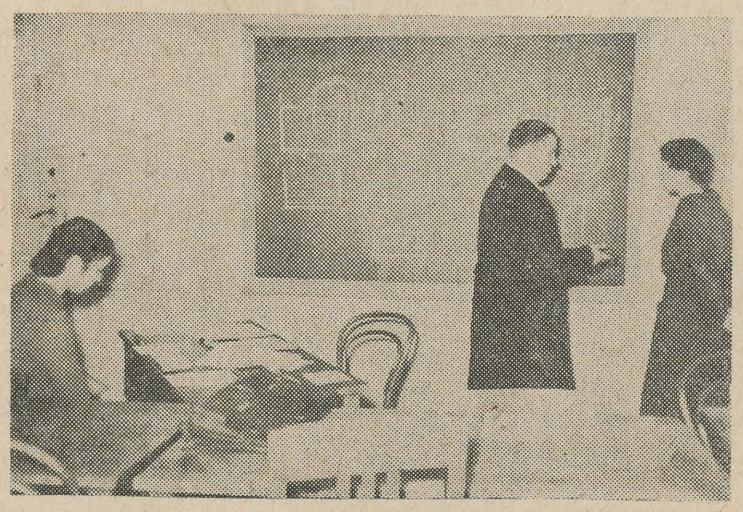

Füüsikaosakonna IV kursuse üliõpilasi eksamil assistent R. Teetlausi juures.

Joh. MIKU foto

Meie eesrindlikumaid üliõpilasi

Kui esitada ükskõik millisele IV kursuse eesti filoloogile küsimus: «Kes on kursuse parim üliõpilane?», siis võib saada sellele ainult ühe vastuse: «Maret Raudnael». Nii see tõesti ka on. Tublisid inimesi on ju kursusel nii mõnigi, kuid Mareti vastu ei saa neist siiski keegi.

Mareti õpinguraamatut lehitseda on päris «igav», sest üheltki leheküljelt ei ole lugeda midagi peale «väga heade». Samuti oli ka Tartu Õpetajate Instituudis. Nii «üksluisi» hindeid ei ole kursusel kellelgi teisel. Möödunud kevadise raske sessiooni sooritas kursusel «viitele» ainult kaks inimest, ja teine neist oli Maret, kuigi ta oli ligi kümme päeva haige sessiooni ajal. Praegu on Maretil sooritatud juba kolm eksamit (muidugi «viitele»), kuigi enamik kursusekaaslasi sooritas äsja alles sessiooni teise eksami.

Kui nii mõnigi inimene läheb eksamit tegema esimesel võimalusel, et seda lihtsalt «kaelast ära saada», siis Maret ei lähe kunagi eksamit sooritama enne, kui ta on aine põhjalikult omandanud. Kui vahest juhtub, et ta mingil põhjusel pole esimeseks eksamipäevaks enese arvates korralikult valmis jõudnud, siis läheb ta eksamile teisel päeval, kuigi sõbratarid püüavad teda veenda esimesel päeval minema. Kui kellelgi kursusekaaslastest puudub mõni konspekt või on eksamiks mõni teos läbi lugemata, siis Maret aitab alati — temal pole kunagi midagi puudu ja lugenud on ta kõike. Pealegi on tal kõik loetud teosed korralikult konspekteeritud. Väliskirjanduse eksami ees polnud tal seetõttu vaja enam loetud teoseid uuesti lugema hakata, nagu paljud teised seda pidid tegema. Üheski loengukonspektis pole Maretil «aknaid» ja võib päris kindlasti öelda, et selliseid konspekte võib tervest ülikoolist vähe leida.

Kuid ega Maret ole tubli ainult õppetöös. Esimesest kursusest alates laulab ta ülikooli naiskooris. Ühtki kursuseõhtut pole võimalik läbi viia ilma Mareti ja tema «Weltmeisterita». On siis vaja mängida ansamblile saateks või tantsuks — Maret ei ütle millestki ära. Ja ega siis pill üksi — ilma Mareti kõlava sporanita on üks korralik õhtu ikkagi poolik. Mareti sopran kõlab ka tema koduküla pidudel ja tema akordioni järgi tantsitakse sealgi — muidugi suvel ja talvisel vaheajal.

Selle kõrval on aga Maretil «tõsisemaid» huve: teaduslik töö. Esimesest kursusest peale on Maret aktiivselt kaasa löönud ÜTÜ keeleringis ja et ta seal oli tubli, siis valiti ta 1956. a. sügisel ÜTÜ Ajaloo-Keeleteaduskonna osakonnanõukogusse, kus kevadsemestril lasus tema õlgadel kogu ÜTÜ X teadusliku konverentsi ettevalmistamise raskus osakonnas. Kuigi töö ÜTÜ juhtivas organis oli Maretile uus, tuli ta sellega hästi toime ja sel sügisel valiti

Maret juba ÜTÜ suurde nõukogusse, kus ta töötab konverentsikomisjonis. Selle kõrval on ta saanud ka teist laadi ülesandeid ja täitmata pole ta neist ühtegi jätnud. Pealegi abistab ta pidevalt osakonnanõukogu. Ta ei ütle millestki ära.

Linnas elab Maret koos noorema õega, kelle eest ta väga hoolitseb. Kõik pisutki raskemad kodused tööd võtab Maret oma õlgadele. Kõige muu kõrval jätkub aga Maretil aega ka käsitööks. On ju kõik padjad diivanil, vaibad seintel ja linad laudadel Mareti enda töö ning ikka on tal midagi jälle pooleli. Kui aga päevastest askeldustest on tõesti villand, siis on uus «Weltmeister» heaks ajaviiteks. Mängimast ei keeldu Maret kunagi. Mäletavad ju kõik väga hästi seda, kui sügisel kolhoosis õhtuti raputati soove nagu küllusesarvest ja Maret ei jätnud ühtegi täitmata, mängides igal õhtul tundide viisi.

E. HAGER

Ilmusid TRÜ Toimetised nr. 53

Hiljuti ilmusid Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised Nr. 53 ««Kalevipoja» küsimusi», mis 242 leheküljel sisaldab 7 artiklit koos vene-, inglise- ja saksakeelsete kokkuvõtetega, peale selle üle 20 illustreeriva foto ja mõned kaardid. Teos on üks esimesi kollektiivseid uurimistöid «Kalevipoja» ainetel. Saatesõna on kirjutanud nimetatud teose toimetaja dots. E. Laugaste.

Toimetistes käsitletakse küsimusi järgnevalt:

P. Ariste — «Kalevipoja» tõlgetest.

E. Laugaste — Kalevipoja-muistendite tüpologiseerimise küsimusi.

A. Järv — «Kalevipoeg» koolikirjanduses ja kirjanduslugudes.

J. Peegel — Mõnede «Kalevipojas» esinevate morfoloogiliste nähtuste ning vormide taustast.

G. Vilbaste — Taimenimed «Kalevipojas».

A. Kubjas — Parallelism J. Hurda rahvalaulude kogus «Vana kannel» I.

U. Kolk — Kuku sa, kägu, kuldalindu!

Kõik eelmainitud artiklid tohiksid olla eriti huvipakkuvad kõigile, kes hindavad kõrgelt ja armastavad meie rahvaeepost «Kalevipoega».

J. MAAROOS

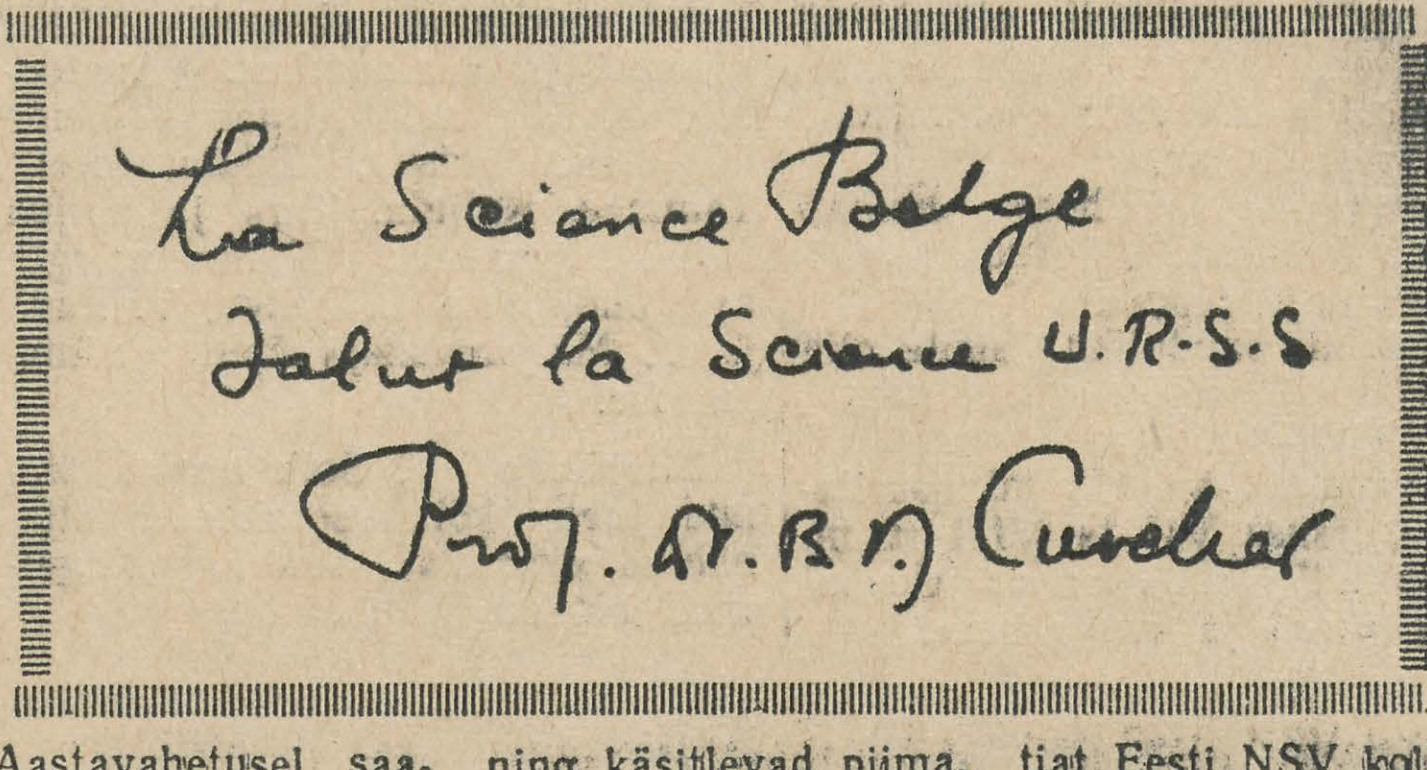

Aastavahetusel saabus keemiateaduste kandidaadile TRÜ Majandusteaduskonna dotsent E. Rannakule Belgiast kiri ja postpakk nelja teadusliku brošüüriga. Saadetis tuli n. ö. vahetuskaubana E. Rannaku brošüüri «Toiduainete toiteväärtuse määramise metoodikast» vastu, mis ilmus vene keeles TPI Toimetiste sarjas 1955. aastal.

Belgiast saadetud brošüürid on pärit Genti ülikooli arstiteaduskonna toiduainete uurimise laboratooriumi direktorilt ja Kõrgema Tehnilise Kooli analüütilise keemia professorilt doktor B. V. J. Cuvelier'lt ning käsitlevad piima, aed- ja juurvilja ning õlle toiteväärtusse puutuvaid küsimusi. Igale brošüürile on professori (autori) poolt kirjutatud pühendus. Näiteks nagu «La Science Belge salut la Science U.R.S.S» (Belgia teadus tervitab nõukogude teadust), «En échange de la boisson magique belge contre la boisson ideale de l' U.R.S.S.» (Belgia maagilise mahla vahetuseks NSV Liidu ideaalse nektari vastu).

Sissekirjutused teistesse brošüüridesse avaldavad Belgia teadlase B. V. J. Cuvelier' sügavat austust ja kollegiaalset sümpaatiat Eesti NSV kolleegile, keemiateaduste õppejõule E. Rannakule.

Oma kirjas avaldab prof. Cuvelier soovi ka edaspidiseks suhtlemiseks teadusliku informatsiooni vahetamise alal.

Varem on dotsent E. Rannaku toiduainetealaste tööde kohta tulnud analoogilisi vastukajasid nii kodumaistelt kui ka välismaistelt teadlastelt.

Belgia teadlase prof. Cuvelier' avaldised väärivad aga esiletõstmist kui sügava huvi ja tunnustuse avaldused nõukogude teadusele.

R. LAID

* * *

I. KOLLAT MEENUTADES

Kui kord seisan viimse aasta lävel
ja kui tuul toob õisi viimsest kevadest,
tahan, et must midagi jääks siia,
et see elaks kauem minust enesest.

Liiga palju õnne tundnud olen,
liiga tihti tormid matsid päikese,
sest et nüüd ei saa ma võõralt minna —
endast siia jätan osa väikese.

Las ma elan õunapuude õites,
sügislehtedes, mis vilu keerutab;
las ma elan mälestustes sinus,
kui mind vahel nukrushetkel meenutad.

SILVI KIVIOJA

APLAUS

Värss kuulajaini jõudes õnnest hardub,
siis aga väriseb ja nuuksub vihas.
Ei pilgu silm, ei liigu ükski lihas,
saal tormieelse männikuna tardub.

Läks juba lavalt luuletuse looja,
on ära helisenud riimid uhked.
Nõrk käteplagin saalis argselt puhkeb,
kui langeks harvad tibad vihma sooja.

Siis aga piisku tuleb juurde üha
ja ahnelt hingab pakatanud muld.
On vihmahool nüüd kose hingetuld,
Sa kuula vaid:
ta vahutab ja mühab.

Saal piripardani täis kirgast rõõmu,
võiks kogu tänav selle sisse kasta.
Kui pärani kõik saali uksed lasta,
saaks janused siit mitu tublit sõõmu.

LEHTE HAINSALU

Vellavere veteranidele ja teistele

Sõitkem Vellavere puhkelaagrisse, kui sessioon lõpeb! Võtkem kaasa energia ja elurõõm, mis eksamite ajal varjule jäi ja väljendust ei leidnud.

Sel aastal pole Vellavere enam nii porine kui möödunud aastal. Lumetihedad künkad pakuvad igaühele elamustega suusasõitu, ilusal päeval pole ka Vapramägi kaugus; kaks järve on nagu loodud uisusõpradele ja neid võib vanade traditsioonide kohaselt ka öösel külastada. Möödunud aasta ainus, kuid üle Eesti kuulus jahimehejutu puhuja ei unusta kunagi Vellavere suurepäraseid metsi... Et maja on ruumikas, siis ka see, kes soovib üksi olla või teadusega tegelda, leiab kindlasti meelepärase töökoha. Usinaid inimesi ootab pingsilaud, kokanaat või välklehe järjekordne number.

Kuidas aega veelgi sisukamalt veeta, rahalistest ressurssidest ja muust — esmaspäeval, 3. veebruaril k. a. kell 17 TRÜ komsomolikomitee ruumides.

O. KAJA

Uuemat teaduses ja tehnikas

ELEMENT NR. 102

Möödunud aasta juulis avaldas Inglise Aatomienergia Valitsus teadaande, milles öeldakse, et Rootsi, Inglise ja Ameerika Ühendriikide teadlaste ühiste pingutuste tulemusena avastati element, mille järjestusnumber on 102. See uus element saadi küriiumi (s. o. element nr. 96) pommitamisel süsiniku ioonidega.

Katsed viidi läbi Nobeli Instituudis Stokholmis. Küriium^{244} asetati õhukesele metall-lehekesele ning hakati kiiritama süsiniku aatomi tuumadega, milledele anti kiirendus tsüklotronis. Süsiniku ioonide hulgas olid ioonid aatomkaaluga 12 ja 13. Aatomkaaluga 13 süsinikuosakeste absorbtsioon küriisse viis uue elemendi nr. 102 moodustumisele. Elemendi isotoop järjekorranumbriga 102 avastati raadio-keemiliste meetoditega metall-lehekesele jäänud produktidest.

Selle elemendi poolestusaeg on umbes 10 minutit ja see kiirgab välja alfakiiri 8,5 miljoni elektronvoldi energiaga. Elemendi aatomkaal pole veel täpselt määratud, kuid see on umbes 253.

ARTERID NAILONIST

Kuni tänapäevani, kui räägitakse vedrudest, arvatakse iseenesest, et tegemist on metallist (teras, pronks jt.) esemetega. Kuid suurepäraseid vedrusid on valmistatud ka plastmassist. USA-s on välja töötatud tehnoloogia vedrude valmistamiseks epokosiidseist, polüeeterlikest jt. õlidest. Vedruaine vastupidavuse suurendamiseks sisestatakse sellesse klaaskiud. Selliste vedrude paremuseks on asjaolud, et need ei ole magneetilised, ei juhi elektrit ega soojust ning on tunduvalt kergemad metallvedrudest.

Plastmassist vedrude valmistamise protsess on üldiselt lihtne: vajaliku kuju saab vedrudele anda juba ühe võttega. Neis pole sisemisi pingeid, mistõttu plastmassist vedrud ei vaja korduvat termilist töötlemist. Sellised vedrud võivad töötada —20° kuni +70° C temperatuuri puhul.

„WSN" 1958. aasta konkurss

Rahvusvahelise Üliõpilasliidu ajakiri «World Student News» toimetus kuulutas välja 1958. aasta konkursi parimale ilukirjanduslikule ja kujutava kunsti teosele, fotole ning kaastööle üliõpilastest ja üliõpilasliikumisest, mille eesmärgiks on tutvustada ajakirja lugejaid erinevate maade kõrgemate õppeasutuste üliõpilaste loominguga ja sellega aidata kaasa sõprussidemete tugevdamisele eri maade üliõpilaste vahel.

Konkursist osavõtu tingimuste kohta saab lähemat informatsiooni ELKNÜ TRÜ komiteest ja ajakirja venekeelse väljaande «Всемирные Студенческие Новости» 1958. a. esimesest numbrist.

RISTSÕNAD

Püstread: 1. Eesti paremaid maletajaid. 2. Tartu maalikunstnik. 3. Üks komsomolitöö vorme. 4. Mine! 8. MTJ Eestis. 9. Vahariie. 10. Maailmakuulus itaalia tenor (hiljuti surnud). 11. Tegelane hiljuti linastunud taani kunstilisest filmist. 13. Käändelõpp. 15. Tuntud eesti estraadikunstniku eesnimi. 22. Rootsi ülikoolilinn. 23. Byroni eesnimi.

Põikread: 4. Tartu noorjooksja. 5. Üks kolmest musketärist. 6. Kaksikkonsonant. 7. *nii* saksa keeles. 8. Heliaste. 9. NSVL paremaid naisujujaid. 11. Strateegiline punkt Vene—Jaapani sõjas. 12. Hellitussõna. 13. Inglise Tööerakonna liider. 17. Naise nimi. 18. Eesti töölisliikumise juhte. 19. Esperanto keele looja. 20. Suvituslinn Musta mere rannikul. 21. Ameerika kirjanik (surnud).

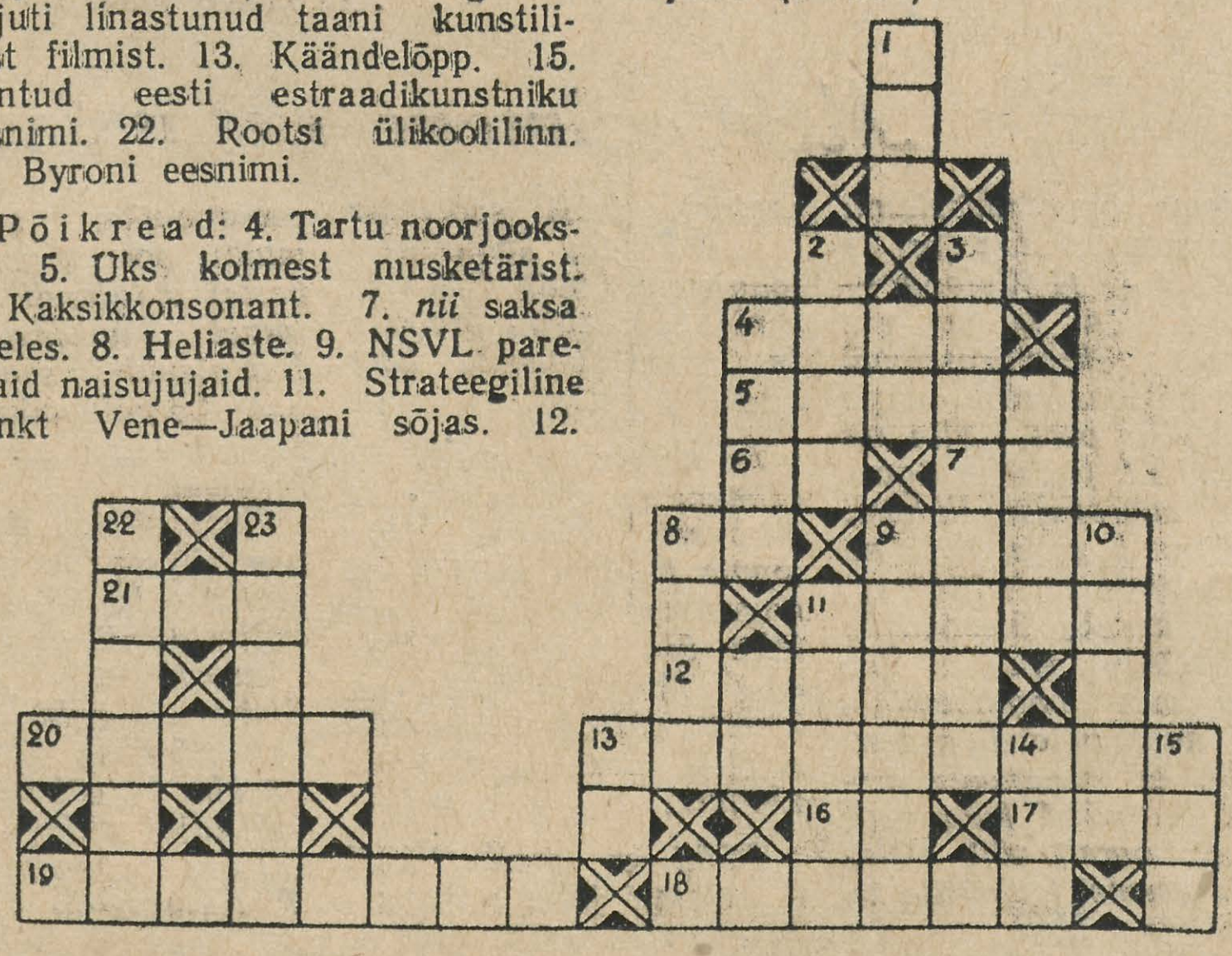

Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» järgmine number ilmub 21. veebruaril k.a.

Toimetaja aj. kt. O. KUULI

MB 00969 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 383

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 5 (358)
Reede
21. veebruar
1958. a.
XI aastakäik

EKSAMISESSIOONI TULEMUSI

Tehkem järeldused!

Arstiteaduskonna tänavune eksamisessioon on lõppenud, seega võib analüüsida eksamitulemusi ja hinnata neid puudusi, mis esinesid nii üliõpilastel semestri jooksul aine omandamisel kui ka õppejõududel aine käsitlemisel ja üliõpilaste abistamisel. Peab tähendama, et Arstiteaduskonna kõiges kolmes osakonnas on tänavusel eksamisessioonil saadud «mitterahuldavate» hinnete arv suurem kui eelmisel aastal ja peegeldab objektiivsemalt üliõpilaste teadmisi. Siin on teoreetiliste kateedrite õppejõud enamikus täie tõsidusega suhtunud oma erialasse ja võrdlemisi objektiivselt hinnanud üliõpilaste teadmisi. Kahjuks ei saa seda öelda kõigi meie kliiniliste distsipliinide esindajate kohta. Näiteks on Arstiteaduskonna raviosakonnas keskmiselt 150 üliõpilast kursusel. Kui I, II ja III kursusel mitterahuldavaid hindeid on keskmiselt 10%, siis IV kursusel juba 6,8% ümber ja V kursusel kõigest 0,19%! On õige, et esimestel kursustel ei oska üliõpilased veel oma õppeaega ratsionaalselt kasutada, seejuures on vanematel kursustel üliõpilased teadlikumad ja võtavad oma eriala täie tõsidusega. Kuid raske on uskuda, et V kursuse üliõpilase teadmised ühe aastaga rohkem kui 50 korda suurenevad eelmiste kursustega võrreldes. Ülaltoodut arvesse võttes leian Arstiteaduskonna raviosakonna eksamisessiooni kulgemise 4 esimesel kursusel täiesti reaalsena ja rahuldavana. Tuleb kiita meie teaduskonna farmaatsiaosakonda, kus kahel esimesel kursusel mitte ühtegi «mitterahuldavat» hinnet ei olnud ja ka vanematel kursustel võrdlemisi vähe «komistuskive» esines. Näib, et farmaatsiaosakond on oma õpinguid võtnud täie tõsidusega. Jääb ainult soovida, et selline suhtumine kestaks kogu stuudiumi vältel. Seevastu ei saa aga mitte sugugi rahul olla Arstiteaduskonna stomatoloogiaosakonnaga. Kogu osakonna «valulapseks» on kujunenud II kursus, kus 21-liikmeline kollektiiv märkis eksamisessioonil oma kontosse 9 miinuspunkti, nendest 8 «mitterahuldavat» histoloogiast ja üks anatoomiast. Ka sama osakonna III kursuse hinded ei ole palju paremad.

Analüüsides neid aineid, milles üliõpilaste teadmisi hinnati «mitterahuldavalt», näeme, et raviosakonna I kursuse 13 «mitterahuldavast» langeb 10 anorgaanilisele keemiale, kuigi sisseastumiseksamitel ligi 50% läbikukkunuist oli just keemia ja füüsika alal. See tähendab aga, et meie keskkoolid panevad vähe rõhku nende ainete paremaks omandamiseks õpilaste poolt.

Raviosakonna II kursusel osutus «komistuskiviks» histoloogia, kus 15 «mitterahuldavast» hindest 14 langes histoloogiale. Veel halvem on pilt II kursuse stomatoloogidel: 21-st eksami sooritajast kukkus läbi 8. Seda ei saa millegi muuga seletada kui üliõpilaste mittetõsise suhtumisega ülalnimetatud ainesse. Kõigi kolme osakonna üldiseks valulapseks osutus aga dialektilise ja ajaloolise materialismi eksam. Ülalnimetatud distsipliini õppejõud signaliseerisid juba semestri keskpaiku üliõpilaste loiust osavõtust nimetatud loenguist ja seminaridest. Dekanaadi poolt räägiti üliõpilastega korduvalt ja hoiatati tagajärgede eest. Eksameil viibinud prodekaan prof. Raatma võis aga konstateerida, et üliõpilaste teadmised jätsid soovida, samuti, et õppejõud suhtusid oma ainesse objektiivselt.

Kõike kokku võttes peab mainima, et õppejõud on hakanud palju tõsisemalt suhtuma oma ainesse. Jääb ainult soovida, et üliõpilased samasugustele tulemustele jõuaksid. Mis puutub Arstiteaduskonna stomatoloogiaosakonna halba õppeedukusse, siis usun, et stomatoloogiakateeder kateedrijuhataja prof. Hiiega eesotsas peaks rohkem tegelema ülalnimetatud üliõpilastega, ja juba esimesest kursusest alates.

Palju jõudu ja edu algavaks semestriks!

Prof. *A. LINKBERG*,
Arstiteaduskonna dekaan

Nõudlikkus on tõusnud

Eksamid antud, lühike õppetöövaheaeg läbi, ja uuesti pulbitseb noorte elust meie vana ülikool.

Matemaatika-Loodusteaduskonnas võib märkida edasist nõudlikkuse tõusu eksamisessioonil. Sellel protsessil on oma ajalugu. Täpselt 3 aastat tagasi, analüüsides teaduskonna nõukogus 1955. a. talvise sessiooni tulemusi, juhiti tähelepanu, et mõnes selle teaduskonna osakonnas (geoloogia, geograafia, bioloogia) õpivad ilmselt fenomenaalsete võimetega üliõpilased. 65% väga häid, 33% häid ja 2% rahuldavid hindeid — see on ikkagi tulemus, mis tavalistele surelikkudele on vaid unistuseks. Ilmnes rida juhtumeid, kus terve kursuse kohta saadi eksamil üks ainuke hinne «hea», teised olid kõik «väga head». Niisugused paradoksid näisid uskumatutena kõigile — ka eksami sooritanud üliõpilastele enestele, kes ei saanud aru vaid ühest asjaolust — milleks üks neist oli «patuoinaks» tehtud ja temale «hea» välja pandud.

Sellest ajast peale võeti teaduskonnas toimuvad eksamid alalise kontrolli alla. Kogemuste vastastikuse vahetamise korras külastasid õppejõud üksteise eksameid; dekanaat ja metoodiline komisjon kontrollisid eksaminaatorite tegevust. Teaduskonna nõukogusse kutsuti aru andma oma õppetegevusest õppejõude, kelle hinded kujutasid äärmusi — paistes silma oma ühekülgsuse poolest, kas siis rahuldavate ja mitterahuldavate hinnete või jällegi heade ning väga heade hinnete liigrohkuse poolest. Raske oli aru anda nii ühtedel kui teistel. Välja panna eksamil 60% rahuldavaid ning mitterahuldavaid hindeid pole kellegi kunst, kuid see viitab, et õppejõu poolt semestris tehtud töö ei olnud vajalikul tasemel. Seetõttu kohustati kateedreid oma «rangete» õppejõudude otsest õppetööd võtma range kontrolli alla.

Veelgi lihtsam on muidugi välja panna 80% väga häid ja 20% häid. Kuid neil õppejõududel tuli selgitada «kogemuste vahetuse korras» teaduskonna nõukogus, milles seisneb nende õppetöö saladus, et kõik üliõpilased nii suurepäraselt just nende poolt õpetatavat ainet omandavad. Nii mõnigi lugupeetud hallpea professor rõhutas sedapuhku nõukogus, et oma 40-aastase õppetöö staaži juures ei ole ta iialgi niisuguste saavutusteni küündinud.

Nende abinõude tulemusena võib nüüd juba saavutatud hindamist eksameil Matemaatika-Loodusteaduskonnas pidada suhteliselt normaalseks.

Edasiseks ülesandeks teaduskonnale on selgitada IV ja V kursuste halva esinemise põhjusi dialektilise ja ajaloolise materialismi eksamil. Ei ole mõeldav praegu ühegi spetsialisti edukas tegevus oma erialal marksistliku filosoofia tundmiseta. Samas aga üliõpilaste vägagi kesised teadmised filosoofia eksamil näitavad, et teaduskonnal on selles töölõigus lahendada tõsine ülesanne.

A. MITT,
Matemaatika-Loodusteaduskonna dekaan

Sessioon kulges rahuldavalt

Talvine eksamisessioon toimus kehakultuuriosakonnas uue õppeplaani ja ülemineku-õppeplaani alusel. Eksamite arv kursustel oli võrreldes eelooleva kevadise eksamisessiooniga väiksem.

Teoreetilistest distsipliinidest oli tõsisemaks «katsumiseks» keemia I kursusel, füsioloogia II ja III kursusel ning kehakultuuri ajalugu ja organisatsioon IV kursusel. Keemiaeksamitel saavutasid 73% üliõpilastest hindeid «väga hea» ja «hea», 23% «rahuldavaid» ja 1 üliõpilane mitterahuldava hinde.

Kuigi keemia on kehakultuuriosakonna õppeplaanis üks väiksemaid kursusi (loetakse ainult I semestril 76 tunni ulatuses), on keemia tundmine väga oluline teiste õppeplaanis olevate suuremate distsipliinide, nagu füsioloogia, spordihügieeni ja arstliku kontrolli alal kindlamate teadmiste omandamiseks. Seepärast võiks eestikeelse keemiaõpiku koostamisest olla kasu ka kehakultuuriosakonna üliõpilastele.

Füsioloogia on ja jääb kahtlemata ka edaspidi kehaliste harjutuste ja spordi teoreetilise põhjendamise põhidistsipliiniks. II ja III kursuse üliõpilaste enamik on selle aine tähtsusest ka õigesti aru saanud.

Kehakultuuri ajaloo ja organisatsiooni eksami sooritasid kõik IV kursuse üliõpilased hindele «väga hea» ja «hea».

Sportlikest distsipliinidest olid eksamid kergejõustiku ning ujumisspordi teoorias ja metoodikas. Kergejõustikus said ainult 2 üliõpilast (H. Kiviste ja U. Veski) ja ujumisspordis 3 üliõpilast (V. Laak, H. Ring ja J. Kirsch) rahuldava hinde.

Kõrgema haridusega kehalise kasvatuse ja spordialade spetsialist peab olema tugev nii spordi praktikas kui ka teoorias ja metoodikas. Et seda saavutada, peavad kehakultuuriosakonna õppejõud senisest suuremat rõhku panema üliõpilaste teoreetilis-metoodilise ettevalmistamise parandamisele, tõstma nõudlikkust selles osas. Ka NLKP ajaloo, dialektilise ja ajaloolise materialismi ning poliitilise ökonoomia kateedrite õppejõud, kes loevad neid aineid kehakultuuriosakonna üliõpilastele, peaksid senisest suuremal määral siduma oma aine käsitlemist nõukogude kehakultuuriliikumise üldiste ülesannetega ja õpetama üliõpilastele õige ideelis-poliitilise orienteerimise võimet käesoleval ajajärgul, kus sport on muutunud tähtsaks vahendiks sõpruse ja rahu taotlemisel kogu maailmas.

E. MÕTLIK,
kehakultuuriosakonna prodekaan

Ajaloo- Keeleteaduskonnas

Käesoleva õppeaasta esimese semestri eksamisessioon möödus Ajaloo-Keeleteaduskonnas märgatavalt distsiplineeritumalt kui eelmised. Pärast õppeplaanide kohandamist eksamite arvu vähendamise suunas vastavalt KHM nõuetele (mitte üle viie eksami semestris) esinesid eelmistel sessioonidel juhud, kus eksameid tuli üle kanda järgnevale sessioonile. Selles võimaldati kaasa rääkida ka üliõpilastel, ja nii levis väärarusaam, nagu oleks teatavates ainetes ja teatavatel semestritel eksamite toimumine või mittetoimumine üliõpilaste otsustada. Möödunud sessioonil ei esinenud enam eksamite ülekandmisi järgnevale sessioonile. Eksamid toimusid vastavalt õppeplaanidele.

Möödunud sessiooni eel taotles eesti filoloogia IV kursus ühe kirjanduseksami ülekandmist kevadisele sessioonile, motiveerides sellega, et kolme kirjanduse eksamit ei suudeta sooritada. Seda soovi ei saadud rahuldada, sest siis oleks eriti raskeks kujunenud kevadine sessioon. Nüüd, mil on saadud kokkuvõtteid eksamite tulemustest, on näha, et kõnesoleva kursuse eksamisessioon möödus koguni hiilgavalt: kolmes kirjanduse eksamis on saadud 49 õpilase kohta, s. t. 147 eksami kohta ainult üks rahuldav hinne. Üldse peab märkima seda, et Ajaloo-Keeleteaduskonnas saadi möödunud eksamisessioonil kõrgeid hindeid. Nii ei saanud ühtegi rahuldavat hinnet võõrkeelte osakonna II kursus, kes on ka varem näidanud kõrget õppeedukust. Silmapaistvad on tulemused ka ajaloo-osakonna ja bibliograafia-osakonna III kursusel, kus kumbki osakond sai ainult ühe rahuldava hinde; eksamite arvu ja üliõpilaste arvu kokku võttes langes neil kursustel 170 eksami kohta ainult kaks rahuldavat hinnet, mida peab pidama rekordiliseks saavutuseks. Häid tulemusi näitas ka ajaloo-osakonna V kursus, kus saadi ainult kolm rahuldavat hinnet.

Eksamisessiooni andmed näitavad, et eksamitulemused sõltuvad mitte niivõrd aine «raskusest» kuivõrd eksamineerijast. See näitab, et kateedrites on jäänud unarusse eksaminõuete kooskõlastamine. Millega on seletatav, et näiteks ajaloo-osakonna filosoofia eksamil ei saanud 28 üliõpilasest ükski rahuldavat hinnet (eksamineeris prof. Stein), vene keele ja kirjanduse osakonnas aga said 33 üliõpilasest filosoofia ajaloo 6 rahuldava ja 7 mitterahuldava hinde (eksamineeris vanemõpetaja Blum). Erakordselt kõrget taset näitas eksam ka psühholoogias. Bibliograafiaosakonna 23 üliõpilasest ei saanud ükski rahuldavat hinnet (eksamineeris vanemõpetaja k. t. Pahplum).

Meid kõiki rõõmustab eksamitulemuste kõrge tase, kui see on kooskõlas pakutud ja omandatud teadmiste tasemega, mida ka eksamil on normaalse nõudlikkusega selgitatud. Tuleb aga tähendada, et meil esineb eksamitel ka mõningat silma kinni pigistamist, mille tagajärjed selguvad hiljem. Näiteks on üldiselt nõudlikkus vene keele oskuses vene keele ja kirjanduse osakonna üliõpilaste suhtes eksamitulemuste järgi üsna normaalne. Nii said II kursuse 21 üliõpilasest tänapäeva vene keeles ja praktilises vene keeles kokku 7 üliõpilast rahuldava hinde. Kuidas aga võis juhtuda, et V kursusele on pääsenud üliõpilane, kes toetuse saamiseks esitatud mõnerealises avalduses teeb 6 rasket keeleviga, millega viimasel ajal ei oleks võimalik pääseda isegi mitte esimesele kursusele, nagu tähendas õigesti vastava kateedri õppejõud S. Smirnov. Eksamitulemused psühholoogias rõõmustaksid meid väga, kui seda ei tunnustaks ühe bibliograafiaosakonna üliõpilase siiras avaldus, et eksam psühholoogias on kerge, kuna nõutakse keskkooliõpiku järgi, mis on juba varem läbi võetud. Teaduskonna õppemetoodiline komisjon jälgis ka mõningaid eksameid. Kogemused varematest ja möödunud eksamite külastustest näitavad, et eksami külastamine avaldab teatavat mõju hinnetele nende alanemise suunas. Seejuures on ilmnenud, et kirjanduse eksamitel kalduvad üliõpilased põhiliselt kirjandusteoste sisu ümber jutustama. Vähe ja puudulikult antakse teoste ja tegelaste analüüsi. Kirjanduseksamid kujunevad muidugi siis märgatavalt raskemaks, kui hakatakse nõudma põhjalikumat analüüsi.

Nagu märgitud, möödus eksamisessioon heade tulemustega. Teaduskonna õppejõud ja üliõpilased, minnes vastu uuele semestrile, seisavad tõsise ja vastutusrikka ülesande ees teostada kõrgetasemelist õppetööd, et minna igati relvastatult vastu kevadisele, märgatavalt raskemale eksamisessioonile.

A. PÄRL,
Ajaloo-Keeleteaduskonna dekaan
E. KOEMETS,
õppe-metoodilise komisjoni esimees

Õigusteaduskonna dekaan sm. K. Püss kirjutab:

Võib öelda, et rohkem kui ühelgi eelmisel semestril osutati 1957/58. õ.-a. sügissemestril tähelepanu üliõpilaste iseseisva töö paremale korraldamisele. Ja küllaltki suur osa teaduskonna üliõpilastest mõistis, missugune tähtsus on õigesti korraldatud iseseisval tööl teadmiste sügavamaks omandamiseks. Kuigi käesoleval eksamisessioonil eksaminõuded võrreldes möödunud aasta sama eksamisessiooniga olid tunduvalt tõusnud, jäi väga headele ja headele hinnetele sooritatud eksamite protsent endiseks, s. o. moodustas 88,5% sooritatud eksamite üldarvust. Rahuldavate hinnete protsent langes 9,9-lt 9,6%-le, mitterahuldavate hinnete arv aga tõusis 1,6-lt 1,9%-le.

Need näitajad ei ole kaheldamatult mitte halvad, kuid nende taga on siiski suur arv üliõpilasi, kes ei ole veel mõistnud või ei ole tahtnud mõista, et süstemaatiline töö kõigis ainetes on iga üliõpilase aukohustuseks. Seda näitab see, et eksamisessioonil saadi 64 rahuldavat ja 13 mitterahuldavat hinnet 50 üliõpilase poolt. Võrdluseks olgu märgitud, et 1956/57. õ.-a. talvisel eksamisessioonil oli selliste üliõpilaste arv 45 ja nende poolt saadi 69 rahuldavat ja 13 mitterahuldavat hinnet. Tahaks loota, et need üliõpilased mõtleksid tõsiselt järele oma ebaedukuse põhjuste üle ja teeksid sellest vastavad järeldused oma edaspidises töös. Et see annab tulemusi, seda tõendavad faktid.

Erilise tähelepanuga jälgis teaduskond I kursuse üliõpilaste tööd. Selleks oli ka põhjusi. I kursusele vastuvõetud ei näidanud sisseastumiseksamitel häid tulemusi. 21 üliõpilast said sisseastumiseksamitel rahuldavaid hindeid, 1/3 vastuvõetuist olid praktilise tööstaažiga noored. Teaduskond püüdis omalt poolt luua paremaid tingimusi neile tööks. Erakordselt suurele protsendile võimaldati rahuldava hindega stipendium. Millised olid siis tulemused?

25-st üliõpilasest sooritasid eksamid hindele «väga hea» 4 üliõpilast, nende hulgas töölt tulnud noored H. Saarsoo ja A. Tarik. 16 üliõpilast sooritasid eksamid vaid hindele «väga hea» ja «hea», neist 3 töölisnoort. Viiel üliõpilasel esines aga hindeid «rahuldav» või «mitterahuldav». Kuigi need tulemused on paremad kui möödunud õppeaasta I kursuse talvise eksamisessiooni tulemused, ei anna see põhjust veel rahuloluks. I kursusel tuleb arvestada, et see eksamisessioon oli suhteliselt üks kergemaid ja edaspidised sessioonid tulevad pingerikkamad. Eriti peavad aga tõsiseid järeldusi tegema oma senise töö parandamiseks üliõpilased J. Peterson, T. Rosme, ja J. Käsper.

Juba koheselt kevadsemestri alguses on vaja kursustel läbi viia komsomoliorganisatsiooni juhtimisel sügissemestri õppetöö tulemuste üksikasjalik analüüs ja selle alusel kavandada abinõud kursuse õppeedukuse tõstmiseks. See töö on vaja läbi viia kõiki üliõpilasi haaravana, pühendades erilist tähelepanu aga ebaedukatele üliõpilastele. Eksamisessiooni tulemusi tuleb analüüsida samuti kateedrite koosolekuil eesmärgiga tõhustada kateedrite õppemetoodilist tööd.

KOLM AASTAT NÕUKOGUDE ARMEES

Sõjaväkke sõites ei tundnud end ei kangelasena ega patrioodina nagu enamik, kellest loeme ajalehest. Kuid muutunud olukord, paar tuhat kilomeetrit uusi muljeid lõi hea tuju. Vaevalt võib seda öelda kolme päeva pärast kohmaka ja nukra noorsõduri kohta, kes liigub mõtlikult ja nurgeliste sammudega, pluus kõhu peal voltides, kolme hoone vahel.

Kodu ja emakeel muutuvad tohutu kalliteks, veel kallimaks aga mahajäänud tütarlaps.

Edasine sõdurielu kulgeb kiiremini, mille raskusi ja rõõme iseloomustab noorte ja tervete kollektiivi reipus.

Saabub oodatud päev, ollakse «...väljateeninud soldat...», tuleb tagasi eraellu mundriga veidi uhkeldav demobiliseeritu. Möödunud aastad ei andnud otseselt midagi isiklikku ellu, küll aga kaudselt. Tagasitulijale on peaaegu kõik endine, kuid ta ise? Ei! Endisest poisikesest on saanud mees, endisest reamehest on saanud komandör. Sõdurielu karastas füüsiliselt ja vaimselt. Tagasihoidlikud ja kitsad tingimused õpetasid end piirama, arvestama teisi, mitte halisema iga tühise asja pärast, hoolitsema enda ja teiste eest. Raskused õpetasid hindama kollektiivi, kaaslasi, aitasid vabaneda rahvuslikust piiratusest. Paratamatult saab kaasa distsiplineerituse, organiseerimise, allumise ja allutamise kooli.

Selle uue inimesega on kergem elada, talle võib anda hoopis uusi ja raskemaid ülesandeid — talle on abiks Nõukogude armees saadud kool.

Tahaksin veel öelda arvamuse kohta, nagu välistaks sõjaväkke kutsumine ülikooli astumise, s.t. muudaks või kaotaks selle soovi, niipalju, et kui, siis seda vahest ainult neil, keda pole ülikooli, eraelu komandöride kooli, vajagi.

J. REIMAND,
matemaatikaosakonna IV k.
üliõpilane.

Pilk meie armee minevikku

Nelikümmend aastat tagasi tungisid saksa imperialismi rohkearvulised väed pärast rahuläbirääkimiste lõpetamist meie maale. See sündis ajal, kui oma kodumaa peremeheks muutunud töörahval polnud veel vajaliku võimsusega relvastatud jõude. Nagu teada, anti okupantidele vastulöögid meie sünnimaa otseses läheduses ja tema pinnal Pihkva, Narva ja Keila all. Pealetungile pandi piir ja vaenlast sunniti rahu sõlmima. Nende võitluste käigus said püssirohusuitsus, mürskude plahvatuste mürina ja vintpüssikuulide vingumise saatel noore Töölis-Talurahva Punaarmee vastsündinud osad oma esimesed tuleristsed.

Paljude teiste hulgas astusid ka eesti töörahva pojad pärast sunnitud lahkumist okupeeritud sünnimaalt kommunistlike väeosade ridadesse. 1918. aasta märtsis pandi Smolnõi ruumides, siis veel suure Leniniga ühe katuse all, alus Tallinna kommunistlikule polgule. Lahingutes Jõhvi, Vaivara ja Narva lähistel sündis 1918. aasta veebruaris Tartu kommunistlik polk, 1918. aasta septembris pandi Petrogradis alus Viljandi kommunistlikule polgule. Juba 1918 aastal võitlesid mehiselt meie kommunistlikud polgud: Tallinna polk Koltšaki-vastasel rindel, Tartu polk interventide-vastasel Arhangelski rindel. Hiljem jätkas Eesti kommunistlik diviis, mille koosseisu peale ülalmainitud väeosade kuulusid veel Võru kommunistlik polk, esimene, teine, kolmas ja neljas välisuurtükiväepatarei ning ratsaväedivisjon, katkestamatuid lahinguid kodusõja rinnetel. 1918. aasta novembrist 1919. aasta septembrini võitles ta oma sünnimaa vabastamise eest Narva ja Pihkva rindelõikudes. Septembris lõi ta edukaid lahinguid poola panide leegionäridega Daugavpilsi lähistel. Kui aga saabus üks kodusõja-aegseid revolutsioonile ohtlikumaid momente, kui Denikini valgekaartlikud väed, vallutanud Orjoli, tungisid Moskva poole ja ohustasid Tuulat, siis suunati ka Eesti kommunistlik diviis lõunarindele Orjoli löögigrupi koosseisu. Lõunarindel tungisid esimese lahingupäeva teisel poolel Eesti kommunistliku diviisi väeosad Orjoli ning vabastasid koos teiste Punaarmee osadega selle linna. Valgekaartlased löödi taanduma. Algasid Denikini vägede purustamise ägedad lahingud. Murdnud vaenlase vastupanu, tungisime lõunasse. Meie diviisi lahingutee viis piki raudteed Orjolist Kurski-Belgorodi peale. Võitlus vaenlase soomusrongidega oli meie patareide peaülesandeks. Belgorodist edasi viis diviisi lahingutee Aasovi mere kaldale. Edasi võitles diviis Perekopi kitsastikul ja märtsis 1920. aastal vallutas selle, kuid jõudude liiga suure ebavõrdsuse tõttu ei suutnud ta Krimmi sisse tungida. 1920. aasta aprillis suunati enamik Eesti kommunistliku diviisi võitlejaist 46. Ukraina kommunistliku diviisi ridadesse, mille koosseisus eesti töörahva pojad jätkasid võitlust Wrangeli vägede purustamiseni. 46. diviisi kodusõjaaegne lahingutee lõppes Sevastoopolis.

Ülesnäidatud vahvuse ning heade lahinguliste tulemuste eest autasustas Nõukogude Vabariigi Revolutsiooniline Sõjanõukogu Eesti kommunistlikku diviisi tervikuna ja tema väeosi paljukordselt.

Au lahinguis langenuile!
Elagu meie võimas armee!

A. LOMBAK,
kodusõjaaegse 3. Eesti kommunistliku patarei ja 2. Eesti kommunistliku suurtükiväedivisjoni komandör.

Arve ja fakte

Ülikooli kollektiivi liikmeist on kodusõjast osa võtnud 6 õppejõudu ja teenistujat: professorid O. Stein ja E. Martinson, õppejõud A. Lombak, A Raud ja J. Feldbach ning teenistuja G. Emmerich.

*

Suure Isamaasõja tandreid on tallanud meie õppejõudude perest 85, abiõppepersonalist 6 inimest, administratiiv-ala töötajaist 9.

*

Meie ülikooli kõigis teaduskondades õpib ka üliõpilasi, kes on osa võtnud Suurest Isamaasõjast. Kõige rohkem, nimelt 13, õpib neid Arstiteaduskonna raviosakonnas. Kokku on ülikoolis 18 Isamaasõjast osavõtnud üliõpilast.

*

Paljud meie kollektiivi liikmed andsid oma elu võitluses meie kodumaa vabaduse ja sõltumatuse eest.

Juba Suure Isamaasõja esimestel kuudel langes sõjategevuses ja tapeti hitlerlaste poolt üle 40 ülikooli õppejõu, teenistuja ja üliõpilase: prof. A. Kliiman, assistent Lang, üliõpilased Maksa, R. Raesaar, A. Toom, A. Kalmet jpt.

Rindemees jutustab

Kõik meie ümber on kuidagi nii rahuaegne, ka inimesed, nii et tänase tsiviili taga ei oska nagu näha kunagisi sõdureid, kes praeguse rahu eest käisid kallist hinda maksmas.

Külastasime endist rindemeest sm. Kalitsat, et möödunud sõjast paar sõna juttu puhuda.

«Millal tuli esimest korda vaenlasega silmsilma vastas seista?»

«13. detsembril 1944 Velikije Luki all. Vaenlast õieti öelda veel näha ei olnud. Öeldi, et seal eespool kusagil on. Räägitakse ikka, et hirm on lahingusse minna, aga siis küll mehed omavahel arutasid, et hirm on millegipärast kadunud. Hakkasime peale tungima. Algul toimus lähenemine õpitud reeglitele vastavalt, aga kui vaenlase poolel ikka kõik vaikseks jäi, sai ettevaatus sinnapaika jäetud. Siis aga just hakkasimegi tuld saama. Nii see lahingutee algas.»

«Küsimus on küll natuke naiivsevõitu, aga siiski: mis tunne oli, kui kuulid teie suunas lendama hakkasid?»

«Algul ikka kiskus küüru, kui pauk käis, aga pärastpoole ei pannud nagu enam tähelegi.»

«Kus kohas te haavata saite?»

««Surmaorus» sain pihta. Saksa snaiper tis rindelt tagala suunas haavatute ešelon. Kuigi rongil oli Punase Risti märk, pommitasid sakslased ešeloni sodiks. See haavatute tapmine oli üks koledamaid momente, mis oli pugenud korstnasse ja tulistas sealt. Eks siis tabaski. Nii et haavata sain võrdlemisi alguses. Viidi haiglasse, kus olin neli kuud. Polgus aga oli mind juba surnute nimekirja sisse kantud.»

«Haiglast viis tee vist tagasi rindele?»

«Jah. Sellega sai omajagu naljagi. Uhel heal päeval pidid roodu mehed endid kangeks ehmatama, kui nägid surnuks peetud meest endile metsa vahel vastu kõndivat.»

«Kas edaspidi ka veel haiglaõhku tuli nuusutada?»

«Narva all oli 27.—28. juunini lahing, seal sain põrutada ja eks siis olingi jäll neli-viis kuud linade vahel.»

«Missugune sündmus sõjapäevil on jätnud teile kõige masendavama mulje?»

«1942. a. lõpul sõimul on tulnud üle elada.»

«Siis vahest ka ilusatest silmapilkudest?»

«Kõige ilusamad ja ülevamad olid need päevad, kui hakati teatama Eesti linnade vabastamisest. Olin siis haiglas. Päevade viisi ei saanud raadio juurest ära.»

«Millal teie erariided uuesti selga tõmbasite?»

«1945. aasta augustis mind demobiliseeriti kui invaliidi. Tulin Tartusse, kus mind pandi otsekohe III Keskkooli komsomoliorganisaatoriks. See oli tüdrukute kool. Algul ei julgenud sinna üldse minna. Kuidagi nagu imelik oli. Seni rohkem sõdurite seltskonnas elatud. Aga muidugi harjusin varsti.»

Eks nii harjusid rahuolukorraga kõik endised sõdurid, kogu rahvas. *O. TUUL*

Mälestusi kodusõja päevilt

1919. aasta augustis püüdsid kindral Judenitši valged polgud, keda imperialistid olid varustanud külluses sõjavarustusega, Inglise laevastiku ja eesti valgete vägede toetusel vallutada revolutsiooni hälli — punast Piiterit.

Pihkva linn oli siis valgete käes. Eesti I punase diviisi väeosad, kuhu kuulusin ka mina, said ülesande vabastada Pihkva. Eesti punased polgud jõudsid Pihkva lähistele, umbes 20 kilomeetrit kaugusele Tšerehha jõe kalda äärde, kus puhkes äge lahing. Sillad olid õhku lastud.

Pääseda üle teisele poole jõge oli raske. Meie sapööride katsed teha ülekäik nurjusid korduvalt. Valgete soomusrong, mis seisis jõe taga, purustas oma tulega meie sapööride kõik ülekäigu ehitused. Jõe teise kalda ääres istusid kaevikutes kaks valgete (Arhangelski ja Talabski) polku. Meie, 1 Eesti Tallinna kütipolgu võitlejad, mõistsime väga hästi, kui raske on täita väejuhatuse käsku — vabastada Pihkva 25. augustiks, et sellega abistada punast Petrogradi, mida ohustas Judenitš.

Oli selge, et lahing saab olema väga raske ja paljud meist ei näe Pihkvat. Meie võitlejad varjasid ennast vaenlase tule eest ühe asula taluhoonete ja küünide taha. Vaenlase soomusrong tulistas küla šrapnellidega.

Seal tuli meile appi vana eesti muusikandi kuulsa viiulikunstniku sm. Sõrmuse mehisus. Ta tuli meie juurde ootamatult. Sm. Sõrmus oli mustas eraülikonnas, suur punane lint rinnas. Tema hallid juuksed lehvisid tuules. Ta hoidis käes stradivaariuse viiulit. Meie võitlejad lõpetasid hetkeks tulistamise.

Sm. Sõrmus mängis meile viiulil «Varsavjankat» ja hiljem «Internatsionaali». Iga salmi ta kordas suusõnaliselt.

Sm. Sõrmuse viiulit oli hästi kuulda. Ainult vahete-vahel segasid mängu šrapnelli lõhkemised küla kohal.

Lõpetanud viimase salmi, pöördus sm. Sõrmus meie võitlejate poole järgmiste sõnadega: «Seltsimehed, ma täitsin oma ülesande, nüüd täitke ka teie oma ülesanne. Pihkvas saame uuesti kokku, siis ma mängin teile Pihkva väljakul.»

Sm. Sõrmuse mehisus ja vaprus ning sügav ideelisus vaimustas kõiki meie polgu võitlejaid.

Varsti murti vaenlase vastupanu. Hoogsa pealetungiga vabastati Pihkva meie vägede poolt 25. augustil. Vana revolutsionäärmuusikant täitis antud lubaduse. Miitingul Pihkva keskväljakul, Kremli ääres, kuhu olid kogunenud ka tuhanded valgete rõhumise alt vabastatud linna elanikud, mängis sm. Sõrmus oma viiulil proletaarlaste võitlushümni — «Internatsionaali». Kuulsa viiulikunstniku ja revolutsionääri mehisus etendasid oma osa Pihkva vabastamisel ja valgete purustamisel. *O. STEIN*

Armee aastapäeva üritusi ülikoolis

Seoses Nõukogude armee 40. aastapäevaga toimub ülikoolis rida üritusi. Eelkõige tuleks mainida vestlustesarja, mis kujunenud traditsiooni kohaselt viiakse läbi TRÜ kohvik-klubis. Vestlustega on esinenud ja esinevad kodusõjast ja Suurest Isamaasõjast osavõtnud vanad rindemehed.

Vestlustesarja avas sm. A. Lombak 18. veebruaril, kõneldes oma mälestustest kodusõja päevist.

19. veebruaril jätkus vestlus teemal «Tule all ja puhkehetkil...» Möödunut meenutades kõnelesid sm-d J. Kalits ja R. Auling oma muljeist ja tundeist noorsõdurina, oma karastumisest sõja karmides tingimustes.

Vestlustesarja järgmise päeva kavas olid sm-te E. Salumaa ja E. Kirsimäe ettekanded lahinguteelt.

Täna õhtul aga võivad kohvikukülastajad kuulda sm. J. Peegli vestlust teemal «Rindemeeste omalcomingu varasalvest».

Homme, s. o. 22. veebruaril algusega kell 18 toimub ülikooli aulas Nõukogude armee 40. aastapäevale pühendatud pidulik koosolek, mille kavas on päevakohane ettekanne, vestlusi sõjamälestustest ja kontsert.

Mõningaist edusammudest

TRÜ teadusliku töö planeerimisel ja teostamisel on väljapaistev osa eriti tähtsail töödel, mis koondatakse eri plaaniks. Nende probleemide ulatuses on toimunud ka intensiivsem töö ülikoolis.

Puudutame mõnda küsimust just seoses sellega.

Probleem «Tahkete kehade luminestsents» on kujunenud ülikooli teadusliku töö domineerivamaks osaks ja Tartus tehtav töö moodustab üleliidulise luminestsentsialase probleemi tähelepandava osa. 1957. aastal on selle probleemi alalt avaldatud trükis 4 artiklit ja rida töid on trükis. Väljapaistvaks on kujunenud v.-lab. N. Lušťsiku töö, mis käsitleb tahkete lahuste teoreetilise spektroskoopia küsimusi. Selle probleemiga seoses on juba mitme aasta jooksul igal töönädalal toimunud seminar, kus esinevad luminestsentsi alal töötajad, õppejõud, aspirandid ja laborandid. Seminaril on suur tähtsus töötajate kollektiivi väljaarendamises.

Mitte küll oma kaalu poolest, kuid aktuaalsuse poolest on 1957. aastal äratanud laialdast huvi ka «Aeroionisatsioon ja selle terapeutiline toime». Selle probleemi lahendamisel on toimunud tihe koostöö füüsikute (J. Reinet, dots. P. Prüller jt.) ja meedikute (dots. E. Siirde, dots. E. Raudam) jt. vahel. Meie uurimistööde hulgas on selle-alane temaatika veel noor, kuid möödunud aasta detsembris Riias korraldatud teisel nõupidamisel aeroionisatsiooni ja aeroionoteraapia alal tegid TRÜ õppejõud 9 ettekannet, mis äratasid elavat huvi. Selle tulemusena märkis nõupidamine oma otsuses, et TRÜ juures peaks asutatama sel alal erilaboratoorium. Kahtlemata on füüsikuil ja arstidel ees avarate võimalustega ühine tööväli, mida nii dekanaadid kui ka rektoraat peavad edaspidi silmas pidama.

Pingeliselt on töötatud geneetika- ja darvinismikateedris dots. O. Mihhailovi juhtimisel. Muuseas lõpetasid 1957. a. dots. O. Mihhailov koos v.-lab. H. Mikuga ja bioloogiateaduste kandidaat L. Aru 2 uurimust päevalille uute, kateedri töötajate poolt kujundatud sortide alal. Uus päevalill on viidud juba kolhoosipõldudele ja lähemate aastate praktika näitab lõplikult, kuivõrd tulemuslikult on ülesanne lahendatud. Kateedri tööjõud on viimaste aastate jooksul välja töötanud ja praktikas läbi proovinud uue metoodika taimede loomuse muutmiseks ja uute sortide saamiseks. Selle metoodika vastu tuntakse keskuurimisasutustes elavat huvi, kuna Tartu ülikoolis on sel alal teistest ette jõutud.

Arstiteaduse probleemide esirinnas sammus 1957. aastal «Sekretoorsete protsesside biokeemia» (juhendaja prof. E. Martinson). Aasta jooksul on lõpetatud 3 teemat ja trükis avaldatud 5 artiklit. Peale selle toimus kesksuvel seedimise füsioloogia ja patoloogia alal üleliidulise tähtsusega suur nõupidamine, millest võttis osa üle 200 teadlase. Nõupidamise organiseerimise pearaskus lasus biokeemia kateedril, samuti ka nõupidamise materjalide trükiks korraldamine.

Biokeemia kateeder on muide kõige aktiivsem olnud ka radioaktiivsete ainete kasutamisel teaduslikus eksperimendis. 1957. a. lõpetati sel alal esimene teema (assistent A. Lind). Võiks lisada, et möödunud aastal on ülikoolis hoolega tehtud ettevalmistustööd edaspidiseks radioaktiivsete ainete rakendamise laiendamiseks uurimistöös. Ettevalmistustöid on teinud peamiselt noorem tead. töötaja O. Saks.

Prof. F. Lepa juhendamisel oleva probleemi «Tuberkuloosi varajane diagnostika ja võitlus tuberkuloosi vastu ENSV tingimustes» raamides lõpetas assistent Jaakmees uue huvitava preparaadi uurimise. Preparaadi on sünteesinud prof. Siim ja uurimus on näidanud, et preparaat omab palju tugevamat toimet kui teised sellelaadilised preparaadid. Jääb nüüd järele küsimust uurida ka kliinilises praktikas, misjärele selgub lõplikult, kuivõrd tähtis uus vahend tegelikult on.

Seoses eriti tähtsate töödega on tõusnud küsimus, kuidas aidata tõhusalt kaasa uurimisalase aparatuuri täiendamisele. Ei saa ju öelda, et TRÜ-s oleks ses mõttes kõik aja kõrgusel. Mõjuv lahendus peitub selles, et asutada probleemilaboratooriume, mida vastavalt kinnitatud projektidele finantseeritakse ministeeriumi poolt erikorras. Ülikool on teinud ettepaneku ministeeriumile, et TRÜ juures asutataks kõigepealt 2 probleemilaboratooriumi, nimelt keemiliste reaktsioonide kineetika uurimiseks (keemiatead. kand. V. Palmi juhtimisel) ja sekretoorsete protsesside biokeemia uurimiseks (prof. E. Martinsoni juhtimisel). Õpetatud Nõukogu asus seisukohale, et järjekorras tuleb võtta päevakorda erilaboratooriumi asutamine ka aeroionisatsiooni ja aeroionoteraapia uurimiseks. Kui lähema 2—3 aasta jooksul need laboratooriumid kutsutaks ellu ja nõuetekohaselt varustataks, siis oleks TRÜ suure sammu võrra edasi jõudnud uue tehnika rakendamises uurimistöö huvides. Kahtlemata suudaksid need erilaboratooriumid abistada ka teiste probleemide uurijaid, võimaldades nendelegi aparatuuri kasutamist.

D. PALGI

2 Tartu Riiklik Ülikool

Meie saadikukandidaat NSV Liidu Ülemnõukogusse

Tartu Riikliku Ülikooli ja mitmete teiste asutuste ja ettevõtete kollektiivide poolt on NSVL Ülemnõukogu Liidunõukogu 730. valimisringkonnas saadikukandidaadiks üles seatud sm. Fjodor Dmitri p. Klement.

Sm. F. D. Klementi teistkordne ülesseadmine NSVL Ülemnõukogu saadikukandidaadiks ei ole juhuslik. Töötades juba seitsmendat aastat Tartu Riikliku Ülikooli rektorina on sm. Klement pälvinud nii õppejõudude ja üliõpilaste kui ka teenistujate lugupidamise. See on ka arusaadav, sest sm. Klement on sihikindlalt pingutanud jõudu selleks, et järjest parandada teadusliku ja õppetöö olukorda meie ülikoolis. Samuti on ta pööranud palju tähelepanu ülikooli materiaalse baasi kindlustamisele.

Palju tööd on sm. Klement ära teinud ka rahvasaadikuna NSVL Ülemnõukogu praegusesse koosseisu kuuludes, võttes aktiivselt osa Ülemnõukogu Seaduseelnõude Komisjoni tööst. Eriti hinnatav on sm. Klementi oskus tähelepanelikult ja kannatlikult ära kuulata tema poole kõige mitmesugusemate küsimustega pöörduvaid nii ülikooli kollektiivi liikmeid nende töö asjus kui ka valijaid nende muredega. Ja seejuures mitte ainult ära kuulata, vaid ka neid küsimusi printsipiaalselt ja asjalikult lahendada.

Olles alates aastast 1920 Leninliku Kommunistliku Noorsoo Ühingu ja 1923. a. NLKP liikmeks, omab ta rikkalikke kogemusi ühiskondlik-parteilises töös. Ta on osa võtnud terve rea juhtivate parteiorganite tööst nii oma tööperioodil Leningradis kui ka praegu.

Sm. Klement on tuntud samuti ka teadlase-füüsikuna, kes tegeleb terve rea luminestsentsialaste küsimustega. Juba Leningradi ülikooli juures töötades esines ta mitte ainult terve rea (arvult üle 20) teadusliku töö autorina, vaid ka teadusalase organisaatorina, luues sealses füüsikainstituudis luminestsentsiprobleemidega tegeleva teadusliku uurimislaboratooriumi.

Asudes 1951. a. tööle TRÜ rektorina organiseeris sm. Klement lühikese aja jooksul Tartusse suure luminestsentsiprobleemidega tegeleva kollektiivi, kes on jaotunud ENSV Teaduste Akadeemia Füüsika ja Astronoomia Instituudi luminestsentsilaboratooriumi ja TRÜ füüsikaosakonna vahel. Tänu noorte kaadrite jõudsale pealekasvule, millele sm. Klement on igati kaasa aidanud nii teadusliku juhendajana kui ka organisaatorina, on Tartus tekkinud uus luminestsentsi-alane teaduslik keskus, mis on lühikese aja jooksul saavutanud üleliidulise tunnustuse ja tähtsuse.

Võime olla kindlad, et sm. Klement õigustab ka edaspidi igati meie usaldust. Seetõttu anname 16. märtsil üksmeelselt oma hääled sm. F. D. Klementi kandidatuuri poolt. *V. PALM*

Talv Käärikul. Joh. MIKU fotoetüüd.

Kommunistlike noorte elu

Kuidas täidetakse VI konverentsi otsuseid

Novembris toimus TRÜ komsomolikonverents, mis oma otsuses määras kindlaks meie komsomoliorganisatsiooni põhisuunad ja rea konkreetseid üritusi, mida käesoleval õppeaastal tuleb läbi viia.

Vaatame, kuidas on meil asutud TRÜ VI komsomolikonverentsi otsuste täitmisele. Muidugi ei kajasta antud kirjutis kaugeltki ülikooli kogu komsomolitööd, aga konverentsi otsustes fikseeritud üleülikooliliste ürituste täitmisest peaks ta andma ligikaudse ülevaate.

Kuidas saavutada kõrgem õppeedukus? Kuidas organiseerida paremini üliõpilaste iseseisvat tööd? Need küsimused on olnud meie komsomoliorganisatsioonis põhimisteks. Osakondades on läbi viidud koosolekuid, kus on arutatud vastavaid probleeme. Kehakultuuriosakonnas viidi see läbi õppeprorektori sm. Sildmäe osavõtul üsna aktiivselt. Prantsipiaalselt ja teravalt toimus õppetöö küsimuste arutamine raviosakonna V kursusel. Kahjuks kujunesid nende küsimuste arutamised paljudes osakondades aga lihtsalt «koosolekuks koosoleku pärast». Mitmetel ei kõneldud sõnagi iseseisvast tööst, vastavateemaline koosolek kujunes pisimurede arutamiseks. Veel ei ole hilja sellist pinnapealsust parandada. Oleks aga kindlasti vaja, et aktiivil, mis viiakse läbi märtsis, tehtaks konkreetseid ja läbikaalutud ettepanekuid. Selleks peavad grupid juba praegu tõsiselt oma senist tööd analüüsima.

Konverents nägi ette komsomoli aktiivi õppuse läbiviimist kolmes jaos — eraldi esimestele ja viimastele kursustele. Esimeste kursuste aktiivi viis läbi E. Erisalu. Siin tutvustati meie noorimaid komsomoliaktiviste ülikooli komsomolitöö erisustega, anti juhtnööre konkreetsete ürituste läbiviimiseks. Palju oli juttu esimeste kursuste kõige raskemast probleemist — kuidas kujundada ühtset ja terviklikku kollektiivi. Kahjuks ei suudetud saavutada noorte grupiorganisaatorite küllaldast aktiivsust oma arvamuste avaldamises. Üldiselt võib seda aktiivi lugeda aga õnnestunuks. Päris hästi õnnestus ka teiste kursuste grupiorganisaatoritele korraldatud õppus.

Tõsiseid muresid on komsomolikomiteel olnud komsomolipatrullide töölerakendamisega. Moodustati küll viieliikmeline staap eesotsas J. Palusooga, aga õiget hoogu pole märgata. Jääb loota, et peatselt valitav uus staap oma ülesannetega paremini toime tuleb.

Ukse ees on TRÜ komsomolikomitee poolt brošüüri «Tartu Riiklik Ülikool 1956.—1957. aasta suvel uudismaadel» väljaandmine. Toimetuse kolleegium on oma töö põhilises osas juba teinud. Kui kirjastamisega midagi ebatavalist ei juhtu, on raamatuke maiks päevavalgel.

Plaanis on fikseerida veel rida üritusi, kahjuks on need aga ainult plaanis või on nende täitmine minimaalne. Seflustöö on täiesti talveunne soikunud, noorte «Vanemuise» lavajõudude kohtumine meie isetegevuslastega taandus mõningate teatri solistide esinemisele uudismaalaste õhtul aulas.

Seni ei ole ulatuslikult organiseeritud loengute läbiviimist TRÜ ajaloost, Eesti komsomoliorganisatsiooni ajaloost ja rahvusvahelistest noorsoo-organisatsioonidest, kuigi seda nõudis ELKNÜ TRÜ VI konverents.

Mida öelda kokkuvõtteks? ELKNÜ TRÜ komitee on hakanud tõsisemalt tegelema ühiselamute tööga ja õppe- ja kasvatustöö küsimustega. Kahjuks on aga veel vähe ära tehtud konverentsi poolt vastuvõetud ürituste plaani realiseerimiseks. Kust otsida süüdlast? — Kindlasti nii komsomoli juhtivatest organitest kui ka meist endist kommunistlikest noortest. Veel on ees terve semester ja kevadeks on võimalik oma võlgnevusi likvideerida. Tehkem seda!

T. MURUSALU

Kaasani V. I. Lenini nimeline Töö Punalipu ordeniga autasustatud Ülikool on 154-aastane. Ta on ainult kaks aastat Tartu ülikoolist noorem. Kaasani ülikool on andnud maailmale selliseid õpetlasi, nagu Zimin, Butlerov, Lobatševski, Simonov, Arbuzov, Zavoiski. Kaasani ülikoolis õppisid kirjanikud Aksakov ja L. Tolstoi, siin alustas oma revolutsioonilist tegevust suur Lenin.

Täna on Kaasani ülikool üks meie maa suuremaid teaduslikke ja õppekeskusi. Ülikooli kateedrid ja laboratooriumid on sisustatud suurepäraste seadeldistega, mis annab meie õpetlastele võimaluse töötada oluliste teaduslike probleemide kallal ning valmistada rahvamajanduse paljude harude jaoks ette kvalifitseeritud kaadrit.

Ülikooli komsomoliorganisatsioonil on spetsialistide ettevalmistamisel tähtis koht. Komsomoliorganisatsioon peab aitama rektoraadil ja parteiorganisatsioonil kasvatada poliitilise kirjaoskusega, kommunistliku ülesehitustöö üritusele ustavaid spetsialiste. Praegu on meie organisatsioonis 3350 kommunistlikku noort (üldse õpib ülikoolis 3600 üliõpilast). Kommunistlikud noored on paigutatud ühiskondliku töö mitmesugustele aladele: rohkem kui 300 neist täidavad valitud komsomolitöötajate kohustusi (gruppide komsomoliorganisaatorid, kursuste büroode liikmed, teaduskonna büroo liikmed), ligi 600 töötavad agitaatoritena, rohkem kui 100 kommunistlikku noort töötavad miilitsa koostöobrigaadides.

Komsomoliorganisatsiooni tööst pälvib erilist tähelepanu komsomolipatrullide tegevus ülikooli ÜLKNÜ komitee juures. Komsomolipatrullide staap organiseerib noori ühiskondliku korra kaitsele ülikoolile kinnistatud klubides, kinodes, liuväljadel jm. Staabi koosseisus on mitu osakonda. Kui tuua näiteid osakondade tööst, siis näiteks aitab kriminaaljuurdluse osakond miilitsaorganitel paljastada ja kinni pidada vargaid ja huligaane. Selles osakonnas töötavad juba kogemustega noormehed ja tütarlapsed.

Sotsialistliku omandi riisumise vastu võitlemise osakond tõmbab üliõpilasi spekulantide paljastamisele, jälgib, et kauplustes ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes täidetaks nõukogude kaubanduse reegleid.

Propaganda- ja agitatsiooniosakond populariseerib komsomolipatrullide staabi tööd, organiseerib ajakirjanduse jaoks materjale selles töös välja paistnud kommunistlikest noortest, aitab välja anda linna satiirilehte.

Staabi koosseisus on 9 inimest: staabiülem, tema kaks asetäitjat, viis osakondade ülemat ja fotosektori juhataja. Kõik nad on kommunistlikud noored, üliõpilased ülikooli mitmesugustest teaduskondadest. Komsomolipatrullide staap alustas tegevust 1956. a. sügisel. Nüüd võib öelda, et ära on tehtud juba hulk tööd. Paljud üliõpilased on julguse ja leidlikkuse eest võitluses ühiskondliku korra rikkujate vastu autasustatud ÜLKNÜ Tatari oblastikomitee aukirjadega ja Tatari ANSV Siseministeeriumi väärtuslike kingitustega. Komsomolipatrullide staabi tegevus on meie üliõpilaste hulgas väga populaarne. Kõik terved noormehed ja paljud tütarlapsed võtavad osa patrullide kontrollkäikudest. Tütarlaste ülesandeks on ka võitlus laste järelvalvetuse vastu. Tütarlapsed peavad kinni alaealisi, kes õhtutundidel on ühiskondlikes kohtades ja saadavad neid lastetubadesse, kuhu vestluseks kutsutakse ka nende laste vanemad.

Pärast ÜLKNÜ Keskkomitee VIII pleenumi otsuste avaldamist hakkas ülikooli komsomoliorganisatsioon tõsiselt tegelema üliõpilaste töökasvatusega. Tuleb märkida, et ka varem võtsid üliõpilased osa mitmesuguste ehituste rajamisest Kaasanis seoses töödega Kuibõševi hüdroelektrijaama jaoks, aitasid heakorrastada linna ja üliõpilaslinnakest jne. Kuid kõik see ei andnud siiski meie üliõpilastele tõsist ettekujutust loovast tööst. Siis võtsime vastu otsuse — **ehitada oma jõududega uus ühiselamu 400 üliõpilasele.**

Möödunud õppeaasta teisest semestrist alates organiseerisime ülikoolis ehitajate õhtukursused. Rohkem kui 200 üliõpilast omandasid neil kursustel puusepa, krohvija, maalri ja teisi erialasid. Pärast kursuste lõppu viidi läbi katsed. Neile, kes need sooritasid, anti välja tõendid neljanda järgu kvalifikatsiooni omandamise kohta.

Pärast kevadist eksamite sooritamist asusid üliõpilased ühiselamut ehitama. Suve jooksul ehitati 4-korruseline hoone, lõpetati täielikult krohvimis- ja maalritööd, 1958. aastal aga asuti sinna juba elama.

Üliõpilaste osavõtt sellest ehitusest aitas ülikoolil mõnevõrra lahendada ühiselamute probleemi ning lõi ühtlasi head eeldused teiste elu- ja õppehoonete ehitamiseks oma jõududega. See polnud aga ainuke kasu, mida see töö tõi. Üliõpilaste osavõtt ehitustööst aitas kaasa üliõpilaste isikliku eelarve reaalsele kasvule. Elades erakorteris maksis üliõpilane kuus keskmiselt 75 rubla, asunud elama ühiselamusse, hoiavad 400 üliõpilast kuus kokku 30 000 rubla, aasta kohta teeb see välja 300 000 rubla või 750 rubla ühe üliõpilase kohta. Sel aastal on meil kavas anda ehitustöödele veel suurem hoog. 1. märtsil alustavad uuesti tööd ehitajate kursused, millel omandavad eriala 400 inimest. Selle jõuga ehitatakse ÜLKNÜ 40. aastapäevaks elumaja teaduslike töötajate jaoks, spordisaal, rajatakse vundament uue ühiselamu ehitamiseks 700 üliõpilasele. Selle ühiselamu ehituse kavatseme lõpetada 1959. aastal ja nii lahendada täielikult ülikooli ühiselamute probleem. Peale selle aitame rajada Kaasanis uut pioneeride paleed.

Kaasani Riikliku Ülikooli komsomoliorganisatsioon teeb palju kasulikku ja huvitavat. Muidugi ei lähe ka meie töö alati lahedalt ja hästi, seepärast püüame võimalikult rohkem õppida teistelt meie maa kõrgematelt õppeasutustelt. Meie üliõpilastel on sõprussidemed Harkovi, Leningradi ja Moskva üliõpilastega. Mulle tundub, et käesolev aasta toob kaasa sõpruse alguse Nõukogude Liidu kahe vanema kõrgema õppeasutuse, Kaasani ja Tartu ülikooli üliõpilaste vahel.

L. BAŽANOV,
Kaasani Riikliku Ülikooli ÜLKNÜ komitee sekretär

Saagem sõpradeks!

MEIE ÕPPEBAASE

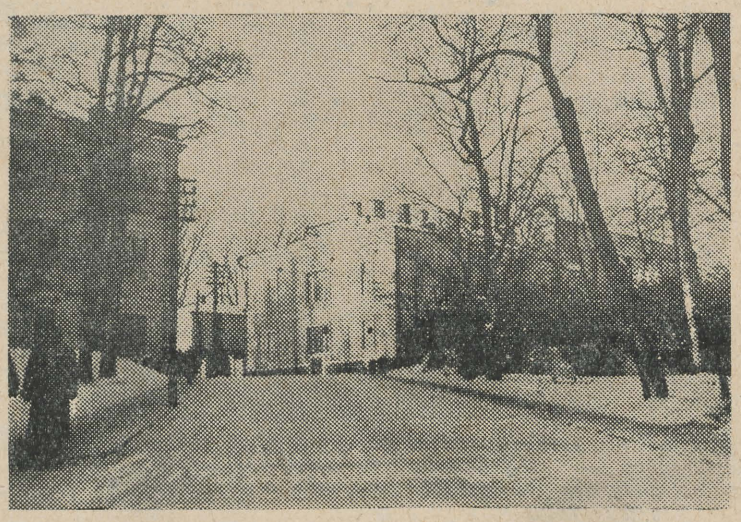

Teaduskonna sisehaiguste kateeder Toomel.

Joh. MIKU foto

Tartu Riiklik Ülikool 3

Õpime nägema oma ümbrust!

KOHTUMISÕHTULT VOLDEMAR PANSOGA

Kohtumisõhtuid on meie ülikoolis korraldatud ennegi küll kirjanike, näitlejate, sportlaste jpt. Järjekordne taoline üritus toimus esmaspäeva õhtul aulas — kohtumine V. Kingissepa nimelise TRA Draamateatri lavastaja — näitleja sm. Voldemar Pansoga.

Ütlesin «taoline üritus», kuid see pole päris õige. Õhtu oli eelmistest ka mitmeti erinev. Pahatihti ettekandja lihtsalt loeb teksti ära range näo ja kuiva esitusviisiga, n. ö. akadeemiliselt.

Sm. Panso esitusviis oli sellele otse vastupidine. See oli niivõrd emotsionaalne, et paiguti tundus, nagu jalgitaks näitlejat laval, mitte aga ettekandjat kõnepuldis. Ja tõesti oskas Panso imehästi edasi anda kõige tüüpilisema lavastaja töös.

Tänu sellisele esitusviisile ja ettekande huvitavusele saavutas ta kohe tiheda kontakti kogu kuulajaskonnaga, kes täitis aula viimase kohani!

Sm. Panso andis lühiülevaate sellest, missuguse murrangu tõid näitekirjandusse Tšehhov, Gorki jt. ja kuidas sellest tulenevalt muutus ka teatri pale. Esiplaanile kerkis näitlejate kollektiiv ja lavastaja. Pikemalt peatus ettekandja teatri põhiülesandel — kunstiliste elamuste andmisel külastajatele.

Huvitavalt rääkis sm. Panso näitleja «teisest plaanist», sellest, mida ei saa laval luua, vaid mis peab olema kaasas enne lavale minekut — elust korjatud tähelepanekute tagavarast. Väga oluline näitleja juures on oskus näha elu.

Üks võib liikuda oma elus väga vähe ja luua suurteoseid, teine rännata läbi kõik viis maailmajagu ja mitte midagi anda teistele ega näha ise.

On tõsi, et kunsti on alati rohkem mängitud, kui loodud. Sellest tulebki, et ainult üksikud lavakujud ja üksikud teosed on jäänud püsima aastasadadeks. Ainult siin on kunstnik suutnud tabada kõige iseloomulikumat oma kangelases. Ka kõige parema näitlejaga juhtub nii, et kui ta oma elu jooksul on loonud umbes 300 lavakuju, siis ainult 100 neist on õnnestunud hästi ja võib-olla ainult 30 suurepäraselt.

Vastates küsimustele jutustas Panso ka oma luulest ja reisikirjadest. On ta ju ka kirjanik-luuletaja.

Peale selle esitas sm. Panso oma ja teiste luuletajate satiirilisi värsse, mis võeti samuti väga soojalt vastu.

Kuulajaskonna tundeid väljendasid tänusõnad sm. A. Habermannilt, kimbuke lumivalgeid nartsisse sel lumisel ajal ja tugev aplaus sm. Pansole.

Kuid kauaks jäi kuulajatesse püsima Panso poolt tõstatatud küsimus: kuidas ja kui sügavalt näed sina ümbritsevat elu ja inimesi. Samuti mõte, et igaüks võib end arendada nägema ja talletama rohkem ja paremini kui seni.

E. UUK

Šeflusaluses agitpunktis

Praegu, kui on juba käimas valijate nimekirjade kontrollimine, on agitpunktil ja valimisjaoskonnal vaja luua veelgi tihedam kontakt valijatega.

Niisugust kontakti aitavad luua huvitavad ja mitmekesised üritused: kohtumised rahvasaadikute ja saadikukandidaatidega ning teiste Tartu linna väljapaistvate isikutega, loengud nii poliitilisel kui ka populaarteaduslikul alal, mitmesugused konsultatsioonid ja vestlused jne. Selles osas on agitpunkt juba mõndagi ära teinud. Loengute sarjast võiks nimetada sellised teemad, nagu «Mõtlevad masinad» (prof. Kangro), «Maa kunstlikud kaaslased» (L. Valt), «Aatomienergia võitluses struumaga» (V. Paškov), «Tartu linna elust ja tulevikuperspektiividest» (Tartu Linna TSN Täitevkomitee esimees sm. Varik) jt. Valijate tähelepanu köitsid eriti kaks viimast loengut, millest võttis osa rohkem kui sada inimest. Sm. Paškov, kes on esitatud saadikukandidaadiks NSV Liidu Ülemnõukogusse, kõneles lihtsalt ja arusaadavalt keerulistest probleemidest seoses aatomi rakendamisega meditsiinis. Loengut täiendas vastavasisuline film.

Sm. Varik tõi oma ettekandes esile väga huvitavaid andmeid meie kodulinna elust ja tulevikuperspektiividest. Linnas kerkivad uued elumajad, on kavas ehitada uusi kinosid, uus «Vanemuine», spordipaleed, hipodroom, Emajõeni ulatuv kultuuripark amfiteatriga mäenõlvakul laulupidude läbiviimiseks jne.

Vastates küsimustele selgitas rahvasaadik neid põhjusi, millest on tingitud veel seni esinevad puudused, ja kõneles sellest, kuidas puudustest vabaneda. Näiteks laheneb kütteprobleem vedelgaasi süsteemi sisseviimisega. Elanikonna kaupadega varustamise parandamiseks tihendatakse kaupluste võrku, eriti äärelinnas jne.

Agitpunktis on antud ka konsultatsioone juriidilisel, meditsiinilisel ja pedagoogilisel alal ning vesteldud valijatega agitpunktis ning valijate kodudes.

Suuremaks raskuseks agitpunkti töös oli seni agitaatorite ülekoormatus. See oli tingitud üliõpilaste väljalülitamisest agitatsioonitööst. Nüüd pärast õppevaheaega tuleb agitbrigaade värske jõuga täiendada.

K. BACHMAN,
agitpunkti juhataja asetäitja

Ajakirja „Keel ja Kirjandus" asutamise puhul

Käesoleval aastal hakkab meil esmakordselt pärast sõda ilmuma keele- ja kirjandusteaduslik ajakiri «Keel ja Kirjandus».

«Keel ja Kirjandus» spetsialiseerub põhiliselt eesti keele ja kirjanduse küsimuste käsitlemisele. Keeleteaduse osas kavatseb ajakiri pühendada keskset tähelepanu kaasaegse eesti keele küsimustele ja kaasa aidata selles valdkonnas esilekerkivate probleemide lahendamisele. Selle kõrval kuuluvad ajakirja töövaldkonda eesti keele ajaloo küsimused nii ajaloolise grammatika kui ka kirjakeele kujunemise osas.

Kirjandusteaduse osas kuulub ajakirjas oluline koht kaasaja eesti nõukogude kirjanduse aktuaalsete küsimuste analüüsimisele. Probleemartiklite ja ülevaadetega tahab ajakiri kaasa aidata selles valdkonnas esilekerkivate aktuaalsete probleemide lahendamisele.

«Keel ja Kirjandus» on laia profiiliga ajakiri. Ta materjalid on laadilt mitmekesised — puhteaduslikest käsitlustest kuni teaduslik-publitsistlike vormideni.

«Keele ja Kirjanduse» 1. number jõuab lugejate kätte veebruaris. See sisaldab 1957. a. luule ülevaate, artikli A. Kitzbergi «Libahundi» saamisloost, vene laenudest vanemas eesti kirjakeeles, lisandi ühildumise ja võõrsõnade ortograafia küsimustest, peale selle veel arvustusi viimasel ajal ilmunud uudiskirjanduse kohta, informatsiooni, ringvaate jne. Autoritena esinevad P. Ariste, V. Alttoa, A. Vinkel, O. Kruus, M. Kindlam, E. Raiet, E. Nirk, R. Sirge, L. Tigane, V. Villandi jt.

Ristsõnade lahendus

Põikread: 4. Kiho. 5. Athos. 6. Ss. 7. *so.* 8. Si. 9. Voog. 11. Dalni. 12. Paike. 13. Gaitskell. 17. Lii. 18. Kreuks. 19. Zamenhof. 20. Gagrõ. 21. Poe.

Püstread: 1. Nei. 2. Kits. 3. Koosolek. 4. Kasi! 8. Sipa. 9. Vakstu. 10. Gigli. 11. Ditte. 13. -ga. 15. Lia. 22. Upsala. 23. George.

MOSKVAS LÕPPESID VÕISTLUSED

Mõni päev tagasi lõppesid Moskvas Nõukogude Liidu kõrgemate koolide meistrivõistlused suusatamises, millest olid kutsutud osa võtma parimad võistkonnad. Selle õiguse meie vabariigist sai esimesena Tartu Riiklik Ülikool, kes saatis võistlustulle kolmteist sportlast.

Võistelda tuli rasketes ilmastikuoludes. Oli juhtum, kus ühel distantsil muutus ilm mitmel korral. Seetõttu oli peamiseks määrdeprobleem.

Üldiselt esinesid aga meie suusatajad suhteliselt tagasihoidlikult. Kaheteistkümne võistelnud kollektiivi hulgas jäädi kümnendale kohale. Individuaalselt saavutas parimaid tulemusi Mai Pruun, kes 5 kilomeetri distantsil jäi 70 naissportlase hulgas 11. kohale. (aeg. 21.20). 10 km rajal oli ta esimese kümne hulgas (44.35). Maimu Turk jäi 20. kohale.

Meesvõistlejaid oli 85. 15 km suusatamises osutus parimaks Kurotškin (Moskva). Meie parimana oli Heino Meema 20. kohal ajaga 59.27. Udo Kangur saavutas tulemusega 1:00.58 34. koha.

Teatesõidus naistele saavutati 8. koht, meestele 11.

Moskvast saabumise päeval sõideti kohe edasi Otepääle, kus algasid ENSV kõrgemate koolide meistrivõistlused.

M. RAID

TEADAANDEID

Rootsi keele ring (Svenska kretsen) tuleb pärast õppevaheaega taas kokku reedel, 28. veebruaril kell 19 õhtul kohvik-klubis.

*

Esperanto kõneringist osavõtjaid palutakse tulla kohvik-klubisse 26. veebruaril k. 18.

*

Tartu Riikliku Ülikooli kujutava kunsti kabinet korraldab isetegevuslastele-üliõpilastele joonistamise ja maalimise tunnid. Õppejõududeks on dotsent J. Püttsepp ja vanemõpetaja H. Pudersell.

Tööd alustatakse lähemal ajal. Järelepärimistega pöörduda õppejõudude või pedagoogikakateedri poole.

*

TRÜ talilaagris Käärikul toimunud suusatamise katsevõistlustel esines edukalt kehakultuuriosakonna IV kursuse üliõpilane Tõnu Luik.

*

ÕPPEVAHEAJAL VELLAVERES

«Nagu mullu, toimub ka tänavu õppetöö vaheajal Vellaveres suusalaager, nii et...» teatas väike leheke peahoone fuajees. Enamikule jäi see märkamatuks, sest kõik kiirustasid ju koju. Laagri veteranid huvitusid vaid ärasõidu ajast — et laagrisse minnakse, on juba endastmõistetav. Ja nagu ikka, tuli laagrisse ka kümmekond uut.

Saidki viimaks kõik toimetused toimetatud ja 10. veebruaril kogunes 21 noort täis otsustavust komsomolikomiteesse. Seal luges sm. Lott meile «sõnad peale», et käige ikka suusatamas ka, ärge valget viina jooge, ärge maja põlema pange jne. jne. ja andis meid laagri direktrissi Viivika Otto «käe alla».

Väljasõit hilines kõigest ¾ tundi ja varsti paistiski tuttav laagrimaja.

*

Meil kõigil olid suusad kaasas ja põues suur sõiduiha, kuid ilmataat oli jällegi pahuravõitu. Seda «õiget» suusasõitu sai teha vaid paaril esimesel päeval. Siis läks ilm sulaks ja «pead tuulutamas» käisid vaid üksikud entusiastid. Meie ainuke filoloog Malle oli viimaseks mohikaanlaseks. Tuleb vist öelda vahemärkusena, et laagri põlised traditsioonid nõuavad kõigile «Sina» rääkimist. «Endel», «Pisi-Reet» ja «Sina» olid võõrad öelda vaid esimene veerandtund.

Suuskadele olid nigelad ilmad igatahes õnneks, sest neid murti ainult 3 paari. Ja egas ka ilma suusatamiseta igav olnud.

Juba esimesel päeval andis esimene tuba välja seinalehe «Vellavere Tõlplane». Selles avaldatud intervjuu, milles paralleelse küsitlusega võrreldi bibliograafiaosakonna ja Arstiteaduskonna neidude arvamust niisuguste oluliste päevaküsimuste kohta, nagu «Kas te armastate kuuma või külma kartulit? Miks?», «Kas eelistate kuulda: armastan Teid! või armastan Sind! Miks?» Üldise arvamuse järgi oli seinaleht satiirilis-humoristlik, millesse oli lisandatud paroodiat ja pilget. Umbes samas laadis oli ka «Vellavere Tõlplane» nr. 2, mille andsid välja tüdrukud. Palju elevust tekitasid Sven Veldre isiklikult ja ta «välk». Tänu Svenile ja ta välgule ilmus laagris fotoleht «News», mis oli filmikroonika laadi. Peaosades esinesid perekond Otto, Vello (must) ja Silvi. Et laagris oli Vellosid, Tiiusid ja Reetasid kaks, jaotati neid pikkuse ja juustevärvi järgi valgeteks ja mustadeks, väikesteks ja suurteks.

Kuigi puudus elekter, oli laagris 2 raadiot ja grammofon, nii et muusikast puudu ei tulnud. Korraldati koguni konkurss parimale paarile, kelleks osutusid Aalon-Malle. Teiseks jäid Rein-Aime. Sageli, kui tantsust väsiti, koguneti tüdrukute tuppa ja läks lahti vaidluseks, kumb siis kannab inimkonna kultuuri, mees või naine, palju peab mees naist majapidamises aitama, kas inimesed armastavad ja abielluvad kommunistlikus ühiskonnas niisamuti nagu praegu ja palju muud.

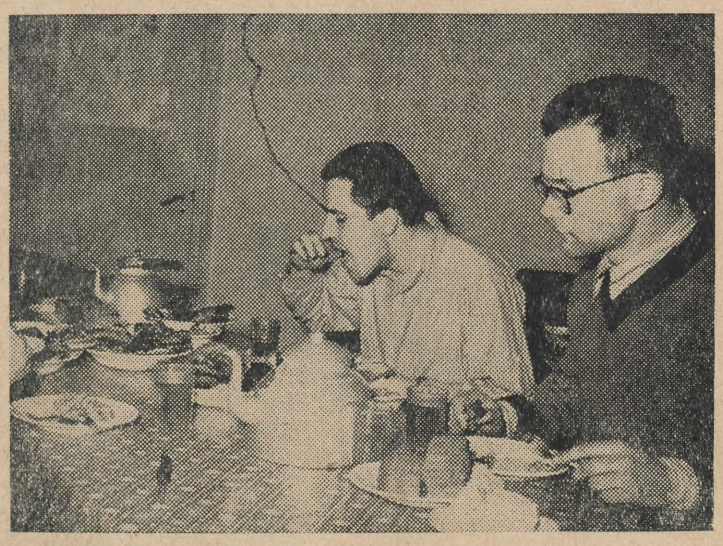

Huvitavad olid viktoriinid. Need olid humoristlikku laadi ja kõigilt elualadelt suuri teadmisi nõudvate küsimustega. Egas muidu Malle oleks saanud kümnest võimalikust vaid kolm ¾ punktiga viktoriini võita.

Väga pinev ja pingeline oli lauatennise turniir. Siin ei olnud ühestki meist Endlile tõsist vastast.

«Ilus löök... nii... veel löök — mööda!»

Laagri spordireporter Aalon andis vahest Eesti Raadio meestelegi silmad ette. Aalon — laagris aitas ainult sellest nimest ja kõik suud tõmbusid muigele. Aalon, II kursuse arst, on üks neid toredaid inimesi, kelle huumorisoon kunagi ei kuiva, kes oskab leida koomikat alati ja igalt poolt

Musta Vello, Milvi ja Silvi teeneteks oli, et söögiajadki olid omaette elamuseks.

Tuntud põhitees — eestlane on laulurahvas — sai laagris täiel määral maksvaks. Suures kottpimedas toas, kus kogu laagripere oli «vabas asendis» vooditel, kõlas laul nii mahedalt ja kaunilt, et hea oli mitte kuulata, vaid kõik püüdsid ka laulda võimalikult hästi, hingestatult.

Laagris oldi vaid 6 päeva, kuid Vellaveres sõlmitud tutvused... kuid kasutame parem tsitaati:

«Kui aeg täis on saanud ja mind siit ära kutsutakse, siis saab minu viimane ohe olema — Vellavere!» Et seda ütles muidu nii vaikne ja kodusena näiv live, annab sõnadele veel erilise jõu.

Taas autobussis. Reet alustab laulu:

«Kõik krahvid surevad,
kõik krahvid surevad,
aga ei sure bibliograafid.»

Temaga ühinevad 4 ülejäänud bibliograafi. Viimased «numbrid» ja «pärlid» Aalonilt, Pisi-Reedalt, Tõnult ja veidi nukker, kuid rahulolev koorem on taas peahoone juures. Kõigi kindel otsus on, et tuleval aastal tuleme kindlasti jälle!

V. LATTIK

Toimetaja aj. kt. O. KUULI

MB 01044 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 778

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 6 (359) Reedel, 28. veebruaril 1958. a. XI aastakäik

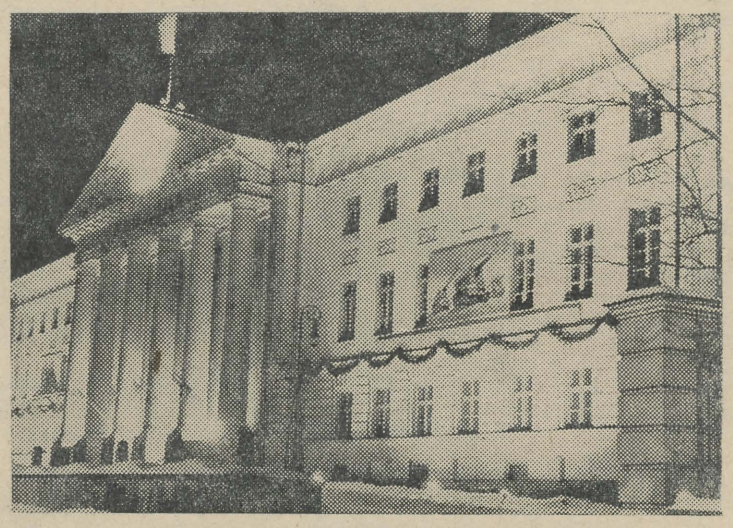

Ülikool piduehtes Nõukogude armee aastapäeva puhul.
K. PÄIDI foto.

Intervjuu agitpunkti juhatajaga

Esmaspäeva õhtu. Libedail tänavail ruttavad inimesed, püüdes võitu saada külmast. Meie ajalehe toimetuse noor kaastööline läheb mööda Oskar Lutsu tänavat V Keskkooli suunas. Vastu tulevad mõned küürutõmbunud mehehakatised ja väledajalgsed neidised (näib, et soliidne veluurkaabu ega ka õrnad läbipaistvad siidsukad pole kuigi külmakindlad).

Koolimaja ukse kohal helendav tulikiri kutsub meid agitpunkti sisse astuma. Teemegi seda — ja on nii mõnus külmast talveõhust tulla mugavasse ja sooja ruumi. Esimesel pilgul hakkavad silma paar loosungit, fotoleht huvitava, kuigi veidi vananenud reportaažiga viimaste valimiste käigust, mahedalt mängiv raadio ja värskevärvilised ajakirjad punase riidega kaetud laual.

Agitpunkti juhataja sm. Kuus vastab esitatud küsimustele meelsasti, kuigi aeg on juba hiline — kell käib kümnendat õhtutundi.

KÜSIMUS: «Missugust töölõiku peate praegu agitpunkti töös tähtsaimaks?»

VASTUS: «Muidugi valijate nimekirjade kontrollimist. Tahame selle töö 1. märtsiks lõpetada.»

KÜSIMUS: «Mitu protsenti valijaist on oma nimesid juba kontrollimas käinud?»

Selgub, et kõige värskemad andmed puuduvad, kuid samas teostatud kokkuvõtte järgi oli oma nime kontrollinud 1132 valijat 2168-st, s. o. 52%.

Kokkuvõtte tegemise ajal astusid agitpunkti kaks karvamütsides meest ja ütlesid mählaka venekeelse «tere». Mehed pakkusid suitsu ja sõnasid, et tahavad nimesid kontrollida.

«Kuidas on teie nimi?»

«Filippov.»

«Filippov ... Nii ... Filippov, Fjodor Terentjevitš, O. Lutsu 14?»

Andmed on õiged. Mees teeb veel kindlaks, kas ta naise nimi on samuti õigesti nimestikku kantud (muidugi, üldiselt ei peeta heaks, kui keegi teine su eest nime kontrollib, kuid oma naise nime — vahest siiski).

Fjodori korterinaaber Anatoli Ušanov veendub samuti, et tema ja ta naine on valijate nimekirjas, ja mehed lahkuvad rahuldunult.

KÜSIMUS: «Missuguseid üritusi on agitpunkt seni korraldanud?»

VASTUS: «Rahvarohke oli kohtumisõhtu Ants Lauteriga, kes jutustas «Vanemuise» teatri minevikust, olevikust ja tulevikust, kontsertosas esinesid teatri solistid Helju Koppa, Valdo Truve, Endel Ani. Huvitav oli valijate kohtumine linna täitevkomitee esimehe sm. Varikuga, kes kõneles elamuehituse küsimustest. Pühapäeval rääkis kaasaegse kirurgia saavutustest Arstiteaduskonna dekaan prof. A. Linkberg, millele järgnes kontsert V Keskkooli mudilastelt.»

KÜSIMUS: «Ja tulevikuplaane?»

VASTUS: «Kavas on kohtumised saadikukandidaatide sm-te Klementi ja Paškoviga, loeng rahvusvahelisest olukorrast jm. Esmaspäeviti ja reedeti võivad valijad saada juriidilist konsultatsiooni.»

KÜSIMUS: «Kuidas on lugu agitbrigaadide tööga?»

VASTUS: «Praegu töötab 16 brigaadi 150 agitaatoriga, neist 13 brigaadi koosneb Arstiteaduskonna ja 2 Majandusteaduskonna üliõpilastest. Üks brigaad on keemiatehasest.»

KÜSIMUS: «Kas olete üliõpilaste tööga rahul?»

VASTUS: «Tublilt on töötanud sm. Okki brigaad, kelle rajooni kuuluvad valijad on kõik oma nimesid juba kontrollimas käinud. Märkida tuleb veel sm. Sibula brigaadi, kes on rohkesti läbi viinud vestlusi valijatega nende kodudes.»

KÜSIMUS: «Aga teised?»

VASTUS: «Majandusmehed veavad alt: brigadir sõidab ära enesele asendajat leidmata, töö aga jääb seisma. Ülejäänud töötavad nii keskelt läbi.»

Esitame veel viimase küsimuse:

«Kas on juhtunud, et agitaatorid ise kontrollivad valijate kohta käivate andmete õigsust?»

VASTUS: «Seda me ei luba. Erandi teeme ainult haigete ja vanade inimeste suhtes.»

Täname sm. Kuust vestluse eest ja soovime agitpunkti vastutusrikka töö edukat kordaminekut, ning — rohkem jõudu ka üliõpilastele-agitaatoritele!

TEADAANNE

2. märtsil algusega kell 17 toimub TRÜ peahoones aud. nr. 49 vestlus kodanliku ülikooli korporatsioonidest.

Esinevad akadeemik sm. H. Haberman ja prof. P. Vihalem.

Lõpuks kontsert.

Esteetilise kasvatuse teemadel

Tundkem ja armastagem ilusat kõiges

JUTUAJAMISELT ÕPPEPROREKTOR SM. I. SILDMÄEGA

Seoses sellega, et viimasel ajal on teravalt päevakorda tõusnud üliõpilaste esteetilise kasvatuse probleem, pöördus meie ajalehe toimetuse esindaja paari küsimusega õppeprorektor sm. Sildmäe poole, et saada väikest ülevaadet, mis tehakse Tartu Riiklikus Ülikoolis selle küsimuse lahendamisel.

Sm. Sildmäe ütles, et üliõpilaste esteetilisele kasvatusele on pööratud veel vähe tähelepanu. Keskkoolidest tulevad noored ei oska sageli kultuurselt käituda. Ülikoolis ei toimu esteetikaalaseid loenguid. Ühiselamute miljöö näitab, et meie üliõpilastel on veel vähe ilumeelt.

Mida võetakse siis konkreetselt ette olukorra parandamiseks? On kavas organiseerida esialgu teatud üliõpilasgruppidele viisaka käitumise õpetamist rea praktiliste ürituste näol, kasutades selleks ka TRÜ kohvikut.

Kuid esteetiline kasvatus ei seisne üksnes viisakusküsimustele tähelepanu pööramises. Meie üliõpilased peavad, lähtudes marksismi-leninismi teooriast, õppima õigesti mõistma kõike meie ümbruses olevat, õppima mõistma ja hindama head kunsti, head muusikat ja head kirjandust. Selleks organiseeritakse vestluste sari teemadel, nagu «Kunstiteose vaatlemisest», «Tarbekunstist», «Reljeefist» jt.; tööd alustab ka muusikalektoorium, kirjanduse alal on kavas süstemaatiliselt läbi viia lahtisi loenguid kirjandusteoreetilistes küsimustes.

Eeloleval semestril organiseeritakse kõikidele üliõpilastele ühislaulu õpetamine.

Et üliõpilastes arendada ilumeelt, tuleb hoolitseda selle eest, et ka kõik neid ümbritsev oleks kaunis. Luuakse komisjon TRÜ peahoone kunstilise kujundamise projekti väljatöötamiseks. Rohkem tähelepanu hakatakse osutama ühiselamute ja õpperuumide jooksva remondi küsimustele, samuti ka ruumide vajalikule sisustamisele ning hoonete ümbruse korrastamisele.

Organiseeritakse avalikke loenguid elukorteri sisustamise (raamat, muusika, kujutav kunst kodukultuuris), toitlustamise, rõivastumise jne. küsimustes.

Lõpuks tuleb rõhutada, et esteetiliselt kasvatatud nõukogude inimene erineb kogu oma olemuselt inimesest kodanlikus ühiskonnas, kes ennast oma viisaka käitumise ja arenenud kunstimaitse tõttu samuti peab esteetiliselt arenenuks, kuid kes samal ajal rahuliku südamega võib elada teiste inimeste kulul. Kuid sotsialistlikus ühiskonnas peavad inimestevahelised suhted olema ilusad.

Seega — osakem näha ilusat kõiges meid ümbritsevas, püüdkem muuta oma ümbrus kauniks, kui see seda ei ole! Olgem ise ilusad nii hingelt kui käitumiselt!

Mõnest üldisest probleemist

Meie aeg on hiiglaslike tehniliste saavutuste aeg. Ka varem öeldi: aurusajand, elektrisajand. Nüüd öeldakse: aatomisajand. Kuid näib, et tehniliste teaduste osa pole kunagi tundunud nii domineerivana teiste alade üle kui praegu. Mõtelgem kokkuvõtetele, mida on viimastel aastatel tehtud teaduse arengust. Kõik need algavad aatomi kallal töötavate inimeste töötulemuste tunnustamisega, täppisteaduste esiletõstmisega. Humanitaarteadustel on koht alles tagapool. Kui Nõukogude Liidu Teaduste Akadeemia valis mõni aeg tagasi uusi liikmeid, olid kõigist aladest vist küll kõige napimalt esindatud kirjandus ja keel. Nii meil kui piiri taga on märgitud suure saavutusena, et Nõukogude Liit suunab enamiku oma noori inimesi õppima tehnilisi alasid. See on edasimineku alus ja tagatis, öeldakse.

Eks ole — humanitaaraladel tegelevatel inimestel on justkui põhjust mõnevõrra nukratekski mõteteks. Käsil on aatomituum, ees on planeetidevahelised sõidud (astronoomidki hakkavad tegelema nähtustega, mille loojaks on inimene ise), vanad käsikirjad ja möödunud sajandite probleemid jäävad laiadest hulkadest kõrvale, kui neid mitte just esitada Thor Heyerdahli «Kon-Tiki» ja «Aku-Aku» põnevusega.

Ja ometi — tehnika, täppisteaduste võidukäik ei tohi muutuda ajastu tehnitsismiks.

Elasin aastat kaheksa tagasi mõni aeg ühes toas andeka ja tol ajal veel üsna noore matemaatikuga, pisut üle kahekümnenda eluaasta piiri jõudnud doktori ja professori Sergei Mergeljaniga. Ta luges õhtuti enne magamajäämist vormelitega ülekülvatud lehekülgi, rääkis sellest, et ka matemaatikaga tegelemine nõuab kunstniku inspiratsiooni, ning viis koju Armeeniasse heliplaate Bachi ja Mozarti muusikaga. Ent muidugi saab andekas täppisteadlane nähtavasti olla samal ajal kunsti suhtes ka ükskõikne inimene.

Milleks siis kunst? Milleks esteetilise kasvatuse küsimuste esiletõstmine nii Eesti NSV Haridusministeeriumi ja Kultuuriministeeriumi kolleegiumil, ajakirjanduses ning ülikooliski? Küllap sellepärast, et tehnilise hariduse ja aatomiajastu mõtlemisviisiga peab liituma ka sisukas sotsialistlik inimlikkus. Ja üheks sammuks selle sisuka inimlikkuse poole on esteetiline kasvatus. Esteetilise abil eetilise poole — see peaks olema eesmärk.

Esteetilisel kasvatusel on muidugi palju külgi. Kindlasti kirjutatakse neist ka ülikooli ajalehes veel palju. Allpool ühest küljest — mõnest kunstiga seotud küsimusest.

Kas pole tark kunst mitte üks võimsamaid teid sisukuse poole, teiste ja iseenesegi mõistmise poole, millest mõnikord nii palju puudu jääb.

Võib muidugi mööda kõndida kõigest sellest, mis on sajandite jooksul loodud. Ja võiks justkui ka käega lüüa selle sisukuse-tagaajamise peale: mul on niigi hea! Ent keegi meist pole ju ainult inimene omaette. Ülikoolist viib tee tööle, ja see töö on kokkupuutumine kümnete ja sadade teiste inimestega, sageli juhtiva töötaja kokkupuutumine. Ning «mul on niigi hea'st» seal ei aita, vaid seal peab peale erialase oskuse olema ka oskus tunda ja mõista inimest.

Seda oskust ei anna mingi õpik ega mingi üksik ilukirjanduslik teos. See on, kui nii võiks öelda, hingelaadi, sisemise kultuuri küsimus. Ning sisemine kultuur oleneb, tundub, võimest võimalikult rohkemasse sisse elada, aru saada teinekord vägagi erinevatest mentaliteetidest ja meeleoludest. Ning tõepoolest, ärgu peetagu seda fraasiks, aga — siin tuleb appi ka kunst, oskus lugeda raamatust ja näha kinos mitte ainult süžeed, vaid ka raamatu ja filmi vaimu, oskus kuulata muusikat, oskus sisse elada kujutava kunsti teosesse.

Kõigeks selleks ei saa kunagi kohustada, isegi veenda on kuidagi rumal. Ometi — ei lähe vist meelest neil, kes kuulasid Mozarti «Requiemi» ülikooli aulas, millise ühise ja pingsa tundega, valusa rõõmuga nad seda tegid. Palju on kuulatud Tiit Kuusikut nii raadios kui Tartuski, ent kes unustaks suurt tunnet, mis valdas küllap vist kõiki aulas olijaid, kui Kuusik oma viimasel ülikoolis viibimisel laulis «Metshaldjat». Need, kes kuulasid, on rikkamad. Võib teha näo, nagu oldaks sellest üle. Ent ometi pole see päris nii, sest kunagi muutub sisutus ilmseks.

Muidugi pole kõik kontserdid pidupäevad. Kuid kas «harilike» pianistide ja viiuldajate kontserdid ei möödu meil tihti akadeemilise linna jaoks siiski liiga inimtühjalt. Ometi on tee kunsti mõistmiseni keerukas ja ka — lihtsalt pikk, palju aega nõudev. Kino «tõmbab» praegu kõige rohkem ja kisub vist ka raamatult poolehoidjaid ära. Ja eks ka ju ole — süžee käigu saab kinost alati kätte. Raamatu, ütleksin teatud reservatsiooniga, et ka teatri mõistmisega on lugu analoogiline. Aga tee kujutava kunsti, tõelise, naiivsest, fotograafilisest realismist vaba kujutava kunsti juurde, samuti ka muusika juurde on palju keerulisem. Ei saa, kui on seni kuulatud ainult Louis Armstrongi (kelle mõnususes ei tule kahelda; ja üldse — džässmuusika küsimus on omaette probleem, kusjuures allakirjutanu kaugeltki ei eita ka selle muusika huvitavust ja vajadust), tulla kohe kuulama Komitase-nimelist kvartetti ja nuriseda: ei saa aru. Tee «tõsise» (jutumärkides seepärast, et mitte anda võimalusi süüdistamiseks kammerdžässi teoreetikute poolt) muusika juurde läheb nn. segakontsertide, koorikontsertide, sümfooniaorkestri ja sümfooniaorkestri + soolopilli kuulamise kaudu. Sealt edasi tuleb klaver soolopillina, viiuli soolokontserdid, siis kammermuusika. Umbes niisugune võiks olla tee Armstrongist Debussy kvarteti mõistmiseni.

Veel mõningaist rohkem konkreetsetest küsimustest.

Ülikoolil on kavas terve hulk loenguid esteetilise kasvatuse teostamise eesmärgil. Algab ka meie üliõpilaste süsteemipärane viimine kirjanduse, kujutava kunsti ja muusika olemusse. Aga kuidas tahaks, et nende loengute hulgas oleks ka üks «loengute loeng». Aega on üliõpilastel ju vähe. Tuleb mõelda ka sellele, kuidas anda võimalikult olulist võimalikult kokkusurutult. Sellega seoses niisugune mõte: kas poleks viljakas püüda ühes loengusarjas anda ülevaade kunstialade arengu omavahelisest seosest, selle arengu suhtest ajastuga. Nii et mitte: antiikne skulptuur, renessanssi skulptuur jne. kuni Konjonkovini

ja paarist konkreetsest küsimusest

ja abstraktivistideni välja, vaid — antiikajastu ja kõik tema kunstid, renessanss ja kõik tema kunstid jne. Sest kui tihti on takistuseks paljude kunstiteoste mõistmisel just oskamatus asetada neid vastava aja raami ning ka oskamatus näha seoseid ühe ja sama ajastu erinevate kunstiliikide vahel.

Teiseks. Kas poleks esteetilise enesekasvatuse teel mõnevõrra abiks ja innustajaks ülikoolipere tihedam side «Vanemuisega» ja Tartu kunstiõppeasutustega. Kindlasti võiksid kõigi meie teaduskondade üliõpilased rääkida oma erialalt mõndagi huvitavat ja vajalikkugi Tartu muusikakooli õpilastele. Ja kui teretulnud oleks n. ö. vahetuse korras viimaste küllatulek mõnesse teaduskonda enne (või ka pärast) kontserti, et tutvustada autoreid, esitatud teoseid, esinejat ja analüüsida kontserdi järel seekordse esinemise häid ja halbu külgi. Miks ei võiks sama *mutatis mutandis* toimuda meie üliõpilaste ja kunstikooli rahva vahel. Ja lõpuks — «Vanemuine». «Tabamata imet» vaadates oleme kriitilised Leo Saalepi asjatundmatute ülistajate suhtes. Ent ühel arutluskoosolekul «Vanemuises» ütles lavastaja Epp Kaidu koosoleku lõpul sõna võttes, et ekslikult arvatakse, et üks teatri paremaist näitlejaist seekord hästi mängis. Ta olevat vaid markeerinud. On palju teatrigi puhul, mida pole lihtne mõista. Kui (eriti Ajaloo-Keeleteaduskonna, tulevaste õpetajate ja näiteringijuhtide jaoks) organiseeritaks mõni külastustesari näiteks teemal «Kuidas valmib lavastus», kus vesteldaks kaua ja sõbralikult «Vanemuise» andekate lavastajatega ja jälgitaks üsna mitut proovi, et töö astmetest pilti saada. Ja senisest rohkem tungida teatrikunsti olemusse — see oleks küll tülikas lavastajatele ja häiriv näitlejaile, ent asjatundlikke vaatajaid tooks see ometi juurde.

Need on mõned üldisemad probleemid ja paar üksikküsimust kunstialase enesekasvatuse valdkonnast, millest oleks tahtnud rääkida seoses Õpetatud Nõukogu hiljutise otsusega esteetilise kasvatustöö parandamise kohta. Kui ülalöeldul on juures dotseerimise maiku, andestatagu — nii see polnud kavatsetud.

A. TAMM

Ametiühingukonverentsi otsuste elluviimisel

Kõrgemates õppeasutustes etendavad ametiühingu-organisatsioonid tähtsat osa õppe- ja kasvatustöö teostamisel, võitluses üliõpilaste ja teenistujate elutarbelise ja kultuurilise teenindamise eest. Need tähtsad ülesanded on ka Tartu Riikliku Ülikooli ametiühinguorganisatsiooni töö keskpunktis.

Missugusel määral on Tartu Riikliku Ülikooli ametiühingukomitee ja ametiühinguorganisatsioon tervikliku lülitunud antud ülesannete täitmisse, seda näitab TRÜ ametiühingu VIII konverentsi otsuste täitmise analüüs.

Ametiühingutöös etendab tähtsat kohta õppe- ja teaduslik töö. TRÜ ametiühingukomitee osutas ametiühingukonverentsi otsuste täitmisel tähelepanu tootmisnõupidamiste taseme tõstmisele. Peab märkima, et teatud määral on tõusnud ametiühingu osa tootmisnõupidamiste organiseerimisel ja läbiviimisel (Matemaatika-Loodusteaduskond). Mõningate teaduskondade (näiteks Majandusteaduskond) ametiühinguorganisatsioonid ei ole veel vajalikul määral etendanud juhtivat osa tootmisnõupidamiste läbiviimisel, ei ole seostanud oma tööd säärase tähtsa kasvatustöö vormiga. Tootmisnõupidamised on senini veel «hooajalise» iseloomuga ja selletõttu on nende «erikaal» liialt väikene üliõpilaste hulgas teostatavas kasvatustöös. Tootmisnõupidamised on tõestanud oma vajalikkust. Nad peavad muutuma ametiühingutöö üheks tähtsaks vormiks. Tuleb teha lõpp nende «hooajalisusele». Tootmisnõupidamised ei pea toimuma ainult eksamisessiooni eel. Nad peavad toimuma ka eksamisessioonijärgsel perioodil — pidevalt kogu õppesemestri jooksul.

TRÜ ametiühingukomitee koosolekul rõhutati samuti, et üliõpilaste iseseisva töö tingimuste parandamiseks on vajalik senisest rohkem pöörata tähelepanu eestikeelsete õpikute ja loengute-brošüüride kirjastamisele ning üliõpilaste «ajabüdšeti» uurimise jätkamisele. TRÜ ametiühingukomiteel on vajalik need küsimused lahendada kiiremas korras. Tuleb loota, et TRÜ ametiühingukomiteel ei tule kuulata selliseid kriitilisi märkusi ametiühinguorganisatsiooni järgmisel konverentsil.

Üliõpilaste kasvatustöö teostamisel ei etenda mitte vähem tähtsat kohta kultuuritöö. Töö raskuspunkt kultuuritöö läbiviimisel on senini asetsenud TRÜ klubil, kes on juhtinud ka teaduskondade kultuurmassilist tööd. TRÜ ametiühingukomitee liikmete sm-te Aasalehe ja Aasa töö jätab seni soovida teaduskondades kultuuritöö organiseerimisel ja läbiviimisel.

1957/58. õppeaastal on töö ka teenistujate ametiühinguorganisatsioonis mitmekesistunud nii sisukate tootmisnõupidamiste kui ka ulatusliku kultuuritöö teostamise vormis. Teenistujate isetegevusringid (rahvatantsuring, estraaditrio, nais- ja meesansambel, näitering) on muutumas «kardetavaks konkurendiks» teaduskondade isetegevusringidele.

TRÜ kohvik-klubi on muutunud kultuuritöö teostamise keskuseks. Vestluste sari «kus käisime, mida nägime», kohtumisõhtud rindemeestega ja teised sisukad õhtud on kõigiti selle väljendajaks. Tööplaani kohaselt hakkavad kohvik-klubi kultuuritööd sisustama ka teaduskondade isetegevusringid (nii näiteks käesoleval nädalal Matemaatika-Loodusteaduskond).

Vaatamata teatud edusammudele on vajalik veel parandada TRÜ kohvik-klubi raadiosõlme tööd ja luua tingimused televisiooniülekannete vastuvõtuks. TRÜ ametiühingukomitee peab tõstma samuti kohvik-klubi ürituste kunstilisisetegevuslikku taset.

Peab märkima, et hiljuti alustasid tööd laste laulu- ja tantsuring ning näitering, millest osavõtt on seni ebaküllaldane.

TRÜ ametiühingukomiteel tuleb tõsta kultuuritöö taset, likvideerida kultuuritöö kampaanialikkus teaduskondades.

Kultuuritöö küsimused leiavad käsitlemist 14. III 1958. aastal toimuval ametiühingu aktiivil, kus on võimalik mõtteid vahetada kultuuritöö vormide üle.

TRÜ ametiühingukomitee, täites ametiühingukonverentsi otsuseid, on rõhutanud ühiselamutes valitsevate elu-olustikuliste tingimuste parandamise ja kasvatustöö tugevdamise vajalikkust. Selles osas organiseeriti TRÜ ametiühingukomitee initsiatiivil nn. sotsialistlik võistlus parima ühiselamu nimele. Seda võistlust on vajalik jätkata ka igas ühiselamus parima toa nimele, lähtudes ühiselamute elu-olustikuliste tingimuste iseärasustest.

Elamu-heaolu alal on lahendatud jaatavalt aiamaa saamine 60 teenistujale Tartu rajooni Leninimelisest kolhoosist. Käesoleval momendil on lahendamisel TRÜ lasteaia-lastesõime projekti koostamine.

Töökaitse ja ohutustehnika komisjon on sm. Ritslaidi juhtimisel läbi viinud energilist tööd: on teostatud rida praktilisi samme TRÜ keemiahoones valitseva olukorra parandamiseks, on sõlmitud töökaitsekokkulepe TRÜ administratsiooni ja TRÜ ametiühingukomitee vahel ning on läbi viidud rida teisi üritusi töökaitse ja ohutustehnika olukorra parandamiseks TRÜ-s.

Toitluskomisjon on teostanud sööklate, einelaudade-kioskite sanitaar-tehnilist kontrolli ja sedagi ainult sm. Ratniku kaasabil. Toitluskomisjoni esimees sm. Jõgi pole seni analüüsinud teostatud kontrolli tulemusi, on täiesti passiivselt suhtunud ametiühingulisse töösse. Säärasele vastutustundetule suhtumisele on vajalik TRÜ ametiühingukomitee poolt teha lõpp.

Tähtsaks töölõiguks ametiühingutöös on organisatsiooniline töö. Ametiühingukomitees on seni arutatud liikmemaksude õigeaegse tasumise ja võlgnevuste likvideerimise olukorda TRÜ ametiühinguorganisatsioonis, eriti aga kehakultuuriosakonnas, mis oli seni «esikohal» võlgnevuste osas.

Alanud õppesemestril (14. III 58) viiakse läbi ametiühinguaktiivi nõupidamine, mis loob kindla baasi teaduskondade algorganisatsioonide vaheliseks koostööks, ametiühingutöö kogemuste vahetamiseks.

TRÜ ametiühingukomitee on tõstatanud küll ametiühingutöö taseme tõstmise vajalikkuse ametiühingurühmades alates esimesest kursusest, kuid pole seni suutnud seda ellu viia kõigis teaduskondades. Mõningates teaduskondades (Matemaatika-Loodusteaduskond, Ajaloo-Keeleteaduskond) viib osa ametiühingurühmi läbi regulaarselt huvitavaid üritusi (kino ja teatri ühiskülastused koos järgnevate aruteludega, temaatilised õhtud, spordiüritused jne.) kuid terviklikult kogu õppeasutuse ulatuses ametiühingutöö rühmades lonkab kahel jalal. Ametiühingurühmades on võimalik teostada tööd ja ta toimubki seal, kus teaduskondade ametiühingu-algorganisatsioonide bürood juhivad ja kontrollivad ametiühingurühmade tööd.

Kõik see näitab, et ametiühinguorganisatsioon on saavutanud teatud tulemusi TRÜ ametiühingukonverentsi otsuste täitmisel. See ei tohi anda põhjust rahuloluks. TRÜ ametiühingutöös esinevad puudused on vaja likvideerida. See nõuab ametiühinguaktiivilt vastutustunnet eesseisvate ülesannete täitmise eest, TRÜ ametiühingukomitee kui kollegiaalse juhtimisorgani poolt teaduskondade ametiühingu-algorganisatsioonide töö juhtimise ja kontrollimise parandamist.

G. REKKER,
TRÜ ametiühingukomitee
aseesimees

KIRI VARSSAVIST

18. veebruar valmistas meie taimefüsioloogia ringi perele rõõmsa üllatuse — saabus kiri prof. dr. Boleslaw Hryniewieckilt Varssavist.

Ringi liikmed, olles tutvunud taimefüsioloogia ajalooga meie ülikoolis, otsustasid luua sidemeid taimefüsioloogia endiste õppejõududega, kes praegu töötavad teistes ülikoolides. Nii saadeti Varssavi ülikooli prof. Hryniewieckile kiri parimate õnnesoovidega uueks aastaks.

Nüüd saabuski vastus, milles ta südamlikult tänab tervituste eest, mis meenutavat talle tema noorusaastaid ja noore õppejõuna peetud esimesi loenguid.

Prof. B. Hryniewiecki töötas Tartu ülikoolis aastatel 1902—1914. Ta õppis ülikoolis keemiat ja loodusteadust. Lõpetanud ülikooli, töötas ta algul botaanikakateedri assistendina, olles ühtlasi botaanikaaia direktori abi. Hiljem töötas ta eradotsendina botaanikakateedri juures. Ekskursioonidel Kaukaasiasse uuris ta Kaukaasia floorat ja esines ettekannetega selle kohta. Et teda väga huvitas taimefüsioloogia, komandeeriti ta välismaale, kus ta õppis tundma uusimaid saavutusi taimefüsioloogia alal. Tartusse tagasi tulnud, hakkas ta lugema taimefüsioloogiat ja -anatoomiat.

12. aprillil 1909 kaitses ta oma magistridissertatsiooni teemal «Juurte reotropismist». Et taimefüsioloogia-alaseid eriteadlasi Tartus ei olnud, olid oponentideks botaanika alal prof. N. I. Kusnetsov, zooloogia alal prof. K. K. Saint-Hilaire, kes uuris loomarakkude füsioloogiat, ja keemia alal professor A. D. Bogojavlenski. Prof. N. I. Kusnetsovi palvel olid tööga tutvunud väljapaistvad vene füsioloogid akadeemik A. S. Famintsõn, akadeemik I. P. Borodin ja prof. V. I. Palladin, kes töö heaks kiitsid.

Prof. Hryniewiecki tutvustas oma Tartus viibimise ajal Tartu botaanikaaia toimetistes poola ja vene loodusteadlaste elu ja töid ning kirjeldas loodusteadlaste kongresse ja kokkutulekuid, millest ta Tartu ülikooli esindajana osa võttis.

1914. aastal omistati talle töö eest «Õhulõhede anatoomilised uurimused» doktori kraad ja määrati Odessa ülikooli professoriks.

Praegu elab ja töötab prof. Hryniewiecki Varssavis. Ta on Varssavi ülikooli taimesüstemaatika ja -geograafiakateedri juhataja ja Varssavi botaanikaaia direktor. Vaatamata oma kõrgele eale (20. veebruaril k. a. pühitses ta oma 83. sünnipäeva) on ta mitmete poola teaduslikkude toimetiste väljaandja.

Meie Tartu taimefüsioloogid olime väga tänulikud prof. dr. Hryniewieckile ta kirja eest ja loodame luua tihedaid sidemeid Varssavi ülikooliga.

H. MOORITS

Viimased «saatesõnad» pedagoogikakateedri juhatajalt sm. Elangolt.

praktikandi päevikust

18. veebruar.

Värise, vaene journalist! On kätte jõudnud sinu kannatuste rada — pedagoogiline praktika. Jah, kätte võtta ning artikkel kirjutada, see ei tähenda sinu käes midagi, kuid astuda klassi ja anda seal grammatika- või kirjandustund — see on hoopis teine asi. Tunni enesega saaks ehk veel kuidagi hakkama, kuid kuidas hoida vaos neid väikesi ja suuri tootse — see küsimus võtab une silmist ja teeb juuksed halliks.

Täna olime esimest päeva koolis, Tartu II Keskkoolis. Sain ikka tulla alt garderoobist koridori, kui juba pisikesed poisid keerlesid mu ümber ja kilkasid: «See on prakta, see on prakta!» Et minu nn. õpetajatetoaks on mõeldud pioneerituba, põgenesin sinna. Jah, seal oli tõesti rahu ja vaikus. Võisid end tunda nagu kodus — vaibad, pehme mööbel, raadio, värsked ajakirjad ja kõigele lisaks veel kaks loorberipuud. Kuid väline rahu ei tähenda veel seda, et sa siin võiksid tunda end absoluutselt rahulikuna.

Meiega rääkisid direktor ja mitmesugused «võimukandjad». Paistis nii, et meid oodati väga ja meie tuleku üle oldi rõõmsad. Direktor räägib meile kooli sisekorrast. Kui juttu tuleb suitsetamisest, venivad meie suitsumeeste näod pikaks. Direktor lubab neil suitsu tõmmata ainult väikeses esikus, ja seegi pole soovitav. Kui juhtuvad nägema koolipoisid, on see kasvatuse seisukohalt isegi kahjulik. Nemad siin koolis teevad kogu aja poistele selgeks, et suitsetamine on tervisele kahjulik, meie suitsetavatest poistest seda aga näha pole. Direktor soovitab poistel tegelda natuke näitlejaametiga, et jätta endast haige inimese muljet: käia kühmus ja aegajalt köhida. Lõbus lugu.

19. veebruar.

Olen juba teinud väikselt tutvust oma põhiklassiga, milleks on XI klass. Südamevärinaga ilmusin esimest korda nende silma alla. Polnud väga vigagi. Klassis on 24 õpilast, neist ainult 3 poissi, ja needki mitte eriti pikad. Suuri poisse kartsin ma aga kõige rohkem. Kes võib ette öelda, mis nad tunnis võtavad teha. Hakkavad mind äkki pommitama igasuguste küsimustega, millele ma vastata ei oska. On ju mul endal Hindi «Tuulisest rannast», mida ma neile pean õpetama, needsamad teadmised, mis ma keskkoolis sain. Nii et tunnen end olevat ka üsna tuulisel rannal.

20. veebruar.

Juhtumisi oli mul «aken», oma klassis tuli kontrolltöö ja ma läksin IX kl. tundi. Neil tuli ajalootund. Klassis oli võrdlemisi suur lärm, õpetaja küll kärkis ja paukus klassi ees, kuid sellest ei tehtud väljagi. Siis selgus, et õpetaja tegi tunnikontrolli. Istusin tagumisse pinki ühe noormehe kõrvale, sest seal oli vaba koht. Õpetaja käsib klassil kirjutama hakata. Noormees minu kõrval vaatab mulle korra väga pai ja alandliku näoga otsa, võtab lahtise raamatu põlvedele ja küsib siis: «Ega te ära ei võta?» Minu pedagoogivaim polnud aga veel küllalt küps. Selle asemel, et kuri nägu teha ja raamat ära võtta, tõusin ma püsti ja istusin teise pinki. Poiss ohkas ja sosistas mulle järele: «Ma mõtlesin, et ütlete mulle ette, teie aga lähete hoopis ära.» Mis sa vaene hing oskad niisuguse jultumuse peale kosta!

Peale abiturientide pean ma tunde andma veel V klassis.

Kui läksime klassi, kostis kusagilt esimesest pingist kaunis vali hüüatus: «Oi, tädid välja! Ärge tulge!» Nii, sa ei saa veel uksest sissegi, kui juba avaldatakse protesti. «Tädid» muidugi ei taandunud nii kergesti ja «tädidele» lisaks tuli klassi koguni veel mitu «onu». See pani mehikesed veidi kohmetumagi ja tund möödus päris normaalselt, kui mitte arvestada paari poissi, kes pidid püsti seisma oma liialt suure uudishimu pärast. Nad tundsid nimelt rohkem huvi enda taga istuva naabri kui õpetaja vastu.

21. veebruar.

Täna juhtus V klassis jälle tore lugu. Istume me ju seal alati väga tarkade nägudega tunnis ja paneme kõik väärtusliku endale kirja. Nii ka tol korral. Tund oli väga huvitav ja me kirjutasime, nii et sule alt lendas sädemeid. Kui tund oli lõppenud ja meie klassist lahkunud, küsinud üks V kl. tüdruk õpetajalt: «Õpetaja, kas nad siis sugugi eesti keelt ei oska, et meie tunnis kõik üles kirjutavad?»

22. veebruar.

Olime VI klassis klassijuhatajatunnis. Tunni teemaks oli «Telefon». Tund oli väga elav ja tore. Õpetaja tahtis, et kõik saaksid endale telefoni põhimõtte selgeks ja hakkas joonistama tahvlile skeemi. Äkki tõstis tagumisest pingist üks poiss käe püsti. «Noh, mis sul on?» küsib õpetaja. «Las mina teen parem skeemi,» vastab poiss. Saanud loa, astub ta väga kindlal sammul tahvli juurde ja seletab asjalikult ning lihtsalt telefoni töötamise põhimõtte. Tore poiss, olevat kõva tehnikamees.

24. veebruar.

Tore pilt avanes mulle täna, kui külastasime I Keskkooli. Õpetajatetoa ukse juures seisab terve rida poisikesi, mõni süüdlase, mõni ülbe näoga. Minu kaaspraktikant läheb ühe juurde neist ja küsib, mis ta kurja on teinud, et teda seisma pandi. Poiss vaatab talle otsa, näitab oma kaaslasele ja ütleb: «Ega mina ei olegi midagi teinud, ma ainult olen talle seltsiks.» Vaat, kus tuleb alles ilmsiks «tõeline» sõprus ja seltsimehelikkus.

ÜKS PRAKTIKANT

Isegi kunstnikud peavad harjutama! Tahvli juures on Külli Lahi.

IV kursuse ajaloolase Viktor Joakimoviga vestleb I Keskkooli direktor A. Liim.

Ü. VOOGLAIDI fotod.

Üljkooli kohvik-klubis

Nõukogude armee aastapäeva puhul kohvik-klubis korraldatud vestluste sarjas vestles sm. J. Peegel teemal «Rindemeeste omaloomingu varasalvest». *Joh. Miku foto.*

KANDIDAADIVÄITEKIRJA KAITSMINE AJALOO-KEELETEADUSKONNAS

Reedel, 21. veebruaril kaitses Ajaloo-Keeleteaduskonna õpetatud nõukogu ees oma kandidaadiväitekirja «Verbi tuletussufiksid tänapäeva mari keeles» TRÜ soomeugri keelte kateedri endine aspirant Ivan Galkin. Väitekiri valmis prof. P. Ariste juhendamisel 1956. a. kevadel. Vaheajal asus I. Galkin tööle Mari Teadusliku Uurimise Instituuti noorema teadusliku töötaja kohale. Ta on avaldanud kümmekond teaduslikku artiklit.

I. Galkini oponentideks olid NSVL TA korrespondeeriv liige prof. B. A. Serebrennikov Moskvast ja Mari Pedagoogilise Instituudi õppejõud filoloogiateaduste kandidaat Liidia Vassikova Joškar-Olast. Oponendid tõstsid kiitvalt esile dissertandi head ettevalmistust, võrdlev-ajaloolise meetodi tundmist, samuti aga asjaolu, et ta isiklikult kogutud rohke murdeainestiku põhjal on kirjutanud ulatusliku ja väärtusliku uurimuse.

H. LUTRIK

TRÜ TOIMETISTE LEVITAMISEST

TRÜ Toimetised ilmuvad juba mõnda aastat, kuid nende levitamine müügi korras on senini jätnud mõndagi soovida. Tegelikult sai Toimetiste vihikuid kuni viimase ajani osta ainult ühest raamatukauplusest Tartus. Ometi pakuvad Toimetised oma mitmekülgselt sisult rohket huvi mitte ainult kitsaile eriteadlaste ringkondadele, vaid ka laiemale üldsusele. Hiljuti Tartu Riikliku Ülikooli ja ENSV Kultuuriministeeriumi Raamatukaubanduse Valitsuse vahel sõlmitud lepinguga paraneb loodetavasti olukord tunduvalt. Lepingu kohaselt suunatakse TRÜ Toimetiste vihikud müügile vähemalt 10 raamatukauplusse Eesti NSV-s ja organiseeritakse nende müüki võimaluste kohaselt ka mõnes suuremas keskuses (eeskätt Moskvas, Leningradis, Kiievis, Riias, Vilniuses) väljaspool vabariiki.

TRÜ asjaomased asutised ja kateedrid võiksid omalt poolt Toimetiste levikule kaasa aidata tutvustavate kirjutiste avaldamise kaudu ajakirjanduses. Tuleks ka hoolt kanda, et iga järjekordse Toimetiste vihiku kohta ilmuks ajalehtedes ja ajakirjades retsensioone kompetentseilt autoreilt.

Lähemal ajal avaldatakse trükis eesti ja vene keeles kõigi senini publitseeritud Toimetiste vihikute sisukord, mis hõlbustab ülevaate saamist Toimetistes ilmunud teaduslikest töödest ja artiklitest.

R. KLEIS

UUDNE ÜRITUS

Möödunud pühapäeval toimus II Keskkooli saalis Ajaloo-Keeleteaduskonna ametiühingubüroo korraldusel uudne üritus. Külakosti tartlastele pakkus Ajaloo-Keeleteaduskonna šeflusaluse Tartu rajooni Miina Härma nimelise kolhoosi näitering, kes esitas Kitzbergi näidendi «Püve talus». Et etendus toimus agitpunktis, siis teenindas mainitud üritus ka valijaid. Saal oli pealtvaatajaid tulvil, sest näidend oma külaelu probleemidega ja Kitzbergi lihtsa huumoriga oli igale huvitav vaadata. Ka näitering ei olnud halvemate hulgast — oli ta ju tulnud rajoonidevahelisel võistlusel kolmandale kohale — ja suutis tõetruult edasi anda möödunud sajandi küla erutavaid probleeme.

Paremad kujud näidendis olid Saaremaa Priidu, Püve Peeter, Tiina ja keelepeksja külanaine.

Kuulajad võtsid soojalt vastu külaliste esinemise ja kviteerisid eriti õnnestunud kohti tugeva aplausiga. Kolmetunnilise näidendi kestel ei lahkunud keegi pealtvaatajaist, kuigi paljudel tuli publiku rohkuse tõttu püsti seista.

Kahjuks võis saalis näha ainult paarikümmend üliõpilast. Millest tuli selline ükskõiksus huvitava ürituse vastu? Ega ometi enese üleolekust? Ülikooli näitetrupil oleks kahtlemata olnud õpetlik vaadata laval omasuguste asjaarmastajate mängu ja ka teistele oleks näidendi vaatamine Kitzbergi loomingu palju lähemale toonud.

Jääb vaid soovida, et edaspidi üliõpilased selliste ürituste vastu rohkem huvi tunneksid ja ei alahindaks kolhoosiklubi tööd.

Ametiühingukomitee ja agitpunkti juhatuse poolt anti etenduse lõpul näiteringile üle lilli ja album.

T. KÕDAR

Kirjandushuvilised!

Töid eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi poolt korraldatud kirjandusvõistlusele võetakse vastu

10. MÄRTSINI 1958. A.

Jõuate lõpetada kõik pooleliolevad luuletused ja jutustused!

Üheksa päeva

Kaua oli oodatud ärasõidu päeva. Selleks sai k. a. 27. jaanuar, millal meie, seitse Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast, kohtusime Tallinnas ülejäänud grupiga, kus meile «sõnad peale» loeti ning õhtuse Leningradi rongiga teele saadeti. Teel algas esimeste tutvuste loomine tartlaste ja tallinlaste vahel, sest kõiki huvitas kiiremini teada saada, «mis inimesed» on reisikaaslased. Leningradist, kus meiega liitus ka «Inturisti» esindaja Boris, sõitsid kõik edasi juba rahuliku südamega — inimesed olid toredad, peaasi — lõbusad. Nalja ja lauluga jõuti lõpuks Lvovi, mille vaatamisväärsustega tutvumiseks oli meil terve päev. Muidugi oli Lvov väga ilus linn, kuid kõiki vaevas soov ka siit kiiresti edasi pääseda. Oli ju jäänud veel viimane etapp Nõukogude Liidu territooriumil — Lvov-Tšop. Teekond Tšopini oli aga ka veel sellepärast oodatud, et sel teekonnal astus meie Enn Anupõld üle meheea läve. Väike tort ja mõned pudelid veini ning Lvovi õlut aitasid seda sündmust fikseerida.

31. jaanuar on muidugi kõige meeldejäävamaks päevaks: kõik meie grupi liikmed astusid esimest korda üle Nõukogude Liidu piiri. Passi ja tollikontroll ning Tšop-Praha rong viis meid Tšehhoslovakkia pealinna poole.

Peagi avanes võimalus ka lähemat tutvust sobitada jaamadest peale tulnud tšehhidega, ning ilmusid esimesed mälestusesemed — kellel 5 hellerit, kellel pehmest traadist keeratud nimi rinnas.

Et sõita tuli peaaegu terve päev, oli «Čedok» (Tšehhoslovakkia turismikantselei) hoolitsenud ka lõunasöögi eest. Košice's haagiti rongile lõppu restoranvagun, kus toimuski see tähelepanuväärt sündmus. Borisi märguandel liikusime värisevate südametega läbi rongi. Polegi nii lihtne asi see esimene lõunasöök välismaal! Eks kartusest selle ees, et teed midagi viltu, oligi tingitud külma eelroa «austamine» umbes minutilise vaikimisega, mille lõpetas Valve asjatundlik õpetus: «Võtke äärmine nuga ja kahvel ning hakake söömal» Edasi enam midagi rasket ei olnud ja kokku võttes tegid selle esimese tuleproovi meeldivaks laitmatu teenindamine ja pudel «Pilsenit». Arusaadavalt oli see «sündmus» siiski kaua kõneaineks.

Sõitsime läbi Maagimägede ja Tatra mägede. Arvukad tunneliteed, lumised mäed ja kuristikud. Ning lõpuks kella 10 paiku õhtul Praha, hotell «Palace».

Järgnesid päevad Prahas. Praha muuseumid: rahvuslik muuseum, tuba Lenini muuseumis, kus toimus Praha konverents 1912. aastal, pildigalerii, kirikud, katedraalid, kloostrid, andsid põhjaliku ülevaate kogu Praha ajaloost. Kahe päeva jooksul tutvusime Praha kremli, Püha Vita katedraali, Loreta kloostri ja paljude teiste vanade arhitektuuri mälestusmärkidega. Külastasime «Zlatá ulička't» — keskaegset alkeemikute tänavat, mille tubades asuvad mannekeenid andsid väga kujukalt edasi nende endiste elanike tegevust.

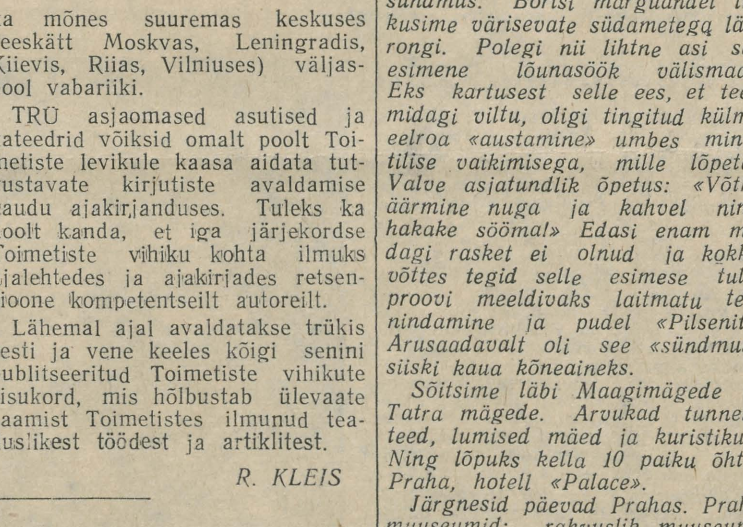

Bratislava — Slovakkia pealinn.

Nägime ka tšehhi rahva suurt viha maa anastajate ning armastust oma kodumaa ja tema suurte inimeste vastu.

Esimese sümboliks on fašistide poolt purustatud Praha raekoda, mida sõja ajast säilitatakse, nagu ta on.

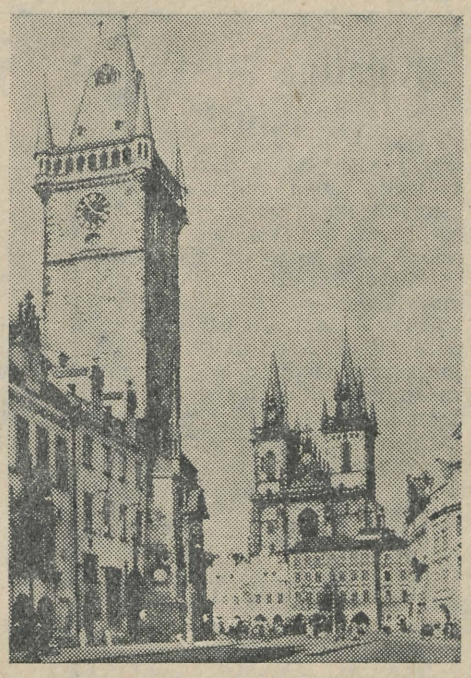

Praha. Vanalinna raekoda.

Teisest aga kõneleb võrratult rohkem. Mälestussambad rahvakangelastele Jan Hus'ile, Jan Žiškale, Rahumonument ning lõpuks Klement Gottwaldi mausoleum.

Unustamatuks kujunes kohtumine vabariigi presidendi kantselei noorte töötajate ning kremli garnisoniga. Vastu võeti meid presidendi vastuvõtusaalis, kus me olime järgmised välismaised külalised pärast seltsimehi Hruštšovi ja Bulganinit.

Lilled, mälestusesemete üleandmine. Ametlikkuse jää murdmiseks kõlas vastuseks tšehhi rahvalaulule eesti «Kui kungla rahvas...». Ligi 4-tunnilise südamliku vestluse lõpul lahkusime kahjutundega, et kohtumine nii ruttu lõppes.

Järgnes sõit Karlovy Vary, mis asutati 1358. a. Tepla jõekesele. Talvine Karlovy Vary pole muidugi pooltki sellest, mis suvel, kuid ta on siiski võrratu juba üksi arhitektuuriliselt. Ükski mägikuurorte ehitavatest riikidest pole olnud kitsi rahadega, mille tulemuseks on terve paleede linn. Et seal on osa oma eluajast veetnud sellised suurmehed, nagu Peeter I, kes seal on töötanud ehitustöölisena, Goethe, Mozart, Antonin Dvorak, et siin on end ravinud Karl Marx ja Turgenev, oli mulje veelgi tugevam.

Tšehhoslovakkias

Keegi meist ei jätnud muidugi kasutamata ka võimalust kindlustada oma abielu- ja armastusesõnne siinsete allikate võlujõu abil. Sellist jõudu omavaid allikaid oli kaks. «Zamecki Prameni» vaim kindlustab tütarlastele kiire mehelesaamise. Selleks aga tuleb tema kirjutist allika taga seinal veidi silitada. Abieluõnne allikast jõi aga igaüks.

Karlovy Vary's kohtasin oma «vanu tuttavaid» — raamatukaupluse aknail leidsime «Vaikse Doni» ja «Nuku» eestikeelsed väljaanded sarjast «Suuri sõnameistreid». Praha ja Karlovy Vary muljetega koormatuna asusime teele Brno suunas. Rongisõitu kasutati muidugi muljete vahetamiseks — kes oli käinud kohvikus, kes «Tatran-Bar'is», kes varietees, sest ega needki kohad polnud külastamata. Muidugi oli arvamusi mitmesuguseid, kuid jõuti järeldusele, et nad inimese moraalset külge mingil määral ei ohusta. Prahalaste seas on nad väga populaarsed kui tööst vaba aja veetmise kohad.

Palju elevust tekitasid ka kauplused: kaupu palju, inimesi vähe ning teenindamine äärmiselt viisakas ja tähelepanelik. Ja muidugi ka kaubad: hallid tänavakingad, kleidi- ja pluusiriided jne.

Brnosse jõudsime jällegi õhtul. Elama paigutati meid «Grand-Hotelli». Mugavad hotellitoad ja vann kulusid marjaks ära, et järgmistel päevadel jätkuks veel jõudu Austerlitzi lahingupaiga ja Macocha karstikoobaste vaatamiseks.

Pärast kosutavat õhtusööki ja rohket õlut (õllega kostitati siin märksa ohtramalt kui Prahas) ning mõnusat puhkust olime järgmisel hommikul jällegi võimelised vastu võtma uusi muljeid. Ja neid tuli nagu küllusesarvest. Austerlitzi lahingukoht. Künkal, mille võtmine Napoleoni poolt otsustas kogu lahingu saatuse, seisab «Mohyla Miru», mälestusmärk selles lahingus langenuile. Monumendina ehitatud hauakamber on väga kuulus oma suurepärase akustika poolest, mis võimaldab ühes nurgas kuulda vastasnurgas asuva inimese sosinal öeldud sõnu. Samas asub ka muuseum, mis kajastab nii Austerlitzi kui ka 1945. aasta lahingute ajalugu.

Ületamatuks elamuseks said Macocha karstikoopad. See on tõeline muinasjutumaailm, mis koosneb arvukatest koobastest, maa-alustest järvedest. Koobastes võib leida igasuguseid tilkevorme alates lihtsatest koonustest kuni «türgi kalmistu» ja Jan Husi «mälestussambani». Kõik need on looduslikud, tekkinud inimese vahelesegamiseta geoloogiliste aegade vältel.

Brnos külastasime keskkooli, kus õnnetuseks oli vaheaeg, kuid kus kooli direktor meid siiski tutvustas kooli struktuuriga ning tegevusega. Kohustuslik õppeaeg on kaheksa aastat, pärast seda läheb õpilane kas keskeriõppeasutusse või keskkooli, mis valmistab ette kõrgemasse õppeasutusse astumiseks. Selgus ka, et meie neljadviied on seal kõige häbiväärsemateks hinneteks. Kõrgeim hinne on üks.

Õhtuks oli organiseeritud teatri külastamine. Nägime «Sevilla habemeajajat». Meid üllatasid vägagi groteskseid ja lihtsad dekoratsioonid. Kapitaalseid ehitisi nagu «Estonias» ja «Vanemuises» seal ei kasutata. Näitlejate mängutase aga ei erine meie teatrite omast.

Ja tuligi jätta hüvasti ka Brnoga. Viimane linn — Bratislava. Linn ise on uus ja võrdlemisi nägus, siiski tunduvalt erinev eelmistest. Kui Praha ja Brno paistsid silma oma haruldase puhtuse poolest, siis Bratislava jättis veidi halvema mulje. Suurepärane oli aga Doonau ning linna kultuuripark selle kaldal, kohvik, mis mahutab ligi 1000 inimest, ja kinosaal 2400 inimesele.

Peamiseks tegevuseks oli viimaste kroonide «hävitamine», kas õlleks, mõningate väiksemate või suuremate asjade ostmiseks.

Päeva suursündmuseks oli ilmaliku laulatuse külastamine raekojas. Et juhtus olema laupäevane päev, siis toimus rida laulatusi ka kirikutes.

Siinkohal peab märkima, et Tšehhoslovakkia on väga suur traditsioonide maa, kusjuures vanade asemele tuuakse oskuslikult ka uusi, kas või laulatus raekojas, mis toimub sama pidulikult kui kirikus: orelimuusika, pidulik talitus, kuid kiriku ruumide ja õpetaja asemel on raekoja saal ja vabariigi lipuvärvides perekonnaseisuametnik. Miks siis veel püüda kiriku poole!

Hüvasti Bratislava! Jällegi Čierna — piirijaam.

Kõiki rõõmustas südamlik vastuvõtt Tšehhoslovakkias, äärmine viisakus. Mulje oli ainult rõõmustav.

Peale üldiste muljete jäi igaühel kindlasti ka palju individuaalseid mälestusi, kuid neid ei jõua paberile panna. Püir jäi seljataha. Tuju oli kõigil suurepärane. Tšopis toimus vahest selle reisi kõige kurvem osa — lahkumine enamikust reisikaaslastest, kes sõitsid üle Moskva. Tuli ju lahkuda sellistest sõidu ajal väga populaarseks saanud kaaslastest, nagu Pohla, Velts, Enn, Jüride paar ja veel paljudest teistest.

Kuid ega see lahkuminek pole alatiseks, sest grupp tuleb kokku veel kord — lähematel nädalatel Tallinnas.

E. ERISALU

Külaline Moskva raadiost

Neil päevil viibis Tartus Moskva ringhäälingu välissaadete osakonna töötaja sm. J. Artjomova, kes kogus andmeid rahvaste sõpruse kasuks tehtavast tööst Balti vennasvabariikides. Sm. Artjomova külastas ka Tartu Riikliku Ülikooli orientalistikakabinetti ning tutvus kohal olevate õppejõudude ja üliõpilastega, vesteldes orientalistika-alasest õppetööst Tartu Riiklikus Ülikoolis, samuti kabineti laialdasest kirjahetusest mitmesuguste oriendi maadega. Lisaks helilindistati kõnelused orientalistikakabineti noorte õppejõudude sm-te A. Tuulmetsa, Ü. Sirgu ja H. Udamiga. Selle kõige tulemuseks on, et läbi eetri kandub vastavate maade keeltes Tartu Riikliku Ülikooli nimi meie sõpradeni kauges Hiinas, Indias, Indoneesias, Jaapanis ja araabia maades, sest kõigi nende rahvaste keeltega tegeldakse meie ülikoolis. Raadiosaatele eelneb sm. Artjomova kinnitust mööda tutvustav lühiülevaade Eesti NSV kohta vastava maa keeles.

Nagu sm. Artjomova lahkumisel avaldas, jättis Tartu Riikliku Ülikooli orientalistikakabinet temale nii oma sisustuselt kui otstarbelt väga soodsa mulje.

P. NURMEKUND

Tähelepanuks turismihuvilistele

Vastavalt ÜAÜKN Turismi-Ekskursiooni Keskvalitsuse kirjale 31. 01. 1958. a. kuulub Eesti NSV-s komplekteerimisele II kvartalis 1958. a. järgmised turistide grupid:

1. Ühendatud marsruudil Rumeenia—Bulgaaria mais (saabumine välisriiki 9. mail) viibimisega kohapeal 14 päeva (7 päeva Rumeenias ja 7 päeva Bulgaarias); reisikulud kokku (orienteeruvalt) 2000 rubla. Dokumentide esitamise tähtaeg 20. märts k. a.

2. Saksa Demokraatlikku Vabariiki juunis (saabumine välisriiki 2. juunil) viibimisega kohapeal 12 päeva, reisikulud kokku (orienteeruvalt) 2000 rubla. Dokumentide esitamise tähtaeg 5. aprill k. a.

3. Albaaniasse juunis viibimisega kohapeal 12 päeva; reisikulud kokku (orienteeruvalt) 3000 rubla (sõit toimub Moskvast Tiraanani lennukil; tagasi Durresist Odessani laeval II klassis). Dokumentide esitamise tähtaeg 15. aprill k. a.

Sõita soovijail esitada teaduskonna partei- või komsomoliorganisatsiooni sekretäri ning dekaani allkirjadega iseloomustused TRÜ ametiühingukomiteesse. Esitamise tähtajast palume kinni pidada. Hilinemisega esitatud avaldused jäetakse ENSV Ametiühingute Nõukogu poolt rahuldamata.

L. OTSASON,
TRÜ ametiühingukomitee sekretär

KÄÄRIKU SPORDIBAASIS

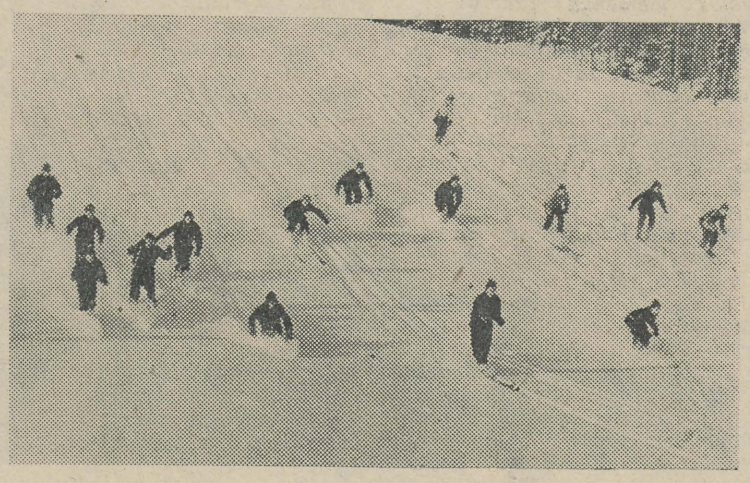

Piltidel: Kääriku peahoone (paremal ülal). Treening suusaisetegevusõhtult (all). Kehakultuurlaste mäel (ülal vasakul).
Joh. MIKU fotod.

Ülikooli suusatajate ülekaalukas võit

Möödunud nädalal lõppesid Otepääl Eesti NSV kõrgemate koolide vahelised suusatamisvõistlused, kus meie ülikooli suusakoondus esines väga edukalt. Esimesel võistluspäeval olid kavas teatesõidud. Naiste 3×5 km võitis TRÜ I naiskond (M. Turk, H.-M. Kiviste ja M. Pruun) ajaga 1:09.17. Teiseks tuli TRÜ II (M. Ojaveer, H. Nurmik, M. Puusepp) ja kolmandaks TRÜ III naiskond (A. Varek, E. Abel, A. Tamme) vastavalt aegadega 1:10.58 ja 1:12.32. Meeste 4×10 km teatesuusatamise võitis konkurentsitult TRÜ I (H. Meema, K. Rebane, U. Kangur ja T. Luik) TRÜ II meeskonna (M. Simson, E. Reitsnik, M. Raid, J. Kaljusto) ees. Ajad vastavalt 2:40.07 ja 2:44.59. Kolmas oli TPI — 2:46.59.

Naiste 5 km suusatamises tuli ENSV kõrgemate koolide meistriks M. Pruun hea tulemusega 20.52. Teine oli M. Turk 22.09 ja kolmas H. Nurmik 22.55. Meeste 15 km-s oli edukaim H. Meema ajaga 58.49. Teise koha omandas T. Luik (59.16) ja kolmanda U. Kangur (60.02).

Suusahüpete võitjaks osutus V. Aluvee (TPI) 208,7 punktiga. Teine oli J. Teras (TPI) 202,6 punktiga ja kolmas A. Rakso (EPA) 157,6 p. Põhjamaade kahevõistluses oli samuti parimaks V. Aluvee. Järngesid sportlased H. Meema ja M. Simson.

Naiste slaalomis esines edukalt TPI sportlane H. Talviste. Teine ja kolmas koht kuulusid siingi meie esindajaile M. Pruunile ja H. Terasele. Samal alal meestele võitis R. Vikard (TPI). Teiseks tuli T. Karu (TRÜ), jättes kolmandaks V. Aluvee.

Võistlused näitasid, et murdmaasõidus on Tartu Riiklikul Ülikoolil teiste Eesti kõrgemate õppeasutuste seas absoluutne ülekaal. Endiselt on aga nõrgemaks kohaks suusahüpped, millest suurel määral sõltuvad ka kahevõistluse tulemused. Siinkohal tahaks stabiilsemat tasakaalu soovida meie parimale hüpetes — Heino Meemale.

Üldkokkuvõttes tuli meistrivõistlustel esikohale ja omandas rändkarika TRÜ esindus 12,5 miinuspunktiga. Järgnesid: 2. TPI 22 miinuspunktiga, 3. Tallinna Pedagoogiline Instituut — 33,7 miinuspunktiga ja 4. EPA 37 miinuspunktiga.

Praegu on ülikooli paremik Otepääl ENSV karikamängudel suusatamises, kus spordiklubil tuli välja panna eraldi võistkond.

R. TRAMM

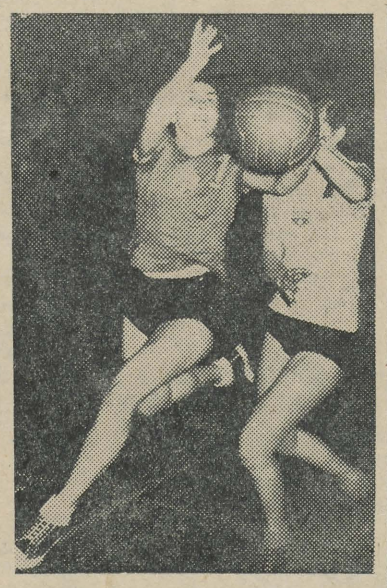

Demonstratsioonkohtumise naiste korvpallis TRÜ I ja II võistkonna vahel võitis I võistkond. Pildil S. Multer ja H. Lukk mänguhoos.

Võistlus ühtse TRÜ spordidressi kavandile

Väga sageli võime praegu võistlustel kohata TRÜ sportiasi soojendusdressides, millel on kõikvõimalikke värvitoone. Selle likvideerimiseks otsustas TRÜ spordiklubi juhatus sisse viia ühtse soojendusdressi kõigile TRÜ sportiastele ning parima dressivariandi leidmiseks korraldada konkursi. Parimate kavandite esitajatele on ette nähtud 3 auhinda:

I — täielik suusavarustus (suusad, sidemed, kepid, saapad),

II — tasuta pääse kaheks aastaks kõigile TRÜ spordiklubi poolt korraldatavatele võistlustele,

III — tasuta pääse üheks aastaks kõigile TRÜ spordiklubi poolt korraldatavatele võistlustele.

TRÜ spordidress ei tohi oma värvidelt kokku langeda ühegi ENSV-s praegu kasutusel oleva spordiühingu spordidressiga.

Lähemaid teateid konkursi kohta võib saada TRÜ spordiklubist.

Kavandite esitamise tähtpäev on 15. märts k. a. Varjunimedega kavandeile tuleb lisada kinnine ümbrik koos esitaja ees- ja perekonnanime, ameti ja elukohaga. Kavandid võib tuua TRÜ spordiklubisse, ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetusse või lasta ajalehe kaastööde kasti TRÜ peahoones.

TRÜ spordiklubi juhatus

Kõigile kohvikukülastajaile

Kohvik-klubi komisjon korraldab 18. märtsil soovikontserdi kõigile kohvikukülastajaile. Soovid palutakse lasta kohvik-klubi kirjakasti. Kirjakast suletakse kontserdisoovidele 10. märtsil. Rutakse soovide esitamisega!

TEADAANNE

Käesoleva semestri esimesel ÜTÜ nõukogu büroo koosolekul muudeti büroo liikmete valvegraafikut ÜTÜ nõukogu ruumes järgmiselt:

esmaspäeval kella 18—19 vastutav sekretär,

teisipäeval kella 18—19 aseesimees temaatika alal,

kolmapäeval kella 18—19 esimees,

neljapäeval kella 18—19 aseesimees organisatsioonilise töö alal,

reedel kella 18—19 konverentsikomisjoni esimees.

ÜTÜ nõukogu

MÕNDA UUEST ÜTÜ PÕHIKIRJAST

Õigusteaduste osakonna nõukogu poolt töötati möödunud semestril välja uus ÜTÜ põhikiri. Põhikirja väljatöötamisel võeti arvesse ÜTÜ esimest põhikirja, üleliidulist põhimäärust ning ÜTÜ nõukogu soovitusi. Uus põhikiri tuleb lähemal ajal arutusele ÜTÜ nõukogus. Oleks aga soovitav, et selle arutamisest võtaksid osa laiad üliõpilaste hulgad, eeskätt teaduslike ringide liikmed. Sel eesmärgil esitamegi järgnevalt põhiseisukohad uuest ÜTÜ põhikirjast.

Mis puutub ÜTÜ organisatsioonilisse ehitusse, siis jääb see samaks. Samaks jääb ka ÜTÜ juhtivate organite moodustamise kord. ÜTÜ kõrgemaks oragniks on uue põhikirja järgi ÜTÜ konverents, mis kutsutakse kokku vähemalt üks kord aastas (§ 13). Nii konverentsi kui ka teiste juhtivate organite ülesanded on põhiliselt samadena fikseeritud, nagu nad praegu praktiliselt esinevad.

Vastavalt uuele põhikirjale on Üliõpilaste Teadusliku Ühingu eesmärgiks «... aktiivse teadusliku uurimistöö organiseerimise baasil aidata ühingusse koondunud üliõpilastel omandada iseseisva teadusliku uurimistöö vilumusi ja metoodikat, üldistada ja populariseerida teaduslike ringide töö kogemusi ja saavutusi» (§ 1).

Oma eesmärgi saavutamiseks ÜTÜ organiseerib ja juhib üliõpilaste teaduslikke ringe TRÜ kateedrite juures; organiseerib ja viib läbi iga-aastased ÜTÜ teaduslikud konverentsid; viib läbi konkursse üliõpilaste paremate teaduslike tööde selgitamiseks ja organiseerib nende kirjastamist; organiseerib üliõpilaste ekskursioone ettevõtetesse, kolhoosidesse, teaduslikesse asutustesse jm.; organiseerib šeflustööd asutustes ja ettevõtetes loengute, ettekannete, konsultatsioonide jne. vormis; organiseerib teaduslike filmide demonstreerimist TRÜ juures; organiseerib üliõpilaste kohtumisi teadlaste ja tootmistöö eesrindlastega; loob sidemeid teiste kõrgemate õppeasutustega ning organiseerib nende üliõpilaste teadusliku uurimistöö kogemuste vahetamist.

Pidevalt on olnud päevakorras küsimus ÜTÜ liikmetest. Pärast ÜTÜ liikmepiletite kaotamist NSV Liidu Kõrgema Hariduse Ministeeriumi poolt on see küsimus veelgi segasemaks muutunud. Praegu on ÜTÜ tõesti selline ebamäärane piirideta organisatsioon, kuhu võetakse kergesti vastu ja kust igaüks võib ise ennast välja arvata. Kõige selle tõttu on uues põhikirjas pühendatud ÜTÜ liikmete küsimusele terve II osa. ÜTÜ liikmeks uue põhikirja järgi (§ 4) võib olla iga üliõpilane, kes tunnustab ÜTÜ põhikirja, töötab ühes teaduslikus ringis ning omab vähemalt ühe valminud teadusliku töö.

Ringis võivad töötada ka teised üliõpilased, kuid kuni neil ei ole teaduslikku tööd, ei saa neid vastu võtta ÜTÜ liikmeks. ÜTÜ liikmeks vastuvõtmist teostab ÜTÜ osakonnanõukogu.

ÜTÜ liikmeks olek paneb loomulikult üliõpilasele teatud kohustused, nagu osavõtt ühe ringi tööst, teadusalaste ja poliitiliste teaduste levitamine jne.

ÜTÜ liikmete õiguseks on valida ja saada valitud ÜTÜ juhtivatesse organitesse, esitada oma töid osavõtuks ÜTÜ poolt organiseeritud konkurssidest ja teaduslikest konverentsidest, avaldada oma töid kogumikes jne. Tuleb taotleda seda, et ÜTÜ poolt organiseeritud kogumikku pääseksid ainult ÜTÜ liikmete tööd ning et teiste kõrgemate õppeasutuste konverentsidele suunataks samuti ainult organisatsiooni liikmeid.

Arvame, et senisest suurem tähtsus tuleb anda ÜTÜ ringidele. Neilt tuleb tulevikus nõuda suuremat enesealgatust (nagu diskussioonide, erikonverentside, ekskursioonide jne. korraldamine, populaarteaduslike brošüüride ettevalmistamine paljundamiseks jpm.). Ka seda põhimõtet on uues põhikirjas arvestatud.

Need on lühidalt põhimomendid, mille kohta tahaks tingimata kuulda nii üliõpilaste kui ka õppejõudude arvamusi. Peale selle on aga tervitatav ükskõik missugune ÜTÜ probleemi ülestõstmine ja sellele lahenduse andmine kas siis ajalehe või seinalehtede veergudel.

V. KRINAL

Toimetaja A. RAUD

MB 01080 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 912

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 7 (360) Reedel, 7. märtsil 1958. a. XI aastakäik

Meie saadikukandidaat NSVL Ülemnõukogusse

VESTLUS SM. V. PAŠKOVIGA

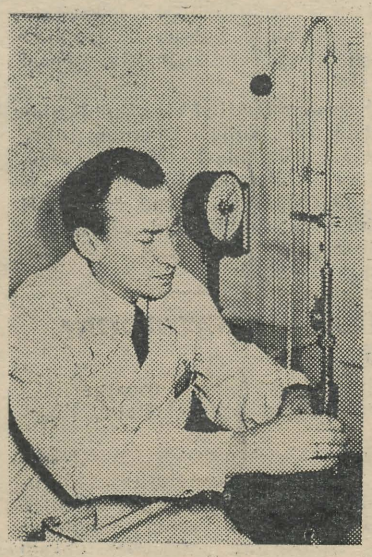

Meie toimetuse liige pöördus mõnede küsimustega NSV Liidu Ülemnõukogu saadikukandidaadi Vabariikliku Struumatõrje Dispanseri peaarsti Vladimir Paškovi poole.

Küsimus: «Teatavasti lõpetasite 1925. aastal Tartu Ülikooli Arstiteaduskonna. Mis on teile üliõpilaspõlvest kõige rohkem meelde jäänud?»

Vastus: «Peab ütlema, et Tartu ülikooliga on seotud peaaegu kogu minu perekond: isa lõpetas ülikooli enne Oktoobrirevolutsiooni, praegu õpivad ülikoolis minu poeg ja tütar. Nende tee on muidugi kergem kui minul omal ajal. Oppida oli raske, sest kuulusin nende üliõpilaste hulka, kes ei saanud elada vanemate kulul ning pidid kõrge õppemaksu tasumiseks ja kallite raamatute ostmiseks raha teenima ise. Suvel töötasin kaasüliõpilastega ehitustöödel, raudteel, mullatöödel. Semestrivaheaegadel andsime eratunde matemaatikas, füüsikas, keemias. Ülikoolis õppides töötasin palgata subassistendina anatoomia-, füsioloogia- ja kirurgiakateedrite juures. Mulle on eriti meelde jäänud füsioloogiakateedri juhataja prof. Aleksander Lüpschütz, kes praegu töötab Tšiilis Santiago ülikoolis.»

Küsimus: «Missuguseid uusi ravimeetodeid on dispanseris viimasel ajal tarvitusele võetud?»

Vastus: «Tähelepanu väärib radioaktiivne joodi isotoop 131, mille kasutuselevõtt struumahaigete uurimisel ja ravimisel on suure tähtsusega. Sel meetodil on terveks ravitud juba üle 200 haige.»

Küsimus: «Kas teil jääb oma aeganõudva põhitöö kõrval mahti ka ühiskondliku töö jaoks?»

Vastus: «Kuue aasta jooksul olin tervishoiutööliste ametiühingu Tartu linnakomitee esimees. Olen võtnud osa Tartu Tervishoiutöötajate Maja asutamisest, samuti tervishoiutöötajate puhkekodu organiseerimisest Valgemetsas. Alates 1947. aastast olen ENSV Tervishoiuministeeriumi teadusliku nõukogu liige.»

Küsimus: «Millega te kõige meelsamini sisustate oma puhkehetki?»

Vastus: «Noorena mängisin kaasa näidendites, praegu ei jätku kahjuks selleks aega, kuid huvi näitekunsti vastu on säilinud. Juba kaua aega olen ka tennise- ja malehuviline. Kahju ainult, et ööpäevas on kõigest 24 tundi: kõigeks selleks, millega oleks vaja või huvitav tegelda, ei jätku lihtsalt aega.»

Küsimus: «Ka üliõpilased tahaksid päeva pikemaks venitada. Ent kas te võiksite meie ajalehe lugejaile öelda (kahtlemata see huvitab neid), kumb teile meeldib rohkem, kas kerge või nn. tõsine muusika?»

Vastus: «Kahtlemata sümfooniline muusika, eriti aga Glinka, Tšaikovski, Schubert ja Grieg.»

Küsimus: «Aga kirjanduse alalt?»

Vastus: «Eesti autoreist on mind kõige rohkem köitnud Vilde ja Tammsaare, edasi pean nimetama Tšehhovit, Aleksei Tolstoid, Henri Barbusse'i ja Charles Dickensit.»

Küsimus: «Mida te sooviksite meie ajalehe kaudu üliõpilastele edasi öelda?»

Vastus: «Mulle on eriti südamelähedaseks saanud D. I. Mendelejevi sõnad selle kohta, et töö — see on meie rõõm ja elutäius. Meie üliõpilastel on praegu sellised õppimistingimused, millest mina omal ajal ülikoolis õppides ei võinud unistadagi. Panen teile südamele: õppige, omandage teadmisi! Esmajärjekorras tahaksin aga pöörduda Arstiteaduskonna üliõpilaste poole ja soovida neile jõudu ja visadust nii õppimiseks kui ka tööks pärast ülikooli lõpetamist.»

KILDE SEFLUSALUSTEST AGITPUNKTIDEST

Keemiahoones asuvas agitpunktis (juhataja sm. Larin) on läbi viidud terve rida huvitavaid üritusi. Palju valijaid tuli kuulama loenguid sellistel teemadel, nagu «Maa kunstlikud kaaslased» (L. Valt), «Aatomienergia võitluses struumaga» (V. Paškov), «Tartu linnast ja tulevikuperspektiividest» (M. Varik) jne. Kahest viimasest loengust võttis osa rohkem kui sada inimest.

* * *

Keemiahoone agitpunktis on valijad saanud juriidilist konsultatsiooni perekonna- ja abielualastes küsimustes. Konsultatsioone on antud ka meditsiinilisel ja pedagoogilisel alal.

* * *

O. Lutsu (end. Näituse) tänavas V Keskkooli ruumes asuva agitpunkti (juhataja sm. Kuus) agitbrigaadidest on edukalt oma tööga toime tulnud sm. Sibula brigaad, kes on valijate kodudes läbi viinud rohkesti vestlusi.

* * *

O. Lutsu tänava agitpunktis on mõeldud sellele, kuidas muuta agitpunkti kohaks, kuhu valijad meelsasti tulevad. Siin leidub nii eesti- kui ka venekeelseid ajakirju, kättesaadaval on valimistega seotud kirjandus. Näitlike agitatsioonimaterjalide paigutusega võib rahule jääda.

* * *

Pühapäeval oli 49. auditoorium tulvil kuulajaid. Akadeemik H. Haberman ja professor P. Vihalem vestlesid kodanliku ülikooli korporatsioonidest. See oli keemiahoone agitpunkti üks rahvarohkemaid üritusi.

* * *

Keemiahoone agitpunkti juures töötab 13 agitbrigaadi 120 agitaatoriga, kes on Ajaloo-Keeleteaduskonna, Matemaatika-Loodusteaduskonna ja Õigusteaduskonna üliõpilased ja õppejõud. Silmapaistvalt töötas oma brigaadiga füüsikakateedri assistent L. Valt.

Kõneleme meie kollektiivi eesrindlikest naistest

Võitluses laste tervise eest

Kes meie kollektiivi liikmeist ei tunneks energilise rühiga heledajuukselist naist, kes täis tööindu ja kasulikke mõtteid kiirel sammul ruttab Tartu Lastekliiniku poole? See on meie Arstiteaduskonna õppejõud meditsiiniliste teaduste kandidaat Leida Keres. Ta on seotud Tartu ja selle ülikooliga juba alates 1934. aastast, millal ta noore üliõpilasena algas siin oma õpinguid ja viis need lõpule 1940. aastaks, saades oma hoolika õppetöö krooniks kiitusega diplomi. Iseseisvasse töösse lülitus ta juba üliõpilasena 1938. aastal, töötades tervishoiumuuseumi sanitaarharidustöö lektorina. Sellelt alalt viis tee teda juba lastekliinikusse, kus on olnud tema peamine tööväli. Pikemat aega töötas ta ülikooli pediaatriakateedri assistendina ja vanemõpetajana ning alates 1956. a. juulist on temale usaldatud TRÜ sünnitusabi, günekoloogia ja pediaatria kateedri dotsendi ülesanded.

Oma põhjalikult ettevalmistatud, sügavalt teaduslike, kuid hästi arusaadavate loengutega köidab ta üliõpilaste tähelepanu läbivõetava aine juurde. Tema loengud mööduvad märkamatult ja loengu lõpul kuulaja tahaks, et see veel edasi kestaks.

Teadusliku töö alal on L. Keres seni uurinud põhiliselt lastehaigusi. Kord kuulsime teda väljendavat: «Kõige suurem kriitika halvas mõttes arstiteadusele on see, kui sureb imik, laps. Nendest on mul kahju. Kui sureb inimene, kes on kõrges vanuses, siis see on loomulik, kuid iga lapse elu on meile väga tähtis. Siin on veel palju vaja teha, et kaotada surevus laste hulgas.» Ja Leida Kerese teaduslik töö peegeldabki võitlust laste tervise eest. Tema 1951. a. kaitstud väitekiri oli kirjutatud teemal «Sooltepõletikkude puhul imikute ja väikelaste roojas leiduvate lahustunud valkude diagnostiline väärtus», mille eduka kaitsmise järel omistati autorile meditsiiniliste teaduste kandidaadi teaduslik kraad. See on tema senises teaduslikus töös muidugi ulatuslikum kliinilis-laboratoorne uurimus, mille eesmärgiks oli laste soolepõletikkude puhul haigete roojas leiduvate lahustunud valkude diagnostilise väärtuse selgitamine. Kirjanduses esinevate vasturääkivuste tõttu omab tema töö praktilist väärtust laste soolepõletikkude diagnostika parandamise alal. Ta selgitas roojas esinevate lahustunud valkude päritolu, mille teadmine omab suurt tähtsust nii lapse füsioloogia kui ka patofüsioloogia seisukohalt.

Leida Kerese valminud teaduslike tööde registris seisab praegu 14 tõsist teemat.

Ühiskondlikust tööst on L. Keres alati innukalt osa võtnud. Ta leidis aega ülikooli ametiühingukomitees õppe-teadusliku töö komisjoni liikmena töötamiseks, oli teaduskonna ametiühingubüroo aktivist jm. Praegu tunneb ta kursusehoolda-jana suurimat muret raviosakonna eesti õppekeelega V kursuse üliõpilaste heaolu ja käekäigu eest.

L. Keres suhtub oma hoolealustesse nagu oma isiklikesse lastesse, külastab neid sageli Kastani tn. internaadis, vestleb individuaalselt igaühega, õpetab neid emalikult, soovib, et tema hoolealustest kasvaksid tõeliselt kultuurselt, igakülgselt kõrgetasemelised nõukogude arstid. See ei jää märkamatuks üliõpilastele. Ka teised kursused igatsevad endale niisugust hooldajat. Tema silma torkavad internaadis (Kastani tn.) kõige väiksemadki puudused ja nende kõrvaldamist nõuab ta ülikooli administratsioonilt range järjekindlusega.

Tekib küsimus — kuidas jätkub tal aega kõigeks. On tal ju veel kodus oma lapsed kasvatada. Näib, et meil on tegemist andeka, energilise inimesega, kes suhtub suurima tähelepanuga oma kaasinimestesse ja nende muredesse. Olgu märgitud, et suure usalduse ja igatsusega ootavad emad oma haigestunud lapse voodi juurde L. Kerest, kes ravib asjatundlikult väikest patsienti, jagades sealjuures õpetusi emale lapse tervise eest hoolitsemiseks.

Selle tubli naise eesmärgiks on siiras, aus töö ja võitlus noorsoo tervise säilitamise eest, temast on kaugel väiklane intrigeerimine ja madal kadedus. Võime teda seada meie kollektiivi parimate eeskujude sekka ja tunda puhast rõõmu tema töö edust. *I. MAAROOS*

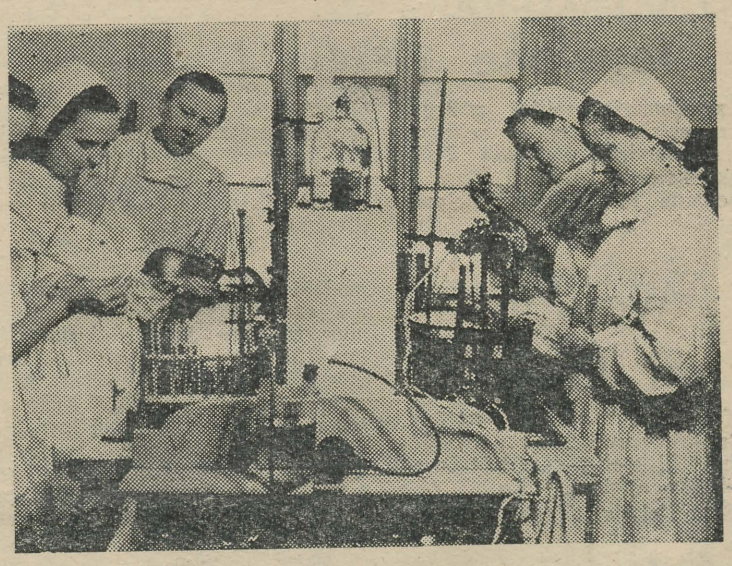

Dotsent L. Keres praktikumi juhendamas.

Joh. MIKU foto

Valijate kohtumine sm. F. Klementiga

Pühapäeva pärastlõunal toimus V Keskkoolis, kus asub TRÜ šeflusalune agitpunkt, valijate kohtumine NSV Liidu Ülemnõukogu saadikukandidaadi Feodor Klementiga.

Kooli saali oli kogunenud hulgaliselt valijaid. Koosoleku avas agitpunkti juhataja sm. Kuus, kes andis sõna saadikukandidaadi usaldusmehele sm. Mõtlikule. Kõneleja ütles, et sm. Klement, kuuludes NSV Liidu Ülemnõukogu praegusesse koosseisu, on rahvasaadikuna ära teinud palju tööd. Ta on aktiivselt osa võtnud Ülemnõukogu Seaduseelnõude Komisjoni tööst. Sm. Klement on alati tähelepanelikult ja asjalikult suhtunud tema poole pöördunud valijate muredesse ning aidanud üleskerkinud küsimusi printsipiaalselt lahendada. Lõpuks kutsus sm. Mõtlik koosolijaid üles toetama sm. Klementi kandidatuuri.

Valijate tugev aplaus oli üleskutsele vastuseks.

Sõna võttis sm. Klement, kes kõneles NSV Liidu Ülemnõukogu, samuti enda kui ühe selle liikme tööst. Esineja peatus ka ülikooli töö küsimustel.

Koosolek lõppes kontserdiga, mille sisustasid Tartu raudteelaste klubi ja V Keskkooli isetegevuslased.

M. LAID

Neist, keda me ei näe

Vähesed on vist tähele pannud peahoone koridoris ust, millel on silt «Võõrastele sissekäik keelatud!». Kuid astume siiski sinna keelatud ukse tagusesse ruumi. Oleme sattunud tavalisele lihtsurelikule täiesti võõrasse maailma — ülikooli telefonikeskjaama aparaadiruumi.

Et õhtupoolikul on pinge pisut väiksem, siis on töötaja sm. Marta Valk nõus tutvustama meid keskjaama töö keerulise mehhanismiga. Meie ees süttivad ja kustuvad lambikesed, ühendatakse ja lõpetatakse kõnesid, võetakse vastu kaugekõnesid. Ja tõepoolest on kõrvalt vaadates raske uskuda, et kõige sellega tuleb toime üks naistöötaja. Sm. Valk aga väidab, et keskjaama töötajad tulevad tööga hästi toime.

Päeva pingerikkaima osa moodustab hommikupoolik, eriti loengute vaheajad. Juhtub sedagi, et abonemendid muutuvad rahutuks, kui ühendust ei anta silmapilkselt, ja kirjutavad selle keskjaama töötajate tähelepanematuse arvele. Kuid paljud kõnelda soovijad ei tea, et nemad pole ainukesed, vaid sageli on järjekorras kümme ja rohkemgi soovijat ning kõikide soovi korraga rahuldada pole kuidagi võimalik.

Tutvume lähemalt keskjaama töötajatega. Oma suurepärase töövilumuse on nad omandanud praktilises töös. Sm. Valk asus keskjaamas tööle kohe selle rajamisest peale. Temast kaks nädalat hiljem sm Oja, kes omandas praktilisi kogemusi juba oma kolleegilt. Ja alates sellest ajast teenindab telefonikeskjaam kaugelt üle saja abonemendi. Paljud telefoni kasutajad pole üldse teadlikud, missugust pinget nõuab töötajalt nii lihtsana näiva kõneluse võimaldamine. Tööpäev kestab seitse tundi ja kõik need tunnid tuleb töötada automaadina, hetkekski vabanemata pingest. See töö nõuab häid närve, rahu ja eelkõige head tahet.

Mis puutub aga töötingimustesse, siis peab ütlema, et need pole sellise pingerikka töö jaoks mitte täiesti vastavad. Loenguvaheaegadel, kui tööpinge saavutab oma haripunkti, segab tunduvalt tööd koridorist kostev kära. Seda viga püüti parandada, uks kaeti vildiga ja mõneks ajaks oli rahulikum, kuid mitte kauaks. Ilmusid uued segajad — koid, kes asusid elama ust katvasse vilti... ja uued segajad vahetati vanade vastu... Ruumis puudub päevavalgus ja loomulik ventilatsioon.

Kuid hoolimata kõigest on meie nähtamatud abistajad alati viisakad ja vastutulelikud kõigile abonementidele.

P. MAIK

Kohusetruu töötaja

Töökäsu ootel.

Joh. MIKU foto

Kaheksa-aastaselt hakkas ülikooli transporttööline Salme Mõru, kes on nüüd ületanud juba 60 aasta piiri, endale ise elatist teenima, esialgu karjasena. Alates 24. augustist 1942. aastast töötab ta ülikoolis transporttöölisena. Oma töökohustuste täitmisse suhtub sm. Mõru äärmise kohusetruudusega, mitte säästes vaeva ja aega. Samuti on hinnatavad tema teened puhtuse ja heakorra loomisel ülikooli territooriumil. Hästi on sm. Mõru töötanud ka ülikooli katsepõldudel hobusemehe-maaharijana.

Sm. Mõru läbisaamine kaastöötajatega on sõbralik. Ta on alati valmis aitama, kui ta abi vajatakse. Sm. Mõrule on korduvalt avaldatud tänu ja kiitust TRÜ rektori käskkirjas. Ütelgem talle siis naistepäeva puhulgi suur aitäh tema hea töö eest. *P. ELTERMAN*

Kõneleme meie kollektiivi eesrindlikest naistest

Energiline kateedrijuhataja

Kui me rahvusvahelise naistepäeva puhul kordki aastas mõtleme meie ülikooli naiseesrindlaste suurele tööle, tõuseb nende hulgast kahtlemata esile sm. Lydia Roots. Kes Ajaloo-Keeleteaduskonnas ja mujalgi ei tunneks seda energilist kateedrijuhatajat, ühiskonnategelast ning printsipiaalset inimest?

Sm. L. Roots töötab meie ülikoolis alates 1944. aastast. Kogu selle aja kestel on sm. Roots töötanud tublisti meie üliõpilaste õpetamisel ja kasvatamisel ning kateedri õppe-, teadusliku ja kasvatustöö organiseerimisel. Kõigi nende aastate kestel on ta täitnud suurt koormust õppetöö alal, andes oma loengutes, praktikumides ja konsultatsioonides üliõpilastele ühtlasi edasi teaduse kõige uuemaid saavutusi. Kateedrijuhatajana on sm. Roots osutanud suurt energiat ja järjekindlust kõigi raskuste ületamisel ja kateedri edukale tööle takistuseks olevate kitsaskohtade kõrvaldamisel. Seejuures abistab ta pidevalt nii kateedri töötajaid kui ka üliõpilasi sõbralike nõuannetega.

L. Roots paistab silma nii teadlasena kui ka teadusliku töö organiseerijana. Alles hiljuti ilmus trükist tema poolt kirjutatud monograafia «Schleswig-Holsteini küsimus ja Euroopa riigid aastatel 1863—1864». Selle kirjutamisel tugineb autor rikkalikule allikmaterjalile paljudes Euroopa rahvaste keeltes ning esitab hulgaliselt teaduslikke järeldusi ja üldistusi.

Sm. Rootsile kuulub vaieldamatult initsiatiiv «Skandinaavia kogumiku» väljaandmisel ning ta on teinud suure töö selle kogumiku kahe ilmunud köite toimetamisel.

Vaatamata suurele koormusele õppe- ja teaduslikus töös võtab

sm. Roots aktiivselt osa ühiskondlikust elust. 1951. ja 1955. a. valiti sm. Roots ENSV Ülemnõukogu saadikuks, kusjuures aastail 1951—1955 oli ta ka ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi liige. Rahvasaadikuna on sm. Roots osa võtnud väga mitmesuguste küsimuste lahendamisest.

Inimesena printsipiaalne, südamlik ja vastutulelik — sellisena on sm. Roots võitnud meie üliõpilaste ja õppejõudude lugupidamise.

H. PIIRIMÄE

Tubli õppejõud ja ühiskonnategelane

Tagasihoidlik, mitte millegagi silma paista tahtev — niisugune on Aleksandrine Peterson, NLKP ajaloo kateedri õppejõud. Tema töö õppejõuna ja ühiskonnategelasena kohustab aga teda esile tõstma.

Kuhu küll ei jätkuks Aleksandrine Petersoni?

Käesoleva aasta sügissemestril täitis ta kõige suurema õppekoormuse kateedris. Õppetöö kõrval leidub tal aga aega ka kasvatustööks: sm. Peterson võtab sageli osa gruppide komsomolikoosolekutest, aitab alati lahendada üliõpilastel mitmesuguseid küsimusi, mis kerkivad esile nende õppetöös, aga ka eraelus. Ka teadusliku tööga on hakanud sm. Peterson aktiivsemalt tegelema.

Suure ja laiahaardelise töö kõrval ülikoolis töötab sm. Peterson ka väljaspool ülikooli partei ajaloo õpperingi juhendajana Tartu Naha- ja Jalatsite Kombinaadis. Tema organiseeris selle, tema leiab ka huvitavaid töövorme selle töö teostamisel.

Sellepärast on põhjust rääkida Aleksandrine Petersonist kui töökast ja aktiivsest nõukogude naisest.

S. LEPIK

Avaldame tänu

Tahaksime kogu südamest õnnitleda rahvusvahelise naistepäeva puhul filosoofiakateedri laboranti Ludmilla Kokinat.

Sm. Kokina töötab juba palju aastaid kateedris, olles üheks tema «vanimaks» liikmeks. Kogu suur tehniline ja organisatsiooniline töö lasub tema õlgadel. See töö ei ole sageli märgatav, kuid ilma selle «märkamatu» tööta ei või me leida auditooriumi loengute jaoks, õigeaegselt saada seminariõppuste plaane ega tutvuda üksteise teaduslike uurimistöödega. Igaüks meist on temalt «pähe saanud» kalendaarsete plaanide mitteõigeaegse esitamise eest, tasumata ametiühingu liikmemaksude eest, katse eest «mitte teada» järjekordse istungi või koosoleku toimumisest. Just selle erakordse nõudlikkuse, täpsuse, vastutulelikkuse ja korra eest kõiges me täname Teid, Ludmilla Kokina!

TRÜ filosoofiakateedri meesliikmed

Sõbralik ja abivalmis

Ülikooli peres on vähe neid, kes ei tunne meie kollektiivi üht aktiivsemat liiget, poliitilise ökonoomia kateedri assistenti Linda Paglantit.

Juba mitmendat aastat on Majandusteaduskonna partei-algorganisatsioon usaldanud talle sekretäri asetäitja vastutusrikka ülesande.

Heade organisaatorlike võimetega, kohusetundlik, täpne, nõudlik nii enese kui ka teiste suhtes, seltsimehelik — sellisena võib teda iseloomustada oma tööpostil.

Oskuslikult poliitilise ökonoomia seminare läbi viies ja Majandusteaduskonna komsomoliorganisatsiooni kõigist üritusist osa võttes on sm. Paglant tihedas koostöös meie üliõpilasperega. Juba mitmed üliõpilased on astunud tema soovitusel ÜLKNÜ ridadesse.

Sõbraliku ja abivalmis seltsimehena väärib ta meie kõikide lugupidamist ja esiletõstmist rahvusvahelise naistepäeva puhul.

L. PIHLAK

Juuli Kuljus tööpostil

Keskjaam annab ühenduse Ülikooli tänava ühiselamuga. Telefonis kostub sõbralik, energiline hääl, küsides soovi järele. Ja soov täidetakse, elagu siis telefonile kutsutu kõige kaugemas või kõrgemas toas. Sageli aga pole vajagi minna kutsutut otsima, sest valvur teab, et ta on välja läinud või ära sõitnud.

Üliõpilastega saab valvur sm. Kuljus hästi läbi, nagu ta ise ütleb. Ja miks ka mitte, olles nõudlik üliõpilaste suhtes on ta seda eelkõige iseenese suhtes. Ilma temata oleks aga üliõpilastel läbi saada üpris raske.

Ülikoolis on sm. Kuljus töötanud juba alates 1939. aastast, selles majas valvurina üheksa aastat. Selle aja jooksul on ta majaga n. ö. kokku kasvanud. Tööks pole aga mitte ainult telefonikõnede vastuvõtmine. Tuleb valvata puhtuse järele ühiselamus, võtta, kui vaja, hari ja lapp kätte, rutata appi, kui juhtub veevärgi- või elektririke, likvideerida korrarikkumised, mida, tõsi küll, juhtuvat harva — ühe sõnaga, hoida kõigel «silm peal». Sm. Kuljus tuleb sellega hästi toime, teda hinnatakse üliõpilaste keskel nagu ka kogu majandusosakonnaski. Soovime meiegi talle jõudu ja tervist edaspidiseks tööks.

O. KADAK

Üliõpilane-luuletaja

Kes Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilastest ei tunneks «Sõnajala õie» autorit, tagasihoidlikku, hapra välimusega tütarlast, Lehte Hainsalu!

Iseloomustada teda igapäevases stiilis tunduks kahvatu ja väheütlev; tema luuletused räägivad temast kõige veenvamat keelt. Niisugune ta on — meie Lehte — rahulik, pisut endasse tõmbunud, kes oma usaldusega naljalt igaühele ei lähene ja keda kunagi ei kuule hädaldamas oma murede pärast. Lehte on inimene, kes austab tööd ja hindab inspiratsiooni. Mäletan teda möödunud eksamisessioonil valmistumas kirjanduse eksamiks. Oli ju tema üks neist, kes läks vastama kõige põhjalikuma ettevalmistusega, olles materjali mitu korda läbi töötanud. Samuti teavad paljud kas või sedagi, et Lehte uus poeem «Kanarbik» on paljusid kordi ümber tehtud, ikka ja jälle paran-

datud ja täiendatud. Lehte ei pea kirjutatud luuletust kunagi lõplikuks; enne trükkiminekut teeb see läbi mitmeid moondumisi.

Ühtlasi on Lehtes palju julgust — kirjutada ja oma loomingut kaitsta, aga ka ebaõnnestumisi ja märgist möödalaskmisi tunnustada. Kes võtsid osa Lehte esikkogu arutelust kirjandusringis, teavad seda väga hästi.

Ei usu, et Lehte Hainsalu hakkaks käima ammutallatud teid — selleks on temas liiga palju meeleerksust, siirast maneerita loodusetunnetust ja malbet elurõõmu. Mäletan, et Kasahstani-päevil, tuhandeid kilomeetreid eemal Eestist ja Tartust, sai Lehte Hainsalu väike raamatuke nii hinnatavaks, et selle õnnelikku omanikku lausa rünnati. Võib-olla just nende väärtuste pärast.

Tahaksime uskuda, et Lehte luuletaja-mina muutub ikka kindlamaks ja isikupärasemaks ja et tema looming saaks vajalikuks paljudele inimestele — kirjandusliku väärtusena.

S. KIVIOJA

Tartu Riikliku Ülikooli kommunistlikele noortele ja noortele!

Ülikooli komsomoliaktiivi üleskutse, vastu võetud 26. veebruaril 1958

Nõukogude noormehed ja neiud, täites NLKP XX kongressi otsuseid, töötavad ennastsalgavalt kommunistliku ülesehitustöö kõigis sektoreis. Nad sammuvad uue maailma ehitajate eesmistes ridades, näitavad kõigi oma tegudega ustavust kommunistlikule parteile. Ka Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilased on alati järgnenud partei üleskutsetele, asudes neis püstitatud ülesannete täitmisele. Seda tõestab üliõpilaste aktiivne osavõtt viljakoristamisest uudismaadel ja vabariigi kolhoosides, aktiivne osavõtt spordibaaside ehitamisest.

Kuid üliõpilased võivad teha veelgi rohkem. Kuigi üliõpilaste käsutusse on antud mitmeid uusi ühiselamuid, ei rahulda need veel täielikult meie vajadusi. Kommunistlike noorte ja kogu üliõpilaskonna ühisel jõul saame siin olukorda parandada. Lööme ise õppetööst vabal ajal käed külge uute ühiselamute ehitamisele ja aitame lahendada ning ellu viia NLKP Keskkomitee pleenumi otsust elamuehituse kohta.

Lähtudes konkreetsetest tingimustest **kuulutab komsomoliaktiiv komsomoliehitusteks uue ühiselamu, 8-korterilise elamu ja staadioni ehitustööd.** Aitamegi üliõpilasjõududega kaasa uute ühiselamute ja spordibaaside ehitamisele.

Igaüht, kes töötavad ühiselamu ehitamisel kevadsuve perioodil vähemalt 40 tööpäeva, kindlustatakse juba eesoleval sügisel paremate elamisvõimalustega, uue ühiselamu valmimisel aga majutatakse uude ühiselamusse.

Ühiselamu ja elamu ehitamisel töötavad üliõpilased saavad tasu vastavalt tööle, suures enamuses kindlustatakse neid erirõivastusega.

Alates märtsikuust viiakse läbi kursused müüritööliste, krohvijate jne. erialale. Kursuse lõpetajad omandavad IV kategooria õpitud erialal.

Komsomoliaktiivi nõupidamine kutsub üles kõiki kommunistlikke noori ja üliõpilasi töötama ühiselamu ehitamisel käesoleval aastal 40 tööpäeva, elamu ehitamisel kuni selle valmimiseni sügisel ja spordibaasi ehitamisel 15 töötundi.

ARUTATI AMETIÜHINGUORGANISATSIOONI TÖÖD

Möödunud reedel arutati Majandusteaduskonna parteiorganisatsiooni koosolekul teaduskonna ametiühingubüroo tööd. Aruandega esines büroo esimees sm. Rannak, kaasaruandega TRÜ ametiühingukomitee aseesimees G. Rekker.

Koosolekul märgiti, et ametiühingubüroo on Majandusteaduskonnas teinud mõningat tööd üliõpilaste poliitilise ja kultuurilise kasvatuse alal. Töös on aga ka terve rida lünki. Büroo on seni pööranud vähe tähelepanu üliõpilaste elu-oluliste küsimuste lahendamisele. Pole jälgitud temperatuuriolusid ühiselamuis, samuti olukorda köögi kasutamise osas jne. Vanemuise tn. 46 asub ka puhvet, kuid raske on sealt vaheaegadel midagi saada — vaheaeg on lühike ja üliõpilasi palju. Tuleks mõelda, kas ülikoolis ei saaks organiseerida iseteenindavaid puhveteid.

Ametiühingubüroo peab senisest rohkem tähelepanu pöörama ka üliõpilaste vaba aja sisustamisele. Nõuti, et paremini sisustataks puhkeõhtuid ning propageeritaks üleülikoolilisi üritusi (Raud, Köörna jt.).

Büroo pole peaaegu üldse tegelnud rühmaorganisaatorite töö juhendamisega. On aga loomulik, et büroo annaks oma liikmetele ja rühmaorganisaatoritele rohkem ülesandeid ja seda juba konkreetselt (Rekker, Köörna).

Teaduskonna seinaleht ei seisa vajalikul tasemel. Sisuliselt on välja antud ainult kaks uut numbrit, kuna tähtpäevade tähistamisel on lihtsalt vahetatud üksikuid artikleid.

Kõik need puudused ametiühingubüroo töös on olulisel määral tingitud sellest, et Majandusteaduskonna ühiskondlikud organisatsioonid on töötanud omaette. Nõuti sidemete tihendamist ametiühingu ja komsomoliorganisatsiooni vahel.

Arutatavas küsimuses võeti vastu otsus.

V. KRINAL

VÄÄRTUSLIK SAADETIS INDIAST

TRÜ orientalistikakabinetile saabus hiljuti India-Nõukogude Kultuuriühingu peasekretärilt India haritlaselt Kirtikumar Fultšand Došilt asukohaga Bombays väärtuslik saadetis kõigist vana-india muinasjuttude kogudest kuulsaima kogu «Pantšatantra» hindikeelse tõlke kolme köite näol, mis kannab pealkirja «Saral Pantšatantra» (Lihtsustatud Pantšatantra).

India on selle vanade valmide maailma rohkearvuliste lugude looja. Tõsielu elementide õpetamise alal valm-muinasjutu ebatõelisuse kaudu pole tõepoolest leida ühtki teist teost. Loodame, et noorte õpetamisel ja neile meelelahutuse pakkumisel, samuti ka täiskasvanute lugemishuvi äratamisel saavutab lihtsustatud Pantšatantra edu.

«Pantšatantra» otseseks tähenduseks on: viiejaoline raamat. Pantšatantra koosneb viiest raamjutustusest ja kujutab endast umbes meie ajaarvamise alguses Indias koostatud muinasjuttude, valmide, sententside jne. kogu. Tema arvatavaks koostajaks peetakse brahmaan Višnut, kes ammutas selleks vajaliku materjali igivanast valmide varamust. Kindlasti jutustati loomavalme juba ürgses ühiskonnas. Ent antiikajal sai neist orjade poolt meeleldi viljeldav kirjandusliik. Kui orjandus muutus üldiseks ja massiliseks nähtuseks, kasutasid ka ekspluateeritavaile kaasatundjad meeleldi loomavalme selleks, et nende kaudu õelda tõtt julmadele orjapidajatele, kuna teisiti poleks saadud seda teha. Pantšatantra sisaldabki tervet hulka selliseid kritiseerivaid loomavalme.

Nagu juba tähendatud, koosneb Pantšatantra viiest raamjutustusest, millesse tihti põimuvad vahele liidetud jutustused.

Esimene neist jutustustest sisaldab manitsust, et sõbrad ei peaks laskma endid kellegi kolmanda laimust teineteise vastu üles ässitada, nagu see igapäevases elus ja despootide välis- ning sisepoliitikas kahjuks liiga sageli toimub (valm: šaakal lahutab lõvi sõnnist).

Teine kasvatab üksmeelt rahva hulgas (valm: üksmeelsed tuvid põgenevad küti käest koos võrguga, millesse nad olid püütud, sest juht juhtis neid õigesti).

Kolmas õpetab, et rahvas võib kavalusega võita vaenlase, kes tunneb end julgena oma kindluses (valm: vareste võitlus öökullidega).

Neljas õpetab, kuidas kavalpea võib end päästa tugevama, kuid rumalama võimu käest (valm: ahv ja krokodill).

Viies jutlustab kaalukust.

Euroopasse rändasid Pantšatantra lood Indiast kaubateid kaudu, osalt suulisel edasikandmisel paigast paika ja rahvalt rahvale, osalt aga algselt sanskriti keeles kirjutatud tekstide tõlgete kaudu ühest keelest teise. Nii tõlgiti Pantšatantra juba 6. sajandil m. a. j. pärsia keelde ja viimasest edasi süüria keelde. 8. sajandil valmistati araabia ning 12. sajandil heebrea tõlge. 13. sajandil toodi Pantšatantra heebreakeelne tekst Rooma, kus keegi ristitud juut tõlkis selle ladina keelde pealkirja «Liber Kelilae et Dimnae» all. Siit levisid Pantšatantra lood kõikidesse Euroopa maadesse, muuhulgas ka Eestisse.

TRÜ Pearaamatukogus leidub üks komplekt «Pantšatantrat» sanskriti keeles, nimelt «Panchatantra» I—V. Asja Indiast saabunud hindikeelne komplekt on meil aga ainus.

TRÜ noorte indoloogide ees seisab austav ülesanne tõlkida «Pantšatantra» eesti keelde. Sel puhul osutab kõnesolev hindikeelne tõlge talle omase keelelise lihtsusega ning kergeltmõistetavusega tõlkijaile suurt abi.

P. NURMEKUND

ÜTÜ

KÜMNENDAKS AASTAPÄEVAKS

1944. a. avas meie iidne alma mater uuesti oma uksed õppetööks. Juba esimestel töökuudel tekkis nii üliõpilaste kui ka õppejõudude algatusel üksikuid teaduslikke ringe, mis koondasid endi ümber aktiivsemaid ja teadusehimulisemaid üliõpilasi. Sellisteks veteranideks teaduslike ringide hulgas võib pidada eesti keele, ajaloo-, keemia- ja farmaatsiaringi.

1945. aasta lõpuks tegutses ülikoolis juba pidevalt 13 üliõpilaste teaduslikku ringi, mille arv 1946/47. õppeaastal oli juba 19, haarates umbes 600 üliõpilast. Üliõpilaskonna kiire kasv ja aktiivsus teadusliku töö alal lõid soodsa eelduse teaduslike ringide tegevuse edasiseks avardumiseks. Seoses sellega kerkis täie teravusega üles ringidele uute organisatsiooniliste vormide leidmise küsimus. Tuleb tähendada, et selle ajani töötasid ringid suuremalt jaolt omapead ning nende töö oli juhuslikku laadi. Aktiivseteks töötajateks neis ringides olid sageli ainult üksikud üliõpilased, kuna laiemad üliõpilashulgad jäid sellest tööst kõrvale või võtsid ringide referaatkoosolekutest osa passiivsete kuulajatena. Need ringid olid nõrgalt seotud erialaste kateedritega, samuti oli raske nende majanduslik olukord.

1947/48. õppeaastal pöörasid üliõpilaste ametiühingukomitee ja ELKNÜ TRÜ komitee rohkem tähelepanu üliõpilaste teaduslikule tööle. Järgides teiste nõukogude ülikoolide eeskuju peeti vajalikuks ka meie ülikoolis Üliõpilaste Teadusliku Ühingu asutamist. Siin võttis initsiatiivi enda kätte koos eespoolmainitud organisatsioonidega EK(b)P TRÜ organisatsiooni büroo, kelle ettepanekul TRÜ Õpetatud Nõukogu kinnitas 20. veebruaril 1948. a. 11-st üliõpilasest koosneva ÜTÜ organiseerimiskomitee. Vastloodud organiseerimiskomitee esimeheks määrati Arstiteaduskonna üliõpilane Heiti Kadastik, aseesimeesteks Evi Prink ja Marta Lõhmus ning vastutavaks sekretäriks Akivo Lenzner. Järgmisel päeval, s. o. 21. veebruaril 1948. a. kutsus ÜTÜ organiseerimiskomitee kokku kõikide olemasolevate üliõpilaste teaduslike ringide esimeeste, teaduskondade ametiühingukomiteede esindajate ja teaduskondade komsomoliorganisatsioonide sekretäride ühise koosoleku ÜTÜ asutamiseks. Seda päeva tulebki lugeda TRÜ ÜTÜ asutamise kuupäevaks.

Algas pingerikas organiseerimistöö, kusjuures organiseerimiskomitee võttis mõningal määral eeskujuks Leningradi A. A. Ždanovi nimelise Riikliku Ülikooli ÜTÜ organisatsiooni ja töökogemusi. Vastavalt ülikooli tolleaegsele struktuurile moodustati teaduskondade järgi 9 osakonda, kuhu kuulus ainult 13 ringi.

Organiseerimiskomitee pingelise töö viljana valmis ÜTÜ põhikiri, mis võeti vastu 31. märtsil 1948. a. ja mis kinnitati TRÜ Opetatud Nõukogu poolt samal aastal. Tuleb märkida, et ÜTÜ esimene põhikiri kannatas terve rea sisuliste ja vormiliste puuduste all, mistõttu ta peagi asendati Kõrgema Hariduse Ministeeriumi poolt kinnitatud tüüppõhikirjaga.

Seega oli meie Üliõpilaste Teaduslik Ühing põhiliselt organiseeritud ja nüüd kerkis üles küsimus organiseerimiskomitee likvideerimisest, ÜTÜ üldkoosoleku läbiviimisest ja ÜTÜ nõukogu valimisest. ÜTÜ I üldkoosolek toimuski 1948. aasta novembris tolleaegses marksismi-leninismi kateedri suures auditooriumis, kus valiti 11-liikmeline ÜTÜ nõukogu.

Valitud ÜTÜ nõukogu asus täie tõsidusega ÜTÜ töö juhtimisele. Vaatamata kogemuste puudumisele üliõpilaste teadusliku töö organiseerimiseks, võis ÜTÜ organiseerimiskomitee esimese aasta möödudes jääda rahule saavutatuga, sest oli pandud kindel baas ühingu jätkuvaks väljakujunemiseks ja meie ülikooli üheks suuremaks massiorganisatsiooniks muutumiseks.

A. KAASIK

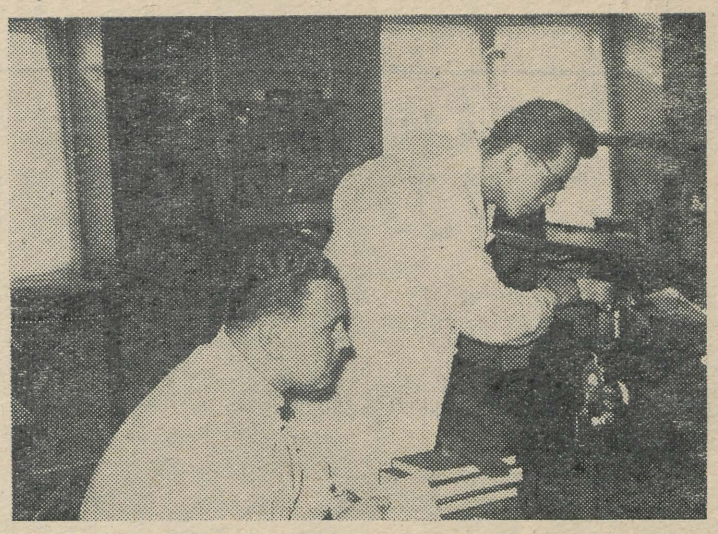

Üldkeemia ringi liikmed V. Loodmaa (vasakul) ja T. Toomsoo teaduslikul tööl elektrokeemia laboratooriumis. *E. LINSI foto*

Töö mitmekesisemaks

Kehakultuuriosakonnas töötab vastavalt erialadele 6 ÜTÜ teaduslikku ringi liikmete arvuga 112 üliõpilast. Arvuliste näitajate osas paistab kõik korras olevat. Ent vaadates lähemalt tööd ringides selgub, et suure protsendi liikmete arvust moodustavad passiivsed liikmed, kes ise teaduslikku tööd ei tee, tihti loobuvad töökoosolekute külastamisest. See on võimalik ÜTÜ liikmeks olekule kindlate piirjoonte tõmbamata jätmise tõttu. Selles osas näib lahenduse toovat uus ÜTÜ põhikiri, kus ühe olulisema punktina on sisse toodud küsimus ÜTÜ liikmeks olekust.

Puuduseks ÜTÜ töös meie osakonnas on kindlasti ka töö mahutamine vaid referaatkoosolekute raamidesse. Korraldatakse küll ka teist laadi üritusi, nagu näiteks filmide demonstreerimised, kohtumised kogenud spetsialistidega, raamatukogu külastamine, ent seda harva ja ikka samade ringide poolt.

Nii võiks lugeda aktiivsemateks ja huvitavamate üritustega töötavateks ringideks suusaspordi- ja kergejõustikuringe. Suusaspordiringis on sel õppeaastal organiseeritud mitmel korral filmide demonstreerimisi tehnika analüüsiks ja tutvumiseks suurvõistluste käiguga, kohtutud meistersportlase Uno Kajakuga, kes jagas võistlusmuljeid ja kogemusi treeningu alalt. Kergejõustikuring organiseeris lahtise ringikoosoleku, kus tutvustati kogu teaduskonna üliõpilastele mitmete teadusliku töö tegemisel vajalike aparaatide ja mõõteriistade kasutamist.

Mõndagi huvitavat on pakkunud teised ringid. Nii ilmub võimlemisringilt regulaarselt foto- ja seinaleht, mis kajastab kogu ülikooli võimlejate pere elu. Ujumisringis toimusid väga huvitavad kohtumised sm-te Elkeni, Mõtliku ja Nõvandiga. Kohtumisel sm. Elkeniga kuuldi võistlusmuljeid Soome—Eesti matškohtumiselt ujumises 1957. aastal. Sm-d Mõtlik ja Nõvandi aga rääkisid ujumisspordist kodanlikus Eestis. Üritused olid huvitavad, küsimusi palju. Ent pärast seda tuli vaikus. Sellise kampaanialikkuse all kannatavad oma töös kõik meie osakonna ringid.

Osakonnanõukogu ülesandeks jääb edaspidi veel rohkem tähelepanu pöörata sellele, et töö ringides toimuks regulaarselt, et rohkem arutataks praktiliselt tähtsaid probleeme ja võetaks plaani huvitavaid üritusi. Töö ja ürituste mitmekesisus ongi tagatiseks aktiivsele osavõtule. Siin on veel palju ära teha osakonnanõukogul, ringide juhatustel ja ka lihtliikmetel. Abi saamiseks võime, nagu alati, pöörduda ÜTÜ kehakultuuriosakonna teadusliku juhendaja sm. Parise, kehalise kasvatuse ja sporditeooria kateedri õppejõu sm. Laidvere ja aspirant sm. Viru poole. Nemad on õppejõudude kaadrist alati esimesed, kes löövad kaasa kõigile ÜTÜ üritustele osakonnas. Sealjuures leiab sm. Viru aega ja tahet ka ujumisringi liikmete Proosi ja allakirjutanu juhendamiseks ettekannete koostamisel märtsi lõpus toimuvaks Balti vabariikide kehalise kasvatuse alaste kõrgemate õppeasutuste konverentsiks.

M. LUUD,
ÜTÜ kehakultuuriosakonna nõukogu esimees

Konverentsiettekannete teesidest

Möödunud õppeaastal tegi ülikooli ÜTÜ nõukogu katset ettekannete teeside trükkimisega enne teaduslikku konverentsi. Kuid ettevõte nurjus täielikult üliõpilaste oskamatuse tõttu korralikke teese kirjutada. Teiseks ei pidanud üle poolte konverentsil esinejatest kinni teeside laekumise tähtajast ja nii tulid mitmed teesid alles nädalase hilinemisega. Selles muidugi, et paljud esmakordselt teaduslike tööde teese kirjutavad üliõpilased ei osanud seda nõuetekohaselt teha, on süüdi ka ÜTÜ nõukogu, kes ei andnud eelnevalt informatsiooni, missugused peavad välja nägema ühtlustatud teesid. Kuid kindlasti suhtusid asjasse liialt kergekäeliselt ka paljud juhendavad õppejõud (kehakultuuriosakond). Nii võis täiesti õnnestunuks lugeda ainult ca 1/3 teesidest, kuna ülejäänud kujutasid rohkem annotatsioone töödele, sageli isegi mitte seda. Paljudel juhtudel ei parandanud asja ka teeside tagasisaatmine ja uute kirjutada laskmine. Sellise vormistamise korral ei saanud ÜTÜ nõukogu ega ülikooli juhtkond lubada nende trükkimist.

Samuti on otsustatud enne eelolevat TRÜ Üliõpilaste Teadusliku Ühingu konverentsi (16.—20. aprillini 1958) välja anda teesid erikogumikuna eesti ja vene keeles. Selleks tuleb konverentsil ettekandmisele tulevate tööde kohta teesid esitada ÜTÜ nõukogule hiljemalt 15. märtsiks 1958 masinal trükituna eraldi eesti ja vene keeles. Teeside üldpikkus ei tohi olla üle ühe masinakirja lehekülje ega ka liiga lühike. Üliõpilaste tööd, mille kohta ülalmainitud tähtpäevaks teese ei esitata või esitatakse need asjatundmatult, jäävad välja ka konverentsiprogrammist.

Et ei tuleks ebameeldivusi ega asjatut ajakulu esitatud teeside ühtlustamisel enne trükkiandmist, peetagu teeside kirjutamisel kinni järgmisest skeemist:

1. Töö täielik pealkiri.
2. Töö teostaja (resp. teostajate) perekonna- ja eesnimi, osakond, kursus ja ringi nimetus.
3. Juhendava õppejõu teaduslik kraad, perekonnanimi ja kateeder.
4. Teesid kirjutada numereeritud punktide kaupa. Vältida üldsõnalisust, mitte rääkida töö tähtsusest, vaid sisust. Eksperimentaalse töö puhul näidata lühidalt materjali ulatus ja metoodika. Tingimata tuua kõik tähtsamad järeldused eraldi punktidena.
5. Töö teostaja (resp. teostajate) allkiri.

Esitatavad teesid olgu varustatud juhendava õppejõu märkuse ja allkirjaga.

Korralike teeside esitamine nõuab, et töö selleks ajaks oleks põhiliselt lõpetatud.

Teaduslike tööde teese ei saa kirjutada ainult fantaasia najal, seega on asja lohakile jätnuil viimane aeg end pingutada.

L. ALLIKMETS, L. KIRT,
ÜTÜ nõukogu liikmed

Keda uueks aspirandiks?

Ministeeriumi poolt esialgu antud plaanis on TRÜ-s ette nähtud 1958. a. uute aspirantide vastuvõtt järgmistes ainetes: statsionaarsed kohad: filosoofia, eesti kirjandus, eesti keel, NLKP ajalugu, NSVL ajalugu, poliitiline ökonoomia, matemaatika (3 kohta), füüsika (3 kohta), keemia, keemiline kineetika ja katalüüs, arstiteaduse erialad (2 kohta) ja kehakultuur; mittestatsionaarsed kohad — soome-ugri keeled, eesti kirjandus, eesti keel, poliitiline ökonoomia, füüsika (2 kohta) ja keemia.

Ülikooli kiireks ülesandeks on kaaluda, kas on vastavaid kandidaate, ja siis teha ministeeriumile mõned plaani muutmise ettepanekud. Lõplikult kuulutatakse vastuvõtt välja mais.

D. PALGI

Süvendagem traditsioone

Meie ülikoolil on traditsioone, mida tuleb jätkata. Tartu Riiklik Ülikool ajakohastab neid, vormib ümber vastavalt tänapäeva nõuetele, andes neile sotsialistliku sisu.

Üheks selliseks traditsiooniks oli kujutava kunsti viljelemine Tartu Ülikoolis XIX sajandi algul. Nii tegutses kümneid aastaid Tartu Ülikooli juures nn. joonistuskool, ja paljud seal õppijaist omandasid hiljem loovkunstnikena silmapaistva koha tolleaegse kunstielu arendamisel.

Käesoleva õppeaasta algusest peale tegutseb Tartu Riiklikus Ülikoolis lisaks põhiõppedistsiplliinile lisaspetsiaalainete õpetamine kujutava kunsti valdkonnas. Ülikooli rektoraadi poolt on osutatud hinnatavat tähelepanu mainitud aine õpetamisele. On leitud vajalikud ruumid, muretseti vastav inventar, asutati kujutava kunsti kabinet vastutava juhatajaga.

Seda kõike tehakse selleks, et üliõpilastest saaksid mitmekülgselt haritud ja ettevalmistatud teaduse ja kultuuri alal töötajad. Esteetiline kasvatus on lahutamatu ja vajalik osa kommunistlikust kasvatusest tulevase haritlase vaimse profiili kujunemisel.

Sügavalt haritud inimestel on vastastikusel kohtumisel palju ühiseid lähtekohti, kokkupuutepunkte. Sellisteks võivad olla ka kunstialased küsimused.

Kujutava kunsti kabineti poolt üliõpilastele organiseeritud isetegevuslikud üritused ei piirdu ainult joonistamise ja maalimise tundidega. Toimuvad kunstinäituste ühiskülastused, vestlused päevakohastel teemadel, kohtumised loovkunstnikega, matkad linnas ja linna lähistel, kevadel väljasõidud kodumaa kaunimatesse paikadesse jne. Kõigest räägitakse pikemalt ja üksikasjalikumalt stuudiumides, mis toimuvad igal neljapäeval kella 17—20 endises poliitökonoomia auditooriumis.

Dotsent J. PÜTTSEPP

Loodusesõbrad, tähelepanu!

Teame, kui palju tänuväärt tööd on ära teinud looduskaitsekomisjon. Miks ei peaks ka meie andma oma panust ühisesse võitlusse selle eest, et meie väikesel kaunil sünnimaal jääks alati mühama põliseid laasi, et ikka rõõmustaksid silma välkuvad järved voorte ning moreenküngaste vahel, püsiksid igivanad puud ja säiliksid suured rändrahnud — omapärased monumendid möödunud aegadest! Seda suurem on siis see teadusliku ja esteetilise väärtusega looduslik pärand, mille anname kord üle oma järglastele. Et aga saaksime omapoolse panuse nimetatud pärandile lisada, selleks on meil vaja muutuda passiivseist loodusesõpradest aktiivseiks loodusekaitsjaiks. Hõlpsaim ja otstarbekaim tee selleks on koonduda oma ringi, mida hakkab juhendama selline autoriteetne organ, nagu seda on Teaduste Akadeemia looduskaitsekomisjon. Selles ringis ei tule meil tegevusest puudu. Huvitav tööväli lausa ootab entusiaste. Arvestades üliõpilaste hõivatust loengutega, näib esialgu kujunevat ringi põhiülesandeks Tartu rajooni kui lähima ala loodusekaitseobjektide kindlakstegemine ja kirjeldamine. Selleks korraldaksime lühimatku nii talvel, kevadel kui sügisel. Taolised «avastusretked» võivad tuua palju kasu, sest Tartu rajoonis pole looduskaitse osas asjad kaugeltki korras. Isegi selline kuulus koht nagu Aruküla koopad, on õieti veel vaeslapse osas, rääkimata siis muust.

Looduskaitseringi loomine ja selle juhatuse valimine toimub lähemal ajal. Jälgige ülikooli teadetetahvleid, et täpselt teada, millal ja kus me kokku tuleme.

Juba esimesel koosolekul külastab meid ka sm. Eilart, ENSV TA looduskaitsekomisjoni teaduslik sekretär.

J. REMMEL

Foto, mis tõestab looduskaitse vajalikkust. «Pruut» ja «Peigmees» (rahvajutu järgi) Lehmja tammikus enne (ülal) ja praegu.

UŠORKALASED!

Saabus kiri Abai-nimelisest sovhoosist, Ušorkast. Arhip Fjodorovitš tervitab teid kõiki ja soovib palju edu õppetöös.

Ü. V.

Tartu Riiklik Ülikool 3

Saksa laulu- ja tantsuansambel Tartus

Möödunud nädala lõpul viibis meie ülikoolilinnas saksa noorte laulu- ja tantsuansambel, mis koosneb Leningradis kõrgemat haridust omandavatest Saksa Demokraatliku Vabariigi neidudest ja noormeestest. Külalised olid Tartus kolm päeva, tutvudes selle aja jooksul Tartu vaatamisväärsustega ja kultuuriasutustega. Omapoolse külakostina anti kolm kontserti: 27. veebruaril AÜN Tartu Kultuurihoones, 28. veebruaril ülikooli aulas ja 1. märtsil Eesti Põllumajanduse Akadeemias. Linna noorsugu tervitas soojalt esinejaid, kes tutvustasid meie publikule saksa rahvakunsti. Enamik publikust nägi ja kuulis esmakordselt saksa rahvatantsu ja rahvalaulu. Erilise poolehoiu osaliseks sai «Noore kapteni tants».

Grupp saksa üliõpilasi oli vastuvõtul ülikooli rektori juures. Laupäeva õhtul lahkumisbanketil ülikooli kohvik-klubis uuendati vanu ja sõlmiti uusi tutvusi, vahetati kingitusi. Kogu õhtu möödus siira sõpruse õhkkonnas ja kõigi noorte ühiseks sooviks jäi, et sellised üritused toimuksid sagedamini; on aeg saata vastukülaskäigule ka meie poolt mõni suurem kollektiiv.

A. VIHALEM

Moment külaliskollektiivi ettekandeist.

V. LATTIKU foto

«VANAD VÕLGNIKUD»

Teatavasti laenutatakse TRÜ Pearaamatukogust raamatuid koju kuni kuuks ajaks ja vajaduse korral pikendatakse veel järgmiseks-ki, kui teised seltsimehed selle teose lugemiseks pole vahepeal soovi avaldanud. Iga semestri lõpul peab aga iga lugeja kõik oma laenatud raamatud tagastama. Leidub aga seltsimehi, kes pärast raamatu kasutamist selle täiesti unustavad. Vähe veel sellest, leidub seltsimehi, kes hoolimata mitmekordsele kirjalikule meeldetuletusele ikkagi jäävad veel raamatukogu võlglaseks. Niisuguste «vanade võlglaste» silmatorkav enmik on just Ajaloo-Keeleteaduskonnast, näiteks seltsimehed Fanja Borisi t. Kravtsenko, Eino Voldemari p. Laas, Milvi Antoni t. Maarend, Malle Eduardi t. Suursepp, Valentina Peetri t. Sertakova, Maiga Martini t. Varik. Neile lisanduvad veel Artsiteaduskonnast Tamara Aleksandri t. Bogdanova, Majandusteaduskonnast Jüri Andrese p. Kraft, Oigusteaduskonnast Endla Heinrichi t. Narusk, ja Matemaatika-Loodusteaduskonnast Aime Aleksandri t. Treifeldt.

Tuletame neile seltsimeestele veel kord meelde, et raamatute mittetagastamisega võtate te oma seltsimeestelt nende raamatutega töötamise võimaluse. Palume kõigil lugejail rangelt kinni pidada tagastamise tähtpäevadest!

TRÜ Pearaamatukogu

KEHAKULTUUR JA SPORT

Spordipäev Vellaveres

Möödunud pühapäev, 23. veebruar, leidis ajaloo-osakonna üliõpilased Vellaverest, kus nad võtsid osa traditsioonilisest osakonna talvisest spordipäevast, millele eelnes laupäevaõhtune koosviibimine sama traditsiooniliste hapukapsaste ja õllega.

Ettevalmistused väljasõiduks algasid reedel, millal kesklinn nägi suurte kandamitega tõttavaid Tanni ja Sassi ning III kursuse tütarlapsi. Pärastlõunal sõideti juba Vellaveresse. Järgmisel päeval pandi varakult kõik ahjud küdema ning perenaistel oli köögis palju tegemist.

Saabunud õhtupoolik tõi kaasa peategelased — peaaegu viiekümneni ulatuva suusatajate-entusiastide pere, kellele järgmisel päeval lisandusid teaduskonna dekaan sm. Pärl ja õppejõud sm. Vahtre. Peagi istuti lauda, lasti hea maitsta, mida lauale oli toodud, ning õllekappki käis vilkalt ringi. Tuju tõusis, ja kui pillimees lõõtsa lahti tõmbas, tulid laulud vägevad.

Pühapäeva hommik üllatas kõiki meeldivalt: ilm oli parajalt külm, sadas isegi hõredat lund. Ja nii möödus enamikul ajaloolastest päev suuskadel, välja arvatud küll köögitoimkond, kuid ka see vahetati välja. Igaüks otsis sõidukoha vastavalt oma võimetele ja oskustele: kes tasasema maa, kes mägise. Paljud veetsid enamiku oma ajast Kiigemäel. Kõige osavamad sõitsid alla kõige järsumast mäeküljest, kusjuures, üldise tunnustuse võitsid K. Puis, A. Kisand ja ka sm. Vahtre. Teisel mäeküljel teostati «mäehüppeid», milles tunnistati edukaimaks Vello Lõugas ja Ants Ruusmann. Samas sooritati ka kiirlaskumist ning sõideti rongi, millega julgesid alla sõita ka need tütarlapsed, kes muidu mäest alla sõita kartsid. Üldiselt ei jäänudki küll tüdrukud poistest maha. Näiteks sõitsid üsna vapralt Daisy Tallinn, Leida Tahula, Ene Lamp jt. Sageli kostsid fotoaparaadiklõpsatused — aktiivsete fotoreporteritena tegutsesid Vello Lõugas ja Ülo Vooglaid.

Pildil: Võistlusmängu võitja — kiireim ja taibukaim meeskond.

Päeva kõige huvitavamaks üritus-eks oli meeskondade-vaheline võistlusmäng kirjade otsimisega ja liikumisega nendes antud marsruudi järgi. Võistluse võitis kiireim ja taibukaim meeskond, mille kapteniks oli II kursuse ajaloolane Vello Lõugas ja kuhu kuulus ka sm. Pärl. Mängu lõpul, nagu tõeliste võistluste puhul kunagi, rivistati meeskonnad, võitjaile mängiti tušši ja anti kätte ka auhind. Võistlused ei läinud ka päris viperusteta. Kalju Puisi meeskond otsis viimast kirja piinliku hoolega juhatatud õlekuhjadest, kuid kiri jäigi leidmata, sest oli liiga osavalt peidetud. Meeskonnal tuli jääda aga kaotajaks.

Kella viiese rongiga sõideti Elva kaudu tagasi. Jaama jõuti täpselt, kes suuskadega, kes jala, ja alles rongis hakkas päris väsimus kallale kippuma, samuti luud-kondid valutama, meenutades ebaõnnestunud kukkumisi. Kõigele vaatamata toodi Vellaverest kaasa teadmine meeldivalt veedetud puhkepäevast ning soov alal hoida head traditsiooni — spordipäeva Vellaveres.

VELLAVERELANE

TEADUSKONDADE SISEKERGEJÕUSTIKU VÕISTLUSED

Möödunud nädalal viidi Arstiteaduskonnas läbi kursustevahelised ja Matemaatika-Loodusteaduskonnas osakondadevahelised sisekergejõustiku võistlused. Osavõtt võistlustest oli mõlema teaduskonna poolt äärmiselt tagasihoidlik. Rida teaduskondade paremaid viibis küll nimetatud võistluste ajal ENSV koonduse treeninglaagris, kuid see ei takistanud mingil määral «reasporltaste» osavõttu. Arstiteaduskonna kursustevahelistest võistlusest võttis osa 26 võistlejat, neist naisi 19. Kui III kursus oli esindatud 6 meesvõistlejaga, siis ülejäänud 3 võistkonna koosseisus võistles ainult 1 mees. Matemaatika-Loodusteaduskonna osakondadevahelistest võistlustest võttis osa 23 võistlejat, neist naisi 4.

Arstiteaduskonna tehnilised tulemused.

Naised: 20 m lähtejooksu ja kõrgushüppe võitis L. Kõiv, tagajärjed vastavalt 3,4 sek. ja 1.30 m. 25 m tõkkejooksu ja hoota kolmikhüppe võitis H. Mägi.

Meeste aladest võitis E. Püttsepp 20 m lähtejooksu, 25 m tõkkejooksu ja kõrgushüppe, tagajärjed vastavalt 3,2 sek., 4,3 sek. ja 1.55 m.

Kursustevahelises arvestuses tuli võitjaks III kursus. Matemaatika-Loodusteaduskonna osakondadevahelises konkurentsis tuli võitjaks georaafiaosakond.

V. Maremäe võitis 20 m lähtejooksu, 25 m tõkkejooksu ja hoota kolmikhüppe, tagajärjed vastavalt 3,3 sek., 4,2 sek. ja 7.05 m H. Palm võitis kõrgushüppe tagajärjega 1.40.

Mehed saavutasid järgmisi tulemusi:

20 m lähtejooksu võitis K. Kalder 3,1 sek. 25 m tõkkejooksu ja hoota kolmikhüppe võitis V. Laager, tagajärjed vastavalt 4,0 sek. ja 8.54 m.

Kõrgushüppe võitis F. Savihhin 1.80 m.

TEADAANNE

8. ja 9. märtsil toimuvad Tartu Riikliku Ülikooli teaduskondadevahelised kergejõustikuvõistlused. Võistluste algus 8. märtsil kell 16. Võistlused toimuvad Kingissepa tn. võimlas. 9. märtsil algavad võistlused kell 10, toimuvad ülikooli staadionil.

Avaldame mõttevahetuse korras

NELI KÜSIMUST

Ülikoolilehest ringküsitluse kokkuvõtet lugedes jäi mulje, et poolele teele on jäänud küsimus

TRADITSIOONIDEST.

Kuidas võivad tänavused I kursuse üliõpilased teada, et on traditsioon korraldada sügisel rongkäik tõrvikutega, laulda vaimustatult nende valgele peahoonele «Vivat academia, vivant professores . . . ?» Oige oli nõue traditsioonidest, mis tutvustaksid olemasolevaid. Et suulise pärandamise ajastu on möödunud, oleks loomulik nad üles kirjutada ja trükkida. Näiteks midagi «Üliõpilase meelespea» taolist või pidulikumat, mille saaks immatrikuleeritud üliõpilane 1. septembri õhtul osakonna pidulikul koosolekul, millest võtavad osa osakonna üliõpilased ja õppejõud, kus toimub esimene tutvumine. Koos siirdutakse tõrvikute rongkäiku (tõrvikud võib ju kevadel valmistada).

Meelsasti asetaks raamaturiiulile selle päeva mälestusena mingi albumi ülikoolist, kingi pühendusega osakonna vanematelt üliõpilastelt.

Meie osakonnas pole palju traditsioone: II kursus korraldab I kursusega kohtumisõhtu, metoodikaring kohtumise vilistlastega, osakonnaõhtu, IV kursus saadab ära V kursuse, milles «pearaha» maksab kogu osakond peale lõpetajate. Võiks olla rohkem. Tahaks, et esimese loengu I kursusele peaks alati professor, et oleks osakonna rinnamärk, osakonna külalisraamat, arhiiv lõpetanute aadressidega, et oleks ühine kirjavahetus mõne välismaa ülikooli matemaatikaosakonnaga, et lõpetanud kirjutaksid oma osakonna üliõpilastele, et igal kursusel tehtaks lahtisel komsomolikoosolekul iga üliõpilase kohta printsipiaalne ja kasvatav iseloomustus, mida arvestataks kateedris (dekanaadis) iseloomustamisel töölesuunamise puhul. Viimane üritus vääriks ülelülikoolilist juurutamist. Need traditsioonid liidaksid osakonna kompaktsemaks, kodusemaks.

Loomulikult peaks seda tööd organiseerima

TRÜ KOMSOMOLIKOMITEE.

On vaja, et ülikooli komsomolikomitee arvestaks senisest rohkem ülikooli spetsiifikat, juhiks ja organiseeriks üliõpilaste huvitavaid üritusi. Sellel teel on juba tähiseid (Vellavere, vormimüts, staadion, uudismaa jm.), kuid vähe. On vaja, et üliõpilased esitaksid rohkem omapoolseid ettepanekuid, muresid. Nende lahendamisel kasvab komsomolikomitee juhtiv osa, autoriteet, ja peaks suurenema juurdekasv. Arusaamatuste vältimiseks mainin, et eesmärki ei tule asendada, vaid laiendada vahendeid nende saavutamiseks.

On vaja laiendada osakonnabüroode poolt juhatatavat küsimuste ringi. Loomulikult peavad bürood organiseerima kirjavahetust vilistlastega, teiste ülikoolide ja välismaa üliõpilastega.

Ülikooli komsomolikomitee võiks järele kaaluda, kas poleks juba aeg organiseerida ühiskondlikel alustel töötavatele üliõpilastele.

POPULAARTEADUSLIKE LOENGUTE SARI,

mis oleks mõeldud praktiliste teadmiste andmiseks, mitmekülgsuse ja üldise kultuurisuse arendamiseks. Ei saa pidada loomulikuks olukorda, et enamik ülikooli lõpetajaist teab teistest aladest vähem kui keskkoolilõpetaja. Väiksemate jõupingutustega saame selle mahajäämuse likvideerida organiseeritult.

Nimetatud kursus võiks olla ühe kuni kolme aastane, 1—2 õhtut nädalas à 2—3 tundi. Keemiaringis või Vanemuise tn. hoone suures auditooriumis loengu või vestluse vormis. Käsitletav materjal peaks olema mitmekülgne ja huvitav. Näeksin seal professoreid vestlemas oma elust ja tööst. Tingimata tahaks kuulda elementaarkursust arstiteadusest, kunstist, kirjandusest, võõrnimede häälduamisest, käitumisest jne., kaasaegseid ülevaateid ja töötamisprintsiipe rakett-tehnikast, arvutusmasinaist jne., populaarteaduslikke ülevaateid kateedrite eriaine ajaloolisest arengust, sisust, rakendusest, kaasaegsetest probleemidest, arengutasemest rahvusvahelises ulatuses. Kateedris lahendatavatest probleemidest, nende tähtsusest, kateedri väljapaistvatest töötajatest olevikus ja minevikus. Seda kõike ligikaudselt nii, et saaks populaarteadusliku ettekujutuse sellest, mida teab füüsik, arst, ajaloolane jne.

See üritus peaks aitama omandada inimkonna kultuuri, seda, ilma milleta ei saa kommunistiks. Huvi ei tohiks puududa, seda on näidanud loeng hüpnoosist, kirjanduslik kohtuprotsess Vargamäe Indreku üle, osavõtt fakultatiivkursustest jne.

Lõpuks mõtteid sellest, et ei tuldaks

ÜLIKOOLI JUHUSLIKULT.

Esineb juhtumeid, kus alles üliõpilaspõlves märgatakse, et on valitud vale eriala, aine üldse ei huvita. Keskkoolis käsitletav elementaarkursus on andnud vale pildi. Sellistel üliõpilastel puudub huvi ka erialase teadusliku töö vastu. Mõnel juhul on vaid «huvi», mida äratab karjerism. Huvi suunamine ja kasvatamine peaks algama juba varem, mittetäieliku keskkooli varasematest klassidest alates. Oleks hea, kui ülikool omalt poolt seda aitaks, nimelt paari raamatuga.

Huvi äratamiseks võiksid olla jutustused ülikooli juures töötanud väljapaistvaist professoreist ja teadlasist, nii töös kui ka elus. Kas sellest poleks õppida?

Huvi suunamiseks võiks olla teine raamat, mis käsitleks tegelikku õppetööd ülikoolis. Seal võiks olla erialade põhiõppedistsipliinide loetelu ning selgitus. Peaks olema raamatute loetelu, mida ülikooli astuja võiks eriala ettekujutuse saamiseks läbi lugeda, mida läbi töötada. Ajaliselt pakub selleks häid võimalusi töötamine pärast keskkooli lõpetamist. Praegu pole meil aga võimalust teostada põhjendatud valikut, pole juhendit iseseisvaks tööks. Sisseastumiseksamil võiks kohe veenduda iseseisva töö võimetes. Bioloogiaosakonda tuleb enamik entusiaste; peaks tutvuma, mis äratas neis üliõpilastes huvi oma aine vastu?

Suurenenud konkursi tingimustes tuleks muuta vastuvõtueksamite mõiste laiemaks. Tuleks rakendada Lomonossovi-nimelise Moskva Riikliku Ülikooli individuaalvestluste meetodit, millega eraldatakse tuupurid. Seal tuleks ka selgitada sobivus valitud erialal töötamiseks. Vestluste puhul tuleks arvestada keskkoolist ja töökohast antud iseloomustusi. Praeguse vastuvõtusüsteemi puudulikkust näitavad hilisemad väljalangemised.

J. REIMAND,
matemaatikaosakonna IV kursuse üliõpilane

UUS KURSUS BIOLOOGIDELE

Matemaatika-Loodusteaduskonna bioloogiaosakonna IV ja V kursuse üliõpilastele loetakse käesoleval kevadsemestril esmakordselt TRÜ ajaloos kursust «Looduskaitse alused». Kuigi uue kursuse lugemiseks on aega eraldatud võrdlemisi napilt (10 t.), kavatsevad lektorid anda kokkusurutud, aga täieliku ülevaate looduskaitse kaasaegsest olukorrast ja probleemidest; erilist rõhku pöörates looduskaitse küsimustele Eestis. Kursuse lektoriteks on «ühiskondlikus korras» selle ala parimad asjatundjad Eestis. Eesti NSV looduskaitsekomisjoni esimees prof. E. Kumari, sama komisjoni teaduslik sekretär J. Eilart, dotsent E. Varep ja dotsendi kt. H. Viiding.

H. TRASS

KÜLASKÄIK ŠEFLUS-ALUSESSE KOOLI

Pühapäeval, 2. märtsil k. a. korraldas Ajaloo-Keeleteaduskonna ametiühingunõukogu isetegevuslaste väljasõidu Kõrveküla 7-klassilisse Kooli. Loenguga kasvatuslikel teemadel esines dotsent Elango.

Loengule järgnes kontsert, millest võtsid osa nii üliõpilased kui ka Kõrveküla kooli õpilased. Üliõpilastest esinesid hästi Tiiu Kõdar, Marta Peikolainen, Maris Käi jt.

S. EVERT

Toimetaja A. RAUD

MB 02205 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 1020

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 8 (361) Reedel, 14. märtsil 1958. a. XI aastakäik

Ülehomme toimuvad NSV Liidu Ülemnõukogu valimised. Anname üksmeelselt oma hääled esitatud kandidaatide poolt!

Vladimir Paškov

Saadikukandidaat NSV Liidu Ülemnõukogu Rahvuste Nõukogusse Tartu linnavalimisringkonnas nr. 368

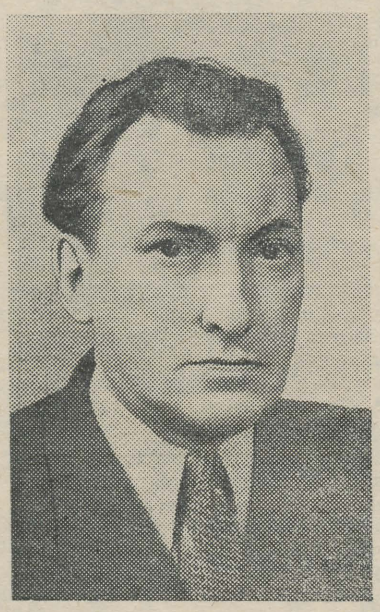

Feodor Klement

Saadikukandidaat NSV Liidu Ülemnõukogu Liidunõukogusse Tartu valimisringkonnas nr. 730

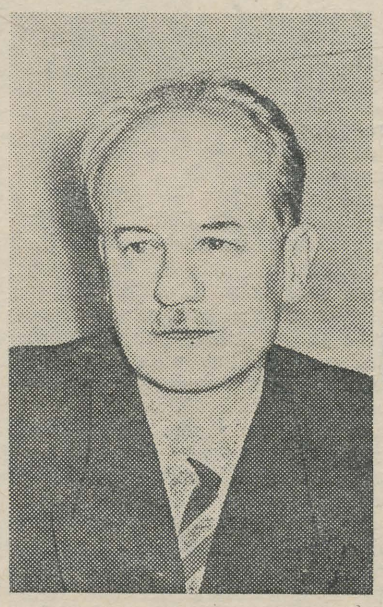

KOHTUMINE AGITPUNKTIS

Pühapäeval toimusid mitmes agitpunktis valijate kohtumised oma saadikukandidaadiga NSVL Ülemnõukogu Rahvuste Nõukogusse sm. Vladimir Paškoviga.

Mitšurini tn. nr. 28 asuvas agitpunktis avas kohtumiskoosoleku agitpunkti juhataja asetäitja sm. Kokas, kes andis sõna saadikukandidaadi usaldusmehele sm. Meisnerile. Viimane kõneles pikemalt Vladimir Paškovi tööst Vabariikliku Struumatõrje Dispanseri peaarstina. Sm. Meisner iseloomustas Vladimir Paškovi kui väsimatut töömeest, kes kogu oma jõu pühendab rahva teenimisele.

Seejärel kõneles sm. V. Paškov oma tööst Vabariiklikus Struumatõrje Dispanseris. Ta märkis, et viimasel ajal on dispanseris pööratud suurt tähelepanu endeemilise struumahaiguse põhjuste ja leviku ning ravi küsimuste uurimisele. Suurt efekti on andnud radioaktiivse joodi isotoobi kasutuselevõtmine struumahaiguse ravimisel ja uurimisel.

Sm. Paškov tänas valijaid temale osutatud usalduse eest, millele koosolijad vastasid üksmeelse aplausiga.

Valijail kerkis kohapeal rida küsimusi, mille lahendamiseks pöörduti sm. Paškovi poole. Nii kerkis küsimus, kas poleks Tartus võimalik avada vesiravilat. Saadikukandidaadi poole pöördusid valijad ka oma korterimuredega.

M. LAID

NOORELE VALIJALE

MART RAUD

Just nagu puu, mis esikvilja kannab
— puud alles viljast tundmagi ju saab —,
nii esmakordselt sa oma hääle annad,
su tahte tukset tunneb kodumaa.

Su hääl — ei ainult sedel urni lasta,
vaid sinu suureks tõotuseks on see.
Siin sina küsid eneselt ja vastad,
mis on su siht, kus on su õige tee.

Su siht ja tee on selle lipu all, kus
me rahvas tunneb ainult võiduteid.
Siin on ka sinu kohustuste algus,
siin on su õigused, su õnneleid.

Oktoobrivõidus vabaduselätte
see jõud on avanud ürgvõimsaks jõeks:
on rahva saatus antud rahva kätte;
töötegijate tõde — ainsaks tõeks.

See hõõgugu ka sinu hinge leedel
kui ääsituli kustumatult kuum.
Ning tea: me rahvast juhtivail ideedel
on igavesti imet tegev tuum.

See võta omaks rikkumata, puhtalt.
Tõeseemet tuulutagu tihe sõel.
Kuld tuleb välja kaevata ja uhta
nii endaski kui kuski taiga jõel.

Kui sinu sugupõlv kord lippu võttes
end leiab kõigi kohustuste ees,
ta olgu siis veel võimsam teos ning mõttes,
veel kindlam kommunistlikus idees.

KÕIGILE AMETIÜHINGU AKTIVISTIDELE

Täna, 14. märtsil algusega kell 17 toimub Õpetatud Nõukogu saalis

AMETIÜHINGU AKTIIVI NÕUPIDAMINE

kultuurmassilise töö küsimustes.

Osa võtta kõigil ametiühingubüroode liikmetel, grupiorganisaatoritel, samuti ametiühingukomitee liikmetel.

Aktiivi nõupidamisele järgneb puhkeõhtu ülikooli kohvik-klubis.

TRÜ ametiühingukomitee

Akadeemik F. Klement kui teadlane

Ülemnõukogu saadikukandidaati Liidunõukogusse Eesti NSV TA tegevliiget professor F. Klementit tuntakse laialdaselt kui silmapaistvat viljakat teadlast nii NSV Liidus kui ka väljaspool NSV Liidu piire.

Teadusala, mille valdkonnas prof. Klement töötab juba peaaegu veerandsada aastat, on suhteliselt noor. NSV Liidus hakati luminestsentsiga laialdaselt tegelema alles käesoleva sajandi 30. aastail. Suur teene selle ala arendamisel NSV Liidus oli akadeemik S. I. Vavilovil. Samuti suure omapoolse panuse andis Leningradis praegu töötav akadeemik A. N. Terenin. Akadeemik A. N. Terenini juures algas ka F. Klementi teadlasetee.

F. Klementi esimesed artiklid on pühendatud nn. sublimaatfosfooride — uue luminestseeruvate ainete liigi tekkimise tingimuste ja omaduste uurimisele. Sellele teemale on pühendatud ka 1942. a. kaitstud kandidaadiväitekiri. Sublimaatfosfooride valmistamise metoodika ja esimeste sublimaatfosfooride omadused on esmakordselt kirjeldatud just prof. Klementi poolt. Esialgselt valmistati sublimaatfosfoore ainult leelishalogeenidest. Praegu on aga see meetod saanud suure leviku osaliseks ja seda tüüpi fosfoore valmistatakse väga mitmesugustest ainetest. Sublimaatfosfooride omaduste uurimise juurde on prof. Klement pöördunud tagasi mitmes oma hilisemas töös. Ideed, mis esialgselt väljendati sublimaatfosfooride tekkimise selgitamiseks, üldistas prof. Klement hiljem kõigi tähtsamate luminestseeruvate ainete kohta. Niiviisi vaadeldaksegi praegu prof. Klementi järgi luminestseeruvaid aineid aktiveeriva lisandi tahkete lahustena fosfoori põhiaines. Pakub huvi märkida, et nende ideedega esines prof. Klement juba Tartus 1954. aastal toimunud üleliidulisel spektroskoopia-alasel nõupidamisel.

Vaadeldud väga tähtsa probleemi kõrval on prof. Klementi sulest ilmunud rida artikleid ka luminestsentsi teistelt aladelt. Eriti suurt tähelepanu on prof. Klement pühendanud luminestsentsinähtuste rakendusvõimaluste uurimisele, mille kohta on temalt ilmunud rida artikleid. Alles veebruari lõpus Leningradis toimunud molekulaarluminestsentsi ja luminestsentsanalüüsi alasel üleliidulisel nõupidamisel esines prof. Klement pikema huvitava ettekandega nendest küsimustest.

Iseloomustades prof. Klementit kui teadlast tuleb rõhutada, et ta oma teadusliku töö kõrval on üles näidanud suuri organisaatorlikke ja pedagoogilisi võimeid. Juba Leningradi ülikoolis töötades organiseeris ta seal laboratooriumi, kus intensiivselt tegeldi tahke keha luminestsentsi uurimisega. Pärast seda, kui prof. Klement asus Tartu Riikliku Ülikooli rektori ametikohale organiseeris ta ka Tartus Riiklikus Ülikoolis ja ENSV Teaduste Akadeemia Füüsika ja Astronoomia Instituudis luminestsentsilaboratooriumid. Võib-olla vaid vähesed teavad, et ülikooli rektori vastutusrikka ja aeganõudva ametikoha ja paljude muude ühiskondlike kohustuste kõrval leiab prof. Klement veel aega töötada Füüsika ja Astronoomia Instituudis füüsikasektori juhataja kohal ja juhtida kogu luminestsentsilaboratooriumi kollektiivi tööd. Samuti töötavad prof. Klementi juhtimisel rida õppejõude ja aspirante TRÜ füüsikakateedrist.

Teaduslikus töös iseloomustab prof. Klementit põhjalikkus ja faktilise materjali sügav analüüs. Kõigele sellele lisandub veel haruldane töökus. Neid omadusi on prof. Klement kasvatanud ka kollektiivis, kes töötab tema juhtimisel. Prof. Klementi juhtimisel on ligi 10 noort teadlast valmistanud ette väitekirjad teaduste kandidaadi kraadi saamiseks ja need dissertatsioonid ka edukalt kaitsnud. Leningradi tööperioodil juhendas ta paljude üliõpilaste diplomitöid. Iga niisugune töö sisaldab muidugi ka prof. Klementi ideid ja on niiviisi tema teadusliku töö peegelduseks. Sama võib öelda ka praeguse väga edukalt töötava Tartu luminestsentsikollektiivi tööde kohta. Prof. Klementi töö produktiivsuse hindamiseks piisab järgmistest näidetest. Artiklite ja teaduslike tööde arv, mis on teostatud prof. Klementi poolt ulatub 40-ni. Alates 1954. aastast, kui esmakordselt ilmusid teaduslikud tööd luminestsentsi alalt Tartus, on Tartu kollektiivi poolt trükis avaldatud ja trükki antud umbes 80 teaduslikku tööd. Juba mitmendat aastat toimub igal neljapäeval luminestsentsialane seminar, kus kantakse ette ja arutatakse läbi kollektiivi liikmete poolt tehtud uued tööd, samuti arutatakse ka teisi mujal tehtud huvitavaid töid.

Prof. Klement on NSV Liidu Teaduste Akadeemia luminestsentsialase teadusliku nõukogu liige. Selle nõukogu liikmena võtab ta aktiivselt osa luminestsentsialaste üleliiduliste teaduslike nõupidamiste ettevalmistamisest. Suuremal osal nendest nõupidamistest on prof. Klement ka ise esinenud ettekannetega. Prof. Klementi juhtimisel on Tartu luminestsentsi alal töötajate kollektiiv tõusnud NSV Liidus tugevamate hulka. Prof. Klement võttis 1956. a. osa ka Pariisis luminestsentsi alal toimunud rahvusvahelisest nõupidamisest, esinedes seal ettekandega.

Prof. Klement on ka aktiivne teaduse populariseerija. Ta on kirjutanud terve rea populaarseid artikleid, mis on avaldatud meie ajakirjanduses ning pidanud Poliitiliste ja Teadusalaste Teadmiste Levitamise Ühingu liikmena hulgaliselt huvitavaid loenguid.

Printsipiaalne, selgelt väljakujunenud vaadetega on prof. Klement teadlase eeskujuks, kes kogu oma senise elu on andnud nõukogude rahva teenimiseks, täites täpselt ja vankumatult talle antud mitmeid vastutusrikkaid kohustusi.

K. REBANE,
füüsika-matemaatikateaduste kandidaat

ELKNÜ IX kongressilt

5. ja 6. märtsil k. a. Tallinnas toimunud Eestimaa Leninliku Kommunistliku Noorsooühingu IX kongressi tööst võttis osa 6 delegaati ka Tartu Riiklikust Ülikoolist: J. Lott, V. Unt, T. Malleus, H. Saarsoo, H. Lõbus ja O. Kuuli. Kongressi tööst on põhjaliku ülevaate andnud juba vabariiklik ajakirjandus. Peatuksin allpool lühidalt ainult ühel kõrgemate õppeasutuste tööd käsitleval põhiprobleemil, millest oli juttu kongressil.

Positiivsena kõrgemate õppeasutuste komsomoliorganisatsiooni töös viimasel ajal märgiti kongressil seda, et me oleme rohkem hakanud tegelema praktilise töö küsimustega, nihkunud lähemale tegelikule elule. Suurt osa etendasid siin sellised üritused, nagu üliõpilaste töö uudismaadel ja vabariigi kolhoosipõldudel, oma staadioni valmisehitamine jne.

Selles suunas on aga suur töö meil veel ees. Häda on nimelt selles, et meie osavõtt praktilisest tööst piirdub ainult lühikese perioodiga ja ei haara ka siis kõiki üliõpilasi. Enamiku õppeaja vältel aga seisneb meie kontakt elu ga väljaspool ülikooli tavaliselt ainult mõne üksiku rühmajuhi või propagandisti tegevuses. Sideme tugevdamine linna ettevõtete ja koolidega, osavõtt ühiselamu ehitamisest jne. — see kõik peaks edaspidi aitama meie üliõpilasperet rohkem lähendada praktilisele elule, kasvatama neid tublideks nõukogude spetsialistideks.

Praegu aga oli kongressil piinlik kuulata neid ettekeiteid, mida tegid mitmed komsomoli-rajoonikomiteede sekretärid mõnede ülikooli lõpetanute aadressil sellepärast, et nad ei võta küllalt aktiivselt osa ühiskondlikust elust, või et nad ei oska alati anda õiget poliitilist hinnangut ühele või teisele sündmusele.

Meie kõrgemad õppeasutused ei pea kasvatama mitte ainult oma kitsast eriala hästi tundvaid spetsialiste (muidugi on iseenesest mõistetav, et iga meie lõpetaja peab oma eriala hästi tundma), vaid ka poliitiliselt küpseid, aktiivseid võitlejaid kõigi nende puuduste vastu, mis meil veel esinevad. See oli põhisuunaks, mida andis kongress kõrgemate koolide komsomoliorganisatsioonidele.

Kongress valis ÜLKNÜ XIII kongressile 8 delegaati, nende hulgas ka Tartu Riikliku Ülikooli Arsti teaduskonna I kursuse üliõpilase Tiiu Malleuse.

O. KUULI

Läheneb ÜTÜ XII teaduslik konverents

Üliõpilaste teadusliku tegevuse peegeldajaks on kujunenud kevadsemestril toimuvad ÜTÜ teaduslikud konverentsid. Käesolev konverents toimub ajavahemikul 16. aprillist kuni 20. aprillini.

Arvestades möödunud aasta kogemusi ja puudujääke toimub eelolev konverents pikema aja kestel kui mullune, mis võimaldab rohkemat osavõttu konverentsi tööst. Täiesti õigustanud on end õppetööst vaba päeva andmine konverentsi ajal, sest see kohustab moraalselt konverentsi istungitest osa võtma ka neid üliõpilasi, kes ei tegele teadusliku tööga.

Selleks, et konverents kulgeks edukalt ja täidaks oma ülesande, peavad konverentsitööde teostajad andma oma ettekannetes palju uut ja väärtuslikku. Konverentsitööd peavad valmis olema aprilli esimeseks nädalaks, kusjuures trükikõlbulikud teesid peaksid olema esitatud 15. märtsiks. Teeside olemasolu võimaldab kaasüliõpilastel juba konverentsile eelneval perioodil tutvuda lähemalt konverentsitöödes käsitletud probleemidega, et siis konverentsil alustada juba sisulist diskussiooni esitatud seisukohtade ümber. Konverentsi töö toimub 14 sektsioonis: õigusteaduse, majanduse, ajaloo, filoloogia, žurnalistika, füüsika, matemaatika, keemia, bioloogia, geograafia, geoloogia, arstiteaduse, farmaatsia ja kehakultuuri sektsioonis. Suur vastutus konverentsi hea kordamineku kindlustamisel lasub ÜTÜ osakonnanõukogudel, eriti vastavatel sektoritel. Tuleb aegsasti mõelda konverentsi tegelikule läbiviimisele, tuleb kokku leppida ruumide suhtes, kus istungid toimuvad, samuti istungite aja suhtes. Tuleb mõelda ka külaliste vastuvõtmisele ja nende siinoleku aja sisustamisele jne.

ÜTÜ üleülikoolilise nõukogu sooviks on, et toimuv konverents suurendaks nende üliõpilaste arvu, kes tegelevad teadusliku tööga ja innustaks neid andma oma parima eesrindliku nõukogude teaduse edasiarendamiseks.

L. DANIEL,
ÜTÜ nõukogu konverentsikomisjoni esimees

Kirjandusringi töö paremaks

5. märtsil k. a. arutas ÜTÜ nõukogu büroo oma koosolekul eesti kirjanduse ringi tööd. Aruandega esines ringi esimees A. Maasik.

Aruandest ja sõnavõttudest ilmnes, et ringi töös on olnud suuri puudusi. Täitmata jäi ka ringi tööplaan.

Üheks valusamaks küsimuseks on kahtlemata ringi liikmete osavõtt tööst. See puutub eriti vanemate kursuste üliõpilastesse. Nii tegeleb ringi poolt antud temaatikaga peaaegu ainult I kursus, kellel pole aga kogemusi kirjandusliku uurimistöö metoodikas. Noorte juhendamine õppejõudude poolt on olnud nõrk. Küllap sellepärast ongi väljajagatud 18 teemast valmimas ainult 3. Vanemate kursuste üliõpilased tegelevad peamiselt kursuse- või diplomitöödega, mis mõnikord kantakse ka ringi arvele.

Kõik ei ole korras ka ringi töökoosolekutega. Need on sageli kujunenud meelelahutusõhtuteks, mitte aga teaduslike tööde ettekandmise kohaks. Sügissemestril pole ette kantud peaaegu ühtki teaduslikku tööd. Mõistatuste õhtud, viktoriinid ja teoste arutelud ei asenda muidugi esimesi. Pole siis imestada, et A. H. Tammsaare 80. sünniaastapäeva ringis ei tähistatud.

Vähe on juhendatud omaloominguga tegelevaid üliõpilasi.

Ringi juhendajad on vähe tegelnud ringi töö suunamisega, kuigi ringi esimeheks on väheste kogemustega II kursuse üliõpilane. Ka on juhendajad vähe osa võtnud ringi töökoosolekutest. Näiteks võttis juhendav õppejõud sm. Taev möödunud semestril töökoosolekust osa vaid paaril korral.

Kirjandusringi töö möödunud semestril oli passiivne, mistõttu üliõpilaste huvi ringi ürituste vastu on langenud. Näib puuduvat ka elujõuline ringi aktiiv.

Oma töö parandamiseks peab ring edaspidi rohkem tähelepanu pöörama vanemate kursuste üliõpilaste kaasatõmbamisele ringi töösse. Sealjuures tuleb parandada ka I kursuse üliõpilaste juhendamist.

Ringi juhatusel tuleb koostada ja rakendada reaalne töökoosolekute plaan, mis kajastaks ringis tehtavat teaduslikku uurimistööd. Igatj tuleb tähelepanu pöörata üliõpilaste kaasatõmbamisele teaduslikku uurimistöösse. Ring ei tohi rahulduda tehtavate seminari- ja diplomitöödega.

Suuremat tähelepanu tuleb osutada omaloomingu juhendamisele. Oleks hea, kui seataks sisse vastavad konsultatsioonid.

Büroo otsustas juhtida eesti kirjanduse kateedri tähelepanu ringi töö vähesele juhendamisele. Vajalik oleks õppejõudude intensiivsem abi töö suunamisel ja nende elavam osavõtt töökoosolekutest.

Kahjuks ei võtnud kirjandusringi töö arutelust osa ükski juhendavatest õppejõududest.

R. KULL

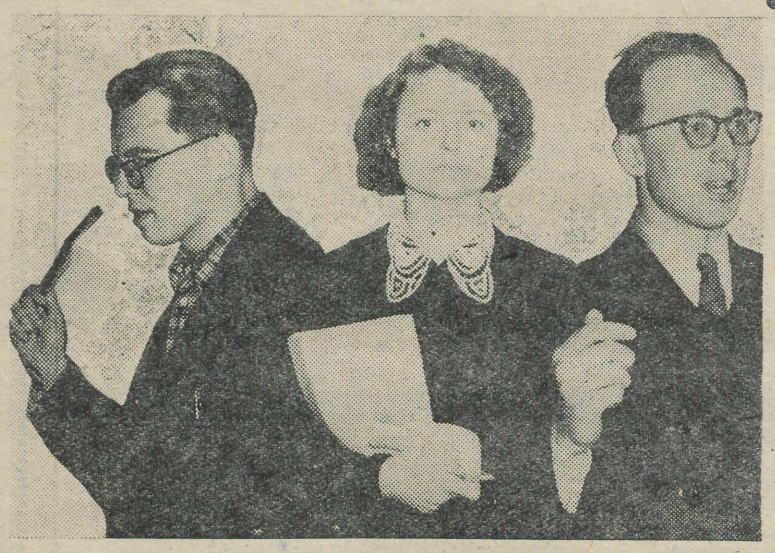

... ja niimoodi Enn Marandi, Helve Kirss ja Olaf Langsepp tunnis. Ü. VOOGLAIDI fotod.

Pedagoogilist praktikat jälgides

Ajaloo-Keeleteaduskonna IV kursuse üliõpilaste pedagoogiline praktika lõpeb 15. märtsil. Esimese kolme nädala jooksul saadud muljed üliõpilaste ainealasest, metoodilisest ja, lubatagu öelda ka eetilisest ettevalmistusest võimaldavad avaldada mõningaid mõtteid.

Kas ainetundides, klassijuhataja tundides ja klassivälistes üritustes kasutatakse kõiki võimalusi õpilaste ideelispoliitiliseks kasvatamiseks? Tõesti, enam-vähem seda tehakse, kuid ei saa öelda, et täiel määral. Näiteks pakuvad ajalugu ja kirjandus suuri võimalusi õpilaste mõjutamiseks selles suunas, kuid mõnikord kasutatakse neid poolikult. Nii võimaldaksid katoliiklaste ja hugenottide vaheline võitlus ja Pärtlioo sündmused kasvatada õpilastes viha usuliste eelarvamuste vastu ja arusaamist sellest, kuidas üksikute rühmituste võimu- ja saagiahnusele ohverdatakse rahva heaolu. Kuid praktikandid ei toonud seda küllalt selgelt esile. Veel halvem aga oli see, et õpilastele jäi mulje, et ajalookäigus on otsustavaks teguriks valitsejate iseloom ja tujud.

Kirjandustundides esineb ikka juhtumeid, kus õpetaja-praktikant kulutab suurema osa tunnist sellele, et õpilastelt välja pinnida, kuidas nägi välja Dubrovski, mida ütles postijaama-pidaja, kas prantslane leiti, mida ütles Trojekurov jne. jne., kuni jutustus on amorfseks pulbriks tehtud. Kogu jutustuse mõttel, probleemidel jõutakse peatuda ainult möödaminnes, lühidalt, mõnikord aga üldse mitte.

Praeguste muljete põhjal on raske ütelda, kas taolised puudused on ainult üksikud või esineb neid üldisemalt.

Mis puutub ainetundmisse, siis sellel alal ei ole ilmnenud seni erilisi puudujääke.

Kuidas oskavad praktikandid teadmisi edasi anda, mõjutada õpilasi kasvatavalt?

Tuleb öelda, et metoodikas on praktikantide tase väga erinev. Kõnelemata neist, kes on juba õpetajana töötanud, tuleb suur hulk praktikante väga hästi toime tundide ettevalmistamise ja andmisega, nii et ka õpilased materjali omandavad. Näib, et siin etendavad suurt osa ka juhendavad õpetajad koolides. Võib üsna selgelt tunda, et tugeva, nii öelda oma pedagoogilis-metoodilise «käekirjaga» õpetaja (mõnikord ka metoodiku) najal kasvavad praktikandid kiiresti tublideks õpetajateks. Näiteks rõõmustavad oma metoodiliste võtete mitmekesisuse ja vahelduvusega Viljandi I 7-klassilises Koolis praktiseerivad vene keele ja kirjanduse osakonna üliõpilased, tähelepandav on ka eesti keele grammatika käsitlemise kindlus Tartu VII Keskkooli õpetaja Kuuti praktikantidel, ajaloo mõjukas õpetamine Tartu II Keskkoolis direktor Palametsa juhtimisel jmt.

Kuid tundide ja nende arutluste kuulamisel tekib sageli mitmesuguseid probleeme, millele ei ole suudetud rahuldavat lahendust leida. Näiteks õpiku ümberjutustamise ja lisamaterjali vahekord, ilukirjanduslike teoste, filmide, maalide jms. kasutamine ajalootundides; grammatikareeglite (teooria) vahekord praktilise keeleoskusega ja harjutustega eesti ja vene keele õpetamisel; õpilaste iseseisvale tööle rakendamise võtted jne.

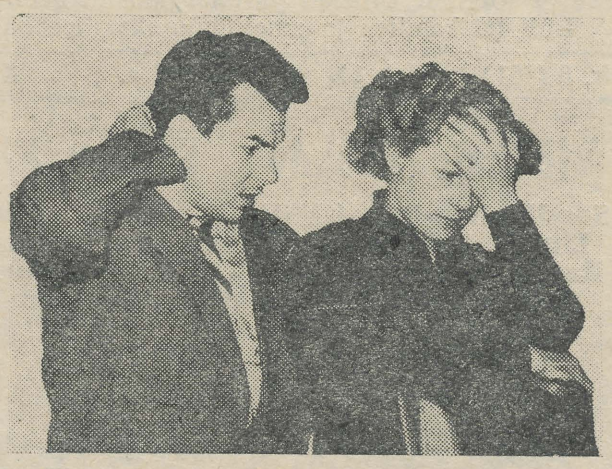

Nii nägid meie ajaloolastest praktikandid Viktor Joakimov ja Maris Kütt välja enne tundi ...

Rahuldavalt pole ka lahendatud kogu pedagoogilise praktika enese metoodika, s. o. pedagoogiliste oskuste ja vilumuste omandamine. Meil on võideldud praktika väliste vormide ümber, kuid sisuliselt on paljudel asi läbi mõtlemata. Sellest tuleneb, et metoodikutel on tendents kulutada tundide kuulamiseks maksimaalne, andmiseks aga minimaalne juhendis lubatud aeg. Seejuures aga ei mõistetud, milleks nõutakse kuulamise perioodil (1.—2. nädalal) ühe tunni andmist, ja enamik metoodikuid jätsid selle rakendamata.

Lahendamata on ka küsimus, missugustes võtetes ja tunnitüüpides peab üliõpilane praktika ajal omandama vilumuse, missuguseid ainult proovima ja mida ainult nägema. Ainult mõned metoodikud peavad teataval määral silmas, et iga praktikant harjutaks mitmesuguseid metoodilisi võtteid (näiteks küsitlemises: individuaalset, tihendatud, frontaalset, tunnikontrolli jt.). Näib, et tuleb välja töötada pedagoogilise praktika üksikasjaline programm, sest vastasel korral ei sisusta metoodikud praktikat vajalikul määral.

Miks on meil metoodikas ja pedagoogilise praktika alal nii palju lahendamata probleeme? Muidugi sellepärast, et neid keegi ei püüagi lahendada. Tegelemine metoodikaga ja pedagoogilise praktikaga on ainult mingiks vähetähtsaks kõrvalalaks. Juba ligi 15 aastat loetakse TRÜ-s metoodikat ja juhendatakse pedagoogilist praktikat, kuid küsime: mitu keskkooli metoodikaalast uurimust, artiklit või töökogemuste üldistust on avaldatud? Eriainete alal on Ajaloo-Keeleteaduskonnas teadusliku kraadiga isikute arv juba ületamas hädapäraseid vajadusi, kuid metoodika alal ei tööta õieti mitte ühtki statsionaarset ega mittestatsionaarset aspiranti.

Üliõpilaste-praktikantide kohusetunne, sotsialistlik suhtumine töösse ja tahe saada heaks õpetajaks näib olevat paranenud. Paljud praktikandid püüavad kasutada iga võimalust, et omandada rohkem kogemusi koolitöös, et õppida tundma oma puudusi ja neid vältida. Mitmed praktikandid on lühikese ajaga teinud suuri edusamme, arenenud tunnist tundi. Kuid on kahjuks ka neid, kes püüavad teha võimalikult vähem, kes ei ole huvitatud oma vigade tundmaõppimisest ja parandamisest. Esineb juhtumeid, kus praktikandid ei valmista ega vormista korralikku tunnikonspekti.

Pedagoogilise väljaõppe kvaliteet on TRÜ-s aasta-aastalt paranenud, kuid ei ole kahtlust, et teha on veel väga palju.

E. KOEMETS,
pedagoogilise praktika teaduskondlik juhendaja

Üliõpilaste korporatsioonid ja seltsid kodanlikus Eestis

Kapitalistlikus ühiskonnas kasutab kodanlus riigiaparaadi kõrval ka mitmesuguseid ühiskondlikke organisatsioone selleks, et töörahvast maha suruda, rahvale kodanlikku ideoloogiat peale suruda ja muul viisil valitseva klassi huvisid teenida. Selles osas ei moodustanud mingit erandit ka kodanliku Eesti üks osa — Tartu Ülikool ja tema juures tegutsevad ühiskondlikud organisatsioonid. Viimaste hulgas olid tähtsamateks nn. üliõpilaskonvendid — korporatsioonid ja seltsid, mida 1938. aastal oli arvult tervelt 34.

Eesti kodanlus oli huvitatud sellest, et kõrgemat haridust, eriti aga kõrgemaid ametikohti saaksid peamiselt kapitalistide lapsed. Ainult siis, kui juhtivatel kohtadel administratiivaparaadis, kohtus, sõjaväes, koolides jm. on kapitalistide klassi kuuluvad või selle klassi usaldusväärsed isikud, võib kodanlus loota, et ekspluataatorlik ühiskonnakord püsib, et töörahvast edukalt maha surutakse. Et seda saavutada, selleks kehtestati ülikoolis 150 krooni suurune õppemaks aastas, mis oli suurem kui töölise keskmine kahe kuu palk.

Suurte õppimis- ja elatuskuludega saavutatud ülikooli lõpudiplom ei kindlustanud aga veel ametikohta. Et endale töölise palgast märksa kõrgemat ametikohta saada, selleks tuli üliõpilasel juba aegsasti mõne konvendi liikmeks astuda. Mitte kõigil polnud see aga majanduslikult võimalik. Üliõpilaste korporatsioonidesse ja seltsidesse kuulus 1938. aastal ainult 56 protsenti üliõpilastest, kuna ülejäänud olid nn. organiseerimatud ehk «metsikud». Viimased kuulusid kehvemate üliõpilaste hulka. Nende kohta oli sunnitud isegi «Üliõpilasleht» kirjutama: «Alatoitluse ja ebatervislike tingimuste all ei kannata mitte ainult tervis, vaid ka vaimsete võimete areng. ... Viril, kitsas ja vähepakkuv on enamiku organiseerimatute kaasvõitlejate üliõpilaselu». Teises artiklis, mis ilmus samas ajakirjas, märgiti: «Üliõpilaste õppetingimused on praegu palju halvemad kui olid enne sõda ning isegi iseseisvuse esimestel aastatel». Kodanliku vabariigi algaastatel oli kodanlus sunnitud rahvale rohkem järeleandmisi tegema kui hiljem, kui ta oma riigiaparaadi oli tugevamaks muutnud ja töölisorganisatsioonid laiali ajanud. Esimestel kodanliku riigi aastatel, vaatamata majandusliku olukorra raskustele kodusõjajärgsel perioodil, vabastati õppemaksust ligi 50 protsenti üliõpilastest, hiljem aga ainult 5 protsenti. Õppemaks tõsteti 2,4-kordseks. Stipendiumide arvu vähendati 1928. aastaks 3,5 protsendile, 1939. aastaks 2,6 protsendile üliõpilaste arvust, kusjuures ka stipendiumi suurus vähenes. Kõrgeim aastastipendium võrdus kahe, madalaim töölise keskmise ühe kuu palgaga. Ühe ankeedi järgi oli üliõpilasi, kelle vanemad olid töölised või kuulusid kehvtalurahva hulka, 15 protsenti üliõpilaste üldarvust. Samal ajal aga moodustasid töödiga keskmise töölise kuupalgast. Suuremate pidustuste puhul tuli konvendi liikmetel tasuda sellekohaseid erimakse töölise 2—4 päeva palga suuruses.

Korporatsioonide ja rikkamate üliõpilasseltside liikmed pidid alati käituma härrasmeestena, eriti siis, kui nad kandsid värvimütsi. Sellised härrad võisid kinos istuda ainult loožis või esimeses platsis. Sama kehtis ka teatrite kohta. Rõivastuma pidi korporant nagu härrasmees viimase moe järgi. Raudteel tuli sõita II klassis. «Härra korporandil» polnud lubatud külastada tööliste pidusid või odavamaid söögimaju. Kõike seda tehti selleks, et üliõpilane kui tulevane kõrgem riigiametnik tunneks ennast valitseva klassi liikmena, et ta eralduks rahvast.

Kust võtsid korporantidest üliõpilased sellisteks eluviisideks niipalju raha? Enamik sai seda oma vanematelt. Vähemus tegi võlgu ja üksikud said sellele lisaks vähest stipendiumi. On muidugi selge, et pangad igale üliõpilasele laenu ei andnud. Pangad nõudsid lised ja kehvtalurahvas Eesti rahva hulgas valdava enamuse. Umbes sama palju üliõpilasi töötas alaliste palgalistena.

Üliõpilaskonventidesse võisid astuda ainult jõukamate vanemate lapsed. Ainuüksi konvendi aastane liikmemaks võrdus umbes vabrikutöölise keskmise kuupalgaga. Nõukogude kõrgema kooli üliõpilane maksab aga kuus ametiühingumaksu, mis võrdub 0,15 protsendiga keskmise töölise kuupalgast.

«soliidseid» vastutajaid — žirante vekslitele. Selleks võis olla üliõpilase isa, kes pantis oma talu pangale. 1929. aastal puhkes ülemaailmne majanduskriis, mille tagajärjel põllumajandussaaduste hinnad langesid poole võrra, tööstuskaupade hinnad jäid aga peaaegu endisele tasemele, ülikooli õppimiskulud samuti. Üliõpilaste isad ei suutnud tihti pangavõlgasid ega nende protsente tasuda ja paljud talud müüdi pankade nõudel oksjonitel odava hinnaga maha. Üks poeg, kes isa päranduse arvel oli käinud kõrgemas koolis, jäi töötuks, kuna teine, kelle pärandusosa oksjonil müüdavasse talusse jäi, pidi puupaljalt hakkama palgalisena tööd otsima.

Teine võimalus üliõpilasel laenu saada oli kasutada korporatsiooni vahendust. Ja selleks astutigi sageli korporatsiooni. Rikkad korporatsiooni vilistlased (ülikooli lõpetanud liikmed) andsid meelsasti žiirod oma konvendi üliõpilaste laenude kindlustamiseks. Miks seda tehti? Kodanlus oli huvitatud, et üksikud väljapaistva andekuse ja suure tahtejõuga noored, kellel endal polnud majanduslikku jõudu, saaksid kõrgema hariduse. Sellepärast anti mõningaid stipendiume ja pangalaene. Rahva ees võidi seda kasutada kodanliku Eesti «demokraatliku» iseloomu reklameerimiseks. Kodanlus arvas, et parem on niisuguseid noori ära osta ja kodanluse huvides tööle panna, kui nad vabrikutöölistena rakendaksid oma suure andekuse ja töökuse võitlusele kapitalistide võimu kukutamiseks. Pealegi ei kaotanud korporatsiooni vilistlaskogu ja pangad laenude andmisega midagi — need tulid ju üliõpilasel hiljem koos kõrgete protsentidega tagasi maksta. Selle eest hoolitsesid ju korporatsiooni vilistlased, et võlgnik saaks ka vastava sissetuleku ametikoha näol. Kui aga ilmnes, et üliõpilane ei taha kodanlust teenida, siis žiirosid enam ei antud ja üliõpilane oli pankrotis. Ametisse teda keegi sel korral ei võtnud. Niisugusel puhul kannatas majanduslikult ka vastava korporatsiooni vilistlaskogu, kuid temale oli see tühine kahju — peaasi oli see, et sellega sai sõnakuulmatut karistada ja mis veel tähtsam — teisi hoiatada.

Kodanlikus Eestis oli ligi 40 protsenti üliõpilastest sunnitud laenusid tegema. Keskmiselt oli neil üliõpilastel laenu tehtud tööstustöölise kaheksa kuu keskmise palga suuruses.

Kõige olulisemaks põhjuseks, miks üliõpilased astusid korporatsioonide ja seltside liikmeks, oli see, et need aitasid talle kindlustada ülikooli lõpetamise järel ametikoha. Majandusteaduskonna üliõpilased teadsid, et kõik suuremad pangatuusad ja teised majandustegelased olid koondunud korporatsiooni «Vironia». Kes lootsid vapside-fašistide võimuletulekule, need koondusid kolmekümnendate aastate algul korporatsiooni «Sakala». Veterinaararstidel ja farmatseutidel olid oma korporatsioonid. Suur külgetõmbejõud oli ka korporatsioonil «Estica», kelle vilistlaskogusse kuulus president K. Päts. Juriste, soovijaid kõrgemate politseiülemate kohtadele, koondus korporatsioon «Ugalasse». Kõige suuremast üliõpilasseltsist

2 Tartu Riiklik Ülikool

Killukesi...

...ÕPILASTE KIRJANDITEST

Iga algus on raske ja nii oli ka Järvesuu poiste algus raske.

*

Siller on kirjutanud väga huvitava teose Wiedrich Thell.

*

Ühel õhtul istusime vanaemaga kodus. Ahi küdes. Lamp põles laual. Kõik oli rahulik ja vaikne. Äkki kuuldus õuest hobuse hirnumist: see oli ema, kes oli linnast saabunud.

...VASTUSTEST KLASSIS

«Mida te teate rääkida Peeter I?»

«Peetri hobune oli väga väle, paks ja must!»

«Ja missugune oli ratsanik?»

«Samasugune!»

*

«Mis on ilukirjandus?»

«Ilukirjandus on ka kirjandus. Suured vene kirjanikud on kirjutanud ka ilukirjandust. Ilukirjandus on kirjandus inimeste elust ja vahepeale on põimitud ka loodusekirjeldusi. Kõik muu kirjandus on kirjandus rehepeksumasina osadest.»

*

«Mida nimetatakse kriisiks?»

«Kriis on see moment, kui haige hakkab kas surema või elama.»

*

Grammatika tund VIII klassis.

Õpetaja: «Mis on «hammastüübi» eritunnus?»

Ei ühtki kätt! ... Siiski, üks käsi tõuseb.

Õpilane: «Selles sõnas on kaks «m-i».»

...JA PRAKTIKANTIDE KÕNEST

Klassijuhataja tund. Teemaks on «Õpi kuulama ja mõistma muusikat». Demonstreeritakse muusikažanre heliplaatidelt. Viimane oli üks hoogne orkestripala.

Küsimusele, missugune kuuldud paladest meeldis kõige rohkem, vastas klass kooris:

«Viimane oli kõige täitsam!»

Seda kordas samade sõnadega ka praktikant-klassijuhataja.

*

Õpilane: «Grammatikat õpime selleks, et õieti kirjutada ja kõnelda.»

Praktikant näeb umbes 5 minutit vaeva selgitamiseks, et õige vorm on «õigesti». Ja tunni lõppedes teeb kokkuvõtte: «Edaspidi räägime ikka õieti.»

Käesoleva õppeaasta sügisel asutati ülikooli turismisektsioon. Sektsiooni koosolekutel, kuulates möödunud suve matkamälestusi, huvitas paljusid uute matkade organiseerimise võimalus. Pöörduti ülikooli spordiklubi poole. See kinnitas turismisektsiooni eelarve 1958. aastaks. Lubatud summadega sai organiseerida kaks matka: üks suvel ja teine talvel. Marsruudi valikul leiti, et sobivaim koht II raskuskategooria suusamatka sooritamiseks on Karjala.

Algas matka kõige raskem ja vastutusrikkam osa: ettevalmistused. Seda jooksmist ja paberimäärimist ei jõua kirjeldadagi. On ju vana tõde, et matka ettevalmistamisel käiakse maha üsna pikk maa. Ja see kõik toimus eksamite ajal. Kõige rohkem vaeva nägi kindlasti Ülo Vilt.

Matkagrupp kujunes lõplikult 8-liikmeliseks: kolm III kursuse füüsikut — Peeter Kukk, Madis Sulev ja Helga Sule; IV kursuse matemaatik Friedrich Seman; V kursuse arst Aino Saarla ning kolm III kursuse geograafi — Ilmar Kask, Ülo Vilt ja allakirjutanu. Grupijuhiks oli Peeter Kukk, kellel on seljataga nii suvised kui ka talvised matkad Uraalis, Altais ja Tjanšanis.

Tartust sõitsime välja 10. veebruaril. Meie sattusime ühte vagunisse Otepäält kojusõitvate Nõukogude Liidu ja maailmameistritega murdmaasuusatamises. Inimesed pidasid ka meid nende seltskonda kuuluvaiks. Kui aga keegi oleks vaadanud meie ja nende suuski, siis oleks ilmnenud tohutu vahe. Nende esmaklassilisi suuski ei saanud üldse võrrelda meie lihtsate suuskadega (head suusad viidi Käärikule. Seal olid nad rohkem vajalikud kui meie kahenädalase matka jooksul väheasustatud piirkonnas!).

11. veebruari varahommikul jõudsime Leningradi. Andnud suusad ja seljakotid hoiule, läksime linnaga tutvuma.

11 tundi rongisõitu ja 12. veebruari hommikul olimegi Petrozavodskis. Meie kõik olime esimest korda selles linnas. Ei mõistnud muud midagi teha, kui läksime kogu oma koliga raudteejaama. Sealt tahtsime pitsatit komandeeringule. Seda meile mitmesugustel põhjustel ei antud. Siis tuli üks jaamaametnik meie juurde ja ütles, et keegi meist peab minema Kirovi raudteevalitsusse. Seal võttis meid keegi seltsimees avasüli vastu. «Tere tulemast! Kuidas sõit läks?» jne. Alles järgmine küsimus — «Kas teie olete Eesti raudteelt» — tõi selguse majja. Nimelt oodati Eesti raudtee suusavõistkonda ja see mees pidi neid vastu võtma. See eksitus oli meile kasuks — saime meile vajalike Petrozavodski asutuste ja isikute aadressid.

Mõni sõna Petrozavodski (soome keeles Petroskoi) kohta. 1703. a. septembris algas Peeter I käsul Lososinka jõekese suudmes kahuritehase ehitamine. Tehase ümber tekkinud töölisasula nimetati 1777. aastal Petrozavodskiks ja sai linna õigused. Linn kasvas üldiselt aeglaselt. 1917. a. oli linnas umbes 20 tuhat elanikku (1955. a. 118 000 elanikku). Praegune Petrozavodsk jätab meeldiva mulje. Laiad tänavad, uued 4—5-korruselised majad jne.

Meid kui üliõpilasi huvitasid Petrozavodski Riiklik Ülikool ja Pedagoogiline Instituut. Ülikool on asutatud 1940. aastal. Praegu on ülikoolis viis teaduskonda: Füüsika-Matemaatika-, Ajaloo-Keele-, Metsatehniline, Põllumajandus- ja Geoloogilise Luure Teaduskond, milledes õpib umbes 1500 üliõpilast. Meie saime tutvuda ainult füüsika-

Puhkus.

H. MARDISTE foto.

KARJALAS

laboratooriumidega. Meie füüsikute arvates on neil üldpraktikumi ruumid paremini sisustatud kui Tartus, erilaboratooriumid neil aga puuduvad.

13. veebruar — meie matka esimene päev — oli ilmastikutingimuste poolest halb. Kraadiklaas näitas küll ainult —14° C, kuid selle-eest sadas ja tuiskas kõvasti. Linnast sõitsime välja mööda Šuja maanteed. Libe tee, tuisk, harjumatus sõita ja 25-kilogrammine seljakott, mis peale kõige oli valesti pakitud ja sellepärast hõõrus, pani nii mõnegi mõtlema, kes teda küll sundis seda matka kaasa tegema. Lõunaks jõudsime Šuja külla.

Vastumeelselt pidime hakkama pärast lõunat edasi liikuma. Õhtuks jõudsime Šuiskaja Tsupasse, mis asub 26 km Petrozavodskist eemal. See külakene asub Kontsezero järve lõunakaldal ja koosneb 5—6 majast. Külarahvas võttis meid lahkesti vastu. Esimene tuleproov oli seljataga.

Valutavate selgadega jätkasime 14. veebruari hommikul oma teed. Maastik muutus huvitavamaks. Terve päeva sõitsime Ukšezero ja Kontsezero järvede vahelisel umbes ühe kilomeetri laiusel maaribal. Lume alt paistsid välja paljad kaljud. Õhtuks jõudsime Kontsezerosse. Selle ligidal asub ka Petrozavodski ülikooli bioloogiajaam.

Järgmised päevad sõitsime mööda väikesi metsateid või päris ilma teedeta maastikul. Sõitmist raskendas sügav (kohati üle 1/2 meetri) kohev lumi, mida iga päev sadas juurde.

Meeldejäävaks kujunes neljas matkapäev. Sel päeval sõitsime 42 km, sellest 15 öösel. Metsas sõites oli nii pime, et olid näha. ainult eelsõitja suusaotsad. Kas teel on küngas või auk, seda ei saanud ka kõige parema tahtmise juures kindlaks teha.

Graafiku järgi oli järgmine päev ette nähtud puhkepäevaks. Sel päeval käisime lähedalolevatel Belaja Gara marmorimurdudel. Marmorit on murtud sealt ligi 200 aastat.

Tivdiast tagasi sõites läbisime huvitava mägise maastiku. Kui neid pikki tõuse ainult ei oleks olnud! Igav ja vastumeelne oli sõit üle 40 km pikkuse Sandali järve.

Suurim keskus meie teekonnal oli noor tööstuslinn Kondopoga (soome keeles Kontupohja). Kondopogas asuvad suured metsatööstusettevõtted ja hüdroelektrijaam.

Meie matka kõige meeldejäävam osa oli sõit mööda Onega järve rannikut. See oli ka ainuke päikesepaisteline ilm kogu meie matka kestel. Meie sõitsime mööda lõpmatut Kaljuste saarte ja poolsaarte labürinti. Meie tuju rikkus ainult lume all olev vesi, mis silmapilkselt külmus suuskade all. Istu aga seljakotile ja lõika jääd suuskade alt.

Oma teise väliööbimise tegime viimasel ööl enne Petrozavodski jõudmist. Öö oli külm. Tšehhi magamiskotid meid külma eest ei kaitsnud, nii et unest ei olnud juttugi.

Viimased 24 km, sõit üle Petrozavodski lahe tugeva tuisu ajal ja olime oma 314 km pikkuse matka sooritanud 9 päevaga. Et järgmine päev oli pühapäev ja me oma dokumente vormistada ei saanud, siis pidime Petrozavodski jääma esmaspäevani. Käisime Petrozavodski koduloomuuseumis. Mida me selles muuseumis erinevalt Eesti koduloomuuseumist nägime, oli see, et seal olid eksponeeritud Karjala kunstnike (Popovi, Juntuneni jt.) parimad maastikumaalid.

Et midagi selle reisi mälestuseks kaasa tuua, ostis igaüks endale soomekeelse «Kalevala».

25. veebruaril viibisime Leningradis ja 26. veebruari hommikul olime Tartus.

H. MARDISTE

«Eesti Üliõpilaste Selts» olid huvitatud need, kes tahtsid pääseda ülikooli, kirikute või Tartu linna teenistusse, sest sellesse vilistlaskogusse kuulusid Jaan Tõnisson, ülikooli rektor, piiskop ja Tartu linnaisad. Ajalugu ja keeleteadust õppivatele üliõpilastele avaldas külgetõmbejõudu üliõpilasselts «Veljesto».

On muidugi selge, et isegi kallilt ostetud korporatsiooni liikmekaart ei kindlustanud igale alati ametikohta, veel vähem väärikat.

Laenu andmise ja «omameeste» kohale sokutamise süsteemid laostasid üliõpilaste moraalset palet. Korporatsioonid kasvatasid sellega tüüpilisi kodanlikke tegelasi, kes alluva suhtes käituvad üleolevalt, ülemuse ees aga pugejalikult. Nõukogude üliõpilasel pole vaja ülikoolis õppimise ajal alandavalt roomata pangahärrade, töösturite, rikaste advokaatide, direktorite, kodanlike võimumeeste, nende naiste, laste ja tuttavate ees. Nõukogude üliõpilane teab, et talle kindlustatakse alati väärikas ametikoht vastavalt ta võimetele, õppeedukusele. Nõukogude üliõpilane ei raja oma elu naiivsele lootusele abielluda jõuka kapitalistiga.

Tegelik elu tõestas valdavale enamusele üliõpilaskonventide kasvandikele, et nende organisatsioonide kasvatussüsteem oli klassiline, oli vale. Ühed neist virelevad pagulastena välismaal, eraldatutena oma rahvast ja leidmata õiget töökohta. Teistest, kes kodumaale jäid, ei osanud paljud oma kodanlike igandite tõttu leida aastaid tõsist õnne nõukogude ühiskonnas. Suurel osal on aga nõukogude elu tegelikkus kaotanud juba kõik need pahelised jooned, mis olid nii iseloomulikud kodanliku korra härrasmehelikele korporantidele.

Lõpuks kerkib küsimus, kas siiski mõnes osas pole ka korporantidelt midagi õppida. Õppida võib igalt poolt, kuigi ühest kohast rohkem, teisest vähem. Võiks näiteks märkida, et söögi-, rõivastus- ja tervitamiskombeid, viisakusreegleid tundsid korporandid hästi. Kuid ka siin tuleb teha korrektiive. Korporantlik moraal nõudis tudengilt, et ta tervitaks ise üliviisakalt pangahärrat, laseks aga ülikooli uksehoidjal ennast tervitada. Mõne teise küsimuse alal on kasulik võrrelda, kuivõrd hästi teenis korporant kodanluse huve ja kuivõrd hästi meie nõukogude üliõpilased teenivad töörahva huve.

Võtame näiteks küsimuse sõjalisest kasvatusest. Oma klassihuvidest, töörahva mahasurumise ja Nõukogude-vastase agressiooni ülesannetest lähtudes organiseeris eesti kodanlus küllalt energiliselt näiteks üliõpilaste sõjalist ettevalmistamist. Iga üliõpilane tegi läbi mitte ainult ulatusliku sõjalise õppuse keskkoolis ja ülikoolis, vaid ka väljaspool õppetööd. Igal meesüliõpilasel tuli läbi teha, võrreldes teiste noortega, pikendatud sõjaväeteenistus. Esimesed kolm kuud tegi tulevane ohvitser läbi õppuse noorsõdurina koos algharidust saanud noortega. Peale kahe üliõpilasorganisatsiooni olid kõik teised korporatsioonid ja seltsid kehtestanud sõjalisse organisatsiooni — Kaitseliitu — astumise sunduse. Sellega kindlustati tugev lisa sõjalisele väliaõppele. Korporatsioonides tegeldi spordi alal eriti vehklemisega, valdav enamik meesüliõpilastest oskas suusatada, ratsa ja jalgrattal sõita, ujuda jne. Üldse vastas 47 protsenti üliõpilastest vastavale ankeedile, et nad spordiga tegelevad. Kui neid spordialaseid ja sõjalisi oskusi õpiti agressiooniks, miks ei tuleks nõukogude üliõpilastel neid veel rohkem harrastada rahu kaitseks, oma tervise tugevdamiseks? Selleks tuleks veelgi elavamalt üliõpilastel osa võtta ALMAVÜ organisatsiooni tööst.

Kuigi nõukogude üliõpilased korporantide kombel kahevõitlusi ei harrasta, esinevad veel praegugi kahjuks üksikud juhtumid, kus üliõpilased on segatud isegi kaklustesse või vaatavad rahulikult pealt, kui kakeldakse või ebaväärikalt käitutakse.

Kuigi nõukogude üliõpilaste hulgas ei korraldata joomises võistlusi nagu kunagi korporatsioonis «Estica», kus üks ennast surnuks võistles; kuigi nõukogude üliõpilaskonnas joodikuid ei leidu, võiks nii mõnedki üliõpilased ka praegu eeskuju võtta paljudest üliõpilastest mittekorporantidest, kes õppisid ülikoolis kodanlikul ajal. 1934. aastal vastasid 22,9 protsenti meesüliõpilastest ja 56,8 protsenti naisüliõpilastest vastavale ankeedile, et nad kunagi mingisuguseid alkohoolseid jooke ei tarvita. 53,6 protsenti meesüliõpilastest ja 91,8 protsenti naisüliõpilastest olid mittesuitsetajad.

Eeskujuks võime seada nõukogude üliõpilastele eriti neid üliõpilasi, kes võtsid osa revolutsioonilisest võitlusest, kaitsesid relvaga käes Hispaanias vabadust fašismi vastu. Mõndagi võib õppida paljude endiste üliõpilaste kogemustest iseseisva töö alal. Nõukogude üliõpilasele ei ole omane kõrkus ega kelkimine, ta õpib kõikjal ja võtab eeskuju kõigest sellest, mis maailmas on ja on olnud head, progressiivset, võitleb aga kõige selle vastu, mis on takistuseks sotsialistliku ühiskonna arengule.

Prof P. VIHALEM

Mõne sõnaga profülaktooriumist

Profülaktoorium — see on asutus, kus pidevalt parandavad oma tervist kümned üliõpilased. Et olukorraga lähemalt tutvuda ja leida abinõusid profülaktooriumi töö parandamiseks, võttis TRÜ ametiühingukomitee selle küsimuse oma järjekordse koosoleku päevakorda.

Profülaktooriumi senist tööd valgustas sm. Ulst, tuues esile selle asutuse töö saavutused, kuid ka puudused. Alates 1955. aastast on profülaktoorium teenindanud 784 üliõpilast, peamiselt tuberkuloosihaigeid.

Kehtiva ravi-hügieenilise süsteemi ja tugevdatud toitlustamise mõjul on ravil viibivate üliõpilaste tervis tunduvalt paranenud. Sellest kõneleb keskmine kaaluline juurdekasv — 900 gr vahetuses.

Kuid tulemused võiksid olla palju paremad, kui suudetaks kõrvaldada terve rida puudusi. Esimene ja suurim neist on ruumid. Praegused tingimused ei võimalda isegi hommikvõimlemise läbiviimist, kõnelemata ulatuslikumatest üritustest.

Tunda annab ennast ka moodsa raviaparatuuri (kõrgustikupäike, solluks), samuti jooksva vee ja duššide puudumine. Ülearune poleks ka profülaktooriumi käsutuses olev spordiinventar (suusad, uisud), mis võimaldaks mitmekesistada ürituste plaani.

Mõningaid puudujääke on ka organisatsioonilisel alal. Sageli suhtutakse kergekäeliselt profülaktooriumituusikute väljaandmisele. Nii on mõned üliõpilased (Käärik, jt.) viibinud seal 7 kuni 8 vahetust järjest. Tuusikute määramisel tuleks siiski arvestada momenti, et osavõtjad kuust kuusse ei korduks. Töö edaspidiseks parandamiseks tuleb tõsta osakondade ametiühingubüroode osatähtsust tuusikute väljastamisel.

Distsipliinile mõjuvad halvasti segavahetused ja mõnede üliõpilaste osavõtt profülaktooriumist ambulatoorselt.

Et olukorda parandada pidas TRÜ ametiühingukomitee vajalikuks tööle rakendada profülaktooriumi nõukogu, kes, toetudes teenindavale personalile saab nii mõndagi teha profülaktooriumis viibivatele üliõpilastele sisukate ürituste, jalutuskäikude jm. organiseerimise teel. Suvel on kavatsusel organiseerida profülaktooriumi baasil üliõpilaste ja teenistujate puhkelaager.

E. MULTER

Tartu Riiklik Ülikool 3

Arstiteaduskond võitis

Möödunud laupäeval ja pühapäeval toimusid ülikooli teaduskondade vahelised võistlused sisekergejõustikus, mis kujunesid üpris põnevateks ja tasavägisteks.

Laupäeval katsusid jõudu sisealadel teaduskondade parimad spordimehed. Peab kohe ütlema, et alati on sisealadel olnud võistlejaid tunduvalt rohkem ja sageli otsustavad üldvõitja just väljas (s. t. staadionil) toimuvad alad. Võistlused algasid laupäeval 20 m lähtejooksuga meestele ja naistele. Lähtejooksu naistele võitis ajaga 3,3 sek. H. Lepik (KKO). Ainult 0,1 sek. parema ajaga saavutas esikoha meeste samal alal V. Laager (Matem.-Loodustead.). V. Laager võitis oma nimele veel Tartu linna ja ühtlasi TRÜ rekordi 25 m tõkkejooksus ajaga 3,8 sek. Naistest oli parim L. Rannap (KKO) — 4,4 sek.

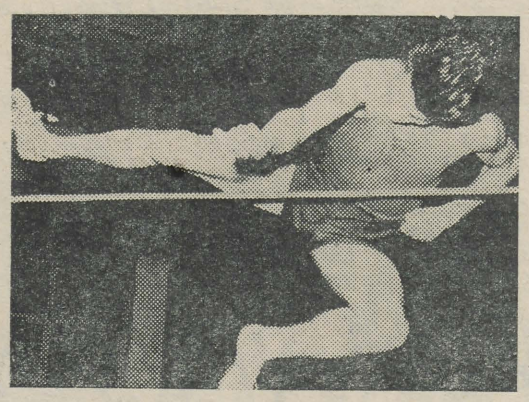

F. Savihhin hüppel. J. UNGERI foto.

Kõrgushüppes meestele ületas F. Savihhin 1.80. Naistest oli «kõrguses» võidukas I. Palm (Matem.-Loodustead.) tagajärjega 1.40 m. Hoota kolmikhüppes kujunesid tulemused järgmisteks: naised — E. Ruus (Matem.-Loodustead.) 7.10 m, mehed — I. Kivi (KKO) — 8.69 m.

Huvitav võistlus toimus 10 × 2 saali pikkuses kombineeritud teatejooksus (5 naist+5 meest), kus parima aja saavutas Ajaloo-Keeleteaduskonna võistkond — 1.23,1, teiseks tuli Arstiteaduskond ajaga — 1.25,2 ja kolmandaks Matemaatika-Loodusteaduskond. Kolmanda koha tingis jooksu ajal mahapillatud teatepulk. Tagajärjeks oli 1.25,3.

Välisaladel saavutas E. Kruus suhteliselt hea aja 400 m jooksus — 65,7 sek. 1000 m jooksu meestele võitis juba teist aastat järjest Ajaloo-Keeleteaduskonna noor sportlane T. Viitso ajaga 2.45,7.

5 km käimises, kus võistles ainult kolm võistlejat, oli parim J. Ugan (Matem.-Loodustead.) — 28.13,0. See fakt, et käimises oli osavõtjaid ainult kolm (!), kõneleb selle ala vähesest populaarsusest meie üliõpilaskonna hulgas. Treeneritel tuleb sellel alal meie «olümpiamehele» B. Jungile väärika järelkasvu kasvatamises teha tõsist tööd.

Üldvõitja selgitas alles viimane ala — vasaraheide meestele. Siin suutis Arstiteaduskond «välja ajada» rohkem osavõtjaid, mis kindlustas neile napi edumaa Matemaatika-Loodusteaduskonna ees. Sellel alal said arstid 84 punkti Matemaatika-Loodusteaduskonna 16 punkti vastu.

Üldkokkuvõttes kujunes teaduskondade paremusjärjestus järgmiseks: 1. Arstiteaduskond — 1125,5 p., 2. Matemaatika-Loodusteaduskond — 1100 p., 3. Ajaloo-Keeleteaduskond — 483,5 p., 4. Majandusteaduskond — 247,5 p. ja 5. Õigusteaduskond — 40 p.

Võib öelda, nagu ennemgi, et võidab see, kes suudab kindlustada võistlustest osa võtma suurema massi. Ja kui esimese kümne arvessemineva tagajärjega võib peaaegu rahule jääda on järgmise kümne tagajärjed paljudel aladel üsnagi kesised. Edaspidi peaks olukord kujunema selliseks, et ka nende kümne tagajärjed oleksid kõrged, siis tõuseks võistlus arvessemineva 20 võistleja vahel tunduvalt ja sellega ka spordimeisterlikkus. Selleks on vaja aga nii teaduskondade spordikollektiivide nõukogudel kui ka treeneritel teha suurt, kuid tänuväärset tööd, et haarata rohkem üliõpilasi tegelema kergejõustikuga ja pidevalt treenima oma spordimeisterlikkuse tõstmisel.

I. TERIP

„Tere hommikust! Vabandage..."

Teisipäeva hommik. Ilmataat on tänavad libedaks poleerinud ja nõuab üsna suurt vaeva, et püsida vertikaalses asendis. Vaatame kella — kümme minutit puudub üheksast. Mööda Tiigi tänavat ruttavad üliõpilased loengule. Liigume neile vastupidises suunas — eesmärgiga leida neid, kes eelistavad loengupingile sooja voodit.

Siseneme Tiigi tänava ühiselamusse. Uksel tulevad joostes vastu viimased minejad — lahtiste hõlmade ja poolkinniste silmadega. Ei tea, kas jõuavad õigeks ajaks?

Astume edasi ja koputame toa nr. 51 uksele. — Vaikus! Siseneme. Kapi taga voodis magab valgepäine noormees, kes aga kohe ärkab.

«Tere hommikust! Loengule ei läinud?»

«Täna algab kell 11. Näete, tunniplaan on siin.»

Tõsi. Las mees magab.

Tuba nr. 52. Siin polegi tühja voodit. Enamus on majandusteadlased kolmandalt kursuselt, kes tunnevad tõsist rõõmu, et tunniplaani koostajad jätsid tänase hommiku «kuivaks». Aga on ka teisi, Ukse juurest kolmandas voodis pikutab Peet Lepik, II kursuse filoloog. Ta ütleb, et loengut pole, kuid hiljem kuuleme kursusekaaslastelt, et loeng siiski oli. Küllap vist Peet Lepik murdis jälle pead mõne originaalse idee üle, missugused on teda üsna tuntuks teinud. On ju seegi tema idee, et üliõpilased võiksid omast taskust ühiselamu elektriarvele mõned rublad juurde maksta. Nimelt saaks selle meetodiga tema arvates õigust kasutada ühiselamuis «patukaid». Väärt idee!

Astume neidude poolele. Toas nr. 25 puhkab keegi kehakultuurlane.

«Kas loengut pole?»

«Ei. Olen haige.»

«Aga tõendi olete juba muretsenud?»

«Ei. Tõendi saab ju alle siis, kui tervenen ja saan arsti juurde minna,» ütleb haige. Et see jutt tundub teatud määral kahtlasena, siis küsime tema nime.

«Milleks nimi? Ja üldse — ega ma ei olegi haige, aga loengule ka ei lähe, sest lähen mõne päeva pärast Tallinnasse mehele.»

Meie näod venisid pikaks ja sõnad jäid suhu kinni. Õnneks päästis olukorra komandant, kelle juuresolekul saime ka teada, et meie vestluskaaslaseks oli kehakultuuriosakonna III kursuse üliõpilane Koopuu. Ega midagi. Soovime talle palju õnne peatselt algavas abielus ja lahkume.

«Tiigis» me enam midagi huvitavat ei leidnud. Asjatult äratasime Ajaloo-Keeleteaduskonna diplomandid, kellel küll oli täielik õigus rahulikult puhata pärast ligi viis aastat kestnud pingsat tööd. Ehk nad andestavad meile.

Siirdume Kastani tänava ühiselamusse. Teatavasti elavad siin ainult tütarlapsed (kui soovite — neiud). Nemad on vist hommikul virgemad tõusma — ega arsti elukutse ei luba ju hilineda. Kuid vaatame igaks juhuks järele. Köögis askeldab keegi punapalgeline blond neiu.

«Tere hommikust. Kas teil täna polegi loengut?»

«On küll.»

Miks te siis kodus olete?»

«Nagu teada, need kes õpivad ainult viitele võivad soovi korral loengule mitte minna,» on vastus.

Täiesti selge. Vabandame ja sammume edasi, kuid — asjatult! Siit ühiselamust «sissemagajaid» ei leia. III kursuse stomatoloogid olid valmistunud seminariks, tõusnud hommikul vara ning läinud Vanemuise tn. 46, kuid seminar oli hoopis ära jäänud. Kahtlemata pole kuigi mõnus asjatult kõndida mööda libedaid tänavaid ja kohati sügavat lund ainult selleks, et tühjalt tagasi tulla ja sedagi ainult kaheks tunniks, sest kell 11 on jälle loeng, seekord keemiahoones. Tunneme kaasa.

Kell saab juba kolmveerand üksteist. Lahkume ühiselamust ja võtame suuna peahoonesse. Et meil on aega küllalt, siis astume aeglaselt. Silmakliiniku kohal ruttab meist mööda üks nendest stomatoloogidest, keda hommikul «alt veeti». Jah, täna ta lahkub juba teist korda ühiselamust. Võib-olla tuleb tal seda teha veel kolmandat, võib-olla isegi neljandat korda, sest inimene võtab ju osa ka isetegevusest, laulab ansamblis jne.

Mida võiksime siis kokkuvõttes öelda? Leidub «viile», kes asja ees, teist taga magavad loengud maha. Leidub neid, kes silmapaistva eduga õppetöös, viitega õpinguraamatus kasutavad aega oma äranägemise järele. Ja leidub ka selliseid, kes loengute ajal magavad teadmises. et — kahe-kolme päeva pärast abiellu-vad.

Kes toimib kõige õigemini? Otsustage.

R. JÄRLIK
J. KANGUR
H. TALISTE

Uhan, Hupei provintsi administratiivne keskus, koosneb kolmest poolse harujõe Hanšuei (Hantsjang) mõlemal kaldal. linnast: Hankou, Utšhang, Hanjang. Asub Jangtsõ jõe ja tema vasak-

Pildil suursild üle Jangtsõ jõe. Silla ehitamist alustati 1956. aastal. Sild ühendab kõik Uhani linna osad ühtesks komplektiks.

Pildi saatsid TRÜ orientalistikakabinetile Tšungtshingi hiinas asuva Edela-Hiina Pedagoogilise Instituudi Võõrkeelte teaduskonna üliõpilased.

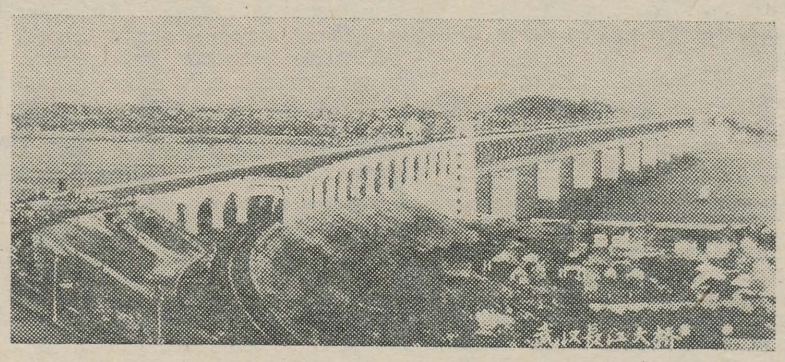

TEODOR ON LIBEDAL TÄNAVAL VIISAKAS

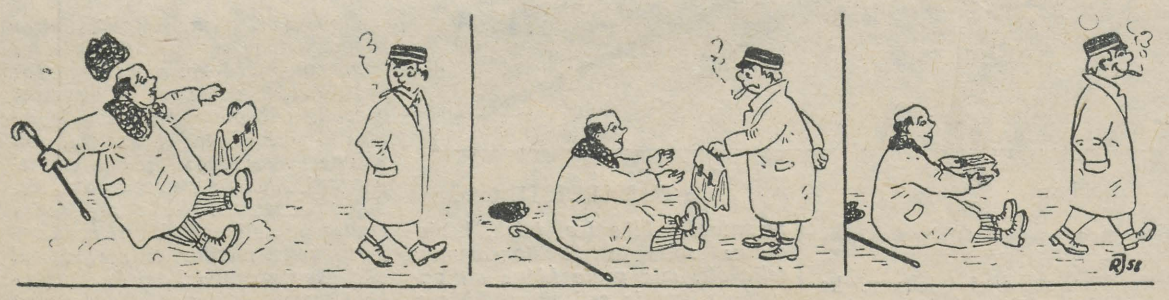

AVALDAME MÕTTEVAHETUSE KORRAS

MÕTTEID KERGEST MUUSIKAST JA DŽÄSSIST

Džässmuusika... jaa, kui palju on ta ümber olnud kära ja vaidlusi, peetud sõnasõda. Vaieldakse ka praegugi, kuid rohkem analüüsi seisukohalt ta erinevate avaldusvormide jm. üle.

Alles hiljuti vaieldi (ma julgeksin tarvitada minevikku) meil selle üle, kas ta üldse sobib või tuleb ta kõrvale heita kui kõlbmatu. Oli aeg, millal näis, et see õnnestus. Kuid nagu me praegu konstateerida võime, on džässmuusika leidnud koha ka meil.

Ma ei hakka siin pikalt peatuma ta arengul. Märgin vaid seda, kuidas džässmuusika sündis: klassikaline jazz-stiil peamiselt aafrikalikust muusikast (mille tõid kaasa Ameerikasse sisseviidud neegrid), mida mõjutas euroopalik muusika. Kaasaegne moodne džäss on kõrgem vorm, mis on kujunenud komplitseeritud muusikaks, nõudes mängijailt kõrget tehnikat ja omapärast muusikalist arusaamist.

Tõstes üles küsimuse džässist ja kergest muusikast üldse, tuleks selgitada vahekorrad nende vahel. Eraldaksin džässmuusika lööklaudest, üldse meie tavalisest estraadimuusikast, ka tavalisest tantsumuusikast. Neid vorme võiks nimetada muusikaks džässielementidega (sisaldab džässile omaseid võtteid, harmooniat, rütmi jm.). Tõsi, et ka tõelise džässmuusika järgi saab tantsida, sest ta on kindlarütmiline (enamikus), kuid ta on keerulisem, komplitseeritum, rütmisektsioonil pole siin niisugust funktsiooni nagu tantsumuusikas.

*

Kuulates inimeste arvamusi džässmuusikast (sagedamini küll ainult kergest muusikast), jälgides, mida üks või teine armastab rohkem kuulata — kõigest sellest on aja jooksul vormunud mõningad selle mõtet, selles peituvat jõudu ja ilu.

Kuid kerge žanriga on ju sama lugu. Ainult pikaajaline kuulamine viib inimese aste-astmelt edasi: kuulates laulukesi, siis orkestripalu harjub ta selle muusika spetsiifikaga — rütmi, harmoonia, orkestratsiooni erisuse, esituslaadi ja väljendusvahenditega. Ta hakkab tajuma improvisatsiooni, hakkab seda m õ i s t m a ja sellele sümfooniline muusika. Kuid mingisuguseid elamusi ta valmistab, see on kindel, sest kui ta seda ei teeks, ei saaks ta eksisteerida.

Iga inimene kuulaks kindlasti parema meelega kontserdisaalis sümfooniat vahetult. Sama lugu on džässiga, võib-olla veel enamgi. Et m õ t t e d. Kui v ä h e teatakse džässmuusikast üldse ja konkreetselt ning siiski, kui p a l j u pannakse ta arvele, kui palju mittedžässi tehakse džässiks! Ja sellest tulenebki, et «Que serà, serà» ehk «Ei me ette tea», «Či-čiu-či», «Bella-bella Donna» jne. — kõik on džäss. Ning džässmuusika põlgajad ütlevad õigesti, et raadiost tuleb seda džässi liiga palju. Aga meie raadiost polegi tõelist džässi kuuldud.

*

Et mõista üldse mingit muusikat, tuleb teda kuulata, temasse süveneda, teda lahti mõtestada. Mõni tavaline, ilma vastava muusikalise eelhariduseta inimene võibolla ei saa pikka aega aru sümfoonilisest muusikast, kammermuusikast, kuid alustades lihtsamast — laul, koorilaul, operett, ooper jne. — jõuab ta kindlasti varsti niikaugele, et istub sümfooniakontserdil mõnuga, talle ei tundu see enam võõra maailmana, vaid ta tajub kaasa elama. See, mis talle võibolla algul näis meloodiavaesena (selle hinnangu osaliseks saab tavaliselt improvisatsioon, nn. h o t), tundub nüüd mõnelegi kaasahaaravana.

*

Džässmuusika on oma põhiolemuselt peaaegu alati kindlarütmiline (sellepärast nimetabki mõni pealiskaudne kuulaja teda monotoonseks muusikaks). Ta ei saa seetõttu kasutada selliseid väljendusvahendeid, nagu seda on accelerando, rubato, järkjärguline tempo tõus või langus jt. (mis sageli määravad kunstmuusikas ilme ja emotsionaalse mõju). Seetõttu peab džässmuusika mõjuma inimese tundemaailmale o m a väljendusvahenditega, talle spetsiifiliste võtetega. Ei oleks õige nõuda džässilt niisuguseid elamusi, nagu seda pakub Kuna teda iseloomustab ettekande vabadus, improviseeritakse peamiselt peast, siis pakub ta ka silmale midagi.

*

Kuulates kunstmuusikat kohtame seal nimesid, nagu Beethoven, Mozart, Wagner ja loendamatu arv teisi. Uurides aga aastaarve, näeme, et teatud ajajärgust on jäänud püsima vaid mõned nimed. Kus on siis nende suurmeeste kaasaegsed heliloojad ja muusikud? Miks me neist ei räägi, nende teoseid ei mängi? Sellepärast, et ajalugu on nad unustanud. Nad aitasid muusika arenemisele kaasa, kuid sõelale jäi ainult väike osa.

Džässmuusika on suhteliselt noor, pole veel jõudnud toimuda selektsioon (teataval määral siiski vanemas osas, millest vaid paremik elab tänapäeval). Moodne džäss sisaldab palju otsinguid ja eksperimenti nii vormis kui ka sisus. Seda tehakse p r a e g u. Ja sellepärast kuuleme väga mitmesugust muusikat, mis mõnele meeldib, paljudele mitte. Kuid aeg pole jõudnud oma tööd teha. Mõne aja pärast võib-olla jääb ka sellest järele vaid paremik, mis on end õigustanud kuulajate kõrvus.

*

Praegune džässmuusika läheneb mitmeti kunstmuusikale — võetakse üle selle vorme (fuuga, klaverikontserdid jt.) nii kammer- kui ka sümfo-džässis.

*

Kas džässmuusika pakub esteetiliselt ja kasvatuslikult midagi? On vist selge, et inimesed, kes tegelevad selle muusikaga, olles oma instrumentidel virtuoosid (kaasajal ei saa teisiti), ei tegeleks sellega, kui ta midagi ei pakuks nii endale kui kuulajatele.

*

Lõpuks tahaks vaid soovida, et džässmuusikat õpitaks õigesti kuulama, õpitaks mõistma, ning siis langetataks otsus, mtte teda tundmata või pidades džässiks kerge muusika kõige «kergemat» osa — laulukesi ja tavalist lihtsat tantsumuusikat.

L. ORA,
Eesti Estraadi- ja Tantsuorkestrite Ühenduse juhatuse liige

Toimetaja A. RAUD

MB 02232 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 1093

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 9 (362) Reedel, 21. märtsil 1958. a. XI aastakäik

Komsomoli-ehitused

Märtsikuu algul toimus ülikooli komsomoliaktiivi koosolek. Seekordsel nõupidamisel arutasid komsomoliaktivistid küsimust, kuidas üliõpilasi rohkem kaasa tõmmata NLKP Keskkomitee detsembripleenumi otsuste ellurakendamisele. Komsomoliaktiiv võttis vastu julge otsuse kuulutada komsomoliehitusteks uue ühiselamu, 8-korterilise elamu ja spordibaaside ehitustööd. Seega otsustasime oma käed külge lüüa just sinna, kus oodatakse meie noori ja tugevaid töökäsi kõige rohkem, sest meie ühiselamutes on veel kitsas ja ka spordibaaside osas on palju teha. Meie otseseks ülesandeks jääb seega oma tööjõuga aidata lahendada partei poolt püstitatud ülesanne elamuprobleemi kiire lahendamise osas.

Käesoleval aastal alustatakse 400-kohalise ühiselamu ehitamist Pälsoni ja Vanemuise tn. nurgal. See objekt tahetakse lõpetada 1959. aastal. Aga 8-korteriline elamu on kavas valmis ehitada veel käesoleval aastal. Need on põhilised objektid, kuhu suuname üliõpilaste jõud.

Objektide ehitamine algab juba kevadel varakult aprillikuus, kuid seoses eksamisessiooniga sel perioodil ei saa me üliõpilasi massiliselt ehitustöödel kasutada. Ulatuslikumalt hakkame üliõpilasi ehitusobjektidel rakendama pärast eksamisessiooni lõppemist, s.t. juulikuus. Üliõpilased, kes soovivad ehitustöödest osa võtta ka juba aprilli-, mai-, juunikuus, võivad seda teha. On isegi hea ja vajalik, kui saaks moodustada mõned brigaadid ehitustele juba õppetöö perioodil. Nende töö toimuks muidugi õppetööst vabal ajal.

Juulikuu esimestest päevadest peale hakkab töötama esimene vahetus ühiselamu objektil ja töötab 40 tööpäeva ulatuses, s.t. umbes augusti keskpaigani. Et päeva otstarbekamalt kasutada, toimub töö kahes vahetuses.

Ehitusobjektil moodustatakse 25-inimeselised brigaadid. Brigaadi kuulub müüritöölisi, puuseppi, abitöölisi ja krohvijaid.

Töö 8-korterilise elamu ehitamisel tuleb veel pingelisem, sest siin ei toimu töö vahetuste kaupa, vaid töötatakse objekti alustamisest kuni selle lõpetamiseni.

Üliõpilaste jõudude rakendamine suuremas ulatuses nõuab muidugi seda, et ehitusobjektidele minevatel üliõpilastel oleks teadmisi ja kogemusi ehitustöödeks. Selleks organiseeritakse märtsikuu lõpust alates kursused müüritöölise, puusepa ja krohvija erialadele. Kursuste lõpul toimuvad katsed, kusjuures vastavate katsete sooritanutele omistatakse IV kategooria ehitustöölise kutse. On vajalik, et ehitustöödest osavõtvad üliõpilased suhtuksid kursustesse tõsiselt, sellest sõltub suurel määral ehitustööde kvaliteet. Kursused hakkavad toimuma 2—3 korda nädalas à kaks tundi vastavalt üliõpilaste soovidele.

Mõni sõna veel küsimustest, mis huvitavad ehitajaid. Töö eest ehitusobjektidel tasutakse vastavalt tükitöö tariifidele. Enamik üliõpilastest varustatakse erirõivastusega. Üliõpilased, kes on välja töötanud 40 tööpäeva, majutatakse parimatesse elamistingimustesse praeguste olemasolevate ühiselamute baasil kuni ehitatava ühiselamu valmimiseni. 8-korterilise elamu ehitamisest osavõtjad saavad elamisvõimaluse pärast selle valmimist enda poolt ehitatud objektil.

ootavad!

Need on põhilised küsimused, mis peaksid andma üldise ülevaate ehitusobjektidest.

Praegu on mööda dunud aktiivi nõupidamisest kolm nädalat. Sellel ajavahemikul on toimunud peaaegu kõikides gruppides tõsised arutelud komsomoliehitustest osavõtu üle. Täis otsustavust ja veendumust oma jõus kirjutasid avalduse ehitustöödest osavõtmiseks sajad kommunistlikud noored ja üliõpilased. Enamikku kommunistlikke noori ja üliõpilasi tiivustas avalduse andmisel just põhimõte ja eesmärk anda oma jõupingutused meie kollektiivi ühise eesmärgi saavutamiseks. Sellest põhimõttest lähtudes andsid avalduse füüsikaosakonna II kursuse 20 kommunistlikku noort, Majandusteaduskonna üliõpilased jt. Füüsikaosakonna II kursuse komsomoligrupp moodustas komsomolibrigaadi. Sellest näeme, et komsomoligrupid on õigesti aru saanud selle ürituse eesmärkidest ja suunavad oma töö ja tegevuse nõnda, et komsomoli poolt algatatud üritus viiakse ellu. Üksikutes komsomoligruppides leidub aga arutlusi sellest, et mujal võib teenida rohkem. Aga küsimus ei ole selles. Enamik avaldusi on antud just siirast soovist rakendada oma nooruslik energia ja jõud meile vajalike objektide kiireks ehitamiseks. On ju see meie väikene panus üldises suures ehitustöö plaanis. 18. märtsiks oli saabunud komsomolikomiteele juba üle 200 avalduse, kuid reast komsomoligruppidest, nagu Õigusteaduskonnast oli ainult 3 osa võtta soovijat, ajaloo-osakonnast kaks avaldust. Kehakultuuriosakonnast aga ei olnud saabunud ühtegi avaldust.

Komsomoliaktiiv võttis vastu tähtsa otsuse. On vajalik, et ülikooli komsomoliorganisatsioonid sellele küsimusele hakkaksid tähelepanu pöörama iga päev, alates organiseerimismomendist ja lõpetades osavõtuga ehitusest. Tingimata on vajalik, et igast komsomoliorganisatsioonist oleks määratud vastutav inimene, kes jälgiks pidevalt vastava teaduskonna üliõpilaste osavõttu kursustest, ehitustöödest ja aitaksid lahendada üleskerkivaid organisatsioonilisi küsimusi. Komsomoliobjektide — ühiselamu, 8-korterilise elamu ja spordibaaside ehitamine peab olema meie huviobjektiks pidevalt.

Pühendame kõik oma organiseerimisoskused, jõu ja energia aktiivi poolt püstitatud ülesande lahendamisele.

J. LOTT,
ELKNÜ TRÜ komitee sekretär

RAHUTUS

Sa andesta, mu lemmik, Juhan Liiv,
et täna sinu nukravõitu värsse,
mis alati täis eluhõngu värsket,
ei suuda lugeda.

Ma muudan oma värvi iga viiv —
kord seisan üksi eemal ilmakärast,
sealsamas mõne silmapilgu pärast
soov välja pugeda
mul tekib kitsast talvemeeleolust.
Ja pööningul ma tuulan vanas kolus,
sealt otsin üles varuks jäetud vembud
ja hullud tembud.

Sel kevadel ma tahaks olla kõikjal
ja mitte kusagil.
Võiks palgiparvet kosest alla sõita,
kuid säilitada nukruse ja tusagi,
ent metsa rahus
ma vallatuks võin ootamatult saada.

Mu meeleolud kambrisse ei mahu.
Mis ime siis,
et kutsub kaldaliiv
ja pilk mul suurvett Peipsi poole saadab!
Ei tõuse uhkelt lainehari,
veepinnal jookseb justkui külmavärin.

Ma seisan nagu filosoofi vari
ja Emajõge kaen
ning sügavmõtteliselt endalt pärin:
kumb jookseb rutem —
vesi või siis aeg?
Vist vesi: homset päeva pelgan —
võin mõnel loengul surra korda kolm,
kui poleks kilbiks mõnda laia selga,
mis varjaks pead, kus sees on ainult tolm:
suurvesi pole sedagi veel uhtnud!

Ei, siiski — aeg on kiirem!
Mis kõik juhtuks,
kui aega oleks!
Kuis iga ristiinimese viis,
tööpäeva seitse tundi magaks siis,
liig kaua õhtul poleks
mind vaja oodata mu kallimal,
loeks läbi uudisteosed
(ka kõige hallimad)
ja otsiks üles seosed,
mis unelma ja tõelisuse vahel.

Oi, Kevad, Kevad! Miks siis sinu tahe,
mis igas hinges tuhat lõket loitma panna suudab,
ööpäeva viiekordselt pikemaks ei muuda?!
Küll jätkuks aega
siis kuulata, mis kuulmist väärib
ja kõike kaeda,
mis tärkab, kõduneb või käärib!

LEHTE HAINSALU

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ
195—

Komsomoli grupiorganisaatorite seminarilt

10.—12. märtsini k. a. toimus Tallinnas ELKNÜ Keskkomitee poolt korraldatud seminar kõrgemate õppeasutuste komsomoli grupiorganisaatoritele. TRÜ-st viibisid seal ligi 90 komsomoliaktivisti.

Kahe päeva jooksul esinesid seminaril vabariigi juhtivad töötajad majanduse ja kultuuri alal. Sm. Allik ENSV Rahvamajandusnõukogu plaanikomisjonist tutvustas osavõtjaid vabariigi majanduse arenguperspektiividega. Samal päeval esinesid kultuuriminister sm. Ansberg ja vabariikliku spordikomitee esimees sm. Tolbast. Et praegu on päevakorral põllumajanduse küsimused, siis oldi eriti huvitatud põllumajandusministri sm. Tõnuristi sõnavõtust.

Järgmisel päeval jagas sm. Kalits oma tähelepanekuid ühiskonnateaduste omandamisest ja üliõpilaste teadmistes esinevaist lünkadest. Olukorra parandamiseks aitaks kaasa sidemete tihendamine õppejõududega, seminaride aktiivsemaks muutmine ja üliõpilasi huvitavate probleemide printsipiaalne lahendamine.

Edasi kuulati ära ettekanded rahvusvahelise üliõpilasliikumise probleemidest, noorsoo poliitilise kasvatuse ja valvsuse küsimusest. Haridusministeeriumi kooliosakonna juhataja sm. Kipper tõi näitena noorte pedagoogide tööst neile kohtadelt antud iseloomustusi. Ülikooli lõpetanutele ei olnud pretensioone ainealase ettevalmistuse suhtes, küll aga pedagoogiliste vilumuste ja metoodika tundmise osas.

Seminari viimane päev oli pühendatud kogemuste vahetamisele. Sellest võtsid osa ka noorsooajalehtede «Noorte Hääl» ja «Молодежь Эстонии» ning ajakirja «Noorus» toimetuste liikmed. Palju huvitavat pakkus EPA komsomolikomitee sekretäri sm. Järvela sõnavõtt. EPA-s on läbi viidud hulk elulisi, noorte huvidega seotud üritusi. Agronoomiateaduskonnas toimunud arutelul «Mida on vaja selleks, et olla hea agronoom», leiti, et peale muu on vajalik autojuhtimise oskus. Komsomolikomitee abiga korraldati vastavad kursused. Hiljuti organiseeriti agitatsioonibrigaadi tähesõit Tartu rajooni kolhoosidesse. See oli kolhoosinoorte ja üliõpilaste vahelise sõpruse ja šeflustöö alguseks.

TPI komsomolikomitee sekretär sm. Kesküla rääkis sidemete tihendamise vajadusest õppejõududega, üliõpilaste kommunistlikust kasvatamisest. Seda rõhutasid mitmed teisedki sõnavõtjad. Paljusid sõnavõtte läbisid kaks teineteisega seotud küsimust: komsomoliorganisatsiooni autoriteedi tõstmine ja ridade kasv. E. Vilde nimelises Tallinna Pedagoogilises Instituudis on hakatud organiseerimata noori laialdaselt kaasa tõmbama komsomoliorganisatsiooni tegevusse, tutvustatud neid selle ajalooga. Käesoleval õppeaastal on kommunistlikku noorsooühingusse vastu võetud juba 52 tulevast pedagoogi. Tänavu otsustati instituudis ka stipendiumi maksmine komsomoligruppide lahtistel koosolekutel, dekanaadil tuli seda vaid üksikjuhtudel muuta.

Vabariigi komsomoliorganisatsioon on viimasel ajal asunud otsustavalt tegelema tootmistöö probleemidega. Kõrgemate koolide kommunistlikud noored ei saa sellest otseselt osa võtta. Ometi on vaja, et tulevased spetsialistid ei kaotaks sidet eluga ega jääks abituks praktiliste ülesannete lahendamisel. Leiti, et TRÜ kommunistlike noorte algatus ühiselamu ehitamiseks ja sellele eelnevad kursused väärivad järgimist.

Ühtteist räägiti noorte spetsialistide ettevalmistamisest. Omandatud kitsas eriala pole sageli otstarbekas, kohalikud tingimused nõuavad laiema profiiliga spetsialiste. Kolhooside kompleksbrigaadid vajavad agronoome, kes tunneksid ka mehhaniseerimist, ja bioloogiale spetsialiseerunud õpetajat on maakoolis raske kindlustada normaalse tundide arvuga. Peeti otstarbekaks arutada neid küsimusi «Noorte Hääle» veergudel.

Etteheited, et osal noortel pedagoogidel ei ole kogemusi ega huvi tööks kommunistlike noorte ja pioneeridega ning hoiduvad ühiskondlikest kohustustest, tuleb küll komsomoliorganisatsioonil enda arvele kanda.

Seminarist tegi kokkuvõtte ELKNÜ Keskkomitee sekretär sm. Väljas, kes rääkis komsomoli ees seisvaist ülesandeist seoses ELKNÜ IX kongressi otsustega.

Ühel ülikooli komsomoliaktiivi seminaril kerkis sel aastal üles küsimus vajadusest saada ülevaadet vabariigi majanduse ja kultuuri saavutustest ning eelseisvaist ülesannetest. Just sellise ülevaate andis äsjalõppenud seminar. Ettekannete vajalikkust ja aktuaalsust näitab kuulajate suur aktiivsus: mõnel esinejal kulus ligi tund aega arvukatele küsimustele vastamiseks. Vähem rahuldas kogemuste vahetamise osa.

Muljeid kokku võttes võiks öelda: need kolm päeva olid sisukad, avardasid silmaringi ja andsid teadmisi. Seminar oli huvitav ja vajalik.

T. SAAREMAEL,
eesti filoloogia III kursuse grupiorganisaator

NSV LIIDU ÜLEMNÕUKOGU VALIMISTE PÄEV ÜLIKOOLIS

Esimesed valijad saavad bülletäänid.

Hääletussedelid langevad urni.

Esineb rahvakunstiansambel. *E. SAKI fotod*

TRÜ ametiühinguaktiivi nõupidamiselt

14. märtsil kogunesid ametiühinguaktivistid Õpetatud Nõukogu suurde saali, et arutada kultuurilis-massilise töö probleeme ülikoolis.

Ametiühingukomitee esimees sm. A. Metsa tõi oma ettekandes rea kitsaskohti kultuurilis-massilises töös. Ta rõhutas selle töö suurt osatähtsust, peatus real üksikutel töölõikudel, märkides TRÜ klubi suuremate kollektiivide (meeskoor, naiskoor, rahvakunstiansambel) saavutusi. Ettekandja pidas õnnestunuiks puhkeõhtuid, kus esinesid Tšehhoslovakkiat külastanud üliõpilased, ja naistepäevale pühendatud aktuse kontsertosa. Üritused ei haara aga maksimaalselt meie üliõpilasi ja jäävad sageli halliks ega jäta elamusi ning neil pole võitlevat hoiakut. Satiirilise materjali kasutamine puhkeõhtutel oleks kõigiti vajalik. Tulevikus tuleb viia kultuurilis-massilise töö pearõhk osakondadesse ja kursustele. Korraldada isetegevuslikke konkursse aasta ringi, et vältida kampaanialikkust, suurendada omaloomingu kaalu ja tugevdada sidet «Vanemuisega» ning AÜN Tartu Kultuurihoonega.

Peatudes kohvik-klubi tööl märkis sm. Metsa, et sellest on kujunemas see mida me temast ootasime. Kohvik-klubi peab saama üliõpilaste ja õppejõudude kohtumiskohaks õppetööst vabal ajal, et tihendada sidet õppejõudude ja üliõpilaste vahel.

Sm. Metsa peatus veel kursuseõhtute küsimusel, mis läbis punase niidina kogu nõupidamist. Õppejõud viibivad vähe kursuseõhtutel, mis sageli on ette valmistamata ja kus esineb liigset alkoholi tarvitamist (füüsika III kursus) ning mis on elavaks näiteks üliõpilaste sisemise kultuuri vähesusest ja puudustest. Ametiühingu kultuurikomisjoni töö on jäänud soiku.

Kaasaruandja AÜN Tartu Kultuurihoone direktor sm. A. Suur tõstis üles küsimuse, miks võtab kunstilise isetegevuse ringidest osa vähem kui üks neljandik üliõpilaste koguarvust (674). Seetõttu tuleb klubi nimetada p u n a n u r g a k s. Üldse paistab, et ülikoolis pannakse suuremat rõhku kehakultuurile ja spordile kui kultuurilis-massilisele tööle.

Sm. Suur tegi rea omapoolseid ettepanekuid: suuremat tähelepanu pöörata I kursuse üliõpilastele, õpetada neid konspekteerima, tõsta esirinda loenguline töö nõukogude teadusest, kirjandusest, muusikast, patriotismist, organiseerida ülikoolis elav ajaleht jne.

Teine kaasaruandja TRÜ klubi juhataja sm. R. Reiljan peatus lühidalt kursuseõhtute madalal tasemel. Ta tõi näiteid õnnestunumatest ja samuti halvasti organiseeritud kursuseõhtutest.

Järgnesid sõnavõtud, milles avaldati mitmesuguseid mõtteid.

L. V a l t (Matemaatika-Loodusteaduskonnast). Kultuurilis-massiline töö Ajaloo-Keeleteaduskonnas on parem kui meie teaduskonnas. Ametiühingu töö ei ulatu kursusteni. Ühiselamuisse muretseda spordiinventari. Tõmmata sportimisele kaasa vanemaid õppejõude. Üritusi olgu ennem vähem, kuid nad olgu huvitavamad.

Sm. K o g e r m a n n (Arstiteaduskond). Üliõpilaste vaba aja veetmine ühiselamuis tuleb viia kõrgemale tasemele. Üliõpilased võiksid rohkearvulisemalt külastada kontserte.

Sm. K õ d a r (Ajaloo-Keeleteaduskonnast). Rohkem tähelepanu šeflusalustele kolhoosidele. Võidelda kunstilise isetegevuse kampaanialikkuse vastu.

Sm. K a l i t s (Ajaloo-Keeleteaduskonnast). Vaja on tõsta üliõpilaste eruditsiooni, kasutada selleks ülikooli kohvik-klubi. Mitte lubada kohvik-klubisse elemente, kes propageerivad seda kui odavamat kõrtsi Tartus. Tarvis on ülikooli lõpetanuile sisse seada kohvik-klubi külastuskaardid.

Sm. K a r k (Matemaatika-Loodusteaduskonnast). Õppejõud peab olema ka pedagoog, mitte ainult teaduslik töötaja. Õppejõud peavad külastama üliõpilaste puhkeõhtuid ja ühiselamuid.

Sm. K l e m e n t, TRÜ rektor. Ametiühingu tööga peab andma üliõpilastele ühiskondliku töö kogemusi, et lõpetanud läheksid rahva sekka mitte kui Inglise lordid Aafrikasse neegrite sekka, vaid et nad võtaksid aktiivselt osa ühiskondlikust tööst. Iga õppejõud peaks osa võtma ühiskondlikust tööst, kuigi juriidiliselt neid selleks sundida ei saa.

*

Nõupidamisele järgnes kohvik-klubis tujuküllane puhkeõhtu, kus ametiühinguaktivistid püüdsid ellu viia nõupidamisel püstitatud eesmärke. Pärast kohtade väljaloosimist sammuti eesotsas eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri õppejõu sm. U. Kolgiga rõõmsate marsihelide saatel lauda. Tseremooniameistri sm. H. Taliste huumoririkkale avasõnale järgnes lõbus «soovikontsert» ülikooli ametiühingu tuntuimatele aktivistidele. Lauldi rahvalikke laule ja siis sammusid poodiumile Ajaloo-Keeleteaduskonna ja Arstiteaduskonna võistkonnad, et proovida teineteise intelligentsi. Pingerikas matš lõppes viigiliselt 4:4 ja kõik võistlejad said teenitud auhinnad.

Järgnes kohtunikelt kõigile koosviibimisest osavõtjaile mõistatus, mille ka lugejaile ära toome: «Kahes kõrvuti asetsevas kodanlikus riigis (võtkem suvaliselt Eesti ja Läti) oli rahaühikuks kroon. Üks Eesti kroon võrdus ühe Läti krooniga. Siis leidis Läti valitsus, et Läti kroon on väärtuslikum Eesti kroonist ja hindas ühe Eesti krooni võrdseks 90 Läti sendiga. Eesti valitsus ei andnud alla ja hindas oma riigis ühe Läti krooni võrdseks 90 Eesti sendiga. Elas siis sel ajal Eesti Valgas üks mees, kellel oli taskus 1 Eesti ja Läti kroon. Ta läks õllepoodi ja ostis poti õlut, mille eest maksis Eesti krooniga. Pott õlut maksis 10 Eesti senti. Ta sai tagasi ühe Läti krooni, sest 90 Eesti senti võrdus ühe Läti krooniga. Nüüd oli tal taskus 2 Läti krooni. Mees sammus üle piiri Läti Valka, läks ligemasse õllepoodi ja ostis poti õlut, mis maksis 10 Läti senti. Makstes Läti krooniga sai ta tagasi ühe Eesti krooni, sest 90 Läti senti võrdus Lätis ühe Eesti krooniga. Mees tuli tagasi Eesti Valka. Tal oli taskus jälle üks Eesti ja üks Läti kroon, kuigi ta oli joonud ära vahepeal 2 potti õlut. Kes sai kahju?»

Õiget lahendajat paluti helistada 2 nädala jooksul telefonil 72, kust võitja saab arvatavasti ka auhinna.

Õhtu jätkus mitmesuguste mängude ja tantsudega. Pärast «lõpuünnat» lauldi ühises suures sõprusringis «Unematit».

A. VIHALEM

TRÜ ametiühingukomitee esimees sm. A. Metsa esineb aktiivi koosolekul.

JOH. MIKU foto.

Meie kogemustest

kultuurilis-massilise töö alal

Kultuurilis-massiline töö on üks tähtsamaid lõike mitmepalgelises ametiühingulises tegevuses. Tema peamiseks ülesandeks on pakkuda noortele kultuurset ajaviidet. Kuid sinna juurde tuleb olulise osana noorte silmaringi laiendamine, nende teadmiste täiendamine kunsti, kirjanduse, muusika ja teaduse vallast ning kõige selle kaudu noorte kasvatamine täisverelisteks nõukogude inimesteks.

Seega tuleb kultuurilis-massilises töös osata liita huvitavat ja kasulikku ning leida sobiv meetod selle esitamiseks.

Põhiliselt jagunevad kultuurilis-massilised üritused kahte suurde rühma: 1) need, mida korraldab ametiühingubüroo, kusjuures noored jäävad vaid passiivsete vastuvõtjate ossa; 2) need, mida korraldavad noored i s e ühiskondlike organisatsioonide juhtimisel, olles seega aktiivsed osavõtjad ürituse organiseerimisest.

Esimene vorm annab tulemusi märksa kergema vaeva puhul, teine nõuab hoopis suuremaid pingutusi, kuid tasub end ka rohkem, sest teenib otseselt eesmärki — noorte kasvatamist aktiivseteks võitlejateks meie nõukoguliku elu muutmisel paremaks ja sisukamaks.

Kultuuriliste ürituste omapoolse korraldamise osas on Ajaloo-Keeleteaduskonna ametiühingubürool mõningat edu, mis nähtub massilisest osavõtust neist üritustest. Nii oli kohtumisel TR Draamateatri näitleja ja lavastaja Voldemar Pansoga üle 400 kuulaja; Kitzbergi näidendi «Püve talus» esitamisel teaduskonna šeflusaluse kolhoosi näitetrupi poolt ligi 500 pealtvaatajat. Rohke osavõtu osaliseks said kohtumised sm. Olga Lauristiniga ja meie kirjandusloolastega kohvik-klubis.

Massilise kuulajaskonna saavutamiseks oleme püüdnud vältida ürituste esitamist loengu vormis — kuulavad ju üliõpilased loenguid päevast päeva ja see vorm on neid kahtlemata tüüdanud. Et see nii on, olgu võrdluseks toodud meie büroo poolt hiljuti korraldatud loengud ühiselamu aktiivile (dr. Kask «Vaimse töö hügieen» ja sm. Taba «Kuidas korrastame oma ühiselamu»), millest võtsid osa vaid 30—40 aktivisti, kuigi loengud olid huvitavad ja vajalikud. Nagu öeldud — loeng ei võlu. Oleme püüdnud asendada seda vormi kohtumistega silmapaistvate isikutega mitmesugustelt aladelt. Peab siinkohal ütlema, et väljastpoolt kutsutud isikud leiavad hoopis soojema vastuvõtu kui «omad», mis on ka arusaadav — külakost on meeldivam kui igapäevane leib.

Märkimist väärib ka, et noortel on suur tung lõbusa ja koomilise järele. Seda kogesime büroo poolt kohvik-klubis korraldatud õhtul teemal «Lõbusaid lugusid kirjanikest», millest osavõtt oli väga rohkearvuline. Tõsi küll, selleks andis põhjust ka asjaolu, et esinesid meie teaduskonna «kuldsuud» prof. Ariste, dots. Alttoa, dots. Laugaste, dots. Lotman.

Kaugeltki mitte nii häid tulemusi pole ametiühingubüroo saavutanud teises töölõigus — kultuuritöö aktivistide kasvatamisel ja isetegevuse arendamisel. See töö võtab palju rohkem aega ja nõuab suurt kannatlikkust. Siin on oluline oma kaadri ja tema võimete tundmine. On tähtis, et kursuste kultuurivolinikeks oleksid organiseerimisvõimelised noored. Veelgi olulisema tähtsusega on, et büroos juhiksid seda tööd tublid organisaatorid. Meie teaduskonnal on selles osas «vedanud»! Kultuurilis-massilise sektori eesotsas seisab õppejõud sm. Eringson, kes on tuntud hea ja teguvõimsa organisaatorina. Ka II kursuse üliõpilane Kõdar on initsiatiivikas ja kohusetruu sektori liige ning tõotab tulevikus kujuneda tubliks aktivistiks. Teised sektori liikmed ilmutavad kahjuks vähem enesealgatust. Tänu sm. Eringsoni ja sm. Kõdari algatusele ning kunstilise isetegevuse entusiastidele kursustel on meil loodud kõigis osakondades tantsu- ja lauluansamblid, välja kujunemas deklamaatorid, solistid ja kunstilised võimlejad, kes aitavad oma ettekannetega sisustada kursuse- ja osakonnaõhtuid. Praegu valmistuvad kõik isetegevuslased innukalt isetegevuse olümpiaadiks. Kuid kõik see on siiski veel vähene. Meil on kursustel palju rohkem andekaid noori, kellest võiks saada tublid isetegevuslased, kui nad oma võimeid vaka all ei hoiaks. Kahjuks ei oska noored neid omadusi küllalt hinnata, on liialt tagasihoidlikud, osalt jälle liiga mugavad, et end õppimise kõrval veel millegagi pingutada.

Siinkohal tahaksin endise kooliõpetajana kõigile üliõpilastele kui tulevastele õpetajatele nõu anda: koolis läheb organiseerimisvõimeid hädasti vaja ja mida varem neid omandate, seda parem. Tuletagem meelde Suvorovi sõnu: mida raskem õppustel, seda kergem lahingus!

Peale kultuurse ajaveetmise ja aktivistide väljakasvatamise on ametiühingubüroo püüdnud kultuurilis-massilise töö kaudu saavutada veel üht eesmärki: teenindada töötavat rahvast nii maal kui linnas isetegevuslike ettekannete abil. Esimesed sammud on siin juba tehtud — meie isetegevuslased on pidevalt külastanud Miina Härma nimelist kolhoosi ja pakkunud seal oma külakosti ning saanud ka vastukülaskäigu osaliseks.

Seega on kultuurilis-massiline töö aidanud luua kontakti õppiva noorsoo ja töötava kolhoosirahva vahel ning lähendanud neid teineteisele. Meie büroo eesmärgiks on seda tööd veelgi süvendada ja laiendada kontakti Tartu linna töötava rahvaga.

A. HABERMAN,
Ajaloo-Keeleteaduskonna ametiühingubüroo esimees

Kangelaslik lehekülg proletariaadi ajaloos

18. märts 1871. a. on päev, mis on kallis kogu maailma töötavatele inimestele. See on maailma esimese proletaarse revolutsiooni päev, mis andis võimu proletariaadi kätte ja viis Pariisi Kommuuni loomisele.

Pariisi Kommuun sündis ja tegutses raskes võitluses, mis oli prantsuse rahva kuulsusrikaste revolutsiooniliste lahingute jätkuks. Prantsuse rahvas oli enne seda võidelnud oma vabaduse ja parema tuleviku eest aastatel 1789—1794 suures kodanlikus revolutsioonis, 1830. a. juulirevolutsioonis, 1848—1849. a. revolutsioonis ning arvukates kohalikes ülestõusudes. Lyoni kangrute ülestõusud 1831. ja 1834. a. olid tööliisklassi esimeseks avalikuks võitluseks kodanluse vastu. 1848. a. juunipäevadel oli kodanlusel õnnestunud tulla võitjaks esimeses suures kodusõjas kodanluse ja proletariaadi vahel, kuid ta ei olnud suutnud teha lõppu töölisliikumisele. Seoses kapitalistliku industrialiseerimisega ja 1857. a. majanduskriisiga elavnes uuesti töölisliikumine, milles hakkas väljapaistvat osa etendama 1864. a. loodud I Internatsionaal.

Prantsuse tööliisklassi olukord halvenes veelgi seoses 19. juulil 1870. a. puhkenud Saksa—Prantsuse sõjaga, mis tõi kaasa Prantsuse armee lüüasaamise. Loodud rahvuskaitse valitsus sõlmis 28. jaanuaril 1871. a. sakslastega lepingu Pariisi kapituleerumise ja vaherahu sõlmimise kohta. Kui aga kontrrevolutsiooniline Prantsuse valitsus püüdis 18. märtsil 1871. a. Pariisis Montmartre'i kõrgendike juures rahvuskaardilt ära võtta kahureid, katkes Pariisi proletariaadi kannatus. Toimus ülestõus, mis andis esialgu võimu relvastatud töörahva esindusena tegutseva Rahvuskaardi keskkomitee kätte. 26. märtsil toimusid Pariisi Kommuuni nõukogu valimised ja 28. märtsil Kommuuni pidulik avamine.

Kommuuni koosseisu kuulusid põhiliselt Pariisi töörahva esindajad. Ta oli proletariaadi riigivõimu organiks, oli uut tüüpi riik, mida õigusega on nimetatud nõukogude võimu algeoks.

Hoolimata lühikesest tegutsemisajast (kuni 28. maini 1871), mis pealegi oli täis võitlusi kontrrevolutsiooni vastu, suutis Kommuun palju ära teha Prantsuse pealinna tööliste olukorra parandamiseks. Võeti üle peremeesteta jäänud töötajad, et organiseerida seal tootmist tööliste enda jõududega ilma peremeesteta ja võidelda nii ka tööpuuduse vastu. Kommuun võttis tarvitusele abinõud tööliste töötingimuste parandamiseks, parandas tööliste korteriolusid, kuulutas välja kohustusliku, ilmaliku ja tasuta hariduse saamise ning lahendas rea küsimusi kultuuri alal.

Võimu üleminek tööliste kätte Prantsusmaa pealinnas tähendas aga ka kodusõja algust Prantsusmaal. Versailles'sse põgenenud kodanlik valitsus alustas pöörast võitlust proletaarse revolutsiooni vastu, minnes selleks kokkuleppele ka Saksa militaristidega. Selles raskes võitluses puudus Prantsuse proletariaadil ühtne revolutsiooniline patrei, kes oleks olnud võimeline seda võitlust juhtima. Kommuunis oli esindatud mitu parteid, kellest aga ükski ei asunud marksismi seisukohtadel. Seoses sellega tehti mitmeid raskeid vigu. Nii puudus Kommuunis üksmeel ja lasti juba algul Versailles'sse ära viia regulaarväed, selle asemel et tõmmata sõdureid kaasa revolutsiooni poolele. Ei natsionaliseeritud Prantsuse panga rikkusi, vaid lasti neid kasutada kontrrevolutsioonilisel valitsusel. Saatuslik viga oli ka Versailles' kontrrevolutsioonilise valitsuse suhtes äraootavale seisukohale jäämine, selle asemel et seda rünnata. See võimaldas kontrrevolutsioonil koondada ja koguda jõude ning asuda siis pealetungile.

21. mail 1871. a. tungisid Versailles' väed Pariisi. Järgnes verine, kuid kangelaslik mainädal, mille kestel Pariisi töölised panid kangelaslikult vastu ülekaalukatele jõududele. Alles 28. mail suruti maha viimaste kommunaaride vastupanu Père-Lachaise'i kalmistul.

Kodanluse sõjavägede Pariisi tungimisele järgnes metsik terror, mille ees kahvatuvad isegi 1848. a. juunipäevade õudused. Vangistatud kommunaare lasti maha sadade kaupa. Lasti maha kõik need, kelle käed olid püssirohuga, kelle kuub läikis sealt kohalt, kuhu surutakse püssipära ning sageli isegi lihtsalt need, kes välimuselt näisid töölistena.

Prantsuse rahvas ja miljonid maailma töötavad inimesed ei ole unustanud Pariisi sangareid. Suurlinna Pariisi arvukate mälestusmärkide hulgas ei ole teist kohta, mis oleks nii lähedane töötajate südametele, kui seda on kommunaaride müür Père-Lachaise'i kalmistul. Igal aastal siirduvad 25. mail sinna arvukad rahvahulgad, et kuhjata kommunaaride haudadele punaseid lilli, mis nagu kutsuksid võitlema kõigi töötajate õnne eest ja Prantsusmaa rahvusliku vabaduse eest. Père-Lachaise'i kalmistule maeti hiljuti ka Prantsuse Kommunistliku Partei üks vanimaid ja silmapaistvamaid tegelasi Marcel Cachin. Prantsuse Kommunistlik Partei aga, toetudes prantsuse rahva laiadele hulkadele ja kogu maailma töörahva solidaarsusele, jätkab tänapäeval võitlust proletariaadi diktatuuri kehtestamise eest, s. o. selle eest, mille nimel võitlesid ja langesid kommunaarid 87 aastat tagasi.

H. PIIRIMÄE

2 Tartu Rüklik Õhtukool

SAABUB KEVAD

Jääkattest vabanenud Emajõgi.

E. SAKI fotoetüüd

MULJEID VÕERAHANSU personaalnäituselt

Meil on ülikoolis kujunenud väga tänuväärne suund üliõpilaste esteetiliseks kasvatamiseks. Organiseeritud esteetiline kasvatus on meie tulevastele haritlastele kahtlemata väga vajalik, et arendada neis oskust näha ja hinnata ilu enestes ja enese ümber — inimestes, elus ja kunstis. Mitmesugustel ülikoolis töötavatel ringidel, näiteks kujutava kunsti ringil, muusikakursustel jt. on esteetilise kasvatuse seisukohalt palju kaasa rääkida. Kuid ei aita ainult nendest, pealegi võtab neist osa suhteliselt väike protsent üliõpilasi. Nõukogude ülikool peab kasvatama mitmekülgselt arenenud inimesi, kes tunnevad ja oskavad hinnata inimkonna parimate saavutusi nii teaduses kui ka muusikas, kirjanduses ja kujutavas kunstis. Selleks on vaja suunata meie noori, kasvatada nende maitset kirjandus- ja kunstiteoste hindamisel.

Meil, eesti filoloogide III kursusel, toimus esimese üritusena esteetilise kasvatuse liinis käik kunstimuuseumi Võerahansu personaalnäitusele meie šefi — väliskirjanduse kateedri initsiatiivil. Ühiskülastus jättis meile väga meeldejääva mulje. Muuseumitöötaja juhendamisel tutvusime Võerahansu mitmekülgse kunstnikupalgega, tema arenguetappidega. Huvitav on jälgida kunstnikku tema arengus, tema otsinguid ja eneseleidmist. Algperioodil on Võerahansu loomingus tunda Kr. Raua, Kummitsa, Triigi jt. mõjusid. kuid juba on tunda ka kunstniku enese kätt, isikupärast joont. Sügava mõtestatuse ja väljenduslikkuse on kunstnik kätkenud oma joonistustesse «Ahastus», «Mõtisklus», «Janu» jt. On ainult kahju, et paljud tõeliselt sügava sisuga teosed on jäänud kavanditeks, nende teoste lõpuleviimine annaks Võerahansu loomingule palju juurde. Sellisteks otse põletavat inimlikku tunnet väljendavateks kavanditeks on peale nimetatute veel näit. «Pimedad», «Ootajad», «Kartulivõtt». Kavandis «Pimedad» on kunstnik kujutanud pimedate rongkäiku — kogu teosest otse õhkub vastu nende elu vaeslaste meeleheitlikku edasipüüdu, nende ettesirutatud lõuad ja otsivad käed räägivad murdumatust tahtest minna, tulgu mis tuleb. Kuhu nad lähevad? Teos «Ootajad» on ääreni täis merelt perekonnaisasid koju ootavate Saaremaa kalurinaiste ahastust ja muret, võitlust hirmu ja lootuse vahel.

Figuraalkompositsioonides on Võerahansule iseloomulik äärmiselt lihtne, jõuline, üldistatud kujutamine. Võerahansu maastikus on selgesti nähtavad kunstniku otsingud. Meie tähelepanu võitis väga omapärase sini-kollase koloriidiga romantiline «Karjamõisa õu». Järgnevad kergetes, kirendavates toonides avara, põuase silmapiiriga Saaremaa maastikud. (Kahju, et sari pehmemaid, lüürilisemaid Saaremaa maastikke on jäänud ainult kavanditeks.)

Väga ilmekad on Võerahansu portreed. Soojades, sulavates toonides «Vana naise portree» otse sunnib meid seisatama. Portreedele on iseloomulik eriline tõsidus, sissepoole pööratud mõtisklev pilk, sügav hingestatus.

Võerahansu tööd kutsusid esile väga erinevaid arvamusi, kuid meie kõikide ühise imetluse objektiks oli tema «Talvine Pühajärve maastik». (See maal on paljude lemmikuks, nagu selgus hiljem külalisraamatut lehitsedes.) Ja — oi lilli, lilli! Roosid ja pojengid, kullerkupud ja karikakrad...

Erinev on vaatlejate maitse, erinevad nende arvamused. See kehtib täiel määral Võerahansu suurmaali «Metsatööd» kohta. Huvitav «metamorfoos» toimus ka allakirjutanuga, kes külastas näitust kaks korda. Esimesel korral jättis maal vaatajale oma raske tinahalli koloriidiga rõhuva segase mulje, pani õlgu kehitama. Kuid teisel korral meeldis maal väga. Arvatavasti tuli vaataja kahevahelolek esimesel korral sellest, et ta ei osanud maalis näha kunstniku mõtet, ei süvenenud maali.

Külalisraamatut lehitsedes loeme ka väga erinevaid hinnanguid, kuid ühes asjas on hindajad kõik ühel nõul: Võerahansu on andekas, mitmekülgne kunstnik, suur meister. Ja koos arvukate teiste näitusekülastajatega soovime ka meie, III kursuse filoloogid, vanameistrile edaspidiseks jõudu ja loomingulist edu.

L. PÄSS

Kõneoskuse päevaküsimusi

Partei XX kongressist alates on tunduvalt suuremal määral hakatud tähelepanu pöörama iga nõukogude inimese loova mõtte arendamisele ja väljendamisele. Töötajate igapäevane töö ei piirdu meil enam ta kitsa erialaga, vaid järjest kasvav majanduslik ja kultuuriline tase nõuavad iga kodaniku aktiivset osavõttu ühiskondlikust tööst. Nii sise- kui välispoliitilised sündmused, sündmused tehnika ja kultuuri valdkonnas leiavad alati ja igal pool elavat polemiseerimist. Et aga avaldada oma mõtteid loogiliselt, lihtsalt ja vabalt, selleks on vaja osata kõnelda, tunda kõnetehnika elementaarsemaidki reegleid.

Meie keskkoolide õppekavades, samuti ilmunud kirjanduses ei ole retoorika ehk kõneoskus, nagu teda ka sageli nimetatakse, saanud minimaalsemagi tähelepanu osaliseks. Noored, suundudes kõrgematesse koolidesse või otse tööpõllule, on koolipingist kaasa viinud küll mahuka teadmiste hulga, kuid oskust vajaduse korral mõned sobivad sõnad öelda või sündmustekohane pikem kõne pidada, selleks, jah, kahjuks ei ole paljudki võimelised või teevad seda n. õ. raamatulikult, paberilt «maha lugedes».

Iga hea mõte aga, mis on valatud nooruslikult elavasõnalisse vormi ning mida avaldatakse vahenditult kõne kaudu, leiab alati tee kuulajate südametesse. Ja hästi tabatud sõnad võivad liigutada kivisematki südant.

Kui soovime vahenditult ja olukorra kohaselt paeluda kuulajaskonda, siis ei tule kõnet lugeda mitte paberilt, vaid k õ n e l d a. Elav sõna — see on nagu leek, mis võib soojendada, võib sütitada, kuid võib ka hävitada.

Iseenesest ei arene kõneoskus kuigi kõrgele. Kõnekunst on õpetatav, õpitav ja harjutatav. Õppida kõnelemist raamatutest, suurte kõnemeeste kõnesid kuulates või lugedes ei jõua eesmärgile. Vajaliku kirjanduse abil (mis meil küll täielikult puudub) võib omandada kõneoskuse teoreetilised ja tehnilised alused, kõnelemist ennast saab aga õppida ainult praktilisel teel.

Kuni viimase ajani puudusid meil selleks igasugused võimalused. Alles hiljuti algas TRÜ-s fakultatiivne retoorika kursus, mida loeb dotsent V. Adams. Pärast teoreetiliste alustega tutvumist järgnevad vahetult praktilised harjutused. Paralleelselt viimastega toimub edaspidi teoreetiliste aluste süvendamine.

J. MESIPUU

MEIE KIRJAKASTIST

Peedul ja Elvas elavate üliõpilaste pretensioonid rongide sõiduaegade suhtes

Hommikune Valga—Tartu rong jõuab liiga vara: 7.35. Võiks Elvast väljuda kell 8. Kaks aastat tagasi koguti rongis ca 300 allkirja taotlusele, et rong väljuks hiljem. Alles 1957. a. suvises sõiduplaanis tuldi reisijate soovidele osaliselt vastu, kuid ainult osaliselt. Rong väljub nüüd kahjuks ainult 20 minutit hiljem.

Päeval võiks veel mõni rong Elvast Tartusse sõita, praegune (jõuab Tartusse kell 14.43) on liiga hiline (varem oli parem, jõudis kell 13.30 Tartusse). Praegu on liiga suur rongide vahe. Võiks Elvast väljuda 11—12 paiku.

Elvas ja Peedul on kokku ca 70 üliõpilast, kes peavad sõitma iga päev Tartusse ja tagasi. Praeguse sõiduplaani kohaselt tuleb meil kaotada palju väärtuslikke tunde rongide ootamise peale eriti just hommikul, kui loengud algavad kell 9 või hiljem. Kas ülikooli juhtkond ei aitaks olukorda lahendada?

Reisija üliõpilane

Tarbetust omapäratsemisest võõrsõnaga

Meil armastatakse vahel mõnele sõnale liiga teha: sõna koormatakse üle liiga paljude tähendustega, ta sisu paisub määratult ja kaotab oma tõelise tähenduse. Üks selliseid sõnu on f u t u r i s m, eriti üliõpilaste keeletarvituses. Futurism öeldakse kõige kohta, mis imelik: loengu ajal pingist pinki liikuva joonistuse (kritselduse) ja kergekäeliselt kujundatud kohvikureklaami kohta, ekstravagantselt kammitud või hommikul hoopis kammimata ununenud soengu ja ebamäärase kleidimoe kohta, uudselt lahendatud karikatuuri ja saamatult sepitsetud värsi kohta.

Kust on see sõna meie teadvusse tulnud? Arvatavasti on ta meelde jäänud keskkooli kirjandusõpikust ühenduses Majakovski käsitlemisega, võib-olla ka segi läinud sageli tarvitatava sõnaga f o r m a l i s m.

Armastatakse öelda: «mingisugune ism!»

Et muuta reljeefseks futurismi tähendus teiste «ismide» hulgas, et vabastada ta tähenduste liiglihast, peatugem sellel nähtusel.

Futurism tekkis Itaalias käesoleva sajandi teisel aastakümnel. Rühm kirjanikke, kunstnikke ja muusikuid andis välja oma nn. manifestid, kus nad sõnastasid oma vaated elule ja kunstile. Futuristid arvasid ekslikult, et kõik olemasolev kunst olevat iganenud, lõhnavat katakombide järgi. Vanale kunstile heidetakse ette tema staatilisust jne. Nad on hoolimatud ka eneste suhtes: lubavad järgmisel põlvkonnal teha lõket nende tänastest käsikirjadest. Seetõttu, eitades täiesti minevikupärandit, võtsid nad enestele ka nimetuse futuristid.

Futuristid püüdsid kunstis kajastada seda uut, millega nende arvates oli täienenud maailm — see on kiirus, dünaamika. Nad imetlesid autot, lennukit, kõike rauast ja terasest valmistatud tehnikat. Nende manifestis leidub koguni inimest vihkav märge, et neile olevat inimkannatused võrdsed elektrilambi kannatustega.

Kiirust, ja seda mitte ainsal momendil, vaid ajaliselt, püüdsidki nad manada lõuendile. Hobust näiteks ei tohtivat joonistada nelja jalaga, vaid paarikümnega, märgitakse manifestis, sest nii nägevat inimene hobust liikuvuses. Portreel kujutatav naise nahk polevat roosa, vaid vikerkaarevärviline — kaasaegne inimene olevat võimeline neid värve kõiki korraga analüütiliselt tajuma. Ja muidugi — ei mingit sarnasust portreteeritavaga, tähtis olevat meeleolu. Veel eitasid futuristid perspektiivi vajalikkust kujutamisel. Nad tahtsid kujutatavat näidata mitte vaataja ees olevana, vaid viia vaataja pildi keskele.

Kõigi klassikaliste maalimisreeglite hülgamise tulemusena oli lõuend täis mitmevärvilisi geomeetrilisi kujundikesi, ilma sügavuse ja silmapiirita.

Kirjandus pidavat kõigepealt vabanema Homerose-aegsest vangistavast süntaksist. Selleks kaotavat eluõiguse kõik sõnaliigid peale nimisõna ja verbi umbisikulises tegumoes. Need pidavat ainuüksi olema dünaamilised. Omadussõna takistavat kiirust, pakkuvat nüansse ja olevat seetõttu ainult koormaks. Samuti olevat kirjavahemärgid ees lause kiirel jooksul ja seetõttu polevat neid vaja. Selle asemel võib tarvitada vajaduse korral matemaatilisi ja muusikalisi märke.

Futuristide «isa» oli itaalia kirjanik Filippo Tommaso Marinetti. Tema ja ta mõttekaaslased juttustasid militarismi, kõrgema rassi teooriat, imperialistliku agressiooni ideoloogiat, pooldasid fašismi. Peale tema poolt maailma paisatud manifesti futurismi kohta ja peale mõnede teoste futuristlikus maneeris (need on siiski ainult «Žang-tumb-bumb», «Viis hinge ühes pommis» futurismi näidetena), pole nad maailmale midagi pärandanud. Maalikunstis levis futurism pärast fašismi kehtestamist Itaaliast Euroopasse, kus kasvas üle pinda leidnud kubismiks ja ekspressionismiks.

Üldiselt on futurism oma algsemal ja puhtamal kujul täiesti reaktsiooniline ja ebahumaanne. Kunstnikud ja kirjanikud, kes end hiljem nimetasid futuristideks, ei tarvitsenud omaks võtta neid kõige reaktsioonilisemaid jooni, (Burljuk, Hlebnikov jt.).

Vene kubofuturistidele olid omased anarhistlikud, väikekodanlikud ja isegi kodanluse vastased motiivid. Selle kubofuturistide grupiga oli oma loomingulise tegevuse algul seotud ka Majakovski.

Pole põhjust edvistada selle sõnaga, nimetada asju futuristlikeks, mis seda sugugi pole. Ei tarvitse selle nimega nimetada kõike ebamäärast, arusaamatut ja ennenägematut, sest sellel sõnal on siiski oma väga lai ja omanäoline sisu.

M. TIITSMAA

Alustas tegevust looduskaitsering

13. märtsi õhtul kogunesid ülikooli õppehoones Vanemuise tn. 46 suurde auditooriumisse EPA ja TRÜ üliõpilaste hulgast need, kellele on südamelähedane meie kaunis loodus ja selle tulevik. Koguneti selleks, et asutada looduskaitsering, kuhu koondunute entusiasm saaks konkreetse suuna ja rakenduse ning kasvaks kollektiivseks jõuks looduskaitse laiendamise ja populariseerimise alal.

Kõige suuremateks loodusesõpradeks osutusid bioloogid, kelle hulgast oli kohal tervenisti 24 entusiasti. Geograafiaosakonnast oli 12 ja metsateadlastest 11 esindajat — eks ju needki erialad ole seotud loodusega. Osavõtjate hulgas oli ka veel tulevasi arste, filolooge, agronoome, zootehnikuid, geolooge, maakorraldajaid jt. Üldse oli koosolekul ligi 70 osavõtjat. See arv ületas paarikümne võrra selle, mida loodeti. Et organiseerimiskomitee ei jõudnud selle koosoleku heaks teha kuigi palju agitatsiooni ja ka kuulutused hilinesid, siis võlgneme palju tänu ÜTÜ ja ülikooli komsomolikomitee kaasabile koosoleku toimumise teatavakstegemise eest, mis kindlustas tähelepanuväärse osavõtjate rohkuse. Koosolekut juhatas sm. Pild. Tema oli teatavasti see, kes EPA ja TRÜ ÜTÜ-de sügisese koosoleku kohviku-osas esitas idee sellise laialdase looduskaitse ringi asutamiseks.

Huviga kuulasid koosolijad sm. Eilarti ettekannet meie looduskaitse liikumise ajaloost ja olukorrast tänapäeval ning loodava ringi tegevuse perspektiividest. Esineb veel mitmesuguseid väärnähtusi, mis kahjustavad meie loodust — seda käsitlesid oma sõnavõttudes näidete varal sm-d Kirt, Naaber, Vilt jt. Loodav ring peab aitama kõrvaldada neid väärnähtusi. Sm-d Kalamees, Pild, Silvere, Tiitsmaa jt. võtsid sõna ringi tegevuse võimaluste ja vormide küsimustes. Looduskaitsega on seostatud geograafide ja bioloogide suvepraktikumid ning filoloogide murdekogumisreisid (sm-d Müür, Teras jt.). Kuid kas võiks olla kasulik osa võtta ringi tegevusest viienda kursuse filoloogil, kellel on jäänud vaid paar kuud viibida ülikoolis? — küsisid sm-d Niineste ja Tiitsmaa. See on kahtlemata kasulik, selgus sm. Eilarti vastusest.

Loodava ringi liikmeiks soovisid astuda kõik kohal olnud üliõpilased. Ringi juhatus valiti 7-liikmeline koosseisus: Jaanson (maakorraldus IV), Hein (bioloogia IV), Aruste (bioloogia I), Pild (zootehnika III), Remmel (geograafia III), Frey (metsandus II) ja Ennuse (filoloogia I).

Kahjuks jäi koosoleku lõpul ära kavatsetud looduskaitsealase filmi demonstreerimine.

M. VABAR

Sada aastat Kristoffer Nyropi sünnist

Kõikides ülikoolides, kus õpetatakse ja õpitakse romaani keeli, eriti aga prantsuse keelt ja keele ajalugu, meenutatakse sügava lugupidamisega suure taani romanisti Kristoffer Nyropi nime. Need, kellel on võimalus olnud külastada Pariisi (Sorbonne'i) ülikooli, teavad, mil määral prantslased hindavad selle suure teadlase elutööd, kelle sünnist käesoleval aastal möödub sada aastat. Tema suurteos «Prantsuse keele ajalooline grammatika» (Grammaire historique de la lanque française), mis hõlmab kuut mahukat köidet, on muutunud klassikaliseks teoseks prantsuse lingvistikas ja asetatakse ühele tasemele Brunot' kolossaalse «Prantsuse keele ajalooga» (Histoire de la lanque française).

«Prantsuse keele ajaloolisele grammatikale» kuulub Kr. Nyropi elus sama keskne koht, mis «Faustile» Goethe elus. 41-aastasena lõpetas ta selle suurteose 1. köite, ning 72-aastasena — mõned kuud enne oma elu lõppu — kirjutas ta eessõna selle 7. köitele, mille ta pühendas oma parimale sõbrale ja abistajale, kuulsale prantsuse romanistile Gaston Paris'le.

Ka Tartu ülikoolist võrsunud romanistidel on väga palju põhjust meenutada Kristoffer Nyropit tema mälestuspäeva puhul. On ju tema suur «Grammaire historique» olnud meile kogu õpingute kestel ja hiljemgi ammutamatuks varamuks.

Kr. Nyropi «Prantsuse keele ajalooline grammatika» on väärtuslik teos. Selles vaatleb ta prantsuse keelt dünaamilisena, mis elab ja areneb oma sisemiste seaduste järgi.

Kr. Nyrop oli suurepärane pedagoog ning valdas põhjalikult suurt ja rasket kunsti olla õpetaja ning teaduse populariseerija. Siinkohal mainiksin tema teist suurteost «Sõnade elu» (Ordenes liv), mis hõlmab samuti kuut paksu köidet. Selles käsitleb Nyrop keeleteaduse seda haru, mida nimetatakse semantikaks, s. o. õpetuseks sõnade tähenduse arengust. Toimub ju nimetatud osas lingvistika ning üldise kultuuriajaloo vahel kõige elavam vastastikune mõjustamine.

Kolmandana võiks nimetada Kr. Nyropi «Itaalia keele grammatikat» (1897), mis oli oma aja parimaid ja mis moderniseerituna ning laiendatuna on veel praegugi meeleldi kasutatavaid keeleõpikuid.

Elu lõpupoolel tabas Kr. Nyropit raske löök: ta kaotas nägemise. Oma viimasel loengul Kopenhaageni ülikoolis ei näinud ta seda tohutut hulka lilli, mis ümbritsesid kateedrit. Ta tundis vaid nende lõhna ja silitas neid väriseva käega.

Kuigi hoop oli raske, ei kaotanud Nyrop meelt. Uskumatu energiaga jätkas ta oma teaduslikku tööd, nagu poleks midagi juhtunud. Ta töötas sekretäride kaasabil, kes valju häälega lugesid talle ette raamatuid ning võtsid vastu diktaate.

Ent on olemas veel üks lõik Kr. Nyropi elutöös, mis teeb ta nõukogude inimestele eriti lähedaseks: lepitamatu viha ja võitlus sõja ning inimvihkamise vastu, mis eriti jõuliselt hoovab tema raamatust «On sõda kultuur?». Selles ei väsi ta hetkekski vihkamast sõda, ei väsi kutsumast sõjaks sõja vastu. Tema teine samast ajajärgust pärinev raamat «Prantsusmaa» kujutab enesest suurepärast apoloogiat rahu- ning vabadustarmastavale tsivilisatsioonile. Selles raamatus leiab endale eestkostja ning õigustaja iga rahvas ja iga maa, keda on tabanud agressioon.

Kristoffer Nyrop väärib meenutamist tema saja aasta mälestuspäeva puhul kui suur teadlane ja rahu eest võitleja.

P. NURMEKUND

Spiraalmõistatus GEOGRAAFIAST

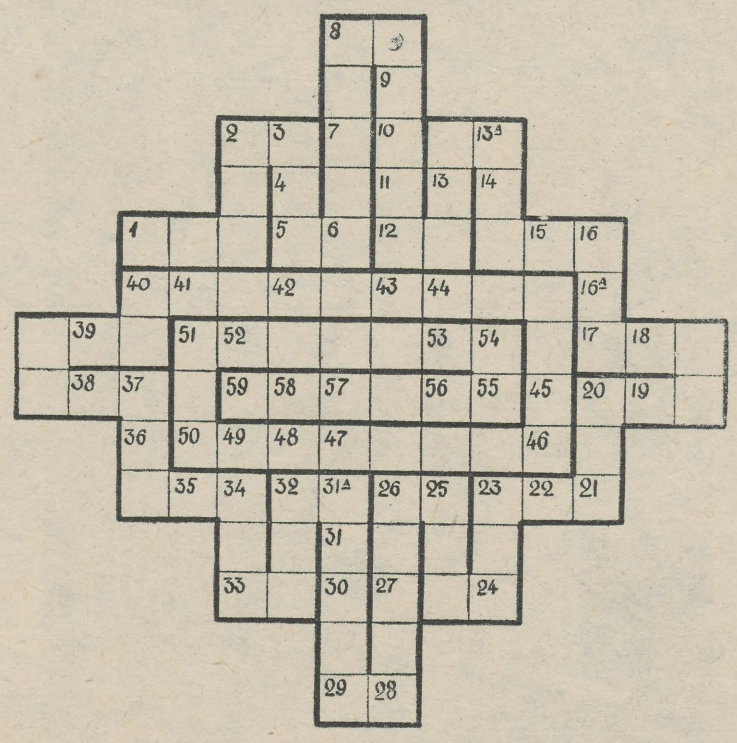

1.—3. Pealinn Euroopas. 2.—4. NSV Liidus. 31-a—34. Järv Kanadas. 33.—35. Jõgi Kaukaasias. 34.—36. Üks Amuuri lähtejõgesid. 35.—38. Jõgi Kirde-Hiinas. 37.—40. Linn Ukraina NSV-s. 39.—41. Ilmeni järve suubuv jõgi. 40.—42. Jõgi Poolas. 41.—44. Jenissei lisajõgi. 43.—46. Kääbusriik Euroopas. 45.—48. Linn Eesti NSV-s 47.—50. Jõgi Saksamaal. 49.—52. Jõgi Aasias. 51.—54. Amuuri lisajõgi. 53.—56. Mäestik Bulgaarias. 55.—58. Koht Tartu rajoonis. 57.—59. Jõgi Tšehhoslovakkias.

KUIDAS ARVATE TEIE?

Tartu rasked sõjahaavad kattis nõukogude inimene murumätastega ja meie kodulinn hakkab jälle ilmet võtma kui aed- ja puhkelinn.

Oma rüpes säästis Tartu oma väärtuslikuma arhitektuurse aarde, kuulsa ehituskunstniku Krause poolt loodud TRÜ peahoone. See on mineviku kunstiteos oma suursugususes, hästi leitud proportsioonides ja kutsub esile esteetilisi elamusi ka tänapäeval. K. Marx ütleb: «Inimene vaatleb ennast enda loodud maailmas...» Tuleb kaaluda, kas see maailm keset kirjusust, teadaandeid, kuulutusi, plakateid, kioskeid on kooskõlas peahoone välisfassaadist saadud esteetilise elamusega, kas see on kooskõlas nõukogude teaduse ja kunsti taotlustega, mis tahab olla uut ja monumentaalset. Tuleks kõigepealt leida kioskitele varjatum koht ja piletite müük kontsertidele eelnevail päevil viia ülikooli klubi esikusse. Vabastada seinad kuulutustest, teadaannetest ja piirduda olemasolevate vitriinidega. Tuleb tõsta seinalehtede kujunduslikku külge. Ka seinalehe lugemine nõuab aega ja rahulikku miljööd. Miks ei võiks osa neist üle viia üliõpilaste poolt kasutatavasse raamatukogusse? Osa näitlikust agitatsioonist jätta peahoone vestibüüli, kuid kohandada ruumiliste tingimustega.

Seame endi ülesandeks ilusa ja kultuurse ümbruse loomise, mille vastu on ka aeg jõuetu. Alustame ülikooli peahoonest.

J. PÜTTSEPP

Toimetuselt: Palume lugejaid avaldada arvamusi ülaltoodu kohta ja teha ettepanekuid ülikooli peahoone ja selle ümbruse ümberkujundamiseks. Kirjad saata ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetusse.

SÕNA ON DIPLOMANDIL

Soome-ugri eriharu üliõpilased kirjutavad tänavugi oma diplomitööd isiklikult kogutud materjalist. Suviste ekspeditsioonide kirjapanekud on kirjutatava töö tuumaks.

Onomatopoeetilise sõnavara ja linnunimetuste küsimus hakkas mind huvitama juba esimesel kursusel. Tänu sellele on materjale kogunenud liivi, karjala ja isuri keelest, vähemaid sugemeid ka vadja keelest ja lõuna-eesti murdest.

Praegu töötan juba pikemat aega kirjanduse uurimisega.

Kui raske oligi keelejuhtidelt linnunimetusi hankida — enamasti piirdusid nende teadmised varese, haraka, varblase ja kure tundmisega, — siis kirjandusest etümoloogiate otsimine on võrratult raskem ülesanne. Paarisajaleheküljelise teose läbituhnimine võib anda vaid paar vajalikku sõna või ühe ainukese etümoloogia, mida selgitavad märgid ja märkused, nagu ?,???, vielleicht, wahrscheinlich, todennäköisesti jne.. Näiteks tsitaat eesti keeleteaduslikust ajakirjast: «Kas siis **dubitatis dubitandis** ei võiks õige ettevaatlikult mõelda laenumist, kui teatav võimalus näikse olevat...»

Isegi õige ettevaatlikult ei või mõelda, et näiks olevat võimalus kirjutada diplomitöö samas laadis.

Tihti toimivad teosedki nagu tõrksad keelejuhid — naabrinaine teab! — ja viitavad teisele sama paksule teosele.

Sellises uurimises on siiski palju rõõmustavat. Huvitavale üldkeeleteaduslikule probleemile sattudes võib otsese uurimisobjekti hoopiski unustada — nagu mõnikord keelejuhiga maailma asjade üle vesteldes ununeb kirjutamine.

Kuidas linde on hakatud nimetama, miks mõnede lindude nimetused väga erinevates keeltes on üllatavalt sarnased, kuidas mõnes nimetuses võivad kajastuda rahva elu-olustik, uskumused ja elutarkuski — sellistele küsimustele loodan vastata peale diplomitöö ka ühes ajakirjas.

M. MÄGER

HAKATAKSE LUGEMA ESTEETIKAKURSUST

TRÜ filosoofiakateeder teatab kõigile üliõpilastele, et alates märtsi lõpust hakatakse ülikoolis lugema marksistlik-leninliku esteetika aluste fakultatiivset kursust.

Esteetika õppimisel on suur tähtsus esteetilise kasvatuse ülesannete õigeks mõistmiseks, kunsti õppimiseks ja iga inimese teaduslikult põhjendatud maailmavaate väljakujunemiseks.

Esteetika fakultatiivset kursust hakatakse lugema järgmise temaatilise plaani alusel:

1. Marksistlik-leninliku esteetika aine, meetod ja ülesanded.
2. Inimese esteetiline suhtumine tegelikkusesse. Esteetilised kategooriad.
3. Kunsti kui ühiskondliku teadvuse vormi spetsiifika.
4. Kunstiline kuju.
5. Sisu ja vorm kunstis.
6. Kunsti arengu seaduspärasused, mis on seotud kunsti vahekorraga ühiskondliku eluga — kunsti rahvalikkus, klassilisus, parteilisus ja rahvuslik omapära.
7. Meetod, suund, stiil kunstis.
8. Sotsialistliku realismi meetod kunstis.

Loengud toimuvad 1—2 korda kuus. Eesti keeles loeb filosoofiakateedri õppejõud M. Ojamaa, vene keeles filosoofiakateedri õppejõud filosoofiateaduste kandidaat L. Stolovitš.

Esimene loeng toimub vene keeles kolmapäeval, 26. märtsil pedagoogikaauditooriumis.

Esimene loeng eesti keeles toimub reedel, 28. märtsil pedagoogikaauditooriumis.

Kes soovivad kuulata loenguid esteetikast, palume registreeruda filosoofiakateedris.

TRÜ filosoofiakateeder

TEODOR MAKSAB KÄTTE

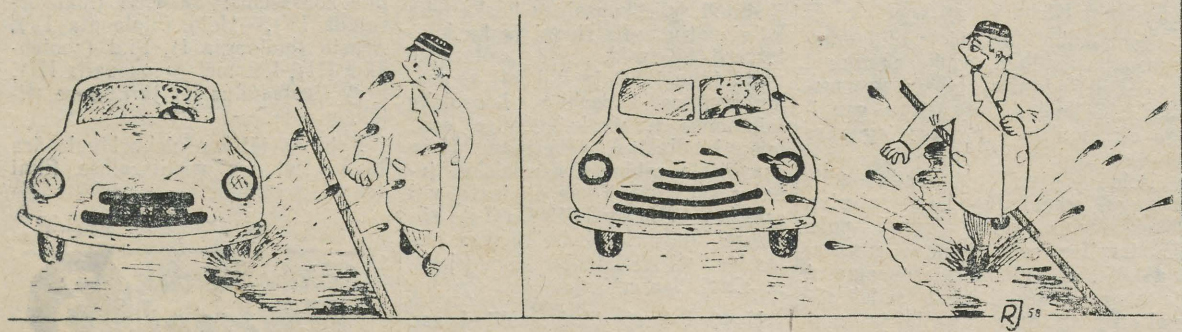

MAJANDUSTEADUSKONNA PRAKTIKALT

Praegu viibivad praktikal Majandusteaduskonna IV kursuse kaubanduse ja rahanduse eriharu üliõpilased. Kaubanduse IV rühma üliõpilased tutvuvad hulgikaubanduse ja laomajanduse küsimustega, ühtlasi ka kaubastute üldosakondade tööga. Praktika baasideks on Leningrad, Moskva, Tallinn, Tartu. Heas olukorras on Moskvas ja Leningradis praktikal viibivad üliõpilased, sest need praktika baasid on paremad kaubanduse organiseerimise ja kaubamasside poolest.

Rahanduse eriharu üliõpilased tutvuvad praktika käigus ka riigipankade osakondade tööga. Praktika baasideks on Tallinna ja Tartu riigipanga osakonnad.

Õ. LUHT

Tehnika, kultuur ja sport

TRÜ TEADUSKONDADEVAHELISTELT SUUSATAMISE ESIVÕISTLUSTELT

Seekordsed teaduskondadevahelised suusatamise võistlused toimusid üsna konkurentsitihedalt. Kui möödunud aastal oli isegi Matemaatika-Loodusteaduskonnal välja pandud vaid poolikud võistkonnad, siis tänavu oli osavõtjaid märksa rohkem. Üle 70 suusataja rivistus avadefileele ja peagi selgusid ka esimesed võitjad.

Naiste 5 kilomeetri sõidus ei pingutanud ENSV 1958. a. tšempion ajaloolane Mai Pruun kuigi palju esikoha saavutamiseks. Ta sai ajaks 23.43. Majandusteaduskonna üliõpilane Maimu Ojaveer tuli teiseks ja Maimu Puusepp kolmandaks. Ajad vastavalt 24.17 ja 24.46.

Ka meeste 10 km distantsil ei andnud Ajaloo-Keeleteadukond esikohta käest. Siin konkureerisid esikoha pärast Kalju Rebane, Mart Raid (mõlemad Ajaloo-Keeleteaduskonnast) ja Toomas Karu (Arsteaduskond). Pineva võistluse 4. kilomeetri järel oli M. Raid võitnud K. Rebaselt 15,20 sekundit. Edasi sõitis aga viimane tugevamini ja saavutas esikoha. Niiviisi tuli esimeseks K. Rebane tagajärjega 42.57, teiseks jäi M. Raid ajaga 43.53, kolmandaks T. Karu 44.43.

Esimese võistluspäeva lõpuks asus ülekaalukalt juhtima ühtlaselt tugev Matemaatika-Loodusteaduskond. Arstid olid filoloogidest ees vaid poole punkti võrra.

Teine võistluspäev tõi kaasa palju meelehärmi Ajaloo-Keeleteaduskonnale. Nimelt ei tulnud võistlema kuut naist, kuigi eelmisel päeval kaitses teaduskonna värve tervelt 13 suusatajat. Nii saadi kahe nõutava naiskonna asemel välja panna ainult üks, ja neli liigset miinuspunkti oligi käes.

Teisel päeval toimunud 3×3 km teatesõidu naistele võitis Matemaatika-Loodusteaduskonna I naiskond (A. Tamme, M. Puusepp ja S. Sakarinen) Ajaloo-Keeleteaduskonna (T. Lapp, E. Multer, M. Pruun) ees. Ajad 47.58 ja 50.32. Arstid jäid kolmandaks.

Meeste 4×5 km teatesuusatamises juhtis kolm vahetust Matemaatika-Loodusteaduskonna I meeskond, kusjuures enne kolmandat vahetust oli ta edu juba üle kahe minuti. Filoloogid olid teisel kohal. Kolmandas vahetuses suutis M. Raid vahet vähendada 14 sekundile. Eelmise päeva võitja K. Rebane möödus peagi loodusteadlaste «ankrumehest» K. Orvikust ja tõi Ajaloo-Keeleteaduskonna esikohale, endale aga teise «kulla». Ajad vastavalt 1:29.03 ja 1:29.54. Arstid jäid «traditsioonilisel» kolmandaks. Parima aja — 19.40 — saavutas ka seekord K. Rebane. M. Raidi aeg oli 20.19 ja T. Karul 20.31.

Võistkondlikus arvestuses tuli kindlaks võitjaks Matemaatika-Loodusteaduskond. Teisele kohale tuli Arstiteaduskond. Ajaloo-Keeleteaduskond sai koos mõru õppetunniga kolmanda koha, jäädes arstidest taha vaid pool punkti.

Järgmise üritusena toimuvad käesoleva kuu lõpul toredad «Kääriku mängud», mis kujunevad ühtlasi TRÜ suusasportlaste hooaja lõpusündmuseks.

R. TRAMM

Toimetaja A. RAUD

MB 02260 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 1208

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 10 (363) Reedel, 28. märtsil 1958. a. XI aastakäik

Arutati ametiühingutöö küsimusi

Ligi kaheaastase vaheaja järel oli 25. märtsil k. a. ülikooli parteiorganisatsiooni üldkoosolek u päevakorras ametiühingutöö. Paistab, et meie ametiühinguorganisatsioon on selle ajavahemiku jooksul tubli sammu edasi läinud, tema töö on muutunud konkreetsemaks ja asjalikumaks. See ilmnes koosolekul nii sm. Metsa ettekandest kui ka sõnavõttudest. Meie ametiühing on asunud kindlalt ellu viima NLKP Keskkomitee detsembripleenumi otsuseid ametiühingute töö kohta.

Võitlus

TOOTMISTÖÖ

küsimuste eduka lahendamise eest on ametiühingutöös igal pool peaülesandeks. Ülikooli kollektiivi liikmete tootmistöö jaguneb kolme liiki: üliõpilastel — oppimine, õppejõududel — õpetamine pluss teadusliк töö, administratiiv-majanduspersonaril — soodsate tingimuste loomine õppe- ja teadusliкuks tööks.

Usna palju räägiti koosolekul sellest, mida peaks tegema, et üliõpilased paremini õpiksid (mida selles osas juba tehtud on — sellest oli paraku vähe rääkida). Tootmisnõupidamised kursustel peavad kujunema ametiühingutoo üheks põhivormiks. Praegu toimuvad need peamiselt dekanaadi käsul ja korraldusel. Üliõpilaste endi aktiivsus on vaike. Võitlus õppedistsipliini tugevdamise eest, esimeste kursuste abistamisel ülikooli töösse sisseelamisel (mõne vanema kursuse šefluse all), eksamieeskirjade täitmise kontroll jne. — kõigi nende probleemidega tuleks meie ametiühingul edaspidi tegelda.

Aga õppejõudude tootmistöö probleemidest oli koosolekul juttu ainult riivamisi. Ilmselt on näha, et ei ülikooli ametiühingukomitee õppe- ja teadusliku töö komisjon ega ka enamik teaduskondade büroosid pole tõsiselt mõelnud oma ülesannete üle võitluses selle eest, et õppejõud paremini õpetaksid ja teaduslikku tööd teeksid. Aga tasuks mõelda!

Administratiiv-majanduspersonali osas oli tõsiseid etteheiteid lohaka ja madalakvaliteedilise ehitustöö, samuti materjalide (puidu jne.) ebaperemehelиku hoidmise pärast.

Tihedalt tootmistöö küsimustega on seotud

TÖÖKAITSE

ja ohutustehnika. Vastavat komisjoni juhib ametiühingukomitees energiliselt sm. V. Ritslaid. Pidevalt kontrollitakse töötingimuste vastavust töökaitse-eeskirjadele ja tehakse ettepanekuid administratsioonile esinevate puuduste kõrvaldamiseks. Kahjuks aga reageerib ülikooli administratsioon sageli neile ettepanekuile väga aeglaselt (näiteks keemiahoone ventilatsiooni küsimus).

MASSILISE KULTUURI- JA SPORDITÖÖ

organiseerimine on ametiühingul üheks ulatuslikumaks ülesandeks. Meie ametiühingukomitee on üsna palju tähelepanu pööranud klubile ja viimase juhtimisel töötavatele isetegevusringidele, samal ajal spordiklubi töö juhtimine on peamiselt piirdunud mõningate summade ülekandmisega ülikooli spordiklubi eelarvesse.

Mitmed sõnavõtjad rõhutasid, et kunstilise isetegevuse eesmärgiks ülikoolis ei ole mitte ainult üksikute kollektiivide esindajate kunstimeisterlikkuse tõstmine (see on ka muidugi tähtis). Me peame oma üliõpilastest kasvatama kultuuri entusiaste ja organisaatoreid, kes ükskõik kuhu tööle minnes löövad kultuuritöö organiseerimisel käed külge. Kahjuks aga ei ole kaugeltki isegi kõik meie suurte ja kuulsate isetegevuskollektiivide (meeskoor, naiskoor, rahvakunstiansambel) liikmed sellised entusiastid-organisaatorid. Pealegi on meie 3000-liikmelisest üliõpilasperest pidevalt kunstilise isetegevusega tegelejaid ainult umbes 600. Kunstilise isetegevuse laiendamine, teaduskonnas ja kursustel tegutsevate isetegevuskollektiivide loomine on juba aastaid olnud ülikoolis valusaks küsimuseks. Sellest oli palju juttu ka partei lahtisel koosolekul. Loodame, et seekord juttudest jõutakse ka tegudeni.

Uueks vormiks massilises kultuuritöös on kujunenud ülikooli kohvik-klubi üritused. Kahtlemata on see vorm end põhiliselt õigustanud, kuid suuremat tähelepanu tuleb pöörata kohvik-klubi ürituste hoolikamale ettevalmistamisele ning otsustavalt võidelda üksikute ebakultuursete käitumisfaktide vastu kohvikus. Kohvik-klubi töö edaspidise parandamise eesmärgil korraldab ülikooli ametiühingukomitee aprillis kohvik-klubi külastajate konverentsi.

Ülikooli töötajate ja üliõpilaste

ELU-OLUSTIKULISTE

tingimuste parandamise alal olid koosoleku tulipunktis elamispinna ja toitlustamisküsimused. Õppejõudude osas aitab korteriküsimust mõnevõrra leevendada uue 8-korterilise elamu ehitamine, milleks summad on juba eraldatud. Teatavasti on juba alanud 400-kohalise ühiselamu ehitamine. 1959. aastal on loota ka kauaigatsetud ülikooli lasteaia-lastesõime ehitamise alustamist.

Rangemalt tuleb meie ametiühinguorganisatsioonidel jälgida ühiselamu eeskirjade täitmist üliõpilaste poolt. Üliõpilased, kes ühiselamu sisekorrale alluda ei taha, tuleb ühiselamutest kõrvaldada.

Pretensioone oli ka meie ülikooli sööklale. Vähe kasutatakse siin odavaid aedvilju, mistõttu toitude kaloraaž ja vitamiinide sisaldus jätab soovida. Vajalikuks peeti ka sooja hommikueine (pudru, piima) organiseerimist ühiselamutes.

MÕNEDEST ORGANISATSIOONILISTEST KÜSIMUSTEST

Kui ülikooli ametiühingukomitee ja teaduskondade ametiühingubüroode tööst võib üsna palju rääkida (olgu siis head või halba), siis ametiühingurühmade töö on enamikul juhtumeil piirdunud ainult liikmemaksude kogumisega. Rakendada tööle ametiühingurühmad kursustel — see on meie ametiühinguorganisatsiooni üheks peaülesandeks edaspidises töös.

Omapärased on meie ametiühingus üliõpilaste ja õppejõudude vahelised suhted. 95% ametiühingu organisatsioonilisest tööst tehakse õppejõudude ja teenistujate poolt. Samal ajal aga on ametiühing seni väga vähe tegelnud õppejõudude tootmistöö, vaba aja veetmise ja teiste probleemidega. Üliõpilased on ametiühingutöös jäänud põhiliselt passiivseteks pealtvaatajateks. Mitmed sõnavõtjad puudutasid küsimust, kas ei oleks otstarbekas uuesti lahku viia õppejõudude-teenistujate ja üliõpilaste ametiühinguorganisatsioonid. See küsimus vajab muidugi veel põhjalikku ja igakülgset kaalumist, kuid kas nii või teisiti — üliõpilaste aktiivset osa ülikooli ametiühingu töös tuleb igal juhul tõsta.

O. KUULI

Meie eesrindlikemaist üliõpilastest

Parasitoloog Ants-Peep Silvere

Lugejal ei tarvitse ehmuda ega tunda piinlikkust, kui ta sellenimelist isikut ei tea. Juttu on meie kaasaeglasest, kelle tulevik on veel ees. «Ent kes ta ikkagi on?» küsite. Seda saate kohe teada.

Et Ants-Peebust saab looduseuurija, selles polnud tema sõpradel juba ammu vähimatki kahtlust. Antsu teod ja toimetused rääkisid enda eest. Ants oli Tartu I Keskkooli naturalistide ringi üheks hingeks. Vabadel tundidel, pühapäeviti, kõige sagedamini muidugi suviti kadus ta linnast uurimisretkedele, jahile või niisama matkama. Loodus kutsus!

1952. a. esines A. Silvere ENSV TA Loodusuurijate Seltsis teadusliku ettekandega «Lindude sügisrändest Võrtsjärve idarannikul», mis põhines ta isiklikel vaatlustel. Sellest aastast peale on A. Silvere LUS-i usaldusmeheks.

Praegu on A.-P. Silvere Matemaatika-Loodusteaduskonna bioloogiaosakonna III kursuse üliõpilane. Kaasüliõpilaste lugupidamisest tema vastu räägib ilmekalt asjaolu, et ta on juba kolmandat aastat kursusevanem. Antsu õpinguraamatut vaadata on igavavõitu: seal on palju «viisi»!

Kuid õppetöö kõrval jätkub aega paljuks muukski, eelkõige teaduslikuks tööks. Antsu sidemed LUS-iga on tugevnenud, ta on sageli viibinud komandeeringutes Taevaskojal, Võrtsjärvel jm.

Antsu tutvusringkond teadusemeeste hulgas on lai, sellesse kuulub nimekaid teadlasi ka väljastpoolt meie vabariiki (läti akarioloog V. Eglitis jt.).

A. Silverel on lõpetamisel uurimus, millel on pikk ja keeruline pealkiri: «Suluspesitsevate värvuliste nidikoolsete ektoparasiitide faunast ja arvukuse dünaamikast pesitsusjärgsel perioodil». Selle töö jaoks kogus noor teadusemees 1957. ja käesoleval aastal «elavat materjali» Taevaskoja bioloogiajaama ümbrusse ülespaigutatud pesakastidest. A. Silvere on ka ise agaralt osa võtnud kuni 500 pesakasti ülesseadmisest.

Metslindude ektoparasiitide (s. o. välisparasiitide) uurimisega pole Eestis senini tegeldud, A. Silvere ajab sel põllul esimesi vagusid. Pole siis midagi imestada, et oma juhendaja bioloogiateaduste kandidaadi Hans Remmiga toimuvad tal tihti ägedad teaduslikud vaidlused, millest võitjana väljub kord üks, kord teine. Kuigi A. Silvere on oma juhendajaga rahul, näeks ta meelsasti, et sidemed Moskva ja Leningradi uurimisasutistega, kus ka selle probleemiga tegeldakse, oleksid senisest märksa tihedamad.

Metsakahjurite bioloogiliseks tõrjeks kasutatavate lindude ligimeelitamise alal on tõhusat tööd teinud meie naabervabariigi Läti teadlased, kuid parasiidid, kes kahjustavad linde, on nende uurimisorbiidist välja jäänud. A. Silvere uurimistööl on selles osas praktiline eesmärk: ta tahab selgitada, missugust mõju avaldavad lindudele pesades esinevad parasiidid (lestad, kirbud, mallofaagid jt.) ning kuidas korraldada võitlust nende vastu. Selle probleemi lahendamine võtab veel aega. Eeloleval ÜTÜ juubelikonverentsil esineb A. Silvere aga ettekandega, mille pealkirja tõime eespool.

Antsu avarast silmaringist saab üsna ülevaatliku pildi tema raamatukogu vaadeldes. Selles on raamatuid paljudes keeltes ja väga mitmesugustelt aladelt alates erialaste teostega, lõpetades aga H. Bidstrupi albumitega. Erialased raamatud olevat tal tellitud peaaegu kõik, mis Tartu raamatukauplustesse müügile tulevad.

Antsu üheks huvialaks on fotograafia. Seoses parasiitide uurimisega tuli tal hakata tegelema ka mikrofotode valmistamisega, ja tulemused on head. Kes pole ise mikrofotodega vaeva näinud, see ei oska ette kujutada, kui palju tööd on enne, kui valmib näiteks foto, millel kirp on konna suurune!

Ent visadust ja töökust sellel keskmist kasvu tumedapäisel noormehel jätkub, ja see tagab kindlasti edu ka tema edaspidises töös.

S. UUS

Anti välja auraamatud

Tartu Riikliku Ülikooli komsomolikomitee otsustas välja anda auraamatud 11 üliõpilasele, kes on silma paistnud õppe- ja ühiskondlikus töös. Nendeks eesrindlasteks-üliõpilasteks on:

Enn Anupõld (eesti filoloogia III k.)
Märt Liigant (matemaatikaosakonna IV k.)
Ellen Reisenbuk (Majandusteaduskonna IV k.)
Elvi Tedremaa (raviosakonna III k.)
Meta Koor (raviosakonna I k.)
Ülo Vooglaid (ajaloo-osakonna IV k.)
Jüri Tammaru (füüsikaosakonna IV k.)
Mart Vabar (geograafiaosakonna IV k.)
Zoja Safronova (vene filoloogia IV k.)
Udo Kangur (kehakultuuriosakonna IV k.)
Ardi Arusaar (stomatoloogiaosakonna II k.)

Auraamatute omanikud saavad õiguse tasuta osa võtta kõigist ülikooli poolt korraldatavatest üritustest käesoleva semestri kestel. Edaspidi hakkab komitee auraamatuid välja andma iga semestri alguses.

NSV Liidu kõrgema hariduse minister sm. V. Jeljutin Tartu Riiklikus Ülikoolis

Möödunud kolmapäeval, 19. märtsil k. a. esines aulas sm. Jeljutin linna kõrgemate koolide õppejõudude nõupidamisel ettekandega, peatudes real aktuaalsetel päevaprobleemidel kõrgemate õppeasutuste töös.

Sm. Jeljutin märkis suurt arvulist tõusu kõrgema haridusega spetsialistide ettevalmistamisel ning seda, et pärast NLKP XX kongressi pööratakse suurt tähelepanu kõrgema haridusega kaadri kvaliteedi küsimusele.

Sm. Jeljutin ütles, et üliõpilaste iseseisvale tööle tuleb pühendada senisest suuremat tähelepanu. On tähtis, et üliõpilased juba esimesest kursusest alates harjuksid töötama ülikooli meetodite kohaselt. Sm. Jeljutin rõhutas, et nn. vabakuulamine, mille sisseseadmiseks on tulnud palju ettepanekuid, tooks kaadri ettevalmistamisele mitte kasu, vaid suurt kahju. Seda kinnitab nende maade praktika, kus loengute külastamine on vabatahtlik. Küll aga võib, kus see osutub otstarbekaks, vähendada kohustuslike loengute arvu ja suurendada fakultatiivsete loengute arvu.

Ettekande lõpposas peatus sm. Jeljutin üliõpilaste kommunistliku kasvatuse küsimustel.

Sm. Jeljutinile esitati rohkesti küsimusi.

Nõupidamisel tõsteti sõnavõtjate poolt üles ka rida probleeme, mis vajavad lahendamist. *A. TIIK*

EHITAME UUE ÜHISELAMU OMA KÄTEGA

Semestri algul esitas ülikooli komsomoliaktiiv kõikidele üliõpilastele üleskutse asuda suvel uue ühiselamu ehitustöödele.

Huvi ehituse vastu oli ka paljudel meie kursuse üliõpilastel. Nii kogunes avaldusi kenake hulk.

«Miks siis mitte ehitama minna,» arutasid Tiigi poisid. «Suvel laome 40 päeva müüri, aga uuel õppeaastal elame juba Pälsoni tänava ühiselamus.» Ehitusele lähevad mitmed Kastani ja Kingissepa tänava ühiselamutest. Erakorterit Pälsoni tänava ühiselamu vastu on nõus vahetama igaüks. Ja nii lisandusid veel uued ja uued avaldused.

«Ega meiegi ehitustööst eemale jää,» otsustasid tartlased Reet Ruubel ja Viia Varamaa. Mitmetel, nagu Taevo Tammel, Teodor Sikkaril ja teistel on plaanis kogu suvi olla ehitustel. Nii läheb veerand raviosakonna I kursuse üliõpilastest suvel ehitusele.

Kaasüliõpilased! Tulge kõik suvel uut ühiselamut ehitama!

T. MALLEUS,
raviosakonna I kursuse üliõpilane

Pildike kaugetelt sõpradelt

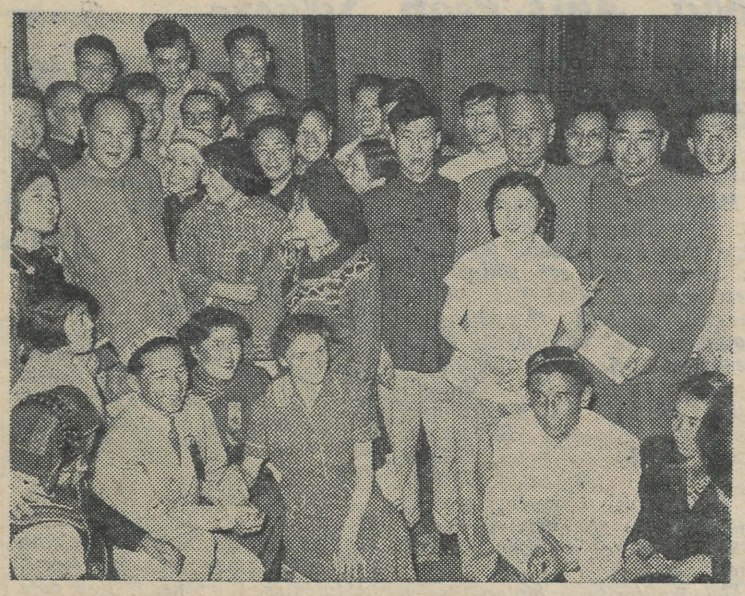

TRÜ orientalistikakabineti liikmetel on kujunenud eriti soe ja südamlik vahekord Tšungtšingi linnas asuva Edela-Hiina Pedagoogilise Instituudi võõrkeelte teaduskonna üliõpilastega, kes läkitavad kabinetile pidevalt huvitavaid kirju ja pildimaterjale. Juuresolev ülesvõte kujutab Hiina Rahvavabariigi Keskvalitsuse esimeest Mao-Tsedungi ja välisministrit Tšou En-laid ühe külakäigu puhul instituudi õppejõudude ja üliõpilastega.

Pildi saatja, üliõpilase Luo Tšaul-jangi sooviks on, et hiina ja nõukogude rahvaste sõprus üha tugevneks ja oleks sama kaunis kui igihaljas mets.

Kuidas töötab matemaatikaosakonna komsomolibüroo

Osakonna komsomoliorganisatsiooni büroo ülesandeks on organiseerida üleosakonnalisi komsomoliüritusi ja kontrollida ning abistada komsomoligruppide tööd kursustel.

Alljärgnevalt heidame pilgu matemaatikaosakonna komsomolibüroo tööpõllule. Kõigepealt vaatleme, kuidas üksikud büroo liikmed juhivad neile kinnistatud töölõikude, sektorite tööd.

MASSILISE POLIITILISE TÖÖ eest on vastutav V. Tammai. Tema ülesandeks on veel massilise kultuuritöö organiseerimine. Tundub, et büroo töö selline jaotus pole õigustatud, sest mõlemad sektorid on küllalt laia profiiliga. Tammaile on usaldatud kõige vastutusrikkamad ülesanded. Massilise poliitilise töö osas ta neid pole täitnud. Osakonnas ei ole toimunud ühtki poliitinformatsiooni, ühiskonnateaduste õppejõududel on sageli tõsiseid pretensioone paljude matemaatikaosakonna üliõpilaste suhtes, juba kaks aastat pole olnud osakonnas komsomoli ridade juurdekasvu. Osakonna komsomolibüroo pole aga üliõpilaste poliitilise kasvatuse küsimuste vastu üldse huvi tundnud. Muidugi pole õige selles süüdistada ainult Tammaid.

MASSILISE KULTUURITÖÖ ülesandeid täidab T. Tammai korralikult. Ta haaras sellest sügisel kahe käega kinni ja ... tahes-tahtmata jäi massiline poliitiline töö kõrvale.

Kursustel on toimunud õhtud, teatrikülastused. Seljataga on osakonnaõhtu, laupäeval toimub kohtumine vilistlastega. Tuleb märkida, et matemaatikaosakond on ainuke, kus konkreetselt on asutud traditsioonide loomisele (külalisraamat, albumid jt.). Selles küsimuses võiksid eeskuju võtta teisedki osakonnabürood.

ŠEFLUSTÖÖ JA PATRULLIDE ORGANISEERIMINE on J. Tapferi ülesandeks. Esimesega pole tegeldud ja seda põhiliselt tehase «Võidu» enese süü tõttu. Tehas «Võit» ei tunne meie «matemaatikute» vastu üldse huvi, sest neile on šefiks määratud ka EPA Põllumajanduse Mehhaniseerimise Teaduskond. Tapfer oleks pidanud muidugi taotlema šeflusaluse ettevõtte vahetamist, kuid ta jäi lihtsalt äraootavale seisukohale.

Patrullide organiseerimisega on sm. Tapfer tegelnud enam-vähem korralikult ja oma ülesandeid selles töölõigus täitnud. Tööd on häirinud asjaolu, et vajadusest patrullide moodustamiseks teatatakse liiga hilja, kui inimesi pole võimalik enam kätte saada.

MASSILISE SPORDITÖÖGA võib samuti rahule jääda. Üliõpilane Villing on aidanud organiseerida sisekergejõustikuvõistlusi, suusavõistlusi. Praegu on käimas osakonna kabeturniiri ettevalmistamine. Ühistest sportlikest üritustest võiks veel nimetada suusamatku.

Kõigi sektorite töö kontrollijaks ja juhtijaks on büroo sekretär L. Pallas, kes on küllaltki agar ja teotahteline. Ta püüab aga kõik ise ära teha ega nõua kuigi palju teistelt büroo liikmetelt.

SIDE GRUPPIDEGA on bürool lubamatult nõrk. Büroo liikmed, kes ametlikult on kinnistatud ühele kursusele, ei külasta grupikoosolekuid. Nad sageli isegi ei tea, milline on neile määratud grupp.

Mida teab büroo gruppide tööst? Vähe. Oleks võinud vähemalt nõuda gruppidelt tööplaane ja vahest küsida, mis on tehtud, mis tegemata. Siis poleks olnud ka seda piinlikku momenti, mis juhtus mõni päev tagasi: küsimusele, mida on teinud II kursuse grupp, ei osanud büroos keegi midagi kosta. Nuputati siiski niipalju: «See kursus on üsna passiivne, isegi kinos ega teatris vist pole ühiselt käidud, õhtut vist pole ka olnud!» Nagu ei saaks rahul olla sellise tööga! Kui aga tõesti midagi pole tehtud, kerkib teine küsimus: mida on büroo ette võtnud II kursuse grupi töö parandamiseks?

Gruppide töös peaks peamine tähelepanu langema õppetöö küsimustele. Paraku oli aga matemaatikaosakonnas õppetöö küsimuste arutamine enne sessiooni ainult formaalne. Midagi konkreetset puuduste likvideerimiseks ette ei võetud. Tulemuseks olid halvad hinded eksamitel ja paljudel tuli stipendiumist ilma jääda.

Teiseks suureks puuduseks on veel ükskõikne suhtumine distsipliinisse.

KOMSOMOLIDISTSIPLIINI rikkumistele vaadatakse «läbi viie sõrme». Pioneerijuht Salm ei täitnud talle antud kohustusi, grupiorganisaatorid ei too tööplaane, III kursuse grupiorganisaator pole käinud büroo koosolekuil. Büroo reageerib aga kõigile neile korrarikkumistele «sõbralike» andeksandmistega.

Kokku võttes võib öelda, et matemaatikaosakonna komsomolibüroo on küll üht-teist ära teinud massilise kultuuritöö ja kehakultuuritöö alal, kuid lubamatult nõrgalt tegeleb gruppide töö juhtimisega. Kõrgema õppeasutuse komsomoliorganisatsiooni põhiülesanded — õppetöö ja poliitilise kasvatustöö küsimused — pole büroo töös leidnud vajalikku tähelepanu. Paraku peab ütlema, et ka ülikooli komsomolikomitee liige sm. Soome, kes pidi komitee liinis abistama matemaatikaosakonna komsomoliorganisatsiooni tööd, pole veel mingit tõsisemat abi osakonna büroole osutanud.

T. MURUSALU

Juristide menetluspraktikalt

Prokuratuuris ...

Pärast talvist eksamisessiooni oli meie kursuse üliõpilastele ette nähtud viibida kaks ja pool kuud menetluspraktikal prokuratuuri-, miilitsa- ja kohtuorganeis.

Ajavahemikul 23. jaanuarist kuni 1. märtsini k. a. viibisin menetluspraktikal Tartu Linna Prokuratuuris, kus tutvusin selle töö lõikudega ettenähtud programmi kohaselt.

Prokuratuuriorganite põhiülesandeks on teostada kontrolli seaduste täpse täitmise üle kõigi asutuste, ettevõtete ja organisatsioonide, ametiisikute ja üksikute kodanike poolt, kaitsta nõukogude riiklikku korraldust, sotsialistlikku majandussüsteemi, sotsialistlikku omandit ja kodanike põhiõigusi.

Praktika vältel viibisin pidevalt prokuröri juures kodanike vastuvõtul. Prokuröril ja abiprokuröridel on kindlaksmääratud kellaajad, mille kestel kodanikel on õigus pöörduda nende poole mitmesuguste nii suuliste kui ka kirjalike avalduste ja kaebustega. Suulised kaebused registreeritakse, kusjuures prokurör peab ära näitama, kuidas vastav kaebus lahendati ja missugused abinõud võeti tarvitusele. Koos prokuröriga võtsin osa kinnipidamiskohtade tegevuse seaduslikkuse kontrollist, kuulasin prokuröri süüdistuskõnet näiteks kod. N. süüdistusasjas VNFSV KrK § 136 lg I p. «d» järgi.

Viibisin üksikute uurimistoimingute juures, mida teostas uurija, näiteks sündmuspaiga vaatlus, läbiotsimine, ja teostasin neid ka ise vastavalt uurija juhendamisele näiteks tunnistaja ülekuulamine, KrPK § 206 nõuete täitmine jm. Õppisin vormistama protsessuaalseid akte üksikute uurimistoimingute kohta.

Võtsin osa kahest metoodilisest õppusest prokuratuuri- ja miilitsatöötajaile. Eriti suurt huvi pakkus mulle viimane õppus, kus käsitleti küsimusi tunnistajate ülekuulamise protsessuaalsetest ja taktikalistest võtetest.

Kokku võttes võin öelda, et menetluspraktika Tartu Linna Prokuratuuris kujunes huvitavaks, aitas kaasa teoreetiliste teadmiste süvendamisele ning avas võimaluse omandatud teoreetiliste teadmiste rakendamiseks praktilises tegevuses.

S. JANSEN,
Õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilane

... ja miilitsaorganeis

1. märtsil 1958. a. lõppes Õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilastel kolm kuud kestnud menetluspraktika. Kui eelmistel aastatel tuli Õigusteaduskonna üliõpilastel viibida praktikal rahvakohtus ja prokuratuuris, siis tänavu viibisid meesüliõpilased esmakordselt praktikal ka miilitsaorganeis.

Viibisin menetluspraktikal Elva rajooni miilitsaosakonnas ajavahemikul 5. veebruarist kuni 1. märtsini 1958. a. 21 tööpäeva kestel tutvusin antud miilitsaosakonna töö ja ülesannetega. Kui asusin praktikale rahvakohtusse või prokuratuuri, oli mul nimetatud organite tööst ja ülesannetest teoreetiline ettevalmistus olemas vastavatest loengukursustest. Vastupidine oli olukord miilitsaosakonda praktikale asudes. Omasin ülevaadet ainult juurdlusosakonna tööst. Teistest miilitsaosakonna töölõikudest, nagu kriminaaljälituse jaoskonna, lubadesüsteemi jaoskonna, passijaoskonna ja piirkonnavoliniku tööst oli ettekujutus võrdlemisi ebaselge. Seetõttu kujunes praktika miilitsaorganeis tutvumispraktikaks.

Jääb soovida, et eeloleval õppeaastal Õigusteaduskonna üliõpilased menetluspraktikale minnes oleksid varustatud teoreetiliste teadmistega ka miilitsaorganite tööst ja ülesannetest.

V. TIMOSKA

KOHVIK-KLUBIS

Möödunud laupäeval oli TRÜ kohvik-klubi juba varakult külastajatest tulvil. Järjekordse üritusena toimus kohtumine NSV Liidu rahvakunstniku Ants Lauteriga.

Külaline andis lühikese ülevaate oma loomingulisest teest ja RT «Vanemuise» edaspidistest lavalistest plaanidest. Seejärel esitas sm. A. Lauter ühe rahvalaulu ja paar monoloogi peatselt lavaküpseks saavast W. Shakespeare'i komöödiast «Veneetsia kaupmees».

O. KASK

2 Tartu Riiklik Ülikool

GEOGRAAFIATEADUSTE PÄEVAMUREDEST

Hiljuti toimus NSV Liidu Kõrgema Hariduse Ministeeriumi ja M. V. Lomonossovi nimelise Moskva Riikliku Ülikooli Geograafiateaduskonna korraldusel õppemetoodiline nõupidamine, mis aga kaugeltki ei piirdunud ainult õppemetoodiliste küsimustega, vaid kus elava diskussiooni objektiks olid paljud geograafiateaduse päevamured.

Nõupidamise avaistungil esitati Moskva Riikliku Ülikooli Geograafiateaduskonna poolt programmiline ettekanne nõukogude geograafiateaduse edasiarendamise teedest ja spetsialistide-geograafide ettevalmistamisest ülikoolides. Geograafiateaduse kaasaegset olukorda käsitledes konstateeriti, et võrreldes mõnede teiste nõukogude teaduse harude tormilise arenguga jääb geograafiateadus kaasajal oma kasvutempo poolest maha. Ta ei ole veel leidnud oma kohta nõukogude rahvamajanduse kiires tõusus. See ei tähenda muidugi, et nõukogude geograafiateadus jääks üldse oma arengus maha. Rahvusvahelised geograafiateaduse esindajate kokkutulekud tõendavad, et nõukogude geograafiateadus on maailma geograafiateaduse foonil saavutanud kõrge arengutaseme ja on rohkem kui kuskil maailmas seotud rahvamajanduse praktikaga. Ülesanne seisneb sammupidamises nõukogude tehnika arenguga ja nende nõudmistega, mida seab ülikiiresti arenev rahvamajandus. Nõukogude ühiskonna sotsiaal-majanduslikud iseärasused avavad laiad võimalused geograafiateaduse arenguks: ühenduses sotsialistliku plaanimajanduse kasvuga kasvab vajadus maade ja rajoonide geograafiliste tingimuste, majanduslike ja looduslike nähtuste kompleksides uurimiseks rahvamajanduse kompleksse arendamise ja parema territoriaalse organiseerimise eesmärkidel. NLKP XX kongressi ja NLKP KK pleenumite otsused kõnelevad selgesti sellest vajadusest. Peab aga märkima, et rahvamajandusasutustes ilmneb veel vana tendentsi kohalike geograafiliste tingimuste osatähtsuse, ja seega ka geograafiateaduse uurimistulemuste praktikasse rakendamise alahindamiseks. Nõupidamine pidas tarvilikuks kõigiti võidelda nende tendentside vastu.

Selleks et geograafiateadus saaks etendada väärilist osa kommunistliku ühiskonna ülesehitamisel, on tarvis otsustavalt parandada geograafide-spetsialistide ettevalmistamist ülikoolides ja olulist aktiviseerumist teadusliku töö rindel. On vaja kiirendada ülikoolide õppejõudude kvalifikatsiooni tõstmist, eriti likvideerida mahajäämus doktoridissertatsioonide alal.

Teatava mahajäämuse likvideerimiseks geograafiateaduse alal on vajalik kõigepealt nihutada tulipunkti selle teaduse teooria probleemid, esile tõsta komplekssе geograafilise uurimise, loodusliku ja majandusliku rajoneerimise ülesanded. Nõukogude geograafiateaduse arengu seisukohalt on väga oluline kontakti tihendamine selle teaduse esindajate vahel ülelidu-liste nõupidamiste ja viljakate teaduslike diskussioonide korraldamise teel.

On vajalik geograafia juurutamine rahvamajandusse.

Selleks tuleks suunata rohkem geograafe rahvamajanduse asutustesse, kus peaks loodama geograafide grupid, mis täidaksid spetsiaalseid rahvamajanduslikke ülesandeid. Niisugusteks ülesanneteks oleks eelkõige NSV Liidu täieliku geograafilise kadastri koostamine, milleks oleks vajalik geograafide gruppide loomine NSV Liidu Plaanikomitee, liiduvabariikide ja oblastite plaanikomisjonide juurde. Teiseks suure rahvamajandusliku tähtsusega ülesandeks, mille lahendamisele oleks aeg suunata geograafe, on maade hindamine ühes boniteedi kaartide, tabelite jne. koostamisega. Selle ülesande täitmine nõuab geograafide gruppide loomist liiduvabariikide, oblastite, rajoonide, sovhooside ja kolhooside põllumajandust juhtivate asutuste koosseisus. Edasi peaksid administratiivmajanduslike rajoonide rahvamajandusnõukogud sisaldama geograafide töörühmi, kelle otseseks ülesandeks oleks operatiivandmete koondamine ühes atlaste, kaartide, teatmike jne. koostamisega nende rajoonide tööstuse ja ehitustegevuse arendamise loodulike ressursside ja majanduslike tingimuste kohta.

Et ülikoolide lõpetajad-geograafid suudaksid neid ülesandeid täita, on vajalik sisse viia olulisi muudatusi ülikoolide õppeplaanidesse. Peeti vajalikuks õppeplaanide ümberkorraldamine seminaride ja praktiliste harjutuste osatähtsuse tõstmise suunas, silmas pidades kohalikke vajadusi. NSV Liidu Kõrgema Hariduse Ministeeriumi kiri I—100 annab selleks ulatuslikke võimalusi. Selgus, et ainult vähesed ülikoolid olid seda õigust kasutanud. Kuigi TRÜ-s on õppeplaanid geograafia alal ülalnimetatud instruktiivkirja alusel ümber korraldatud, tuleks nõupidamise otsuste valgusel neisse veel mõnigi korrektiiv teha.

Kaasaja rahvamajanduse arengus on vajalik rea komplekssete geograafiliste probleemide lahendamine. Näiteks nõuab maa hindamine sügavaid teadmisi mullateaduse, füüsilise geograafia, majandusgeograafia jne. valdkonnas. Sellepärast peaksid ülikoolid õppetooriumi-planeerijad rajoonide ja linnade planeerimise asutustes, geograafid-spetsialistid tööstuse ja ehitustegevuse looduslike tingimuste arvestamise alal rahvamajanduse nõukogus jne.

Õppetöö kvaliteedi tõstmise ja kateedrite teadusliku töö intensiivistamise huvides pidas nõupidamine vajalikuks üliõpilaste laialatuslikku rakendamist kollektoritena kateedrite ekspeditsioonilistel töödel. Siin vahenditu juhtimise tingimustes vanemate kolleegide, õppejõudude poolt omandaksid üliõpilased oskused rahvamajanduse arengu ja kohalike looduslike ja majanduslike tingimuste hindamiseks ja uue geograafilise ainestiku kogumiseks. Kogutud materjal töötatakse läbi kursuse- ja diplomitööde korras ja nii saaksid ka üliõpilased anda omapoolse panuse kateedrite teadusliku töö intensiivistamiseks.

Nõupidamine andis osavõtjatele palju kasulikke mõtteid, mis aitavad kaasa ja innustavad õppe- ja teadusliku töö taseme tõstmisele meie ülikoolis.

S. NÕMMIK,
geograafiateaduste kandidaat

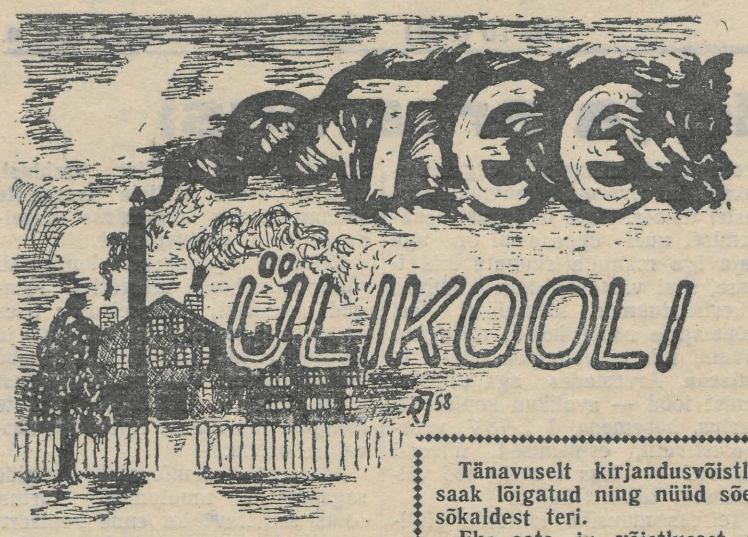

Tänavuselt kirjandusvõistluselt on saak lõigatud ning nüüd sõelub žürii sõkaldest teri.

Eks oota ju võistlusest osavõtjad kui ka kõik meie kirjandushuvilised žürii otsust ja töid endid.

Siin ainult mõned kommentaarid võistluse kohta.

Üldse saadi poolsada tööd 23 märgusõna all. Kõige arvukamalt oli luuletusi, nimelt 44 tööd 19 märgusõna all.

Luuletuste tase näib olevat üsnagi kontrastne. On ehtsa tunde ja tugeva isikupäraga kirjutatud luuletusi, kuid ka nõrku, luuleks konstrueeritud mannetuid ajalehestiiliga lauseid. Temaatika on laialdane, see ulatub hällilaulust esimese armastuseni; ka on tööd poetiseeritud.

Proosast laekus nelja märgusõna all kuus teost.

Käsitletakse üliõpilaselu, töötajate viletsat olukorda kodanliku korra päevil ja laste elu.

Alljärgnevalt avaldame märgusõna «Felix» all võistlusele saabunud jutustuse «Tee ülikooli».

Ülejõe linnaosas otse Emajõe kaldal asuva lauavabriku vile hüürgas, alustades madalamalt ja siis kord-korralt ikka kõrgemaid toone võttes. Pärast seda mürisesid saeraamid veel mõne minuti — pooleliolev palk tuli lõigata lõpuni —, siis jäid teineteise järel seisma, ja ruumi saabus ebaharilik vaikus. Korrapealt said kuuldavaks tööliste hääled, mis muidu sulasid masinate mürasse.

Hommikupoolne vahetus lõpetas töö. Edgar ja Karl, kaks raamipoissi, kloppisid teineteist väikeste luuakestega peenest puutolmust puhtaks ja väljusid hoovile.

Karl hakkas kohe üle palgivirnade väikese jalgvärava poole minema. Nähes aga, et Edgar on seisatama jäänud, peatus ja küsis:

«Kas sa's ei tulegi või?»

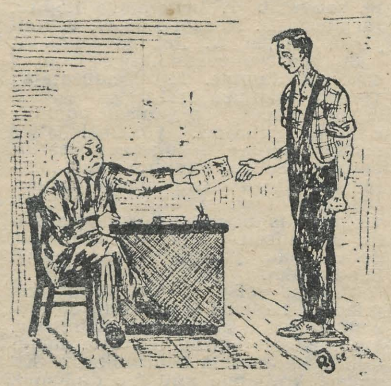

«Mõtlesin, et läheksin õige enne kontorist läbi,» vastas Edgar arupidavalt.

«Ega täna veel palgapäev ole! Mis sinna ikka minna!» püüdis Karl teise kavatsusi välja uurida.

Edgari pilk rändas veidi aega kahekorruselise kontorihoone akendel, siis, pöördudes kaaslase poole, paiskas otsustavalt:

«Minule aitab! Lähen viin «vanale» (nii kutsusid töölised juhatajat) avalduse.»

Nüüd oli teisel kõik selge, sest oma kavatsustest oli Edgar varemgi rääkinud.

«Käi ära, ma ootan,» kõlas juba eemalduvale Edgarile veel kõrvu.

Kontoriruumi uks teisel korrusel oli suvise palavuse tõttu avatud. Edgar astus sisse, võttis mütsi peast, tervitas. Arveametnikuna töötav tütarlaps, kellel praegu polnud vist midagi teha, tõstis pea ja jäigi niimoodi Edgarit vaatama. Juhataja laua taga oli aga pruunis ülikonnas, hõrenevate juustega keskealine mees niivõrd süvenenud mingitesse paberitesse, et ei märganudki sissetulijat. Vähemalt ei andnud ta sellest mingit märku.

Edgar astus mõne sammu tema laua poole, seisatas uuesti, võttis pluusitaskust kaheks kokku murtud paberi ja talle eneselegi märkamatult hakkasid sõrmed sellega mängima.

«Mis pagan see plikatirts peaks vahtima? Nagu poleks varem inimest näinud!» pahandas Edgar iseeneses ja tundis, kuidas juhataja jäisuse ja tüdruku pilgu mõjul hakkas kaduma kindlus ja otsustavus.

Siis tõstis pruunis ülikonnas mees pea ja poetas küsimuse:

«Mis sal's oli?» Ise aga oli juba valmis seletama, et praegu lauapinde kuidagi kütteks anda ei saa. Lauapinnad oli kõige tavalisem asi, millega töölised teda tülitasid.

Edgar ulatas vaikides seni käeshoitud paberi.

Juhataja luges algul vaikse pominaga, siis hoopis vaikides.

«Tartu Linna Tööstuskombinaadi Direktorile . . . avaldus . . .»

Lugenud avalduse lõbi, oli juhataja hääl hoopis pahane:

«Ei saa lubada! Mul endalgi praegu töölisi vähe, vaevalt saab kahel vahetusel elu sees hoida.»

«Ma siiski palun mind lubada . . .»

Edasi mõtles Edgar, kuidas sellele inimesele saaks kõige paremini selgeks teha, et tal on võimatu siin kauem töötada. Ei leidnud aga kuidagi sobivat jutuotsa. Juhataja heitis veel kord pilgu avaldusele ja esitas ise küsimuse:

«Tähendab, jälle tahate õppima hakata?»

«Jah, see kavatsus on küll.»

«Aga kool hakkab alles 1. septembril, te tahate ära minna juba 1. augustil. Selle kuu võite veel ilusasti tööd teha.»

«1. augustil algavad vastuvõtueksamid,» põhjendas Edgar täie tõsidusega.

Korraks oli juhataja jälle lahkus ise:

«Seda asja võime korraldada. Eksamipäeval tulete, ütleme, õhtusse vahetusse. Mõnikord võite töötada ka ainult pool vahetust, küll me hakkama saame.»

«Aga eksamiteks on vaja õppida, mis ma sinna muidu lähengi,» ajas Edgar oma mõtet.

Ka sellest sai juhataja aru ja kohe oli nõu leitud:

«Õppida võite ju neil päevadel, kui eksameid ei ole. Praegu pikad õhtupoolikud, mis teil muud teha ongi.»

«Sellest siiski ei jätku, seltsimees juhataja,» hakkas nüüd ka Edgar oma kindlust tagasi saama. Unustatud oli isegi «plikatirts», kes teise laua juurest põnevusest ümardunud silmadega sündmusi jälgis.

«Aga minul on plaan täita. Kuidas ma seda täidan, kui nüüd, keset suve, lasen töölistel laiali joosta. Ärge parem sellise jutuga enam minu juurde tulgegi.»

Edgar tahtis lähemalt selgitada, kui palju tal on eksameid, kui palju tuleb igaks eksamiks materjali läbi töötada, kuid juhataja viimased sõnad tegid talle selgeks, et siin ei aita ükski selgitamine: teda nagunii ei mõistetaks.

«Ja mis te üldse sinna kooli lähete? Kas pole jo ära tüüdand? Mina käisin omal ajal kuus talve ja aitas küll!» võttis juhataja jälle sõna.

«Kellele aitab, kellele mitte,» lõikas Edgar.

Krabinal libises juhataja sulg üle paberi, jättes sinna kaks sõna: «Keeldun toetamast». Asetas siis avalduse muigega lauanurgale. Edgar võttis selle sealt, pöördus ja juba kostsid tugevate töösaabaste kompsivad sammud trepilt.

Ootavale Karlile heitis ainult:

«Ennem võib vasikaga võidu joosta kui selle mehega asju ajada.»

Jäänud üksi, tuli Edgar üle pontoonsilla, keeras vasakule ja oli peagi varjulisel alleel. Meel muutus rahulikumaks, kuid mõte keerles pingutatult küsimuse ümber, mis varjutas kõik teised: mida teha edasi?

Peakontorisse ei maksa juhataja eitava resolutsiooniga avaldust muidugi sisse anda, ilma juhataja resolutsioonita samuti mitte. Eksamiteni on aga jäänud napilt kaks nädalat. Juba praegu toimub ülikoolis peaaegu iga päev konsultatsioone, milledest tema saab paraku ainult mõnest osa võtta. Ja teadmised pole kahjuks kuigi kindlad. Seda tunneb ta ise kõige paremini. Kolm aastat õppimist töö kõrval — see hakkas viimasel talvel üha rohkem tunda andma. Teadmistesse oli jäänud lünki, mida küll ise tundsid, kuid mida täita polnud aega. Selle kõrval veel alatised maadlemised juhatajaga, kes sind tihtipeale tahtis paigutada õhtupoolsesse vahetusse. Jälle selgita ja otsi õigust, tuleta sellele unustajale meelde, et käid õhtukoolis. Lõpueksamid (neid oli peaaegu tosin) läksid küll enamikus hästi, temast hakati kaaslaste hulgas rääkima kui ühest kindlamast medalikandidaadist. Seda lootis ta isegi vaikselt, ehkki ei julgenud sellest avalikult rääkida. Ometi läks kõik teisiti.

Viimasel eksamil (see oli algebra) ei olnud küsimus kindlalt käes. Ta pingutas, et seda meelde tuletada, aga ei suutnud. Siis tundis suurt, rammestavat väsimust, muutus kõige ja kõigi vastu apaatseks. Pea tundus järsku hirmus raskena ja sealjuures teadmistest nii tühjana, et ta arvas: kui nüüd koputaks sõrmenukiga, küllap kõmiseks nagu tühi vaat.

«Vist pingutasin üle . . .» surises kusagil üksik mõtteke. Siis oligi tema kord minna vastama. Ta läks ja sai . . . kolme.

«Mina ei jõudnud rohkem, eks proovige teie,» oli ta vastanud ukse taga ootavate kaaslaste hämmeldunud küsimustele ja pealtnäha üpris ükskõikselt koju läinud.

Sisemusse aga jäi see juhtum püsima valusa õppetunnina. Veel hiljemgi tuli etteheitele sarnanev mõte pähe: «Kui oleks ometi tookord saanud hakkama selle viimasega, poleks nüüd järjekordseid pingutusi ega närveerimisi, kas saab sisse või ei. Viiks ainult paberid sisse ja olekski kõik.»

«Ei, kevadine juhtum ei tohi korduda, seekord peab õnnestuma igaüks neist seitsmest. Aga kui nüüd ilusasti kuni eksamite alguseni vuhkida tööl edasi käia, siis küll ei tea, kui paljud neist õnnestuvad. Aga kui ei läheks enam tööle ja kõik? Las kirjutavad tööraamatusse, et olen vallandatud töödistsipliini rikkumise pärast. Kui saan ülikooli sisse, pole mul seda raamatut vajagi, seal on juba teised raamatud.»

Samas tekkis kahtlus: «Aga kui juhtub, et siiski ei saa, mis siis teha?»

Mida rohkem Edgar süvenes mõtisklusse, seda aeglasemaks jäi samm. Pilk naelutatud maha, ei tundnud ta mingit huvi inimeste vastu, kes tulid vastu või läksid mööda, ei näinud märkavat ka säravat juulipäeva ega puiestiku jahedust. Ei märganud sedagi, kuidas keegi kirjus suvekleidis tütarlaps temast mõni samm eespool seisma jäi, tal teed kinni pannes — niivõrd oli ta süvenenud eluliste probleemide lahendamisse. Ta pidi peaaegu kokku põrkama seisva tütarlapsega. Kiiresti rebis pilgu maast ja nägi otse enda ees lõbusat päevitunud nägu blondide kiharate raamis.

Enne kui Edgar sõnagi sai lausuda, sirutus talle vastu ka ahtake käsi, mis oma kitsusest hoolimata surus tema laia ja krobelist töömehekätt tütarlapse kohta harukdase tugevusega. See käesurve meeldis Edgarile väga, ehkki ta seda Üllele, selle käe omanikule, kunagi polnud õelnud.

«Kas poisul on midagi kadunud, ma aitan otsida?» õrritas tüdruku ülemeelik hääl ja pilk rändas Edgari äsjast olekut matkides mööda kõnnitee kruusa.

Siis puhkes tüdruk nii nakatavalt naerma, et Edgargi ei saanud muidu, kui pidi naeratama ja rasked mõtted andsid maad hoopis kergematele.

Jah, see Üllel Edgar oli tutvunud temaga umbes aasta eest ühel peol. Selgus, et nad elasid ühes linnaosas ja Edgar oli ta koju saatnud. Sellest ajast peale tutvus süvenes ja muutus kindlamaks. Talvel oli Ülle hakanud talle mõnikord vastu tulema, kui juhtus samal ajal koolist vabanema, kui Edgar vabanes töölt. Algul oli ta teeselnud, nagu jalutaks sõbrataga juhuslikult sel ajal Emajõe ääres. Edgaril oli nende kohtumiste puhul alati olnud kohutavalt piinlik oma vaiguste ja õliste rõivaste pärast. Kui aga Ülle tegi, nagu peaks kõik nõnda olemagi, oli ka Edgar oma kohmetusest üle saanud ja nõnda olid nad tihti koos koju läinud. Ega nende kohtumised palju pikemad olnudki kui need ühised kojuminekud, sest õhtuti käis Edgar koolis või õppis.

Kevadel, kui Edgar lõpetas keskkooli, oli Ülle lõpetanud instituudi ja määratud ühte rajooni õpetajaks. Mis pidi nende tulevikust ja tutvusest edasi saama, sellele olid mõlemad salakesi mõelnud, oma mõtteid teisele polnud aga kumbki avaldanud.

Kui olid koos, vestlesid nad tavaliselt olevikust või oma minevikust, kodust ja tuttavatest, kaldumata tulevikku.

Tänagi, minnes tuntud teed Edgari korteri poole, vesteldi tühjast-tühjast ja mõlemal oli väga hea ja lõbus olla.

«Tule üles!» kutsus Edgar oma kaaslast, kui nad jõudsid maja välisukse ette. «Annan sulle midagi lehitseda, niikaua kui ise ennast korrastan.»

Kuid Ülle arvas, et ka tänaval pole igav oodata ja keeldus tulemast.

Nii oli see olnud varemgi, seepärast Edgar eriti ei kutsunudki. Alguses oli ta mõnikord tungivamalt palunud neidu tuppa astuda, kuid saanud eitava vastuse, kutsumisest loobunud.

Ülle omakorda oli siis, kui Edgar teda nii väga endale külla kutsus, häbenenud ja kartnudki Edgarit (mine sa neid poisse tea), hiljem oleks küll läinud, aga siis ei kutsunud Edgar enam. Ainult mõnikord nimetas nii moka otsast, nagu tänagi. Nõnda jäi see käik ikka tegemata, kuigi oli tahtmine ka korraks vaadata, kuidas elab Edgar oma korteris.

Paarikümne minuti pärast oli Edgar uuesti tänaval, pestuna ja kergesse suveülikonda ümberrõivastununa. Nad läksid kinno, istusid kaks tundi palavas ja umbses saalis ning jõudsid üksmeelsele otsusele, milles oli tõtt naljaga pooleks: suvel ei tasu kinno minna, ehk kui minna, siis juba viht kaasa võtta.

Väljas oli päike vajunud tükk maad madalamale ja keskpäevane kuumus taandunud. Nõrk tuul tõi

aasadelt lõhnavat ja värskendavat õhku linna palavatele kividele.

Edgar tundis, et täna lihtsalt ei saaks asuda raamatute tàha. Ei tahtnud mõeldagi toas istumisele. Tänases päevas oli nagu midagi erilist. Oli nii palju veel lõpuni mõtlemata mõtteid, mida oleks tahtnud kellegagi jagada. Selge oli ka see, kellele ta neid tahtis avaldada. Ainult ei saanud kuidagi rikkuda teise lõbusat tuju.

«Lähme õige paadiga sõitma, kui sul midagi selle vastu pole,» tegi ta ettepaneku.

«Kas sul aga on aega, pead ju õppima,» tuletas Ülle talle meelde tema kohustusi.

«Küllap jõuan,» vastas Edgar samme juba Emajõe poole seades.

Edgar nägi, et Ülle oli sellest ettepanekust siiralt rõõmus ja tundis omakorda heameelt sellest, et oli saanud teisele rõõmu valmistada.

Õnneks juhtus paadisadamas olema veel vabu üüripaate, nii et ei tulnud isegi järjekorras seista.

Kui mõlemad olid end aerutamisega küllalt lõbustanud ja ka väsitanud, tõmbas Edgar aerud paati ja see hakkas aegamööda triivima allavett tagasi linna poole.

Jutt oli teinud vahepeal pikki ringe ja nüüd tuli Üllele jälle meelde Edgari hajameelne olek nende kohtumisel. Ja praegugi paistis Edgari pilgus vahetevahel midagi kauget ja käsitamatut. Naiseliku vaistuga taipas Ülle, et sõbral on midagi südamel. Ta juhtis jutu usaldava tooniga tagasi sellele teemale ja Edgar, õnnelik jutu sellise pöörde üle, hakkas rääkima.

Ta jutustas oma tänasest asjatust taotlusest töölt vabanemiseks, samuti sellest, kui väga ta tahab edasi õppida (Seda viimast teadis Ülle isegi. Niipalju ta juba tundis Edgarit.). Avaldas ka mõtte, et kui jätaks töö sinnapaika.

Edgar rääkis ka oma kahtlustest, sellest, et ta võib-olla ei pääsegi ülikooli ja peab uuesti tööle minema. Kuid siis ta kahtlemata ei saa enam ühtegi paremat tööotsa oma rikutud tööraamatu pärast. Tal oli ennegi kokkupuuteid olnud inimestega, kes umbes samal põhjusel pidid kulutama tagajärjetult paljude kaadriosakondade uksi.

Paat oli vahepeal triivinud kaldale lähemale, Edgar aitas veel aeruga tagant ja varsti oldi kaldal. Istuti kalda lähedale põõsaste vahele.

Kuulanud veel ära Edgari jutustuse kohusetundest töö vastu, mis sõbral paistis ka veidike südamel kripeldavat, ei osanud Ülle järsku midagi öelda.

Talle oli alati Edgari juures olnud mõistatuseks see, kuidas inimene sai töötada ja õppida. Tema ise oli ainult õppinud ja alati leidnud, et raskusi on sellegagi küllalt.

«Mina arvan, et võiksid tõesti . . . jätta selle töötamise. Sul on õigus seda teha, kui sul on teine, hoopis suurem eesmärk. Küllap seal vabrikus . . . saadakse ilma sinutagi.»

«Jah, aga kui sisseastumiseksamid siiski ebaõnnestuvad?»

«Siis . . . siis . . ega Tartu pole ainuke koht, kus saab töötada . . . Mujal, rajoonides on töölisi rohkem vaja, seal ei pöörata tööraamatule erilist tähelepanu . . . Võid tulla näiteks . . .»

Kaugemale Ülle ei jõudnud. Sõnad takerdusid lootusetult suhu.

Edgar ei näinud tütarlapse nägu. Selle varjasid viimastes päikesekiirtes eriti kuldseina näivad kiharad. Kuid maast närviliselt rohukõrsi kitkuv ja neid tuulde pilduv käsi reetis selle omaniku erutust. Edgar taipas, mida tütarlaps oli tahtnud öelda. Linnake, kuhu ta kohale oli määratud, oli küll väike, kuid suurte lauavabrikute ja paberitööstustega.

Edgari süda hakkas lööma kiiremini. Mõlemad tundsid, et nende hinge oli kogunenud tutvuse aja jooksul paljugi. Seda kõike ei saanud sinna jätta nagu paisu taha. Senine tumm vahekord pidi leidma lahenduse sõnades või isegi . . .

Hiljem, lamades avasilmi avatud aknaga toas oma voodis ja püüdes üksikasjaliselt veel kord meenutada kõike juhtunut, ei suutnud Edgar seda tahes-tahtmata. Ta ei tea praegugi, kuidas olid nad Üllega sattunud järsku nii lähestikku, olid nad ju istunud teineteisest paar-kolm sammu eemal. Selgesti mäletas ta ainult Ülle silmi, samu silmi, mida ta oli näinud palju kordi varemgi, kuid milledes nüüd, kui ta oli üles tõstnud tütarlapse pea, avanes terve uus maailm. Seal oli kõike: päikest ja uduloore, elurõõmu ja nukrustki, kutset ja kartust, suvist soojust ja sügisest jahedust, kõige rohkem aga lembust.

Tekkis tahtmine vaadata neid silmi ikka lähemalt ja lähemalt. Need aga tõmbasid teda endi poole. Edgar järgnes nendele kuni . . .

Nüüd tagantjärele tundis Edgar üha kindlamini, et see suudlus oli midagi hoopis erinevat, midagi uut ja suurt. See oli suudlus, mis kohustas ja sidus. Tõsi, suudeldud oli ennegi, kuid kõiki eelnevaid suudlusi ei tahtnud nüüd enam meenutadagi. Ainult see, viimane, jääb püsima kogu eluks.

(Järgneb)

TÄHELEPANUKS!

Käesoleval nädalavahetusel toimuvad Kääriku spordibaasis nn. Kääriku talimängud, mis on ühtlasi meistrivõistlusteks suusatamises ja suusatamishooaja lõppvõistlusteks.

Vastavalt võistlusjuhendile on võistluste kavas laupäeva õhtul teatesuusatamised naistele. Pühapäeval toimuvad võistlused 5 km ja 15 km distantsil ning slalomis ja mäehüpetes.

Väljasõit võistlustele toimub kell 14 V. Kingissepa tn. võimla eest.

Teaduskondade spordiorganisaatoritel palume kindlustada täisarvuliste võistkondade õigeaegne kohalolek.

Suusasektsiooni presiidium

Meie ajalehe materjale jälgides

Ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool» nr. 361, 14. märtsist 1958. avaldatud kriitilisele artiklile «Tere hommikust! Vabandage...» saabus õiendus eesti filoloogia II kursuse üliõpilaselt Peet Lepikult. Kontrollimisel osutus, et üliõpilane Peet Lepik puudus sel hommikul loenguit õigustatult, kuna tal oli olemas vastav kokkulepe dekanaadiga.

TOIMETUS

Mõtteid ja arvamusi

Nõukogude noorte kasvatamisel kommunistliku ühiskonna täisväärtuslikkudeks liikmeteks on suur osatähtsus esteetilisel kasvatusel. Tunnetuslikkude ja loovate võimete arendamine, ilu tunnetamine on vajalikud, et osata mõista, hinnata ja kehastada ilu isiklikus ja ühiskondlikus elus.

Kõigist kunstiliikidest on muusika kui kunsti üheks spetsiifiliseks põhiolemuseks tema sõltuvus interpreedist — vahendajast helilooja ja kuulaja vahel —, sest ka kõige parem muusikateos jääb «surnud kapitaliks», kui teda ette ei kanta.

Kui iidsel ajal inimesele piisas primitiivsest lauluviisist või algeliste muusikariistadega esitatud tantsusaatest, siis koos inimese arenemisega kujunes tema kasvavate nõudmiste kohaselt ka arenenum musitseerimise viis. Selle arengu tulemus on tänapäeva muusika oma mitmesugustes vormides ja esitusviisides. Kujunes monumentaalne muusikateos — sümfoonia —, milles on edasi antud suuri ühiskondlikke ideid, filosoofilisi üldistusi, kaasaja suursuguseid kujusid ja mille ettekandevahendiks arenes sümfooniaorkester .

Arvestades sümfoonilise muusika esteetiliselt kasvatavat mõju, organiseeritigi Tartu Riiklikus Ülikoolis sümfooniaorkester, kus orkestripille mängivad üliõpilased saaksid koos musitseerida ja omandada kogemusi orkestri koosmängus. Kujunes orkestri tuumik: küllaltki arvukas keelpillide grupp ja osa sümfooniaorkestris vajalikke puhkpille. Suuremate teoste ettekandmiseks loodi side RT «Vanemuise» orkestrantidega, kes abistasid noort orkestrit nii ettekandel kaasamängimisega kui ka ettevalmistuse perioodil üksikmängijate juhendamisega.

Muidugi oleks olukord ideaalne siis, kui TRÜ suudaks oma üliõpilaste hulgast anda täiskoosseisulise sümfooniorkestri kõigi tema pillirühmadega. Paraku ei ole see aga võimalik isegi nii suure üliõpilaste arvuga ülikoolis, nagu on seda Moskva Riiklik Ülikool, kus sümfooniaorkestri esinemistel kasutatakse muusika-üliõpilaste abi.

Nii ongi TRÜ sümfooniaorkestri tegevuses kõige valusamaks probleemiks juurdekasvu, õigemini täienduse küsimus uute üliõpilaste-orkestrantide näol. Käesoleval õppeaastal tuli uusi mängijaid orkestrisse kaks, samal ajal aga lahkus samuti kaks mängijat.

Tahaks siinkohal esitada soovi, et üliõpilaste hulgas leiduvad orkestripillide mängijad organiseeruksid aktiivsemalt sümfooniaorkestri ümber. Uute üliõpilaste saabumisel uuel õppeaastal on aga vaja iga mängija suunata orkestrisse, sest vastasel korral kuivab orkestri tuumik loomulikul teel (lõpetajate näol) kokku niisuguse arvuni, mis ei võimalda edasi tegutseda. Arvestades aga orkestri senist tööd — avalikud kontserdid Tartus, hõbemedal I ENSV noorsoolestivalil, esinemised ülikooli aktustel — oleks orkestri töö vaibumisest tõsiselt kahju.

Teiseks muusika küllaltki oluliseks spetsiifiliseks omaduseks on see, et ta eeldab vastuvõtmiseks enam-vähem arenenud muusikalist kuulmist ja teatavat ettevalmistust. Nii esineja kui ka helilooja unistab alati peenest, sügavalt aktiivsest kuulajast, kes oleks võimeline tunnetama ja mõistma muusikat. Selleks ei ole vaja professionaalset muusikalist haridust, vaid teatavate üldiste teadmiste olemasolu, mis kergendaks muusikalise teose vastuvõtmist

Eelmisel õppeaastal korraldati sümfooniaorkestri eestvõttel loengud orkestrist, koosseisust ühes instrumentide tutvustamisega ja muusikalistest žanridest. Loengud leidsid elavat osavõttu. Sellepärast tuleb pidada täiesti õigeks taoliste loengute läbiviimist esteetilise kasvatuse osana.

Arvestades sümfooniakontsertide sagedamaks muutumist Tartus, oleks soovitav ka enne kontserti üliõpilasi tutvustada esitatava kavaga koos autorite iseloomustamisega ning teoste analüüsiga, mis kergendaks muusika vastuvõtmist ja tekitaks huvi kontsertide külastamiseks.

A. REGI,
TRÜ sümfooniaorkestri diregent

VESTE ASEMEL

Loe läbi otsast lõpuni!

Olen algaja sulerüütel ja seepärast, oh armas lugeja, loe läbi need read. See on ju kõige suuremaks tunnustuseks kirjamehele, kui tema lood läbi loetakse. Ja võib-olla muutub lõpp päris huvitavaks. Seepärast — ärge otsustage alati halli alguse järgi!

Nüüd tuleb lugu ise...

Olin kuulsast ülikooli kohvik-klubist lugenud ajalehtedest, kuulnud raadiost, näinud piltidelt. Ise ei söandanud sinna sisse astuda, sest pidasin oma saterkuube liiga väärituks nii peene koha jaoks. Lipsul puudus ka laevuke või mõni muu silmatorkav siluett.

Nüüd on mul siis uus ülikond ja uus julgus...

Laupäeval, 22. märtsil kell 17.30 võtsin kokku oma viimased jõutagavarad ja litsusin ennast sisse kohviku raske tammise välisukse prao vahelt. Võtsin mantli maha, kohendasin kaelasidet ja astusin optimistlikult ülemisele korrusele.

Vaatasin rõõmuga südames — peaaegu kõik lauad on vabad! Aga... kui lähemale läksin, nägin igaühel neist eemaletõrjuvaid sildikesi: «Reserveeritud... reserveeritud... reserveeritud...» Rõõmuga märkasin mõnel päästvaid kellaaegu — 20, 19.30, 18. Istusin täis heameelt laua taha, mis kandis silti «Reserveeritud alates kella 20-st». Saan siin laua taga tubli kaks tundi jalgu puhata, tund aega ajaviitemuusikat kuulata! Kuid ...ära hõiska enne õhtut! Niipea kui see enesega rahul olev mõte mu peast läbi vilksatas, vaikis ahju otsast kostev meeleolukas lauluhääl. Ja oligi vaikus, kuigi kell oli alles pool seitse. Desorienteeriv kuulutus all näitas, et muusika kestab kauem. Või arvatakse: Mis on pool tundi igaviku kõrval?!

* * *

Kell ongi juba kaheksa. Hirmuga vaatan ümber, kas kusagilt ei ilmu koha pärisperemehi. Kuid ei ilmu ühtki pretendenti, istun rahulikult edasi. Küllap mul on aega kella kümneni, sest alles nüüd ilmub kõrvallauda seltskond, kes oli reserveerinud laua kella kuueks.

Istun rõdusaalis ja kirun ennast endamisi. Siin lubatakse kella kaheksast muusikat — aga ei pillimehi ega pille...

Vahepeal oli kaminasaalis kohvikukülastajate kohtumine näitleja Ants Lauteriga.

Nägin küll, et oli suur trügimine kaminasaali ustel, kohe ei taibanud ligi astuda... ja järjekordselt pidin ma kiruma oma madalaid mõõtmeid... jäin sellestki ilma. Säh sulle — tehnikasajand! Kuuekuine kohvik on ikka veel radiofitseerimata.

Pärast kolmekordse akadeemilise veerandtunni möödumist hakkab mängima ka kauaoodatud muusika. Sisse astub sõber Värdi, tuntud kohvikufanaatik, kes mind siia meelitaski, hüüdes koduselt juba saali ukselt:

«Tere, Andu, oled sinagi siia jõudnud?!»

Naeratan virilalt: «Alt tõmbasid!»

«Milles asi on?»

Jutustan talle oma tänaõhtustest läbielamustest.

Aga Värdile pole see uudiseks.

«Sellega tuleb harjuda,» lööb ta käega. See on samm edasi uute traditsioonide loomisel.» Tema tulnud ühel õhtul kella kümne ajal kohvikusse, istunud heal meelel vabasse lauda. Ettekandja tulnud kurja näoga: «Kas te ei näe — reserveeritud!» — «Kella kaheksast, aga praegu on kell kümme.» Hiljem selgus, et laua reserveerija oli juba lahkunud, aga silt peletas mitmedki asjahuvilised eemale.

* * *

Ega meid kaua enam istuda lastudki. Kella 10 ajal saabus seltskond, kes oli laua kella 8-ks kinni pannud. Kena põhimõte — parem hilja kui mitte kunagi!

Läksin koju, mõeldes kättemaksuhimuliselt: «Järgmine kord panen laua kella kuuest kinni — ise tulen kohale kell kümme.»

Algajad kohvikukülastajad! Võtke minu loost õpetust!

Sõbralikult tervitades

ANDU.

PILTMÕISTATUS

Pühapäeval (23. III 1958. a.) viibis ülikooli kohvik-klubis grupp Arstiteaduskonna raviosakonna III kursuse üliõpilasi, kes laulsid sobimatuid laule ja tarvitasid ülemääraselt alkoholi.

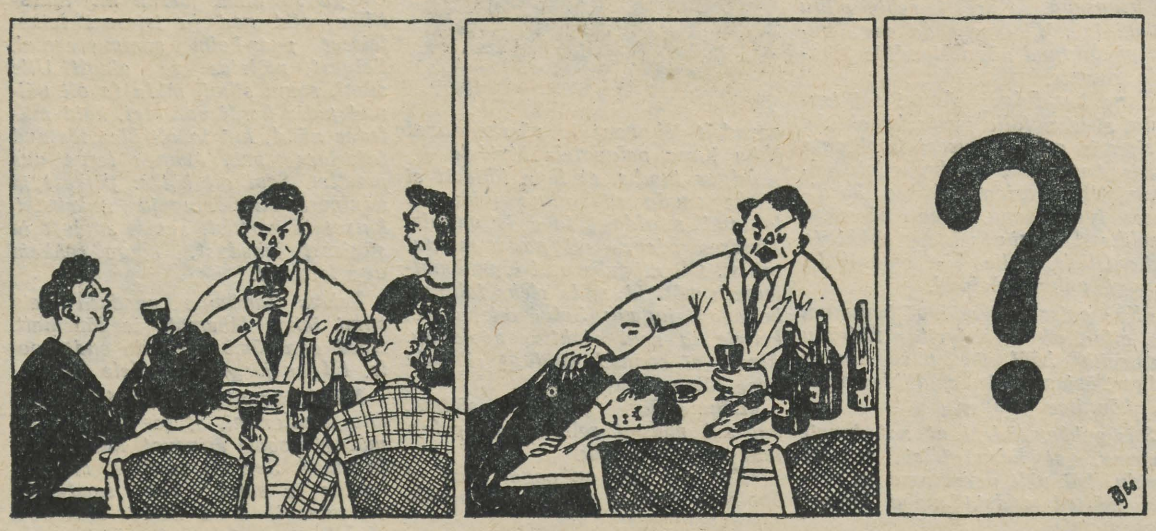

«Joo, sõber, joo!...» *MIS ON KOLMANDAL PILDIL?*

Lahendused palutakse tuua ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetusse. Järgmises numbris avaldame õige lahenduse.

* * *

Toimetus soovitab: sellise pildi esinemisel asjaosalistelt võtta vähemalt võimalus mõneks ajaks külastada meie kohvik-klubi.

Kehakultuur ja sport

MULJEID PETROZAVODSKIST

17. märtsi pärastlõunal oli Tartu jaamahoones ülikooli vormimutse viikumas rohkem kui tavaliselt. Põhjus ilmestada, Tartu Riikliku Ülikooli suusatajate koondvõistkond sõidab sõpruskontumisele Petrozavodskisse. Treener sm. O. Anika poolt viimaseid näpunäiteid ja 16-liikmeline võistkond lahkub Tartust. Senist momendist alates kannab võistkonna eest tait vastutust meie esinaaja üliõpilane Kaarel Orviku.

...Karjala-Soome ANSV pealinn Petrozavodsk. Perroonil on meil täies koosseisus vastas PRÜ suusatajad. Meie suusad ja pakid rändavad sõprade kätte ja peagi oleme majutatud mugavasse uhiselamusse.

Esimesel päeval on kavas teatesuusatamine. Naiste 3×5 km teatesuusatamise võidab kindlalt TRÜ naiskond. Võistkonna koosseisus olid M. Tiik, M. Ojaveer ja M. Pruun. Tasavägine oli meeste 4×10 km teatesõit. Kõikidele jõupingutustele vaatamata suudavad Petrozavodski võistlejad TRÜ meeskonda (U. Kangur, H. Meema, J. Kaljusto, T. Luik) napilt edestada. Pärast esimest võistluspäeva on sõpruskohtumise seis 3.3.

Naiste slalomis saavutab esikoha H. Teras, kuid kahe võistleja aegade summa annab naiskondliku võidu selgelt alal PRÜ-le. Meesvõistlejad M. Edur, F. Karu ja R. Kahru esinevad tublilt ning võidavad Petrozavodski slalomiste. Niisiis pärast 4 ala on sõpruskohtumise seis ikkagi viigiline.

15 km suusatamises tuleb arvesse 6 suusataja tagajärg ja meil asub suusarajale täpselt 6 meest, kellelgi ei tohi sõit vääratada. Võistluse võidab TRÜ suusataja Tõnu Luik (nr. 1) ajaga 52.15. Teiseks tuleb A. Gavrilov (PRÜ) ajaga 52.33, kolmandaks V. Morozov (PRÜ). Kuid järgmistele kohtadele tulevad TRÜ suusatajad J. Kaljusto, H. Meema, U. Kangur, M. Simson, K. Rebane. Meeskondlikus arvestuses võidab TRÜ meeskond ning sõpruskohtumist asub juhtima TRÜ võistkond. Siitpeale ei anna TRÜ suusatajad enam esikohta käest. Kõigil järgnevatel distantsidel võidetakse meeskondlikus osas esikohad. Naiste 10 km võidab M. Pruun 41.51. Hästi esinevad M. Türk, M. Ojaveer, H. Kivisto, 30 km distantsil suutis A. Gavrilov (PRÜ) revanseerida T. Luigalt 15 km saadud kaotuse. Võitja aeg 1.55.31. Teise koha saavutab T. Luik ajaga 1.56,18. Järgnesid H. Meema 1.56,47. J. Kaljusto, 1.57,20, K. Rebane 1.59,21.

30 km suusatamisega lõppes sõpruskontumine. TRÜ suusatajad võitsid võistluse 10:14.

Võistluste organisatsiooniline külg oli laitmatu. Võistlusi jälgis rohkearvuline suusaentusiastide pere. Üldse peab tunnustavalt märkima Petrozavodski noorte armastust spordi vastu. Õhtuti olid uisuväljad täis noori, päeval võis näha hulgaliselt noori suusaradadel. Selles osas jäävad Tartu noored neist maha.

Viimase võistluspäeva õhtul kogunesid mõlema õppeasutuse suusatajad ühisele koosviibimisele. Võistlustest tegi kokkuvõtte üleliidulise kategooria kohtunik sm. Kivekäs. Võitjatele anti üle diplomid. Petrozavodski Riikliku Ülikooli suusasektsiooni poolt anti igale TRÜ meeskonna liikmele üle mälestusesemed ja VSÜ «Burevestnik» aumärk. Koosviibimine toimus väga sõbralikus õhkkonnas. Lõpuks palus Petrozavodski Riikliku Ülikooli rektor isiklikult kogu Tartu Riikliku Ülikooli kollektiivile üle anda kõige palavamad tervitused ja soovis head edu õpingutes ja spordis.

«Tere tulemast, kallid Petrozavodski sõbrad, tuleval aastal Kääriküle» — need sõnad jäid kaikuma Petrozavodski jaama perroonile, kui rong hakkas liikuma kodu poole.

M. SIMSON,
kehakultuuriosakonna III kursuse üliõpilane

TRÜ ESIVÕISTLUSTELT MALES

Märtsi algul algasid ülikooli 1958. a. esivõistlused males. Turniir on ühtlasi ka Tartu linna maletšempionaadi poolfinaaliks: nimelt pääseb edasi 2 turniiri võitjat. Osavõtjate hulgas on möödunud-aastased vabariigi maletšempionaadi finalistid Turvas ja Päss ning mitmekordne Tartu linna ja ülikooli meister Roots. Üldse võtab turniirist osa 14 maletajat (neist 10 Matemaatika-Loodusteaduskonnast), kes loosi järgi reastusid järgmiselt: 1 Staub, 2. Siletski, 3. Seljamäe (II järk), 4. Roots (I järk), 5. Sneider (II järk). 6. Puis (I järk), 7. Harak (II järk), 8. Tivas, 9. Päss (I järk), 10. Kukk, 11. Letberg, 12. Ploomipuu, 13. Ots, 14. Peinar (II järk).

Seni on mängitud 7 vooru. Kuigi praegu pole võimalik turniiritabelist lähemat ülevaadet anda suure hulga lõpetamata partiide tõttu, võib täheldada selget piiri juhtgrupi ja ülejäänud osavõtjate vahel.

Teistest edukamalt on esinenud Matemaatika-Loodusteaduskonna õppejõud sm. Roots, kellel on 7 mängitud partiist 6 p. ja 1 lõpetamata partii. Järgnevad Puis 4 p. (3) ja Tivas 4 p. (2), edasi Päss ja Staub — mõlemal 4 p. jt.

Järgnevalt üks näide turniiri liidri Rootsi mängust.

Roots—Letberg (I voor)

Pärast avakäike: 1. e4 e5; 2. Rf3 Rc6; 3. Ob5 a6; 4. Oa4 Rf6; 5. d4 ed; 6. 0-0 Oe7; e5 Re4; 8. R:d4 Rc5; 9. Rf5 Re6 (tavaliselt mängitakse siin 9. — 0—0).

Järgnes 10. Rc3 ! ?

Valge pakub siin huvitavat etturiohvrit. 10. — R:e5. 11. Rd5 Oc5? (Nõrk käik, mille järel valge saavutab tugeva rünnaku. Suhteliselt parem oli 11. — Of6, ja midagi otsest pole näha). 12. b4 Oa7. 13. Ob2 f6 (ainuke kaitse mustale). 14. Lh5+g6 (paremad ei ole ka teised jätkud. Kui 14. — Rf7, siis 15. R: g7 R:g7. 16. Lh4! ja must ei suuda oma seisu enam kaitsta. Samuti ebarahuldav on ka 14. — Rg6). 15. Lh4 Rg5. (Pärast 15. — 0—0 järgneks 16. Rde7+Kh8 17. O:e5 fe 18. R:g6+ kvalitee võiduga). 16. Kh1 (ähvardas Rf3+). 16. — c6. (Kui 16. — gf, siis järgneb 17. R: f6 + või 17. f4). 17. Rf6+ (Siin ei märganud valge ajapuuduse tõttu järgmist ilusat võiduvarianti 17. Rd6+Kf8 18. Lh6+Kg8 19 Re8!!).

Järgnes veel 17. — L:f6; 18. O:e5 L:f5; 19. O:h8 d5: 20. Ve1+ Oe6?; 21. Ve5 ja must alistus.

R. SEIN

TEADAANNE

Täna, 28. skp. kl. 17 toimub peahoone aud. nr. 5 loeng teemal «Rahvusvaheline olukord». Esineb EKP Keskkomitee lektor sm. Mand.

Loeng toimub eesti keeles.

Toimetaja A. RAUD

MB 02290 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 1303

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 11 (364) Reedel, 4. aprillil 1958. a. XI aastakäik

Parandada ajalehe tööd

Neil päeval arutas TRÜ parteiorganisatsiooni büroo ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» tööd. Ülevaate ajalehe tööst käesoleval õppeaastal andis ajalehe «Edasi» toimetaja asetäitja sm. O. Utt. Ettekandja ja sõnavõtjad märkisid, et ajalehe veergudel avaldatud materjalid on sageli juhuslikud, ei tõsteta üles aktuaalseid kasvatustöö probleeme. Toimetuse kolleegium on ajalehe sisustamisel piirdunud kirjasaatjate kitsa ringiga ning pole kaasa tõmmanud laiemat kvalifitseeritud aktiivi. Nii on partei elu osakonna poolt avaldatud vaid ülevaateid parteikoosolekutest ning ainult mõnel üksikul juhul on valgustatud tööd teaduskondade parteiorganisatsioonides. Kommunistliku noorsooühingu elust on kirjutanud põhiliselt ainult kaks inimest (sm-d Lott ja Murusalu), kuna kommunistlike noorte elust kursustel, komsomoligruppide tööst on ajaleht läinud mööda. Ometi võeti viimasel komsomolikonverentsil vastu otsus määrata igal semestril kindlaks parim komsomoligrupp ning populariseerida ta kogemusi ajalehe veergudel. Kunstilise isetegevuse kollektiivide tööst on ilmunud vaid tutvustavaid ülevaateid — probleemaatilisi küsimusi pole aga üles tõstetud. Ajaleht pole oma veergudel tõstatanud ka kasvatustöö, eriti aga poliitilise kasvatustöö konkreetseid probleeme, nagu käitumiskultuuri, moraaliküsimused, osavõtt ühiskondlikust tööst jne.

Eriti nõrk on käesoleval õppeaastal õppetöö küsimuste valgustamine ülikooli ajalehe veergudel. Positiivse momendina märgiti siin kokkuvõtet talvise eksamisessiooni tulemustest, kus esinesid teaduskondade dekaanid. Sisukate sõnavõttudega esinesid ajalehe veergudel õppetöö küsimustes ka dotsent Laasik, dotsent Elango ja prof. Ariste. Tervikuna aga õppetöö küsimuste käsitlemine ajalehe veergudel on olnud juhuslik ja ühekülgne. Näiteks üliõpilaste praktika osas on ajaleht piirdunud põhiliselt Ajaloo-Keeleteaduskonnaga, kuna ülikooli suurima teaduskonna — Arstiteaduskonna — üliõpilaste praktikast, samuti õppetööst üldse on mindud täiesti mööda. Siin oleks pidanud võtma õppetöö mõne sõlmküsimuse, näiteks üliõpilaste iseseisva töö küsimuse ning organiseerima laialdast mõttevahetust selle töö kogemuste vahetamiseks, kaasa tõmmates rohkem õppejõude. Toimetuse kolleegiumis oli sügissemestril selle osakonna töö eest vastutav sm. Pahplum, kes aga ei täitnud oma kohustusi, lastes osakonna tööl kulgeda isevoolu teed. Sugugi parem pole olukord ka õppejõudude teadusliku töö küsimuste valgustamisel, kus vastava osakonna juhataja sm. Rajavee on seni piirdunud vaid lubadustega ning tegelikult toimetuse kolleegiumi tööst eemaldunud. Kas pole need näited sellest, missugune ei tohi olla vastutustunne suhtumisel ühiskondlikesse ülesannetesse?

Büroo koosolekul ülestõstetud küsimused on väärtuslikeks juhendeiks ajalehe toimetusele tema edaspidises töös.

Tõsi, ajalehe toimetusel on küllalt võimalusi oma ajalehe sisukamaks muutmiseks, tema agitatsioonilis-propagandistliku ning organisaatorliku funktsiooni tugevdamiseks, kuid ajalehe toimetus loodab selleks senisest suuremat abi ka organisatsioonidelt, kelle häälekandja ajaleht on. TRÜ ametiühingukomitee ja monevõrra ka komsomolikomitee on ajalehte kasutanud tribüünina, pöördudes selle kaudu oma organisatsiooni liikmeskonna poole. Seda ei saa aga öelda TRÜ parteiorganisatsiooni ning rektoraadi juhtivate töötajate kohta, kellelt sageli artiklite saamisega on väga suuri raskusi.

Toimetus loodab, et TRÜ rektoraadi ja ühiskondlike organisatsioonide juhtivad töötajad hakkavad edaspidi ajalehe veergudel sagedamini esinema ka probleeme tõstatavate ja aktuaalseid kasvatustöö küsimusi sisaldavate kirjutustega. Kasvatustöö aktuaalsete küsimuste, üliõpilasi huvitavate probleemide ulatuslikuma, julgema, läbimõeldud käsitlemisega ajalehe veergudel saab ajaleht «Tartu Riiklik Ülikool», mille esimese numbri ilmumisest möödub varsti 10 aastat, edukamalt täita oma ülesandeid noorte spetsialistide kasvatamisel.

A. BLUMFELDT

Meie delegaat ÜLKNÜ XIII kongressile

Tartu Riikliku Ülikooli raviosakonna I kursuse üliõpilane Tiiu Malleus on ainuke Tartus, kellele ELKNÜ IX kongress andis lähetuskirja ÜLKNÜ XIII kongressile Moskvas.

Lootsin enda ees näha karmi tõsist isiksust. Olin aga üllatunud, kui meie delegaadiks osutus väike armsa näo ja lõbusalt naervate silmadega tütarlaps, kelle iga liigutus väljendas energiat, elurõõmu.

Tiiu Malleus elab 10-inimese toas, millest 60 veel läbi käivad. «Hoovis» elamise vastu eriti suurt protesti aga pole, sest palju saab selline liikuv inimene üldse kodus olla. Raamatukogu, koosolekud, nõupidamised... On ju Tiiu Malleus raviosakonna I kursuse komsomoligrupi organisaator, grupp on aga neid väheseid, kus tehakse tõesti sisukat tööd, ja seda tänu tema energilisele juhile.

Õpinguraamat ja kursusekaaslased kinnitavad Tiiu Malleuse tublidust ka õppetöö rindel. Praegu valmistutakse kursusel kontrolltööks analüütilises keemias, ja kes soovib Tiiu Malleusega kohtuda, otsigu teda raamatukogust või siis pärast kella 22 internaadist. Varem teda sealt ei leia.

Et tal tuleb osa võtta ÜLKNÜ XIII kongressist, see tuli Tiiule ootamatult. Äkki kuulnud ta oma nime «suurte» meeste nimede hulgas nimetatavat. Ta oli ehmunud ja segadusse sattunud, ning ka mitte taibanud, miks küll tema on see väljavalitu.

Me usume, et Tiiu Malleus on väärikas esindaja kongressil. Õpilasena oli ta Antsla Keskkooli pioneeri- ja komsomolitöö hingeks, üliõpilasena on ta tubli komsomoliaktivist, kellel on nõudlikkust, kuid ka usaldust ja austust kaasüliõpilaste vastu, ning keda kõik, kes teda tunnevad, peavad tubliks ja lugupidamist väärivaks kaasüliõpilaseks.

T. TARU

ALGASID KURSUSED EHITAJATELE

Esmaspäeva õhtul algasid kursused komsomoliehitustest osavõtjatele nii puuseppade kui ka müürseppade-krohvijate erialal. Vastavalt programmile toimuvad aprillikuus teoreetilised loengud, kus tutvustatakse ehitusalaseid ja ohutustehnikaalaseid küsimusi.

Müürseppade-krohvijate õppused toimuvad ka edaspidi esmaspäeviti keemiahoone suures ringauditooriumis algusega kell 19. Puuseppadele viiakse õppused läbi esmaspäeval ja neljapäeval kell 18 keemiahoone aud. 3. Vene keelega õperühmadele viiakse esimene õppus läbi reedel kell 20 keemiahoones.

Enamik ehitustele registreerunutest võttis osa esimestest õppustest. Tuleks märkida, et nendele üliõpilastele, kes ei võta kursustest regulaarselt osa, pole võimalik anda komsomoli lähetuskirju ehitustele. Soovime, et ehitustöödele asuvad nii teoreetilisi teadmisi kui ka praktilisi kogemusi omavad üliõpilased. On muidugi vajalik, et komsomoligrupid aitaksid omalt poolt kaasa kursuste häireteta kulgemisele. Peamine on muidugi kursuslaste endi suhtumine töösse. Sellest sõltub nii teoreetiline osa kui ka praktiliste õppuste läbiviimine. Komsomolikomiteel on siiski soov, et kursuslased leiaksid maikuus mõne pühapäeva ja laupäeva ka praktiliste tööde läbiviimiseks, nii et maikuus võiks tööle asuda atestatsioonikomisjon IV kategooria ehitustöölise kvalifikatsiooni andmiseks.

Et praegu on registreerunud ehitustele juba 300 üliõpilast, otsustas komsomolikomitee katkestada avalduste edaspidise vastuvõtmise.

J. LOTT,
ELKNÜ TRÜ komitee sekretär

Arutati päevaprobleeme

Möödunud nädalal viibis Tartus ELKNÜ Keskkomitee sekretär sm. V. Väljas, esinedes ettekandega ELKNÜ IX kongressi otsuste kohta linna komsomoliaktiivil. Täpselt samas küsimuses viidi ka TRÜ komsomolikomitee poolt läbi ülikooli komsomoliaktiivi koosolek päevaprobleemide arutamiseks. Sellest võtsid osa komsomolikomitee liikmed ja osakondade sekretärid.

Algul tegi sm. Väljas lühikese ettekande praegu komsomoliaktiivi ees seisvatest põhiülesannetest, rõhutades eriti praktilise töö vajadust üliõpilaste kasvatamisel ja komsomoli juurdekasvu puudutavaid probleeme, sest selles osas on tõsiseid puudujääke.

Algasid sõnavõtud. Esimesena kõneles Arstiteaduskonna komsomolibüroo sekretär sm. Meikas. Ta rõhutas komsomolikollektiivi kasvatamise vajadust ja tõi näiteid Arstiteaduskonnas esilekerkinud probleemidest. Sm. Meikas rõhutas veel seda, et komsomoliaktivistide tööd tuleks senisest rohkem hinnata, sest on kujunenud juba tavaks, et komsomoliaktivistid saavad kuulda ainult kriitikat ja etteheiteid. Ta nõudis ülikoolis teostatava esteetilise kasvatustöö tihedat seostamist poliitilise kasvatustööga. Lõpuks väitis ta, et läbiviidavad poliitinformatsioonid ei ole nõutaval tasemel ja neist pole sel kujul suurt abi ideoloogilise töö teostamisel.

Järgmisena sõnavõtnud füüsika-osakonna üliõpilane Tammaru puudutas töölisnoorte vastuvõtmise küsimust ülikooli ja nende osa kursusekollektiivi kujunemisel. Ta tegi etteheiteid Matemaatika-Loodusteaduskonna dekanaadile, kes ei kindlusta komsomoliaktiivi osavõttu stipendiumide määramisest. Samasuguste pretensioonidega esines Arstiteaduskonna dekanaadi vastu Arstiteaduskonna I kursuse üliõpilane sm. Malleus.

Õigusteaduskonna komsomolibüroo sekretär sm. Saarsoo peatus komsomoligrupi suurel osal I kursuse kollektiivi kasvatamisel.

Sm. Taliste peatus poliitilise kasvatustöö küsimustel ja näitas, et komsomoliaktiiv ei ole sellega veel vajalikul määral tegelnud. Asjaolu raskendab ka see, et paljud õppejõud ei teosta mingil määral koos oma aine esitusega ideoloogilist kasvatustööd.

Lõpuks esines lühikese sõnavõtuga sm. Lott.

Kahtlemata oleks aga asjast palju rohkem kasu olnud, kui kõik kohalviibijad oleksid esitanud oma mõtteid ja ettepanekuid, sest osavõtt oli siiski passiivsem, kui võis oodata ülikooli komsomoliaktiivilt.

A. PÕLLUSTE

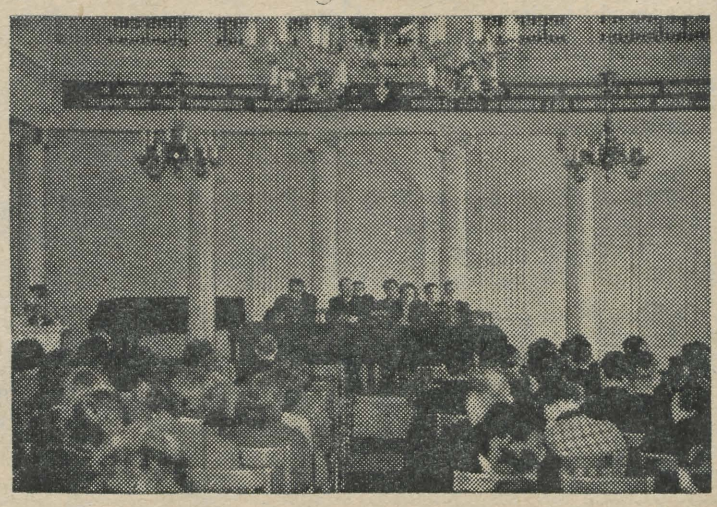

Vahetati kogemusi ja püstitati uusi ülesandeid

Lõpetanud vestlevad üliõpilastega.

28. ja 29. märtsil toimus Tartu Riiklikus Ülikoolis ülikooli lõpetanud ajaloolaste viies kokkutulek. Senistest nõupidamistest võtsid osa ainult ajalooõpetajad, kuid seekord kutsuti kokku kõik pärast sõda TRÜ lõpetanud ajaloolased. Nõupidamisel esinesid teaduslike ettekannetega akadeemik prof. H. Moora ja TRÜ õppejõud. Oma mälestusi revolutsioonilisest võitlusest kodanlikus Eestis jutustas EKP KK Partei Ajaloo Instituudi töötaja O. Kivisson.

Osavõtjate üldist poolehoidu leidis mõte sõja tõttu ilmumise lõpetanud ajalooteadusliku ajakirja taasavaldamisest Eesti NSV-s. Kavatsetava ajakirja peamiseks ülesandeks oleks eri asutustes laialipillatud ajaloolaste pere töö koordineerimine ja suunamine. Nõupidamine otsustas pöörduda Eesti NSV TA Ajaloo Instituudi poole, et see võtaks tarvitusele praktilised abinõud ajakirja väljaandmiseks.

Seoses ajaloo-alase ajakirja asutamisega kerkis päevakorda ka vajadus asutada ajaloo uurimise selts, kuhu tuleks kaasa tõmmata võimalikult kõik vabariigi ajaloolased. Ka see ettepanek esitati kaalumiseks Eesti NSV TA Ajaloo Instituudile.

Ajalooõpetajate sektsioonis arutati peamiselt Eesti NSV ajaloo õpetamise küsimust. Juhiti tähelepanu vajadusele õpetada Eesti NSV ajaloo valikpeatükke juba 4. klassis, samuti teostada ka mõningaid muid muudatusi õppeprogrammides. Kõikide õpetajate sooviks oli see, et Eesti NSV ajaloo õpik ilmuks hiljemalt järgmise õppeaasta alguseks ja koos sellega ka vastavad kaardid.

Ajaloolaste ettevalmistamise parandamiseks tehti TRÜ ajalookateedritele rida ettepanekuid. Teatavasti on ajalookateedrite tähtsamaks ülesandeks ajalooõpetajate ettevalmistamine, kuid tuleb silmas pidada asjaolu, et kaugeltki mitte kõik ajaloo-osakonna lõpetajad ei asu tööle pedagoogidena. Pärast sõda lõpetanud ajaloolastest töötab praegu õpetajatena veidi üle ühe kolmandiku, ülejäänud aga teaduslikul tööl, kõrgemates õppeasutustes, muuseumides, arhiivides jne. Seetõttu oleks tarvis lugeda rohkem vastavaid fakultatiivkursusi ja laiendada kitsama eriala omandamist sel teel, et suunata parimaid üliõpilasi õppima individuaalplaani alusel.

Ka võõrkeeltele, sealhulgas saksa keelele ja selle ajaloolise kujunemise eri etappidele soovitati pöörata rohkem tähelepanu. Hea oleks ka senisest suurema tundide arvu eraldamine Eesti ajaloo allikate, bibliograafia, historiograafia ja Eesti kunsti ajaloo õpetamiseks.

Toimunud nõupidamine oli sammuks edasi vabariigi ajaloolaste liitumisel senisest veelgi kindlamaks ja üksmeelsemaks pereks. Tuleb soovida, et nõupidamise otsused ja fikseeritud ülesanded ei jääks lebama ainult paberile.

Õ. ALT

FARMAATSIA-ALASELT NÕUPIDAMISELT

27. ja 28. märtsil k. a. toimus Tartus Tervishoiutöötajate Maias Apteekide Peavalitsuse, Tartu Teadusliku Farmatseutilise Ühingu ja TRÜ farmaatsiakateedrite ühisel organiseerimisel tootmisnõupidamine ja teaduslik sessioon. Üritusest võttis osa kaugelt üle 100 Lõuna-Eestis töötava farmatseudi. Tootmisalaste kogemuste arutamise kõrval tutvuti ka teaduse uusimate saavutustega prof. A. Tominga, prof. A. Siimi, dots. B. Luige ja dots. J. Tammeoru ettekannete kaudu, mis käsitlesid ettekandjate endi uurimistöid. Oma uurimistöödest jutustasid ka ühingu nooremad liikmed van.-lab. A. Soom ja Räpina apteegi juhataja A. Silm. Kontrollanalüütilise laboratooriumi juhataja D. Luik andis ülevaate Moskvas toimunud nõupidamisest. Ettekannetele järgnesid elavad sõnavõtud.

Niisugused nõupidamised on kujunenud farmatseutidele iga-aastaseks traditsiooniks. Teadmiste süvendamise kõrval on sellised kokkutulekud ka stiimuliks teadusliku töö intensiivistamisele praktikute hulgas. TTFÜ poolt jagati välja ka rahalised preemiad 1957. a. parimate teaduslike tööde eest, mis on teostatud praktikute või üliõpilaste poolt. Farmaatsiaosakonna üliõpilaste rahalise preemia parima teadusliku töö eest sai V kursuse üliõpilane M. Rooma. Apteegivõrgus töötajatest said preemia N. Kask Elvast ja L. Tauts Tartust. Preemiad on ette nähtud ka 1958. a. farmaatsiaosakonna üliõpilaste parimale tööle, ja samuti parimale tööle, mis on tehtud võrgu töötajate poolt.

A. RABA

KOMSOMOLITÖÖ PÄEVAKÜSIMUSI

Tuleb julgemini rääkida väärnähtustest

Möödunud teisipäeval kogunesid eesti filoloogia osakonna kommunistlikud noored järjekordsele koosolekule. Kogunesid teist korda sel õppeaastal, et seekord ELKNÜ IX kongressi otsuste valgusel analüüsida ideoloogilist kasvatustööd osakonnas.

Ettekande nende probleemide käsitlemisest kongressil tegi ELKNÜ Keskkomitee liige, ülikooli komsomolikomitee sekretär J. Lott. Sissejuhatavalt rääkis ta ideoloogilise kasvatustöö olukorrast kogu vabariigis, Tartus ja ülikoolis. Seejärel peatus sm. Lott vahetult eesti filoloogia osakonna kommunistlikke noori puudutavatel küsimustel. Osakond valmistab ette peamiselt tulevasi pedagooge. Kogemused on näidanud, et mõned lõpetajad töötavad koolis kui «õpetajad» ega tule kuidagi toime oma ülesannetega noorte kasvatajana kommunistlikus vaimus. Mida peaks komsomoliorganisatsioon tegema olukorra parandamiseks? Kas on normaalne, et osakonna üliõpilastest töötavad pioneeridega ainult 3 kommunistlikku noort ja neistki tunneb ainult üks tõsist huvi selle tegevuse vastu? Kahe viimase aasta jooksul pole osakonna komsomoliorganisatsiooni read kasvanud ühegi liikme võrra. Kuidas saab tulevane pedagoog veenda noori kommunistlikku noorsooühingusse astuma, kui ta ise pole jõudnud sellele veendumusele?

Need ja teised küsimused jäid lahtiseks pärast sm. Loti ettekannet. Oleks oodanud koosolekult nende igakülgset analüüsi. Seda aga ei järgnenud. Sõnavõtjad haarasid üks ühest, teine teisest pisiküsimusest. Osakonnabüroo sekretär E. Anupõld selgitas osaliselt, millest noorte vaikimine oli tingitud. Seekord nimelt polnud koosolek «ette valmistatud» nagu tavaliselt: sina räägid sellest, sina sellest. Osakonnabüroo oli läinud õiget teed: igaüks räägib sellest, mis teda kõige rohkem huvitab, räägib nii, nagu tema õigeks peab. Seda rohkem paneb imestama kommunistlike noorte, eelkõige aktiivi passiivsus. Kolmandal kursusel õpib terve rida komsomoliaktiviste, aga ei grupiorganisaator T. Saaremäel ega teised pidanud vajalikuks analüüsida ridade juurdekasvu probleemi. Võõrastav oli, et ühelgi pioneerirühma juhil polnud julgust kaaslaste ees mingite ettepanekute või muredega välja tulla. Sm. Anupõld üksi ei kompenseerinud, kuigi ta rääkis mitmest olulisest probleemist, üldist kesist muljet, mis koosoleku teistest sõnavõttudest jäi. Võib-olla tabas H. Martins asja tuuma, kui ta ütles, et osakond ja ka osakonna komsomoliorganisatsioon ei moodusta tõelist kollektiivi. Ilma kollektiivita aga ei saa olla tõhusat kasvatustööd. See ilmnes ka Valdur Rebase küsimuses, mida samuti koosolekul arutati.

E. Anupõld kritiseeris oma sõnavõtus teravalt neid kommunistlikke noori, kes hoiavad kõrvale ühiskondlikest kohustustest, isetegevusest ja spordist — ühesõnaga kõigest, mis väljub otsese õppetöö raamidest. Sellele vastandina kannab rida üliõpilasi jälle mitme mehe koormat. Nii talitas ka V. Rebane, võttes oma õlgadele vastutusrikkaid ülesandeid ülikooli ajalehe toimetuses ja ÜTÜ nõukogus ning lõpuks lastes end valida TRÜ komsomolikomiteesse. Ja mis juhtus? ÜTÜ-s kukkus V. Rebase esinemine teadusliku tööga läbi, sest ta polnud jõudnud küllalt ette valmistada. Loengutel V. Rebane peaaegu ei käinud. Selle tulemuseks olid puudulikud hinded ladina keeles ja eesti keele ajaloos. Kuigi Rebane soome keele eksami sooritamiseks võttis pikenduse, sai ta ka siin puuduliku hinde. Eksmatrikuleerimisest pääses Rebane tänu sellele, et enne järgmise puuduliku saamist oli ta jõudnud eelmised parandada. Soome keele eksam on V. Rebasel veel sooritamata.

Nagu sõnavõttudest (K. Koger, H. Kopeikin, T. Murusalu) selgus, oldi kursusel V. Rebase vigadest teadlikud. Teati ka, et Rebase suhtumine kollektiivi on üleolev, ülbe, et ta ei arvesta kedagi. Kus olid kogu aeg eesti filoloogia osakonna III kursuse kommunistlikud noored, osakonnabüroo? Miks lasti asi niikaugele minna ega püütud V. Rebasele tema vigu selgitada?

Koosolek otsustas asja õigesti ja andis V. Rebase käitumisele hukkamõistva hinnangu. Printsipiaalsete sõnavõttudega esinesid E. Lina, K. Raudnask, E. Multer ja mitmed teised. Sm. Lott ütles, et V. Rebase küsimuse arutamine koosolekul on omal kohal ja igati teretulnud.

V. Rebase küsimuses võttis kollektiiv õige seisukoha. Oleks tarvis, et samasuguse printsipiaalsusega arutataks ka teisi kasvatustööküsimusi.

V. LATTIK

Ajaloo-Keeleteaduskond juubelikonverentsil

Vaatamata mõningatele viperustele võib märkida, et Ajaloo-Keeleteaduskond on juubelikonverentsiks enam-vähem valmis. Kõigi eelduste kohaselt peaks käesolev ÜTÜ juubelikonverents kujunema üheks huvitavamaks ka meie teaduskonnas.

Eriti hinnatavaid saavutusi on selleks teaduskonna paremal teaduslikul ringil — ajalooringil (ringi esimees A. Vahemetsa, teaduslikud juhendajad dotsent J. Konks ja vanemõpetaja E. Plotnik). Nii esineb ring käesoleval konverentsil 7 tööga, millest plenaaristungile on valitud «Kümme aastat TRÜ ÜTÜ tegevust» A. Kaasikult ja «1858. aasta talurahvaülestõus Mahtras» M. Kütilt.

Lisaks nimetatuile on kahtlematult üheks tähelepanuväärsemaks ettekandeks diplomand Heldur Palli «Agraarsuhted XIII sajandil Eestis». Laiemale üldsusele peaks samuti huvi pakkuma « «Eesti rahvuslikud suurmehed» kodanliku natsionalismi levitajatena» ja «Nõukogude Eesti intelligentsi kujunemisest aastail 1940—48».

Märkigem, et huvitavaid ettekandeid on oodata veel teisteltki ringidelt, nagu vene kirjanduse ringilt «Armastus-, perekonna- ja moraalikäsimuste poleemika 20. aastate nõukogude kirjanduses» (autor diplomand N. Tšetverkina), žurnalistikaringilt «Ülevaade karikaturist Gori (1894—1944) elust ja loomingust» (M. Soosaar), eesti kirjanduse ringilt ettekanded O. Lutsust jm. Eespool on märgitud vaid mõningad tööd, mis peaksid paeluma kõiki. Nende kõrval on loomulikult terve rida oma ala põhjalikult käsitlevaid uurimusi.

Käesoleval konverentsil tuleb rõõmustava faktina märkida rea uute ringide osavõttu, nagu võõrkeelte (teaduslik juhendaja dots. J. Silvet) ja pedagoogikaring (vanemõpetaja H. Liimets). Nendest esimene esitab kaks, teine kolm ettekannet. Samaaegselt peame aga märkima, et tagasihoidlikult esineb seekord eesti keele ja soome-ugri keelte alasektsioon.

E. VIRU

OIGUSTEADUSTE SEKTSIOONIS

16.—20. aprillini 1958. a. toimuvast TRÜ ÜTÜ teaduslikust konverentsist võtab ÜTÜ õigusteaduste sektsioon osa nelja tööga. Lähtudes ettekandmisele tulevate tööde arvust ja ruumide kasutamise võimalustest on õigusteaduste sektsiooni töö ÜTÜ XII konverentsi ajal planeeritud ühele päevale, s. o. 17. aprillile 1958. a.

Nüüd, kus ettekandmisele tulevate tööde teesid on valminud, on ÜTÜ õigusteaduste osakonna nõukogu peamine tähelepanu suunatud tööde õigeaegse valmimise kindlustamisele. Et enamik ettekandeist on kollektiivsed tööd (3—5 üliõpilast), mis põhinevad kohtupraktika üldistamisele või praktilise iseloomuga uurimustele kriminalistika valdkonnas, siis on nende tööde teostamisele asutud juba möödunud aastal ja nüüd on nad kõik põhiliselt valminud ja pannakse lähemail päevil välja üliõpilastele tutvumiseks. Tsiviilõiguse ja -protsessi ring (ringivanem S. Roopere) on praktiseerinud ettekandmisele tulevate tööde eelnevat läbiarutamist ringi töökoosolekuil.

ÜTÜ XII teadusliku konverentsiga seotud küsimuste kõrval ei ole unustatud ka šeflustööd. Nii on käesoleval aastal ringide liikmete poolt läbi viidud kaks kirjanduslikku kohtuprotsessi Tartu linna keskkoolides. Praegu organiseerib osakonnanõukogu šeflustöö sektor (üliõpilane Randmäe) juriidilise nõuandelaua avamist Tartu Linna Kultuurimajas, kus tulevastel juristidel avaneb võimalus rakendada omandatud teadmisi praktikas esilekerkinud õiguslike küsimuste lahendamiseks konsultatsioonide korras.

A. SEPP,
ÜTÜ õigusteaduste osakonnanõukogu esimees

Turism — uus õppeaine Tartu Riiklikus Ülikoolis

Turism on võitnud meie maa töötajate, kooliõpilaste ja üliõpilaste keskel suure populaarsuse. Igal aastal viibivad tuhanded inimesed meie maalt turismimatkadel, sest turism on paremaid aktiivse puhkuse vorme. Vaieldamatu on turismi kasvatuslik tähtsus, eriti noortele, kes matkates õpivad tundma kodumaa loodust, majandust, ajalugu ja kultuurimälestusmärke.

Turismi-alast tööd juhivad NSV Liidus turismi-ekskursiooni valitsused. Turistide teenindamiseks on rajatud tihe turismibaaside võrk. Turistlike matkade organiseerimisega tegelevad ka meie spordiühingud. Kõik nimetatud asutused vajavad kaadreid, kes tunneksid põhjalikult turismi-alase töö eesmärke ning metoodikat. Ekskursioonide ning matkade korraldamisega puutuvad oma töös kokku ka õpetajad, kellele selle-kohaste teadmiste omandamine on vajalik.

Selleks et võimaldada asjasthuvitatud üliõpilastele põhjalikumalt tundma õppida turismi korraldust, kuid ühtlasi turismi suurt tähtsust kultuuriliste harrastuste propageerimisel meie üliõpilaste hulgas, korraldab Tartu Riiklik Ülikool alates käesolevast semestrist turismi õpetamist fakultatiivse kursusena. Kursuse ulatus on 22 tundi loenguid+18 tundi praktilisi harjutusi. Kursusest osavõtjaile viiakse suvel läbi 10-päevane matk Eesti NSV-s. Lektoriks on VSÜ «Kalevi» turismiklubi esimees sm. A. Reinsalu.

Loengute algus on neljapäeval, 10. aprillil kell 18 Vanemuise tn. 46, geograafiakateedri suures auditooriumis. Osavõtt on vaba kõigile asjasthuvitatuile.

Dotsent E. VAREP,
geograafiakateedri juhataja

«Kohtumine» suurte eelkäijatega

Kui folklorist Alvine Schmuul oma diplomitöö materjale läbi töötades jõudis selle kohani, kus «isa» Jannsen ütleb, et inimene mõtlevat oma hinge peale sama vähe kui hooletu perenaine kängujäänud talle peale, keda kalli rõõsa piimaga joodab alles siis, kui see juba kärvamas on, tuli V kursuse folkloristidel ka isu «rõõsa piima» järele.

Tahtsime lähemalt tutvuda Jannseni, Hurda, Eiseni, Kalda ja teistega. Tahtsime neid näha palgest palgesse. Ja etnograafiamuuseumi fotokogu võimaldaski meile seda. Rohkesti ja mitmesugustest eluperioodidest oli fotosid J. Hurdast. Huvitavad olid ka pildid M. J. Eiseni matustest. Oskar Kalda unistavad silmad nooruses ja soliidne välimus vanuses — kõike näitasid meile möödunud aastakümnete tõsised ülesvõtted.

Nende meeste sünnikohad on meist kaugel — matusepaigad aga siinsamas ülejõe kalmistul. Kaunis sume talvepäev leidis meid sealt. Jannseni haua leidsime kohe, Kreutzwaldi hauakohta vaatasime eemalt, Eiseni ja Hurda hauale ei pääsenud sügava lume tõttu ligilähedalegi. Sellest hoolimata tekitas see põgus külaskäik kalmistule noortes folkloristides mõtisklusi ja mitte kõige sisutumaid.

Õhtul asuti lauda meie kohvikus. Kaugele jäid konarlikud konspektid ja külmad õpikuleheküljed — suurmeeste kujud elustusid vaimukates anekdootides ja vestlustes nende elust ja tööst. Teema paelus V kursuse folkloristidegrupi kitsast ringi. Et kohvikul polnud pakkuda Hurda lemmikrooga — piimakeedist —, mida oleks sel õhtul soovitud, siis piirduti musta kohviga. Kuulajaid vaimustasid katkendid O. Kalda rahvaluulekogumismatka päevikust, mida esitas Mai Tiitsmaa. Siin ei unustatud meenutamast ka isiklikke mälestusi samasugustelt matkadelt. (Eriti kui kohvikuorkester mängis meie matkakaaslase Vello Lipandi populaarset estraadipala, kus ta küll kahjuks kogutud rahvaviise pole kasutanud).

Järgmisel päeval oli käsi kindlam selle liivatera liigutamiseks, mida kujutavad meie diplomitööd selles suures rahvaluuleteaduse müüris.

V kursuse folkloristid

ÜLIÕPILASTE ISESEISVA TÖÖ KÜSIMUSI

Küsimus üliõpilaste iseseisvast tööst on alati olnud kogu ülikoolis tehtava õppe- ja kasvatustöö keskpunktiks. See on ka arusaadav, sest kasvatada üliõpilases iseseisva töö harjumusi on meie peamine ülesanne. NSVL Kõrgema Hariduse ministri instruktiivkiri I-100, mille rakendamisele asusime alates möödunud aastast, juhib tähelepanu sellele töölõigule, milles meil on mahajäämus.

Et mahajäämus on likvideeritav vaid ühise töö viljana, siis on ka arusaadav, miks selle küsimusega tegelevad praegu nii kateedrid, üliõpilased kui ka kõik ühiskondlikud organisatsioonid. Kõige selle juures tekib küsimus, kas me siin mitte üle ei organiseeri, kas ei toimu dubleerimist. Võtame ühe näite. Üliõpilaste ajabüdžeti uurimine iseseisva töö seisukohalt on äärmiselt vajalik üritus. Sellega tegeleb praegu metoodilise nõukogu üliõpilaste iseseisva töö sektsioon, teaduskondlikud metoodilised komisjonid, ametiühingukomitee õppe- ja teadusliku töö komisjon, ametiühingu teaduskondlikud bürood, teaduskonna parteibüroo, komsomoliorganisatsioon, kateedrid, hooldav õppejõud ja lõpuks üliõpilased ise. Kujutame nüüd ette, missuguse küsitlus- ja ankeetiderahe alla satuks objekt — üliõpilane, kui iga etapp töötaks iseseisvalt. Seejuures ei saaks tulemused vist küll olla kuigi head. Seda on juba näidanud ajabüdžeti senised uurimise katsed.

Möödunud õppeaastal korraldas ametiühingukomitee õppe- ja teadusliku töö komisjon ulatusliku ankeedi — tulemused osutusid aga üsna kesisteks. Kuigi palju tulemusi ei andnud ka Õigusteaduskonnas rakendatud võte, näitas ta aga siiski kätte tee, kuidas seda tulevikus tuleks teha, ja nimelt kõikide organite ühise ettevõttena.

Arstiteaduskonna ühes osakonnas kavandati möödunud semestril ajabüdžeti uurimine komsomoli ja õppe-metoodilise komisjoni ühise üritusena. Tulemused aga oleksid olnud paremad, kui sellesse töösse oleksid tõmmatud ka kateedrid, hooldav õppejõud ja ametiühing. Ametiühingukomitee kavandab praegu uut üleülikoolilist üliõpilaste ajabüdžeti uurimist ja seda juba tihedas seoses komsomoli-algorganisatsiooniga. Jääb üle soovitada, et sellesse üritusse lülituksid ka teaduskonna metoodilised komisjonid, kateedrid ja hooldav õppejõud, alles siis on loota häid tulemusi.

Ometi on aga kõige paremaid tulemusi oodata alles siis, kui üliõpilased ise oleksid selle ürituse peamiseks jõuks. Senised katsed lasevad ainult seda järeldada, et üliõpilane ei ole tavaliselt huvitatud oma ajakulu uurimisest, ja eriti veel neist tehtavaist järeldustest. Töö kergendamist näeb ta ainult nõudlikkuse vähendamises. Meie Nõukogudemaa tööliste palk tõuseb pidevalt, seda aga mitte sugugi toote omahinna tõstmise ja nõudlikkuse vähendamise kaudu, vaid vastupidi, omahinna alandamise ja nõudlikkuse suurendamise kaudu. Nii toimub see ka meie õppeprotsessis. Ka siin peab ratsionaalne õppimine tagama meile vajaliku vaba aja ja teadmiste taseme tõusu.

On ilmselt selge, et ka kõikides teistes töölõikudes on tarvis kõigi ühiskondlike organisatsioonide tihedat koostööd. Meil pole eraldi ametiühingu, komsomoli, õppe-metoodiliste komisjonide jne. üritusi, vaid on üks — see on meie kõikide asi, mille eest tuleb ühiselt võidelda.

Metoodiline nõukogu kavandas käesoleval semestril oma töö peamiselt teaduskondades ja kateedrites tehtava töö kontrollimisena. Meie seni läbiviidud kontrollimised (Arstiteaduskonnas, Ajaloo-Keeleteaduskonnas) näitavad, et see samm oli tõesti õige. Näib, et meil on tarvis veelgi tihedamalt kontrolli, ja nimelt sisulist kontrolli, mitte niisugust, mis seisneb ainult koosolekuprotokollide uurimises (viimased näitavad meie arvates ainult laborandi kirjaoskust), vaid niisugust, mis on võimeline abistama. Enamik meie kateedreist on komplekteeritud kvalifitseeritud õppejõududega, niisuguste jõududega, keda abistada on raske. Need on kogemuste saamise allikaks ja ka neid on kontrollimisel vaja. Ent kui kontrollimisel on külastatud mitut kateedrit, jätkub ka nõuandeid, kuigi võib-olla väikesi.

Võtame näiteks küsimuse nõudlikkusest. 5-st kontrollitud kursusest esines kõigil kontrolltööde esialgselt kokkulepitud tähtpäevast edasilükkamise fakte, seda aga ainult üksikuis aineis ja nimelt neis, kus õppejõud kergekäeliselt vastu tuli. Tulemused aga polnud sugugi paremad kui neis aineis, kus õppejõud jälgisid rangelt tähtpäevadest kinnipidamist. Seejuures aga käisid üliõpilased eranditult kõigi õppejõudude juures pikendust palumas. Kuhu niisugune põhjendamatu edasilükkamine välja viib, on kõigil selge. Vähene nõudlikkus, millele pole tähelepanu juhitud, võib põhjustada häireid praktikumides, arvestustel ja eksamitel.

Et praegu rakendatav loengutundide kärpimine vähendaks esimese ja teise kursuse üliõpilase õppimisele kuluvat aega, on täiesti väär. Kui aga nõuda raugematult süstemaatilist tööd raamatuga, siis peab alates III kursusest aega rohkem üle jääma — ja see on meie eesmärk.

Nõudlikkust tuleb meil säilitada ka üliõpilaste teadusliku töö osas. ÜTÜ nõukogu, kontrollides halvasti töötavate ringide tööd, on ilma erandita võinud kindlaks teha õppejõudude vähest huvi üliõpilaste teadusliku töö vastu. Millest tuleb see, et meil mõnel kursusel on väga vähe osavõtjaid teadusliku ringi tööst? Kas siin on õppejõud kõik teinud, et virgutada neid tööle? Ometi on aga tegutsemine ÜTÜ ringis iseseisva töö üks kõrgemaid vorme. Siit õpitakse teadusliku töö kogemusi. Siit tulevad need praktilise ala töötajad, kes teadusega tegelevad ja neid meil on tarvis veel ja veel rohkem.

Ka töö selles lõigus selgus, et abistava ja suunava näpunäitega saab kontroll palju ära teha. Tuleb aga märkida, et mitte kõikjal ei mõisteta veel kontrolli abistajana, vaid mõistetakse halvustajana või «päheandjana», mis põhjustab varjava hoiaku ja raskendab tööd. Enamikul juhtudel on aga siiski suhtutud meie üritusse heatahtlikult.

dots. J. TAMMEORG,
üliõpilaste iseseisva töö sektsiooni esimees

2 Tartu Riiklik Ülikool

(Algus ajalehes nr. 10 (363))

Süda paisus õnnest ja rinnakorv andis järele, lastes tal paisuda. Oli nii hea ja lahe olla ja nõnda unistada. Keskuvise öö hämarus tungis tuppa ja ses hämaruses nagu oleksid pääsenud voolama kevadised veed — elukevade veed.

Süda oli rahul, kuid mitte pea. Siin töötas mõte ikka veel, kaaludes, kas ta teeb õigesti, kui ei lähe hommikul tööle.

Õhtul tunnetepuhangus oli Ülle ütelnud, et ta oleks nõus sellegagi, kui Edgar asuks kohe elama samasse linna, kuhu temagi. Tütarlast kohutasid viis pikka aastat, mis neil tuleks lahus elada, kuni tema, Edgar, lõpetab ülikooli.

Tõtt öelda, need lahusoleku aastad ei meeldinud Edgarilegi. Just nüüd, kus ta oli saanud oma õnnel n. ö. sarvist kinni haarata, peab ta selle taas minna laskma — see tundus pillamisena.

Kuid mida siis teha? Kas Ülle peaks jääma tema juurde koduperenaiseks? Seda ei tahtnud kumbki. Tartus aga pole Üllele töökohta. Ja kus on Edgaril see kodugi? Seni on ta elanud kaasüürilisena sugulase juures.

Teine tee oleks — jätta kõik siiapaika ja tõepoolest sõita koos Üllega. Kuid ka see tee ei kõlvanud kuhugi. Kes on tema, Edgar, praegu? Lihttööline, ilma ühegi kindla erialata. Keskkooli lõputunnistus on tal küll taskus, kuid mida see annab? Praktilises elus peaaegu mitte midagi. Jääda eluajaks lihtsaks töömeheks Ülle kõrvale, kellel on vähemalt õpetaja kutse, seda ei lubanud Edgari eneseuhkus ja tung saavutada midagi suuremat, teha rohkem, kui see on võimalik lihtsa töölisena.

Ja selleks ajaks, kui oleks tarvis olnud tõusta ja hakata vabrikusse minema, keeras Edgar end otsustavalt küljele: «Haridus on seda väärt, et taluda viit lahusoleku aastat, haridus on ka seda väärt, et saada vabrikus tööluusija häbiväärne nimetus.»

* * *

Pikad juulikuu päevad kippusid Edgarile vägisi jääma liiga lühikesteks. Laud kogunes täis raamatuid, õpikuid, konspekte. Hommikupooliti ta töötas, õhtud ja õhtupoolikudki kulusid Ülle seltsis.

Nii saabus 3. august — esimese sisseastumiseksami päev. See esimene oli eesti keele kirjalik.

Ülikooli peahoone massiivsete sammaste vahele peidetud sissekäigust ruttas sisse palju erisuguseid noori. Kes tulid julge bravuuriga, kes enne sisseastumist pilku heites hoone kõrgetele sammastele, nagu küsides nende tummade valvurite käest: «Kas võtate mind vastu või heidate pärast mõningaid katsetusi endast eemale?»

Nende viimaste hulka kuulus ka Edgar. Eksami alguseks kogunes kaks selleks määratud auditooriumi noori täis. Edgar tahtis neid vägisi nimetada klassideks. Nad olidki väga sarnased keskkooli klassiruumidega, ainult palju suuremad ja mõlemal oli esiosas kõnepult. Et seda nimetati kateedriks, seda kuulis Edgar alles hiljem.

Noored, kes siia olid kogunenud, olid peaaegu kõik Edgarile tundmatud. Kuid mitte see ei kohutanud noormeest, et nad kõik olid temale võõrad, nagu tema nendelegi, vaid rohkem see, et neid oli nii palju. Vastu võeti vaid poolsada, siia oli kogunenud aga üle saja soovija.

Edgar istus oma ainsa tuttavaga, klassikaaslasega keskkoolist, ühte pinki ukse lähedale. Sisse tuli eksamikomisjon. Sõber hakkas talle neid tutvustama. Imelikul kombel teadis ta peaaegu kõiki, Edgar ei tundnud kedagi. Ainult nende nimesid oli ta näinud trükituina õpikutel ja ajalehtedes artiklite autoritena. Siis sellised olidki inimesed, kellede koostatud õpikutest ta oli seni õppinud. Ja need inimesed, kes on nii targad (Edgar pidas neid otse suurvaimudeks) hakkavad nüüd lugema ja parandama ka tema viletsaid ridu, mis ta siin täna paberile paneb.

Kusagil südame all hakkas kripeldama mingi kõheduse tunne, segatud aukartuse ja argusega. Korraks tekkis tahtmine isegi tõusta pingist ja lihtsalt lahkuda, kuid samas sähvas peast läbi hoopis trotslikum mõte: «Professorid on muidugi targad, kuid kas need sada siia kogunenud noort on ka kõik targemad minust? No seda me alles vaatame!»

Igaühele anti kaks suurt kahe poolega paberipoognat mustandi jaoks. Teemad kirjutati tahvlile, samasse märgiti ka aeg, millal töö peab olema lõpetatud.

Varsti hakkasid suled liikuma mööda paberit. Paberid sahisesid tasakesi, mõni pink nagises. Hakkas kirjutama ka Edgari kaaslane. Edgar piilus salaja silmanurgast, mis teema sõber oli valinud. Nojah, Majakovski. Seda võis ka arvata. Juba koolis oli noormeest kutsutud Majakovskiks tema välimuse ja veel rohkem tema harrastuste pärast. Majakovski oli alati olnud tema lemmikkirjanik, mis tal nüüdki viga sellest kirjutada.

Edgari ees oli ikka alles puhas paberipoogen. Silmad jälgisid kordamööda kõiki tahvlilolevaid teemasid, kuid otsust langetada polnud kerge.

Pikemalt jäi Edgari mõte peatuma teemale: «Vargamäe Andrese ja Pearu karakterid A. H. Tammsaare romaani «Tõde ja õigus» I põhjal».

See teema oli lähedane. Tuli meelde oma isa, kes samuti kui Andres oli rüganud tööd teha ja oli oma tervise matnud tänamatutesse liivastesse põllulappidesse, neid kividest puhastades, ja heinaning karjamaadesse, mis kasvatasid kõigest kraavitamisest ja võsast puhastamisest hoolimata ometi rohkem sammalt kui rohtu.

Paha külg selle teema juures oli see, et teos oli ammu loetud. Aastatega võis olla palju ununenud, mida oleks tulnud eriti rõhutada. Keeruline oli ka see, kuidas käsitleda tegelasi. Koolis oli õpetatud, et nad mõlemad on ekspluataatorid, ainult Andres on Pearust veidi maha jäänud. Ja kui juba ekspluataatorid, siis järelikult on nad ka vaenlased. Kummagi vastu poleks tohtinud olla mingit sümpaatiat. Ometi tundis Edgar teisiti. Ta elas kaasa Andrese, selle jõulise ja tahtekindla inimese tõe ja õiguse otsimisele elus, tema võitlusele loodusega. Tõe ja õiguse mitteleidmine murrab mehe iseloomu, üle jõu käiv töö tema tervise. Järgneb tõe otsimine jumalalt... See on haarav ja kurb saatus. Sellist inimest vaenlaseks tembeldada ei suutnud Edgar kuidagi.

Aga kui avaldada oma seisukohti, siis on need kahtlemata vastuolus autoriteetsemate seisukohtadega ja võib-olla teda ei lastagi järgmistele eksamitele, öeldakse, et te ei tea isegi õpiku materjali, mis te siia üldse tulitegi.

Parem oleks vist ikka valida midagi vene nõukogude kirjandusest. Seal on kõik sirgjooneline, seal ei ole tal erinevaid seisukohti, materjal on värskelt loetud, seal pole eksimist karta.

Kuid veel ei tekkinud paberile ridu. Silme ette kerkisid jälle Andres, oma isa, kes samuti kogu elu oli püüdnud paremuse poole, ilma et oleks midagi suuremat saavutanud.

Esile kerkis ka kiuslik ja riukaid täis Pearu, kellel samuti olid oma tõekspidamised ja kes tihti sai õiguse. Jah, Pearu sai õiguse, aga kuidas?

Kas mitte siit ei tuleks alustada. Ei saa süüdistada Andrest, et ta pidas sulaseid ja tappis neid tööga, ei saa süüdistada täiel määral Pearutki. Aga keda siis? Muidugi valitsevat korda! Seda teab iga koolijüts.

Ajalootundides oli räägitud mitmesugustest formatsioonidest, mis olid vaheldunud pika aja jooksul. Kas ka see polnud seaduspärane, et umbes 70 aastat tagasi valitses meil just säärane kord, nagu ta tegelikult oli? Kas mitte ajaloo käik ise ei määranud ära inimese mentaliteedi, kas see ei määranud ka Andrese ellusuhtumise? Edgar arvas, et määras, et Andres polekski võinud teha midagi teisiti, muidu oleks see olnud reaalse eluga ja ajaloolise tõepärasusega vastuolus. Kas oleks õige olnud, kui kirjanik oleks teinud Andresest oma talus mingi artelli looja ja suure uuendaja? Juba selle mõtte juures pidi Edgar naeratama: see oleks ju narrus!

Mida rohkem Edgar mõtles, seda rohkem ta tundis, et talvel koolis tehti Andresele ränka ülekohut. Teadis ka, et tema ei suuda Andrest sellest ülekohtust päästa, kuid neid mõtteid tahtis ta ometi avaldada. Nüüd poleks enam saanudki kirjutada teisel teemal, nii kindlalt oli mõte hakanud ühes suunas liikuma. Ja ta kirjutas oma mõtteist, laiendas ja süvendas neid. Jättis siis mustandi pooleli ja hakkas puhtalt ümber kirjutama, sest aeg kippus napiks jääma ja niikuinii enam suurt midagi muuta ei olnud.

Kahe päeva pärast pidi olema suuline eksam, enne seda aga konsultatsioon, kus teatati kirjaliku eksami tulemused. Raske oli end nüüd sundida õppima, teadmatus erutas ja kiskus raamatust eemale. Pähe tikkus kiusakas mõte: võibolla pole seda enam tarviski, oled juba esimesel katsel läbi kukkunud.

Harjumus töötada siiski võitis ja need päevad möödusid väliselt samuti kui kõik eelmised. Sisemuses aga kees erutus, mis saavutas maksimumi suure auditooriumi hääletus vaikuses konsultatsiooni-päeval, kui hakkasid kõlama esimesed nimed ja tulemused. Mida rohkem neid auditooriumi õhku paiskus, seda häälekamaks muutus seal: mõni halva hinde saaja ei suutnud tagasi hoida pisaraid, teine, kes oli saanud «väga hea», haaras esimeses tunnetepuhangus sõbratari käsivarre järele.

Edgari sõber sai viie. Edgar surus tal kätt. Siis tuli ta oma nimi. Seejärel lühike paus. Siis ainus sõna: «Viis!»

Seda oli hea kuulda, kuid suure-

maks rõõmustamiseks polnud veel põhjust, oli ju veel ees kuus tuleproovi, kui arvestada kirjalikke ja suulisi eksameid eraldi, kuid ühtlasi oleks esimene kordaminek nagu andnud juurde jõudu ja kindlust.

Möödus kolm eksaminädalat, kõik võrdselt pingelised. Mõned kadedad kaaslased olid algul küll ütelnud, et kui juba esimene õnnestus, siis järgmised lähevad nagu iseenesest, et seal enam läbi ei kukutata. Tegelikult polnud asi siiski nõnda. Võidelda tuli iga hindepunkti pärast.

Edgari tulemused kujunesid päris headeks, kuid konkursi tiheduse tõttu kujunes sissesaamine siiski küsitavaks. Tema eksamilehel figureeris «väga heade» kõrval ka kaks «nelja».

Vene keeles pidas ta seda täiesti loomulikuks.

Teine «neli», NSVL majandusgeograafias, ajas küll elu täis. Kõigepealt ei taibanud Edgar kuidagi, milleks seda eksamit üldse oli tarvis sooritada. Ta ometi tahtis hakata õppima kirjandust, mitte geograafiat. Hiljem ei tule sellega kogu ülikooli aja jooksul vähematki tegemist ja keskkooliski oli seda viimati õpitud 9. klassis.

Vastuse sellele küsimusele andis eksam ise. Raamatumaterjali oli Edgar omandanud võrdlemisi korralikult. Eksamil osutus, et see polnud siiski peamine. Pärast eksamiküsimuste vastamist hakkas eksamineerija esitama lisaküsimusi: mis toimub praegu Valgevenes? Mida ehitatakse Kaukaasias? Missuguseid uusi maapõuevarade leiukohti on viimasel ajal avastatud Siberis?...

See kujunes eksamiks sellest, kuivõrd on keegi kursis kaasaja sisepoliitiliste sündmustega ja mele rahvamajanduse üldise arenguga.

See oli eksam täis ootamatusi ja halvendas nii mõnegi sisseastuja seisu, nende hulgas ka Edgari.

«Pagan võtaks selliseid eksameid,» siunas Edgar omaette. Jälle seisis ta teadmatuse ees. Ootas kannatamatult vastuvõtukomisjoni otsust, millest oli lubatud igaühele koju teatada. See saatuslik otsus võis saabuda iga hetk. Seepärast ei saanud kuhugi ära ka sõita.

Kõige hullem oli see, et nüüd järsku polnud oma ajaga midagi peale hakata. Õppida polnud enam vähemalt esialgu tarvis, töölt oli ta ammu vallandatud. Igavus hakkas kallale kippuma. Ka Ülle oli juba nädala eest sõitnud töökohale. Oli küll lubanud enne õppetöö algust veel korraks sõita Tartusse, aga täpset tulekupäeva ei osanud temagi määrata. See olenes kohapealsetest asjaoludest.

Edgar püüdis lugeda mõnda ilukirjanduslikku teost, mille jaoks seni polnud leidunud aega. Kuid praegu ei edenenud ka lugemine kuigi palju. Loetud oli eelmistel nädalatel küllalt, lisaks ei lasknud praegune otsuse ootus millessegi süveneda.

Ta rõivastus ja käis korra kinos, hulkus siis veidi mööda kauplusi. Läks Toomele, jalutas seal. Ka Toomel oli kõik kuidagi tühi ja nukker.

Ilmad olid muutunud viimastel päevadel pilvisteks ja jahedateks: sügis rõhus peale. See omakorda suurendas Edgaris nukrust. Siin-seal langes juba mõni kollane leht jalgteele. Langevad lehed tekitasid Edgaris alati kaduvuse meeleolusid ja tema arvates ei olnud looduses midagi kurvemat kui see sügisene looduse suremine.

Peagi läks Edgar uuesti koju. Varsti pidi tulema pealelõunane post. Võib-olla toob see täna kannatamatult oodatud otsuse. Ta käis nüüd ikka juba mitu korda enne posti saabumise aega alumisel korrusel esikus vaatamas postkasti: kas pole juba tulnud?

Edgar heitis voodisse, võttis raamatu seltsiliseks, kuid juhtus, et täna mõjus see unerohuna.

Ta ei teadnud, kui kaua ta oli maganud, kui äkki helises uksekell. Nagu oleks vedrud ta voodist välja paisanud, hüppas Edgar üles, pühkis peoga une silmist ja kiirustas avama. Keeras võtit lukuaugus ühe ringi, teise ja seisis silm-silma vastu — Üllega.

Niisiis oli ta juba tagasi jõudnud ja ei kartnud nüüd enam tulla külastama noormeest. Edgar palus teda sisse astuda, aga seal jonnis juba Ülle:

«Enne ei tule ma kusagile, kui ütled, mis kirjavahetust sa pead siin teiste tütarlastega. Mina olin ainult mõne päeva ära ja juba olen unustatud.»

Edgar haaras nii kiiresti kirjakastist kirja, nagu oleks see tõesti olnud armastatud tütarlapselt. Samas rebis ümbriku lahti ja hoidis paberi nõnda, et ka Ülle sai seda lugeda. Kaks paari silmi libisesid üle osalt trükitud, osalt kirjutatud väheste ridade:

«Tartu Riiklik Ülikool...

Vastuvõtukomisjoni otsusega olete Teie vastu võetud Ajaloo-Keeleteaduskonna I kursusele...»

Lugenud lõpuni, ei tõstnud kumbki kohe pilku. Siis surus tüdruk õnnitluseks tugevasti-tugevasti Edgari kämmalt, naeratus levis ühe näolt teisele. Ühe õnnestumine oli ka teise rõõm. Edgar jättis tütarlapse käe oma pihku ja vallatu poisikesena jooksis trepist üles, sundides nõnda ka Üllet järgnema. Teises käes hoidis ikka veel avatud teatelehte, lehvitades seda kõrgel pea kohal nagu võidulippu.

Üks noormehe suur unistus oli täitunud.

Tartu Riiklik Ülikool 3

«Kui bibliograafid olid praktikal»

Sellise pealkirja all jutustas III kursuse bibliograaf Kuldar Raudnask ajalehes «Edasi» oma kursusekaaslaste praktikast N. V. Gogoli nimelises Tartu Linna Keskraamatukogus. Et konkureerimiseks puudub julgus, siis rääkigem, millega tegelesid meie praktikandid TRÜ Pearaamatukogus.

...Sellest on nüüd aastaid möödas, kui ma esimest korda keskkoolipõlves käisin ekskursiooniga ülikooli suurimas raamatukogus. Mäletan, et meid kõiki hämmastas tohutu raamatute hulk.

Praktikale asudes üllatas meid midagi muud. Enamik, kes on käinud selles suures varaaidas, mõtleb, et palju ikka neid töötajaid siin on — ja või neid siia nii palju vaja ongi (!). Praegu koosneb raamatukogu personal 53 inimesest, kuidtööjõust on ikkagi suur puudus.

Eks me siis püüdsime igati oma jõudu mööda tööd «tappa». Viis meid oli: kursusevanem Endel Põder, kirglik laulu- ja tantsusõber Tiiu Võõl, kursuse pisim neiu Helve Kareva, kaugõppest äsja kursusele saabunud Asta Baranova ja nende ridade kirjutaja. Algul võis küll nurinat kuulda, kui nn. musta tööd tegime, et: «Noh, selle tööga saaksid õpetatud ahvid ka hakkama!» Trükikaartide sorteerimisele järgnesid peagi aga huvitavamad tööd: käidi raamatukauplustes kirjandust vastu võtmas, siis inventeeriti see ära, liigitati, valiti välja trükikaardid või kui need puudusid, valmistasime neid ise — raamatukogulikult öelduna — kataloogisime. Siis pandi need kaardid kas alfabeetilisse või süstemaatilisse kataloogi, kuhu vajati. Omaette töö oli perioodikaga; huvitav, kuid küllaltki raske oli iseseisvalt töötada lugemissaalide külastajatega.

Nii lendas see poolteist kuud lausa päevadena mööda. Viimasel päeval lubasid tütarlapsed endile veel seda lõbu, et sõitsid liftiga üles ja alla (ilma liftita pole 2 248 000 köitega raamatukogus midagi peale hakata). Meie südamlik tänu sm-tele Kudule, Aunile, Kirselile, Haldrele, Teetlausile, Lõhmusele, Lutsule, Nuginale ja paljudele teistele, kes meie teadmiste praktilise elluviimise heaks palju ära tegid. Ühelgi päeval ei unustanud meie töö vastu huvi tundmast raamatukogu direktor sm. A. Hiir. Meie poolt suur tänu!

V. LÄÄNE,
bibliograafiaosakonna III kursuse üliõpilane

III kursuse bibliograaf praktikal Gogoli-nimelises Tartu Linna Keskraamatukogus.

«Soovite midagi armastusest? Palun!»

Ü. VOOGLAIDI foto

KEHAKULTUUR JA SPORT

Eugen Ora ületas ametliku maailmarekordi!

Äsja lõppesid Lvovis NSV Liidu tugevamate laskurite valikvõistlused NSV Liidu koondmeeskonna kandidaatide selgitamiseks. Mainitud võistlustel saavutas võõrkeelte osakonna üliõpilane E. Ora kiirlaskmises siluettidele väikekaliibrilisest püstolist 30+30 lasku 25 m distantsilt suurepärase tulemuse: 590 silma. Ametlik maailmarekord on 587 silma, kuid NSV Liidu rekord on 592 silmaga V. Nassovi nimel. Asi on nimelt selles, et maailmarekorditeks kinnitatakse ainult need tagajärjed, mis on saavutatud olümpiamängudel, Euroopa- ning maailmameistrivõistlustel.

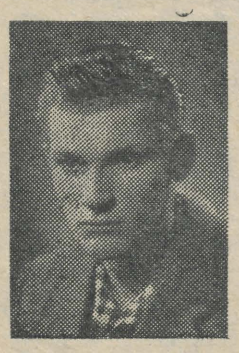

Meie ajalehe toimetuse töötaja esitas E. Orale mõned traditsioonilised küsimused.

Tutustage, palun, lühidalt oma sportlasteest.

Laskmisega hakkasin tegelema 1953. a. talvel. Alguses laskisin väikekaliibrilisest püssist. Selles relvaliigis täitsin I järgu. 1955. a. hakkasin laskma täiskaliibrilisest revolvrist. Selles relvaliigis suutsin 1956. a. täita meistrijärgu nõuded. Samal aastal hakkasin harjutama ka kiirlaskmist siluettidele väikekaliibrilisest püstolist. Alguses sain treenida täiesti juhuslikult, sest puudusid relvad. Harjutasin ainult suviti Tallinnas. Nüüd see asi lahenes.

Teie märkimisväärsemad tulemused?

1957. a. NSV Liidu meeskondlikel esivõistlustel tuli ENSV meeskond 3. kohale. Nendel võistlustel püstitasin 583 silmaga 600 võimalikust Eesti NSV rekordi. Samal aastal tulin ALMAVÜ üleliidulistel võistlustel 5. kohale. 1957. aastal tulin Balti liiduvabariikide ja Valgevene spartakiaadil esikohale. Parim on muidugi viimastel võistlustel saavutatud tulemus.

Mida kujutab endast kiirlaskmine siluettidele väikekaliibrilisest püstolist 30+30 lasku 25 m distantsilt?

Võistlused viiakse läbi kahe päeva jooksul. Esimesel päeval sooritatakse 30 lasku, sama palju ka teisel päeval. Laskmine toimub viielasuliste seeriate kaupa. Viielasulised seeriad grupeeruvad omakorda paarikaupa. Esimeses kümnelasulises seerias on iga lasu sooritamiseks aega 8 sek., teises seerias 6 sek. ja kolmandas seerias 4 sek.

Nüüd vahest lähemalt viimastest võistlustest?

Võistlustest võtsid osa kõik selle ala parimad. Esimese võistluspäeva järel oli esikohal P. Zabelin 296 silmaga. Mina saavutasin 294 silma, mis jättis mind tagapoole. Teisel võistluspäeval lasksin 296 silma. Lühidalt nagu olekski kõik.

KÄÄRIKU MÄNGUDELT

Möödunud nädalavahetusel oli ülikooli spordibaas Kääriku jällegi täidetud spordirahvaga. Siin toimusid traditsioonilised ülikooli suurvõistlused — Kääriku mängud. Juba viiendat aastat kogunesid Kääriku teaduskondade koondvõistkonnad, et tihedas konkurentsis selgitada parimad kollektiivid ja parimad suusatajad. Ja ega Kääriku mängude võitja tiitlit polegi nii kerge saavutada. Meenutagem, et senistel mängudel on kaasa võistelnud NSV Liidu 1956. a. tšempion Uno Kajak, Eesti meistrid Uno Aavola, Selma Teesalu, Helga Sildmäe, Senta Kliss, Erna Abel, Mai Pruun jt. Kuigi samal ajal võistlesid ülikooli parimad slaalomistid R. Kahru, T. Karu ja M. Edur Kirovskis, M. Pruun Põhja mängudel Arhangelskis ja U. Kajak Viljandi mängudel, kujunesid tagajärjed küllaltki tihedaks ja heatasemeliseks.

Kääriku on praegu tõeline suusaparadiis. Pilvitu taevas, päikesekiired mäeküljed ja ääretud lumeväljad lausa kutsusid nii võistlejaid kui ka pealtvaatajaid oma rüppe. Kui Tartus sulapoisid külmataati päris rängal kombel kimbutasid, siis Kääriku oli talv veel täies hoos.

Pärast võistluste pidulikku avamist asusid esimese võistluspäeva õhtupoolikul esimestena võistlustulle teatesõitjad. Võistlusrajad olid valitud ka Otepää maastiku väärilised. Nagu kõnelesid viimaste vahetuste sõitjad, oli juba esimesel tõsisel laskumisel raja kõrvale lumekoorikusse tekkinud hulgaliselt «pommiauke». Kontrollpost aga teatas, et see olevat hoopis pealtvaatajate «meistritöö». Meeste 4×5 km suusatamises ei suutnud ülikooli teaduskonnad kehakultuuriosakonna kursustele konkurentsi pakkuda ja juba kolmandat aastat järjest tuli võitjaks III kursuse meeskond koosseisus V. Berendsen, M. Simson, A. Linsi ja U. Kangur. Teiseks jäi IV kursus ja kolmandaks kehakultuuriosakonna I kursus. Ka naiskondade osas domineerisid 3×3 km teatesuusatamises kehakultuuriosakonna võistkonnad. Tänu M. Turgi tublile sõidule võitis kehakultuuriosakonna IV kursus, jättes teiseks Matemaatika-Loodusteaduskonna. Järgnesid kehakultuuriosakonna I ja III kursuse naiskonnad.

Meeste 15 km ja naiste 5 km suustamine viidi läbi hommikuses pakases. Meestest täideti I järk 6 võistleja ja II järk 7 võistleja poolt. Tunduva edumaaga kindlustas endale Kääriku mängude võitja ning TRÜ meistri nimetuse tänavu heasse võistlusvormi tõusnud T. Luik. Tema aeg 54.07 min. Teiseks tuli H. Meema (55.35) ja kolmandaks J. Kaljusto (55.56). Järgnesid U. Kangur, M. Simson ja K. Rebane. Naistest saavutas hea ajaga napi võidu M. Turk (aeg 20.02), teine M. Ojaveer (20.03) ja kolmas A. Varek (21.56). Ühe sekundiga kaotas talle H. Nurmik. Neli esimest naisvõistlejat täitsid seejuures I järgu, 11 võistlejat aga II spordijärgu. Ainult mõni sekund jäi III järgust puudu viimaseks jäänud võistlejal.

Mõni aeg pärast murdmaasõite kogunes veel kaunis valgejumeline linnarahvas Partsimäele päikest võtma. Ent enamikul tuli siiski päevitamise kõrval tõsiselt jõudu proovida slaalomitrassil. Seepärast kihas slaalomirada enne starti kui sipelgapesa, sest kõik tahtsid «nõksu proovimisega» päästa, mis päästa annab.

Mehi asus oma mäesõiduoskust demonstreerima 12. Ülekaalukalt tuli ka tänavu esikohale Matemaatika-Loodusteaduskonna esindaja K. Orviku. Vaatamata murdmaasuuskadele, millel startis H. Mäesalu (kehakultuuriosak. IV k.), suutis ta teisi slaalomivarustuses startinud mehi võita ja teiseks tulla. Nagu murdmaalgi, tuli salomis kolmandaks J. Kaljusto (kehakultuuriosak. II).

Naistest näitas esimesel sõidul suurepärast aega H. Teras (Matem.-Loodusteadusk.), olles parem isegi enamikust meesvõistlejaist. Teisel sõidul ta aga kukkus ning võitjaks tuli Aino Saarla Arstiteaduskonnast. Teine oli M. Ojaveer ja kolmas A. Varek.

Õhtupoolikul viidi läbi veel suusahüpped meestele. Kuigi pikimad hüpped kuulusid H. Meemale, suutis tänu kindlamale maandumisele võitjaks tulla M. Simson. Teiseks tuli tema kursusekaaslane Ain Linsi.

Vahetult enne ärasõitu toimus võitjate autasustamine. Individuaalvõitjate kõrval tehti kokkuvõtteid ka võistkondlikus osas. Võitjaks osutus kehakultuuriosakonna IV kursuse võistkond 116 miinuspunktiga. Kehakultuuriosakonna I kursus sai 125 punkti ja Matemaatika-Loodusteaduskond 126. Värsked tšempionid langetasid võistluslipu.

A. KIVISTIK

EESTI ESIMENE MEISTERSPORTLANE TÕSTMISES

Lahtistel tõstevõistlustel Tartu paremiku vahel tõukas ülikooli õppejõud E. Simson 167,5 kg, saavutades kolme tõste kogusummaks 440 kg, mis vastab NSVL meistersportlase normile.

J. UNGERI foto

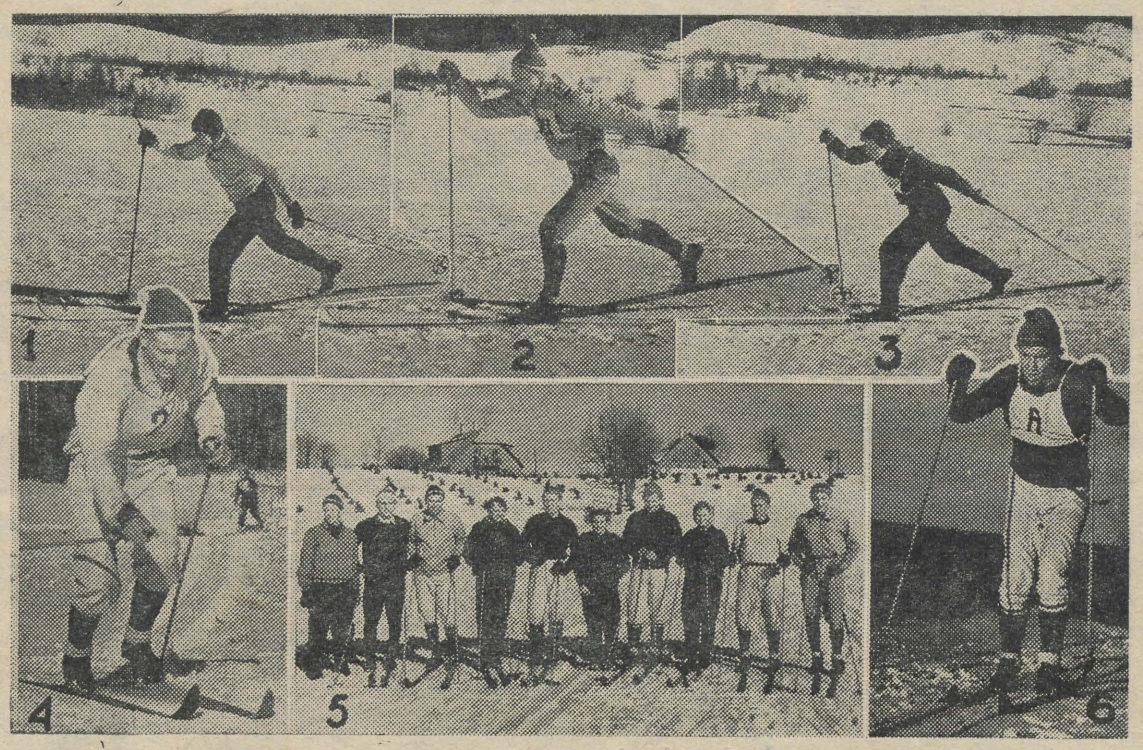

Kui arvestada saavutatud kohti medalitena, siis olid seekordsetel Kääriku mängudel suurematekss medaliküttideks: M. Turk — kaks kulda (foto nr. 1), T. Luik — üks kuld (foto nr. 2), M. Ojaveer — kaks hõbedat (foto nr. 3), H. Meema — üks hõbe (foto nr. 4) ja M. Simson — kaks kulda (foto nr. 6). Fotol nr. 5 on ülikooli koondvõistkonna liikmed (vasakult) K. Orviku, J. Kaljusto, K. Rebane, M. Ojaveer, U. Kangur, M. Simson, H. Nurmik, H. Meema ja T. Luik pärast võistlusi.

NOORED SULESÕDURID!

Kõik, kes te juba tegelete kirjandusliku omaloominguga või kavatsete sellega tegelema hakata, võtke kaasa oma kirjapandud ja kirjapanemata mõtted ning kogunege sõbralikku ringi neljapäeval, 10. aprillil kell 18 auditooriumis nr. 84.

Ühiselt leiame nõu edaspidiseks tööks.

Eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi juhatus

MIS ON KOLMANDAL PILDIL?

Eelmises ajalehes toodud piltmõistatuse kolmanda pildi asemel teatame, et ravi III kursuse üliõpilasele U. Ugandile avaldatakse kohvikus ebakohase käitumise eest rektori käskkirjaga noomitus.

Toimetus

TEADAANNE

Tartu üliõpilaste looduskaitse ringi töökoosolek toimub 7. aprillil algusega kell 19 Vanemuise tn. 46 suures auditooriumis.

Päevakorras:

1. Miks me kaitseme loodust? — J. Ellart
2. Looduskaitsest Saksa Demokraatlikus vabariigis. — E. Kumari.

Matkahuvilistele

Eeloleval suvel on üliõpilastel, kes soovivad lähemalt tutvuda matkaspordi saladustega, võimalik osa võtta matkaspordi ühiskondlike instruktorite ja noorem-instruktorite seminaridest Viljandis. Ühiskondlike instruktorite seminarile järgneb jalgrattamatk nooreminstruktorite seminarile II raskuskategooria või III raskuskategooria jalgsimatk väljaspool Eesti NSV territooriumi. Ühiskondlike instruktorite seminar kestab 2 nädalat, osavõtu eelduseks on matkamärgi omandamine. Nooreminstruktorite seminar kestab koos matkaga neli nädalat.

Lähemat informatsiooni antakse TRÜ komsomolikomiteest esmaspäeval, 7. aprillil kell 18—19.

TRÜ matkaspordi sektsiooni **juhatus**

MEILE KIRJUTATAKSE PEEDULT

Kuidas me elame

Sügisel sõitsime siia väga ebamääraste tunnetega — räägiti ju küll, et Peedu on ilus koht ja üliõpilastele määratud toad mugavad ning ruumikad, kuid teadsime ka, et siia naljalt keegi elama tulla ei taha.

Meid rõõmustas siin valitsev rahu ja vaikus, meeltmööda oli ka see, et tubade juurde kuulub köök ja veranda, et mööbel on korralik.

Nüüd oleme Peedul olnud juba pool aastat. Paljud aga, kes sügisel siia sõitsid, lahkusid enne talve tulekut. Nähtavasti ei meeldinud «talvitamine» suvitamiseks määratud majades. Peab ütlema, et polnud tõesti kuigi meeldiv talvel hommikuti tõusta, kui toas oli alla 10° sooja ja köögis ämbris veel jääkirmetis peal. Rongi oodates kaotame palju väärtuslikku aega.

Õnnelik on see, kes saab koju sõita rongiga, mis väljub kell 16. Pahatihti jõuame aga Peedule kella 11 õhtul. Juhtub sedagi, et magama saab heita alles kella 1 paiku öösel, sest peale õppimise on kodus ka ühtteist toimetada.

Nagu igaüks isegi arvata võib, ei ole siis kerge tõusta hommikul kell 6. Seepärast pole ime, et tõusmisega viivitatakse viimase minutini ja 300 meetrit jaama tuleb läbida hämmastava kiirusega. Tihti võib näha kõiki 15 tudengit rongiga võidu jaama poole jooksmas.

Kui aga väsinud tudeng juhtub päris «sisse magama», on tal olukorrast väljapääsemiseks kolm võimalust. Kui jätkub ettevõtlikkust, lippab ta maanteele ja püüab naeratusega võluda mõnd lahket autojuhti. Kui leidub raha, marsib ta mööda raudteed Elvasse ja sõidab bussiga linna. (Nii on võimalik osa võtta veel paarist viimasest loengust.) Kui aga puudub nii üks kui ka teine, magab ta rahulikult edasi.

Tõelist rõõmu Peedul elamisest võime aga tunda puhkepäevadel. Talvel sai eriti populaarseks suusatamine. Tõepoolest, selleks sobivamat kohta kui Vapramäe mets, oleks raske leida.

Nüüd muutuvad ilmad päev-päevalt soojemaks ja suusatamisega varsti enam tegelda ei saa. Kuid eks ilusat ja huvitavat leiduks siin edaspidigi. Kui iga inimene ootab kärsitult soojade kevadpäevade saabumist, siis tunneme meie nende ees küll määratut hirmu. Elame ju kirjanike suvilas ja siis meid n. ö. tõstetakse välja. See võimalus peavarjuta jääda on praegu üheks valusamaks probleemiks Peedu tudengitele.

U. PAJU

TEODOR KOOSOLEKUL

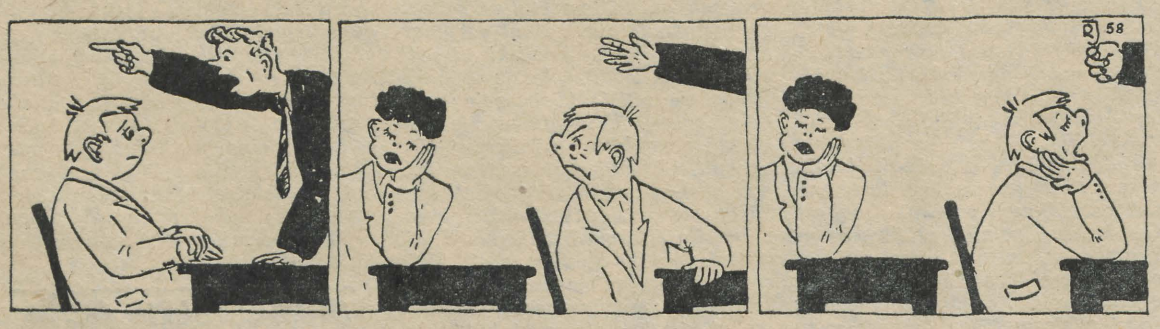

Toimetaja A. RAUD

MB 02321 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 1366

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 12 (365) Reedel, 11. aprillil 1958. a. XI aastakäik

Seltsimehed õppejõud ja üliõpilased! Võtkem kõik aktiivselt osa 16. aprillil algavast üliõpilaste Teadusliku Ühingu juubelikonverentsist!

Konverents on ukse ees

Peatselt algab ÜTÜ XII konverents. Kui kaugele on jõudnud konverentsi ettevalmistustööd ja mida pakub konverents, need küsimused huvitavad kahtlemata paljusid ÜTÜ liikmeid ja ka teisi üliõpilasi. Püüame siin lühidalt vastata.

Kõigepealt ettekannetest, mida konverentsil kuuleme. Need on põhiliselt kõik valmis ja välja pandud tutvumiseks. Nii võib keemikute töid sirvida Pearaamatukogus. Ajaloo-Keeleteaduskonna ettekannetega on võimalik tutvuda seminariraamatukogus, kehakultuurlaste töödega kehakultuurlaste hoones V. Kingissepa tänavas jne.

Ette kantakse üle 100 töö, millele lisanduvad veel külalisettekanded. Programm on pikk ja loodetavasti leiab igaüks sealt midagi, mis teda huvitab. Informatsiooni saamiseks pöördusime mõnede osakonnanõukogude esimeeste poole küsimusega, mida nad eriti soovitavad kuulata oma osakonna koosolekutel. Allpool mõned vastused.

E. PÄÄRSOO (ajaloo, keele ja kirjanduse sektsioon): *«Raske on üht või teist tööd nimetada, ringe on meil palju ja mis peaasi — tööd on alles kuulamata. Huvitav on kindlasti ajaloo-osakonna üliõpilase Heldur Palli töö «Agraarsuhted Eestis XIII sajandi algul», žurnalistika eriharu üliõpilase M. Soosaare «Ülevaade karikaturist Gori elust ja loomingust». Suurt huvi pakuvad kahtlemata ka võõrkeelte ringi tööd, mis kantakse ette saksa ja inglise keeles.»*

M. PALM (füüsika-matemaatika sektsioon): *«Esile võiks tõsta mitut tööd. Mainiksin eelkõige atmosfäärielektri ringi liikme Ergo Raukase tööd «Automaatse fotoelektrilise registraatori projekt aspiratsioonimeetodil töötava atmosfääri ioonideloendaja juurde».»*

E. RAHUMÄE (farmaatsia sektsioon): *«Soovitaksin kuulata apteegipraksise seisukohalt huvi pakkuvat V kursuse üliõpilase Elma Riisalo tööd «Leotiste valmistamine alkaloiddroogidest ja nende standardekstraktidest».»*

Õigusteaduste sektsioonis on valmimas kaks huvitavat kollektiivset tööd: «Sõrmejälgede säilivusest sündmuspaigal» ja «Huligaansust soodustavatest tingimustest Tartu linna kohtupraktika andmeil ja huligaansuse vastu võitlemise vahenditest».

Palju uut ja huvitavat leidub aga kahtlemata ka kõigi teiste ringide programmides.

Teesid ja programmid on viimistlemisjärgus. Programmid lähevad kohe trükki. Teesid on trükkimisel ülikooli uuel rotaprindil ja loodetavasti jõuavad nad ka õigeaegselt konverentsist osavõtjateni.

Näitus teemal «Kümme aastat TRÜ ÜTÜ tegevust» avatakse 16. aprillil (peahoones aud. nr. 1). Näitus jääb avatuks 17. aprilli õhtuni. Seal võib näha eksponaate kõigilt ÜTÜ sektsioonidelt alates kingitustest ja fotodest ja lõpetades masinate ning mudelitega.

Külalisi on oodata Moskvast, Vilniusest, Minskist, Kaunasest ja Riiast. Ja kes teab, võib-olla tuleb neid veel mujaltki. Kutsed on ju saadetud meie maa 26 kõrgemale õppeasutusele. Külalistele on internaatides varutud ööbimiskohad. Praegu astutakse samme viimaste ametkondlike barjääride ületamiseks, et varustada külalisi õigeaegselt voodipesuga.

Töökoosolekud toimuvad kõigis ülikooli õppekorpustes. Ruumid sektsioonidele kinnitati juba mõne aja eest. Peahoones leiavad peavarju ajaloo, keele ja kirjanduse, õigusteaduste ja füüsika-matemaatika sektsioonid. Keemiahoones viivad oma töökoosolekud läbi keemikud ja farmatseudid. Arstidele on määratud uus anatoomikum, bioloogid lähevad botaanikaaeda, majandusteaduste, geograafia ja geoloogia sektsioonid töötavad Vanemuise tänava õppekorpuses.

17. APRILL on loengutest vaba päev ja seepärast on kõigi üliõpilaste moraalseks kohustuseks osa võtta konverentsi tööst.

TEADMISEKS

kursusevanematele, ÜTÜ osakonnanõukogude liikmetele, komsomoliosakondade sekretäridele ja ülikooli ametiühingukomitee liikmetele!

Esmaspäeval, 14. aprillil kell 19 korraldab ÜTÜ nõukogu farmaatsiaauditooriumis (keemiahoones)

INFORMATSIOONIKOOSOLEKU.

Dekanaatidel palutakse kindlustada kursusevanemate osavõtt.

PROF. H. KERES TEADUSALA PROREKTORIKS

Alates 1. aprillist asus Tartu Riikliku Ülikooli teadusala prorektorina tööle füüsika-matemaatikateaduste doktor professor H. Keres.

AVALIK KIRI

TRÜ KOMSOMOLIKOMITEELE

Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» vana-aasta numbrist lugesime, et mitmele meie üliõpilasele meeldis 1957. aastal kõige rohkem 1. aprillil toimunud karneval. Tõepoolest, see hoogne ja tujuküllane üritus jättis parimad muljed kõigile osavõtjaile. See oli tore sissejuhatus kevadesse. Olime rõõmsad, kui kuulsime, et aprillikarneval kujuneb traditsiooniks.

Märtsikuu jooksul ootasime pikisilmi karnevalikuulutust. Meie ootused läksid aga tühja. Kuulutust ei tulnudki, samuti mitte karnevali ennast. 1. aprillist on möödunud juba üle nädala. Mõned üliõpilased loodavad, et karneval lihtsalt hilineb nagu tänavune kevadki. Tegelikult jääb aga karneval vist hoopis ära. Miks?

Ootame selgitust.

GRUPP ÜLIÕPILASI

JA VASTUS KIRJALE

KAASÜLIÕPILASED!

Tänavune hiline kevad on tõesti oma mõju avaldanud ka meie aprillikarnevalile. Nagu kevad ei tulnud 21. märtsil, vaid on veel praegugi pooliti tulemata, nii viivitab ka meie aprillikarneval oma tulekuga 1. maini.

1. maiks aga palume kõiki üliõpilasi hakata aegsasti ja hoolikalt valmistuma, sest karneval peab tulema eelmisest meeldejäävam ja kaunim. On ju ka mai aprillist ilusam!

ELKNÜ TRÜ komitee

Mõnedest tähtsatest küsimustest

Nõukogude koolis on õpetamine vahetult seotud õpilaste kommunistliku kasvatamisega. Varustades õpilasi teadmistega on kool ühtlasi kohustatud kasvatama õpilastes kommunistlikku maailmavaadet, ustavust meie parteile ja kommunismi üritusele.

Peamine ja määrav osa kooli õppe- ja kasvatustöös kuulub õpetajale, kelle ideelis-poliitilisest ja erialasest tasemest oleneb suurel määral kasvatustöö kvaliteet.

Suurema osa üldhariduslike koolide õpetajatest moodustavad Tartu Riikliku Ülikooli lõpetanud õpetajad ning iga aastaga täieneb linna õpetajate kaader uute lõpetajatega. Võib täie rahuldustundega öelda, et põhiline osa selle õppeasutuse lõpetajaist tuleb edukalt toime õppe- ja kasvatustööga ning on omandanud hea autoriteedi kaasõpetajate, õpilaste ja lastevanemate hulgas.

Möödunud õppeaasta alguses tulid koolidesse tööle Linda Ratassepp, Elvi Liim, Edgar Aibel, Maret Kutman, Aare Kirsipuu, Sven Veldre ja Mall Suumann. Praegu võib öelda, et sm. Ratassepp töötab edukalt aineõpetajana III Keskkoolis ning võtab osa ühiskondlikust tööst. Hästi töötavad III Keskkoolis ka sm-d Liim ja Aibel. Sm. Kirsipuul on raskusi distsipliini loomisega õppetundides; sm. Veldre aga lahkus I Keskkoolist õppeaasta keskel, eelistades töötada pigem laborandina kui õpetajana. Üldiselt tundub, et paljudel noortel spetsialistidel on ainealased teadmised head, kuid puuduvad vajalikud oskused aine õpetamiseks. Metoodiline ettevalmistus peaks olema senisest palju põhjalikum. Tavaline puudus seisneb selles, et osatakse küll läbi viia segatüüpi tundi, kuid sellest ei piisa heade tulemuste saavutamiseks. Praktika on näidanud, et heade töötulemuste saavutamiseks tuleb oskuslikult kasutada mitmesuguseid metoodilisi võtteid ning nende kaudu õpilasi aktiviseerida. Koolide inspekteerimistel on tehtud kindlaks, et metoodilised puudused õppetundides tekitavad õpilastes huvi langust, tähelepanematust ning isegi distsiplineerimatust. Üheks tõsiseks puuduseks õppetundides on liialt venitatud individuaalne küsitlus, «eksamineerimine», mille käigus õpetaja tegeleb peamiselt vastajaga.

Väga oluline on teadliku distsipliini saavutamine õppetundides. Selles osas on raskusi eriti V—VII klassides ja mõnedel noortel spetsialistidel ka VIII—XI klassides. Raskused on tingitud peamiselt oskamatusest, mõnedel juhtudel aga ka pedagoogilisest taktitusest. Oskamatuse küsimused on lahendatavad praktilise töö käigus vanemate kolleegide kaasabil, kuid pedagoogilise taktituse küsimused on raskemini lahendatavad. Praegu töötab koolides noori spetsialiste, kes arvavad, et distsipliini peaks kindlustama keegi teine — klassijuhataja, õppealajuhataja või kooli direktor. Põhiliselt peab teadliku distsipliini saavutama siiski vastava aine õpetaja ise, sest tema vastutab täielikult korra ja distsipliini eest õppetunnis.

Mõnedel noortel spetsialistidel (Karmen Alber I Keskkoolis, Eve Arrak V Keskkoolis, Aare Kirsipuu VIII Keskkoolis ja Linda Sööde I Keskkoolis) tuleb veel palju omandada teadmisi ja oskusi teadliku distsipliini kasvatamise küsimustes.

Kui noored spetsialistid tulevad aine õpetamisega üldiselt toime, siis esineb tõsiseid puudujääke veel kasvatustöös, eriti klassikollektiivi kasvatamisel. Mõnedel juhtudel esineb isegi ebaõiget suhtumist klassijuhataja ülesannetesse ning püütakse nendest vabanedagi. On teada, et töö klassijuhatajana on väga vastutusrikas ja nõuab suurt hoolt ja tahet, kuid see on üks keskseimaid ja tähtsamaid ülesandeid kooli kasvatustöös. Klassijuhatajast oleneb suurel määral õpilaste ideoloogiline kasvatamine klassijuhatajatundides, klassikoosolekutel ja poliitinformatsioonide läbiviimisel.

Kõige olulisem on see, et noored spetsialistid oleksid ideoloogiliselt hästi ette valmistatud kommunistliku kasvatustöö teostamiseks koolis, sest õpetaja eeskuju, tema veendumused ja ideelisus on otsustavaks teguriks teotahteliste, julgete ja eluröömsate nõukogude ühiskonna liikmete — tulevaste kommunismiehitajate kasvatamisel.

E. LOODUS,
Tartu Linna TSN Täitevkomitee haridusosakonna juhataja

Lõpetajad suunati tööle

Äsja toimus TRÜ Ajaloo-Keeleteaduskonnas käesoleval aastal lõpetavate üliõpilaste töölesuunamine, mis on ülikooli elus üldse väga tähtis sündmus. See on nagu lõikuspäev, mil tehakse kokkuvõtteid saagi väärtuse ja suuruse kohta. Juba enne määramist valmisid iseloomustused kui dokumendid, mis vormistati vastavalt nõuetele. Koostati ka «pingeread», mis pidid peegeldama vastava osakonna lõpetajate paremusjärjekorda. Tuleb märkida, et paljudki üliõpilased ei anna endale aru sellest, et ülikoolielu kõik lülid ja etapid on tegelikult iseloomustuse vormistamine ja «pingereas» koha kujundamine.

On täiesti arusaadav, et mitmelgi, kes varakult ei mõtelnud eesseisvale kokkuvõtete summeerimisele, tuli läbi elada mõningatki pettumust ja kahetsust tühjalt või vääralt elatud päevade pärast. Kellel oli liiga tagasihoidlik hinne pedagoogilises praktikas, kellel puudulik erialane ettevalmistus, kes avaldas ideoloogilises arenemises teatavaid puudujääke, kes oli jätnud distsipliinis soovida, kes ei paistnud silma ühiskondlikus või teaduslikus töös jne. Tegematut tuleb hüvitada energilise tegevusega töökohal, millele seniste saavutuste alusel suunatakse. Nooremate kursuste üliõpilastel tuleb seda arvestada ja teha sellest tõsiseid järeldusi.

Ja nüüd konkreetsemalt.

Eesti keele ja kirjanduse osakonna üliõpilased seisid sel aastal esimest korda üllatuse ees, et mõnelgi žurnalistil tuli vastavate pakkumiste puudumisel siirduda õpetajaks. Andkem endale aru sellest, kui suurt lohutust see pakub, et ettevalmistus ei takistanud siiski tööle asumast.

Eesti keele ja kirjanduse osakonna lõpetajaist suunati õpetajaiks 24. Osakonna esimene lõpetaja Mare Hansen asub tööle kirjastuses. Perekondlikel põhjustel jäi suunamata 5 lõpetajat.

Ajaloo-osakonna lõpetajaist siirdus koolitööle 12 inimest. Üliõpilane Kuusik hakkab organiseerima ja juhatama Elvas koduloomuuseumi.

Märgatavaid pettumusi valmistas suunatavaile ja ka suunamiskomisjonile vene keele ja kirjanduse osakond. Selle lõpetajad hellitasid kogu õpingute kestel lootusi nn. vaba diplomi saamiseks, et eesti keelt mitte osates siirduda tööle väljapoole Eesti NSV-d.

Käesoleval aastal aga oli hulgaliselt kohtade pakkumisi, ka edaspidi kujuneb see nii, ainult eesti õppekeelega koolidelt; tekkis pettumusi neil, kes tahtsid küll saada tööd, kuid eesti keele mitteoskamise tõttu jäid kohale määramata. Mõnede üliõpilaste märkus, et neilt eesti keele oskust siiski mitte küllaldase resoluutsusega ei olevat nõutud, on raskeks etteheiteks dekanaadile ja eesti keele kateedrile.

Lõpetaksime mõnede pisarate valajatega, keda kahjuks leidus.

Oleme seni näinud mõndki tõsiselt tööd armastavat lõpetajat, kes suure emotsionaalse pisaratevooluga tervitas oma uut töökohta, aimamata, et see on tuhandete niidikestega seotud samas elavate inimestega, kes teda seovad kutsealase tööga, oma taotluste ja lootustega niivõrd, et peagi nende töö ja taotlused saavad ka tema omadeks ühtses nõukogude kultuuri ehitavas kollektiivis, millest end eraldada ei saa ega tahagi. Ja nii on ilmunudki mitmed «niisked hinged» juba järgneval aastal naerul sui kinnitades, et koht oli just temale sobiv.

Soovin kõigile suunatuile kiiret sissekasvamist uude töökollektiivi!

A. PÄRL,
Ajaloo-Keeleteaduskonna dekaan

Majandusteaduskonna ametiühingubüroos

Ametiühinguorganisatsiooni üheks tähtsamaks töölõiguks on meie üliõpilaste ja ka õppejõudude elu- ja töötingimuste eest hoolitsemine.

Majandusteaduskonna ametiühinguorganisatsioon ongi oma tegevuses püüdnud jõudumööda eeskätt seda töölõiku viljelda.

Oluliseks küsimuseks eriti üliõpilastele on nende töö- ja eluruumid. Majandusteaduskonna ametiühingubüroo võttis koos aktivistidega osa teaduskonna õpperuumide ja üliõpilaste ühiselamu olukorra selgitamisest. Ühiselamu osas korraldati tubade olukorra selgitamiseks võrdlemisi üksikasjaline ankeet. Sel teel selgitati elutingimusi üliõpilaste kodudes, millest üsna oluliselt sõltub õppetöö edukus ja ka tervis. Kogutud andmed esitati administratsioonile. Ametiühingu aktivistid on hoolitsenud selle eest, et ühiselamu köögis oleks kord, on koostatud graafik korra ja puhtuse järele valvajate töö kohta.

Üliõpilaste toitlustus on üks tähtsamaid tegureid, mis avaldab mõju tervisele ja töö edukusele. Sellele tasuks rohkem tähelepanu pöörata. Mõningal määral on Majandusteaduskonna ametiühingubüroo seda ka teinud. Büroo komisjon tutvus TRÜ profülaktooriumi toitlusolukorraga. Selgus, et profülaktooriumi hoolealuseid toidetakse kulinaarselt hästi valmistatud ja maitsvate toitudega. Mis puutub toidu koostisse ja toiteväärtusse, siis, otsustades kasutatud toiduainete valiku järgi, peab ütlema, et vitamiinide ja mineraalainete hulk toidus ei olnud just rikkalik. Seepärast on soovitav ühekülgsete toiduainete koguste piiramise arvel suurendada kõrge toiteväärtusega ainete hulka menüüs. Selle seisukoha alusel võttis ka TRÜ ametiühingukomitee oma vastavasse otsusesse punkti, milles juhitakse tähelepanu juur- ja lehtaedviljade, marjade, mahlade jne. osatähtsuse suurendamise vajadusele profülaktooriumi toidus.

Majandusteaduskonna ametiühingubüroos on arutatud ka küsimust kioskite kaudu üliõpilaste toitlustamisest. Nimelt ei rahulda teenindamise kiirus loengute vaheajal. Seda raskendab ka asjaolu, et vahest kasutavad kioskeid ka kodanikud väljastpoolt ülikooli. Kioskites turustatavate toidukaupade sortiment ja pakend peaksid olema võimalikult niisugused, et see soodustaks kõrge toiteväärtusega toiduainete kiiret turustamist üliõpilaste hulgas.

Ametiühingu esindajad võtsid osa toidukaupade kaupluste jt. ettevõtete töö kontrollimisest koos riikliku inspektsiooni esindusega. Peale selle on Majandusteaduskonna üliõpilased kaubastu kaudu enam-vähem regulaarselt sellesse töösse lülitatud.

Oleme mõndagi teinud, kuid püüame edaspidi rohkem teha.

E. RANNAK,
Majandusteaduskonna ametiühingubüroo esimees

PARTEI ELU

Ühe parteiorganisatsiooni tööplaanidest ning nende täitmisest

Füüsika-, keemia- ja matemaatikaosakonna parteiorganisatsioon on käesoleval õppeaastal tööplaanide koostamisel lähtunud põhimõttest: parem vähem, kuid paremini. Tundub, et selle põhimõtte rakendamisel on mindud mõnevõrra kaugemale kui see oleks vajalik. Parteigrupi tööplaanides möödunud aasta oktoobrist kuni käesoleva aasta märtsini (viimane kaasa arvatud) leiame ainult kaks põhiküsimust. Oktoobri- ja detsembrikuu tööplaanides oli komsomoliorganisatsiooni töö arutamine, veebruaris arutati noorte õppejõudude kaadri kasvu küsimusi osakonnas. Sekretär sm. V. Palmi sõnade järgi tuleb põhiküsimuste alla lugeda ka septembris toimunud parteigrupi koosolekul läbi viidud ühiskondlike kohustuste jagamist kommunistide vahel. Sellele vastu vaielda on raske, kuid asja sisuliselt see ei muuda. Ülejäänud küsimused parteigrupi tööplaanides on enamikus organisatoorset laadi, näiteks keemikute õhtu läbiviimise ettevalmistamine, agitbrigaadide töö kontrollimine, nende koosseisude vahetamine jne.

Tööplaanide ja koosolekutel vastu võetud otsuste täitmise osas ei ole parteigrupp saavutanud täielikku edu, vaatamata sellele, et nii tööplaanid kui ka otsused haaravad oma ulatuselt vaid väheseid küsimusi. Septembrikuus otsustas parteigrupp organiseerida loenguid nõukogude võimu kehtestamise kohta 1940. aastal ja komsomoliorganisatsiooni ajaloo kohta isiklike mälestuste põhjal. Mõlemad jäid teostamata. Mitmed küsimused, näiteks kaadri kasvu küsimus, esinevad tööplaanides mitmel korral, järelikult esimesel korral jäid need küsimused arutamata.

Komsomoliorganisatsiooni tööd sügissemestril parteigrupis arutati, võeti vastu otsus, milles oli kaks punkti. Nende punktide alusel kohustati komsomoliorganisatsiooni tugevdama oma siseorganisatsioonilist distsipliini ning sõlmima sidemeid ühiskonnateaduste kateedrite õppejõududega, et välja töötada plaanid tänapäeva poliitiliste küsimuste tutvustamiseks. Vaatamata sellele, et komsomolitööd arutati parteigrupis ning et komsomoliorganisatsioonide sekretärideks on kommunistid Unt ja Talvik, ei liigu asi paigast. Komsomoliorganisatsiooni read füüsika-, keemia- ja matemaatikaosakonnas ei kasva. Tundub, et parteigrupp oma otsuses oleks pidanud nõudma ka kommunistidelt üliõpilaste hulgas tehtava kasvatustöö parandamist. Viimase puudulikkusest räägivad faktid, et kommunistid vestlevad liiga vähe noorte üliõpilastega, ei külasta ühiselamut (sm. Palmi pole käesoleval õppeaastal ühiselamus nähtud), räägib ka see, et kommunist Mäe ütleb ise, et ta pole ühegi noorega vestelnud kommunistlikku noorsooühingusse astumisest.

Ülikooli parteiorganisatsiooni üldkoosoleku otsuste täitmisel lihtsustub olukord eespoolmainitud parteigrupi osas seetõttu, et osakondades on kommunistide arv väike ning sekretär jõuab ka jooksva töö käigus olla kursis kommunistidele seatud ülesannete täitmisega ning nende igapäevase tööga. Sellistel kaalutlustel on sm. Palm jätnud parteigrupi koosolekute päevakorda võtmata parteiorganisatsiooni üldkoosolekute otsustes fikseeritud küsimused, nagu kommunistide poolt teostatav individuaalne kasvatustöö, kommunistide poolt teostatava teadusliku töö olukord. Tundub, et näiteks individuaalse kasvatustöö küsimus oleks tulnud võtta parteigrupis arutusele. Ei ole ju loomulik, et rida kommuniste tegeleb aastaringselt edukalt kasvatustööga, komsomoliorganisatsiooni read aga ei täiene. Kuskil on siin midagi katki, kus kohal ja mis, seda ehk aitaks selgitada küsimuse ühine arutelu paremini kui individuaalne vestlus; kollektiivne arutlus parteikoosolekul võimaldaks populariseerida paremaid kogemusi ning avastada nõrga töö põhjusi.

Füüsika-keemiaosakonna parteigrupp on teinud kahtlemata ära suure töö. Hinnata aga tuleks iga tööd tema tulemuste järgi.

J. UNGER

Kõrvaldatakse dubleerimine

Kõrgemates koolides õpetatavate ühiskonnateaduste, nagu NLKP ajaloo, Nõukogude Liidu ajaloo, dialektilise ja ajaloolise materialismi ning poliitilise ökonoomia programmides esinevad mõned dubleeruvad küsimused. Seda probleemi saaks lahendada täielikult, nagu näib pealiskaudsel asjasse suhtumisel, sellega, et lülitataks ainete programmidest dubleeruvad küsimused välja. Küsimuse lahendamine on aga komplitseeritum sellepärast, et ühiskonnateadustes on mitmeid probleeme, mis on näiliselt seotud, kuid vaadeldakse erinevatelt seisukohtadelt.

TRÜ ühiskonnateaduste kateedrid arutasid hiljuti oma koosolekutel, kuidas kõrvaldada sellist mõnede küsimuste dubleerumist NLKP ajaloo, Nõukogude Liidu ajaloo, poliitilise ökonoomia ning dialektilise ja ajaloolise materialismi programmides ning järelikult ka õpetamises. Mainitud kateedrite juhatajate nõupidamisel võeti vastu otsus, et iga kateeder esitaks kirjaliku ettepaneku, missugused küsimused tuleksid dubleerimise vältimise eesmärgil programmist välja jätta ning kuidas õpetada neid küsimusi, milles esinevad ühiskonnateadustevahelised külgnevad seosed ja erilisest aspektist materjali käsitlemine.

Peatume mõningatel konkreetsetel dubleerimise kõrvaldamise küsimustel.

Imperialismi kui monopolistliku kapitalismi probleemid võetakse üksikasjalikult ja põhjalikult läbi poliitilises ökonoomias, sellepärast oleks otstarbekohane käsitleda NLKP ajaloo kursuses imperialismi majanduslikke ja poliitilisi tunnuseid, imperialismi ajastu kapitalismi majandusliku ja poliitilise arenemise ebaühtluse seadust ja teisi imperialismi ajaloolise koha ning kapitalismi üldkriisi probleeme ja küsimusi lühidalt, partei ajaloo seisukohast, et üliõpilastele saaks selgeks V. I. Lenini teooria sotsialismi võidu võimalikkusest ühel maal eraldi ning partei kongresside ja konverentside otsused ning muud materjalid.

Kuivõrd ajaloolise materialismi kursuses õpitakse tundma riiki ja kapitalistliku ühiskonna klassistruktuuri, siis sellealased küsimused võiksid poliitilise ökonoomia kursuse teemast «Kapital ja lisaväärtus. Kapitalismi põhiline majanduseadus» välja jääda.

Dubleerimise vältimiseks oleks kohane poliitilise ökonoomia kursust seoses NSV Liidu KHM instruktiivkirja I-100 täitmisega lühendada programmi osas «Kapitalismilt sotsialismile ülemineku ajajärk» peetavate loengute ja seminaride arvel. Selleks tuleks koondada puht ajaloolist materjali ning rõhutada kapitalismilt sotsialismile ülemineku ajajärgu üldisi seaduspärasusi ja nende toime erinevusi mitmesuguste maade konkreetsetes tingimustes.

Sotsialismi poliitilise ökonoomia käsitlemisel ei ole vajadust peatuda üksikasjaliselt sellistel küsimustel, nagu «Marksism-leninism proletaarse revolutsiooni paratamatusest», «Kommunistliku partei juhtiv osa võitluses kommunismi ülesehitamise eest», «Rahvademokraatlikud revolutsioonid», sest need küsimused on varem juba käsitletud NLKP ajaloo kursuses. Neile teadmistele tuleb toetuda neid meelde tuletades.

Dialektilise ja ajaloolise materialismi kursuses ei ole vajadust dubleemida selliseid küsimusi, nagu «Materiaalsete hüvede tootmine kui ühiskonna elu alus. Tootmisviis. Tootlike jõudude ja tootmissuhete vastastikune toime.»

Võrdlemisi palju on dubleerimist Nõukogude Liidu ajaloo ja NLKP ajaloo programmides. Dubleerimise vältimiseks peab TRÜ Nõukogude Liidu ajaloo kateeder otstarbekaks oma kursusest välja jätta järgmised teemad ja küsimused: 1) programmi VIII osast teema «Marksismi levimine Venemaal. «Töö Vabastuse» rühm» (käsitledes ainult küsimusi: Morozovi streik 1885. a., vabrikuseadusandlus). 2) Programmi IX osast küsimused: «V. I. Lenini õpetus imperialismist». «Töölisliikumine 90. aastatel. Töölisliikumise marksismiga ühendamise algus». «Iskra», «VSDTP II kongress». «Töölisliikumine revolutsiooni tõusu aastatel (1910—1914)». «Mitmesuguste klasside ja parteide suhtumine sõdadesse. Bolševike võitlus sõja vastu». «Kodanlik-demokraatlik veebruarirevolutsioon».

Need küsimused on läbi võetud NLKP ajaloo kursuses, sellepärast pole vajadust neid dubleerida. Vastav kirjandus tuleb üliõpilastel iseseisvalt läbi töötada. Sellealast kontrolli teostatakse vastavates konsultatsioonides.

Nõukogude ühiskonna ajaloo käsitlemisest on kohane välja jätta sellised küsimused, nagu aprilliteesid, aprillikonverents, partei IV kongress, V. I. Lenini teos «Nõukogude võimu järjekordsed ülesanded» ning partei VII—XX kongressid ja vastavalt ka konverentsid, sest nad on juba käsitletud II kursusel NLKP ajaloos.

Nõukogude ühiskonna ajaloo kursuses pööratakse TRÜ-s erilist tähelepanu ajajärgule aastatel 1917—1918, mille kohta kavatsetakse loenguid pidada 20 tundi. Teistel teemadel on ette nähtud ainult üksikud loengud sellistes küsimustes, mis pole küllaldaselt valgustatud vastavas erialases õpikus. Õpiku materjali peavad üliõpilased tundma õppima iseseisvalt.

Selleks et vältida täielikku dubleerimist mitmesugustes ühiskonnateaduste alases külgnevates ja lähisküsimustes, oleks vaja, et NSV Liidu Kõrgema Hariduse Ministeerium töötaks välja ja lisaks programmidesse vastavad seletuskirjad ning metoodilised juhendid.

Dotsent A. RAUD

Ühest tähtsast toorainest

Gutapertšipõõsas on Nõukogude Liidu teadlase G. G. Bosse poolt 1931. a. avastatud maailma eri kontinentidel esinevate Celastraccae sugukonna Evanymuse perekonna liike. G. G. Bosse sattus sellele taimele NSVL-s läbiviidud kautšukit ja gutapertši sisaldavate taimede leidmiseks korraldatud ulatuslikul floora analüüsimisel.

Gutapertš on tehniliselt ja meditsiiniliselt tähtis tooraine, mis koosneb kahest põhikomponendist: vaigust ja gutast. Viimane kui rahvamajanduslikult kasulik komponent on süsivesinik $(C_5H_8)_n$, olles kautšukiga isomeer. Gutapertš on seda väärtuslikum, mida kõrgem on tema guta-sisaldus.

Gutal on kõrged tehnilised omadused. Ta isoleerib hästi elektrit, on praktiliselt täiesti mittehügroskoopne. Hapete ja üldse enamiku kemikaalide suhtes on ta püsiv, tavalises temperatuuris tahke, küllalt kõva mass, muutudes 35—40° temperatuuri ületamisel vormitavaks massiks.

Gutapertši kasutatakse laialdaselt telefoni ja telefoniliinide kaablimaterjaliks, hüdrotehniliste aparaatide ning samuti kirurgiliste instrumentide materjaliks. Elektrotehnikas on ta otsitud isolatsioonimaterjal. Gutapertšil on väga head liimimisomadused ja teda kasutatakse naha, metallide, puidu jt. liimide valmistamiseks. Gutapertš on hamba provisoorsete plommide valmistamise materjaliks. Ta on materjal, millega tõstetakse õhukeste karusnahkade tugevust.

Eesti NSV-s esineb gutapertšipõõsastest Evonymuse perekonna esindajaid. Areaali omab nendest meil Evonymus europaea L. — mürgine kikkapuu —, esinedes Koiva, Mustjõe ja Peetri jõe lammidel kaldavõsastikus koos toominga, paakspuu, türnpuu, valge- ja mustlepa, osalt tamme, kohati must- ja punase sõstra, kibuvitsa ja lodjapuuga.

Mürgine kikkapuu on kultiveerimise teel levinud Eesti NSV-s vabariigi eri geograafilistesse punktidesse. Teda leidub Saaremaal Kuusnõmmel Sõrve poolsaarel, Pärsamal, Tallinnas, Kilingi-Nõmme, Valga, Võru ja Räpina rajoonis, Tartus ja mujal.

1955.—1957. a. TRÜ-s teostatud uurimistöö tõestas, et Eesti NSV mürgise kikkapuu põõsad sisaldavad gutapertši keskmiselt samas ulatuses kui Valgevene sama liiki kikkapuu põõsad.

Nii on Eesti NSV-s olemas võimalused laiendada NSVL rahvamajandusele tarviliku tooraine — gutapertši — tootmise baasi mürgise kikkapuu hooldamisega tema areaalil ja kultiveerimisega temale kõige soodsamais kasvukohtades. Seejuures oleks selektsionääridel vajalik rakendada oma energiat selle põõsaliigi aretamiseks, et rajada eriti rohkesti kõrgekvaliteedilist gutapertši sisaldava mürgise kikkapuu istandusi.

Dotsent V. RITSLAID

2 Tartu Riiklik Ülikool

MEIE VÄLJAPANEKUID ÜLELIIDULISEL TÖÖSTUSNÄITUSEL

Tartu Riiklik Ülikool on paari viimase aasta jooksul NSV Liidu kõrgemate koolide peres silma torganud uute saavutustega mõningate praktiliste küsimuste lahendamise alal. See edu on ulatunud isegi väljapoole meie riigi piire ja Brüsselis ülemaailmsel näitusel leidub ka Tartu Riikliku Ülikooli poolt väljapandud eksponaate. Need saavutused ei luba aga puhkama jääda senistele tulemustele, vaid tuleb järjest täiendada ja edasi arendada kord juba algatatud probleeme. Ka eeloleval kevadel eksponeeritakse üleliidulisel tööstusnäitusel NSV Liidu kõrgemate koolide paviljonis 7 uut aparaati, millel on teaduse edasiarendamise seisukohalt vaadatuna mõningad eelised ja uudsus võrreldes seni rakendusel olnutega.

Siinkohal tuleks mainida sm. V. Reebeni ja meditsiiniliste teaduste kandidaadi M. Epleri poolt konstrueeritud keskmise vererõhuga pideva registreerimise aparaati, mis võimaldab teostada uurimisi pikema aja vältel.

Teised uued aparaadid on peamiselt aeroionoteraapia ja elektroaerosoolteraapia alalt. Vastavad probleemid on viimasel ajal Nõukogude Liidus tõmmanud endale tõsist tähelepanu.

Käesoleval aastal eksponeeritakse uus portatiivne aero- ja hüdroioonide spektromeeter (vt. pildil), mis leiab praktilist rakendamist mitte ainult atmosfääriionisatsiooni uurimisel igasuguste atmosfääriliste nähtuste korral, vaid ka kunstlike ionisaatorite ionisatsioonivõime kontrollimisel.

Kahtlematult huvitab lugejat, missugune tähtsus on sellisel ioonide spektromeetril.

On teada, et meid ümbritsev õhkkond on pidevalt ioniseeritud maakoorest pärineva radioaktiivsete ainete kiirguse ja ilmaruumist tulevate kosmiliste kiirte poolt, kuid lisaks neile ionisaatoreile võivad tuumarelva katsetused ootamatult seda loomulikku ionisatsioonitaset tõsta, muutes tuumaplahvatuste mõjul saastatud õhu ohtlikuks meie tervisele.

Seepärast on pidevalt vaja jälgida atmosfääri ionisatsiooni muutusi, et teadlased võiksid nendest teha järeldusi ja otsuseid inimtervist hävitavate katsete vastu võitlemiseks.

Selliseid loendajaid, mis registreerivad atmosfääri õhus radioaktiivset kiirgust, on tänapäeval laialdaselt rakendatud, kuid puuduvad veel spektromeetrid, mis ülikõrge niiskuse korral (pidevas sajus, udus jne.) lubaksid pidevalt jälgida ionisatsiooni olukorra muutusi õhus. On aga teada, et tuumaplahvatusel atmosfääri õhku paisatud radioaktiivne aine kandub just koos sademetega maapinnale ja seepärast ongi vajalik välja töötada sellised automaatselt töötavad ioonide loendajad, mis on kohased ka neis tingimusis pidevalt jälgima ionisatsiooni muutust atmosfääris.

Tartu Riikliku Ülikooli atmosfäärielektrialased tööd ongi suunatud selle probleemi lahendamisele. Meie väljapanekud Brüsselis kui ka Moskvas on osaliselt seotud selle küsimuse lahendamise võimaluste otsimisega.

Lisaks sellele on ülalmainitud väljapanekutest peamine osa pühendatud mitte ainult ioonide loendajate ja nende automatiseerimise küsimustele, vaid just uuele aparatuurile, mida saaks edukalt kasutada meditsiinis ja rahvamajanduses.

Brüsselis demonstreeritakse uut aeroionisaatorit, mis on oma mõõtmetelt seni kasutatud aparaatidest tunduvalt väiksem. Ioniseeriva faktorina kasutatakse siin koroonalahendust, mille tekitamiseks vajalik kõrgpinge saadakse vooluvõrgust spetsiaalse alaldaja abil. Ionisaator on sobiv pidevaks töötamiseks pikema aja jooksul, mis võimaldab seda kasutada õhu ioniseerimiseks profülaktilistel eesmärkidel.

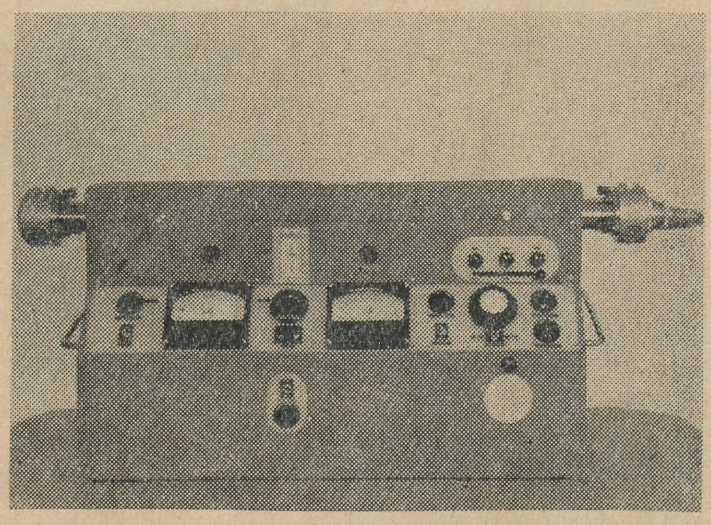

Üleliidulisele tööstusnäitusele pannakse välja veel uus universaalne hüdroionisaator, mis on leidnud juba edukat kasutamist kaugel põhjas Murmanski oblastis «Severonikkeli» polikliinikutes ja Leningradi I Meditsiinilises Instituudis. Siin demonstreeritakse uut dermoionisaator-solluksit, mis võimaldab ühendada soojusraviga aeroionoteraapiat.

Eriti vajab esiletõstmist uus aerosoolionisaator, mis on ülipeente aerosoolide tekitaja, et viia kopsude kaudu meie verre paljude medikamentide (penitsilliini, streptomütsiini, novokaiini jne.) ülipeeni elektriliselt laetud osakesi.

Selle aparatuuri rakendamine võimaldab meditsiinis ühendada aerosoolteraapia aeroionoteraapiaga ja hapnikuteraapiaga. Samuti tuleks mainida, et käesoleva aasta väljapanekute hulgas on ka aparatuur, mis on ette nähtud tööstusele ohtlike staatiliste laengute likvideerimiseks.

Vanemõpetaja J. REINET

Komsomolielu päevaprobleeme

Kollektiiv tugevamaks!

Peahoone koridoris liikudes hakkab paljudele tihti silma rühm suure kella all jutlevaid noorukeid. Nende ilme on iseteadev, kindel, riietus küllaltki moodne, ühelgi ei puudu lips, soengud on ülikorras. Suurem osa üliõpilasi, kellel peahoones loenguid on, mõistab juba ütlematagi, et need on Õigusteaduskonna II kursuse üliõpilased.

Olen ka II kursuse üliõpilane. Sulevart haarama sundisid mind ühelt naistudengilt juhuslikult kuuldud sõnad: «Eile tantsisin peol ühe Õigusteaduskonna II kursuse üliõpilasega, tead sellega, kellega me koos prantsuse keele tunnis käime... Tantsis suurepäraselt ja ajas täiesti normaalset juttu. Ja tead... ei püüdnudki vägisi suudelda...!»

Hm! Kentsakas arvamus meist... Veidi meie põhimõtted erinevad teiste omadest, aga... Põhiliseks erinevuseks on see, et meie arvates peab üks tudeng olema mitte ainult eeskujulikult õppiv, poliitiliselt arenenud noor, vaid ka galantne, moodne, hea ja rüütelliku käitumisega inimene. Kraadelik «elumehelikkus» aga meie põhimõtete hulka ei kuulu.

Peame tunnistama, et oma «härrasmehelikkuse» taotlusel oleme vahel liiale läinud. Tihtigi on inimese hindamisel määravaks olnud hea tantsuoskus, tema halva õppeedukuse oleme jätnud aga kahe silma vahele. Õnneks on sellised eksimused üksikud.

Jah, välisest küljest meid tuntakse. Tahaks rääkida mõne sõna ka meie kursuse muredest, meie komsomoligrupi tegevusest, selle puudustest.

Et Õigusteaduskond peab välja laskma nõukogulikke õigusemõistjaid, peab meie teadlikkus ülikooli lõpetades olema küllaltki kõrge. Üheks meie teadlikkuse tõstjaks ja näitajaks on komsomolitöö. Meie gruppi kuulub 27 kommunistlikku noort. Tänavu oleme vastu võtnud kaks uut liiget, tuleval nädalal võetakse veel neli uut liiget vastu. Et kursis olla päevasündmustega, toimuvad meil nagu kord ja kohus kaks korda kuus poliitinformatsioonid. Need valmistame ette tavaliselt ise. Kui mõni ületamatu «müür» ette tuleb, otsime abi kursuse hooldajalt sm. Raalilt. Kaks kursuseõhtut sai eelneval semestril ka teoks. Suusamatkast Vellaverre unistasime kõik, vestlesime sellest, kellele päike paremini «peale hakkab» ja kes kõige rohkem kukkuda võib. Pettumus oli aga suur, kui kuulda saime, et tänu meie mugavusele suusad nina alt ära näpati. Tavaliselt on meil nii, et ühegi ürituse suhtes ei jõua me kõigiga kokkuleppele. Osa teeb õhtuid, nimetab neid kursuse omadeks, aga 20 kaaslast ei tegele peaaegu millegagi. Meie komsomoligrupi töö kõige suuremaks puuduseks ongi olnud see, et pole suudetud luua korralikku kollektiivi. Eriti halb side on meil tütarlastega, tundub, nagu polekski me üks kursus. Tüdrukud on selles osalt ka ise süüdi, aga ega meiegi pole neid kuidagi kaasa tõmmanud. Mõtleme nii: kui tahavad, tulgu, vaat', keda veel paluda! Nemad aga käivad ilusti loengul, õpivad oma õppetükid ära... ja kõik.

Noormeeste auks peab vist märkima veel nende küllaltki agarat osavõttu komsomolipatrullist (ca 300 t.), 8 meist on brigaadimiilitsateks.

Üldiselt õpib meie kursusel väga mitmesuguste huvidega inimesi: ÜTÜ aktivistid Kiris, Puskar, Mesipuu; rahvakaasistujad Bartels, Sild; tuntud sportlased Kalk, Ubina, Lattik; head isetegevuslased Kiili, Sild jt. Kõiki ei jõua nimetada, aga need oleksid ikka tõelised aktivistid.

Üht-teist on ju tehtud, aga püsima jääb mõte: niikaua kui tegijateks on 30 inimest, ei saa me öelda, et meil on hea kollektiiv. Kollektiivi puudumine ongi meie põhimure. Ei piisa üksnes sellest, kui osa räägib «meie oleme, meie teeme, meil on võimeid jne.» Needsamad «meie» aga ei tunne sugugi muret, et peale nende on kursusel veel palju üliõpilasi, kes lihtsalt käivad loengul, õpivad nii palju, et eksamil «läbi saavad». «Meie» aga käime, ninad püsti, ähvardame võibolla lõhkeda eneseuhkusest, kuigi meil selleks mingit põhjust pole.

Kokkuvõtteks: kollektiiv tugevamaks! Teha on veel palju, kui me tahame saada tõelisteks juristideks!

K. LUMI,
Õigusteaduskonna II kursuse üliõpilane

JAAN KÄRNERI viimselt teekonnalt

Pühapäeval saadeti viimsele teekonnale Eesti NSV teeneline kirjanik Jaan Kärner. Paljud tartlased olid tulnud matusetalitusele ülikooli aulasse, pärgadega olid Tallinnast saabunud vabariigi paljude kultuuriasutuste esindajad. Ülikooli kollektiivi poolt ütles aulas eesti kirjanduse kateedri juhataja Karl Taev lahkunud kirjanikule viimsed hüvastijätusõnad. Leinarongkäigus sammuti läbi linna, seejärel algas sõit autodel Elva poole, kus Jaan Kärner oli enne sõda kaua elanud ja kust ta oli ammutanud materjali nii luule kui ka proosateoste jaoks. Liigutav oli pilt Nõos, kus kohaliku kooli õpilased moodustasid teeservadel pika spaleeri. Ka Elvas olid sajad linnaelanikud tulnud vastu võtma oma kodunurga laulikut. Veelgi suuremana kui Tartus siirdus rongkäik läbi Elva, läks mööda Jaan Kärneri tänavat, läbi männimetsa, lauliku viimsele puhkepaigale.

Ülikooli poolt asetasid pärja sm-d K. Taev ja J. Käosaar. *Ü. VOOGLAIDI fotod*

TEADUSLIKES RINGIDES

Kaitske kaunist loodust!

Umbes kuu aega tagasi rajati ülikoolis uus ring — looduskaitsering. Esmaspäeval, 7. aprillil toimus noore ringi esimene töökoosolek. Osavõtjaid oli üle 40 üliõpilase. Koosoleku avas ringi juhatuse esimees L. Jaanson, andes sõna sm. Kumarile, kes tutvustas meid looduskaitse küsimustega Saksa Demokraatlikus Vabariigis. Ettekanne oli huvitav ja sm. Kumaril tuli vastata veel looduskaitseentusiastide arvukaile küsimustele (kuidas on korraldatud looduskaitse Saksa ülikoolides, mida pakuvad sealsed arvukad looduskaitsenäitused jne.). Tulevast zootehnikut Kalev Pildi huvitas, missugused võimalused on antud jahispordihuvilistele Saksa Demokraatlikus Vabariigis.

Teise ettekandega «Miks me kaitseme loodust?» esines sm. Eilart. Ta andis ülevaate looduskaitse arengust ja tähtsusest meie maal. Tema sõnadest selgus, et looduskaitsel on tänapäeval mitte üksnes majanduslik (metsa-, liiva-, kalavarude kaitse), vaid ka kultuuriline, pedagoogiline ja teaduslik tähtsus. Sm. Eilarti ettekandest jäi mulje, et teema oli talle tõesti südamelähedane. Kahtlemata pani ta nii mõnegi loodusesõbra mõtlema, kui palju siis tema on ära teinud meie kodumaa kauni looduse kaitseks. Sm. Eilartile esitatud küsimustest selgus, et meie noori erutab Eesti metsade saatus (sm. Naaberi sõnavõtud).

Koosoleku lõpul loeti ette ringi edasine tööplaan. Ees ootavad huvitavad üritused: ekskursioon Tähtvere metsa ja J. Sütiste kodukohta (4. mail), tutvumine Tartu looduskaitse objektidega ja Aruküla koobastega (12.—15. mail), aktiivne osavõtt looduskaitse päevast 11. mail 1958. a.

Ringi järgmine töökoosolek toimub 21. aprillil 1958. a. algusega kell 19 Vanemuise tn. 46. Ettekandega «Mis on Eestis looduskaitse all?» esineb sm. J. Eilart.

Seltsimehed üliõpilased, mõtelge järele, kas ka teie ei astuks looduskaitseringi liikmeks!

R. ENNUSE

Hästi õnnestunud üritus

Saksa keele ringi ürituste raames toimus laupäeval, 5. aprillil auditooriumis nr. 49 Kipphardt'i 3-vaatuselise komöödia I vaatuse ettekanne.

Selle kaasaega käsitleva komöödia sündmustik toimub ühes Saksa DV linnateatri direktori kabinetis. On kuulutatud välja näidendite võistlus. Paljude saabunud näidendite hulgas on ainult üks, mis vääriks tähelepanu. Teatri direktori juurde ilmuvad järjekorras autorid. Nende igaühe palavaks sooviks on näha oma tükki laval. Autorite hulgas on palju algajaid kirjanikke. Vastavalt soole, eale, elukutsele ning temperamendile käituvad nad direktori juures väga mitmesuguselt. Lõpuks ilmub ka autor, kelle tükk on enam-vähem kõlbulik — see on lukksepp Raban. Kuid õnnetute asjaolude kokkusattumise tõttu visatakse Raban kabinetist koos ta manuskriptiga välja. Kui eksitus selgub, sööstab direktor täis meeleheidet Rabani otsinguile.

Meeldejäävamad osatäitjad olid E. Oinus teatri direktorina ning N. Haljas pensionär Eisengrünina. Etendust, mis vältas ca üks tund, katkestati aplausiga.

Saksa keele ring loodab oma näidendiga esineda ka väljaspool ülikoolilinna.

J. SOONVALD

Tehke järele!

Ei tea, kes oli Tallinnasse sõidu algataja. Mõte sellest tekkis kursusel nagu iseenesest. Kursusevanem Vilma Noormets ja Elvi Leuska võtsid asjal kohe «sarvist kinni», sest sõita on lihtne, aga sõidu organiseerimine on küllalt energiat nõudev töö. Ega pole kerge saada ülikooli bussi, aga Vilma korraldas asja nii, et 6. aprilli hommikul kell pool kuus viis see buss meid Tallinna poole.

Sõit läks äpardusteta ning hea tuju ja lõbusa laulu saatel. Tallinnas ootas meid aga väike pettumus. Nimelt oli meil kavas vaadata «Estonias» operette «Bajadeer» ja «Hoffmanni lood». Piletite eest muretsemise oli juba varem enda peale võtnud Aino Urus, nii et need olid olemas. Selgus aga, et etendused on ära muudetud. Vaatasime siis ungari kaasaegset operetti «Kusagil lõunas» — ja ei olnudki enam nii pettunud. Ka selle lavastuse pärast tasus Tallinnasse sõita.

Õhtul vaatas osa meist Draamateatris Egon Ranneti uut näidendit «Kadunud poeg». Nagu kinnitas Rita, olnud see väga sügava sisuga.

Teine osa tutvus Tallinnaga. Mitut uudishimulikku viis tee ka Vabariikliku Parteikooli hoone poole, kus toimus loteriipiletite loosimine. Õnnelikke võitjaid meie hulgas siiski ei leidunud.

Väsinutena, kuid rahul olles sisukalt veedetud päevaga jõudsime esmaspäeva hommikul kell 4 tagasi.

Sellega on meie kursusel seljataga juba teine ühiskülastus Tallinna teatreisse. II kursusel käisime vaatamas balletti «Luikede järv». Tuleval aastal loodame jällegi sõita.

HELMI KUNINGAS,
farmaatsiaosakonna IV kursuse üliõpilane

Konsultatsioonid muusikast

TRÜ muukika-pedagoogiline kursus ja muusikakabinet korraldavad üliõpilastele muusikalisi konsultatsioone, kus õppejõududeks on: Rudolf Jõks (vokaaltehnika), Ingrid Raudsepp (klaver), Aadu Regi (instrumentide käsitlus, heliteoste tõlgendus, orkestri tundmine), Aare Allikvee (kompositsioon), Vaike Klaar (klaverisaated), Hans Trass (soololaul), Mall Heinmaa (soololaul), Richard Ritsing (kompositsioon, koor, interpretatsioon jne.).

Igal kolmapäeval toimuvad ühislaulmise tunnid üliõpilastele aulas või aud. 49. Peale selle korraldatakse muusikalisi ühiskülastusi ja kohtumisi muusikategelastega.

Ligemaid andmeid saab muusikakabineti juhatajalt R. Ritsingult.

Kahest olümpiaadiõhtust

Järjekordne Tartu Riikliku Ülikooli isetegevuse olümpiaad algas 28. märtsil. Arvestades möödunud aastate kogemusi otsustas TRÜ klubi olümpiaadi läbi viia teaduskondade kaupa. Iga teaduskond sisustab ühe õhtu ning parimate lõppkontsert toimub 1. mail k. a. ülikooli aulas.

Olümpiaadi avas Matemaatika-Loodusteaduskond ja 3. aprillil demonstreeris oma võimeid Ajaloo-Keeleteaduskond. Neist kahest õhtust tahaks teha väikese kokkuvõtte.

Õhtute organisatoorse külje üle võiks õigustatult nuriseda. Traditsiooniks on saanud alguse hilinemine ca poole tunni võrra, koostatud kavast ei peetud kinni, numbrite järjekorrastamisel oleks võidud rohkem mõtelda, esines asjatut venitamist. Pisut parem oli Ajaloo-Keeleteaduskonna õhtu.

Suurema osa eeskavast võtsid enda alla vokalistid ja sõnakunstnikud, kelle kohta ei saa aga öelda palju head. Ükski esinenud kuuest vokaalansamblist pole võimeline vabariiklikul konkursil ülikooli väärikalt esindama. Vead on tavalised: ebapuhtus ja ebatäpsus (geoloogia-osakonna meeskvartett, geograafia-osakonna naisansambel) ja häälelise materjali puudulikkus (lääne filoloogia II kursuse naisansambel). Meeldivaima mulje jättis matemaatikaosakonna I kursuse naistrio.

Professionaalse taseme künnisele on jõudnud füüsikaosakonna õppejõud Olev Saks. Kui Tosti «Marchiare» ebaõnnestus, siis Leoncavallo «Väike Pierrot» oli väga hea. Meeldiv hääl on II kursuse vene filoloogil Marta Peikolaisel. Kui alles möödunud aastal oli meil probleemiks vene õppekeelega osakondades õppivate üliõpilaste kaasatõmbamine isetegevusse, siis on Ajaloo-Keeleteaduskond sellest raskusest üle saanud: vene filoloogid täitsid teaduskonna õhtul poole eeskavast. Õhtu üheks paremaks numbriks oli Merikanto «Valss lento» vokaalduet (M. Peikolainen, U. Krull, mõlemad vene filoloogia II kursuselt) esituses. Ülejäänud vokaalsolistid jäid tunduvalt nõrgemaks.

Deklamaatoreid oli, nagu ikka, kõige arvukamalt (Matemaatika-Loodusteaduskonnast 3 ja Ajaloo-Keeleteaduskonnast 5). Juba tuntud sõnakunstnik Jaan Saul (füüsikaosakonna II kursuselt) esines seekord alla oma võimete. Kui K. Tambergi «Kaks suhtumist» hinnati žürii poolt väga heaks, siis sama autori «Miks tahaksin olla välgu kinnipüüdja» ei pääsenud mõjule. Südamliku siirusega esitas vene filoloogia IV kursuse üliõpilane Tamara Vesselkova katkendi Fadejevi romaanist «Noor Kaardivägi». Häid võimeid näitas ka Maret Kalda (vene filoloogia osakonna II kursus) J. Kaidla luuletusega «Kutsumata». V. Beekmanit lugedes lange saksofoni häälestus polnud päris puhas (Delila aaria ooperist «Simson ja Delila»), kuigi mängija valdab tehnikat korralikult (Rimski-Korsakovi «Kimalase lend»). Klaverimängijaid oli kaks: Malle Laar lääne filoloogia I kursuselt ja Viktor Joakimov ajaloo-osakonna IV kursuselt. Esimese esinemine ei pakkunud palju, teine aga patustas harmoonia reeglite vastu ja esitas rohkem n. ö. meeleolumuusikat (popurrii Y. Montand'i lauludest) kui kontsertmuusikat.

Võimlejate tase oli ühtlane ja hea.

Meeldiva üllatuse valmistas Ajaloo-Keeleteaduskond, tuues oma jõududega lavale katkendi Simukovi näidendist «Tütarlapsed-kaunitarid».

Mõlemad õhtud olid sisustatud vahepaladega. Matemaatika-Loodusteaduskonna konferansjeede Pirruse ja Nurme esinemine oli hea just sellepärast, et kõik vahenumbrid olid aktuaalsed ja originaalsed, kritiseerides ülikooli elus esinevaid puudusi. Nõrgem oli Ajaloo-Keeleteaduskonna konferanss (R. Reiljan, T. Moora ja H. Lupp). Ei ole halb, kui kasutatakse tuntud meistrite repertuaari, kuid halb on see, kui püütakse suurusi peensusteni jäljendada. See torkas silma ka teiste esinejate juures (Rašid Beibutov ja M. Peikolainen, Imbi Valgemäe ja S. Evert).

Teine valus puudus, mis tuli ilmsiks möödunud õhtutel, on meie üliõpilaste puudulik maitse, ja seda eriti ansamblite osas. Kas tõesti leiavad esinejad kunstilist naudingut ainult «Bella, bella donnas», kauboilaulus «Mul onn mägedes on» (oli kahe ansambli repertuaaris), «Bonjour Katrinis», juba ammu ära leierdatud «Kahes krossis»? Oleks tahtnud näha üliõpilasesinejate repertuaaris rohkem originaalsust, maitsekust, kuid selle asemel mindi kergema vastupanu teed, kasutades laule suurmeistrite repertuaarist ilma erilise omapoolse lahtimõtestamiseta.

On hea, et õhtutel oli palju esinejaid nooremateltkursustelt, kuid on kurb, et vanemate kursuste esindajaid võib ühe käe näppudel üles lugeda (kummastki teaduskonnast kaks). Millega seletada fakti, et Matemaatika-Loodusteaduskonna õhtu kavalehel olnud 16 numbrist jäi ära 8? Tuleb hellitada lootust, et järgmistel õhtutel on need vead suuremal või väiksemal määral likvideeritud.

A. KIM

Tartu Riiklik Ülikool 3

Edasise tõusu eest põllumajanduses

Hiljuti toimunud TRÜ ajaloo-osakonna parteigrupi lahtine koosolek oli omapärane: ettekandega esines ajaloolaste šeflusaluse M. Härma nimelise kolhoosi esimees sm. E. Korts. Ja peab ütlema, et neid sõnu meie ühe kolhoosi edusammudest ja veel avaramatest arenguperspektiividest oleks kasulik kuulata olnud nii mõnelgi, kes veel läheneb kolhooside hindamisele habemega faktidega või siis üldsõnalise virisemisega.

«M. Härma nimeline kolhoos,» märkis sm. Korts oma ettekandes, «on saavutanud viimase 3—4 aasta jooksul märkimisväärseid tulemusi: on suurenenud kolhoosi sissetulekud, järelikult aga ka kolhoosi liikmete omad. Kui 1955. a. moodustas kolhoosi kogu tulu 920 000 rbl., siis võidi 1957/58. majandusaastal ainuüksi normipäevade alusel välja maksta 1,3 miljonit rubla. Kas ei ole see rõõmustav saavutus, et 1957. a. said selle kolhoosi liikmed normipäeva tasuna 7 rubla rahas ja mitmesuguseid põllumajandussaadusi? 1958. aastal aga kasvab rahaline tasu normipäeva kohta 10 rublani (+2,5 kg vilja, 1 kg heinu, kartuleid jm.). Kolhoosis on sisse viidud igakuine avansseerimine. Ja lõpuks — mitte juhuslik ei ole seegi, et 1958. a. ehitavad 13 kolhoosiperet endale uusi elumaju, samuti see, et viimase paari aasta jooksul on esitatud kümneid avaldusi M. Härma nimelisse kolhoosi astumiseks».

Suurema osa oma ettekandest šeffidele pühendas sm. Korts neile pöördelise tähtsusega küsimustele, millest sõltub meie sotsialistliku põllumajanduse edasine kiire areng — MTJ-de reorganiseerimise ning kolhoosikorra edasiarendamise küsimustele.

Kas saab olla kahtlust selles, et NLKP Keskkomitee poolt kavandatud ja elluviidavad järjekordsed sammud põllumajanduse alal, kõigepealt masinate müük otse kolhoosidele ja seoses sellega MTJ-de reorganiseerimine, on ülimal määral vajalikud ja õigeaegsed? Loomulikult mitte. Seda mõistes toetas ka M. Härma nimelise kolhoosi kollektiiv palavalt partei järjekordset sammu. Tegelikult oli kolhoosil juba eelmisel aastal muretsetud 4 traktorit ja 7 veoautot. Nende otstarbeka kasutamise väga head kogemused ja majanduslik kasulikkus õhutasid kolhoosi tõstma majandi oma traktorite arvu tänavu 9-le.

Sm. Korts esitas mitmeid pretensioone ka põllumajandusliku kaadri sepikojale — EPA-le. Nii arvas ta, et tulevane põllumajanduse spetsialist peaks sisseastumisel koos küpsustunnistusega esitama ka kolhoosi juhatuse soovitüse EPA-sse astumiseks, sest esineb juhtumeid, mil lõpetaja keeldub suunamisel vastu võtmast töökohta kolhoosi, sest ta pole tuttav eluga maal.

Lõpuks avaldas sm. Korts kolhoosipere nimel veendumust, et TRÜ ajaloolased ei unusta ka edaspidi oma šefikohustusi. Ja on kindel, et ajaloo-osakonna ühiskondlikud organisatsioonid, üliõpilased ja õppejõud leiavad edaspidi rohkem võimalusi šeflussidemete tugevdamiseks selle tubli kollektiiviga.

F. KINKAR

Ülikooli õppejõud vestlemas sm. Kortsuga. Ü. VOOGLAIDI foto

Individuaal-aiamaa soovijatele

Ülikooli töötajate poolt on korduvalt räägitud töötajate individuaal-aiamaaga varustamise vajadusest. Küsimuse lahendamiseks õnnestus ametiühingukomiteel saavutada põhimõtteline nõusolek Lenini-nimelise kolhoosiga umbes 3 ha suuruse maatüki eraldamiseks otse linna piiril.

Ametiühingukomitee pöördus teaduskondade büroode poole, et selgitataks, kes meie töötajatest soovivad kasutada individuaal-aiamaad. Kahjuks on senine avalduste laekumine aeglane. On viimane aeg, et asjasthuvitatud esitaksid oma avaldused ametiühingukomiteele.

Selguse mõttes tuleb lisada, et aiamaad jagatakse töötajatele pikemaajaliseks (tähtajata) kasutamiseks. Kasutamise õigus lõpeb aga töölt lahkumisega. Peale selle võidakse antud aiamaa ära võtta, kui kasutaja rikub jämedalt agrotehnilisi nõudeid või maad faktiliselt ei kasuta. Maa kasutajal on õigus temale antud aiamaale rajada viljapuuaeda ja ehitada isegi kindla projekti kohaselt väikest (10—20 m²) kerges stiilis suvimajakest, mis võib olla varustatud ainult pliidiga.

Meil on terve rida töötajaid, kes igal aastal on kasutanud nn. kartulimaad, kuid soodsate võimaluste puudumisel on maatükid igal aastal olnud isé kohas, mis on olnud ebaotstarbekas. Püsiva aiamaa saamisel on kasutajal võimalik seda harida ja väetada kõigi nõuete kohaselt, mis tagab omakorda kahtlematult parema saagikuse ning vähendab harimise ja väetamisega seoses olevaid kulusid.

Ü. SAAG,
ametiühingukomitee elamu-heaolu komisjoni esimees

TEADMISEKS KOHVIK-KLUBI KÜLASTAJATELE

Kohvik-klubi korraldab 23. aprillil külastajate konverentsi. Selle läbiviimise paremaks organiseerimiseks palub kohvik-klubi nõukogu külastajaid vastata järgmistele küsimustele:

1. **Missuguseid vigu on teenindamises?**
2. **Mida tahetakse näha menüüs?**
3. **Kas rahuldab uus laudade reserveerimise kord?**
4. **Mida arvatakse laulmisest kohvikus?**
5. **Kuidas meeldivad kohviku orkester ja selle repertuaar?**
6. **Missugused üritused meeldisid ja missuguseid soovitakse edaspidi näha?**

Vastused küsimustele ja muud ettepanekud palume lasta kohvik-klubi kirjakasti hiljemalt 18. aprilliks 1958. a.

Kohvik-klubi nõukogu

VASTUSEKS KRIITIKALE

Vastuseks ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» artiklile «Loe läbi otsast lõpuni» 28. märtsist 1958. a. teatab kohvik-klubi nõukogu, et kriitika on õige. Olukorra parandamiseks on käesolevast nädalast alates kehtestatud järgmine laudade reserveerimise kord:

1) reserveeritakse ainult ⅓ laudu;

2) reserveerimine toimub nimeliselt alates kella 20-st töötõendi, üliõpilaspileti või kutse ettenäitamisel kohviku juhataja sm. T. Altpere või tema äraolekul puhvetipidaja juures;

3) kui laua reserveerimise ajast on möödunud 15 minutit, on laud vaba.

EPIGRAMME

R. JÄRLIK

TIIGI TN. ÜHISELAMU KLUBI

Siin raadio saatel kell kaks algab «tinna»,
kuigi ammu aeg oleks magama minna.
Rohkem üritusi ei toimu.
Mispärast? — Kellelgi ei ole aimu.
Keegi ei nurise, töö tundub tubli —
nime poolest on ikkagi klubi!

«AMEERIKA» AVASTAMINE

Ajalugu ta aastat viis
õppis, omandas, uuris — ja siis
värske lõpetaja
määrati keskkooli õpetajaks.
Diplomand tummaks jäi nagu kala,
leidis — see polegi tema ala.

Spiraalmõistatuse lahendus

1.—3. Moskva. 2.—4. Van. 2.—8. Vancouver. 5.—6. Co. 7.—9. Vernõi. 9.—12. Õisu. 11.—14. Sukarno. 13.—14. Arno. 13-a.—16. Norra. 15.—17. Raba. 16-a.—19. Baraba. 18.—20. Rabat. 19.—22. Atlas. 21.—24. Assam. 23.—26. Sambesi. 25.—28. Siinai. 27.—30. Nailon. 29.—32. London. 31.—32. Don. 31-a.—34. Ontario. 33.—35. Rion. 34.—36. Onon. 35.—38. Nonni. 37.—40. Nikopol. 39.—41. Pola. 40.—42. Laba. 41.—44. Abakan. 43.—46. Andorra. 45.—48. Rakvere. 47.—50. Rein. 49.—52. Indus. 51.—54. Ussuuri. 53.—56. Rila. 55.—58. Laeva. 57.—59. Vah.

TEODOR STIPIPÄEVAL ehk ILLUSTRATSIOONE TUNTUD LAULUDELE

Koerapolka *Varjuna saadan ma sind . . .* *Mets mühiseb . . .*

Viimased uudised Lapimaalt

Finiš Murmanski lähistel. *J. Remmeli foto*

Käesoleval nädalal jõudis Koola poolsaarelt tagasi geograafiaosakonna III kursuse üliõpilane Jaan Remmel. Hibini ja Lovozero tundrutel tegi ta kaasa matkaspordi kõige tõsisemat liiki katsumuse, III raskuskategooria suusamatka, mille finiš oli Põhjamängudel Murmanskis. Nagu ikka sellisel puhul, tõi ta kaasa rohkesti muljeid võitlusest loodus- (ja ka «teist liiki») jõududega, ohtrasti pildimaterjali ja muu hulgas ka — väikese «laplase» (!) (kahjuks siiski mitte elusa).

Kõik, kes tunnevad huvi, kuulevad sellest matkast lähemalt esmaspäeval , 14. aprillil peahoones, aud. nr. 5.

A. RAIK

Kehakultuur ja sport

VARJUSURMA on vajunud male-elu ülikoolis

Võib-olla vaieldakse mulle vastu. Ülikoolis õpivad ju sellised vabariigi maletajaskonna paremiku hulka kuuluvad maletajad, nagu meistrikandidaadid Udo Tarve ja Rein Etruk. Hiljuti I järgu normatiivid täitnud Ene Soovik õpib Arsiteaduskonna I kursusel (pole ülearune märkida, et I järgu naismaletajaid ENSV-s võib üles lugeda ühe käe sõrmedel). Praegu toimuvad ülikooli esivõistlused.

Kuid asi ei seisne ju paaris-kolmes maletajas ja kord aastas toimuvates võistlustes.

Vestluses malesektsiooni presiidiumi esimehe Enn Pirrusega avanes olukorrast väga kurb pilt. Ülikooli maletajate käsutuses on 4 malekella ja 6 komplekti malendeid (!?!). Selge, et niisugusel juhul on väga raske läbi viia massilisemaid üritusi või paralleelselt toimuvaid turniire.

Üldse on male spordiala, millele ülikooli spordiklubi ei osuta mingisugust tähelepanu. Kui paljudel teistel spordialadel (suusatamine, korvpall jt.) organiseeritakse pidevalt nii ülikoolisiseseid kui ka väljaspool ülikooli toimuvaid võistlusi, siis male alal ei tehta midagi.

Miks ei või korraldada võistlusi teiste ENSV kõrgemate õppeasutustega, aga ka näiteks Riia ülikooliga? Viimases õpib teatavasti NSVL 2-kordne maletšempion Mihhail Thal ja on vaevalt usutav, et sealne spordiklubi malesse nii üleõla suhtub nagu meil.

Kuid mis rääkida sellistest suurematest võistlustest, kui pole korraldatud ülikoolisiseseidki. Piirduda ainult ülikooli esivõistlustega ja mõne välkturniiriga on ju häbematult vähe. Süüdistada ei saa ka ainult ülikooli spordiklubi. Sm. Pirrus püüab liiga palju üksinda ära teha. See on aga raske. Pealegi õpib ta geoloogiaosakonnas, mille semestrid on lühemad. Enn Pirrus võtab aktiivselt osa geoloogiaringi tööst. Hiljuti toimunud Matemaatika-Loodusteaduskonna olümpiaadil esines ta tubli isetegevuslasena. Loomulikult on aega vähe. Kuid sm. Pirrus peaks enda ümber koondama suurema malehuviliste aktiivi. Oleks vaja võistlusi nii kursustel kui ka teaduskondade vahel.

Päris vaeslapse ossa on jäetud ülikooli naismaletajad. ENSV naiste maleesivõistlustel on alati olnud mängijaid ka Tartu Riiklikust Ülikoolist, kuid mingisugust treeningturniiri pole ülikooli poolt korraldatud.

Tundub, et ülikooli male-elu ei parane enne, kui ülikooli spordiklubi lõpetab oma üleoleva suhtumise malesse. See suhtumine on seda arusaamatum, et Nõukogude Liidus on male üks populaarsemaid spordialasid.

M. KUNINGAS

KARIKAVÕISTLUSED LASKMISES

Äsja lõppesid nädal aega kestnud teaduskondadevahelised karikavõistlused laskmises.

Püstolilaskmises tuli võitjaks Arstiteaduskonna võistkond 417 silmaga. Teiseks ja kolmandaks jäid Matemaatika-Loodusteaduskonna ja Ajaloo-Keeleteaduskonna laskurid vastavalt 409 ja 398 silmaga.

Ka harjutuses 3×10 standard noortevõistkondadele tuli esimeseks Arstiteaduskond 1055 silmaga, jättes teiseks Ajaloo-Keeleteaduskonna 1016 ja kolmandaks Matemaatika-Loodusteaduskonna 1007 silmaga.

Teaduskondade esindusvõistkondadest tuli jällegi esikohale Arstiteaduskond 1249 silmaga. Teiseks jäi Ajaloo-Keeleteaduskond 1219 ja kolmandaks Õigusteaduskond 1111 silmaga.

Üld- ja karikavõitjaks tuli seega täiseduga esinenud Arstiteaduskond 3 miinuspunktiga. Teise koha saavutas 7 miinuspunktiga Ajaloo-Keeleteaduskond ja kolmandaks jäi Matemaatika-Loodusteaduskond 9 miinuspunktiga.

Individuaalselt tuli meestest püstolilaskmises esikohale meistersportlane E. Ora Ajaloo-Keeleteaduskonnast 96 silmaga. Naistest osutus parimaks meistersportlane T. Raba Arstiteaduskonnast, kes saavutas 83 silma.

Noorlaskureist tuli meestest esimeseks M. Potašenkov Arstiteaduskonnast 226 ja naistest S. Mundi Ajaloo-Keeleteaduskonnast 235 silmaga.

Esimeses grupis võitis meestest esikoha R. Dembovski Õigusteaduskonnast 259 silmaga ja naistest T. Raba võistluste parima tulemusega — 262 silmaga.

Lamades laskis R. Dembovski 98, põlvelt E. Ora 91 ja püsti E. Marandi Ajaloo-Keeleteaduskonnast 81 silma. Naistest laskis E. Rebane Ajaloo-Keeleteaduskonnast lamades 93, A. Tihhonova Arstiteaduskonnast põlvelt 87 ja T. Raba püsti 84 silma.

Individuaalkarikad parimale mees- ja naislaskurile võitsid endale R. Dembovski ja T. Raba.

H. KREEN

ÕIENDUS

Meie ajalehe eelmises numbris ilmunud artiklisse «Eugen Ora ületas ametliku maailmarekordi!» on küsitleja arusaamatuse tõttu sattunud eksitav viga. Küsimuse «Mida kujutab endast kiirlaskmine siluettidele väikekaliibrilisest püstolist 30+30 lasku 25 m distantsil?» vastuse viimane lause lugeda: «Kahe esimese viielasulise seeria sooritamiseks on aega à 8 sek., kahe teise jaoks à 6 sek. ja kahe viimase jaoks à 4 sek.»

Toimetaja A. RAUD

MB 02349 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 1468

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 13 (366) Reedel, 18. aprillil 1958. a. XI aastakäik

Aruanne tehtud tööst

Toimuvast ÜTÜ teaduslikust konverentsist on põhiline osa juba möödas. Kogu konverents on aruandeks ÜTÜ aastate jooksul tehtud tööst. Kümne aasta jooksul on Üliõpilaste Teaduslik Ühing teinud ära suure töö üliõpilaste organiseerimisel teaduslikule uurimistööle. On kasvanud nii ringide kui ka ringi liikmete arv. Paranenud on tunduvalt ka teaduslike tööde kvaliteet.

Kuid siiski ei ole veel kõik korras üliõpilaste teadusliku uurimistööga, ikkagi esineb veel kampaanialikkust, kõik liikmed ei võta aktiivselt osa ringide tööst jne.

Aastate jooksul oleme püüdnud vältida kampaanialikkust ning formalismi, mida on esinenud ka konverentside puhul. Püüti ajada taga suuri arve, mistõttu aga kannatas tööde arutamise tase. Käesolevaks konverentsiks ei seadnud ÜTÜ nõukogu oma eesmärgiks ületada eelmistel konverentsidel ettekantud tööde arvu, vaid püüdis tõsta konverentsitööde sisulist taset läbimõeldud valiku teel.

Kuid see samm ei õnnestunud täielikult. Et sügisel ÜTÜ ringid alustasid tööd suhteliselt hilja, venis ka paljude konverentsiks ettenähtud tööde valmimine. Osa neid ei valminud õigeks ajaks, mistõttu tihedat valikut sisuliselt ei toimunudki.

Möödunud aasta vigadest tuleb ÜTÜ nõukogu arvates teha järgmised järeldused:

ÜTÜ osakonnanõukogud tuleb valida juba kevadel. Koos vana nõukoguga saavad siis uute nõukogude liikmed töösse juba «sisse elada» ning sügisel kohe täie hooga tööle asuda. Eriti on see vajalik seepärast, et mitmed osakonnanõukogu esimehed on viimase kursuse üliõpilased.

Ringide temaatilised plaanid tuleb välja töötada siiski põhiliselt kevadel. Möödunud aastal jäi see töö sügiseks ning venis seetõttu kuni detsembrini. Selline olukord loomulikult kahjustas ka ringide tööd. Kuigi kevadel koostatud temaatilistesse plaanidesse tuleb sügisel teha täiendusi ja parandusi, on see siiski parem kui kogu plaani koostamine sügisel.

Suureks puuduseks käesoleval konverentsil on ka asjaolu, et hilinesid programmid ja teesid. Kui teeside puhul on see veel andestatav (seda tehti esmakordselt ning seetõttu puudusid kogemused), siis programmide hilinemine on suureks puuduseks ÜTÜ nõukogu töös. Kuigi programme hakati koostama varem kui kunagi enne, esines neis siiski nii palju vigu, et nende parandamine võttis väga palju aega trükikojas. Eriti palju vigu oli just venekeelses osas.

Loodame, et konverentsi lõpul analüüsivad osakonnad põhjalikult tehtud tööd, viivad edukalt läbi aruande- ja valimiskoosolekud. Samuti loodame, et lõpp-plenaaristungist on üliõpilaste osavõtt rohkearvulisem, kui see oli avaplenaaristungil.

V. KRINAL,
ÜTÜ nõukogu esimees

Külalised saabusid. Ü. VOOGLAIDI foto

«Kas esimest korda Tartus?»

Esimene grupp külalisi ÜTÜ järjekordsele teaduslikule konverentsile jõudis pärale teisipäeval kell 12.55. Saabujateks osutusid viis eluröömsat üliõpilast Moskva Riiklikust Ülikoolist: üks majandusteaduskonnna üliõpilane, 2 juristi ja 2 bioloogi. Muide, Moskva noored juristid olid seekord mõlemad naissoo esindajad ...

Kui vastuvõtjad olid öelnud südamliku «Tere tulemast!» ja esimene kohmetus möödunud, hakkas ka jutt minema ladusamaks.

Tunneme huvi, kas külalised on esimest korda Tartus.

«Oo ei, olin siin 1956. aasta suvel,» sõnab üks bioloogidest.

«Kas üliõpilaslaulupeol?»

«Kahjuks ei. Peab aga ütlema, et suvel on Tartu suurepärane.» Sellega nõustuvad kohe ka esmakordselt saabujad. Küllap visi viisakusest.

Edasi läheb jutt muidugi konverentsile — millal algab, kaua kestab, palju on osavõtjaid, kust tulevad külalised jne.

Möödume parajasti Kastani tänava tütarlaste ühiselamust ja informeerime sellest oma meessoost kaaslasi, kes uudise igaks juhuks kõrva taha panevad. Kuna jutt on kord juba veerenud naissoole, siis tuntakse huvi, milline on meil mees- ja naisüliõpilaste suhe. Vastame ebaledes, et tütarlapsi on 68%. Arvatakse, et seda on palju. Enda õigustuseks viitame naiste ja meeste üheõiguslusele ning Põllumajanduse Akadeemiale ja Polütehnilisele Instituudile, kus meeste käes olevat suur enamus.

Pärime elu- ja õppimistingimuste kohta Moskvas.

«Loengud on vabatahtlikud?» on meie esimene küsimus.

Külalised raputavad seepeale pead: «Ei». Olevat ainult üksikuid üliõpilasi individuaalplaanidega. «Umbes nii nagu meil,» jõuame otsusele ja jätkame juttu suurema võrdsusetundega südames.

Internaadid on moskvalastel aga suurepärased. Kõigil saabunuil on reaalsena olemas meie üliõpilaste kauge unelm — omaette tuba elektri, gaasi ja keskküttega, vanni ning dušiga kahe üksiktoa peale. «Toad on ainult väikesed ja kole igav on üksinda elada,» arvavad meie uued tuttavad. Surume oma vaimustuse kulunud šablooni, et säärased toad loovad kõik tingimused viljakaks teaduslikuks tööks, mille peale külalised seletavad, et ka lõbustustest polevat puudu. Igal korrusel puhketuba televiisoriga (saated kahel programmil), igal õhtul kino, tihti kontserdid jne. Kuuleme veel, et Moskva ilmad olevat samasugused kui siin, et Gerard Philippe'i uus film «Tyl Uelenspiegel» polevat nii hea kui loodeti ja palju muud ...

Olemegi jõudnud Pälsoni tänava ühiselamusse. Valves olev tädi kehitab õlgu ja lausub, et kohti polevat. ÜTÜ konverents olevat üliõpilaste üritus, hoolitsegu üliõpilased ise ka oma külaliste eest. Teade iseenesest polnud üllatav, aga ikkagi võttis nõutuks külalislahkuse säärane demonstratsioon. Kohe aga selgubki, et konverents on tõepoolest üliõpilaste eneste üritus — jooksujalu saabub ühiselamu nõukogu liige ja vähema kui poole tunni jooksul on külalised paigutatud tubadesse.

Õiendame veel paar-kolm formaalsust, täidame ankeedi ja anname külalised üle Majandus- ja Õigusteaduskonna esindajatele, kes ka bioloogidest külalised oma hoole alla võtavad, kuna ühelgi TRÜ bioloogiaosakonna üliõpilasel polnud aega huvi tunda oma külaliste vastu. V. KALLASTE

Võiks parandada tööd selles suunas

Enamikul komsomoli kongressidel, konverentsidel ja aktiivi nõupidamistel jõutakse ühe küsimuse juurde: komsomolitöö tuleb muuta huvitavamaks. Sellest ei tohi teha väära järeldust, nagu peaks kommunistlik noorsooühing tegelema ainult lõbusa ajaviite ja meelelahutusega. Komsomoli põhiülesandeks on olnud ja jääb noorsoo kasvatamine igakülgselt tublideks ja teadlikeks noorteks. Lahutamatuks osaks selles on kahtlemata armastuse kasvatamine oma eriala vastu.

Paraku aga just siin ei ole kõik korras. Kui vaadelda komsomoligruppide tööplaane, siis on nad kõikides osakondades kogu ülikooli ulatuses peaaegu ühesugused, vaatamata sellele, et ülikoolis valmistatakse ette pedagooge, arste, juriste, majandusteadlasi jt. See aga muudab komsomolitöö tervikuna ebahuvitavaks, šabloniliseks, kroonulikuks. Seepärast peab esimeseks sammuks komsomolitöö huvitavamaks muutmisel olema teaduskonna või osakonna spetsiifika arvestamine ka komsomolitöös, kusjuures viimane peab kaasa aitama erialaste teadmiste tugevdamisele, tulevaseks elukutseks ettevalmistamisele. Kui komsomolikoosolek üldiste, trafaretsete küsimuste kõrval hakkab midagi lisaks andma ka erialale, kõidab see noori mitmekordselt rohkem kui praegu. Kahtlematult kaasneks sellega ka kommunistliku noorsooühingu liikmete arvu suurenemine ülikoolis.

Käesoleva aasta kevadel oli mul võimalus osa võtta noorte pedagoogide suunamisest ajaloo ja filoloogia erialal. Nii mõnegi tulevase õpetaja suhtes kerkis kahtlus, kas ta suudab edukalt toime tulla õpetajaülesannetega koolis. Raske on noorel õpetajal abistada komsomolitööd, kui ta ise sellest midagi ei tea. Veelgi teravam oli küsimus nende osas, kes lähevad seitsmeklassiliste koolide vanemate klasside õpetajateks. Seal tuleb neil paratamatult hakata tegelema pioneeritöö abistamise ja suunamisega. Praktikaaeg ja pedagoogika loengud kahtlematult ei suuda anda kõike vajalikku. Seda rohkem võiks siin lünki täita komsomoliorganisatsioon.

Selleks oleks vaja, et iga pedagooge ettevalmistava osakonna komsomoligrupp oleks lahutamatus kontaktis mõne kooli komsomoliorganisatsiooniga. Maksimaalselt tuleks pioneeritööle nendes koolides ja samuti pioneerilaagritesse suunata tulevasi pedagooge-üliõpilasi. Miks ei võiks komsomoligrupi lahtisel koosolekul mõne kino- või teatrikülastuse arutluse kõrval arutada ka seda, kas kooli pioneerikoondus oli huvitav, kas ta täitis oma kasvatusliku ülesande ja kuidas oleks võinud antud koondust paremini läbi viia.

Pedagoogide ettevalmistusega võib siduda ka teisi üritusi. Komsomoligrupi initsiatiivil korraldavad üliõpilased sageli kevadisi väljasõite. See on hea üritus. Kuid see üritus kujuneks tunduvalt sisukamaks, kui kommunistlik noorsooühing organiseeriks väljasõidul ka maastikumänge, nende juhtimist ja tutvustamist. See on võimalik eriti seetõttu, et meie ülikoolis töötab selline spetsialist maastikumängude alal nagu sm. Isop. Sellised väljasõidud toimuksid õppetöö eesmärgil ja neid oleks kergem finantseerida. Huvitav oleks ühtlasi ühendatud ka kasulikuga.

Need on ainult üksikud näited, kuidas muuta komsomolitöö huvitavamaks ja ka noorte spetsialistide-pedagoogide ettevalmistamise seisukohalt paratamatult vajalikuks lüliks. Sellel eesmärgil rõhutaski üks viimastest Ajaloo-Keeleteaduskonna õpetatud nõukogu koosolekutest, et komsomoligruppide tööplaanidega kursustel tutvutaks ka kateedrites, kusjuures kateedrite õppejõud teeksid vastavaid ettepanekuid just erialase ettevalmistuse ühendamise osas komsomoliorganisatsioonilise tööga. See on ainult esialgne katse. See töö vajaks aga tunduvalt rohkem suunamist ja juhtimist ülikooli komsomolikomitee poolt, seda enam, et selline töö ümberkorraldamine peaks olema võimalik kõikide erialade osas.

J. KALITS,
Ajaloo-Keeleteaduskonna prodekaan

Pilk suunatud kosmosesse

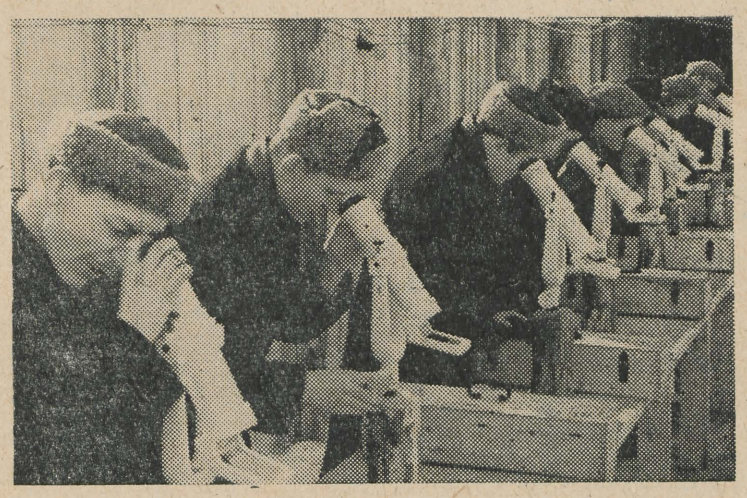

Pildil: füüsikaosakonna üliõpilased vaatlusjaamas.
E. SAKI foto

Tartu Riikliku Ülikooli juurde organiseeritud Maa kunstlike kaaslaste vaatlusjaam on edukalt töötanud juba üle poole aasta. Nõukogude Liidus organiseeritud 80 sama profiiliga jaama hulgas annab Tartu koos Moskva, Leningradi ja Riia ülikooli ning Pulkovo observatooriumi jaamadega kõige kvaliteetsemaid vaatlusandmeid. Tartu jaam kuulub ka nende vaatluspunktide hulka, kus toimuvad lunoidide fotograafilised vaatlused.

Vaatlusjaama edukas tegevus on olnud võimalik tänu vaatlust teostavate üliõpilaste hoolikale ja kohusetundlikule tööle ning jaama juhataja teoreetilise füüsika kateedri dotsendi kohustetäitja Ivar Piiri oskuslikule juhtimisele. Üliõpilastest paistavad kõige rohkem silma I kursuse matemaatikud R. Aimla, R. Hansar, E. Välimets ning füüsikaosakonna üliõpilased P. Einasto ja R. Koppel, keda NSVL Kõrgema Hariduse Ministeerium autasustas aukirjade ja rahaliste preemiatega. 31 vaatlusjaamas töötavale üliõpilasele anti III rahvusvahelise geofüüsika aasta mälestusmärgid.

Praegu on lunoidide vaatlustes väike vaheaeg, sest meil pole nähtav ükski lunoid. Vaatlustest vaba aega kasutatakse Nõukogude Liidu teisest lunoidist tehtud fotode läbitöötamiseks ja seniste töökogemuste uurimiseks, et tõsta edasist vaatluste kvaliteeti. Preemiana tehtud töö eest ja vaatlejate kvalifikatsiooni tõstmiseks kavatsetakse mais korraldada ekskursioon Leningradi, et vahetada kogemusi Pulkovo observatooriumi lunoidide vaatlusjaama töötajatega.

L. LUUD

Üliõpilased teaduslikul tööl

Heldur Palli (ajaloo-osakonna V kursuse üliõpilane) esines konverentsil tööga «Agraarsuhted Eestis XIII sajandi algul».

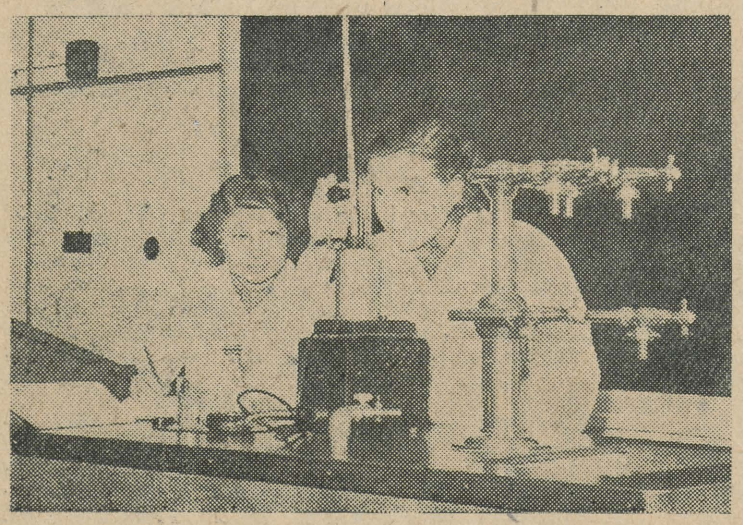

Farmaatsiaosakonna IV kursuse üliõpilased Urve Varol ja Valli Roomets määravad alkoholisisaldust farmatseutilistes preparaatides ruumpaisumise teel. Töö tulemusi kajastab nende konverentsitöö.

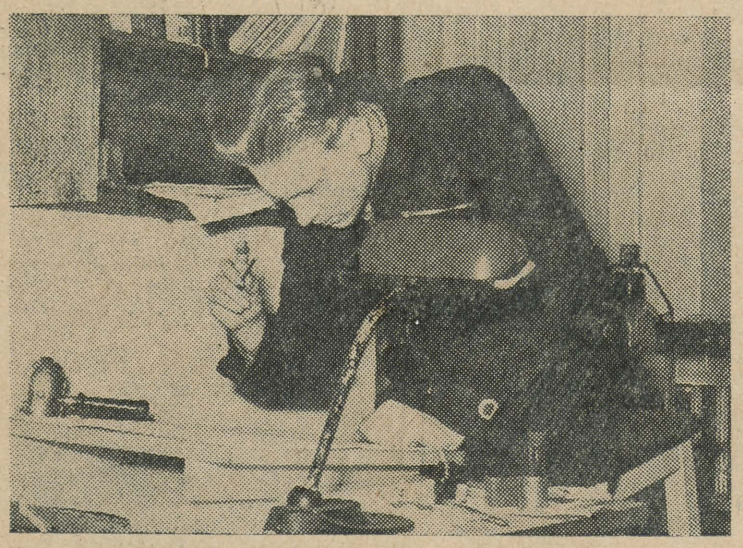

Füüsikaosakonna V kursuse üliõpilane Ergo Raukas esines konverentsil ettekandega «Automaatse fotoelektrilise registraatori projekt aspiratsiooni meetodil töötava atmosfääri ioonideloendaja juurde». Pildil: E. Raukas tööl füüsikalaboratooriumis.

Ü. VOOGLAIDI fotod

ÜLKNÜ 40. AASTAPÄEVA EEL

Kommunistlik noorsooühing, organiseeriv ja suunav jõud

Käesoleval aastal tähistab ÜLKNÜ oma 40. aastapäeva. Pilku tagasi heites võib uhkustundega öelda, et kommunistlik noorsooühing on olnud ja on ka tänapäeval kommunistliku partei truuks ja kindlaks abiliseks partei ja valitsuse otsuste elluviimisel sotsialismi ja kommunismi ülesehitamisel meie maal.

Astusin kommunistlike noorte ridadesse 1922. aastal. Sel ajal võis Nõukogude Liidu töötav rahvas asuda täies ulatuses teostama kommunistliku partei poolt kavandatud leninlikku sotsialismi ülesehitamise plaani.

Kommunistlike noorte organisatsioon, kuhu astusin, loodi 1920. aastal Petrogradis Eesti Töörahva Kommuuni Ülikoolis. See oli üks esimestest eesti kommunistlike noorte organisatsioonidest Nõukogude Liidus. Esialgu oli organisatsioonis ainult 22 liiget, kuid me teadsime, et tähtis koht kuulub uue ühiskonna ehitamisel noortele. Teadsime, et noorte organiseerimine, suunamine ja kasvatamine kommunismi vaimus on kommunistliku noorsooühingu ülesanne. Vastava töö tulemusena kasvas liikmete arv kiiresti ja 1922. aastal oli organisatsioonis juba 103 liiget, kusjuures 22 kommunistlikku noort olid vastu võetud kommunistlikku parteisse.

Mida me tegime? Komsomoli-algorganisatsiooni büroo seadis oma ülesandeks abistada kommunistlikke noori ja noori õppeedukuse tõstmise ja elu-olustikulis-te küsimuste lahendamisel. Kõige tähtsamaks töölõiguks oli poliitharidusliku ja kommunistliku kasvatustöö teostamine.

Korraldasime plaani kohaselt koosolekuid, kus kuulasime ettekandeid rahvusvahelise olukorra, töölisnoorte elu ja revolutsioonilise võitluse kohta kapitalistlikes maades. Eriti püüdsime olla kursis töölisnoorte tegevuse ja revolutsioonilise võitlusega kodanlikus Eestis. Meie algorganisatsiooni koosolekul esinesid kõnedega sm-d H. Pöögelmann, O. Rästas, J. Kreuks jt. Mäletan, kui suure huviga jälgisime 1924. aasta 1. detsembri revolutsioonilisi sündmusi, ja kuidas tundsime kurbust Eesti töörahva võitluse ajutise ebaõnnestumise puhul.

Peamiseks vormiks poliitilise hariduse ja kommunistliku teadvuse tõstmise alal olid marksistlikud ringid. Nende ringide tööst võtsid osa kõik kommunistlikud noored. Tööd korraldasime diferentseeritult. Olid ringid algajatele ja kõrgemat tüüpi — temaatilised ringid. Eriti on meelde jäänud «Kommunistliku partei manifesti» tundmaõppimise ringi tegevus. «Kommunistliku partei manifesti» läbi töötades korraldasime ringi liikmete teadmiste kontrolli. Ja vähemalt rahuldavate vastuste puhul võisid ringi liikmed astuda järgmisse kõrgemat tüüpi ringi.

Korraldasime seltsimehelikke kohtuid kollase kirjanduse lugejate ja teiste komsomoli moraali vastu eksijate üle. «Kohtuprotsessidel» oli alati suur osavõtjate arv ja väga tormiline diskussioon. Aktiivselt esinesid Eesti NSV Teaduste Akadeemia Keele ja Kirjanduse Instituudi praegune direktor E. Päll, meie ülikooli dotsent A. Raud ja palju teisi. Ilmus regulaarselt algorganisatsiooni seinaleht.

Marksistlike ringide tööst ja teistest kommunistlike noorte üritustest võttis osa ka palju organiseerimata noori. Suur huvi oli kultuuriharidustöö ringide, nagu laulu-, näite-, spordi- ja kirjandusringi töö vastu. Tihti oli mure, kuidas rahuldada kõikide soove.

Et Eesti Töörahva Kommuuni Ülikoolis õppisid noored Eestist ning ka Nõukogude Liidu paljudest linnadest ja eesti asundustest, siis lõime peagi šeflussidemed maanoortega — niihästi Leningradi oblastis, kui ka kaugel Siberis, Kaukaasias ja mujal. Šeflustööd korraldasime talvistel ja suvistel õppetöö vaheaegadel. Meil ei olnud need vaheajad mitte ainult puhkuseks. Komsomolibüroo ülesandel pidi iga kommunistliku noorsooühingu liige õppevaheajal tegema jõukohaselt ühiskondlikku tööd.

Peamiseks ülesandeks oli maanoorte organiseerimine, kõnekoosolekute, poliitvestluste ja kunstilise isetegevuse korraldamine. Näiteks siirdusid 1924. aasta suvel meie organisatsioonist 58 noort maale. Nende poolt loodi 6 komsomoliorganisatsiooni, üks pioneerirühm, asutati kaks klubi, kaks lugemistuba, kaks spordiringi, peeti 15 poliitvestlust ja korraldati 17 rahvapidu. Õppimisest vabal ajal tegime läbiviidavate ürituste ettevalmistustöid.

Õpingutes ja praktilises töös kasvas ning karastus meie komsomoliorganisatsioon. Suure Lenini juhendid — õppida, ehitada uut elu, kommunismi — said ikka rohkem meile arusaadavaks, sest näitas ju elu ise, et see tee on ainuõige tee.

Kui pärast kommunistliku partei ja nõukogude rahva suure juhi ning õpetaja Lenini surma rahuldas Keskkomitee töötava rahva rohkearvulisi soove ja avas eesrindlike töötajate hulgalise vastuvõtmise parteisse, püstitas meie algorganisatsiooni büroo ülesande senisest veelgi paremini ette valmistada kommunistlikke noori partei ridadesse astumiseks.

Asusime veelgi usinamalt marksismi-leninismi aluste õppimisele, et osata anda vastulööki leninismi vaenlastele ja osata õigesti rakendada Lenini juhendeid igapäevases elus.

Lenini esimesele surma-aastapäevale pühendatud pidulikul koosolekul 1925. aastal võeti mind ja veel üheksa kommunistlikku noort kommunistliku partei liikmekandidaatideks.

See on üks pisike näide sellest, kuidas nõukogude korra viljastavates tingimustes kasvavad kommunistliku noorsooühingu organiseeriva ja suunava töö tulemusena noorte hulgast teadlikud kommunismiehitajad.

E. KÜLAOTS,
NLKP ajaloo kateedri õppejõud

Konkurss juubelipidustuste embleemi ideekavandile

Käesoleval aastal tähistab Tartu Riikliku Ülikooli kehakultuuriosakond kolmekordset juubelit: möödub 30 aastat osakonna ja 50 aastat ülikooli spordiklubi asutamisest ning 10 aastat ajast, millal lõpetas esimene nõukogudeaegne lend.

Seoses selle juubeliga kuulutab pidustuste komisjon välja konkursi juubelipidustuste embleemi ideekavandile. Ideekavandid tuleb saata ülikooli spordiklubisse 5. maiks 1958. a.

Paremate ideekavandite autoreid premeeritakse. **Pidustuste komisjon**

Astuge kirjavahetusse India noortega

TRÜ orientalistikakabinet sai neil päevil India-Nõukogude Kultuuriühingu sekretärilt Kirtikumar Futšand Došilt Bombayst kirja koos järgmise palvega:

Palun üle anda Tartu elanikele, eriti aga noortele järgmine läkitus. India-Nõukogude Kultuuriühingu juures asub «kirjavahetuse sekisioon». Selles on endid registreerinud paljud indialased, kes soovivad kirjavahetust sõpradega Nõukogude Liidus. Samuti on sinna saabunud kirju nõukogude inimesilt palvega esitleda neid indialastele kirjavahetuse sõlmimiseks. Ometi pole meil küllaldasel määral olemas selliste nõukogude inimeste aadresse ja indialaste nõudmised on suures ülekaalus. Seepärast paluksime informeerida laiemat publikut mõne ajalehe kaudu, üliõpilasi ülikooli teadetetahvlil, õpilasi koolides jne. sellest, et kui keegi neist huvitub kirjavahetusest indialastega, palutakse teda kirjutada aadressil: Indo-Soviet Cultural Society: 1, D, Naaz Building Lamington Road: Bombay 4. India, andes teada oma nime, aadressi, huviala, keelteoskuse, soo, õpingud, vanuse ning kellega soovitakse kirjavahetust. See kõik võimaldab meil leida neile sobivad indialasist kirjavahetajad.

P. NURMEKUND

Ajalooringi töökoosolekult

Möödunud nädalal toimus keemia ringauditooriumis ÜTÜ ajalooringi järjekordne töökoosolek teemal «Üliõpilasseltsid ja korporatsioonid kodanlikus Eestis».

Et Nõukogude Eesti ajalooteadlased selle küsimuse kohta seni eriuurimusi teostanud ei ole, väärib ringi juhendaja NSV Liidu ajaloo kateedri õppejõu sm. E. Plotniku initsiatiiv probleemi võtmisel ringi tööplaani ja üliõpilaste juhendamisel täit tunnustust. Suurest huvist, mis küsimuse vastu valitseb, andis kujuka pildi arvukas osavõtt kõigist teaduskondadest. Töö teostasid ajalooosakonna IV kursuse üliõpilased L. Soom ja Ü. Vooglaid.

Algul andis sm. Vooglaid lühikese ülevaate Tartu üliõpilasseltside ja korporatsioonide tekkest, nende klassi-iseloomust ning põhilisest eesmärgist kasvatada noorsugu kodanliku natsionalismi ideoloogia vaimus.

Sm. Soom rääkis kodanlike üliõpilasorganisatsioonide reaktsioonilisemast osast, korporatsioonidest, võttes neist lähema vaatluse alla kolm: Fraeternitas Estica, Vironia ja Sakala. Ettekandja andis ülevaate korporatsioonide baltisaksa buršidelt ülevõetud traditsioonidest ja korporatsioonide omavahelistest tülidest. Samuti iseloomustas sm. Vooglaid ka üliõpilasseltse, mis oma eesmärkide poolest teenisid kodanlust, ja sageli oli raske vahet teha üliõpilasseltsi ja korporatsiooni vahel.

Ettekandjatele esitati palju küsimusi üliõpilasorganisatsioonide tegevuse, asukohtade, kommete värvide jne. kohta; küsimustele vastamisel tuli ettekandjaid «abistada» õppejõududel prof. Moosbergil, sm. Siilivasel ja Plotnikul.

Lõppkokkuvõtet tehes märkis sm. E. Plotnik, et selle huvitava teemaga seoses olevaid küsimusi on vähe uuritud. See esitas töö teostajatele rea raskeid ülesandeid, mille lahendamine neil põhiliselt siiski õnnestus. Ta kriipsutas alla üliõpilasorganisatsioonide tegevuse uurimisel diferentseeritud ja vastavat ajastut arvestava lähenemise vajadust.

T. TENDER

Teadusliku töö perspektiividest Tartu Riiklikus Ülikoolis

H. KERES,
TRÜ teadusala prorektor

Viimaste aastate jooksul on teaduse osatähtsus ühiskonnas ennenägematul määral kasvanud, teaduse ühiskondlikud funktsioonid avardunud. Eriti kehtib see Nõukogude Liidu kohta, kus teaduse saavutused on antud rahva teenistusse ja kus sellest sõltub vahetult rahva heaolu. Siit tuleneb teadusliku töötaja eriline vastutus riigi ja rahva ees ja nõue vältida juhuslikkust ja ebaotstarbekohasust teadusliku töö planeerimisel.

Tartu Riiklik Ülikool on vanim teaduslik asutus Eesti NSV-s ja üks vanimaid Nõukogude Liidus. Varematel aegadel olid ülikoolid peamised teadusliku uurimistöö teostamise paigad. Viimasel ajal on teadusliku uurimistöö raskuspunkt kandunud suurtesse kitsa profiiliga eriinstituutidesse, ülikoolide hooleks on jäänud peaasjalikult kõrgema haridusega kaadri ettevalmistamise ülesanne. Kuid see ei tähenda, et ülikoolis on teaduslikul uurimistööl ainult kõrvaline tähtsus. Kas või juba sellepärast, et õpilast saab oma ala meistriks kasvatada ainult see, kes ise on meister, peab ülikooli õppejõud olema mitte ainult hea õppejõud, vaid ka tõsine teadlane. Peale selle on ülikoolile jäänud ikkagi omad teaduslikud eriülesanded, mida kitsa uurimisprofiiliga suured teaduslikud instituudid ei saa lahendada. Ülikooli on koondatud palju erinevaid teadusharusid. See heterogeensus on ülikooli teadusliku töö eeliseks. Ülikooli seinte vahel töötavad kõrvuti erinevate teadusalade spetsialistid, siin on loodud erilised tingimused nende viljakaks koostööks. Seda tuleb vägagi arvestada teadusliku töö planeerimisel ülikoolis.

Ülikool ei suuda võistelda teaduslikkude eriinstituutidega ei materiaalse baasi, kvalifitseeritud kaadri hulga ega teadusliku töö spetsiaaltingimuste osas. Kopeerides niisuguste instituutide probleemaatikat, on ülikoolil vähe lootusi saavutada olulisi tulemusi. Niiviisi planeeritud tööd lõpevad väga sageli materiaalsete nõudmiste ummikus. Vastupidine on olukord probleemide osas, mis asetsevad mitme teadusharu piiriladel ja mille lahendamiseks on vajalik mitme teadusharu spetsialistide koostöö.

Tartu Riiklikul Ülikoolil on selles osas omad spetsiifilised jooned. Ta on üks neid väheseid ülikoole Nõukogude Liidus, kus on arsti-teaduskond. Järelikult on Tartu Riikliku Ülikooli ainulaadseks võimaluseks ja eeliseks koostöö nimetatud teaduskonna ja teiste teaduskondade vahel. Niisuguse koostöö eod on juba olemas. On kujunemas koostöö füsioloogiakateedri ja orgaanilise keemia kateedri vahel, füüsikakateedri ja mitmete Arsti-teaduskonna kateedrite vahel. Olgugi et viimases osas on koostöö esialgu ainult mehhaanilist laadi, mille raamides füüsikakateeder esineb ainult aparatuuriga varustaja osas, tuleb siiski hoolikalt uurida siin peituvaid teaduslikke võimalusi ülalpool kirjeldatud mõttes. Tuleb toetada aeroionoteraapia-laboratooriumi loomise ideed. Kuid selleks on vajalik mõningane eeltöö. Eri laboratooriumi loomine

Tartu Riiklik 2 Ülikool

Korrastagem õpetlaste kalmud!

Tartu Riiklik Ülikool võlgneb oma kuulsuse eest tänu paljudele asjaoludele. Juba alates Tartu ülikooli asutamisest sai ülikooli õpetatud nõukogu loa valida õppejõude oma äranägemise järgi. See võimaldas mööda minna rüütelkonna poolt moodustatud kuratooriumist ja andis suurema tegevusvabaduse kui oli seda teistel tolleaegsetel ülikoolidel. Seetõttu leidus Tartu ülikoolis juba möödunud sajandi esimesel veerandil mõnes kateedris õppejõudude hulgas nimekaid teadlasi, (Struve, Bartels), kellel õnnestus oma silmapaistva eeskujuga kasvatada väärikat järelpõlve. Ka tolleaegne Tartu linn vääris tähelepanu. Nii mainib 1827. aastal Tartusse saabunud keemik professor Goebel oma naisele läkitatud kirjas, et Tartu meenutavat oma aedlinna-ilu ja puhtusega Berliini lähedal asetsevat Potsdamit, mis on võrdne Saksa kuningate residentsi Sanssouci'ga. Vanemad tartlased ei kiitle vist, kui nad rohelisse uppuvat ülikoolilinna Tartut ka vana Heidelbergiga võrdlevad.

Palju tänu võlgneb Tartu oma ilu eest eriti Toomemäele, samuti Tartu ülikooli esimesele rektorile Parrotile ja ülikooli arhitektile Krausele.

Kuulsuse tõttu, mis oli Tartu ülikoolil, saabus siia rohkesti nimekaid õppejõude ja teadlasi, kellest paljud sidusid oma elu jäädavalt Tartuga ja on maetud Tartu kalmistutele. Nende kalmude korrastamine ja mälestusmärkide säilitamine on üldkultuuriline üritus, mis peaks olema südameasjaks kogu ülikooli kollektiivile.

Suure Isamaasõja perioodil ja sellele järgnenud aastail jäid paljud kalmud laokile. Kalmude hooldamiseks tegi 1944. aastal professor Norman Arstiteaduskonnale ettepaneku toetada teda kalmude korrastamisel, millise ürituse juhtimise ta lubas enda kätte võtta. Kuid prof. Normani lahkumisega ülikooli teenistusest 1951. aastal jäi seegi osa kalmistutel teostatavatest korrastustöödest ära.

Sellest ajast peale hakkas käesoleva kirjutuse autor huvi tundma endiste õpetlaste kalmude vastu, lastes huvitavamaid hauamonumente pildistada ja kaardistades kalmistute tähtsamad lõigud. Kokkuleppel Arstiteaduskonna dekaaniga kavatseti kalmude korrastamine panna üksikutele kateedritele. Kavatsusest ei tulnud aga seekord midagi välja. Paljud hauad jäid vahepeal valve puudumise ja vastutustundetute isikute tegevuse tõttu ilma oma mälestustähistest ja isegi ilupuudest.

1955. aasta sügisel võttis kalmude hooldamine soodsa pöörde. Selle vastu hakkas huvi tundma ülikooli ÜTÜ nõukogu. Tolleaegse ÜTÜ Arstiteaduskonna nõukogu esimehe Maimetsa initsiatiivil saadeti teaduslikele ringidele ringkirjad üleskutsega võtta plaani endiste teadlaste elu ja teadusliku tegevuse jälgimine. Samal sügisel valmistati 35 tähist, mis paigutati kalmude märgistamiseks. Ühtlasi palus Arstiteaduskonna dekaan prof. Linkberg minult andmeid kalmude seisukorra kohta koos joonistatud plaanidega. Need saadeti hiljem ülikooli juhtkonna poolt ka teistesse teaduskondadesse tutvumiseks ja täiendamiseks.

1957. aasta kevadel tegi Tartu Linna TSN Täitevkomitee ettepaneku toetuda ENSV Ministrite Nõukogu määrusele, mis näeb ette riikliku kaitse alla kuuluvate kultuurimälestusmärkide arvelevõtmist, nende kaitse organiseerimist ja kontrolli tugevdamist .

TRÜ rektori korraldusel toimuski 19. juunil 1957. a. Tartu Linna TSN Täitevkomitee ja TRÜ esindajate nõupidamine, kus valitakse kalmude korrastamiseks vastav komisjon, mille esimeheks sai allakirjutanu.

Esimene ühine kalmude korrastamine toimuski samal sügisel. Sellest võtsid osa 40 üliõpilast ja ligi 200 linna heakorrakontori töötajat. Et paljud kalmud olid võsastunud, oli esialgu küllaltki tööd nende puhastamisega. Hiljem tuli tööd aga organiseerida väiksemate üliõpilasgruppidega. Arstiteaduskonna 183 üliõpilase kaasabil korrastati 45 hauda, teiste teaduskondade poolt korrastati 5 hauda. Teede ja platside tasandamiseks veeti kohale 18 tonni liiva.

Töö jätkub käesoleva aasta maikuus. Kavas on korrastada lisaks senistele veel 6 hauda. Varem korrastatud kalmud tuleb äärestada muruga ja kaunistada lilledega.

Oleks soovitav, et sellest tööst võtaksid osa kõik teaduskonnad.

V. PÄRTELPOEG

ERNST PETERSON-SÄRGAVA

Rahva poolt lugupeetud ja armastatud vanameistri Ernst Peterson-Särgava surmateade saabus meie arvukatele kirjandussõpradele ootamatult. Kahe nädala pärast, 29. aprillil oleks auväärne kirjanik tähistanud ju oma 90. sünnipäeva.

Ernst Peterson-Särgava tuli eesti kirjandusse sajandivahetusel, kujunedes üheks silmapaistvamaks kriitiliseks realistiks. Kuid vaatamata sellele, et tema tähtsamad teosed ilmusid 50 aastat tagasi, on nad jäänud loetavaks meie ajani. Kes ei oleks lugenud «Ühe härja elulugu» või «Tulge appi!», kes ei oleks tuttav maa-aleviku Mudila tegelastega «Rahvavalgustajast».

Kuid me ei hinda Ernst Peterson-Särgavat mitte üksnes kirjanikuna, vaid ka inimesena, kel jätkus visadust ja kannatlikkust 64 aastat töötada pedagoogina. Nagu ta ise ühes hiljuti toimunud vestluses ütles, andis töö noortega talle eneselegi kaasa nooruslikkuse ka siis, kui hõbehärm juba pead ehtis.

Nooruslikult reipana püsis kirjanik oma elu viimaste päevadeni, töötades memuaaride kallal.

Iga loova inimese surm on rahvale suureks kaotuseks. Kuigi on igaveseks vaikinud Särgava, jäävad ometi kõnelema tema teosed.

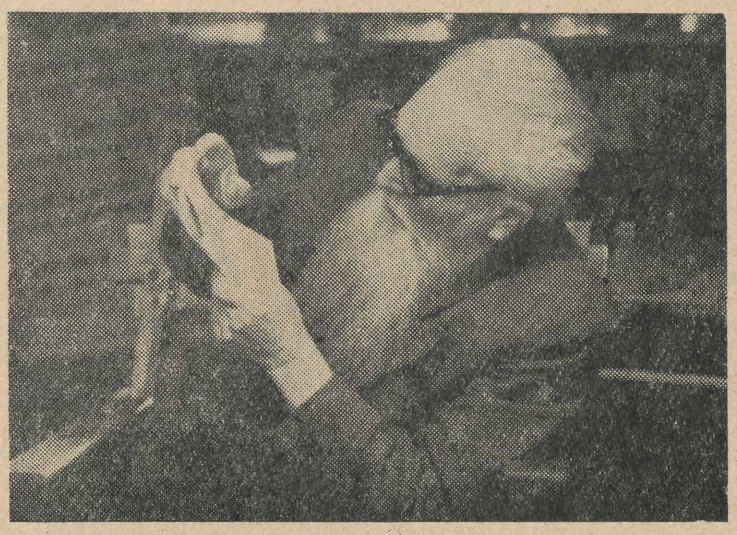

E. Särgava loeb ette oma käsikirja.

7. oktoobril 1957.

Selgusid kirjandusvõistluse tulemused

11. ja 12. aprillil tuli kokku ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi poolt väljakuulutatud kirjandusvõistluse žürii, et langetada otsus võistlusele laekunud tööde kohta. Žürii koosseisu kuulusid asp. A. Tamm (žürii esimees), üliõpilased M. Karu, M. Kahu, V. Lindsalu ja laborant V. Verev.

Selleaastasele kirjandusvõistlusele laekus üldse 51 tööd 23 märgusõna all, sealhulgas luule alal 45 tööd 19 märgusõna all ja proosa alal 6 tööd 4 märgusõna all.

Žürii otsustas:

proosa alal anda III auhind (50.— rbl. väärtuses raamatuid) jutustuse eest «Teel ülikooli» (avaldatud meie ajalehe 28. märtsi ja 4. aprilli numbris, märgusõna «Felix», autor Elmar Uuk, eesti fil. osak. IV k. üliõpilane);

luule alal anda välja üks I auhind (150.— rbl. väärtuses raamatuid) luuletuse eest «Sõit» (märgusõna «Hanuri», autor Tõnis Lehtmets, eesti fil. osak. II k. üliõpilane); anda välja üks II auhind (100.— rbl. väärtuses raamatuid) luuletuse eest «Paljasjalgsed» (märgusõna «8. märts», autor Lehte Hainsalu, eesti fil. osak. II k. üliõpilane); anda välja kolm III auhinda (50.— rbl. väärtuses raamatuid) järgmiselt: luuletuste «Vihmasel õhtul» ja «Sula» eest (märgusõna «Kevad», autor Helgi Muller, eesti fil. osak. IV k. üliõpilane); luuletuste eest «Poja silmad» ja «Tuiskab» (märgusõna «Tuisk», autor Helgi Muller, eesti fil. osak. IV k. üliõpilane); luuletuste «Kuum suvepäev», «Õised pilved», «Kodumaa osa» ja «Õpperaamatukogu» eest (märgusõna «Jurist», autor Rudolf Rimmel, Õigusteaduskonna II k. üliõpilane).

Žürii otsustas välja anda 3 ergutuspreemiat (à 30.— rbl. väärtuses raamatuid) järgmiselt: luuletuse eest «Ülane» (märgusõna «Ülane», autor Helgi Muller, eesti fil. osak. IV k. üliõpilane); luuletuste «Sõbratarile» ja «Lumi» eest (märgusõna «Aino», autor Helgi Muller, eesti fil. osak. IV k. üliõpilane); luuletuse «Miks vihkan sügist» eest (märgusõna «Kajakas», autor Mare Osi, eesti fil. osak. I k. üliõpilane).

V. VEREV

MIDA LOEVAD MEIE ÜLIÕPILASED

Kui pöörduda sellise küsimusega Tartu linna Gogoli-nimelise Keskraamatukogu töötaja poole, siis saame vastuseks, et eriti palju nõutakse uuemat, äsja ilmunud kirjandust. Nii on viimasel ajal loetavamateks raamatuteks S. Lewis'i «Dr. Arrowsmith» ja Thor Heyerdahli «Kon-Tiki ekspeditsioon». Järelikult on Eesti Riikliku Kirjastuse poolt väga tänuväärt üritus anda välja sarju «Suuri sõnameistreid» ja «Maailm ja mõnda».

Väga nõutavad on eriti John Galsworthy teosed. Kirjastusel tuleks mõelda ka nende veelkordsele väljaandmisele. Loetavamatest kirjanikest võib veel märkida Tagoret, A. France'i, Balzac'i jt.

Raamatukogutöötaja märkis, et üliõpilastes on kindlasti rohkem armastust luule vastu kui teistes lugejates. Eriti küsitakse Ilmi Kolla ja Lehte Hainsalu luuletuskogusid.

Aktiivsemateks lugejateks on filoloogide kõrval Arstiteaduskonna üliõpilased, nagu Mall Kivisikk, Eve Aroella, Karin Pettai jt. Raamatusõpru on ka Matemaatika-Loodusteaduskonnas (Enno Mõttus, Veera Sirg jt.).

Üliõpilaslugejad paistavad silma oma huviga kõige maailmas toimuva vastu. Nii on eriti populaarne V. Panso brošüür «Laevaga Leningradist Odessasse», Ungari sündmusi valgustav kirjandus, samuti raamatud ameerika elulaadist.

K. KADAKAS

KOHVIK-KLUBI KROONIKA

«11. aprillil algusega kell 18 toimub kohvik-klubis kirjanduslik viktoriin» — sellist teadet võis lugeda iga peahoonesse astuja.

Nimetatud päeva õhtu ... Mikrofonimuusika vaikib. Vaikib ka publik, kuulates katkendit kirjandusteosest või küsimusi, mis kõik polegi nii lihtsad. Kõige raskemaks, nagu pärast selgus, osutusid küsimused «Mitme õuna eest sai Kiir oma nooremale vennale Tootsilt nime?» ja «Mis marki veini jõid Toots ja Kiir ristsetel?»

17 võimalikust saavutas 16 punkti ja ühtlasi esimese preemia eesti filoloogia osakonna IV kursuse üliõpilane Virve Kuru. Tulevane arst Valjo Randrüüti sai 15 punkti ja selle eest Gorki teoste 1. köite. Kolmas koht õnnestus saavutada rahvaluule spetsialistil sm. Udo Kolgil. Ergutuspreemia julge pealehakkamise eest otsustas žürii anda Matemaatika-Loodusteaduskonna õppejõule Hans Trassile (mittefiloloog, nagu ta ise pidas vajalikuks märkida). Et revanšeerida oma tagasihoidlikku esinemist «ametlikul» viktoriinil, tõusis ta energiliselt ja kutsus rahvast üles osa võtma uuest, tema poolt antud «pähklite» katkihammustamisest, kusjuures võitjale lubati pudel veini. Siin läks korda teisi lüüa õppejõudude laudkonnal (sm-d Rätsep, Kolk, Toomla), kes saavutas 10 võimalikust 6,4 punkti; 6 punkti saavutasid õppejõud H. Peep ja üliõpilane T. Murusalu.

Järgmisena esitas H. Peep väljakutse «õppejõudude lauale» nn. raadiomänguks. Pärast pingelist mõtlemist fikseeriti sõbralik viik 1:1.

Õhtu meeldis kõigile.

M. SALU

Uus teaduste kandidaat

TRÜ Arstiteaduskonna õpetatud nõukogu viimasel avalikul koosolekul kaitses histoloogia-kateedri assistent Kalju Põldvere väitekirja teemal «Neuroloogilisest sümptomatoloogiast ja morfoloogilistest muutustest närvisüsteemis küülikutel ja kassidel kõhuaordi ligeerimise puhul». Nimetatud väitekiri valmis tal TRÜ aspirantuuris meditsiiniliste teaduste kandidaadi dotsent E. Raudami juhendamisel. Peale selle käis K. Põldvere mitmel korral konsultatsioonil Moskva Burdenko-nimelise Neurokirurgia Instituudi patoloogia-anatoomia osakonna juhataja prof. L. Smirnovi juures, kes kiitis heaks tema töö tulemused ja abistas noort teadlast väärtuslike nõuannetega. K. Põldvere uuris kompleksselt närvisüsteemi mitmesuguste osade patoloogilisi muutusi ja neuroloogilist sümptomatoloogiat, et jätkata Ludvig Puusepa ja tema hilisema kaastöölise Schmalzi poolt teostatud uurimusi seljaajus toimuvate patoloogiliste protsesside suhtes isheemia korral. K. Põldvere on oma väitekirja koostamisega aidanud kaasa neurokirurgilise töö kvaliteedi tõstmisele meie vastavas kliinikus.

K. Põldvere tööd oponeerisid meditsiiniliste teaduste doktorid professorid E. Karu ja A. Raatma, kes andsid tööle väga tunnustava hinnangu. Väitekirja eduka kaitsmise põhjal otsustas Arstiteaduskonna õpetatud nõukogu anda Kalju Põldverele meditsiiniliste teaduste kandidaadi kraadi.

I. MAAROOS

IRAANI KEELTELE PÜHENDATUD KOOSOLEK

Hiljuti peeti TRÜ orientalistikaringis iraani keeltele pühendatud koosolek. Anti lühiülevaade uus-pärsia (I. Paljak Tallinnast), tadžiki (H. Udam) ja kurdi (P. Nurmekund) keele kohta. Kõik ettekanded põhinesid isiklikel uurimustel: I. Paljak on üles kirjutanud ühe Ida-Pärsia murde tekste Eestis viibinud kirjaoskamatult pärslaselt, H. Udam viibis läinud suvel Tadžikistanis teaduslikul ekspeditsioonil, P. Nurmekund tegeles kurdi keele õpingutega ja rahvaluule üleskirjutustega Leningradis.

Iraani keelte õpinguil on suur tähtsus mitte üksnes indo-euroopa (eriti slaavi), vaid ka uraali keelte, ka eesti keele teaduslikul uurimisel. Teatavasti asusid põhja-iraanlased — sküüdid — mõni sajand enne ja pärast meie ajaarvamist Lõuna-Venemaal ning nende keelest tuli laensõnu niihästi slaavi kui ka uraali keeltesse (eesti *vasar* vrd. sanskriti *vadžra-*, jne.). Iraani keelte õpetamise uuendamine Tartu Riiklikus Ülikoolis tohiks koos sanskriti ja India keelte õpetamisega siin omamoodi hoogu anda. Vajalik see oleks, sest ka tulevase eesti etümoloogilise sõnaraamatu koostamisel ei saa mööda minna ei iraani laenudest ega ka indo-uraali oletatava algsuguluse elementidest.

eeldab piisava teadusliku baasi olemasolu vastaval alal. Viimase saavutamiseks on vajalik Arstiteaduskonna asjaosalistel kateedritel ülikooli õppetöökoja kaudu soetada nõutav aparatuur, jätkata katsetusi ja töötada välja saadud tulemuste põhjal vastav problemaatika.

Väga huvitavad koostöö võimalused füüsikateaduse (kaasa arvatud matemaatika) ja bioloogiateaduste (kaasa arvatud arstiteadus) vahel avanevad biofüüsika valdkonnas. Biofüüsika on noor teadusharu, mis asetseb füüsika, matemaatika ja bioloogia äärealadel. Biofüüsika uurib bioloogilisi nähtusi füüsika ja matemaatika meetoditega. Tartu Riiklikus Ülikoolis võiks tulla arvesse näiteks raku ehituse ja temas toimuvate protsesside biofüüsikalised uurimused koostöös bioloogide ja füüsikutega (nii teoreetikute kui eksperimentaatoritega) või organismi närvisüsteemi biofüüsikalised uurimised koostöös füüsikute, matemaatikute ja Arstiteaduskonna vastavate kateedritega.

Niisugust tüüpi uurimistöö nõuab erilisi spetsialiste, kes on saanud ettevalmistuse rohkem kui ühel erialal. Näiteks vajaks uurimistöö raku biofüüsika alal spetsialisti-bioloogi, kes on samal ajal saanud tugeva ettevalmistuse ka füüsika ja matemaatika alal, uurimistöö närvisüsteemi biofüüsika alal vajaks, ütleme, füsioloogi või neuroloogi tugeva füüsikalis-matemaatilise ettevalmistusega. Rääkimata isegi biofüüsikast, oleks selliste spetsialistide olemasolu hindamatu väärtusega igale Arstiteaduskonna või bioloogiaosakonna kateedrile üldse. Mainitud tüüpi spetsialistide ettevalmistamine Tartu Riiklikus Ülikoolis on täiesti võimalik.

Tartu Riikliku Ülikooli teadusliku uurimistöö teiseks iseloomulikuks jooneks on ja peab ka edaspidi jääma Eesti looduse, eesti rahva ja tema kultuuri igakülgne tundmaõppimine. Selles osas on TRÜ teadlastel juba pikemaajalisi kogemusi ja soliidseid traditsioone. Mainigem siin esmajoones meie keeleteadlasi ja ajaloolasi, aga ka biolooge, geolooge, geograafe, keemikuid jt. Oma töölõik on siin ühiskonnateadlastel juristidel ja majandusteadlastel.

Tartu Riiklik Ülikool on Eesti NSV kultuurikeskuseks. Teadusliku uurimisasutusena on tal oma eriseisund vabariigis. Arvestagem seda kõike teadusliku töö planeerimisel tulevikus.

PILDIKE TÕSIELUST

MINU TÖÖPÄEV

Saagem tuttavaks! Minu nimi on Raul Rabaja. Olen IV kursuse üliõpilane ja juba kolmandat aastat nimetatakse mind ühiskondliku töö aktivistiks. Selle nime olen ma õigustatult ära teeninud, sest raban kõigest jõust...

...Hommik. Kell 8.. Pahaselt «lööm kinni» hirmsat häält tegeva äratuskella..., siis aga võ dab kohusetunne. Kuulan rahulikult ära toanaabrite torisevad sõnad «ööra-hu» rikkumisest, ja 10 minuti pärast torman, hõlmad veel lahti, üle kevadiselt porise Toome keemiahoone poole. Olen osakonna komsomoli massilise kultuuritöö organisaator. Ainult mõningad päevad lahutavad meid olümpiaadist. Tahan enne loengut kätte saada meie laululinnu Margiti, et leppida kokku esinemise suhtes. Jalutan närviliselt mantlinööpi keerutades fuajees ringi. Margit tuleb pool minutit enne loengu algust, haigutab ja teatab enesekindlalt, et tema ei laula — hääl on ära ja uusi laule pole ka. Mu palved osakonna au päästmisest jäävad asjatuks.

Tänu temale jään loengule hiljaks. Peahoone ees silman II kursuse grupiorganisaatorit, raban tal turjast kinni ja põrutan hommikutervituseks:

«Vennas, kas teil kursusel polinfid toimuvad?»

«On ikka olnud,» kõlab vastus, ja poiss ruttab ära-puutu-mind näoga kiiresti edasi. Nii nad ütlevad, aga kust võin mina teada, on see õigus või mitte. Massiline poliittöö usaldati mulle alles hiljuti, sest ma olevat energiline. Olen ka! Tööplaanides on küll kõik nii nagu kord ja kohus, kahjuks on aga meie päevil plaan ja tegelikkus sageli kaks iseasja. Isiklikult kõike kontrollida aga ei jõua.

Ometi kord olen loengul... Siin kulub aeg korrespondentsiks kursuse aktiivsemate isikutega. 20. minutil palub õppejõud kirjavahetust lõpetada. Naeratan süüdlaslikult ja jätkan oma «illegaalset» tegevust. Loengu lõpul palun sõbralt konspekti, et seda intris «järele visata».

Vaheaeg enne kella 12. Püüan kätte saada I kursuse grupiorganisaatorit. Teen seda juba viiendat päeva, aga tüdruk on tugev kõrvalehiilimise kunstis. Kardab, et «määrin» talle jälle midagi kaela.

See järel lähen III kursuse ansamblile harjutusruumi kinni panema, ei jõua aga kahjuks kokkuleppele aja suhtes.

Loengule täna üldse enam e jõua. Püüan ajada ka teadusliku ringi asju, sest olen aseesimees. Varsti tuleb ju ÜTÜ konverents, aga ükski töö pole veel «katuse all». Mul enesel on ka konverentsitöö. Vaja oleks hädasti rääkida juhendajaga, aga tihti, kui mina jõuan kateedrisse, on tema sealt juba lahkunud. Nii ka täna...

Vaheaegadel jooksen kursustel ja räägin, räägin, räägin... et olümpiaadist tuleb massiliselt osa võtta.

Kell pool neli on kursustevahelised suusavõistlused. Sõit läheb mul kehvasti. Aga olengi ju ainult kohatäiteks, kedagi teist polnud tulemas.

Kella 6 paiku õnnestub mul külastada ülikooli sööklat; enesestki mõista söön esmakordselt. Alles eile sain emalt kirja, milles ta esitab mulle oma suured soovid: söögu ma korralikult ja magagu korralikult. Mina aga... teen kõik vastuoksa.

Kell 19 on mul 2 koosolekut: ringi juhatuse erakorraline nõupidamine ja komsomolibüroo korraline koosolek. «Erakorraline» lükatakse minu pärast edasi.

Kell pool kümme teen lõpu ühiskondlikele kohustustele ja torman valutava südamega Ajaloo-Keeleteaduskonna «intri» poole. Meeli Maimuke ootab mind selle ees juba pool tundi. Nüüd algab mu isiklik elu. Ja see isiklik elu on kurb, sest selline hilinemine pole esmakordne ja Meeli mind selle eest juba ei paita. Aga temal on ju ka aega oodata. Peale õppimise tegeleb ta veel ainult enda ehtimise ja minuga. Et ta minuga tegeleb, see on muidugi väga hea.

Jalutame Tähtvere poole.

«Ega sina ikka kõike jõua üksi ära teha! Miks Sa küll ahnitsed endale nii palju ülesandeid?» pahandab Meeli.

Pean temaga nõustuma. Kuigi olen koera moodi väsinud, on mu tänase päeva resultaadid üsna kesised: loenguid on konspekteeritud minimaalselt, olümpiaadi ettevalmistus nihkus ei millegi võrra edasi, teaduslik töö on ka samas olukorras kui eile öösel, mil viimati temaga tegelesin.

...Ja kahjuks on kõik mu üliõpilaspäevad suurelt osalt sarnased tänasega.

Tervitades RAUL RABAJA,
ühiskondliku töö aktivist

Toimetuse märkus. Meie üliõpilaskonnas on kahjuks kujunenud sagedaseks nähtuseks, et osal üliõpilastel on nagu Raul Rabajalgi terve koorem ühiskondlikke kohustusi, kuna paljud tegelevad ainult õppimisega. Kui kohustusi on aga liiga palju, ei suudeta ühtegi neist korralikult täita. Kas poleks otstarbekas, et osakondade komsomolibürood arutaksid üliõpilaste ühiskondliku koormuse suurust ja püüaksid seda reguleerida?

KEHAKULTUUR JA SPORT

Suusaspordi-hooaega meenutades

Viimasel ajal üha kiiremini sulav lumi viib mõtted sageli kõigele, mis oli ühenduses möödunud talvega. Tuleb kohe öelda, et ülikooli suusatajatele tõi ta palju võistlusi nii kohalikus kui ka laialdasemas mastaabis. Nüüd on jagatud kõik medalid, selgitatud hooaja parimad suusatajad.

Ajakirjandusest võis juba lugeda, et Tartu suusatajad lõpetasid hooaja väga edukalt: võistkond ei andnud ühelgi vabariikliku ulatusega võistlustel esikohta käest. Suure panuse sellise tulemuse saavutamiseks andsid ka Tartu Riikliku Ülikooli sportlased, kelle paremik kuulub Tartu koondvõistkonda. Püsiv ja järjekindel treening on jällegi end õigustanud. Ilma selleta ei saaks me Mai Pruuni nime ette lisada «ENSV tšempion», samuti ei saaks rääkida, et Tõnu Luik on «Eesti kuues poiss». Tõepoolest, Mai tuli individuaaldistantsil esmakordselt Eesti meistriks ja kui Tõnul oli möödunud aastal tegemist, et ülikoolis esimese kolme hulka tulla, siis oli ta sel aastal pidevalt vabariigi paremiku hulgas. Kaotades «oma poistele» ainult paaril korral, oli ta üleülikoolilistel võistlustel alati üheks kindlamaks esikoha omanikuks.

Mai Pruuni järel olid kindlamateks punktitoojateks vanameister Erna Abel ja Maimu Turk. Viimane on möödunud aastaga võrreldes teinud rõõmustavaid edusamme. Esimese kursuse üliõpilased Anne Varek ja Hilja Nurmik, samuti Hele-Mall Kiviste IV kursuselt rõõmustasid heade tulemustega. Hooaja lõpul sattus üha rohkem hoogu Maimu Ojaveer.

Meestest esinesid edukalt veel Heido Meema, Udo Kangur, Kalju Rebane, Mati Simson jt., viimastel võistlustel ka Jüri Kaljusto, kellel andis tunda käevigastus. Nende nimedega võikski lõpetada suusatajate loetelu, kes moodustasid meie murdmaameeste tuumakama osa.

Ei saa märkimata jätta slalomiste Haldi Terast, Rein Kahrut, Mart Edurit ja Toomas Karu, kelle osas pole saavutus väiksem. Kollektiivse esinemisega võideti ülekaalukas esikoht ENSV kõrgemate koolide meistrivõistlustel, võideti ka Petrozavodskis toimunud sõpruskohtumine kohaliku ülikooli ja Tartu Riikliku Ülikooli vahel. Südikas esinemine tõi ülikooli koonduse kolmandaks ENSV karikamängudel, kus seekord tuli välja panna eraldi võistkond (muidu võisteldi «Kalevi» värvide all). Ettepoole tulid sellised tugevad koondused, nagu «Jõud» ja «Dünamo».

Need on linnulennult tulemused võistlustest, mida ka ülikooli suusasektsiooni juhatuse plaanis ettenähtud ürituste hulgas võib leida.

Kõik oleks parimas korras, kui võiks sellega lõpetada. Ent juttu oli ainult parimatest. Sügavama ülevaate saamiseks tuleb lehitseda teaduskondadevaheliste võistluste protokolle ja meenutada ka võistlusi endid. Osavõtjate arvu üle ei saa eriti nuriseda, küll aga organiseerimistöö üle teaduskondades. Millega seletada seda, et Õigusteaduskond ei saatnud võistlustele ühtki suusatajat? Nagu teada, võitis esikoha Matemaatika-Loodusteaduskond. Mööduvad-aastane võitja Ajaloo-Keeleteaduskond oli sunnitud jääma kolmandaks, kuna naiste teatesõidus ei suudetud kindlustada kahte võistkonda. Arvatavasti õpitakse sellest nii mõndagi.

Korduvalt on juttu olnud suusabaasist, mis ei suuda täita nõudmisi, sest suuski on meil vähe. Loodetavasti pöörab ülikooli juhtkond rohkem tähelepanu suusabaasi laiendamisele. Võib kujuneda olukord, et isegi koondvõistkonna liikmetele ei suudeta kindlustada korralikku võistlusvarustust. Ka suuremate ürituste, nagu matkade, väljasõitude, suusapäevade korraldamine kursustel ja teaduskondades muutuks siis hõlpsamaks.

Suhteliselt halvem olukord on meil suusahüppajatega. Peale Uno Kajaku ei näi olevat kedagi silmapiiril, kes oleks suuteline saavutama esimesi kohti vabariikliku ulatusega võistlustel. Põhjust ei tule otsida kaugelt, sest Tartus pole ju korralikku hüppemäge. Otepäälane Heido Meema oli aasta tagasi üks kindlamaid maandujaid, nüüd aga ei ole tal endist tasakaalu. On selge, et selle all kannatavad ka kahevõistluse tulemused.

...Jah, hooaeg oli tihe. Paremat meist sai võistlustempos läbitud rohkem kui nelisada kilomeetrit. 300 kilomeetrit oli üsna keskpärane tulemus. Palju sai muidugi ka reisida. Meie suusatajad viibisid Võrus, Otepääl, Moskvas, Petrozavodskis, Kirovskis, Murmanskis, Vorohtas, Karksi-Nuias ja mujal. Võib-olla ollakse nõus väitega, et suusataja-amet polegi väga laita?

Suusad on juba talikorteris, kuid suusatajad ise on asunud üleminekuperioodi treeningusse. Nad jooksevad, mängivad palli — ühe sõnaga — on veidi kergema «töö» peale üle läinud. Varsti toimub piduliku ja meeldejääva sündmusena hooaja lõpetamisele pühendatud suusatajate õhtu, et parimate muljete ja uue hooga alustada ettevalmistusi uueks talveks, uuteks võistlusteks.

M. RAID

TALLINNA VEHKLEJAD VÕIDUKAMAD

Nädalavahetusel lõppesid Tartus Eesti NSV 1958. aasta esivõistlused vehklemises. Võistlused toimusid võistkondlik-individuaalseina, kusjuures spordiühingute vahelist arvestust tehti võistlejate individuaalvõistlustel saavutatud tulemuste põhjal.

Naiste floretis võistles üldse 20 sportlast, ja teenitult saavutas siin esikoha A. Puistama, edestades kaaslinlasi H. Kala ja E. Kuopolainenit. Spordiühingute arvestuses oli siin võidukas VKSÜ «Spartaki» vabariiklik koondus, teine oli TPI ja kolmas VSÜ «Kalevi» vabariiklik koondus.

Meeste floretis läks üllatuslikult esikoht I. Puistamale (TPI). Teine oli L. Piel (TPI) ja kolmas E. Kallasmaa (Tallinn). Meeskondlikus arvestuses oli võidukas TPI, teine VSÜ «Kalev» ja kolmas TRÜ.

Meeste täägis toimus pingeline võistlus tallinlase V. Gladõševi, haapsalulaste H. Karileri ja H. Riieli vahel. Esimeseks tuli V. Gladõšev, teiseks M. Sepp (Lihula) ja kolmandaks H. Kariler (Haapsalu). Meeskondadest oli edukaim VKSÜ «Spartak». Et TRÜ võistlejad individuaalvõistlustest osa ei võtnud, siis tuli meeskonnal leppida viimase kohaga.

Meeste espadronidel oli võistlejaid 23. Siin oli kindlalt teistest parem TPI esindaja A. Tiido. Teine koht selgus alles pärast R. Minteli (Vändra) ja V. Zimmermanni vahel toimunud ümbervõistlust, mille võitis esimene. Meeskondadest võitis VSÜ «Kalevi» koondus, teine oli TPI ja kolmas TRÜ.

Võistlused meeste epeedel algasid üllatustega. Meeskondlikel võistlustel ei pääsenud Tartu võistkond kaugemale poolfinaalist ja pidi leppima tagasihoidliku viienda kohaga. Seda huvitavamalt kulgesid aga individuaalvõistlused. Enne viimast finaalkohtumist (H. Selg — TRÜ ja V. Maldur — TPI) olid kahe kaotusega ainult L. Peikel (TRÜ) ja V. Maldur (TPI), kuid H. Selja võit tulemusega 5:3 tõi esikohale TRÜ kehakultuuriosakonna üliõpilase L. Peikeli. Järgnevad kohad selgusid pärast ümbervõistlust. Siin oli võidukas V. Maldur. Spordiühingute vahelises arvestuses tuli selles relvaliigis esimeseks TRÜ, teiseks jäi VSÜ «Kalev» ja kolmandaks TPI. Seega kujunes üldine paremusjärjestus järgmiseks: 1. TPI — 11 miinuspunkti, 2. «Spartak» — 14 miinuspunkti, 3. «Kalev» 14,5 miinuspunkti, 4. TRÜ — 17 miinuspunkti, 5. «Jõud» — 22 miinuspunkti.

Kui analüüsida TRÜ vehklejate esinemist, siis ei saa sellega rahule jääda. Juba mitmendat aastat tammuvad oma arengus paigal M. Punning, R. Kamarik, L. Riiel ja teised. Siin ei saa vabandada treeninguvõimaluste puudumisega, vaid hooletu suhtumisega oma spordimeisterlikkuse tõstmisse.

L. VABA

TPI üliõpilasklubiga seovad meie isetegevuslasi juba mõnda aega tihedad sõprussidemed. Vahetatakse tööplaane ja -kogemusi. Seda suurem oli meie rõõm, kui saime paar nädalat tagasi kirja, et Tartusse sõidavad külla TPI näiteringi liikmed. 15. märtsil ava-

«Noorema venna suvi»

neski meie üliõpilasperel võimalus näha RT «Vanemuise» laval Tallinna Polütehnilise Instituudi üliõpilaste näiteringi esituses Gunnars Priede lüürilist draamat «Noorema venna suvi».

TPI näitering on juba üsna eakas kollektiiv. Varem töötas ringiga Priit Raudkivi, alates 1954. aastast töötab lavastajana Tallinna V. Kingissepa nimelise Riikliku Draamateatri näitleja Aksel Orav. Näiteringi viimaste lavastuste hulka kuulub ka Mass-Kulitšenko komöödia «Aiad õitsevad», millega esineti peale Tallinna ka Kosel ja Tapal.

«Noorema venna suvi» viib meid looduslikult kaunisse Läti NSV-sse. Peategelasteks on vennad Daugavietised, kellest igaüks on valinud erineva tee. Noorema venna Ugise, keda sõbrad armastavad pooleldi nöökavalt «Tibuks» nimetada, viib koolivaheaeg rajooni ühte ehitustöödelt kõige mahajäänumasse kolhoosi. Seal paljastab ta spekulantide mahhinatsioonid ja annab nad kohtuvõimude kätte. Vanem vend Mart on maalikunstnik, kelle perekonnaelu on jooksnud karile ja kes on nüüd põgenenud maale, et jälle koguda jõudu töötamiseks. Esimene kohtumine Mardi naise Monikaga selgitab vaatajaile kohe, kumb pool oli süüdi perekonna purunemises. Kõige rahulikum on vahest kolmanda venna Egili suvi, kes koos oma mõrsja Erikaga ehitab tulevast eluaset. Kuigi teema ei paku iseenesest midagi erilist, lahkub teatrikülastaja ometi teatrist tundega, et siin oli midagi. Näidend paneb mõtlema ja kaasa elama.

Suured teened lavastuse heas kordaminekus on kahtlemata lavastajal Aksel Oraval, kes on teinud head ja põhjalikku tööd. Eriti meeldejäävad olid kolmanda pildi lõpumisanstseenid. Ka isetegevuslaste kollektiiv oli tubli. Kui kohati oli märgata vähest ansamblimängu, tõusid mõned stseenid peaaegu professionaalsele tasemele. Häiris see, et kohati, eriti algul, läks teksti kaduma ja diktsioon oli mõnel tegelasel ebaselge. Selles oli kindlasti süüdi harjumatus «Vanemuise» lavaga. Palju võib panna ka tegelaste nooruse arvele. Mõlemad, nii kolhoosi «Hommik» ehitusbrigadir Martin Pudan kui ka tema naine Emma olid osatäitjate Arno Tohvi ja Milvi Pommi kehastuses liiga noored. Nooruslikkus tungis vägisi grimmi alt esile.

Kõige meeldejäävama kuju lõi Ants Korv maalikunstnik Mart Daugavietisena. Järk-järgult avas näitleja Mardi komplitseeritud karakteri. Kui algul oli ta antud peaaegu eemaletõukavana, siis muutus ta iga pildiga sümpaatsemaks, vaatajad hakkasid teda armastana ja samaaegselt kaasa tundma.

Ugis Daugavietise kehastaja Vello Salumaa jäi nõrgemaks, ja seda peamiselt kirjaniku süü läbi, kes oli Ugise suhu pannud liiga palju loosungeid. Väheusutav, et kaheksateistkümne-aastane elurõõmus nooruk kasutaks nii keerulisi lausekonstruktsioone ja räägiks kogu aeg ainult töösaavutustest. Osa ei pakkunud eriti häid mänguvõimalusi.

Tõetruult andis Doris Parel Mardi naise Monika, elupõletaja kuju. Eriti hea oli stseen lapsega, kus see nutab ja ei taha magama jääda ning «õrn ema» siis vastavad abinõud tarvitusele võtab.

Hea oli ka Ojar Kruuklajasi kehastaja Toivo Nigul.

Tiiu Sepp Dacena oli väga siiras ja usutav, mida aga ei saa kahjuks öelda Sirje Otsa Annele kohta. Osatäitja kaldus tarbetusse lavalisse epuamisse, mille tõttu mõnedki stseenid kannatasid. Eriti 3. pildis oleks tahtnud Annelet näha lihtsamana ja siiramana.

Lembit Leesmaa ja Hillar Peep Ugise koolivendade Indulise ja Rudolfi kehastajaina jäid mõnel määral kahvatuiks. Peamiseks põhjuseks oli teksti ebaselge andmine. Ometi oli draama autor just nende suhu pannud mahlaka teksti.

Teised osatäitjad olid üldiselt oma kohal.

Kolmas pilt viib meid läti rahva jaaniõhtule. Pidevalt on juttu kiigelauludest. Seda imelikum on kuulda läti rahvalaulude asemel tuntud eesti laule. Viga annaks kergesti parandada mõne tuntud läti viisiga.

Kokkuvõtteks võiks öelda, et väikestest viperustest hoolimata jättis lavastus tervikuna hea mulje. Jääme ootama TPI isetegevuslaste järgmist külaskäiku Taaralinna.

R. REILJAN

Kehakultuuriosakonna diplomand Lembit Peikel — vabariigi 1958. aasta meister epees.

Ü. VOOGLAIDI foto

TEADAANNE

Üliõpilastele ja ülikooli töötajatele, kes on lõpetanud

TALLINNA 10. KESKKOOLI

või Nõmme Gümnaasiumi, toimub 3. mail kell 17 kooli ruumes Hiiul vilistlaste kokkutulek.

Organiseeriv komisjon

Toimetaja A. RAUD

MB 02382 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 1572

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 14 (367)
Teisipäev
29. aprill
1958. a.
XI aastakäik

Raamatupalat

Maipühal

«Olgu tervitatud 1. mai, tööliskiassi rahvusvahelise solidaarsuse päev!» — seda tuttavat loosungit loeb nõukogude rahvas tänavu veelgi uhkema tundega kui mullu või tunamullu, sest tänavusel maipühal võime kõnelda suurtest võitudest ja saavutustest.

Meie teadus ja tehnika demonstreerisid oma üleolekut kapitalismimaist lunoide atmosfääri lennutades, meie põllumajandus tõestas oma edukat võistlusvõimet eesrindlike kapitalistlike maadega. Veel kunagi pole meil olnud nii palju tellinguis maju. Alles hiljuti lugesime ajalehtedest osa tööliste ja teenistujate üleviimisest lühendatud tööpäevale. Järjekindlalt on meie riik ellu viinud rahupoliitikat. Seetõttu on päris loomulik, et tunneme ülaltoodud tuttavat loosungit lugedes uhkust, et oleme kogu maailma töölisklassile, kogu progressiivsele inimkonnale teenäitajateks võitluses rahu ja õnne eest.

Kuid samavõrdselt seisame ka uute suurte tööde künnisel. Kui meie ülikooli pere tänavusele maidemonstratsioonile minnes võib kaasa võtta tüseda rapordi oma saavutustest õppe- ja kasvatustöö ning teaduslike saavutuste alal, siis samaaegselt peame lubama, et suudame kindlasti tasa teha veel esinevad puudujäägid.

Ülikool pole mitte ainult kõrgemat haridust andev asutus, ka mitte ainult teadusliku töö keskus, vaid ta peab noori kommunistlikult kasvatama.

Meie noortele on osaks langenud see õnn, et neil ei ole tarvis võidelda majanduslike raskustega ülikoolis õppides; neil pole vaja võidelda oma võimetele vastava töökoha leidmise eest. Neile on kõik teed lahti. See on toonud tihtipeale kaasa ülalpeetava meeleolud, kroonuliku suhtumise õppetöösse, irisemise pisipuuduste ja raskuste ületamisel.

Noored, teil on siiski e n d i l vaja võidelda oma koha pärast elus, nõukogude ühiskonnas. Komsomoliehitused, mis hakkavad meie ülikooli algatusel kerkima, on vaid üks lüli, kus teatud arv noori võib proovida oma tööindu ja vastupidavust. Võitlus oma koha pärast nõukogude ühiskonnas peab toimuma iga päev, ja nii pingsalt, et seda tunneks eranditult iga üliõpilane.

Näib, et selle ülesande täitmiseks tuleb meil tohutult tõsta iga üliõpilase isiklikku vastutustunnet oma töö ja käitumise suhtes. Üks ja küllap vist ka peamine vahend selleks on suurendada üliõpilase individuaalse töö osa ülikoolis.

Esimesed sammud sel teel on astutud. Tahaks aga näha, et niihästi õppejõud kui ka üliõpilased ise jätkaksid mõttevahetust selle küsimuse ümber, millel on tohutu tähtsus üheaegselt niihästi õppekui ka kasvatustöös.

Eeltoodu oli vaid üks näide, üks probleem. Aga meil on palju neid probleeme, kus oodatakse niihästi õppejõududelt kui ka noortelt enestelt särtsakamat, tõeliselt võitluslikku sekkalöömist.

Kasvatustöös on üheks vaieldamatult tähtsaks teguriks õppejõu autoriteet. Ei saa olla noorte kasvatajaks, kui ei tunta marksismileninismi ja oma teadusala eesrindlikku teooriat ega omata tohutut faktiliste teadmiste pagasit.

Oleks vaja, et meie teaduslike tööde plaanid vabaneksid kõrvalteemakeste kribu-krabust, et leitaks võimalusi suunata õppejõude soliidsete, ulatuslike teemade juurde, mis tooksid uurijaile doktorikraadi, mida meil on nii väikesel protsendil õppejõududest. Seda on tingimata vaja, kui tahame tõsta õppe- ja kasvatustöö taset ning säilitada meie ülikooli head mainet teadusemaailmas.

Palju on tehtud, palju on veel teha — niisuguste mõtetega võtame vastu maipühi. Töörahva võim on meile palju andnud, tal on õigus meilt ka palju nõuda. Ta nõuab, et me annaksime kodumaale häid eriteadlasi ja häid patrioote. Siin ei tohi me võlgu jääda — seda kinnitame töörahva suurel pidupäeval — 1. mail.

Meenutades V. J. Leninit

Meie ajalehe toimetuse liige külastas Tartu VI Keskkooli ajalooõpetajat Dora Brainost, kes omal ajal töötas V. I. Lenini sekretariaadis. Palusime teda jutustada oma mälestustest.

Moskva parteikomitee lähetuskirjaga saadeti mind korrektorina tööle Rahvakomissaride Nõukogu asjadevalitsuse trükikotta, mõne aja pärast aga V. I. Lenini sekretariaati.

Meie tööruum asetses otse Lenini korteri kõrval. Hoones oli pikk koridor, kus alati seisis tunnimees. Vladimir Iljitš võis minna koridorist oma kabinetti piki koridori, astumata meie juurde sekretariaati.

Oma kabinetti tuli Lenin alati kell 8 hommikul. Tema reipad ja kiired sammud olid meile hästi tuntud. Oma kabineti ukse juurde jõudes tervitas ta tunnimeest ja esitas läbipääsuloa. Astunud kabinetti, kus ta töötas kuni 12. detsembrini 1922. a., hakkas Vladimir Iljitš tavaliselt lugema «Pravdat», seejärel vaatas läbi valmispandud korrespondentsi. Kõik tema nimele saabunud kirjad ja kaebused vaatas ta läbi isiklikult.

Mind pani hämmastama Lenini tohutu töövõime. Olgu toodud iseloomustav näide. Me saime tollal väljaantava kirjanduse signaaleksemplarid; neid kogunes suur hulk. Selle kõik viisime Lenini korterisse. Ei möödunud palju aega, kui need raamatud saadeti meile tagasi sekretariaati — ja ei leidunud ühtki signaaleksemplari, mille lehekülgedel poleks olnud Vladimir Iljitši märkusi. Leninil oli imetlusväärne omadus — tutvuda raamatuga uskumatult kiiresti.

Lenin oli erakordselt tähelepanelik oma kaastöötajate vastu. Sekretariaadis haigestus raskesti N. Lepešinskaja. Arstid ei suutnud anda täpset diagnoosi. Rahvakomissaride Nõukogu istungi ajal saatis Lenin kirjakese tervishoiu rahvakomissarile Nikolai Aleksandrovitš Semaškole palvega aidata Lepešinskajat, määrata diagnoos ja saata ta ravile. Koormatud tähtsate riigiasjadega, leidis Vladimir Iljitš aega hoolitseda lihtsa inimese eest.

V. I. Lenin Gorkis

Lenin armastas väga lapsi, lapsed aga omakorda Leninit. Lastelt tuli Lenini nimele palju kirju: «Kallis onu Lenin! Meil ei ole raamatuid, vihikuid, pliiatseid ja sulepäid. Aga meie tahame õppida. Aita meid!» Lapsed palusid ka mänguasju. Vladimir Iljitš andis meile näpunäiteid laste palvete rahuldamiseks. Tol ajal oli seda teha kaunis raske, sest paljud vajalikud ettevõtted ei töötanud.

Lenin armastas muusikat, teatrit. Ta leidis aega koos Nadežda Konstantinovnaga külastada Kunstiteatrit ja Suurt Teatrit.

Tahaksin kõnelda Iljitši ebatavalisest tagasihoidlikkusest ja lihtsusest. Tema kolmetoaline korter oli sisustatud lihtsa mööbliga. Ise oli ta rõivastatud tumedasse ülikonda, peas oli tal tavaline sonimüts. Asjadevalitsuse ülesandel õmbles L. Jurine talle uue ülikonna (selles rõivastuses näeme Vladimir Iljitšit mausoleumis).

Viimast korda esines Lenin laiema avalikkuse ees Moskva Nõukogu pleenumil 20. novembril 1922 Suures Teatris kõnega sise- ja välispoliitikast. Mäletan seda, nagu oleks see olnud alles äsja. Lenini ilmumine teatri lavale kutsus välja tohutud ovatsioonid, kõik tõusid, nagu ühisest puhangust haaratuna: «Elagu Lenin!» Lauldi «Internatsionaali». Lenin ei saanud kaua oma kõnet alustada. Siis astus ta kiiresti ettepoole, lähemale lava äärele, sirutas ette parema käe ja hakkas kõnelema. Raudse loogikaga analüüsis ta toimuvaid sündmusi, kõneles uuest majanduspoliitikast. Kui Lenin lõpetas, puhkesid uuesti ovatsioonid. Ükski kohalviibijaist ei aimanud, et ta näeb Vladimir Iljitšit viimast korda.

Pärast oma kolmandat haigushoogu sõitis Lenin Gorkisse. Ärevusega pärisime Nadežda Konstantinovnalt või Maria Iljitšnalt Lenini tervise järele, kui nad sekretariaati tulid. Nad vastasid: «Lenin tuleb varsti tööle tagasi.»

Tõepoolest, oktoobris 1923 sõitis Lenin Kremlisse, läks oma kabinetti, tagasiteel Gorkisse aga külastas põllumajandusnäitust. Nadežda Konstantinovna ja Maria Iljitšna olid Lenini kauasest äraolekust väga ärritunud. Kogu aeg kostis meie sekretariaadis ärevat telefonihelinat. Pärast aga naeratas Lenin kavalalt, saanud kuulda sellest segadusest, mida ta tahtmatult oma kauase äraolekuga tekitas.

Enam me teda sekretariaadis ei näinud ...

ÜTÜ PILK möödunud KONVERENTSILE

ÜTÜ XII konverents on lõppenud. Poleks ülearune heita asjalikku pilku möödunule. Alustame statistikaga.

Toimunud konverentsil esitati 164 meie ülikooli üliõpilase poolt 116 teaduslikku tööd. Tööde autoreile esitati kokku ligi 600 küsimust ja võeti üle 200 korra sõna. Külalisi teistest kõrgematest õppeasutustest saabus seekord 49, kes esitasid kokku 31 teaduslikku tööd. Konverentsi istungitest võttis osa 2751 inimest.

Avaplenaaristungil. Ettekandega esineb M. Kütt.
Ü. VOOGLAIDI foto.

ÕIGUSTEADUSTE SEKTSIOON.

Esitati 8 ettekannet, nendest 4 külaliste poolt. Koosolekutest võtsid osa 184-inimest. Parimana tuleks tõsta esile grupi II ja III kursuse üliõpilaste tööd «Huligaansust soodustavatest tingimustest Tartu linna kohtupraktika andmeil ja huligaansusega võitlemise vahenditest». Oleks vajalik, et nimetatud töö tehtaks kättesaadavaks ka praktikutele.

MAJANDUSTEADUSTE SEKTSIOON.

Esitati 5 ettekannet, nendest üks külaliste poolt. Osavõtjaid oli 79. Seda on kahtlemata vähe. Väheseks jäi ka diskussioon — küsimusi ja sõnavõtte oli vastavalt ainult 9 ja 4.

Konverentsist täiesti eemale jäi poliitilise ökonoomia ring, kes varematel aastatel võttis konverentsist osa mitme tööga.

Üheks puudujääkide põhjuseks on osakonnanõukogu esimehe praktikal viibimine väljaspool Tartut. Nagu näha, ei tulnud tema asendajad ettevalmistustöödega täiesti toime.

Parima tööna mainitakse V kursuse üliõpilase Saima Aroni tööd «Tsentraliseeritud vedude rakendamise võimalusi Tartu Rajooni Tarbijate Kooperatiivis ja nende eeldatav majanduslik efektiivsus», mille vastu tundsid huvi ka praktikud.

AJALOO, KEELE JA KIRJANDUSE SEKTSIOON.

Esitati 37 tööd, nendest 7 külaliste poolt. Osa võttis 777 üliõpilast, oppejõudu ja külalist. Elavaks kujunes ka ettekannetele järgnenud diskussioon, kus esitati 177 küsimust ja võeti sõna 139 korral. Külalisi väljastpoolt ülikooli oli 54.

Parimate ettekannetena tuleb märkida žurnalistika eriharu üliõpilase M. Soosaare ülevaadet karikaturist Gori elust ja loomingust ning ajaloo-osakonna V kursuse üliõpilase H. Palli tööd.

Esmakordselt võtsid konverentsist osa kaks uut alasektsiooni — pedagoogika ja võõrkeelte alasektsioon.

FÜÜSIKA, MATEMAATIKA JA KEEMIA SEKTSIOON.

Esitati 26 tööd, nendest 6 külaliste poolt. Osavõtjaid oli 293. Väheseks jäi osavõtt väljastpoolt ülikooli — ainult 11 inimest. Et seale sektsiooni ringide töö on tihedalt seotud praktikaga, siis oleks loomulikum, kui see arv oleks olnud suurem.

Parimatena võib märkida füüsikaosakonna üliõpilase Hannes Tammeti, keemiaosakonna üliõpilase Veljo Loodma ja matemaatikaosakonna üliõpilase Ustav Maikovi töid.

BIOLOOGIA, GEOLOOGIA JA GEOGRAAFIA SEKTSIOON.

Esitati 35 ettekannet, nendest külaliste poolt 12. Osavõtjaid sektsioonide istungitest oli 328. Parimatena tuuakse esile üliõpilaste Viiu Pullisaare ja Viiu Heina, Johannes Kähri, Jaan Naaberi, Ivar Aroldi, ja Ülo Sirgu tööd.

Rahule ei saa jääda konverentsi organiseerimisega osakonnas. Et osakonnanõukogu esimees puudus mitmest viimasest ÜTÜ nõukogu koosolekust, siis ei jõudnud viimase korraldused ringideni ning seetõttu jättis organisatoorne külg soovida. Tekkis arusaamatusi aruannete ja retsensioonide esitamisega.

ARSTITEADUSTE SEKTSIOON.

Esitati 28 tööd 14 ringi poolt. Osavõtjaid oli 617, neist õppejõude 62 ja külalisi 15. Seda on vähe Arstiteaduskonna kohta.

Eriti paelusid kuulajate tähelepanu ning põhjustasid diskussiooni II kursuse üliõpilaste biokeemia ringi liikmete tööd «C-vitamiini sisaldusest põhilistes Eesti NSV aedviljades» ja «C-vitamiini sisaldusest TRÜ Arstiteaduskonna üliõpilaste veres». Nimetatud tööde tulemused ja nendes tehtud ettepanekud vajaksid kiiret populariseerimist.

Negatiivseks tuleb lugeda mõnede ringide eemalejäämist konverentsist.

FARMAATSIA JA KEHAKULTUURI SEKTSIOON.

Mõlemal juhul võib tööga rahule jääda. Eriti elav oli osavõtt kehakultuuriteaduste sektsioonis (261 inimest). Samal ajal jäi aga väheseks diskussioon.

Farmaatsia sektsioonis tuleb positiivsena märkida endise ÜTÜ liikme Udo Margna esinemist. See fakt näitab, et varasem töö ÜTÜ-s on andnud nii palju kogemusi, et osutus võimalikuks jätkata iseseisvalt teaduslikku tööd ja konverentsil ette kanda hea töö. See algatus tuleks muuta traditsiooniks ja üle võtta ka teiste sektsioonide poolt.

Parimaks võib lugeda M. Rooma tööd «Alkaloidide määramine karumustika ekstraktis».

* * *

Millised olid siis peamised puudused? Väheseks jäi üliõpilaste osavõtt. 2751 on kull võrdlemisi suur arv, kuid see arv jääb üsna nigelaks, kui see ära jaotada paljude sektsioonide koosolekute vahel ja maha arvata külalised ning oppejõud.

Rohkem tähelepanu tuleks pöörata ettekannete esitamisviisile. Tuleks õppida meie külalistelt, kes kandsid oma tööd ette suure hoo ja kaasaelamisega. Meie inimesed aga lugesid oma «loo» monotoonselt ette. Mõningal määral kannatas selle puuduse all ka avaplenaaristungil ettekantud töö ÜTÜ ajaloost.

Mõnel pool jäi pinnapealseks ja hõredaks ettekannetele järgnenud arutelu. Näitena võib siin tuua majandusteaduste ja kehakultuuri sektsiooni. Väheseks kippusid jääma üliõpilaste sõnavõtud arsiteaduste sektsioonis. Tuleks rohkem organiseerida üliõpilaste varasemat tutvumist töödega. Diskussiooni elavamaks muutmiseks aitaks kaasa ka teeside õigeaegne ilmumine.

Puudusi organiseerimise alal esines ka üksikuis osakondades (bioloogia, geograafia ja geoloogia sektsioon, majandusteaduste sektsioon), juristid jätsid omapead külalised jm.

Edaspidi tuleks rohkem tähelepanu pöörata endiste lõpetajate kaasatõmbamisele konverentsile, samuti tuleks mõelda mitmete praktilise väärtusega tööde kättesaadavaks tegemisele laiematele ringidele.

Eriti positiivsena tuleb märkida tööde kvaliteedi tõusu. Paljud töödest omavad suurt teoreetilist ja praktilist väärtust. Nagu märgitakse õppejõudude poolt antud retsensioonides, oli tööde kvaliteet hea ja isegi väga hea.

Seadnud ritta kõik XII teadusliku konverentsi miinused ja plussid, võib teha lühikese järelduse — konverents õnnestus üldjoontes hästi.

Kõigepealt tahaksin tänada kõiki Tartu Riikliku Ülikooli ja eriti Majandusteaduskonna üliõpilasi selle hoolitsuse eest, mida mulle osutati siin viibimise ajal.

Üldiselt jäi mulle XII üliõpilaste teaduslikust konverentsist väga hea mulje. Konverentsi organisatsiooniline külg oli hea.

On väga kahju, et mul ei olnud keeleliste raskuste tõttu võimalik täielikult tutvuda Majandusteaduskonna üliõpilaste huvitavate ettekannetega. Mis puutub selle teaduskonna sektsiooni töösse, siis minu arvates oli siin arutelu mitte küllaldaselt ette valmistatud, kuigi kõik ettekanded sisaldasid palju huvitavaid problemaatilisi küsimusi.

Lõpuks tahaksin öelda paar sõna banketist. See meeldis mulle väga. Eesti üliõpilased ei oska mitte ainult hästi õppida, vaid nad armastavad ja oskavad ka hästi lõbutseda. Minu arvates oleks sellest meil, vene üliõpilastel, palju õppida eesti sõpradelt.

Uute kohtumisteni Moskvas või Tartus, kuid kusagil me kindlasti veel kohtume, eks ju, sõbrad?

S. BESSONOV,
Moskva Riikliku Ülikooli Majandusteaduskonna üliõpilane

Kallid sõbrad! Olin esimest korda Eestis ja olen väga rõõmus, et minu esimesed kohtumised toimusid Tartu üliõpilastega. Erialalt olen inglise filoloog ja arvan, et meie teaduskonna inglise keele ringi ja Tartu ülikooli vastava ringi vahel peaks tekkima kõige tihedam sõprus. See aitab kaasa meie viljakale teaduslikule tööle ja üldse meie üliõpilaste sõprusele. Soovin teile, sõbrad, parimat teie elus ja töös!

G. SENINA,
Kiievi Sevtšenko-nimelise Riikliku Ülikooli üliõpilane

Lahkume Tartust, täis uusi mõtteid, uusi muljeid, uut põlemist. Üks armeenlane ütles mulle: «Mina lähen, kuid süda jääb.» Kas ei ole kõigi külalistega nii, kas ei korda meiegi salajas samu mõtteid? Las tänavusel ÜTÜ konverentsil süüdatud tuluke muutub lõkkeks ja lisab valgust meie homsesse päeva! Tänased tutvused ja vaidlused liitku meid, üliõpilasi, monoliitseks pereks!

VALLO RAUN,
Tallinna Pedogoogilise Instituudi Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilane

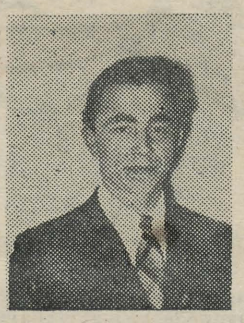

Ma olen sügavasti liigutatud Tartu Ülikooli üliõpilaste külalislahkusest, sellest tähelepanelikkusest ja hoolest, mida meie vastu üles näidati.

Konverentsist tahaksin öelda, et see tõi kahtlematult kasu nii teie üliõpilastele kui ka külalistele. Loodan, et see konverents tõmbab teaduslikule uurimistööle veelgi suuremal arvul üliõpilasi.

O. GRAKOVITS,
Valgevene Lenini-nimelise Riikliku Ülikooli üliõpilane

PROBLEEME

Vaba päev ainult vanemate kursuste üliõpilastele?

Juba teist aastat korraldab ÜTÜ konverentsi põhiliselt ühel päeval, kusjuures rektoraadi vastutulekul sel päeval õppetööd ei toimu. ÜTÜ taotles sellega võimalust kõikide üliõpilaste osavõtuks konverentsi tööst. Ettekannete ja istungite arv jäi põhiliselt samaks — samaks jäi ka konverentsi külastajate üldarv. Seega tõuseb küsimus, kas on vajalik segada normaalset õppetööd ühe päeva vahelejätmisega. Kahe aasta kogemused näitavad, et vähemalt esimese ja teise kursuse üliõpilaste osas seda tarvis ei ole. Need ei ilmu niikuinii konverentsile. Vanemate kursuste osas ja eriti konverentsi läbiviimise seisukohalt aga on vaba päev siiski teretulnud.

Miks osavõtt on väike?

Endiselt jäid hõredaks plenaaristungid. Kui ava-plenaaristungil oli siiski osavõtjaid rohkem kui kunagi varem, siis lõpp-plenaaristung oli endiselt hõre. Milles on asi? Miks tuntakse nii vähe huvi selliste üldiste ürituste vastu? Ei tanaks kuidagi uskuda, et ettekanded ei huvitaks üliõpilasi. Käesoleval aastal olid plenaaristungite ettekanded haruldaselt hästi valitud ja ma arvan, et nii mõnedki kahetsevad, et nad ei kuulnud huvitavat ettekannet Mahtra ülestõusu kohta, mis autori M. Küti poolt lisaks kõigele muule veel suurepäraselt esitati. Ent halvem lugu on see, et enamik üliõpilastest ei teagi, mis kavas oli. ÜTÜ nõukogu poolt aga tehti omakorda väga vähe, et seda kõrvaldada. Tundub, et on tarvis rohkem selgitada, millest on juttu plenaaristungitel.

Seda puudust oleks vähendanud kas või programmidegi õigeaegne ilmumine, rääkimata teesidest, mis käesoleval aastal esmakordselt jõudsid laiade hulkadeni.

Konverents sügissemestrile?

ÜTÜ kümneaastase tegevusaja jooksul on välja kujunenud terve rida kauneid traditsioone, nagu igakevadine konverentside korraldamine, võistlustööde tulemuste avaldamine 1. mai aktusel, ülelinnaline parimate tööde ülevaatus jne. Kogu see ürituste kompleks on koondnud kevadsemestrile, õigemini kevadsemestri lõppu. Need on nagu tehtud töö kokkuvõtteks, millega semester lõpeb. Kogu sügissemestri jooksul on vaikus, sest siis tehakse tavaliselt töid või vähemalt kavatsetakse tööle hakata.

Konverentsilt

Üliõpilaste teaduslikud tööd valmivad õppeaasta lõpuks. Kas poleks nende õigeks esitamise ajaks järgmise õppeaasta algus, ütleme oktoober. Konverents oktoobris oleks üliõpilaste teadusliku töö innustajaks, ja tõstataks uusi mõtteid ja aitaks kaasa töö tõhustamisele.

Organiseerimine?

Kogu õppeaasta jooksul toimuks töö ringides. Tööd valmiksid 1. aprilliks, millele järgneks nende retsenseerimine ja läbivaatamine ning tulemuste väljakuulutamine 1. mai tähistamise aktusel. Maikuus viiakse läbi parimate tööde ülelinnaline ülevaatus ning premeerimine. Kahekordselt läbikaalutud ja retsenseeritud tööde põhjal ei ole raske koostada konverentsi programmi, nõutada teesid, toimetada need õigeaegselt trükki. Septembri algul on kõik juba valmis. Järgnev konverents stimuleeriks teaduslikku tööd uuel õppeaastal. Meie vabariik ei ole kuigi suur ning kindlasti leiavad ka vahepeal juba ülikooli lõpetanud seltsimehed sügisesele konverentsile tulemiseks aega ja materiaalseid vahendeid. Side lõpetanutega tiheneks. Kogu ÜTÜ töö aga kujuneks ühtseks.

Dotsent *J. TAMMEORG,*
ÜTÜ nõukogu juhendav õppejõud

Külalised kirjutavad

Kohtumine Tartu ülikooli üliõpilastega jättis meile unustamatu mulje. Mõne päeva jooksul kiindusime teie väikesesse linna, teie muuseumidesse ja teatrisse. Konverents, millest me osa võtsime, toimus kõrgel tasemel. Kui jätta arvestamata mõned pisiasjad, siis võib kõrgelt hinnata organiseerimiskomitee ja ÜTÜ nõukogu tööd. Lubage tänada kõiki seltsimehi, kes tegid Tartus viibimise päevad meie elu kõige tähelepanuväärsemateks päevadeks!

R. GEVORKJAN,
Erevani Riikliku Ülikooli Geoloogiateaduskonna üliõpilane

Läti ja eesti rahvas on kõige lähemad naabrid. Sellepärast peab üks rahvas tundma teise kirjandust peaaegu sama hästi nagu enese oma. Lühike ülevaade NSV Liidu rahvaste kirjanduse kursuselt võib pakkuda üksnes üldise ja puuduliku ülevaate. Minu arvates on oma naaberrahva kirjandusega üliõpilastel võimalik lähedalt tutvuda just ÜTÜ konverentsidel. Ootame eesti kirjandusloolasi endile Riiga külla!

Üliõpilaslehe esindaja palus mind öelda ka mõned kritiseerivad märkused. Võin konverentsist öelda üksnes head. Ses suhtes tuleb meil palju õppida eesti sõpradelt.

Meil oli võimalik kuulata sm. Issakovi loengut läti kirjandusest. Lektori mitmete vaadetega ei saa olla täielikult ühel arvamisel. Näiteks «Uue voolu» («Jaunā strāva») aja nõuded sm. Issakovi järgi oleksid nagu lähtunud kriitilise realismi piirimailt ja oleksid juba sotsialistliku realismi alguseks, või et Rainis oli pessimist jne. Nende seisukohtadega ei saa olla nõus.

Ehk oleks sobiv, kui Tartu ülikoolis läti kirjandust loeks lektor Läti Riiklikust Ülikoolist, lätlastele võiks aga eesti kirjandust lugema tulla mõni eesti lektor.

Tartust ära sõites viime enesega kaasa eesti üliõpilaste sooja sõprust.

R. OŠINA,
Läti Riikliku Ülikooli Filoloogiateaduskonna üliõpilane

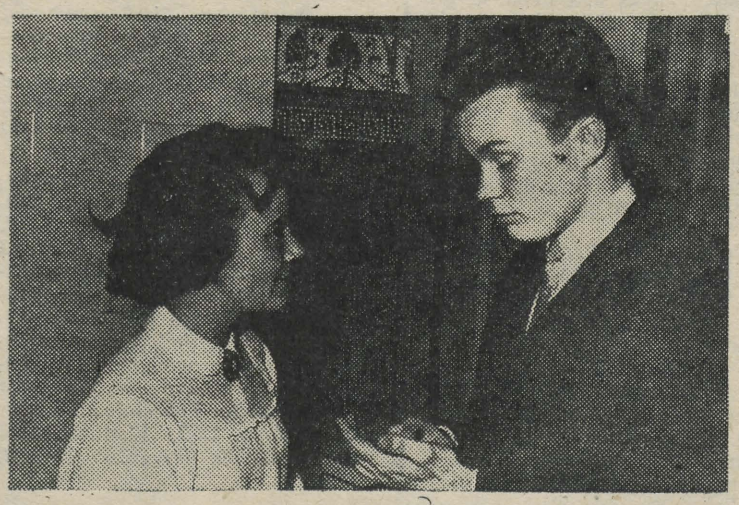

«Sm. Ošina, palun mõni kritiseeriv märkus?»

Kõik jooksukrossile!

Käesoleva aasta sügisel tähistab kogu nõukogude noorus oma avangardi — kommunistliku noorsooühingu — 40. aastapäeva. Seda tähelepanuväärset päeva võtavad meie maa noored vastu veelgi suurema entusiasmiga, tööaktiivsuse tõusuga. Kõrvuti teiste üritustega viiakse läbi ka ÜLKNÜ 40. aastapäevale pühendatud jooksukross, mis on mõeldud murdmaajooksu populariseerimiseks, uute kesk- ja pikamaajooksjate avastamiseks ning VTK normide massiliseks täitmiseks.

Võistlused toimuvad kahes etapis. Esimesel etapil toimuvad massilised võistlused kehakultuurikollektiivides. Tartu Riiklikus Ülikoolis viiakse I etapi võistlused läbi 6.—10. maini algusega kell 17 Tähtvere pargis. 11. mail toimuvad aga finaalvõistlused.

Võistluste kavas on naistele 800 m ja meestele 1500 m jooks.

Võistkondlikku punktide arvestusse lähevad kõik võistlejad, kes lõpetavad distantsi, ja neile arvestatakse üks punkt. VTK I normatiivide täitmine võistleja poolt annab täiendavalt kaks lisapunkti, VTK II normatiivide täitmine kolm lisapunkti.

Meie komsomoli- ja kehakultuurikollektiivide tähtsaimaks ülesandeks on saavutada kõigi üliõpilaste, õppejõudude ja teenistujate osavõtt jooksukrossist.

J. LOTT,
ELKNÜ TRÜ komitee
sekretär

Mõtteid kohvik-klubi konverentsilt

23. aprillil toimus meie kohvik-klubi külastajate ja teenindava personali ühine koosolek, mis kujunes omamoodi tootmisnõupidamiseks.

Külastajate üldine arvamus on, et kohvik-klubi on tore asi, saab «akna» ajal juua klaasi kuuma kohvi, mängida malet, vestelda sõpradega, pärast 32-tunnilist loengunädalat lasta puhata peal ja väsitada jalgu tantsupõrandal. Selle vastu keegi ei vaidle, kõik see on hea ja siia on meeldiv tulla.

Peale selle on meie kohvik veel klubi. Kohvik-klubi nõukogu on püüdnud organiseerida üritusi kõige erinevamatelt aladelt (vestlusreisimuljeid, kohtumisi, eetilist laadi vestlusi, viktoriine, temaatilisi õhtuid, vestlusi kultuurse käitumise küsimustest jne.).

Külastajad avaldasid soovi, et edaspidi korraldataks veel selliseid üritusi, nagu oli «Lõbusaid lugusid kirjanikest», et kasutataks arstide, juristide jt. mälestusi.

Mis puutub orkestrisse, siis on külastajate üldine arvamus: orkester ei meeldi. Orkestrimehed (eriti kontrabassi mängija) pole oma käitumisega eeskujuks, on sageli joobnud ja on ebaesteetiline vaadata mängijat, kes kontrabassis leiab rohkem tuge oma nõrkadele jalgadele kui meeldivat muusikariista.

Olukorra parandamiseks kuulutas ametiühingukomitee välja konkursi parimale estraaditriole, et moodustada tasuline orkester üliõpilastest.

Menüüga on kohvikukülastajad rahul. Eriti maitsvad on tartu saiad kreemiga ja lihasalat. Menüüs tahetakse näha veel head oakohvi, külma piima, mahlu, konservkompotte ja värskeid salateid.

Teenindamine on üldiselt aeglasem kui teistes Tartu kohvikutes. Märgiti eriti aeglast teenindamist lõunavaheaegadel, kui kohvikus on palju külalisi. Ettekandjate käitumiskultuur pole võrdselt kõrge. Paremini töötavad ettekandjad sm-d Post, Rebane, Jaaniorg. Rahul ei olda sm. Pruksiga.

Nagu ettekandjad räägivad, on lauad alati tuhka täis raputatud, laua all aga saiaja koogipuru, nii et tuvi saaks söönuks. Kui laudadel oleksid valged linad, tuleks neid peaaegu iga laudkonna järel vahetada. Kus on siis meie käitumiskultuur? Et see käitumiskultuur on sageli väga madal, näitavad ka sagedased joobnud külalised õhtuti. See on andnud koguni põhjust arvamusteks, et meie kohvik-klubi ei ole midagi muud kui kõige tavalisem kõrts, mis soodustab joomist, koht, kus õpitakse jooma. Tekkis küsimus alkoholi kõrvaldamisest kohvikust üldse. Enamik kohvikukülastajaid on arvamusel, et tuleb kaotada joobnud olek, mitte alkohol. Ka alkoholi võib kultuurselt tarvitada. On ainult vaja, et iga inimene, kes viibib kohvikus, peaks meeles, kes ja kus ta on, et igasugustele kõrvalekaldumistele kultuurse käitumise reeglitest reageeriksid üliõpilased ise, samuti ettekandjad. Seni on suhtumine joobnud külalistesse olnud leebe ja salliv. Kas on siis tõesti vaja väljast toodud korravalvureid?

Edasi arutati küsimust ühislaulmisest kohvikus. Arvati, et laulmist suuremas seltskonnas kohvikus keelata ei maksa. Vastupidi, see on koguni meeldiv. Teine asi on repertuaar. Ei tohi laulda labaseid laule, see oleks oma halva maitse pealesurumine teistele. Laulmisest joobnud olekus ei maksa rääkidagi.

Üliõpilased! See on meie kohvik ja igaüks meist vastutab korra eest seal ning kohviku hea nime eest. Kas meil ei leidu siis vahendeid nende ebakultuursete seltsimeeste kõrvaldamiseks kohvikust? Milleks meil on «Poks», ajaleht, ametiühing ja teised ühiskondlikud organisatsioonid?

Alates 1. maist seame sisse külalisraamatu ja võtame ära kohvikus käimise õiguse inimestelt, kes käituvad seal ebakultuurselt, tutvustame neid kogu kolleKtiivile «Poksis» või kohviku fotolehes. Nõus?

Kohvik-klubi nõukogu

Sõprus süveneb

Kui mõni aeg tagasi külastas TRÜ orientaliste Hiina Rahvavabariigi keskajalehe Hiina KP KK häälekandja «Ženminžibao» üks toimetajaid sm. Tšhõn Tshüanpi, viis ta enesega kaasa rea ülesvõtteid TRÜ orientalistide tööst ja õpinguist. Üks selliseid ülesvõtteid ilmuski nimetatud ajalehe k. a. 28. märtsi numbris ja kujutab rühma TRÜ üliõpilasi, kes tegelevad hiina keele õppimisega. Pildile on sm. Tšhõn Tshüanpi lisanud allkirja, mille eestikeelne tõlge on järgmine:

«Need on Eesti NSV Tartu Ülikooli orientalistikakabineti üliõpilased, kes õpivad tundma hiina keele spetsiifikat. Nad on väga huvitatud sotsialismi ülesehitamisest meie maal, ja kui nad on selgeks õppinud hiina keele, soovivad nad tulla meile appi teostama sotsialismi ülesehitamist.»

人民日报

这是苏联爱沙尼亚共和国塔尔图大学东方研究室的学生研究中文的情形。他們对我国的社会主义建設事業很关心，表示学好中文后要到中国来帮助我們进行社会主义建設。

KAKS ÜLLATUST

TRÜ isetegevusolümpiaad hakkab jõudma lõpule. Varem toimunud Ajaloo-Keeleteaduskonna ja Matemaatika-Loodusteaduskonna õhtutele lisandusid veel kehakultuuriosakonna ja Õigus-Majandusteaduskonna õhtud.

Kehakultuuriosakonna isetegevuslased on teiste teaduskondade hulgas alati olnud esirinnas. Seda suurem oli pettumus, mille publik pidi läbi elama seekordsel õhtul. Kava oli lühike (8 numbrit) ja tasemelt kõige nõrgem.

Naisansambli liikmete hääled sobivad kaunis hästi, kuid miinuseks oli esinemiskindluse puudumine. Hoopis üllatav oli meesansambli esinemine. Nõuab küllaldasel määral julgust, et tulla lavale sellise «Koduigatsuse» allpool kriitikat seisva esitusega. Ainus vokaalsolist Vladimir Rogatšov ei pakkunud palju.

Kahest deklamaatorist oli parem Sirje Meier, kes luges meie üliõpilaste hulgas ilmselt populaarseks saanud V. Beekmani «Poiss ühiselamus». Valve Niklus ei suutnud tabada I. Kolla luuletuse «Nukrad hetked» meeleolu, häiris võlts paatos. Paremad olid võimlejad ja tantsijad, mis on ka kehakultuuriosakonna kohta loomulik. Õhtu parim number oli «Moldaavia tants» naisrühma esituses, kuigi tantsijate varustus oleks võinud olla parem.

Halva mulje jättis kehakultuuriosakonna üliõpilaste **esinemiskultuur**. Tulevased spordipedagoogid võiksid siiski žürii ja publiku ette tulles tunda esinemistakti, viikida pükse, panna ette lips.

Rõõmsa üllatuse valmistas Õigus-Majandusteaduskond, kes on alati olnud ülikooli isetegevuse valulapseks. Žürii tunnistas selle õhtu esialgsete andmete järgi parimaks õhtuks olümpiaadil. Mida rõõmustavat pakkusid siis juristid ja majandusteadlased? Kõigepealt oli meeldiv kohtuda laiemale publikule tundmatute uute solistide H. Kivirähki ja S. Sooperega, kelle esinemised olid õhtu parimateks. Ei esinenud suurmeistrite matkimist, mida ka sel õhtul võis kohata (P. Liivoja).

Tules oli ka 4 sõnakunstnikku. Publik tervitas soojalt Kartaud, kes esitas katkendi O. Lutsu «Tootsi pulmadest». Hea hinnangu said ka V. Meerits ja T. Kumm. Viimane oli peale klaverimängija Sirje Kiigu ainus, kes esitas olümpiaadil ka omaloomingut. Tantsijate ja võimleja Raude esinemine oli nõrgem: esinesid ebatäpsused tehniliselt kergete numbrite juures.

Õhtu tervikuna möödus sujuvalt ja sellelt lahkudes oli tunne: Õigus-Majandusteaduskonna isetegevuslased on teinud suure sammu edasi ja võib juba nii mõnelegi teaduskonnale silmad ette anda.

A. KIM

Võtke osa konkurssidest!

MUUSIKALISED LÜHIPALAD

TRÜ üliõpilaste hulgas muusikalise omaloomingu alal tegelejate väljaselgitamiseks ja virgutamiseks omaloomingu osatähtsuse tõstmiseks üldises omaloomingus kuulutavad TRÜ muusikakabinet ja ametiühingukomitee välja muusikaliste lühipalade konkursi. Käesolev konkurss on mõeldud eelkonkursina sügisel ÜLKNÜ 40. aastapäeva puhul toimuvale konkursile.

Soovitatavd žanrid:

1. Üliõpilaslaulud (ühe- ja kahehäälsed).
2. Koorilaulud (naiskoor, meeskoor, segakoor).
3. Soololaulud.
4. Laulud vokaalansamblile (duett, tertsett, kvartett, jne.).
5. Palad instrumentaalansambleile.
6. Instrumentaal-soolopalad (klaveril, viiulil, tšellol, akordionil, puhkpillidel, rahvapillidel jne.).

Lähemaid teateid saab TRÜ muusikakabineti juhatajalt sm. R. Ritsingult.

Tööd esitada hiljemalt 25. maiks TRÜ ametiühingukomiteesse kinnises ümbrikus, mis sisaldab autori nime, aadressi ja teaduskonna. Nii ümbrik kui ka töö tuleb varustada varjunimega.

I, II ja III kohale tulnud tööde autoreid premeeritakse.

TRÜ muusikakabinet
TRÜ ametiühingukomitee

PARIMAD ESTRAADITRIOD

Et selgitada kolme parimat estraaditriot tasuliseks mänguks kohvikus, korraldatakse TRÜ kohvik-klubis 8. mail k. a.

ESTRAADITRIODE KONKURSS.

Eelregistreerimine toimub TRÜ ametiühingukomitees kuni 7. maini.

TRÜ ametiühingukomitee

VOITLUSES ELAMISKULTUURI EEST

Käesoleva aasta algul kuulutasid TRÜ komsomoli- ja ametiühingukomitee välja sotsialistliku võistluse paremate toakollektiivide ja paremate ühiselamute väljaselgitamiseks. Nüüd on saabunud aeg kokkuvõtete tegemiseks. Allpool avaldamegi kontrollkomisjoni andmed võistluse tulemuste kohta.

Kõigepealt mõningad üldised märkused ja arvamused, mis kujunesid kontrolli käigus. Esiteks leidis kinnitust juba üsna üldtuntud tõde — tütarlapsed, peale väheste erandite, elavad kõikjal hoopis puhtamalt ja korralikumalt kui noormehed. See reegel kehtib ka päris suurte tubade osas (Pälsoni tn. ühiselamu klubiruum, Tiigi tn. ühiselamu tuba nr. 78, Nõukogude väljak 6 asuv tuba nr. 43 jt.). Eriti kontrastselt tuli see ilmsiks Nõukogude väljak nr. 6 asuvas ühiselamus, aga ka Tiigi tn. asuvas ühiselamus. Teiseks — tuleb nõustuda komisjoni liikme sm. Anupõllu arvamusega, et üliõpilased täppisteadustega tegelevatest teaduskondadest (Arstiteaduskond, Matemaatika-Loodusteaduskond) paistavad silma suurema korraarmastusega kui üliõpilased humanitaarteaduskondadest. Korda mitte armastajate esirinnas näivad sammuvat tulevased korraloojad, juristid. Nii on raske leida ülikooli kaheksas ühiselamus korratumat tuba kui Tiigi tn. ühiselamus asuv tuba nr. 60, kus elavad Õigusteaduskonna V kursuse üliõpilased Tivas, Mauer, Tammerik, Mäe jt. Kui kõikvõimaliku prahi hulka vaevu mahutatud malelaua taga istuvatelt mängijatelt küsida, kas ümbrus siiski ei sega, eriti võib-olla jalgade all põrandal lebav poolavatud kilukarp, siis saame siirat imestust väljendava vastuse: «Oh ei, mitte sugugi.»

Ainult veidi paremad on nooremate juristide toad nr. 74, 75, 81 Nõukogude väljak nr. 6 asuvas ühiselamus, eriti II kursuse noormeeste omad, kes küll väljaspool ühiselamut pürgivat dšentlemani ideaalide suunas. Aga ega neist palju maha jää ka Tiigi tn. ühiselamu tuba nr. 99, kus elavad Ajaloo-Keeleteaduskonna I kursuse üliõpilased ja muuhulgas ka ülikooli ametiühingukomitee liige sm. Aasaleht. Tuleb märkida, et need üldistused on teatud määral kehtivad ka tütarlaste osas, v. a. vahest Õigusteaduskonna tütarlapsed. Nii ei saa kuidagi rahule jääda olukorraga toas nr. 3 Ülikooli tänava ühiselamus. Omapärast pilti pakkus Tiigi tn. nr. 80 asuv tuba nr. 32, kus elab üheksa Majandusteaduskonna naisüliõpilast. Kui korraga toas võiks rahule jääda, siis häiriva «natüürmordi» leidsime toidukapilt, kuhu oli paigutatud 18 tühja viina-, veini- ja likööripudelit keset kollendavat sibulahunnikut. Noh, kui oli sünnipäev ja selle «põhjalik» pühitsemine, siis pole kindlasti mõtet säilitada selle nii kujukaid jälgi koridoris, kust käib läbi üle poole maja teisel korrusel elavatest üliõpilastest.

Nüüd lühidalt üksikutest ühiselamutest.

TIIGI TÄNAVA ÜHISELAMU

on suurim ja võib õelda kõige kontrastiderikkam. On muidugi õige, et ka tubade suurus, läbikäidavus jne. avaldavad mõju korrale, kuid päriselt selle taha muidugi pugeda ei saa. Näide. Tuba 98, kus möödunud aastal elasid Arstiteaduskonna praeguse V kursuse üliõpilased (Volkov jt.), paistis alati silma korra, maitsekuse ja ilu poolest. Praegu aga, mil seal elavad Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilased (Soosaar, Ott, Jääger jt.), seda sugugi õelda ei saa, ehkki ta komisjoni kontrollkäigu päeval oli enam-vähem korras. Tuba 25. Nüüd elavad seal kehakultuuriosakonna tütarlapsed, varem aga pidevalt noormehed. Viimased võiksid seda tuba nüüd külastada, et näha, kuidas siiski saab korda luua.

Sanitaarse olukorra suhtes on eeskujulikus korras «portselanitiib», mis on ehitatud koridorisüsteemil. Esile võib tõsta tube nr. 33, 68, 69, 75. Etteheiteid võiks teha vaid köökide ja toidukappide osas. Mis puutub toidukappidesse, siis nende üldilme on Tiigi tn. ühiselamus väga halb. Peaaegu eranditult puuduvad kappidel omanike nimesildid. Ülejäänud toad aga pakkusid rõhuvas enamuses kurba pilti. Muidugi, muljet mõjustas ka asjaolu, et osa tubade elanikke esimesel korrusel oli paigutatud laiali, kuna seal alustati remonti, kuid see ei õigusta ikkagi raskesti kujutletavat korralagedust tubades nr. 44, 43, 86 jt., samuti üliõpilaste endi anarhistlikku ja ignoreerivat suhtumist tehtud märkustesse.

Ühiselamu nõukogu on jäänud loiuks, ükskõikseks kõikide väärnähtuste suhtes. Seinalehte ilmus üks number, nüüd oli seegi maha võetud. Sanitaarkontrolli graafikut pole välja pandud.

On olnud juttu spordiväljakute korrastamisest. Sellele leiduks ühiselamu nõukogu vähesegi organiseerimise puhul kindlasti kaasalööjaid. Ja neil väljakutel saaks suurepäraseid üritusi läbi viia. Kuid nõukogu on rahulolu-meeleolus. Komisjon tervitab ülikooli juhtkonna jätkuvat üritust — ehitada kogu ühiselamu sügiseks koridorisüsteemile.

Esialgu aga nõukogu ja üliõpilaste pretensioonile, et «Tiik» peaks saama raadio, ilma selleta ei saa midagi üritada, saab vastata vaid üht — te pole seda millegagi ära teeninud.

PÄLSONI TN. ÜHISELAMU

on suuruselt teine ja üldilmelt võrdlemisi ühtlane. Tütarlaste toad on eeskujulikus korras. Võiks esile tõsta tubasid 67, 71, 76, 83, 88 ja 110. Maitsekalt paigutatud mööbel, huvitavad kaunistused. Teravmeelne oli näiteks neljandal korrusel toas nr. 147 vett läbilaskvad määrdunud seinale paigutatud joonis — kaks päkapikku, kelle silmad olid etteheitvalt suunatud laigulisse lakke. Ka noormeeste toad, eriti neljandal korrusel (nr. 141 ja 143) jätsid meeldiva mulje. Vaieldav on ainult toas nr. 43 seinale paigutatud piltide maitsekus.

Ebameeldiva mulje jätsid siiski köögid. Seinad ja laed gaasipliitide kohal on tahmunud. Pühkida neid aga ei saa, sest siis hõõrutaks nõge vaid laiali. Siit pretensioon majandusosakonnale — kas poleks võimalik lagesid värvida õlivärviga, et saaks nõge maha pesta.

NÕUKOGUDE VÄLJAK NR. 6

on — nagu juba mainitud — kontrastide maailm. Tütarlaste toad on korras, sealhulgas ka päris suured (43, 52, 56), poiste omad üldreeglina väga korratud. Võiks esile tuua vaid ühe enam-vähem korras toa (nr. 81).

Ühiselamu nõukogu (esimees sm. Lepik) pole olnud küllalt nõudlik. Suurimaks puuduseks on ainult ühe väikese köögi olemasolu, mis muudab üpris kaheldavaks selle laialdasema kasutamise võimaluse.

KASTANI TN. ÜHISELAMU

Ehkki hoone pole ehitatud ühiselamuks ja häirivalt mõjuvad kuivklosetid, on kord selles ühiselamus ühtlasem ja toad olenemata nende suurusest jätavad korraliku mulje.

(Järg 4. lk.)

Kes võitis radioola?

Estraadil ei olnud „Elektroni“

Neist, kes lugesid peahoone vestibüülis Tallinna Pedagoogilise Instituudi muusika- ja kehakultuuriosakonna üliõpilaste kontserdist, kus lisaks pidi esinema Tallinna paremaid orkestreid «Elektron», ei kõhelnud keegi maksmast õhtu eest 8 rubla.

Täis lootusi kogunes (muuseas, Pedagoogilises Koolis jäi kontsert ära, IV Keskkoolist viidi üle mujale) Autoremonditehase nr. 3 väiksesse klubisse paarsada üliõpilast, kes moodustasid peamise publiku. Pärast keskmist hilinemist kogeles sümpaatse välimusega noormees maha sissejuhatuse, sügades julgelt lõuga ja kõhtu — ning õhtu algas.

Ei tahaks halba öelda naisansambli kohta, kes esines väga korrektselt ja jättis hea mulje. Siis aga ilmusid korduvalt eesriide ette kaks lärmitsevat meeskodanikku, kes ilmselt olid julgust juba 40° võrra tõstnud. Nende kulunud naljad sigadest, Ali-Babast ja 40 röövlist ning rumalast lektorist koos lavataguste valjude häälitsustega andsidki üldpildi õhtust — h a l t u u r a tegemisest.

Kummaline oli näha instrumentaaltrio esinemise ajal paljaste säärtega trummilööjat hüüdmas kaunis eakale (üliõpilane?!) klaverimängijale, kes kogu keharaskusega rõhus klahvidele: «Mängi ikka viit kah!» Topeltkvarteti nägudel oli pitser: «Mida me, pealinna mehed, provintsis ikka kardame!», kahe pala vahel aeti laval juttu, naerdi.

Lühike (tund ja veerand kestnud) kontsert ei rahuldanud just esinemiskultuuri poolest. Kuigi naiskuulajate südamed võitis Kalmer Tennosaare soengu ja liialdatud maneeridega tenor Jüri Kalevi, jättis ebasoodsa mulje tema kehkenpükslik olek estraadil, lauljale ei teinud au ka valel ajal sisseastumine. Ei saa öelda, et kogu kava oleks halb olnud, hea oli Erik Klasi esituses pantomiim «Kogemusteta arst», huvitav oli orkestri esituses vana tantsulugu, mis lõppes džässiloona (esitas klarnetisolist Tiit Varts), iseenesest polnud halvad ka meesokteti laulud — jahimeeste koor C. Weberi ooperist «Nõidkütt», soome laulud «Merd meremees peab armsaks» ja «Parvepoiste laul».

Suur osa meie üliõpilastest oli tulnud kuulama heas kuulsuses olevat «Elektroni». Kohmetu konferansjee andis aga külma duši: et üks liikmetest olevat haigestunud (?), esineb vaid instituudi tavaline tantsuorkester. Jäi mulje, et tegemist oli inetu reklaamvõttega.

Kuigi kohalolijad ei oodanud mingit imet ühe osakonna üliõpilastelt, tekitasid nende kergemeelne suhtumine kontserdisse ja eba-akadeemiline esinemisviis pettumuse.

V. LÄÄN

ÜTÜ žurnalistikaring ja ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetus korraldavad kolmapäeval, 7. mail 1958 algusega kell 18 peahoone 5. auditooriumis ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool»

LUGEJATE KONVERENTSI

Päevakorras:

1. Ettekanne ÜTÜ žurnalistikaringilt «80 aastat ajalehe «Sakala» ilmumahakkamisest».

2. Toimetuse esindaja esinemine.

3. Märkmeid ajalehe töö kohta ÜTÜ žurnalistikaringi liikmeilt.

4. Sõna on lugejail.

5. Ilmub «Juku».

Kõiki lugejaid palutakse konverentsist osa võtta.

VÕÕRKEELTE ÕPPIMISE VÕIMALUSTEST

TRÜ Õpetatud Nõukogu pidas oma otsuses 31. maist 1957 soovitavaks fakultatiivsete kursuste korraldamist NSV Liidu vennasrahvaste ja rahvademokraatiamaade keelte kui ka muude võõrkeelte alal. Saksa, inglise ja prantsuse keele osas on sellised fakultatiivsed kursused käimas ja jätkuvad ka eeloleval õppeaastal. Peale selle on võimalik eeloleval 1958/59. õ.-a. organiseerida fakultatiivseid kursusi, kui leidub küllaldaselt osavõtjaid, veel ukraina, läti, poola, ungari, tšehhi, hiina, indoneesia, hindi, jaapani, rumeenia, hollandi, rootsi, soome, itaalia, hispaania, vana-kreeka ja esperanto keele alal.

Loomulikult võib oodata arvukamat osavõttu eeskätt saksa, inglise ja prantsuse keele fakultatiivseist kursustest, kuna muude ülalnimetatud keelte õppimine eeldab erilist huvi või vajadust. Kursustest osa võtta soovijate registreerimine toimub dekanaatides (Ajaloo-Keeleteaduskonnas eesti keele, vene keele, võõrkeelte ja NSV Liidu ajaloo kateedris).

Õppetöö nendel kursustel toimub õhtupoolseil tundidel.

R. KLEIS,
TRÜ metoodilise nõukogu keelteõpetamise sektsiooni esimees.

MARE MUTLI

Me sõprusring, mis kindlust hoovab siit,
meid ükski jõud ei suuda lahku heita!
Ei kindlamat maailmas sõprust leita
kui muretu ja vaba noorte liit. A. S. Puškin

Kaunid on töö- ja rõõmurohked üliõpilaspäevad! Miski vist ei seo inimesi nii tihedate sõprussidemetega kui ühised rõõmud ja mured teaduste vallutamisel.

Seda valusam on aga siis, kui muretust noorteringist surma karm käsi röövib ühe sõbra, kalli kaaslase...

19. aprillil k. a. lahkus meie hulgast pärast pikka ja rasket haigust meie kursusekaaslane Mare Mutli.

Vähe on inimesi, kes suhtlemises ennast ümbritsevatega suudaksid alati ja igas olukorras käituda osavõtlikult. Just selline olid Sina, Mare! Tavaliselt olid vaikne, kuid Sinust hoovas nii palju soojust ja südamlikkust, et muutusid meile kõigile väga lähedaseks. Eriti hea oli Sulle kõnelda oma muredest, alati leidsime Sinus osavõtliku ja taktitundelise kuulaja. Kursusekaaslasena olid Sa hoolikas, suhtusid tõsiselt ja armastusega oma tulevasse erialasse. Pealtnäha leebe, jätkus Sul kindlust oma seisukohtade kaitsmiseks meie vahel nii tulistes vaidlustes.

Seepärast on meile eriti valus, et oled lahkunud meie keskelt, kuid mälestus Sinust jääb igaveseks kaunina püsima.

Nii nagu keegi ei saa unustada üliõpilaspäevi, ei saa me unustada ka Sind, kes Sa jagasid meiega iga osa sellest elust. Jäädmeie mälestuses püsima alati noorena, alati lahkena nagu päikesepaisteline kevadilm, mil Sa lahkusid...

Eesti filoloogia IV kursus

KEHAKULTUUR JA SPORT

HAKKAS LENDAMA PING-PONGI PALL

Juba mitmel aastal pole toimunud ülikooli esivõistlusi lauatennises. Puudus korralik võistluslaud, vastavad ruumid, ka töötas lauatennise sektsioon loiult.

Tänavu on aga sellele spordialale jalad alla saadud — ei tea kas sellepärast, et viimasel ajal on üldse kogu NSV Liidus pühendatud lauatennisele suurt tähelepanu (teatavasti on see võetud järgmise NSV Liidu spartakiaadi kavasse) või mõnel muul põhjusel, kuid nii see on.

Ja läkski lahti esimene suurem ülikoolisisene üritus — algasid ülikooli 1958. a. individuaal-võistkondlikud esivõistlused. Osa võtsid kõikide teaduskondade võistkonnad, kusjuures Õigusteaduskond oli väljas kahe esindusega.

Juba esimestest mängudest oli näha, et Õigusteaduskonna I võistkonnale ei suudeta pakkuda konkurentsi. Juristid võitsid Majandusteaduskonna 6:1 ja seejärel Ajaloo-Keeleteaduskonna sama tagajärjega.

Äärmiselt tasavägiselt arenes Matemaatika-Loodusteaduskonna ning Õigusteaduskonna II võistkonna vaheline kohtumine, mille võitis Matem.-Loodust. esindus, kelle ridades mängib ka omaaegne NSV Liidu noortetšempion Ivi Fritsch-Kukk.

Matškohtumine Õigust. I ja Matem.-Loodust. võistkonna vahel lõppes 6:2 esimese kasuks. Kiired võidud oma vastaste üle saavutasid juristid Mäe ja Koitel. Matem.-Loodusteaduskonnale tõid punkte Räägel võiduga Ongi üle ja Kukk võiduga Raju üle.

Oodatud oli kohtumine Matem.-Loodust. ja Arstit. võistkonna vahel. Selle võistluse võitja pidi pääsema finaali, kus tal oleks tulnud mängida Õigust. I võistkonnaga, kaotaja aga jääma üldarvestuses kolmandale kohale. Otsustava kohtumise võitis Matem.-Loodust. 6:3.

Finaalis mängisid, juba teist korda päeva jooksul, Õigust. I ja Matem.-Loodust. võistkond. Võitis esimene, tulles seega ülikooli meistriks. Õigust. võistkonnas mängisid Heldur Mäe, Heino Koitel, Aksel Ong ja Reet Paju. II koha saavutas Matem.-Loodust., III Arstit. Järgnesid Õigust. II, Majandust., Ajaloo-Keelet. ja KKO.

Esmaspäeval algasid individuaalvõistlused. Naiste üksikmängus tuli TRÜ 1958. a. meistriks Virve Viikmäe (KKO), kes alistas ülekaalukalt kõik oma vastased. II koha saavutas Urve Rebane (Arstit.), III kohaga pidi seekord leppima Ivi Kukk.

Meeste üksikmängus esinesid esimesel võistluspäeval edukamalt Õigust. võistlejad Kiris, Mäe, Koitel ja Matem.-Loodusteaduskonnast Räägel.

Plussringi finaalmängus alistas Mäe Vahteri 2:0, kuid kaotas otsustavas mängus Koitelile.

Viimasel võistluspäeval lõpetati individuaalvõistlused ning toimusid ka paarismängud.

Meeste üksikmängus võitis Mäe miinusringis üksteise järel kõik oma vastased, kusjuures südi vastupanu osutas talle Majandusteaduskonna võistleja Kalvet.

Plussringi finaalis alistas Koitel omakorda Ongi ning niisiis kohtusid esimest ja teist kohta otsustavas mängus uuesti Koitel ja Mäe.

Selleks et tulla ülikooli meistriks, oli Mäel vaja võita kaks mängu järjest, sest ta oli varem kaotanud. H. Mäe tuligi toime sellega, alistades Koiteli esimeses mängus 2:1 ja teises mängus 2:0, tulles seega ülikooli meistriks.

Naiste paarismängus tulid esikohale Rebane—Kukk, kuna meeste paarismängus selgusid võitjad pärast tasavägist finaalmängu Aunin—Räägel ja Mäe—Ongi vahel. Võitsid viimased.

Segapaarismängus kohtusid finaalis Viikmäe—Kostel ja Kuum—Mäe. Võidu ning esikoha saavutasid viimased.

Lõppkokkuvõttes tuleb märkida, et ülikooli lauatennise sektsioon tuli toime tubli saavutusega, võttes võrdlemisi tagasihoidliku materiaalse baasi olemasolul endale sellise vastutusrikka ning ulatusliku ülesande nagu ülikooli meistrivõistluste läbiviimine.

Tahaks loota, et ka sellistel populaarsetel spordialadel, nagu võrkja korvpall viidaks läbi teaduskondade-vahelisi võistlusi. Huvi üliõpilaste hulgas selle vastu oleks kindlasti väga suur. Sellele tuleks mõelda, sest on ju eksamid ukse ees.

A. SOOME

Kes võitis radioola?

On tunda meeldivat kollektiivsusevaimu oma ühiselamu korrashoiu suhtes: ühiselamu nõukogu (esimees sm. Soosaar) näib olevat omal kohal ja töötab hästi. Toidukapid on varustatud nimesiltidega ja jätavad samuti hea mulje. Meeldivalt mõjuvad ka kaunistused koridorides ja tubades. Esile tõsta võiks tubasid nr. 29, 19, 33, 39, 17 ja 32.

O. LUTSU TÄNAVA ÜHISELAMU

Ühiselamus on tugev üliõpilasnõukogu (esimees sm. Uibo). Hoolimata sellest, et ühiselamus elavad vaid meesüliõpilased (Arstiteaduskond), võib korraga rahule jääda. Komisjoni kontrollkäigu ajal oli see üpris hea, välja arvatud toidukapid III korrusel. Ühel varasemal ootamatul keskpäevasel külastusel pakkusid aga ühiselamu mõningad toad veidi teistsugust pilti. See räägib kahtlemata nõukogu autoriteedist ja operatiivsusest, kui saabusid kontrollid. Parimatest tubadest võiks mainida tubasid nr. 10, 12, 13, 25 ja 26. Kollektiivsusetunne ühiselamus on hea.

Seoses selle ühiselamu kontrollimisega esitati üliõpilaste poolt õigustatud pretensioon — ruumid on muutunud rõskeks, sest kütteperiood lõppes 20. aprillil. Komisjon pöördub majandusosakonna poole palvega, et leitaks jahedate ilmade püsides siiski võimalus ühiselamute kütmiseks.

ÜLIKOOLI TN. NR. 18-a ASUV ÜHISELAMU

Sellelt ühiselamult kui tütarlaste omalt oleks oodanud rohkemat. Kahjuks aga leidsime siin tubasid, kuigi üksikuid, mida võiks pidada halvimaiks tütarlaste tubadeks TRÜ ühiselamutes. Näitena tooksime juba mainitud toa nr. 3. Selles elab 5 üliõpilast. Tuba ei ole läbikäidav, kuid on pidevalt korrast ära. Seal hoitakse toiduaineid ja valmistatakse toitu. Kiita ei saa ka tuba nr. 7. Kogu ühiselamukollektiiv eesotsas ühiselamu nõukoguga (esimees sm. Tõke) peaks käesoleval juhul süüdistama nende üksikute tubade elanikke, kes kisuvad kogu ühiselamu head nime alla, kuna ühiselamus esineb rohkesti ka tubasid, milliste korraga võib täiesti rahule jääda (17, 21, 22, 26 jt.).

Positiivseks hinnanguks ühiselamu tööle on seinalehe korrapärane ilmumine.

V. KINGISSEPA TN. NR. 68 ASUV ÜHISELAMU

On jällegi Arstiteaduskonna tütarlaste ühiselamu. Kuigi siin on ka varustus ja tingimused veidi halvemad, jääb siiski võrreldes Kastani tänava ühiselamuga rohkem vajaka. Esiteks pole ühiselamu nõukogul sellist võistlusvaimu kui teaduskonnakaaslastel. Seinalehe viimane number ilmus 21. detsembril 1957. Kui on toimunud ühiselamu nõukogu esimeeste või liikmete nõupidamine, siis on need tavaliselt Kingissepa tänava ühiselamud, kes pole saatnud oma esindajaid. Kuigi tingimused pole eeskujulikud, loodaks siiski paremat korda näha Arstiteaduskonna tütarlaste köökides, eriti keldrikorruse köögis, mis on korduvalt jätnud räpase mulje.

Ühiselamus on rida üsna korralikke tubasid: 1, 2, 3, 5 ja 7. Kaheldav on ehk toas nr. 5 ülesriputatud loosungi: «Elu see on üürike, naised läki jahile!» väärtus. Kohtasime oma kontrollretkel teisigi loosungeid, näit. Kastani tn. ühiselamu toas nr. 32 — «Kuna veel, kui mitte nüüd...!» (alustada õppimist) —, milliste suhtes pole vast midagi laitvat öelda, kuid sellised nagu esimesena mainitu, tunduvad kindlasti ka toaelanikele endile labastena.

V. KINGISSEPA TÄNAVA VÕIMLAS ASUVAT ÜHISELAMUT

on raske hinnata tema väiksuse tõttu. Lootsime siiski kehakultuurlaste, eriti poiste, tubades leida paremat korda ja hubasemat ilmet.

* * *

Komisjon on oma kontrollretke teinud ja peab oma otsuse langetama. Õigustatult heidetakse võibolla ette, et kontrolli tulemused on pinnapealsed, ühekordsed. Suur osa komisjoni liikmeist on siiski rohkemal või vähemal määral puutunud kokku eluga ühiselamutes ka varem. Otsuse langetamisel arvestasime ka neid muljeid. Puudusi esineb veel kõigis ühiselamutes. Võidelgem nende vastu ühiselt! Kõigi võimaluste piires aitab kaasa kahtlematult ka ülikooli rektoraat ja majandusosakond. Kes peavad otsust ebaõiglaseks, tõestagu seda edasises võistluses, sest TRÜ ametiühingukomitee preemiad kujutavad endast rändauhindu. Senini on aga komisjoni otsus järgmine:

I preemia — radioola «Daugava» — saab Kastani tänava ühiselamu kollektiiv;

II preemia — radioola «Oktava» — Pälsoni tänava ühiselamu kollektiiv;

III preemia — elektrigrammofon — O. Lutsu tänava ühiselamu kollektiiv.

A. METSA
M. MIIDLA
S. LEPIK
J. KANGUR
E. ANUPÕLD
R. JÄRLIK
H. TALISTE

Lõbutsege! Tantsige! Naerge!
1. mail kell 21
Ülikooli aulas ja selle kõrvalruumides
SUUR TRADITSIOONILINE BALL-MASKERAAD
Esinevad ülikooli parimad isetegevuslased
Parimatele maskidele auhinnad
EINELAUD LOTERII
KÕIK RUUMID DEKOREERITUD.
— TANTS —
Huumor Ühislaul Mängud

TEADAANNE

Tartu üliõpilaste looduskaitseringi liikmetel, kes soovivad esineda Tartu või rajoonide koolides ettekandega 11. mail peetavast looduskaitsepäevast, palun pöörduda Eesti NSV TA looduskaitsekomisjoni teadusliku sekretäri sm. J. Eilarti poole (Vanemuise tn. 21).

Esinema sõitjad varustatakse komandeeringutega. **Ringi juhatus**

Toimetaja A. RAUD

MB 03539 **Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop.** Tellimine nr. 1572

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 15 (368)
Reede
9. mai
1958. a.
XI aastakäik

Tema nimi ja tema töö jäävad elama igavesti

(FRIEDRICH ENGELS KARL MARXIST)

Nagu Darwin avastas orgaanilise looduse arenemisseaduse, nii avastas Marx inimkonna ajaloo arenemisseaduse — selle viimase ajani ideoloogiliste ladestuste poolt varjatud lihtsa fakti, et inimesed peavad kõigepealt sööma, jooma, elamut omama ja rõivastuma, enne kui nad suudavad tegelda poliitikaga, teadusega, kunstiga, religiooniga jne.; et järelikult otseste materiaalsete elatusvahendite tootmine ja seega ka iga antud rahva või ajajärgu majanduslik arenemisaste moodustab selle aluse, millest on välja kasvanud nende inimeste riiklikud asutused, õiguslikud vaated, kunst ja isegi religioossed kujutlused ja millest lähtudes neid seetõttu järelikult tuleb seletada, mitte aga vastupidi, nagu seda seniajani on tehtud.

Kuid see pole kõik. Marx avastas ka tänapäeva kapitalistliku tootmisviisi ja selle poolt sünnitatud kodanliku ühiskonna erilise liikumisseaduse. Lisaväärtuse avastamisega oli siin korraga selgus loodud, kuna aga kõik nii kodanlike majandusteadlaste kui ka sotsialistlike kriitikute varajasemad uurimused olid pimeduses ekselnud.

Kahest sellisest avastusest oleks küllalt ühe elu jaoks. Õnnelik oleks juba see, kellele oleks osaks saanud ükski selline avastus teha. Kuid igal alal, mida Marx uuris, — aga selliseid alasid oli väga palju ja ühegagi neist ei tegelnud ta pealiskaudselt, — igal alal, isegi matemaatika alal, tegi ta iseseisvaid avastusi.

Selline oli see teadusemees. Kuid see polnud veel kaugeltki peaasi. Teadus oli Marxi jaoks ajalooliselt liikuvaks, revolutsiooniliseks jõuks. Kui suurt rõõmu ta ka tundis ükskõik missuguse teoreetilise teaduse alal tehtud iga uue avastuse puhul, mille praktilise rakendamise võimalusi võib-olla veel sugugi mitte võimalik polnud ette näha, — aga tema rõõm oli hoopis teistsugune, kui asi seisnes mingis sellises avastuses, mis otsekohe revolutsioonilist mõju avaldas tööstusele, ajaloolisele arenemisele üldse. Nii jälgis ta peensusteni avastuste arenemist elektri alal ja veel viimasel ajalgi Marc Deprez' avastusi.

Sest Marx oli kõigepealt revolutsionäär. Ühel või teisel viisil osa võtta kapitalistliku ühiskonna ja selle poolt loodud riiklike asutuste kukutamisest, osa võtta tänapäeva proletariaadi vabastamisest, kellele tema esimesena andis teadvuse proletariaadi enese olukorra ja vajaduste suhtes, teadvuse tema vabastamise tingimuste suhtes — see oli tema tõeline elukutsumus. Võitlus oli talle loomukohane. Ja ta võitles sellise kire, sellise visaduse, sellise eduga, nagu seda suutsid vähesed. Esimene «Rheinische Zeitung» 1842. aastal, Pariisi «Vorwärts» 1844. aastal, «Deutsche-Brüsseler Zeitung» 1847. aastal, «Neue Rheinische Zeitung» 1848/49. aastal, «New York Daily Tribune» aastail 1852—1861 — peale selle suur hulk võitlusbrošüüre, töö Pariisi, Brüsseli ja Londoni ühingutes, kuni lõpuks kõige kroonina sündis «Rahvusvaheline Tööliste Ühing» — see oli tõesti jällegi niisugune saavutus, millele selle asutaja võis uhke olla, isegi kui ta poleks peale selle mitte midagi muud teinud.

Ja sellepärast oli Marx oma aja kõige vihatum ja kõige laimatum mees. Valitsused — nii absolutistlikud kui ka vabariiklikud — saatsid teda välja, kodanlased — nii konservatiivsed kui ka ultrademokraatlikud — külvasid teda üksteise võidu laimu ja needustega üle. Ta lükkas kõik selle kõrvale nagu ämblikuvõrgu, ei pööranud sellele tähelepanu, vastas ainult siis, kui selleks oli äärmine vajadus. Ja tema on surnud, teda austavad, armastavad, leinavad miljonid revolutsioonilised võitluskaaslased, kes elavad Siberi kaevandustest kuni üle Euroopa ja Ameerika Kaliforniani välja, ja ma võin julgesti öelda: tal võis olla palju vastaseid, kuid vaevalt ühtki isiklikku vaenlast.

Tema nimi ja tema töö jäävad elama igavesti!

MARKSISMI LEVIMISE ALGUSEST EESTIS

Õigustatud uhkustundega võime märkida seda, et marksismi levimine Eestis algas Tartu ülikoolis, kus 1893. aastal loodi üliõpilaste marksistlik ring. Selle ringi organiseerisid revolutsioonilised vene üliõpilased, kes õppisid sellal Tartu ülikoolis. Seda ringi juhtis V. Santser-Marat. Ring pidas sidet ka eesti ja läti eesrindlike üliõpilastega. Hiljem võttis selle ringi tööst osa ka eesti üliõpilasi ja teisi eestlasi väljaspoolt ülikooli. Sellest ringist võttis 1895. aastal osa kirjanik Ed. Vilde. See avaldas sügavat mõju tema maailmavaate kujunemisele. 30. septembrist 1900 kuni 1901. aasta detsembrini õppis Tartu ülikooli arsiteaduskonnas V. I. Lenini vend Dmitri Iljitš Uljanov, kes oli VSDTP «Iskra» organisatsiooni liige. Tema tegevuse kohta on avaldatud ajakirjas «Eesti Kommunist» nr. 4, 1958 D. Rudnevi artikkel «Dmitri Iljitš Uljanov Tartus». Tartu ülikoolis on kodanliku diktatuuri perioodil õppinud rida silmapaistvaid marksiste-leninlasi, nagu O. Sepre, A. Veimer ja teised.

O. KASK

K. MARXI TEOSTE NÄITUS PEARAAMATUKOGUS

TRÜ Pearaamatukogus on avatud näitus, mis on pühendatud K. Marxi 140. sünniaastapäevale.

Näitusel on eksponeeritud rida esitrükiseid, millest võiks nimetada K. Marxi «Misère de la philosophie. Réponse à la philosophie de la misère de M. Proudhon.» Paris — Bruxelles, 1847. Teos annab Proudhoni väikekodanlikule reformismile hävitava kriitika. Marx kirjutas teose prantsuse keeles sellepärast, et Proudhon ise saaks sellele kriitikale vastata. К. Маркс и Ф. Энгельс. «Немецкая идеология» ilmus esmakordselt Nõukogude Liidus 1932. aastal saksa ja 1933. aastal vene keeles. K. Marx ja F. Engels esitavad siin dialektilise ja ajaloolise materialismi põhialused. Esitrükiste hulgas on ka Marxi «Das Kapital». Bd. 1. Hamburg, Meissner 1867; «Das Kapital» Bd. 2—3, Hamburg, Meissner 1885—1894. «Kapitali» 1. köide ilmus Marxi elu ajal, 2. ja 3. köide pärast Marxi surma F. Engelsi toimetusel. «Kapitali» 1. ja 2. köide kannavad tsaari tsensori templit «Verboten», mis sageli häirib lugejaid ja mille kohta tuleb anda eri seletusi.

I. NOPPEL

Tervitusi 1. maiks

Tartu Riikliku Ülikooli rektorile prof. Klementile.

Õnnitlen südamest ülikooli kollektiivi töötajate rahvusvahelise solidaarsuse päeva 1. mai puhul! Soovin uusi edusamme töös.

Prof. VOVTŠENKO,
Moskva Riikliku Ülikooli rektori kohustetäitja

Leningradi ülikooli professorite, õppejõudude, aspirantide, üliõpilaste, tööliste ja teenistujate kollektiivi nimel õnnitleme teie kollektiivi rahvusvahelise töölispüha 1. mai puhul!

Soovime edu võitluses eesrindliku nõukogude teaduse edasise õitsengu ja spetsialistide ettevalmistuse parandamise eest.

Rektor prof. A. D. ALEKSANDROV

Õnnitlen südamest rahvusvahelise pidupäeva 1. mai puhul! Soovime parimat loomingulises töös ja elus.

Vladivostoki Riikliku Ülikooli rektor KUTSÕI

Tartu Riikliku Ülikooli rektorile

ENSV TA akadeemik F. D. Klementile.

Kiievi T. G. Ševtšenko nimelise Riikliku Ülikooli üliõpilaste, professorite, õppejõudude ja abiõppepersonali nimel tervitame südamlikult kogu Teie ülikooli kollektiivi 1. mai, töötajate rahvusvahelise solidaarsuse päeva puhul.

Soovime Teile tervist ja uusi väljapaistvaid edusamme teaduslikus ning õppe- ja kasvatustöös.

Rektor I. T. ŠVETS, UNSV TA akadeemik
Parteikomitee sekretär I. M. KARNAUHHOV
Ametiühingukomitee esimees M. F. SKOPITSENKO
Komsomolikomitee sekretär P. P. KONONENKO

TRÜ Arstiteaduskonna dekaanile.

Kaunase Riikliku Meditsiinilise Instituudi Farmaatsiateaduskonna dekanaat, parteiorganisatsioon, teaduslike töötajate ja üliõpilaste kollektiiv õnnitlevad Teid ja teie teaduskonna kollektiivi töötajate pidupäeva 1. mai puhul ja soovivad edasisi edusamme teie viljakas õppe- ja teaduslikus töös.

Farmaatsiateaduskonna dekaan dotsent A. VILEISIS
Parteiorganisatsiooni sekretär V. OSTRAUSKAS

Tartu Riiklik Ülikool. Prof. Klementile.

Tallinna Polütehniline Instituut tervitab Teid ja ülikooli kollektiivi 1. mai, rahvusvahelise solidaarsuse päeva puhul.

TPI direktor SCHMIDT

Tervitame töötajate rahvusvahelise solidaarsuse päeva — 1. mai puhul!

VÄLISMAAGA KULTUURISIDEMETE PIDAMISE EESTI ÜHING

Tervitame 1. mai ja ajakirjanduse päeva puhul!

«EDASI» toimetuse kollektiiv

Olime kaubanduspraktikal

Pärast möödunud-aastast kuu-ajalist esimest kauplusepraktikat oli tänavune äsjalõppenud kahekuune praktika meile, Majandusteaduskonna IV kursuse kaubandusharu üliõpilastele, esimeseks kaubanduslik tegevusega sügavamaks tutvumiseks laiemas mastaabis.

Esialgsetel andmetel oli praktikabaasiks kinnitatud Leedu NSV. Siin kerkis aga kohe üles küsimus, kas mitte keel ei saa takistuseks praktika heaks kordaminekuks? Neil kaalutlustel kinnitati lõpuks eelmise aasta eeskujul praktikakohtadeks Moskva, Leningrad, Tallinn ja Tartu.

Praktikaperioodil tuli tundma õppida töötamist kaubastu kõigis osakondades ja ka baasis ning rakendada õppeperioodil omandatud teoreetilisi teadmisi juba tegelikkuses. Peab mainima, et kuigi vahel oli komistuskiviks vene keele vähene oskus, suutsime siiski lahendada kõik programmis püstitatud ülesanded, ja seda tänu kaubastu töötajate püüdlikkusele võimalikult selgelt ja täpselt anda ülevaadet kõikidest kaubastu ja ladude töösse puutuvatest küsimustest. Muidugi aitas siinjuures ka meie endi tahe omandada kõik võimalik ja teha läbi praktiliselt ühed või teised töölõigud. Väljaspool päevast praktikaaega õppisime iseseisvalt tundma uusi kaubanduslike teenindamise vorme ja ostjate nõudmiste uurimise mitmesuguseid meetodeid.

Kolmel üliõpilasel oli võimalus teine tootmispraktika läbi viia riiklikus universaalkaupluses nn. GUM-is Moskvas. GUM on Nõukogude Liidu eesrindlikem ja suurim jaekaubandusettevõte, mille kogemusi kaubanduse organiseerimise alal on eeskujuks võetud enamikus meie maa eesrindlikes kaubandusorganisatsioonides.

Mis puutub meie vabariigi praktikakohtadesse Tallinnas ja Tartus, siis neil tuleb mõnevõrra alla anda. Kuigi dokumentide ringe ja kaupade liikumine toimub enam-vähem samalaadselt, ei suuda meie kaubandus siiski pakkuda sellist ülevaadet kui spetsialiseeritud kaubastud või Riiklik Universaalkauplus ja seda just uute nõukogulike kaubandusvormide juurutamise osas.

Rahva materiaalse olukorra pidev kasv seab ka nõukogude kaubanduse ette üha suurenevad ülesanded, mille lahendajaks peame olema meie, tulevased kaubandustöötajad, kuid seda suudame üksnes põhjalike teoreetiliste teadmiste ja praktilise oskuse täieliku omandamise baasil.

Kuid mitte ainult kaubandus ei rikastanud meie teadmisi, vaid me püüdsime võimalikult kasulikult veeta kogu praktikast vabaks jäänud aega. Külastasime muuseume, teatrit, kinosid, arhitektuurilisi mälestusmärke jne.

Üldiselt võime lugeda praktikat hästi kordaläinuks ja jääb soovida, et järgmistel kursustel õnnestuks see veelgi paremini.

A. LOO

Maidemonstratsioon pildis

AJAKIRJANDUSE PÄEVA PUHUL

Mõni sõna meie ajalehe kohta

Paar päeva tagasi pühitsesid ka meie ülikooli ametlikud ja mitteametlikud ajakirjanikud oma, s. o. ajakirjanduse päeva. Ei teeks halba heita pilk käesoleva aasta numbritele, et vaadata, missugune see meie «Tartu Riiklik Ülikool» siis õieti välja näeb.

Isiklikult peaksime parimateks k. a. 24. jaanuari ja 29. aprilli numbreid. Neis on rohkem elavust ja üliõpilaslikkust kui teistes. Alati leiavad meie lugejate hulgas head vastuvõttu P. Nurmekunna, noorte autorite L. Hainsalu ja S. Kivioja tööd, sest need on huvitavad. Ainult korraks ilmus ajalehe veergudele Lully Luik. Kuid miks meil pole oma Ennukest, nagu seda on «Eesti Põllumajanduse Akadeemial»? Teodori ilmumine meie ajalehes on igal juhul tervitatav.

Aastapäevade puhul räägitakse tavaliselt ainult heast. Kuid kas on õige sulgeda silmi rea puuduste ees? Miks pole ajalehel laiaulatuslikku kirjasaatjate aktiivi?

Meie ajaleht alustas rubriigi «Meie eesrindlikumaid üliõpilasi» väljaandmist. Väga meeldiv üritus, kuid millegipärast seda ei jätkata.

Ilus komme on mälestada varalahkunud kaasüliõpilasi. Üliõpilaste hulgas leiavad head vastuvõttu ka näiteks selliste ürituste propageerimine, nagu kultuuritegelaste kalmude korrastamine jm.

Tuleb tervitada katseid anda meie kuulsusrikast minevikku edasi mitte kuivalt, vaid mälestuste näol, nagu seda oli tartlase Dora Brainose mälestused V. I. Leninist. Huviga loetakse ladusaid artikleid isetegevuskollektiividest ja võetakse osa ringküsitlustest. Viimaste puhul ootaks ka üliõpilaskonnalt julgemaid sõnavõtte. Meil pole selliseid teravaid diskussioone ja mõttevahetusi, nagu see toimub praegu EPA ajalehes. Nii jääb ka palju häid mõtteid ja ettepanekuid vaka alla.

Tuleb õigeks lugeda, et spordile on pööratud küllaldast tähelepanu. Vähe on aga selliseid asjalikke, analüüsivaid artikleid, nagu seda oli O. Kajaku artikkel võrkpalluritest. Sama kehtib ka ülevaadete kohta kunstilisest isetegevusest. Eeskujuks võib siin võtta A. Kimi artikleid, milles analüüsitakse julgelt teaduskondade olümpiaade.

V. LÄÄN
K. RAUDNASK

Lugejate soove ja arvamusi

Teretulnud nähtuseks ajalehes oleksid diskussioonid aktuaalsetel teemadel. Mõeldav oleks avaldada midagi «Edasi» rubriigi «Kirjud veerud» stiilis. Samuti oleks huvitav teada, mida teevad üliõpilased mujal maailmas. Vormi osas tuleks meie žurnalistidel ilmutada rohkem otsinguid, initsiatiivi. Ajalehe kujundus on liig šablooniline. Tahaks näha pealkirjade paigutamises mitmekesisust.

*

Sagedamini võiks korraldada igasuguseid ankeete ja ringküsitlusi.

*

Võiks rohkem tutvustada ülikooli õppejõude kõigist teaduskondadest.

*

Rohkem ristsõnamõistatusi! Rohkem huumorit!

*

Võiks avaldada artikleid Tartu ülikooli ja Tartu linna ajaloost. Samuti tahaks lugeda ülikooli ajalehest uusimaid sündmusi rahvusvahelisest elust!

*

Kas ei võiks ülikooli ajalehes ilmuda joonealusena pikemaid jutustusi üliõpilaste elust, näiteks leedu kirjaniku Rimkevičiuse teos «Üliõpilased», mis meil eri raamatuna pole ilmunud.

*

Loeksime meeleldi materjale Tartu üliõpilastega sõprussidemetes olevate teiste liiduvabariikide üliõpilaste elust ja õpinguist, samuti nende õppeasutuste ajaloost.

*

Rohkem julgeid mõtteid üliõpilaste poolt! Rohkem fotosid! Eri numbrina võiks anda välja omaloomingut ja satiiri. Vähem üldsõnalist juttu, rohkem konkreetset ja elulist!

*

Sooviks leida ajalehest pildikesi kultuursest käitumisest («Noorte Hääle» «Mis on valesti?» laadis), paremate üliõpilaste nõuandeid noorematele õppimise ja loengute konspekteerimise kohta, teaduse ja tehnika uusimaid saavutusi.

ÜTÜ füsioloogiaring 10-aastane

Hiljuti pühitses TRÜ ÜTÜ füsioloogiaring 10. aastapäeva. Sel puhul korraldatud pidulikul koosolekul kuulati ära ringi esimehe üliõpilase E.-M. Remmeli ettekanne ringi ajaloost ja üliõpilase M. Mäe teaduslik ettekanne «Hingamise ja südametegevuse reaktsioon mitmesugustele mõjustustele vaadelduna seoses kõrgema ergulise talitluse tüübiga» (töö teostajad K. Mihkla ja M. Mägi).

10 aastat tagasi loodi TRÜ füsioloogiakateedri juhataja prof. E. Käer-Kingissepa initsiatiivil füsioloogiaring. 18. märtsil 1948. a. toimus ringi avakoosolek, kuhu oli kogunenud 8 asjast huvitatud üliõpilast. Ringi esimeheks valiti II kursuse üliõpilane, praegune Kohtla-Järve Meditsiinilise Keskkooli direktor T. Zdanko. Ringi tööd otsustati alustada Pavlovi ja Ševtšenko tööde refereerimisega, kuid juba samal õppeaastal asusid üliõpilased prof. E. Käer-Kingissepa juhendamisel eksperimentaalsete uurimiste teostamisele. Üliõpilasel E. Ruusil valmis uurimistöö «Respiratoorsest arütmiast», millele õpetatud Nõukogu poolt omistati I auhind.

Järgnenud aastail laienes ringi tegevus pidevalt, üha rohkem on üliõpilasi kaasa tõmmatud tööle ringis. Peaaegu igal aastal on ringi liikmed esinenud TRÜ üliõpilaste teaduslikel konverentsidel ettekannetega ning õpetatud Nõukogu on autasustanud nende töid. 1950. aastal autasustati tolleaegse üliõpilase, praeguse meditsiiniliste teaduste kandidaadi R. Looga tööd «Respiratoorne arütmia erinevates tingimustes» I auhinnaga.

Järgmisel aastal on esimesed auhinnad omistatud E. Hanssoni S. Teesalu, A. Viru, L. Saarsoo, E. Kitsingu ja A. Värgi, K. Mihkla ja M. Mägi, A. Söödi ja A. Jakobsoni töödele. Üldse on hinnatud I auhinnaga 11 ja II auhinnaga 3 tööd.

Üliõpilase M. Väli töö «Tingitud reflekside moodustamisest väikelastei» ning A. Viru töö «Võimalusest kiirendada südametegevuse taastamist pärast füüsilist tööd» ilmusid trükis TRÜ üliõpilastööde kogumikus.

Füsioloogiaringi üllõpilased on TRÜ üliõpilaste teaduslikel konverentsidel andnud 25 ettekannet.

Kahel korral on ringi liikmed käinud ekskursioonil Leningradis.

Ring on pühendanud tähelepanu ka sidemete loomisele naaberteaduste ringidega. 1951. aastal toimus neuroloogia-, farmakoloogia- ja füsioloogiaringide ühine koosolek. 1952. aastal tihenesid sidemed kehakultuuriosakonna üliõpilastega. Samal aastal viidi läbi ka füsioloogia- ja psühholoogiaringide ning kehakultuuriosakonna üliõpilaste ühine koosolek.

Sama traditsiooni on jätkatud ka viimastel aastatel.

Toimusid ühised koosolekud zooloogia eriharu üliõpilastega teemadel: «Hüpotermia ja talliuinak» ning «Hüpoksia ja loomade vertikaalne levik», kus ettekannetega esinesid mõlemate ringide liikmed. Kavas on läbi viia taolisi koosolekuid ka füüsikutega ning EPA Veterinaariateaduskonna füsioloogiaringiga.

Käesoleval õppeaastal on lülitunud ringi töösse 25 üliõpilast, kes on seotud mitmesuguste eksperimentaalsete uurimiste teostamisega.

Ringi endiste liikmete nimel tervitas juubilari arst Mandel. TRÜ rektori käskkirja õnnitlustega füsioloogiaringile ja tervitused TRÜ ÜTÜ nõukogult andis edasi ÜTÜ nõukogu esimees sm. Krinal. ÜTÜ Arstiteaduskonna nõukogult tõi tervitusi ja andis üle mälestuseseme üliõpilane E. Türi. EPA füsioloogiaringi nimel tervitas meie ringi üliõpilane Kibe. Pidulikule koosolekule järgnes meeleolukas koosviibimine.

E.-M. REMMEL
T. TANIMÄE

Toimetuse soove lugejaile

Näeksime meelsasti, et ülikooli kollektiiv ei tunneks end kõrvalseisjana, ainult ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» lugejana, vaid kujutaks endast kirjasaatjate võrku, kes informeerib oma ajalehte kõigest huvitavast, mis toimub ülikoolis.

Muutke oma ajaleht huvitavaks, sisukaks, üliõpilaste ja õppejõudude elu ja tegevust igakülgselt tutvustavaks.

Kui leiate, et ajaleht ei kajasta probleeme, mis kerkivad teie igapäevases elus, õppetöös, tõstatage neid ise oma ajalehe veergudel.

Kui leiate, et ajalehes on vähe kerges žanris lõbusaid lookesi üliõpilaselust, kirjutage neist iseenda, oma kursuse, toa või ühiselamu baasil.

Kirjutage meile sellest, millest teil tõesti süda valutab, mis teile teeb tõelist rõõmu või tekitab teis suurimat nördimust; kirjutage meile väärnähtustest, mis vajavad teravat kriitikat, või eeskujudest, mis väärivad järeletegemist.

Ja lõpuks, saatke meile omaloomingut: luuletusi, lühijutte, humoreske, följetone. Ainet peaksite leidma küllaldaselt omaenda lähimast ümbrusest.

LOODUSKAITSEALAD EESTIS

Aprilli lõpus toimus looduskaitseringi järjekordne koosolek. Esimese ettekandega esines sm. J. Eilart. Lektor tutvustas ringi liikmeid looduskaitseobjektide ja -keelualadega Eestis. Looduskaitsealasid on kokku viis: Matsalu laht, Vaika saared (Vaika linnuriik), Viidumäe, Kaali järv ja Nigula raba. Looduskaitse alla on võetud ka arvukalt parke (Oisu, Räpina, Pühajärve, Sangaste, Olustvere, Luua), puisniite (Halliste, Koiva) ja koopaid (Aruküla, Tori, Koorküla, Helme).

Geoloogilistest objektidest väärivad tähelepanu Põhja-Eesti paekallas (klint) ja Taevaskoda. Tähtsamad looduskaitse keelualad on Abruka saar (laialeheline mets atlantilisest ajastust), Mihkli tammik, Aegviidu, Järvselja, Suur ja Väike Munamägi, Neeruti mäed, Linnulaht. Loetletud alad ja rajoonid pakuvad meile palju huvitavat kas oma taimestiku, loomastiku, omapärase pinnase või harulduse poolest. Seega näeme, kui omapärane ja mitmekesine on Eesti loodus.

Kevaditi, kui korraldatakse ekskursioone nii koolides, asutustes kui ka ülikoolis, pean alati imestama, et suurem osa ekskursioonidest suundub ikka Riiga, Leningradi või Moskvasse. Kas ei peaks aga ka põhjalikult tundma õppima oma kodumaad?

Koosoleku teisel poolel esinesid üliõpilased. EPA metsamajanduse osakonna diplomand Kasesalu andis ülevaate Eesti parkidest, nendes paiknevatest puuliikidest ja parkide tähtsusest üldse. Jaan Remmel (geogr. III k.) rääkis Lehmja tammikust (Harju raj.). See tammik olevat, nagu räägib vanarahvas, nõiutud pulmarahvas. Veel praegugi teavad vanemad inimesed seal näidata peigmees-tamme, pruuttamme ja kerjus-tamme. Huvitav oli ka sm. Tiitsmaa (rahvaluule eriharu V kursuse üliõpilane) ettekanne kohamuistenditest.

Pärast ettekandeid arutati looduskaitsepäeva läbiviimise ja eelseisva ekskursiooni küsimust.

R. ENNUSE,
eesti filoloogia I kursus

TUTVUTI LÄTI ÜLIÕPILASLIIKUMISEGA

25. aprillil pidas ÜTÜ ajalooringis Läti Riikliku Ülikooli ajaloo-osakonna III kursuse üliõpilane Inarts Skujiņš ettekande «Progressiivne üliõpilasliikumine Riia ülikoolis aastail 1918—1934». Läti ajaloo-osakonna üliõpilase külaskäik oli mõeldud vastusena meie ülikooli ajalooringi liikmete H. Palli ja A. Vahemetsa esinemisele Läti Riikliku Ülikooli ÜTÜ teaduslikul konverentsil. Oma ettekandes andis külaline sisuka ülevaate läti progressiivsete üliõpilaste võitlusest kodanliku diktatuuri ja reaktsiooniliste üliõpilasorganisatsioonide vastu. Pärast ettekannet arenenud diskussioonis puudutati mitmeid nii naabrite kui ka meie endi üliõpilaselu aktuaalseid küsimusi. Selgus, et vajadus komsomolitöö muutmiseks rohkem üliõpilaspäraseks on tekkinud ka meie naabritel. Selle küsimuse positiivseks lahendamiseks oleks tarvis vaid rohkem vahetada mõtteid ja kogemusi. Koosolekul kerkis üles ka mõte vastastikuse üliõpilaste vahetamise otstarbekusest läti või eesti keele õppimise eesmärgil, sest paraku peab konstateerima tõsiasja, et me tunneme veel vähe teineteise kunsti ja kultuuri saavutusi.

Südamlikus õhkkonnas möödunud kohtumise lõpetas õppejõud Villem Ernits lühikese lätikeelse tervituskõnega.

T. SINK

ORGAANILISE KEEMIA

Igal loodusteaduse harul on tänapäeval oma põhiperspektiiv, s. o. niisugused inimpraktikat revolutsioneeriva tähtsusega rakendusvõimalused, mille printsipiaalne teostatavus on juba tõestatud, kuigi praktiline lahendamine nõuab veel rida aastaid suure hulga teadlaste jõupingutusi. Saavutanud sellise suure eesmärgi teostamise, kerkib esile uus, veel kaugem ja veel täiuslikum perspektiivne rakendusala jne. Nii toimubki ühelt «mäetipult» teisele teaduste areng.

Tõsi, nende tippude vahel laiuvad esimesel pilgul ülepääsmatud kuristikud ja püstloodis kaljuseinad. Käies mööda vaevalist rada kahe sellise tipu vahel võib unustada või isegi mitte märgata pilvedesse ulatuvat eesmärki, võib eksida, võib minna hoopis teiseski suunas, meelitatuna kergemast teerajast.

Teisest küljest, imetledes silmapiiril kõrguvat mäetippu võib mitte märgata, kuivõrd konarlik ja takistusterikas on tee selle juurde, kuivõrd järsud on mäe enda nõlvad.

Ühele sellistest veel vallutamata mäetippudest ja arvatavatest juurdepääsuteedest sellele tipule ongi pühendatud käesolev kirjutis.

Meile kõigile on maast-madalast sisendatud, et inimene on looduse kuningas. Kuid see mõiste on suhteline, oleneb, mida me «kuninga» all mõistame. Jah, kui ta teostab kontrollitavat tuum-ahelreaktsiooni energia saamise eesmärgil, saadab kosmilisse ruumi rakette või valmistab kunstkiudu, mis on kümme korda vastupidavam siidiussi meisterteosest, siis ta on vastuvaidlematult «kuningas».

On aga asjaolusid, mis ei õhuta «kuninga» iseteadvust ... Meie ees laual lebab tükk kõige harilikumat suhkrut. Inimesel on võim sundida (õigem oleks küll öelda, meelitada) elava looduse esindajaid, suhkrupeeti ja pilliroogu tema tarbeks suhkrut sünteesima. Kuid ilma nende abilisteta ta sellega veel toime ei tule, vähemalt kuigivõrd laiemas mastaabis. Ja tema edu oleneb siin ka veel tänapäeval emakese looduse tujukusest.

See, mis on öeldud suhkrutüki kohta, jääb maksma samuti kõigi ülejäänud toiduainete ja paljude teiste keeruliste orgaaniliste ühendite puhul. Vaatamata orgaanilise sünteesi tohutuile edusammudele viimase sajandi kestel, ei saa me siin veel läbi ilma taimede ja loomade abita. See on tänapäev ja seda asjaolu peab meie ühiskond arvestama. Kui me tahame luua toiduainete külluse, peame igati arendama põllumajandust, teist teed praegu ei ole.

Kas jääb see nii igaveseks? On see ületamatu loodusseadus, et vajalike elamistingimuste loomiseks on inimene sunnitud enne kindlustama need tingimused tohutule hulgale teda teenivate (õigemini, omamoodi sümbioosis elavate) taimede ja loomade organismidele? ... Püüame tungida pilguga tulevikku.

Meie ees avaneb tõeline imede maailm. Keset laialdasi rohelisi aasu ja sinetavaid metsatukki laiub ... ei, mitte viljaväli, mitte kultuurkarjamaa, vaid tohutu tehas õhukõllaste klaasitud seintega tsehhidega, omapärast kuju omavate tornidega ja mitmesuguste teiste agregaatidega, millele me võib-olla ei oska veel nimegi anda. Ilmselt ohtralt energiat tarbivat tehast toitva ultralühilainelise energiatranslatsiooni liini võimsad antennmastid kõrguvad vahetult tehase läheduses, horisondil ja veel kuskil kaugel silmapiiri taga, suubudes ühtsesse ülemaailmsesse energiavõrku. (Kõikjal võidu saavutanud kommunism on tollal juba kaotanud meie planeedi eri rajoone eraldavad inimsoole kahjulikud kunstlikud vaheseinad). Ja muidugi on selle energiavõrgu bilansis soliidne osa tähtsus termotuumset reaktsiooni rakendavatel hiigelenergotsentraalidel.

Tehase hoovist väljub ja, lõigates joonlauana aasu ja metsatukki kahte ossa, kaob sinetavasse kaugusse lai kahepoolne autotee. Samas on võimsate helikopterite maandumisplatvorm. Nii õhus kui ka autoteel toimub elav liiklemine. Täiuslikud mehhanismid laadivad kiiresti mingisuguseid toodete kaste transpordivahendite ja helikopterite kaubahoidlatesse, mis mõnevõrra meenutavad tänapäeva kinnist veoautot. Tehase nähtavasti väga rikkalik toodang transporditakse ära pidevalt ja kiirelt.

Uudishimutseme veidi ja vaatame lähemalt, missugune see toodang on. Tehasest väljub suurel arvul mittepurunevast läbipaistvast plastmassist pudeleid ja purke isuäratavate konservidega, kastikesed mingisugust jahu meenutavate pulbritega, suhkur, võikastid — kõige mitmekesisemad toitained. Tähendab, tehas kujutab endast toiduainete töötlemise kombinaati?

Et toodang on rikkalik, siis hakkame tahtmatult silmadega otsima, kuidas on korraldatud toorainete juurdevedu. Siin ootab meid üllatav arusaamatus. Tohutut hulka põllumajandussaadustest koosnevat toorainet, mida selline tehas meie arusaamise järgi peaks tarbima, lihtsalt ei ole olemas. Selle asemel on tehas seotud maa-aluste torujuhtmestike abil võib-olla naftaallikatega, võib-olla looduslikku gaasi leiukohtadega, võib-olla lubjakivist süsihappegaasi «välja kuumutavate» elektriahjudega, aga võib-olla ka kivisõe või põlevkivi maa-aluse gasifikatsiooniseadmega. Mis ülesanne on suurel laia korstna taolisel tornil, millest on kuulda võimsa õhupumpamise seadme undamist? Võib-olla kasutab tehas ka õhust saadavat lämmastikku ja süsihappegaasi?

Lugeja tahaks võib-olla teada rohkem üksikasju kirjeldatud tehasest? Kuid silmapiiril valendav mäetipp on liiga kauge ja isegi tugev pikksilm võimaldab seda silmitseda vaid jämedates kontuurides.

Niisugune on orgaanilise sünteesi arengutee perspektiiv enam või vähem kauges tulevikus. Kuid kas see perspektiiv ongi üldse saavutatav?

Sellele küsimusele vastust otsides laskume fantaasialennult tagasi maa peale ja siseneme tänapäeva keemialaboratooriumi. Me kohtame seal väga töökat ja kannatlikku inimeste kollektiivi. Neile on ülesandeks tehtud tööstustele välja töötada menetlus uue, mitte just eriti keerulise orgaanilise ühendi tootmiseks. Kollektiiv töötab visalt ja väsimatult päevast päeva, nädalast nädalasse, kuust kuusse ... Kuidas, küsite, jutt oli ju töökatest inimestest, ja nüüd selline teotempo: rida kuid ühe ainsa aine sünteesimeetodi väljatöötamiseks?

Jah, nii see kahjuks praegu veel on. Kui on aga juttu vähegi keerulisematest ainetest, kulub selleks mitte ainult kuid, vaid ka aastaid.

2 Tartu Riiklik Ülikool

Kui mustlanna kuulutab tulevikku.

BALL—MASKERAADILT

Kellena ma küll karnevalile peaksin minema? — See probleem vaevas mind juba kaks nädalat enne maipühi. Küll kaalusin ühtpidi, küll vaagisin teistpidi, kuid midagi paremat pähe ei tulnud kui — hakkan õige ajakirjanikuks.

Olen kuulnud, et see amet päris au sees on. Ainult filoloogid ja žurnalistid oma sõnumitesoperdamise ja tühja jutu juperdamisega ei oskavat sest tiitlist mitte alati lugu pidada. Mina oskan küll..

Panin ennast siis vastavalt mundrisse: igasse tasku panin kaks sulepead, ümber riputasin seeria fotoaparaate, võtsin koguka märkmiku, ja musta maski julgustava kaitse all sammusin pidumajja.

No küll oli sinna ikka seltskond kokku korjatud! Esindatud olid pea kõik ühiskonnaklassid ja sotsiaalsed vahekihid; ühe ruumi seintel oli suurtes ja selgetes piltides välja pandud naise areng minevikust olevikku ja olevikust tulevikku — sellesama mineviku juurde tagasi. Kuid tervet seda evolutsiooni näitlikustasid ka elavad rahvahulgad. Kõik vaheetapid ahvist... ajakirjanikuni olid esindatud.

Kõigepealt sattusingi siis sinna feminiinsesse tuppa, raiskasin 10 rubla ja võitsin nii loteriil 95-kopikase vahukulbi.

Hm! Olen ju ajakirjanik, aga side massidega... on veel loomata. Kus ma siis kukkusin skribeerima, fotografeerima ja intervjueerima! Oh sa järgmine stipipäev, kus oli aga muljeid ja materjali!

Vaene Jorh Adniel Kiir on sattunud mustlaskaunitar Isabella tihedasse võrku. Küll ta vaeseke vehkleb käte ja jalgadega, naerukihistamine on ununenud. Kui nüüd Toots siin oleks, ostaks talle kas või viis «Lati Patsi».

Muigan, keerutan sulepead ja astun edasi.

«Kauboil kabuur rippus vööl,
kolt lõdvalt sääl sees,...»

kostab eemalt. Lähenedes näengi lõbusat kauboide salka, kes noore kõrvi liiku joomas on. «Põhja valge kaine» näib veel leidmata olevat.

Aga... nüüd pidin küll minestama... Surm, päris ehtne surm armusõnu... Prr! Lahkun siit, enne kui pole hilja. «Pai-o ponga, pai-o-ponga...» kostab mulle järele, orkester on vahetanud plaati ja meeleolu.

Aula uksel satun kokku indiaani suguharu esindajaga. Ta peab mina ameerika plantaatoriks, haarab raudselt mu randmeist, peagi olen ta ees põlvili... üldiselt näib sellele mehele meie ülemkool meeldivat.

seisab mu ees. Siin noorte lõbusas trallis on ta enesest väljas, tundub, et hakkab ise teise ilma minema. Minagi löön nina püsti ja irvitan ta üle.

Aga kuhu need päris muljed siis jäävad? Oh, kärsitu lugeja, ära küsi, ära meenuta kurba lugu... Klu-klux-klani eest suutsin oma kirjapärle hoida, kuid kaks paljasjalgset, uhuu-uu, näppasid need mult ära. Minu õhtupikkune töö ja mitmeveeruline põnevusest pakatav lugu on läinud!

Nüüd saan vaid edasi anda üksikuid kilde...

Ausalt öeldes, olin kogu karnevaliõhtut idealiseerinud! Lootsin rohkem pakutavat ühiskondlikku lõbu ja tralli. Igaüks omaette oli lõbus küll, aga see oli nii individualistliku nokitsemise moodi.

Rändan saalist saali...

«Ma tangorütmis libisen parketil,
mulati viiul tantsul saadab
mind...»

kostab kaeblevalt-igatsevalt meremeeste tantsu-laulu orkestrilt. Marseille' kõrtsitüdrukud sosistavad

Aga... mis see siis on? Koos elegantseima naisega, keda kunagi olen kohanud, jalutab ilus läikiva karvaga puhast tõugu spits. «Millal kutsikaid saab? Kas ta mäkra ka ajab?» — tulevad mu huulilt küsimused. Sügisel saan aga 100 rubla eest kutsika!...

Hädas olen pätipoistega, kes mulle jala ette panevad ja mu ninali lennutavad, aga ega ma suurt kurda, sest mitu kõrgest soost daami käivad sama teed.

Peatselt satun punti kahe «poolikuga» — «Moskva eriline» ja «Русское Шампанское». Meie klapime, ei mingeid lahkhelisid. Pokaal «Arbuus» on me truuks teenijaks. Korravalvur lõpetab meie koosviibimise... Astun edasi. Kuulutustetulp tõmbab mu tähelepanu: saada suures valikus kursusetöö kirjutajaid. Tasu kokkuleppe alusel. Hurraa! Olen päästetud. Torman läbi «põrgu». Silman hetkeks kuradikesi, peaaegu ajan ümber tõrvakatla... ja olen ülikoolimajast kadunud.

Mu käik oli asjata. Tasu suurem kui mu võlgadest ülejäänud stipp. Maskid on vahepeal avatud. Paremad — minu sõbrad alkoholipudelid, meremeeste orkester ja indiaanlane on auhinnatud, mitmed-mitmed aktiivse ühiskondliku tegevuse pärast ära märgitud. Oi, kui palju õnnelikke kohtumisi ja üllatavaid pettumusi. Isiklikult armusin kõrvuni, maski avades seisis aga mu ees tüdruk, keda ma kõige vähem sallin — ta pani

Viimases sõprusringis.

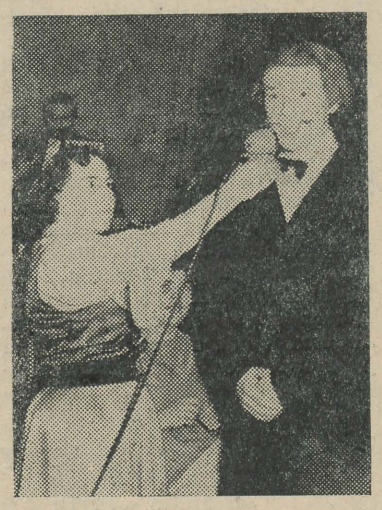

Mikrofoni ees on Jorh Aadniel Kiir.

Ü. VOOGLAIDI fotod.

mu joomise pärast lehte...

Üldiselt läheb edasi nagu pidu ikka. Pinge on langenud, järgneb vaid lõpplahendus.

Üks kahtlus tekkis mul, nimelt: kas kõik meie üliõpilased teavad, mis on karneval. Kergejõustikuvõistlustel ei lähe keegi viikpükstes 100 m jooksma, karnevalile tulid aga lausa massid maskideta. Mõned olid suvatsenud asetada vaid prillikesed ninale. Eks ole ju maskideta näod suureks piduriks «isetegevuse» arendamisel. Kuidas sa ikka klauneerid, kui teised pealt vaatavad ja muigavad... Sellepärast: kes lihtsalt tantsida tahtsid, oleksid võinud astuda Kalevi tn. kultuurimajja. Tuleval aastal — kõik kostüümidesse!

Kokkuvõttes: tore oli! Aga möödunud-aastase aprillikarnevali taset ei saavutanud, sest ta toimus 1. mail, mil suur osa tudengeid sõitis koju.

AJAKIRJANIK

ARENGUPERSPEKTIIVIDEST

Meie poolt tarvitatavad toitained sisaldavad aga vähemalt tuhandeid keerukaid keemilisi indiviide. Aga valgud, nukleiinhapped ja teised ülikeerulised ühendid, neid pole ju veel üldse sünteesitud!

Miks on siis sobivate sünteesimeetodite väljatöötamine nii raske ülesanne? Isegi pealiskaudselt orgaanilise keemiaga tuttav inimene teab, kuivõrd lihtsalt «toimuvad» paljud sünteesid paberil. Millest on tingitud selline ebakõla «teooria» ja praktika vahel?

Asi seisneb selles, et enamal jaol juhtumitest keemikud veel lihtsalt ei tea või teavad väga puudulikult, mis toimub nende poolt läbiviidavate orgaaniliste sünteeside käigus. On teada lähteained, on teada ka reaktsiooni lõpp-produktid (vähemalt tähtsaimad viimastest). Ühtede ja teiste väljakirjutamises seisnebki «süntees paberil». Mis toimub aga reaktsiooni vältel, sellest enamikes juhtumitest on olemas vaid väga puudulikud, tihti ebaõiged, puhtspekulatiivsed kujutlused. Teiste sõnadega, olemasolevad teadmised orgaaniliste ühendite osavõtul toimuvate reaktsioonide mehhanismi kohta on väga puudulikud.

Kuidas mõista siin terminit «mehhanism»? See on üksikute molekulide ja ioonide vahel toimuvate elementaarprotsesside koosolelemine, vastastikune olenevus ja tingitus ruumis ja mis eriti tähtis, ajas. Kui me teame, missugused elementaarprotsessid millises vastastikuses seoses ja järjekorras toimuvad keemiliste reaktsioonide vältel, siis on meil ettekujutus ka kogu reaktsiooni mehhanismist. Kui meil on peale selle arvulisi andmeid mainitud elementaarprotsesside kiirust ja tasakaalu iseloomustavate suuruste kohta, siis võime öelda, et antud reaktsiooni jaoks on olemas kvantitatiivne teooria ja me võime empiirilised katsetused paremate sünteesitingimuste leidmiseks asendada vastavate arvutustega, s. o. teostada süntees paberil, ilma et tarvitseks seda sõna jutumärkides-se võtta. Ja kui meil oleks peale selle veel andmed, kuidas oleneb üht või teist tüüpi reaktsiooni mehhanism reageerivate ainete struktuurist ja reaktsioonikeskkonna (lahusti) koosseisust, siis omaksime antud reaktsioonitüübi jaoks kvantitatiivse teooria koos kõigi siit tulenevate võimalustega.

Keemikute töös esinevad küllalt-ki suured raskused iga uue orgaanilise sünteesi väljatöötamisel on tingitud eeskätt just reaktsioonide mehhanismide mittetundmisest ja vastava kvantitatiivse teooria puudumisest. Ja, nagu alati teaduses, peab puuduvat teooriat asendama empiiriline eksperiment — otsitakse poolkobamisi optimaalseid sünteesitingimusi, toetudes analoogiale, kontrollimata oletustele reaktsiooni mehhanismi kohta, ja, sugugi mitte viimases järjekorras, kuulsale «orgaanikute vaistule».

Järelikult selleks, et orgaanilise sünteesi alal võiks toimuda uus kvalitatiivne hüpe, seejuures mitte vähem tähtis ja ulatuslik kui Butlerovi poolt loodud struktuuriteooria poolt esile kutsutud tormiline edasiareng, tuleb lähemaks eesmärgiks seada mitte võimalikult suurema hulga uute sünteeside teostamine, vaid tuntud sünteeside põhjalik uurimine. Seejuures tuleb alustada just kõige lihtsamatest reaktsioonidest.

Neid reaktsioone tuleb uurida, kasutades ära füüsikalise keemia ja füüsika teoreetiliste ja metoodiliste vahendite arsenali. See, et teoreetiline orgaaniline keemia saab areneda ainult järjest tihedamalt, läbi põimudes füüsikast ja füüsikalisest keemiast pärinevate seisukohtadega, on tänapäeval muutunud juba aksioomiks. Selline orgaanilise keemia «füsikaliseerumise» protsess toimub viimastel aastakümnetel eriti intensiivselt.

Niisiis on tee ülalkirjeldatud fantastilise tehase juurde olemas. Selleks on kõigepealt vaja uurida põhjalikult esialgu võrdlemisi lihtsate orgaaniliste reaktsioonide mehhanismi, kiirust ja tasakaalu määravaid seaduspärasusi, selleks et luua algul üksikuid reaktsioonitüüpe haarav, hiljem aga ka laialdasem kvantitatiivne teooria.

Ei maksa arvata, et niisugune töö on ainult tuleviku asi. Uurimused selles suunas toimuvad juba pikemat aega, kuid on eriti intensiivistunud viimasel ajal nii Nõukogude Liidus kui ka välismaal. Segavaks asjaoluks on siin vaid üsnagi suur eraldatus füüsikute-keemikute, keemikute-orgaanikute ja füüsikute-teoreetikute vahel — nende kolme teadusharu koostöö on siin hädavajalik, kuigi praktikas mitte eriti lihtsalt teostatav. Kuivõrd viljakas on koostöö füüsikute-keemikute ja füüsikute vahel, näitavad NSVL Teaduste Akadeemia Keemilise Füüsika Instituudi viljaka töö kogemused, mis on leidnud rahvusvahelise tunnustuse akadeemik W. N. Semenovi Nobeli preemiaga autasustamise näol.

Et valmistada ette paljude uute keeruliste orgaaniliste ühendite sünteesivõimaluste leidmist, tuleb kõigepealt lahti õelda uute ainete sünteesist kui iseseisvast uurimistöö eesmärgist, seega toimub teatud «eitamine». Alles pärast intensiivset laiahaardelist ja süstemaatilist tööd orgaaniliste ühendite mehhanismide, kiiruse ja tasakaalu kvantitatiivse uurimise alal võib toimuda uus, seekord «eitamise eitamine» ja algab tõus siis juba lähedal oleva ihaldatud mäetipu poole.

Kuid mitte ainult orgaanilise sünteesi edasiarengu perspektiivid ei laiene siis mõõtmatult. Mitte vähem tähtis pole orgaaniliste reaktsioonide kvantitatiivse teooria loomine bioloogiale. Nagu kaasaegne õpetus keemilise seose olemusest pole võimalik ilma kvantmehhaanikast pärineva ettekujutusteta või keemilise tasakaalu teooria — ilma termodünaamika üldiste seaduspärasuste tundmiseta, samuti pole võimalik luua järjekindlalt teaduslikku bioloogiliste protsesside olemust peegeldavat teooriat, ilma et oleks selge nende keemiliste protsesside olemus, millele bioloogilised protsessid baseeruvad.

Oma jõukohase panuse ülaltoodud eesmärkide saavutamiseks püüab anda ka TRÜ orgaanilise keemia kateedri juures töötav orgaaniliste reaktsioonide mehhanismi ja kineetikat uurivate keemikute kollektiiv, töötades tihedas koostöös Moskvas asuva Keemilise Füüsika Instituudi ioonreaktsioonide laboratooriumiga.

V. PALM,
orgaanilise keemia kateedri dotsent

Toimub kinokülastajate konverents

16. mail algusega kell 20 toimub Kultuurikino ruumes Tartu kinokülastajate konverents, kus esineb eesti filmides mänginud näitlejaid ja juhtivaid töötajaid vabariigi Kinematograafia Peavalitsusest. Et konverentsist oleks rohkem kasu tulevaste filmide loomisel, eelneb talle Kultuurikinos eesti filmide festival.

12. mail linastub «Andruse õnn», 13. mail «Jahid merel», 14. mail «Juunikuu päevad» ja 15. mail «Tagahoovis».

Kutseid konverentsile (tasuta) saab TRÜ komsomolikomiteest ja kinodest.

Võib loota, et üliõpilaste arvamus aitab kaasa meie filmitoodangu senisest paremaks muutmisele.

J. REIMAND

Tähelepanu!

Täna, 9. mail kell 18 jätkuvad geograafiakateedri ruumides loengud fakultatiivkursusest «Turism». 10. ja 11. mail toimub Otepää kõrgustikul 2-päevane jalgsimatk, kus loengutest osavõtjad sooritavad ka ühiskondlike turismi-instruktorite ettevalmistamise programmis nõutavad katsed.

Väljumine Otepääle toimub laupäeval. Ööbitakse Käärikul, kust pühapäeval suundutakse jalgsi Palupera raudteejaama.

Matkaspordisektsioon

Tartu Rüklik Õhtukool 3

Võtke osa fotokonkursist

Seoses TRÜ spordiklubi 50. a. tegevusjuubeliga korraldab spordiklubi sporditemaatilise fotokonkursi. Konkursi eesmärgiks on koguda rikkalik materjal ülikooli spordiklubi tegevuse kohta ning nende materjalide baasil välja anda klubi 50-aastase tegevuse juubelialbum.

TEMAATIKA: esitatavad fotod peavad olema sporditemaatilised, kajastama otseselt sportlikku tegevust TRÜ spordiklubis (üritusi, üksikuid sportlasi, spordibaase jne.). Kaasaegsete fotode kõrval on hinnatavad ka ajaloolise iseloomuga fotod.

TEHNILISED NÕUDED: fotod peavad olema kõrgekvaliteedilised, esitatud läikpaberil, formaadis 13×18 kuni 18×24 cm. Ajalooliste fotode puhul võib formaat väiksem olla, kuid sel juhul on soovitav juurde lisada negatiiv. Fotod esitatakse kinnises ümbrikus vähemalt 5 erinevast fotost koosneva grupina 2 fotot 18×24 ja 3 fotot 13×18 cm. Üks autor võib esitada piiramata arvul fotode gruppe. Ümbrikule tuleb märkida «ÜSK 50. a. juubeli fotokonkurss» ning märgusõna. Andmed fotode autori kohta (nimi ja aadress) esitatakse eraldi kinnises ümbrikus, millele kirjutatakse märgusõna.

PREMEERIMINE: žüriil on õigus premeerida parimaid fotode gruppe järgmiselt:

1 esimene preemia à 300 rbl.;
1 teine preemia à 200 rbl.;
3 kolmandat preemiat à 100 rbl.;
4 ergutuspreemiat à 50 rbl.

Samuti on žüriil õigus preemiaid üldsumma piires ümber jaotada. Sobivaid fotosid kasutatakse TRÜ spordiklubi 50. a. juubelialbumi koostamisel. Kasutatud fotode eest tasutakse autorile honorari kehtivate normide alusel (eraldi preemiatest).

TULEMUSTE KINDLAKSTEGEMINE toimub ametlikult kinnitatud žürii poolt. Fotode grupi väärtust hinnatakse iga üksiku foto temaatilise, kompositsioonilise ja tehnilise väärtuse summana. Pärast preemiate kindlaksmääramist avatakse ümbrikud esitatud tööde autorite kindlakstegemiseks.

AEG JA ESITAMINE: konkursile esitatavad tööd tuleb ära anda või saata TRÜ spordiklubisse V. Kingissepa 19, Tartu hiljemalt 1. augustiks 1958. a. (viimane postitempli kuupäev 31. juuli 1958. a.).

TRÜ spordiklubi

RAHVAKUNSTIÕHTU

Festivali laureaat TRÜ rahvakunstiansambel annab kontserdi — teatasid kuulutused.

Meie moodsal ajastul suhtuvad paljud rahvakunstisse üleolevalt, sest moes on ju klassikaline ballett, moodsad tantsud jne. Ja muidugi, kui võtta rahvakunsti all ainult «Kalameest», «Hiir hüppas, kass kargas» ja teisi paljunähtud ja pähekulunud rahvatantse, mida tavaliselt esitatakse, siis ei paku see küll midagi erilist ja huvitavat.

Pean ütlema, et ka mina läksin 17. aprillil teatud eelarvamusega «Kalevisse», sest isiklikult olen rahvakunsti suhtes neutraalsel seisukohal; mulle meeldivad Fr. Tuglase sõnad: «Rahvaluule maailm on ajalooliseks vaatlemiseks ja võrdlemiseks, mitte aga sinna tagasi igatsemiseks», seda meeldivam oli aga üllatus.

Kava oli hästi koostatud. Esimeses osas anti segakava: rahvaste tantsud, pillilood, humoreskid jne. Teise osa moodustas seotud kava eesti rahvakunstist.

Esimeses osas oli huvitav ja omapärane rahvatants «Schuhplattler», mille esitas vanem segarühm. Eriti tuleb esile tõsta Ahto Lõhmuse head miimikat. Juba tantsu alguses torkas ta silma oma eriti muheda ja õndsa näoga, jäi tõesti mulje, et ta oma paarilisega unustas ümbritseva maailma ja jäi «kogemata» lavale.

Vaielda võib muidugi, kas Reet Reiljani «Kõversuude lugu» oli publikule liiga tuntud või ei. Enamik vist tõesti oli seda paar korda varem kuulnud, kuid esitus oli igatahes hea.

Nüüd paar sõna nooremast segarühmast. Kui näha nooremat segarühma üksinda esinemas, siis pole viga midagi, kuid kõrvuti vanema segarühmaga: erinevus on väga suur, ja noorema rühma kahjuks. Vanema segarühma esinemine on vaba ja tantsutehnikalt puhas.

Ei tule arvestada noorema rühma selliseid äpardusi, nagu tol õhtul varem väljajooksmine ja muusikast tingitud viperus, vaid häiris just liigne rabelemine «Tšehhi polka» ja «Moldavanesko» ajal. Need on muidugi hoogsad tantsud, kuid sama hoogne oli ka «Hopakk» vanema segarühma esituses ja seal ei olnud rabelemist.

Imestust tekitas see, kui teatati, et esineb Heino Tähiste. Nagu rohkem estraadilaulja ja ... Aga polnud midagi, publik võttis soojalt vastu.

Kõige meeldivam oli aga Luhats seeniori ja juuniori esinemine. Selle kohta ei oska muud öelda kui — suurepärane.

Teises osas oli tantsude vahele põimitud ka rahvamänge. Publikule meeldisid väga «Sookonn» ja «Rebasepaelad». Tunnustavalt tuleb märkida, et tantsude vahed ja ülieminekud läksid kõik loomulikult ja sujuvalt. Ei tulnud nagu meeldegi, «et neil seal laval on kõik enne kokku räägitud».

Lõpuks üks märkus: Elmar Luhats oleks võinud esitada oma kaasakiskuva «Laskem, poisid, jalad käia ...» kava lõpuks, sest see esitus otse kutsus tantsule. Ja nii enamik publikust mõtleski, sellepärast tulid need «Kosjad» nagu ootamatult.

Kokku võttes võib öelda, et õhtu oli väga meeldiv ja niisugusel õhtul on see väärtus, et ta õpetab inimesi armastama rahvakunsti.

K. TEIN

Tegimegi järele

VASTUSEKS

ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» artiklile «Parandada olukorda töökaitse alal»

Töötervishoiu, töökaitse ja ohutustennika olukorra parandamiseks Tartu Riiklikus Ülikoolis sõlmiti TRÜ ametiühingukomitee ja administratsiooni vahel leping, mis näeb ette 1958. a. kulutada selleks otstarbeks 107,8 tuhat rubla. Nimetatud summast kulutatakse suurem osa, s. o. 72,0 tuhat rubla keemiahoone ventilatsiooni väljaehitamiseks. Peale selle on lepingus ette nähtud summad normaalse valgustuse ja sobiva temperatuuri saavutamiseks tööruumides, peahoone sanitaarsõlmede rekonstrueerimiseks, elektriaparaatide ja mootorite maandamiseks, ruumides, kus töötatakse elavhõbedaga, põrandate katmiseks linoleumiga jne. Käesoleva aasta lepingulistest töödest on teostatud I kvartali jooksul töid 24,3 tuhande rubla väärtuses, sealhulgas keemiahoones 15,5 tuhande rubla eest. Elektrokeemia laboratooriumis puhastati ruum elavhõbedast ja kaeti põrand linoleumiga. Keemiahoonesse paigaldati täiendavalt 15 ventilaatorit, korrastatud on elektriseadmed jne. Peahoones on osaliselt teostatud sanitaarsõlmede rekonstrueerimist; töö jätkub. Pedlaatriakateedrisse on üles seatud uus tõmbekapp koos ventilaatoriga. Füüsikakateedri õppetöökojas ja mehhaanikatöökojas on tööpingid varustatud madalapingeliste valgustusseadmetega, on eraldatud eri ruumid töötamiseks nitrovärvidega. Töökodades ja garaažis on teostatud ohutustehnika ja töötervishoiu alaseid töid 4,5 tuhande rubla eest. Töökodades ja garaaži osas pole mõtet suuremaid ümberehitusi teostada, sest Tartu Linna TSN Täitevkomitee otsusega on eraldatud TRÜ-le maa-ala Ilmatsalu ja Suur-Kaare tänavate vahel uute garaažide ja laoruumide väljaehitamiseks. Siis laheneb ka töökodade küsimus. Praegu toimub tehnilise dokumentatsiooni vormistamine.

Nomenklatuurselt jäi maapinna külmumise tõttu lepingus ettenähtud töödest I kvartalis teostamata elektriseadmete maandamine peahoones ja õppehoones Vanemuise tn. 46, samuti surve all olevate gaasiballoonide kaitsmine, sest ei saavutatud töö teostaja — kapitaalehitusosakonna — ja vastavate kateedrite vahel kokkulepet küsimuse kõige otstarbekamaks lahendamiseks. Praegu on küsimus põhiliselt lahendatud ja töö teostatakse õppetöö vaheajal. Summaliselt on kvartali plaan tunduvalt ületatud.

V. SIMM,
TRÜ haldusprorektor

Tallinnasse sõidu mõte tekkis meil juba ammugi — veebruaris, kuid planeerisime ta aprillikuule.

Nüüd siis sõidust Tallinna. Tänu Rein Pulleritsu energiale saime asjaga nii kaugele, et laupäeval kell 12 kogunesime ülikooli garaaži juurde stardiks. Kahjuks ei õnnestunud meil bussi saada ja pidime leppima presendiga kaetud veoautoga. Kuid sellegi masina suvatses majandusosakonna juhataja sm. Elterman saata veel kell 11 liiva vedama, olgugi et ka tema teada pidi väljasõit toimuma kell 12. (Nii saime «praktilise õppetunni» tulevaseks tööks juhtival kohal — lubada tuleb alati, lubaduse täpne täitmine pole oluline.) Kuid eks üliõpilastel on ju seda paljukiidetud «vaba aega» küllalt, nii et see kaks ja pool tundi, mille võrra start hilines, ei tähenda midagi.

Vaatamata sellele ebameeldivusele ja tolmule, mis meid teel ähvardas lämmatada, oli tuju kõigil väga hea. Lõõdi laulu, ennustati tulevikku ning ei puudunud ka anekdoodid.

Sõidu eesmärgiks oli kohtumisõhtu TPI keemikutega ja «Estonia» ühiskülastamine. Piletite muretsemine ja kontakti loomine TPI inimestega lasus Ivar Papi õlul, ja peab mainima, et ta tuli selle tööga suurepäraselt toime. Vaevalt oli auto TPI internaadi ees peatunud, kui meid ümbritses lõbus ja külalislahke pererahvas. Meid juhiti tubadesse, kus algas kohe suur pesemine ja ümberrõivastumine (tütarlastel muidugi ka triikimine).

Õhtul istusime kõik internaadi klubiruumis kaetud laudade ääres, tutvustasime endid ja õppisime teisi tundma. Muidugi ei puudunud jalakeerutus, laulud ja väikesed ettekanded. Esialgsest võõrastamisest saime kiiresti üle, nii et õhtu kujunes päris lustakaks.

Pühapäeval käisime teatris: kes vaatas «Bajadeeri», kes «Carmenit» ja mõni teatrihuviline jõudis isegi mõlemal etendusel käia.

Lõbusalt veedetud aeg kaob ikka kiiresti. Tundus, nagu oleksime alles jõudnud Tallinna, kuid kellaosutid näitasid juba lahkumistundi. Polnud midagi parata, veel üks ühine «tinna», ja me ronisime taas oma tolmusesse «bussi» ning alustasime tagasisõitu.

Leidsime, et taolisi üritusi võiks teihegi kord korraldada. Kuid enne ootame TPI keemikute vastukülaskäiku, mille nad lubasid ette võtta juba maikuus. Jäämegi siis külalisi ootama.

L. NURM,
keemiaosakonna II kursuse üliõpilane

Matemaatika-Loodusteaduskond males tugevaim

Hiljuti lõppesid üle poolteise kuu kestnud ülikooli 1957/58. õppeaasta maleesivõistlused, millest võtsid osa neli esimese ja kümme teise järgu maletajat. Ehkki turniirist jäi eemale rida ülikooli tugevamaid maletajaid (Tarve, Etruk, Hütt), kulges võistlus siiski pingeliselt.

Nagu võis oodata, olid tšempionitiltsi ründajateks esimese järgu maletajad, kellest Tivas, Puis ja Roots tulidki võrdse punktide arvuga esikohtade jagamisele ja seetõttu otsustati tšempionitiltel koefitsientide süsteemi alusel, mis andis esikoha Õigusteaduskonna V kursuse üliõpilasele Leo Tivasele.

Tublit võistlusindu näitas ka füüsikaosakonna I kursuse üliõpilane Rein Staub, kes tuli neljandale kohale, täites neil võistlustel esmakordselt ka esimese järgu normatiivid.

Ebasportlikult käitus aga matemaatikaosakonna aspirant Geisberg, kes pärast esimesi kaotusi loobus võistluste jätkamisest.

Lõplik paremusjärjestus oli järgmine: 1. Tivas 11 p., 2. Puis 11 p., 3. Roots 11 p., 4. Staub 9 p., 5. Peinar 7,5 p., 6. Hazak 6,5 p., 7. Siletski 5,5 p., 8.—9. Päss ja Seljamäe 5 p., 10. Kukk 4,5 p., 11.—13. Letberg, Ots ja Ploomipuu 4 p., 14. Schneider 3 p.

Mõned partiid võistlustelt.

Staub—Puis 1. e4 c6 2. d4 d5 3. Rc3 de 4. R:e4 Of5 5. Rg3 Og6 6. Rf3 Rd7 7. Od3 O:d3 8. L:d3 e6 9. Of4 Rgf6 10. 0—0 h6 11. Vfe1 Oe7 12. Vad1 0—0 13. Le2 Rd5 14. Od2 Lc7 15. Ra5 R5f6 16. Kh1 c5 17. R:d7 R:d7 18. d5 e5 19. c4 f5 20. f4 Od6 21. Lh5 Vf6 22. Rf5 g6 23. R:h6+ Kg7 24. Lg5 ef 25. Oc3 Vh8 26. Of6 R:f6 27. Rf5 Kh7 28. R:d6+ L:d6 29. Ve6 Ld8 30. L:f4 Vh5 31. g4 Vh4 32. Vf1 must alistus.

Tivas—Roots 1. d4 Rf6 2. c4 e6 3. Rc3 d5 4. Rf3 c6 5. Og5 Rbd7 6. e4 La5 7. Rd2 cd 8. O:f6 R:f6 9. R:c4 Lc7 10. Od3 c5 11. 0—0 Od7 12. Vc1 Oe7 13. dc L:c5 14. Re4 R:e4 15. O:e4 Lc7 16. Ld4 f6 17. Vfd1 Oc5 18. Ra5 O:d4 19. V:c7 Ob6 20. Vd:d7 O:c7 21. V:c7 0—0 22. V:b7 Vab8 23. V:b8 V:b8 24. Rc4 Vb4 25. b3 a5 26. Oc6 Vb8 27. R:a5 Vc8 28. b4 Kf7 29. b5 Vd8 30. g3 Ke7 31. Rb7 Va8 32. Kg2 V:a2 33. h3 Vb2 34. e4 Vb3 35. Rc5 Vb4 36. Rb7 Vb3 37. Rc5 Vb4 38. Ra6 Vb3 39. Rc7 Vc3 40. Ra6 Vb3 41. Rb8 Kd6 42. Rd7 Vc3 43. g4 Vb3 44. Rf8 h6 45. R:e6 must alistus.

* * *

27. aprillil toimusid ka ülikooli teaduskondadevahelised välkmalevõistlused, millest võttis osa iga teaduskond neljaliikmelise võistkonnaga.

Esikoha võitis Matemaatika-Loodusteaduskonna I võistkond (Päss, Tobias, Pirrus, Vaher). Järgnesid Õigusteaduskond (Tivas, Hazak, Kings, Leps), Arstiteaduskond (Tarve, Siletski, Padrik, Leesik), Matemaatika-Loodusteaduskonna II võistkond (Staub, Seljamäe, Ploomipuu, Ots) ja Majandusteaduskond (Sauks, Jalakas, Reisemberk, Loonurm).

Ajaloo-Keeleteaduskond ei suutnud võistkonda välja panna.

E. PIRRUS

Üliõpilaste elust Tartu ülikoolis

XIX ja XX sajandi vahetusel

MEIE ÜLIKOOLI AJALOOST

XX sajandi alguseks kasvas Tartu ülikooli üliõpilaste arv peaaegu kahe tuhande inimeseni. Üliõpilaste arvu järgi oli ta neljandal kohal teiste Vene ülikoolide hulgas, jäädes maha Moskva, Peterburi ja Kiievi ülikoolidest. Tartu ülikooli järele tulid aga Harkovi, Varssavi, Kaasani ja Novorossiiski (Odessa) ülikool.

Suurema enamuse ülikoolide üliõpilaste materiaalne olukord (v.a. mõisnike, kaupmeeste ja kõrgemate ametnike lapsed) oli väga raske. Õppemaks semestris oli 25 rbl. (kuni 1888. aastani 10 rbl.). Peale selle oli iga üliõpilane kohustatud maksma üksikute õppejõudude kasuks erilist maksu ühe rubla suuruses nende loengute ja praktilise töö eest. Ainult usuteaduse loenguid ei maksustatud. Praktilistest harjutustest osavõtu eest kabinettides ja laboratooriumides, tuli maksta 5 rbl. poolaasta eest hädavajaliku sisustuse muretsemiseks. Laipade preparеerimisest osavõtjad olid kohustatud maksma 3 rbl. semestris, kliinilise töö eest 4 rbl. 1899. aastast võeti ajutise abinõuna füsioloogilise keemia praktikumide eest erilist maksu 4 rbl. suuruses. Ja lõpuks tuli ka matrikli eest maksta 6 rbl. Üksikutes teaduskondades tõusis poolaasta maks kuni 70. rbl., kuid arstiteaduskonna viiendal kursusel isegi kuni 125 rbl.

Vastavalt eeskirjale üliõpilaste ja vabakuulajate kohta vabastati ülikooli valitsuse taotlusel ja kuraatori loal õppemaksust neid üliõpilasi, kelle käitumine oli inspektori hinnangu kohaselt eeskujulik ja kes esitasid vaesusetunnistuse. Nende arv ei võinud aga ületada 15% kogu üliõpilaste arvust.

Et aga vaesemad üliõpilased võtsid aktiivselt osa revolutsioonilisest liikumisest, siis ei andnud inspektor neile positiivseid tunnistusi ja õppemaksust vabastati vaid üksikud.

Nagu nähtub üliõpilaste kirjavahetusest oli aastatel 1904—1907 enamikul Tartu üliõpilastel väga madal elatustase — vähem kui 25 rbl. kuus —, mõnedel isegi alla 15 rbl. Endine üliõpilane filoloog E. Degen kirjutas oma mälestustes: «Oli üliõpilasi, peamiselt venelased, kes pidid läbi tulema 10 rublaga kuus. Nad ei lõunastanud kuude viisi, vaid jõid teed, sõid leiba ja vorsti. Raha laenati meelsasti, kuid harva leidus seda kellelgi.»

Enamik sissesõitnud üliõpilastest elas erakorteritеs, mille üür oli võrdlemisi kõrge, 3—10 rbl. kuus. 1904. a. lõppes ühiselamu ehitus, see oli aga ette nähtud vaid 150 inimesele. Vaeste üliõpilaste abistamiseks oli 1904. a. avatud üliõpilassöökla, kust võis saada odavaid lõunaid 6 rubla eest kuus, kuid paljudele üliõpilastele osutusid ka need kalliks.

Majandusliku kindlustamatuse tagajärjel ei suutnud paljud üliõpilased korralikult tasuda õppemaksu ja nad kustutati üliõpilaste nimekirjast. Mõnel aastal tõusis nende arv 200 inimeseni.

Eeskirjades oli ette nähtud stipendiumi maksmine puudustkannatavatele üliõpilastele. See toimus teaduskonna esildise alusel, arvestati õppetöös edasijõudmist ning inspektori kiitvat hinnangut käitumise kohta. Iseendast mõistetavalt oli otsustavaks viimane moment, seepärast oli ka stipendiaatide arv tühine.

Mitteküllaldane polnud ka stipendiumide fond — umbes 20 000 rbl. aastas. Vaesematel üliõpilastel tuli leida sissetulekuid, kuid vaid 2—3% neist leidsid tööd Tartus järeleaitamistundide andmise, ümberkirjutamistööde, kirikus laulmise jne. teel. 1894. a. asutati «Jurjevi ülikooli puudustkannatavate üliõpilaste ühing».

Tartu ülikooli üliõpilased, nagu kõik teised vene ülikoolide üliõpilasedki, olid ilma poliitiliste õigusteta. Sellest kirjutati laialt üliõpilaste eeskirjades. Oli keelatud inspektsiooni loata aadresside andmine, kollektiivsete palvete esitamine, deputaatide saatmine, kuulutuste väljapanek, koosolekute läbiviimine, kõnede pidamine. Üliõpilastel oli keelatud osavõtt, igasugustest salajastest ühingutest, ringidest ja maakondlikust üliõpilaskoondisest. Kõigist neist keeldudest üleastumise eest karistati üliõpilasi rektori, inspektori ja distsiplinaarkohtu poolt. Karistusmäärad olid mitmesugused: märkusest või noomitusest kuni ülikoolist väljaheitmiseni.

Raugematut kontrolli üliõpilaste poliitilise usaldatavuse eest teostas üliõpilaste inspektsioon, mis loodi ülikoolis 1895. a. Ta pidi võitlema revolutsioonilise ideoloogia sissetungi ja revolutsiooniliste organisatsioonide tekkimise vastu ülikoolis. Inspektsiooni koosseisu kuulusid üliõpilaste inspektor ja ta abi. 1905. a. oli neid juba 10 inimest. Neile esitati kõik avaldised, mis polnud seotud õppetööga. Inspektor andis luba õppevaheaegadeks, ta andis stipendiume ja toetusi; tema, olles ülikoolivalitsuse liige, omas õigust, ettepanekute tegemiseks stipendiumide ja toetuste väljamaksmise katkestamiseks. Inspektsioon teostas järelevalvet mitte üksnes üliõpilaste, vaid ka õppejõudude koosseisu osas; inspektsiooni liikmed pidid kogu aja olema ülikoolis, omades õigust sisenemiseks igasse ruumi ja auditooriumi, sealhulgas ka laboratooriumisse ja kabinettidesse. Sellise järelevalve võrgu olemasolu oli sügavalt solvav noorsoo kodanikutunnetele, oli vastik üliõpilaskonna demokraatlikule osale.

Raske majanduslik olukord ja üliõpilaste poliitiline õigusetus oligi üheks põhjustest, mis viis demokraatliku osa Tartu ülikooli üliõpilastest, kes järgnesid proletariaadi revolutsioonilisele võitlusele, aktiivsele võitlusele isevalitsuse vastu.

L. ERINGSON

Toimetaja A. RAUD

MB 03572 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 1823

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР
„ ..... 195..

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 16 (369) Reedel, 16. mail 1958. a. XI aastakäik

Eksamid on ukse ees

Eksamisessioon on üliõpilaste elus tuleprooviks. Eksamid on üliõpilaste ja ka õppejõudude aruanne Nõukogude valitsusele ja kommunistlikule parteile oma tööst käesoleval õppeaastal. Siin selgub, mis mees meist keegi on. See ilmneb mitte ainult kaaslastele ja õppejõududele, vaid ka igaühele enesele. Oma jõudude ülehindamise tunnustamine on sageli sessioonil tehtud enesetunnetuse tulemuseks. Noor üliõpilane märkab alles siin esmakordselt, kui lühike on 24 tunni pikkune ajavahemik. Alles siin annavad end tunda puudutud loengud ja ettevalmistamata seminarid. Enamasti saab viga parandada alles järgmisel sessioonil. Ja on hea, kui inimesele piisab ühekordsest kogemusest, kuid on ka neid, kes järgmiselgi aastal jätkavad tööd vanas vaimus, kes unustavad kurvad kogemused ja endale antud tõotused.

Veel pole hilja. Enamikul on jäänud veel aega eksamiteni. Kasutagem neid päevi ratsionaalselt ja tihendatumalt! Eelkõige kindel päevarežiim ja plaanipärasus töösse!

Meie geoloogid, geograafid ja mõned Arstiteaduskonna kursused on eksamitega teinudki juba algust. Peatselt järgnevad neile ka teised. Esmakordselt annavad tänavu oma tööst aru need üliõpilased, kes oma põhieriala kõrval omandasid veel kujutava kunsti, muusika- ja kodundusealaseid aineid. Nendes ainetes juba sooritatud arvestused ergutavad üliõpilasi õpinguid jätkama ja kutsuvad suuremaid hulki huvituma lisaspetsiaalsustest.

Kallid seltsimehed!

Meie, üliõpilaste teaduslikust konverentsist osavõtjad teie kaunis linnas, meenutame Moskvasse saabudes suurima rahuldusega Tartus veedetud päevi, tunneme suurt kasu kõigest nähtust ja kuuldust. Konverentsil saime vaieldamatult teada palju uut ja seda, mis aitab meid edaspidises töös. Meile näib, et ainult sellega ei piirdu konverentsi tähtsus. Eriline soojus, tähelepanu ja sõbralik hoolitsus ümbritsesid meid Tartus meie seal viibimise esimesest kuni viimase tunnini. Et me tutvusime Tartu üliõpilastega, on teiseks tähtsaks konverentsi tulemuseks. Me lahkusime sõpradena ja loodame uutele sama meeldivatele kohtumistele lähemal ajal nii Moskvas kui ka Tartus.

Kallid seltsimehed! Me täname veel kord südamest kõiki neid, kes aitasid meile teha meie Tartus olemise mõned päevad nii meeldivateks.

Me ei unusta suurepärast Tartut, üliõpilaste linna, konverentsi, uusi sõpru. Unistame võimalusest sama suurepäraselt vastu võtta teid Moskvas, nagu te seda Tartus tegite, kuigi arvatavasti on see väga raske, täname ja ootame teid Moskvasse.

Sõbralike tervitustega

V. IVANOV, L. KISSELJOV, V. LOBATŠOV, Bioloogia-Mullateaduskonna üliõpilased

V. KROPOTOVA, R. TER-MINASJAN, Õigusteaduskonna üliõpilased

TÄNA AULAS

Täna, 16. mail kell 17 toimub ülikooli aulas teadusala prorektori prof. H. Kerese ettekanne teemal «Max Plancki 100. sünniaastapäeva puhul korraldatud pidustused ja teaduslikud üritused Saksa Demokraatlikus Vabariigis».

AURAAMATU SAAJATE PORTREID

Märt Liigant

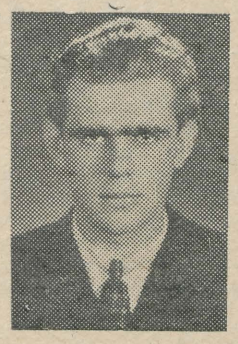

Kui rääkida, et see noormees pole kogu ülikooliaja jooksul saanud ühtki hinnet alla «väga hea», tekib tahtmatult vaimusilma ette kõhetu prillidega «kuivik», kelle näoilmegi on suurest tuupimisest viril ja kelle iseloomustamiseks piisab tohutu raamatuvirna näitamisest. Kuid seekord oleme põhjalikult eksinud... Meie ees seisab pikk laiaõlgne noormees, silub korraks käega üle laineliste juuste ja naeratab heasüdamlikult.

Esmakordselt nägin Märt Liigantit tema ülikoolitee algul. Neli aastat tagasi asutati üleülikooliline näitering. Esimesele proovile ilmus ka see pisut kohmakate liigutustega nooruk. Talle anti raske ülesanne — kehastada endast 12 aastat vanemat inimest — Mišat Arbuzovi «Rännuaastates». Sealt sai ta endale Miša nimegi, mis praegugi on au sees. Egas alguses nii kerge polnudki. Katsu laval kõndida lühikeste sammudega, kui elus oled harjunud võtma seitsmeverstalisi!

Nüüd on Märdil käsil juba neljas osa — Torohood A. Cronini draamas «Jupiter naerab», ja peab ütlema, et ta sellesse oma iseloomule nii vastupidisesse ossa on täiesti sisse elanud.

Märdi mitmekesistest huvidest kõneleb see, et tema portfell on alati tulvil igasuguseid raamatuid ja astronoomiaõpikuid, ning et ta selgetel õhtutel alati tähetorni poole kipub. Algul arvasime, et asi on kahtlasevõitu ja tegime tähendusi, et hiline Toomemäe teede tallamine külmal ajal alati tervisele kasuks ei tule. Hiljem aga selgus, et Märt käib igal õhtul lunoidi liikumist jälgimas. Sputnikuga on seotud ka tema kursusetöö ning tuleva-aastase diplomitöö teemad: «Kisseljovi meetod lunoidi positsioonide fotograafiliseks määramiseks» ja «Lunoidi fotomeetria». Astronoomia vastu tundis Märt sümpaatiat juba keskkoolis.

Märt Liigantil on üks teistest veelgi parem omadus: kord ettevõetud toimingud teha kõik hästi. Sellest kõneleb tema elav huvi teadusliku töö vastu ja stabiilsed «väga head».

1950. aastast alates kannab ta taskus komsomolipiletit, käesoleval aastal lisandus sellele veel roheline raamatuke, mille kaanele on kuldsete tähtedega trükitud: «Õppe- ja ühiskondliku töö eesrindlase auraamat». Sellised raamatud jagati parimatele, nendele inimestele, kellest saab pärast ülikooli lõpetamist tõeline maa sool. Aga eelkõige on Märt suurepärane, lõbus inimene. Seda ütlevad tema kursusekaaslased, Tiigi ühiselamu 40. toa poisid ja Taaralinna üliõpilaste draamaringi liikmed.

R. REILJAN

Valmistume eksamiteks

Eesti filoloogia IV kursusel, ...

Kõige raskemaks peavad filoloogid Nõukogude Liidu rahvaste kirjanduse arvestust. Ainet on loetud kolm semestrit (ukraina, tadžiki ja läti kirjandust). Kui kahe esimese puhul võib veel nõus olla, et neid loeti vene keeles, siis viimase, s. o. läti kirjanduse lugemine vene keeles tundub küll lausa kurioosumina. Tundub, et soovida jätab ka läti kirjanduse loengute kvaliteet, sest loengute see osa on liialt üldsõnaline. Kas sama viga esines ka ukraina ja tadžiki kirjanduse juures, ei tea öelda, sest nendega ollakse vähem tuttav kui läti kirjandusega.

Peale selle on eesti filoloogia IV kursusel arvestused veel erikursuses ja eriseminaris. Need peaksid kõigi eelduste kohaselt kulgema edukalt.

Ja siis eksamid. Neid on neli, neist kaks kirjandust — eesti ja vene kirjandus. Lisaks neile veel poliitiline ökonoomia ja ajalooline materialism. Vene ja eesti kirjandusest on nii palju lugeda, et paratamatult osa teoseid jääb kahe silma vahele ja eksamile minnakse lootusega — miks just mina pean tõmbama sellise pileti, milles on lugemata teos. Vene kirjanduses on olemas kõige kohta loengudki, kuid eesti kirjanduses tuleb teha palju tööd iseseisvalt, just eesti nõukogude kirjanduse osas.

Raskeks pähkliks on ka ajaloolise materialismi eksam. Kuigi ajaloolises materialismis toimuvad pidevalt seminarid, ei lähe vist üksgi IV kursuse eesti filoloog eriti kindla tundega sellele eksamile. Sageli öeldakse küll, et hirmul on suured silmad. Kes teab, võib-olla on nii ka antud juhul!

Üldiselt aga — tuju on reibas.

Õigusteaduskonna II kursusel...

Kui pöördusin küsimusega: «Kuidas lähenevad teil eksamid?» Õigusteaduskonna II kursuse poole, sain vastuseks: «Mis seal enam läheneda, käes nad ongi, sest meil algab eksamisessioon juba 19. mail.» Tõepoolest, selle ajani pole enam kuigi palju aega. Praegu käivad neil aga juba arvestused. On sooritatud kriminaalõiguse eriosa ja poliitilise ökonoomia arvestused, mis läksid küllaltki edukalt. Osa inimesi on sooritanud ka ohutustehnika arvestuse.

Eksameid on II kursusel neli: tsiviilõigus, rahvademokraatiamaade riigiõigus, NLKP ajalugu ja võõrkeel. Kuidas siis on lood eksamitega? Kõige kergemaks eksamiks peavad Õigusteaduskonna üliõpilased ise võõrkeele ja kõige raskemaks tsiviilõiguse eksamit. Missuguse tundega keegi eksamitele läheb, eks see ole muidugi individuaalne, aga üht-teist peaks igaüks olema juba ka ära teinud.

Pärast eksameid läheb II kursus kahenädalasele praktikale.

... ja füüsikaosakonna I kursusel

Väga pingeliseks kujuneb kevadine eksamisessioon füüsikaosakonna noorimatel, esimese kursuse üliõpilastel. Peale arvestuste tuleb valmistuda neljaks eksamiks. Aega kipub puudu jääma, sest oma osa võtavad joonestustööde tegemine, ühiskondlikud kohustused, sport ja isetegevus. Ja eks isiklik elu taha ka elada. Aeg iseseisvaks tööks jääb kõigele vaatamata napiks. Põhilised teadmised tuleb omandada konspektide põhjal.

Üldiselt ei peaks eksamisessioon kedagi hirmutama. Talvel läks päris hästi, ja ega nüüdki halvemaid vastuseid anta.

E. OJA

TÕSTA ÜLIÕPILASTE INITSIATIIVI

Üsna laialdaselt on maad võtnud arvamus, et kasvatustöö küsimuste lahendamisel on ebaõige panna pearõhk «hooldamissüsteemile» ja jätta varju üliõpilaste eneste initsiatiiv. Selline stiil tõepoolest kasvatab mitte tublisid organiseerimisvõimelisi spetsialiste, vaid saamatuid tegelasi, kes igal sammul kõiki ebaõnnestumisi ja puudujääke püüavad õigustada vähese abiga väljastpoolt.

Seoses sellega tuleks üliõpilaste ühiskondlike organisatsioonide tegevusplaani tunduvalt laiendada. Tuleks vist lugeda ebaõigeks, et üliõpilaste majutamise ja üliõpilaste paigutamise küsimustega tegelevad dekaanid. See tuleks täielikult anda ametiühingu kompetentsi. Ühiselamu pinna jaotamist tuleb organiseerida juba kevadel, et sügisel õppetööle tulles iga üliõpilane teaks, millises toas ja millises koosseisus tal tuleb elada. Seejuures õpivad ametiühinguorganisatsioonid tunduvalt rohkem tundma üliõpilasi ja võivad senisest suuremal määral kaasa aidata korra ja distsipliini kindlustamisele ühiselamutes.

Väga palju igasuguseid küsimusi tekib ka stipendiumide määramise ja jaotamisega. Siin võiks stipendiumide küsimuse oma kompetentsi võtta komsomoliorganisatsioon. Kes siis kursusel tunneb paremini üliõpilasi kui komsomoligrupp, kelle kaudu jaotatakse enamik ühiskondlikke ülesandeid ja kes peab pidama võitlust õppeedukuse tõstmise ning distsipliini kindlustamise eest. Teaduskonna stipendiumikomisjoni osakonna alakomisjoni moodustaks tervikuna osakonna komsomolibüroo, kes stipendiumide jaotamist teostab tihedas koostöös kursusehooldajatega. Alakomisjoni otsus kuuluks kinnitamisele teaduskonnakomisjonis. Selline ümberkorraldus tõstaks komsomoliorganisatsioonide initsiatiivi ja vastutust, teiselt poolt aga kindlustaks stipendiumide määramise parema sisulise läbiarutamise.

J. KALITS,
Ajaloo-Keeleteaduskonna prodekaan

Eksamid ja ergutusvahendid

Igale eksamisessioonile lähevad üliõpilased vastu erinevate meeleoludega: ühed, kes on semestri vältel töötanud tõsiselt ja järjekindlalt, suhtuvad eksamitesse võrdlemisi enesekindlalt ja rahulikult, teised, kes on üldiselt töötanud, kuid siiski vahetevahel tööpinget lõdvendanud, lähevad eksamitele rahutute ja kahtlevate tunnetega, ja kolmandad, kes on töötanud lohakalt kuidagiviisi ja kelle pead ei kuulu ka paremate hulka, need lähevad eksamitele teatud paanika meeleolus.

Teise ja kolmandasse rühma kuuluvad üliõpilased otsivad mitmesuguseid hädaabinõusid, mille abil eksamiraskustest üle saada. Sellisteks abinõudeks on: tööpinge maksimaalne tõstmine eksamitele ettevalmistamisel, igasugustest kõrvaltegevustest loobumine ja tööaja pikendamine une arvel.

Neist kolmest abinõust on kaks esimest õigustatud, seda on arvestanud ka ülikooli juhtkond — nii on rektori käskkirja nr. 286 p. 5 kohaselt keelatud eksamisessioonil igasuguste koosolekute, puhkeõhtute jne. läbiviimine, mis hõlmavad laiemaid üliõpilashulki.

Ettevalmistustööaja pikendamine uneaja kärpimisega ei ole aga millegagi õigustatud — ajude koormust võib ju suurendada, kuid see võimalus on siiski piiratud ja seega on unelt võidetud aeg tõeliselt kaotatud aeg. Une arvel vaimse töö kvaliteedi ja kvantiteedi tõstmine on enesepete. Normaalne (sügav ja rahulik) uni on tähtsaimaks eelduseks ajude intensiivseks tegevuseks. Eksamisessiooni ajal peab iga üliõpilane magama normaalselt (on isegi soovitatav lisaks öisele unele magada ka päeval 1—1½ tundi), ainult siis on ta suuteline omandama maksimumi teadmisist ja neid ka välja panema eksamil.

Märksa halvem on lugu, kui oma puudulikku ettevalmistust eksamiteks püütakse tasa teha ergutusainete abiga.

Ergutusaineid on tarvitatud — õigem on öelda kuritarvitatud — ammust ajast nii kehalise kui ka vaimse tegevuse ergutamiseks ja tänapäeval tõuseb selliste ainete nimestik mitmekümneni. Eriti sageli on neid tarvitatud spordivõistlustel nn. dopingainete nimetuse all, kuid ka vaimse töö tegemisel on neid püütud tarvitada.

Rida ergutusainetest on inimorganismile üldiselt vajalikud ja kasulikud, kui neid kasutada vajalikes hulkades ja regulaarselt. Kui neid tarvitada aga dopingu otstarbel, siis võib nende kasulikkus muutuda küsitavaks. Seesugustest ainetest võib loetleda järgmisi: puuvilja- ja viinamarjasuhkur, harilik suhkur, maksapreparaadid, pärm, valguprepaaraadid, vitamiinid (eeskätt C ja B_1), fosfori-, kaltsiumi-, raua-, vase-, koobalti- ja mangaaniühendid jne. Nende ainete ühekülgne ja huupi tarvitamine vaimse töö ergutamiseks ei saa olla õige.

Siis on tarvitatud ergutusainetena nii kehalise kui ka vaimse töö intensiivistamiseks mitmesuguseid südant ja veresoonkonda, samuti ajusid farmakoloogiliselt mõjustavaid aineid, nagu kampveri, kardiažooli, koramiini, kofeiini jt. Eriti on kuritarvitatud kofeiini või sellega sarnanevaid aineid sisaldavaid jooke, nagu oakohv, naturaalne tee, kakao. Need joogid ärritavad ajurakke ja takistavad normaalset une tekkimist, seepärast ongi mõned üliõpilased eksamite eel neid jooke tarvitanud. Selle kohta võib öelda, et kohvitass või teeklaas ei ole mingil juhul võimelised täitma neid lünki õppetöös, mis sellesse eelneva semestri vältel on tekkinud lohakuse, hoolimatuse ja laiskuse tõttu või mõnel muul vabandamatul põhjusel.

Nende ridade kirjutaja tarvitas ka ühe sõbramehe nõuandel noore üliõpilasena ühe eksami ettevalmistamisel kanget teed. Tulemuseks oli rida unetuid ööpäevi ja eksamil peaaegu läbikukkumine, sest seesugune «intensiivistatud» eksami vastu valmistamine ajas tõeliselt olemasolevad teadmised ka veel segamini.

Peale eelnimetatute on kasutatud ergutusainetena veel muidki, peamiselt ajutegevust mõjustavaid aineid, nagu alkohoolseid jooke, koka-kolat, kokaiini, fenamiini, arseenipreparaate, strühniini jt. Ka kõik need — üldiselt kangetoimelised vahendid-ained — ei ole suutelised olematut tarkust kellelegi pähe panema. Mõni gramm alkoholi võib küll lühikeseks ajaks ergutada ajutegevust, kuid üldiselt häirib alkohol tunduvalt (ja eeskätt just) aju tegevust. Teenimatult on ka fenamiini ergutusainena tarvitatud. Oma kogemustest fenamiiniga jutustasid mulle kaks sõpra: ühe oli fenamiin muutnud uniseks ja täitsa töövõimetuks, teise oli teinud nagu segaseks ja ka töövõimetuks.

Kokku võttes võib öelda, et vaimse töö hügieeni seisukohast vaadates ei saa soovitada ega soovitatavaks pidada ühtki ergutusvahendit.

Vaimse töö taseme tõstmiseks on ainuõigeteks vahenditeks: ratsionaalne toitlus, normaalne uni, õige päevarežiim ja peale selle püsiv ja regulaarne õppetöö kogu eelneva semestri vältel. Seepärast unustagem ergutusvahendite-ainete kui imevahendite otsimine ja nende katsetamine iseenda tervise arvel.

M. KASK,
TRÜ hügieenikateedri juh. kt.

Õppetööst kunstide valdkonnas

V. I. Lenini poolt ülesseatud loosung «Kunst kuulub rahvale» annab rahvale suured õigused erinevatest kunstiliikidest osasaamiseks. Sama loosung aga nõuab suurt vastutustunnet. Laiad hulgad pole kutsutud ainult vaatlema ning konstateerima kordaminekuid ja puudusi kunstide valdkonnas, vaid neil on vaja luua kõik vajalik kunstide arenguks. On vaja õppida ühe või teise kunsti alal; osa võtta kunstilisest isetegevusest, vaja tunnetada sotsialistlikku realismi. Passiivsest sallivusest kunstiteose suhtes ja platoonilistest sõnadest kunsti õigustamiseks ei piisa. Enamikel juhtudel on ikka nii: kunstinäitust külastab vaid murdosa rahvast, kes vaatab, jagab samas kiitust ja laitust, kirjutab märkuste raamatusse oma tuttava kunstniku kohta mõne kiitva sõna ja lahkub. Sellega loeb kodanik oma kohustuse täidetud olevat.

Kunstinäitustele jäävad tulemata paljud meie haritlased ja ühiskondlike organisatsioonide esindajad, kelle vahendusel leiaks nii mõnigi kunstiteos tee avalikkusesse. Lõpeb kunstinäitus, tööd rändavad tagasi ateljee nurka tolmuma ja ühiskondlikke ruume «ehivad» edasi ebakvaliteetsed koopiad maalidest, skulptuuridest, kuigi peaks selge olema, et keskpärane originaal on mitu korda õigustatum kui alaväärtuslik koopia.

Et ülikool sepistab tulevasi haritlasi, kaadreid vastutavaile ühiskondlikele positsioonidele, on kõigiti tervitatav TRÜ rektoraadi korraldus kunstialaste lisaspetsiaalainete sissetoomiseks õppeprotsessi muusika ja kujutava kunsti näol.

On möödunud kaks semestrit kujutava kunsti kabineti tegevusest. Tuli alustada mitte millestki. Õpperuum oli olemas, ent inventarita, õppevahenditeta, üliõpilasteta. Peamine lootus I kursuse ajaloolastele kukkus läbi, sest peale ühe üliõpilase-entusiasti siirdusid kõik kodundust õppima.

Joonistamis-pedagoogiline kursus komplekteerus Ajaloo-Keeleteaduskonna ja Matemaatika-Loodusteaduskonna II ja III kursuse üliõpilastest. I semestri algul ilmus 18 üliõpilast. Õppeaasta kestel langes rivist välja neli. Bibliograafia III ja IV kursuse üliõpilastest pidasid vajalikuks ilmuda ehiskirja õppimisele kummaltki kursuselt 18 üliõpilast. Üks stabiilsemaid ja innukamaid õppetööst osavõtjaid oli bioloogide IV kursuse rühm.

Kujutava kunsti kabineti tegevus kulges esimesel õppeaastal organiseerimise ja kohanemise tähe all. Nüüd on olemas vajalik inventar, õppevahendid. Õppeprogrammide osas selgus, et sügisel projekteeritud programm ei hõlmanud kõiki aktuaalseid, üliõpilasi huvitavaid küsimusi, samas polnud arvestatud programmi täitmise tingimusi. Tulevaste õpetajate huvides osutub otstarbekohaseks tahvlijoonistamise sissetoomine. Katsed bioloogide IV kursuse üliõpilastega õigustasid seda. Senisest praktikast selgub ka, et ehiskirja õpetamine tuleb tulevikus siduda värvide kooskõla ja tasapinnalise ruumi kompositsiooni õpetamisega. Omandatud vilumused tuleb rakendada seoses praktiliste ülesannetega. Selle kõige teostamiseks ei piisa kahest semestrist à 2 nädalatunniga.

Üliõpilaste hulgas leidis poolehoidu tunni algul 10-minutiline vestlus kunsti päevaküsimustest. Mõned kohtumised kunstnikega andsid tulusaid kogemusi nende vestluste edaspidiseks korraldamiseks.

Tuleb tunnistada, et mitte kõik kunstihuvilised üliõpilased TRÜ-st pole koondunud kujutava kunsti kabineti ümber. Väga paljud üliõpilased väljendavad oma mõtteid, seisukohti graafiliste vahenditega TRÜ seinalehtedes, ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool». Kahtlemata tõstaks joonistamisoskuse omandamine joonistuste, karikatuuride taset.

Jääb soovida, et seni saavutatud kontakt kujutava kunsti baasil üliõpilastega järgneval õppeaastal laieneks ja süveneks. Loodetavasti leitakse kujutava kunsti kabinetile omaette ruum, mis võimaldaks aine õpetamisel kasutada kõiki võimalusi ja rakendada paremaid metoodilisi võtteid.

Dots. J. PÜTTSEPP

KOMMUNISTLIKE NOORTE ELU

Nooruslikumalt, energilisemalt

...Lõbusalt ja hästi möödus hiljuti II kursuse majandusteadlaste ja füüsikute kohtumisõhtu.

Et selliseid tujukõllaseid õhtuid rohkem tuleks, selle eest kannavad hoolt grupiorganisaatori ametlik asemik M. Lindmäe, kursusevanem E. Liivak, grupiorganisaator M. Püks jt. Igasugused ühised üritused on II kursusel au sees. On külastatud vendade Burmanide tööde näitust käidud koos tähetornis, «Vanemuises» «Nõidkütti» ja «Rummu Jürit» vaatamas, Vellaveres suusamatkal, õlletehases jm. Lähemas tulevikus on kavatsus minna luminestsentsi-laboratooriumi, et näha, kuidas seda «päevavalgust» õieti tehakse. Pikisilmi oodatakse 25. maid, mil sõidetakse laevaga Piirissaarde. Kui kaunid on helerohelised kevadistest võililledest kirendavad Emajõe kaldad! Kui tore on tulla tagasi päikesest õhkuva seljaga!

Need üritused on kõik kultuurilist laadi. Kuidas on aga lugu poliitilise enesetäiendamisega, õppetöö küsimustega, komsomoli juurdekasvuga? Pole viga! Igal kolmapäeval kell 15 toimuvad poliitinformatsioonid. Nende temaatika haarab välispoliitilisi ja sisepoliitilisi küsimusi. Etteasteteks valmistuvad üliõpilased ise, hooldaja õppejõud annab vaid näpunäiteid. Sm. M. Kuusk, teie üliõpilased ootavad teilt rohkem huvi nende vastu! Peale poliitinformatsioonide läbiviimise on neil teisigi muresid!

Poliitinformatsioonidest võetakse osa arvukalt.

Sel õppeaastal on vastu võetud siiski üks uus kommunistlik noor — J. Ruus.

Õppetöö küsimustega tegeldakse, kuid talvine sessioon jäi küll puudulikuks. Aga kes võis arvata, et senine «kõrgema» mees M. Anton saab raamatupidamises «kahe». Puudulikke oli teistelgi.

Praegu on kursuse tähelepanu pööratud staadionile. Oma tunnid on Majandusteaduskonna II kursus otsustanud ära teha maikuu jooksul. August on juba tehtud...!

Missugune hinnang anda II kursuse komsomoligrupi tööle? Rahuldav. Miks mitte hea? Aga sellepärast, et palju tundub kogu tegevuses veel olevat juhuslikku, eriti distsipliini osas. Seda arvab ka grupiorganisaator M. Püks ise. Oma puuduseks võtab ta liigse «pehmekäelisuse». A. Sheller, kes pidi organiseerima vana-anatoomikumi külastamise, otsustas selle asja saatuse või kursuse kolmiku hooleks jätta. Üritus ei toimunud. M. Einpaul pidas enesele vääriduks sisse astuda tähetorni, et külastusaja suhtes kokku leppida. Tänu grupiorganisaatorile tähetornis siiski käidi. Ülesande mittetäitjale aga ei tehtud kriitilist märkustki. Ametiühinguorganisaator K. Otto võiks peale liikmemaksude kogumise veel midagi ette võtta. Uskuge, see tuleb ainult kasuks!

Kõrvuti selliste kohusetundetute inimestega õpib Majandusteaduskonna II kursusel väga tublisid ja energilisi üliõpilasi, näiteks M. Anton, S. Rebane, H. Reitsnik, M. Lindmäe jt. Joonduda tuleks nende järele!

Kokkuvõtteks: Majandusteaduskonna II kursuse komsomoligrupp elab, kuid võiks seda teha nooruslikumalt, energilisemalt. Grupiorganisaator, rakendage tööle rohkem teisi, olge nõudlikum, sest ise kõike ära teha on võimatu ja pealegi ebaõige!

M. SALU

Meistrite juures külas

Kõrvuti mitmesuguste huvitavate üritustega tutvusid kujutava kunsti ringi liikmed ja tulevased joonistusõpetajad käesoleval semestril vanameister prof. Starkopfi ja noore skulptori E. Taniloo ateljeedega.

Esimene külaskäik toimus prof. Starkopfi juurde. Vanameister jutustas sellest, kuidas temast sai skulptor, ja veel mitmesuguseid huvitavaid sündmusi oma elust seoses tööga. Samuti tutvustas prof. Starkopf skulptuuriteose valmimise protsessi alates ideekavandite valmimisest kuni graniiti raiutud figuurile viimase «lihvi» andmiseni. Suure huviga jälgiti, kuidas toimub väiksema savifiguuri järgi teose punkteerimine suurele graniitkivile ja seejärel kõva graniidi väljaraiumine. Külaskäigu ajal pooleli olevate tööde hulk, millest praegu mitmed on välja pandud Tartu kunstinäitusel, hulk ideekavandeid ja mitmed valmistööd, mis täitsid meistri tööruume, näitasid seda suurt energiat, mis täidab aastate poolest eakat, kuid loomingu poolest ammendamatut meistrit.

Teine külaskäik tehti noorema põlvkonna skulptorite ühe silmapaistvama esindaja E. Taniloo ateljeesse. Ka sellest ruumist õhkus vastu suurt loomingulist pinget. E. Taniloo töötas parajasti Jõgeva rajooni Kudina vennaskalmistule püstitatava mälestussamba reljeefi juures. Valmina, oodates ainult vastavat komisjoni ja siis saaremaa dolomiiti raiumist, seisis ateljees monument, mis püstitatakse Irboskasse seal 1919. aastal mõrvatud Eesti ametiühingute kongressi delegaatide mälestuseks. Eriti huvitav on Irboska mälestussammas selle poolest, et siin on noor skulptor esmakordselt rakendanud täiesti uut tüüpi reljeefi. Pikemalt jutustas E. Taniloo oma otsingutest ja tööst koos skulptor Saksiga teostatud Fr. R. Kreutzwaldi mõnumendi loomisel.

Niisugused külaskäigud, mille initsiaatoriks oli dotsent J. Püttsepp, on meie ülikooli kunstihuvilistele väga teretulnud ja aitavad sügavamini mõista meie kunstnike otsinguid ja taotlusi. Tuleb soovida, et järgmisel semestril võtaks nendest huvitavatest üritustest osa suurem arv üliõpilasi.

A. KARTNA

Juhan Liivi kodu juures.

PABERI JA PLIIATSIGA LOODUSESSE

Tänavune kevad on visa kätte jõudma. Ilmad on vilud ning päike on väga tujukas. Eks ilm oli ka selleks valusaks põhjuseks, mis peletas paljud kunstipedagoogika ringi liikmed eemale meelitavast mõttest sõita pühapäevaks kevadisse loodusesse proovima oma võimeid natuurist joonistamisel. Siiski kogunes 27. aprilli hommikul kella 8 paiku Ajaloo-Keeleteaduskonna dekanaadi juurde väike grupp kunstiringi liikmeid-entusiaste ning mõned «külalised», kes kasutasid head võimalust, et näha Peipsit ja selle ümbrust. Ilm oli nagu meie jaoks teinud lahke näo ning andis igati lootust, et ta seda ka terve päev alal hoiab. Lõbusate naljadega möödus aeg kiiresti ning juba oligi meie esimene peatus. Teeviidalt lugesime: Juhan Liivi kodukoht — 200 m. Sammusime mööda suurte puude alleed, mis arvatavasti on Liivi ise näinud, pika talutare poole. Talu õu ja maja ise tundub laokilejäetuna. Sisenesime majja. Köök oli täis puulaaste ning puutöövahendeid. Vastu võtsid meid kolm juba üle keskea jõudnud töömeest. Selgus, et kunagises Juhan Liivi kodutalus on praegu kolhoos «Koidu» puutöökoda. Põhiliselt on maja säilinud nii, nagu ta oli luuletaja eluajal. Muidugi on korduvalt uuendatud maja uksi-aknaid ning ka suur köögiahi on osaliselt ümber ehitatud. Meil kerkis küsimus, kas ei oleks võimalik selles majas avada Juhan Liivi muuseumi, eraldades selleks kas või ainult ühe toa. Ei ole ju luuletaja mälestust seni jäädvustatud.

Liivi kodutalu asub mäekünkakesel. Tahtmatult meenusid read «Varjust»: «Kui seda metsa ees ei oleks!» ...näeks Peipsit... Ka praegu algab üsna talu lähedalt mets. Kuid nagu rääkisid kohalikud elanikud, on see juba uus mets. Liivi eluajal oli mets palju võimsam, kõrgem ja tihedam, ulatudes talule tunduvalt lähemale. Kitselinna ehk «Varju» järgi Kukulinna me vaatama ei saanud, sest kevadised teed ei lubanud ligi. Kunagine vaesteküla asub Juhan Liivi kodukohast poolteist kilomeetrit eemal sooscarel. Praegu ei ole seal säilinud ühtki hoonet, küll aga on jälgi jäänud kunagistest õuedest ja aedadest. Kõigest sellest jutustasid meile töömehed ning üks grupi liige, kes on pärit siitkandist. Veel ühine pilt Liivi kodutalu ees koos kolhoosi puutöömeestega ning tagasi maanteele. Mõned sammud ja me olemegi kahe iidse lepa juures, mille all Juhan Liiv oli armastanud istuda ning kirjutada oma luuletusi. Keegi meist polnud seni nii suuri leppi näinud. (Kui meil on looduskaitse alla võetud näiteks Viiralti tamm, miks ei võiks ka Liivi lepad selle osaliseks saada?) Suurema puu juurte vahel on olemas nagu istekoht. Meie arvates just sel kohal Liiv istuski oma luuletusi luues. Puu oksad langevad peaaegu maapinnani, moodustades suvel ümber puu rohelise võlviluse. Muidugi ei jätnud meist keegi oletataval Liivi istekohal istumata — igaühel salalootus südames, et ehk saab temagi inspiratsiooni ning võib midagi luua. Kahjuks vist siiski ei aita ainult luuletaja kohal istumisest... Kuid sel hetkel oli lootus ikka tugev.

Edasi läbi Alatskivi ja Kallaste Koĝaveresse, siit edasi Peipsi kaldale, kus otsustasime asuda oma sõidu peaeesmärki ellu viima — joonistada «loodust». Kes mida joonistas — see olenes igaühe maitsest ja soovist. Kellel kuidas õnnestus, see selgus hiljem ühisel arutelul. Rahul olid aga kõik. Tagasiteel peatusime kahel korral: Kallastel ja Alatskivil. Kallastel imetlesime Peipsi kõrgeid ja järske liivakivist kaldaid, millesse Peipsi on aastasadade jooksul uuristanud salapärased käigud ning koopad. Keegi «avastas» ühes käigus sääreluu ning kõik olid kindlad, et see on mõne tormis hukkunud või mereröövlite kätte sattunud inimese viimane maine jäänus. Kallast uurides sattusime väikesele kalasadamale, kus meie imetluse osaliseks said suured tõrvatud kaluripaadid, kuivama pandud võrgud ja võrgukuun. Kahetsesime, miks me hommikul kohe siia ei tulnud ning siin ei joonistanud. Viga otsustati parandada järgmine kord.

Edasi Alatskivi poole. Alatskivil külastasime surnuaeda ja Alatskivi lossi. Surnuaial käisime Juhan Liivi haual, kuhu on luuletaja kümnenda surma-aastapäeva puhul püstitatud must kõrge metallist mälestussammas. Kergesti leiame üles ka Tõnis Laksi haua. Sellel on graniidist mälestusmärk, mille ühele küljele on raiutud kaks randme kohalt ahelatega ühendatud käelaba ja teisele küljele Tõnis Laksi nimi, sünni- ja surma-aastad ning mälestusmärgi püstitamise aeg. Jätame kõrgete mändide alla puhkama kaks eesti rahva poega, kes kumbki erineval viisil on võidelnud oma rahva parema tuleviku eest.

Suundume Alatskivi lossi poole. Kunagises lossis asuvad praegu masinatraktorijaama juhatus ning töötajate elukorterid. Loss on arhitektuuriliselt ilus, kuigi selle ehitamine olevat pooleli jäänud. Loss väärib, et ta võetaks arvele arhitektuurilise mälestusmärgina. Kas ei võiks sinna rajada ümbruse koduloomuuseumi, kus ühe osa saaks pühendada Juhan Liivile? Alatskivi ümbrus on ju tihedasti seotud Kalevipoja lugudega ning needki võiksid leida jäädvustamist muuseumi materjalides. Sm. Püttsepp jutustas meile lossi ajaloost ning selle omanikest, samuti kuulsime temalt legendi, mis on seotud ühe tammega metsas lossi lähedal. Vanu aegu meenutades jalutasime tagasi maanteele. Veel viimased pilgud Alatskivile ning siis juba ilma peatusteta tagasi Tartusse. Olime väga tolmused ja veidi väsinud, kuid väga rahul. Tõime kaasa unustamatud muljed, esimesed vilumused natuurist joonistamises ning kibeleva näonaha esimesest päevitamisest.

I. UUEMA

2 Tartu Riiklik Ülikool

Mõtteid ÜLKNÜ XIII kongressilt

TRÜ Arstiteaduskonna I kursuse üliõpilane Tiiu Malleus oli ainus Eesti üliõpilaskonna esindaja Moskvas ÜLKNÜ XIII kongressil. Nüüd, paar nädalat pärast kongressi peaks olema põgusad ja pealiskaudsed muljed juba hajunud ja alles jäänud kõige olulisem ja peamine. Pöördusime Tiiu Malleuse poole paari küsimusega.

Küsimus: Kas kongressilt jäi midagi meelde, mida saaksite kasutada igapäevases komsomolitöös?

Vastus: Kongressil oli rohkem juttu küll põllumajanduslikest õppeasutustest. Kuid meil on ridamisi ühiseid probleeme. Üheks neist on kollektiivi küsimus. Märgiti, et niisuguseid üritusi, nagu kursuseõhtud, isetegevusõhtud, ekskursioonid, spordivõistlused, matkad jne. on jäänud veel kommunistlike noorte huviorbiidist välja, s. o. piirdutakse vaid nende organiseerimisega. Neid üritusi tuleks rohkem ära kasutada kollektiivi loomisel ja ideelis-poliitilise kasvatustöö tegemisel. Ka meie ülikoolis ei ole seda veel nagu kord ja kohus tehtud.

Küsimus: Kas teie ise olete seda võimalust juba kasutanud?

Vastus: Pole veel jõudnud, aga seda on mul kavas teha. Meie gruppidel, kes olid koos kolhoosis, on palju parem kollektiiv kui neil, kes töötasid laiali siin ja seal. Tegelik töö, praktika või ühised meelelahutused lähendavad palju rohkem kui loengutel istumine koos. Just selles lõigus on kommunistlikel noortel veel palju teha, et olla organisaatoriks ja juhtijaks.

Küsimus: Olete oma muljeid juba kellegagi jaganud?

Vastus: Jah, kursusel toimus üldkoosolek, kus rääkisin kongressi muljetest ja selle põhiprobleemidest. Külalisena esinesin raviosakonna III kursuse üldkoosolekul, EPA Veterinaariateaduskonna kommunistlike noorte koosolekul jm.

Küsimus: Ja lõpuks, kas Moskvas oli juttu ka passiivsusest üliõpilaste hulgas?

Vastus: Kõnedes sellest juttu ei olnud, kuluaarides küll. Vestlesin sel teemal Stalingradi ja Riia delegaatidega. Tulime ühisele otsusele, et paljud üliõpilased ei oska või ei taha ülikoolilt kõike võtta, mida see suudab pakkuda. Kes stuudiumi jooksul ei ole kuulanud kas või ühte fakultatiivkursust, on palju aega ülikoolis asjatult raisanud.

Lõppes TRÜ isetegevuse olümpiaad

Teaduskondade paremusjärjestus

1. ARSTITEADUSKOND. 2.—3. AJALOO-KEELETEADUSKOND JA MATEMAATIKA-LOODUSTEADUSKOND. 4. ÕIGUS-MAJANDUSTEADUSKOND. 5. KEHAKULTUURIOSAKOND.

VOKAALSOLISTID. I preemia — Kitty Leivalt (Arstitead.), Olev Saks (Matem.-Loodustead.); II — Heli Kivirähk (Majandustead.); III — Marta Peikolainen (Ajaloo-Keeletead.), Siiri Roopere (Õigustead.).
INSTRUMENTAALSOLISTID. II preemia — Agu Laisk (Matem.-Loodustead.); III — Ede-Mall Ilves (Arstitead.).
SONAKUNST. I preemia — Jaan Saul (Matem.-Loodustead.); II — Tamara Vesselkova (Ajaloo-Keeletead.), Elle Kaarma (Arstitead.), Maret Kalda (Ajaloo-Keeletead.), Enn Pirrus ja A. Nurm (Matem.-Loodustead.), Ajaloo-Keeleteaduskonna näitegrupp; III — Jaan Kartau, Virve Meerits (Õigustead.).
TANTSIJAD. I preemia — Virve Trass (Arstitead.), kehakultuuriosakonna naisrühm.
VOKAALANSAMBLID. I preemia — Arstiteaduskonna III kursuse naisansambel; II — Urve Krull ja Marta Peikolainen (Ajaloo-Keeletead.).
INSTRUMENTAALSOLISTID. II preemia — Arstiteaduskonna instrumentaaltrio.
VOIMLEJAD. I preemia — Silvia Kütt ja Eda Johanson (Arstitead.); II — Eda Peikre (Matem.-Loodustead.), Silvia Ploom ja Valdek Berendsen (kehakultuuriosakond); III — Marju Tuka ja Hilja Leesment (Ajaloo-Keeletead.).

Lõppes Tartu Riikliku ülikooli tänavu-aastane kümnes isetegevusolümpiaad. Kümnel korral on vana alma materi kasvandikud jõudu proovinud kunstialadel — laulnud, näidelnud, tantsinud, võimelnud.

Kuidas möödus siis tänavune, kümnes olümpiaad?

Mitmes teaduskonnas ja osakonnas ilmnes vana viga — organiseerimatus. Loodud tingimustele vaatamata ei saavutatud harjutamisvõimalusi, ei rakendatud tööle isegi väiksemaid kollektiive, ei otsitud uusi esinejaid esimestelt kursustelt (aga vähe on neid, kes ise ennast pakkuma tulevad!), loodeti «vanale rasvale». Ja nii kujunes, et näiteks kehakultuuriosakond, mis on üheksal korral (!) võitnud olümpiaadidel esikoha, jäi seekord viimaseks. Ja rängalt viimaseks — nii nõrka ja madalatasemelist olümpiaadiõhtut pole ülikooli ajaloo vältel toimunud! Kampaanialikkus avaldus ka teiste teaduskondade olümpiaadiõhtutel — seda näitasid nõrgad, ettevalmistamata esinemised («Tule, Viktor, tee midagi ära, tead, teaduskonna au!»), paljude numbrite ärajäämine, kavade kompositsiooniline nõrkus. Ainukese enam-vähem tervikliku, kunstiliselt küllalt tugeva kava suutis välja tuua Arstiteaduskond, ja see andiski talle kindlalt esimese koha.

Muljed olümpiaadiõhtute ettekannetest on mitmesugused. Need «kümnesed», «üheksased» ja «kaheksased» moodustasid olümpiaadi rõõmustava tuumiku, kelle esinemist oli hea kuulata ja vaadata. Selle kõrval pidi aga žürii end küllalt pingutama, et mitte mõnele esinejale panna 10 võimalikust 2 või 3 punkti; seekord piirduti siiski neljade ja viitega, kuid nende esinemise fakt juba räägib sellest, et isetegevuse kunstilise tasemega ülikoolis pole kõik korras. Ka esinejate repertuaari valik, maitse ja esinemiskultuur jätsid mitmel korral soovida. Nii mõnegi esineja puhul tuli imestada, kust võetakse julgus esitada labaseid äraleierdatud laulukesi või häbematult imiteerida populaarseid kunstnikke. Repertuaari osas tuleb aga öelda, et liiga vähe oli nõukogulikke, tänapäeva elu ja rahu eest peetavat võitlust kajastavaid laule. Neid ja teisi puudusi käsitletakse lähemalt allpool avaldatavates ülevaadetes kunstilise isetegevuse eri alade kaupa. Ärgu pahandatagu, et neis on rohkem kriitikat kui paitegemist — see on hoole ja mure väljendus meie ülikooli isetegevuse taseme eest.

Igal inimesel on oma kutsumus, on soov saavutada mingil alal rohkem kui mõnel teisel. On raske, kui selliseid alasid on kaks. Virve Trass on üks selliseid inimesi, kellel tuli valida, kas saada baleriiniks või arstiks. Mõlemad on elukutsed, mis nõuavad keskendumist, pingsat tööd, mingi kompromisslahendus pole mõeldav.

Tantsima hakkas Virve juba varakult. 12-aastane tütarlaps harjutas püüdlikult ja visalt. 17-aastasena võeti Virve andeka ja lootustandva baleriinina «Vanemuisesse», kus ta hakkas tööle U. Väljaotsa ja I. Urbeli juures.

Näis juba, et temast saabki baleriin. Kuid Virvele on omane otsida elus raskusi ja tunda rahuldust nende võitmisest. Ta lõpetas keskkooli, kust haiguse tõttu oli vahepeal paar aastat puudunud, ja otsustas sisse saada kõige raskemasse teaduskonda ülikoolis. Ja nii ongi ta praegu raviosakonna II kursuse üliõpilane.

Esinemine olümpiaadil tuli ootamatult, võttis närveerimagi, sest kaks aastat polnud Virve ju enam tantsinud. Miks sai valitud just «India tants«? Seepärast, et see tundus kõige lihtsamana, võib-olla ka kõige omasemana, kuna joont india tantsudele on tal alati olnud rohkem kui teistele. Ettekanne õnnestus. Ainukese üksikesinejana sai Virve Trass TRÜ juubeli-olümpiaadil 10 punkti. Loodame teda ka järgnevatel olümpiaadidel laval näha.

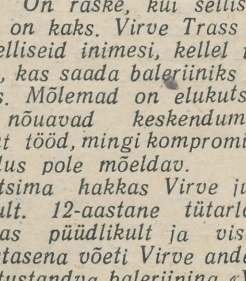

Juba teist aastat järjest võitis ülikooli isetegevuse olümpiaadil esikoha Matemaatika-Loodusteaduskonna üliõpilane sõnakunstnik Jaan Saul, kes esines konkursil K. Tambergi luuletustega. Küsimusele, miks valis ta just K. Tambergi, meie kodulinna noore luuletaja värsid, vastas värske laureaat meile järgmist:

«Selleks oli kaks põhjust: esiteks ma ei taha kuidagi ühineda V. Ilusa põhjendamatu kriitikaga nende luuletuste kohta ja teiseks esinesin ma nende luuletustega konkursil eksperimendi mõttes, sest need luuletused on sellised, kus miimikaga pole midagi peale hakata ja kõik sõltub vaid hääle oskuslikust kasutamisest.»

Tunneme huvi ka selle vastu, millal J. Saul on hakanud tegelema sõnakunstiga. Nagu selgub, on ta juba alates 7. klassist esinenud deklamatsioonidega.

Ja et huvi sõnakunsti vastu on vilja kandnud, selles võisid meie üliõpilased veenduda ka ülikooli näiteringi poolt esitatud Cronini «Jupiter naerab» vaadates.

Kui pärida J. Saulilt tulevikuplaanide üle, siis selgub, et mingeid kindlaid tulevikuplaane veel pole, kuid Tallinnas asuv Draamastuudio ikka «tõmbavat» kõvasti.

ANSAMBLID

Kui ansamblite üldise hulgaga — 13 — võis rahule jääda, siis nende kunstilise tasemega mitte. Premeerimise väärilisteks osutusid vaid kaks: Arstiteaduskonna III kursuse naisansambel ja duett Krull-Peikolainen (vene filoloogia II kursus). Esimene neist tõusis tunduvalt kõrgemale ülejäänuist, ja seda mitmel põhjusel: ühtlase häälematerjaliga, häälerühmade tasakaaluga, väljapeetud ja puhta esitusega. Dueti esituses kuulsime vägagi nõudlikku pala — Merikanto «Valse lente't», ja kuigi siin jäi mõni ots lahtiseks, pälvisid lauljad täielikult teist preemiat. Hääled on eriti keskregistris ilusa kõlaga. Kõrgemais toonides oli tunda pisut kähinat ja kõripinget.

Kõik teised ansamblid said madalama hinnangu. Siin on ka eeldustega kollektiive, kes on võimelised rohkemaks: Majandusteaduskonna naisansambel, I kursuse stomatoloogid («Soome polka» esitati liiga monotoonselt ja ükskõikselt, kuigi tehniliselt puhtalt), I kursuse matemaatikute naistrio, Majandusteaduskonna duett Liivoja-Isotamm.

Korrigeerida vajaks ka repertuaar ning selle väljatöötlus, suuremat tähelepanu tuleks pöörata laulude sisule, dünaamilistele ja agoogilistele märkidele. Esines ka jämedamaid vigu — esiteks tugevaid vale noote, isegi vale viisi («Kojuigatsus» kehakultuuriosakonna meesansambli esituses), ebaõigeid sisseastumisi, pikkade nootide liigset venitamist, liiga sagedast punkteeritud rütmi kasutamist.

Kokku võttes võib öelda — eeldustega ansambleid ülikoolis on, vaja ainult hoolsamat ja tähelepanelikumat tööd.

VOKAALSOLISTID

Lauljate suhtes ei näi momendil ülikoolis olevat põuda: 13 olümpiaadil esinenud solisti + mitu sellist, kes ei saanud või ei tahtnud olümpiaadil laulda.

Esimese preemia otsustas žürii anda Olev Saksale (Matemaatika-Loodustead. õppejõud) ja Kitty Leivaltile (Arstitead. VI k.). Esimene neist esitas hingestatult Leoncavallo «Väike Pierrot» ja mõned teised laulud. K. Leivalt on estraadikalduvustega laulja. Tal on meeldivatämbriline hääl, sarmikat esinemisoskust. Kuid suuremat tähelepanu tuleb pöörata häälekoolile ja intonatsioonilise puhtuse saavutamisele. Lootustandvateks lauljateks osutusid H. Kapp (Arstitead.), P. Liivoja ja Kiili (mõlemad Õigusteaduskonnast). Hoolsa tööga häälekooli täiustamisel kujunevad neist kahtlemata vokaalkultuuri nõudmiste kõrgusel seisvad esinejad. Veel mõni teinegi esineja äratas žürii huvi. Nii näiteks on huvitav madal häälematerjal E. Hurdal (Arstitead.), kuid see ei pääsenud mõjule lauljale sobimatute palade valiku ja tehniliste viperuste tõttu (kindlasti oleks olnud vaja laulda mikrofonisse). Ka V. Rogatšov (kehakultuuriosak.) võiks pakkuda kuulajale meeldivat esinemiskultuuri tõstmisel ja halbade maneeride äraharjutamisel.

Kõige selle juures tuleb märkida, et lauljate üldine keskmine tase oli madalavõitu. Soovida jättis ka mõne laulja maitse, maneerid ja esinemiskultuur. Meelehärmi valmistas mõne esineja juures avalduv püüe võimalikult täpselt imiteerida tuntud lauljaid. Võib ju laulda «Tšatšat», kuid milleks painutada loomult küllalt meeldivat ja oma tämbriga häält Heli Läätse (P. Liivoja), Rašid Beibutovi (V. Rogatšov) või teiste järeleaimamiseks?

Kokku võttes tuleb öelda lauljate kohta, et ülikoolis on rida heade võimete ja eeldustega lauljaid. Nendel tuleb aga suurt tähelepanu pöörata häälekoolile, esinemiskultuurile ja repertuaari valikule.

DEKLAMAATORID

Deklamaatorid esinesid tänavusel olümpiaadil väga mitmesuguste võimetega. Esines mitmesuguseid puudujääke. Näiteks ei suudetud luuletusi õigesti lahti mõtestada. Olümpiaadil tuli ette ka matkimist, nagu H. Männi «Pillerpall» Saima Everti esituses. Väga nõrgaks jäi satiiripala «Saatuslik eksitus» Õigusteaduskonna üliõpilase A. Lumiste ettekandes.

Intermeediumide ja konferansi osas osutusid parimateks Pirru—Nurm Matemaatika-Loodusteaduskonnast. Nende satiiripalad olid koostatud leidlikult ja esitatud vabalt, ei esinenud ülepakkumisi (nagu L. Ahu juures Arstiteaduskonnast). Kritiseeriti mitmesuguseid meie ülikooli elus esinevaid puudusi. Selline satiir on alati teretulnud. Sama aga ei saa kahjuks öelda Arstiteaduskonna üliõpilase R. Laubre kohta.

VÕIMLEJAD JA TANTSIJAD

Mis puutub sportlikesse ettekannetesse olümpiaadil, siis jäi neist üldiselt kesine mulje. Loomulikult oodati käsitletaval alal tugevaimat esinemist kehakultuuriosakonnalt. See lootus (ja üllatuseks) ei täitunud. Selle osakonna meesrühma poolt esitatud püramiidid olid lihtsad ja rohkem naljanumbrid kui «jõu ja osavuse» demonstratsioon. Akrobaatiline etüüd (Ploom-Berendsen) esitati märgatava pingutusega, mida ilmselt tingis nõrk ettevalmistus.

Vabaharjutused ja harjutused vahenditega andsid vähe uut. Esines järgu- ja valikkavade kordamist, ebakindlust ja isegi algelisust (K. Raede Õigus-Majandustead.).

Vähe oli olümpiaadil rühma- ja soolotantse.

Lõpuks on vaja toonitada, et peaaegu kõikide võimlemis- ja tantsuettekannete juures oli nõrgaks küljeks klaverisaade. Rohkem tähelepanu koostööle muusikaga ja rohkem nõudlikkust pianistide suhtes!

«TÜTARLAPSED-KAUNITARID»

Meeldiva üllatuse serveerisid vaatajaile Ajaloo-Keeleteaduskonna isetegevuslased katkendiga Simukovi näidendist «Tütarlapsed-kaunitarid». Mida öelda sel puhul? Tuleb igati tervitada R. Reiljani ettevõtlikkust ning kõigi entusiasmi. Teine preemia trupile on täiesti teenitud — töö oli tehtud hoole ning eduga. Tekib küsimus: kas ainult Ajaloo-Keeleteaduskond on suuteline näiteringi loomiseks?

INSTRUMENTAALSOLISTID

Kõige nõrgemaks jäi möödunud olümpiaadil instrumentalistide esinemine. Osavõtjaid oli vaid 5 (4 pianisti ja 1 saksofonist). Ka hinded jäid nõrgemateks võrreldes teiste aladega.

Kolmanda auhinna sai Arstiteaduskonna II kursuse üliõpilane Eda-Mall Ilves, seda küll teatud reservatsiooniga, sest Chopini «Valss» ja «Masurka» ei ole tehniliselt väga rasked palad ja neid oleks pidanud esitama ilmekamalt ja täpsemalt.

Olümpiaadi parim instrumentaalsolist A. Laisk on aasta jooksul palju arenenud, eriti tehnilisest küljest. Mängija on saavutanud küllaltki modernse tooni, mille näitamiseks Delila aaria sellise lahtimõtestamise juures küll sobiv ei olnud. Soovida jättis ka häälestus.

Rõõmsa üllatuse valmistas Arstiteaduskonna kammermuusika trio (viiul, tšello, klaver). On tõesti tervitatav, et pärast mõneaastast vaheaega on kerkinud esile kammermuusikaga tegelevaid entusiaste, keda publik soojalt tervitas. Paremini õnnestus triol «Scherzo», teiste juures esines veel ebapuhtust (eriti tšellol) ja komistusi (klaver, viiul).

Arstiteaduskond oli välja pannud ka klaveriduo, kuid see jäi nõrgemaks mitteküllaldase ettevalmistuse tõttu.

Ja see on ka kõik. Kuhu jäid aga teised ülikooli instrumentaalsolistid?

Pilt ülikooli instrumentalistidest oli puudulik, sest teaduskonnad ei suutnud olümpiaadile suunata kõiki selle alaga tegelejaid.

Olev Saks töötab õppejõuna füüsikakateedri juures. Teda leida on aga küllaltki raske. Lõpuks toimub meie vestlus peahoone keldris asetsevas laboratooriumis keset keerulisi aparaate ja mõõteriistu.

Sm. Saks kõneleb, et on laulmisega tegelnud neli aastat. Algul õppis ta paar aastat muusikakoolis ja jätkab praegugi õpinguid oma tookordse õpetaja Alma Kurtna juures, tegeldes laulmisega veel puht «isetegevuslikult». Talle endale meeldib peamiselt klassikaline muusika, kuid, lisab ta tagasihoidlikult, repertuaari määramisel on oma sõna öelda ka hääle ulatusel, mis ei luba esitada kõiki raskemaid palu, nagu ooperiaariaid jne.

Et sm. Saks on pingsalt tegev õppetöö ja uurimistegevusega, siis lõpetame vestluse ning jätame hüvasti teadusemehe ja muusikainimesega.

On 1956. a. kevad. Ülikooli klubi kaminasaal, kus praegu asub populaarne üliõpilaskohvik, on rahvast täis. Toimub järjekordne puhkeõhtu. Poodiumil mängib ülikooli väike tantsuorkester unistavat slow-fox'i rändavast kuust. Mikrofoni ette tuleb sinises kleidis sale tütarlaps.

...«Kes on see laulja? Mida ta õpib?»

«Vist arstiteadust. Ta nimi on Kitty Leivalt.»...

See ei olnud Kittyle esimeseks esinemiseks. Esmakordselt avalikkuse ees laulis Kitty juba V klassis, kui ta õppis Tallinna 20. Keskkoolis. Laulmine polnud aga tollal ainus, mis huvitas tüdrukut. Koreograafiline kool, kirjandus ja muidugi ka sport paelusid tugevamini kui muusika. 1952. a. Kitty sõidab Tartusse, et ema jälgedes hakata tulevikus tööle arsti vaevarikkal tööpõllul. Temast saab Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonna üliõpilane. Algab uus elu: huvitav, hoogne, kuid küllaltki raske.

Käesolev olümpiaad oli esimene, kus Kitty esines solistide konkursil. Varem laulis ta naiskooris ja Arstiteaduskonna naisansamblis, kes kolm aastat järjest võitis ülevaatusel esikoha. Kuid vahest kõige meeldejäävamaks ajajärguks oli Kittyle möödunud kevad, kui ta meid kõiki võlus oma temperamendi ja hea mänguga I. Kálmani operetis «Montmartre'i kannike». Tema Ninon oli lavastuse üheks paremaks kujuks.

Tulevasel arstil seisavad ees riigieksamid ja juba suvel võime teda kohata jaoskonna-arstina Võsul. Jääb vaid soovida, et Kitty ka seal ei jätaks oma praegust lemmikharrastust.

H. TRASS (žürii esimees), R. REILJAN, J. TORMET, J. SAUL, A. VIHALEM

ELVI TEDREMAA

Otsida ja leida, võidelda ja võita ja mitte kunagi alla anda!

Selline oli Sinu põhimõte, mille abil vallutasid ühe teadusemüüri teise järele oma elueesmärgi — arsti kutse — saavutamisel. Sa valisid eriala, milles on palju otsinguid, võitlust, ebaõnnestumisi ja võite. Sa olid tubli kommunistlik noor.

Kuid Sinu unistused ei jõudnud teostumiseni, sest Sa langesid haiguse ohvriks, mille vastu on arstiteadus veel võimetu. Sinu elu eest peeti kaks kuud visa võitlust. Sina ise ei kaotanud optimismi, jäid ikka eluröömsaks lootuses terveneda, et jätkata katkestatud õpinguid. Ent ööl vastu 12. maid sa siiski lahkusid meie hulgast.

Sa olid abivalmis kolleeg, suhtusid ellu avatud südamega. Kaasüliõpilaste rõõmud ja mured olid ka Sinu rõõmudeks ning muredeks. Ialgi ei lasknud Sa pead norgu raskuste ees, vaid otsisid alati uusi teid nende võitmiseks. Sina püüdsid liita meie kursust ühtseks ja sõbralikuks pereks.

Elvi! Sa lahkusid meist, kuid mälestus Sinust kui parimast sõbrast ja kaaslasest ei kustu.

Arstiteaduskonna III kursus

Tugevnevad teadusalased sidemed

ÜTÜ

Viimasel ajal on tunduvalt paranenud TRÜ Arstiteaduskonna ÜTÜ side teiste liiduvabariikide kõrgemate õppeasutuste ÜTÜ-dega. Üheks suuremaks ürituseks oli osavõtt Kaunase Meditsiinilise Instituudi üliõpilaste teaduslikust konverentsist k. a. märtsis.

Järjekordsele TRÜ XII üliõpilaste teaduslikule konverentsile ootasime palju külalisi, kuid teadmata põhjusil võttis arstiteaduste sektsioonist osa vaid üks delegatsioon — Vilniuse Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonna 3 üliõpilast ühe teadusliku ettekandega. Seoses külaliste vastuvõtmisega üldse tahaks aga teha mõningaid kriitilisi märkusi TRÜ Matemaatika-Loodusteaduskonna ja Õigusteaduskonna ÜTÜ aadressil. Konverentsi külalisesinejate vastuvõtmine oli osakonnanõukogude ülesandeks. Kuid juhtus nii, et kahel korral polnud raudteejaamas nendest teaduskondadest oma üliõpilasi, kes oleksid külalisi vastu võtnud ja nende majutamise eest hoolitsenud.

Meie üliõpilastel on 1958. a. veel üks suurem sündmus ees, mille kohta vahetati mõtteid juba Kaunase-reisi ajal. See on Balti liiduvabariikide ja Valgevene üliõpilaste, tulevaste arstide teaduslik konverents, mis toimub Kaunases 23.—27. okt. s. a. See on esimeseks suuremaks ühiseks ürituseks. On võimalik, et selline sügisene kõrgemate õppeasutuste vaheline üliõpilaste teaduslik konverents muutub traditsiooniks. Seepärast valmistuvad ka TRÜ Arstiteaduskonna üliõpilased selleks erilise hoolega. Konverentsi organiseeriva komitee poolt on Tartust ette nähtud vähemalt 2 tööd teraapia ja kaks ettekannet kirurgia alalt. Kaks ettekannet on samuti farmaatsiaosakonnalt. Konverentsil esitamisele kuuluvad tööd on juba välja valitud ja toimub nende viimistlemine.

Osavõtva delegatsiooni suurus on määratud kuni 20 liiget. Sinna kuuluvad õppejõudude esindajad, tööde ettekandjad ja kaasautorid, ÜTÜ esindajad, samuti ka üliõpilane teraapiasektsiooni juhatajana ning ühtlasi ettekantavate tööde kokkuvõtjana.

Et konverentsi tööd veelgi huvitavamaks muuta, palub organiseerimiskomitee delegatsiooni hulka arvata ka karikaturisti.

Arstiteaduskonna ÜTÜ tahab teha kõik, et meie delegatsioon hästi esineks. Ja kui TRÜ administratsioon ja ametiühing ning Arstiteaduskonna juhtkond igati kaasa aitavad, siis pole kahtlust, et see õnnestub.

H. LUTSOJA

Ajalehe „Tartu Riiklik Ülikool" lugejate konverentsilt

Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetuse ja žurnalistikaringi korraldusel toimus hiljuti ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» lugejate konverents.

Oma ettekandes «Satiir ja huumor «Sakalas»» käsitles eesti filoloogia osakonna IV kursuse üliõpilane A. Tann küllaltki põhjalikult C. R. Jakobsoni ajalehe naljanurka «Nalja Mart ja Kalja Pärt».

Seejärel andis ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetaja A. Raud ülevaate ajalehe tööst, saavutustest ja puudujääkidest. Kõneleja märkis, et ajalehe aktiivsemateks kaastöölisteks on III ja IV kursuse žurnalistika eriala üliõpilased. Esile tuleb tõsta Vello Kallastet, kes on pidevalt ja süstemaatiliselt valgustanud ÜTÜ tööd. Hästi on töötanud ka Merike Kuningas, Andres Vihalem, Jaan Kangur jt. Häid fotosid on ajaleht saanud ajaloo-osakonna üliõpilaselt Ülo Vooglaidilt, karikatuuride eest on hoolitsenud füüsikaosakonna IV kursuse üliõpilane Rein Järlik. Õppejõududest on ajalehele sagedasti kaastööd teinud dotsent Palm, dotsent Lombak, teaduskondade dekaanid, samuti rektoraadi töötaja sm. Maaroos, aspirant Tamm ja paljud teised. Kuid nende ring, kes ajalehele kirjutavad, on siiski veel väike. Side kogu ülikooli kollektiiviga on veel nõrk ning ajalehe üheks tähtsamaks ülesandeks praegu on luua lai kirjasaatjate aktiiv, kes ajalehele pidevalt kaastööd teeks.

Ajalehe üheks sisuliseks puuduseks on, et valitseb kirjeldav toon. Rohkem peaks laekuma analüüsivaid, kriitilisi materjale. Puudulikult on ajalehes valgustatud õppetööd ja õppejõudude teaduslikku tööd.

Kõik need puudused on oluliselt tingitud sellest, et ajalehe side oma lugejatega pole vajalikult tugev. Eriti kehtib see ülikooli suurima teaduskonna — Arstiteaduskonna — kohta.

Oma sõnavõttudes tõid lugejad esile veel teisigi puudusi. Matemaatika-Loodusteaduskonna IV kursuse üliõpilane J. Reimand soovis õppetöö kogemuste edasiandmisel näha rohkem žanrilist mitmekesisust. Ajaleht peaks tutvustama ülikooli lõpetanute tööd. Selleks tuleks organiseerida kaastööd endistelt üliõpilastelt, kes praegu töötavad ühel või teisel erialal. Oleks hea, kui ajaleht suudaks säilitada sidemed oma praeguse aktiiviga ka siis, kui üliõpilased pärast lõpetamist tööle siirduvad.

V kursuse eesti filoloogia osakonna üliõpilane M. Soosaar vaatles ajalehe kujunduslikku külge. Sageli on kujundus kuiv ja igav. Mõnevõrra tõi elavust hiljutisele ÜTÜ konverentsile pühendatud lehekülg. Pealkirjad peavad äratama huvi artikli vastu.

Õppejõud sm. J. Peegel märkis, et ajaleht kajastab teaduskondade elu väga ebaühtlaselt. Ajalehe aktiiv ja materjalid on pärit peamiselt Ajaloo-Keeleteaduskonnast. Kurdetakse, et huvitavaid probleeme on vähe, kui aga ajalehe ümber oleks koondunud laialdasem aktiiv, küllap siis suureneks ka probleemide ring.

Kahjuks oli sõnavõtte võrdlemisi vähe. Seda suurem elevus tekkis aga siis, kui žurnalistikaringi esimees J. Jääger tegi koosolijaile ettepaneku päevakorra järgmine punkt — elava ajalehe «Juku» järjekordse numbri ilmumine — läbi viia kohvik-klubis. Nii toimuski. Otsustades selle numbri järgi tuleks tõsiselt parandada «Juku» toimetamist, sest selles numbris avaldati mõningaid dekadentlikke ja teisi kõlbmatuid materjale.

M. LAID

Kaitskem oma teaduskonna au

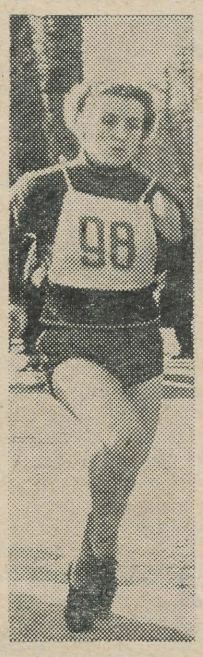

Kõlab stardipauk. Ühtse rindena tormavad jooksjad stardijoone tagant. Ligi 20 võistlejat jooksevad rind-rinna kõrval, kuid juba rebivad ennast üldisest massist lahti kolm võistlejat, nendest üks jõuab kaugele ette ja ületabki finišijoone umbes 50-meetrise edumaaga. Saabub teine, kolmas, neljas — ja siis tuleb neid juba rohkesti.

Jälle antakse lähe — ja uus rühm noori asub jooksurajale. Nii kordub see juba mitmendat korda.

Miks on neid täna nii palju? Tähtvere park kihab nagu sipelgapesa. Miks on nad nii ebaühtlastes dressides?

Vastus on lihtne: toimuvad TRÜ kommunistlike noorte ja noorte massilise murdmaajooksu võistlused, mis on pühendatud ÜLKNÜ 40. aastapäevale.

Krossijooks kestab juba rohkem kui nädal aega. Naistele on kavas 800 m jooks, meestele 1500 m ja 3000 m jooks. Võistlusjuhend näeb ette, et iga võistlustest osavõtja toob oma teaduskonnale 1 punkti, kusjuures vastavate VTK normatiivide täitmine annab lisapunkte. Nii et põhiliseks on siin massid ja veel kord massid.

Missugune on seis praegu? Kes juhib?

Massilisuse poolest juhib praegu kehakultuuriosakond, kes on jooksurajale toonud iga kolmanda inimese osakonnast. Järgneb Ajaloo-Keeleteaduskond suhtega 1:8. Edasi Õigusteaduskond (1:41), Matem.-Loodusteaduskond (1:46), Majandusteaduskond (1:89) ja Arstiteaduskond (1:100).

Kuidas seletada, et meie suurim teaduskond — Arstiteaduskond — on seni välja pannud ainult 11 inimest? Kas ei pane mõtlema ka see, et Majandusteaduskonnast on olnud väljas 2 üliõpilast, Õigusteaduskonnast 4 üliõpilast?

Kiidusõnu peab ütlema Ajaloo-Keeleteaduskonna aadressil, keda on esindanud siiani 70 võistlejat (s. o. umbes sama palju kui teistest teaduskondadest kokku).

Mis puutub võistluste tehnilistesse tagajärgedesse, siis peab märkima, et need on väga ebaühtlased ja meeste osas sageli nõrgad.

Naiste 800 m jooksu juhib praegu Endla **Kruus** (Matem.-Loodustead.) ajaga 2.26,4. Häid tagajärgi on saavutanud Ajaloo-Keeletead. tütarlapsed T. Lapp, H. Mei, E. Pennonen jt.

Võistlused jätkuvad. Veel on võimalik tuua oma teaduskonnale puuduvaid võidupunkte. Nii et — kõik jooksurajale!

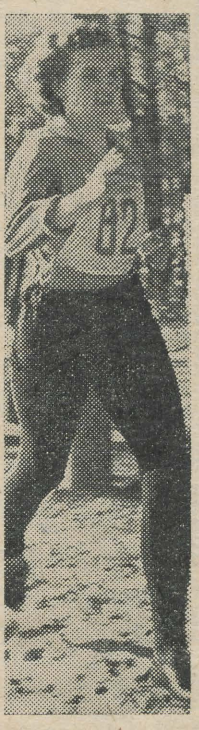

P i l t i d e l: vene filoloogia osakonna II kursuse üliõpilane Hille Mei (paremal); matemaatika-osakonna IV kursuse üliõpilane Endla Kruus (vasemal); stardi ootel (all).

Ü. VOOGLAIDI fotod.

50 aastat sporditegevust ülikoolis

1907. a. augustis tuli nõupidamiseks kokku 12 Tartu ülikooli üliõpilast, et luua spordihuvilistest spordiring. Samal koosolekul pandi kokku 60 rubla, mis moodustas tulevase organisatsiooni materiaalse vundamendi. Tsaariaegse ülikoolivalitsuse kinnitus aga viibis ning alles 4. oktoobril 1908. a. anti ametlik luba üliõpilaste spordiringi «Sport» tegevuse alustamiseks.

1914. a. 1. novembril ühineb spordiring vahepeal tegevust alustanud üliõpilaste igakülgse kehalise kasvatuse seltsiga ja uus organisatsioon saab nimeks üliõpilasselts «Sport». Tegutsedes kodanlikul ajal Akadeemilise Spordiklubi (ASK) nime all on «Spordist» 50 aasta jooksul välja kujunenud praegune TRÜ spordiklubi.

Peale ülikooli poolt organiseeritud sporditegevuse 50 a. juubeli on käesolev aasta veelgi kahe juubeli tähiseks. Täpselt 30 aastat tagasi, 1928. a. asutati Tartu Ülikooli Arstiteaduskonna Kehalise Kasvatuse Instituut, mis oli esimeseks kehakultuurialaseks kõrgemaks õppeasutuseks Eestis. 10 aastat tagasi 1948. a. lõpetas aga ülikooli esimene sõjajärgne lend, kes õppis kogu stuudiumi nõukogude korra ajal. Kolmekordset juubelit tahab TRÜ spordiklubi käesoleval aastal ka väärikalt tähistada. Kahepäevased juubelipidustused toimuvad k. a. 31. mail ja 1. juunil.

Üritused algavad 31. mail k. 10 TRÜ aulas teadusliku sessiooniga, mille avab juubeli organiseerimiskomisjoni esimees TRÜ rektor prof. F. Klement. Järgneb TRÜ spordiklubi juhatuse esimehe dots. F. Kudu ettekanne «50 a. sporditegevust TRÜ-s», mille järel vanemõpetaja E. Isop räägib kooli kehalise kasvatuse päevaprobleemidest.

Ürituste sportlik osa algab 31. mail kell 17 TRÜ staadionil toimuvate kergejõustikuvõistlustega, mis on pühendatud omaaegse TRÜ üliõpilase odaviskaja Gustav Sule mälestuse tähistamiseks. Gustav Sule, olles hoolas üliõpilane, pani kogu maailma kõnelema endast oma kõrgete sportlike saavutustega (75 m 93,5 cm). Oma parimais eluaastais ohverdas Sule oma elu Suure Isamaasõja aastate karmidel päevadel. G. Sule mälestusvõistlustest on kutsutud osa võtma terve rida NSV Liidu parimaid kergejõustiklasi: V. Kuznetsov, V. Tsõbulenko, J. Jaunzema, I. Kašmarov, N. Jelissejeva, I. Iljin ja teised.

Esimene pidupäev lõpeb käsipallivõistlustega, kus TRÜ võistkonnad kohtuvad naiste korvpallis Leningradi LETI, meeste korvpallis EPA ja Tallinna «Kalevi» võistkonnaga.

Pidustuste teine päev 1. juuni algab veespordipeoga ülikooli veespordibaasis Emajõel. TRÜ sõudjad kohtuvad siin Vilniuse Riikliku Ülikooli üliõpilastega.

Kõige vastutusrikkam osa tuleb TRÜ kollektiivil täita spordipeol, mis toimub ülikooli staadionil kell 16. Kell 15 algab peahoone eest rongkäik staadionile. Seal esinevad TRÜ meeste ja naiste massvõimlemise rühmad. Et juubelile on kutsutud peaaegu kõigi NSV Liidu suuremate ülikoolide esindajad, peame just sellesse osasse suhtuma äärmise vastutustundega. Paraku on aga meie üliõpilaste hulgas ka neid, kes ei võta oma kohustusi tõsiselt. Peame meeles pidama seda, et pidustusteni on jäänud ainult 2 nädalat. Kui kas või mõni üksik massvõimlemisest osavõttev üliõpilane «veab alt» kollektiivi, võib ebaõnnestuda kogu pidustus. Seepärast rohkem vastutustunnet!

Spordipeo kavas on ka kergejõustikuvõistlused. Oluliseks osaks kujunevad siin teaduskondadevahelised teatejooksud, mis on alati olnud huvitavad ja tihedad.

TRÜ kehakultuurlased! Juubelipidustused on ühtlasi meie sportliku tegevuse ülevaatuseks. Pingutame igaüks end natukene selleks, et see pidupäev õnnestuks hästi ja pakuks rahuldust nii meile endile kui ka külalistele.

B. MATVEI,
TRÜ kehalise kasvatuse ja spordikateedri juhataja.

18. ja 19. mail toimub TRÜ—EPA matškohtumine *KERGEJÕUSTIKUS* TRÜ staadionil.
Kõik staadionile!

TRÜ 1958. a. SUVISE MATKAVÕISTLUSE JUHEND

VÕISTLUSE EESMÄRK. Populariseerida üliõpilaste hulgas matkamist kui spordiala ja aktiivse puhkuse vormi, mis võimaldab lähemalt tutvuda Eesti ja vennasvabariikide loodusega ning revolutsioonilise ja kultuurilooliste paikadega.

VÕISTLUSE AEG. 1958. aasta suvine matkahooaeg.

OSAVÕTJAD. Võistlusest võivad osa võtta TRÜ kõikide kursuste kollektiivid.

VÕISTLUSE VORMID. Võistlusel arvestatakse nii pikema kestusega kui ka ühepäevaseid jalgsi-, jalgratta- ja paadimatku. Grupi suurus peab olema vähemalt 4 inimest.

TULEMUSTE ARVESTAMINE. Hindamise aluseks on matkade kestel läbitud kilomeetrite arv, mis ühtlustamise huvides arvestatakse ümber punktideks, kusjuures koefitsiendiks on jalgrattamatkadel 0,4, jalgsimatkadel 1, paadimatkadel 1,5. Matkamärgi normatiivi täitmine annab juurde 40 lisapunkti, I raskuskategooria matkale esitatavate nõuete täitmine aga 100 punkti.

Kursuste paremuse selgitamisel võetakse aluseks iga üliõpilase kohta saavutatud punktide arv, mis jagatakse üliõpilaste arvuga.

Et vältida «jahti kilomeetritele» väga suurte vahemaade läbimise teel ühe päeva jooksul, mis on vastuolus matkamise eesmärkidega, arvestatakse üldjuhul ühe päeva kohta kilometraaži jalgsimatkadel mitte üle 25 km, paadimatkadel mitte üle 35 km, jalgrattamatkadel mitte üle 60 km.

AUTASUSTAMINE. Parimaks osutunud kursusel võimaldatakse 5, teiseks tulnud kursusel 3 matkaja suunamine II raskuskategooria matkale Karpaatidesse 1959. aastal (tasuta sõit matka rajooni ja tagasi).

I ja II koht omistatakse vaid juhul, kui kursuse iga üliõpilase kohta on vähemalt 75 punkti ja võistlusse on lülitunud vähemalt 60% üliõpilastest.

TEADAANNE

Teisipäeval, 20. mail kell 19.30 RT «Vanemuises» TRÜ draamaringi esituses Archibald Cronini draama **«JUPITER NAERAB».**
Pääsmed saadaval ametiühingukomitees.

Toimetaja A. RAUD

MB 03614 Toimetus: Tartu, Riia tn. 60, tuba 30, tel. 04/231. Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk, Tartus Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 1929

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 17 (370) Reedel, 23. mail 1958. a. XI aastakäik

Kaitsti diplomitöid

EESTI FILOLOOGIA OSAKONNAS

On lõppenud eesti keele, soome-ugri keelte ja žurnalistika eriharu üliõpilaste diplomitööde kaitsmine. Diplomitöö on kaheldamatult üks neid aitestaate, mis näitab, kuivõrd ettevalmistatult ja küpselt noored lahkuvad ülikoolist, et minna hangitud teadmisi ellu rakendama.

Diplomitöö kaitsmise käigus tekkis mõningaid mõtteid, mida tahaks siinkonal lühidalt esile tuua.

Ühed parimad diplomitööd olid H. Neetari «Käänete funktsioonid Karjala vaidai murdes» ja M. Soosaare «Ülevaade karikaturist Gori elust ja loomingust». Et need tööd olid parimad, pole sugugi juhuslik. Asjaomased üliõpilased olid õigesti suhtunud oma esimesse tõsisesse teadusliku toosse. Olid kogunud ainestiku ja aegsasti viimistlenud toogi. Kaitsmisele oli esitatud aga ka terve rida selliseid töid, mille autorid olid kiirustanud. Selliste töödes oli ainestiku esitus napp, oli vahe tulemusi, oli eksitavaid vigugi ja vormistuslik külg jättis mõndagi soovida. Diplomitöö kaitsmisel pidi mõnigi kogema, et korraparase süstemaatilise töö puudumine oli olnud ainsaks komistuskiviks ees teel parimate tulemuste poole.

Meie üliõpilaste suur enamik on töötanud ja töötab hästi. Ohtrasti oli neid lõpetajaid, kelle tood olid vaga head. Žurnalistika alalt tuleb veel kiitvalt mainida üliõpilasi J. Nikkerit («Karikatuuri teke ja areng eesti ajakirjanduses 1881—1904»), V. Tuulingut («Ajakirjandusega seoses olevad probleemid varasemas eesti ajakirjanduses 1766—1863»), H. Peekmanni («Kultuuriprobleemid 1917. a. töölisajakirjanduses») ja N. Pino («Satiir ja huumor eesti nõukogude ajakirjanduses»).

Eesti keele alalt esitasid õevased tööd S. Topro («Võõrsõnade päritolust eesti keeles»), I. Rannakivi («Urvaste murraku monograafia»). On tähelepandav, et rida eesti keele alaseid diplomitöid oli eesti keele metoodika ja tänapäeva eesti keele küsimuste alalt. Siia kuuluvaist töist oli tähelepandav M. Heinmaa «Lauseliikmed eesti keele grammatikates».

Soome-ugri eriharust võib veel esile tõsta järgmised tööd: «Käsitöö- ja rõivastusalane sõnavara Karjala vaidai murdes» (H. Kaal), «Rohttaimede ühised nimetused läänemere keeltes» (M. Bergvald) ja «Linnunimetused läänemeresoome keeltes» (M. Mäger).

Äsja kaitstud töödes oli toodud esile palju uusi või korrigeerivaid vaateid asjaomastelt aladelt. Eriti tähelepandavad on ses suhtes ajakirjandusalased tööd. Tööd on tehtud tõsise tööarmastusega. Et M. Magra diplomitöö linnunimetustest on trükivääri, seletub just sellegagi, et see üliõpilane on peale tennougristika innukas looduseuurija, kes tunneb meie lindude elu-olugi isiklike vaatluste põhjal. J. Nikker on väga õigesti välja astunud seni avaldatud küsimuste esiletoodud arvamuste vastu, nagu poleks enne 1905. aastat meil olnud poliitilist karikatuuri. Oleks kindlasti vajalik, et J. Nikker tooks üsna pea oma õiged vaated esile koos vastavate asitõendite-karikatuuridega.

Prof. P. ARISTE

AJALOO-OSAKONNAS

16. mail jätkus diplomitööde kaitsmine Ajalooteaduskonna ajaloo-osakonnas. Kui kaks päeva varem olid olnud «tules» üldajaloo eriharu diplomandid, siis seekord asusid komisjoni ees oma lõputöid kaitsma NSV Liidu ajaloo eriharu lõpetajad.

Esitatud diplomitööde temaatika ja sellele vastavalt ka kasutatud allikmaterjalide ning kirjanduse ring oli üsna mitmekesine. Esikohal seisid kaasaja ja kõige lähema mineviku probleemid, kusjuures neli tööd oli pühendatud sotsialistliku kultuuri arengu küsimustele Eesti NSV-s. Silmapaistvaimaks nendest osutus Tartu Linna ja Rajoonidevahelises Ajaloomuuseumis juba tööle asunud Lia-Lilli Essensoni diplomitöö «Eesti nõukogude teatri arengust 1940—1945», milles on käsitletud seni teoreetiliselt sügavamalt läbitöötamata ajalõiku eesti teatri ajaloost, mil tegelikult kujunes välja Nõukogude tagalas nõukogulik avangard Eesti kunstnike kaadrist, kes taasvabastatud vabariigis hakkas kunstielu ideeliselt suunama. T. Ševtšenko võitlust ukraina rahva vabastamise eest käsitles Helju Nikkeri töö. Küllalt suurele arhiivmaterjalile rajaneb Eino Illissoni uurimus kodanliku Eesti majanduslik-poliitilistest suhetest Nõukogude Liiduga aastail 1920—1929. Taimo Kuusiku diplomitöö «C. R. Jakobsoni majanduslik programm ja võitlus selle teostamise eest (1866—1878)» pälvis tähelepanu rohke käsikirjalise allikmaterjali kasutamise poolest. Eesti vanemat ajalugu puudutavatest töödest oli õnnestunum Heldur Palli «Agraarsuhted Eestis XIII—XIV saj.», milles on kasutatud väga ulatuslikult allikaid ja kirjandust.

Kõik kaitsmisele esitatud diplomitööd tunnistati vastuvõetavateks. Kõrgeima hinde said L. Essenson, H. Nikker ja H. Palli.

S. VAHTRE

Ootame mõttevahetust!

Õppejõudude filosoofilis-teoreetilistest seminaridest TRÜ-s

Tartu Riiklikus Ülikoolis töötab 14 õppejõudude filosoofilis-teoreetilist seminari. Nende tööst võtab osa rohkem kui 400 inimest, sealhulgas üle 80 kommunisti. Seminarid on organiseeritud eesmärgiga tõsta ülikooli õppejõudude ideelis-teoreetilist ettevalmistust ja koos sellega soodustada õppejõudude kvalifikatsiooni tousu.

1957/58. õppeaasta jooksul arutati nimetatud seminarides paljusid huvitavaid ja tähtsaid teoreetilisi probleeme. Enamik seminaridest möödus seminarist osavõtjate hinnatava aktiivsuse tähe all ja omasid kahtlematult positiivset tähtsust õppejõudude ideelis-teoreetilise taseme tõstmisel.

Nii näiteks haaravad seminarid Majandusteaduskonnas (parteiorganisatsiooni sekretär sm. Köörna, seminari juhataja sm. Bronštein) põhiliselt majandusteooria metodoloogilisi küsimusi ja on temaatiliselt omavahel seotud. Sel aastal olid seminarid pühendatud vaartusseaduse toimele ranvamajanduse mitmesugustes harudes. Läbiviidud kolm seminari paistsid silma kõigi osavõtjate aktiivsuse, loova diskussiooni ja laialdase arvamuste vahetamise poolest. Ettekanded olid kõrgel teoreetilisel tasemel. Nendest seminaridest võttis osa õppejõude ka EPA-st ja Tallinnast. Samuti toimusid aktiivselt Ajaloo-Keeleteaduskonna vene kirjanduse kateedris, Arstiteaduskonnas jm. mitmed filosoofilised seminarid.

Kuid kahjuks mitte kõigi seminaride ja kõigi teaduskondadega ei ole asi nii.

Filosoofilis-teoreetiliste seminaride läbiviimise organiseerimises on reas teaduskondades ja osakondades veel olulisi puudusi. Peatugem mõningatel nendest.

Kõigepealt on vaja märkida, et oluline tähtsus on teemade õigel valikul. Kui juba kord seminaride eesmärgiks on õppejõudude ideelis-teoreetilise taseme tõstmine, siis peab temaatika kajastama ka selliseid küsimusi konkreetsest teadusharust, mis huvitaksid kõiki osavõtjaid, kusjuures valitud teemad annaksid võimaluse arutada küsimusi seoses filosoofiliste probleemidega, looksid aluse elavaks diskussiooniks. Õnnestunult on valitud mõningad teemad Arstiteaduskonnas. Näiteks seminar teemal «Nähtumus ja olemus meditsiini teoorias ja praktikas» tõstis esile palju küsimusi ja põhjustas aktiivse arutelu. Ebaõnnestunult olid aga valitud seminaride teemad kehakultuuriosakonnas (parteiorganisatsiooni sekretär sm. Gross). Nii näiteks ei saa kuidagi pidada teemasid «Eesti spordi ajaloolistest küsimustest», «Kehalise kasvatuse küsimusi välismaa koolides», «Kodanlike maade töölisperekondade elatustasemest» jt. filosoofilisteks, sest seminarid nimetatud teemadel täiendavad õppejõudude teadmisi vaid faktilise materjaliga ja ei anna alust küsimuste filosoofiliseks aruteluks. Seepärast ka näiteks 4. aprillil k. a. läbiviidud seminar teemal «Kodanlike maade töölisperekondade elatustasemest» (ettekandja sm. Rekker), olemata oma sisult filosoofiline, ei kutsunud esile ka mingisugust filosoofilist diskussiooni ega täitnud oma ülesannet filosoofilis-teoreetilise seminarina.

On vajalik, et parteiorganisatsioonid juba praegu asuksid seminaride temaatika koostamisele eelloleva õppeaasta järgmiseks semestriks. Selle küsimuse lahendamisel tuleks eelkõige arvestada seminarist osavõtjate endi soove. On otstarbekohane valida rohkem teemasid, kui on vajalik läbi viia ühes semestris, arutada neid parteiorganisatsioonis koos seminaridest osavõtjatega ja jätta temaatilisse plaani ainult kõige rohkem vastuvõetavad. Seejärel on tingimata vajalik valitud temaatika kooskõlastada dialektilise ja ajaloolise materialismi kateedri ja ülikooli parteibürooga.

Eriline koht seminari edukal läbiviimisel on ettekande ettevalmistamisel. Ei tarvitseks teha liiga pikki ettekandeid, nagu seda mõnikord esines Arstiteaduskonnas (50—60 minutit), vaid piirduda ettekandeks 20—30 minutiga.

Ettekande sisul on oluline tähtsus ja see loob aluse elavaks diskussiooniks. Sageli juhtub, et ettekandes filosoofilisi küsimusi vaadeldakse eraldi konkreetse teadusharu küsimusisi või käsitletakse spetsiaalse teadusharu küsimusi seostamata neid filosoofiliste probleemidega. Ettekandes on vaja konkreetse teadusharu küsimusi valgustada marksistlik-leninliku metodoloogia alusel.

Ja siiski, ka hästi ettevalmistatud ettekandest on vähe. On vaja saavutada seda, et iga seminarist osavõtja valmistuks seminariks, loeks läbi soovitatud kirjanduse ja tutvuks ettekande teesidega. See võimaldaks kahtlemata aktiivselt osa võtta seminarist.

Paljud kevadsemestril läbiviidud seminarid olid ette valmistatud nõrgalt ja lõppesid sellega, et ettekandjale esitati vaid küsimusi ja paremal juhul esineti lühikeste sõnavõttudega spetsiaalküsimustes (näiteks seminar Ajaloo-Keeleteaduskonna eesti keele osakonnas 9. aprillil k. a. teemal «Strukturalismist», mitmed seminarid Arstiteaduskonnas jm.).

Selleks et seminarid toimuksid kõrgel teoreetilisel tasemel, et seminarist osavõtjad võiksid igakülgselt ette valmistuda, on otstarbekohane planeerida semestrile mitte rohkem kui 2—3 seminari, jättes ajareservi veel mõne täiendava seminari läbiviimiseks, kui selleks peaks tekkima vajadus. On ju loomulik, et kui näiteks konkreetses teadusharus toimub diskussioon mingis küsimuses, siis peaks see tingimata ja operatiivselt kajastust leidma ka vastava teaduskonna või osakonna filosoofilises seminaris.

Seminari läbiviimise aeg peab olema teatavaks tehtud osavõtjaile üks kuu või äärmisel juhul 15—20 päeva varem, ettekande teesid välja jagatud aga hiljemalt 10 päeva enne seminari. Käesoleva õppeaasta kevadsemestril teatati mitmes teaduskonnas seminari läbiviimise aegadest aga ainult mõni päev varem, mõningatel juhtudel jäi seminari läbiviimise tähtaeg hoopiski kindlaks määramata (eesti ja lääne-euroopa kirjanduse kateeder — seminari juhataja sm. Taev jt.). Samuti ei saa pidada õigeks olukorda, mis valitses kehakultuuriosakonnas, kus seminare planeeriti igale nädalale (märtsis viis seminari, aprillis kaks). Millal siis osavõtjad ette valmistuvad?

Kõikide parteiorganisatsioonide ülesandeks käesoleval momendil on alustada seminaride temaatika väljatöötamist 1958/59. õppeaasta esimeseks semestriks.

Käesolevas artiklis on püütud vaadelda mõningaid küsimusi filosoofilis-teoreetiliste seminaride organiseerimisest ja läbiviimisest.

Oleks vajalik, et parteiorganisatsioonide sekretärid, seminaride juhatajad ja seminaridest osavõtjad avaldaksid oma arvamust ning teeksid ettepanekuid mainitud küsimuses.

A. MARTIN,
TRÜ parteibüroo sekretäri asetäitja

Max Plancki 100. sünniaastapäeva puhul

16. mail esines ülikooli aulas teadusala prorektor prof. Harald Keres ettekandega «Max Plancki 100. sünniaastapäeva puhul korraldatud pidustused ja teaduslikud üritused Saksa Demokraatlikus Vabariigis». Kõneleja rääkis lühidalt Max Plancki elust ja teaduslikust tegevusest, märkides sealjuures, et Max Planck pani oma töödega aluse kaasaegsele kvantmehhaanikale ja teoreetilisele füüsikale üldse.

Max Plancki 100. sünniaastapäeva puhul korraldatud pidustused ja teaduslikud üritused organiseeris Saksa Teaduste Akadeemia koos Saksa Demokraatliku Vabariigi Füüsikute Seltsiga. Saksa Demokraatlikus Vabariigis viibis teadlasi 12 maalt, nende hulgas ka 10-liikmeline delegatsioon Nõukogude Liidust. Nõukogude Liidu delegatsiooni koosseisu kuulusid Nõukogude Liidu Teaduste Akadeemia akadeemik Moskva Riikliku Ülikooli professor Bogoljubov, Nõukogude Liidu Teaduste Akadeemia akadeemik Joffe jt. Meie vabariiki esindas delegatsiooni koosseisus prof. H. Keres.

Berliinis veedetud päevade jooksul võttis delegatsioon osa reast pidustustest. Nendest üheks suurejoonelisemaks oli Saksa Teaduste Akadeemia Presiidiumi ja füüsikute seltsi juhatuse pidulik aktus Berliini teatri «Apollo» saalis. Aktusel viibis ka sm. Otto Grotewohl.

26. aprillil sõitis delegatsioon rahvusvahelisele teoreetiliste füüsikute konverentsile Leipzigi, kus esinesid paljude maade teadlased.

Nõukogude Liidu delegatsiooni liikmetel tuli esineda ettekannetega paljudes ülikoolides ja teaduslikes instituutides, kusjuures liiduvabariikide esindajad käsitlesid peamiselt teaduse ja kultuuri arengu probleeme meie kodumaal. Prof. Keres esines Leipzigi ülikooli üliõpilastele ettekandega «Füüsika areng Eesti NSV-s».

Üldse viibis delegatsioon Saksa Demokraatlikus Vabariigis 2 nädalat, võttes pealtvaatajana osa ka 1. mai demonstratsioonist Berliinis.

R. JÄRLIK,
füüsikaosakonna IV kursuse üliõpilane

Õpime joonistama

Teatavasti on joonistamine üheks lisaspetsiaalsuseks, mida võib meie ülikoolis õppida. Lisaspetsiaalsusena õpitava aine eesmärgiks on eelkõige anda õpetajatena tööle siirduvatele ülikooli lõpetajatele täiendavalt oma erialale võimalus koolis õpetada veel üht õppeainet. See oleks ka joonistamise puhul kõige lähemaks ja praktilisemaks, kuid siiski kitsamaks eesmärgiks.

Kuid joonistamist õpivad väga paljude osakondade üliõpilased, kellest kaugeltki kõiki ei oota pedagoogikutse. Nendele, kuid loomulikult ka tulevastele pedagoogidele, on joonistamine vajalik eelkõige üldhariduslikus mõttes. Nagu muusika kuulamiseks ja mõistmiseks on tarvilikud teatud algteadmised, nii on neid kahtlemata vaja ka kujutava kunsti valdkonda kuuluvatest teostest arusaamiseks. Õppides tundma perspektiivi seadusi, kompositsiooni, akvarelli ja graafilist tehnikat, oskame paremini läheneda mitmesugustele kunstiteostele ja neid ka ehk õigemini hinnata.

Kõige selle saavutamiseks tuleb teha veel väga palju tööd, seda nii praktilistes tundides kui ka mitmesugustel loengutel, vestlustel ja aruteludel. Selleks on ette nähtud 6 tundi nädalas. Kas seda on palju või vähe? Ühelt poolt arvesse võttes programmi ulatust on seda muidugi vähe, kuid teiselt poolt üliõpilaste koormust arvestades ei saa suurema arvu tundidega nõustuda. Hea tahtmisega saab seda küsimust siiski lahendada.

M. ELLER,
ajaloo-osakonna II kursuse üliõpilane

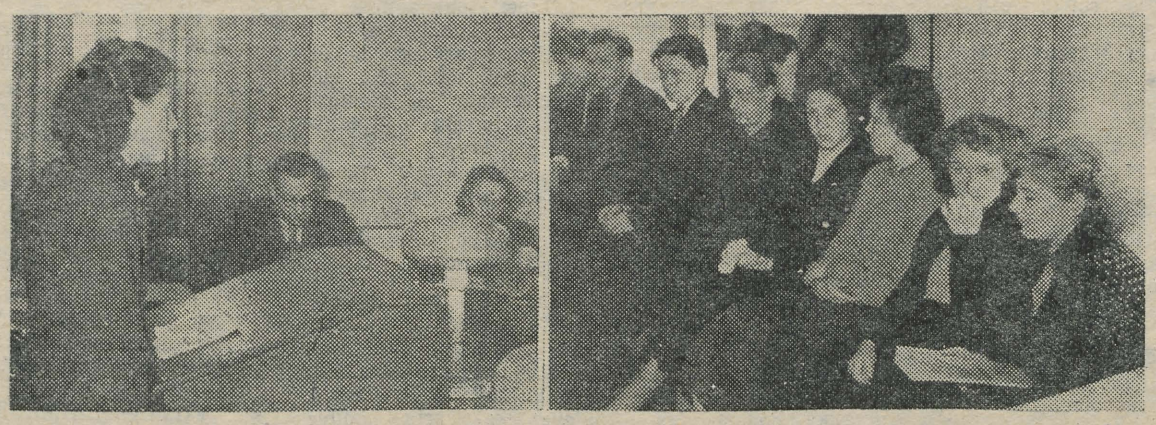

Ka juristid on alustanud diplomitööde kaitsmist. Pidulik sündmus toimub Õpetatud Nõukogu saalis. Pildil diplomand M. Mägi kaitsmisel.

E. SAKI fotod.

Õppetöö pedagogiseerimise küsimustest ülikoolis

Käesoleva aasta aprilli teisel poolel toimus Gorki linnas kõrgemate õppeasutuste vaheline keeleteadlaste konverents, mis oli pühendatud aktuaalsele küsimusele — õppetöö pedagogiseerimisele.

Neli päeva kestnud töö tulemusena kuulutati ja arutati läbi 25 referaati ja ettekannet, mis käsitlesid peamiselt kaasaegse vene keele õpetamist, sest selle üliõpilastele nii tähtsa õppeaine teadmiste taseme langus tingib ka mitterahuldava taseme vene keele õpetajate ettevalmistamisel ülikoolides ja pedagoogilistes instituutides.

Konverentsist osavõtjad tulid järeldusele, et tulevaste kirjandusteadlaste, vene keele spetsialistide ettevalmistamisel ja samuti õppeprotsessi pedagogiseerimisel omab suurt tähtsust vene keele ja kirjanduse osakonna lõpetanute kõrge filoloogiline tase, mis tõstab huvi ja armastust oma tulevase kutse vastu. Iseenesest mõista oleneb kõrge filoloogiline tase sellest, kuidas on korraldatud keele õpetamine ülikoolis ja milliseid nõudeid esitatakse üliõpilaste keeleoskusele.

Kuni praeguseni võib keele õpetamise korraldamises tähele panna tõsiseid puudusi. Näiteks puuduvad sidemed kooli ja kõrgema õppeasutuse vahel. Sellepärast on täiesti selge, et vene filoloogia osakonna üliõpilane alustab tihti oma praktilist tegevust koolis võhikuna, ta ei tunne kooli grammatikat, ei saa aru, millest räägivad kooliõpikud. Edasi, omandanud koolis vajamineva süsteemi, unustab kirjandusõpetaja kõik selle, mis on väljaspool õpiku materjali ülikoolis omandatud.

Niisugusel psühholoogilisel etapil kirjutatakse ajalehtedele artikleid, milles räägitakse ülikoolist saadud teadmiste kasutusest jne. Kõik see tõendab, et kooli ja kooliteaduse unarussejätmine keeleteaduslike ainete õpetamisel ülikoolis viib selleni, et eitatakse ülikoolis õpitavate teadmiste hädavajalikkust õpetamisel. Selle all kannatab aga kõigepealt vene keele õpetamine koolis, tunnid muutuvad ebahuvitavaks ja õpilaste teadmiste tase langeb. Sellise kontakti puudumisega ülikooli ja kooli vahel tuleb pidada raugematut võitlust, seda enam, et alles hiljuti oli meil ilus traditsioon, mille kohaselt ülikooli õppejõud tulid koolist ja ei kaotanud professoriks saades sidet kooliga, tundsid huvi kõige vastu, mis seal toimub keeleteaduse õpetamisel.

Seoses sellega tahaks ära märkida Leningradi ülikooli vene keele kateedri suurepärast algatust, et on võetud kateedri järgmise aasta teadusliku töö plaani sellise tähtsa õppevahendi koostamine koolile, nagu seda on «Kooli seletav sõnaraamat».

Sellega äratatakse ellu suurepärane ja mitte kauge mineviku traditsioon, mis on aidanud vältida paljusid puudusi tulevaste spetsialistide-filoloogide ettevalmistamisel.

Niisiis lingvistiliste õppeainete õpetamise pedagogiseerimisest kõrgemates õppeasutustes tuleb aru saada kõigepealt kui teadmiste süsteemi andmisest keelest kõrgel teaduslikul tasemel, kusjuures tuleb arvestada selle süsteemi sarnasusi ja erinevusi koolis õpetatavate teadmistega keelest. Rahvuslikes kõrgemates õppeasutustes lisandub sellele kaheplaanilisusele veel kolmas, mis on seotud töö spetsiifikaga rahvuslikes koolides, — vastandamine õpilaste emakeelega.

Selle põhivaatekoha konkretiseerimisele oli pühendatud mitu sõnavõttu, milles avaldati arvamust, et soovitav ja kasulik oleks sellekohaste erikursuste läbiviimine, praktiliste tundide korraldamine kaasaegses vene keeles jne.

Soovitav on korraldada erikursusi sellistel teemadel, nagu «Kooliõpikud teaduslikust vaatekohast», «Vene ortograafia teaduslikud alused» jne. Kaasaegse vene keele praktilistes tundides ei tule korrata loengumaterjali, vaid tegelda kooli ja teadusliku grammatika erinevuste väljaselgitamisega, arvestades sealjuures materjali raskust, samuti ka üliõpilase ettevalmistuse taset, mis on vajalik antud teema heaks omandamiseks koolis.

Tulevaste õpetajate ettevalmistamise parandamisel etendab olulist osa ka see, milliseid nõudmisi esitatakse nende teadmistele õppeaja vältel ülikoolis. Kõik konverentsist osavõtjad toonitasid, et igas õppeaines tuleb esitada ühtlasi nõudmisi — selles etendab suurt osa õppejõudude «üksmeel». Tõsiseid nõudmisi tulevastele pedagoogidele tuleb esitada juba ülikooli vastuvõtmise ajal, kus on vaja selgitada, kas inimene üldse võib pretendeerida keeleteadlasepedagoogi vastutusrikkale nimele.

Veel tõsisemaks etapiks üliõpilaste elus on eksamid. Paljud konverentsil viibinud õppejõud astusid välja nõudmistega, et vaadataks uuesti läbi eksamite läbiviimise vormid ajaloo-keeleteaduskonnas, samuti suurendada nõudmisi eksamitel. Nii näiteks märgiti, et üliõpilased peavad valmistuma eksamiteks ministeeriumi täieliku programmi alusel, kus on ette nähtud ühe või kahe monograafia kohustuslik läbitöötamine antud õppeainete põhiküsimustes.

Üliõpilased peavad lugema keeleteaduslikku kirjandust, huvituma sellest — seda tuleb nõuda ja põhjalikult kontrollida küsitluse käigus eksamitel. Kindlasti tuleb alatiseks teha lõpp sellisele olukorrale, kus üks või teine teema kaasaegsest vene keelest kantakse üliõpilase poolt eksamil ette keskkooliõpiku põhjal. Mõnikord tunnistavad üliõpilased isegi, et nad midagi muud eksamiks pole õppinud. Selliseid üliõpilasi on kahjuks kõikides ülikoolides — nähtavasti on seniajani ka selliseid õppejõude, kes ei märka, et neile ei esitata eksamil mitte süstemaatilisi teadmisi keelest, vaid koolikursuse elemente. Üliõpilase ettevalmistust pole ju raske kindlaks määrata ja sellistel juhtudel tuleb katkestada küsitlus ning määrata uus eksamitähtaeg.

Konverentsil ilmnes üksmeelne arvamus teistkordse eksami suhtes — mitte varem kui pärast poolaasta möödumist. Kahtlemata suurendaks selline kord üliõpilaste hoolikust eksamite ettevalmistamisel.

Seni oldi seisukohal, et õppejõud peab eksamil kuulama ilma eksamineeritavat katkestamata, põhjusel, et eksamineeritav on ette valmistunud kirjalikult. See on aga põhjendamata ja viib üliõpilasi dogmaatilisele loengu- ja õppematerjalide pähetuupimisele ning viib kaugemale põhieesmärgist — küsimuse olemuse loovast mõistmisest. Selleparast on õigem pärast ettevalmistamist, mis on mõeldud üliõpilaste tähelepanu kontsentreerimiseks konkreetsete küsimuste ringile, mis on antud eksamipiletis, kontrollida üliõpilase teadmisi küsimuste esitamise teel piletiküsimuste olemuse mõistmise selgitamise eesmärgil.

Lõpuks tahaks öelda mõne sõna veel vahest kõige valusama küsimuse kohta meie tulevaste õpetajate ettevalmistamisel. See on küsimus **õigekirjutuse puudulikust tundmisest meie üliõpilaste poolt.** See probleem on valulapseks eranditult kõigis kõrgemates koolides ja sellepärast on terves reas õppeasutustes olemas kindlad väljakujunenud meetodid võitluses õigekeelsuse taseme eest üliõpilaskonna hulgas. Sellest võiks rääkida eraldi, kuid tahaksin siinkohal märkida vaid üht, millega ka nõupidamisel kõik ühinesid, et diplom kõrgema õppeasutuse lõpetamise kohta võidakse välja anda ikkagi ainult sellele, kes oskab õigesti kirjutada. Sellest mõte, et enne iga kevadist eksamisessiooni, diplomitööde kaitsmist ning riigieksameid on vaja läbi viia üliõpilaste ortograafia-alaste teadmiste range kontroll. Eksamitele võib lubada vaid neid üliõpilasi, kes ülalmainitud kontrollkatsed on edukalt sooritanud. Niisugustel juhtudel, kus üliõpilane sooritab viimasel kursusel kontrollkatse ebarahuldavalt, antakse talle õiend selle kohta, et ta on kuulanud aineid ülikoolis nende täies ulatuses, kuid diplomitöö kaitsmine ja riigieksamid on edasi lükatud järgmisele aastale. Igasugune liberaalitsemine selles küsimuses on kõige elementaarsemate nõuete rikkumine, milliseid esitatakse tulevasele pedagoogile, keele ja kirjanduse õpetajale.

T. MURNIKOVA

Ujumist õpitakse vees, kõnelemist kõneldes

Viimasel ajal on märgata huvi tõusu kõneoskuse (kõnekultuuri, kõnekunsti, retoorika) vastu. Kõneoskus nagu kõik võimed nõuab süstemaatilist treeningut: nagu ujumist õpib ainult vees, nõnda saab kõnepidamist õppida ikkagi praktiliselt harjutades.

Sellel semestril on astutud mõningaid samme asjasthuvitatud üliõpilaste kõneoskuse väljakujundamisel. Algas tööd kõnekursus. Teoreetiline lühikursus baseerus klassikalisel retoorikal (M. F. Quintilianus «De institutione oratoria» ja M. T. Cicero «De oratore», V. I. Lenini jt. kõned). Loenguile järgnesid üliõpilaste iseseisvad kõnekatsed, mis toimusid diskussioonikoosolekute raamides. Selliseid katseid on seni olnud ainult neli, nii et tulemustest kõnelda oleks veel vara. Ebaõigesti toimides jäeti kõneteemade valik osavõtjate eneste otsustada. Edaspidi võiks korraldada ka nn. kirjanduslikke kohtuid ja kõnevõistlusi.

Tänavu rakendati harjutuskoosolekuil «lahtiste uste» printsiipi. Ei saa jätta märkimata, et senistel koosolekutel on esinetud mõnikord ka kõlbmatute läbimõtlemata sõnavõttudega, ebaküpsete ja ideelagedate või ka lihtsalt ebaõnnestunud mõtteavaldustega, milledele tuli reageerida vajaliku kriitikaga. Ei tohi unustada, et kõneoskuse õppimiseks nõukogude ühiskonnas on vaja kõigepealt marksismi-leninismi sügavat tundmist, treeningut, elavat kontakti rahvaga ja vajalikke kogemusi, mis noortel esialgu veel puuduvad.

Osavõtt loenguist ja harjutustest, samuti kollektiivi kontakt kõnelejatega on seni olnud väga elav. Osavõtjaid on olnud kõige rohkem Ajaloo-Keeleteaduskonnast (umbes 60%), järgnevad Õigusteaduskond ja Arstiteaduskond. Koosolekuil oli näha ka õppejõude, ajakirjanikke, keskkooliõpetajaid.

Kõneringis praktiseeritava meetodi suhtes tundub, et see vajab uuendamist ja muutmist. Selleks moodustasime 7. mail kõneharrastajate aktiivi (14 inimest), kes peab otsima teid kodukorra parandamiseks ja kohandamiseks meie ülikooli oludele. Aktiivi koosolekul jõuti arvamusele, et töö edukuse huvides tuleks edaspidi loobuda «lahtiste uste» printsiibist ning kujundada kindel osavõtjate ring. Tõsisemaks treeninguks vajaks kõnering instrumentaariumi: magnetofoni, erialalist kirjandust.

Jääb loota, et kõnehuvilistel jätkub entusiasmi ka järgmisel semestril kursuse jätkamiseks.

Dotsent V. ADAMS

LÄHEMAIL PÄEVIL AULAS

Homme, 24. mail toimub TRÜ aulas Tallinna Riikliku Konservatooriumi õppe-segakoori kontsert. Kavas: J. S. Bach, W. A. Mozart, F. Chopin, P. Tšaikovski, A. Söderman, E. Melngailis, R. Tobias, M. Lüdig, J. Simm, C. Kreek, E. Oja, E. Aav, E. Kapp, G. Ernesaks jt.

Solistidena on kaastegevad: Aino Vaht (sopran) ja Ülev Saare (klaver).

*

26. mail annab aulas kontserdi üleliidulise konkursi laureaat, Ukraina Riikliku Filharmoonia solist Galina Suhhorukova (mezzosopran). Klaveril Zoja Lihtman.

Kavas on Rimski-Korsakovi, Tanejevi, Tšaikovski, Rahmaninovi, Mussorgski, Liszti, Schuberti, Griegi ja Donizetti helitöid.

Kodunduse eriala üliõpilasi praktilisel tööl.
E. Saki fotod.

AASTA

Sõjajärgne kiire majanduslik ja kultuuriline areng on viinud meid selleni, et on tekkinud vajadus senisest rohkem pöörata tähelepanu kodukultuuriga seoses olevatele küsimustele. Nii on keskkooli õppeprogrammi toodud õppeainena nn. kodundus, uued koolide tüüpprojektid näevad ette kabinetid kodunduse õppuste läbiviimiseks, ilmumas on kodukultuurialane mahukam ajakiri jne.

Meie ülikool on pioneeriks kodunduse sissetoomisel õppeainena teiste lisaspetsiaalsuste kõrval. Nüüd, mil üks õppeaasta tööd kodunduse alal on samahästi kui seljataga, võib teha mõningaid märkmeid.

Kodundusalase õppuse vastu valitses naisüliõpilaste hulgas suur huvi. Ligi 150 osa võtta soovijast saime vastu võtta 75 ja seegi samm oli väga julge: puudus vastav kabinet ja sisustus ning rühmi saime moodustada vaid kolm. Peagi saime ruumi ja kuigi gruppides oli palju üliõpilasi (25 ühes rühmas), toimus töö suure huvi ja korraliku osavõtuga. Isegi hiline õhtune tööaeg ei kohutanud kodunduse entusiaste, ilmuti kohale õigeaegselt ja täisarvuliselt. Semestri lõpuks langes välja ca 8 üliõpilast, kes ei ole mitmesugustel põhjustel osa võtnud loenguist ja praktilistest töödest, hinnates oma aega ja jõudu üle.

Käesoleval õppeaastal oli suurimaks raskuseks asjaolu, et üliõpilastel puudusid vähimadki algteadmised (!) kodukäsitööst, kodukorrashoiust jm. küsimustest, sest keskkoolides vastav õppeaine puudus. See asjaolu pidurdas mõnevõrra kabinetti vajaliku sisseseadega. Sügiseks peab valmima õppeköök, kus saab teostada toitlustamisalaseid praktikume. Nõuded kabinettidele ja kogu õppusele on suured, sest kodundusalane töö ei toimu ainult üliõpilaste endi huvides, vaid siit lähevad noored spetsialistid oma põhieriala kõrval pedagoogiks ka kodunduse alale. Loodame siiski organiseerimisraskustest üle saada ja uuel õppeaastal jätkata kodundusalaseid õpinguid märksa paremates tingimustes.

A. TABA,
kodunduse kabineti juhataja

1957. a. sügisel TRÜ juures tööd alustanud nelja-aastase kestusega fakultatiivsest kodunduskursusest võimaldati osa võtta ka meil geograafidel ja bioloogidel Matemaatika-Loodusteaduskonnast. See nelja-aastane kursus annab õiguse õpetada kodundust keskkoolis. Kursusel õpetatakse kodukäsitööd, õmblemist, toitlustamist, kodukorrashoidu jm. Töö toimub sm-te A. Taba ja S. Plaani juhtimisel.

Möödunud õppeaasta jooksul õppisime tikkimist, pilutamist, tutvusime silmuskudumise tehnikaga. Kõige selle põhjal tuli valmistada edaspidiseks õppetööks vajalikud näitlikud õppevahendid. Ühtlasi võeti läbi sel õppeaastal elamu sisustamise, kaunistamise ja korrashoiu tsükkel, millest tuleb sooritada eksam.

Et meil puudusid algteadmised kodunduse alal, oli algul paratamatu, et tööst kukkusid välja kudumisvardad ja õmblusmasin käis samahästi edaspidi kui tagurpidi. Kuid peagi omandasime vastavad oskused ja valmisid isegi tööd. Nendest töödest tahame korraldada kevadel näituse.

Oma tulevase tööpõlluga tutvumiseks külastasime möödunud kuul Tartu koolides käsitöönäitusi, mis kujunesid huvitavaks ülevaateks Tartu koolide kodundusalasest tööst. Koos kuulasime Tartu Kujutava Kunsti Kooli õppejõu sisearhitekt sm. Tamme loengut kodukultuurist. Möödunud nädala lõpul toimus sm. Taba ettekanne käitumiskultuurist. Kavas on ka tutvumine ENSV TA Etnograafiamuuseumiga, sealsete arhiivmaterjalide kasutamise ja kopeerimisega.

Üliõpilased võtavad tööst osa väga suure huviga. Kahjuks on sageli takistuseks ajapuudus, mistõttu tuleb paljudest isegi väga vajalikest asjadest üle minna üsna pealiskaudselt. Nii puudub kursuse programmis kompositsioon, kavandamine, mis aga koolis õpilaste tööde kavandite maitsekal koostamisel ja praktiliste tööde juhendamisel on otse möödapääsematu. Ajapuudus annab end tunda ka tööde valmimisel. Siin eriti tuleb ilmsiks vähene vilumus ja oskus. Kuid teiselt poolt oleme nii mõnegi kasutu minuti täitnud kasulikult, tehes käsitööesemeid, ja leiame, et selline tegevus on suureks puhkuseks vaimsest tööst.

VILMA LAIMETS,
geograafiaosak. III kursuse üliõpilane

KODUNDUSALASEID OPINGUID

2 Tartu Riiklik Ülikool

Tähistati Nikolai Witkovsky 10. surma-aastapäeva

22. mail möödus 10 aastat väljapaistva Eesti kõrgema seenestiku uurija N. Witkovsky surmast. N. Witkovsky ei olnud eriharidusega loodusteadlane, vaid ta alustas oma tegevust asjaarmastajana. Aastatepikkuse visa ja hoolika töö tulemusena, mis oli tingitud suurest huvist ja armastusest asja vastu, tõusis ta professionaalse teadlase tasemeni. Aastatel 1923—1948, kui Eestis kõrgemate seentega vähe tegeldi, oli ta selle ala peamiseks arendajaks. Suurest tööst, mida N. Witkovsky on ära teinud, annab tunnistust seegi fakt, et tema poolt läbitöötatud kirjanduse kohta on säilinud 5800 lehekülge konspekte.

Kogu oma tegevuse vältel Eesti kõrgema seenestiku alal on N. Witkovsky olnud tihedates sidemetes Tartu Riikliku Ülikooliga. Alates 1926. aastast töötas ta ülikooli taimehaiguste jaamas teadusliku abijõuna ja 1945. aastast kuni surmani TRÜ taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri vanem-laborandina.

Ühe osa oma uurimuste tulemustest on N. Witkovsky kokku võtnud 1934. a. ilmunud töös «Über die höheren Pilze der Umgegend von Tartu». Peale selle on temalt ilmunud veel mitmeid väiksemaid artikleid seente kohta. Tähelepanu väärivad tema poolt valmistatud seente mulaažid, mis omavad suurt väärtust nende valmistamisel saavutatud teadusliku täpsuse tõttu. 120 mulaaži asub TRÜ taimesüstemaatika kateedri kogudes, kuna valmistatud mulaažide üldarv küünib viiesajani.

N. Witkovsky surma-aastapäeva tähistamiseks toimus 20. mail LUS'i botaanikasektsiooni, ÜBS'i Eesti osakonna ja ÜTÜ botaanikaringi ühine koosolek, kus kõnelejad andsid ülevaate N. Witkovsky elust ja tegevusest. 22. mail toimus pärja asetamine tema hauale Maarja surnuaial.

TRÜ taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedris on avatud N. Witkovsky mälestusele pühendatud näitus.

A. RAITVIIR

PISUT LUGEMISEST

Juba oma töölaadilt on üliõpilane paljulugeja, kuid ta lektüür piirdub eeskätt ühe autoriga: kirjutab konspekte ja loeb neid siis eksamisessioonil. Ent selle «kohustusliku lektüüri» hooaeg möödub peatselt ja siis tuleb paarikuine vaheaeg, millal saab tegelda ka teiste autoritega. Kõnelgem pisut sellest, kuidas ja mida lugeda siis ja üldse vabadel hetkedel.

N. ö. kõike lugeda ei suuda keegi. Valik on vältimatu, muidu kujuneb trükisõna omandamine aja raiskamiseks ja silmade hävitamiseks.

Ärgem kõnelgem lugemisest kui vahendist aja täitmiseks rongis, ootamisel või muudel juhtudel, kui niikuinii pole eeldusi koondumiseks ning loetavasse süvenemiseks. Siin on mõnikord piisanud ka telefoniraamatust, et venivat aega kuidagi täita. Sakslastel on otse kujunenud termin «reisilektüür», millelt ei oodatagi rohkemat kui ajatäitmist. Kuid kas pole enamik meist patustanud sellise tühja-tähja lugemisega ka viljakamatel võimalustel? Eks me kõik ole kas parema puudumisel või algelise põnevuse jahil neelanud «jutukaid», «kriminulkasid», ajalehe joonealuseid seiklusjutte jne., mida leidub veel kusagil pööningutel või ka mõne tuttava raamatulaudil. Teie isad-emad ja vanavanemad nautisid paljude aastate eest «Rosa Burgereid», «Musti kapteneid», «Anton Leichtweisse» ja teisi «meremadusid». Leppigem: aega surnuks lüüa kõige selle kraamiga võib, aga mida jääb neist järele, mida oled saanud, kui suled kaane pärast viimast lehekülge? Paistab, et mitte midagi, kuid see pole õige. Oled jäänud vaesemaks, oled kaotanud midagi. Enda juures seda ei märkagi, aga mõnegi tuttava kõnes kuuled viiteid «hiiglama vahvatele või kihvtidele luguu-dele», kus esinevad «marudad ja täitsad tegelased jne». Igal juhul näed, et kõneleja maitse on langenud.

Teine, vähem taunitav nähtus on süsteemitu lugemine. Kõiki putukaliike ei suuda koguda keegi, tuleb piirduda ühtede sugukondadega või seltsidega, olgu need siis sihktiivalised, mardikalised, lutikalised või muud. Sama kehtib ka lugemisvara kollektsioneerimise kohta, lisaks selle täiendusega, et raamatud pole võrdse väärtusega nagu kuuejalaliste seltsi liikmed. Nii et lugegem küll n. ö. üldises korras jooksvalt ilmuvat kirjandust, kuid soovitav oleks lisaks valida endale mingi ajastu või rahvuse kirjandus eriharrastuseks. See võimaldab sisse elada mingisse kultuurisse või vastava perioodi vaimuellu. Võrrelda võiks sellist harrastust erikursusega teaduslikus stuudiumis. Valigem selleks näiteks eesti nõukogude, vene nõukogude, vene XIX sajandi või XIX sajandi inglise kirjandus. Tutvumine mõnede autorite üksikute teostega tekitab huvi selle kirjaniku vastu, mis levib paratamatult hiljem tervele ajastule.

Jatkates süvenemist mingisse kirjandusse jõutakse olukorrani, kus kerkib küsimus originaalis lugemisest. Ja kas polegi nii, et alles siis, kui suudad lugeda mingit kirjandust originaalis, tunned, et vaev, mis on kulutatud koolis vene ja võõrkeele õppimisele, pole kaduma läinud. Üldiselt aga, kui küsimus on valikus tõlke või originaali vahel, on eelistatavam lugeda tõlget siis, kui tekstist jääb algkeeles lugemisel liiga palju arusaamatuks. Või siis tugevdada end enne keeles.

Igatahes arvestagu igaüks, et kui tahetakse saada teadlikuks lugejaks, siis alla kolme keele ei tule toime. Esimene on muidugi emakeel, teiseks vene keel, mida õppimise käigus on omandatud piisavalt lugemiseks, ja mingi kolmas keel, milles tuleb lugedes end järele aidata kas eespool soovitatud viisil või kuidagi teisiti. Nelja-viie keele valdaja pole palju paremas olukorras, sest kaht viimast osatakse tavaliselt nii pealiskaudselt, et tõlge on eelistatavam.

Dotsent V. ALTTOA

Muljeid külaskäigust Riiga

Hiljuti külastasid Eesti NSV nelja kõrgema õppeasutuse — Tallinna Polütehnilise Instituudi, Tallinna Pedagoogilise Instituudi, Eesti Põllumajanduse Akadeemia ja Tartu Riikliku Ülikooli — ametiühingute esindajad Riiat, kus tutvuti Läti NSV vastavate kõrgemate õppeasutuste tööga. Ühtlasi kasutati ära võimalus tutvuda II üliõpilaslaulupeo ettevalmistustega Riias.

Väljasõit Tartust toimus 5. mail autobussiga. Riiga jõudsime õhtul. Pärast lühikest peatust Õpetajate Maja juures, kus meid vastu võeti Läti ametiühingu esindajate poolt, läksime Läti NSV Akadeemilisse Ooperi- ja Balletiteatrisse, kus sel õhtul oli kavas J. Straussi muusikale loodud ballett «Ilusal sinisel Doonaul».

Järgmisel hommikul jagunes Eesti delegatsioon ja iga grupp siirdus tutvuma teda huvitava Läti kõrgema õppeasutusega.

Läti Riiklikus Ülikoolis toimus meil hommikupoolikul üldine tutvumine nende ametiühingu tööga. Tuleb märkida, et LRÜ ametiühingukomitee tööplaan on hästi kooskõlastatud parteibüroo ja komsomoli vastavate tööplaanidega. Ametiühingukomitee koosseisus on 15 liiget. Suur vabadus on jäetud teaduskondade büroodele.

Finantsküsimustes on LRÜ suuremates raskustes kui meie. Suureks paremuseks seal on aga rektorifondi jagamine kooskõlas ametiühinguorganisatsiooniga.

Suurt tähelepanu osutatakse üliõpilaste õppeedukusele. Ametituse katse ei kandnud neil vilja. Riias ei ole korteriküsimus ilmselt nii terav kui meil.

Liikmemaksude kogumise õigeaegsuse tagamiseks teeb ametiühingukomitee ettepaneku jätta kas vastava rühma organisaator või kogu rühm teatud ajaks stipendiumist ilma. Stipendiumi määramisel pannakse suurt rõhku ühiskondlikule tööle. On kontrollitud ideoloogilise kasvatustöö läbiviimist. Samuti kontrollitakse ka seda, kuidas õppejõud külastavad ühiselamuid. Tulemused arutatakse ühiselt läbi tootmisnõupidamisel.

Üks kord nädalas on üleülikooliliselt sisse viidud kaks eriti selleks ette nähtud tundi, mida kasutatakse kas poliitinformatsiooniks, ekskursiooniks muuseumidesse või mõneks teiseks otstarbeks.

Tutvusime ka Õigusteaduskonna ametiühingubüroo tööga, mis pidi olema parim LRÜ-s. Töö käib rangelt plaani alusel. Seinalehe graafik on ette nähtud semestriks. Seinaleht ilmub kaks korda kuus.

Tootmiskomisjoni esimeheks on tavaliselt büroo esimees. Ametiühingul on väga tähtis osa võitluses kõrge õppeedukuse eest. See paistis silma ka omavahelises vestluses Õigusteaduskonna üliõpilastega.

Tingimata valitakse büroosse laborant. Tema käsutuses on aeg, telefon ja teised otsesed võimalused üliõpilastega sideme loomiseks.

Sm. Parre tutvus lähemalt Riia Meditsiinilise Instituudi juurde kuuluva kehalise kasvatuse kateedri tööga. Seal on õppejõudude ja üliõpilaste ametiühing eraldatud. Õppejõudude ametiühingukomitee on 7-, üliõpilastel 11-liikmeline. Büroo esimees on palgaline, saab 400 rubla kuus. Jäi mulje, et paralleelset tegevust ühiskondlike organisatsioonide vahel on vähem kui meil.

Sm. Metsal oli kohtumine LRÜ massilise kultuuritöö esindajatega. LRÜ massilist kultuuritööd soodustab asjaolu, et sel alal on olemas spetsiaalne ametikoht 1100-rublase kuupalgaga. Massilise kultuuritöö organisaator korraldab ringide tööd ja aktuste läbiviimist.

Igal neljapäeval toimub aulas kindlal ajal «Elav ajakiri». Esinevad filminäitlejad, majandustegelased või sissesõitnud külalised.

LRÜ-s on kolm laulukoori: mees-, nais- ja segakoor. Viimane kavatseb veel sel kuul külastada Tartut. Edukalt töötab ka näitering. Huvitav on siinkohal võrdlusena märkida, et näiteringi juht saab kuus 800 rubla palka, koorijuht 640 rubla.

Praegu on kogu LRÜ massiline kultuuritöö suunatud ettevalmistusele suvel toimuvaks üliõpilaslaulupeoks.

II üliõpilaslaulupeo ettevalmistustega ja ühise repertuaariga tutvuma soitis meilt kaasa TRÜ rahvakunstiansambli juht sm. Mikkel. Laulupidu toimub 3.—7. juulini. Väljasõit Eestist toimub 2. juulil.

3. juulil on vabariiklikud kontserdid. Eesti kõrgemad koolid annavad kaks kontserti — Tallinna üliõpilased ühe, meie — teise.

4. juulil toimub suur rongkäik tõrvikutega, mis algab Läti Põllumajanduse Akadeemia eest ja läbib koik kõrgemad koolid ning suundub Daugava kaldale. Sellele järgnevad veepidustused. Ujuvatel praamidel toimuvad kontserdid.

5. juulil toimub Kiši järve kaldal asuvas pargis suur tantsupidu, kus esinevad rahvatantsukollektiivid.

6. juulil järgneb laulupidu. Esinevad vabariikide ühendatud laulukoorid. Kooride esinemiste vahel tulevad üksikud tantsud, meilt «Tuljak» ja «Näärisokk».

7. juulil sõidetakse looduslikult kaunisse Siguldasse, kus viiakse läbi «Ligo» pidustuste lõpposa.

Need on esialgsed kavatsused. Laulupeole oodatakse külalisi peale Tartu, Tallinna ja Vilniuse ka Moskvast, Minskist, Kiievist, Petrozavodskist ja teistest linnadest.

Riias viibimise esimese päeva õhtupoolikul oli kogu TRÜ delegatsioon vastuvõtul LRÜ rektori sm. Jürgensi juures. Rektor tunnustas Õigusteaduskonna ametiühingubüroo aktiivsust, kuid avaldas arvamust, et tihti kipuvad ametiühingute plaanid ainult paberile jääma. Sm. Jürgens pooldas ülikoolide vabariiklikule aluvusele üleandmise mõtet ja soovis üldse suuremat vabadust ülikoolile sisemise töö organiseerimisel ja fondide jaotamisel. LRÜ rektori arvates peaks ülikooli esimesele kursusele ettenähtust rohkem üliõpilasi vastu võtma ja siis esimese semestri jooksul nii öelda «läbi sõela laskma». Nemad on seda praktiseerinud möödunud aastal mõnes teaduskonnas, piirates vastavalt teistes teaduskondades vastuvõetavate üliõpilaste arvu. Tulemused on head — väljalangemise kartusel on üliõpilaste õppeedukus kursustel kõrge ja võistlus pingeline. Vastuvõtu lõpul andsime rektor Jürgensile kingitusena üle TRÜ vormimütsi.

Tagasiteel.

Meie ülikooli esindajad külastasid Õpetajate Maja ja tutvusid sealsete isetegevusringide tööga. Viibisime ka näiteringi peaproovil. Eriti südamlikult võeti meid vastu meeskoori poolt. Kõrvulukustavale aplausile järgnes Miina Härma «Meeste laul» eestikeelses esituses.

Järgmisel päeval kohtusid delegatsiooni liikmed individuaalselt üliõpilaste ja ametiühingute esindajatega.

Õhtul tegime lahkumisvisiite meid abistanud Läti ametiühinguorganisatsioonide esindajatele ja andsime üle mälestusesemeid albumite ja lillede näol.

Külaskäigult tõime kaasa palju uusi mõtteid ja kogemusi meie ametiühingutöö parandamiseks ning tõhusamaks muutmiseks.

Ü. ADAMSON,
Õigusteaduskonna ametiühingubüroo aseesimees

«HARVLEK» esines Tallinnas

Hiljuti toimus Tallinna Vineerija Mööblivabriku avaras saalis vabariigi esimene estraadi- ja džässmuusika festivaliõhtu. Terve saalitäis noori ja vanu ootas kärsitusega algust. Nende hulgas ka meie, tartlased. Esines ju esmakordselt sellisel festivalil ka meie üliõpilasorkester «HARVLEK». Leo Ora kui organisatoorne tugisammas rääkis, õiendas, jooksis, kirjutas ja kadus. «HARVLEK-i» kunstiline juht ja õhtu «nael» Rein Marvet oli mananud näole külm-rahuliku ilme. Eesriide vahele ilmuski keskmist kasvu mees, kes tutvustas koosolijaid õhtu kavaga, selgitas festivali ülesannet ja korda. See oli helilooja Uno Naissoo — eesti džässmuusika suurimaid metseene ja kogu selle ürituse hing.

Esimesel õhtul esinesid improvisatsioonivõimelised ansamblid. Kõik ansamblid olid head. Iga interpreet lähenes heliteosele iseseisvalt, vastavalt oma maitsele ja mängutehnilisele tasemele.

Uue eksperimendiga esines asjaarmastajate ansambel eesotsas Uno Naissooga. Nimelt kasutas Uno Naissoo trombooni asemel tavalist puhkpilli — rinnaalti. See ei tähenda aga veel trombooni kõrvaleheitmist džässinstrumentide hulgast. Ansamblis paistis silma ka kitarrimängija Uno Loop, kes kahtlemata oli festivali tugevaim omal alal.

Meie «HARVLEK» tuli lavale koosseisus: Ats Mähar — tenorsaksofon, Leo Ora — akordion, Kalju Mitt — kontrabass, Vladimir Kambarov — trummid ja Rein Marvet — klaver. Võib ausalt öelda, et «HARVLEK» oli õhtu üks paremaid. Eriti «hiilgas» Marvet, kelle maitsekat soolot katkestati korduvalt tugeva aplausiga. Oma tavalist «soont» ei saanud aga kuidagi kätte Mähar, kes sellele vaatamata oli Arved Haugi kõrval paremaid tenor-saksofoniste festivalil.

Väga oodati Eesti Raadio ansambli esinemist, sest ansambli koosseisus mängisid kaasa ju sellised «ässad», nagu Emil Laansoo, Peeter Saul, Elmar Kruus, Kalju Terasmaa jt. Kuid ansambel valmistas väikese pettumuse. Oli näha, et oli tuldud n.ö. mütsiga lööma. Tehniliselt oli mäng laitmatu, kohati isegi «liiga puhas», improviseerimisel jäi aga puudu sädelevast vaimukusest ja teravmeelsusest.

Järgmisel õhtul olid laval suured koosseisud. «HARVLEK» näitas ka siin ennast väga heast küljest. Eriti meeldis aga Theseliuse «Kolm ilma võtmeta». Algul tekitas kartust juba äramängitud «Monotones'i» kavvavõtmine, kuid kartus oli asjatu. U. Naissoo sõnade järgi oli seekord ettekantud «Monotones» parim, mida ta eesti orkestritelt on seni kuulnud.

Ootasime põnevusega ühe Tallinna paremaks peetud orkestri — Tööndusкooperatsioonide Kultuuribaasi orkestri esinemist, kahjuks aga ebaõnnestus selle kollektiivi esinemine, sest saksofonide ja vaskede rühm oli häälest ära ja kogu ettekanne kannatas tehnilise ebapuhtuse all. «Tarbeklaasi» orkester, olgugi tehniliselt tugev, tuli lavale repertuaariga, mis ei andnud tunnistust heast maitsest, ka oli orkestreering natuke labane.

Väga hea mulje jäi aga saali peremeeste — Tallinna Vineeri- ja Mööblivabriku orkestrist. Repertuaar oli valitud jõukohane, orkester kõlas puhtalt ja dünaamiliselt.

Üks parimaid ansambleid oli kahtlemata noorsoofestivali laureaat «Metronom». Tehniliselt oli mäng kõrgel tasemel, orkestratsioon oli filigraanne ja vaimukas, väga tore oli Kalju Terasmaa vibrafoniga.

Viimane õhtu festivalil oli eelmistest nõrgem. «HARVLEK» esines väikeses koosseisus. Õnnestunum oli Mähari soolo «Macki laul» «Kolme krossi ooperist».

Väga hästi oli organiseeritud võimendussüsteem, mistõttu paljud orkestrid võitsid kõlapuhtuse poolest. Eriti suur osa festivali korraminekul oli heliloojal Uno Naissool.

A. ESSENSON

Tartu Riiklik Ülikool 3

KEHAKULTUUR JA SPORT

TRÜ võistkondade teenitud võit

Sellest on möödunud ainult mõni aasta, kui TRÜ kergejõustiklased EPA-ga üks-ühe vastu võisteldes pidid mitmel korral alla neelama kibeda kaotuspilli, ehkki EPA võit oli alati ainult mõnepunktiline. Kui kaks aastat tagasi alustas TRÜ võistlemist kahe võistkonnaga, oli vähe optimiste, kes arvasid, et jõuame kunagi EPA-le mõlema võistkonnaga tugevat võistlust pakkuda. Ometi jõudsime nüüd juba teist korda EPA-t võita kahe võistkonnaga. Suuri teeneid on selles kahtlemata kergejõustikukateedril, kes on suutnud aastaringsesse treeningusse haarata üle 200 üliõpilase. Peab väitma, et sel korral esinesid meie kergejõustiklased kollektiivsemalt kui kunagi varem. Kui eelmistel aastatel peaaegu igal võistlusel leidus üks või teine, kes kollektiivi «alt vedas» ja jäi viimasel minutil võistluspaigale ilmumata, siis tänavu oli kõikide suhtumine sellesse huvitavasse matškohtumisse tõsine. Vaatamata halbadele ilmastikutingimustele andsid kõik oma parima ja terve rida võistlejaid püstitas isegi isiklikud rekordid (E. Akkel, R. Peiker, L. Kepp, E. Pennonen jt.).

Rahuloluks pole aga siiski põhjust, sest EPA-s on rea tippude lahkumise tõttu kergejõustiku tase langenud ja rida nende paremaid ei võistelnud kaasa (E. Ojastu, L. Savitskaja-Tapver, V. Kuld jt.).

Kui naiste alad on meil suhteliselt tugevad, siis meeste kesk- ja pikamaajooksus, käimises ja vasaraheites pole meil kiita midagi. Et muuta kergejõustiku taset ülikoolis stabiilsemaks ja tugevamaks, peame tuleval aastal veelgi selle populaarse spordiala harrastajate arvu suurendama. On ju oma staadioni näol selleks nüüd kõik eeldused olemas. Et EPA asemel on vabariigis tugevaks kergejõustikukantsiks kujunenud Tallinna Polütehniline Instituut, siis võistluspuudust veel niipea karta pole. Esmajoones kohustab meid selleks aga traditsiooniline matškohtumine Helsingi ülikooli kergejõustiklastega.

Seepärast veelgi hoogu juurde, kergejõustiklased!

B. MATVEI

* * *

Pühapäeva pärastlõuna. TRÜ staadionile on kogunenud rohkesti spordisõpru, et jälgida matškohtumist TRÜ I, TRÜ II ja EPA võistkondade vahel.

Ilm on külm ja kõle. Hooti puhuv põhjatuul paiskab näkku sületäie vihmapiisku ja tormab tuisates üle staadionimuru.

Võistlejad, kes teevad jooksurajal soojendust, on tõmmanud selga tuulepluusid. Pealtvaatajad istuvad tribüünil kössitõmbunult, otsides naabri varjus tuule eest kaitset.

Kuid halb ilm ei tohi segada võistlusi. Juba sammuvadki stardipaigale mehed — 100 m jooksjad ja kettaheitjad — ning naised — kuulitõukajad.

Kõlab stardipauk. Tugev rebimine, ja võistluste esimesel alal on võitja selgunud: H. Tiik tuli ajaga 11,1 esimeseks. Järgnesid V. Rogatšov (TRÜ II) ja V. Laager (TRÜ I).

Kohe selle järel anti start naistele samal distantsil. Võitis L. Kepp (TRÜ II) V. Maremäe ees.

Pärast kaht ala asus võistlusi juhtima TRÜ II 38,5 punktiga. TRÜ I oli ainult pool punkti vähem — 38,0, EPA-l 13,5.

Staadioni vasakpoolses tiivas toimub aga meeste kettaheide. Teatatakse, et Kaupo Metsur on suurepärases vormis: kõik tema heited on maandunud 50 m piiril. Oodatakse, millal ketas ületab 50 m. See ei jää tulemata: K. Metsur saavutas tubli tagajärje 50.72, tuues TRÜ-le väärtusliku esikoha.

Algab 1500 m jooks. Paar ringi «veab» jooksu P. Lõoke, tema kannul tihedalt T. Soom (EPA). Siis aga läheb Soom ette, kasutades

1500 m jooksjad võistlusrajal.

oskuslikult ilmastikutingimusi. Järgnevad H. Mäesalu ja A. Arak.

Jääb joosta viimane ring. T. Soom tõstab tempot, suurendab järjest vahemaad ja võidab. Tema ajaks märgiti 4.04,8. Arak möödub Mäesalust (TRÜ II) ja jõuab finišisse teisena.

Päeva kõige pingelisemaks alaks kujunes naiste kaugushüpe, kus omavahel vedasid vägikaigast V. Maremäe ja L. Kepp. Sentimeeter sentimeetrilt parandati tagajärgi. Eelvõistlustel saavutas Maremäe 5.34 ning asus võistlust juhtima. Siis hüppas Kepp 5.39. Edasi Maremäelt 5.51, Kepilt 1 cm rohkem — 5.52. Kuid siis sooritas V. Maremäe eriti õnnestunud hüppe 5.67 ning võitja oli otsustatud.

Küllaltki võistlustihedaks kujunesid ka teatejooksud. Naiste 400+300+200+100 m teatejooksus viis juba esimeses vahetuses jooksnud E. Kruus TRÜ I võistkonna juhtima ning saavutatud edumaad peeti lõpuni. Võiduka võistkonna koosseisu kuulusid E. Kruus, L. Kõiv, E. Mägi ja V. Maremäe. Aeg 2.29,3. Järgnesid EPA ja TRÜ II.

Meeste 800+400+200+100 m teatejooksu võitis EPA.

Esimese võistluspäeva lõpuks oli TRÜ II võistkond kogunud 217,5, TRÜ I 199 ja EPA 180,5 punkti.

Teine võistluspäev algas meeste 110 m tõkkejooksuga. V. Laager suutis siin kõige napimalt edestada E. Proosi (TRÜ II), ajad vastavalt 15,8 ja 15,9.

Kaasakiskuvamateks aladeks teisel võistluspäeval olid 800 m ja 3000 m jooks ning tõkkejooksud.

800 m jooksu asus juhtima L. Pettai (EPA). TRÜ I võistkonna võistleja J. Kiho püüdis tast küll korduvalt mööduda, kuid tagajärjeta. Tulemused kujunesid järgmiselt: 1) L. Pettai (2.00,5), 2) J. Kiho (2.00,9) ja 3) M. Murumaa (2.02,1).

3000 m jooksus juhtisid ring-ringilt kord T. Soom, kord A. Arak (mõlemad EPA). Soomi lõpuspurt oli aga märksa tugevam ning tema tagajärg 8.44,8 oli küllaltki nea hooaja alguse kohta.

Naiste 4×100 m teatejooksus ei suutnud TRÜ II naiskonna «ankur» L. Kepp kaotatud vahemaad tasa teha ja finišeeris kõige napimalt V. Maremäe järel. Võiduka naiskonna (L. Kõiv, H. Mägi, M. Jaanre, V. Maremäe) ajaks märgiti 51,5. Samal alal meestele toimus kohtade vahetus: võitis TRÜ II (P. Kaseoja, A. Murakas, E. Maimre, V. Rogatšov) TRÜ I ees.

Üldkokkuvõttes kogus TRÜ II võistkond 466,5, TRÜ I 407 ja EPA 369,5 punkti. Selline punktide vahe räägib juba ise enda eest. Kui meenutada, et möödunud kevadel otsustas II ja III koha saatuse viimane ala — vasaraheide, kusjuures EPA kaotas TRÜ I-le ainult poolteise punktiga, siis on arusaadav, et käesolevatel võistlustel oli pinge palju väiksem.

KÕIK VABAÕHUKONTSERDILE!

25. mail algusega kell 16 korraldab TRÜ rahvakunstiansambel ülikooli staadionil vabaõhukontserdi, mille kavas on rahvatantse, -laule, -mänge, -nalju ja pillilugusid. See kontsert kujuneb TRÜ rahvakunstiansambli viimaseks aruandluseks oma ülikooli ja kodulinna ees enne sõitu Riias toimuvale teisele üliõpilaslaulupeole.

Vabaõhukontserdi pääsmete hinnad täiskasvanutele rbl. 5, kooliõpilastele rbl. 3.

KEVAD MURRAB SISSE ehk TEODOR TEEB KURSUSETÖÖD

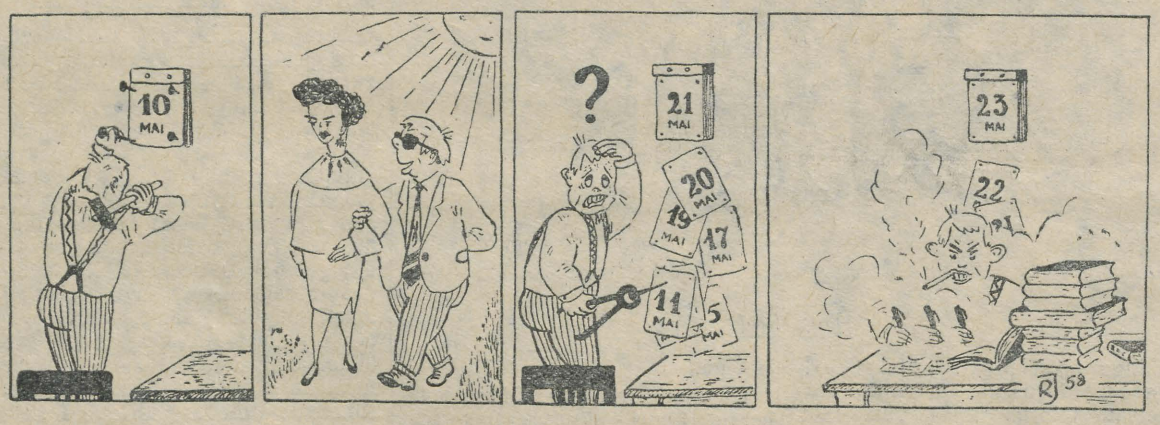

TEADAANNE

Tartu üliõpilaste looduskaitsering korraldab laupäeval, 24. mail k. a. õppe-ekskursiooni Aruküla koobastesse.

Koguneda kella 16 Puiestee tänava autobussi lõpp-peatusse.

Ringi juhatus

Stseen Dronetti ja Venneriga.

«JUPITER NAERAB»

29. aprillil TRÜ draamaringi etendusele minnes oli sisimas väike skepsis: kas noored lavaentusiastid pole seekord võtnud endale liiga raske pala? «Jupiter naerab» on tugev psühholoogiline draama, mis nõuab väga palju nii lavastajalt kui ka näitlejailt.

Võrreldes lavastust «Jupiter naerab» jaanuaris etendunud «Kolme ööbiku tn. 17» näeme selgesti, kuidas tõelise kunstiväärtusega teos oma rikkuse ja sügavusega on näitlejale loomingus abiks. Ja siinjuures tahaks draamaringi juhatusele panna südamele, et tulevikus repertuaari valikul oleks rohkem kriitilist meelt ja maitset. «Mees olgu minevikuga», «Kolme ööbiku tn. 17» — mida annavad need akadeemilisele noorusele?

Osatäitjate juurde minnes tahaks kõigepealt rõhutada, et igal neist oli varasemaga võrreldes vaatajaile midagi uut pakkuda.

Kõige rohkem oli seda Jaan Saulil, kes peaosalise Paul Venneri ulatuslikus ja väga raskes osas tõi oma ande esile täiesti uuest küljest. Venneri juures on suur oht langeda monotoonsusse, mängida tigedat inimest «üldse». Seda suutis osatäitja edukalt vältida. Sauli voorus teistega võrreldes on rikkalikus alltekstis, kandvates ja kõnelevates pausides: mäng tassiga 2. pildis (võiks veelgi julgem olla), pilk VI pildis, näidendi lõppstseen. Saulil on tugev hääl, mis täidab hästi saali. Kohati laskis ta aga kõla põhjendamatult rinnaregistrisse ja kuigi tugev bass hakkas kõmisema, kadus veidi kõne eraldatavus. Vajaka jääb veel 3. pildis, kus lause «hajutab ärevuse ja aitab unustada pettumust» jääb põhjendamata, me ei näe, et klaver on Venneri rahustaja. Pisut suuremat üllatust ja kimbatust tahaks näha evangeeliumi kinkimise stseenis. Kohati saavutas aga Sauli mäng professionaalse taseme, eriti 6. pildi monoloogis. Venner oli vaieldamatult lavastuse kõige õnnestunum ja terviklikum kuju.

Samuti uuest küljest näitas end Reet Reiljan vanemõe Fanny Dimmig'i küllaltki raskes osas. Õigesti oli tabatud õe olek, suhtumine Vennerisse (võiks ehk värvikamaltki), väiklane püüe omastada viimase laboratooriumi. Kuju oli lahendatud hästi ja nõutavalt. Hästi oli antud 5. pildi lõpp, õe variserlik lahkus ja alatus oli selgelt välja toodud. 1. pildi lõpus Gladisega võiks vahe olla kontrastsem algul võidu ootel mõnuleva ja lõpul jõuetus vihas vaevleva intrigaani tunnetes. Täiesti ebausutav on lukuaugust piilumine. 6. pildis, väga raskes stseenis Bruggi ja Gladisega jäi puudu sisemisest jõust.

Ellen Noot kõitis oma äärmiselt südamliku Maryga. Kui suur oli see habras olend oma tugevuses ja headuses! Hacravalt oli antud Mary traagika kahe lepitamatu — Venneri ja jumala armastamises. Eriti head olid 4. ja 5. pildis stseenid Jenny ja Venneriga. Siin oli nii palju soojust, armastust ja valu. Väheseks jäi seekord avalduse hävitamise motiiv. 2. pildis tahaks natukene rohkem alltekstі, on see ju eelmänguks 3. pildi lõpule. Seoses Maryga tuleb teha vastuväiteid kavalehe märkusele. Mitte religioon pole Croninil primaarne Mary kuju juures, vaid humanism. Millised sügavad ja ilusad mõtted tulevad Marylt!

Rein Ihlberg Bruggina tabas hästi selle edasitrüginud, endaga rahuloleva keskpärase arsti olemuse. 1. pildis võiks olla rohkem muhedust. Väga hea oli 6. pilt. Imestletav on Ihlbergi selge diktsioon, mida ei saa öelda teiste kohta. Teksti läks lubamatult palju kaduma.

Virve Meerits on kahtlemata andekas näitleja, kes on võimeline andma tugevaid kujusid. Seda tõendavad käesoleva lavastuse 5. pildi lõpp ja 6. pilt, kuid Gladise kuju tervikuna jäi sordiini alla. Rohkem jõudu ja nüansse tahaks 1. ja 4. pildi lõpustseenides. 1. pole veel seda Gladist, kes toibub kohe ja armastusväärse rahulikkusega «seljatab» õe. 4. pildis jääb puudu armastuse pärast võitlevast naisest. Omajagu süüd on siin ka lavalisel lahendusel. Meeritsa juures häirib vaikne kõne.

Rahuldamatuse tunne tekib Elmar Talviste Dronetti puhul. Talviste loob huvitava kuju, kuid praegu on jäädud poolele teele seisma. Tahaks näha rohkem seda raugalikku rahu, nagu muuseas tulevat küünilist filosoofiat. On ju Dronett arstina ning inimesena väga tark. Kõne võiks olla mõtlikum, aeglasem, nagu enesega rääkimine.

Märt Liigantile oli Torohood ka uudseks kujuks. Kuigi mõnes stseenis oli Liigant võrdlemisi hea (4. pilt Maryga), siis üldiselt tundub, et seekord käib osa üle jõu. Puudu jääb 26-aastasest arstist ja edukast sportlasest. Praegu on Torohood rohkem poisikeselik kehkenpüks.

Helve Võsamäe tabas õigesti Jenny lihtsameelsuse. Ilus oli 4. pilt Maryga, tugev oli hüvastijätt Venneriga. Kohati tahaks siiski veel suuremat siirust (1. pilt.).

Elmar Uugi Chiners oli tehtud korralikult, kuid mitte lõplikult. Segas, eriti 1. pildis, mingi pingutatud naeratus ja ebamäärased žestid käega. Rohkem lavalist julgust!

Heli Einer Marta Fosterina oli usutav. Hea oli kontrast 2. ja 5. pildi vahel. Viimases võiks olla rohkem sügavat kurbust, valu ja jõuetut viha.

Mõningad pretensioonid on ka lavastuslikule küljele. Tundub, et on liialdatud stseenide lahendamistega tegelasi istuma pannes. Väga tihti jääb see istumine põhjendamatuks, tundub isegi valena. 1. pildis Mary stseenis Dronettiga on näha, et Mary istus istumise pärast. Sama pildi stseen Gladise ja Venneri vahel: millegagi ei õigusta end Venneri istumine Gladise tulles, ühtlasi röövib see palju Meeritsalt, sest Gladise kirglik ja meeletu armastus Venneri vastu jääb sellise lahenduse juures puudulikuks, on näha, et tegelastel on ebamugav. Täiesti valena tundub 4. pildi lõpp. Mary ja Gladise stseeni andmine istudes kahandab tunduvalt pinget laval. «Istutamisega» liialdamisi on tunda ka mujal. Üldse on see (istumine) noorele näitlejale hea, sest vabastab ta «neetud kätest ja jalgadest», teeb aga sageli karuteene stseeni kõlavusele.

Inglaste kodukultuur asetab teatavasti iga asja sinna, kus ta on kõige vajalikum ja mugavam. Seda aga praegusest lavapildist ei näe. Diivan tundub rippuvana, objektina omaette, kamina asukoht on täiesti vale, klaveri koht on ebaloogiline. Autori remargi järgi veedavad elanikud selles toas palju aega, see aga ei peegeldu laval. Ja väga tuttavana tundub lavakujundus üldse (laud keskel, diivan ühes, kaks tugitooli teises ääres). Seda on nähtud mitmetes varasemates lavastustes, see tingib ka misanstseenide kordumist lavastusest lavastusse. Palju lavaruumi jäi peaaegu hoopis kasutamata, eriti trepp.

Ülaltoodud puudused pole eriti tooniandvad, kuid siiski märgatavad. Teose ning lavastuse väärtuse pärast on neile tähelepanu juhitud. See ei tähenda, et etendus oleks nõrk olnud. Ei. See oli parim seninähtuist, ära on tehtud suur tänuväärt töö, kuid minna võib kaugemale. Praegune lavastus on väärt ka seda, et teda võib julgelt mujalgi tutvustada. Juhtkonna poole tahaks ainult pöörduda Nemirovitš-Dantšenko sõnadega: «... kui te nõuate näitlejalt mitte ainult lihtsat ausameelsust, vaid ka põlemist, siis võtke vaevaks korraldada talle vastav keskkond.» («Minevikust» lk. 272).

R. KRAAVE
S. LAMP

Toimetaja A. RAUD

MB 03643 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 1823

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Raamatupalat

JÄTKAME MÕTTEVAHETUST

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 18 (371) Reedel, 30. mail 1958. a. XI aastakäik

Mõningaid märkusi õppejõudude filosoofiliste seminaride kohta

Kaunis laialdaselt on Tartu Riiklikus Ülikoolis levinud selline arvamine, et üliõpilaste marksistliku maailmavaate kasvatamisega peavad tegelema ainult ühiskonnateaduste kateedrid. See arvamus pole aga õige. Kahtlematult on ühiskonnateaduste osa üliõpilaste marksistliku maailmavaate kujunemises väga suur, eriti kui silmas pidada, et selles seisneb nende peamine tegevus. Kuid ei tule unustada, et maailmavaade kujuneb eelkõige otseses elupraktikas, s. o. teaduse õppimises, valitud eriala materjalide kaudu. See argument, et ülikooli õppejõud on suutelised teostama edukat kasvatustööd ainult siis, kui ta tunneb hästi marksismi-leninismi, ei vaja tõestamist. Marksismi-leninismi tundmaõppimine eeldab p i d e v a t süvenenud tööd selleks, et tungida selle õpetuse olemuse sügavusse, et osata rakendada marksistlikku metodoloogiat igas teaduses. Hästi ütles selle kohta Engels, märkides, et on vaja alati silmas pidada, et sellest alates, kui sotsialism muutus teaduseks, nõuab ta, et temaga käitutaks kui teadusega s. o. et teda õpitaks tundma.

Meie ülikooli õppejõudude marksistliku õpetuse omandamise peamiseks vormiks on teaduskondlikud, kateedritevahelised ja kateedrites organiseeritud filosoofilised seminarid. Nende eesmärk seisneb selles, et süvendada teadmisi marksistlik-leninliku filosoofia alal, õppida filosoofiliselt lahti mõtestama ühe või teise konkreetse teaduse probleeme. Kas täidavad seda ülesannet meie filosoofilised seminarid? Mulle näib, et nad täidavad seda väga vähesel määral. Seda võib näha seminaride temaatikast (vastavad näited olid esitatud sm. Martini artiklis meie ajalehe eelmises numbris), nende teemade arutamise iseloomust, sest paljudes seminarides võtab peale referendi sõna ainult kaks, kolm «alalist» kõnelejat, enamik aga jääb passiivseks pealtkuulajaks. Enamiku seminaride kulgemine näitab, et suurem osa osavõtjaid ei ole nendeks eelnevalt ette valmistunud.

Ilma et hakata üksikasjaliselt analüüsima filosoofiliste seminaride tööd, võib minu arvates nende suhtes teha järgmisi järeldusi.

1. Kahtlemata on kasulik perioodiliselt kateedrite koosolekutel arutada ühe või teise teaduse üldteoreetilisi probleeme; sellepärast on otstarbekohane säilitada teoreetilised seminarid.

2. Arvestades kujunenud olukorda oleks ebaõige nimetada neid seminare filosoofilisteks, sest enamasti ei esine neil küsimuste filosoofilist püstitamist ja käsitlemist. Teaduse filosoofilisi probleeme arutatakse väga harva. Järelikult ei vasta seminaride nimetus nende sisule.

3. Mingil juhul ei tuleks neid seminare pidada marksistlik-leninliku õppuse vormiks ja arvata, et kui kommunistid võtavad osa sellistest seminaridest, et nad on siis täitnud partei põhikirja nõude enesetäiendamise osas marksismi-leninismi omandamisel. See osavõtt ei ole enamasti seotud vastava marksistliku kirjanduse tõsise tundmaõppimisega (kui mitte arvestada ettekandega esinejaid), sest sõnavõtud on pealiskaudsed, räägitakse «üldse». Pole õige ka arvata, et meie õppejõud võtavad «täielikult» osa marksistlik-leninlikust õppusest.

4. Olen arvamusel, et oleks kasulik organiseerida filosoofilisi seminare üleülikoolilises ulatuses selliselt, et seal arutataks tõepoolest loodusteaduse- ja ühiskonnateaduse-alaseid filosoofilisi probleeme, et seminaridesse kutsutaks rea lähisteaduste spetsialistid, laialdaselt teatades sellest kõigile õppejõududele ja üliõpilastele. Sellised filosoofilised probleemid on füüsikas, keemias, bioloogias, ühiskonnateadustes ning nad peaksid ü l i k o o l i s kõiki huvitama. Sellistest aruteludest, kui neid hästi ette valmistataks, võtaks kahtlemata osa suur auditoorium inimesi.

5. Ülikooli parteibürool tuleks läbi mõelda, missugusel kujul ja missuguste meetoditega organiseerida marksistlik-leninlikku õppust. Endasmõistetavalt tuleb läheneda sellele küsimusele konkreetselt.

R. BLUM,
filosoofiateaduste kandidaat

Rohkem peremehetunnet!

J. LOTT,
ELKNÜ TRÜ komitee sekretär

Komsomoliorganisatsioonil lasub vastutusrikas ülesanne õppe- ja kasvatustöö küsimuste lahendamisel. Ka ülikooli komsomoli-algorganisatsioonil on väga vastutusrikkad ülesanded oma eriala hästi tundvate poliitiliselt arenenud spetsialistide ettevalmistamisel.

Meil on küllalt näiteid sellest, kuidas komsomoligrupid viivad läbi häid üritusi, selliseid, mis on mõeldud just mitmekülgsete, algatusvõimeliste spetsialistide kasvatamiseks. Teenib ju seda eesmärki töö propagandistina linna asutustes, pioneerijuhtidena koolides jt. samalaadsed üritused.

Ülikooli komsomolialgorganisatsiooni poolt on läbi viidud väga palju häid üritusi, nagu suusamatku, vestlusi jne., mis kindlasti omavad suurt tähtsust üliõpilaste initsiatiivi ja aktiivsuse kasvatamisel.

Seekord aga peatuksime lühidalt probleemil, kas meie komsomoligruppide poolt on tehtud kõik üliõpilaste kaasatõmbamiseks meid ümbritsevasse ellu.

Peame kohe algul ütlema, et kõik ei ole nii, nagu peaks olema. Meil esineb kahjuks siiski komsomoligruppe, kes vaatavad elu nagu nurga tagant. Meil ei ole sageli mõnedes gruppides lahendatavate ülesannete elluviimisel tunda võitlevust, entusiasmi, kollektiivsust.

Praegu viib ülikooli komsomoli-algorganisatsioon ellu meie ülikoolile tähtsate objektide ehitamist, nagu ülikooli staadioni lõplikku väljaehitamist ja ülikooli uue ühiselamu ehitamist üliõpilaste jõul. Maikuu algul viidi läbi ÜLKNÜ 40. aastapäevale pühendatud jooksukross.

Kuivõrd need on otseselt komsomoliüritused, võiks arvata, et kõikjal algorganisatsioonides lüüakse neile kaasa entusiasmiga. Kuid seda me öelda ei saa. Rida komsomoligruppe, nagu Arstiteaduskonna I, II, III kursuse, vene filoloogia, matemaatikaosakonna, geograafiaosakonna jt. komsomoligrupid ei ole kuni viimase ajani organiseerinud ühiseid staadioniehitamise päevakuid. Seega ajal, kui osa komsomolialgorganisatsioone on püüdlikult organiseerinud oma tööd staadioni ehitamisel, seisab teine osa sellest kõrval. Kui bioloogiaosakonna ja Majandusteaduskonna komsomoli-algorganisatsioonid on peaaegu täitnud neile pandud ülesanded, siis Ajaloo-Keeleteaduskonna, matemaatikaosakonna, Arstiteaduskonna algorganisatsioonid ja grupid laiutavad ainult käsi, ilma et lööksid kaasa seal, kus seda iga päev oodatakse.

Või võtame teise näite. Matemaatikaosakonna, geograafiaosakonna ja Õigusteaduskonna komsomoligrupid ei teinud midagi selleks, et organiseerida laialdast osavõttu ÜLKNÜ 40. aastapäevale pühendatud jooksukrossist.

Tegelikult annab niisuguste massiürituste läbiviimine selge pildi vastava grupi võitlusvõimest, nende aktivistide organiseerimisvõimest. Üks asi on kursusel läbi viia vestlust, ühist kinokülastust, teine asi aga teha laialdast selgitus- ja organiseerimistööd oma kursusel. Ega asjata pole seatud partei poolt esikohale tööarmastuse süvendamise ja tööst aktiivse osavõtmise ülesanne.

Seega näeme, et mitmed komsomolialgorganisatsioonid ei ole kuni tänaseni tulnud toime praktiliste ülesannete elluviimisega.

Aga kas see ei ole lähtunud mitmete meie kommunistlike noorte ükskõiksusest, peremehetunde puudumisest, soovist elada väikekodanlikult? Tundub, et põhjus ongi just selles. Käesoleva õppeaasta algul anti reale üliõpilastele pioneerijuhtide ülesanded Tartu koolides. Kuid mitmed nendest, nagu Salm matemaatikaosakonnast, Järva bioloogiaosakonnast ja rida teisi ei asunud oma ülesandeid täitma. On ette tulnud ka selliseid fakte, kus kommunistlik noor ei asunud pärast valimist juhtivale komsomolitööle täitma talle usaldatud ülesannet, nagu seda juhtus Kõrgmaga Arstiteaduskonnast. Alles pärast küsimuse arutamist hakkas ta oma ülesandeid täitma.

Täielikust peremehetunde puudumisest ja grupi kommunistlike noorte ükskõiksusest räägib ka see, et kehakultuuriosakonna I kursusel ei töötanud grupp terve semestri vältel, ükski kommunistlik noor aga ei tundnud sellest südamepiina, ehkki õppedistsipliin oli kursusel võrdlemisi halb.

Tahtmatult kerkib küsimus, mispärast valiti Õigusteaduskonna II, III ja IV kursusel õppeaasta vältel ümber grupiorganisaatorid. Kas siiski mitte sellepärast, et me oma töösse suhtusime ükskõikselt, et me ei mõelnud sellele, kas need inimesed suudavad juhtida organisatsiooni või mitte.

Sellist ükskõiksust ja hoolimatust esineb ka teiste ülesannete täitmisel. Väga sageli suhtuvad komsomoligrupid passiivselt õppedistsipliini rikkumisse. On halb, et kuni tänaseni ei ole me veel täielikult suutnud likvideerida üksikute gruppide, üksikute kommunistlike noorte ükskõiksust komsomolidistsipliini täitmisse.

Meie komsomoliorganisatsiooni tähtsamaks ülesandeks on tugevdada komsomolikollektiivi kasvatamist, süvendada igas kommunistlikus noores austust komsomoliülesannete vastu, tõsta iga kommunistliku noore vastutust ja peremehetunnet.

Kui me selles osas suudame olukorda parandada, siis oleme teinud igatahes väga palju heade spetsialistide ettevalmistamiseks.

P r a e g u o n m e i e k o m s o m o l i a l g o r g a n i s a t s i o o n i t ä h t s a i m a k s ü l e s a n d e k s k i n d l u s t a d a k õ i g i ü l i õ p i l a s t e o s a v õ t t s t a a d i o n i e h i t u s t ö ö d e s t 12 t u n n i u l a t u s e s. Grupid, kes ei täitnud oma ülesannet maikuus, peavad seda tegema juunikuus. Töö tuleb aga sel juhul planeerida nii, et see aitaks kaasa õppimise ja puhkuse paremaks organiseerimiseks.

Käesoleval kuul hakkame ehitama üliõpilaste jõul ühiselamut. Ka sellest ehitusest osavõtjate kohta tuleb igal grupil pidada kindlat arvestust. Gruppides on vajalik juba nüüd kindlaks teha, mida kavatsetakse suvel, missuguse ülesande üks või teine grupp endale võtab. Grupiorganisaatoritel tuleb kõik soovid registreerida, tuleb selgitada, kes soovib sõita Balti soojuselektrijaama ehitustöödele, kes uudismaadele viljakoristustöödele.

Viime meil lahendamisel olevad ja eesseisvad ülesanded läbi nii, et need aitaksid kaasa komsomoli osatähtsuse tõusmisele.

Kuivõrd komsomolialgorganisatsioonil on suur vastutus õppe- ja kasvatustöö küsimuste lahendamisel, siis on muidugi ka loomulik, et komsomolialgorganisatsioonidel on öelda kindel sõna stipendiumide määramisel, samuti ühiselamuisse paigutamisel. See aitab kindlasti tõsta komsomoli peremehetunnet.

Ka talvisel eksimisessioonil võtsid komsomolialgorganisatsioonid osa stipendiumi määramisest, kuid käesoleval kevadel tuleks veelgi suurendada komsomoli osatähtsust stipendiumide määramisel. Selleks koostatakse kõigepealt kõikides komsomoligruppides pingeread, kus arvestatakse õppeedukust, osavõttu ühiskondlikust tööst jne.

Teaduskondade komisjonidest võtavad täie sõnaõigusega osa komsomoli osakonna ja teaduskonna sekretärid ning kursuse grupiorganisaatorid.

Seesugune peremehetunne, hool ja entusiasm peab ilmnema igas meie poolt läbiviidavas ürituses.

Need on probleemid, mille üle tuleks mõelda igal kommunistlikul noorel, komsomoligrupil, osakonna ja teaduskonna komsomoliaktivistil, kui ta ei taha jalgu jääda edasiruttavale elule. On vaja, et meist igaüks leiaks kindla koha kommunistliku partei poolt kavandatud ülesannete elluviimisel.

TRÜ REKTORILE

Leningradi Riikliku Ülikooli Filoloogiateaduskonna dekanaat ja parteibüroo avaldavad tänu võõrkeelte kateedri õppejõule sm. Mutile Leningradi Riikliku Ülikooli 3 võõrkeelte kateedri teaduslikul konverentsil inglise keeles loetud huvitava ja sisuka loengu eest.

Dekaan: prof. I. P. JERJOMIN
Parteibüroo sekretär:
V. A. ALEKSEJEV

Meie kontrollpost staadioni ehitamisel

Üliõpilaste poolt võetud kohustusest töötada staadionil 12 tundi iga üliõpilase kohta on tänaseni täidetud 4%, Arstiteaduskonnal ja geograafiaosakonnal ainult 1%! Nendega võrreldes on tublilt töötanud bioloogiaosakond (25%), füüsikaosakond (10%) ja Majandusteaduskond (7%), kuigi ka nende tööga ei saa rahule jääda. Paljud üliõpilased pole sel kevadel veel kordagi staadionile tööle ilmunud, põhjendades seda ajapuudusega. Kuid ometi on teised oma kohustuse juba täitnud. Kas üliõpilastel Aasal ja Saarsool pole arvestusi ja eksameid! Ometi leidsid nad aega oma kohustuse täitmiseks.

Eriti paneb imestama kehakultuuriosakonna suhtumine staadioni ehitamise töödesse, kuigi just kehakultuurlastele peaks see olema kõige südamelähedasemaks ürituseks. Fakt aga, 930 tunnist tehtud ainult 39, tunnistab, et see pole nii. Ülikooli spordipeo massvõimlemisest osavõtt pole siiski vabandatavaks põhjuseks. Ka meie kergekergejõustiklased ei ole osa võtnud staadioni ehitustöödest.

Staadionil on veel palju teha ja selleks läheb tarvis kõiki üliõpilasi. Üliõpilased, täidame oma kohustuse staadioni vastu juba tänase ja homse päeva jooksul, et pühapäeval ja esmaspäeval toimuvateks spordipidustusteks oleks meie staadion kenam ja parem!

ELKNÜ TRÜ komitee

Kuidas oleme töötanud

Geograafidel on käes viimased päevad Tartus. See tähendab, et eksamid hakkavad lõppema ja taas ootavad suvine praktika.

Mida siis öelda IV kursuse komsomoligrupi tööst? Kõigepealt võrreldes meie tööd eelmiste aastatega, eriti möödunud aastaga, mil sellega sai üsna rahule jääda, on käesoleva aasta tegevus tunduvalt tagasihoidlikum. Peab tunnistama, et sageli tuli puudu vajalikust aktiivsusest ja energiast. Üht-teist siiski on kogunenud, mida võib meenutada. Kohe sügisel pärast uudismaalaste kohalejõudmist korraldasime sel aastal viljakoristustöödel käinutega muljete vahetamise õhtu. Üks õnnestunumaid üritusi oli tutvumine ajaloolise Tartu ja tema revolutsiooniliste mälestusmärkidega koduuurimise korras. Samuti nõudis suurt tööd geograafiaringi 10. aastapäeva pidulik tähistamine koos vilistlaste kokkutuleku ja teadusliku konverentsiga, mille läbiviimine jäi põhiliselt meie ülesandeks nii organisatsioonilises, majanduslikus kui ka isetegevuslikus osas.

Valimiste päeval jätkasime oma traditsiooni: käisime järjekordselt esinemas kolhoosirahvale. 4 kommunistlikku noort töötasid agitaatoritena hästi, suhtudes täie tõsiduse ja kohusetundlikkusega oma ülesannetesse. Hästi õnnestus ka ühine näärihõhtu

Kevadsemester läks pingsa kursusetööde kirjutamise tähe all. Selle kõrval kuulasime siiski kursuse hooldaja sm. Ilometsa vestlust geograafia õpetamisest rahvademokraatlikes ja kodanlikes riikides, sm. Nõmmiku huvitavat vestlust ülikooli ja üliõpilaste elust kodanlikus Eestis, viisime läbi kohvikklubis geograafilise viktoriini ja kuulasime samas vestlust «Mind kutsuti külla» jne. Vaatamata eksamisessioonile ei puudunud meie entusiastid ka möödunud laupäeval-pühapäeval Taevaskojas toimunud turistide kokkutulekult.

Kõige muu kõrval pole unustatud aga ka kõige olulisemat — õppe- ja teaduslikku tööd.

Rääkides headest külgedest ei saa mööda minna ka halbadest. Nii «suri välja» kevadeks meie kursuse naisansambel; osa kavatsetud üritusi, nagu ülikooli kartseri külastamine, jäi ära, samuti pole kevadel täie tõsidusega võetud töid staadionil jne.

Oma töös oleme juhindunud grupi kõigi liikmete aktiivsest osavõtust grupi tööst, et ei esineks «surnud hingi». Suures osas on see ka õnnestunud. Esile võib tõsta aktiivseid kommunistlikke noori, nagu H. Kivistikku, E. Kaske jt., kellel jätkub aega kõigeks, samuti E. Kiljakot seinalehe toimetajana jt. Praegu on kõigi sooviks lõpetada edukalt eksamisessioon.

A. TERLAP,
IV kursuse grupiorganisaator

Riigieksamid Arstiteaduskonnas

Fotodel (vasemalt): A. Silošina sooritab kirurgiliste haiguste eksamit; R. Lill NLKP ajaloo eksamil; mõttevahetusi pärast õnnestunud eksamit.
JOH. MIKU fotod.

ÜHELT VÄLJASÕIDULT

On juba vana tõde, et kauneil suvepäevil kasvab otse hämmastavalt voolava vee ja metsade-niitude võluvõim inimloomusele, tegemata vahet vanade ja noorte, puhkavate ja töötavate inimeste vahel. Pole siin erandiks ka kibekiiresti eksameiks valmistuv, sageli kahvatu keldritaimega sarnanev üliõpilane. Nii leidis ka möödunud pühapäeva hommik rohkesti üliõpilaste grupikesi teel sadamasse. Pärast pikemaid või lühemaid eksirännakuid õnnelikult «L. Koidula» pardale maandunud, hingas mõnigi kergendatult ja arvas, et nüüd võiks vahest teelegi asuda.

Kuid võta näpust! Veendusime peagi, et viiest üsna pikana tunduvast aastast piisab vaevalt tulevase pedagoogi täpsusele harjutamiseks.

Paarkümmend inimest pardal, alustasime päevakavast «kogemata» väljajäänud proloogi: linnas leiduvailt randumispaikadelt üliõpilaste laevale võtmist. Nii täienesid meie read peagi ligikaudu kümne inimese võrra

Voolava vee ja tärkava roheluse imetluses vilksatas hetkena mööda tunnike laevasõitu ja olimegi kaunil Luunja rannal.

Lõbus jalgsimatk sisemaale, pisike puhkus ning algaski «ametlik osa» — maastikumäng seitsmes kolme- kuni nelja-inimeselises grupis.

*Maailmas juhtub **nii** mõnigi ime. Ühe osaliseks **neist** saime meiegi: päev varem poleks meist keegi uskunud, et võiksime kõrvetavas päikesepaistes kolm-neli kilomeetrit vabatahtlikult maha sõrkida, kõige võimatumal kombel mitmesuguseid ülesandeid lahendada, algul lahendamatuna tunduvaid salakirju dešifreerida jne. ning kõigest sellest veel suurimat lõbu ning ülimat rahuldust tunda.*

Olime tunnistajaks nii mõnegi talendi sünnil, avastasime peidetud andeid. Kasvava puu pikkuse mõõtmisel leidsime näiteks, et mõõdulinti võib edukalt asendada igaüks meist endist. Selleks on vaja vaid mõned korrad puu varjule pikali heita ja seejärel saadud suurust isikliku varju pikkuse suhtega tõelisse pikkusse võrrelda.

Veel kogesime, et vaevaga teenitust ei tohi mitte kergemeelselt loobuda, nagu seda tegi meie õppejõududest koosnev meeskond, kes suure vaevaga ülesotsitud kolm tikku sinnasamasse maha viskas ja hiljem lõkke süütamisel seisis probleemi ees, kas siis tõesti silmist tuld ei saa.

Mõned tunnid puhkust ja algas võistluste teine voor: kümnest küsimusest koosnev lõbus viktoriin, valetamisvõistlus, laule, anekdoote ja muid lõbusaid lugusid, edasi uudiseid Pariisist ja Indiast — kõik see lõkke ääres.

Rännak tagasi jõe äärde, lõbusõit laeval ja päikese loojangu imelise peegelduse saatel tagasi Tartusse.

Oli tore päev, oli kasulik päev — selline oli enamiku üksmeelne otsus. Ma ütlen «enamiku», sest meie hulgas ei puudunud neidki, kes pidasid paljuks lastena metsa all joosta ja õhtuks kurnatuina päikesepaistel lamamisest igavust kaebasid. Neid oli aga vähe.

Miks ei võiks meil selliseid toredaid päevi olla rohkem? Miks ei võiks nad kujuneda toredaks komsomolitöö traditsiooniks või veelgi enam: üheks õppetöö vormiks. Kas poleks õigem ühendada vajalik kasulikuga: näitlik õppus selle parimas mõttes toreda ning kasuliku puhkusega? Kas see ei võiks olla verevaesuse ning kuiva trafaretsuse peletamise alguseks ka tulevases pioneeri- ja komsomolitöös?

Nüüd jääb vaid üle veel tänada selle toreda päeva korraldajaid, Ajaloo-Keeleteaduskonna dekanaati ja loota, et selline üritus ei jää viimaseks.

M. BERGVALD

Seitsmes festival

Kõigil on veel meeles mullu suvel toimunud VI ülemaailmse noorsoofestivali päevad, nii neil, kellele langes osaks õnn festivalist osa võtta, kui ka neil, kes pidid festivalile kaasa elama kas raadio või ajakirjanduse kaudu. Festivali lõppedes mõistatati: kus küll ja millal toimub järgmine, seekord juba seitsmes festival. Nüüd on see selgunud.

Möödunud aasta detsembris kogunesid Viini VI festivali ettevalmistuskomitee liikmed, suurimate rahvuslike ja rahvusvaheliste noorsoo-organisatsioonide esindajad. Märgiti festivalide tohutu suurt tähtsust rahu ja üksteise mõistmise huvides, tehti kogu maailma laia rahvusvahelist arvamust kajastav ettepanek läbi viia VII ülemaailmne festival 1959. aastal.

Ja märtsikuus tuli Stokholmis kokku VII festivali ettevalmistuskomitee. Esindatud oli siin 54 maad, siia saabusid nii India parlamendisaadikud, Prantsuse üliõpilased, Mehhiko kommunistid kui ka Aafrika rahvaste esindajad.

Ettevalmistuskomitee istungjärk tervitas Austria valitsuse nõusolekut festivali läbiviimiseks Austria pealinnas Viinis. Pooldades festivali läbiviimist Viinis saatis ettevalmistuskomitee sinna oma komisjoni, kes kahe nädala vältel arutas kohalike organisatsioonidega festivali ettevalmistamise ja läbiviimisega seotud küsimusi. Komisjon valis festivali kohaks Viini ja kinnitas oma avalduses, et festivalist osavõtt toimub täielikul võrdõiguslikkuse alusel kõigile soovijaile sõltumata poliitilistest ja religioossetest arvamustest, rassist või rahvusest. Festivali ainsaks eesmärgiks on tutvumine, noorsoo loova töö saavutuste vahetamine, rahu, sõprus.

Ettevalmistuskomitee töötas välja VII festivali programmi projekti, mis näeb ette kohtumisi elukutse ja huvide järgi, kunstilisi konkursse ja näitusi. Huvitavad ja mitmekülgsed tõotavad olla üliõpilasprogramm, sportlikud võist-

VIIN 1959

lused. Tähelepanuväärne osa on antud teaduse ja tehnika uusimaid saavutusi käsitlevatele küsimustele, aatomienergia rahuliku kasutamise probleemidele, kosmose vallutamise probleemidele. Kavas on manifestatsioonid rahu ja rahuliku kooseksisteerimise eest, relvastuse vähendamise eest, aatomisõja hädaohu vastu. Programmis on solidaarsusõhtu kolonialismi vastu võitleva noorsooga. Festivali programmi projekt saadeti laiali edasiseks arutamiseks.

Otsustati välja anda ajalehte «Festival» reas keeltes. Ettevalmistuskomitee otsustas säilitada Moskva festivali märgi festivali traditsioonilise embleemina.

Festivali ettevalmistuse ja läbiviimise finantseerimise kindlustavad noored ise, nende sõbrad ja organisatsioonid. Asutati ülemaailmne festivalifond abi osutamiseks noortele,

Ettevalmistuskomitee asutas oma istungjärgul Stokholmis alalise komisjoni, kellele on tehtud ülesandeks festivali ettevalmistusega seotud kõigi küsimuste lahendamine.

Nii on otsustatud: VII ülemaailmne noorsoo- ja üliõpilaste festival rahu ja sõpruse eest toimub Austria pealinnas Viinis 26. juulist kuni 4. augustini 1959. aastal.

«Комсомольская правда» järgi

V. REBANE

Käisime matkamas

Kavatsus turismimatka korraldada tekitas farmaatsiaosakonna IV kursusel kihinat-kahinat. See oli ühel laupäeval, kui ülikooli auto viis meid koos teiste TRÜ matkahuvilistega Otepääle. Siit õieti algaski meie tõeline matk turismijuhi Reinsalu juhtimisel. Astusime reipalt, seljakotid turjal, läbi Otepää linna ja suundusime Väike-Munamäe poole. Peagi tegime esimese peatuse, et põhjalikult imetleda Otepää kuppelmägesid ja eriti nendel kasvavate sinilillede rohkust. Järgmine peatus oli aga otse Väike-Munamäe tipul suusahüppetornis, kust avanes vaade kogu ümbrusele. Vähese silmitsemise järel teadsime kõik, kus asuvad Hobusemägi, Pühajärv, Kuutsemägi, Jaanimägi toreda üksiku männiga jpm. Vaatlesime veel Emajõe algust, laskusime mäelt ja suundusime talviste suusa-suurvõistluste jälgi kandvat rada mööda Pühajärvele. Kolgarannalt avanes meeldejääv pilt kustuvates ehavärvides hõõguvale järvele ja saartele.

Järgmises puhkepeatuses õppisime praktiliselt telkide püstitamist ja korraldasime võistlused kiiremate telgipüstitajate selgitamiseks. Juba sügavas pimeduses jõudsime Käärikule, kus ööbisime.

Järgmisel hommikul äratas meid päike ja sätendav järv otsekui kutsus lähemale. Rapordid antud, asusime uuesti teele. Õppisime päikese asukoha järgi kellaaja määramist ja muid matkatarkusi. Kellegi hüüdel «Kägu!» peatusime ja kuulasime — enamik meist tänavu esmakordselt — käo kukkumist. Üle kinkude ja läbi nõgude jõudsime lõpuks kolme rajooni (Valga—Elva—Otepää) piiril asuvale Kuutsemäele. Silmapiiril oli näha Valga, Karula kõrgustik ja Haanja kõrgustikku kuuluvad Suur-Munamägi ja Võllamägi. Jälgisime sirendavaid kaugusi, kuid ei unustanud ka farmakognoosia-alaste teadmiste süvendamist ladinakeelsete taimenimetuste osas.

Jäime veidi ajahätta ja Puka asemel läksime Aakre peatusse, et tossutada rongis Tartu poole. Ahnelt vaatlesime veel möödavilksatavat maastikku ning südames näris kahetsuse uss, et see tore matk nii kiiresti lõpeb. Samas aga otsustasime, et pärast eksameid läheme juba suurema grupiga jalgsimatkale Saaremaale. Kes kordki on tajunud matkateede võlu, see pöördub ikka tagasi loodusesse.

Ja olimegi tagasi Tartus, väsinud, päevitunud, kuid äärmiselt rahulolevad.

M. OTTER,
farmaatsiaosakonna IV kursuse üliõpilane

Vitamiin C vaegusest

TRÜ üliõpilaste toitlus on üldiselt viimastel aastatel tunduvalt paranenud: sööklad, kus üliõpilased söömas käivad (üliõpilassöökla, «Võit» jt.) töötavad paremini, toitude kvaliteedile pannakse rohkem rõhku, teenindamine on paranenud; on avatud terve rida puhveteid, toiduainete valik neis on suurenenud.

See progress üliõpilaste toitluses on eeskätt siiski olnud kvantitatiivne, kvalitatiivne vahest ainult toiduainete kulinaarse töötlemise osas. Üliõpilase toidusedeli koostamisel pole vist suurt mõeldud toitlusfüsioloogia- ja toitlushügieeni-alastele teaduslikele alustele, mispärast ratsionaalsest üliõpilase toidust, mis annaks temale k õ i k i vajalikke toitaineid (valgud, rasvad, süsivesikud, vitamiinid, mineraalained) v a j a l i k u l h u l g a l, ei saa veel juttu olla. Ratsionaalse toitluse puudumine annab end valusasti tunda eriti talvel ja kevadel.

Ometi on ratsionaalne toit tähtsamaid tegureid, mis tagab inimese hea tervisliku seisundi ja maksimaalse töövõime.

Seni on puudunud teaduslikud uurimused TRÜ üliõpilaste toitluse kohta ja alles viimase aasta jooksul on teostatud TRÜ biokeemia- ja hügieenikateedris paar vähemulatuslikku uurimust.

Need uurimused on näidanud, et nii üliõpilaste koduses kui ka söökla toidusedelis esineb tunduvaid puudusi. Neist puudustest on tõsisemaks C-vitamiini vaegus üliõpilaste toidus ja seda eriti talve- ja kevadkuudel, kus üliõpilase toit ei sisalda vajalikul määral C-vitamiini.

Hügieenikateedris uuriti 1957. a. sügisel 150 üliõpilast vitamiin C vaeguse suhtes. Need uurimused näitasid, et üliõpilased sügiskuudel vitamiin C vaeguse all ei kannata. See on ka arusaadav ja mõistetav — suvel ja sügisel tarvitasid üliõpilased võrdlemisi rohkesti igasuguseid köögi-, puu- ja aedviljasid.

Talvekuudel aga, kus vitamiin C rikaste toiduainete osatähtsus üliõpilase toidusedelis langes ja kus vitamiin C sisaldus toiduainetes kord-korralt ka langes, hakkasid üliõpilastel esinema vitamiin C vaeguse nähud. Seesuguste üliõpilaste arv kord-korralt suurenes.

Viimase uurimisteseeria lõpetas hügieenikateeder 20. mail s. a. Need uurimused andsid lühidalt järgmisi tulemusi: 127 TRÜ üliõpilasest (peamiselt Arsteteaduskonnast) kannatasid tervelt 60,6% vitamiin C vaeguse all. Neil esines peamiselt hüpovitaminoos C ja kergemakujulised avitaminoos C nähud. 27,6 protsendil uuritavaist esinesid hambaigemete haiguslikud muutused ja kergelt väljakutsutav igemete veritsemine. Paljud üliõpilased kaebasid väsimustunde ja töövõime languse üle.

Hulk uuritavaist üliõpilastest (33,8%) olid ise teadlikud sellest, et nende igapäevane toit ei sisalda vajalikku hulka vitamiini C ja tarvitasid (kuigi ebaregulaarselt) vitamiin C preparaate. Nende olukord oli ka parem.

Analüüsides andmeid toiduks tarvitatavate toiduainete kohta selgus, et 78% uuritavaist üliõpilastest saavad oma igapäevase toiduga väga vähe vitamiin C-d sisaldavaid toiduaineid. Paljud üliõpilased söövad üks kord päevas korralikku sooja toitu, ajades enamasti läbi puhvetist ostetud saiakeste ja tee või limonaadiga. Ainult 22% uuritavaist sõid rohkemal hulgal kartuleid ja kapsaid, kuid neidki üldiselt rahuldavates hulkades vitamiin C-d sisaldavaid toiduaineid tarvitati tihti seesugusel kujul, kus vitamiin C oli hävinud, nagu praekartul, ülessoojendatud kapsad jne.

Tekivad küsimused: mida teha vitamiin C vaeguse koheseks likvideerimiseks üliõpilaste juures, mida teha järgmistel aastatel vitamiin C vaeguse vältimiseks?

üliõpilaste toidus

Et käesoleva kevadsemestri õppetöö on lõpujärgus, siis praegu vaevalt saab organiseeritult mingeid erilisi abinõusid ellu rakendada. Praegu on mõeldav, et iga üliõpilane ise astuks samme vitamiin C vaeguse likvideerimiseks. Selleks tuleb igal üliõpilasel muretseda vitamiin C preparaate ja neid tarvitada regulaarselt ning otstarbekohaselt. Rida üliõpilasi, kes tarvitasid vitamiin C preparaate, tegid seda mõtlematult, näiteks süües vitamiin C dražeesid kompvekkide asemel mitukümmend tükki korraga. Sellest muidugi olulist kasu organismil ei ole, sest vitamiin C nimetamisväärselt organismis ei ladestu ja selle ülearused hulgad eritatakse. Kui juba tarvitada vitamiin C preparaate, siis tuleb i g a p ä e v tarvitada 1—2 dražeed vitamiin C-d või vastav hulk 50—100 mg askorbiinhapet. Iga üliõpilane peab hoolitsema selle eest, et ta iga päev sööks praegu müügil olevaid värskeid vitamiin C-d sisaldavaid köögivilju või neist valmistatud toitusid, nagu rabarbri varsi ja ka l e h t i, salatit, sibulapealseid, rediseid, murulauku, hapuoblika lehti jne. Siinkohal olgu mainitud, et rabarbrilehed ja redisepealsed sisaldavad märksa enam askorbiinhapet kui rabarbri varred ja redis ise, need kõlbavad väga hästi toorsalatiks, suppidesse. Ka kartuleid tuleb süüa rohkem.

Organiseeritud abinõusid vitamiin C vaeguse vältimiseks tuleb rakendada esimesel praktilisel võimalusel, nii näiteks tuleb üliõpilassöökla toidusedel toitlusteaduse nõuete kohaselt ümber töötada, kusjuures halva traditsiooniga «sööklatoitude» asemel tuleb söögisedelisse lülitada ratsionaalse toitluse nõuetele vastavaid toitusid.

Tuleval õppeaastal tuleb TRÜ administratsioonil rakendada abinõusid vitamiin C vaeguse vältimiseks üliõpilastel.

Peale kõige muu tuleb üliõpilastel omandada rohkem teadmisi toitlusküsimuste kohta, milleks on olemas mitmesugused võimalused.

Kõikide eespool käsitletud abinõude rakendamine saab ainult kasu tuua üliõpilaste õppetöös. sest maksimaalseid vaimseid võimeid tagab hea tervislik seisund, mida omakorda tagab eeskätt ratsionaalne toit.

M. KASK,
TRÜ hügieenikateedri juhataja kt.

Kõik TRÜ spordiklubi 50. aasta juubelipidustustele!

JUUBELIÜRITUSTE KAVA

31. MAIL

kell 10 — teaduslik konverents TRÜ aulas; kell 17 — kergejõustikuvõistlused Gustav Sule nimelisele auhinnale; kell 20 — käsipallivõistlused TRÜ võimlas.

1. JUUNIL

kell 11 — sõudevõistlused Emajõel; kell 16 — spordipidu TRÜ staadionil.

TRÜ NAISKONDADE SUUREPÄRANE VÕIT

«Väljas on üle 30° sooja, aga nemad peavad talviseid karikavõistlusi,» ütles üks pealtvaatajaist 1958. aasta korvpalli karikavõistluste puhul. Küllap olid süüdi NSVL A-grupi ja B-grupi esivõistlused, lisaks olid käesolevad võistlused kaheringilised.

Pooled osavõtvatest 8 naiskonnast olid ülikoolist ja nemad omavahel jagasid ka nelja esimest kohta. Sellist juhtumit pole teada üheltki tugeva korvpallitasemega maalt!

Karikavõitjaks naiste osas tuli üllatuslikult väga ühtlaselt esinenud ülikooli III naiskond, mille koosseisu kuulusid peaaegu eranditult üliõpilased: Reet Proos, meistersportlased Aino Värk ja Ene Kitsing, Imbi Karolin, Uuli Luuk ning H. Kaio, E. Multer, E. Ennuse, S. Ennuse, M. Lill ja E. Põkka.

Teiseks tuli tugevakoosseisuline II naiskond (meistersportlased Otsa, Kraus ja Kullam), kolmandaks jäi ekstšempion I naiskond. Meestest võitis esimese ringi mängud NSVL A-grupi esivõistlustel edukalt esinenud Tallinna «Kalevi» meeskond (treener meistersportlane H. Kruus). Järgnesid TRÜ ja EPA esindusvõistkonnad.

Kui teises ringis TRÜ meeskond kaotas ootamatult Tallinna «Dünamole» lisaajal 77:78, näis tallinlastel karikas käes olevat. Tallinna «Kalevil» oli vaja võita järgnevas mängus vaid rea kaotustega EPA meeskonda, milles jalavigastuse tõttu ei mänginud kaasa meistersportlane M. Laga. Akadeemia korvpallurid eesotsas teenelise meistersportlase I. Kullami ja H. Jaansoniga mängisid aga väga kindlalt ja võitsid, luues seega ülikooli meeskonnale reaalse võimaluse tulla karikavõitjaks.

Ja nii see sündiski — algvilest puhkes kalevlaste ja üliõpilaste vahel heatasemeline mäng. Tartlased mängisid hiilgavalt ja võitsid ülekaalukalt 104:76 (48:33)!

V. LÄÄN

Toimetaja A. Raud

MB 03671 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 2161

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

ОБРАЗЦОВАЯ ТИПОГРАФИЯ

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 19 (372) Reedel, 6. juunil 1958. a. XI aastakäik

Rohkem nõudlikkust eksamitel!

Eksamisessioon on jõuprooviks nii üliõpilastele kui ka üheks kriteeriumiks õppejõudude ja kateedrite poolt tehtud tööle.

Organisatsiooniliselt on kogu õppeprotsess suunatud sellele, et tõsta üliõpilaste isesisva töö osatähtsust. See suund peab avalduma ka eksamite läbiviimisel, kõigepealt nõudlikkuse tõstmise teel. Üliõpilaste teadmiste tase viimastel eksamisessioonidel näitab, et õpetamine ja nõudlikkus on tõusnud peaaegu kõigis õppeainetes. Ometi leidub üksikuid õppejõude, kellel «rahuldav» on harva esinev hinne (sm. Aben). Küsimus ei ole mitte selles, et häid ja väga häid hindeid ei tohiks esineda, vaid selles, et nende hinnete panemine ei kujuneks semestri jooksul õppeprotsessis ja üliõpilaste teadmistes esinevate puuduste varjamiseks. Siit tuleneb kateedritele ja dekanaatidele kohustus organiseerida eksamite ajal metoodilist tööd selliselt, et selgitada õppeprotsessis veel esinevaid puudusi.

Suurendades üliõpilaste iseseisva töö osatähtsust õppeprotsessis, ei käsitleta enam loengutes punkt-punktilt kõiki programmi küsimusi. Mõned üliõpilased saavad sellest aru nii: mida ei ole loetud, seda ei pea ka teadma; millega muidu seletada taolist väidet: «Ma kukkusin eksamil läbi, sest minult küsiti eksamil seda, mida semestri jooksul ei loetud.» Üliõpilased! On viimane aeg veelkordselt kontrollida, et konspektide materjalide kõrval oleks läbi töötatud kõik see, mis semestri jooksul oli antud iseseisvaks läbitöötamiseks. Eksamil nõutakse mitte loengukonspekti järgi, vaid vastava aine programmi põhjal.

Isegi riigieksamil võib vahest küsimusele «millised on Teie erialal tähtsamad monograafiad ja ajakirjad?» kuulda põiklevaid või võhiklikke vastuseid. On vajalik, et kogu õppeprotsess, sealhulgas ka eksamid, oleks üles ehitatud selliselt, et vastava eriala õpikute tundmise kõrval oleks paratamatu ka tähtsamate monograafiate ja erialaste ajakirjade tundmine ja seda juba alates esimesest kursusest.

Sageli võib eksamil kuulda üliõpilaste ladusaid vastuseid nähtuste ja faktide kirjeldamisel. Kui aga esitatakse küsimus nähtuste taga peituvate põhjuste kohta, või lihtsalt küsimus: miks?, siis ei osata anda küllaldast seletust. Samuti ei osata sageli teoreetilisi seisukohti siduda praktilise elu nähtustega. Kõik see viitab materjali pähetuupimisele, mitte aga igakülgsele läbimõtlemisele. On vähe, et aine õppimisel püütakse loetu ainult meelde jätta. Eksami edukaks sooritamiseks ja aine kindlaks omandamiseks tuleb probleemid põhjalikult ja igakülgselt läbi töötada.

Ülikooli komsomoliorganisatsioonidelt ootame suuremat aktiivsust ja operatiivsust nii eksamiteks ettevalmistamisel kui ka eksamite tulemustele reageerimisel. Pärast sessiooni lõppu on hilja rääkida sellest või teisest ebaõnnestumisest oma kursusel — need ebaõnnestumised tuleb ära hoida eelneva tööga. Iga üliõpilane peab tundma kollektiivi ja komsomoliorganisatsiooni abi ning nõudlikkust siis, kui ta seda vajab.

Tehes pingsalt vaimset tööd eksamiteks ettevalmistamisel, ära unusta ka füüsilist tegevust. Rikkalikke võimalusi selles osas pakub TRÜ staadion ja ühiselamu ümbruse korrastamine.

Jõudu ja edu eksamitel!

Esimene riigieksam Arstiteaduskonnas

Juba teist nädalat toimuvad riigieksamid Arstiteaduskonnas. Riigieksam, olles üliõpilastega tehtud töö tulemuste näitajaks, on üks vastutusrikkamaid momente mitte üksnes nende elus, kes on lõpetamas stuudiumi ülikoolis ja juba homme asuvad nõukogude arsti huvitavale ja pingerikkale tööpostile, vaid ka kogu teaduskonnale.

Esimeseks riigieksamiks Arstiteaduskonna eesti osakonnas oli eksam NLKP ajaloos. Selle ettevalmistamine nõudis tõsist tööd igalt lõpetajalt, sest kohustusliku kirjanduse hulk oli küllaltki ulatuslik ja materjali haaravat õpikut ei ole. Eksami tähtsus oli aga sedavõrd olulisem, et selles ilmnes ka eksamineeritavate poliitiline küpsus.

Juba märtsi algusest viidi NLKP ajaloo kateedri poolt läbi konsultatsioone ja ülevaatlikke loenguid tähtsamates küsimustes. Kõige selle tulemusena võib öelda, et 1958. a. Arstiteaduskonna eesti osakond annab tubli lennu meditsiinilist kaadrit meie vabariigile.

Nii näitasid väga häid teadmisi marksismi-leninismi teooria ja kaasaegse poliitilise elu küsimustes raviosakonna üliõpilased Tuul, Leivalt, Lutsoja, Blumberg, Kaarma, Kuus, Markovitš jt., farmaatsiaosakonna üliõpilased Tammaru, Toom jt. Kuulates nimetatute vastuseid jäi veendumus, et nendest saavad kohtadel spetsialistid, kes hea eduga võivad lülituda ka kohapealsesse ühiskondlik-poliitilisse ellu.

Paljud lõpetajatest said NLKP ajaloos hea hinde ja ainult 19% 97 eksamineeritust pidid leppima rahuldava hindega. Nelja üliõpilase teadmised osutusid mitterahuldavaks.

Eksamite tulemuste põhjal tahaks teha ühe praktilise järelduse, mida peaks arvestama nii teaduskonna juhtkond, NLKP ajaloo kateeder kui ka teaduskonna partei- ja komsomoliorganisatsioon. Nimelt andis paljude vastuste iseloom tunnistust üliõpilaste eemalolekust, irdumisest jooksvast poliitilisest elust. Selle puuduse vältimiseks oleks järgnevatel aastatel hädavajalik vähemalt vanemate kursuste üliõpilaste kaasatõmbamine, propagandistlikku töösse ja üritustesse, mis toimuvad teaduskonnas.

A. PETERSON,
NLKP ajaloo kateedri õppejõud

JÄTKAME MÕTTEVAHETUST ÕPPEJÕUDUDE FILOSOOFILISTEST SEMINARIDEST

Teemad konkreetsemaks

Matemaatika-Loodusteaduskonnas on filosoofilised seminarid ühised täppisteaduste kateedrite õppejõududele. Kõigist seminaridest on osa võtnud ka Füüsika ja Astronoomia Instituudi töötajaid. Küsimused, mis leidsid seminarides käsitlemist, olid aktuaalsed ja filosoofilist laadi. Teadusalaste probleemide arutamine toimub vastavates eriseminarides luminestsentsi, teoreetilise füüsika, aeroionisatsiooni jt. aladel.

Ettekanne küberneetika filosoofilistest küsimustest L. Võhandult, matemaatika arengu dialektikast Ü. Lumistelt, samuti ka liikumisvormide seose ja klassifikatsiooni probleemid kutsusid esile elava arutluse, mille käigus võttis igakord sõna kümmekond kuulajat. Iga seminar täitis oma ülesande. Puuduseks on meil aga seminaride väike arv (3 kogu õppeaasta kohta). Otstarbekas oleks korraldada seminare kord kuus.

Mõni sõna temaatikast. Kõik meie seminarides käsitletud teemad on huvitavad ja vajalikud, kuid nad pole omavahel oluliselt seotud. Pidades silmas, et seminaridest osavõtjad on aastast aastasse enam-vähem samad, tuleks seminari temaatika (kas või üldjoontes) koostada kaugema perspektiiviga selliselt, et arutataks läbi kõige tähtsamad ja huvitavamad probleemid sobivas järjekorras, et nad moodustaksid orgaanilise terviku.

Sm. Blum tegi ettepaneku üleülikooliliste seminaride organiseerimiseks ühe või teise teadusala filosoofiliste küsimuste arutamiseks. Minu arvates võiksid sellised seminarid olla harvaks erandiks, mitte aga reegliks. Esiteks sellepärast, et sellises suure osavõtjate arvuga seminaris jääb enamik osavõtjaid tahestahtmata passiivseks ega saa avaldada oma mõtteid. Teiseks ei tunne sel juhul paljud osavõtjad konkreetseid teaduslikke probleeme, millest filosoofilised probleemid välja kasvavad. Teadusharus aktuaalsete filosoofiliste probleemide «arutamine» ilma vastava teaduse tundmiseta on aga tühi sõnade tegemine ja ei saa rikastada ei filosoofiat ega vastavat konkreetset teadust. Õppejõudude filosoofiline seminar ei või ju tegelda üldtuntud seisukohtade ümberjutustamisega. Oma koosseisu kõrge kvalifikatsiooni tõttu suudab ta ja peabki rikastama filosoofilist ja teaduslikku mõtet seisukohtadega, mis pole saanud veel raamatutarkuseks, mille ümber käib diskussioon, võitlus. On päris selge, et seminar saab seda teha siis, kui osavõtjad on arutatavate küsimustega kursis nii konkreetsest teaduslikust kui ka filosoofilisest aspektist. Sel juhul ei saa seminarid olla vähepakkuvad. Kas mõnikord osavõtjate passiivsus, millest mõttevahetuse käigus on juttu olnud, pole tingitud sellest, et seminarides arutatavad küsimused pole lähedalt seotud tegevusega erialal, mistõttu neist pole abi teaduslike probleemide avamisel ja lahendamisel? Kas poleks otstarbekas seminare veel rohkem diferentseerida erialade järgi?

Ei tahaks nõustuda sm. Blumi 3. järeldusega (vt. «Tartu Riiklik Ülikool» nr. 18), mille järgi «mingil juhul ei tuleks neid seminare pidada marksistlik-leninliku õppuse vormiks...» (nähtavasti on siin tegemist mingi eksitusega, sest sm. Blum eespool nimetab neidsamu seminare «marksistliku õpetuse omandamise peamiseks vormiks» meie ülikoolis). Kas need seminarid on piisavad enesetäiendamise vormina kommunistidele, oleneb sellest, kuidas parteiorganisatsioonid kannavad hoolt seminaride sisulise külje parandamise ja kommunistide aktiivse, juhtiva osa tagamise eest seminarides.

L. VALT,
füüsikakateedri assistent

OPPETÖÖ SUUNDADEST

Tulevaste pedagoogide ettevalmistamise paremustamiseks otsustas Matemaatika-Loodusteaduskonna õpetatud nõukogu 1956. a. välja töötada uue õppeplaani, milles omistatakse rohkem tähelepanu ja aega ka pedagoogilistele distsipliinidele ja õppemetoodika küsimustele keskkoolides.

Esimesel kolmel kursusel õpivad kõik üliõpilased ühise plaani alusel. Selle aja jooksul on võimalik selgitada, kes üliõpilastest on võimelised ja kellel on eeldusi edukaks tööks teaduslikul alal. Teaduskonna õpetatud nõukogu andis võimaluse eriti edukatele üliõpilastele, kes on aktiivselt osa võtnud teaduslikust uurimistööst, saada sügav ettevalmistus oma erialal pedagoogilise ettevalmistuse arvel. Neid üliõpilasi võib suunata vastavate kateedrite ettepanekul veelgi kõrgemale spetsiaalsele väljaõppele vastavate individuaalsete plaanide alusel. Neid spetsialiste suunatakse hiljem tööstuste, käitiste juurde vastavatesse laboratooriumidesse iseseisvale teaduslikule tööle.

Teised üliõpilased jätkavad oma ettevalmistust IV ja V kursusel uue õppeplaani alusel. Tunduvalt tõstetakse pedagoogiliste distsipliinide osatähtsust. Tänapäeva tööstustehnika osas õpitakse IV ja V kursusel tundma tehnilist mehhaanikat ja masinajuhtimist. Selleks on antud 262 tundi, mille jooksul õpitakse autode ja traktorite käsitsemist. Iga üliõpilane peab andma eksami III järgu autojuhi loa saamiseks koos teoreetilise arvestusega. Peale selle teostavad üliõpilased pärast IV kursuse lõpetamist menetluspraktika tehastes.

Õppeplaanide reorganiseerimine kõrge kvalifikatsiooniga õpetajate ettevalmistamiseks võimaldab suunata tööle küllaldase ettevalmistusega füüsikaõpetajaid, kes on võimelised õpetama ka matemaatikat, astronoomiat, masinajuhtimist, joonestamist, elektrotehnikat.

A. MITT,
Matemaatika-Loodusteaduskonna dekaan

Millest rääkisid lõpetanud

Vene filoloogide I kokkutulekult

Tänavu viidi läbi teiste Ajaloo-Keeleteaduskonna osakondade eeskujul TRÜ vene filoloogide esimene kokkutulek. Tuleb märkida, et üritus väärib tõsist tähelepanu, sest kokkutulekul räägivad avameelselt meie endised õpilased ning kasvandikud mitte ainult kõigest sellest, mis neid rõõmustab, vaid ka sellest, mis neid ängistab ning kurvastab, segab olemast täisväärtuslik töötaja koolis, kirjanduse ja ajakirjanduse alal jne.

Missugused olid siis need raskused, mille üle meil lõpetanud vene filoloogid kaebasid?

Kõigepealt vahe ülikoolilise ainekäsitluse ja ainekäsitluse vahel koolis; nii vene kirjanduse kui ka vene keele õpetamise metoodika põhialuste mitteküllaldane valdamine, puudulik ettevalmistus klassijuhatajakohustuste täitmiseks klassivälise töö ja kasvatustöö alal — need on lõpetanute põhilised pretensioonid ülikoolile.

Enesekriitika korras märgiti omaaegset ebatõsist suhtumist vene keele ning vene ja eesti keele võrdleva grammatika aluste omandamisse, mis annab end praktilises töös igal sammul tugevasti tunda. Kui palju ebameeldivaid elamusi langeb osaks sellele vene keele õpetajale, kes ei ole selgusel vene keele põhiküsimustes, kes vajaduse korral ei oska kõnelda õpilaste emakeelt ega ole võimeline leidma õpilaste keelevigade põhjusi! Nii konstateeris kahetsusega üks lõpetanu, kes töötab rajooniajalehe juures, et ta pidi oma följetonikangelasega žestide abil vestlema.

Tuleb kahetseda, et lõpetanute metoodilisest nõupidamisest ei saanud osa võtta vene filoloogia vanemate kursuste üliõpilased — tutvumine vanemate kolleegide tähelepanekute ja kogemustega oleks üliõpilastele kahtlemata toonud kasu. Vanemate kursuste üliõpilaste kaasatõmbamise eesmärgil oleks kasulik järgmine kokkutulek korraldada hilisemal ajal — viimase kursuse üliõpilaste lõpetamise ning teiste kursuste eksamite lõpu ajal.

Vanemõpetaja *T. MURNIKOVA*

Möödunud pühapäeval toimus ülikooli aulas administratiiv-majandusala töötajate puhkeõhtu, kuhu külalistena olid kutsutud ka EPA vastava ala töötajad.

Isetegevuslastest on moodustatud siin nais-, mees- ja instrumentaalansambel ning rahvatantsurühm, kelle tööd juhivad H. Mikkel, A. Sootna ja K. Kiho. Õhtu kujunes kokkuvõtteks isetegevuslaste rohkem kui 2 aastat kestnud tööst.

Pildil: rahvatantsurühm esinemas. *Joh. MIKU foto*

Uudismaad kutsuvad!

Tänavu, nagu kahel eelmiselgi suvel, on meie üliõpilastel võimalus osa võtta viljakoristustöödest uudismaadel. Meie noorte abi on seal väga vajalik, sest ees seisab ju otsustav etapp võitluses vilja eest.

Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilasperel võimaldatakse sõita Kasahstani. Ärasõidu täpne aeg on veel selgumata, kuid kõigi eelduste kohaselt seisab teeleminek ees juulikuu teisel poolel.

Mullu oli sõita soovijaid rohkem kui soove võidi rahuldada. Kui oled otsustanud sõita, siis rutta avalduse toomisega ELKNÜ TRÜ komiteesse. Kasahstani steppide viljapõllud ootavad Sind.

Uudismaade veteranid, ka teie olete teretulnud!

ELKNÜ TRÜ KOMITEE

AKTIIVSEMALT KUI VAREM

TRÜ Punase Risti komitee korraldusel viidi läbi üleülikoolilise üritusena sanitaaralased õppused üliõpilastele. Teoreetilisele ettevalmistusele järgnesid õppused huvitavate praktiliste harjutuste näol. Head sanitaaralast ettevalmistust näitasid üliõpilased Salavee, Kurvits, Kadaja, Laas ja paljud teised.

Suure töö tegid õppuste läbiviimisel ära Arstiteaduskonna õppejõud Siilivask, Villako, Teeäär ja üliõpilased Peets, Ers ja teised.

Aktiivsemalt kui varem toimus Punase Risti alane töö ka TRÜ administratiiv-majandusosakonnas, Matemaatika-Loodusteaduskonnas ja Õigusteaduskonnas. Loengulise töö korras on tutvutud vaimse töö tervishoiuga, doonorluse jt. sanitaaralaste küsimustega.

H. VAHTER

Pedagoogika ajaloo alane konverents Vilniuses

1957. a. sügisel toimus Tartu Riiklikus Ülikoolis esimene Balti vabariikide pedagoogika ajaloo alane konverents. Teine konverents toimus neil päevil, nimelt 29., 30. ja 31. mail Leedu NSV pealinnas, kaunis ajaloolises Vilniuses. Konverentsi korraldajaiks olid Vilniuse Pedagoogiline Instituut ja Vilniuse Riiklik Ülikool. Konverentsist võtsid osa Riia Riikliku Ülikooli ja Riia Pedagoogilise Instituudi pedagoogikakateedri õppejõud, Läti NSV Koolitööalase Teadusliku Uurimisinstituudi töötajad eesotsas NSVL Pedagoogiliste Teaduste Akadeemia korrespondeeriva liikme sm. Mikelsoniga, TRÜ pedagoogikakateedri liikmed ja metoodikud, Tallinna Pedagoogilise Instituudi ja Eesti NSV Teaduste Akadeemia esindajad ja hulgaliselt Leedu pedagoogika ajaloo uurijaid.

Konverentsi esimesel päeval leidsid käsitlemist 1905.—1907. aasta sündmused rahvahariduse alal. Nii esines ettekandega «Võitlus Läti rahvakooli demokratiseerimise eest 1905.—1907. a. revolutsiooni perioodil» dots. M. Drizul (Riia Riiklik Ülikool), Tartu I Keskkooli direktor sm. A. Liim käsitles sama küsimust Eestis ja Sauliai Pedagoogilise Instituudi direktor K. Žukauskas tutvustas Leedu õpetajate võitlust rahvahariduse demokratiseerimise eest 1905.—1907. a. revolutsiooni päevil. Ülalnimetatud ettekannetest ilmnes, et Balti vabariikides oli antud ajavahemikul kooli demokratiseerimise eest peetavas võitluses palju ühiseid jooni, ent ka mõndagi erinevat, mis olenes antud maa konkreetsetest tingimustest.

Konverentsi teisel päeval kanti ette Klaipeda pedagoogilise kabineti juhataja V. Nausadese referaat «Leedulaste võitlus germaniseerimise vastu Ida-Preisimaal XIX s. lõpul ja XX s. algul». Leedu Riikliku Ülikooli õppejõud K. Simska esines uurimusega «Leedu aabitsad XIX s. lõpul ja XX s. algul» ja Läti koolide teadusliku uurimisinstituudi töötaja sm. Niselovits kandis ette uurimuse tulemused lätikeelsetest vanimatest aabitsatest.

Konverentsi viimasel päeval käsitleti pedagoogikaajaloo alaseid probleeme Balti vabariikides kodanlik-natsionalistliku diktatuuri perioodil. Nii esines ettekandega sm. B. Nedzvetski teemal «Progressiivse noorsoo võitlus kooli demokratiseerimise eest kodanlikus Eestis», H. Kurm käsitles küsimust kooli klerikaliseerimisest kodanlikus Eestis ja Vilniuse Pedagoogilise Instituudi pedagoogikakateedri juhataja J. Laužikas Leedu õpetajaskonna võitlust rahvahariduse demokratiseerimise eest Leedus kodanluse valitsemise perioodil.

Kõik ülalnimetatud ettekanded tekitasid elavat mõttevahetust. Esitati hulgaliselt küsimusi eri maade esindajate poolt ja elavas mõttevahetuses osutati mõningaile ettekandeis veel puudulikult käsitletud ja lahendamata jäänud probleemidele. Konverents käsitles olulisi küsimusi pedagoogika ajaloo valdkonnast ja tõstatas uusi probleeme, mis vajavad läbitöötamist kõige lähemal ajal.

Pärast pingelist konverentsitööd kasutati õhtupoolikuid linna tundmaõppimiseks. Konverentsi organiseerijate poolt oli kõigile külalistele korraldatud konverentsi esimesel päeval tutvumine Vilniuse ajalooliste mälestusmärkidega. Külastati muuseume ja teostati omnibussiga ekskursioon läbi linna, peatudes tähtsamatel vaatamisväärsustel. Konverentsi teise päeva õhtul viibiti leedu uue, ajaloolistel motiividel baseeruva balleti «Audrone» etendusel, mis pakkus sügava kunstilise elamuse kõigile külalistele. Konverentsi kolmandal päeval toimus ekskursioon Leedu vanimasse pealinna Trakaisse.

Konverentsi tähtsus seisnes mitte niivõrd huvitavate ettekannete kuulamises, kuivõrd elavas diskussioonis, mis täiendas käsitletud küsimusi ja näitas nende lahendamiseks uusi võimalusi.

H. KURM

Kevad õues

«...toomepuu nii uhke ja õisi täis.» *JOH. MIKU fotoetüüd*

Ilmub album „TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI ÜLIÕPILASED UUDISMAAL 1956. — 1957. a. “

Vastavalt Tartu Riikliku Ülikooli komsomoliorganisatsiooni VI konverentsi otsusele on koostatud album «Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilased uudismaal 1953.—1957. a.». Album koosneb kolmest osast. Esimeses osas antakse ülevaade meie üliõpilaspere tööst uudismaal 1956. a., teises osas 1957. a., kolmandas osas, mis kannab pealkirja «Ja edasi...», on sõna antud teenelistele uudismaade veteranidele oma kogemuste ja muljete tutvustamiseks.

Suure osa albumist moodustab rohkearvuline ja mitmekülgne fotomaterjal, mis aitab igaühele luua selge ettekujutuse elust ja tööst uudismaal.

Albumi suurus on 8 trükipoognat ja hind 6 rubla. Album ilmub trükist eeloleval nädalal ja selle müüki organiseerib ELKNÜ TRÜ komitee.

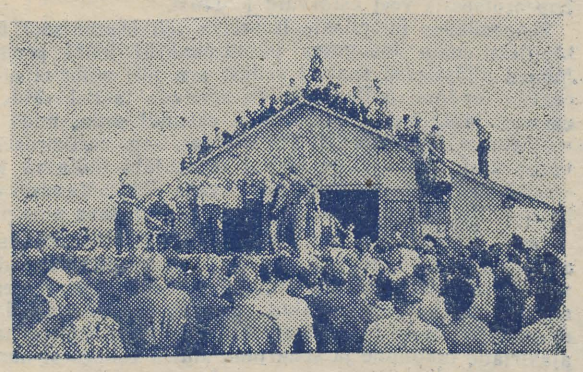

Meie kontsert uudismaal (1956. a.). Uudismaal viibimise esimesel nädalal andsime koos Kohtla-Järve ja Gorki noortega suure kontserdi, mida olid tulnud vaatama sajad ümbruskonna inimesed. Kontsert toimus vabas õhus kahel kõrvuti asetseval autol.

Uudismaal kasutati mõnel pool, tõsi küll, üsna vähe, veel härgi veevedamisel. Pildil võite näha üle sovhoosi kuulsat veevedajat ajaloo-osakonna üliõpilast Kisandi Sassi oma tööülesannete täitmisel. Suurepäraselt sai ta läbi nii oma härgadega kui ka Usšorka küla noorema generatsiooniga. Nagu pildi järgi võib otsustada, moodustasid nad kõik koos suurepärase kollektiivi.

*

Karastavast veest tundis igaüks mõnu. Kui küsida meilt, missugune mulje jäi kuuepäevasest sõidust Kasahstani 1957. aastal, vastaks vist igaüks meist pikemalt mõtlemata: «Palav oli». Ja tõesti — justkui tasuks esimese õhtu saju eest — kõrvetas meid peaaegu kogu tee päike, kusjuures temperatuur vagunites tõusis 35—40° C. Seetõttu kujunesidki enamikule meist kõige tavalisemaks kehakatteks supelrõivad ning tunti tohutut sümpaatiat igasuguse vettekastmise võimaluse vastu — olgu see siis jaama juures asuvas jões, veduri veevõtmise kraani all või kuskil mujal.

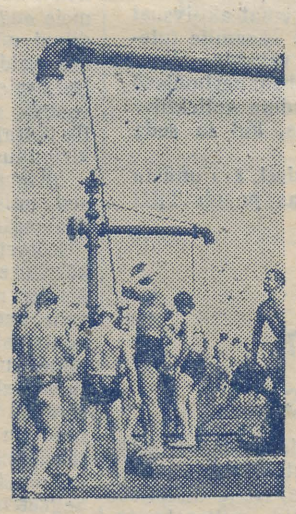

Tulevastelt majandusteadlastelt rahvamajandusele

Hiljuti toimus Majandusteaduskonnas riigieksamikomisjoni järjekordne istung, kus tulevased majandusteadlased kaitsesid oma diplomitöid.

Diplomandid olid oma tööd pühendanud nõukogude kaubanduse aktuaalsete küsimuste uurimisele. Kolme põhiprobleemi (kaubatundmise, kaubandusökonoomika ja kaubanduse organisatsiooni ja tehnika) valdkonnas esitati komisjonile kokku kakskümmend viis tööd, nendest kuusteist statsionaarsetelt ja üheksa mittestatsionaarsetelt üliõpilastelt.

Paljud diplomandid olid oma ülesannetesse suhtunud suure põhjalikkusega ja näitasid majanduslike küsimuste lahendamisel üles küllaldast küpsust. Neljateistkümnele tööle andis komisjon väga hea hinnangu, kusjuures erilist tähelepanu väärib väga hea hinnangu andmine kõigile mittestatsionaarsetele diplomandidele. See on suurte praktiliste teadmiste ja majandusteooria õige ühendamise otseseks tulemuseks.

Parimate tööde hulgast tuleks esile tõsta eriti statsionaarsete diplomandide S. Aroni ja L. Mäekivi ning mittestatsionaarsete diplomandide A. Kivistiku ja J. Vaarmani töid.

Sm. Aron käsitles oma töös transpordi korraldust ja transpordikulusid Tartu Rajooni Tarbijate Kooperatiivis, kuna sm. Mäekivi töö oli pühendatud sama kooperatiivi töötasufondi kasutamisele. Mõlemad tööd koostati van.-õp. L. Kanguri juhendamisel ja said praktikute-retsensentide poolt kõrge tunnustuse. Nii näiteks võib sm. Aroni ettepanekute ellurakendamise tulemusena kooperatiiv saavutada aastas kulude kokkuhoidu ligikaudu 300 000 rubla piirides.

Diplomand sm. Kivistik andis oma töös põhjaliku ülevaate koos kriitilise hinnanguga kaubandusvõrgu perspektiivsest väljaarendamisest Tallinnas. Sm. Vaarman analüüsis kaubandusvõrku inspekteerivate organite töö parandamise võimalusi.

Tööde kaitsmise käigus tuli ilmsiks ka mitmeid puudusi. Nii olid teistest suhteliselt nõrgemini ette valmistunud diplomandid A. Suur ja M. Ellermaa. Mitmetes töödes esines vormistamisvigu. Soovida jättis ka statsionaarsete üliõpilaste esinemisoskus. Tulevastel diplomandidel tuleb arvestada, et parima hinde saavutamiseks peab sisuliselt tugevale tööle kaasnema ka kõigiti korrektne vormistamine ja esinemisoskus.

R. HAGELBERG

Teadusliku töö küsimusi Arstiteaduskonnas

Võrreldes eelmiste aastatega on teaduslikus uurimistöös märgata mõningat edu. On kristalliseerunud rida põhilisi probleeme, uurimistööst võtab osa kogu kollektiiv, trükiste arv tõuseb iga aastaga, samuti tihenevad sidemed teiste NSV Liidu teaduslike keskustega. Enamiku kateedrite liikmed on esinenud teaduslike ettekannetega väljaspool meie vabariigi piire.

Praegu teostub teaduslik uurimistöö teaduskonnas 16 eri probleemi lahendamise alal kokku üle saja üksikteemaga. Rida probleeme lahendatakse kompleksselt mitme kateedri ühisel jõul. Üheks niisuguseks probleemiks on aeroionisatsiooni probleem. Arstiteaduskonna osas tegelevad selle probleemiga otorinolarüngoloogiakateeder dots. E. Siirde juhendamisel, neuroloogiakateeder dots. E. Raudami juhendamisel jt.

Otorinolarüngoloogiakateedri kollektiivi uurimuste tulemustest nähtub muu hulgas, et eriti ozena ja teiste krooniliste protsesside puhul annab aeroionoteraapia suhteliselt häid tulemusi.

Jätkub ka füsioloogilise pidurdusmehhanismi ja selle ravitoime uurimine, millest võtavad osa füsioloogiakateeder prof. E. Käer-Kingisepa juhendamisel, farmakoloogiakateeder prof. G. Kingisepa juhendamisel, sisehaiguste kateedrid dots. K. Kõrge juhendamisel ja pediaatriakateeder med. tead. kand. Z. Saare juhendamisel. Vastavad uurimused on välja selgitanud rea uusi asjaolusid, muutusi seedenäärmete sekretsiooni dünaamikas, nihkeid südame tegevuse ja hingamise regulatsioonis sõltuvalt uinutite doseerimisest. Uusi tähelepanekuid on ka uinutitega (eeskätt barbituraatidega) harjumise küsimuse alal. Seda küsimust püüti selgitada analeptikute (kofeiini, pervitiini jt.) eelneva manustamise taustal.

Vajalikku tähelepanu on osutatud niisugustele probleemidele, nagu tuberkuloos (prof. F. Lepa, dots. Raudami jt. juhendamisel), reumatism ja teised allergilised haigused ning seisundid (dots. K. Kõrge juhendamisel), sekretoorsete protsesside biokeemia (prof. E. Martinsoni juhendamisel), seedefüsioloogia ja -patoloogia (prof. F. Lepa juhendamisel), kirurgiliste meetodite arendamine, võitlus traumatismiga ja professionaalsete haigestumistega (prof. A. Linkbergi juhendamisel) ja mitmed teised probleemid. Vastavad uurimused võimaldasid esitada uusi teoreetilisi seisukohti ja täpsustada diagnostilisi ja diferentsiaaldiagnostilisi meetodeid.

Sekretoorsete protsesside biokeemilistel uurimistel rakendati prof. E. Martinsoni juhendamisel radioaktiivseid isotoope, ja uurimuste tulemused on biokeemiliseks kinnituseks I. P. Pavlovi seisukohtadele füsioloogiliste protsesside närbumise ja taastumise alal.

Kirurgia- ja stomatoloogia-alastes uurimistes on erilist tähelepanu omistatud regeneratsiooni protsessidele (prof. Linkberg, prof. Hiie, dots. A. Rulli, dots. V. Põkk jt.).

Ravimtaimede kultiveerimise ja farmatseutiliste preparaatide valmistamise probleemiga tegeleb farmaatsiaosakond prof. A. Tominga ja prof. N. Veiderpassi juhendamisel. Teostati spetsiaalne ekspeditsioon, mille vältel selgitati gutapertši tootmise võimalusi ENSV-s. Selgitati teisigi võimalusi ravimtaimede kultiveerimiseks kohalikes tingimustes ja vastavaist tooraineist ravipreparaatide valmistamiseks. Tehti kaastööd üleliidulise farmakopöa koostamiseks.

Teadusliku uurimistöö perspektiivplaanis on 1958.—1965. a. esile tõstetud 8 põhilist probleemi: allergilised haigused ja reumatism dots. K. Kõrge juhendamisel, sekretoorsete protsesside biokeemia prof. E. Martinsoni juhendamisel, aeroionoteraapia dots. E. Siirde juhendamisel, tuberkuloosi varajane diagnostika ja ravi prof. F. Lepa juhendamisel, traumatism ja professionaalsed haigestumised prof. A. Linkbergi juhendamisel, morfoloogiliste muutuste patogeneesist seoses tsentraalse närvisüsteemi seisundiga prof. A. Valdese juhendamisel, närvisüsteem ja tema osa organismi funktsioonide regulatsioonis prof. E. Käer-Kingisepa juhendamisel ja lõpuks kohalike ravimtaimede tooraine uurimise ja sellest farmatseutiliste preparaatide valmistamise probleem prof. A. Tominga juhendamisel.

On lootusi teaduskonna materiaalse baasi paranemiseks, mis tagab edaspidi veelgi tõhusamate resultaatide saavutamise teadusliku uurimistöö alal.

Prof. *A. RAATMA*,
TRÜ Arstiteaduskonna prodekaan

50 aastat sporditegevust ülikoolis

Laupäeval ja pühapäeval tähistati TRÜ spordiklubi 50. aastapäeva ja kehakultuuriosakonna 30. aastapäeva. Juubelipidustustele saabusid ülikoolilinna sajad sportlased ja spordijuhid. Tuli kehakultuuriosakonna lõpetanuid nii Tallinnast kui ka Kohtla-Järvelt, nii Pärnust kui Haapsalust. Esindatud olid ka mitme vabariigi kõrgemad koolid. Juubelipidustuste raames viidi läbi mitmeid üritusi.

TEADUSLIKULT KONVERENTSILT

Juubelipidustuste avaüritusena viidi aulas läbi teaduslik-metoodiline konverents, mille avas TRÜ rektor prof. F. Klement. Avasõnas juhtis sm. Klement tähelepanu meie kehakultuurikollektiivi ja spordiliikumise ees seisvatele suurtele ülesannetele kommunismi ehitamise perioodil.

Juubeliettekandeks teemal «50 aastat kehakultuuri- ja sporditööd Tartu Riiklikus Ülikoolis» sai sõna TRÜ spordiklubi esimees dotsent F. Kudu. Ettekandja rääkis kehakultuuri- ja sporditöö arenguteest meie üliõpilaste hulgas, näidates, kuidas kitsast kehakultuuriga tegelevate üliõpilaste ringist on aastate kestel välja kujunenud massiline kehakultuuri- ja sporditöö, mille taseme näitajaks on arvukad sportlikud võidud. Ettekandes tõmmati selged piirjooned kehakultuuri- ja sporditöö taseme ja võimaluste vahele kodanlikus ja Nõukogude Eestis.

Pärast pidulikku juubeliettekannet kuulati juubilarile saabunud õnnitlusi ja tervitusi. Arvukatele ülikooli spordiveteranidele, tunnustatud treeneritele, pedagoogidele ja organisaatoritele ning muiduqi ka ülikooli spordimeistritele anti üle aukirjad ja diplomid vabariikliku kehakultuuri- ja spordikomitee, Tartu Linna TSN Täitevkomitee ja EKP Tartu Linnakomitee ning VSÜ «Kalev» keskнõukogu poolt.

Konverentsi teises osas kuulati kehakultuuriosakonna vanemõpetaja E. Isopi ettekannet kehalise kasvatuse päevaprobleemidest meie noorsoo hulgas. Oma ettekandes näitas sm. Isop, et kehakultuuri- ja sporditöö tase meie õppiva noorsoo hulgas ei vasta veel kaasaja nõuetele. Võhene on meie koolides kehalise kasvatuse tundide arv, kohati jätab soovida õppetöö kvaliteet. Spordibaaside arv on väike ja olemasolevad baasid ei suuda rahuldada kasvavaid vajadusi. Lubamatu on Eesti NSV Haridusministeeriumi suhtumine koolinoorte kehalise kasvatuse küsimustesse.

Sm. Isopi ettekandele järgnesid kaasettekanded kehakultuuriosakonna õppejõult H. Tammpereit ja Tallinna Pedagoogilise Instituudi õppejõult R. Isokilt, kes vahetult võtsid osa kooliõpilaste kehalise arengu taseme uurimisest reas vabariigi keskkoolides.

Ettekannetele järgnesid mitmed sõnavõtud tuntud vabariigi kehakultuuripedagoogidelt.

J. UNGER

LINDA KEPP

Laupäeval kell 17 algas ülikooli staadionil pidustuste sportlik osa kergejõustikuvõistlustega Gustav Sule nimelisele auhinnale. Ehkki võistlustest jäi eemale rida NSV Liidu ja seega ühtlasi ka maailma parimaid odamehi V. Kuznetsov ja V. Tsõbulenko, oli võistlustel siiski pidulik iseloom. Koos Melbourne'is startinud külalistega Moskvast võistlesid kergejõustiklased Pärnust ja Viljandist, Tallinnast ja Hiiumaalt. Võistluste pidulikkust tõstis ka see, et kohtunikena tegutses rida veterane, omaaegseid kuulsusi, nagu Oskar Erikson, Johannes Laidvere. Heino Lipp; kaugushüpet viis aga läbi omaaegsetest parimatest naiskaugushüppajatest koostatud brigaad.

Võistluste pea-alaks oli muidugi odavise. Gustav Sule oli Tartu ülikooli majandusteaduskonna üliõpilasena saavutanud odaviskes rahvusvahelise kuulsuse. Tema mälestuse tähistamiseks pandi välja igavesti rändav auhind.

Seekord võttis odaviskest osa üle 20 võistleja, kellest enamik kuulus TRÜ spordiklubisse. Võib öelda, et odavise on olnud kaunis tugevaks kergejõustikualaks Tartu üliõpilaste hulgas. Viiest eestlasest, kes on ületanud 70 m piiri, on kuulunud TRÜ spordiklubisse kolm: Gustav Sule (75.93), Friedrich Issak (72.09) ja Mart Paama (71.18).

Gustav Sule nimelise rändkarika

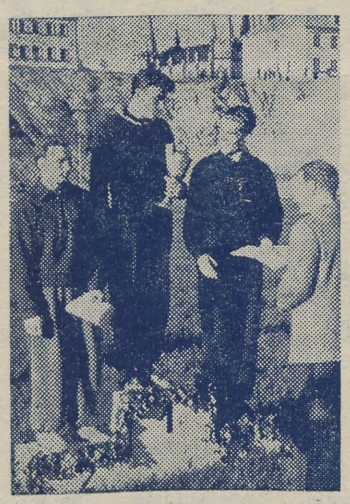

Autasustatakse odaviskajaid. Keskel C. Vallmann.

ja kuldžetooni esmakordseks võitjaks osutus Charles Vallmann. Tema kolm viset kandusid üle 70 m piirjoonest ja esimeste traditsiooniliste võistluste lõpptulemuseks jäi odaviskes 72 m 70 cm. Tallinlane Jüri Lilliallik püstitas isiklikuks rekordiks 64.96, võites teise koha ning hõbežetooni. Pronkszetooni omandas Arstiteaduskonna viimase kursuse üliõpilane Heino Tiik (61.29).

Võistluste pea-alal osutus naistest parimaks pärnulanna Aliide Tamm (47.53), poistest Tartu IV Keskkooli õpilane Valeri Belov (56.53) ja tütarlastest viljandlanna Kersti Raudsepp (40.97).

Peale odaviske oli esimesel võistluspäeval kavas veel rida huvitavaid alasid. Peaaegu pooltel võistlusaladel püstitati uued staadionirekordid. Moskva ülikooli aspirant tuumafüüsika alal Juri Petrov läbis 100 m ajaga 10,9 ja 110 m tõkked ajaga 14,9. Melbourne'i olümpiamängude hõbemedaliomanik kettaheites I. Begljakova saavutas 48,54, moskvalane B. Baljajev tõukas kuuli 16.62. Naiste 100 m jooksus näitas Linda Kepp järjekordselt rahvusvahelisse klassi kuuluvat tagajärge 12.0. Endla Kruusi aeg 400 m jooksus 60,6 lubab oletada, et ta käesoleval hooajal läbib selle distantsi alla 1 minuti.

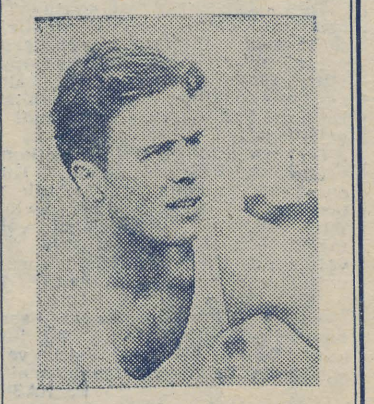

KAUPO METSUR

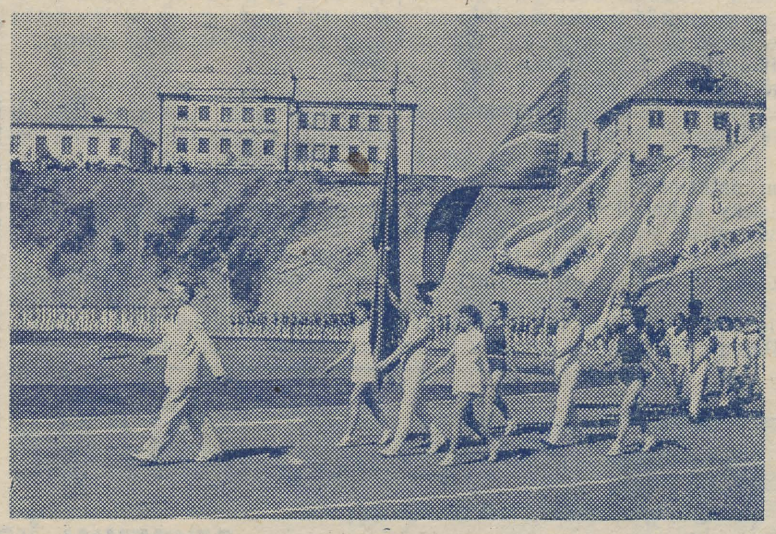

◘ ◘

Esimese võistluspäeva lõpul toimusid pidustuste raames võrkpallivõistlused TRÜ ja EPA vahel.

Esimese geimi võidab südilt alustanud EPA naiskond 15:11. TRÜ mobiliseerub ja võidab kaks järgmist geimi 15:11 ja 15:10. Neljandas pingutab EPA ja võidab omakorda 15:10. Viimase, otsustava geimi võidab kindlalt TRÜ 15:7.

Meeste kohtumine TRÜ—EPA vahel areneb sama tasavägiselt. Esimesed kaks geimi kuuluvad TRÜ-le 16:14 ja 15:9. Näib, et TRÜ võidab ülekaalukalt ka kolmanda, kuid kerge võit teises geimis lõdvestab valvsust ja initsiatiivi haarab EPA. Võitnud kaks geimi järjest 15:6 ja 15:6, on EPA siiski viimases, otsustavas geimis sunnitud alistuma TRÜ-le 15:8. Seega tähistas TRÜ meeskond ja naiskond oma spordiklubi juubelit kahe väärika võiduga.

◘ ◘

Tõeline spordipidu algas aga pühapäeval.

Ülikooli staadionil valitseb pidulik meeleolu. Päikesepaisteline ilm on meelitanud kokku rohkesti külalisi. Mäeveerud kirendavad pealtvaatajatest. Staadion on piduehtes. Ümber staadionimuru lehvivad NSV Liidu ja Eesti NSV lipud, roheline väljak helgib päikesepaistel.

Juba on kuulda orkestri mürtsumist. Kõigi pilgud on kiindunud staadioni väravasse, kust iga minut peavad sisse marssima võimlejad. Juba on esimesed jõudnud staadionile. Ees sammuvad lipukandjad. Neile järgneb võimlejate kolonn. Ilusad on neiud valgete tuunikatega, käes puna-sinikirjud pallid, kaunid on neile järgnevad neiud sini-valges kombinatsioonis.

Oma tervituskõnes soovib õppeprorektor sm. Sildmäe osavõtjatele edu ja head tahet, alustatud traditsioonide jätkamist ning süvendamist.

Kohe pärast spordipäeva avamist rivistuvad staadionimurule 68 naiste võimlemise osakonna üliõpilast ning sooritavad sujuvalt ja kergelt harjutusi. See loob sooja kontakti pealtvaatajatega, mida märgib mürisev aplaus.

◘ ◘

Algavad ka kergejõustikuvõistlused. Esimese alana toimub 800 m jooks. Siin läheb algusest peale juhtima A. Pisuke ja võidab jooksu ajaga 1.57,4. Järgnevad Mäesalu ja Rõõmussaar.

Jällegi esinevad võimlejad. 48 kunstilist võimlejat sooritavad harjutusi suurte pallidega. Korraga visatakse pallid õhku, korraga põrgatatakse palle vastu maad... Et enamik võimlejaid olid parema ettevalmistusega, siis oli kava koostatud vastavalt raskem. Harjutuste sooritamise kestel kasutati huvitavaid üleminekuid ühest asetusest teise ja nii nägime väljakul kord maleasetust, kord väikseid, kord suuri sõõre.

...Võistluspaigale sammuvad naised-kaugushüppajad ja mehed-kõrgushüppajad. Naiste kaugushüppes toimus duell moskvalanna L. Tšuiko ja V. Maremäe vahel. Parimaks tagajärjeks on Tšuikol olnud 6.07, V. Maremäel 6.11. Võitjaks tuli L. Tšuiko, püstitades uueks staadionirekordiks 5.89. V. Maremäe, kes ei ole saavutanud endist vormi jalavigastuse tõttu, jäi teiseks (5.58). L. Rannap jäi isikliku rekordiga (5.48) kolmandaks.

Meeste kõrgushüppes ületasid 4 võistlejat kõrguse 1.85. See oli staadionirekordi kordamine. Võitjaks tuli J. Unger.

«Heitele asub Kaupo Metsur, kes saavutas Tallinn—Tartu võistlustel 52.20. See on käesoleval hooajal teiseks tulemuseks H. Aparti järel,» teatab valjuhääldaja. K. Metsuri esimene heide oli 49.92, teine 50.12 ja selle tagajärjega võitiski ta ülekaalukalt kettaheite.

3000 m läbis H. Pärnakivi ilma võistluseta ajaga 8.38,8, püstitades uue staadionirekordi.

Kell 18 algavad demonstratsioonvõistlused sportlikus võimlemises. Külalistena võtavad osa moskvalased meistersportlased I. Mozohhina, M. Grišina, A. Lazarev, B. Gaida.

Sooritatakse harjutusi kangil ja rööbaspuudel. Nii kõrget klassi sportlikus võimlemises pole Tartus veel nähtud.

Viimase kergejõustikualana on kavas naiste 400+300+200+100 m teatejooks. TRÜ tugevakoosseisuline võistkond (E. Kruus, L. Kepp, E. Niglas ja V. Maremäe) üritasid purustada vabariigi rekordit. See õnnestuski neil. Uueks vabariiklikuks rekordiks saavutati 2.20,2.

◘ ◘

Kergejõustikuvõistlused on lõppenud. Viimast korda sammuvad väljakule segarühma võimlejad: neiud pallidega, mehed keppidega. Kava koosneb kolmest osast. Esimeses osas sooritavad mehed väljaku keskel harjutusi keppidega. Naisvõimlejad, äärestades neid, sooritavad vabaharjutusi. Järgneval ümberrivistusel tulevad väljaku keskele naisvõimlejad pallidega, mehed aga koonduvad väljaku taha, moodustades fooni. Siis liiguvad naisvõimlejad suurtesse sõõridesse, mehed aga koonduvad rühmadeks, moodustades 5-mehelised sõudepaadid, ning sooritavad imiteerivaid sõudeliigutusi. Sellega taheti anda edasi iseloomulik vaatepilt õhtuselt Emajõelt. Korraga muutuvad paadid rööbaspuudeks ning nüüd sooritavad 10 võimlejat neil harjutusi. Edasi aga muudetakse rööbaspuud kangiks. Naisvõimlejad sooritavad samal ajal saatvaid harjutusi pallidega. Järgneb ümberrivistus, mida püüavad varjata akrobaadid, sooritades väljaku ees akrobaatilisi hüppeharjutusi. Kõlavad tugevad akordid, väljakul aga kerkib ülikooli siluett. Veel hetk ja keppidest paiskuvad välja lipud ning terve võimlejate pere sammub väljakult ära.

Kokku võttes õnnestusid spordipidustused hästi, ehkki välisvõistlejaid oleks võinud olla rohkem.

Muutkem ülikooli spordipäevad igakevadiseks traditsiooniliseks massürituseks ja mingem ülikooli spordi teise poolsajandisse veelgi paremini organiseeritult, samasugustes ridades, pea kohal lehvivate punalippudega, millega lõpetati seekordne pidu.

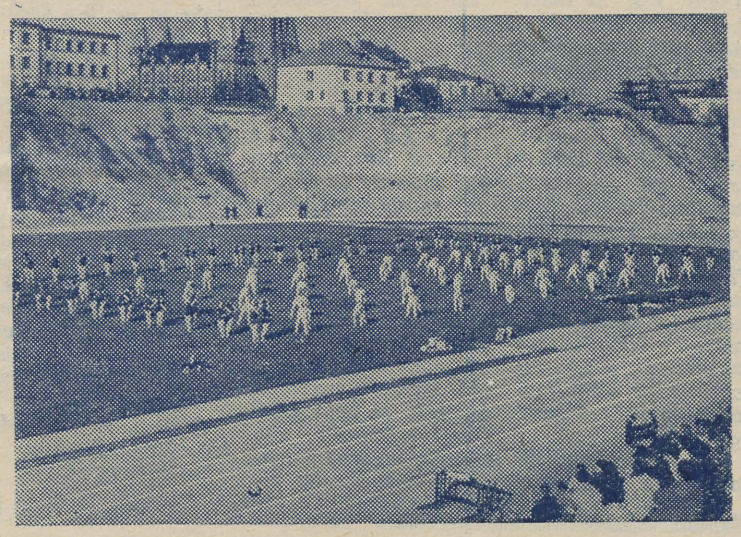

Lahkusime meeldivate muljetega

Minu poole pöörduti palvega, et räägiksin oma muljetest spordiklubi ja TRÜ kehakultuuriosakonna juubelipidustustest.

Mulle näib, et pean ajalehe lugejatele tunnistama juba kõigile tuntud tõde — kui tore on tulla taas vanasse armsasse ja kodusesse ülikoolilinna Tartu. Tore on kohata oma ülikoolikaaslasi ja kaastöötajaid, arutada ühiselt meie noorte kehakultuuritöö parandamise päevaprobleeme.

Pärast pidulikke juubelikõnesid ja tervitusi algas konverents koolide kehakultuuri- ja sporditööst. Ettekanded näitasid veelkordselt, et laste füüsiline arenemine ei saa kulgeda ühtlaselt, kui nädalas on ainult 1—2 kehalise kasvatuse tundi, kui algklassides ei vii kehalise kasvatuse tunde läbi vastava ettevalmistusega õpetajad, kui materiaalne baas koolis on puudulik jne.

Ühtlasi selgus, et meie kehalise kasvatuse õpetajad suhtuvad veel pealiskaudselt kogu õpilaskonna kehalise ettevalmistuse tasemesse.

Kahju, et sellel konverentsil oli vähe kehalise kasvatuse õpetajaid rajoonide koolidest. Sellest tingituna jäid ka sõnavõtud vähesteks.

Ametlikule osale järgnenud pidustustest jätsid mulle meeldivama mulje massvõimlemisharjutused.

Ühtud, mis veetsin koos kehakultuuriosakonna vilistlastega ja oma kursusekaaslastega, jätsid sooja ja südamliku tunde.

A. VEIMANN,
1950. a. lennu lõpetaja, Eesti NSV Haridusministeeriumi koolide ja lasteasutuste valitsuse vaneminspektor-metoodik

* * *

Tartu Riikliku Ülikooli spordiklubi on üks teenekamaid ja populaarsemaid kollektiive vabariigis. Tema kasvandikud on alati edukalt rünnanud sportlikke kõrgusi. Seepärast vääris tema meheikka jõudmise tähtpäev kõigiti pidulikku tähistamist.

Õnnestunumaks üritusteks pean massvõimlemist. Oleks hea, kui selle harrastamist ka edaspidi jätkataks. Arvan, et toimunud spordipidustused ei kajastanud täielikult ülikoolis toimuvat sportlikku tegevust. Ülikooli spordiklubi rikkalikud sportlikud saavutused ja traditsioonid oleksid pidanud väärima üliõpilaste aktiivsemat ja massilisemat osavõttu juubelipidustustest.

Palju jõudu ja edu ülikooli spordiklubile ja üliõpilassportlastele edaspidises tegevuses!

A. VAIKSAAR,
Vabariikliku Kehakultuuri- ja Spordikomitee aseesimees

MEIE LÕBUS KROONIKA

Kevad on imetabane aeg...

Mõnel pool on nurisemist tõusnud, miks kroonikakirjutaja on vait jäänud kui üks käolind, kummal odraokas kurgus häälepaelu torkimas. Paraku võib seesugune nurin tulu asemel sulaselget kahju tuua, sest inimese iseolemises on ikka üks pisukene tundmus kutistanud, kumb uhkuseks elik edevuseks saab nimetatud. Ja kui nüüd järsku ütlemist on, et keegi meie kroonika järele puudust tundnud, siis võib kroonikakirjutaja ehk kõrgistelema ja ennast üpris suureks kirjameheks pidama hakata, mis ta mitte ep ole.

See vaitjäämine on hoopis sellest tulnud, et ka kroonikakirjutajale on avalikuks saanud, et kevad on üks iseäraline ajastaeg, kumb inimeselooma südant ja mõtlemisevärki imetabaste teede peale talutab. Kui nüüd meie kalli universiteedi peal ümber käia, siis saab küll igamehele silma hakkama meie tudentide imevärklik ülespidamine. Üks liik neidest on seesuguse näojumega, kui ei oleks issanda päev nende peale mitu ajastaega maha vaadanud: nad on kahvatud kui kartohvli-idud, neid võib leida biblioteegis elik «tuupiumis» istumas, sõrmed kõrvaaugu sisse torgatud ning silmad raamatus. Ja üpris sageli kordab nende ärakahvatanud suu ilma hääleta (kui ühel kalall) seda, mis paberilehe peal seisab. Katsmise päeval lähevad nemad kui sõdamehed lahingisse türklastega tikuvõitluses taplema: külm higi otsa ees ning süda kaproonsuka sääre seest paistmas.

See selts tudentisid ep ole veel aru saanud, et üks mõistlik tudent ep tuubi tervet päeva ning ep istu ka ööd läbi ülal, kange kohve ees ning jalad külma vee sees, et uni võimust ep saaks. Üks mõistlik noor inimene jägab mõistlikult oma aega töö ning hingamise vahel, kumb tema ihu karastab ning vaimu värskeks teeb.

Seepärast oli pühapäeval üpris kena pealt vaadata meie kallimeelelisi ihukarastlasi, kes universiteedi turniplatsi peal oma kunsttükka tegid. Turnimine on üks kallis ajaviidus, mis teeb ihu kangeks ning vaimu teravaks ning aitab ka katsmisel prohvessori juures, sest igavesest tuupimisest võib tnimesel veel kõik segamisi minna.

Teine selts tudentisid on seesuguse näojumega, kui oleksid nad kindralid, kes eile Plevna tormijooksuga ära võtnud ja Osmanpaša kõrvupidi Skobelevi juure tirinud. «Mis see tühi eksam ka on,» suurustelevad nemad, «korraks läbi lugeda; ega prohvessor kõiki ikka läbi kukuta. Ja aega on veel ka küll.» Ning käivad siis seesugused tudendid meie kalli Emajõe luha peal peesitamas ning päevakoera mängimas, istuvad hilja õhtuni lustikohtade peal ning lobisevad kergemeelelist juttu. Aga kui katsmise päev on ligi saamas, siis murrab hirm nende suurelise südame sisse otsekui varas ning nemad hakkavad siis usinasti tööle. Aga paraku! kõik see on hiljaks jäänud. Nad saavad katsmisel sandi numbri või (mis veel sandim) ep saagi numbrit. Ja kelle süü? Oma kergemeele süü läbi. Seesugused tudendid peavad meeles pidama, et töörahvas neid universiteedi peal oma vaeva ning rahaga ülal peab ning neist tulevikus palju loodab. Seepärast ep ole tudeerimine mitte igaühe oma asi, enge see on terve rahva asi.

Mõlemad need seltsid, kummast siin kõnet oli, ep ole mitte väga suured, aga parem oleks, kui need sootumaks ära kaoksid, sellepärast sai sellest siin ka kõnet tõstetud.

Aga see kõige iseäralikum, mis kevad igale noorele inimesele kipub seltsi tooma, on üks imetabane südame tuksumine, kummast laulutegijad nii palju salmisid kokku on tagunud. Ja igalpool saab seda tundmust armastuseks nimetatud. See on noore inimese elus üks kõigekaunim tundmus, mis teda terve elu saadab, kuni vikatimees tuleb. Ep ole Doomi-mägi ja kalli Emajõe kaldad mitte väga laialdased, aga siia mahub palju noori paarisid nagu turteltuiukesi räästa alla. Olgu katsmised ja prohvessorid kui kurjad tahes, sellele tundmusele tuleb teed anda, sest see on kui rõõmulik koit, mis hommikul teretab ja seda ep saa ära keelata ka mitte rektor ise. Aga ühte tahaks teie vana kroonikategija ütelda: hoidke see tundmus püha ja puhas, ärge kinkige seda sellele, kumb selle üle naerda võiks. Kui te nõndaviisi teete, noored tudendid, siis saavad Tartu kevad ja meie vana universiteet teile veel kallimad olema ja siis aitab see südame tundmus teid ka kõige koledamatest katsmistest läbi...

Olgu sellel jutul sellega ka OTS.

PLII-ATS

Matkateed ootavad

Kõige lähematel päevadel algab eksamisessioon, kohe selle järel aga suvepuhkus. Et suvepuhkus tuleb mööda saata huvitavalt, lõbusalt ja lisaksime veel — kasulikult, selles osas arvatavasti lahkarvamusi ei ole. Aga kuidas seda ikkagi teha? Üheks heaks võimaluseks on seni üliõpilaste poolt äärmiselt vähe kasutatud matkamine.

Kodumaa-armastus on suur ja ilus tunne, milleta helgemat homset ehitada oleks hoopis raskem ja vaevarikkam. Selleks aga, et oma kodumaad armastada, peab teda hästi tundma.

Vaadata on aga nii palju! Tartust põhja poole jääv vooremaa voorte ja nende vaheliste järvede kauni kombinatsiooniga, Tartust lõunas Otepää kaunis maastik, mille ilu kaugeltki ei piirdu Otepää linnamäe ja Pühajärvega (aga kas kõik sealgi on käinud?). Ahja jõgi on väärtus omaette, Taevaskoda on vaid osake tema ilust.

Looduse tundmaõppimise kõrval on matkamise teiseks suureks väärtuseks kultuurilooliste paikadega tutvumine. Võib päris julgesti öelda, et see, kes «Tõe ja õiguse» mail pole olnud, kes neid mägesid ja soid pole ise näinud, ei saa päris õigesti mõista ka Andrese ja Pearu kemplemist. Ja seda mitte ainult sündmuskohtade ruumilise paiknemise osas, vaid ka sisuliselt.

Parajas kauguses Tartust on paigad, kus oma teostele ammutasid materjali Luts, Liiv, Kitzberg.

Et tuua elevust matka-alasesse töösse, stimuleerida matkade sooritamist, kuulutas TRÜ komsomolikomitee ja matkasektsioon 9. mai ajalehes välja ülikooli suvise matkavõistluse. «Auhinnad» on seejuures küllalt hinnalised — tasuta sõit Karpaatidesse II raskuskategooria matka sooritamiseks. Mõnedel kursustel ongi matkavõistlusest osavõtmiseks head plaanid. Nii näiteks lähevad III kursuse füüsikud augustis paadimatkale Pärnu-Võru, II kursuse geograafid pikemale jalgrattamatkale, on moodustatud suur grupp jalgsimatka sooritamiseks Saaremaal juuli alguses.

Valdav osa komsomoligruppe pole aga teinud vajalikke praktilisi järeldusi. Komsomolikomiteesse toodud suvevaheaja plaanidest nähtub, et ainult vähestel osakondadel on planeeritud matku meie looduse ja kultuuriväärtuste tundmaõppimiseks. Niisuguse olukorraga ei või mingil juhul rahulduda. Juba lähematel päevadel tuleb kõigil komsomoligruppidel koos matkaaktivistidega läbi arutada võimalused huvitavate väljasõitude ja matkade teostamiseks. Ühe-kahepäevaseid matku võib edukalt sooritada eksamile järgneval päeval ka sessiooni ajal. Alles hiljutí sooritas 140 km jalgrattamatka marsruudil Tartu—Elva—Sangaste—Otepää—Tartu matemaatikaosakonna III kursus. Osa võttis 11 üliõpilast. See grupp kogus kursusele üle 600 punkti. Teistel tuleks võtta matemaatikutest eeskuju. Ja siin tuleb komsomoligruppidel võtta endale initsiaatori osa, on ju noortes kodumaa-armastuse ja aktiivse ellusuhtumise kasvatamine ning noorte kehaline karastamine komsomoli tähtis ülesanne. ÜLKNÜ 40. aastapäevale pühendatud matkavõistluse eeskujuliku läbiviimise tagamine on aga komsomoligruppide otsene kohustus.

Lõpuks mõnedest puhtpraktilistest küsimustest. Orienteeruda tuleks põhiliselt jalgsimatkadele. On aga ka võimalusi kuni 8-liikmelise grupi varustamiseks jalgratastega, samuti on võimalik laenutada matkavarustust. Matkavõistlusest osavõtuks peavad matkad olema nõuetekohaselt vormistatud, otstarbekas oleks sooritada märgi «NSVL matkaja» normatiividele või I raskuskategooriale vastavaid matku. Kõikides nendes küsimustes saab konsultatsiooni komsomolikomiteest igal esmaspäeval ja neljapäeval kella 17—18.

J. LOTT,
ELKNÜ TRÜ komitee sekretär

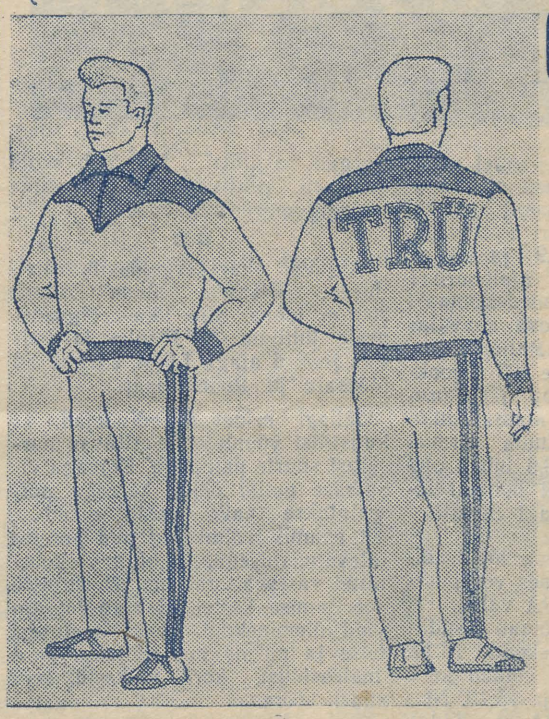

OOTAME

arvamusi kavandi kohta

Käesoleva aasta veebruaris kuulutas TRÜ spordiklubi juhatus välja konkursi ülikooli sportlastele ühtse soojendusdressi parima kavandi leidmiseks. Kokku laekus 9 tööd. Žürii ei leidnud nende seast ühtegi esimest auhinda väärivat kavandit. Teine auhind (tasuta pääse kaheks aastaks kõigile TRÜ spordiklubi poolt korraldatavatele võistlustele) otsustati anda geograafiaosakonna III kursuse üliõpilasele Ago Jaanile kavandi eest varjunimega «Poks». Vastavate tööde puudumise tõttu otsustati ka kolmas auhind jätta välja andmata.

Varjunime «Poks» all esitatud kavand koos mõningate täiendustega otsustati žürii poolt esitada TRÜ spordiklubi juhatusele kinnitamiseks TRÜ sportlaste ühtseks soojendusdressiks. Enne lõplikku kinnitamist oleks soovitav, et TRÜ õppejõud ja üliõpilased avaldaksid oma arvamust nimetatud dressikavandi kohta kas suuliselt või kirjalikult TRÜ spordiklubisse V. Kingissepa tn. 19.

Dress (vaata joonis) on helesinine, puuvillasest materjalist. Kaelus, vöökoht ja käiste otsad on helepunased. Tõmblukkudega lõppevate kiilpükste säärte väliskülgedel on umbes 0,75 cm laiused lampassid. Dressipluus on avatav tõmblukuga, mis jätkub ka kaelusel. Seljal on punased kitsa valge randiga tähed TRÜ.

Dressi hakatakse valmistama alates käesoleva aasta sügisest.

A. RAUKAS,
žürii esimees

SÕPRADEL KÜLAS

Kiri küllakutsega saabus meile Läti Riikliku Ülikooli teise kursuse ajaloolastelt juba talvel, kuid igaüks, kes kunagi on tegelnud taoliste sõitude organiseerimisega, teab, et enne jookse mitu paari jalavarje auklikuks, kui asi tõesti nihkuma hakkab. Nii juhtus meilgi.

Lõpuks jõudsid ettevalmistused siiski lõpule. Veel viimane telegramm: «Saabume laupäeva hommikul» — ja sõit Riiga võis alata.

Üine sõit ei ole iseenesest kuigi suur nauding, kuid tuju oli ülev ja laulud veeresid vahetpidamata Tartust kuni Valmierani. Alles siin, Läti NSV pinnal, hakati juba huvi tundma autost möödavilksatavate talumajade ja metsasalude vastu, meenutati lehekülgi ajaloost, muistsete eestlaste võitlust Koiva ääres ja... hakati ootama Riiat.

Jõudnud Riiga, peatusime esialgu Riia Õpetajate Majas. Osutus, et me polnudki selles majas ainukesed eestlased. Enne meid olid siia jõudnud Tallinna Õpetajate Maja lauatennisistid, maletajad ja kabetajad, kellel seisis ees kohtumine riialastega. Sellest hoolimata võeti meidki väga lahkelt vastu. Siit saatsime teele ka oma «esindajad» — M. Värimäe, R. Goldmanni ja allakirjutanu, kelle ülesandeks oli üles leida Riia ajaloolased.

Ülikooli juures kohtasime kõigepealt nende kursuse hooldajat sm. Greitjänist. Ta tuli meile vastu ja, saanud teada, et meie olemegi nende külalised, palus meid natukene oodata, sest nende rahvas pidavat otsekohe tulema.

Ja seal nad olidki! Olime niivõrd hämmastunud, et raske on nüüd veel midagi kirjeldada. Ümberringi naervad näod, meie poole sirutuvad käed tervituste ja lilledega.

Ülikooli juurest suundusime ühiselt Õpetajate Maja juurde. Ja jälle südamlikud käepigistused, läti- ja eestikeelsed tervitused, sõprade hellitlevad pilgud ja.. kevadlilled — sama noored ja värsked nagu meie sõpruski.

* * *

Õhtul kõitis paljude riialaste tähelepanu linnast väljakihutavate ZIM-ide rida. Igast masinast kostis muusikat ja paistsid värvilistes vormimütsides üliõpilased. Sõitsime sel õhtul Riiast välja maale oma esimest ühist sõprusõhtut pidama.

Sõprusõhtu algul andsime omapoolse kingitusena üle albumi eesti kunsti ja kirjanduse dekaadi kohta Moskvas ning fotoalbumi, kuhu otsustasime panna fotomälestused meie ühistest üritustest. Lausa vaimustuse kutsus aga riialastes esile Kalju Rebase poolt lausutud lätikeelne tervitus.

Raske on kirjeldada õhtut ennast. Ei puudunud ühislaulud, kusjuures püüti laulda kõiki meile ja sõpradele teadaolevaid läti ja eesti laulusid, arenes elav keskustelu üliõpilaselu rõõmudest ja muredest meil ja Lätis.

Kuid aeg lendas linnutiivul. Jõudnud hommikuks Riiga tagasi, magati 3—4 tundi, ja juba olidki läti sõbrad vapralt kohal. Seekord otsustati meid tutvustada Riia vanalinna vaatamisväärsustega. Üheskoos jalutasime mööda Riia tänavaid, vaatasime Liivimaa kuberneri lossi, jalutasime mööda Daugava kaldapealseid. Siin sai Jāzeps, kel kursusekaaslaste sõnade järgi olevat imeletav mälu, näidata oma ammendamatuid teadmisi Riia ja läti rahva ajaloost...

Õhtu eel enne ärasõitu oli meil huvitav vahejuhtum. Algas tugev vihmasadu ja ruttasime oma peatuspaiga poole. Möödaminnes otsustasime siiski veel tõusta mäele, mis asub kesklinna haljasvööndis. Vaevalt saime aga üles, kui märkasime teiselt poolt mäeveeru üles rühkivaid Kaunase Polütehnilise Instituudi üliõpilasi. Tuli välja, et neilgi seisab ees lahkumine Riiast, mitte aga kodulinna Kaunasesse, vaid praktikale Tallinna raadiotehasesse «Punane RET». Rõõmsime oma kohtumise lõbusalt «Kolme Balti vabariigi esindajate kokkutulekuks».

Ja see, mida kõige vähem oodati, saabus — lahkumine. Kõik, mis sel hetkel oleks öelda tahtnud, oli kätketud tugevatesse, tugevatesse käepigistustesse, mis ei tahtnud lõppeda ka siis, kui auto juba Lenini tn. tütarlaste ühiselamu eest liikuma hakkas: «Jällenägemiseni Tartus!»

V. LOUGAS,
ajaloo-osakonna II kursuse üliõpilane

Üheskoos jalutasime mööda Riia tänavaid...

TRÜ lauatennises parim

Tallinnas toimusid ENSV kõrgemate õppeasutuste lauatennisevõistlused parema õppeasutuse selgitamiseks, kes esindab Eesti NSV-d NSV Liidu kõrgemate koolide meistrivõistlustel. Ülikooli võistkonna koosseisu kuulusid Matemaatika-Loodusteaduskonna IV kursuse üliõpilane Ivi Kukk, kehakultuuriosakonna I kursuse üliõpilane Virve Viikmäe ning Õigusteaduskonna üliõpilased Heldur Mäe ja Heino Koitel.

Esimesel võistluspäeval tuli TRÜ esindusel, kes mõne tunni eest oli rongilt tulnud, kohtuda tugevakoosseisulise Tallinna Pedagoogilise Instituudi võistkonnaga. Kuigi TRÜ võistkond asus võistluse kõlgus juhtima, tasakaalustus seis ning alles Ivi Kuke võit otsustavas mängus tõi ülikoolile võidu tagajärjega 6:5. Meeste üksikmängud kujunesid selles võistluses väga tasavägisteks: nii alistas Mäe küll Rüütli (Tallinna Pedagoogiline Instituut), kuid oli tasavägises mängus sunnitud vastu võtma kaotuse I järgu mängijalt Männilt. Koitel suutis võita küll Männi, kuid kaotas omakorda Rüütlile. Meespaarismängus ja segapaarismängus saavutasid TRÜ paarid võidu.

Teisel võistluspäeval kohtus TRÜ võistkond EPA-ga. TRÜ võistlejad saavutasid üksteise järel kerged võidud ning kogu võistlus lõppes TRÜ kasuks tagajärjega 6:0. Tallinna Pedagoogiline Instituut alistas Tallinna Polütehnilise Instituudi tagajärjega 6:4.

Õhtupoolikul oli TRÜ võistkonna vastaseks TPI võistkond. Kuigi enamjagu mänge olid võrdlemisi tasavägised, saavutas ka seekord TRÜ võistkond ülekaaluka võidu tagajärjega 6:2. Seega tuli TRÜ võistkond ühegi kaotuseta turniiri võitjaks. Järgnesid T Ped.I, TPI ja EPA.

TRÜ võistkond omandas seega õiguse esindada Eesti NSV-d juulikuul Minskis toimuval Balti vabariikide ja Valgevene tsooniturniiril.

E. KASK

Toimetaja A. RAUD

MB 04907 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 2255

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 19 (373) Reedel, 13. juunil 1958. a. XI aastakäik

JÄTKAME MÕTTEVAHETUST ÕPPEJÕUDUDE FILOSOOFILISTEST SEMINARIDEST

Elavamat diskussiooni

Seoses ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» viimastes numbrites toimuva mõttevahetusega lubatagu alljärgnevalt esitada mõningaid tähelepanekuid Arstiteaduskonna vanemate õppejõudude filosoofilis-teoreetilistest seminaridest.

Seminaride temaatika on põhijoontes olnud aktuaalne ja osavõtjatele huvipakkuv. On hõlmatud küsimusi, millel on nii meditsiiniline kui ka üldbioloogiline tähtsus, näiteks: «Marksistlik peegeldusteooria ja tundeorganid», «Liikide tekkimise teooriad», «Sotsiaalne ja bioloogiline haigestumises ja haiguste likvideerimises» jne. Käesoleval ajal on koostatud ühtlasi juba temaatiline plaan järgmise õppeaasta seminarideks, mis on samuti pühendatud bioloogia ja meditsiini põhilistele probleemidele. Tuleb rõhutada, et kõik teemad on oma olemuselt sellised, et nad seovad üldteoreetilisi probleeme filosoofiliste põhiküsimustega. Seetõttu ei saa vähemalt Arstiteaduskonnas läbiviidavaid seminare küll nimetada ainult teoreetilisteks (nagu seda soovitab sm. Blum oma artiklis), vaid nad on tegelikult ja sisuliselt filosoofilis-teoreetilised seminarid.

Seminaride ettevalmistuse ja teostamise organisatsiooniline külg rahuldab osavõtjaid. Ettekandjad on oma seminari teema ja tähtpäeva alati saanud teada juba semestri alguses, osavõtjatele on samuti aegsasti teada antud järjekordse seminari aeg ja teema; ettekande teesid ning kirjanduse nimekiri on küllalt varakult laiali saadetud osavõtjatele, et võimaldada materjalidega tutvumist.

Seminaride ettekannete tase on üldiselt rahuldanud. Mõned ettekanded aga on eriti silma paistnud oma põhjalikkuse ja huvitavuse poolest. Märkida tuleks eriti dots. Siirde, dots. Kõrge, dots. Tammeoru jt. ettekandeid, milles on kaasaegse teaduse rohke faktiline materjal saanud veenva filosoofilise üldistuse. Jääb soovida, et kõik filosoofilistel seminaridel ettekannetega esinevad õppejõud suhtuksid oma ülesannetesse sellise kohusetundlikkuse ja põhjalikkusega, nagu nimetatud seltsimehed.

Ettekande kvaliteedi kõrval määrab seminari taseme suuresti aga ka osavõtjate ettevalmistus ning aktiivsus semestril. Mõni seminar on meil kulgenud väga elavate sõnavõttudega ja arvamuste vahetusega, nagu näiteks dots. Kõrge ettekande puhul, teaduslikust ettenägevusest meditsiinis, v.-õp. Petlema ettekande korral sotsiaalsetest ja bioloogilistest faktoritest haiguste tekkes ja ravis ning mõni teinegi. Kuid kahjuks on meil olnud ka mõningaid vähem elava osavõtuga seminare, kus osavõtjad on piirdunud peamiselt küsimuste esitamisega ettekandjale või siis käsitlenud oma sõnavõttudes erialaseid küsimusi, mitte aga filosoofilist aspekti.

Näib, et vähese aktiivsuse põhjuseks on enamasti osavõtjate ebasüstemaatiline ettevalmistus seminariks. Ettevalmistuse suunamiseks ja stimuleerimiseks võiks kaaluda järgmisi organisatsioonilist laadi samme.

1. Soovitav oleks seminarist osavõtjaile järjekordse seminari kohta laiali saata mitte napisõnalised teesid, vaid 1—2 leheküljeline annotatsioon, mis sisaldaks ettekande põhilised mõtted, tähtsamad filosoofilised seisukohad ning nende argumentatsiooni.

2. Iga teema jaoks võiks ettekandja kõrval fikseerida juba varakult ka üks või kaks kaasettekandjat (või oponenti). Kaasettekandja ülesanne oleks tuua ettekande teema valdkonnast mõningaid omapoolseid täiendavaid andmeid, tõsta esile lahtised küsimused ja alustada nende diskuteerimist.

3. Oleks soovitav, et igast seminarist võtaks aktiivselt osa — kas konsultandina või koguni seminari juhatajana — filosoofiaalase kvalifikatsiooniga õppejõud.

Need organisatsioonilised võtted tõstaksid seminaride elavust ja tagaksid aktiivsemat diskussiooni. See stimuleeriks aga iga osavõtjat tõhusamalt ette valmistama ning sügavamalt tundma õppima järjekordses seminaris käsitletavaid probleeme. Nii paraneks seminaride tase veelgi ja suureneks nende osa õppejõudude ideoloogilise taseme tõstmisel.

Dots. *J. SAARMA*

Otstarbekusest lähtudes

Ülikooli kõigis teaduskondades on praegu kõige pingelisem periood — eksamisessioon. Kuid siirdugem sellest pinevast õhkkonnast veidi minevikku ja rääkigem veel arvestustest. Nendest oli eesti filoloogidel raskeimaks ja kõige hirmuäratavamaks muidugi arvestus NSVL rahvaste kirjanduses. Kõik said sellega küll hakkama, kuid õppimisel torkas nii mõnelegi pähe mõtteid, mida tahaks arvustamiseks esile tuua.

Juba varem on meie ajalehes räägitud läti kirjanduse lugemisest ja tehtud ettepanek, et seda loeks kirjandusteadlane näiteks Riia ülikoolist. See oleks muidugi parem ja teostamise võimalikkuse puhul ka väga väärtuslik üritus. Veel tekib küsimus, kas ei võiks ukraina ja tadžiki, samuti läti kirjanduse lugemisel piirduda suuremate kirjanikega, kelle teosed on tõlgete kaudu laiemalt tuntud ka eesti üliõpilastele. Objektiivselt võttes on ju vähemtähtsate nimede pähetuupimine tarbetu. Et nendega hiljem kokkupuutumist pole, ununevad nad lihtsalt. Kirjanduse õppimisel on üks põhinõudeid teoste läbilugemine. Meil on aga väga vähe tõlkeid näiteks tadžiki kirjandusest isegi vene keeles, rääkimata eesti keelest. Järelikult ei saa arvestusel avaldada oma arvamusi ühe või teise teose kohta, vaid peab lootma konspektile. Siit ettepanek lugeda neid kirjanikke, kelle teostest saaks vähegi ülevaadet ka isiklikul tutvumisel. Muidugi tuleb siis käsitletavaid kirjanikke esitada põhjalikumalt ja ulatuslikumalt.

Need on mõningad ettepanekud NSVL rahvaste kirjanduse õpetamise suhtes just otstarbekohasusest lähtudes.

U. LOO

Külalisi Soomest

Pildil: (vasakult) liivlane sm. P. Damberg, prof. P. Ariste, külaline Soomest hr. H. Winter, sm. R. Viies ja dots. P. Palmeos.

Joh. MIKU foto.

9. ja 10. juunil külastas Tartut järjekordne delegatsioon Soomest. Delegatsioon oli kolmeliikmeline: Toivo Karvonen — Soome—Nõukogude Liidu Seltsi peasekretär, Paavo Salomaa — Soome Teatrite Liidu sekretär, ja Helmer Winter — Turu ülikooli eesti keele ja kirjanduse õppejõud. Hiljuti ilmus H. Winteri tõlkes «Kalevipoeg» soome keeles.

Külalised tegid visiidi rektorile ja tutvusid eesti keele kateedri ja soome-ugri keelte kateedri tööga. Eriti huvitav oli neil vestelda mitmete soome-ugri rahvaste esindajatega, sest parajasti oli kateedris eestlasi, ungarlane, udmurt, mordvalane ja liivlane.

Delegatsioon külastas Klassikalise Muinasteaduse Muuseumi ja Pearaamatukogu. H. Winter andis kingitusena üle enda tõlgitud «Kalevipoja», mida meie raamatukogus veel ei olnud.

Seejärel tutvuti ENSV TA Kreutzwaldi-nimelise Kirjandusmuuseumi raamatukoguga, rahvaluule-arhiiviga, L. Koidula käsikirjadega ja E. Särgava näitusega.

Õhtul viibisid külalised «Vanemuises» ballett «Tiina» etendusel.

Teisipäeva hommikul käisid külalised Maarja kalmistul Fr. R. Kreutzwaldi ja Anna Haava haual. Pärast seda jätkus reis Elvasse, sealt Võrru, et tutvuda Kreutzwaldi muuseumiga, ning siis Pärnu kaudu Tallinnasse.

Õ. KASK

14. juunil kell 17 ja 15. kell 10 toimuvad TRÜ staadionil vabariiklikud linnadevahelised

KORRESPONDENTSVÕISTLUSED KERGEJÕUSTIKUS.

Kavas mõlemal päeval meestele 100 m, 800 m ja 3000 m jooks, kaugushüpe, kõrgushüpe, kuulitõuge ja kettaheide;

naistele 100 m ja 400 m jooks, kaugushüpe, kõrgushüpe, kuulitõuge ja kettaheide.

Üliõpilased! Oma osavõtuga võistlustest aitate kaasa selleks, et väljapandava rändkarika võidaks ülikoolilinn Tartu.

Rohkem analüüsi

Käesoleva nädala alguses sooritasid IV kursuse eesti filoloogid eksami vene kirjanduse ajaloos, mis tütarlastele oli esimeseks, noormeestele aga juba teiseks tuleprooviks kevadsemestril.

Missugused on tulemused ja tähelepanekud?

Vastuse saamiseks pöördusime paari küsimusega eksamineerija sm. J. Feldbachi poole.

Nagu sm. J. Feldbach märkis, võis üliõpilaste vastustega üldiselt rahule jääda. Teoseid tuntakse hästi, kuid sageli piirdutakse ainult sisu ümberjutustamisega. Rohkem tuleks rõhku panna iseseisva analüüsimisoskuse arendamisele.

Kõige rohkem ollakse kodus L. Tolstoi, I. Turgenevi ja A. Ostrovski loomingu tundmises. Halvem on aga olukord nende kirjanikega, kelle teoste eestikeelsed tõlked puuduvad kas täielikult või osaliselt, näiteks V. Veressajev, A. Kuprin, A. Serafimovitš jt.

Häid vastuseid esines palju. Eriti põhjalikke teadmisi näitasid üliõpilased M. Kuningas, P. Kippar, M. Suurväli, M. Raudnael ja V. Presjärv.

Pingerikas õppeaasta on jõudnud lõpule, alanud eksamisessioon — aruanne semestri jooksul tehtud tööst. Töörohke periood on seljataga ka TRÜ naiskooril. Kolm suuremat kontserti, mitmed esinemised tähtpäevade puhul — kõik see nõudis lauljatelt tublisti vastupidavust ja aega, eriti just viimast, sest seda on üliõpilasel alati kõige vähem.

Kohe sügisel, oktoobri esimestel päevadel, kui alma mater avas uksed üliõpilastele, laulis ka TRÜ naiskoor armsakssaanud aula sammaste vahel sisse uut õppeaastat. Tuli suure kiiruga alustada oktoobripidustustel esitatava repertuaari omandamist, tuli olla niisama hoolas ja kärme nagu mesilind, kellest lauldi juba läinud aastal Tartus ja Kiievis. Oktoobripühadeks jõutigi selgeks õppida küllalt tüse programm, milles tugineti peamiselt päevatemaatikat haaravaile lauludele. Nii esitati revolutsioonilise sisuga Lenini lemmiklaul «Sind vaevatud orjuse ikkes», M. Kovali «Laul Leninist» ja mõned laulud koos Üliõpilasmeeskooriga.

Järgnes semestrikontsert 15. detsembril. Selle ettevalmistamiseks jäi napilt 6 nädalat. Uute laulude viimistlemise kõrval korrati enne kontserti ka publikule eriti meeldinud varemõpitud laule, nagu M. Kovali «Lenini mälestuseks» ja koori raudvarasse kuuluvat M. Härma patriootilist «Õitse, kasva, ela». Eriti soojalt võeti publiku poolt vastu G. Ernesaksa «Tuul jutustab», R. Ritsingu «Piibelehed», Ed. Oja «Puurilind», G. Rossini «Ringtantsulaul ooperist «Wilhelm Tell»» ning meeleolukad rahvaviisid «Lõo lõõrita» ja «Kosjasõit». See kontsert oli koori hääleseade toimetaja sm. R. Jõksi hinnangu järgi üks koori paremaid.

Tulemusrikas hooaeg

Käesolev laulupoolaasta on koori elus kõigist eelnevaist pisut erinev nii tegevusrohkuselt kui ka selle poolest, et lauldakse iga harjutuse lõpul oma motot. Moto sõnade autor on esimese soprani laulja Valli Kaselaid, viis — koorijuhilt Richard Ritsingult.

Kohe mõningate lauluproovide järel tuli kooril esineda pikema programmiga Nõukogude armee aastapäeval EPA aulas, kus esitati päevakohaseid patriootilisi laule, nagu R. Ritsingu «Rahu eest» jt.

Naistepäevale pühendatud pidulikul aktusel lauldi päevateemalisi lüürilisi laule, nagu R. Ritsingu «Emakene hellakene» jt.

Valimiste puhul esines koor neljas erinevas kohas suure eduga. Publiku palvel tulid mitmed esitatud laulud, nagu G. Ernesaksa «Tuul jutustab» ja G. Rossini «Ringtantsulaul» ooperist «Wilhelm Tell»» ja mõned teised kordamisele.

28. märtsil toimus koorijuhi Eesti NSV teenelise kunstitegelase R. Ritsingu autorikontsert, millest küllaltki vastutusrikka osa võttis TRÜ naiskoor oma õlgadele, lauldes kontserdi n. ö. sisse. Elava hingestatud esituslaadiga lauldi «Väikesele armsale», «Õhtulaul», «Emakene hellakene» ja «Sa oled mu südame suvi».

Naiskoor esines edukalt ka 1. mai aktusel TRÜ aulas, jättes oma lauluga hea mulje ka aktusel viibinud Leedu Arstiteaduse Instituudi üliõpilastele.

Tagasi vaadates ehk ei tundugi see esinemiste rida väga pikana, kuid arvestades seda, et kõik esinemised olid enne semestri aruandluskontserti, võib julgelt öelda, et TRÜ naiskoori kollektiiv on koos oma koorijuhi Richard Ritsinguga teinud ära tubli töö.

Peale kontsertide ja esinemiste on koori elus palju teisigi üritusi, näiteks kohtumised teiste kooridega. Kooril on tihedad sidemed esimesest üliõpilaslaulupäevast osavõtnud üliõpilaskooridega ja ka kõikide teiste ENSV kooridega.

9. märtsil võttis koor ühiselt osa Tartu heliloojate uudisloomingule pühendatud õhtust, millele järgnes kohtumine Tartu heliloojatega. Kohtumise korras tutvuti veel noorte dirigentidega R. Ritsingu dirigeerimisklassist, kusjuures noored dirigendid juhatasid mitmeid laule. Kordaläinud õhtu arutelust võtsid osa ka meie lauljad.

24. aprillil toimus naiskoori korraldusel TRÜ sümfooniaorkestri dirigendi Aadu Regi ettekanne muusikainstrumentidest koos vastavate illustratsioonidega.

Peale selle on koori liikmed Milvi Meri, Heli Sild ja Taive Tölp viinud läbi ühislaulmisi üli-koolis.

Suurim sündmus koori elus on muidugi aruandluskontsert semestri jooksul tehtud tööst. Kontserdist enesest pole mõtet rääkida, sest sellest on juba ilmunud pikemad arvustused. Võiks märkida aga neid tegureid, mis põhjustasid seda, et kontserdikavale tuli anda lisapaladest veel tüse jätk, võiks öelda, kolmas osa.

Kontserdikava viimistlemisel on kahtlematult vastutusrikas osa koorijuhil R. Ritsingul. Enne kontserte ja esinemisi annab koorijuht vestluse korras ülevaate esinemisest ja repertuaarist, rõhutades selle ideoloogilist külge ja pidades silmas, et repertuaar haaraks kõiki kaasaegseid elunähtusi. Ideoloogilist tööd teostab koorijuht oskuslikult seoses koorilaulu enesega. Peale selle viib koorijuht jooksva töö käigus läbi vestlusi muusika olemusest ja esteetilistest küsimustest.

Valmistumist viimaseks kontserdiks innustas kahtlemata ka TRÜ rektori F. Klementi viibimine koori harjutusel 17. apr. Vaikselt ära kuulanud O. Merikanto meeleoluka valsi «Suveõhtu», ütles ta naeratades, et laul ise on hea, lauljad veel paremad, kuid kontsert on kahjuks alles kaugel. Pärast seda proovi võtsid paljud tüdrukud endale noodi koju, et soomekeelsed sõnad kontserdiks hästi selgeks õppida.

Selle eest, et naiskoori laul «kõlab», võlgnevad lauljad tänu kõigepealt muidugi koorijuhile Richard Ritsingule, koori hääleseadjale Rudolf Jõksile ja samuti ka kooriliikmete endi püüdlikule tööle.

Koori ees seisvatest suurematest üritustest võiks nimetada jaanipäevapidustusi Toomeorus, kus naiskooril tuleb kontsertosa alguses panna helisema jaaniõhtu meeleolu. Lauluaasta lõppürituseks on üliõpilaslaulupäev Riias.

H. HALJASTE

TRÜ Pearaamatukogu tuletab oma lugejaile meelde, et suvevaheajaks, s. o. hiljemalt 1. juuliks tuleb kõik raamatukogust laenutatud raamatud tagastada.

A. HIIR,
TRÜ Pearaamatukogu direktor

Uudismaadele!

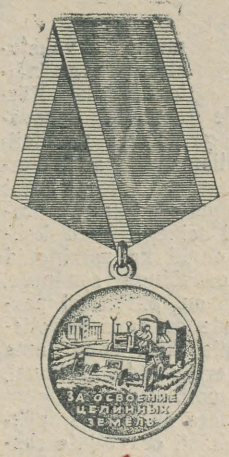

Nõukogude Liidu Kommunistlik Partei ja kogu nõukogude rahvas lahendab praegu edukalt üldrahvalikku ülesannet: järele jõuda Ameerika Ühendriikidele liha, piima ja või tootmises iga elaniku kohta. 4—5 aasta jooksul üles haritud 36 miljonit ha uudismaad kõnelevad selgesti kommunistliku partei abinõudest meie põllumajanduse taseme kiireks tõstmiseks. Seda suurt ülesannet on aidanud lahendada kogu nõukogude noorus. Meie noorsugu on alati asunud partei poolt püstitatud ülesannete lahendamisele, pühendades sellele kogu oma jõu ja energia.

Ka Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilased on andnud oma panuse üldrahvalikku üritusse põllumajandussaaduste külluse loomisel, aidates kahel aastal kaasa koristustööde kiirele lõpetamisele uudismaadel.

ELKNÜ TRÜ komitee on veendunud, et üliõpilased ka käesoleval aastal täie jõu ja energiaga liituvad kogu meie maa norosusega ning annavad oma parima uudismaade viljasaagi koristamisel.

Uudismaadele sõita soovijate avaldusi võetakse vastu ELKNÜ TRÜ komitees iga päev.

Seni ongi saabunud juba rida avaldusi. See asjaolu näitab, et meie üliõpilased toetavad palavalt partei üritust.

Üliõpilased, kaalugem läbi oma võimalused ja andkem oma panus sellesse tänuväärsesse üritusse!

ELKNÜ TRÜ komitee

Avaldused saabuvad

Nagu mullu ja tunamullu suvel, on ka tänavu meie üliõpilaste abi viljakoristustöödel Kasahstani steppide uudismaadel oodatud. Võimalust sõita sinna tahavad kasutada paljud. Sellest annavad tunnistust iga päev ülikooli komsomolikomiteesse saabuvad avaldused. Esimeste hulgas tulid oma sooviga Õigusteaduskonna II kursuse üliõpilased Valli Oll ja Rudolf Rimmel, Arstiteaduskonna I kursuse üliõpilased Galina Romaškina ja Inessa Tanenkova, samuti tõid oma avaldused Virve Purika, Imme Vend ja Tiina Muna — kolm tütarlast-geograafi esimeselt kursuselt — uudismaade veteranid Valdur Rebane, Kaljo Merilo ja mitmed teised.

Sõita uudismaadele soovib ka grupp füüsika-osakonna esimese kursuse üliõpilasi. Vestluses Peeter Einastoga selgus, et tal oli kavatsus suveks kuhugi tööle minna juba varem ja kui on võimalus sõita uudismaadele, siis tingimata juba sinna, sest mida kaugemale, seda huvitavam, mida tõsisem on töö, seda rohkem võib end füüsiliselt karastada. Enam-vähem on ettekujutus uudismaadest ka olemas. Paljud tuttavad on seal käinud ja nähtust vaimustatud olnud. Juba sõit on huvitav, pealegi avaneb parim võimalus tutvuda kaugete maade ja rahvastega, nende elu ja tööga.

Teade, et uudismaad vajavad jälle üliõpilaste abi, võeti vastu kursusel vaimustusega. Leidus kohe neid, kel on mingi amet selge ja tahavad oma oskusi seal rakendada. Nii loodavad Eduard Paukson ja Ants Lang asuda tööle autojuhtidena, sest neil on olemas kogemused ja vastavad paberidki.

«Kaasatulijaid on meil veel teisigi,» sõnab sm. Einasto. «Üheks on kindlasti veel Enn Joamets, kellega tahame enne osa võtta ka 3. juulil algavast üliõpilaslaulupeost Riias Üliõpilasmeeskoori koosseisus.»

E. RANNIK

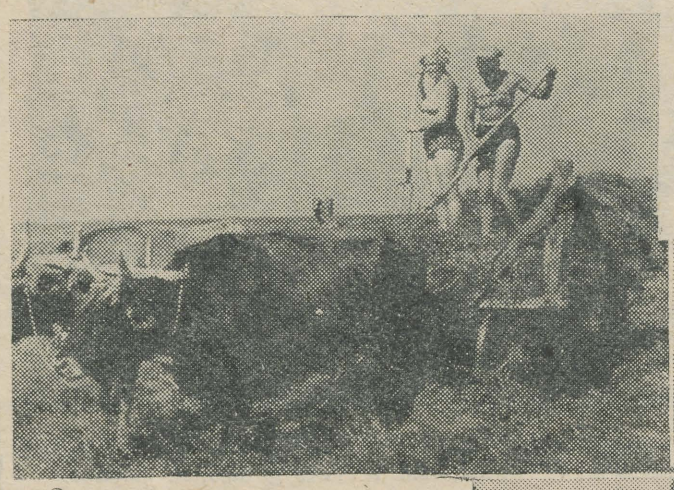

...kuid üldiselt oli moodne tehnika domineeriv.

□□

Uudismaade veteran Jüri Pähn oma masinaga.

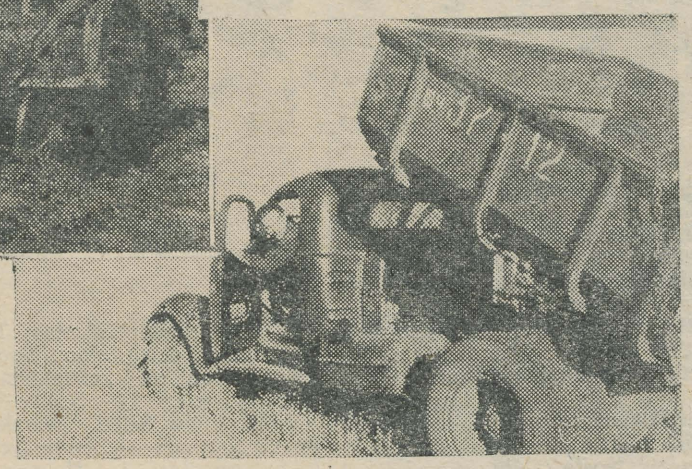

Üksikjuhtumeil leidsid uudismaal kasutamist ka härjad,...

□□

Ollakse kibedasti ametis põhuveoga.

„Roheline"

UUDISMAALASE MEELESPEA

Kallis tulevane uudismaalane, kui sul on tõsine nõu ja tahtmine uudismaasõidust osa võtta, siis ära unusta kaasa võtmast tervet rida eluliselt vajalikke esemeid. Neist põhimiste loetelu leiad alljärgnevas õpetuses.

Kui pakid oma kohvrit või täidad seljakotti, siis võta päevakorda kõigepealt ihukatted. Oluline on päevitusülikond, sest ega keegi taha sealt päikesemaalt valgena tagasi tulla. Asendamatu on uudismaal vattkuub. Siis vastupidav tööülikond, vajalikul määral pesu ja muid rõivastusesemeid, vihmamantel. Jalanõudest on seniajani kaasa võetud tenniseid, ketše, kingi; liiga ei tee ka kummikud, säärikud ja teised jalavarjud. Rahuliku südamega pista kohvrinurka või kotisoppi kindad, sukad, vanaema kootud lambavillased sokid, sest ööd on uudismaal sageli külmemad kui meil. Peakatteks kasuta rätikut või, kui sa noormees oled, siis tingimata baretti — see on uudismaal kõige praktilisem.

Eespool nimetatud asjad olid mõeldud niiöelda püstioleku ajaks. Et aga pikali heita, on vaja põhukotti, tekki, linu ja padjapüüri.

Alati on oluliseks peetud nn. noa ja kahvli küsimust. Nuga olgu kaasas, asendamatu on ka lusikas; mis puutub aga kahvlisse, siis võib see ju puududa, sest lõpuks ta nagunii kaob ära. Nimetatud vahenditega sööd kaasavõetud katelokist või kausist, mille põhjale võid nimetähed sisse kraapida. Et teed juuakse iga söögi ajal, siis on selle pruukimiseks vaja kruusi, mis olgu suur ja jahe (neil kahel omadusel on tähtsad tagamõtted). Muide, jahedust kannab endaga kaasas email.

Edasi lao pagasisse nõelu, nööpe, naelu, niiti, kreemikarpe, seepi, harju, medikamente (eriti kahesuguse toimega kõhurohte), käterätik, ninarätikuid jne. jne. Et kõikjal ei ole sisse seatud elektrivalgustust, siis ära unusta suuri stearііnküünlaid! Võitluses kärbestega läheb tarvis suuremal hulgal kärbsepabereid ja marlit ning muud kangemat kraami.

Mis puutub habemeajamisvahendeisse, siis võib ju nad kaasa võtta, aga üldiselt oli uudismaal paljude noormeeste hulgas heaks tooniks habeme kasvatamine. Mis sellest, et enamikul juhtudel ähvardab lõuakate tulla punakas ja üsna kesise tihedusega.

Pillimees pangu tingimata oma pill kotti, olgu see kas või mitme keeruga pasun. Eriti hinnas on akordionid. Klaverimängijail ei maksa end üle pingutada, küll aga kulub ära grammofon. Ka «Turist»-tüüpi raadio pole paha asi, sest ta mängib nii patareide kui ka elektrivõrgu abil.

Jahimehel on stepis lõputud jahimaad täis surokke ja linde, kes on üsna rasvased ning naiivsed.

Vihmastel päevadel jätkub aega ka kirjanduse lugemiseks. Mõeldamatu on kirjapaberi ja ümbrikkude kojuunustamine. Vahel on puudust tuntud täitesulepeadest. Kui sul on olemas teatud melanhoolse ilmega foto, siis pista ta tingimata kohvrisse. On hea seda vahel salaja vaadata ja õrnalt ohata. Muidugi on kõige parem võimaluse korral foto asemel vastav objekt ise kaasa võtta.

Veel võta kaasa tublit tööindu, ohtralt optimismi, pool kohvrit naeru, oskus arbuuse süüa (vali ainult neid, mis pigistamisel kõrva juures pragisevad!) ja teadmine, et uudismaal valitseb «kuiv seadus».

Mis koju jätta?

1. Võimaluse ja kartuse korral süda, sest selle võib laias stepis kergesti kaotada.

2. Virisemine ja halin. Kui mõni asi tundub sulle harjumatuna, siis ära unusta vanasõna: julge pealehakkamine on pool võitu! Uudismaal aga mõnikord isegi kolmveerand võitu.

(Albumist «Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilased uudismaal 1956.—1957. a.»)

MÖÖDUNUD AASTAL UUDISMAADEL

Osakond	1956. ja 1957. a. uudismaal töötanud üliõpilaste arv	Üliõpilaste arv osakonnas	%
1. Vene keel ja kirjandus	83	153	54,2
2. Geograafia	49	121	40,5
3. Füüsika	83	237	35,0
4. Ajalugu	36	128	28,1
5. Õigus	39	173	22,5
6. Matemaatika	36	167	21,6
ÜLIKOOLI KESKMINE	560	2968	18,9
7. Majandus	35	193	18,1
8. Eesti keel ja kirjandus bibliograafia, võõrkeel	46	298	15,4
9. Stomatoloogia	12	95	12,6
10. Ravi	94	915	10,2
11. Keemia	11	108	10,2
12. Farmaatsia	13	133	9,8
13. Bioloogia	11	118	9,3
14. Kehakultuur	12	129	9,3

Märkus: Mõlemal aastal uudismaal töötanud üliõpilased on arvestatud kahe eest. Tabeli koostamisel ei ole arvestatud neid üli-kooli rühma uudismaalasi, kes üliõpilaste ja ülikooli töötajate hulka ei kuulunud.

See, mis uudismaal sai eoks,
muutus Tartus kindlaks teoks

MILLI KOPPELMANILE
ja
BRUNO MALMILE
soovivad abiellumise puhul p a l j u õnne

TRÜ uudismaalaste staap ja kõik ušorkalased.

Kilde...

Üliõpilaste töövõime on progresseeruv. Esimesel tööpäeval vedasid ühe autoga heinu kümme inimest, teisel päeval vähenes vedajate arv seitsmeni, enne uudismaadelt ärasõitu said sellega hakkama ka kolm. Koormate arv jäi endiseks, kuid töötasu kasvas mitmekordseks.

*

Steppides on põhilisteks transpordivahendeiks härjad ja autod. Esimesi juhitakse piitsa abil ja hüüetega. Viimaseid juhitakse ikka tavalisel viisil, ainult teekraave pole vaja karta.

Kuiva ilmaga torkab sõitev auto silma oma kilomeetripikkuse tolmupilvega juba eemalt taevarannalt, vihmase ilmaga — selliseid päevi aga leidub harva — tuleb tee peal tihti tross ja traktor appi võtta.

*

Kodulinde on stepiküladesrohkesti ja autojuhtidel tuleb nendega palju vaeva näha. Et kanade ja partide armastatuimaks puhkekohaks on sõidutee, siis tuleb teo kombel sõita.

Nende metsikud nimekaimud on veidi viisakamad, vähemalt sõiduteele nad ei kipu, olgu ülejäänud osas, kuidas on.

*

Nii mõnegi uudismaalase mällu on sööbinud järgmine pilt. Põhuvedu. Mööda steppi tormab masin, mille järel venib imelik saba, tuletades meelde komeeti. Kui auto peatub, selgub, et «komeedi saba» on tekkinud aganatest, mis tuul koormast minema puhus. Koorem ise on aga üsna ära vajunud, kesise ja nigela välimusega. Järgnevad teravmeelsed märkused ja lõbusad nööked koormameistrite aadressil.

*

Üheks Kasahstani stepiavaruste omapärasuseks on kohalik ehitusmaterjal samaan, steppide telliskivi. Lühike retsept selle valmistamiseks oleks: segi tampida savi+vesi+õled ja vormida valmis pätsid, küll tuul ja päike teevad oma töö ning kivid ongi valmis. Odav ja otstarbekas.

Meenub naljakas vahejuhtum, kuidas kokad mõni päev pärast uudismaale jõudmist olid kišjaki (kohalik kütteaine) asemel pannud paja alla paar samaaniplonni ja ootasid siis, millal supp keema hakkab. Seda viimast aga ei tahtnud kuidagi juhtuda.

Toimetaja A. RAUD

ILMUS album „Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilased uudismaal 1956.–1957. a."

Albumit on võimalik osta ELKNÜ TRÜ komiteest igal tööpäeval kella 11—13 ja 15—17. Albumi hind 6 rubla.

Meie ehitusmeistrid Ussorkas töö juures.

MB 04952 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 2353

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 21 (374)
Reede
20. juuni
1958. a.
XI aastakäik

Haridus- ja teadusala töötajate ametiühingu üleliiduliselt kongressilt

Haridus- ja teadusala töötajate ametiühingu üleliidulisest kongressist võttis meid osa kolm — sm. Elp Tallinnast (meie ametiühingu vabariikliku komitee esimees), õpetaja sm. Männilo Rakverest ja allakirjutanu. Igaüks meist esindas 10 000 haridus- ja teadusala töötajat Eestist.

Moskva võttis meid vastu kevadiselt.

Niisama soe oli ka meie vastuvõtt moskvalaste poolt. Delegaadid paigutati parimatesse hotellidesse, neile muretseti piletid teatritesse, kontsertidele, näitustele — nii nagu oli kellegi soov. Igal hommikul kell pool kaheksa sõitsid hotellide ette autobussid, et sõidutada meid Lenini mägedele, Lomonossovi nimelise Moskva ülikooli kõrghoone (30 korrust!) juurde, kus toimus kongress. Toitlustamine (3 korda päevas) toimus sealsamas ülikooli avarates söögisaalides; õhtul sõidutati meid mugavates autobussides jälle tagasi hotellidesse. See oli targasti organiseeritud: kõik delegaadid olid alati kohal ja keegi ei kippunud kuhugi ära, sest kõik vajalik oli käepärast.

Kongress kestis 3 päeva ja tema tööst võttis osa 420 delegaati meie suure kodumaa kõikidest nurkadest — nii suurlinnadest kui kauge ida, külma põhja ja kuuma lõuna rajoonidest. Kuulasime ära meie ametiühingu üleliidulise komitee esimehe sm. Grivkovi aruande, kõrgemate koolide ministri sm. Jeljutini ja NSVL Teaduste Akadeemia presidendi sm. Nesmejanovi ettekanded kõrgema hariduse ja teaduse arenguperspektiividest 1958.—1965. a., mis manasid meie silme ette nõukogude kultuuri edasise õitsengu grandioossed plaanid.

On kavas meie keskkoolisüsteemi suurejooneline reorganiseerimine nii, et lõpetanul oleks mingi kindel spetsiaalsus. Enne koolireformi teostamist arutatakse küsimust veel põhjalikult õpetajate nõupidamistel. Vabariiklikele haridusministeeriumidele pani kongress ette laiendada koolide ehitustegevust sellisel määral, et 1965. aastaks saaksid kõik koolid üle minna ühes vahetuses toimuvale õppetööle, nagu see on juba praegu teostatud mõnedes Ukraina rajoonides.

Kongress märkis ära, et nii keskkoolide kui kõrgemate koolide peamiseks kasvatuslikuks ülesandeks jääb kasvatada noortes kommunistlikku suhtumist töösse, nagu seda rõhutas sm. N. Hruštšov üleliidulisel kommunistlike noorte kongressil. «Tuleb loobuda noorte liigsest hooldamisest,» ütles sm. Grivkov. «Meie anname noortele suured võimalused iseseisvaks tööks, kuid nõuame neilt nende võimaluste õiget ärakasutamist. Noored peavad tundma vastutust oma kohustuste täitmise eest.» Ja sm. Jeljutin tähendas: «Balti riike külastades esitasid mulle õppejõud palve: nimetage meile kasvatustöö konkreetsed vormid! Ma vastasin: kui meie ei möödu ühestki väärnähtest ükskõikselt, olgu see jämedalt öeldud sõna, olgu see halvasti ettevalmistatud koosolek või huligaansusjuhtum või lohakus või väär poliitiline väljendus, vaid reageerime otsekohe ja õigesti, siis olemegi õigel teel, sest sellest algabki kasvatustöö.»

Kongressil räägiti pedagoogilise praktika laiendamise ja süvendamise vajadusest, mainiti tunnustavalt ühiselamute ja staadionide ehitamist üliõpilaste oma jõududega kui head vahendit tööharjumuste loomiseks. Sel puhul märgiti kiitvalt ka Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilaste tööd oma staadioni ehitamisel. Rõhutati vajadust arendada sporti kui tähtsat kasvatustegurit laiades üliõpilashulkades.

Palju kõneldi tootmisnõupidamistest kui suurepärasest võimalusest kõigi töötajate laialdaseks osavõtuks kõrgemate koolide tööst.

Üldse puudutati kongressil peaaegu kõiki haridus- ja teadusala töö küsimusi.

Kongressist võtsid osa külalised Ungari rahvavabariigist ja Ameerika Ühendriikidest, tuues tervitusi ja kingitusi sealsetelt õpetajate organisatsioonidelt; ka saabus rohkesti tervitustelegramme paljude maade õpetajate ja teadlaste ühingutelt, muuseas isegi Marokost.

Enne ja pärast kongressi korraldati delegaatidele mitmesuguseid huvitavaid ekskursioone. Käisime Kremlis, kus näidati Lenini kortermuuseumi. Autobussidega sõidutati meid Moskva vaatamisväärsematesse kohtadesse. Külastasime uut laiaekraanilist kino. Eriti huvitav oli ekskursioon mööda Moskva ülikooli, mis kutsus vaatajais vahetpidamata esile vaimustushüüdeid — nii suurepäraseid õppimis- ja puhkamisvõimalusi ei ole vist küll kusagil maailmas! Suure huviga jälgisime Moskva ülikooli üliõpilaste isetegevuskontserti, mis toimus kongressi viimasel õhtul üliõpilasklubi mugavas ja mõnusas teatrisaalis. Suurepärane oli «sõpruse valss», mille esitasid 8 paari, kõik eri rahvustest — õpib ju Moskva ülikoolis 27 rahvuse esindajaid!

Külastasime ka üleliidulist põllumajandusnäitust

Kõike kokku võttes tuleb öelda, et kongress jättis delegaatidele sügava mulje, andis palju uusi teadmisi ja väärtuslikke kogemusi. Lahkusime kongressilt teadmisega, et ees seisab palju uusi ülesandeid ja palju tööd, aga ühtlasi veendumusega, et see töö on huvitav ja et ühiselt jõuame kindlasti hakkama saada kõigi nende ülesannetega, mida kommunistlik partei ja Nõukogude valitsus on seadnud haridus- ja teadusala töötajate ette.

A. HABERMAN

Kevad õues

Joh. MIKU fotoetüüd.

Tunnustus tööle

Tbilisist saabus meile hiljuti kiri. Ümbrikku avades leidsime sealt aukirja geograafiaosakonna III kursuse üliõpilasele Heino Mardistele, kes viibis sealse ülikooli üliõpilaste 20. teaduslikul konverentsil. Avaldame aukirja teksti.

Tbilisi J. V. Stalini nimeline Riiklik Ülikool autasustab käesoleva aukirjaga Tartu Riikliku Ülikooli geograafiaosakonna III kursuse üliõpilast Heino Mardistet ettekande «Saaremaa looduskaitsealad» eest ülikooli üliõpilaste XX teaduslikul konverentsil.

Prof. G. S. DZOTSENIDZE,
Tbilisi J. V. Stalini nimelise Riikliku Ülikooli rektor, Gruusia NSV Teaduste Akadeemia akadeemik

Ajaloo-Keeleteaduskonna raamatukogus

Filoloogide ja ajaloolaste hinnatumaks õppimiskohaks eksamite ajal on «seminarka». Päeva jooksul istub seal pikemat või lühemat aega umbes 200 üliõpilast. Paljud nimelt ei vaevu oma nime kirja panema. Iga päev antakse välja 250—300 raamatut. On kindel, et Ajaloo-Keeleteaduskonnas on raske leida üliõpilast, kelle heades töötulemustes poleks aga süüdi ka «seminarka».

Meie ajalehe esindaja vestles raamatukogu töötaja sm. L. Haidakuga ja mõnede üliõpilastega.

Selgub, et see rikas raamatute varasalv valmistab mõnigi kord ka pettumusi oma lugejatele. Lähed vajalikku raamatut saama, kuid viimast pole kodus. Käid teise, kolmanda ja veel paljud korrad. Ikka polel Üliõpilane on nördinud, raamatukoguhoidjal on ebamugav... Ja süüdi on mõned kaaslased, kes paluvad raamatut paariks päevaks, mis kujuneb aga sageli paariks kuuks. Eriti on silma paistnud oma ebatäpsusega vene filoloogia osakonna üliõpilased.

Pahandust tekitab ka mõnede väga nõutavate raamatute väike arv. Nii oli riigieksamitega ühenduses suur nõudmine kogumikule «NLKP konverentside, kongresside ja Keskkomitee pleenumite resolutsioonid». Teost on aga ainult 1 eksemplar. Teiselt poolt aga pole raamatukogul võimalik teoseid mitmes eksemplaris muretseda lihtsalt «elamispinna» nappuse tõttu. Peaaegu üldiselt on raamatud riiulitel kahekordselt. Muidugi hädapärast saab nii läbi, eriti kui liiga palju ei laenutata, kuid eksamiperioodil, kus laenutatavus on tõusnud, on see tõeliseks nuhtluseks raamatukoguhoidjale. Ruumi laiendamise vajadus on muutunud Ajaloo-Keeleteaduskonna raamatukogu päevaprobleemiks. Ei ole küll päris õige rääkida ruumi laiendamisest. Täpsem oleks rääkida ajaloos juba raamatukogule kuulunud ruumi tagasisaamisest. Nimelt on kaks raamatukogule äärmiselt vajalikku ruumi «okupeeritud» — loodame kõik, et ajutiselt — Õigusteaduskonna dekanaadi poolt. Raamatukogu töötajad on veendunud, et see «okupatsioon» pole sugugi mugav ka Õigusteaduskonnale.

Praegugi on kõnealustes ruumides lääne filoloogia osakonna raamatud. Kui mõnda neist vajatakse, tuleb raamatukoguhoidjal minna dekaani kabinetti, viies kaasa redeli, nihutada kohalt diivan ja nõnda raamatud kätte saada.

Eksamisessiooni ajal on ilmnenud veel üks pisike, kuid tõsine lünk raamatukogu töös. Kogus pole olemas selliseid ajalehti, nagu «Edasi», «Noorte Hääl» ja «Rahva Hääl». Polevat raha tellimiseks!

Need on väikesed «peninaelad», mis takistavad filoloogi suurepärase töökoha heaolu. *L. METS*

Probleeme mikrobioloogia valdkonnast

Teaduse arengus on tänapäeval iseloomulikuks jooneks üha tihedam koostöö ja seoste tihenemine eriala teadlaste vahel, mida tõendavad regulaarseks kujunenud üleriiklikud nõupidamised, rahvusvahelised konverentsid ja muud teadusliku koostöö vormid. Mikrobioloogia alal näitab sellise kontakti tihenemist muuhulgas mitmesuguste mikroobiliikide tüvekultuuride rahvusvaheliste keskuste loomine (millest suurim asub Sveitsis Lausanne's, töötades prof. P. Hauduroy juhatusel), samuti käesoleva aasta augustis Stokholmis toimuv rahvusvaheline mikrobioloogide konverents, millest võtavad osa ka tuntumad nõukogude mikrobioloogid. Kõige selle kõrval tundub aga paradoksaalsena see fakt, et kuni käesoleva ajani on mikrobioloogias püsima jäänud ühele ja samale mikroobiliigile mitme autori poolt antud nimetuse suur erinevus, mis raskendab vastastikust arusaamist. Tähtsamate senini avaldatud mikroobide klassifikatsioonide koostamisel (nagu Lehmann ja Neumann, Bergey, Krassilnikov jt.) on autorid lähtunud erinevatest põhimõtetest, mistõttu ka nende klassifikatsioonid on väga erinevad ega ole leidnud üldist rakendamist. Võib siiski öelda, et peaaegu kõikidel seni kirjeldatud mikroobiliikidel on kindlaks tehtud teatud morfoloogilised, biokeemilised ja antigeense struktuuri iseärasused, mis esimesel hetkel uurides võiksid ratsionaalsema mikroobide fülogeneetilise süsteemi koostamisel olla aluseks. Kuid teadmised mikroobide maailmast tervikuna on tänapäeval siiski veel lünklikud ja puudulikud ega võimalda selles luua ammendavalt terviklikku ja ühtset süsteemi. Mikroorganisme on uuritud peamiselt seoses nende praktilise tähtsusega inimese tegevusele, kuid paljud tähtsad küsimused nende bioloogiast, fülogeneetilisest arenemisest ootavad veel lahendamist.

Nagu üldse bioloogias, annavad morfoloogilised, füsioloogilised ja keemilised uurimismeetodid meile põhimisi teadmisi ka mikroobide loomusest. Mikrobioloogias peab aga eriti silmas pidama uuritava mikromaailma väga iseloomulikke nähtusi, mis on seotud mikroobide tüüpiliste omadustega: nende poolt esile kutsutud reaktsioonide spetsiifilisust ja mikroorganismide äärmiselt suurt muutlikkuse tendentsi.

Üldiselt on teada, et õpetus mikroobide spetsiifilisusest kujunes edasiviivaks teguriks mikroobide biokeemia ning infektsiooni- ja immuunsusõpetuse arengus. Tänapäeval ei seostata mikroobide spetsiifilisuse küsimust mitte enam mikroobiraku kui tervikuga, vaid selle valkude teatud molekulaarsete komponentide spetsiifiliste radikaalide asukoha ja kujuga. Peab märkima, et seni on veel väga vähe teada tõvestavate mikroobide mürkide ehk toksiinide toime, samuti ka nende primaarsete reaktsioonide iseloomu kohta, mis kulgevad toksiini ja selle tundliku koesubstantsi vahel. Nende küsimuste tundmine võimaldaks täpsemalt määrata infektsioonide protsessi käigus spetsiifilisi füsioloogilisi protsesse kahjustavaid tegureid ja aitaks lõpuks leida vastavaid terapeutilisi menetlusi.

Mikroorganismide muutlikkuse fakt, nende äärmiselt suur kohandumisvõime muutuvaile väliskeskkonna tingimusile asetas eriteadlasi terve rea probleemide ette juba alates mikrobioloogia arengu algaastatest. Küsimus mikroobiliikide püsivusest või muutlikkusest, mis eriti möödunud sajandi teisel poolel oli erialalise diskussiooni objektiks, on tihedalt seotud mikroobiliigi määratluse küsimusega. Kõrgemate taimede ja loomade kirjeldamisel kasutatud kriteeriumid ei ole mikroobide liigitamiseks rakendatavad ja peaasjalikult võetakse siin aluseks mikroorganismi biokeemilist aktiivsust, antigeenset struktuuri, kasvu iseloomu erinevatel söötmetel. Kuid just need tunnused võivad mikroobidel olulisel määral muutuda, sõltuvalt keskkonna mõjustustest. Nii on näiteks eriti suur muutlikkuse tendents Enterobacteriaceae sugukonda kuuluvatel mikroobidel, kus paljudel liikidel täheldatakse alaliike, tüüpe, atüüpilisi variante, millest viimaseid mõnede uurijate andmeil jällegi kirjeldatakse omaette liikidena. Mikroobiliigi eristamise raskused ongi üheks oluliseks põhjuseks, nagu märgib akadeemik V. D. Timakov, et mikrobioloogias ei ole üldiselt vastuvõetud liigimõistet, mistõttu kasutatakse erinevaid mikroobide klassifikatsioone, nagu käesoleva artikli algul tähendatud.

Mikroobide muutlikkuse probleemiga on otseselt seotud niisugused küsimused, nagu nakkushaiguste mikrobioloogiline diagnostika ja ravi, samuti ka muudetud omadustega elusvaktsiinide kasutamine nakkushaiguste tõrjes.

Enamiku nakkushaiguste diagnostika tänapäeval ei ole mõeldav ilma mikrobioloogiliste uurimismeetodite kasutamiseta. See on oluline nii nakkushaiguste diagnostika ja teraapia kui ka epideemia-

(Järg 2. lk.)

JÄTKAME MÕTTEVAHETUST
ÕPPEJÕUDUDE FILOSOOFILISTEST SEMINARIDEST

Töö seminarides olgu huvitav

Pole juhuslik, et mõttevahetus filosoofiliste seminaride töö kohta ülikooli ajalehe veergudel kujunes elavaks — pakuvad ju need seminarid õppejõudude ideelise pagasi täiendamiseks küllaltki palju. Neid tuleb aga huvitavalt läbi viia.

Ajaloo-Keeleteaduskonna vene kirjanduse kateedris kulges möödunud õppeaastal töö edukalt, sest et seminaride teemad olid lähedalt seotud õppetööga — neis püüti tungida võimalikult sügavamale vene kriitikute ja kirjanike filosoofilisse maailmavaatesse. Seminari juhataja dots. J. Lotman hoolitses selle eest, et seminarid toimuksid süstemaatiliselt.

Eesti filoloogia osakonnas ei saa kahjuks möödunud õppeaasta tulemustega kiidelda — kõigile pingutustele vaatamata ei saanud seminarid hinge sisse. Põhjused olid mitmesugused, peamiselt on aga vist tegemist organisatsiooniliste puudustega. Ei olnud otstarbekas, et eesti keele kateedri õppejõudude filosoofilise seminari organisaatoriks suunati loogika-psühholoogia kateedri õppejõud dots. Koemets, sest kahtlemata oleksid eesti keele kateedri õppejõud ise oma jõududega seminari organiseerimisega toime tulnud. Hiljuti toimunud lahtisel parteikoosolekul võtsid eesti keele kateedri õppejõud sõna seminari töö kohta järgmisel õppeaastal ja avaldasid arvamust, et keelte ja kirjanduste kateedrite õppejõud võiksid ühises seminaris arutleda teoreetilis-filosoofilisi küsimusi, sest keele ja kirjanduse küsimused on tihedalt seotud.

Prof. A. Kask avaldas soovi, et selles seminaris võiks vaadelda küsimusi nii keele kui kirjanduse valdkonnast ja tegi ettepaneku võtta tulevase poolaasta tööplaani järgmised teemad: 1. Sisu ja vorm küsimus keeles. 2. Traditsioon ja novaatorlus kirjanduses. 3. Hans Pöögelmanni keelelistest seisukohtadest.

Kateedrijuhatajad kiitsid üksmeelselt heaks selle temaatika.

Loogika-psühholoogia ja pedagoogikakateedri õppejõud võiksid siiski töötada eraldi filoloogidest, sest nende ained (loogika, psühholoogia ja pedagoogika) kalduvad kõrvale filoloogilistest ainetest ja huvitavuse seisukohast lähtudes on loogikute ja psühholoogide eraldamine filoloogidest täiesti otstarbekohane.

Loogikud, psühholoogid ja pedagoogika eriteadlased otsustasid oma seminari kavva võtta järgmised teemad: 1. Revisionismi olemus. 2. Pärilikkuse probleem tänapäeva bioloogias. 3. Revisionismi väljendumisest pedagoogikas.

Nagu näeme, on teemade valik tehtud õigesti, lähtudes nende seosest vastavas kateedris õpetatavate ainetega.

Kuid neid teemasid vaadeldes tekib küsimus, kas ei oleks mõeldav mõned seminarid läbi viia ühiselt. Näib, et teema «Revisionismi olemus» pakub huvi ka filoloogidele ja see seminari töökoosolek võiks olla ühine kõigile Ajaloo-Keeleteaduskonna õppejõududele.

Ja üldse — kas ei leiduks meil ülikoolis võimalusi laiemalt afišeerida filosoofiliste seminaride töökoosolekuid. Peale ülikooli õppejõudude võiksid TRÜ filosoofiliste seminaride tööst osa võtta ka Tartu keskkoolide õpetajad ja külalised väljastpoolt Tartut. Majandusteadlased suutsid möödunud õppeaastal oma seminari töökoosolekutele «meelitada» külalisi isegi Tallinna kõrgematest õppeasutustest.

Seminaride teemade huvitavus kutsub esile elava diskussiooni ja mõttevahetus aitab selgitada küsimuste detaile.

J. FELDBACH

Ühiselamu ehitajatele!

Käesoleva aasta märtsikuus väljakuulutatud üleskutsele asuda ühiselamute ehitamisele vastas ligemale 300 üliõpilast. Vastavalt aktiivi otsusele viidi läbi ka kursuste teoreetiline osa, praktiline osa jäi aga kivide puudumise tõttu läbi viimata.

Et eksamisessiooni ajal üliõpilaste osavõtt kursustest on raskendatud, siis toimub see vahetult enne ehitustööde algust, I vahetusele alates 1. juulist ja II vahetusele alates 15. augustist 10—15 tunni ulatuses.

Nagu komsomoliaktiivil otsustati, rakendatakse ehitustele 160—180 üliõpilast. Seega toimub teatav valik, mida teostavad osakondade või kursuste bürood. Osavõtmiseks komsomoliehitustest antakse üliõpilastele välja lähetuskirjad. Komsomoli lähetuskirjade kätteandmist alustati neljapäeval ja jätkatakse täna, 20. juunil, ja homme, 21. juunil. Nendel üliõpilastel, kellele osakonnabüroo andis õiguse ühiselamu ehitamisest osavõtmiseks, on vajalik ilmuda mainitud kuupäevadel ELKNÜ TRÜ komiteesse lähetuskirjade järele, sest ilma lähetuskirjata ei võeta ehitusobjektil vastu.

Objektile tuleb ilmuda lähetuskirjal näidatud kuupäeval, s. o. I vahetus 1. juulil ja II vahetus 15. augustil 1958. a. kell 12. Üliõpilastel, kellel eksamid lõpevad hiljem, tuleb tööle ilmuda kohe järgmisel päeval pärast viimast eksamit.

Üliõpilastel, kes võtsid osa teoreetilisest kursusest ja tahavad lõpetada ka praktilise osa, et omandada vastava ala ehitustöölise kvalifikatsioon, võimaldatakse praktiline osa sooritada koos ehitustöödele asuvate üliõpilastega alates 1. juulist k. a.

On vajalik, et iga ehitusele asuv üliõpilane peaks rangelt kinni eeltoodud organisatsioonilistest juhistest.

J. LOTT,
ELKNÜ TRÜ komitee sekretär

LÜHIDALT

Täna kell 16 toimub Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonna õpetatud nõukogu avalik koosolek TRÜ aulas. Päevakorras on ENSV Teaduste Akadeemia Eksperimentaalse ja Kliinilise Meditsiini Instituudi noorema teadusliku töötaja Maimu Teoste väitekirja «Mao sekretoorse talitluse muutumisest koertel uinutite pikaajalisel manustamisel» kaitsmine meditsiiniliste teaduste kandidaadi teadusliku kraadi saamiseks.

* * *

Geograafiakateedri liikmed sm-d E. Varep, I. Kala ja V. Koorits, kelle teadusliku töö plaanis on teema «Eesti füüsilis-geograafiline rajoneerimine», viibivad 2. juunist kuni 1. oktoobrini ekspeditsioonil Põhja-Eestis.

* * *

Õigusteaduskonna II kursuse üliõpilased on lõpetanud eksamisessiooni ja viibivad nüüd kahenädalasel tutvumis-menetluspraktikal Tallinna, Pärnu, Viljandi, Võru, Elva ja Tartu kohtu- ja prokuratuuriorganites.

* * *

Geograafiaosakonna üliõpilastest on Tartus veel ainult diplomandid. I ja II kursuse üliõpilased viibivad õppepraktikal Otepääl ja Sangastes, kus viiakse läbi botaanilise geograafia, klimatoloogia-, geomorfoloogia- ja geodeesiaalaseid töid; III ja IV kursus viibivad menetluspraktikal Eesti NSV rajoonides.

TEATEID EKSAMISESSIOONILT

Möödunud laupäeval tegid bioloogia-osakonna III kursuse üliõpilased lõpuarve III kursusega, sooritades käesoleva sessiooni viimase eksami. Selleks lõpp-akordiks oli pedagoogika.

Eksamitulemused olid head, vaatamata sellele, et teatud osa kursusest pidid üliõpilased läbi töötama ainult kirjanduse varal. See näitab, et on kõigiti õigustatud üliõpilaste iseseisva töö osatähtsuse suurendamine.

Eriti häid vastuseid andsid üliõpilased Angerma, Meokas ja Viil.

Õ. KASK

*

Võõrkeelte osakonna I kursusel on üle poole eksamitest seljataga. Sessioon on pingelisem kui talvine. Põhiaine eksamid läksid ootuste kohaselt väga hästi: inglise keeles saadi kaks head 15-st, saksa keeles kolm head 9-st, prantsuse filoloogid tegid oma eksami mõlemad viiele. Paremini oleks võinud minna inglise filoloogide vene keele eksam — saadi ainult viis viit. Kõige rohkem hirmu tunti keeleteaduse aluste eksami ees, kuid hirmule vastavalt tehti ka tööd ja tulemused olid üldiselt head.

O. PEDAK

Rohkem valvsust!

Sotsialistliku seaduslikkuse kindlustamine ja meie töötajates kommunistliku moraali kasvatamine omab kaasajal, üleminekuperioodil sotsialismilt kommunismile, üha kasvavat tähtsust. Ja seda eelkõige elanikkonna aktiivse osavõtu mõttes nende küsimuste edukal lahendamisel. Ekslik oleks arvata, et kodanlike igandite, millised leiavad väljenduse kuritegelikus käitumises, likvideerimine on üksnes kohtu-, prokuratuuri- ja juurdlusorganite ülesanne. Mida aktiivsem ja laialdasem on elanikkonna kaasabi mainitud organite tööle, seda edukam on ka viimaste töö, seda kiiremini suudame likvideerida veel esinevad igandid üksikute inimeste teadvuses ja käitumises.

Palju võimalusi selles osas kaasa aitamiseks on ka meie üliõpilaskonnal. Enamik meie üliõpilastest elab ühiselamus. Ühiselamu on aga koht, kus ka hoolimata valvest on kuritegelikul elemendil kahtlemata kergem sisse pääseda kui lukustatud korterisse. Kuriteo ilmnemisel on aga hoopis raskem talle jälile saada. Siin olenebki kõik suurel määral sellest, kuivõrd üliõpilased ise selles osas valvsust ja hoolt üles näitavad. Seda rõõmustavam on fakt, et kaks meie üliõpilast, Ago Jaani (geograafiaosakonnast) ja Ahto Niilisk (füüsikaosakonnast), pidasid mitte ammu Tiigi tn. ühiselamus kinni meesisiku, kes tundus neile kahtlane ja kes, nagu selgus, kandis kaht mantlit. Ühe mantli oli ta varastanud ühiselamust. Nimetatud üliõpilaste valvsus ja aktiivsus mehe kinnipidamisel ning miilitsa väljakutsumisel on igati kiiduväärt ja leidis esiletõstmist ka Tartu Linna Miilitsaosakonna poolt.

Seltsimehed üliõpilased! Toodud fakt näitab, et ühiselamutes varguste jms. vältimiseks on võimalik lõviosa ära teha teil endil. Ja lõpuks — valvas ja aktiivne suhtumine on parimaks vahendiks mahajäänud elementide kasvatamisel.

Üliõpilased, veetke osa oma suvepuhkusest VELLAVERES!

TRÜ rektoraat ja ametiühingukomitee organiseerivad käesoleval suvel looduslikult kaunis Vellaveres (Elvast 3 km) tervistava spordilaagri üliõpilastele. Laager toimub kahes vahetuses, kumbki kestvusega 24 päeva. Esimene vahetus alustab tööd 7. juulil, teine vahetus 1. augustil. Laager toimub osaliselt telkides. Kavas on organiseerida laagris huvitavaid tervistavaid ja sportlikke üritusi, matku jne.

Toitlustamine on organiseeritud kohapeal. Üliõpilastel tuleb tuusiku eest tasuda orienteeruvalt ca 90 rubla 24 päeva eest.

Väljasõit Vellaveresse toimub 7. juuli hommikul kell 9.

Avaldused esitada TRÜ ametiühingukomiteesse, kust saab ka lähemaid teateid laagri kohta.

TRÜ ametiühingukomitee

LAHENDATAKSE KORTERIMURESID

Käesoleva õppeaasta sügisel oli ülikooli ühiselamutesse majutatud 20 õppejõudu ja abiõppepersonali kuuluvat töötajat. Et aga ühiselamutes on kohtade arv niigi piiratud ja et luua õppejõududele soodsamaid elamistingimusi, suundus üli-kooli korterikomisjon oma töös peamiselt ühiselamutesse majutatud töötajate korteriküsimuste lahendamisele. Nii on selle õppeaasta jooksul kuni käesoleva ajani varustatud elamispinnaga 13 töötajat, neist on 11 ümber paigutatud ühiselamutest. Osale nimetatud töötajaist on võimaldatud korterid ülikooli elamufondist, osale aga kommunaalfondist.

Kahjuks peab aga märkima, et teaduskondade ametiühingubürood pööravad vähe tähelepanu töötajate korteriküsimuste lahendamisele ja ülikooli korterikomisjoni abistamisele. Teaduskondade ametiühingubürood peavad pidevalt tegelema töötajate korteriolude selgitamisega, nii et neil oleks iga töötaja korteriolude kohta selge ülevaade ja selle põhjal koostatud nimekirjad, millele vastavalt tuleks töötajate korterivajadusi järjekorras rahuldada.

Ü. SAAG,
elamuheaolukomisjoni esimees

KÕIGILE REISIHUVILISTELE

27.—29. juunini toimub pikem kombineeritud ekskursioon-matk laeval «L. Koidula», autol ja jalgsi marsruudil Tartu—Jõesuu—Võrtsjärv—Pikasilla—Jõgeveste—Tõrva—Helme ja tagasi. Matkal tutvutakse Eesti kauni looduse, kultuurilooliste mälestusmärkide ja tänapäeva nõukoguliku elu saavutustega, tehakse jaanituli Pikasillas ja Tõrva linnamäel.

Laev «L. Koidula» väljub 27. VI kell 9 hommikul Tartu sadamast. Osavõtumaks 22.— rubla, mis tuleb tasuda Ajaloo-Keeleteaduskonna raamatukokku sm. O. Haasile juba täna kella 16—20 (erandjuhtumeil ka homme). *R. TALVAR*

Probleeme mikrobioloogia valdkonnast

(Algus 1. lk.)

tõrje seisukohalt. Peab aga arvestama seda, et pidevalt laienev kemoterapeutiliste ravipreparaatide ja antibiootikute kasutamine võib veelgi suurendada mikroobide muutlikkuse tendentsi. Selle tulemusena isoleeritakse nakkuskolletest üha sagedamini erinevate mikroobiliikide atüüpilisi variante, mille samastamine on seotud raskustega. Sellest küljest lähtudes on kemoteraapial peale suurte positiivsete omaduste ka negatiivsed küljed. On juba tuntud faktiks, et kemoterapeutilise ravimi toimel võib preparaadile tundlikust mikroobist välja kujuneda ravimresistentne ja muutunud omadustega mikroobitüvi, mis ei allu enam sama ravi toimele. Tuberkuloosihaigete ravi vältel ftivasiidiga võivad välja areneda ftivasiidresistentsed tuberkuloositekitajate tüved. Selliste tüvede fermentatiivne aktiivsus on muutunud, näiteks katalaasi produktsioon on langenud ja merisigade nakatamisel nimetatud tüvedega võib patoloogiliste muutuste kompleks katselooma elundeis olla minimaalne võrreldes tavalise tuberkuloosipisikuga. Niisuguste tüvede samastamine tuberkuloositekitajana võib vahel tekitada küllaltki suuri raskusi.

Kuigi TRÜ nakkushaiguste ja dermatoloogiakateedri nimetusest on kadunud sõna mikrobioloogia, on kateedri töötajad siiski rakendunud põhimiselt mikrobioloogilise diagnostika küsimuste uurimisele tuberkuloosi ja sooleinfektsioonide osas. Silmas pidades praeguse aja kemoteraapiat esineb üha suurenevaid raskusi vastavate haigustekitajate isoleerimisel ja samastamisel. Tuberkuloosi mikrobioloogilise diagnostika tõhustamiseks võeti kateedris lähema uurimise alla uusi söötmete modifikatsioone, millest mõned võrreldes kontrollsöötmega andsid kiirema kasvuefekti. On avaldatud mõned tööd, mis on täiustanud bioloogilise uurimismeetodi rakendamise osa merisigadel. Mycobacterium tuberculosis'e kiirema kultiveerimise eesmärgiga uuritakse praegu mikroobi kasvutingimusi kanaembrüos.

Sooleinfektsioonide, nagu kõhutüüfuse ja paratüüfuse B mikrobioloogilise diagnostika täiendamiseks on kateedris seni uuritud praktikas vähetuntud hemaglutinatsiooni ja hemolüüsi reaktsioone kui organismi spetsiifilise immuunsussei'sundi näitajat. Hemaglutinatsioonireaktsioon osutus teatud antigeeni kasutamisel 100%-liselt positiivseks kõhutüüfuse batsillikandjatel, missugune asjaolu on epidemioloogilise tähtsusega mainitud nakkusallikate avastamisel. Hemaglutinatsiooni reaktsioon esemeklaasil leiab meil diagnostikas kasutamist.

Eriti viimastel aastatel isoleeritakse tihti haigetelt ja ka näiliselt tervetelt isikutelt väga mitmesuguste muutunud biokeemiliste ja seroloogiliste omadustega düsenteeriabaktereid, mida on soole saprofüütidest sageli raske eristada. Kateedri reas uurimustes on tähelepanu pööratud nimetatud variantide eristamise meetoditele soole saprofüütidest.

On uuritud ja kindlaks tehtud patogeensete omadustega Proteus'e ja Escherichia perekonda kuuluvaid mikroobiliike ja tüüpe laste infektsioossete gastroenteriitide tekitajatena.

Et nii mõnegi ülalnimetatud nakkushaiguse puhul on täheldatud teatud kindlate omadustega mikroobide variantide esinemist mõnes rajoonis, siis on oluline ja soovitav just kohaliku patoloogia seisukohalt eriasutuste mikrobioloogia laboratooriumide töötajate omavaheline kontakt ja koostöö. Sellise koostöö ühe vormina võiks mainida kohaliku sanitaar-epidemioloogia jaama arstide teadusliku uurimistöö metoodilist juhendamist TRÜ nakkushaiguste ja dermatoloogiakateedri mõnede õppejõudude poolt eesotsas kateedri juhataja prof. F. Lepaga. Mainitud uurimus käsitleb düsenteeriabakterite spontaanse muutlikkuse ja epideemiatõrje tõhustamise küsimusi Tartu linnas asuvates düsenteeria mikrokolletes.

Nagu ilmneb ülalesitatust, on seni kateedri teaduslikus uurimistöös arvestatud muutlikkuse küsimusi, lähtudes nende samastamise ja nakkushaiguste diagnostika seisukohalt. Rakendades aga suunatud muutlikkuse meetodit, mis leiab viimasel ajal kateedris kasutamist, on võimalik valitud mikroobiliikidel välja kujundada uute biokeemiliste ja antigeensete omadustega variante. Sel teel võiks kindlaks teha, missugusest mikroobiraku biokeemilisest ehituslaadist ja ainevahetuse tüübist oleneb mikroobide patogeenne ja missugustest teguritest immunogeenne toime. Mainitud uurimused oleksid vägagi tähtsad uute elusvaktsiinide valmistamiseks heade antigeensete omadustega mikroobitüvede valikul.

Taolised uurimused võiksid olla veelgi viljakamad, kui esineks tihe koostöö mikrobioloogide, biokeemikute ja orgaanilise keemia alal töötajate vahel.

E. TALLMEISTER,
TRÜ nakkushaiguste ja dermatoloogiakateedri dotsendi kt.

Toimetaja A. RAUD

MB 04995 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 2469

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 22 (375)
Reede
27. juuni
1958. a.
XI aastakäik

Õppe- ja teaduslik töö Arstiteaduskonnas

1. juulil algab kõrgemates õppeasutustes, sealhulgas ka Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonnas paarikuune suve-vaheaeg.

Käesolevat õppeaastat lõpetades võib teha lühikese ülevaate aasta jooksul Arstiteaduskonnas tehtud õppe- ja kasvatus-, samuti ka teaduslikust tööst. Peab ütlema, et selle töö tagajärjed on muutunud võrreldes eelmiste aastatega stabiilsemaks. Ei saa öelda, et eksamihinded oleksid tõusnud, vastupidi, «väga heade» osas on isegi märgata langust, mis näitab, et meie õppejõud on esitanud suuremaid nõudmisi. See omakorda on pannud üliõpilasi õppetöösse tõsisemalt süvenema.

Tõsi, tänavu esineb väga palju «mitterahuldavaid» just VI kursusel, s. o. riigieksameil, kus juba tänaseni 143 üliõpilasest on saanud 20 üliõpilast-lõpetajat mitterahuldava hinde, nendest 11 NLKP ajaloos. Kui analüüsida lähemalt, siis selgub veel ebanormaalsem olukord: nimelt sooritas 93 eesti õppekeelega üliõpilasest eksameid mitterahuldavalt 4, 40 vene õppekeelega üliõpilasest aga 11. Need arvud panevad mõtlema. Ma olen kaugel sellest, et hakata kaitsma üliõpilasi, kuid tahtmata kerkib küsimus, kuidas need üliõpilased kuue aasta vältel töötasid, ometi olid nad kõik varem neid aineid õppinud, eksameid ja arvestusi teinud. Teistes ainetes on enamikul nendest üliõpilastest hinded «head» ja «väga head». Kas ei ole siin siiski üliõpilastesse liiga rangelt suhtutud ja võib-olla küsimusi esitatud metoodiliselt mitte küllalt selgesti? Ka farmaatsiaosakonna I kursusel torkab silma suur «mitterahuldavate» arv anorgaanilises keemias, kus 21 üliõpilasest 5 üliõpilast sai mitterahuldava hinde. Samal kursusel ei kulgenud palju paremini ka analüütilise keemia eksam. Keemia on raske aine ja mitte kõigile kergesti arusaadav, kuid need andmed panevad mõtlema nii üliõpilasi kui ka õppejõude. Uuesti tekib küsimus, kas keskkoolid osutavad küllaldast tähelepanu keemia õpetamisele. Oleks hea, kui vastavad õppejõud aasta algul viiksid üliõpilastega läbi vastava vestluse, tuues esile eelmiste aastate kogemusi ja eksamitulemusi, võib-olla hakkaksid üliõpilased siis tõsisemalt suhtuma ülalnimetatud aineisse.

Ei saa kurta, et Arstiteaduskonna üliõpilastel puuduks huvi õppimise ja teadusliku töö vastu. Meil on 1134 üliõpilasest 261 üliõpilast ÜTÜ liikmed. Teaduslike ringide töötulemused peegelduvad igal aastal korraldatavates üliõpilaste teaduslikes konverentsides, samuti auhinnatöödes. Tänavu esitati Arstiteaduskonna poolt 8 auhinnatööd, millest 6 tööd said I auhinna ja 2 tööd II auhinna. Need kõik on tööd, mis omavad teaduslikku väärtust ja on juba enamikus rakendatud meie kliinikutes. Konverentsi- ja võistlustöödega tegelesid 108 üliõpilast 39 õppejõu juhendamisel. Rõõmustav on märkida, et Arstiteaduskonna õppejõudude teaduslik töö on möödunud aastal tunduvalt intensiivistunud. Meie õppejõudude trükis avaldatud teaduslike tööde arv kasvab pidevalt. Nii ilmus Arstiteaduskonna õppejõududelt 1955. a. 54, 1956. a. 66 ja 1957. a. 181 teaduslikku tööd.

Arstiteaduskond on meie kõrgema meditsiinilise hariduse sepikojaks, kust tulevad meie vabariigi töötava rahva tervise valvurid ja ravijad. Oma tegevuses on Arstiteaduskond püüdnud tihedat kontakti luua ENSV Tervishoiuministeeriumiga ja viimastel aastatel on Tervishoiuministeerium tunduvalt suurendanud oma abi meie raviasutusele. Seda toetust tuleb veelgi suurendada.

Arstiteaduskond on teadlik oma ülesannetest ja kohustustest ning püüab neid ülesandeid ka täita, loodab aga selles püüdes kõige energilisemat toetust TRÜ rektoraadilt ja ENSV Tervishoiuministeeriumilt.

A. LINKBERG,
TRÜ Arstiteaduskonna dekaan

Mida öelda eksamisessioonist

Lähtudes meie riigi rahvamajanduse nõudeist valmistada ette ning lasta välja kõrgematest õppeasutustest ainult kõrge kvalifikatsiooniga spetsialiste, on Matemaatika-Loodusteaduskond võidelnud nõudmiste tõstmise eest üliõpilaste teadmiste suhtes nii teoreetilise ettevalmistuse kui ka praktiliste kogemuste osas. Uus stipendiumile määramise kord vabastas õppejõude sisemisest võitlusest oma südametunnistuse ja üliõpilase vastuse objektiivse reaalsuse vahel, hindamisredel on avardunud kahe seadusliku hinde «rahuldava» ja «mitterahuldava» võrra. Seda neljapallilist hinderedelit on kasutusele võtnud enamik teaduskonna kateedritest, välja arvatud bioloogilised ja geoloogilised kateedrid, kes «viimaste mohikaanlastena» hoiavad kramplikult kinni kahepallilisest hindamissüsteemist.

Arvamus, et bioloogiaosakonda astuvad õppima ainult geniaalsed noored, ei tasa [illegible] pidada. Bioloogiaosakonna üliõpilased on samasugused nagu teisedki. On neid, kes teavad, milleks nad ülikooli astusid, ja on ka neid, kes seda hästi ette ei kujuta. On teaduslikkude võimetega üliõpilasi, kes mõnelgi korral on teaduskonnale auks olnud, on aga ka neid, keda kõrvupidi läbi ülikooli tiritakse. Kui aga asi jõuab välja tõsisema eksamini, siis bioloogid kui vähese vilumusega üliõpilased raskemate eksamite sooritamisel ei suuda endale hästi ette kujutada, kuidas võib õpinguraamatuisse «rahuldavaid» sisse kirjutada.

Üks nilsugune «imelugu» elati läbi talvesessioonil dialektilise materialismi eksamil. Rahuldavaid sadas robinal ja mõni mitterahuldav «võimaldas demonstreerida» ka selles osakonnas neljapallilist süsteemi, mida oma eriala aineis pole varem nähtud.

Kuidas kulgeb aga [illegible] eksamisessioon? Lühidalt vastates — «normaalselt». Kõigis osakondades peale bioloogiaosakonna (meie viimastest geoloogide kursusest ärgem rääkigem) kehtib kindlalt neljapalliline süsteem. Hinded jagunevad Gaussi kellakõvera kohaselt, s. t. mitte kuigi palju kahtesid, mitte kuigi palju väga häid, head ning rahuldavad hinded jagunevad enam-vähem pooleks. Bioloogiaosakonnas kahel viimasel kursusel on seitsme eriala aine kohta välja pandud 1 (loe: üks) «rahuldav». Bioloogiaosakonna IV kursusel on ajaloolise materialismi eksam «ettevaatuse mõttes» üle viidud talvesessioonile. Kehtib endine «tööjaotus»: bioloogiaosakonna üliõpilased saavad stipendiume, teiste osakondade omad — kolmesid.

A. MITT,
Matemaatika-Loodusteaduskonna dekaan

Ühiselamu Vanemuise tänavas

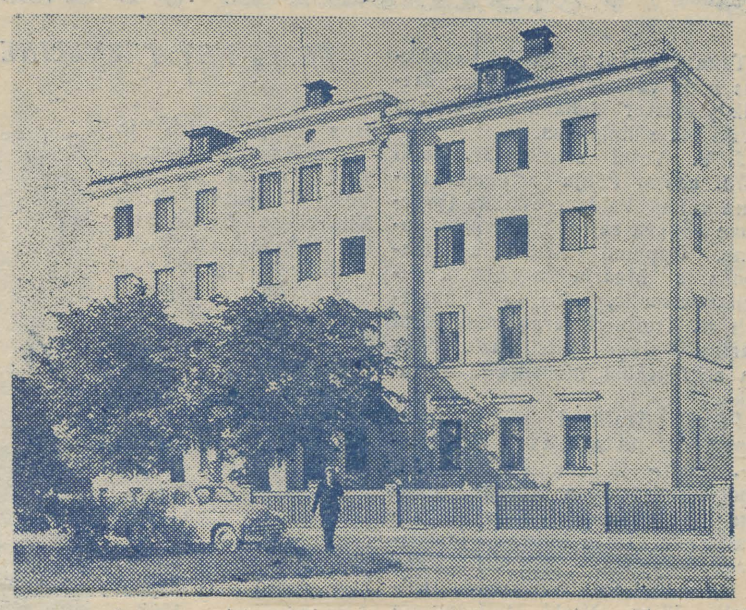

Ka see hoone tühjeneb varsti nooruslikest häältest.
P. PERE foto.

Mõningaid kokkuvõtteid

On saabunud aeg teha juba mõningaid kokkuvõtteid eksamite tulemustest. Enne teisi lõpetasid eksamisessiooni Õigusteaduskonna II kursuse üliõpilased. Eksamite tulemused ei ole aga rõõmustavad, eriti kommunistlikel noortel. Nii said nõukogude tsiviilõiguse eksamil kolm kommunistlikku noort mitterahuldava, NLKP ajaloo eksami sooritasid 17 üliõpilast hindele «väga hea», nende hulgas oli kommunistlikke noori aga ainult 7. Üldse hinnati Õigusteaduskonna II kursusel üliõpilaste teadmisi 22 korral rahuldava hindega, kusjuures 20 korral olid nendeks kommunistlikud noored. Esile-toodud arvud panevad mõtlema, kas komsomolitööga on kursusel kõik korras? Võib kohe öelda, et mitte. Õigusteaduskonna komsomolibüroo peab kiiremas korras kavandama abinõud kujunenud olukorra likvideerimiseks ja saavutama seda, et uuel õppeaastal oleksid kommunistlikud noored õppetöö esirinnas.

I kursusel on kommunistlikud noored õppetöö esirinnas, kusjuures neist Saarsoo, Colders, Hazak on sooritanud seni kõik eksamid hindele «väga hea». Muret tekitab I kursusel aga üliõpilane Peterson. Riigi ja õiguse teoorias hinnati tema teadmisi mitterahuldavaks, NLKP ajaloo eksamil kasutas Peterson spikrit ja ainult üldise riigi- ja õiguse ajaloo eksamil hinnati tema teadmisi rahuldavaks.

III kursusel kulgeb eksamisessioon normaalselt. Hindele «väga hea» on sooritanud eksamid Väljaots, Roopere, Pohla. Ebaõnnestunud on eksamid kahel üliõpilasel — Palusool ja Kondratjevil. Kõige paremini on seni sooritanud eksameid IV kursus. Kommunistid Sepp, Päid, Ahven, Ploom, Persidski, Kings on sooritanud kõik eksamid hindele «väga hea».

R. AULING,
Õigusteaduskonna parteibüroo liige

„Uute üliõpilaste vastuvõtt"

suunab punane nool peahoone fuajees, nagu igal aastal, tütarlapsi ja noormehi teisele korrusele. Vastuvõtt algas 20. juunil. Juba on laekunud ka esimesed avaldused. Grupp Kärdla Keskkooli lõpetanud noori soovib oma õpinguid jätkata Matemaatika-Loodusteaduskonnas, neist huvitab Rein Väljast matemaatikaosakond, Arvo Tuisku füüsika, Iivi Ellerit aga geograafia.

Kõige rohkem avaldusi on laekunud Arstiteaduskonda. Karl Külm lõpetas 1950. a. Tartu Meditsiinilise Keskkooli. 1954. aastal sai sõjavägi läbi ja noormees asus tööle. Praegu töötab sm. Külm Hiiumaa rajooni haiglas sanitaar-epidemioloogilises osakonnas epidemioloogi abina. Ka kõige esimese avalduse esitaja, Väike-Maarja rajooni lasteaia kasvataja kommunistlik noor Sirli Urvaste soovib õppida arstiks.

R. LATT

Bioloogid suvepraktikal

Põliste puude oksad on veel raagus, kuid juba väriseb õhk kümnetest ja sadadest trilleritest. Harjumatu kõrv ei suuda algul orienteeruda selles helidelaviinis, kuid juba paari Maarja surnuaial veedetud varahommiku järel eraldad välja metsvindi, rasvatihase, musta kärbsenäpi ja veel teisigi suliskuuelisi laulikuid...

On alanud bioloogiaosakonna II kursuse suvepraktika.

Suvepraktika esimene osa on pühendatud zooloogiale. Laululinnude tundmaõppimine moodustab sellest ühe tähtsama osa. On küll mugav kuulata linnukesi oma kodu külje all, aga siiski pakitakse ühel päeval kohvrid ja auto viib meid Porkunisse, kus toimub põhimine praktika-alane töö.

Järgnevad päevad mööduvad täis kibedat tööd. Lõksudes kaotab oma elu keskmiselt kolm hiirt päevas. Kõik nad peavad loovutama ka veel oma nahad, et meil oleks võimalus topiste valmistamist harjutada. Samaks otstarbeks laseb vanemlaborant A. Oissaar iga päev ka mõne linnu, tavaliselt varese, haki või kaelustuvi.

Valgejõe ääres niidul möödeti välja maatükk, millel teostati vaatlusi konnade arvukuse väljaselgitamiseks. Vaatlused andsid aga imelikke tulemusi: kuuma ja kuivaga oli konni rohkem kui niiskel ja paraja temperatuuriga päeval. Järeldus — konnad peaksid olema kõrbeloomad?!

Nii möödus kiiresti nädal. Suvepraktika esimene kolmandik oligi lõppenud.

A. RAITVIIR

MEIE LÕBUS KROONIKA

ÜKS LÕPETUSE JUTT

Suur suvi on meie isamaa õilmetes nurmedele tulnud, linnud laksutavad oma laulujätkusid, olgu need lühikesed või pikad, peenemo või jämedama healega ette lauletud. Universiteedi peal on katsmise päevad otsakorrale jõudmas ja mõne päeva pärast võivad kõik sügavaste hinge tõmmata ning ütelda: seks korraks on kõik läbi! Aga üks liik meite seast, keda lõpetajateks ehk diplomandideks saab kutsutud, keervad seks korraks universiteedile selja ning astuvad elu sisse, lehkavad lilled ja diplom peus, õnnesoovitused veel kõrvades kumisemas, rõem ning mure ühelhoobil südamete sees. Mitusada kõrgemas koolis haritud noort meest ja neidu hakkavad meie kallil isamaal töösse, kes koolmeistriks, kes tohtriks, kes seadusetundjaks, kes lahutusteaduse, viisika või muude maailma loodud asjade kallal usinaste oma pead ja käsi vaevates. Ja saab sellest tööst ning tegemisest ärgarvamata tulu tõusma, kui kõik need noored inimesed truuviste ning armastamisega nendele ettepandud seadmisi saavad täitma ning üpris hoolelikult edasi püüdvad.

Aga oli nende seas ka üks liik neid, kes mitte sellele ep mõtelnud, et meite riik neid koolitanud ning ülespidanud on. Nemad siis sõitlesid kõvaste ka selle vastu, et neid kuskile maakolkasse sai tööle seatud ning valasid kibedat silmavett või kiristasid oma hambid. Teistel jälle oli ema või isa äkiste väga haigeks ning rammaks jäänud, nõnda et poeg või tütar otse tõbevoodi ääres pidi istuma ning sammugi kaugemale ep saanud astuda. Kui see tõtelikult sedaviisi oleks pidanud olema, eks see kurb küll, aga nemad valetelesid üleannetumal kombel, et aga linna saaks jääda. Oli ka neid, kes koolmeistri aulikku tööd üpris põlgasid ja omale priipassi palusid anda.

Aga taevale tänu, seesuguseid ep ole mitte väga palju, ning nende hulk on aastast aastasse pigem kahanemas kui kasvamas.

Olgu kuidas ta nüüd on, aga tudendi-aastad on ühed rõõmulikud aastad olnud, seda tunneb universiteedist äraminekil küll igaüks nendest, kes nüüd tööle lahkuvad. Siin on palju vaeva nähtud, katsmisi üle elatud, silmavett kallatud, esimene armastus üle elatud. Aga veel rohkem saavad nemad tundma seda, et nemad universiteedist mitte igakord kõiki ep ole mõistnud eluks seltsi võtta, mis universiteet nendele on pakkunud. Siin sai üks ja teine ettelugemine maha magatud ja auk jäi senna järele, seal sai see ja teine katsmine üksnes prohvessori ettelugemise järele kätte õpitud, aga tarku raamatuid senna juurde ep olnud inimene mitte vaevaks võtnud läbi lugeda, ja jälle jäi auk senna järele. Ehk jälle tuntakse, et oleks tarvis olnud priitahtlisi ettelugemisi kuulata, millest pärast suur tulu oleks tõusnud, aga paraku! laiskuse pärast jäi kõik see tegemata, ja auk jäi senna asemele.

Aga — mis seal salata! — eks ole ka universiteet teitele võlgu jäänud. Kui te seda omas töös edespidi saate tundma, siis ärge häbenege, tulge julgeste ning ütelge seda oma prohvessoritele, siis saavad nemad oma ettelugemisi parandama. Aga siin tuleb ka meeles pidada, et ei ükski kool ep suuda eluks anda iga pisemat asja ning et elu ise on see kõige parem koolmeister ja prohvessor.

Olgu needsinatsed sanad õpetuseks küll rohkem nendele, kes siia jäävad, kui nendele, kes meitest ära lahkuda võtavad.

Teite vana kroonikategija käsi on nõdraks ning üpris rammetumaks saanud, seepärast on tal himu oma lorisemist lõpetada. Mis ma sooviksin veel ütelda, need on kõige paremad sanad äraminejatele: ärge meitid sootumaks unustage, tulge jälle oma alma materi juure, tehke tööd sel kombel, et see meite vanale universiteedile ning teitele enestele au tooks!

PLII-ATS.

Väsimatu töömehe auväärne tähtpäev

EESTI NSV TEENELINE AKADEEMIK PROFESSOR JOHANNES VOLDEMAR VESKI 85. AASTANE

Täna tähistab vabariigi avalikkus meie vanima teadlase akadeemik professor Johannes Voldemar Veski 85. sünnipäeva.

J. V. Veski sündis 27. juunil 1873. aastal Põhja-Tartumaal Kudina vallas Vaidavere külas (praegune Jõgeva rajoon) talumehe pojana. Õppinud Vaidavere külakoolis ja Maarja-Magdaleena kihelkonnakoolis, astus ta 14-aastaselt H. Treffneri eragümnaasiumi Tartus. Õpingu vältel paelusid teda eriti keeled, muusika ja botaanika.

Pärast Treffneri gümnaasiumi lõpetamist töötas Veski võõrkeelte-, laulu- ja muusikaõpetajana. Sooritanud 1896. a. Narvas riiklikud küpsuseksamid, astus ta samal aastal Tartu ülikooli loodusteadust õppima. Ülikoolis jätkas ta oma keelelisi harrastusi. Ülikoolis liitus Veski tolleaegsete marksistlike üliõpilasrühmitustega, kus vaieldi ühiskondlike küsimuste üle, arutleti kirjandusteoseid ja lauldi revolutsioonilisi laule. Samuti püüdis ring korraldada populaarteaduslikke loenguid ja andis välja koguteose «Lõbu ja Teadus» (I, 1898), mida Veski keeleliselt toimetas. Paralleelselt õpingutega töötas Veski Treffneri koolis õpetajana ning võttis agarasti osa seltskondlikust tööst.

Olnud lühemat aega Harkovis koduõpetajaks, asus Veski 1901. a. tööle «Teataja» toimetuses Tallinnas. Hiljem töötas ta J. Järve «Virulase», «Uue Virulase», «Sädemete» jt. ajalehtede juures. 1908—1914 leiame juubilari «Päevalehe» juurest keelelise toimetajana ning teatri- ja muusikaarvustajana.

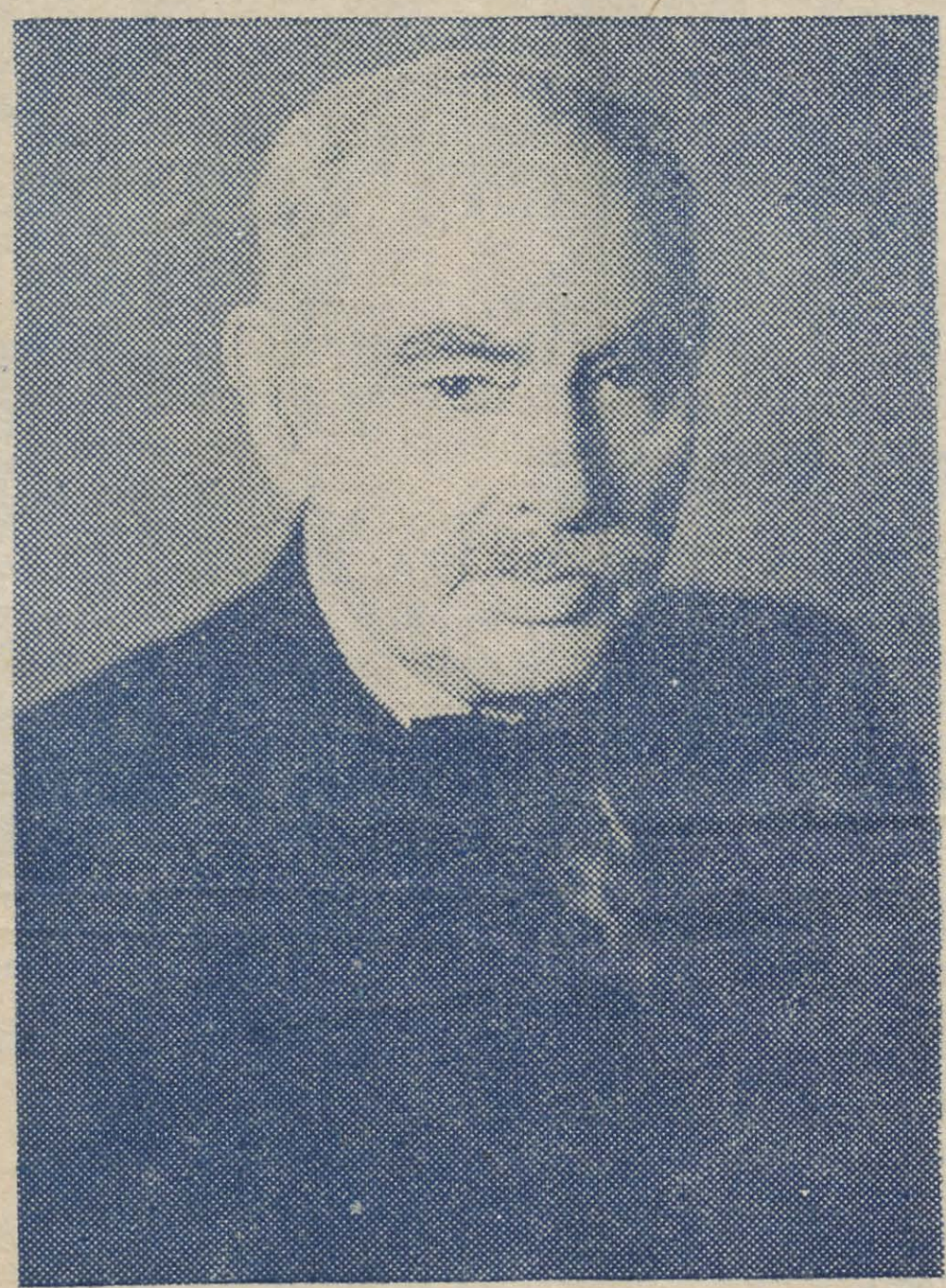

1914. aastal kutsuti Veski Tartusse Eesti Kirjanduse Seltsi teaduslikuks sekretäriks.

Siitpeale algab Veski järjekindlam tegevus eesti keele alal. Juba 1913. a. oli ta koguteoses «Voog I» avaldanud programmartikli «Eesti kirjakeele edasiarendamise teedest», milles ta vastukaaluks esteeditsevatele keele- ja kirjameestele väitis, et kõik eesti keele edasiseks arenemiseks vajalikud sugemed peituvad eesti keeles endas. Ajavahemikus 1908—1911 oli tema initsiatiivil toimunud kirjakeele ühtlustamise eesmärgil neli keelekonverentsi, kus töötati välja «Eesti kirjakeele reeglid», mis ilmusid 1912. a. 1918. aastal ilmus «Eesti keele õigekirjutuse-sõnaraamat», millel oli suur tähtsus kirjakeele vormide ühtlustamisel. 1925—1937 ilmunud suurteos «Eesti õigekeelsus-sõnaraamat» on tänini jäänud meie kirjakeele vormide põhialuseks.

Kui pärast Suurt Sotsialistlikku Oktoobrirevolutsiooni hakati organiseerima nõukogude ülikooli, oli Veski ette nähtud eesti keele professori kohale, kuid saksa okupatsioon ning kodanliku võimu kehtestamine tõmbas kriipsu peale ka nõukogude ülikoolile. 1919. a. avatud kodanlik Eesti ülikool valis Veski eesti keele lektoriks, millisel kohal ta töötas kuni 1944. a. sügiseni. Selle kõrval oli ta emakeeleõpetajaks mitmes Tartu keskkoolis. Ta juhatas ka eesti keele didaktilis-metoodilist seminari ülikoolis, kus 15 aasta vältel (1923—1938) on pedagoogilise ettevalmistuse saanud mitusada emakeeleõpetajat. Kuni 1922. aastani töötas Veski Eesti Kirjanduse Seltsi sekretärina, oli «Eesti Kirjanduse» ja «Eesti Keele» peatoimetajaks, redigeeris keeleliselt kapitaalseid suurteoseid (näit. Ed. Vilde «Kogutud teosed», «Eesti entsüklopeedia» jt.).

Nõukogude võimu taaskehtestamisel sai Veski 1944. a. dotsendiks, 1945. aastal anti talle Eesti NSV teenelise teadlase aunimetus. 1946. a. sai ta eesti keele kateedri juhatajaks, 1947. a. eesti keele professoriks. 1946. aastast alates on ta ka Eesti NSV Teaduste Akadeemia akadeemik. Tema juhendamisel on ülikooli juures kaitsnud kandidaadiväitekirju ligi kümmekond noorema põlvkonna keeleteadlast, kes praegu töötavad ülikoolis ja ENSV Teaduste Akadeemias. Hoolimata kõrgest east töötas juubilar kuni 1956. aastani eesti keele kateedri juhatajana.

Hoolimata kõrgest east on juubilar säilitanud oma otse noorusliku tööinnu. Praegu töötab ta suure «Vene-eesti sõnaraamatu» uue trüki ettevalmistamisel.

Tartu Riikliku Ülikooli kollektiiv õnnitleb akadeemik professor Johannes Voldemar Veskit tema auväärsel tähtpäeval, soovib talle palju jõudu ja tervist ning avaldab talle sügavat tänu tema tohutu töö eest eesti keele arendamisel.

Täna algusega kl. 16 toimub aulas akad. prof. J. V. Veski 85. sünnipäevale pühendatud pidulik aktus, mille avab prorektor prof. Keres. Pärast ülevaadet J. V. Veski elust ja tööst prof. Kaselt esineb ka juubilar teadusliku ettekandega eesti keele eituspartiklitest. Järgnevad tervitused ja kontsertosa.

J. V. Veski kiri J. Hurdale

Kõrgeauuline doktori herra!

Nagu Teie Dr. Wiedemanni sõnaraamatu teise trüki järelsõnas teatate, olla Teil kindel nõu üht lisa-annet nim. sõnaraamatu täienduseks ning üksikute kohtade selgituseks edespidi väljaanda, siis on mul julgus Teile, kõrgeauuline herra, teatada, et mul veike kogu üksikuid sõnu ja kõnekäänusid, kui ka mõne nim. raamatus leitava sõna murraklised teisendid, mida praeguses sõnaraamatus veel mitte leida pole, siit ja sealt rahvasuust üles on kirjutatud ja tagavaral seisavad; kui arvate neid tarvitada võivat, siis oleksin ma heameelega valmis Teile neid soovi peale kätte läkitama.

Tartus, 15. aprillil 1898. a.

Auupaklikult
Joh. V. VESKI,
stud. rer. kat.

Ta õpetas nägema, õpetas — mõtlema

Õppisin H. Treffneri nim. gümnaasiumi lõpuklassis 1925/26. õppeaastal. Andestagu minule filoloogid, kuid keeleküsimuste vastu ma erilist huvi ei tundnud, Sel õppeaastal õpetas meile eesti keelt ja kirjan- [illegible] juubilar prof. J. V. Veski. Siis oli tänane juubilar umbes minu praeguses vanuses ja mina — elluastuv nooruk.

Mida õpetas meile prof. J. V. Veski sellest, kuhu tuleb panna koma ja kuhu ta ei sobi, seda ma enam ei mäleta, kuid mulle meenuvad elavalt tema erakordselt laialdased teadmised, mida ta omas teistelt erialadelt. Temalt kuulsin esmakordselt materialistlikke vaateid elu tekkimisest maakeral, selle arengust ja liikide kujunemisest. Kuulsin ka niisuguseid asju, mida tol ajal koolipoisid kuigi palju teiste õpetajate käest ei kuulnud. Nimelt, ütles meile prof. J. V. Veski, et hiina rahvas pole kaugeltki nii mahajäänud, harimata inimkogu, nagu seda meile oli õpetatud, vaid et see mahajäämus on tingitud selle suure rahva sotsiaalsetest oludest, kus võimsad imperialistlikud riigid kunstlikult õhutavad Hiinas kodusõdasid selleks, et «täie õigusega» viia sisse oma vägesid ja hoida seda suurt rahvast oma kütkeis. Ta lausus meile, et kui kõik hiinlased korraga lööksid jalaga vastu maad, siis tuleks maavärina. See väring tuligi, kuid ei värisenud mitte Maa, vaid kogu maailma kapitalistid, nähes enda ees ülestõusnud, täis elujõudu ja tööindu, [illegible] hiina rahvas. Mööduminnes juhtis ta seoses selle küsimusega kergelt tähelepanu ka sellele, et ega meiegi väikeses Eestis paista päike kõigile. «Elate — näete!» lausus tema rahulikult. Tõepoolest — elasin — õppisin nägema ja — nägin.

Lubatagu ka minule siin avaldada siiralt südamlikke tervitusi meie kallile juubilarile ja tänu selle eest, et ta õpetas meile mitte ainult kirjavahemärkide reegleid, vaid õpetas meid ka nägema, õpetas — mõtlema.

Dots. A. MITT

AKADEEMIK VESKI JA ARSTITEADUSLIK OSKUSKEEL

Kui käesoleva sajandi teise ja kolmanda aastakümne piiril algas Tartu ülikoolis eestikeelne õppetegevus, kerkisid kohe üles uued nõuded eestikeelse arstiteadusliku oskuskeele suhtes. Siis olemas-olevate arstiteaduslikkude oskussõnade varast jätkus teataval määral küll populaarteaduslikkude tööde kirjutamiseks, kuid ei piisanud arstiteaduslikkude küsimuste käsitlemiseks selles ulatuses, nagu see oli vajalik ülikoolis loengutel ja teaduslikkudes töödes.

1921. aastal algas järjekindel eesti arstiteadusliku oskuskeele arendamine ning see on kujunenud elujõuliseks seetõttu, et tema kaasloojaks oli akadeemik J. V. Veski, kes on rohkem kui keeleteadlane. Ta on üldse teadlane.

Oma 85 eluaastast, mida nüüd tähistatakse, on akadeemik J. V. Veski 37 aastat pühendanud ka eesti arstiteaduslikule oskuskeelele. Kõik need, kes kasutavad eesti keelt meditsiinilise tegevuse alal, avaldavad temale sügavat tänu tehtud tohutu mahuga töö eest ja soovivad siiralt temale tervist ning jõudu edasiseks tegevuseks ka eesti arstiteadusliku oskuskeele alal.

Prof. A. VALDES

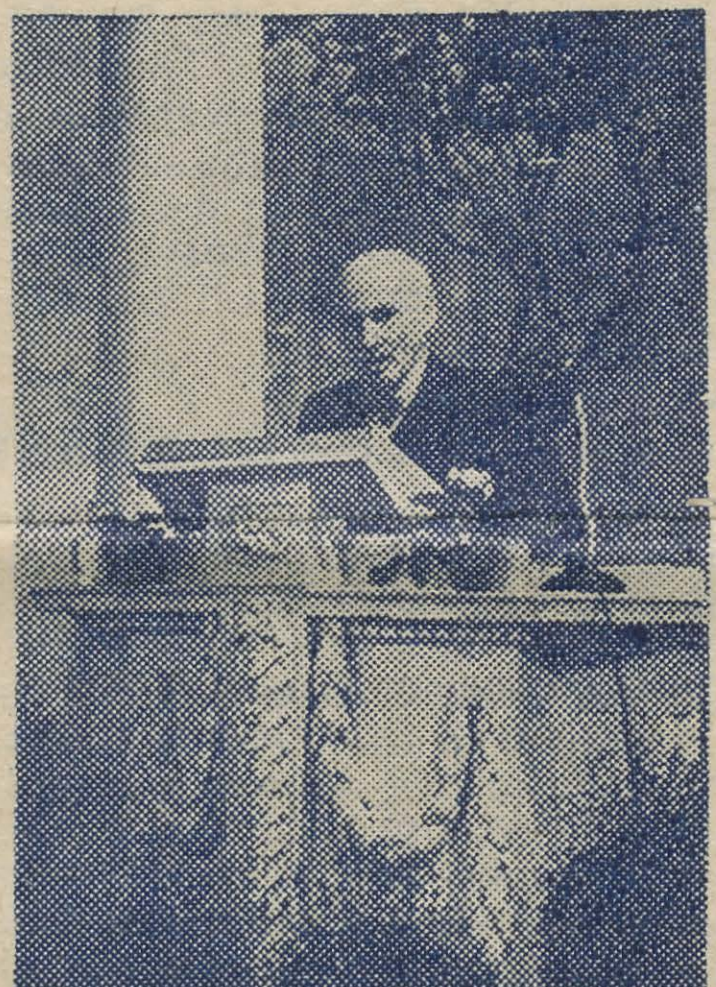

Palju kordi oleme akadeemik J. V. Veskit näinud esinemas ülikooli teaduslikel konverentsidel.

Aitäh huvitavate loengute eest

Tänavune lend eesti filoloogе meenutab tänutundes prof. J. V. Veski sisukaid ja huvitavaid loenguid kaasaegsest eesti keelest. Prof. Veskiga puutusime kokku alates meie esimestest üliõpilaspäevadest: juba 1. septembril 1953. a. kuulasime lugupeetud professori sissejuhatavat loengut keele olemusest. Sellele järgnesid huvitavad loengud I ja III kursusel foneetika, morfoloogia, derivatsiooni ja semasioloogia valdkonnast. Meid hämmastasid professori laialdased teadmised, tema tähelepanelikkus ja täpsus nii aine kui üliõpilaste suhtes. Siiralt imetlesime prof. Veski kalligraafiat tahvlil.

Prof. Veski pakkus oma loenguil alati midagi uut ja huvitavat, midagi niisugust, mida me varem polnud lugenud ega kuulnud. Prof. Veski ei olnud ainult kuiv teoreetik, ta püüdis esitatavaid teoreetilisi seisukohti siduda meie praktiliste oskustega ja andis loengu jooksul sageli pisiülеandeid lahendada, rääkimata praktikumidest, mis toimusid tema juhendamisel peamiselt III kursusel. Üliõpilaste suhtes oli lektor alati nõudlik, ta ei leppinud puuduliku vastusega. Kõik pidi olema korrektses sõnastuses ja küllalt ammendav. Oma tasakaaluka, rahuliku ja sõbraliku tooniga jääb ta suureks eeskujuks meile, noortele pedagoogidele. Lahkudes ülikoolist oma teadmistepagasiga jääme tänulikeks võlglasteks ka prof. Veski ees. Suure juubeli puhul soovime armastatud professorile õnne, jõudu, tervist ja palju töörohkeid aastaid.

M. HEINMAA,
V kursuse eesti filoloog

J. V. Veski kiri Ed. Vildele

Tallinnas, 13. märtsil 1914.

Armas Ed. Vilde!

Õige pikk rida aastaid on vahepeal Lethesse voolanud, ilma et meid, meie endisest heast tutvusest hoolimata, iseäraline tarvidus oleks nendinud teine-teisega otsekoheses mõttevahetuses seisma, sest et need sidemed isegi olemas on olnud, mille kaudu Sina meie kodumaa oludest, niipalju kui need Sind huvitasid, ja niisama ka mina Sinu «maapagulase»-käekäigust teateid oleme saanud — ja muud asjad ongi ju kõrvalisemad. Edaspidi oleks minu muutunud tegevuse tagajärjel rohkest mul huvi Sinuga mõttevahetusse jääda, nimelt keele asjus, mille poolest mul Sinu käest lusti oleks Eesti keele sõnu õppida, mida sina oma töödes oled tarvitanud ja mille kohta mul täieline selgus paiguti puudub. Seekord tulen Sind aga järgmise asjaga tülitama.

Nagu Sul juba teada, astus mullu ringkond sulemehi kokku, et ühisel vaimlisel jõul midagi kirjanduse- ja kunstialbumi taolist iga aasta välja anda. Esimene selle laadiline toode, «Voog I», ilmus möödaläinud jõuluks. Ma tegin kirjastajale ülesandeks ka Sinule 1 eksemplari läkitada; loodetavaste oled Sa selle kätte saanud ja tema sisuga tutvunenud, nii et minul seda enam ei tarvitse teha. Tähendan ainult niipalju, et «Voo» toimekond teda paremuse poole tahab viia ja esimene «Voog» ainult liig ruttu kokkusepitsetud ka on, sest et seesuguse albumi asutamise mõte alles augustikuul mullu tärkas, tööga aga siiski juba jõuluks valge ette taheti tulla. Uut annet, mida juba augusti- või septembrikuus trükki mõeldakse anda, kavatsetakse kaastööliste hulga kui ka poognatearvu poolest suurendada. Toimekonna ülesandel palun seega ka Sind «Voo II» jaoks lahkeste kaastööd lubada. — — — Toimekond näeks Sind hea meelega oma kaastegelaste reas. — — —

Tervitades
Joh. V. VESKI.

J. V. Veski töö Emakeele Seltsis

1920. aastal loodi Tartu ülikooli juurde Emakeele Selts ja samast aastast alates on seltsi liikmete nimekirjas Johannes Voldemar Veski nimi. Emakeele Seltsi loomisest alates võtab J. V. Veski aktiivselt osa seltsi tegevusest. Sõjaeelsel perioodil kuulub J. V. Veski aastate kaupa seltsi juhatusse, tegutsedes tihti seltsi esimehena või selle asetäitjana. J. V. Veski nime leiame mitmesuguste komisjonide ja toimkondade nimekirjades. Aastaid tegutses tänane juubilar Emakeele Seltsi ajakirja «Eesti Keel» toimetuses, olles aastail 1936—1940 ajakirja peatoimetajaks. Tunnustades J. V. Veski suurt keelealast tööd valiti J. V. Veski 25 aastat tagasi (1933. a.) Akadeemilise Emakeele Seltsi auliikmeks.

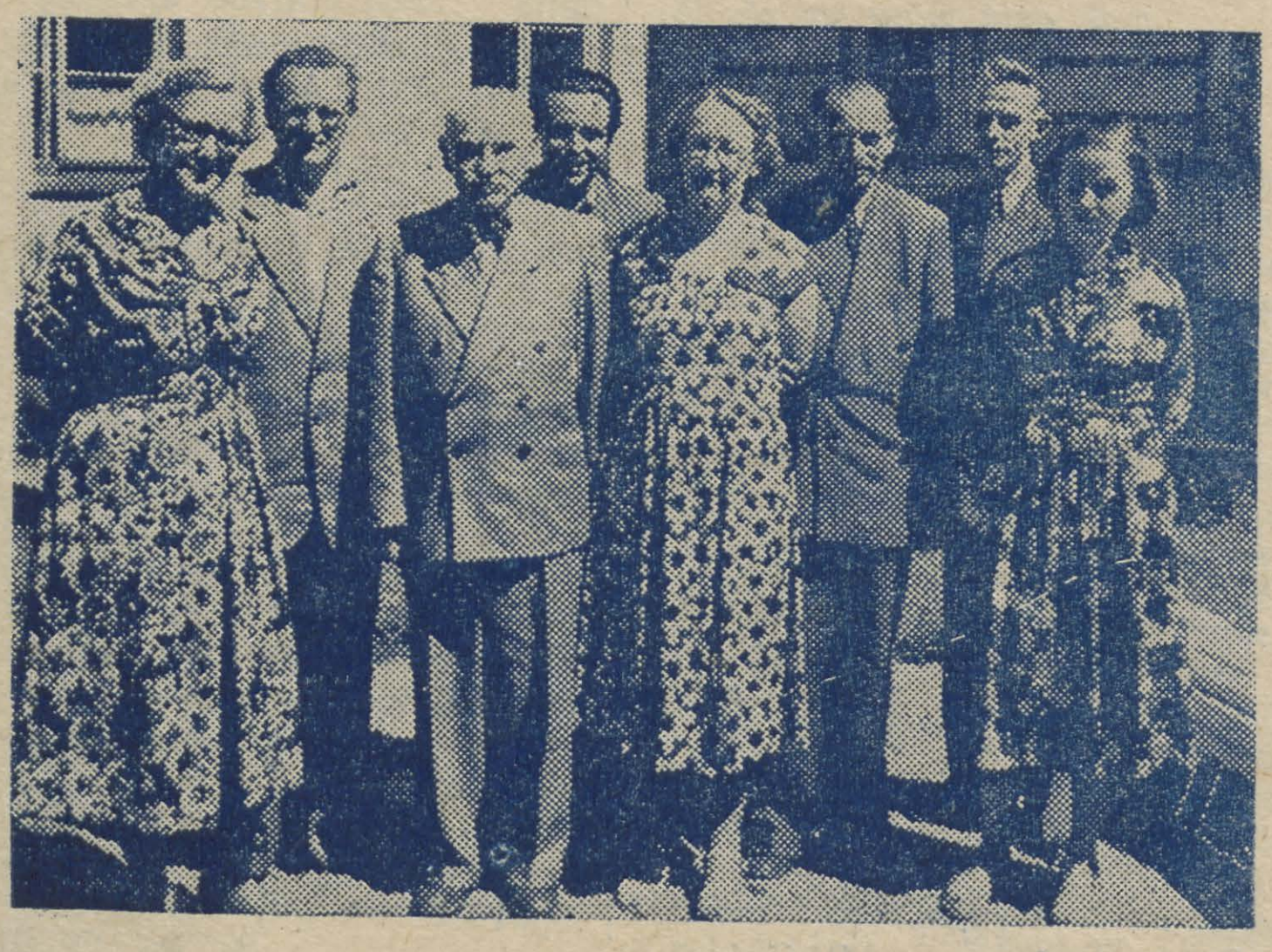

Akad. J. V. Veski Emakeele Seltsi juhatuse liikmete keskel.

Ka sõjajärgsel perioodil on J. V. Veski nimi lahutamatult seotud nüüd Eesti NSV Teaduste Akadeemia juures asuva Emakeele Seltsiga. Kõigi nende aastate jooksul on juubilar olnud vahet pidamata Emakeele Seltsi esimeheks. J. V. Veski juhtimisel on Emakeele Seltsi tegevus sõjajärgseil aastail järjest intensiivistunud.

Hoolimata aukartust äratavast aastate arvust võtab akadeemik Veski väga aktiivselt osa seltsi üritustest. Harva on toimunud mõni juhatuse koosolek ilma J. V. Veski osavõtuta, harva on Tartus olnud mõni Emakeele Seltsi üldvõi ettekandekoosolek, mida poleks juhatanud tänane juubilar. Igast «Emakeele Seltsi Aastaraamatu» köitest leiame J. V. Veski artikli.

Kogu Emakeele Seltsi pere soovib lugupeetud juubilarile, seltsi auliikmele akadeemik J. V. Veskile veel kauaks jätkuvat tööindu!

H. AHVEN,
Emakeele Seltsi teaduslik sekretär

Meie vana ülikool tervitab kalleid külalisi

Soome-ugri keelte dialektoloogia-alane

23. juunil kell 10 algas TRÜ aulas soome-ugri keelte dialektoloogia-alane konverents. Presiidiumilaua taha asuvad TRÜ rektor prof. F. Klement, prof. J. V. Veski, Leningradi A. A. Ždanovi nimelise Lenini ordenit kandva Riikliku Ülikooli prof. A. Popov, prof. P. Ariste ja prof. A. Kask. Kuulajate hulgas on külalised Mordva, Mari, Udmurdi, Komi ja Karjala-Soome ANSV-st, Moskvast, Leningradist, Tallinnast jm.

Nõupidamise avab prof. F. Klement, kes annab ülevaate ettekannete põhiprobleemidest, mainides, et seekord on vaatluse alla võetud dialektoloogia-alased uurimused. Prof. Klement avaldab heameelt, et nõupidamisest võtavad osa paljude soome-ugri keelte tundjad ning uurijad. Ühtlasi teeb sõnavõtja ettepaneku valida istungi juhatajaks prof. J. V. Veski, kes on tegelnud väga pikka aega soome-ugri keelte, eeskätt eesti keele uurimisega.

Järgnevalt annab prof. J. V. Veski sõna prof. A. Kasele ettekandeks «Eesti kirjakeele murdelisest taustast». Esimesel istungil esinevad veel prof. P. Ariste teemal «Läänemere keelte uurimisest» ja prof. A. Popov (Leningradist) teemal «Soome-ugri keeled ja vene murrakute sõnavara».

Järgnevatel istungitel esinesid teadlased Petroskoi Ülikoolist, NSVL TA Karjala-Soome Filiaalist, Mari Teadusliku Uurimise Instituudist, Mordva Teadusliku Uurimise Instituudist, A. I. Herzeni nimelisest Leningradi Riiklikust Pedagoogilisest Instituudist, ENSV Teaduste Akadeemiast ja Tartu Riiklikust Ülikoolist.

Konverentsi vaheaegadel külastasid külalised ENSV-s soome-ugri keelte uurimist tutvustavat näitust, Tartu muuseume jne.

Täna viibivad külalised Eesti NSV TA akadeemiku prof. J. V. Veski 85. sünnipäevale pühendatud pidulikul aktusel ja sellele järgneval ballil.

Homme sõidavad külalised Tallinna, kus tutvutakse ENSV TA Keele ja Kirjanduse Instituudi kogudega.

Pildil: esineb NSVL TA Keeleteaduse Instituudi vanem teaduslik töötaja J. Jelissejev.

Juunikuus on Tartusse kogunenud soome-ugri keelte uurijaid, et üheskoos arutleda oma ala aktuaalseid ülesandeid. Käesolev ühine nõupidamine on viies. See nõupidamine on pühendatud soome-ugri keelte dialektoloogiale.

Lootkem, et käesolev nõupidamine täidab oma ülesandeid, nagu on kõik eelmised asjaomased nõupidamised nõukogude soome-ugri keeleteaduse arenemisele palju kaasa aidanud.

Esimene fenno-ugristide omavaheline nõupidamine, millest võtsid osa Tartugi esindajad, oli Leningradis 1940. aastal professor D. Bubrichi juhtimisel, kellega arutati läbi uurimistöö suunad ja kes andis igakülgseid näpunäiteid ka soome-ugri alase õppetöö organiseerimiseks. Järgnenud Teine maailmasõda katkestas järsult kõik plaanid ja kavatsused. Uue innuga suudeti tööle asuda alles pärast sõda.

Taaski prof. D. Bubrichi ettevõttel ja juhtimisel kutsuti 1947. aasta veebruaris Leningradi Riiklikus Ülikoolis kokku üleliiduline soome-ugri keeleteadlaste, folkloristide, etnograafide ja ajaloolaste ühine konverents, mis oli õige ulatuslik. Esitatud ettekannete arv oli suur ning need andsid täieliku ülevaate Nõukogude Liidu fenno-ugristika seisukorrast. Konverentsil ilmnes eriti drastiliselt, et soome-ugri keeleteadlaste hulgas on kaks antipoodset suunda. Üks neist taotles faktiliste andmete põhjal marksistlikult aluselt lähtudes aegade jooksul hangitud saavutuste edasiviimist. Teine suund, marristlik suund, tegi suuresõnaliselt kõik endise maha, kuid ei suutnud ise pakkuda midagi positiivset. Tuleb meelde kahekõne Dimitri Bubrichiga, kus kadunu ei saanud varjata oma tõsist meelehärmi, et mõned tema enesegi õpilased olid hüljanud faktilise materjali arvestamise nõuded ning asunud lingvistika vulgariseerimise teele. Leningradi nõupidamine oli meile, tartlastele, ses mõttes palju andev, et nägime esmakordselt, kui ulatuslik on nõukogude fenno-ugristide pere ja kes on selle positiivsed esindajad. Konverentsil peetud ettekanded ilmusid hiljem mitmeköitelise väljaandena. Need väljaanded on tolleaegse nõukogude fenno-ugristika šedöövriks.

Kui 1950. aastal olid paljastatud marristliku keeleteaduse ebamarksistlikud alused, astus nõukogude soome-ugri keeleteaduski uuetele radadele. Kauaaegne organisaator ja suur teadusemees Dimitri Bubrich oli aga 1949. aastal lahkunud elavate hulgast. Tema järglase prof. A. Popovi kutsel tuli jällegi Leningradis 1951. aasta kevadtalvel kokku nõupidamine.

Viimane suurem soome-ugri keeleteaduse alane kokkutulek oli 1954. aasta märtsis Moskvas NSVL Teaduste Akadeemia Keeleteaduse Instituudis. See nõupidamine osutas eriti ilmekalt, kuivõrd kiirete sammudega oli nõukogude keeleteadus mõne aastaga edasi läinud. Koosolekuil esitati terve rida kõrgeväärtuslikke ettekandeid mitmesuguste keelte ajaloo, struktuuri ja kontaktiprobleemide kohta. See nõupidamine oli teadusliku uurimistöö sügavuste šedöövriks ja osutas ühtlasi, et nõukogude fenno-ugristika on saanud enese kätte juhtiva positsiooni rahvusvahelises soome-ugri keeleteadlaste peres.

Saagu nõukogude soome-ugri dialektoloogiagi enese kätte juhtiva seisukoha! Selleks on tal olemas kõik võimalused.

Prof. P. ARISTE,
TRÜ soome-ugri keelte kateedri juhataja

Meidän vanha yliopistomme tervehtii rakkaita vieraitamme

*

Miiden amuin'e Universitet sanub tervhuzid armhil'e adivoil'e

*

Miän vanha universitetta privetstvuičču armahie gos't'ie

Наш старый университет приветствует дорогих гостей

nõupidamine

Vestibüülis ja kuluaarides

Meie ajalehe esindaja püüdis nõupidamisest osavõtjaid tabada ka väljaspool konverentsi ametlikku õhkkonda, et kuulda arvamusi ja mõtteid, mis poleks rüütatud rangesse keeleteaduslikku vormi.

Pöördume äsja Leningradist saabunud prof. A. Popovi poole küsimusega: «Missugused on Teie esimesed muljed?» Prof. Popov vastab: «Kuidas esimesed? Olen Tartus juba mitmendat korda. Tuleb siiski tunnistada, et ilm pole kõige parem. Aga pole sellestki häda, õnged on kaasas nagu varasematelgi kordadel ja vilu ilmaga võtab kala pareminigi.»

Samasuguse küsimusega pöördume NSVL TA Keeleteaduse Instituudi vanema teadusliku töötaja J. Jelissejevi ja NSVL TA Karjala-Soome Filiaali vanema teadusliku töötaja G. Kerti poole. Saame vastuseks: «Esialgu on muljeid vähe. Läheme neid hankima.» NSVL TA Karjala-Soome Filiaali vanem teaduslik töötaja N. Bogdanov vastab, et esialgu on vaid puhkepäevamuljed, mis on saadud sõidult laevaga mööda Emajõge.

Med'd'e vana universiteetti tervetäb armaita võõraita

*

Mäd vana yl'iskuol tērin'tõb tõuridi kylaliži

Kuluaarides arutletakse, miks moskvalased ei esine. Jõutakse saalomonlikule otsusele, et soome-ugri keelte moskva murre pole veel välja kujunenud. Geniaalse seisukoha kummutab aga sm. J. Jelissejev, kes kõneleb karjala keele vanematest mälestusmärkidest. Kuigi pole tegemist moskva murdega, on moskvalaste au siiski päästetud. Peamurdmist tekitavad Mordva Riikliku Ülikooli esindajad, kes jäävadki figureerima vaid programmi veergudele. Nähtavasti on tegemist kasvuraskustega meie maa noorimas ülikoolis.

Palju elevust tekitab jaaniõhtu. Kuigi ilmatsat ähvardab õhtupoolikul, pole ta nõuks võtnud noorte rõõmu lõplikult rikkuda ja nii võivad külalisedki osa võtta meie noorte rõõmsast jaaniõhtust Vellaveres. Kuigi soojemaga harjunud kauged külalised külmetavad lahtisel autol tagasi sõites, ei pea nad nohugi liiga kalliks tasuks kaunite muljete eest.

Kuluaarides arutletakse ka esinemisi ja leitakse, et konverentse tuleks edaspidigi Tartus pidada, sest siin on olemas kõigis keeleteaduse küsimustes kompetentne oponent sm. V. Ernitsa näol.

Милям вашкала Университетямылэсь пӧсь салам Тӥледлы, дуно куноос!

*

Миян важ университет приветствуйтӧ дона гӧстьясӧс

Tartu ülikool ja soome-ugri keeleteadus

Tartu ülikoolis hakati soome-ugri keeltega tegelema mööda sajandil. Kuigi see töö oli juhuslikku laadi, väärib märkimist eesti keele õpetamine, soome-ugri keelte materjali kasutamine keeleteaduse ja indo-euroopa keelte eriainete õpetamisel. Soome-ugri keeltega tegeldi ulatuslikumalt Õpetatud Eesti Seltsis. Kõige silmapaistvamaks soome-ugri keelte uurijaks kujunes M. Veske, kes tsaarivalitsuse poliitika tõttu ei saanud aga Tartus kohta ja asus tööle Kaasani ülikooli. Nimetada võiks veel J. Hurta, K. A. Hermanni jt.

Seoses kodanliku vabariigi tekkimisega hakatakse märksa suuremat tähelepanu pöörama soome-ugri keeltele, kui seda tehti tsaariaegses Tartu ülikoolis. Levib noor-grammatiline keelekäsitlus peamiselt soome keeleteaduse mõjul. Tartus töötab L. Kettunen, kellel oli suur mõju eesti keeleteadusele. Noor-grammatiline suund püsib põhiliselt kuni 1940. a., millal algab tihedam kontakt nõukogude keeleteadusega. Silmapaistvateks keeleteadlasteks kujunevad J. Mark, A. Saareste, J. Mägiste jt. Kodanliku Tartu ülikooli kasvandikud on ka meie tänapäeva Tartu ülikooli juhtivad keeleteadlased prof. P. Ariste, prof. A. Kask, dots. P. Palmeos, samuti rida ENSV TA Keele ja Kirjanduse Instituudis töötavaid keeleteadlasi.

Tartu ülikooliga on lahutamatult seotud ka meie juubilari prof. J. V. Veski keeleline tegevus.

1940. a. arenes viljakas suunas tegevus, kuid selle katkestas Suur Isamaasõda.

Alates esimestest sõjajärgsetest aastatest toimub pidev uurimistöö Tartu Riikliku Ülikooli kahes soome-ugri alases kateedris. Muuhulgas on kogutud väga rikkalikult dialektoloogilist materjali eesti murretest, liivi, vadja, isuri, Valdai karjala jt. keeltest. Ühtlasi on toimunud kogutud materjali pidev läbitöötamine õppetöö käigus. Kuigi akadeemia üleviimisega Tallinnasse tuli tööd ümber korraldada ning tekkis paralleelsusi, on nendestki raskustest üle saadud. Tartus on saanud soome-ugri keelte alal erihariduse mitukümmend noort (lisaks nendele paljud otseselt eesti keele alal), Tartus on kaitstud rida soome-ugri-alaseid kandidaadidissertatsioone. Õppejõud P. Ariste ja P. Palmeos on juhendanud ja retsenseerinud aspirante väljastpoolt Tartut.

Käesolev üleliiduline soome-ugri keelte alane konverents annab Tartu ülikooli keeleteadlastele kahtlemata uut indu ning energiat võidelda kodumaise keeleteaduse taseme edaspidise tõusu eest.

ED. VÄÄRI,
TRÜ soome-ugri keelte kateedri dotsent

A mi öreg egyetemünk üdvözli a drága vendégeinket

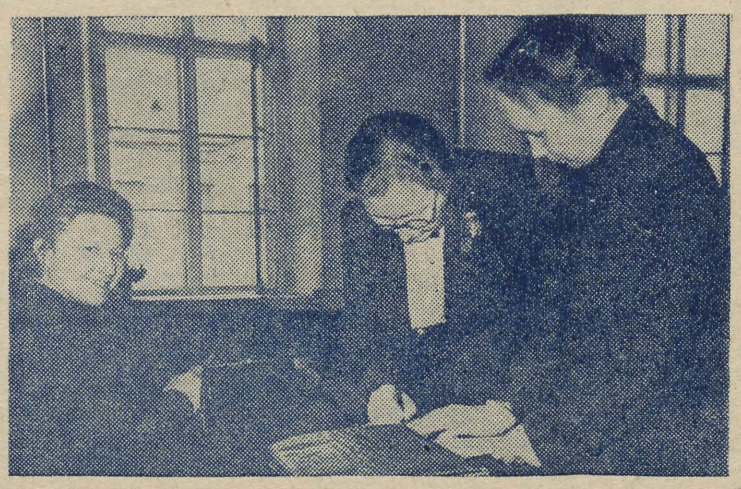

Külalised O. Tšudajeva, J. Russkaja ja J. Rombandejeva tõlgivad meie ajalehe tervitust mordva, handi ja mansi keelde.
K. RAUA fotod.

Хосаттагыл алнэ университетнув тыг ёхтум тиныңг муй минум пося латнгыл лавиянэ

*

Хув мар вэл'ты Университетэв тыв ёхтым тыныңг мой ёха вуся ясыңг лопл'ыл'ал'

Kas teate, et...

...eesti keele sugulaskeelteks on: soome, karjala, vepsa, isuri, vadja, liivi (Läänemeremail); lapi (Euroopa põhjaosas); mordva, mari (Volga ääres); udmurdi, komi (siinpool Uuralit); mansi, handi (Obi ääres) ja ungari keel.

...soome-ugri keeltega tegeldakse NSV Liidus peale Tartu ja Tallinna veel järgmistes keskustes: Moskvas, Leningradis, Petroskois, Saranskis, Joškar-Olas, Iževskis, Sõktõvkaris ja Hanti-Mansiiskis.

...välismaal on soome-ugri keelte tähtsamateks keskusteks Helsingi, Turu, Jyväskylä, Budapest, Debrecen, Szeged, Upsala, Stokholm, Lund, Oslo, Berliin, Pariis, Cambridge, London, Bonn, Göttingen, Bloomington.

...pärast F. Wiedemanni surma (a. 1887) oli soome-ugri keelte akadeemiku koht täitmata kuni nõukogude võimu kehtestamiseni. Aastal 1947 valiti D. Bubrich korrespondeerivaks liikmeks.

...Moskva kujunes soome-ugri keelte uurimise üheks keskuseks pärast «Pravda» diskussiooni 1950. aastal.

...TRÜ soome-ugri keelte kateeder saab käesoleva aasta sügisel 40 aastat vanaks.

...V. Grünthal-Ridala ja J. Margi järel on prof. P. Ariste soome-ugri keelte kateedri kolmandaks juhatajaks.

Минек умонь университетэсь кучи сюк пря вечкевикс инжетненень

*

Минь сире университетоньке кенярьдезь васьфнесыне эсь кельгома конаконзон

*

Мемнан тошто Университетна шергакан унавлакым саламла.

ÜLIÕPILASLAULUPEOLE RIIGA!

Tartus aastal 1956 toimunud üliõpilaslaulupidu on kujunemas traditsiooniks — käesoleva aasta suvel korraldatakse 3.—7. juulini (incl.) teine üliõpilaslaulupidu, seekord Riias.

Eelseisev üliõpilaslaulupidu sarnaneb oma sisult ja üldilmelt esimesega, välja arvatud mõningad erinevused, nagu näiteks rahvuslikud õhtud ja lõpuõhtu Siguldas, kuhu sõidab Riiast kogu tegelaskond ja muudki rahvast. Peo peakomisjon on soovi avaldanud laulupeo raames läbi viia ka kuuenda ülemaailmse noorsoo ja üliõpilaste festivali laureaatide õhtu, kus tuleks esineda ka Tartu Üliõpilasmeeskooril ja TRÜ rahvakunstiansamblil.

Peole sõidab Tartust kõrgemate koolide kollektiivide liikmeina ca 500 tegelast ja Tallinnast ca 600 tegelast. Seega on tegelasi Eesti NSV-st üksi üle tuhande inimese. Kuigi vahest teistest vabariikidest ei tule nii rohkearvuliselt tegelasi, kujuneb tegelaskonna üldarv siiski üsna suureks, ulatudes loodetavasti mitmesse tuhandesse.

Peo peamisteks aladeks kujunevad koorilaul ja rahvatants. Vähem esineb orkestreid, ansambleid ja soliste. Koorilaule ja rahvatantse esitatakse väga mitmesuguseis variatsioonides: koorid esinevad kõik ühendatult üldkoorina, kord rahvuste järgi, kord ühendatult kooritüüpide (nais-, meesja segakoorid) ja rahvuste järgi ning rahvuslikel õhtutel ka üksikult; umbes samuti rühmitatult esinevad ka rahvatantsukollektiivid.

Üldkoori kavas on seitse laulu, mis esitatakse viies keeles vastavalt laulu päritolule, nii näiteks lauldakse eesti keeles G. Ernesaksa «Mu isamaa on minu arm», V. Muradeli «Rahvusvahelise üliõpilasliidu hümn» lauldakse aga erandina mitmes keeles korraga (iga koor oma emakeeles).

Arvesse võttes Eesti NSV-st osavõtva tegelaskonna suurust on võimaldatud eestlastele kaks rahvuslikku õhtut — üks Tartu ja teine Tallinna kõrgemate koolide isetegevuslastele. Selgunud andmete põhjal võib öelda, et tartlaste rahvuslik õhtu kujuneb väga mitmekesiseks ja huviküllaseks ürituseks.

Mis puutub esinejate kunstilisse ettevalmistusesse üldiselt, siis võib nentida, et nii Tartu kui ka Tallinna kollektiivid ja solistid on heas vormis. Mõningaid raskusi võib vahest tulla ainult üldkoori repertuaaris, sest mõnede laulude noodid saabusid lubamatult hilja ja pealegi oli noote väga vähe (eriti leedu «Gimtines daina», missugune laul pealegi pole kohane masskoorile, liiatigi antud tingimustes).

Mõnevõrra tekitab muret kollektiivide lähetamisel rea üliõpilaste kaasasõitmise küsimus, mis on tingitud õppetöö karakterist ja kulgemise käigust. Ka on veel lõplikult lahendamata tegelaste transportimise võimaluste kindlustamine. Kuid kõik takistused ja raskused on ületatavad ühisel nõul ja jõul.

Meie kõikide kohuseks on kaasa aidata selle ürituse igakülgseks õnnestumiseks. Keegi pole vist suutnud unustada seda vaimustustormi ja leegitsevat tuld, mis süttis Tartus esimesel üliõpilaslaulupeol, jättes sügavad jäljed rahuürituse ja rahvaste sõpruse radadele.

Elagu akadeemilise noorsoo üllas laulupeotraditsioon ja saagu ta kinnitust edasiviiva nähtusena meie nõukogude elu tegelikkuses!

R. RITSING

Üliõpilased puhkehetkil

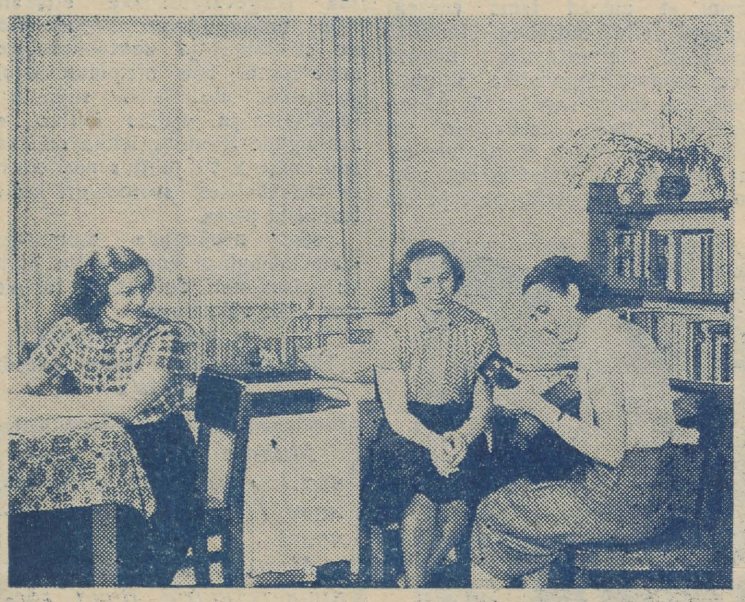

Vabadel hetkedel võib ühiselamutubadest üsna sageli kuulda pillilugusid kandlel, kitarril või ka bajaanil (ülal).

Eriti värskendav on jalutuskäik botaanikaaias.

Paha pole ka paadisõit Emajõel — see värskendab vaimu ja karastab kahtlemata ka keha (all).

P. PERE fotod

Suur suvi botaanikaaias

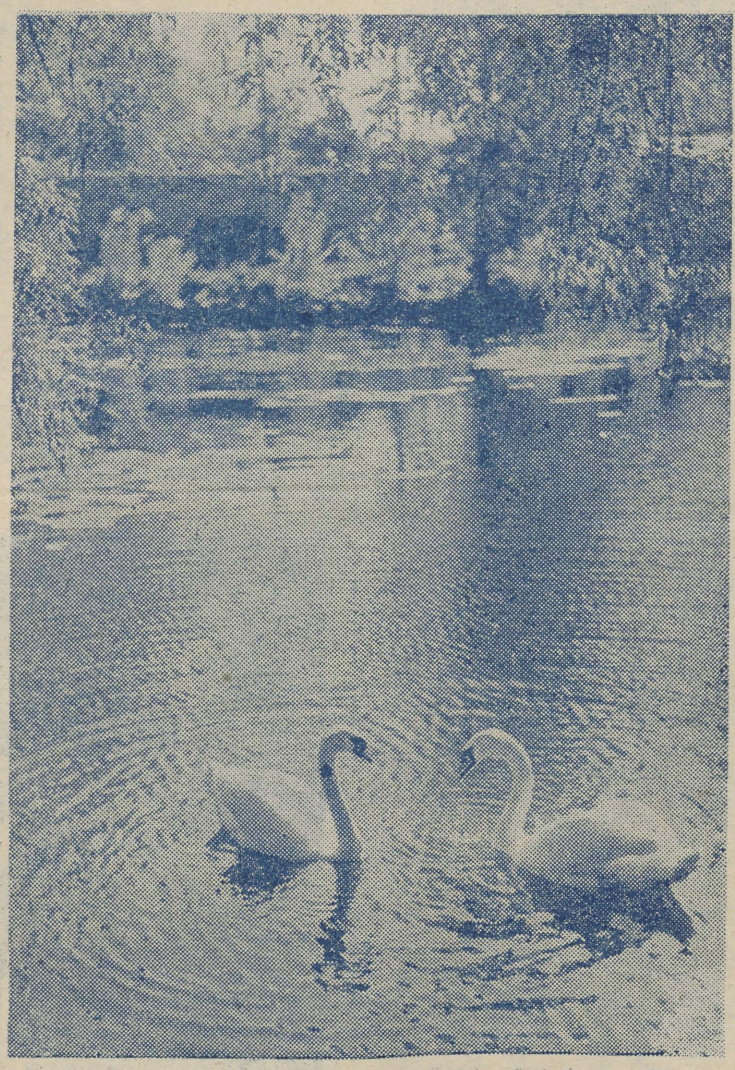

P. PERE fotoetüüd.

TEADMISEKS UUDISMAALASTELE!

Iga päevaga laekub järjest rohkem avaldusi ja taotlusi uudismaadele viljakoristustöödele suunamiseks. Teisipäevaks oli soovi avaldanud juba 250 üliõpilast. Üliõpilaste suunamise küsimuses toimuvad neil päevil veel komsomoli- ja kursuste koosolekud real kursustel.

Koosolekutel on tõstatatud mitmeid konkreetseid küsimusi, millele püüame anda vastuse. Ollakse huvitatud sellest, mida kaasa võtta, kust omandada üht või teist eset jne. Kuigi enamikule nendest küsimustest on juba vastatud uudismaalaste albumis ja ka ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool», ei tee paha seda siinkohal korrata.

Mida siis uudismaadele sõitjal on vaja teada?

1. Üliõpilaste sõitmiseks kodukohast Tartusse makstakse sõiduraha välja Tartus sõidupileti alusel.

2. Teel viibimise aja eest Tartust kuni sihtkohani tasutakse päevarahad.

3. Et praegu pole teada, millal on vaja koguneda ärasõiduks, siis teatatakse sellest kutsega kõigile uudismaadele suunatud üliõpilastele. Üliõpilased peavad ilmuma ülikooli kutsel näidatud ajal.

4. Rõivastusest on soovitav kaasa võtta päevitusülikond, tööülikond, vattkuub, vihmamantel, vajalikul määral pesu.

Jalanõudest sobivad tennised, ketšid, kingad, kummikud, säärikud, muidugi läheb vaja ka sukki ja sokke, samuti on tarvilikud kindad, pearätt või barett.

Vajalikud on põhukott, tekk, linad ja padjapüür. Ühiselamus elavatele üliõpilastele laenutatakse need enne ärasõitu ühiselamust.

5. Kaasa tuleb võtta ka nuga, kahvel, lusikas, katelok või kauss, kruus. Lähemalt loe siiski uudismaalaste albumist.

Vattkuubesid on võimalik osta igast kauplusest. Dresse saab osta vahetult enne ärasõitu kauplusest komsomolikomitee poolt antud tõendi alusel.

Kõikides küsimustes, mis on arusaamatud või vajavad lahendamist, võib pöörduda komsomolikomitee poole.

J. LOTT,
ELKNÜ TRÜ komitee sekretär

ЧТО НУЖНО ЗНАТЬ ЦЕЛИННИКАМ

1. Каждому, едущему на целину, оплачивается проезд из постоянного местожительства до Тарту и выдаются суточные на весь путь от Тарту до конечного пункта в Казахстане.
2. С собой нужно взять: рабочий костюм, ватник, купальный костюм, бельё в достаточном количестве, плащ, теннисы, ботинки, керзовые или резиновые сапоги, перчатки, носки, платок или берет, мешок для тюфяка, одеяло, простыни наволочку, нож, вилку, ложку, миску или котелок, кружку, иголки, пуговицы, гвозди, нитки, крем, мыло, щетки, медикаменты, полотенца, носовые платки, стеариновые свечи, марлю и т. д. и т. п. Желательно взять с собой акордеон или какой-либо другой музыкальный инструмент.
3. Студентам, проживающим в общежитии, выдаются для поездки на целину мешки для тюфяков, одеяло, простыни и наволочки.
4. Ватник можно купить в магазинах. Спортивные костюмы можно купить за несколько дней до отъезда на основании соответствующих талонов.
5. Студенты, едущие на целину, должны явиться в Тарту в срок указанный в письме комитета комсомола ТГУ.

Студентам необходимо использовать остающееся время для подготовки к поездке на целину.

Ю. Лотт,
секретарь комитета ЛКСМЭ ТГУ

KILDE

1957. a. kehakultuuriosakonna lõpetanute kirjadest

ANTS AAVASALU Orissaare rajooni Leisi Keskkoolist:

Elul pole eriti viga. Saar tavalise ilmaga ei kõigu, lained minu suvilani ei ulatu. Tunde nädalas 19.

Paar korda olen käinud ka mandril ja mõne «kuivamaarotiga» paar sõna vestelnud. Spordiga tegelen. Homme lähen õpetajate meeskonnas rajooni esivõistlustele laskmises.

Antsu kaasmaalane **JAAN ANDERSON** Kingissepa Keskkoolist:

Minu elu siin Saaremaal on siiamaani läinud päris rahuldavalt. Varsti hakkab juba Saaremaa murrak ka jälle selgeks saama.

Tööd ja leiba jätkub. Keskkoolis on mul 25 tundi nädalas + klassiväline töö. Korter on praegu vilets, kuid varsti saan endale omaette «suvila» ühe toa ja köögiga. Puhkeaega veedan põhiliselt kultuurimajas ja MTJ klubis. Tegelen väikest viisi ka spordiga. Lõbusaid ja sõbralikke spordimehi siin jätkub.

EHA SIKK Tõstamaa Keskkoolist:

Tunde on mul 22 + neli sektsiooni (sportmängud, kergejõustik, võimlemine ja talisport). Kui ilmad vähegi lubavad, harrastavad meie õpilased kergejõustikku. Sm. Isop oleks aga pidanud meile õpetama, kuidas ilma vahenditeta tunde läbi viia.

HEIKKI GROSS Järva-Jaani Keskkoolist:

Lühidalt minu esimesi muljeid koolist: kaugus — 1,5 km, maja — ilus, ümbrus — lage, võimlat — pole, direktor — spordisõber, sporditöö — laokil, varustus — kesine, kaasõpetajad — pole viga, õpilased — enamikus täitsamehed.

Suur tegu oli koormuse täissaamisega. Lõpuks tuli kokku 19 tundi, sealhulgas 3 tundi laulmist(!) ja 2 tundi KÕK'i.

Spordisündmusi suvel

Käesoleva suve juunikuus toimub NSV Liidu kõrgemate koolide spartakiaad Minskis, millest võtavad osa ka Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilased-sportlased real spordialadel. Praegu toimuvad pingsad treeningud 100-liikmelisele koondvõistkonnale. Õppetööst juba vabanenud üliõpilased on sõitnud TRÜ õppebaasi Käärikule, ülejäänud jätkavad treeningut õppetöö kõrval Tartus.

Suurimaks ürituseks Tartus kujuneb juulikuus toimuv tsoonituurniir korvpallis — NSVL I grupi esivõistlused —, millest võtab osa ka Eesti NSV meister — TRÜ esindusnaiskond.

Ratsasportlastel seisavad ees Tartu esivõistlused, mis toimuvad 3.—6. juulini TRÜ ratsabaasis.

Huvitavaks kujunevad TRÜ staadionil 14. juulil läbiviidavad kergejõustikuvõistlused, millest võtavad osa Tartus treeninglaagris viibivad NSVL esindusvõistkonna liikmed.

Tänase numbriga lõpetab ajaleht «Tartu Riiklik Ülikool» ilmumise käesoleva õppeaasta kevadsemestril.

Toimetaja A. RAUD

MB 05032 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 2469

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 23 (376) Esmaspäeval, 1. septembril 1958 a. XI aastak.

Värske jõuga jälle tööle!

Uuel õppeaastal ootavad meid ka uued ülesanded, mida seab meie ette elu ühiskonna järjekindlas edasiliikumises.

Meie peame väsimatult töötama teaduse edasiarendamisel ülikoolis. Eriti suured ülesanded on selles osas täita keemikutel. Sel aastal luuakse TRÜ juurde esimene spetsiaalne teadusliku uurimistöö laboratoorium keemilise kineetika ja katalüüsi alal. On vaja, et tema järel tekiks ka teisi.

On vaja kindlustada meie esimesi edusamme kirjastamisealases tegevuses, laiendada seda tunduvalt, lühendada meie väljaannete trükist ilmumise tähtaegu. «Skandinaavia kogumiku» järel hakkasid ilmuma «Slaavi ja vene filoloogia alased tööd». On vaja, et meie soome-ugrilased, meie eesti filoloogid, kõigi meie suurimate teaduslike erialade esindajad annaksid süstemaatiliselt välja oma erialaste tööde kogumikke.

Valitsuse otsusega on sel aastal meie ülikooli raamatukogu muudetud erialase koosseisuga teaduslikuks raamatukoguks. Sellega avarduvad tunduvalt raamatukogu võimalused meie kollektiivi ühisest loomingulisest tööst osavõtuks, kindlustub veelgi meie teadusliku töö baas.

Meie peame järjekindlalt tõstma õppetöö taset, et ta oma sisu poolest ei jääks maha teaduse kiirest arengust, et ta oleks tihedalt seotud elu, kommunistliku ülesehitustöö praktika vajadustega. Üheaegselt sügavate teoreetiliste teadmistega on vajalik anda üliõpilastele rohkem praktilist vilumust ja oskusi, tuleb järsult parandada tootmispraktika korraldamist.

Nende nõudmistega on seotud ka meie poliitilise töö suured ülesanded. Meie peame andma vabariigile teadlikke organisaatoreid ja kasvatajaid, kes on võimelised meie rahvast edasi viima kommunismi ülesehitamisel, võitluses rahvamajanduse ja kultuuri edasise progressi eest.

Selle ülesande lahendamisele peab aitama kaasa meie töö kõigis lõikudes — õppe- ning teaduslik töö, klubialane töö, sporditöö, ühiskondliku töö kõik vormid.

Arenegu veelgi enam ülikoolis kehakultuur ja kunstiline isetegevus, kasvagu meil kultuursed, terved ja elurõõmsad inimesed, kes on täis energiat, optimismi ja usku oma jõududesse, kes soovivad end täielikult pühendada oma rahva teenimisele, et koos teiste rahvastega võiksime järjekindlalt liikuda ainult edasi.

Prof. F. KLEMENT,
Tartu Riikliku Ülikooli rektor

Alustame stuudiumi

Grupp ülikooli äsja vastuvõetuid peahoone trepil. JOH. MIKU foto.

SÕNA ON NOORTEL SISSEASTUJATEL

ALGUS ON TEHTUD

Omandada kõrgem haridus, saada juristiks — see mõte küpses minus kõigi nende aastate jooksul, millal keskkooli 10. klassi lõpetamise järel töötasin Tartu Linna TK ehitus- ja arhitektuuriosakonna vanemtehnikuna, jätkates paralleelselt õpinguid töölisnoorte keskkoolis. Selle soovi ellurakendamist pikendasid Nõukogude armees teenitud aastad.

Nüüd on aga algus tehtud. Ülikooli peahoone hämarad, minevikku meenutavad ruumid muutusid koduseiks juba talvel, kui pärast tööpäeva lõppu kogunesime ettevalmistuskursustele, et saada ülevaadet sellest, mida peab teadma sisseastumiseksameil.

Kirjalikele eksamitele läksin imelise rahuga ja lohutusin kulunuimaga kõigist lohutusist: läheb kuidas läheb, pole midagi parata. Suulised eksamid, kuigi pingelisemad, möödusid kergemini.

Eksami põnevaim moment peitub pileti lugemises. Kas suutis see sedelike juhatada eksamineerijaile teed mu teadmiste lünkade ja puudujääkideni või mitte? Kui viimane vastus osutub järjekordselt õigeks, hakkan uskuma, et ega need puudujäägid siis nii suured olegi.

Viimaselt eksamilt väljusin veendununa võidus. Seda veendumust kinnitas peatselt ametlikult vorm nr. 7 kollasel paberil. Järgnevail päevil võisin tuttavat kohates juba ette öelda, missuguseks kujuneb meie vestluse algus:

«Noh, kuidas läks?»
«Läks küll . . .»
Ja õnnitlev käepigistus.

Need korduvad siirad õnnitlused aga veenavad lõplikult, et olen toiminud õigesti.

Selline oligi algus, mis andis mulle õiguse astuda täna üle peahoone läve üliõpilaspere täisväärse liikmena. Juhust kasutades tahaksin soovida edu kõigile neile, kellel on jalge all sama tee.

H. HELLAT,
Õigusteaduskonna
I kursuse
üliõpilane

OLEME SAANUD ÜLIÕPILASTEKS

Hüvastijätt kooliga, koolitööga ja sõpradega toimus kevadel. Olid pingutavad eksamipäevad. Õlg õla kõrval võitles kogu abituurium eduka lõpetamise eest. Igaühe sooviks oli, et kõigil läheksid eksamid hästi, et ei oleks mahajääjaid. Vaevalt lõppes see töö, kui algas mure sisseastumiseksamite pärast ülikooli.

Nüüd on eksamid möödas ja võime uhkusega öelda, et meie unistused on täitunud, oleme saanud üliõpilasteks, üliõpilasmütsi väärilisteks.

Pingutavad ja töörohked olid kevad ja suvi. Sisseastujail on rõõm, et nende töö ei ole asjatu olnud. Kahju on ainult neist, kes sooritasid eksamid, kuid peavad kohtade puudusel välja jääma.

Vaikse soovina tekib mõte, kas ei oleks siiski võimalik välja mõelda sellist süsteemi, mis võimaldaks kevadel ühe korraga sooritada kooli lõpueksamid koos ülikooli sisseastumiseksamitega. 13 eksamit ühe suve jooksul — see on siiski liiga palju.

Meil on nad möödas! Usume, et meil jätkub püsivust ja indu edaspidiseks tööks ülikoolis oma erialal.

HELGI RUTTAS ja
ANU TANIMÄE,
Matemaatika-Loodusteaduskonna füüsikaosakonna I kursuse üliõpilased

HAKKAN ÕPPIMA BIOLOOGIAT

Möödunud on kaks nädalat üksteisele järgnenud eksameid — eksameid, mille kõrval küpsuseksamid tundusid tühistena.

Küpsuseksamitest oli möödunud vaevalt mõni nädal, kui juba hankisin endale vastuvõtueksamite programmid. Esialgu näis kõik lihtne ja tuttav, kuid lähemal süvenemisel ilmnesid veel paljud võõrad ja esialgu isegi arusaamatud küsimused. Jälle tuli asuda keemia- ja füüsikaõpikute taha — seekord põhjalikumalt süvenedes kui kunagi varem. Igale mõistele tuli leida täpne sisu, definitsioon ja koht üldises süsteemis. Sellise töötamisega sai eksamiperioodi alguseks omateada kõik selgeks. Aga eksamile minnes valitses peas täielik kaos: keerlesid segiläbi Lenzi seadus ja kehade ujumise tingimused, Možaiski lennuk ja optilised riistad.

Pileti valimise järel hakkasid küsimused kuskilt ajusügavusest aeglaselt lähenema, omandades lõpuks oma tegeliku olemuse. Avardusid küsimuse piirid ja suurenes küsitletava materjali hulk. Vastamisel jäi suur hulk materjali ainult enda teada ja oli nagu natuke kahjugi, et nii vähe nõuti piletis. Kõik, mis jäi ainult endale, tundus üleliigse ballastina. Aga kas see tegelikult on ballast? Ei, loomulikult mitte!

Suure pinge all möödusid eksamid, ja selgub, et tehtud tööst on tulu tulnud: olen vastu võetud TRÜ Matemaatika-Loodusteaduskonna bioloogiaosakonna I kursusele.

Miks läksin õppima just bioloogiat? Alati on mind paelunud küsimus — mis on elu, kuidas ta tekkis, arenes ja areneb? Ma loodan, et sellele küsimusele saan kõige paremini vastuse bioloogiat õppides.

K. LAUGASTE

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI KOMMUNISTLIKELT NOORTELT JA NOORTELT KÕIGILE KÕRGEMATE ÕPPEASUTUSTE ÜLIÕPILASTELE

Kommunistlik partei ja Nõukogude valitsus on püstitanud põllumajanduse alal töötajate ette suured ülesanded põllumajanduse kiireks edasiarendamiseks, põllumajandussaaduste külluse loomiseks meie maal.

Vabariigi kolhoosides ja sovhoosides on praegu saagikoristamine. On vaja pingutada kõiki jõude, et õigeaegselt koristada põldudel valminud rikkalik viljasaak ja lõpetada söötade varumine.

Tartu Riikliku Ülikooli arvukas üliõpilaspere on rakendunud praegu hoogsasse töösse. Juba kolmandat suve töötavad meie üliõpilased viljakoristustöödel uudismaadel. Tänavu töötab Kustanai oblasti sovhoosides üle kolmesaja viiekümne TRÜ üliõpilase. Samasuguselt töötab ligi 150 üliõpilast TRÜ ühiselamu ja 8-korterilise ehituse objektidel.

Igal aastal on TRÜ üliõpilased abistanud ka meie vabariigi kolhoositöötajaid. Ka tänavu võtame osa viljakoristustöödest vabariigi kolhoosides.

Kutsume üles kogu vabariigi õppivat ja üliõpilasnoorsugu sõitma 1. septembril kolhoosidesse, et anda oma panus viljasaagi kiirel ja kadudeta koristamisel.

Oma tubli tööga valmistame väärika kingituse leninlikule komsomolile tema 40. aastapäevaks.

TELEGRAMME

ÕNNITLEME UUE ÕPPEAASTA ALGUSE PUHUL.

Vilniuse Riikliku Pedagoogilise Instituudi ühiskondlikud organisatsioonid

* * *

TERVITAME TRÜ ÜLIÕPILASI JA ÕPPEJÕUDE ÕPPEAASTA ALGUSE PUHUL.

Ülikooli uudismaalased

Uus täiendus

Aeg täis pingelist tööd, erutust, rõõmu ja ka purunenud lootusi on jõudnud lõpule. Tartu Riikliku Ülikooli pere on vastu võtnud oma noorimad liikmed.

Käesoleval aastal toimus vastuvõtt mõnevõrra muudetud vastuvõtueeskirjade kohaselt. Nagu möödunud aastal, nii võeti ka tänavu vastu väljaspool konkurssi noori, kellel oli vähemalt kaheaastane tööstaaž.

1163 sisseastujast oli eksamitele lubatud tööstaažiga 218. Nendest sooritas sisseastumiseksamid ja võeti vastu 90 noort.

Paljud väljaspool konkurssi eksamitele lubatud sooritasid eksamid paremini või vähemalt sama hästi kui otse keskkoolist tulnud. Nii näitasid eksamitel häid teadmisi ja vajalikku analüüsimisoskust Ajaloo-Keeleteaduskonda astujad Erich Koorep, Ilme Peda, Maria Tuhkanen ja Imbi Kaasik. Edukalt sooritasid eksamid ka Silvi Villo (geoloogiaosakonda), Rein Leet (geograafiaosakonda), Mauno Reisner (matemaatikaosakonda) jt.

Oluline muudatus käesoleva aasta vastuvõtutingimustes seisnes aga selles, et vastuvõtueksamid pidid sooritama ka keskkooli medaliga ja tehnikumi kiitusega lõpetanud. Praktika näitas, et see muudatus vastuvõtutingimustes on end igati õigustanud, sest õige mitmel juhul sooritasid just medali või kiitusega lõpetanud eksamid üsnagi keskpäraselt. Nii näiteks sai geograafiaosakonda astuja Maie Laine (Tapa Keskkoolist) geograafia- ja matemaatikaeksamil rahuldava hinde ja loobus eksamite edasisest sooritamisest. Samuti sooritas kuldmedali omanik Mai Saar (Tallinna 7. Keskkoolist) eesti keele kirjaliku eksami rahuldavale hindele. Ka tema loobus järgnevate eksamite tegemisest.

TRÜ kaugõppeosakonna 200 kohale oli sel aastal sisseastujaid 465. Suurim oli konkurss ajalooosakonnas (95 avaldust 25 kohale) ja Õigusteaduskonnas (75 avaldust 25 kohale).

Kaugõppeosakonnas võeti eksamiteta vastu veel keskkooli medaliga ja keskeriõppeasutuse kiitusega lõpetanuid. Nii näiteks võeti Majandusteaduskonda ilma sisseastumiseksamiteta vastu 40 inimest. Väljaspool konkurssi võeti kaugõppeosakonda vastu ka Suurest Isamaasõjast osavõtnud, samuti olid eesõigustatud olukorras isikud, kellel oli valitud erialal pikem tööstaaž.

Tugev konkurss, mille põhjustas ülikoolis õppida soovijate küllaltki suur arv, laskis teha vastuvõtukomisjonis valiku, mistõttu võime öelda, et käesolevat õppeaastat alustab Tartu Riikliku Ülikooli kollektiiv hea ettevalmistusega teotahteliste noorte uue täiendusega.

Ü. VANAASEME,
TRÜ vastuvõtukomisjoni sekretär

Meie komsomoliehituselt

Veel polnud lõppenud kõigil «katsumise päevad», kui 14 tudengit tõttas 2. juuli varahommikul ehitustöödele uue ühiselamu juurde. Peas kõiksugu plaane ja arvestusi, tuju hea — nii võib vist öelda kõigi sisemise mina kohta. Enesetunnet kärpis küll pisut kohal kuuldud fakt, et müüre tõstma küll kohe ei pääse, kuid lohutati end sellega, et ega need müüridki ladumata jää. Kui meid alla keldrikorrusele viidi ja kõiki ruume näidati, mis tuli mullast ja ehitusprahist puhastada, tasandada, ülejääk teiste ruumide täitmiseks kanderaamidega 20—80 m kaugusele kanda, siis polnud vist tunne parem kui egiptlastel enne vaarao püramiidi ehitamist. Pole naljaasi kanda ühest kohast teise koos kaevamisega ja põranda tihendamisega käsitsi üle poole tuhande kantmeetri mulda, mis teeb välja tonnides ilusa arvu — ligi 900.

Kang ja labidas — esimesed abimehed — polnud ka just eriti sobivad kätele, hõõrudes peod villidesse, kuid ega see eriti ei seganudki. Ja mõne päeva pärast saime pealegi töökindad.

Mida öelda nende neljateistkümne kohta, kes tegid 5 päeva tööd. Hästi töötasid, kuigi oli neid, kes esimest korda füüsilist jõudu kasutasid sellisel hulgal. Plaani täitmine — 148% — polnud alguse jaoks halb.

9. juuli hommikul kihas õu juba sõna tõsises mõttes: saabusid ülejäänud 42 ehitajat ja kohe läks lahti müüriladumise proov, esialgu küll ilma seguta, kuid eks olnud ka see saladus vaja avastada, kuidas kivi seinas peab olema. Veel mõni päev ja hädavajalik oskus selles kunstis oli omandatud, ainult — müüridele ei pääsenud veel ükski hing — polnud, kus laduda. Pealegi tuli enne lõpetada ju mullatööd.

Hoogsas töös läksid päevad, läks nädalgi ja teine lähenes lõpule ning 18. juulil, sel mälestusväärsel ja pidulikul päeval, pandi esimesed kivid müüri. Peagi kujunesid välja vanad «müürikarud», kelle lahutamatuteks kaaslasteks said kellud. Ja need olid juba vilunud ja osavad müürsepad — Elvi Kadaja, Anne Lopatina, Enno Lehemees jt. Päevast päeva tegid heakvaliteetset tööd ka Raimu Laubre ja Hans Rammo.

Brigaadide vahel algas võistlus. Määravaks oli tööviljakuse protsent. Esialgu olid karvavõrra paremad II brigaadi töötulemused (tööviljakuse protsent vastavalt

Käesoleval aastal arutati Tartu Riikliku Ülikooli komsomolikomitees Kaasani ülikooli algatust üliõpilaste endi jõul ühiselamu ehitamisest. Mõte leidis igati heakskiitmist. Küsimus kooskõlastati rektoraadiga ja 22. märtsil võttiski ülikooli komsomoliaktiiv koos rektoraadi ja parteibürooga vastu otsuse ehitada kahe aasta jooksul 400-kohaline ühiselamu ja lisaks sellele veel 8-korteriline elumaja.

Kevadsemestril organiseeriti ülikooli poolt kursused, kus said ettevalmistuse mitmel ehitustöö alal üle 200 üliõpilase. Kuidas kulgeb töö sellel tänuväärt algatuse elluviimisel?

91 ja 90). Kui lõi I brigaadi tund, selgus, et lisaks ulatuslikele mullatöödele oli põhitöönа laotud sise- ja välisseina üle 200 m³, peale selle tehtud igasuguseid muid töid. Tööviljakuse näitajateks kujunesid lõplikult I brigaadil 80 ja II brigaadil 74%.

Oli hea, et puhkeaeg veedeti Vellaveres, kus sm. Haas püüdis igati luua meie ehitajatele soodsaid puhkamistingimusi. Meie kõikide ehitajate poolt temale suur aitäh!

15. augustil alustas tööd teine vahetus. Selle kohta on veel vara öelda midagi täpsemat — kuid on tubli ja püüdlik rahvas, vahest mõni kipub oma hoolsusega natuke liialegi minema.

See oleks põgus ülevaade tehtud tööst, kuid nüüd tuleks pisut pilku heita ka asja tagaküljele ja teha veidi kriitikat. On kindel, et tehtud tööde maht oleks olnud tunduvalt suurem, kui Tartu Linna Ehitusvalitsusel poleks tekkinud kahtlusi üliõpilaste ürituse ellurakendatavuse suhtes ja kui ta sellest tingituna poleks jätnud vajalikke ettevalmistusi tegemata. Töö juures tuli puudu töövahenditest, töid tuli teha sageli suure jõukulutusega. Halb oli ka töö organiseerimine. Kõik see kiskus alla tuju ja madaldas töötasu. Puudujääke oli ka ülikooli ja komsomolikomitee ettevalmistustöödes. Ja lõpuks — halvast oleks saanud paremat, kui meie ehitajadki oleksid kõik suhtunud hoolsamalt oma töösse ja rangemalt kinni pidanud töödistsipliinist.

Ent kõigele vaatamata komsomoliehituse müürid kerkivad! Ja kui kahe aasta pärast meie üliõpilased asuvad elama endi kätega ehitatud ühiselamusse, on ununenud kõik raskused, millest on kahtlemata palju õpitud ja me võime öelda, et tänuväärne üritus, mille eesmärgiks oli luua endile lähedad elamistingimused, kandis vilja.

E. TRUUVÄLI

Ehitustöö on hoos. **JOH. MIKU foto.**

Uudismaadelt kirjutatakse

Vastates ÜLKNÜ Keskkomitee poolt nõukogude noorsoole esitatud üleskutsele sõita uudis- ja jäätmaadele viljakoristustöödele sõitsid ülikoolist Kasahstani stepirajoonidesse 355 üliõpilast, asudes tööle Taranovski linnukasvatuse ja Krasnoselski teraviljakasvatuse sovhoosides.

Kuidas meie noored elavad ja kuidas nad töötavad, sellest jutustavad paljud kirjad, mida üliõpilased on saatnud oma tuttavatele, ülikoolikaaslastele või kodustele. Mis siis kirjutatakse uudismaalt?

Ravi II kursuse üliõpilase Tiiu Rehema kirjadest:

28. 07. 58

Sattusime elama väga maalilisse kohta jõe (!!!) kaldale. Seega oleme õnnega kokku sattunud. Elame koolimajas, mis asub sovhoosi keskuses. Elekter ja vesi on ka olemas. Meiega koos on siin ravi II kursuse IV (meie), V, VI ja VIII rühma tüdrukud (kokku 20), ravi III kursuselt 6 tüdrukut, siis majanduse III kursuselt tüdrukuid ja paar kehakultuurlast, kokku 35 tüdrukut, poisse on 22. Meie juhendajaks on Hillar Taliste, kellel on kaasas ka akordion (!).

Minu ettekujutused uudismaa elust langesid täiesti kokku. Meil on siin ilus kui linnas. Ainult kärbseid on tohutult. Jõe kaldal kasvavad isegi puud, tervelt 23 paplit.

3. 08. 58

Olen juba kuus päeva tööd teinud. Esimesel päeval ladusime plankе. Järgmistel päevadel vedasime samaani. See on kohalik ehitusmaterjal (linnusõnnik + õled + liiv + savi). Pätsi raskus 10 kg. Meie auto peal oli veel 2 Lvovi üliõpilast, kes on siin samal eesmärgil kui meie. Ülejäänud kolm päeva tegime heina. On üks hea puhas töö, pole tolmu ega prügi. Teised teevad väga mitmesugust tööd — on laadimas, silo tegemas, kombainil põhku kogumas jne. Lõikust praegu veel ei ole, kombainid koristavad heinaseemet. Kui algab lõikus, paigutatakse meid steppi, vagunitesse.

TRÜ komsomolikomitee sekretär sm. J. Lott teatab:

14.08.58

Meie ülikooli kollektiiv töötab juba 3. nädalat Krasnoselski ja Taranovski sovhoosi põldudel. Esimeses on 300 inimest, teises 56. Koristustööd käivad juba üle nädala.

Meie kollektiivi suureks puuduseks on naiste tohutu ülekaal (mehi 1/3, naisi 2/3). Raskemate tööde jaotamine on seetõttu keeruline asi. Vahest tuleb ette ka virisemist. Suurem enamus töötab aga ausalt ja tublilt.

Senini on tulnud juba pettuda mõnedes meie komsomoliaktivistides, kes ei ole töös eeskujuks. Kuid muidugi selgub ka uusi ja paremaid aktiviste. Tublilt töötab ajaloo-osakonnast sm. Rebane, kes juhatab ajaloolaste gruppi VII brigaadis. Töökas ja püüdlik kollektiiv, kus töötulemused on päris head. Selles grupis ei ole õppejõudu. Sm. Eringson töötab brigadirina I brigaadis, mis koosneb peamiselt eesti, lääne ja vene filoloogia osakonna üliõpilastest. Sellesse brigaadi kuuluvad ka õppejõud sm-d Issakov ja Nurmekund.

Mis puutub elamistingimustesse, siis nendega võime täielikult rahule jääda, (ööbimisega, toitlustamisega, veega ja kõigega). Peamine muidugi on see, et inimeste tuju on senini olnud väga hea.

21. 08. 58

Homme hommikul saab täis kuu aega lahkumisest Tartust. Senini olid väga ilusad ja väga kuumad ilmad, kuumus oli tihti 50°. Aga eile sadas natuke vihma ja ka täna on ilm pilves. On pisut ka jahedamaks läinud. Õhtud on juba päris jahedad.

Inimeste meeleolu on reibas, kuid siiski hakatakse ootama juba ka kojusõitu.

Üks tublimaid poisse on Mart Kõlu, ta töötab nii öösel kui ka päeval. Mitmed tublimad ja töös kõige enam silmapaistnud noored võtame vist juba siin ÜLKNÜ-sse. Võtame siin komsomoligrupis vastu ja kinnitame Taranovski rajoonikomitees. Saavad kasahhikeelsed piletid.

MULJEID ÄSJASTEST SISSEASTUMISEKSAMITEST

Eksamikirjandi emakeeles kirjutavad igal aastal kõik kõrgematesse õppeasutustesse astujad; see on kõigile ühine katse, mis peab ilmutama eksaminandi eeldusi ülikoolis töötamiseks. Kirjandist nähtub selle autori analüüsivõime ja mõtlemise iseseisvus, oskus antud teemat õigesti lahti mõtestada, selles kätkev küsimuste kompleks analüüsida üksikprobleemideks ja esitada need loogilises seostuses ning iseseisvalt kujundatud süsteemis. Kirjandist selgub eksaminandi orienteeritus ja ideoloogiline kindlus ühiskondlikes ja kirjandusküsimustes, tema poolt kooli ajal kogutud teadmiste ja tähelepanekute rohkus ja usaldatavus. Samaaegselt selgub kirjandist autori kirjaoskus selle sõna igas tähenduses,

Kirjandi teemadest on viimasel ajal olnud ülekaal kirjanduslikel, mis on hõlmanud tähtsamaid autoreid ning probleeme kahe viimase klassi kursusest.

Kuivõrd siis tänavused eksamitööd vastasid ootustele ja millisest küljest nad iseloomustasid äsjaseid keskkoolilõpetajaid?

Kõigepealt peab kiitvalt märkima välise kirjakultuuri paranemist meie koolides. Päris halba käekirja esineb harva, küll aga üsna rohkesti meeldivalt ühtlast ja väljakujunenud kirja. Ka ortograafia tundmine on kindlasti parem kui näiteks kümmekond aastat tagasi, millal eksamikirjandeis esines veel üsna sagedasti raskeid vältevigu. Muidugi ei puudunud ortograafiavead ka tänavu; rohkem esines neid tehnikumide lõpetajail või aastaid tagasi lõpetanud eksaminandidel. Mõningail eksaminandidel näikse olevat kujunenud eriline oskus kirjakaridest möödalaveerimiseks: nad kirjutavad nii üldsõnaliselt ja trafaretsete lausetega, et veavõimalusi tekib minimaalselt.

Tööde sisulist külge iseloomustavad üsna suured erinevused. Arusaadavalt ilmutasid tööstaažiga eksaminandid poolehoidu üldteemadele, mis võimaldasid ära kasutada rikkalikumaid tähelepanekuid ümbritsevast elust; äsjased lõpetajad eelistasid enamuses kirjanduslikke teemasid.

Kirjanduslike tööde kõige üldisemaks puuduseks oli vähene analüüs. Enamik eksaminande piirdus vaadeldavate teoste sisu ümberjutustamisega ega suutnud sagedasti üldse teemat silmas pidada. Selle asemel et kõrvutada Pavel Vlassovit ja Väljaotsa Jaani sarnaste ja erinevate omaduste ja elutingimuste vaatluse näol, jutustati esmalt ühe, siis teise teose sisu ja alles töö lõpus anti paarilauseline võrdlus, mis tahtis olla kokkuvõte, aga sagedasti ei lähtunud eelnenud sisust ega olnud üldse paikapidav. Iseseisva analüüsivõime vähesusest räägib ka õpiku peatükkide refereerimine, kus need lõdvalt seostuvad teemaga, ja paljude pähekulunud fraaside kasutamine, millega ei käi kaasas mingit konkreetset kujutlust. Ollakse harjunud sellega, et igas teoses kirjanik kedagi või midagi *paljastab* või *piitsutab*, igas teoses peab leiduma mõni *ühiskonna ohver*, iga passiivne tegelane *võitleb* (nii arvati töös, et Väljaotsa Jaan võitles ühiskonna vastu vargusega (!), aga kaua ei lastud tal võidelda: ta võeti kinni). Sõnaga *ühiskond* näib õpilaste teadvuses seostuvat kujutlus mingist kollist, moolokist, kõikeneelavast koletisest. Siin tuleks küll kujutlust ja väljendeid täpsustada — ka kirjandusõpikuis.

Eksamikirjandite keeleline külg ei ole puudusteta. Kõige halvem lugu on lauseehitusega. Koolis omandatud teadmistest sel alal ilmselt ei piisa igakülgselt korrektsete lausete konstrueerimiseks. Eksitakse päris lihtsate reeglite vastu. On ununenud täiendite järjekord, kongruentsi nõuded, kõrvallause paigutus pealause suhtes; esitatakse iseseisvalt kõrvallaused, väga sagedasti jäetakse ära alus, esineb rohkesti märgivigu jpt. Järgnevad mõned halva lauseehituse näited.

Nimisõnaline täiend peab käima omadussõnalise ees, mitte nagu kirjutatakse: *näeme ema väärika poja töö* jätkajana (p. o. poja töö väärika jätkajana); *kuid sellise Paveli käitumise pärast on ema kurb; Vilde näitab kogu Jaani traagikat.* Eesti keeles ei ole õige omastavalisele täiendile lisada kõrvallauset: *Vilde näeb ette sellise ebaõiglase ühiskonna, kus kehviku elu on täis viletsust, peatset hukku.* Kõrvallause või lauselühend ei sobi aluse ja öeldise vahele: *Papp, kartes oma prestiiži vähenemist, hävitas tema kui nõia.* Mitme alusega lauses ei või kasutada öeldist ainsuses: *ühine eesmärk ja kollektiivi abistav käsi julgustab* (p. o. *julgustavad*); aga impersonaalses lauses ei tohi mitmusliku sihitisega ühildada öeldist: *need õigused tulid kätte võidelda* (p. o. tuli kätte võidelda).

Omaette nähtuseks on erineva rektsiooniga sõnade ühendamine koondlauseks: ... *ülesandeks on järele jõuda ja ette jõuda Ameerika Ühendriikidest; iga protest ja rahulolematus raskete töötingimuste vastu; leninlik komsomol austab ja on uhke nende üle; selle kindluse peame vallutama ja ületama.*

Sagedased rektsioonivead räägivad sõnavara poolikust tundmisest. Nii nõuab *huvi* tagasõnalist rektsiooni, aga sageli kasutatakse käändega: *keegi ei tunne huvi sellest, kuidas ta suudab elada; ta tundis huvi meie kavatsustest* (p. o. kavatsuste vastu). Rektsioonivigu leidub palju: *Vilde kirjeldab talupoegade elust; saame teada nende tegevuse üle.*

Sõnavara põhjustab üsna suuri pretensioone, keeleõpetuse sellele sektorile peaks koolides küll senisest rohkem tähelepanu pöörama. Otseseid vigu esineb kõige rohkem asesõnade kasutamisel, nagu *milline* pro *mis*, *kõik* pro *kogu*, *oma* pro *enese*, *iga* pro *igaüks*. Näit.: *otsitakse varastatud asju, milliseid aga ei leita* (p. o. *mida*); *tuli kõik viha välja valada* (p. o. *kogu*); *ostis omale kalossid ja lõõtspilli* (p. o. *endale*); *Jaani ausus oli igale teada* (p. o. *igaühele*).

Kõige rohkem häirivad sõnatähenduslikud vead. Üsna kergekäeliselt kasutatakse paljusid sõnu, mille tähendust ja fraseoloogilist sobivust ei osata arvestada ja mis seetõttu põhjustavad halba, ähmast stiili. Näib, et paljud üldtarvitatavad sõnad, võiks ütelda «moesõnad», on rohkest kasutamisest nii-võrd kulunud, et nende kvaliteeti enam ei märgata ja järele on jäänud ainult umbkaudne tähenduslik suund. Nii on positiivse sisuga omadussõnadele *kõrge, helge, suur, suurejooneline* antud mingi universaalne sisu. Mõnes töös on kõik *helge*: elu, tulevik, mõte, kavatsus, isegi inimene; teisal kuritarvitatakse *suurejoonelist* (suurejoonelised röövimised, Paveli suurejooneline kõne); iga positiivset nähtust peetakse *suureks* või *kõrgeks*: *poeem näitab Smuuli kõrget arusaamist; teistel pole nii kõrgeid saavutusi; nõukogude inimesed ilmutavad kõrget initsiatiivi; kõik armastasid teda tema suure emasüdame pärast.* Vääralt kasutatakse ka negatiivse tähendusega omadussõnu: *tuleb teha igavat ja kuiva tööd; Jaani vaadates ilmneb terav klassiteadmatus* (!); *Jaan on ühiskonna raske ohver.*

Valesti kasutatakse ka paljusid verbe. Sagedasti vahetatakse sõnu *kujutama* ja *kujutlema: ma ei oska kujutadagi teist tööala; ta kujutleb endale ette.* Peaaegu kõik kirjanduslikud arutlused kubisevad *kajastamisest* ja *paljastamisest*, ja enamasti vääras seoses: *romaanis kajastatakse proletariaadi teadlikkuse kasvu* (p. o. *kujutatakse, näidatakse*); *seda teemat kajastab Solohhovi romaan* (p. o. *käistleb*); *Tammsaare oma romaanides kajastab selgelt, et kapitalistlikus ühiskonnas ausa tööga ei saa jõukaks* (p. o. *näitab*); *sellega paljastab kirjanik, et selles ühiskonnas ei olnud Jaanil muud võimalust; teravalt* (!) *on paljastatud* ka kulakuid. Sageli *paljastatakse* lihtsalt *ühiskonda* või ka *kapitaliste, pastoreid,* selle asemel et paljastada vastava ühiskon-

Meie suviseid juubilare

4. augustil s. a. tähistas oma 60. sünni-aastapäeva meie kujutava kunsti õppejõud dotsent Juhan Püttsepp, kes, vaatamata lühikesele tööajale ülikoolis, on võitnud üliõpilaste ja kaastöötajate teenitud lugupidamise. Ta organiseeris mitu fakultatiivset kursust üliõpilastele, kes töötasid tema juhtimisel innukalt ja saavutasid häid töötulemusi. J. Püttsepp aitab hoolega kaasa ülikooli kollektiivi esteetilisele kasvatamisele.

* * *

23. augustil pühitses üldise ajaloo kateedri dotsent Julius Madisson oma 60. sünnipäeva. Dotsent Madisson töötab ülikoolis 1944. aastast alates ning on selle aja jooksul jõudnud omandada tunnustuse nii pedagoogina kui ka teadusliku töö alal. Seda tõendavad tema esitamine autahvlile ning korduvad käskkirjad kiitusega.

* * *

24. augustil täitus 80 aastat endisel kauaaegsel ülikooli raamatukogu töötajal ja direktoril Karl Weltmannil. Ta rakendus ülikooli raamatukogu töösse 1920. aastal ja lahkus sealt 1950. aastal seoses pensionile jäämisega. Hinnatav on tema tööpanus raamatukogu töötajana eriti just ohtlikel sõjapäevil, kus ta koos oma abikaasa Annaga seisis tublilt kalli aarde juures valvel, juhtides eemale sõja rüüstavad käed.

Vaatamata kõrgele eale ei taha Karl Weltmann ka kodus puhata, vaid töötab innukalt Baltimaade bibliograafiliste materjalide kogu juures.

Ülikooli kollektiivil on põhjust rõõmu tunda eeltoodud juubilaride eeskujulikust tööst ja soovida neile parimat edu edaspidiseks.

I. MAAROOS

Kaugõppe Pedagoogiline Instituut ülikooli juures

Käesoleval aastal rakendati Tartu Riikliku Ülikooli juures tööle Kaugõppe Pedagoogiline Instituut. Sellega avanes võimalus paljudele õpetajatele, kes on lõpetanud õpetajate instituudi ja töötavad õpetajatena üldhariduslikes koolides või keskeriõppeasutustes, jätkata oma haridusteed kõrgema hariduse omandamiseks. Mainitud instituudil on 6 osakonda: eesti keele ja kirjanduse, vene keele ja kirjanduse, ajaloo-, matemaatika-, bioloogia-keemia- ja geograafiaosakond. Õppetöö kestab 3 aastat. Vastuvõtt III kursusele toimub ilma sisseastumiseksamiteta.

Sooviavalduste vastuvõtt algas 1. märtsil 1958. a., s. o. kohe pärast vastava informatsiooni ilmumist ajalehtedes. Avaldusi saabus kõigist ENSV rajoonidest, peamiselt aga Lõuna- ja Kesk-Eestist, kuid mitmeid ka Lääne-Eesti saartelt, põhjarannikult ja Alutagusest. Üldse saabus 382 sooviavaldust, milledest rahuldati 340. Kõige rohkem sooviavaldusi, nimelt 108, saabus eesti keele ja kirjanduse osakonda, kõige vähem (38) bioloogia-keemia osakonda.

Ettevalmistus sissejuhatavaks sessiooniks algas aprillis. Vaatamata raskustele, mis kerkisid üles organiseerimistöö käigus, suutis TRÜ kaugõppeosakond varustada üliõpilasi sessiooniks vajalike materjalidega. Juba kuu aega enne sessiooni algust saadeti kõigile üliõpilastele koos sessiooni kutsetega kätte ka õppeprogrammid ja metoodilised juhendid nendes ainetes, milles toimuvad eksamid ja arvestused sissejuhataval sessioonil. Sissejuhatavalt sessioonilt lahkudes said üliõpilased kaasa kõik vajalikud metoodilised materjalid, õppeprogrammid ja kontrolltööde teemad talviseks õppe-eksamisessiooniks.

Toimunud sessioonil on mitmed õppejõud esile tõstnud üliõpilaste tõsist töötahet ja püüdlikkust, nagu see on omane nõukogude õpetajatele. Vaatamata sellele, et mitmed kateedrid vähendasid vastavalt NSVL KHM kirjale 1—100 15. sept. 1956. aastast loengutundide arvu õpetatavais distsipliinides, on loenguline koormus siiski väga suur, näit. geograafiaosakonnas 245 tundi, bioloogia-keemiaosakonnas 226 tundi, matemaatikaosakonnas 226 tundi. Seega tuleb üliõpilastel kuulata iga päev 8—10 tundi loenguid või sooritada praktikume ja arvestusi. Kuid loodetavasti on need ainult õppeasutuse organiseerimisperioodi raskused.

L. JAKOBSON,
TRÜ pedagoogika kateedri õppejõud

Vellavere tervistavas spordilaagris

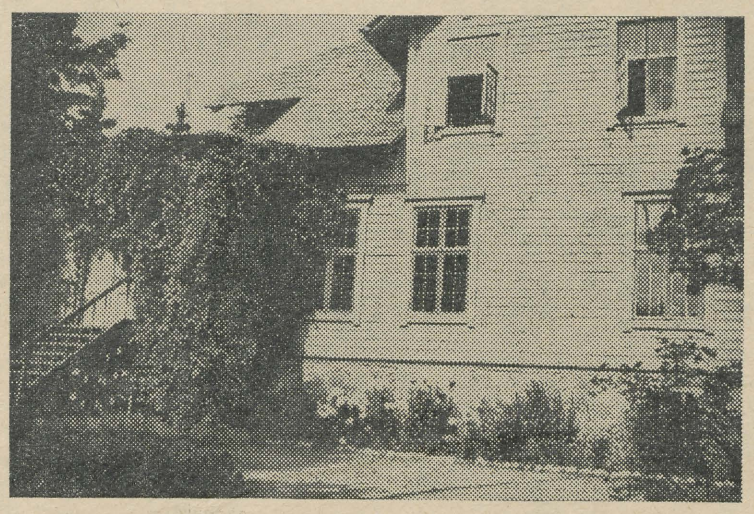

Kui juuni lõpul ja juuli algul üliõpilased põlesid veel eksamitules, lahendasid ülikooli majandusosakond ja ametiühing küsimust, kuidas ellu viia kõrgema hariduse ministri instruktiivkirja, mille kohaselt tuli rajada laager, kus üliõpilased võiksid sisukalt veeta suvevaheaega. Selleks otstarbeks kasutati Vellaveres asuvat ülikoolile kuuluvat maja, kus varematel aastatel oli leidnud peavarju pioneerilaager. Ühisel nõul ja jõul lahendati kõik algusraskused ja 7. juulil võis uus asutus avada uksed. Üliõpilasi-puhkajaid ootas spordiinventar ja tuusikud, kuid algul oli suurepäraste võimaluste kasutajaid vähe. Juulikuus moodustas puhkajate enamuse ülikooli teenistujate pere,

Mõte, et tublidele ühiselamuehitajatele tuleks võimaldada vaba aega veeta spordilaagris, sai alguse TRÜ ametiühingu presiidiumi istungil 10. juulil k. a., selle mõtte teostamiseks anti majandusosakonna poolt ehitajate käsutusse iga päev ülikooli autobuss, millega saab kiiresti ja mugavalt sõita otse töökohast Vellaveresse ja tagasi.

Laagris viibinute hulgas on palju huvitavaid inimesi. Kes meist ei tunneks «onu Madist» (M. Saarma), kes läks hiljuti pensionile pärast pikaajalist teenistust ülikooli peahoone valvurina. Ametiühingu toetusel veetis tööveteran suve koos noorte tudengitega ja oli kõigi lemmikuks.

Suureks abiks olid laagri personalile paljude heade ürituste organiseerimisel õppejõud sm-d A. Hone ja F. Sauks, samuti pearaamatupidaja sm. K. Pikkat, kes ka veetsid oma puhkeaja selles looduslikult kaunis paigas.

Meie asutuse lähemaks naabriks on Vellavere kolhoos, kellega elame kõrvuti suures sõpruses. Laagripere on korduvalt abistanud artelli liikmeid põllult heinaveol ja rukkilõikusel. Üliõpilaste töö rukki sidumisel leidis tunnustust kolhoosi juhatuse poolt.

Puhkajad veedavad aega Vellaveres mitmeti. Korraldame kino-, kontserdi- ja spordivõistluste külastusi Elvas, Tartus, Kongutas, samuti organiseerime spordi- ja kunstilise isetegevuse üritusi kohapeal. Hommikuti karastame keha võimlemisharjutustega, päeval ujume või aerutame kaunil järvel, mis särab päikeses. Toredad on matkad ümbruskonda jalgratastel või jalgsi. Kõigile meeldib päevitumine täispuhutavatel madratsitel veepinnal ja paadisõit kuuvalgel või pimedal õõl küünlaga käes, üliõpilaste laul ja kandlehääl. Puhketoa avatud akendest kõlab tantsule kutsuv klaver. Õhtupoolikuti harrastatakse lauatennist, vihmase ilmaga loetakse või mängitakse malet. Ammu proovitud, kuid ikka ja alati kutsub teid Vellavere kiik imekaunil kõrgel Kiigemäel.

Õhtuti tulevad meie paadisillale nutriad, kes ootavad leiba või õuna inimestelt. Paljudele on nutria uudsuseks, sest nutriakasvandus on neis paigus alles tänavu rajatud. Looma välimus on huvitav: pikad vesihallid vurrud, punased kihvad, ujulestadega varustatud tagajalad, pikk jäme rotisaba.

Loomaliigi esindajatest köidab tähelepanu veel kuri pull, kes on ketis teisel pool laagri tara ja tõstab oma väärikust alatasa mõirgamisega.

Personal on meil kokku kuivanud kahele inimesele — kokatädi (H. Lomp) ja «onu Majandus» (allakirjutanu), kes on mõlemad ametis puhkajate teenindamisega.

Kokatädi tööd kergendab köögitoimkond. Tütarlapsed koorivad kartuleid, aitavad toitu lauale kanda ja pesevad toidunõusid. Paljud neiud on näidanud, et nad oskavad olla head perenaised ja on toimkonnas ka mõndagi õppinud. Eriti tuleks esile tõsta E. Suurhansu, R. Manuhhina, H. Ilsjani, M. Märtini ja V. Kraavi kuldseid käsi.

Suvi on möödunud. Praegu veedavad oma vaba aega Vellavere laagris üliõpilased-ehitajad. Oma puhkeaja Vellaveres veetnud ülikooli kollektiivi liikmed on sealt kaasa viinud hea mälestuse.

O. HAAS

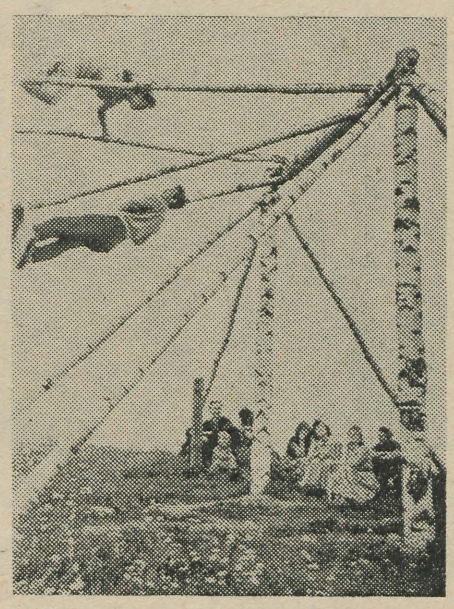

Piltidel (ülalt).
Puhkelaagri peahoone.

▫ ▫

Paadisõit järvel.

▫ ▫

Kuulsal kiigel kiikumas.

▫ ▫

Vellaveres populaarne olend — nutria.

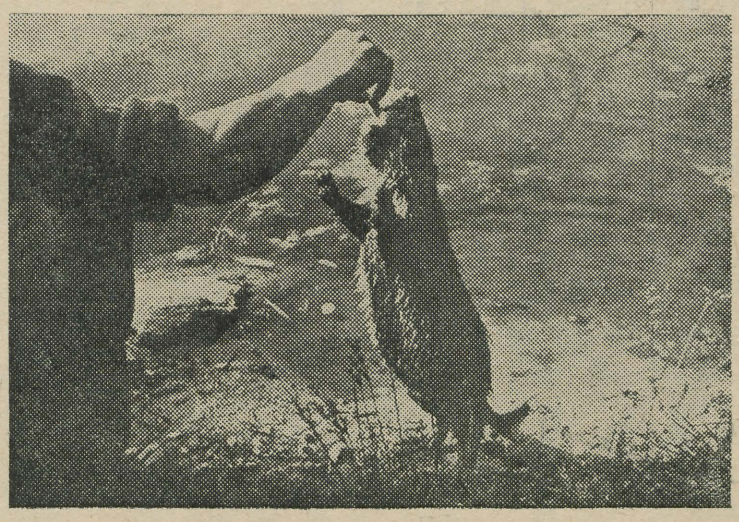

EESTI KEELES

nakorra pahesid. Täienduseks olgu veel näide suuliselt eksamilt. Vastaja ei teadnud midagi rääkida Gogoli «Revidendist». Lõpuks alustab ta tarmukalt: «Teoses kirjanik paljastab (paus) ... paljastab ... ühiskonda.» — Jumal tänatud, ometi tuli meeldel võis lugeda vastaja näost.

Substantiividest on lemmiksõnadeks *panus* ja *varasalv*, mida kasutatakse tüütavalt palju nii õiges kui ka vääras seoses.

Omapärase nähtusena tahaksin märkida omavoli ja paljusõnalisust liitsõnade moodustamisel, millega ilmselt on tahetud tõhustada stiili sugestiivsust. Kirjutatakse: *nad on sõbralikud oma kaasseltsimeeste vastu; naabertalu suuromanik pakub talle abi; koolipõlveaastates* (võiks olla *koolipõlves* või *kooliaastatel*); *ta päästab surmasuust inimelu; ta näitab kiiret omandamisvõimet kollektiivses töölõigus* (võiks olla *kiiret omandamist kollektiivses töös*). Kõige leidlikuma otsuse teeb üks eksaminand, kes leiab, et Pearu on kapitalistliku ühiskonna *valmisprodukt*. Kas Andres on siis *poolfabrikaat*? Või toormaterjal?

Eelnevaist ja paljudest teistestki näidetest selgub, et sõnade seostamisel ei peeta küllaldaselt silmas sõnade fraseoloogilist tingitust. Muidu ei saaks tekkida ka niisuguseid lausekujundeid, nagu: *me olime alati koos nagu kaks tilka vett; mitte ainult arst ei ole inimese elukünal.* Kõige sagedamaks stiilikomistuseks ongi mitmesugused fraseoloogilised kontaminatsioonid. Selles laadis vigu esineb väga suurel hulgal, millest järgnevalt mõni näide: *Peamist eesmärki läbiotsimine ei täitnud* (p. o. *eesmärki ei saavutanud* või *ülesannet ei täitnud*); *olukord nii linnas kui maal teravnes* (p. o. *olukord halvenes* või *vastuolud teravnesid*); ta *kahtlustas Jaani tema näppude puhtuses* (küllap *varguses*); *ei suuda poeedi suud lukku suruda* (lukku panna või kinni suruda); *on eraldunud loovast elust; aitas meid üle saada rasketest sõjahaavadest* (ravida sõjahaavu või üle saada raskustest); *suurt osa inimese elus kannavad oma õlgadel arstid; Jaan kehastab stiihilist protesti kehtiva sotsiaalse ühiskonna vastu,* jts.

Üsna sagedase stiilirikkena esineb veel tautoloogiat, nii sisu- kui sõnakorduse näol, mis on samuti tingitud tähelepanematusest sõnade seostamisel. Sõna või sõnatüve kordamine: *Paveli kuju oli eskujuks; ninna tungib magusal õhnaline heinalõhn; hädasunnil on Jaan sunnitud varastama*; tähenduse kordumist: *koolis on ehitatud rajad sellele teele; vanglas hävib tema purustatud elu; leidub musti varjukülgi; tähtsaks probleemiks on elukutse valiku küsimus; protest sotsiaalse ühiskonna vastu.*

Mõni sõna veel suulistest eksamitest, mis esinevad kahe teaduskonna sisseastumiskatsete hulgas TRÜ-s. Kirjanduslike teadmistega võis üldiselt rahule jääda, kuigi lugemus peaks suurem olema. Päris arvukate vastuste puhul ilmnes, et tuntakse nimeka kirjaniku loomingust programmilisi teoseid (Tšehhovilt «Kirsiaed» ja «Jonõtš», A. Jakobsonilt «Võitlus rindejooneta» ja «Elu tsitadellis» jt.). Üldisema puudusena esines ka siin liigset sisujutustust analüüsi asemel.

Lubamatult halbu vastuseid anti aga grammatikas, eriti süntaksi osas. Sellega oluliselt seletub ka süntaktiliste ja stiilivigade rohkus kirjandeis. Ja mis siis teha, kui äsjane keskkoolilõpetaja ei tea, mis on lisand, ega leia seda antud lausest, ei leia lause analüüsimisel määrust ega täiendit, rääkimata öeldistäitest, ei tunne koondlauset ega selle kirjavahemärke. Sõnaliikide määramisega oli peaaegu kõigil raskusi, millega seletub osa vigu ka lausete analüüsimisel. Sõnaliikide segamist muutumatute sõnade osas (siin kõige rohkem vigu esineski) soodustab praeguses kooligrammatikas esitatud kaheastmeline määrsõnade jaotus, mis toob ühe tarbetu liignimetuse juurde ja suurendab segadust.

Kui nüüd püüda kokkuvõtet teha üliõpilaskandidaatide grammatikatundmise ja keeletarvituse kohta, siis ei saa märkimata jätta puudusi. Lauseõpetuse ja sõnavara tundmine ei ole rahuldav. Meie õpilaste sõnastusstiil ja lauseehitus saab paraneda ainult siis, kui keskkoolis leitakse senisest rohkem aega keeleõpetuse, eriti süntaksi käsitlemiseks. Alles süntaktiliste reeglite ja konstruktsioonide põhjalik tundmine ja teadlik rakendamine tagavad vigadeta lause ja laitmatu stiili.

Ka ülikooli keelekursuste, eriti süntaksi käsitlemisel tuleb ära kasutada kõik võimalused keelestiili selgitamiseks ja stiilivigade vältimiseks, nii et tulevased õpetajad omakorda oleksid suutelised oma õpilaste väljendusoskust arendama.

Sellise veendumuse saab sisseastumiseksamitelt eesti keeles.

G. LAUGASTE,
eesti keele kateedri vanemõpetaja

KEHAKULTUUR JA SPORT

Spordisuvi ja -sügis 1958

Tänavune suvi kujunes paljudele TRÜ üliõpilastele tõeliseks spordisuveks. Vellavere sportlik-tervistuslikus laagris veetis puhkuse üle saja üliõpilase. Kümned üliõpilased viibisid matkaradadel ning hetkekski ei vaibunud tegevus ülikooli spordibaasides — Kääriku õppebaasis, veespordibaasis, staadionil ja pallimänguplatsidel. Kui õppetöö ajal toimusid peamiselt ülikooli teaduskondadevahelised võistlused ja kohtumised Tartu linna ulatuses, siis suvel olid tules koondvõistkonnad. Rohkem kui ühelgi varasemal aastal oli tänavu rahvusvahelisi võistlusi. Juba kevadel mängis TRÜ korvpallinaiskond Tbilisis Ameerika Ühendriikide koondvõistkonnaga. Maailmameistrile tuli küll alistuda, kuid ainult 9 punktiga. Mõni päev tagasi tulid aga meie naiskorvpallurid üleliiduliseks ametiühingute tšempioniks. Halvad ei olnud ka võrkpallurite saavutused. Juba kolmandat aastat järjest tuli TRÜ võrkpallinaiskond vabariigi karikavõistluste võitjaks ja mehed võitsid mitmel korral oma põlist rivaali EPA-t ja vabariigi kõrgemate koolide vahelistel võistlustel ka TPI-d.

Meie uus staadion kujunes sel suvel kogu NSV Liidu ja võib ütelda, isegi kogu spordimaailma üheks tähelepanuobjektiks, kuna siin ja ka Kääriku valmistati ette NSVL koondvõistkonda Euroopa esivõistlusteks. Alates TRÜ spordiklubi 50 aasta juubelipidustuste, G. Sule mälestusvõistlustega ja lõpetades mitmete katsevõistlustega proovisid ka meie ülikooli kergejõustiklased palju kordi oma jõudu NSVL parematega. Neid treeningukogemusi ja uusi muljeid, mida andsid need kohtumised ja treeningute jälgimised meie kergejõustiklastele, on raske ülehinnata.

Tubli panuse vabariigi kergejõustikus andsid ka meie ülikooli kergejõustiklased. Kehakultuuriosakonna II kursuse üliõpilased Kaupo Metsur ja Mart Paama täitsid meistersportlase normi, esimene neist uue ENSV rekordiga kettaheites 54.42. Neile lisandusid kehakultuuriosakonna lõpetaja Linda Kepi, Matemaatika-Loodusteaduskonna üliõpilaste Ville Maremäe, Endla Kruusi, Valdur Laageri, Arstiteaduskonna üliõpilaste Imbi Helari, Rein Zuppingu ja Heino Tiigi ning paljude teiste üliõpilaste tublid, sageli rekordilised tagajärjed ja võidud.

Ülikooli kergejõustiklaste võistlusteed ulatusid ka väljapoole NSV Liidu piire. Kümme TRÜ üliõpilast võistles vabariigi koondvõistkonna koosseisus Lappeenrannas (Soomes), Linda Kepp tõi aga Euroopa esivõistlustelt koju kuldmedali 4×100 m teatejooksus. Kergejõustikuhooaeg pole aga veel lõppenud. Sügisel seisab ees veel terve rida tähtsaid võistlusi, nagu TRÜ—EPA matškohtumine ning septembri lõpul sõidab ülikooli võistkond Soome, et kohtuda Helsingi ülikooliga. Sama tee on ees ka korvpalluritel.

Kosutav suvepuhkus on seljataga. Endisi üliõpilasi ja sisseastujaid ootavad jälle võimlad ja staadionid, veespordijaam ja pallimänguplatsid. Sel aastal on ülikooli kasutuses üks võimla rohkem kui eelmistel aastatel (Viljandi tn. 1) ning on korrastatud teisi spordibaase. Alates eelolevast õppeaastast viiakse kehalist kasvatust läbi ka III ja IV kursuse üliõpilastele. Nagu varemgi, toimub see sportliku spetsialiseerumise põhimõttel oma lemmikspordialal. Seega kujuneb kehakultuuri- ja spordiliikumine ülikoolis käesoleval õppeaastal massilisemaks kui kunagi varem.

Endisest palju suuremat tähelepanu tuleb käesoleval õppeaastal pöörata teaduskonnasisestele üritustele. Viime kõigil tähtsamatel spordialadel läbi teaduskondade esivõistlused ja kursustevahelised võistlused. Organiseerime paremini tööd kehakultuurikollektiivides! Ükski üliõpilane ei tohi jääda pealtvaataja ossa! Muudame kehakultuuri harrastamise päevarežiimi lahutamatuks osaks!

Selleks püsivust ja head tahet!

B. MATVEI,
TRÜ kehalise kasvatuse ja spordi kateedri juhataja

Suvepuhkus jalgratastel

Lähme matkama! Nii otsustasime aastal 1953. Nii otsustasime kõigil järgnevailgi aastail. Puhkus matkaradadel — sellest sai traditsioon. Kuigi kehakultuuriosakonna lõpudiplom on Riola Koppelil ja Uno Jõesaarel taskus juba kaks aastat ning allakirjutanul aasta, kohtume matkateil uuesti. Riola tegeleb spordipedagoogikaga Väike-Maarjas, Uno Kohtla-Järvel ja viimatimainitu Tartus. Meiega liitub igal aastal hulk teisigi kolleege.

Kaunis on vaade muistse kantsi varemeilt Karksi-Nuias.

Lumine suusarada ning tolmav maanteelint on meie matkagruppi kandnud läbi Balti liiduvabariikide ning Karjala-Soome. Möödunud aastal vinnasime hiigelsuuri seljakotte Taga-Karpaatia mäeharjadele. Tagasiteel korraldasime konkursi käesoleva aasta marsruudile. Selleks sai velotuur ümber Eesti, mis oli meil juba kuuendaks ühiseks matkateeks.

Kehakultuuriosakonna lõpetajate matkagrupp sidus telgid-pambud esmakordselt ratastele Kohtla-Järvel. Hüvasti, linn! Meie läheme ära metsaromantikat otsima. Põhjarannik ja sinetav horisont. Toila. Vihmasagarad teel Peipsi äärde. Muuga mõis E. Vilde «Esimeste triibuliste» tiigiga. Suplus kristallselges Porkuni järves. Telgid, lõkketuli ja lauluviisid Purgatsi järve ääres. Petseri kloostri hauakambrid. Vigursõiduvõistlused Võrumaa kuplitel. Unustamatu maastik Ähijärve-Lüllemäe teedel. Valgjärve saladused ja Helme koopad. Muistseil kindlusevaremeil Tarvastus ja Karksi-Nuias. Muistend ja tegelikkus rahapajast Siniallikul Viljandi lähistel ja palju muud.

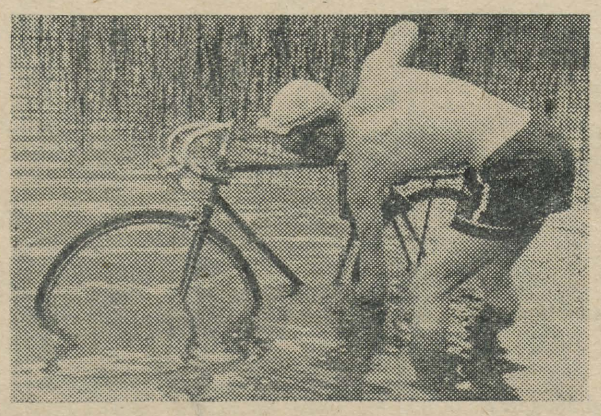

Peale mudameresid on pesupäev.
A. KIVISTIKU fotod.

Varsti saabub kõigile matkaselledele masinakirjas paljundatud matkapäevik. Trükikojas köidetakse see koos paljude pilditahvlitega. Kuuenda matka päevikust võib lugeda:

«Täna on meie laual haruldaselt palju produkte — tervelt 22 artiklit (koos suhkru ja soolaga!). Lauaks on aga luuk tühjast heinaküünist. Söögialuseks naudime leegitsevat õhtutaevast. Lõkkest kougitakse küpsekartuleid. Laud tühjeneb jõudsalt. Peagi kostab ürgorgu meie matkahümn:

Siis meeleldi maanteel ma tantsin,
kus metsade, tormide laul...

Vaadeldakse tähistaevast. August on tähesadude kuu. Keegi avastab Suurest Vankrist läbilendava kanderaketi. Hundi- ja tondijutud. Rattad ketti ja sööginõud põõsa alla. Kustuvast lõkkest tõusev suitsuvina uitab telkide vahel. Poeme telkidesse. Kott pea alla, kingad telgiääre alla. Head ööd, vaprad vanderselid! 85 km toob hea une.»

A. KIVISTIK

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI REKTORILE PROF. KLEMENTILE

1958. aastal viis Nõukogude Liidu kergejõustiku koondmeeskond oma ettevalmistusi kohtumiseks NSVL ja USA vahel ning VI Euroopa meistrivõistlusteks läbi Teie ülikooli baasides Tartus ja Kääriku. Treenerite nõukogu ja kõigi sportlaste nimel loen oma kohuseks Teile ütelda suur tänu külalislahkuse ja kõige hoole eest, suurepäraste treenimisvõimaluste ja puhkuse eest, tänu millele meie kergejõustiklased näitasid sellel tähtsal rahvusvahelisel kohtumisel suurepäraseid sportlikke tagajärgi.

Eriti tahaksin märkida sm. Kudu tegevust, kelle õlgadel lasus raske organiseerimistöö meie võistkonna treeningu organiseerimisel.

Avaldades sügavamat tänu tahaksin väljendada oma veendumust selles, et lähemas tulevikus viib Tartu Riiklik Ülikool ellu uue Kääriku projekti. See saab kõige hinnalisemaks kingituseks mitte üksnes Teie ülikooli ja Eesti, vaid ka kogu Nõukogude Liidu sportlastele.

G. KOROBKOV,
Nõukogude Liidu koondmeeskonna vanemtreener

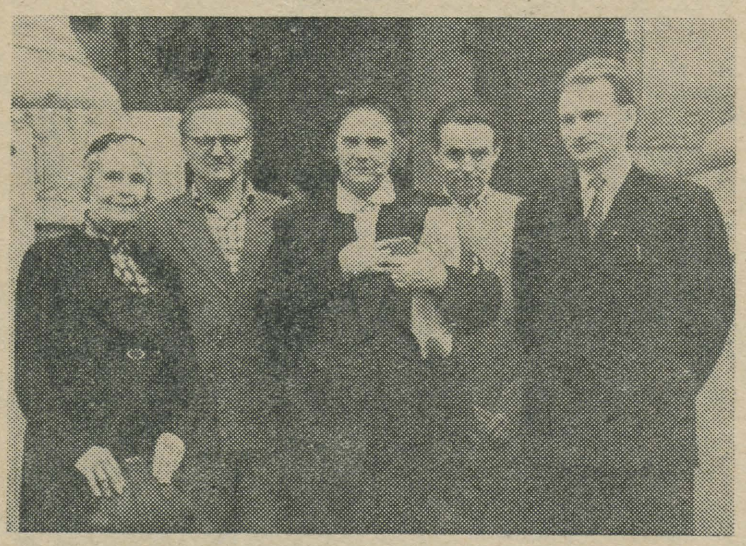

Fotol (vasemalt): A. A. Kudrjavskaja, prof. P. Ariste, dots. K. Kann, dots. H. Rätsep ja S. Smirnov. JOH. MIKU foto.

D. N. Kudrjavski

MEIE ÜLIKOOLI AJALOOST

Käesoleva aasta augustikuu keskel külastas meie ülikooli endise Tartu ülikooli professori D. N. Kudrjavski lesk Aleksandra Aleksejevna Kudrjavskaja. Esmakordselt tuli A. A. Kudrjavskaja Tartusse käesoleva sajandi teise aastakümne alguses. Siin asus ta õppima Naiste Kõrgematel Kursustel. Lõpetanud need, asus ta tööle vene keele õpetajana H. Treffneri gümnaasiumi. Aastal 1918 evakueerus A. A. Kudrjavskaja koos abikaasaga Voroneži linna. Sm. Kudrjavskaja polnud seega Tartus olnud täpselt 40 aastat. Muidugi oli praegune Tartus viibimine talle suureks elamuseks. Ülikooli ringkondades kohtus sm. Kudrjavskaja TRÜ rektori professor F. Klementiga ja akadeemikute J. V. Veski ning P. Aristega.

Sm. Kudrjavskaja külaskäik meie õppeasutusse elustas mälestuse prof. D. N. Kudrjavskist, kelle nimega on seotud üsna pikk periood meie ülikooli ajaloost.

Dmitri Nikolajevitš Kudrjavski oli oma aja väljapaistvaid lingviste, paljude üldkeeleteaduse ja võrdlev-ajaloolise keeleteaduse alaste uurimuste autor, vana-india keele ja kultuuri hea tundja, esimeste Peterburi marksistlike ringide aktiivne liige. Ta on jätnud ulatusliku pärandi vene keeleteadusesse ja Tartu ülikoolile.

D. N. Kudrjavski sündis 25. oktoobril 1867. a. Peterburis. Õppides ülikoolis ajaloo-keeleteaduskonnas sai ta lähedaseks tuntud vene sanskritoloogile prof. I. P. Minajevile. 24. novembril 1889. a. kirjutab ta oma päevikusse: «Üldse võlgnen nii palju temale (Minajevile), nii palju, et tundub, nagu võtaksin temalt liialt palju, isemidagi vastu andmata, aga tema heldus on lõpmatu.» Lõpetanud ülikooli 1889. a., jäi Kudrjavski valmistuma professori kutse saavutamiseks sanskriti ja võrdleva keeleteaduse kateedri juures. Sel ajajärgul toimub murrang tema maailmavaates. Varem oli teda veedelnud Leo Tolstoi õpetus, nüüd aga hakkas ta uurima Karl Marxi teoseid ning Kudrjavskist sai Marxi teooria ja metodoloogia tuline pooldaja kogu eluks. Ta võtab aktiivselt osa marksistlike ringide tööst, tõlgib F. Engelsi teose «Perekonna, eraomandi ja riigi tekkimine», kirjutab selle mõjul tööliste lektüüriks mõeldud raamatu «Kuidas inimesed vanasti elasid» ning tegeleb marksismi propageerimisega tööliste hulgas.

1894. a. suvel komandeeriti Kudrjavski välismaale tegelema B. Delbrücki juhendamisel võrdleva keeleteaduse ja sanskriti keelega.

Pärast välismaalt tagasipöördumist jätkab Kudrjavski osavõttu marksistlike ringide tööst.

15. detsembril 1898. a. määrati Kudrjavski Tartu ülikooli saksa ja võrdleva keeleteaduse kateedri professoriks. Kudrjavski saabumine Tartusse sattus ühte üliõpilaste massilise liikumise algusega; see liikumine saavutas oma kulminatsiooni aastatel 1905—1907. Kudrjavski valiti Tartus «Vene Üliõpilaste Seltsi» auliikmeks, 1900. aasta paiku oli see selts lõplikult läinud marksistide mõju alla. Esimese vene revolutsiooni ajal võttis Kudrjavski osa reast üritustest, mis mõjusid soodustavalt revolutsioonilise liikumise arengule Tartus. Žandarmeeria arhiivi admetel süüdistatakse teda tol ajal suhtlemises revolutsiooniliselt meelestatud üliõpilastega ning nende õhutamises. Pärast revolutsiooni taandus Kudrjavski järk-järgult poliitilisest elust tervise tunduva halvenemise tõttu.

Ülikooli professorina luges Kudrjavski sanskriti keelt, indo-euroopa keelte võrdlevat grammatikat, sissejuhatust keeleteadusesse, vene keelt ja teisi aineid. Kudrjavski oli üliõpilaste poolt lugupeetud üliõpilaste huve ja nõudlusi arvestava õppejõuna.

Kudrjavski kirjutas enamiku oma teaduslikest töödest Tartus. Nende hulgas on tähtsamad: «Uurimus vana-india kodustest kommetest», «Sanskriti keele algkursus. Grammatika. Lugemik. Sõnastik», «Psühholoogia ja keeleteadus», «Sissejuhatus keeleteadusesse» ja teised. Oma keeleteaduslikes töödes püüdis Kudrjavski üldteoreetilisi keeleteaduse küsimusi lahendada järjekindlalt materialistlikult, arendas edasi A. A. Potebnja süntaksi väärtust rõhutavat õpetust, seisis kindlalt keele faktilise materjali analüüsi asendamise vastu loogika ja psühholoogiaga.

1918. a. veebruaris vallutati Tartu saksa vägede poolt. Okupatsioonivägede juhtkond nõudis ülikooli ümbermuutmist saksa õppekeelega õppeasutuseks. Ülikooli Nõukogu vastuseis ei viinud positiivsete tulemusteni. Vastavalt kokkuleppele Nõukogude valitsusega lahkus ülikooli personal 1918. a. suvel Tartust Voroneži. Koos teistega sõitis ära ka D. N. Kudrjavski. Ta suri Voronežis 9. novembril 1920. aastal.

D. N. Kudrjavskil on silmapaistev koht nii meie teaduse kui ka Tartu ülikooli ajaloos. See kohustab meid hoolikalt uurima ja vastavalt hindama tema teaduslikku ja ühiskondlikku tegevust.

S. SMIRNOV

ÜHELT EKSPEDITSIOONILT

Käesoleva aasta suvel saatis eesti keele kateeder välja 3 murdeuurimisekspeditsiooni. Üks neist töötas 10.—25. juulini Saaremaal Kingissepa rajoonis. Ekspeditsiooni koosseisu kuulusid eesti keele kateedri dotsent Juhan Peegel, van.-laborant Helve Lutrik ja 6 eesti filoloogia osakonna üliõpilast. Ekspeditsiooni põhiasukoht oli Kingissepa rajoonis Sauvere külas endise Kärla kihelkonna alal. Sealt koguti materjali kärla murraku ülevaate koostamiseks ja magnetofoniga jäädvustati murret ka lintidele. Töötati ka endise Mustjala kihelkonna alal ja koguti ainestikku mustjala murraku ülevaate jaoks. Dots. Peegel ja van.-laborant Lutrik käisid magnetofoniga lindistamas veel kaarma murrakut Aste ja Tõrise külas ning jämaja murrakut Sõrve poolsaarel Kaavi ja Mässa külas.

Ekspeditsiooni jooksul saadi rohkesti keelelist materjali ja palju huvitavaid muljeid.

Õ. KASK

Toimetaja aj. kt. A. BLUMFELDT

MB 05601 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 3358

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 24 (377)
Reede
17. oktoober
1958. a.
XI aastakäik

Teadusliku töö organiseerimisest TRÜ-s

Viimaste aastate jooksul on õppejõudude ja üliõpilaste teaduslik töö Tartu Riiklikus Ülikoolis tunduvalt elavnenud, teaduslik produktsioon märksa kasvanud. Ühenduses sellega tuleb rohkem tähelepanu pühendada ka teadusliku töö vormilisele küljele, et organisatoorsed lüngad ei pidurdaks edasiminekut.

Teadusliku töö sisu ja eesmärgid ülikoolis on kõige laiemalt piiritletud mõnekümne probleemi fikseerimise teel. Probleemide küllalt suur arv on ülikooli kirju ja mitmepalgelise pere puhul arusaadav ja täiesti põhjendatud. Kõrvuti töötavad siin paljude teadusharude esindajad, peaaegu igaühel on teistest erinev õppetöö ülesanne, ja kui teaduslikku tööd mõningalgi määral siduda õppetööga, on kirju temaatika mõõdapääsematu.

Taotletavate tulemuste ulatuse ja efektiivsuse seisukohalt pole kõik probleemid kaugeltki ühteviisi kindlustatud ei materiaalse baasi ega töötajate arvu ja kvalifikatsiooni poolest. On probleeme, mille juures töötab palju õppejõude, sageli mitmest kateedrist. Kasutades üleliiduliste eeskirjadega antud võimalusi on mõned niisugustest probleemidest eraldatud «kõige tähtsamate» kategooriasse, pidades silmas temaatika rahvamajanduslikku või üldteaduslikku aktuaalsust. Neid probleeme finantseerib ja varustab ülikool esmajoones. Kuid tuleb ühtlasi märkida, et ülikooli kõige tähtsamate probleemide valik on senini mõnes osas veel provisoorse iseloomuga: mitte üksnes aktuaalne temaatika, vaid vähemalt samaväärselt ka töö resultaadid peavad kindlustama probleemi lõpliku kuuluvuse kõige tähtsamate hulka.

On teisi probleeme, mille juures töötab ainult väike arv õppejõude. Ilmselt pole siin oodata eriti ulatuslikke tulemusi ja töö kannab sageli nokitsemise iseloomu: püstitatud ülesanne pole piisavalt kindlustatud tööjõuga. Selliste probleemide olemasoluks on mitmesuguseid põhjusi. Üks või teine töötaja võtab osa mõne ülikoolidevahelise või üleliiduliselt koordineeritud probleemi raamides mõne üksikküsimuse lahendamisest, ja vastava probleemi nimetus on selletõttu kantud ka Tartu Riikliku Ülikooli teadusliku töö plaani. Selle vastu pole midagi öelda, ainult vastav märkus peaks tingimata leiduma probleemi juures. Enamikul juhtudel aga on tegemist ühe-kahe töötajaga, kellel oma kitsamal erialal on mõnesugune tööjärg ees ja kelle lülitamine muule tööle on seotud lühema või pikema seisakuga produktiivses teaduslikus töös. Nende ühe-kahe õppejõu teadusliku töö registreerimiseks teadusala järgi ongi plaani märgitud vastav probleem. Arusaadav, et niisugustel probleemidel pole kandejõudu, nad ei peegelda Tartu Riiklikule Ülikoolile iseloomulikke uurimissuundi, küll aga aitavad viimaseid varjata, seistes samaväärselt teistega probleemide pikas nimestikus. 1959. a. teadusliku uurimistöö plaani koostamisel tuleks kaaluda niisuguste pisiprobleemide ühendamist mõneks suuremaks segaprobleemiks, et ülejäänud probleemide nimestikus kajastuks reljeefsemalt Tartu Riikliku Ülikooli teadusliku töö põhiline temaatika. Sellega väheneks tunduvalt ka teadusliku uurimistöö killustatuse väär mulje.

Probleem on ülikooli teadusliku uurimistöö ühe tervikliku osa piiritleja. Kogu teadusliku töö niisugusele sisulisele jaotumisele probleemideks peab vastama ka väline organisatoorne vorm. Mis kateedri kollektiiv õppetöös, seda peab olema probleemi kollektiiv teaduslikus töös. Organisatoorselt jaguneks niisiis ülikooli teaduslikkude töötajate kollektiiv kõigepealt teaduskondadeks: ühiskonnateaduste kateedrid, õigus- ja majandusteaduskond, arstiteaduskond, matemaatika-loodusteaduskond, ajaloo-keeleteaduskond. Iga teaduskond jaguneb omakorda üksikute probleemide juures töötajate allkollektiivideks. Nagu kateedri elu ja tegevus pole mõeldav ilma kateedrijuhataja-ta, nii pole mõeldav ka kollektiivi teaduslik töö ühe probleemi raamides ilma teadusliku juhendajata. Probleemi juhendaja on selle kollektiivi töö sisuline juht, ühtlasi aga ka organisaator. On väga soovitav, et probleemi juhendaja oleks ühtlasi esimene töötaja kollektiivis — primus inter pares. Igal juhul peab ta olema pidevalt kursis probleemi alal tehtava tööga, ühtlustama kollektiivi tööd, korraldades aeg-ajalt nõupidamisi kokkuvõtete tegemiseks ja uute ülesannete püstitamiseks. Organisatoorses osas on tema ülesandeks kõigepealt: 1) teadusliku töö aastaplaanide koostamine ja vormistamine oma probleemi osas, 2) materiaalsete vajaduste väljaselgitamine ja vastavate nõudmiste koostamine eelolevaks aastaks, 3) aastaaruande koostamine oma probleemi kohta. Et vältida asjatut parallelismi kateedrite tööga, siis teadusliku töö planeerimise ja aruandluse selles osas, mis tehakse probleemide juhendajate poolt, võiks kateeder pidada ainult lühidat arvestust.

Teadusliku töö juht ja organisaator teaduskonna ulatuses on dekaan, kes võtab kokku probleemide juhendajate poolt koostatud plaanid ja aruanded oma teaduskonna ulatuses, vaatab nad läbi, varustab vajadust mööda omapoolsete märkuste, täienduste ja kokkuvõtetega, ja saadab nad edasi. Ülalesitatud mõningad põhimõtted on kavatsetud võtta aluseks teadusliku uurimistöö edasisel organiseerimisel Tartu Riiklikus Ülikoolis.

Prof. *H. KERES*,
TRÜ teadusala prorektor

ÜLKNÜ 40. AASTAPÄEVA ÜRITUSI

Baltikumi tulevased arstid kohtuvad Kaunases

Kevadel, kui Kaunase Meditsiinilise Instituudi üliõpilaste teaduslikul konverentsil kohtusid esindajad kõigist Balti liiduvabariikide ja Valgevene NSV kõrgematest meditsiinilistest õppeasutustest, tegid Kaunase Meditsiinilise Instituudi üliõpilased ettepaneku viia 1958. a. oktoobris läbi kõigi nende õppeasutuste üliõpilaste ühine teaduslik konverents, et veelgi tihendada sidemeid vennasvabariikide üliõpilaste vahel, tutvuda üksteise töö ja saavutustega ning vastastikku omandada uusi kogemusi üliõpilaste teaduslikus töös. Ettepanek võeti üksmeelselt vastu ja lepiti kokku kohtuda 23.—27. oktoobrini uuesti Kaunases Baltikumi ja Valgevene NSV kõrgemate meditsiiniliste õppeasutuste üliõpilastega esimesel teaduslikul konverentsil, mis otsustati pühendada ÜLKNÜ 40. aastapäevale.

Praegu käivad Kaunases, Vilniuses, Riias, Minskis, Vitebskis ja Tartus viimased ettevalmistused konverentsiks. Kõigist neist linnadest saabuvad Kaunasesse paarikümneliikmelised delegatsioonid; kutsed viibida konverentsil külalistena on saadetud ka meie maa teiste meditsiiniliste instituutide ja rahvademokraatiamaade üliõpilastele.

Konverentsi organiseerijad, külalislahked Kaunase üliõpilased, on ära teinud suure töö. Konverentsi ajal avatakse näitus ÜTÜ-de tegevuse kohta, viiakse läbi ÜTÜ nõukogude ühine seminar tutvumiseks üksteise organisatsioonilise töö iseärasustega.

Meie ülikooli üliõpilased kannavad konverentsil ette 8 tööd. Teaduskonna kirurgiaringi liikmed I. Rist, R. Truve, A. Saks, H. Tihane, R. Talvik ja H. Tikko teevad kokkuvõtteid ringis teostatavatest eksperimentidest konserveeritud naha ja luu homotransplantatsiooni alal. M. Kivilo esineb teemal «Novokaiini ja ditiliini kombineeritud toimest lihaskontraktsioonisse», E. Kostabi analüüsib epikondüliitide novokaiinblokaadidega ravimise tulemusi. Teraapiasektsioonis tuleb esitamisele A. Alti ja T. Karu töö hingamisliigutuste võrdlevast uurimisest pneumograafilise ja röntgenoskoopilise meetodiga. Farmaatsiaosakonna üliõpilased A. Urus ja H. Reiman kõnelevad alkaloidide kvantitatiivse määramise mikromeetodist ja L. Sadulsepp paakspuukoore võimalike lisandite mikroskoopiast.

Plenaaristungi programmis on H. Põdra ja H. Tuule ettekanne «Naha reaktiivsusseisundi muutustest neurogeense dermatoosiga haigeil seoses aeroionisatsioon- ja aerosoolraviga».

TRÜ delegatsioon, mida juhivad ÜTÜ teaduslikud juhendajad dotsent J. Tammeorg ja dotsent E. Raudam, asub teele 22. oktoobril.

H. MÄGI,
raviosakonna VI kursuse üliõpilane

Immatrikulatsioonilt

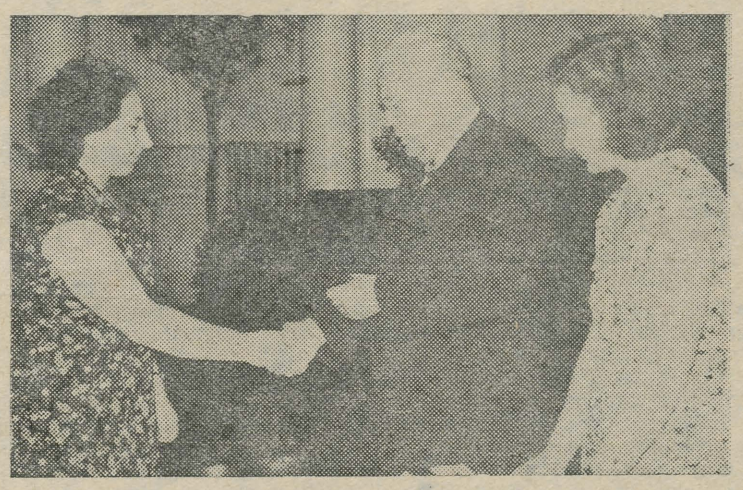

Arstiteaduskonna dekaan prof. A. Linkberg annab uutele üliõpilastele kätte matriklid. JOH. MIKU foto

Uusi aspirante

Käesoleval aastal on aspirantide vastuvõtu plaan suurem kui paaril viimasel aastal, eeskätt just matemaatika, füüsika ja keemia osas. Kogusummas võib ülikool võtta 17 statsionaarset ja 7 mittestatsionaarset aspiranti. Kandidaatide valik algas juba kevadtalvel. Statsionaarses osas pole plaani täitmisega olnud suuremaid raskusi. Mittestatsionaarses osas on aga soovijaid olnud vähem kui kohti, näit. eesti keele alal ei leidunud ühtegi soovijat. Vastu on võetud järgmised statsionaarsed aspirandid (sulgudes on märgitud ala): L. Valt (filosoofia), V. Ruus (NLKP ajalugu), H. Palamets (NSVL ajalugu), G. Arhipov (soome-ugri keeled), F. Vichmann (matemaatika), A. Jõgi (matemaatika), L. Roots (teoreetiline mehhaanika), A. Haav (füüsika), H. Käämbre (füüsika), L. Palgi (teoreetiline füüsika), M. Villemi (keemia), K. Piir (keemia), H. Kallak (geneetika), L. Luts (neuroloogia), V. Seeder (pediaatria), H. Sildmäe (kehakultuur). Uued mittestatsionaarsed aspirandid on: L. Maametš (poliitiline ökonoomia), U. Siimann (psühholoogia), K. Toim (psühholoogia), E. Ilmas (teoreetiline füüsika), E. Maaring (füüsiline geograafia), L. Schrotter (oftalmoloogia).

Senine praktika näitab, et need, kes soovivad aspirantuuris õppida, peavad varakult hakkama ette valmistuma. Suuremaks komistuskiviks on olnud viimasel ajal võõrkeel, millele mõned panevad vähe rõhku, ja eksamitel jäädakse siis raskustesse.

D. PALGI

LEHEKÜLGI KOMSOMOLI AJALOOST

REVOLUTSIOONILISEST LIIKUMISEST Tartu üliõpilaste hulgas kodanliku diktatuuri perioodil

Tartu üliõpilaste revolutsioonilisel liikumisel on aastakümnetepikkune, oma algusega juba XIX s. lõppu ulatuv ajalugu. Käesoleva sajandi alguse eredaimaks sündmuseks oli kahtlemata 1905.—1907. aastate kodanlik-demokraatlik revolutsioon, mille teostamist meie vana ülikoolilinna üliõpilased oma eesrindlikuma osa näol aktiivselt osa võtsid.

Kaksteist aastat hiljem — 1917. a. kodanliku Veebruarirevolutsiooni ja Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni päevil — olid Tartu progressiivsed üliõpilased need, kes aitasid jäädavalt minema pühkida pehkinud tsaarirežiimi.

Välismaise sõjalise interventsiooni ja kodusõja tulemusena kehtestati Eestis kodanlik diktatuur. Kodanlus püüdis õppivat noorsugu oma sõiduvette tõmmata. Selleks loodi ülikoolis ja keskkoolides kodanlikke noorsooseltse ja -organisatsioone. Sellele poliitikale vastandas EKP õppiva noorsoo revolutsioonilisele liikumisele kaasatõmbamise poliitika. Et realiseerida seda poliitikat, asus EKP 1921. a. Tartu ülikoolis looma revolutsiooniliste üliõpilaste legaalset organisatsiooni. Ettevalmistustöid selle organisatsiooni loomiseks tegid EKNÜ tolleaegsed liikmed O. Sepre, A. Vachtman (Vaarandi), O. Künnapuu (Lauristin), A. Veimer jt. Selts nimetati Proletaarseks Üliõpilaste Seltsiks (PÜS) e. Sotsiaal-filosoofiliseks Üliõpilaste Seltsiks ja ta oli 20. aastail kõige pahempoolsemaks rühmituseks Tartu ülikoolis,

PÜS'i asutamiskoosolek toimus 29. oktoobril 1922. aastal, kus võeti vastu põhikiri ja kodukord. Põhikirjas kirjutati, et seltsi eesmärgiks on üliõpilaste tutvustamine sotsiaal-filosoofiliste mõttevooludega, kasvatada oma liikmeis «kindlat sotsialistlist-internatsionalistlist ilmavaadet». Märgiti, et seltsi liikmeteks võivad olla üliõpilased ja vabakuulajad; et seltsi juhatus on kõrgem täidesaatev võim, kelle valib peakoosolek õppeaasta I semestril üheks aastaks; et seltsi sissetulekud saadakse liikmemaksudest, korjandustest, kingitustest, pidustustest, loengutest. Seltsi liige ei võinud olla liikmeks üheski organisatsioonis, mille põhimõtted seltsi omadele vastu käisid.

Seltsil tuli töötada rasketes tingimustes, sest enamik üliõpilasi oli üliõpilasseltsidesse ja -korporatsioonidesse ühinenud kodanluse ja väikekodanluse võsud, kes olid vaenulikult meelestatud proletariaadi revolutsioonilise liikumise suhtes. Üliõpilaste hulgas oli aga ka küllalt progressiivseid noori, kes ei leppinud kodanliku korraga. PÜS'i 1923. a. üleskutses üliõpilaste edustuse valimise puhul kirjutati: «Igas kapitalistlikus riigis on kaks üliõpilaskonda. Nii lahkuminevad kui nende huvid, nii lahkuminevad nende arusaamised.» Näidati, milles on kahe üliõpilaskonna erinevused. Kodanlikud üliõpilased vaatlevad elu kodanliku ideoloogia seisukohalt, neid iseloomustavad natsionalistlikud ja šovinistlikud vaated, moraalne laostumine. «Ent meie aja ühiskond on esile toonud uue üliõpilastüübi. See on maast-madalast puudustega võitlev, nälgiv ja tagakiusatav proletaarne üliõpilane», kellele on «võõras rahvuslik vaen, «kõrgema seltskonna» traditsioonid ja sihitu mõnutsemine». Selliseid noori koondaski PÜS endasse. Liikmeid oli 20 ümber, nende seas O. Künnapuu (Lauristin), H. Nael, R. Scher, J. Schütz (Sütiste), O. Sepre, K. Siilivask (vanem), V. Telling, M. Tulp, A. Vachtman (Vaarandi), A. Veimer. A. Vachtman oli esimeheks. Seltsi juurde loodud toetajate kogusse kuulus ca 20 kommunisti: H. Heidemann, J. Tomp, R. Pälson, P. Keerdo, J. Saat jt. Toetajate kogu põhikirjas märgiti, et ta ülesandeks on seltsi aineline ja moraalne toetamine, et tal on õigus võtta oma liikmetelt maksu, korraldada maksulisi koosolekuid, kontsert-miitinguid, välja anda lendlehti, perioodilist kirjandust jne. Toetajate kogu, olles legaalne organisatsioon ja asudes Tallinnas, pidi seega ideoloogiliselt suunama PÜS'i tegevust.

Kui vastavalt põhikirjale viidi läbi referaatide õhtuid, korraldati kursusi, diskussioone, asutati raamatukogu ja lugemislaud, siis tegelikult olid PÜS'i ülesanded hulga laialdasemad. Selts pidi varjama oma tõelist eesmärki, vastasel juhul oleksid liikmed sattunud misjonil käisid ajakirjad ja -lehed «Tööliste Lipp», «Töö», «Ühendus» jt., kust koguti poliitikasse ja ilukirjandusse puutuvaid teateid. Tasuta väljaannete saamiseks pöörduti «Rote Fahne», «Правда», «Экономическая Жизнь» jt. toimetuste poole. Sellest nähtub, et PÜS'il ei puudunud sidemed ka Nõukogude Liiduga, mille saavutused sotsialismi ülesehitamisel stimuleerisid noori omakorda võitlusele kodanluse kukutamise eest.

Lendlehed olid kirjanduse kõrval teiseks massilise poliitilise selgitustöö teostamise vahendiks. Nendes paljastati kodanlike üliõpilasorganisatsioonide reaktsioonilist osa, näidati, et proletaarne üliõpilaskond ei saa oma olukorra parandamiseks abi loota kodanlikult üliõpilaskonnalt, vaid «peab ise ennast aitama ja võitlema oma vabastamise eest». Iseloomulik on üleskutse-lendleht edustuse valimiste puhul 1923. aastal: «... Lugemislauale mitte ainult kodu- ja välismaa parempoolsed ajalehed, vaid

(Järg lk. 2)

Õppejõudude ideelis-teoreetilisest enesetäiendamisest

Möödunud õppeaasta lõpul toimus meie ajalehe veergudel elav mõttevahetus õppejõudude ideelis-teoreetilise taseme tõstmise ja selleks kasutatud töövormide küsimuses. Keskseks probleemiks seejuures kujunes seni praktiseeritud õppejõudude filosoofilis-teoreetiliste seminaride otstarbekuse ning nende parema korraldamise küsimus.

Nii ajalehe veergudel sõna võtnud seltsimehed kui ka hiljem ülikooli parteibüroos toimunud nõupidamisest osavõtjad jõudsid üksmeelselt seisukohale, et kõigile neile õppejõududele, kes on läbi töötanud dialektilise ja ajaloolise materialismi põhikursuse, on otstarbekaimaks ideelis-teoreetilise enesetäiendamise vormiks teaduskonniti ja osakonniti organiseeritavad filosoofilis-teoreetilised seminarid täienduseks pidevale eesseisvale enesetäiendamisele marksistliku filosoofia alal. Selle õppevormi kasutamisel võimalikult efektiivsemate tulemuste saamise eelduseks on aga seminaride põhjalik ja õigeaegne ettevalmistamine teaduskondade parteiorganisatsioonide poolt ning osavõtjate endi aktiivsus ja süstemaatiline töö arutatavate probleemide läbitöötamisel.

Kui möödunud õppeaastal esines meil mitmes teaduskonnas rida puudusi õppejõudude filosoofiliste seminaride töös, siis oli see tingitud kõigepealt just sellest, et rea teaduskondade ja osakondade parteiorganisatsioonid (Ajaloo-Keeleteaduskonnas jm.) ei osutanud vajalikku tähelepanu seminaride ettevalmistamisele ja läbiviimisele, nende teoreetilise taseme tõstmisele. Halb oli ka see, et seminaride temaatika ei olnud igakord valitud küllalt õnnestunult, ei olnud arvestatud osavõtjate soove ning ettepanekuid. Seminaridest osavõtu aktiivsust ning sõnavõttude teoreetilist taset kahandas aga asjaolu, et mitmetest seminaridest võtsid osa õppejõud, kes ei omanud vajalikku filosoofilist ettevalmistust ega olnud seetõttu suutelised ka aktiivselt kaasa töötama (näit. kehakultuuriosakonnas).

Ei saa pidada õigeks seminaride arvu suurendamist, nagu on avaldatud arvamust. Küll on aga vaja parandada nende ettevalmistamist ning tõsta nende ideelis-teoreetilist taset. Seepärast soovitab ülikooli parteibüroo teaduskondade parteiorganisatsioonidel käesoleval õppeaastal semestri jooksul läbi viia mitte rohkem kui 2—3 seminari juba õppeaasta algul planeeritud teemadel ning reserveerida vajaduse korral üks õppus vastaval teadusealal üleskerkinud aktuaalsete probleemide läbiarutamiseks.

Diskussiooni käigus tehti ettepanek korraldada filosoofilisi seminare mitte teaduskondade ja osakondade, vaid üleülikoolilises ulatuses. See ettepanek väärib tähelepanu, kuivõrd leidub nii loodus- kui ka ühiskonnateaduste alal probleeme, mis huvitavad laiemaid hulki ning milliste ühine arutamine võib aktiviseerida kõige erinevamate erialade inimesi. Kuid taolised üleülikoolilised seminarid ei saa siiski asendada teaduskondades läbiviidavaid kitsama eriala inimesi hõlmavaid filosoofilis-teoreetilisi seminare ning neid on mõeldav korraldada siiski vaid erandkorras. Näib, et õppejõudude enamikule huvi pakkuvate küsimuste läbiarutamist on siiski otstarbekam korraldada teoreetiliste konverentside, ettekannete ja loengute vormis.

Kuid juba nüüd, uue õppeaasta esimesel semestril, on vaja, et nende seminaride tööst, kus arutusele tulevad küsimused võivad pakkuda laialdasemat huvi, oleks loodud võimalused kõigi asjasthuvitatud õppejõudude osavõtuks. Selleks on vaja, et parteiorganisatsioonid, kes korraldavad seminare taolistel teemadel, teataksid varakult ka laiemale üldsusele ettevalmistatavast seminarist, selle toimumise ajast, kohast jne. Ei ole kahtlust, et sellised seminarid, nagu Ajaloo-Keeleteaduskonna filoloogiaosakondades planeeritud seminar kaasaegse revisionismi olemusest, Arstiteaduskonna esimeses seminarigrupis ettevalmistatav seminar Freudi kontseptsiooni filosoofilistest alustest ja nende kriitikast ning rida teistel teemadel kavandatud seminare näit. Matemaatika-Loodusteaduskonnas jm. õigustatult pälvivad õppejõudude laiemate hulkade huvi.

Käesoleval õppeaastal on ülikoolis organiseeritud 12 õppejõudude filosoofilis-teoreetilist seminari, mis hõlmavad üle 400 õppejõu ja teadusliku töötaja. Seminaride temaatika arutati eelnevalt läbi dialektilise ja ajaloolise materialismi kateedri õppejõududega ning kinnitati ülikooli parteibüroo istungil. Nimetatud seminarid on peamiseks ideelis-teoreetilise ja poliitilise enesetäiendamise vormiks ka 79 õppejõule-kommunistile. Lisaks juba varem Marksismi-Leninismi Õhtuülikoolis filosoofiat õppivale 13 ülikooli töötajale, asus tänavu seal ennast täiendama veel 9 meie kollektiivi liiget. Üksikud õppejõud, kellel puudub vajalik filosoofiline ettevalmistus ja kellel samaaegselt mitmesugustel põhjustel ei ole võimalik osavõtt organiseeritud õppetöö vormidest, asusid omandama marksistlikku filosoofiat iseõppimise teel individuaalplaanide alusel dialektilise ja ajaloolise materialismi kateedri õppejõudude juhendamisel.

Õppejõudude ideelis-poliitilisest ettevalmistusest, nende maailmavaatelisest selgusest ja kindlusest oleneb eelkõige üliõpilaste, meie kasvava spetsialistide kaadri ni poliitilise kui ka erialase ettevalmistuse tase. Seepärast tuleb teaduskondade parteiorganisatsiooni del teha omalt poolt kõik selleks et alanud õppeaasta kujuneks õppejõudude ideelis-teoreetilise enesetäiendamise alal võimalikult tulemusrikkaks.

A. MARTIN,
TRÜ parteibüroo sekretäri asetäitja

VESTE

Kiri esimeselt kursuselt

Ei-noh, esimene mulje ülikoolist oli omamoodi elamus ikka küll. Esiteks see jahedus, kõmisevad koridorid, kole paksud vaheseinad, ühe sõnaga — minevik. Aga minevik on paraku tihtipeale seotud, kuidas seda üteldagi, harduse ja imetlusega. Liiatigi antud juhul, kui tead, et siin koridori võlvide all on liikunud üpris kuulsad õpetatud pead. Aga teiseks — olin kodus kujutlenud ülikooli kuidagi võimsamana, omamoodi templina, kus väärikal sammul liiguvad kõrgesti õpetatud professorid, peaaegu et teaduse ausära ümber pea; kus juba alguses õeldakse teaduslikke salasõnu, mis minusugustel «rohelistel» panevad võbinad mööda selgroogu jooksma. Selles osas ma pettusin. Selgus, et õppejõud, kellega vastuvõtueksamite ajal tuli kokku puutuda, olid üsna inimlikud inimesed, kes meie hädadest ja muredest päris inimese moodi aru said. Noh, kui seda pettumuseks nimetada, siis pole see mitte kõige halvemate liigist.

Siis tuli aktus. Mina ei olnud kõige paremate hulgast, ma ainult vaatasin, kui neile kõige esimestele priimustele matrikleid jagati. Kena oli vaadata küll, aga ise oleks ka tahtnud saada, sest egas minagi vähem vaeva polnud näinud (pigem küll rohkemgi!). Andke mulle andeks, et ma ka kohe kipun midagi ütlema, mis meele järele pole (võib-olla tuleb see nooruse rumalusest), aga kena oleks küll, kui see immatrikulatsioon oleks ühtviisi pidulik kõigile. Kuidas seda teha, seda ma ei tea, aga ilus oleks see küll.

Nojah, siis läksime kolhoosi. Oli seal kuidas oli (on ju halbu ja häid kolhoose), aga see aja pikendamine oli sant ikka küll. Kui inimene teab, palju tal kuskil olla tuleb, siis on tal üks kindel tunne ja teadmine, aga kui see järsku ära võetakse, siis ei ole see mitte hea. Iga õpetaja teab, et lapsed on pahased, kui neile midagi on lubatud ja kui seda lubadust äkki ei peeta. Tuleval aastal niisugust asja ei tohiks küll enam teha.

Ja üldse, ega paljud kolhoosid, kus sügistööd juba korras olid, meist lõpupoole nii huvitatud enam ei olnudki. Võiks ju nii teha (esimesel kursusel seda küll ei saa, aga vanematel), et mindaks kolhoosi juba 15. augustil ja tuldaks tagasi 15. septembril. Siis on sügistööde kõrgpunkt, päevad on pikemad ja me oleksime kolhoosile kasulikumad kui septembri lõpus või oktoobri algul, millal tavaliselt hakkavad sajud. Mis uudismaalastesse puutub, siis, tõsi küll, jõuavad nad hiljem tagasi, kuid ka praegu ei hakka nad tööle koos meiega, vaid ikkagi hiljem. Minu arvates võiks seda asja kaaluda, sest varasemast tööajast oleks kasu niihästi kolhoosile kui ka ülikoolile. Praegu on see semester küll nii lühike nagu kassipoja kannatus. Aga eks see asi jää targemate otsustada. Üks hea asi on kolhoosieluga ikka — kursus saab üksteisega väga tuttavaks, ehk nagu ajalehtedes kirjutatakse, toimub kollektiivi moodustumise protsessi tekkimine.

Esimestel loengutel oli ikka nalja küll. Ants istus minu kõrval ja katsus iga sõna paberile panna, mis aga õppejõud ütles. See õppejõud aga kaotas vahest mõttelõnga ära ja ütles siis -eee või -mmm. Ja Ants ka kohe kirja panemas . . . Aga loengu lõpp läks kiireks ja Antsu sulg jooksis nagu Linda Kepp, ainult selle vahega, et lause finišisse ei jõudnud. Minul aga oli just vastupidi: jäin stardis magama ja ainult lause lõpu sain kirja panna. Nii et kahe peale saame ühe korraliku konspekti. Aga küllap edaspidi harjume: lektoriga ja kirjapanekuga.

Niisugused on esimesed muljed ülikoolist.

PEETER,
üks esimese kursuse pealt

Tartu Riikliku Ülikooli Pearaamatukogule teadusliku raamatukogu nimetus

NSV Liidu kõikide kõrgemate õppeasutuste juures töötavad õpperaamatukogud. 14 ülikooli raamatukogule aga, mis ületavad oma fondide suuruselt ja ülesannetelt õpperaamatukogu piirid, on antud teadusliku raamatukogu nimetus. Möödunud aastal omistati see nimetus Leedu ja Läti ülikoolide raamatukogudele ning selle aasta suvel anti kõrgema hariduse ministri käskkirjaga ka Tartu Riikliku Ülikooli raamatukogule teadusliku raamatukogu nimetus.

Ülalmainitud nimetuse omistamine on tähtis ja rõõmustav sündmus meie raamatukogu ajaloos.

Siiani tuli meil erakordselt väärtuslike ja mitmeti ainulaadsete raamatufondidega töötada tavalise õpperaamatukogu võimaluste piirides ja tingimustes. Teadusliku nimetuse saamine tagab aga avaramaid võimalusi raamatukogu struktuuri väljaarendamisel.

A. HIIR,
TRÜ Teadusliku Raamatukogu direktor

Esperantohuvilistele

Kergesti omandatav esperanto keel on tänapäeval juba leidnud oma koha rahvusvahelise läbikäimise praktikas. Enamik esperanto sõnu on tuletatud romaani ja germaani keelte sõnade tüvedest, seepärast on ta eriti kiiresti õpitav prantsuse ja inglise keele harrastajatele ning soodustab nimetatud keelte õppimist. Esperanto keele grammatika on ülilihtne ja paindlik, sõnade tuletamine muudab keele väljendusrikkaks.

VI ülemaailmsel üliõpilaste ja noorsoofestivalil Moskvas osutus esperanto keel tähelepanuväärseks suhtlemisvahendiks. Sel suvel Riias toimunud Balti liiduvabariikide üliõpilaslaulupeo ajal leidis aset üliõpilasesperantistide kokkutulek. 4. augustil kuulati Läti Riiklikus Ülikoolis huvitavaid ettekandeid esperanto keelest ja selle harrastamisest eesti, läti, leedu ja ukraina üliõpilasnoorsoo keskel.

Ka teadusele osutab esperanto keel teeneid. Ühe näitena võib tuua Moskvas toimunud XV rahvusvahelist füsioloogide kongressi. Seal leidsid paljud jaapani, hiina ja mitme Euroopa maa teadlased ühise keele esperanto näol.

Esperanto oli üheks suhtlemiskeeleks ka 1957. a. Oslos peetud 8. rahvusvahelisel lingvistide kongressil. Oslo tuntud matemaatika-professor Reivesol avaldab muide ka oma teaduslikud tööd esperanto keeles.

Esperanto võib osutuda kasulikuks teadusliku korrespondentsi vahetamisel. Prof. Ariste peab näiteks esperantokeelset erialast kirjavahetust Nõukogudemaa, Tšehhoslovakkia, Ungari, Bulgaaria, Norra, Hollandi jt. maade õpetlastega.

Pole raske mõista esperanto kasutamise võimalust ka diplomaatilise keelena, millena ta on läbi löönud Bulgaarias ja Vietnamis.

Paljud võõrkeelte õppijad harjutavad praktilist keeleoskust konversatsiooniringides. On ilmnenud analoogilise esperanto keele harjutamise ringi loomise vajadus.

Konversatsiooniringi asutamiseks palutakse asjahuvilisi ilmuda kolmapäeval (22. okt.) kell 18 ülikooli peahoonesse aud. 1. Sinna oodatakse ülikooli kõiki esperantoharrastajaid.

Koosolekul räägib prof. P. Ariste esperanto levikust tänapäeval. Üliõpilasesperantistide kohtumisest Riias jutustab M. Vabar.

A. KUUSIK,
bioloogiaosakonna V kursuse üliõpilane

Revolutsioonilisest liikumisest Tartu üliõpilaste hulgas kodanliku diktatuuri perioodil

(Algus 1. lk.)

kõigi voolude häälekandjad! Välismaalt tellimise juures ärgu unustatagu alati Venemaad . . . Sõnavabadus «Üliõpilaslehes»! . . . Mitte ainult oma majanduslise seisukorra parandamise, vaid võitlus kodanlise ideoloogiaga ja kõigega, mis ülikoolis mäda. Võitlus kasvava šovinismi vastu!»

Kodanliku korra paljastamine ja marksismi-leninismi teooria tutvustamine toimus ka suulise propaganda vahenditega. Nagu selgub PÜS'i 1923. a. II semestri aruandest, korraldati mitu avalikku referaatide õhtut, kus esineti teemadel: «Sotsialismi teaduslik alus», «Majanduskriisi süvenemisest kodanlikus Eestis», «Rahvusküsimus», «Töölisklassi toetava võimu valimisel» jt. PÜS'il olid laialdased sidemed ka proletaarse koolinoorsoo hulgas. Noored võtsid neist üritustest osa niivõrd aktiivselt, et ülikoolivalitsus hakkas selle üle tundma tõsist rahutust. Seltsi hoiatati avalike poliitiliste referaatide korraldamise eest, ülikooli mittekuuluvatel isikutel aga keelati osavõtt neist üritusist.

PÜS'i juriidiline komisjon esitas Riigikogule selle kommunistliku fraktsiooni kaudu «Proletaarsetele üliõpilastele riikliku toetuse andmise seaduse eelnõu». Riigikogu lükkas eelnõu muidugi tagasi, teda nimetati «eeskujulikult utoopiliseks» ja «oma erinõudmistega juriidiliselt kirjaoskamatuks», kuid see kampaania näitas noorsoole kodanluse hariduspoliitikat õiges valguses. Kõigi nende abinõude tõttu tõusis PÜS'i autoriteet ja mõju üliõpilaste hulgas tunduvalt.

1924. aasta teisel poolel saavutas Eestis kulminatsiooni majanduskriis. Selles olukorras hakkas küpsema revolutsiooniline situatsioon. Kodanlus süvendas terrorit töölisklassi ja ta organisatsioonide vastu. Juba 1924. aasta jaanuarist peale rüüstati hulgaliselt töölisorganisatsioone ja arreteeriti töölisliikumise tegelasi, sealhulgas ka rida PÜS'i liikmeid. 1924. a. novembris toimus kurikuulus «149 protsess», kus 46 kaebealuse-kommunisti hulgas, kes mõisteti eluaegsele sunnitööle, olid P. Keerdo, O. Künnapuu, J. Saat, O. Sepre, A. Veimer jt. PÜS'i või ta toetajate kogu liikmed.

Eesti töörahva revolutsiooniline väljaastumine 1. detsembril 1924. aastal uputati verre. Nüüd algas pealetung PÜS'ile. Ülikooli Nõukogu sulges seltsi 5. detsembril 1924. aastal. Kodanlik ajakirjandus reageeris sellele laimukampaaniaga: «. . . hästi tarvitatud maski taha olid peidetud kominterni ülesandel akadeemilised inimesed selleks, et kihutustööd kanda ka ülikooli seinte vahele ja seal ette valmistada nõukogude valitsusele meelepäraseid massi juhte» («Postimees») jne. Ka järgnevatel aastatel jätkus ulatuslik valge terrori laine.

Marksismi-leninismi tulihingelisemaks propageerijaks oli sellal Tartus Tartu ülikooli füsioloogia eradotsent A. Audova. Juba 1926. aastal asutas ta koos prof. J. Sarve, A. Kassi ja teistega Tartus Eesti Vabamõtlejate Ühingu «Humanitas», mille esimeseks esimeheks kuni 1932. aastani oli ta ise. 30. aastail liitusid ühinguga progressiivsed haritlased M. Laosson, A. Humal, I. Kruus, H. Haberman, A. Uibo jt. «Humanitas'es» oli ka üliõpilasi. Põhiliseks töövormiks olid avalikud loeng-koosolekud, kus arutati mitmesuguseid filosoofilisi ja majanduslikke küsimusi. Peamiselt tegeldi aga ateistliku propagandaga. Kuigi ühingus oli erinevate vaadetega inimesi, jäi EKP suunamisel töötav tuumik dialektilise materialismi positsioonidele. Prof. Sarv, kes oli ühingu esimeheks pärast Audovat, polnud marksist, sellele vaatamata kujunes «Humanitas» eriti Pätsu diktatuuri lõpuaastail legaalseks organisatsiooniks, mida marksistid kasutasid edukalt revolutsioonilise ideede propageerimiseks.

Pätsu diktatuuri ajal kujunes Tartu ülikoolis marksistlik-leninlike ideede levitamise keskuseks Akadeemiline Sotsialistlik Ühing, mis oli registreeritud juba 1928. aastal. 1936. aastal juhtisid selle tegevust üliõpilased J. Tamm ja B. Konstantjuk, pärast nende ärasõitu Hispaania kodusõtta aga M. Sõštšikov. Osavõtjate arv kõikus tavaliselt 30—50 inimese ümber. Ühing oli seotud EKP-ga. Ta suleti võimude poolt 1937. aastal «klassivaenu õhutamise pärast». Tema tööd jätkas 1939. aastal Akadeemiline Ühiskonnateaduste Klubi. EKP poolt suunatud progressiivne intelligents ja üliõpilased tegid tõsist tööd marksismi-leninismi ideede levitamisel ja nõukogude kultuuri tutvustamisel ka teiste legaalsete organisatsioonide, nagu rahvaülikooli, kultuuriühingu «Idee», Tartu Tööliste Alkoholismivastase Ühingu (L. Illissoni juhtimisel) jt. kaudu. Illegaalsetes filosoofilistes ringides tegutsesid I. Kruus, A. Uibo, H. Haberman, M. Laosson, V. Hion, L. Illisson jt.

Tööd soodustas vastava kirjanduse saamine Nõukogude Liidust. Näiteks levitati ulatuslikult ÜK(b)P ajaloo lühikursust. M. Sõštšikov, olles o.-ü. «Töökool» kaudu tellitud nõukogude kirjanduse levitajaks Tartus, rahuldas umbes 150 tellimust partei ajaloo osas.

Progressiivsete teadlaste ja pahempoolse üliõpilaskonna huvi nõukogude teaduse vastu oli üheks teguriks, mis valitseval kodanlikul klikil ei võimaldanud Tartu ülikooli muuta täielikult reaktsiooni tööriistaks.

1940. aasta pöördelised juunipäevad avasid uue lehekülje Tartu progressiivse üliõpilaskonna ajaloos. 1940. aastal loodi TRÜ komsomoliorganisatsioon, kuhu esialgu kuulus 30—40 kommunistlikku noort. Sekretäriks oli E. Maksa. Organisatsiooni tähtsamaks ülesandeks oli kommunistliku selgitustöö tegemine üliõpilaskonna seas. Selles töös tuli võita väga palju raskusi, eriti aga üliõpilaskonna tagurlikult meelestatud osa aktiivset vastuseisu uuele. Kõik see ei suutnud aga enam pidurdada eesrindliku noorsoo liikumist.

V. JOAKIMOV,
ajaloo-osakonna V kursuse üliõpilane

Üliõpilased kolhoosipõldudel

Sügisestele põllutöödele meie vabariigi kolhoosides ja sovhoosides siirdus septembrikuu algul rohkem kui poolteist tuhat üliõpilast, õppejõudu ja teenistujat meie õppeasutusest. Töötati 15- kuni 25-liikmelistes rühmades, kusjuures abistati sügistööde lõpetamisel kokku 90 ühismajandit Põltsamaa, Elva, Mustvee, Otepää, Jõgeva, Põlva, Tartu ja Kingissepa rajoonis.

Alljärgnevalt mõningaid märkmeid tööst kolhoosides.

SAAREMAAL

Tihti võis kuulda küsimust: «Miks saadeti Saaremaale just meid, Ajaloo-Keeleteaduskonna I kursuse üliõpilasi? Sõita soovijaid leidus ju vanemategi kursuste hulgas.» Vististi oli see mõeldud tuleproovina verivärskete üliõpilastele. Neil tuli esindada Tartu Riiklikku Ülikooli kolhoosides, kus meie üliõpilased varem polnud töötanud.

Saaremaale sõitjaid oli täpselt sada inimest, neist umbes üheksakümmend I kursuse üliõpilast. Kogu grupp jagunes seitsmesse rühma, iga rühm töötas eri kolhoosis.

Kohale jõudsime viperusteta ja 5. septembri hommikul võis töö alata.

Kuidas töötati? Kohalikud inimesed kinnitasid, et hästi. 28 tööpäeva jooksul töötati välja ligi 3500 normipäeva, s. o. keskmiselt 35 normipäeva üliõpilase kohta.

Esikohale tuli Mustjalas «Oktoobri Võidu» kolhoosis töötanud eesti filoloogide rühm (15 üliõpilast) 771,97 normipäevaga. Päevane keskmine oli siin 1,81 normipäeva. Üliõpilaste tubli töö kõrval on selles kahtlemata oma osa energilisel kolhoosi esinaisel sm. Järvandol.

Eesti filoloogidele järgnesid saksa, prantsuse ja eesti filoloogide segarühm «Kungla» kolhoosis Pihtlas 560,52 normipäevaga, vene filoloogid Lenini-nimelises kolhoosis Kaarmal 517 normipäevaga ja ajaloolased Koidula-nimelises kolhoosis 488,15 normipäevaga.

Töö kõrval ei puudunud ka meelelahutused. Pühapäeviti käidi ekskursioonidel Kingissepas, Mustjala pangal, Kaali järve ääres, Tagarannas, Karujärve ääres jm. Saaremaa muutus paljude silmis hoopis suuremaks, kui varem kujutleti. Ekskursioonidele lisandusid ühised kinoskäigud, tantsuõhtud koos külanoortega, isegi teatris jõudsid mõned rühmad ära käia.

Saarlased ise suhtusid meisse neile omase lahkuse ja heatahtlikkusega. Sõna «kena» saaremaalises tähenduses oli tavaliseks atribuudiks, kui juttu tuli meie üliõpilastest.

Lahkumine oli pidulik. Ei puudunud soojad sõnad ega kuulus saaremaa õlu. Kingissepa rajooni täitevkomitee autasustas paljusid üliõpilasi aukirjadega. Nii väärisid esiletõstmist üliõpilased P. Hein, J. Kangilaski, J. Ant, J. Kaplinski, J. Kappo, J. Laasnurm, A. Leis, E. Rebane, M. Reinhold, A. Ruubas, T. Tiivik, M. Vaas, K. Kants, E. Kelder jt.

«Loodame, et ülikooli lõpetamise järel näeme paljusid teist Saaremaal,» — sellised olid rajooni esindajate lahkumissõnad Kuivastu sadamas.

H. RATSEP

Arstiteaduskonna üliõpilased E. Zopp, T. Tenno, H. Toots ja H. Tarma Elva rajooni Võidu kolhoosis «balerliine kikitamas».
E. UUGI foto

Tartu rajooni Ühenduse kolhoosis. Kui puhastatakse rehepeksumasina sõelu...
M. KEERUSE foto

Saaremaa loodus on kehvavõitu, kuid kaunis — kollased põllud, kiviaiad, vanad tuuleveskid ja kadakased karjamaad. Selline oli ka Kingissepa rajooni «Võidu» kolhoos, kus me töötasime. Töö polnud raske, kuigi algul võttis harjumatusest lihased valusaks. Pärast harjusime täiesti ja siis ei tundnud enam midagi. Ja rasket tööd meile ei antudki — tuulasime vilja, vedasime põhku, koristasime segavilja, tegime silo jne.

Kuidas me töötasime? Kokku tegime umbes neli ja poolsada normipäeva ning rahule meiega jäädi. Kõige rohkem muidugi Anu Ruubasega, keda kiitis juhatus ja isegi kohalik ajaleht.

Mis aga kolhoosirahvale kõige rohkem meeldis, see oli meie hea tuju. Ja me polnud laisad tantsu- ja isetegevusõhtuid korraldama, tuntud ja tundmata laule laulma ning õpetama.

Muidugi ei puudunud ka romantika: proovisime saaremaa õlut ja vihtlesime suitsunud saaresaunas, korjasime pähkleid ja ronisime mööda lõputuid kreegivõsasid.

Nüüd oleme siin, kuid suur kuhi häid mälestusi ja tugevnenud lihased tuletavad veel kaua meelde Saaremaad.

P. HEIN

KUI SAABUSID UUDISMAALASED

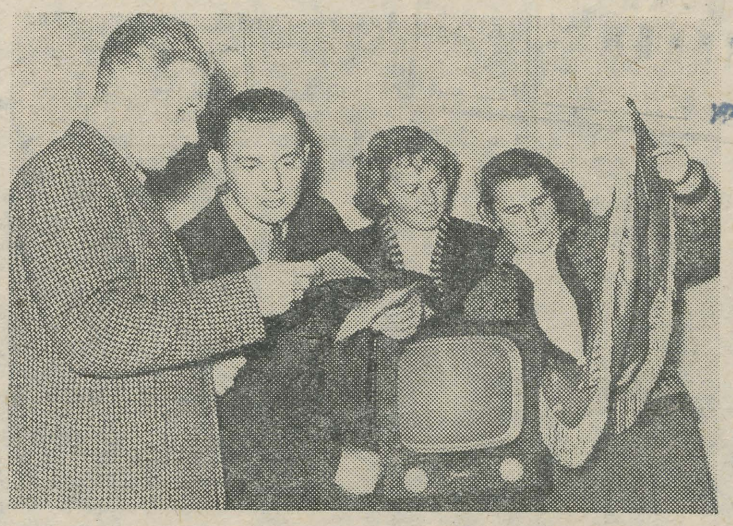

Huviga vaadatakse uudismaadelt kaasatoodud kingitusi. Vasemalt: U. Kangur, J. Lott, L. Aaslaid ja E. Siimso.
G. PAASI foto

«Tere!»

«Tere tulemast, sõbrad!»

«Tere, Ants! Küll sa oled mehiseks muutunud!»

«Tere, tüdrukud!»

Jällenägemisrõõmu ei saa kuidagi ainult endale hoida. Tervitussõnad tulevad südamest, käepigistused on valus-tugevad ja seltsimehelikud, viimased sügislilled on valitud suure armastuse ja ootusärevusega.

See kõik koos kaasakiskuvate orkestrihelidega lõi 7. oktoobri hilisõhtul Tartu jaama esisel väljakul kordumatu ja elevusrikka meeleolu, kaua põuespüsiva soojustunde.

Kolmandat korda võttis kodulinn vastu neid, kes Kasahstani viljaväljadel näitasid, kuidas oskab töötada ja laulda Tartu üliõpilane.

Nüüd on sõbrad jälle koos. Sajab küsimusi: kuidas oli? kuidas vana sõber Ibragim elab? mis põnevat juhtus? mitu kaevu kaevasid?

Vastutulijate hulgas on ka meie ajalehe esindajaid. Vaidlevad millegipärast: kellega vestelda? kellelt küsida, kuidas läks sõit? Seal seisavad tütarlapsed lippudega, teisal vilksatab J. Loti muhelev nägu. Aga ligi ei pääse — tundub, et kõiki ümbritseb tihe sõpradering. Sobimatu oleks praegu trügida ligi, võtta märkmik ja «kukkuda intervjueerima»: kuidas? kas? mis? mitu tonni? mitu hektarit? mitu maja?

See võimsa habemega oli kindlasti parim kombainer või ehitaja. Kui õige läheks tema juurde? Aga juba on noormees kadunud. Hea küll, jätame täna kõik arvud ja faktid ja... habemed! Küsitleme hoopis seda tagasihoidliku olemisega noormeest seal, mis sest, et tal pole uhkeldavat habet, à la Robinson.

«Mis tunne siis oli, kui Tartu tuled jälle üle hulga aja paistma hakkasid?»

Noormehe stepituulest parkunud näole ilmuvad naerukurrud:

«Ei seda oska praegu öeldagi! Aga eks laulud läksid ikka hoogsamaks ja tahes-tahtmata kippusid jalad vaguniuksele lähemale astuma.»

«Kas teist korda veel sõidaksite?»

«Sõidan kolmatki korda veel, teist korda juba käisin,» vastab ajaloo-osakonna III kursuse üliõpilane Vello Leppsalu kindlalt, — tema see meie tagasihoidlik jutukaaslane oligi.

Jaamaesine hakkab tühjenema. Ešelon Põhja-Eesti rahvaga sõidab edasi. Uudismaalased haaravad oma seljakotid, vastutulijad võtavad kohvrisangast. Jälle on sõbrad koos teel tuttava ühiselamu poole. Peagi istuvad nad koos loengul. Aga eks juttu uudismaasõidust jätku paljudeks õhtuteks. Muljeid on palju.

H. MARTINS

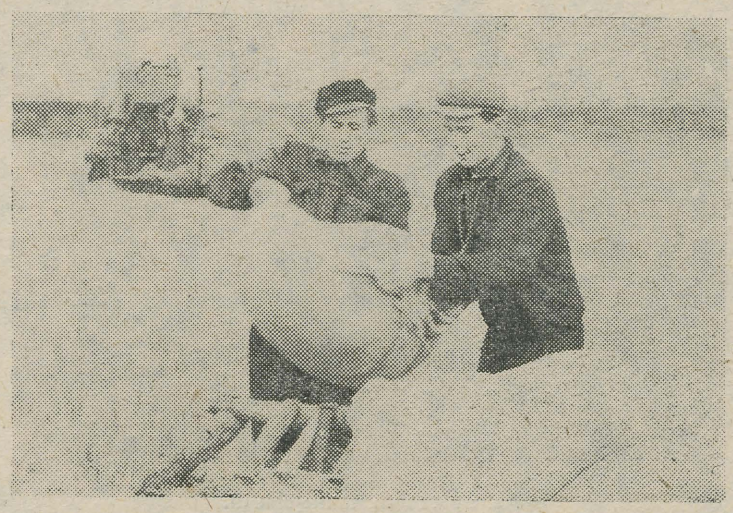

Tartu rajooni Lembitu kolhoosis on kotiveol agarasti ametis õigusteaduskonna I kursuse üliõpilased L. Muuli ja P. Raotma.
E. SAKI foto

„Kolhoosi läksin ma, kolhoosi läksid sa...“

Selle lauluga alustas 2. septembril ülikooli eest sõitu autotäis II kursuse füüsikuid ja III kursuse eesti filolooge, kelle ühiseks koduks pidi kuuks ajaks saama Otepää rajooni «Kalevi» kolhoos.

Kahe täiesti võõra rühma inimestest sai ruttu lõbus ühine pere, kellega kasvas kokku ka tulevane doktor Aino Pedaste. Parimateks vahenditeks, mis meid liitsid, olid kindlasti laul ja ühine töö. Lauldi alati ja igal pool — hommikul, lõuna ajal ja õhtul, tööle minnes, tööl olles ja töölt tulles.

Sattusime ühte looduslikult kaunimasse kohta. Töö oli küll harjumata ja vahel ka raske, aga selleeest uus ja huvitav. Ning kohalikud inimesed — neid ei saa kaua unustada. Kahupäine agronoom Ants, kes kõneleb puhast võru murrakut ja kelle nimega saab siduda väga palju laule. Meie otsene ülemus brigadir Heino Saar, kes meid uuele tööle saates ütleb: «Vahi, vend, siin õpid sa rohkem kui oma ülikoolis!» Kuigi ta teeb vahel kurja häält, on ta taskud alati põllule tulles pungil ubinatest. Jäävad meelde mustahabemeline kavala pilguga Pugatšov, natuke lonkav Partisan, tüse ja esinduslik Kindral, hõbevalgete juuste ja majesteetlikult rahuliku näoga Krahv ning mitmed teisedki toredad taadid oma vanaaegsete sõjajuttudega.

Niisuguste inimestega töötades oleks häbi «viilida», isegi kui mõnikord tuleb selline tahtmine. Siis talitatakse põhimõttel: «Heliseva lauluga kergem elada...». Rajoonis töötavatest üliõpilastest-šeffidest saime kõige rohkem normipäevi. Peaasi aga, et kolhoosnikud olid meiega rahul.

Ainus, kellele tehti tõsiseid etteheiteid — ja sedagi vaid üliõpilaste poolt — oli meie kokk Silvia Aart. Nimelt oli tema süüdi selles, et pärast maitsvat lõunat oli hoopis raskem tööle minna.

Kõigele vaatamata ootasime kannatamatusega oktoobrikuud. Kui teatati, et meie põllutöölisepõlve on pikendatud kahe nädala võrra, võtsid kõik selle vastu vaikse kirumisega, aga mitte kauaks — varsti teatas jällegi laul, et «meil on rõõm, rõõm, rõõm, rõõm, sü-dameis...».

Kaks nädalat möödus kiiresti. Meist said jällegi tudengimütse kandvad füüsikud ja filoloogid. Aga mälestused Ilmjärve küngastest ja kirjudest metsatukkadest, ühistest retkedest Pühajärvele ja Sangastesse, laulust ja tööst jäävad püsima kauaks.

H. VÕSAMÄE

Elu kolhoosis meeldis meile kõigile. Teinud kokkuvõtteid oma tööst, selgus, et meie grupp töötas välja 488 normipäeva.

Toredad sügispäevad kolhoosis on nüüd lõppenud, kuid meie ühiseks otsuseks on ka tuleval aastal minna kolhoositöödele.

K. KUTSAR,
ajaloo-osakonna I kursuse üliõpilane

TEODOR KOLHOOSIS

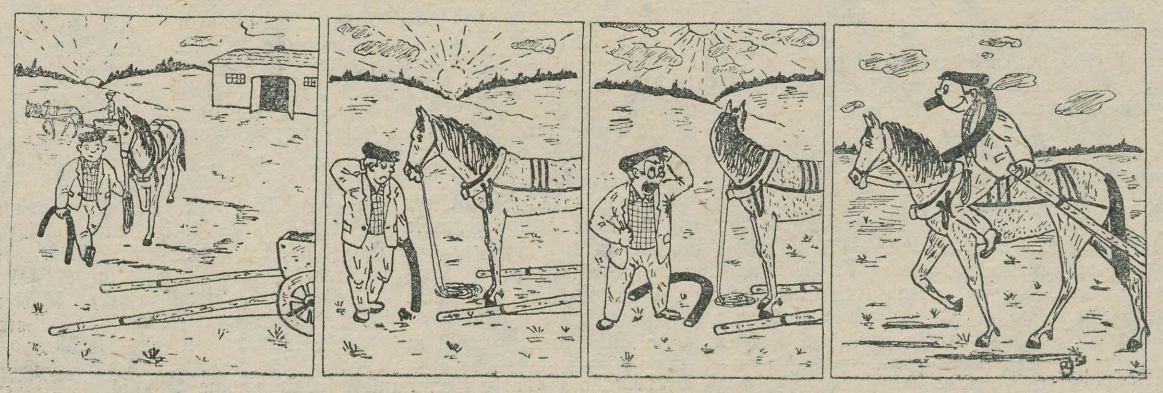

Sõpruskohtumistelt Helsingis

See oli aasta tagasi, kui TRÜ staadionil kohtusid kahe ülikooli — Helsingi ja Tartu ülikooli kergejõustiklased. Rändkarika võitsid TRÜ sportlased.

2.—8. okt. viibisid meie ülikooli kergejõustiklased ja korvpallurid vastukülaskäigul oma põhjanaabrite juures. Kohtusid vanad tuttavad ja sõbrad, said kokku võistluskaaslased söerajal. Ka seekord tõid meie sportlased kaasa rändkarika.

Ringkäigul Seurassaare vabaõhumuuseumis.

5. ja 6. okt. toimusid Eläintarhas kergejõustikuvõistlused. Võistlused viidi naiste aladel läbi TRÜ ja Helsingi ülikooli vahel, meeste aladel võttis kolmanda võistkonnana osa veel Kõrgema Tehnikakooli esindus (nn. teekarid).

Meie ülikooli võistkond oli meelestatud pessimistlikult, sest mitmed meie parimatest ei võistelnud kaasa. Seda meeldivam oli TRÜ üllatuslik võit.

Vaatame, mida kirjutab esimese päeva võistluste kohta Soome progressiivne ajaleht «Kansan Uutiset».

«Võistlused algasid meeste 100 m jooksuga, kus pikavõitu, kuid kange Tartu Laager sai kindlalt parima aja 11,2.

LINDA JOOKSIS ILUSASTI

Järgnevalt saadi näha õhtu parimat jooksu. Sellega tuli toime Linda Kepp. Juba stardist väljus ta teistest küremini, poolel teel oli edumaa 5 m, finišis juba 10 m. Tartu kaksikvõidu kindlustas E. Niglas ajaga 13,2, kolmandaks tuli sama ajaga R. Sarahete.

LAAGERI TEINE VÕIT

Salaja oodati T. Lasseniuselt võitu 110 m tõkkejooksus, kuid puudulikku jooksutehnikat omav V. Laager oli seekord palju kiirem ja võitis jooksu ajaga 15,6. Lasseniusele märgiti sama aeg. — Nii saavutas Valdur Laager võistlustel esimese kaksikvõidu. Kolmas oli E. Proos (15,9).

SOOMLASTE KOLMIKVÕIT

400 m jooksus ei olnud Tartu esindus nii tugev nagu teistes jooksudes. Võitis T. Ali-Tolppa ajaga 50,7. Tugevasti pingutanud E. Kivimäki sai sama aja. Kolmikvõidu kindlustas M. Ståhlberg.

NÕRK 1500 M

1500 m jooksjad alustasid jalutustempos. Esimest ringi joosti 70 sekundit, teisegi ringi aeg oli umbes sama. Siis aga alustas viimast ringi Tartu Pisuke tugeva tempoga. Helsingi Homen ei püsinud heast tahtest hoolimata tubli tartlase kannul. Ajad ei olnud nõrga alguse tõttu märkimisväärsed. Võitjalegi märgiti 4.12.

JÄRGIMÖÖDA MEESTE VÄLJAKUALADEL.

Ülivõimsad olid soomlased kõrgushüppes. K. Laaksonen võitis tulemusega 1.84. R. Kiiveri, O. Ahokas ja H. Asikainen ületasid 1.80. Tartlaste T. Sõle ja F. Savihhini tagajärjed jäid 5—10 cm nõrgemaks.

Kuid odaviskes maandus M. Paama oda 68.31 meetri piiril. Teisele kohale tuli P. Kontiainen (61.96) ja kolmandale O. Ahokas.

Kaugushüppest oodati soome ala.

Ei pettutud täiesti, kuigi P. Snellmanni «samm ei tulnud välja». K. Rahkamo tõi võidu 7.13. Tartu Tiik oli teine (6.97).

KEPP LÕPETAS TOREDASTI

Viimase alana enne teatejooksu toimus naiste 80 m tõkkejooks, mis oli samuti Linda Kepi ala. Tema aeg oli suurepärane — 11,3.»

*

Meeste 4×100 m teatejooksu võitis Tartu võistkond koosseisus Rogatšov, Torim, Tiik, Laager. Aeg 43,9.

ESIMESE VÕISTLUSPÄEVA TAGAJÄRGI:

Mehed

100 m jooks: 1. V. Laager (TRÜ) 11,2, 2. A. Aropelto (HÜ) — 11,3, 3. H. Tiik (TRÜ) 11,4.

Kettaheide: 1. E. Simson (TRÜ) 44.19, 2. O. Laiho (KTK) 43.83, 3. R. Zupping (TRÜ) 43.08.

1500 m jooks: 1. A. Pisuke (TRÜ) 4.12,6, 2. C.-O. Homen (HÜ) 4.14,0, 3. M. Akkanen (HÜ) 4.14,2.

Naised

100 m jooks: 1. L. Kepp (TRÜ) 11,9, 2. E. Niglas (TRÜ) 13,2, 3. R. Sarahete (HÜ) 13,2.

80 m tõkkejooks: 1. L. Kepp (TRÜ) 11,3, 2. I. Täheväli (TRÜ) 12,9, 3. I. Talvitie (HÜ) 13,2.

Kuulitõuge: 1. I. Helari (TRÜ) 13.72, 2. I. Talvitie (HÜ) 11.88, 3. E. Niglas (TRÜ) 10.11.

Kõrgushüpe: 1. L. Suvenvuo (HÜ) 1.45, 2. I. Helari (TRÜ) 1.43, 3. S. Räsänen (HÜ) 1.40).

Teine võistluspäev algas tõelises londoni udus. Head ennustas meie kaksikvõit 400 m tõkkejooksus.

Ja läks seegi võistluspäev tartlaste sisuka võistlusliku esinemise tähe all.

Üllatas ainult meeste 200 m jooksus R. Bärlund, sukeldudes udust esimesena lõpusirgele. Meie nimekad sprinterid said seekord lüüa. See kindlustas Bärlundile ka TRÜ Spordiklubi eriauhinna.

Pingeline oli duell A. Pisukese ja T. Ali-Tolppa vahel 800 m jooksus, mille võitis viimane.

Teise päeva naelaks kujunes «põnev teatejooks», «võitluslik teatejooks», «kogu võistluste parim» (kohalik ajakirjandus) — 4×400 m meestele. Tartu ja Helsingi ülikooli ning teekarite võistkonna kõik vahetused rebisid rinnutsi viimast välja pannes. Alles A. Pisukese ennastohverdav viskumine finišilindile (mis muide lõppes kukkumisega) lahendas asja Tartu kasuks. See oli üllatuslik ja väärtuslik võit, sest 400 m jooksus olid ju soomlased olnud meist peajagu üle.

Teise võistluspäeva tulemused:

Mehed

400 m tõkkeid: 1. H. Torim (TRÜ) 56,0, 2. V. Rogatšov (TRÜ) 56,4, 3. T. Lassenius (HÜ) 56,6.

800 m jooks: 1. T. Ali-Tolppa (KTK) 1.54,8, 2. A. Pisuke (TRÜ) 1.55,2, 3. E. Taimisto (HÜ) 1.55,5.

200 m jooks: 1. R. Bärlund (HÜ) 22,9, 2. J. Arvela (HÜ) 23,0, 3. V. Laager (TRÜ) 23,0.

Vasaraheide: 1. R. Zupping (TRÜ) 57.01, 2. R. Gorts (HÜ) 49.45, 3. O. Mäkela (KTK) 44.54.

5000 m jooks: 1. C. O. Homen (HÜ) 15.13,8, 2. M. Akkanen (HÜ) 15.14,2, 3. Y. Yrjölä (KTK) 15.48,4.

Teivashüpe: 1. J. Timmusk (TRÜ) 4.00, 2. M. Kutman (TRÜ) 3.90, 3. T. Lassenius (HÜ) 3.80.

Kuulitõuge: 1. E. Simson (TRÜ) 15.03, 2. T. Niemi (HÜ) 14.34, 3. O. Laiho (HÜ) 14.20.

Kolmikhüpe: 1. K. Rahkamo (HÜ) 14.70, 2. T. Sõlg (TRÜ) 14.30, 3. I. Palomurto (HÜ) 14.14.

4×400 m teatejooks: 1. TRÜ (Rogatšov, Torim, Tiik, Pisuke) 3.25,6, 2. HÜ 3.25,6, 3. KTK 3.26,8.

Naised

200 m jooks: 1. L. Kepp (TRÜ) 25,0, 2. E. Niglas (TRÜ) 27,0, 3. R. Sarahete (HÜ) 28,4.

Kaugushüpe: 1. I. Täheväli (TRÜ) 5.06, 2. R. Sarahete (HÜ) 4.98, 3. E. Pütsepp (TRÜ) 4.81.

Kettaheide: 1. I. Talvitie (HÜ) 42.82, 2. I. Helari (TRÜ) 34.02, 3. S. Hytönen (HÜ) 31.17.

Odavise: 1. I. Helari (TRÜ) 38.82, 2. I. Talvitie (HÜ) 33.05, 3. L. Kepp (TRÜ) 32.58.

4×100 m jooks: 1. TRÜ 50,5, 2. HÜ 54,4.

Ja lõppkokkuvõte: «Tartu tempo tappis Helsingi», nagu kirjutas «Helsingin Sanomat» TRÜ võitis suurvõistluse punktidega 163:119. Ka meeste kolmikvõistluses tuli võit meile: TRÜ 140, KTK — 124 ja HÜ 104 punkti.

Tugevnevad sõprussidemed

Naeratavad ja uudishimulikud näod. Tuttavad, vanad ja uued sõbrad. Lilled... Nii võeti meie sportlasperet vastu Helsingi vaksalis.

Esimesel Helsingis viibimise päeval tutvustati meid Helsingi ülikooli õppehoonetega: viibisime nii mõne aasta eest valminud ultramoodsas õppehoones Porthania kui ka ülikooli põliste seinte vahel.

Siin võtsid meid vastu Helsingi üliõpilaskonna esindajad, kes tutvustasid meid soome üliõpilasorganisatsioonidega, õppimis- ja elamistingimustega. Meile näidati üliõpilaskonna raamatukogu ja nn. Domus Academicat. Viimane on üliõpilaste ühiselamu. See köitis oma tubade puhtuse, valguskülluse, otstarbekusega.

Ühe Domus Academica hoone (neid on 4) ülakorrusel asub kinoteater «Tartu». Nimetuse sai see televiisorist, mille kinkis möödunud sügisel Tartu Riiklik Ülikool.

Õhtu veetsime väga mõnusalt «Pohjois-Pohjolaisessa osakunnassa». Ühised laulud, tass kanget kohvi, lõbus tuju ja jalakeerutus — kõik see lähendas kahe maa sportlasi. Kõigil oli lõbus, kuigi ei kasutatud alkohoolseid jooke.

Meeldejääv oli õhtu NSV Liidu saatkonnas, õhtu hämäläisosakonnas, kus igaühele kingiti punasekaaneline «Laulukirja», ronimine olümpiatorni, Seurassaare vabaõhumuuseum.

Ka see, kuidas A. Lillestik juba päris soomlaslikult keerutas pesapallikaigast, jäi meelde.

Huvitav oli tutvuda Tapiola uue elamurajooniga, kus on katsetatud kõige mitmekesisemaid arhitektuurilisi mooduseid kõige erinevamate lahendustega.

Lõpuõhtu Otanieme teekarite asulas. Õhtusöök traditsioonilise kohviga, päevakohased kõned, karika ja vastastikuste eriauhindade üleandmine.

Sõbralik maa. Ja sõprussidemed, mis sõlmitud juba möödunud aastal Soomelahe taguste hõimurahva sportlastega, süvenesid kindlasti veelgi nende päevade jooksul. *H. TORIM*

Helsingi ülikooli uues raamatukogus.

Enne 100 m starti.

J. UNGERI fotod

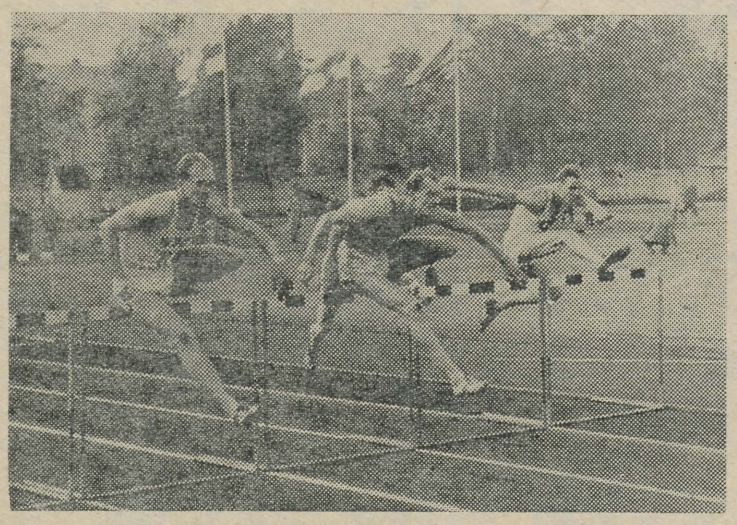

Mehed 110 m tõkkejooksul.

TOIMUVAD TRÜ ESIVÕISTLUSED KERGEJÕUSTIKUS

Homme algusega kell 16 ja pühapäeval algusega kell 11 viiakse TRÜ staadionil läbi ülikooli esivõistlused kergejõustikus.

Kergejõustiku esivõistlused, mis toimuvad TRÜ kehakultuuri ja spordi ülevaatuskonkursi raamides, on teaduskondadevahelised. Igal võistlusalal võetakse arvesse 30 parima võistleja tagajärjed, kusjuures esikohale tulnud võistleja saab 30 punkti ja veel kolmekümnendaks tulnud võistleja toob oma teaduskonnale 1 punkti. Teatejooksus arvestatakse kümne võistkonna tulemusi. Võit annab siin 100 punkti, teine koht 90 punkti jne. 3 km käimise ja naiste 800 m jooksu punktid korrutatakse koefitsiendiga 1,5.

Võistluste kava on järgmine:

LAUPÄEVAL, 18. OKTOOBRIL

Kell 16 100 m eeljooksud meestele, kaugushüpe naistele, kõrgushüpe meestele, kettaheide naistele, kuulitõuge naistele.

Kell 16.40 100 m eeljooksud naistele.

Kell 17 100 m lõppjooks meestele.

Kell 17.10 100 m lõppjooks naistele, kuulitõuge meestele, kettaheide naistele, kõrgushüpe naistele.

Kell 17.20 kaugushüpe meestele.

Kell 17.40 400 m jooks naistele.

Kell 18 3000 m jooks.

PÜHAPÄEVAL, 19. OKTOOBRIL

Kell 11 110 m tõkkejooks, 3 km käimine, vasaraheide, teivashüpe, odavise naistele.

Kell 11.30 80 m tõkkejooks.

Kell 11.50 800 m jooks meestele.

Kell 12.10 800 m jooks naistele, odavise meestele, kolmikhüpe.

Kell 12.20 4×100 m teatejooks naistele.

Kell 12.30 4×100 m teatejooks meestele.

TEATEID

Rootsi keele ring (Svenska kretsen) alustab oma tööd 17. oktoobril kell 19. Kõiki asjahuvilisi palutakse ilmuda IV auditooriumi. Ringi esimese koosoleku kavas on ettekanne Hiiumaa ajaloost ning lühiteateid. Ettekanded on rootsi keeles.

*

Esmaspäeval, 20. oktoobril 1958. a. algusega kell 18 toimub ÜTÜ nõukogu koosolek (ÜTÜ ruumis). Osa võtta kõigil nõukogu liikmetel ja osakonnanõukogude esindajatel.

ÜTÜ nõukogu esimees

*

TRÜ rahvakunstiansambel võtab vastu uusi tantsijaid, sõnakunstnikke, laulusoliste ja rahvapilliorkestrisse viiuli- ning kandlemängijaid (ka algajaid). Samuti vajatakse võimekat klaveril saatjat. Soovijail ilmuda 20. oktoobril kell 19 peahoone auditooriumi nr. 5.

Juhatus

Järgmine ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» number ilmub teisipäeval, 28. oktoobril k. a.

Toimetaja aj. kt. H. PEEP

MB 07719 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 3958

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 25(378) Teisipäeval, 28. oktoobril 1958. a. XI aastakäik

NOORSOO PIDUPÄEVAL

29. oktoobril tähistab kogu nõukogude noorsugu oma avangardi kommunistliku noorsooühingu 40. aastapäeva.

40 aasta jooksul on kommunistlik noorsooühing ületanud palju raskusi, kuid kogu seda pikka teed kroonib võitudehelk. Eredatena lähevad komsomoli ajalukku Komsomolsk, Donbass, Kasahstani uudismaad jt. Nimetatud ja paljude teiste partei ülesannete täitmisel näitas kommunistlik noorsooühing üles suurt kangelaslikkust.

Käesoleval ajal on Üleliiduline Leninlik Kommunistlik Noorsooühing kommunistliku partei tõeline reserv ja abiline. Ei ole ühtki ülesannet, mille täitmisest jääks kõrvale kommunistlik noorsooühing.

Kodusõja rasketes tingimustes sündinud ja Suure Isamaasõja rinnetel karastunud ÜLKNÜ on meie noorte enamikku haarav noorsoo-organisatsioon. Ja teisiti ei saagi olla. Tahab ju iga noor anda oma parima kommunismi ehitamise üritusse.

Ka Tartu Riikliku Ülikooli komsomoliorganisatsioon on kasvanud suureks ja haaravaks noorsoo-organisatsiooniks. Koos kõigi nõukogude noortega võtab ka ülikooli komsomoliorganisatsioon ÜLKNÜ 40. aastapäeva vastu suurte võitudega.

Viimastel aastatel on ülikooli komsomoliorganisatsiooni poolt lahendatud ja ellu viidud rida suuri ülesandeid. Juba kolmandat aastat võtsid üliõpilased osa viljakoristustöödest uudismaadel ja vabariigi kolhoosides. Üliõpilaste kätetööna on valminud ülikooli staadion. Käesoleval aastal alustasid üliõpilased tänuväärset tööd — ühiselamu ehitamist. Komsomoliehitus — nii nimetavad üliõpilased meie uut ehitusobjekti. Tõsi: kõiki neid objekte tuleks nimetada komsomolinimelisteks.

Kõikide eespooltoodud ja ka teiste väiksemate praktiliste ülesannete lahendamisel on meie üliõpilased näidanud end paremast küljest. Nende hulgast on esile kerkinud palju tublisid kommunistlikke noori ja noori. Nii paistsid uudismaadel eriti välja oma tubli ja püüdliku tööga Mart Kõlu, Paul Pedel, Karin Raba, Viive Kurm, Silje Sorokina, Ülo Peedosaar, Avo Vain, Vello Park, Eduard Paukson, Enn Joamets, Ilmar Ots, Valdo Ruttas, Neeme Elmet, Grigori Voropajev, Mihkel Vahtra, Valentina Kütt. Kalju Rebane, Vello Leppsalu, Lembit Bartels, Siiri Roopere, Kaljo Merilo, Vello Kask, Aliisa Hinkanen, Oleg Golovtsov, Aili Haviko, Jüri Kaljusto, Udo Kangur ja paljud teised. Nende tublid töötulemused: päevaplaani täitmine rohkem kui 200%-liselt, vilja koristamine üle 500 hektarilt räägib sellest, et üliõpilased said õigesti aru meie kollektiivi ees seisnud ülesande tähtsusest.

Samuti nagu uudismaadel, ilmnesid parimad ka teistel meie kollektiivi poolt ühiselt teostatud töödel.

Meie komsomoliorganisatsiooni peatähelepanu on suunatud sellele, et üliõpilased pidevalt töötaksid iseseisvalt, omandaksid paremini eriala, et neist kasvaksid oma eriala hästi tundvad ja poliitiliselt arenenud spetsialistid.

Meie komsomoliorganisatsiooni töös esineb aga ka rida puudusi. Mitte alati ja mitte kõigis kollektiivides ei ilmutata uute ürituste puhul vajalikku aktiivsust, valmisolekut. Kuid meie komsomoliorganisatsioonid mõistavad õigesti oma puudujääke ja teevad kõik, et need kõrvaldada. Ülikooli komsomoliorganisatsioon mobiliseerib edaspidi veelgi rohkem oma jõudu kõigi partei poolt püstitatud ülesannete täitmiseks.

Meie ülikoolis välja kujunenud komsomoli traditsioonid innustavad ka edaspidi kommunistlikke noori ja kõiki meie üliõpilasi paremate saavutustele. Olla eeskujuks õppe-, teaduslikus ja ühiskondlikus töös peab saama kõikide üliõpilaste juhtmõtteks.

J. LOTT,
ELKNÜ TRÜ komitee sekretär

ÜLKNÜ 40. aastapäeva tähistamise üritusi

29. oktoobril algusega kell 13 toimub ülikooli aulas teaduslik konverents. Kavas on kolm ettekannet. Teemal «TRÜ komsomoliorganisatsiooni loomine ja võitlus aastail 1940—1944» kõneleb üliõpilane A. Vaserik. Ettekandega «TRÜ komsomoliorganisatsiooni areng ja kasv aastail 1945—1950» esineb üliõpilane K. Teemant ja TRÜ komsomolist aastail 1951—1958 kõneleb üliõpilane H. M. Karu.

Kell 17 toimub ülelinnaline miiting Nõukogude väljakul. Üliõpilastel koguneda peahoone juurde kell 16.45.

Kell 19 algab ülikooli aulas pidulik aktus, kus oma mälestustest kõnelevad endised kommunistlikud noored K. Siilivask, H. Moosberg, L. Päi ja J. Kalits. Sellejärel toimub eesrindlaste autasustamine. Aktus lõpeb kontserdiga ülikooli isetegevuskollektiividelt. Lõpuks tants.

Pearaamatukogus on avatud ÜLKNÜ 40. aastapäevale pühendatud näitus.

2. novembril algusega kell 12 organiseeritakse maastikumäng.

ELKNÜ TRÜ komitee

LEHTE HAINSALU

See oled Sina, Tartu

Suurveena oled rahutu ja vilgas,
kui värvimütse tormab päikesesse.
Rõõm laulab purikate igas tilgas.

Erk kevad astub linna väikesesse.
Kui noorest rohuliblest lõhnab muld,
su põues süttib tuhat aletuld.

— — —

Su õiteaeg on tulvil eksameid
ja raamatutest ujulagi kihab,
ka kohvilaua äärde eks saa neid.

Tööajast tundi kaotada ei tihand,
nii uurib tähti paarikaupa Toomel
ööst lisa võttes tosin astronoome.

— — —

Ja suvel pead sa oma paastupühi.
Justnagu asfalt taldu kõrvetaks,
nii igamees siit kaugemale rühib.

Käib kuskil lahesopis aerulaks
või laanelatvadest saab kõrge lagi.
Kuu aega sind ei keegi meenutagi.

— — —

On sügisrõõmu sinu vihmatilgas
ja nukrus väreleb kui langev leht.
Käib raagus puudel turske tuule pilgar.

Taas rahutus su veresoontes eht,
ja reisidele kaasa pakuks enda,
kui viimne kureparv sust üle lendab.

— — —

Talv pikaldaseks venitab su rühi,
liig hilja ärkad, vara unne vaod.
Sa hilisõhtul oled sünk ja tühi.

Aeg külmund jalu tasapisi kaob.
Su tormlemise varjab lumekahu
ja näib, et oled kõigega nüüd rahul.

Komsomoliehituselt

Kui küsida mõnelt üliõpilaselt-ehitajalt, kuidas töö laabus, siis kisub kõigepealt küsitava nägu kergele naerule ja vastus kõlab umbes nii: «Polnud viga, läks ka.» Täiesti õige, töö läks. Kolme kuu jooksul täideti aastaplaanist tervelt kolmandik.

Töö tulemused näitavad, et meie ehitajad pole uudismaalaste ja kolhoosnikute kõrval jänni jäänud. Kõige põhilisemaks saavutuseks on sajad kantmeetrid seina laotud kivid. Selle kõrval pole vist palju vähema väärtusega töö käigus omandatud oskused ja kogemused.

Meie komsomoli staabiülem E. Truuväli suhtus oma ülesannetesse range «ametlikkusega». Sellest oli kasu. Tema tegi ka kõige rohkem selleks, et ei tekiks tööseisakuid materjali puudumisel või mõnel muul põhjusel.

Brigadir E. Arak õppis kraanajuhtimise ära ja nii oli alati mees omast käest võtta.

Tulevast matemaatikut J. Sassi hakati kutsuma meistrimeheks. Ja seda mitte asjata. Tema oli nii müürsepp kui ka puusepp ja silluste panija. Kõigega sai suurepäraselt hakkama. Sama tõsine töömees oli ka IV kursuse jurist T. Härm. Tublilt töötas ka III kursuse matemaatik M. Vahemetsa, kelle kursusekaaslane J. Villem omandas kõige tugevama mehe kuulsuse. Märkimata ei saa jätta ka II kursuse farmatseuti H. Laasi.

Praegu on ehitusest tore mööduda ning pilguga otsida kohti, mis on vahetult oma kätega laotud. Milline võib olla tunne veel oma ehitatud toas elades? *V. LINDSALU*

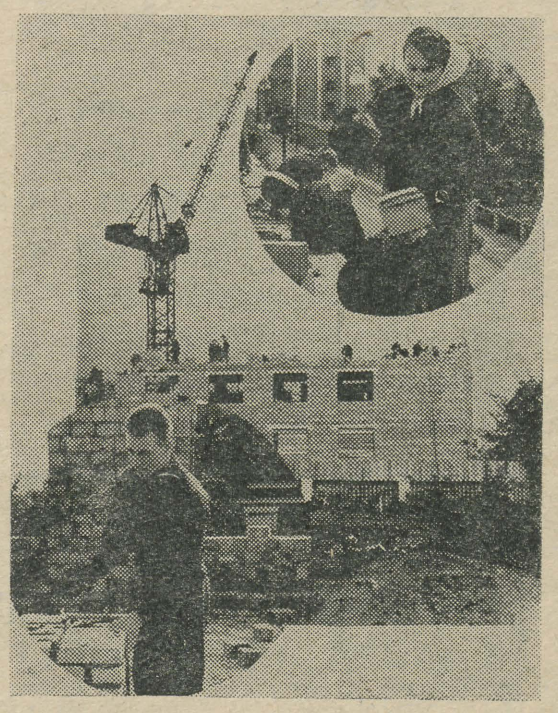

Komsomoliehituse müürid kerkivad. Sõõrides eesrindlikud müüriladujad M. Meikup (üla!) ja R. Võrk (all).

LEHEKÜLGI KOMSOMOLI AJALOOST

TRÜ komsomoliorganisatsioon aastail 1940—1944

1940. a. 21. juuni sündmused panid aluse Tartus massilisele noorteorganisatsioonile — Eestimaa Kommunistliku Noorsooühingu Tartu osakonnale, mille ridadesse enne ülikooli uste avamist kuulusid ka mitmed üliõpilased kommunistlikud noored, kes võtsid aktiivselt osa kõigist ülelinnalistest üritustest ning täitsid samal ajal ka vastutusrikkaid tööülesandeid. Nii töötas Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilane Aksel Illisson EKNÜ Tartu osakonna sekretärina, aktiivne kommunistlik noor Irina Karoles Tartu osakonna pioneeritöö juhina, ülikooli õppejõud kommunistlik noor Nesterov juhtis poliitõppust ühes linnanoorsoo grupis, Voldemar Tenno teises. Kommunistlikud noored Lidia Epner ja Irina Karoles võtsid osa esimesest üleriiklikust pioneerijuhtide ettevalmistuskursusest Tabasalus 7.—8. septembrini ning tegid ära suure töö linna koolinoorte organiseerimisel.

Koondununa ülikooli parteiorganisatsiooni ümber, tegid esimesed ülikooli algorganisatsiooni liikmed ettevalmistusi õppetöö alustamiseks. «Tartu Kommunist» nr. 5 toob teate, milles kõneldakse Tartu Ülikooli ÜKNÜ asutamiskoosolekust 4. oktoobril 1940. a., kuid algorganisatsiooni büroo tegutses juba varem. Olid toimunud suured ümberkorraldused kogu ülikooli elus. Ülikool sai autonoomia. 31. juulil 1940. a. kirjutas siseminister alla dekreedile kõigi ülikooli juures asuvate üliõpilasorganisatsioonide ja üliõpilaskondade seniste organite likvideerimise kohta, alates 31. augustist 1940 lõpetas oma tegevuse Tartu ülikooli usuteaduskond, mis likvideeriti, hariduse rahvakomissariaadi korraldusel lõpetati eksamimaksude vastuvõtmine ülikooli kassas, esmakordselt alustas tegevust marksismi-leninismi aluste kateeder. 14. septembril avanesid ülikooli uksed noorsoole töötava rahva hulgast. Avaldusi ülikoolis õppimiseks oli esitatud rohkem kui kunagi varem, nimelt 1550 (vastu võeti 730). Valdavam osa töölisperekondadest pärinevaid üliõpilasi vabastati õppemaksust ja määrati stipendiumile.

Loomulikult ei võinud kõik need 21. juuni sündmustega seoses olevad muudatused kogu ühiskonnas mõju avaldamata jätta ka töörahva vaenlaste leeris, kelle aktiivsus aina kasvas. Klassivõitluse teravnemine pidi puudutama ka ülikooli, kus üliõpilaskonna reaktsiooniline osa püüdis kommunistlike noorte üritusele igal sammul vastu töötada.

Neis äärmiseit raskeis tingimusis tuli ülikooli komsomoliorganisatsioonil alustada oma tööd. Organisatsioon ei olnud suur, kuid seda suuremat initsiatiivi ilmutasid selle liikmed. Kogu organisatsiooni tegevuse teravik oli suunatud võitlusele kodanlike natsionalistlike ideede vastu, kommunistlike ideede selgitamise eest. Peamine võitlus koondus algul marksismi-leninismi põhialuste õpetamise ümber. Reaktsioonilised elemendid katsusid sõjakat dialektilist materialismi rünnata idealistlikelt positsioonidelt. Loenguil ja konsultatsioonidel arenes võitlus maailmavaadete vahel. Kommunistlike noorte V. Tenno ja A. Tohveri juhtimisel alustas tööd ametiühing, mille liikmete arv tõuseb peagi 700-lt 1300-le. Samuti arvukaks kujunes Osoaviahimi TRÜ algorganisatsioon, kus eriti rohket tööd tegid kommunistlikud noored V. Virkoja ja O. Kangur. Ka Mopri tööst võtsid kommunistlikud noored innuga osa.

Kuid peamine töö ei piirdunud siiski ülikooli nelja seinaga, vaid toimus tihedas sidemes töörahva massidega. Koos parteiorganisatsiooni bürooga organiseerisid kommunistlikud noored alaliselt töötava propagandistide seminari. Propagandistid esinesid lühireferaatidega nii oma teaduskondades kui ka käistes ja maal, valdades. Kommunistlikud noored organiseerisid laupäevakuid lotjade tühjakslaadimiseks Emajõel, võtsid aktiivselt osa valimis- ja laenukampaaniatest 1941. a. Kommunistlikud noored töötasid linna äride, ettevõtete, sanatooriumide jt. asutuste natsionaliseerimiskomisjonides.

Nii kasvas ja karastus TRÜ komsomoliorganisatsioon. Teaduskondades hakkasid ilmuma seinalehed, tekkisid erialased ringid, organiseeriti referaatkoosolekuid, kus marksismi-leninismi ringi liikmed ise ettekannetega esinesid. 1941. a. veebruaris sõidavad üliõpilasedkommunistid ja kommunistlikud noored J. Raid, S. Siimer, E. Keis, A. Tohver jt. Leningradi, et õppida sealsete kõrgemate õppeasutuste kogemustest.

11. märtsil toimus algorganisatsiooni üldkoosolek, kus kritiseeriti elavalt senise komitee ja algorganisatsiooni tegevust. Algorganisatsioonile valiti uus komitee, kuhu kuulusid Maksa (sekretär), Normet, Issurin, Must, Lageda. Samal koosolekul toimus ka algorganisatsiooni teaduskondade kaupa gruppideks jagamine. Gruppide tööd koordineeris algorganisatsiooni komitee ja üldkoosolek. Varsti loodi algorganisatsiooni juurde eriline liikmete aktiiv, kes võis olla alati mobiliseeritav löökülesannete täitmiseks.

Gruppide sisemine elu arenes kindla poliithariduslikku töökava järgi: jälgiti teaduskonna elu, kritiseeriti väärnähtusi ja selgitati kommunistlike noorte tööd teaduskonna seinalehes. Läbiviidud individuaalne agitatsioon andis tõhusaid tulemusi — juurde võideti palju häid liikmeid. Et liikmete vastuvõtmist teostati rangelt, kuulus algorganisatsiooni 30—40 liiget. Gruppidest tegutses kõige aktiivsemalt arstiteaduskonna grupp (15—16 liiget). Koos ametiühinguga andsid kommunistlikud noored välja oma ajakirja «Nõukogude Kõrgem Kool».

Märtsis toimus ülikooli komsomoliorganisatsiooni isetegevusõhtu, mis oli määratud algorganisatsiooni liikmete omavahelise kontakti sü-

(Järg 2. lk.)

Hea kollektiiv

«Juba lõpetasid!»

«Ja mõlemad tunnid hinnati sul «5»-ga!»

«Oi, Hilda, küll sul on hea!»

Eks salajas vist küll igaüks V kursuse matemaatikutest kadestanud Hilda Lutsu, kui ta tänavu sügisese pedagoogilise praktika esimesena lõpetas, ja veel nii edukalt. Aga ega teistelgi halvemini läinud, kuigi tundus, et tööd on mitme eest küll tunnikonspekti valmistamisega, vihikute parandamisega kui ka pioneerikoonduste läbiviimisega. Hilja mäletab veel praegugi, kuidas ta värisema lõi, kui õppejõud Prinits tema tundi pealt kuulama tuli...

Tagantjärele meenutades on aga need neli nädalat elus võib-olla kõige omapärasemalt meeldejäävamaks ajaks. Paljud V kursuse matemaatikud on oma erialaks valinud just pedagoogika ja äsja möödunud tuleproov oli ju esimeseks sammuks oma tulevase elukutse radadel. Kõige tähtsam on aga see, et nüüdki, olles laiali eri koolides, ei kaotanud kursus omavahel sidet. Juba arutati, mis saab siis, kui jälle käiakse ühiselt loengutel.

«I kursus tuleb möödunud aastal alustatud traditsiooni kohaselt «tudengiks tüüa»,» arutab Linda Pallas, kes on osakonna komsomoliorganisatsiooni sekretär ja kelle seetõttu on südamel kogu osakonna asjad.

«Aga mis oleks, kui sel puhul...» alustab Jaan Reimand. Mida nimelt sel puhul teha, on esialgu veel saladus, aga küllap Jaanil juba mõni uus idee on varuks. Jaan Reimand on Tartu Linna Töörahva Saadikute Nõukogu liige, kuid oma organisaatorivõimeid ei hoia ta ka kursusel vaka all. Tema algatusel tõstis möödunud aastal kursuse komsomoligrupp üles rea küsimusi, mis väärivad järelemõtlemist ka teistes osakondades. Näiteks kas või kõigi kursuste ja kogu matemaatikaosakonna kroonika kirjutamine. Kuid komsomoligrupp arutas veelgi suurejoonelisemaid plaane. Tahetakse koostada kõigi pärast sõda matemaatikaosakonna lõpetanute kohta nn. visiitkaart, kus oleks kõige muu hulgas märgitud ka vilistlase praegune elukoht.

Head mõtted saavad teoks ainult sellistel kursustel, kus komsomoligrupp on osanud kursuse liita ühtseks tervikuks, heaks kollektiiviks. Ja selliseks on just matemaatikaosakonna V kursuse komsomoligrupp. Viis aastat on koos oldud ja selle aja jooksul on ka palju koos ära tehtud, seda viimast ei saa enda kohta mitte kõik praegused viiendad kursused ütelda.

Meenutada võib ekskursioone II kursusel lõunapoolsetesse vennasvabariikidesse — Lätisse ja Leedusse, III kursusel matka ümber Eesti. Aga kõige toredam oli võib-olla möödunud kevadel sõit laevaga Piirissaarde. Seal oldi kaks päeva ja kõigele muule lisaks ei puudunud ka telkides ööbimise romantika.

Ühiselt on tantsitud jaanitule ääres, korraldatud suusamatku Vapramäele, peetud kursusekaaslaste pulmi.

Hea kollektiiv eeldab ka, et selle liikmed üksikult võetuna oleksid kõigiti tublid. Ja eks see nii olegi. Kursusevanem Märt Liigantit tuntakse kogu ülikoolis hea isetegevuslasena, kes lööb alati näiteringis kaasa. Endla Kruus on vabariigi hooaja edetabeli juht 400 ja 800 m jooksus. Ja kes ei teaks ülikooli kõige pikemat noormeest Ülo-Ilmar Veltmanni, kes õpib kõikvõimalikke keeli. Esmajoones on ta spetsialiseerunud küll hiina keelele.

Laine Lemberi nime võis tänavu suvel sageli kohata ajakirjanduses, kui oli juttu uudismaadel hästi töötavatest kommunistlikest noortest.

Muidugi, kõiki ei tunta üle vabariigi või üle ülikooli. Nii laialdaselt ei tunta Tiiu Tammaid ja Tõnu Akkelit, kes aga oma kursusel on paljude ühiste ürituste hingeks, või Kalle Velskrit, kes oma traditsioonilise alguslausega: «Armas rahvas!» on nii mõnegi asja algatajaks olnud.

«Ega meil poeete pole,» ütleb Linda Pallas. Aga ometi oli kursuse tutvustamisõhtul Kadri Kapil igaühe kohta mõni värss ette lugeda.

Ja üldse — rahvas on sel kursusel energiline ja küllap kursuse komsomoligrupp eesotsas sekretäri Gerda Pendoneniga jõuab veel nii mõndagi ette võtta. Tekkinud kollektiiv ei lagune. Ja just oma hea kollektiivsusetunde poolest on matemaatikaosakonna V kursus väärikaks eeskujuks oma osakonna noorematele kursustele. Võib-olla sellepärast peabki TRÜ komsomolikomitee sekretär üheks paremaks komsomoligrupiks just selle kursuse gruppi, et kommunistlikud noored on seal suutnud koondada kogu kursuse heaks kollektiiviks.

M. KUNINGAS

Matk Pühajärvele.

MEIE AKTIVISTE

Kellest kirjutada, keda meelde tuletada tänase päeva puhul? Raske on teha valikut.

Püüame seekord välja noppida need meie parimad, kes võtavad aktiivselt osa meie ülikooli elu igapäevastest küsimustest, kes seisavad n. ö. kahe jalaga meie rõõmude ja murede keskel.

Geoloogia V kursusel õpib Enno Erisalu. Seljataga on tal 8 aastat komsomolitööd. Juba raudteetehnikumis tunti Ennot kui energilist ja aktiivset seltsimeest ning usaldati talle grupiorganisaatori ülesanded. Ja ka ülikoolis ei muutunud Enno lihtsalt mugavaks tudengiks. Grupiorganisaator, geoloogiaosakonna komsomolisekretär, sekretäri asetäitja komitees — see on nagu astmestik, mis näitab, kuidas kasvas seltsimeeste tunnustus ja usaldus Enno vastu. Ja Enno ei vedanud alt: ta teeb kõike südamega.

Kõigile on tuttavad komitee liikmed Ene Siimso, Ago Jaani, Jüri Kaljusto jt. Jätkub neid ju kõikjale. Viimane näitas end eriti tublina uudismaal. Seal oli ta grupiorganisaator.

Kui jutt juba kord veeres Kasahstani põldudele, siis ei ole liig nimetada ka teisi uudismaade kangelasi.

Siin on Avo Vain, II kursuse füüsik, V brigaadi grupivanem, kombaineri abi. Avo arvele läheb üle 500 ha koristatud vilja. Tema töö vääris nõukogude noorele kõrgeima tunnustuse: Taranovski rajoonikomitees anti Avole komsomolipilet.

Või Kalju Rebane. Ülikoolis tunti teda tugeva suusatajana, uudismaal õpiti aga tundma ja hindama kõva töömehena. VII brigaad, kus Kalju oli lülivanemaks, oli uudismaadel üks paremaid.

Farmaatsiaosakonna 14 tüdrukut eesotsas Aili Aavikuga näitasid, et nad oskavad mitte ainult korralikult loenguid konspekteerida, vaid ka tööle käed külge panna.

Alati ja igal pool nähakse meie aktiviste E. Anupõldu, E. Nuusti, H. Talvistet, H. Terast ja veel paljusid teisigi.

Need kõik on inimesed, kes on võtnud meie mured ja rõõmud oma südameasjaks. Need on inimesed, kes jätavad endast midagi ülikoolile.

A. TANN

Kolm aastat uudismaadel

Tänavu suvel viis ešelon juba kolmandat korda suure osa meie üliõpilasi Kasahstani viljaväljadele. Kui 1956. a. olid ešelonis esimesed pioneerid, siis tänavu sõitsid koos juba «rohelised» ja veteranid, kes teist, kes kolmandat aastat. Uudismaalaste suur pere on kasvanud ligi tuhandeliikmeliseks.

Tänavu sõitis uudismaale 360 üliõpilast, kes jaotati Krasnoselski teraviljasovhoosi ja Taranovski linnukasvatussovhoosi vahel. Eelmisel aastal oli kogu sõit väga palav, sellel aastal aga sõideti välja vihmase ja jaheda ilmaga. Hiljem ilm paranes ja saadi tunda ka Kasahstani palavat päikest. Mõlemad sovhoosid paiknesid rajoonikeskuse Viktorovne läheduses Ajati jõe kaldal. Tuli teha mitmesuguseid töid, alates viljakoristustöödest kuni kalade toomiseni Turgai järvest. Kõige omapärasemat tööd tegi võib-olla juristide ehitusbrigaad A. Soome juhtimisel. Kes oli siis tugevaim töömees? Sellele vastab uudismaalaste staabiülem sm. J. Lott, et kahtlemata oli selleks Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilane M. Vahtra. Ta töötas kombaineri abina ja koos kombaineriga koristasid nad vilja rohkem kui tuhandelt hektarilt. Kõige vapramateks meesteks olid 5 meest eesotsas U. Kanguriga, kes käisid Baškiirias metsa raiumas. Neil tuli seal tihti töötada talveoludes, kuid nad täitsid oma ülesande nii, nagu see on kohane kommunistlikele noortele ja TRÜ üliõpilastele.

Et tööd hästi teha, peab kõht täis olema. Sellepärast ei tohi ma unustada kokkade pingelist ning rasket tööd. Juba eelmistel aastatel sai tubli kokana kuulsaks Ljubov Zujeva, kellest Kesamaa värsspäevikus lauldi

«Istud nagu Tartu «Koidus»,
Ljuba kannab ette toidud...»

Sel aastal jätkasid neid traditsioone paljud tublid tüdrukud ja eesti filoloogia III kursuse üliõpilane Kalju Haan tõestas, et seda tööd tunnevad ka mehed.

Meie üliõpilaste poolt tehtud töö mahtu illustreerib küllalt hästi tabel ja kui nendele hektaritele lisada veel kahel eelmisel aastal koristatud hektarid, siis kujuneb see arv kaunis aukartustäratavaks.

Kõige paremini iseloomustas meie üliõpilaste tööd Krasnoselski teraviljasovhoosi direktor sm. Radtšenko, kes ütles lahkumisel: «Kui meil poleks üliõpilasi abiks olnud, poleks me töödega valmis jõudnud.»

Kolme aasta jooksul on meie üliõpilased ja kommunistlikud noored hästi toime tulnud oma tööga ja pole kahtlust, et ka edaspidi panevad nad käed külge seal, kus nende abi oodatakse ja vajatakse.

E. ANUPÕLD

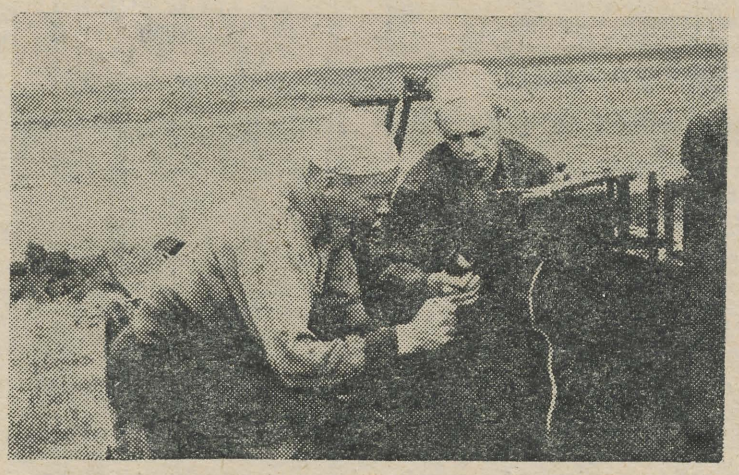

K. Rebane (ajaloo III) ja P. Randmäe (õigustead. IV) traktorit remontimas.

MÄLESTUSI

TRÜ komsomoliorganisatsioon 1940 — 1944

vendamiseks ja algorganisatsiooni töö ning saavutuste tutvustamiseks üliõpilasnoorsoo laadele hulkadele.

Suurejooneliseks kujunes 1. mai tähistamine. Paljud üliõpilased kommunistlikud noored esinesid maakonnas miitingutel päevakohaste kõnedega. Kuid ka Nõukogude korra vaenlased olid oma ettevalmistusi teinud. Ööl vastu 1. maid tapeti bandiitide poolt paljudes valdades partei- ja täitevkomiteede liikmeid, üliõpilast Tohvrit tulistati, Kildi rahvamajast, kuhu V. Virkoja sõitis lektorina, olid 1. mail alles vaid hõõguvad tukid.

Noorsoo ideoloogiliseks kasvatamiseks, kuigi see oli tol ajal äärmiselt raske, rakendati palju huvitavaid töövorme.

Saabus 22. juuni 1941. Sõda. Partei maakonnakomitee juhtimisel hakati moodustama hävituspataljoni. Juba järgmise päeva õhtuks olid komsomoli meessoost liikmed astunud Tartu hävituspataljoni.

Algasid võitluspäevad. Tööd ja lahingud kestsid öid ja päevi. EKNÜ Tartumaa komitee muutus üleöö noorte mobiliseerimise staabiks. Kaitseliidult ülevõetud relvad jagati võitlejaile. Üliõpilased kommunistlikud noored täitsid esimesi lahinguülesandeid — valveposte raadiojaamas, telefonivõrgus, veetornis, sildadel.

4. juulil 1941. a. toimus koos partei ja ametiühingu aktiiviga viimane komsomolikoosolek. Koosolek võttis vastu otsuse evakuatsiooni kohta Nõukogude tagalasse.

Kustumatuid lehekülgi kirjutasid kommunistlikud noored lahinguis, mida tuli pidada vaenlase tagalas, et välja murda Tartu piiramisrõngast. Esimestel sõjapäevadel hukati sakslaste poolt ülikooli õppejõud kommunistlik noor L. Nesterov, ametiühingu aktivist partei liikmekandidaat K. Raidväli, ametiühingukomitee liige Tuvikene. Julgeid luureretki teostas algorganisatsiooni sekretär E. Maksa.

Osa hävituspataljonist suunati Iisaku poole, kust päeva pärast liiguti Tormasse. Haavatuina, õid ja päevi kestnud lahinguis jõudsid hävituspataljoni osad lõpuks välja Avinurme lähistele, kus läks korda uuesti ühineda Nõukogude armee osadega. Edasi kulges võitlustee — Vinki mõis — Rakvere — Ao mõis — Narva. Kingissepa juures ühineti Narva töölispolguga. Järgmistel sõja-aastatel võideldi Nõukogude armee ja 1942. a. loodud Eesti Rahvuskorpuse ridades. Suures Isamaasõjas langes kommunistlik noor Kljatško, Taani fašistlikus koonduslaagris hukkus ametiühingu aktivist A. Tohver.

Alates 1942. a. juunist kuulusid kommunistlikud noored Semjonova ja Vassiljeva partisaniüksusse. 4. märtsil 1944. a. maandusid nad radistidena Eesti okupeeritud territooriumil. Täitnud juba põhiliselt neile usaldatud ülesande, jõuavad vaprad tütarlapsed 13. märtsil Pääsküla lähedale metsa, kus nad tabati ning samal päeval maha lasti.

1942. a. maandus Eestis partisanradistina endine ülikooli komsomoliorganisatsiooni sekretär Maksa, kellele oli usaldatud ülesanne sondeerida pinda partisaniüksuste vastuvõtmiseks ja relvastamiseks. Kolmekuulise tegevuse tagajärjel sattus Maksa reetlikult lõksu ning pärast metsikut piinamist hukati 1942. a. varasügisel.

«Ind, printsipiaalsus, tahe, julgus ja võitlusvaim on omadused, mis iseloomustasid tolle perioodi TRÜ komsomoliorganisatsiooni ja selle liikmeid,» — peab nõustuma endiste kommunistlike noorte V. Virkoja ja L. Päi sõnadega 1940—1941. a. sündmusi meenutades.

A. VASERIK,
ajaloo-osakonna III kursuse üliõpilane

1945 — 1950

1945. aasta kevadel oli TRÜ komsomoliorganisatsioonis arvel kolmekümne ette komsomoliorganisatsioonid, Õigusteaduskonna kommunistlikud noored olid aga ühes grupis Loomaarstiteaduskonna omadega. Ühendamisprintsiibi aluseks oli kommunistlike noorte väike arv kummaski teaduskonnas.

Esimeste sõjajärgsete aastate kõige silmapaistvamaks praktiliseks ühiskondlikuks tööks olid taastamistööd. Üliõpilaste kätega on varemetest puhastatud ja kauniks Toomemäe nõlvaks muudetud V. Kingissepa tänava vasakpoolne serv ülikooli võimla vastas. Samuti korrastas ülikooli kollektiiv täitevkomitee hoone taga asuva Toomemäe nõlva. Vähemateks «aktsioonideks» oli ühiselamute varustamine puudega, üliõpilastest ettekandjate brigaadide loomine üliõpilassööklasse.

1949. aastal toimus esimene ulatuslik üliõpilaste kunstilise isetegevuse ülevaatus, 1949. a. kevadel toimus ülikoolis ka kogu sõjajärgse perioodi suurim poliitmassiline üritus — kommunistliku kasvatuse konverents. Konverents seisnes selles, et algul töötati läbi kindel materjal iseseisvalt, siis arutati seda grupis ja kursustel, siis teaduskonnas ja finaaliks kujunes üleülikooliline konverents, kus esinesid muuseas EKP Keskkomitee sekretär, ülikooli parteibüroo sekretär, õppeprorektor jt.

Töö aluseks oli tihe koostöö üliõpilaste ametiühingu ja komsomolikomitee vahel. Tähtsamates küsimustes toimusid ühised istungid. Enamik selliseid istungeid viidi läbi ideoloogilise töö küsimustes.

J. KALITS

Arve ja fakte

TRÜ üliõpilaste poolt tehti käesoleval aastal uudismaadel järgmisi töid: koristati vilja 26 489 ha, tehti silo 5442 tonni, künti kõrrepõlde 4500 ha, puhastati, kuivatati ja veeti vilja 16 000 tonni, valmistati samaani 24 430 ts, varuti pilliroogu ehitusmaterjaliks 1678 m³, ehitati 4 söökla, 1 koolimaja ja 5 lauta, remonditi meie üliõpilaste abiga 30 kombaini, 21 lafetti, 4 traktorit.

*

TRÜ komsomoliehitusel möödunud suveperioodil töötas 154 inimest. Aastaplaanis ette nähtud töödest täideti 78,3%, sellest täideti üliõpilaste poolt 30,8%.

4. kategooria müüritöölise kutse omandasid 63 üliõpilast, müüri laoti 800 m³, mullatöid tehti 783 m³ ulatuses.

*

Käesoleva aasta aprillis toimusid TRÜ komsomoliorganisatsiooni poolt organiseerituna kursused töölis- ja maanoorte ettevalmistamiseks ülikooli astumiseks. Kursustel töötasid TRÜ üliõpilased ja aspirandid ühiskondlikus korras. Kursustest võttis osa 58 isikust 10 rajoonist.

ESIMESTEKS SAMMUDEKS *alma materis*

Õppigem lugema

Mis tähendab «õppigem lugema»? Üks tuntud psühholoog konstateerib: umbes veerand üliõpilasist loeb aeglasemalt kui keskmine kaheksanda klassi õpilane, ja umbes veerand kaheksanda klassi õpilasist loeb aeglasemalt kui keskmine viienda klassi õpilane. Tekivad küsimused: a) millest oleneb see, et mõned õppijad loevad võrreldes teistega liiga aeglaselt? ja b) kuidas saaksid niisugused õppijad tõsta oma lugemiskiirust?

Meil on lugemise puhul tegemist võrdlemisi keerulise, mitmest elementaarsest protsessist koosneva tegevusega. Sellest järgneb, et mitteküllaldase lugemiskiiruse põhjusi võib olla mitu. Tähtsamate hulka kuuluvad neist järgmised.

1. **Puudulik lugemisoskus.** Nii loevad lapsed, kes veel alles õpivad lugemist, palju aeglasemalt kui täiskasvanud, kes on lugemise juba ammu ära õppinud. Puudulik lugemisoskus võib üliõpilasel esineda kõigepealt temale võõraste kirjamärkidega kirjutatud või trükitud teksti lugemisel, näit. kreeka, araabia jne. teksti lugemisel.

2. **Halvad lugemisharjumused.** Nagu kõigile teada, toimub suuline lugemine üldse tunduvalt aeglasemalt kui vaikne lugemine, lugemine ainult silmade abil. Näiteks lugesid ühel sellekohasel katsel üliõpilased vaiksel lugemisel keskmiselt 5,63 sõna sekundis ja suulisel lugemisel ainult 3,55 sõna sekundis. Tähtsaim halb lugemisharjumus seisnebki selles, et ainult silmadega lugemise asemel tehakse lugemisel ka veel mitmesuguseid kõneorganite liigutusi — sosistatakse, liigutatakse huuli ja keelt, pingutatakse häälekurde jne., mis kõik viib lugemise üldtempo tunduvalt alla — suulise lugemise kiiruse tasemeni. Mitmed uurijad on arvamisel, et selle halva lugemisharjumuse esinemise peapõhjuseks on liigne suulise lugemise rõhutamine õpetajate poolt kooli alamates klassides. Aeglustavalt mõjuvad lugemisele ka teised lugemise ajal tehtavad liigutused, nagu käe surumine rusikasse, koputamine sõrmedega lauale või jalaga põrandale, õlgade kehitamine, otsaesise kortsutamine jne.

lugema

3. **Aeglane ja puudulik arusaamine sellest, mida loetakse.** Sellel võib omakorda olla kaks põhjust Esiteks liiga väike sõnavara: paljude tekstis esinevate sõnade tähendus ei ole selge või küllalt selge, s. o. sõnadega ei assotsieeru küllalt kiiresti vastavad kujutlused ja mõtted, ja kogu lugemisprotsess muutub selle tõttu aeglasemaks. Üks uurija — silmas pidades kõigepealt inglise keelt emakeelena kõnelevaid üliõpilasi — on väljendanud arvamust, et üliõpilane, kelle passiivne emakeelne sõnavara ei ulatu kahekümne tuhandeni, suudab vaevalt eduga õppida kõrgemas õppeasutuses. Tekstist puuduliku arusaamise teiseks põhjuseks võib olla vastavate teadmiste ja kogemuste puudulikkus: tekstis esinevad sõnad on iseenesest küll tuttavad, kuid puuduvad tekstist arusaamiseks vajalikud teadmised, näit. mõne filosoofilise või psühholoogilise teksti lugemisel mittespetsialisti poolt. Tekstis ei esine palju lugejale tundmatuid sõnu, kuid vastavate teadmiste puudulikkuse tõttu teeb tekstist arusaamine talle siiski tunduvaid raskusi ja lugemine toimub seetõttu üsna aeglaselt.

Nii mitmekesised, kui on liiga aeglase lugemise põhjused, on ka abinõud aeglase lugemise kiiruse tõstmiseks. Aeglase lugemise kiiruse tõstmiseks piisab sageli juba sellest, kui hakata süstemaatiliselt harjutama kiiremat lugemist, mille tagajärjel aeglust tingivad asjaolud pikkamööda kaovad iseenesest. Seejuures on väga tähelepanuväärne see, et selline süstemaatiline harjutamine, ja ka juba võrdlemisi tagasihoidlikus ulatuses — näit. 20 minuti kestel päevas — võib sagedasti anda päris häid tulemusi — tõsta lugemise kiirust 25 kuni 50 ja rohkem protsendi võrra, ja seda juba üsna ruttu, näit. paari kuu jooksul või veelgi kiiremini. Ei ole vaja pikemalt peatuda sellel, missugune tähtsus on aeglaselt lugevale üliõpilasele üldise lugemiskiiruse suurenemine.

Mis puutub lõpuks sellesse, kuidas «mõõta» lugemiskiirust, selleks et kindlaks teha, kui kiiresti või aeglaselt keegi loeb, siis võib siin nimetada kõigepealt järgmist lihtsat ja sagedasti kasutatavat meetodit: katsealust lastakse 30 sekundi kestel maksimaalse kiirusega lugeda hariliku formaadiga raamatust keskmise raskusega teksti. Seejärel märgitakse üksikasjalikult kõik, mis talle on loetust meelde jäänud. Antud aja kestel loetud ridade arv näitab lugemise kiirust, ja läbiloetu sisu ülesmärkimine võimaldab kindlaks teha, kas on loetud ka küllaldase arusaamisega. Kui korraldada selline katse sama tekstiga mitme isikuga (üheaegselt või üksteise järel), siis ei ole raske leida ka neid, kelle lugemiskiirus on tunduvalt väiksem teiste omast.

«Õppigem lugema!» tähendaks seega: «õppigem kiiremini lugema!»

Prof. *K. RAMUL*

Kuidas abistavad teid raamatukogud

Üliõpilaste õppimisvõimaluste avardamise eesmärgil avati 1956. a. sügisel TRÜ õpperaamatukogu, kust saab laenata peamiselt õpikuid, marksismi-leninismi klassikute teoseid, ühiskondlik-poliitilist kirjandust ja võõrkeelset lektüüri. Perioodikat on õpperaamatukogus alates 1957. aastast. Ilukirjandusest leidub raamatukogus suuremal arvul teoseid, mis on ilmunud alates 1956. aastast ja seda võivad üliõpilased ka koju laenata. Varem ilmunud ilukirjandust on olemas vastavalt kirjanduse õppeprogrammidele ja on mõeldud lugemissaalis kasutamiseks. Seda osa ilukirjandusest saab kasutada suulisel nõudmisel. Samuti piisab suulisest nõudmisest marksismi-leninismi klassikute teoste laenamiseks. Ülejäänud kirjanduse laenamiseks tuleb täita soovisedel ja panna vastavasse kasti, lugemissaalis lugemise puhul aga anda soovisedel laenutaja kätte või esitada soov suuliselt.

TRÜ õpperaamatukogu on seni kõige rohkem kasutanud esimese kursuse üliõpilased. Paljud äsja esimesele kursusele astunud üliõpilased on juba raamatukoguga tutvust teinud, kes raamatuid koju laenutades või kes lugemissaali kasutades. Raamatukogu ootab aga ka seni raamatukogust eemale jäänuid. Esimese kursuse üliõpilasi registreeritakse lugejaiks TRÜ õpperaamatukogus üliõpilaspileti alusel. Opperaamatukogust saadud lugejapileti alusel on võimalik registreeruda lugejaks ka TRÜ Teaduslikus Raamatukogus.

TRÜ õpperaamatukogu abonement on avatud esmaspäevast reedeni kella 13—18-ni, laupäeval kella 10—15-ni. Lugemissaal töötab esmaspäevast reedeni kella 8—22-ni, laupäeval kella 8—17-ni ja pühapäeval kella 12—18-ni.

K. Lepik

TRÜ üliõpilastel on kasutada õppebaasina meie vabariigi suurim raamatukogu, mille fondid ulatuvad üle 2 200 000 trükiüksuse. Sellist baasi pole paljudel ülikoolidel ei Nõukogude Liidus ega ka mujal maailmas. Sellega peaks TRÜ Teaduslik Raamatukogu võima rahuldada kõiki üliõpilasi, ja juhul, kui vajalikku teost siiski TRÜ teaduslikus raamatukogus pole, on võimalik see muretseda mõnest teisest raamatukogust ajutiseks kasutamiseks raamatukogudevahelise abonemendi korras. Küsimus seisneb ainult andmete leidmises meile vajaliku teose või artikli kohta, sest, kui on teada teose või artikli autor ja pealkiri, on võimalik seda saada kas omast või mõnest teisest raamatukogust.

Kogemused on aga näidanud, et üliõpilased jätavad sageli neile vajaliku kirjanduse kasutamata, sest nad ei oska seda leida. Selleks et kasutada 100%-liselt kõiki võimalusi, mida pakub raamatukogu, on vaja osata kasutada raamatukogu katalooge, ja teatmeteoseid.

TRÜ Teaduslik Raamatukogu korraldab igal aastal üliõpilaste gruppidele konsultatsioone, selleks et abistada neid raamatukogu viljakal kasutamisel. Konsultatsioonide vältel tutvustatakse TRÜ Teadusliku Raamatukogu katalooge (mis on välja kujunenud 150 a. jooksul ning neis orienteerumine nõuab teatud vilumust) ja tähtsamaid üldisi ning erialaseid bibliograafiaid. Konsultatsioonid on mõeldud nii I kursuste üliõpilastele, kellele tutvustatakse üldiselt TRÜ Teadusliku Raamatukogu kasutamise korda, kui ka vanemate kursuste üliõpilastele, ÜTÜ ringide liikmetele jne. Konsultatsioonile järgneb ekskursioon raamatukogu fondidesse.

Sellised konsultatsioonid (rühmadele 5—15 inimest) toimuvad iga päev peale laupäeva, kella 14—18-ni. Aja suhtes tuleb eelnevalt kokku leppida TRÜ Teadusliku Raamatukogu valvebibliograafiga kas suuliselt või telefonil 41-20/87.

E. Kudu,
TRÜ Teadusliku Raamatukogu valvebibliograaf.

TRÜ orientalistidele

Juba neljandat aastat alustatakse TRÜ-s järjekordseid fakultatiivseid õpinguid orientaalkeeltes. See toimub juba küllaltki laialdasel alusel.

Oriendi rahvaste poliitilise, majanduslik-tehnilise ja kultuurilise osatähtsuse hoogne tõus maailmapoliitikas ja -ajaloo areenil viimastel aastatel, samuti mitme oriendi rahva ning keele tunduv mõju soome-ugri rahvaste ajaloolise kujunemise käigus on ja jäävad TRÜ orientalistidele stiimuliteks, mis neid iga uue õppeaasta algul üha enam innustavad tegelema orientalistikaga ja arendama ning viljelema teda selliselt, et ta tuleks kasuks meie rahvuslikule kultuurile ja teadusele ning teenindaks neid.

Sellest põhimõttest lähtudes on algaval semestril kavas lugeda TRÜ-s järgmisi fakultatiivseid orientalistika-alaseid distsipliine:

1) hiina keel algajaile ja edasijõudnuile teisip. k. 18—21;

2) jaapani keel algajaile ja edasijõudnuile reedel k. 18—21;

3) hindi keel algajaile ja edasijõudnuile neljap. k. 18—21;

4) klassikaline araabia keel edasijõudnuile esmasp. k. 18—20;

5) türgi keel algajaile kolmap k. 18—20;

6) uuspärsia keel algajaile (kaks nädalatundi, aeg kokkuleppel kuulajatega).

Loetavatest distpliinidest on hiina, hindi ja klassikalisel araabia keelel peamiselt üldkultuuriline tähtsus. Nende hulka kuulub osaliselt ka jaapani keel. Viimasel on suur tähtsus veel neile, kes tegelevad täppisteadustega.

Kaks viimast õppeainet seevastu on olulised meie rahvuslike teaduste seisukohast. Iraani ja türgi rahvusrühma esindajatega ja nende poolt kõneldavate keeltega on soome-ugri rahvastel kõige vanematest aegadest peale olnud pidevaid kokkupuuteid.

Kõik orientalistika-alased loengud toimuvad TRÜ orientalistika-kabinetis (keemiahoone, tuba 53, teine korrus), kuhu palutakse ilmuda kõigil asjasthuvitatuil.

P. NURMEKUND

EPIGRAMM *R. JÄRLIK*

Õpetus

Vana tudeng õpetab noort,
kuidas enda eest kanda hoolt:
«Loengutel ära käi! Küll näed
konspekte saad alati teiste käest.
Õppimine alles siis võta ette,
kui eksamisess on jõudnud
kättel!»
Nooruke kuulab. Vist tõsi on
taga,
ning selline õpetus väärtuslik.
Aga
vanal tudengil, nuta või naera,
iga semester oli võlgnevus
kaelas.

FÜÜSIKAS JA MATEMAATIKAS

VEEL KORD SISSEASTUMISEKSAMITEST

Sisseastumiseksamid on juba kaugel seljataga, kuid ülikooli sisseastunute teadmiste tase, kuivõrd keskkoolides töötavad õpetajatena ülikooli lõpetanud, väärib meie pidevat tähelepanu.

Möödunud sisseastumiseksamid andsidki pildi sellest, kuidas sisseastujad ise olid töötanud ja kuidas nendega oli töötatud keskõppeasutustes.

Eksamid näitasid, et sisseastujad tunnevad põhilisi füüsikaseadusi ja oskavad neid enamasti ka rakendada. Siiski esines üksikutel juhtudel isegi Newtoni seaduste, Ohmi ja Joule'i-Lenz'i seaduse ning valguse levimise seaduste mittetundmist. Vigu, teadmiste ebakindlust ja formaalsust esines sagedamini ujumise tingimuste sõnastamisel, kesktõmbe- ja kesktõrjetungi küsimuste, vee paisumise iseärasuste, luminestsentsi ja fotoefekti nähtuste selgitamisel ning erisoojuse, kriitilise temperatuuri, kasuteguri ja täieliku sisepeegelduse piirnurga mõistete defineerimisel. Mitmesuguste riistade ja seadmete ehituse ning töö põhimõtte selgitamisel pakkusid rohkem raskusi transformaator, elektronlamp alaldajana ja võimendajana, elektronkiirte toru, mikrofon, elektri mõõteriistad, aurumasin ja reaktiivmootor. Mõnevõrra pani üllatama asjaolu, et mitmed sisseastujad takerdusid reostaadi kirjeldamisel. Vestlusest selgus, et nii mõneski koolis (Valga I Keskkoolis ja Loksa Keskkoolis) ei olevat lükatreostaati?

Nagu eelmistel aastatel, ilmnes nüüdki rohkesti vigu ühikute (henri, voldi, ampri, füüsikalise ja tehnilise atmosfääri, hobujõu jt.) defineerimisel ja nende vaheliste seoste (G-dn; kGm — dž; kGm — kWh) avaldamisel. Mõõtühikute süsteemide mittetundmine oli muuhulgas sageli ka põhjuseks, miks tehti vigu ülesannete lahendamisel. Tõsi küll — peamiseks raskuseks oli ülesannete puhul õige lahenduskäigu leidmine. Ja see oli ülekonda astujatest (27-st langes 15 matemaatika suulisel eksamil välja). Siin olid üsna tavalised sellised «pärlid», nagu $7 \cdot 0 = 7$, $x^2 - o = ü$, $\log (a+b) = \log a + \log b$ jne. Lihtsalt kurioosumina tundub fakt, et üks sisseastuja ei suutnud lahendada niisuguseid algkooli kursusesse kuuluvaid ülesandeid, nagu $2 - \frac{1}{2} = ?$ $2 - ?$

Vesteldes üliõpilaskandidaatidega on selgunud mitmesuguseid põhjusi, miks suur hulk sisseastujaid (eriti mittestatsionaarsetesse osakondadesse) on tulnud eksamitele puuduliku ettevalmistusega. Küllaltki laialdaselt on levinud veel ekslik arvamus, et mittestatsionaarsetesse osakondadesse astujaid eksamineeritakse kergemini kui statsionaarsetesse osakondadesse astujaid.

Suurt abi osutasid töölt tulnud sisseastujatele muidugi kõrgemate koolide poolt korraldatud ettevalmistuskursused. Neil esines aga pääsmatuks takistuseks paljudele.

Matemaatikaeksam (eriti kirjalik) osutus tihedaks sõelaks sisseastujaile.

Suulisel eksamil selgus, et paljud sisseastujad ei orienteerunud kõige elementaarsemates küsimustes, nagu protsentarvutus, ruutvõrrandi lahendamine, tehted lihtmurdudega ning juurtega jne.

Rahule ei saa jääda enamiku mittestatsionaarsetesse osakondadesse astujate teadmistega. Nii oli näit. matemaatikaosakonda astujate hulgas kümmekond üliõpilaskandidaati, kes kirjalikus töös antud kuuest ülesandest ei lahendanud õigesti mitte ühtegi või kes tulid hädavaevu toime ühe ülesande lahendamisega. Kontrollimisel selgus, et suur osa neist sisseastujatest töötab 7-klassilistes koolides füüsika- ja matemaatika-õpetajatena.

Väga nõrkade teadmistega tuli eksamile enamik Majandusteaduskonna mittestatsionaarsesse osakonda astujatest (27-st langes 15 matemaatika suulisel eksamil välja). Siin olid üsna tavalised sellised «pärlid», nagu $7 \cdot 0 = 7$, $x^2 - o = ü$, $\log (a+b) = \log a + \log b$ jne. Lihtsalt kurioosumina tundub fakt, et üks sisseastuja ei suutnud lahendada niisuguseid algkooli kursusesse kuuluvaid ülesandeid, nagu $2 - \frac{1}{2} = ?$ $2 - ?$

Vesteldes üliõpilaskandidaatidega on selgunud mitmesuguseid põhjusi, miks suur hulk sisseastujaid (eriti mittestatsionaarsetesse osakondadesse) on tulnud eksamitele puuduliku ettevalmistusega. Küllaltki laialdaselt on levinud veel ekslik arvamus, et mittestatsionaarsetesse osakondadesse astujaid eksamineeritakse kergemini kui statsionaarsetesse osakondadesse astujaid.

Suurt abi osutasid töölt tulnud sisseastujatele muidugi kõrgemate koolide poolt korraldatud ettevalmistuskursused. Neil esines aga mitmete sisseastujate arvates puudusi, mis vajaksid kõrvaldamist.

Paistab, et oleks tarvis veel edaspidigi ajalehtede veergudel mõtteid avaldada töölt tulnute ettevalmistuse parandamise ja kergendamise ning ettevalmistuskursuste läbiviimise kohta. Väiksemates keskustes ja maal elavate ülikooli astuda soovijate huvides võiks neile korraldada midagi kaugõppe-kursuste laadset. Vähemalt võiks soovijatele varakult välja saata eksamiprogramme ja harjutusülesandeid ning korraldada neile aeg-ajalt konsultatsioone.

Nende mõtete ellurakendamisel ja ettevalmistuskursuste läbiviimise parandamisel peaksid sisseastumiseksamid kulgema järgmistel aastatel tunduvalt edukamalt.

Ü. Lepik,
teoreetilise mehhaanika kateedri õppejõud
M. Jaagus,
füüsikakateedri assistent

NSV LIIDU AJALOO ALAL

NSV Liidu ajaloo ainekomisjonil tuli tänavu eksamineerida üle 500 sisseastuja. Nende teadmiste tase oli väga erinev. Eksamineeritavatest said 53,5% head ja väga head hinded. Nende hulgas on nii tootvalt töölt kui ka keskkoolist tulnud seltsimehi. Rida sisseastujaid, kes on töötanud õpetajatena, propagandistina jm., näitasid, et nad olid aine omandanud hästi.

Kuid ka 1958. a. keskkooli lõpetanute hulgast paistis heade vastustega silma rida sisseastujaid. Nii näiteks andis Tallinna XXI Keskkool, kus ajalooõpetajaks on sm. Stamm, mitu andekat ja hästi ettevalmistatud ülikooli astujat. Ka Pärnu II Keskkoolist, kus ajalooõpetajaks on sm. Ebrok, tuli mitu hästi ettevalmistatud noort. Sm. Kahki töö Tallinna X Keskkoolis on andnud häid tulemusi. X Keskkooli lõpetanud R. Küttim osutus ajaloos eriti tugevaks.

Eksamid näitasid aga samuti, et ajaloo õpetamisel esineb keskkoolides veel suuri puudujääke, et ülikooli püüdis pääseda küllalt ka niisuguseid inimesi, kes olid puudulikult ette valmistatud või äärmiselt piiratud võimetega.

Mõned sisse astuda soovijad tulid eksamile täiesti ettevalmistamatult ning püüdsid siis üldsõnalisusega välja rabelda. Üldsõnalisust esines rohkesti vene keele ja kirjanduse osakonda astujatel.

Esines suuri puudujääke ajalooliste nähtuste ja sündmuste põhjendamises. Nii näiteks teadsid Tartu II Keskkoolist sisseastujad küll fakte, kuid oskus neid seostada ja põhjendada oli nõrk.

Paljudele küsimustele, nagu idaslaavlased ja feodalismi tekkimine Vana-Venes, Vene tsentraliseeritud riigi tekkimise põhjused, XVII sajandi majanduslik areng, pärisorjuse kaotamine Venemaal, sotsialistliku revolutsiooni võidukäik pärast relvastatud oktoobrirülestõusu 1917. a., Nõukogude Liidu võidu põhjused Suures Isamaasõjas jt. ei olnud sisseastujad suutelised andma nõutavaid vastuseid.

Puudulikud vastused olid osaliselt tingitud õpikust, milles on rohkesti ebamääraseid seletusi. Seepärast on koolide ajalooõpetajate ülesandeks täiendada õpikut tundides. Seda ongi mõned õpetajad teinud ning tulemused on positiivsed.

Prof. *H. MOOSBERG,*
NSV Liidu ajaloo ainekomisjoni esimees

FILMIKAAMERAGA läbi EESTI NSV

Filmimist on teostanud TRÜ kino-fotokabineti juhataja E. Sakk ja operaator J. Mikk. Filmimisega seotud ekspeditsioonilistest töödest on võtnud peale allakirjutanu osa veel geograafiakateedri vanemlaborant I. Kala ja V. Koorits. Ekspeditsiooni autojuhi vastutusrikkaid ning sageli väga raskeid kohustusi on edukalt täitnud E. Ojaste ja V. Taaramäe.

Dots. E. VAREP,
geograafiakateedri juhataja

Fotodel: E. Sakk ja E. Varep filmi valmistamistöödel (ülal); vaade põhjarannikule (all).

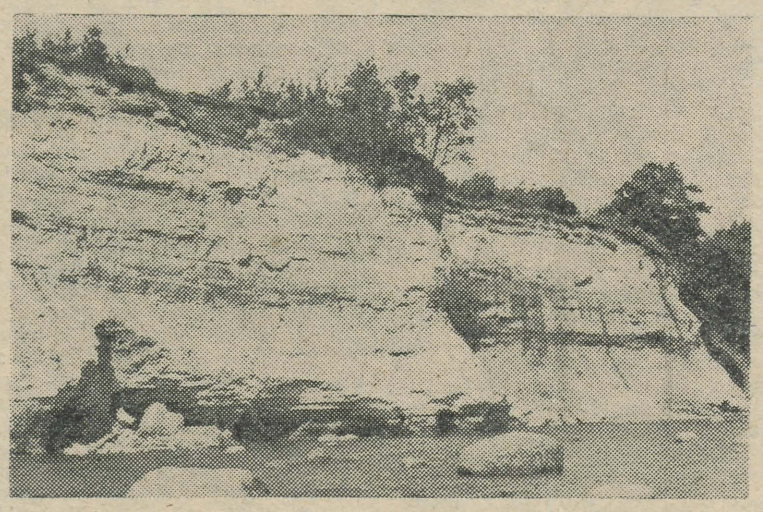

Tartu Riikliku Ülikooli kino-fotokabineti ja geograafiakateedri ühistööna toimub geograafilise õppefilmi «Eesti NSV loodus» koostamine. Eeltööd filmi valmistamiseks algasid juba mõne aasta eest, mil valmis filmi stsenaarium ning teostati proovivõtted. Ulatuslikumalt saadi asuda tööle aga alles 1957. aastal, mil teostati rohkem kui 3 kuu vältel filmimist Lõuna-Eestis. Käesoleval aastal on töö jätkunud alates 26. maist Lääne- ja Põhja-Eestis. Vaatamata ebasoodsaile ilmastikuoludele, eriti käesoleva suve teisel poolel, on filmist suurem osa juba valminud ning loodetavasti jõutakse käesoleval aastal välisvõtted põhiliselt lõpetada.

Valmiv film tahab anda ülevaate Eesti NSV looduslikest tingimustest — reljeefist, geoloogilisest ehitusest, vetevõrgust, taimkattest jne. Ühtlasi näidatakse filmis meie vabariigi kaunimaid paiku ning meie loodusvarade kasutamist sotsialistliku ühiskonna huvides.

VESTE ASEMEL

Minu muljeid ülikooli traditsioonidest

Kui mu sõber Peeter oma kirja valmis oli kirjutanud ja ma selle läbi lugesin, ütlesin ma temale, et ega seda keegi ei trüki, sest ta tegi ju sellega kurja kriitikat. Aga näe, ära trükitil See andis mullegi julgust oma muljetest kirjutada. Poisid ühiselamus (vanemate kursuste omad muidugi) teadsid kõnelda, et ülikooli ajalehes üliõpilane Reet traditsioonide kohta sõna olevat võtnud ja häid ettepanekuid teinud. Paljud tema ettepanekud aga olevat jäänud sinna, kus nad olid, see on ülikooli ajalehe veergudele. Mina siis ülikoolis ei käinud, ülikooli ajalehte ei lugenud ja ei tea, missugused olid tema ettepanekud, mina tahaksin aga oma arvamist avaldada nende traditsioonide kohta, mis mulle ülikooli peal silma paistavad.

Andke andeks, aga mulle, komsomolile, ei meeldi see jahe või kuidas see öeldakse loid suhtumine komsomoli elusse. Ajalehtedest loeme, et kõik noored valmistuvad juubeliks, aga meil on ja ei ole kah. Ühiselamus teati rääkida, et farmaatsiaosakonnas olevat selline traditsioon, et komsomoliks ei minda. Mõni tahakski astuda, aga näe, kuidas sa rikud seda traditsioonil Mina arvan küll, et ei ole nendel farmaatsiagi osakonna üliõpilastel sellist traditsiooni — üks kiusu jutt puha! Aga sellest loidusest komsomolide juures tuleb küll lahti saada! Meil, tehases, komsomol oli kõigi noorte eestvedajaks (meil armastati tarvitada venekeelset sõna «vožakk», kurdeti, et polevat head sõna eesti keeles!), siin ülikoolis pole nagu tunda seda. Noh, elame, näeme, võib-olla pole veel hoogu jõutud võtta. Aga esimene mulje on küll selline, et jääb nagu nooruse energiast vajaka.

Ühiselamus kuuled õhtuti huvitavat juttu nendest ülikooli traditsioonidest. Vanemad poisid teavad rääkida, et popitegemisel on ka omad traditsioonid. Esimesel kursusel poppi teha ei tohtivat, kursusevanem paneb kohe kirja, aga vanematel kursustel pole asi enam nii hull, seal kursusevanem otsustab, keda kirja panna, keda mitte, ja kui oskad temaga hästi läbi saada, jätab mõnikord su popi märkimatagi. Aga viiendal kursusel, seal pole tarvis ei läbisaamist ega kedagi, seal ei märgita üles ühtki popitegijat, puudugu või pooled üliõpilased. Viies kursus — see olevat juba lõppkursus ja ega distsipliin enam nende jaoks ei loe, see olevat meie, roheliste jaoks. Kui sellest traditsioonist kuulda sain, ei uskunud ma seda. Otsustasin kontrollida, tegin poppi ja mind kutsuti kohe dekaani juurde, noomiti ja öeldi, et see on lubamatu distsipliinirikkumine. Ütlesin, et koos minuga tegi poppi palju vanema kursuse poisse. Sellele vastas dekaan, et temal ei ole nende puudumise kohta andmeid, tähendab siis, on ikka õige, millest poisid ühiselamus pajatasid. Vaat' see pole küll hea traditsioon, distsipliin peaks küll võrdne olema kõigile, ja kursusevanemad peaksid olema ühesugused nii esimesel kui viimasel kursusel. Niipalju sellest traditsioonist.

Üliõpilasmüts mulle meeldib. Ja ma nii ootan, millal saan endale sellise mütsi. Tean, on inimesi, kes levitavad mütsi kohta igasugust laimujuttu, nagu olevat mütsi värvid mingisuguse klikiaegse korporatsiooni omad. Ma ei tea, kuipalju on nendel juttudel alust, aga ütlen niipalju, et miski uus on ikka millegi vana moodi, egas ta sellepärast pruugi seesama olla, mis vana oli. Tarvis on vaid, et üliõpilasmütsi kandjad sellele mütsile häbi ei teeks. Ühiselamus teati rääkida, et stipipäevadel «Volga», «Koidu» ja ülikooli kohviku piirkonnas polevat asjad alati korras olnud. Mina seda küll ei usu, see võib laimujutt olla, sest egas me endised pole.

Nüüd on moes ka baretid peakattena. Algul, kui nad ilmusid, oli küll veider näha noormeest tüdarlapse peakattes (justkui tütarlaste narrimine tundus kohe), aga nüüd oled juba harjunud, las olla peale. Inimene on ju selline, et harjub ruttu. Aga vaat, on asju, millega kuidagi veel ei oska harjuda. See on need saksa sõdurite sinelite moodi mantlid, isegi õlakud peal. Kui ma ülikooli peal, poolpimedas koridoris kohtasin üliõpilasi sellistes sinelites, mõtlesin, et saksa sõjavangid veel Tartust koju saatmata, hiljem tajusin, et eksisin. Aga kui kujutasin endale, et kõik üliõpilased selliste õlakutega sinelites ülikoolis käivad, tekkis päris kõhe enesetunne. Seletan kohe, miks. Minu isa mõrvati fašistide poolt, ma olin siis üsna väike, aga isa mõrvajaid, kellel olid sellised sinelid, mäletan hästi. Üks professor, kes sellist sinelit kannab, olevat öelnud, et see on kõik üks jama ja siin on ainult haiglased assotsieerungid või kuidas ta oli, et siin on vorm, mis pole sisuga seotud. Egas ma ei hakkagi vaidlema ja mis tean ma vormi ja sisu ühtsusest, aga oma muljetest võib ju kirjutada. Isiklikult mulle ei meeldi, ja kurb oleks küll, kui sellise sineli kandmine traditsiooniks saab. Niipalju sedakorda minu muljetest.

ANTS,
ka üks esimese kursuse pealt

Mõni sõna läti ja leedu keele õppimisest

«Edasi» 194. numbris, mis ilmus käesoleva aasta 1. oktoobril, on A. Kaalep avaldanud tähelepandava kirjutise võõrkeelte õpetamisest Tartu kõrgemates õppeasutistes. See kirjutis peaks tingimata leidma suurt vastukaja meie tegelikkuses. Kirjutis annab ühtlasi ajendeid jätkuvaks sõnavõtuks mõnede keelte oskuse vajadusest.

Eesti NSV oludes on tarvis tunda eriti neid keeli, mida kõnelevad rahvad, kes on ajalooliselt olnud tihedamini seotud eesti rahvaga. Meil on vajalik vene keele oskus. On vajalik, et meil oleks küllaldaselt isikuid, kes oskavad saksa, soome ja rootsi keelt. On samuti vajalik, et meil oleks küllaldaselt taani ja poola keele tundjaid; eriti viimaseid on meie õpetlaste, kunstnike, literaatide jne. hulgas liiga vähe. Just seetõttu pole meil seni õiget ülevaadet «Poola ajast» Lõuna-Eestis ega ka hilisematest poolakate suhetest meie aladega, muide ka Tartu ülikooliga. Ka poola kirjandust tuntakse meil halvasti.

Keeleoskuse puudumise tõttu on meile jäänud kaugeks ka otsesed lõunanaabrid lätlased ja leedulased. Ühegi teise rahvaga pole aga eestlastel mitme viimase sajandi jooksul olnud nõnda palju ühist administratiivselt, majanduslikult, poliitiliselt ja kultuuriliselt kui just lätlastega. Maa-alaliseltki oleme lätlastega kõige tihedamini seotud. Et eesti ja läti keel kuuluvad vägagi erinevaisse keelkondadesse, pole siiski kunagi olnud hulgaliselt isikuid, kes oskaksid mõlemaid keeli ning peaksid tihedat omavahelist kontakti. Nii lätlaste kui eestlaste poolel on olnud vaid üksikuid sihikindlaid mõlema rahva kultuurisuhete vahendajaid, nagu Lätis E. Zālite ja meil M. Pukits ja K. Aben. Nõukogude ühiskonnas on eesti ja läti rahvas kiirete sammudega astunud teineteisele veelgi lähemale. Praegu ei piisa enam üksikuist vähestest läti keele oskajatest. Läti kirjandusest on meil palju õppida. Läti ajaloolased, etnograafid, kunstiajaloolased, kirjandusloolased, bioloogid eri aladelt, majandusteadlased, arhitektid jne. on viimastel aastatel avaldanud oma emakeeles ohtrasti väärtuslikke uurimusi, mis puudutavad sageli otseselt meid ning mida meil tuleb tunda ning arvestada. Praegu on meil vaja läti keele oskajaid erinevate alade esindajate hulgas.

Oige mitmed meie töötajaist ongi juba TRÜ päevil sedavõrd põhjalikult läti keele omandanud, et nad kasutavad hangitud teadmisi edukalt igapäevases töös. Senised läti keele õppijad on olnud peamiselt vaid filoloogide ja ajaloolaste hulgast. Olemasolevaid häid läti keele õppimise võimalusi peaksid kasutama aga ka juristid, majandusteadlased, geograafid, bioloogid ja teiste alade noored.

Suhted leedu rahva ja keelega pole meil olnud küll nõnda tihedad, nagu nad on olnud lätlastega, kuid on ometi küllaldaselt tõiku, mis eeldavad ka leedu keele oskajaid. Eesti haritlaste hulgas on seni olnud vaid mõni harv leedu keele tundja, kellest peab mainima eriti eesti filoloogia IV kursuse üliõpilast M. Loodust, meest, kes on leedu keelt oma käel omandanud ja teinud juba häid tõlkeid ning kirjutanud väärtuslikke artikleid leedu kirjanduse kohta. Leedu keelt TRÜ-s ei õpetata, kuigi Tartu ülikoolis on seda õpetatud mitmel eri ajal. Meil pole praegu õppejõudude hulgas ühtki leedu keele spetsialisti. Pole näha olude paranemistki.

Et meil tulevikus oleks pidevalt mõlema balti keele, läti ja leedu keele oskajaid TRÜ õppejõudude peres, on vist küll otstarbekas käia sama teed, mida on näiteks hakanud käima Vilniuse ülikool, kus soovitatakse aspirantidel peale nõutava võõrkeele õppida ka üht NSVL keelt vastavalt oma eriala palgele.

Prof. P. Ariste

UUSI TEADUSTE KANDIDAATE

10. oktoobril s. a. toimus Matemaatika-Loodusteaduskonna õpetatud nõukogu avalik koosolek, kus kaitsti 3 väitekirja ülikooli aspirantide I. Kulli, E. Reimersi ja E. Tamme poolt. Kõiki kolme aspiranti juhendas füüsika-matemaatikateaduste doktor prof. G. Kangro.

Esimesena asus oma tööd «Kahekordsete summeeruvate ridade korrutamine» kaitsma Ivar Kull. Teda oponeerisid füüsika-matemaatika teaduste kandidaat dots. A. Särev ja füüsika-matemaatikateaduste doktor prof. H. Jaakson.

Teisena tuli oma teaduslikku tööd teemal «Keskväärtusteoreemid kahekordsete ridade teoorias» kaitsta Elmar Reimersil.

Ja kolmandana kaitses väitekirja teemal «Majorantprintsiip iteratsioonimeetodite üldises teoorias» Enn Tamme.

Nii E. Reimersit kui ka E. Tamme oponeerisid väitekirjade kaitsmisel füüsika-materaatikateaduste kandidaat J. Gabovitš ja füüsika-matemaatikateaduste doktor prof. H. Jaakson.

Eduka väitekirjade kaitsmise eest otsustas TRÜ Matemaatika-Loodusteaduskonna õpetatud nõukogu anda kõigile kolmele väitekirja kaitsjale füüsika-matemaatikateaduste kandidaadi teadusliku kraadi.

I. MAAROOS

ALUSTAB TÖÖD UUS KOOR

Alates käesolevast õppeaastast alustab meie ülikoolis tegevust uus koorikollektiiv — TRÜ segakoor.

Milliseks kujuneb koori tegevus, mida on kavas laulda? Repertuaari valikuks on palju võimalusi, sest segakoorilooming on nii meil kui mujal väga rikkalik, värvikas ja mitmekesine.

Eesti klassikalise kooriloomingu kõrval on kavas omandada rohkesti teoseid teiste maade ja rahvaste, (nagu tšehhi jt.) heliloojate loomingust, unustada ei saa ka meie vennasvabariike. Ning meie kaasaegsed suured heliloojad — ka neilt on palju lauldа.

Teiseks suureks töölõiguks segakoorile kujuneb koostöö TRÜ rahvakunstiansambliga, mis omakorda toob vaheldust nii repertuaari kui esinemistesse.

Ka üritusi on kavas palju — VI ülemaailmse festivali laureaadi Tartu Üliõpilasmeeskoori proovid toimuvad igal teisipäeval ja reedel kell 19 TRÜ aulas. Uute kontserdid, kontsertmatkad, laulupeod (juba eeloleval suvel III üliõpilaslaulupidu Leedus), kohtumised kirjanike, kunstnike, heliloojatega (mitmed on oma nõusoleku selleks andnud) ja teiste koorikollektiividega jne. Võimalusi on palju.

Sellised on kõige üldisemates joontes segakoori tööplaanid. On tarvis asuda tööle. Selleks aga on vajalik, et kõik ülikooli lauluhuvilised, kes ei ole seotud teiste kooridega, lööksid kaasa segakoori loomisel.

Segakoori harjutused hakkavad toimuma esmaspäeviti k. 20—22 ja kolmapäeval k. 19—21 TRÜ aulas. Samas võetakse vastu ka uusi lauljaid.

V. VIIRES,
TRÜ segakoori juht

*

Lauljate vastuvõtt toimub kuni käesoleva kuu lõpuni, eriti vajatakse tenoreid.

Juhatus

MUUSIKAHUVILISED!

Ülikooli sümfooniaorkester jätkab oma tegevust. Kavas on rida huvitavaid ja jõukohaseid üritusi.

Palun kõiki endisi orkestriliikmeid ilmuda proovidele, mis toimuvad pühapäeviti algusega kell 11 auditooriumis nr. 49.

Orkestri täienduseks on teretulnud iga uus liige. Registreerimine proovide ajal.

A. REGI,
TRÜ sümfooniaorkestri juht

POOLA TEADLANE KÜLASTAS TARTU RIIKLIKKU ÜLIKOOLI

17. oktoobril külastas Tartu Riiklikus Ülikoolis poola keele loengut Poola Teaduste Akadeemia Botaanikainstituudi teaduslik töötaja Miecrysław Dubrowski, kes viibib praegu Eestis, et tutvuda Eesti lehtpuumetsade puude liigilise koosseisuga, millel on palju ühist Põhja-Poola metsadega.

Külaline vestles loengul kuulajatega poola keeles. Talle esitati rida küsimusi Poola kõrgemate koolide ning teadusliku elu kohta üldse. Ta andis küsimustele põhjalikke seletusi. Külalisele anti mälestuseks eesti rahvarõivaste album. Külaline lubas abiks olla suhete loomisel Varssavi üliõpilastega ning Poolaga üldse.

1963. a. pühitsetakse Poolas riigi 1000-aastase olemasolu juubelit. Samal aastal peetakse Sofias V rahvusvaheline slaavi filoloogide kongress. Neist mõlemaist on otstarbekohane osa võtta ühise ekskursioonina. Selleks tahetakse väärikalt valmistuda: õppida põhjalikumalt vastavaid keeli, soetada vastavaid väljaandeid jne.

V. ERNITS

Järgmine ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» number ilmub kolmapäeval, 5. novembril k. a.

Toimetaja J. FELDBACH

MB 07756 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 4107

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Tervitus Suurele Sotsialistlikule Oktoobrirevolutsioonile!

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 26 (379) Kolmapäeval, 5. novembril 1958. a. XI aastakäik

Oktoobris 1917. aastal, tavalisel hallil sügispäeval, toimus Petrogradis sündmus, mis oma olemuselt, oma tähtsuselt varjutab inimkonna ajaloos seni tuntud sündmused — relvastatud töörahvas haaras poliitilise võimu enda kätte. See osa ühiskonnast, kelle eluosaks seni oli olnud töötada tehastes, vabrikutes, põldudel ja kaevandustes, et luua teistele, peremeestele, materiaalseid rikkusi ja mugavat elu — töörahvas —, olles viidud oma kannatustes äärmusteni, ütles otsustavalt: «Meie ei taha enam nõnda! Meie ei taha enam seda ülekohut! Maha rõhujad!»

«Auroora» kahurituli, lasud Peeter-Pauli kindlusest, relvastatud rahva rünnak Talvepaleele, mis kehastas tookord rõhujate maailma — kõike seda oli vaja, et vabaks saaks tööinimene...

Oktoobrirevolutsioon võitis. Tööinimene sai vabaks...

„Inimene — see kõlab uhkelt!"

Maksim Gorki on ütelnud inimese kohta: «Inimene — see kõlab uhkelt!»

Nüüd, oktoobrijärgsel perioodil, «inimene» kõlab uhkelt.

Selles on Oktoobrirevolutsiooni suurim tähtsus.

Inimene on oma olemuselt looja, ehitaja, võitleja. Oktoobrirevolutsioon kõrvaldas takistused, mis ei lubanud inimesel end väljendada täies suuruses. Olles võitnud Oktoobrirevolutsioonis, kavatses vabaks saanud inimene asuda ehitama uut elu.

Oktoobrirevolutsioonis vabaks saanud rahvad, juhituna kommunistliku partei poolt, teadsid, et see uus elu kujutab endast uut maailmakorda, mida nimetatakse sotsialismiks, kommunismiks.

Inimkonna parimad inimesed olid temast unistanud, teaduse korüfeed Marx ja Lenin olid ta kättevõitmiseks vahendid näidanud: see on rahvavõitlus proletariaadi diktatuuri juhtimisel.

Kommunistliku partei ja geniaalse Lenini juhtimisel asus töörahvas endise tsaari-Venemaa pinnal ehitama sotsialismi, kommunismi.

Seda teeme me tänapäevalgi raske võitluse tingimustes. Kodusõja päevil ründasid meid oma maa valgekaartlased ja rahvusvaheline imperialism, Suure Isamaasõja rinnetel tuli võidelda elu ja surma peale hambuni relvastatud fašismiga — võitsime meie.

Nüüd, sõjajärgsel perioodil, jätkame oma pingerikast tööd. Ja meil on saavutusi rahvamajanduse, poliitilise ja kultuurielu alal.

Meil on suuri saavutusi tehnika ja teaduse alal, millest kõige ilmekamalt kõnelevad Maa kunstlikud kaaslased, mis kosmosesse paisati Nõukogude riigi pinnalt. Meie anname maale uue ilme.

Seda kõike saadavad korda inimesed, vabad loojad, ehitajad.

Neid tuleb aga kasvatada, anda neile kätte teadmiste relvad.

Seda teeb ka Tartu Riiklik Ülikool, kus kasvatatakse kommunismiehitajaid.

Me valmistame ette arste, õpetajaid, juriste, majandusala töötajaid ja palju muid eriteadlasi. Vanem generatsioon kasvatab noort.

Ülikoolist lähevad ellu noored arstid, kes on professorite A. Linkbergi, A. Valdese, A. Tominga, E. Karu, A. Raatma, N. Veiderpassi, F. Lepa, G. Kingissepa, E. Käer-Kingissepa, dotsentide E. Siirde, E. Raudami ja paljude teiste tublide teadlaste käest palju kaasa saanud.

Matemaatika-Loodusteaduskonnas jagavad oma teadmisi noortele professorid K. Orviku, H. Riikoja, G. Rägo, T. Rootsmäe, J, Piiper, dotsent E. Varep ja paljud teised, kellele noored alati on tänu võlgu.

Tulevased ajaloolased saavad endale teadmisi prof. A. Moosbergilt, dotsentidelt J. Madissonilt, J. Konksult, ajalooteaduste kandidaat L. Rootsilt ja teistelt.

Keele- ja kirjandusteadlased professorid A. Kask, P. Ariste, dotsendid V. Alttoa, K. Kann, P. Palmeos, E. Laugaste, vanemõpetaja K.Taev ja paljud teised valmistavad ette keele ja kirjanduse eriteadlasi ja õpetajaid, professorid F. Klement, H. Keres, G. Kangro, H. Jaakson, A. Kipper, dotsent A. Mitt matemaatikuid ja füüsikuid. Õpetajate kasvatamisel annavad oma parima prof. K. Ramul, dotsent A. Pärl, dotsent A. Elango.

Tulevased juristid õpivad prof. H. Kadari, prof. P. Vihalemi, dotsentide J. Mälli ja O. Püssa, vanemõpetaja J. Ananjeva ja teiste juures.

Loendamatu on meie kasvatajate pere vanem generatsioon. Nendele kasvab iga aastaga juurde noori. Viimase aasta jooksul kaitses oma kandidaadiväitekirja 12 noort teadlast.

Ülikooli «produktsioon» on kaadrid meie elu jaoks. Käesoleval aastal lõpetas ülikooli 584 noort eriteadlast.

Meie noored on tublid mitte ainult õpingutes, vaid ka uudismaal, komsomoliehitustel, kolhoosides, ühiskondlikus töös. Täna avaldame ülikooli ajalehes ÜLKNÜ 40. aastapäeva puhul autasustatute nimekirju ja andmeid. See on väike osa meie üliõpilaskonnast, meie parimad. Kuid pole kahtlust, et ka autasust ilma jäänute seas on tublisid inimesi.

Võidelda Tartu ülikooli eesrindliku koha eest Nõukogudemaa kõrgemate koolide seas, anda alanud õppeaasta vältel veel paremaid inimesi kommunismi ehitustöödele — nende austavate ülesannete eest võitleb Tartu Riikliku Ülikooli kollektiiv.

Tehes kokkuvõtteid oma tööst, oma saavutustest tõotab iga kollektiivi liige anda selleks oma parim.

Edasi, uutele saavutustele!

Häid oktoobripühi, seltsimehed!

Täna algusega kell 17 toimub ülikooli aulas Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 41. aastapäevale pühendatud pidulik aktus.

Ettekandega esineb prof. P. Vihalem.

*

Osavõtuks ülelinnalisest demonstratsioonrongikäigust koguneda 7. novembril kl. 10.30 ülikooli peahoone juurde.

V. I. Lenin kuulutab välja nõukogude võimu.

T. LEHTMETS

VIINAKUUL

On viinakuu...
Me aias hallipäine Sügis,
see punapõskne kärner,
nüüd kärmelt-kärmelt
veel viimseid vilju võtab puult.
Näe, raskusest seal küürus oks, —
ning pots! ja pots!
käib korvi puruküpseid õunu.

Noh, tervist, vana! Jõudu-jõudu!
Kas ilutseb veel aidas tühja kasti?!
Kas käärib vein...?
Nii klaas või kaks... Täna meil
seks põhjust oleks ju,
sest nimelt viinakuul
Maa kaaslane siit taeva lasti!

Ja aasta neljakümne eest
lõi lõkkele Oktoobri-leek
ning rajati me lõhnav aed.
Nii kahekordne oleks sünnipäev!

Pst, kiidupasun! — ütled sa.
Ja lisad: kuula — õunad küpsevad!

Eh, kaval kärner!
Kõnest tunnen,
su töösse armund silmist näen,
et ükskord unne
sa lähed õnnelikul meelel, —
sest õunad küpsevad
ja Sputnik keerleb.

Telegramm

Õnnitleme Oktoobripühade puhul, soovime edu õppe- ja ühiskondlikus töös!

Vilniuse Pedagoogilise Instituudi ametiühingukomitee

„Kõigi maade töölised, ühinege!"

Võtsin Eesti territooriumil 1919. aastal osa võitlusest nõukogude võimu eest, teenides Eesti diviisi Tallinna polgus.

Valge Eesti Vabariigiga oli sõlmitud rahuleping, mille alusel üksikute punaste Eesti väeosade eksisteerimine oli keelatud. Meie seisime küsimuse ees: kas minna tagalasse või astuda Punaarmeesse ning jätkata võitlust Nõukogude Venemaa vaenlastega. Polgus toimusid miitingud. Enamik võitlejaist ja kogu parteiorganisatsioon otsustas jääda rindele ja XIII armee juhatus lülitas meie polgu eskadronid 8. punaste kasakate diviisi 3. brigaadi.

Seltsimehed, kes jäid punaste kasakate diviisi, näitasid üles suurt visadust ja vaprust võitluses Ukraina vabastamise eest. Mehiselt võitlesid eestlased Perekopi all 12. ja 13. aprillil 1920. aastal. Terve ööpäeva kestel hoidis 6. ratsaväepolk rinnet Vrangeli jalaväe ja tankide vastu. Kui jalavägi tõmbus pärast Perekopi all ebaõnnestunud rünnakuid suurte kaotustega tagasi, tuli meie ratsaväepolgul hoida rinnet valgete suurtükiväe, kuulipildujate ja tankide otsesihtimise tule all. Ümberringi oli lagendik, ei ühtki puud, võsastikku ega kuristikku. Valgete tankid lähenesid. Meie võitlejad läksid vasturünnakule mõõkade ja käsigranaatidega ning — võitsid. Siis tulistasid meid vaenlaste kahurid ja kuulipildujad. See kestis terve ööpäeva, kuid polk ei taandunud. See oli ennenähtamatu kangelastegu, kuid — sinna Perekopi steppidesse jätsime pooled oma polgust.

1920. aasta mais sai 8. punaste kasakate diviis käsu siirduda läbi Ukraina steppide Poola rindele.

* * *

Nuttes, et lahinguteele ei seaks
noorukit hallipäine naine,
taas meie kodu ei tabama peaks
hädade, õuduste paine —
heledalt põlege,
inimsoo võitude tuled!

Leiba las kõigi jaoks kasvatab
maa,
lapsele rõõmu ja päikest!
Et seda üial neilt võtta ei saaks
vaenude, sõdade äike —
heledalt põlege,
inimsoo võitude tuled!

SILVI KIVIOJA

Uue vaenlase vastu astusid võitlusse ka Eesti punased võitlejad. Ka siin võitles meie polk vapralt, aidates vabastada Ukrainat välismaistest vallutajatest.

Eesti punaseid sõdureid nähti Gaisinis ja Vinnitsas, Proskurovis ja Volotšiskis, Mogiljovis ja Tarnopolis, Zbaražis, Strõis ja Drogobõitsis. Nad võitlesid ausalt, näidates üles suurt entusiasmi ja sügavat ustavust kommunismi suurele üritusele.

Mille muuga kui revolutsioonilise entusiasmiga tuleb seletada polgu saja võitleja vägitegu Strõi linna vallutamisel. Meie «sotnja» liikus öösel Strõi linna peatänavat mööda, lauldes Internatsionaali ajal, millal vaenlased olid veel linnas. Laulu alustati eesti keeles, sellele liitus kohe ka vene ja ukraina keel.

Kodusõjast on möödunud nüüd palju aastaid, kuid kunagi ei kustu punaste polkude au ja kuulsus.

Võideldes proletariaadi diktatuuri eest ja lauldes Internatsionaali paljudes keeltes, oldi vaimustatud ühisest eesmärgist — võitlusest kommunismi võidu eest.

Prof. O. STEIN

MEIE KOLLEKTIIVI PAREMAID

Noorusliku südamega

Oktoobrikuu viimasel päeval pühitses oma 60. sünnipäeva Villem Alttoa. Kuuskümmend aastat on pikk aeg. Selle aja jooksul on juubilar jõudnud mõndagi näha ja läbi elada. Seljataha on jäänud kaks maailmasõda, ülikool, mille ta lõpetas 5 semestriga, töörohked aastad õpetajana ja koolide inspektorina.

1930. aastal kaitses dots. V. Alttoa magistriväitekirja teemal «Goethe eesti kirjanduses», kuid alles 1945. aastal näeme teda ülikooli õppetoolil.

Kuulates dots. Alttoad loengul, nähes tema reipust ja alati löögivalmis huumorimeelt, on raske uskuda, et elu on viinud selle inimese läbi sõjavangiaastatest ja saksa koonduslaagrist.

Kui küsida sm. Alttoalt tema edaspidistest kavatsustest teaduslikus töös, saame kuulda, et 1959. aasta kirjastuse plaanis on monograafia A. Kitzbergist.

Kui aga küsida filoloogidelt, kelle loengud neile kõige rohkem meeldivad, siis vastatakse tavaliselt — dotsent Alttoa väliskirjanduse loengud.

Varasematel aastatel oli sm. Alttoa huvialaks loodusteadus. V. Alttoa on pidevalt olnud huvitatud meie rahva kultuurist. Vabal ajal külastab ta paiku, mis on seotud meie kultuuri suurmeeste nimedega ja fotografeerib neid. Tal on kogunenud juba heakene hulk pildimaterjali mitmesugustest eesti kultuurilooga seotud kohtadest, mälestusmärkidest kirjanikele. Armastus looduse vastu on aga pärit tal juba lapsepõlvest.

Soovime juubilarile palju õnne ja jõudu.

E. KOPA

Valvel puhtuse ja korra eest

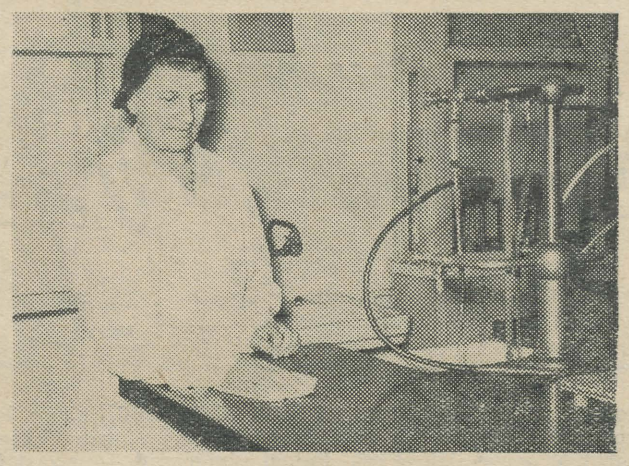

Praegu töötab Marie Rebane galeenilise farmaatsia kateedri koristajana. Sm. Rebane on ülikooli juures töötanud pidevalt 14 aastat. Kuus aastat tagasi valiti Marie Rebane majandusala töötajate ametiühingu rühmaorganisaatoriks ja sellel tööpostil on ta töötanud kuni käesoleva ajani. Sm. Rebane võtab seda ühiskondlikku kohustust väga tõsiselt ning on oma organisaatorivõimeid aktiivselt rakendanud ametiühingurühma töö elavamaks muutmisel. Rühm on korraldanud mitmeid ekskursioone nii Tartu käitistesse kui ka kaugemale. Ametiühingurühm on organiseerinud ka sageli teatri ühiskülastusi.

Marie Rebane võtab osa ka isetegevusringide tööst. Ta laulab majandusala töötajate naisansamblis juba selle asutamisest peale.

TÖÖKAS, TUBLI, AKTIIVNE

Ülikooli ajaloolased tunnevad seltsimees Linda Eringsoni kui tublit õppejõudu, kes oma ainet, NSVL ajalugu, põhjalikult tunneb ja hästi õpetab. Ka teaduslikus töös on seltsimees Eringson saavutanud edu, omandades hiljaaegu kandidaadi kraadi.

Mida teavad rääkida seltsimees Eringsonist 1958. aasta suvel uudismaal Krasnoselski sovhoosi esimeses osakonnas viibinud noored? Küllap iseloomustavad nad teda mitte niivõrd kui õppejõudu, vaid esmajoones kui inimest, seltsimeest. Seltsimees Eringson ehk uudismaal lihtsalt Linda Karlovna oli üliõpilastele heaks eeskujuks. Näiteid pole raske leida. Silo tegemine on keskpäevaks muutunud eriti intensiivseks ja hommikul silosse suunatud inimesed ei suuda järjest kiirenevale tempole vastu panna, kuid abi ei saa kusagilt, sest vabu töökäsi pole. Linda Karlovna ruttab ise appi. Tema abi pole sellist «ülemuslikku» laadi, et viskab paar hanguväit rohkem innustamiseks ja jalutab minema. Kuid seltsimees Eringsonist saab siloautole ronides samasugune töömees nagu üliõpilasedki. Pole siis imestada, kui ühiselt räägitakse nii üldistest kui isiklikest asjadest. Ja nii läheb ta appi aita, kartulipõllule, kõikjale sinna, kus üliõpilastel on eriti raske. Kui inimesed hakkavad brigaadidesse sõitma, ei saada seltsimees Eringson neid teele üksnes ilusate sõnadega. Ta sõidab ise kaasa, et vaadata, missuguses olukorras on vagunid, kas vett saab jne.

Nii imelik kui see ka näib, pidi seltsimees Eringson hoolitsema isegi selle eest, et meil, noortel, poleks igav. Ja enamik üritusi, mis osakonnas toimusid, said eluvaimu sisse tänu seltsimees Eringsoni ettevõtlikkusele. Töökas ja tubli, sõbralik ja lihtne — selline on uudismaa Linda Karlovna. Tema töö Kasahstanis tunnistati medali vääriliseks, ja seda õigusega. *V. PURASK*

„Me püüame," ütleb sm. Blaubrik

Oktoobripühad on läve ees. Kõigil on käed tööd täis ettevalmistuste tegemisel. Ka Karl Blaubrikku ei leidnud me varustusosakonnast oma kabinetist. Lõunatunnil oli ta astunud minutiks sisse autogaraaži, sealt aga keemiahoonesse. Pärast oli ta juba läinud tooma elektrilampe. Enne tööpäeva lõppu sai ta pühendada paar minutit vestlusele.

Karl Blaubrik on tõesti tubli töömees. Varustusosakonnas töötab ta juba 5 aastat, neist viimased 2 osakonnajuhatajana. Oma tööst räägib ta õige tagasihoidlikult. Ometi on ka tema töös rõõme ja muresid, nagu see on iga inimesega, kes on hingega asja juures. Varustusosakonna töö kohta ütleb Karl Blaubrik: «Me püüame!» Selle taga seisab tegelikult aga hoopis rohkem, kui võiks arvata. Tuleb omada küllaltki palju leidlikkust ja püsivust, et saada vajalikke summasid või materjale. Varustusosakond teeb, mida suudab.

Varustusosakonna plaan on alati õigeaegselt täidetud ja selles on ka Blaubriku teeneid.

EESKUJUKS TEISTELE

Sel õppeaastal lõpetab TRÜ Õigusteaduskonna kommunist Maie Päid. Viie õppeaasta jooksul ülikoolis on Maie Päid olnud pidevalt õppetöö eesrindlaste hulgas. 90% oma senistest eksamitest ülikoolis on tulevane jurist sooritanud hindele «väga hea».

Maie Päidi tunneme kui tublit ühiskondliku töö aktivisti. Kaks aastat töötas Maie kohusetruult ülikooli komsomolikomitees organisatsioonilise töö alal.

Oma suhtumisega õppetöösse, samuti aktiivse osavõtuga ühiskondlikust tööst on Õigusteaduskonna V kursuse üliõpilane Maie Päid eeskujuks kõigile meie üliõpilastele.

Preparaator Arnold Kreis

Kes siis on see väliselt tagasihoidlik inimene,

Töötab ülikoolis ühel kohal juba kaheksateist aastat. See aeg pole kaugeltki tagasihoidlik. Niisugust püsivust leidub vaid neil, kes tunnevad tõelist kiindumust oma töö vastu. Ja vanempreparaator Arnold Kreisil on tööarmastust ja hoolt, on veel tahet ja energiat, vaatamata sellele, et kuuskümmend eluaastat on seljataga. «Tavaliselt on nii,» räägib assistent Põldvere, «et mõned abipersonali kuuluvad töötajad suhtuvad oma ülesannetesse päevatöölistena, sm. Kreisi kohta aga pole kuidagi võimalik seda nentida.» Tõepoolest, missugusele Arstiteaduskonna üliõpilasele poleks tuntud tema lahkus ja vastutulelikkus? Histoloogia riigieksam teisel kursusel on neile üheks rängemaks tuleprooviks. Eksamieelsetel päevadel ei ole sm. Kreisil «päeva- ega öörahu». Sada viiskümmend üliõpilast käivad tema juurest läbi, et tutvuda preparaatidega. Miski peale ta enese soovi, et tema noortel sõpradel läheks eksam hästi, ei kohusta teda öösi välja tulema. Kuid seejuures, olles ise kohusetruu, nõuab ta distsipliini ja täpsust ka oma kasvandikelt. «Me ajame isegi minuti pooleks,» räägib sm. Kreis muheldes.

Vanempreparaator Kreisi tegevusväli ei piirdu ainult histoloogiakateedri seintega. Ta on aktiivne ka ühiskondlikus töös. Olgu see siis taastamistöö raekoja taga ja EPA peahoone ümbruses või Arstiteaduskonna ametiühingu laekuri töö — kuskil ei jää sm. Kreis hätta. Käesoleval aastal teenistujate rühmaga kolhoosis olles ei vandunud ta alla ka noorematele.

Sm. Kreis juhatab ülikooli suurimat, 46-liikmelist jahisektsiooni. Kõrgest vanusest hoolimata peitub selles töömehes veel kirglik sportlane. «Ei möödu ühtegi pühapäeva, millal ma jahil ei käiks,» kuuleme talt oma suureks imestuseks. Tema mootorratas läbib ka kõige põhjatumaid teid.

Vabas looduses liikumine on köitnud teda lapsepõlvest saadik. «Vähe on neid mehi, kes nii hästi tunnevad Tartumaa metsi,» arvab tema jahipartner assistent Põldvere.

E. KUUS

TREENER JA KASVATAJA

Vilma Jürismaa ise peab oma tööd väga igapäevaseks. Kuid nagu jutuajamisest temaga selgus, teeb ta seda tavalist tööd suure kohusetunde, nõudlikkuse ja armastusega.

Sm. Jürismaa on seotud meie ülikooliga juba alates 1944. aastast, kui algas tema üliõpilaspõli.

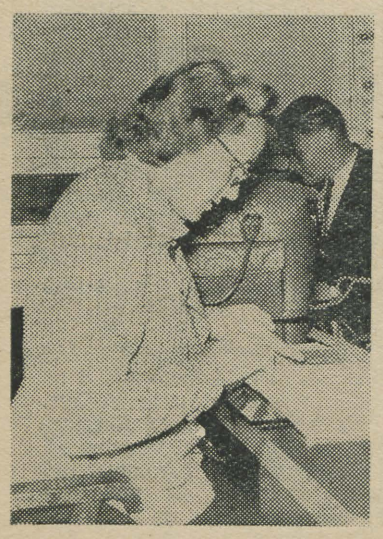

Juba enne ülikooli lõpetamist saab tast kergejõustiku treener. Ja sellele spordialale jääb ta truuks ka pärast ülikooli lõpetamist.

Sm. Jürismaa on mitte üksnes hea treener, vaid ka pedagoog, kes huvitub peale sentimeetrite ja sekundite ka üliõpilaste igapäevasest elust ja muredest, nende elamistingimustest, ratsionaalsest aja jaotamisest õppetöö ja muu tegevuse vahel, käitumisest ning muudest «pisiasjadest». Tunnistust sellest annab sm. Jürismaa töö kehakultuuriosakonna ametiühingu elamuheaolu komisjoni esinaisena. Meie vestluski toimus nii öelda «poolel teel» järjekordsele tubade kontrollile, mis toimuvad küll süsteemitult, kuid üsna tihti. Üliõpilased V. Kingissepa tn. ühiselamus nimetavad teda heatahtlikult naljatades nuhtluseks, sest sm. Jürismaa valvsa pilgu eest ei taha varjule jääda ükski korralageduse moment ühiselamu 7 toas.

Tööpäev kisub sageli 12–14 tunni pikkuseks. Peale selle perekond tuhande koduse toimetusega, ühiskondlik töö — ja siiski peab aega jätkuma ka erialase kirjanduse uurimiseks, teatri külastamiseks... Ja jätkubki!

T. HANNESTE

Põgus pilk ehitusalastele saavutustele

Peatselt mööduv 1958. aasta lubab juba praegu heita põgusat pilku ülikooli ehitustegevusele käesoleval aastal. Peamine raskuspunkt on suunatud elamuehitusele: elamispinna laiendamisele ja olemasolevate elu-olustikuliste tingimuste parandamisele. Selle kujukaks tõendiks on uue 400-kohalise ühiselamu ehitamine R. Pälsoni—Vanemuise tn. nurgale ja 8-korterilise elamu püstitamine J. Liivi tänavasse.

Meeldiv on asjaolu, et komsomoliorganisatsioon ja kogu üliõpilaskond on võtnud ühiselamu ehitamise oma südameasjaks. 150 üliõpilast, saanud minimaalsed teadmised ehitustegevusest, asusid 1. juulil müüride ladumisele. Kui algul vaatas ettevõttev organisatsioon Tartu Linna Ehitusvalitsus skeptiliselt üliõpilaste algatusele, siis praegused töötulemused kummutavad need kahtlused ja annavad lootust uue ühiselamu valmimiseks juba 1960. aastaks.

Pole ju 400-kohaline ühiselamu esimene objekt, kus üliõpilased käed külge lõid. Meenutagem 1956. ja 1957. aastat, millal üliõpilaste ühiskondliku töö viljana valmis uus spordibaas — normaalmõõtmeline staadion koos vajalike abihoonetega.

Staadioni eelarvelisest maksumusest 2,3 milj. rbl. teostati ühiskondlikus korras töid ca 1,4 milj. rbl. väärtuses kokku 75 000 inimtundi.

Peale eespoolkirjeldatud kapitaalmahutuste kasutab ülikool kapitaalremondi summasid olemasolevates ühiselamutes elutingimuste parandamiseks. Käesoleval aastal viiakse olulises osas lõpule Tiigi tn. 78/80 ühiselamu ümberehitus koridorisüsteemile ja keskküttesüsteemi montaažitööd.

Missuguseks kujuneb ülikooli ehitustegevuse perspektiiv?

Eelkõige muidugi forsseerida uue ühiselamu ehitustööd ja anda ekspluatatsiooni 1959. aastaks 8-korteriline elamu. Peale selle on ette näha uute objektide ehitamine 1959. a. Nimelt alustada «Kääriku» väljaehitamist vabariigi suurimaks spordibaasiks. Tehniline dokumentatsioon sellele 3-miljonilisele ehituste kompleksile on koostamisel ja valmib juba käesoleval aastal.

Uuel aastal loodame alustada ka 100-kohalise lasteaia-lastesõime ehitustöid.

Lähemate aastate ehitustegevuse perspektiivplaanis esitas ülikool Kõrgema Hariduse Ministeeriumile 4-korruselise füüsika-matemaatika korpuse, komplekssе kehakultuurihoone, teadusliku raamatukogu väljaehitamise Toome varemete baasil ja 40-korterilise elamu.

Ülikooli ehitusosakonna kollektiiv tänab kõiki üliõpilasi-ehitajaid ja soovib neile palju edu algavaks õppeaastaks.

Loodame, et ehitajate read täienevad uute üliõpilastega, kes koos kogu ehitajate kaadriga lahendavad praktilise tegevusega elamuehituse probleemi meie maal.

M. LEIBUR,
peainsener

Prof. dr. H. Riikoja,

zooloogiakateedri juhataja, siirdus, arvates 1. novembrist s. a. pensionile. Sel puhul kogunesid tema kolleegid, kaastöölised ja arvukad õpilased TRÜ aulasse aktusele, et suurt ja teenekat töömeest tänada ja austada.

Prof. H. Riikoja sündis 8. märtsil 1891. a. Järvamaal. 1910. a. lõpetas ta Tallinnas Nikolai I gümnaasiumi ja astus Tartu ülikooli füüsika-matemaatikateaduskonda, mille loodusteaduse haru ta lõpetas 1918. aastal kandidaadikraadiga.

Alates septembrikuust 1919. a. töötab H. Riikoja Tartu ülikoolis dotsendina (1919—1926), erakorralise professorina (1926—1929) ja 1929. aastast alates korralise professorina. 1930.—1937. a. oli prof. Riikoja Matemaatika-Loodusteaduskonna dekaaniks. 1940. aastal (juunist septembrini) oli ta Tartu ülikooli rektoriks. 1941. a. esimesel poolel ja aastail 1944—1946 töötab prof. Riikoja taas Matemaatika-Loodusteaduskonna dekaanina. Pikemat aega on ta olnud zooloogiakateedri juhatajaks.

Prof. H. Riikoja on seega töötanud meie ülikoolis ümmarguselt 40 aastat. Tema panus ülikooli kujundamisel, selle töö juhtimisel ja organiseerimisel on silmapaistev ja ilmne.

Prof. Riikoja on olnud silmapaistvamaid ja andekamaid pedagooge meie peres. Tema loengud on olnud selged ja loogilised ning alati on ta oma ainet osanud siduda tegeliku elu vajadustega. Seejuures on ta olnud nõudlik ja täpne ja see on kahtlemata «külge hakanud» ka ta õpilastele. Prof. Riikoja juhendamisel on valminud zooloogiakateedris rida töid, hüdrobioloogina on ta ülikoolist välja saatnud rohkesti noori spetsialiste sel alal.

Prof. Riikoja tunneb igaüks ka kui väljapaistvat teadlast. 1913.—1915. a. võtab H. Riikoja osa N. M. Knipovitši poolt korraldatud Kaspia mere ekspeditsioonist, 1915. a. Vene põllutöö ja maakorralduse departemangu poolt Volga delta uurimiseks korraldatud rakendusteaduslikust ekspeditsioonist. Samas asub ta ekspeditsioonimaterjalide teaduslikule läbitöötamisele.

1917. aasta suvel töötas H. Riikoja Valgel merel Kovda bioloogiajaamas. Ülikooli õppejõuks tulnud, siirdub ta peagi uurimistöödele Matsalu lahele ja järvedele. Hiljem on prof. Riikoja peaaegu igal aastal korraldanud koos oma kaastöölistega uurimisretki meie siseveekogudele. Prof. Riikoja sulest on ilmunud üle 30 lühema või pikema töö mitmesugustes ajakirjades, koguteostes või eri raamatutena. Teadlasena on ta meil ühtlasi esimeseks eriteadlaseks ja uurijaks hüdrobioloogia alal. Prof. Riikoja uurimused Saadjärve hüdrobioloogia alal jäävad suunanäitajateks kauemaks ajaks. Nõukogude teadlased on prof. Riikojale korduvalt tunnustust ja kiitust avaldanud oma erialal tehtud töö eest. Ta on suure ja põhjapaneva töö ära teinud meie zooloogia-alase eestikeelse terminoloogia loomisel.

Väljaspool ülikooligi on prof. Riikoja innukalt kaasa töötanud teaduslikku töö organiseerijana ja süvendajana.

Prof. Riikoja kannab teenelise teadlase nimetust ja on Loodusuurijate Seltsi auliige. Tema teeneid on hinnatud, sest teda on korduvalt autasustatud.

Prof. Riikoja elust ja tööst on meil kõigil palju õppida.

TRÜ pere soovib siiralt, et prof. Riikojal jätkuks veel paljudeks aastateks energiat ja tervist oma teaduslikku pärandi kokkuvõtmiseks ja viimistlemiseks.

Prof. J. AUL

ÜLKNÜ 40. AASTAPÄEVA PUHUL AUTASUSTATI

MEDALIGA «UUDISMAADE ÜLESHARIMISE EEST»

1. **Kõlu, Mart geograafiaosak. II k.**
2. **Pedel, Paul geograafiaosak. II k.**
3. **Golovtsov, Oleg Arstitead. V k.**
4. **Elmet, Neeme füüsikaosak. III k.**
5. **Trussova, Tatjana füüsikaosak. IV k.**
6. **Roznova, Rimma füüsikaosak. IV k.**
7. **Voropajev, Grigori füüsikaosak. IV k.**
8. **Reznik, Tamara füüsikaosak. IV k.**
9. **Leppsalu, Vello ajaloo-osak. III k.**
10. **Rebane, Kalju ajaloo-osak. III k.**
11. **Bartels, Lembit Õigustead. III k.**
12. **Karu, Ülo Õigustead. III k.**
13. **Merilo, Kaljo Õigustead. III k.**
14. **Kondratjev, Boris Õigustead. IV k.**
15. **Palusoo, Jüri Õigustead. IV k.**
16. **Roopere, Siiri Õigustead. IV k.**
17. **Zalesskaja, Julia Arstitead. III k.**
18. **Haviko, Aili Arstitead. III k.**
19. **Kütt, Valentina vene fil. osak. II k.**
20. **Tammik, Arved, füüsikakat. vanem-laborant**
21. **Eringson, Linda, õppejõud**
22. **Tiido, Karl, õppejõud**
23. **Kull, Mart, õppejõud**
24. **Kongo, Agu, õppejõud**

ÜLKNÜ KESKKOMITEE RINNAMÄRGIGA «UUTE MAADE ÜLESHARIMISE EEST»

1. **Tartu Riiklik Ülikool**
2. **Reimal, Lembit füüsikaosak. III k.**

KLKNÜ KUSTANAI OBLASTIKOMITEE AUKIRJAGA VÄGA HEA TÖÖ EEST UUDISMAADEL

1. **Kangur, Udo kehakultuuriosak. IV k.**
2. **Kaljusto, Jüri kehakultuuriosak. III k.**
3. **Vain, Avo füüsikaosak. II k.**
4. **Oll, Valli Õigustead. III k.**
5. **Sorokina, Lilja keemiaosak. III k.**
6. **Peedosaar, Ülo bioloogiaosak. II k.**
7. **Vahtra, Mihkel eesti fil. osak. II k.**
8. **Hiiemäe, Helgi matemaatikaosak. V k.**
9. **Kang, Aino matemaatikaosak. IV k.**
10. **Peterson, Maret matemaatikaosak. IV k.**

TUBLI TÖÖ EEST KOMSOMOLI LÖÖK-EHITUSEL TRÜ ÜHISELAMU EHITUSEL TARTU LINNA TSN TÄITEVKOMITEE JA EKP TARTU LINNAKOMITEE AUKIRJAGA

1. **Sikkar, Teodor Arstitead. II k.**
2. **Eenmaa, Tiit matemaatikaosak. II k.**
3. **Kadaja, Helvi Arstitead. II k.**
4. **Lopatina, Anne Arstitead. II k.**
5. **Rooma, Ülo, TRÜ kapitaalehituse osakonna insener**
6. **Jaanisoo, Valdo, Tartu Ehitusvalitsuse töödejuhataja komsomoliehitusel**

Peale esitatute on Krasnoselski sovhoosi aukirjaga autasustatud 68 meie üliõpilast ja Tartu Riikliku Ülikooli rektori käskkirjaga 29. oktoobrist 1958 kiitust avaldatud 67 üliõpilasele ja õppejõule.

Eesti keele ringis

Oktoobri lõpul toimunud eesti keele ringi avakoosolekul anti aru murdeekspeditsioonidest Saare-, Võru- ja Pärnumaale. Ekspeditsioonidest võtsid osa kõik III ja IV kursuse keele eriharu üliõpilased.

Keeleuurimispraktika korraldati ka Valdai karjalaste ja Narva taha vadjalaste juurde.

Läinud õppeaastal korraldas ring üldse 20 ettekannet.

Koosolekul tähistati ühtlasi soome-ugri keeleteaduse esimese suurmeistri Matthias Castrèni sajandat surma-aastapäeva ning ungari revolutsioonilise luuletaja Endre Ady 80. surmapäeva.

V. ERNITS

PARTEI ELU

Rohkem tähelepanu kasvatustööle

Kommunistliku noorsooühingu 40. aastapäeva eel toimunud Ajaloo-Keeleteaduskonna lahtise parteikoosoleku keskseks küsimuseks oli teaduskonna õppe- ja kasvatustöö. Aruandega mõõdunud õppeaasta tulemustest ja käesoleva ülesannetest esines sm. Pärl.

Sm. Pärl märkis, et teadmiste pinnapealsust on esinenud eriti kirjanduse, kunsti ja NSV Liidu ajaloo eriala mittestatsionaarsetel üliõpilastel. Näiteks esines sügissemestril juhtumeid, kus vastava eriala lõpetaja ei suutnud nimetada ühegi 19. sajandi teise poole vene teadlase nime või ei tundnud Toomel asuvate mälestusmärkide autoreid. Partei ja valitsuse otsuste edukaks täitmiseks õppe- ja kasvatustöö alal tuleb otsustavalt parandada töödistsipliini ka teaduskonnas. Seni on olnud ainult dekanaat nn. kohtukojaks, kus arutatakse distsipliiniküsimusi. Kateedrid ei informeeri regulaarselt dekanaati seminari- ja kursusetööde valmimise käigust. Üliõpilaste õppevälises kasvatustöös pannakse sageli liialt rõhku meelelahutuskultuurile, kuigi viimane on mõeldav ainult kõrge töökultuuri kõrval. Sm. Pärl rääkis ka, et tuleb parandada mittestatsionaarselt õppivate üliõpilaste töö metoodilist juhtimist kateedrite poolt.

Õppe- ja kasvatustöö parandamiseks teaduskonnas on vaja veelgi tihendada sidet osakondade ja kateedrite vahel, samuti ka kateedrite ja dekanaadi vahel.

Üliõpilaste osavõtu kohta sügisestest põllutöödest esines kaasaruandega sm. Haberman, kes märkis tunnustavalt teaduskonna üliõpilaste tööd kolhoosides. Kolhoosidesse saatmine oli organiseeritud käesoleval aastal paremini. Raskusi esines vaid majutamisel, sest tingimused selleks olid paljudes kohtades erinevad. Järgmisel aastal tuleks üliõpilasi varustada magamiskottidega. Puudujääke oli töö organiseerimises ja arvestamises. Järgmisel aastal tuleks nõuda normipäevade väljaarvestamist vähemalt igal nädalal. Töö tulemuste osas tõstis sm. Haberman esile ühe paremana eesti filoloogia I kursust, kes töötas välja iga üliõpilase kohta keskmiselt 1,8 normipäeva, õppejõududest seltsimehi Rätsepat, Kilki ja aspirant Sarve. Töödistsipliini rikkujaist mainis sm. Haberman üliõpilast Jõge, kes töötas välja ainult 5 normipäeva, ja üliõpilast Karevat, kes lahkus omavoliliselt kolhoosist.

Sm. Eringsoni kaasaruanne käsitles üliõpilaste tööd uudismaadel. Teaduskonnast viibis sel aastal uudismaal 87 üliõpilast, kes täitsid oma kohustuse hästi. Üliõpilastel tuli täita kõige mitmekesisemaid tööülesandeid: võeti osa viljakoristustöödest ja viljapeksust, remonditi kombaine ja ehitati isegi üks koolimaja. Rida üliõpilasi autasustati hea töö eest sovhoosi aukirjadega ja asetati autahvlile. Esinenud puudustest märkis sm. Eringson mitteperemehelikku hoolt, mis esines osal üliõpilastel ümberkäimises tööriistadega. Samuti esines sohvoosis viibimise algperioodil üleolevat suhtumist kohalikesse töötajatesse.

Aruandele järgnenud sõnavõttudes tehti mitmeid väärtuslikke ettepanekuid ja kriitilisi märkusi. Nii märgiti, et kommunistlike noorte vähese juurdekasvu eest on vaja kritiseerida mitte ainult teaduskonna komsomoliorganisatsiooni, vaid ka kateedrite juhatajaid, kes tegelevad väga vähe kommunistliku kasvatustöö küsimustega. Et kasvatada üliõpilasi ülesannete täitmisele iseseisvalt, tehti ettepanek saata kolhoosidesse nooremate kursuste üliõpilastega kaasa hooldajatena mitte ainult õppejõude, vaid kasutada selleks ka vanema kursuse üliõpilasi.

Sm. Moosberg juhtis tähelepanu üliõpilaste hulgas levima hakanud kohvikukultusele ja tegi ettepaneku keelata alkoholiliste jookide müük ülikooli kohvikus.

Sm. Kann toonitas oma sõnavõtus saksa keele õpetamise erilist tähtsust Eesti NSV oludes ja tegi ettepaneku saksa keele osa tõstmiseks keskkoolides.

Uue õppeaasta algul toimunud parteikoosolek arutas küsimusi õppe- ja kasvatustöö alal ja tegi häid ettepanekuid olukorra parandamiseks. On tarvis, et Ajaloo-Keeleteaduskonna partei-algorganisatsioon koosoleku otsuses fikseeritud ettepanekud maksimaalselt ellu viiks.

V. RUUS

ALUSTAME MÕTTEVAHETUST

Haridussüsteemi ümberkorraldamisest

Järgnevad mõtted on tekkinud sm. Hruštšovi kirja «Kooli sidemete tugevdamisest eluga ja rahvahariduse süsteemi edasiarendamisest meie maal» lugedes. Need mõtted on suunatud enamasti matemaatika õpetamise valdkonda, kuid puudutavad loomulikult ka teisi haridussüsteemi korraldamisega seotud küsimusi.

1. Sm. Hruštšovi kirja kandvamaks ideeks on äärmiselt vajalik ettepanek minna meie haridussüsteemis üle nn. töökasvatuse meetodile. Ülikooli seisukohalt avaldub see eeskätt kohustusliku tööstaaži nõudes üliõpilaskandidaatidele. On ju senine praktika kahjuks näidanud, et me laseme ülikoolist ellu ka selliseid «spetsialiste», kes tegelikult kunagi pole töötanud. Olles harjunud elama vanemate ja riigi kulul, ei tunne nad elu väärtust, ei tea kuni ülikooli lõpetamiseni, mida tähendavad niisugused mõisted, nagu töö, töörõõm, enda teenitud raha.

Vahetus seoses töökasvatusele üleminekuga on ka ettepanek keskhariduse diferentseerimiseks sõltuvalt õpilaste huvidest ja kalduvustest. Siinjuures on muidugi vajalik anda eriti andekatele lastele võimalus üldise keskhariduse k i i r e n d a t u d omandamiseks. Kiirendada (õigemini: tihendada) tuleb õppetööd vastavates keskkoolides eeskätt seepärast, et praeguse õpetamistempo puhul andekamad õpilased peaaegu laisklevad.

Niisuguste kõrgemasse õppeasutusse astumiseks ettevalmistavate koolide organiseerimisel tuleb muidugi kõige rangemalt silmas pidada, et õpilaste valik neisse oleks objektiivne. Mingil juhul ei tohi osa nende koolide lõpetajate puhul ära jätta tööstaaži nõuet kõrgemasse kooli astumisel (sm. Hruštšovi kirja lugedes võib jääda mulje, et siin on lubatavad erandid). Senised kogemused on näidanud, et eluvõõras suhtumine töösse esineb väga sageli just niisuguste eriti andekate noorte juures.

2. Seoses keskkooli reorganiseerimisega tõuseb taas teravalt päevakorda vana küsimus sellest, mida õieti mõista keskhariduse all, s. t. missugune minimaalne teadmiste hulk on vajalik selleks, et inimest võiks lugeda harituks.

Praegused keskkooli õppeprogrammid on põhimõtteliselt suunatud sellele, et igas aines anda alused vastava eriala edasiõppimiseks ülikoolis. Tegelikult see aga alati nii ei ole. Näiteks sisaldab keskkooli matemaatika programm väga palju niisuguseid osi, mida ülikooli matemaatikaosakonnas kas üldse pole tarvis või mis seal täielikult ümber õpitakse. Milleks aga sellised teadmised neile, kes matemaatikat edasi ei õpi? Elus nende teadmistega midagi peale hakata ei ole ja loomulikult unustatakse nad otsekohe pärast vastavat eksamit. Tarbetu materjaliga üle kuhjatud programmid ongi nähtavasti üheks peamiseks põhjuseks, mis on kujundanud kentsaka, kuid kaunis üldise tõekspidamise, et näiteks keeleteadlane, kes keskkooli matemaatikast mäletab paremal juhul ainult aritmeetilisi tehteid, on siiski haritud inimene, matemaatik aga, kes ei tunne kirjandust või grammatikat, on harimatu võhik.

Teiselt poolt puuduvad aga keskkooli matemaatika programmis paljud olulised küsimused. Näitena nimetame, et seal ei leia muuhulgas vajalikku kajastamist isegi niisugune igapäevases elus hädavajalik küsimus, nagu arvutustäpsus. Selle tulemusel enamik meie kesk- (või isegi kõrgema) haridusega kodanikke arvutavad toa pindala ruutsentimeetrites (kui mitte ruutmillimeetrites), inimesterühma keskmist kaalu grammides (või selle murdosades) jms.

Kokku võttes: keskkoolide programmid tuleb võtta kõige põhjalikuma revideerimise alla.

3. Missuguseid võimalusi on meil ülikooli töö reorganiseerimise osas?

Õppetöö lähendamist tootmistööle on matemaatikaosakonnas suhteliselt raske korraldada. Arvesse võiks siin tulla üliõpilaste töö õpetajatena ja tööülesannete täitmine vastavas arvutuslaboratooriumis. Viimase võimaluse realiseerimiseks peab ülikool kas lepinguliste tööde või mõnes teises vormis hankima nii arvutusliku kui ka teoreetilise uurimise iseloomuga ülesandeid, millede lahendamisel üliõpilased töötaksid. Töö sellises laboratooriumis asendaks ühtlasi enamiku senistest praktikumidest (töö õpetajana asendab pedagoogilise praktika).

Valulapseks on matemaatikaosakonnas seni olnud mittestatsionaarne haru. Sellele harule kulutatakse igal aastal väga suurel hulgal tööd, kuid lõpetanud on seal seni ainult 4 üliõpilast. Põhjus ei ole loomulikult mitte selles, et vastavas harus õpivad nõrgemad üliõpilased või et töö kõrval matemaatika õppimine ei ole üldse võimalik. Matemaatika õppimine tootmistööd katkestamata on täiesti võimalik, kuid see peab toimuma pidevalt, mitte aga loengutega ülekuhjatud sessioonide ajal 2 korda aastas. Vähemalt mittestatsionaarse haru esimestel kursustel on pidev kontakt õppejõududega hädasti vajalik. Sellepärast oleks mittestatsionaarse haru ümberkorraldamisel kõige loomulikum asendada see esimese 2—3 kursuse ulatuses õhtuse haruga. Selline korraldus seab muidugi raskesse olukorda need mittestatsionaarsed üliõpilased, kes töötavad väljaspool Tartut, kuid kogemused näitavad, et praktiliselt ainult iseseisva õppimise teel matemaatikat ei omandata.

Ü. KAASIK,
geomeetriakateedri õppejõud

Koolireform ja õpetajate ettevalmistus

Teatavasti on praegu kaalumisel koolisüsteemi põhjalik ümberkorraldamine. Kui see teoks saab, tekib tarvidus ettevalmistamise alal mitmeid ümberkorraldusi teostada.

Kõigepealt tuleb silmas pidada, et kaalumisel oleva koolireformi tulemusena muutuks hulk 7-klassilisi koole 9-klassilisteks, 11-klassiliste koolide arv aga väheneks tunduvalt. Seega avarduks ülikooli lõpetajate tööpõld põhiliselt nooremates klassides. Õpetajate ettevalmistamisel orienteeruti seni põhiliselt vanematele klassidele. Seda orientatsiooni tuleb järelikult muuta ja rohkem tähelepanu omistada tulevaste õpetajate ettevalmistamisele.

(Järg 4. lk.)

Tähelepanekuid keholisest kasvatusest Soomes

Viimaste aastate jooksul viibisid Helsingi Ülikooli esindajad mitmel korral meie külalistena Tartus. Oktoobri algul olime meie vastukülaskäigul Helsingis, võisteldes Helsingi üliõpilassportlastega kergejõustikus ja korvpallis.

Meid võeti vastu südamlikult, olime ju pikema vaheaja järel esimeseks suuremaks Tartu üliõpilaste delegatsiooniks Helsingis. Ka võistlused õnnestusid hästi, ja vaatamata sellele, et meie võistkonnad ei esinenud kõige tugevamas koosseisus, kujunes võit eriti kergejõustikus üle ootuste suureks. Meie võistlejate juures tuleb seekord esile tõsta erakordselt head võistlusindu, mis tõi esikohti seal, kus ei teadnud lootagi.

Soomes äratas meie külaskäik suurt tähelepanu. Kõigis ajalehtedes ilmusid pikad ülevaated võistlustest rohkete piltidega Tartu üliõpilassportlastest. Üksmeelselt tõsteti esile meie võistlejate head ettevalmistust ja kõrget sporditehnilist taset. Samal ajal tundus Soome spordipublikus ja ka ajakirjanduses teatavat rahulolematust sportliku tegevuse suhtes Soome üliõpilaskonnas. Soome üldiselt väga tugeva sportliku taseme foonil on üliõpilassport praegu tõepoolest üheks nõrgaks lüliks. Milles seisnevad siis raskused?

Kõigepealt ei ole kehaline kasvatus Soome kõrgemates koolides kohustuslikuks õppeaineks. Sportlik tegevus toimub ainult üliõpilasorganisatsioonides, kusjuures sportimisega tegelevad peamiselt need üliõpilased, kes juba enne ülikooli astumist olid aktiivseteks sportlasteks. Et Soome kõrgemate koolide spordiklubid ei võistle Soome esivõistlustel ega ka teistel suurematel võistlustel iseseisva võistkonnana, jätkavad ülikooli õppima tulnud sportlased võistlemist oma endise spordiühingu eest, võisteldes ülikooli nimel ainult mõned korrad aastas.

Helsingi Ülikooli spordibaaside võrk ei ole kuigi laialdane. Ülikooli uues suurepärases õppehoones, Porthanias, on küll ajakohane kõigi mugavustega (kaasa arvatud soome saun) sisustatud spordisaal, kuid seda kasutatakse ainult õhtupoolikutel üliõpilasorganisatsioonide poolt.

Helsingi Ülikooli juures töötab võimlemise osakond, kuid see ei tegele üliõpilaskonna sportliku tegevuse organiseerimisega, piirdudes rangelt ainult tulevaste kehalise kasvatuse õpetajate ettevalmistamisega, kusjuures spordialadest on peamine rõhk asetatud võimlemisele. Üliõpilaskonnale ei anta sportliku töö läbiviimiseks mitte mingit riiklikku toetust. Vaatamata raskustele on sport soome üliõpilaskonnas siiski armastatud tegevuseks. Populaarsemateks aladeks on kergejõustik, suusatamine, soome pesapall, orienteerumisjooks maastikul (suunistamine) ja viimasel ajal poolehoidu võitev korvpall. Naisüliõpilaste armastatumateks aladeks on kunstiline võimlemine ja pesapall.

Et viiest Helsingis viibimise päevast neli olid võistluspäevadeks, ei jõudnud me kuigi põhjalikult tutvuda Soome üliõpilaste eluga. Võisime siiski teha mitmeidki tähelepanekuid. Kõigepealt, kõik uued ülikooli ehitused on ehitatud väga hästi ja otstarbekohaselt ning hoitakse eeskujulikus korras. Helsingi Ülikooli üliõpilaskonna ühiselamus (NB! Soomes ei ehita ühiselamuid valitsus, vaid üliõpilaskond, kasutades ehituste finantseerimiseks pangalaenusid ja annetusi), kus elab 600 üliõpilast, on selle nõndanimetatud «Domus Academica» juhatajaks magistri kraadiga noor õppejõud. Ühiselamu tervikuna ja kõik toad, mida külastasime, olid ka tõepoolest väga puhtad ja hästi korras.

Kahtlemata aitavad traditsioonilised võistlused Tartu ja Helsingi üliõpilassportlaste vahel kaasa sõprussidemete süvendamiseks ja ka sportliku taseme tõstmiseks mõlemas ülikoolis.

F. KUDU

MART RAID

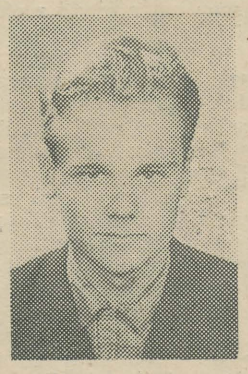

Läksid keskel kevadetta, keskel kesa kündemista, enne suve sündimista.

Sa tulid meie hulka esimesel kursusel veidi hiljem kui teised. Siis ei aimanud veel keegi, et Sa ka lahkud varem. Sa said kiiresti meile kõikidele lähedaseks nagu ikka elavaloomulised, rõõmsameelsed inimesed. Sind jätkus kõikjale. Sa tulid Otepää mägistelt radadelt ja nagu Sa seal ei kartnud suuskadel liueldes ühtki rasket tõusu ega järsku langust, nii suutsid Sa vapralt üle saada ka üliõpilaselus ettetulevatest raskustest ja oskasid kogu südamega kaasa elada meie rõõmudele ja muredele. Sa olid visa, sest Sa teadsid oma eesmärki; Sa olid tugev, sest Sul oli tahtejõudu, Sa olid optimist, sest Sa armastasid elu.

Olid meie hulgast üks paremaid, kuid Sind ei veedelnud suurte linnade sära, Sina tahtsid minna tagasi oma väikesele Otepääle...

Sinu unistused ja helged tulevikukavatsused katkesid ootamatult. Meie, Sinu sõbrad, püüame jätkata sealt, kus Sina pidid katkestama. Tea, et meie rõõmus iga kordamineku üle on terake ka Sinu rõõmu.

...Sa läksid meie keskelt oma elukevadel ja nii jäädki Sa meie mälestustesse alati noorena, reipana ja ellu-uskuvana. Hoiame mälestust Sinust kui osakest meie üliõpilaselu helgematest silmapilkudest.

Eesti filoloogia V kursus

Mis on kavas Üliõpilasmeeskooril

See oli juba septembrikuus, kui TRÜ aulas kõlas meeste laul — harjutas Tartu Üliõpilasmeeskoor. Koos käisid linnas viibivad laulumehed, kelle arv ulatus üle 30.

Alates 14. oktoobrist müriseb juba võimas rohkem kui 100 mehe laul, sest peale põhikoosseisu laulavad kaasa ka juba üle 30 kandideeriva kooriliikme. Enamiku (nende seas ka ungarlane Tibor Borbely) eeldused vastavad koori nõuetele, mistõttu juurdekasvu pärast kartust pole. Küll tuntakse puudust aga esimese tenori järele. Laulusõbrad, kasutage juhust! Teil on võimalus saada VI ülemaailmse festivali laureaadi liikmeks!

Mis on meil siis kavas?

12. detsembril saab NSVL rahvakunstnik Gustav Ernesaks 50-aastaseks. Sel puhul toimub Tartus juubilari osavõtul autorikontsert, millest võtavad osa ka TRÜ naiskoor ja Tartu Üliõpilasmeeskoor.

Lähemas tulevikus, detsembris, seisab ees ooperikooride kontsert. Selle ja paljude teiste esinemiste helilindistamist ootab juba Eesti Raadio.

Kevadsemestril toimub 47. aastapäeva kontsert, võetakse osa III üliõpilaslaulupeost Vilniuses või Kaunases ja Eesti üldlaulupidude 90. aastapäeva tähistavast juubelilaulupeost Tartus. Suvel toimub traditsiooniline kontsertmatk.

Koori siseelus on tulipunktis piduliku esinemisvormi valmistamine, milleks summad on olemas.

Akadeemilise koori elu ei piirdu ainult laulmisega. Tegeldakse muugagi. Nii korraldatakse koori mahukat arhiivi, kirjutatakse kroonikat, koostatakse sündmuste (nagu Krimmi matka, noorsoofestivali, üliõpilaslaulupidude jt.) pildialbumeid. Kavatsetakse jätkata ka ühislaulu õpetamist, eriti I kursuse üliõpilastele.

V. LÄÄN

Koolireform ja õpetajate ettevalmistus

(Algus 3. lk.)

mistamisele õppe- ja kasvatustööks nooremal astmel, V—IX kalssis.

Nooremates klassides langeb peatähelepanu keelte (eesti keele, vene keele, võõrkeelte) ja matemaatika õpetamisele. Nende ainete õpetajad saaksid seal ilma suurema pingutuseta vajaliku koormuse. Hoopis raskemasse olukorda satuvad aga ajaloo-, bioloogia-, geograafia- ja füüsikaõpetajad, kes oma erialal saaksid ainult vähese arvu tunde. Sellest järgneb paratamatus laiendada nende ainete õpetajate ettevalmistuse profiili seevõrra, et nad võiksid õpetada vähemalt kaht ainet.

Et uues koolis omistatakse suurt tähelepanu tööarmastuse ja tööoskuse kasvatamisele, siis peaks ka õpetajate side eluga olema tihedam. Allakirjutanu kahtleb, kas mittetatsionaarsete õpingute süsteemi oluline laiendamine õpetajate ettevalmistamisel on teostatav ja otstarbekohane, kuid väga hästi võiks võtta kaalumisele pikemaajalise praktika organiseerimise ülikooli lõpetajatele, enne kui nendele lõplikult omistatakse õpetaja kutse. Ei oleks võimatu saavutada ka seda, et tulevane õpetaja juba ülikoolis õppimise ajal tutvuks lähemalt mõne tootmistöö erialaga. Saksa Demokraatlikus Vabariigis kaalutakse näiteks võimalust õpetajaid ettevalmistavates asutistes samuti nagu keskkoolideski üks päev nädalas pühendada tootvale tööle mõnel füüsilise töö erialal, mille tagajärjel iga tulevane õpetaja omandaks ühtlasi kvalifikatsiooni mõnel lihtsamal tootmisalal.

Milliseid konkreetseid võtteid ja meetodeid ka rakendataks, eesmärgiks peab olema igatahes tulevase õpetajaskonna niisugune ettevalmistamine, et ta tunneks end olevat väga tihedasti seotud tööta rahvaga, tema huvide ja võitlusega. Ainult niisugune õpetajaskond suudab edukalt kasvatada meie noortest väärika kommunismiehitajate põlvkonna.

A. ELANGO,
TRÜ pedagoogikakateedri juhataja

VÄIKE VESTE

Peetrile, Antsule ja teistele...

Kuulge teie, tudengihakatised (ärge pahandage midagi, ütlen nii sellepärast, et olen ise jõudnud juba viimasele kursusele), olete toredad poisid juba sellepärast, et üldse sule pihku haarasite. Juba esimestel nädalatel ülikoolis käies selgusele jõuda, et ülikooli ajaleht on just see paras paik, kus üks üliõpilane kõik ära ütelda võib, mis südamel kipitab — see on suur samm te tõeotsimise teel.

Intriköögis endale leivakõrvast keetes nägin kord, kuidas üks meie tudengeist läitis tuld värske ülikooli ajalehega.

«Mis sa teed, mul veel lugemata,» püüdsin päästa lehte tulesurmast.

«Päh, mis tast lugeda, pole midagi huvitavat,» sain vastuseks. Ja nüüd läks kaasitamine lahti. Leht polevat huvitav, ei kajastavat küllaldaselt üliõpilasrõõme ja -muresid, artiklid olevat liiga pikad ja tõsist teadust täis jne., jne. Aga kui ma ütlesin neile, et võtke kätte ja kirjutage midagi huvitavat, kirjutagu siis igaüks oma rõõmudest ja muredest, siis kehitati põlglikult õlgu ja öeldi: nad polevat mingid «journalistid». Kus mul siis kargas hing täis, nad said mult kuulda igasuguseid sõnu. Nimetasin neid tühikaagutajateks ja veel kellekski muuks.

Ega ma ka pole žurnalist (pole üldse filoloogki), aga niipalju mu pea ikka jagab, et ega need žurnalistid siis üksi saagi kõige parema tahtmise juures seda lehte nii teha, et see kõiki rahuldaks. Siin tuleks igaühel oma ninatarkust veidi ahendada ja võtta eeskuju vanasõnast «kus viga näed laita, seal tule ja aita».

Nojah, sellepärast on teie sõnavõtud, Peeter ja Ants, üsna teretulnud nähtuseks. Arutagem aga kõik küsimused ilusasti läbi, ehk on endalgi kergem, ja mine tea ilmaimet, vahest mõni asi saab kunagi ka ära lahendatud.

Nurisete traditsioonide kallal. Laske aga edasi! Ega sest küll suurt tähele panda, aga ega sellepärast suud kinni ka maksa hoida. Mul on tuline kahju, et Reeda hea ettepanek selle kohta, et märgitaks kuidagi ära need auditooriumid, kus noortele on õpetusi jaganud kuulsad mehed, jäi sinnapaika. Mul peahoones suurt loenguid pole, aga kogu me kursus oleks kas või ekskursiooni korras neid märkimisväärseid ruume külastanud.

Ja Sina, Peeter, nurised täiesti õigustatult immatrikulatsiooni kallal, mulle jäi sellest ka üsna kesine mulje.

Sina, Ants, hm, oli see jutt distsipliinist mis ta'nd oli, aga selle «mantlitraditsioonigа» oled küll päris viltu läinud. Näib, et ajad segi traditsiooni meie kaubastu üsna tavalise (ja mis peaasi — odava!) müügiartikliga.

Ja siis, miks ma õieti sule võtsingi, peaksid häbenema oma keelt! Sina muudkui: «mulle, komsomolile, ei meeldi...», «komsomoliks ei minda», «loidusest komsomolide juures tuleb lahti saada». Samas aga «komsomol oli kõigi noorte eestvedajaks», «loid suhtumine komsomoli elusse» jne. Segi kõik, nagu Arsti-teaduskonna tudengite teadmised ühiskonnateaduste riigieksamil. Mis see komsomol Sinu arvates õige on? Mingi universaalne mõiste või? Võta teatavaks, et sõna «komsomol» võib tarvitada ainult tähenduses «kommunistlik noorsooühing».

Nii et siis jah, kirjutage edaspidigi ajalehes kõigest, millest süda valutab. Ega sest kedagi, kui vahest miski viltu läheb, eks ebaõnnestumistestki õpita.

KADRI,
üliõpilane viimaselt kursuselt

ARUANDEKOOSOLEK

Moskvas 1.—10. septembrini k. a. toimunud neljanda rahvusvahelise slaavi filoloogide kongressi kohta peeti Tartu Riiklikus Ülikoolis 25. oktoobril. Ülevaadetega esinesid akadeemik prof. P. Ariste, V. Ernits, B. Jegorov, V. Adams ja J. Lotman.

KA PEREMEES

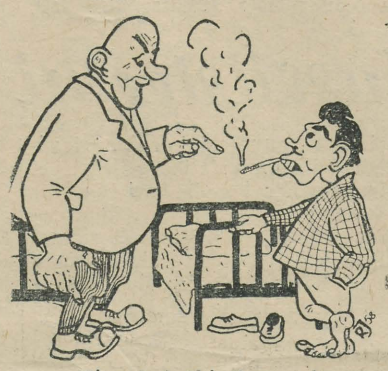

«...Mina kui ühiselamu komandant keelan teil toas suitsetamise!» «Ja mina kui toavanem käsin teil sellest toast lahkuda! Välja!»

Üliõpilaste leksikonist

AGRESSOR — indiviid ühiselamus, kes elektripliidi kasutamisega rikub kaitsmed ja sunnib nii kõiki istuma pimedas.

HELISIGNAAL — joobnud üliõpilase häälitsus pimedas koridoris. Annab möödujatele teada, et tegemist on tõsise ohuga.

VÕTMEMÕISTATUS — protsess peaajus, kui ust püütakse avada valevõtmega.

ÕNNETULT ARMUNU — üliõpilane, kes on nii armunud oma voodisse, et ei raatsi sealt hommikul lahkuda ja loengule minna.

„Üliõpilase meelespea"

Paar aastat tagasi ilmus TRÜ väljaandel sellenimeline brošüür, mis sisaldab rea juhendeid algavatele üliõpilastele. Brošüüris käsitletakse küsimusi, kuidas töötada raamatuga, kuidas konspekteerida loenguid, kuidas kasutada ja tsiteerida teaduslikke allikaid, missuguseid võimalusi pakub ülikool sportimiseks, ühiskondlikuks tööks jne.

Brošüür on saadaval peahoone vestibüülis. Hind 90 kop.

*

TRÜ metoodilise nõukogu toimetusel ilmus kogumik «Metoodilisi juhendeid õppe- ja kasvatustöö teostamiseks TRÜ-s». Kogumik sisaldab 12 mitmesugust juhendit, mis on valminud pikema aja jooksul TRÜ kateedrite ja metoodiliste organite töö käigus, nagu näit. juhend loengute ettevalmistamiseks ja pidamiseks, juhend kursusetööde teostamiseks ja kaitsmiseks, juhend diplomitööde koostamiseks, retsenseerimiseks ja kaitsmiseks, juhendeid viite- ja tsiteerimistehnika kohta jne.

Juhend on müügil TRÜ õppeosakonnas. Hind rbl. 1.75.

MEISTRIVÕISTLUSTELT LASKESPORDIS

TRÜ tiirus viidi läbi ÜSK-i individuaal-meistrivõistlused laskespordis, et selgitada spordiklubi meistrid.

Käesolevad meistrivõistlused algasid laskmisest väikekaliibrilisest püstolist 3+10 lasku 25 m distantsil ja kohe tuli ka üllatus. Majandusteaduskonna I kursuse üliõpilane A. Pallon suutis omandada siin 90 silmaga meistritiitli meistersportlase E. Ora (ÜSK) ees, kes jäi sama silmade arvuga teiseks. Kolmandaks platseerus meistersportlane J. Võrno 89 silmaga. Naistest oli võidukas tänavune vabariigi meister meistersportlane T. Raba (Arstitead.) 85 silmaga.

Harjutuses 3×10 väikekaliibriline sandard kujunes alaks, kus toimus tõeline TRÜ rekordite sadu. Tulemused kujunesid järgmisteks: Mestele: 1) E. Ora (ÜSK) 262, 2) E. Marandi (Ajaloo-Keeletead.) 262, 3) R. Dembovski (Õigustead.) 259 silma. Naistel: 1) T. Raba (Arstitead.) 269, 2) E. Rebane (Ajaloo-Keeletead.) 264, 3) S. Mundi (Ajaloo-Keeletead.) 242 silma.

Uuteks rekorditeks olid siin E. Marandi ja T. Raba tagajärjed standardis. Põlvelt ja püsti asendist laskmises suutsid parandada TRÜ rekordeid vastavalt E. Marandi ja R. Dembovski 95 ja 82 silmaga, omandades sellega ka meistritiitlid. T. Raba tagajärjed lamades 96 ja püsti 85, E. Rebase tagajärg põlvelt 90 on ka kõik uued TRÜ rekordid.

Laskmises väikekaliibrilisest püstolist 9+30 lasku distantsil Meistritiitli omandas hea tagajärjega L. Ora (Arstitead.) 262 silmaga.

R. DEMBOVSKI

Lapse suu

«Isa, kas need vanaisad ongi tarqad rohvessorid?»
«Ei, pojake, need on ju üliõpilased — alles päris noored mehed.»

R. JÄRLIKU karikatuurid

Toimetaja J. FELDBACH

MB 07808 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 4224

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 27 (380)
Reede
14. november
1958. a.
XI aastakäik

Edasise töö huvides

E. SILK,
Tartu Riikliku Ülikooli parteibüroo sekretär

Praegu toimuvad kõikjal partei-algorganisatsioonides aruande- ja valimiskoosolekud, kus tehakse kokkuvõtteid tehtud tööst ja püstitatakse ülesanded edaspidiseks. Tartu Riikliku Ülikooli partei-algorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolek toimub 18. novembril s. a.

Aruande- ja valimiskoosolek on tähtsaks sündmuseks iga partei-algorganisatsiooni elus. See on praktilises töös järjekordseks verstapostiks, mil tehakse kokkuvõtteid tehtud tööst ja saavutustest ning näidatakse ära senises töös veel esinevad vead ja puudused ning analüüsitakse nende põhjusi, et neid edaspidi vältida parteiorganisatsiooni ees seisvate ülesannete eduka täitmise kindlustamiseks.

Ülikooli partei-algorganisatsiooni töö aruandeperioodil oli jätkuvalt suunatud NLKP XX kongressi otsuste elluviimisele, kusjuures otseseks juhendiks selles töös olid meie partei kõrgemate organite otsused ja juhendid reas konkreetsetes üksikküsimustes ning eelmise aruande- ja valimiskoosoleku otsuses püstitatud ülesanded. Vastavalt sellele olid kogu parteilise töö keskseiks küsimusteks endiselt õppe- ja kasvatustöö küsimused, kõrgema haridusega kaadri erialase ja poliitilise ettevalmistamise taseme edasise tõstmisega seonduvad probleemid. Seda eesmärki taotles nii õppejõudude teadusliku töö parema koordineerimise ja süvendamise ning nende ideelis-teoreetilise taseme tõstmisele ja selleks tööks vajalike tingimuste loomisele osutatud tähelepanu kui ka õppe- ja kasvatustöö edasise parandamise huvides üliõpilaste suhtes püstitatava nõudlikkuse tõstmise, nende iseseisva töö juurutamise ning töökasvatuse järjekindel esiplaanile tõstmine kogu aruandeperioodil. Kogu see töö taotles kokkuvõttes ühte ja peamist eesmärki: anda meie kultuuri ja rahvamajanduse edasiarendamiseks nii erialaselt kui ka poliitilis-moraalselt hästi ning igakülgselt ette valmistatud nõukogulikku kaadrit, noori spetsialiste, kes tahavad ja on suutelised juhtima meie ülesehitustööd vastavalt kommunistliku partei poolt püstitatud suurtele ülesannetele.

Ülikooli partei-algorganisatsiooni ees seisvate ülesannete täitmise edu olenes ja oleneb aga eelkõige sellest, kuidas ülikooli parteibüroo ning teaduskondade parteiorganisatsioonid juhtisid ja suunasid võitlust selle eesmärgi saavutamise eest, kuidas nad suutsid kindlustada kõigi meie ees seisnud seda eesmärki teenivate konkreetsete ülesannete täitmise. Parteiorganisatsiooni ja kommunistide isiklik eeskuju ja see, kuidas nad oskasid ja suutsid võitlusse püstitatud ülesannete täitmise eest mobiliseerida kogu meie kollektiivi lenniliku komsomoli ja ametiühinguorganisatsiooni kaudu peaks aruande- ja valimiskoosolekul kujunema keskseks küsimuseks kogu meie praktilise töö hindamisel aruandeperioodil.

Kuidas ülikooli parteibüroo on suunanud, juhtinud ja abistanud teaduskondade ja allasutuste parteiorganisatsioone ning massiorganisatsioone meie ees seisvate ülesannete täitmise kindlustamisel, ülikooli kollektiivi erialase taseme ning poliitilise teadlikkuse tõstmisel, kuidas vältida meie senises töös veel esinevaid rohkeid vigu ja puudusi edaspidi ja palju teisi eelöeldust tulenevaid küsimusi peaksid eelkõige kuuluma peatsel aruande- ja valimiskoosolekul kõigi ülikooli kommunistide tähelepanu keskusse. Kõigi nende ja paljude teiste kommunistide poolt aruande- ja valimiskoosolekul tõstatavate võimalike probleemide arutamine on kõige tulemusrikkam aga ikkagi ainult siis, kui see toimub kogu senise töö sügava printsipiaalselt kriitilise analüüsi põhjal, bolševistliku sallimatusega vigade, puuduste ning väärnähtuste vastu.

Parteilise töö edasine juhtimine, selle tase, seni esinenud vigade vältimine tulevikus oleneb eelkõige partei-algorganisatsiooni juhtiva organi — ülikooli parteibüroo ja tema sekretäri tööst, nende seltsimeeste võimetest, kogemustest ja oskustest, nende võimalustest täita neile pandud suuri ja vastutusrikkaid ülesandeid. Seepärast on edasise töö huvides vajalik, et kommunistid juba varakult ja igakülgselt kaaluksid läbi, keda nad peavad otstarbekaks valida täitma ülikooli parteilise töö juhtimise vastutusrikkaid ülesandeid järgnevaks tööperioodiks ning esitaksid aruande- ja valimiskoosolekul uue valitava büroo koosseisu kandidaatideks seltsimehi, kes on suutelised täitma neile pandud tõsiseid ja vastutusrikkaid ülesandeid ning kindlustama parteilise töö juhtimise ülikoolis vajalikul tasemel.

TERVITUSI

Oktoobripühiks

Tartu Riikliku Ülikooli Rektorile prof. F. KLEMENTILE

Tallinna Polütehnilise Instituudi üliõpilased, õppejõud ja teenistujad õnnitlevad Teid ja kogu Tartu Riikliku Ülikooli kollektiivi Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 41. aastapäeva puhul ja soovivad palju edu õppe- ja kasvatustöös ning teaduslikus tegevuses.

L. SCHMIDT,
Tallinna Polütehnilise Instituudi direktor

КОЛЛЕКТИВУ ТАРТУСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА

Ленинградский университет сердечно поздравляет с днем 41-й годовщины Великой Октябрьской социалистической революции и горячо желает коллективу Университета успехов в подготовке высококвалифицированных специалистов — строителей коммунизма — в развитии передовой советской науки.

Ректор: Чл. — корр. АН СССР, проф. АЛЕКСАНДРОВ

Секретарь Партийного комитета: Г. В. ЕФИМОВ

Ülikooli tervitasid oktoobripühade puhul veel ajalehe «Põllumajanduse Akadeemia» toimetus, ajalehe «Edasi» toimetuse kollektiiv, Eesti NSV Riikliku Filharmoonia kollektiiv, Eesti NSV Riiklik Kunstiinstituut, ajakirja «Looming» toimetus, Kaug-Ida Riiklik Ülikool, Kaasani Riiklik Ülikool, Kaunase Riiklik Meditsiiniline Instituut, Kasahstani Krasnoselski sovhoosi komsomolikomitee ja Kiievi Riiklik Ülikool.

Uutele edusammudele

Täna alustab oma tööd järjekordne, arvult IX üleülikooliline ametiühingukonverents. Ta toimub ajal, mil kogu meie maa valmistub väärikalt vastu võtma NLKP XXI kongressi. Aasta 1958 on olnud suurte saavutuste ja võitude aasta.

Ka ametiühingutele oli käesolev aasta murranguline. Tartu Riikliku Ülikooli ametiühingukomitee, lähtudes detsembripleenumi otsustest püüdis käesoleval aruandeaastal suurendada teaduskondade a/ü.-organisatsioonide ja a/ü.-gruppide osatähtsust mitmete eluliste küsimuste lahendamisel. Nii näiteks toimub korterite jaotamine ülikooli korterikomisjoni poolt esitiste põhjal, mille koostasid ja kinnitasid teaduskondade a/ü.-bürood. Tuusikute määramisel sanatooriumidesse ja profülaktooriumisse räägivad kaasa teaduskonnad.Kogemused näitavad, et otstarbekohane on ka toetuste määramine täielikult üle anda a/ü. rühma koosolekutele.

Tootmisnõupidamised peavad omandama ametiühingulises töös tähtsama koha, kui nad seda seni on olnud. Tootmisnõupidamistel tehtud ettepanekud kuuluvad aga vaieldamatule täitmisele administratsiooni poolt. Kontrolli tehtud ettepanekute täitmise üle peavad pidama a/ü.-bürood. Uuel üleülikoolilisel a/ü.-komiteel tuleks edaspidi rohkem üldistada paremate teaduskondade rühmade kogemusi tootmisnõupidamiste organiseerimisel.

Käesoleva aasta kevadel valiti administratiiv-majandusalal töötajate osas püsiv tootmisnõupidamine. Tootmisnõupidamise presiidium otsustas esimeseks arutuse alla tulevaks küsimuseks võtta koristajate töö organiseerimise küsimuse — seda nõudsid töötajad ise ja küsimus vääris seda. Tänaseni pole aga küsimust veel arutatud tootmisnõupidamisel ja olukord koristajate töö, töötingimuste võrdsustamisel, nende asjatute ümbersuunamiste osas pole lõppenud.

Kultuurmassiline töö on üks suuremaid ja tähtsamaid a/ü. töölõike just sellepärast, et ta on tihedalt seotud meie ülikooli ees seisva peaülesandega — anda vabariigile tublisid spetsialiste, selliseid, kes peale hea eriala tundmise oleksid kõrge kultuuriga, kommunistliku maailmavaatega aktiivsed noored, kes täie tõsidusega lülituvad ühiskondlikku ellu. Meil on palju näiteid selle kohta, et meie lõpetajad, olles head isetegevuslased ülikooli perioodil saavad tööle siirdudes isetegevuse organisaatoreiks kohtadel.

Näiteks on endine klubi juhataja Kalju Luts saanud tuntud isetegevuse organiseerijaks Põltsamaa rajoonis. Rahvakunstiansambli kasvandikud Lea Teever, Helga Samk ja Eda Paade on edukalt rakendanud ülikoolist omandatud kogemusi isetegevuse alal. Selliste noorte spetsialistide üle tunnevad rõõmu meie asutused ja ettevõtted.

Suurematelt kollektiividelt tahaks edaspidi loota rohkem abi teaduskonnas viljeldavale isetegevusele.

Üldise puudusena tuleb märkida, et meie isetegevusõhtud on veel väga hambutud, neil puudub võitlev hoiak meie üliõpilaselus esinevate puuduste ja väärnähete vastu.

Uuel klubi juhatusel tuleb peatähelepanu pöörata sellele, et isetegevusringide töö kursustel ja teaduskondades toimuks aasta läbi. Selleks on vaja korraldada konkursse paremale kursuseõhtule, paremale ansamblile, deklamaatorile jne. Hästi aitavad kaasa puhkeõhtute, kontsertide, kursuseõhtute arutelud, nende analüüsimine.

Esteetilise kasvatuse probleemid peavad ka edaspidi meie kultuurmassilises töös omama väärilise koha.

Tähtis koht meie üliõpilaste kasvatustöös on töökasvatusel. Käesoleval aastal tehti esimesi samme ühiselamuehitusel, mida kroonis ka edu. Maja ehitamine on jõudnud juba kolmanda korruseni. Positiivselt tuleb märkida ka seda, et üliõpilased esimestena teostasid ise sanitaarremondi oma ühiselamus. Ülikooli a/ü.-komitee on saanud taotluse ka Pälsoni tänava ühiselamu nõukogult, kes soovivad ise teostada oma ühiselamu suurte koridoride lupjamist. Tuleb tervitada üliõpilaste algatust sanitaarremontide teostamise osas oma initsiatiivil. Usun, et oma remonditud tube ja koridore hoitakse ka paremas korras.

Käesoleva aasta sügisel lülitus ka TRÜ oma ühiselamutega Kõrgema Hariduse Ministeeriumi poolt välja kuulutatud sotsialistlikku võistlusse, mille eesmärgiks on aktiviseerida üliõpilasi ühiselamus paremate puhke- ja elamistingimuste loomisel, kindla tervistava režiimi sisseviimisel. Iga üliõpilase esmaseks ülesandeks on tõsta oma elamiskultuuri ja nõuda seda ka teistelt. Teaduskondade a/ü.-bürood ja üleülikooliline a/ü.-komitee peavad näitama leppimatust ühelt poolt korrarikkujate vastu, teiselt poolt nõudma administratsioonilt olemasolevate võimaluste piires puuduste kõrvaldamist.

Usun, et a/ü.-konverents teeb palju reaalseid ettepanekuid a/ü. töö parandamise osas, mille tulemusena a/ü. töö ülikoolis tõuseks sellisele tasemele, nagu seda nõuavad meie kollektiivi ees seisvad ülesanded.

A. METSA,
TRÜ ametiühingukomitee esimees

Oktoobripühade puhul autasustati

Oktoobrirevolutsiooni 41. aastapäeva puhul avaldati TRÜ rektori käskkiri nr. 940, millega premeeriti eeskujuliku teadusliku, õppe- ja kasvatusliku ning ühiskondliku töö eest suurt hulka meie kollektiivi eesrindlasi. Nii asetati ülikooli autahvlile 62 õppejõudu, üliõpilast ja teenistujat, avaldati kiitust 142 kollektiivi liikmele, premeeriti rahaliselt 18 teenistujat, premeeriti ekskursiooniga Leningradi või Riiga eeskujuliku töö eest kolhoosides järgmisi üliõpilasrühmi:

1. Otepää rajooni kolhoosis «Kalev» töötanud füüsikaosakonna II kursuse 8 üliõpilasest koosnevat rühma, kelle iga liige töötas välja keskmiselt 2,2 normipäeva päevas.

2. Põlva rajooni V. Kingissepa nimelises kolhoosis töötanud füüsikaosakonna (vene õppekeelega) I kursuse 21 üliõpilasest koosnevat rühma. Töötati välja keskmiselt 1,9 normipäeva päevas.

3. Otepää rajooni kolhoosis «Kalev» töötanud eesti keele ja kirjanduse osakonna III kursuse 10 üliõpilasest koosnevat rühma. Üliõpilased töötasid välja keskmiselt 1,9 normipäeva päevas.

4. Otepää rajooni kolhoosis «Rahva Jõud» töötanud raviosakonna I kursuse 8 üliõpilasest koosnevat rühma. Töötati välja keskmiselt 1,8 normipäeva päevas.

5. Mustvee rajooni kolhoosis «Lembitu» töötanud raviosakonna I kursuse 14 üliõpilasest koosnevat rühma. Töötati välja keskmiselt 1,8 normipäeva päevas.

6. Mustvee rajooni kolhoosis «Säde» töötanud stomatoloogiaosakonna I kursuse 14 üliõpilasest koosnevat rühma. Töötati välja keskmiselt 1,8 normipäeva päevas.

7. Mustvee rajooni kolhoosis «Kungla» töötanud raviosakonna I kursuse 19 üliõpilasest koosnevat rühma. Töötati välja keskmiselt 1,8 normipäeva päevas.

8. Otepää rajooni kolhoosis «Suur Oktoober» töötanud raviosakonna I ja V kursuse 10 üliõpilasest koosnevat rühma. Üliõpilased

(Järg 2. lk.)

PIDULIKULT DEMONSTRATSIOONILT

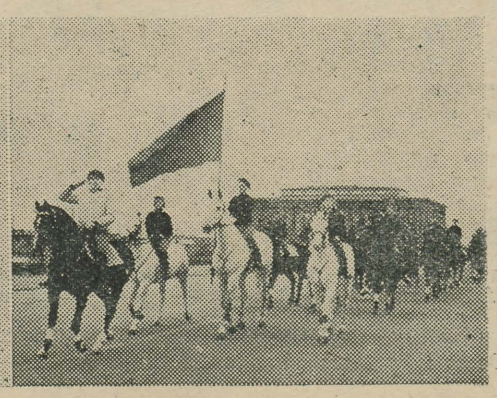

Hoogustada massilist sporditööd

Hiljuti toimunud ülikooli parteiorganisatsiooni lahtisel koosolekul oli arutusel küsimus kehakultuurilisest tööst Tartu Riiklikus Ülikoolis.

Ettekandja (sm. Kudu) ja sõnavõtjad märkisid tunnustavalt neid suuri edusamme, mida ülikooli kollektiiv on saavutanud viimastel aastatel. Sõjajärgsel perioodil on ehitatud ja taastatud 7 hoonet, mis on ülikooli sportlaste käsutuses. Suuri võimalusi pakub sporditöö arendamiseks ülikoolile kuuluv staadion. Praktilistest tulemustest sporditöö arendamisel kõnelevad ilmekalt need arvukad rekordid, mis on püstitatud ülikooli sportlaste poolt vabariigi, üleliidulises mastaabis, ent samuti ka rahvusvahelises ulatuses. Üheaegselt sellega aga, nagu toonitasid ettekandja ja sõnavõtjad, tuleb tunnistada, et sporditöö üldine tase ülikoolis on veel äärmiselt madal. Ülikooli spordibaasid, eriti võimlad on kõik koormatud ning ei rahulda kollektiivi kasvavaid vajadusi. Olemasolev spordiinventar pole kaugeltki piisav kõigi üliõpilaste ning teenistujate kaasatõmbamiseks sporditöösse. Selletõttu on kogu üliõpilasperest sporditööga haaratud vaid 1500 inimest, õppejõudude ja teenistujate osas aga on sporti harrastavate inimeste arv üpris väike. Massiline kehakultuurining sporditöö on üldise arvamuse kohaselt kõige nõrgemaks kohaks ülikooli spordielus.

Sm. Salumaa tegi ettepaneku (mida toetasid ka mõned teised sõnavõtjad), mille kohaselt ülikooli spordiklubi tööd tuleks hinnata teaduskondade kehakultuurikollektiivides teostatava töö alusel.

Sm. Raik märkis oma sõnavõtus vajadust arendada rohkem matkasporti ning täiendada tunduvalt selleks vajalikku spordiinventari, eriti suuskade osas suusamatkade organiseerimiseks talveperioodil. Arstiteaduskonna dekaan sm. Linkberg näitas, et üldhariduslikes koolides, eriti algkoolides alahinnatakse kehalist kasvatust, mille tulemusena ülikooli astuvatel noortel on üldine füüsiline areng suhteliselt madal.

Sm. Linkberg ja sm. Püss rõhutasid, et õppimine oma erialal peab olema esikohal, sest üksikjuhtudel on esinenud, et mõned tippsportlased jäävad õppeedukuses maha (Haljaste Õigusteaduskonnast) ning pahatihti ei tule toime ülesannetega sporditöö organiseerimisel oma kursusel. Sellist tööd pidasid mõned esinejad (sm. Gross jt.) aga vajalikuks tugevdada.

Kehakultuuriosakonna vanemõpetaja sm. Gross näitas oma sõnavõtus spordi tähtsat osa haigustevastases profülaktikas, samuti ka kindlate tahteliste ning moraalsete omaduste kasvatamisel. Ka ettekandes oli alla kriipsutatud sporditöö kasvatuslikku osa võitluses kehalise lodevuse vastu, võitluses terve eluviisi eest. Kuid ei ettekandja ega sõnavõtjad ei kõnelenud sellest, kuidas lahendatakse kasvatustöö küsimus kehakultuurikollektiivides ning sektsioonides. Koosolekul oli juttu sellest, et komsomoliorganisatsiooni poolt organiseeritud spordiüritustest võtavad kommunistlikud noored ise halvasti osa. Koosolekul aga komsomoliorganisatsiooni esindajaist keegi sõna ei võtnud, mida tuleb lugeda oluliseks puuduseks. Õeldu kehtib ka ametiühinguorganisatsiooni suhtes, kelle aadressil tehti tõsiseid etteheiteid massilise sporditöö madala taseme pärast.

Koosolek tunnistas vajalikuks organiseerida suviseid spordilaagreid üliõpilaste suuremale hulgale, rakendada ülikooli kohvik võitlusse terve eluviisi eest jne. Antud küsimuses võttis koosolek vastu üksikasjalise otsuse.

A. BLUMFELDT

Oktoobripühade puhul autasustati

(Algus 1. lk.)

töötasid välja keskmiselt 1,8 normipäeva päevas.

9. Kingissepa rajooni kolhoosis «Oktoobri Võit» töötanud eesti keele ja kirjanduse osakonna I kursuse 15 üliõpilasest koosnevat rühma. Töötati välja 1,8 normipäeva päevas.

10. Tartu rajooni kolhoosis «Võitja» töötanud Majandusteaduskonna II ja IV kursuse 20 üliõpilasest koosnevat rühma. Töötati välja keskmiselt 1,7 normipäeva päevas.

Premeeriti ekskursiooniga (Leningradi või Riiga) eeskujuliku töö eest kolhoosides järgmisi eriti silmapaistnud üliõpilasi:

1. Viir, Taimo — kehakultuuriosakonna II k.
2. Kiil, Heldur — ravios. I k.
3. Vainikko, Gennadi — matem.-osakonna III k.
4. Lauri, Matti — matem.-osakonna III k.
5. Baikov, Nikolai — raviosakonna III k.
6. Rämmal, Lembit — füüsikaosakonna IV k.
7. Sumberg, Erik — ravios. III k.
8. Juhansoo, Mati — kehakultuuriosakonna III k.
9. Malt, Madis — kehakultuuriosakonna I k.
10. Krunin, Leo — kehakultuuriosakonna I k.
11. Hizhjakov, Anatoli — füüsikaosakonna IV k.
12. Lepp, Mare — ravios. V k.
13. Parijõgi, Jüri — eesti fil. osakonna II k.
14. Loko, Jaan — kehakultuuriosakonna I k.
15. Aruste, Tiit — bioloogiaosakonna II k.
16. Viikma, Mart — bioloogiaosakonna II k.
17. Kustavus, Uno — bioloogiaosakonna III k.

Avaldati kiitust eeskujuliku töö eest järgmistele ehitus- ja remonttöödel töötanud üliõpilastele:

1. Krull, Mati — füüsikaosakonna III k.
2. Steinberg, Astri — raviosakonna III k.
3. Adson, Evi — raviosakonna III k.

Avaldati kiitust eeskujuliku töö eest järgmistele raamatukogus töötanud üliõpilastele:

1. Laar, Malle — Ajaloo-Keeleteadusk. II k.
2. Metstak, Vilma — Ajaloo-Keeleteadusk. II k.
3. Lillemets, Aino — Ajaloo-Keeleteadusk. III k.
4. Timusk, Malle — Ajaloo-Keeleteadusk. III k.
5. Noor, Heino — Arstiteadusk. IV k.
6. Sander, Ilmar — Õigusteaduskonna II k.
7. Kartau, Jaan — Õigusteaduskonna II k.

Avaldati kiitust järgmistele üliõpilastele, kes töötasid hästi staadioni ehitusel:

1. Kraav, Endel — Ajaloo-Keeleteadusk. IV k.
2. Hansen, Ninella — Ajaloo-Keeleteadusk. IV k.
3. Tungal, Malle — Ajaloo-Keeleteadusk. I k.
4. Ehatamm, Viiu — Arstiteadusk. I k.
5. Täheväli, Inge — Arstiteadusk. I k.
6. Viss, Ott — Mat.-Loodusteadusk. II k.
7. Kirm, Meinhard — kehakultuuriosak. III k.
8. Haljasmaa, Milvi — kehakultuuriosak. I k.
9. Edur, Mart — kehakultuuriosak. II k.

Oktoobrirevolutsiooni 41. aastapäeval sai ülikooli Arstiteaduskonna dekaan järgmise sisuga kirja:

Vabariikliku Tartu Kliinilise Haigla administratsioon tänab TRÜ õppejõude ja üliõpilasi, kes ennastsalgavalt abistasid haigla kollektiivi võitluses poliomüeliidiga Tartus ja Lõuna-Eesti rajoonides ning palub avaldada kiitust TRÜ rektori käskkirjaga Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 41. aastapäeva puhul alljärgnevatele õppejõududele ja üliõpilastele:

1. Raudam, E, kateedrijuhataja.
2. Tikk, A., assistent.
3. Lendre, A., vanemlaborant.
4. Klement, R., üliõpilane
5. Ora, L., „
6. Mägi, M., „
7. Kann, I., „
8. Kaasik, A., „
9. Tamm, A., „
10. Soosaar, I. „
11. Välba, R. „
12. Meibaum, O., „
13. Mihkla, K. „
14. Praggi, E., „

Peaarst M. BOSTON

KIRI BUDAPESTIST

Budapesti ülikoolis, kus õpetatakse ka eesti keelt, koostas eesti keele õpetaja Ödön Lavotha, kes kunagi on viibinud stipendiaadina Tartus, eesti keele õpiku käsikirja. Et neil on aga maksvusel põhimõte, et õpiku käsikirja peab retsenseerima vastava maa keeleteadlane, saadeti käsikiri Tartu Riikliku Ülikooli. Ülesanne õpiku retsenseerimiseks tehti dotsent P. Palmeosele.

Õpik koosneb kolmest osast — grammatika (kõik osad), lugemik ja sõnastik ja see on esimeseks eesti keele õpikuks Ungaris. Lugemiku osas on toodud kõik tähtsamad eesti kirjanikud. Eriti väärtuslik on sõnavara osa.

Nagu ütles sm. Palmeos. oli retsensioon vajalik, sest õpikus esines mõningaid vananenud seisukohti.

Allpool toome ära Ungarist saabunud vastuse retsensioonile.

Väga austatud härra Rektor!

Avaldame palju tänu selle retsensiooni eest, mis valmistati Tartu Riikliku Ülikooli dotsendi P. Palmeose poolt ja mille hiljuti kätte saime. Teie retsensioon aitab meid selles õpikus leiduvaid vigu ära parandada, mistõttu loodame, et meie väljaanne kujuneb heaks tööks. Suurt rõõmu valmistas meile, et retsensioonis peetakse meie õpikut väärtuslikuks tööks. Teame, et selles väärtuslikkuses on suur osa teie lahkel kaasabil.

Lubage veel kord avaldada tänu teie ja kõigepealt dotsent Palmeose lahke töö ja suure vaeva eest. Õpiku ilmumise järel saadame Tartu ülikooli soome-ugri keelte kateedri jaoks eksemplare.

Loodame, et eesti keele õpiku ilmumine aitab kaasa sõpruse edasiarendamiseks meie rahvaste vahel.

Austavalt
dr. MIKLOS HORVATH,
peatoimetaja, võõrkeelse peatoimetuse juhataja

Muljeid pedagoogiliselt praktikalt

30. september. Füüsikaosakonna V kursuse üliõpilased tallavad jälle tuttavat kooliteed, tõsi küll, seekord pisut muutunud positsiooniga koolikollektiivi suhtes — praktikant-õpetajana.

Esimesel praktikapäeval tundsime end I klassi õpilastena: me ei osanud isegi käia koridorides, rääkimata sellest, missuguse hoiaku pidime oma «käealuste» suhtes võtma.

Kuid juba õige pea oskasime teha pähe ka õpetajalikud näod.

Töö ise oli huvitav. Tundides möödus aeg igatahes palju kiiremini kui ise loengul sulge piinates.

Juba oligi möödas meie I praktikanädal ja tuli hakata tunde andma. Kogesime veel kord, et — omne initium difficile est.

Praktikantide klassi astudes vaatas neile vastu üle 30 silmapaari, peale selle veel aineõpetaja ning «kõige hullemad» — metoodik ning kursusekaaslased. Õpilastel olid lõpuks ainult silmad, neil aga ka kõrvad... Nende «suuruste» lähedalolek mõjus kõigile praktikantidele ühtviisi. Igaühel värisesid käed, jalad (mõnel isegi pea!) või reetis hääl, et oldi ülierutatud seisundis. Pärast oli juhus kuulda järgmist õpilaste omavahelist kahekõnet:

I: «Tead, küll meil on naljakas praktikant — terve tunni värises.»

II: «Noh, aga mis teie siis tegite?»

I: «Meie? Meie värisesime ka.»

Esimeses tunnis oli raskeimaks tööks hindepanek. Osal praktikantidel nutsid õpilased juba esimese tunni ajal, osa pani hindeid nii, et õpilased rääkisid hiljem — nooh, s e l l e g a on meil veerandi lõpuks kõik viied.

Ja läbi ta oligi, see esimene tuleproov. Huvitav, teisi tunde keegi ei kartnud ja nii aineõpetaja kui metoodik täheldasid meie juures ilmset regressi võrreldes esimese tunniga. Kas sõltus see värisemise puudumisest?!

Üldiselt tahtis algul igaüks võimalikult kiiresti koolist jalga lasta, aga kui need 4 nädalat mööda said, oli enamikul kahju ära minna: pedagoogide keeles oli neil tekkinud tihe kontakt klassiga.

Ootame igatahes huviga talve, sest siis näeme, kas lapsed on targemaks läinud ja kuidas nad meid vastu võtavad. Seniks kõigile jõudu ja tahet päris-tudeng olemiseks.

R. PARMAS

Botaanikute välitööd

Igal teadusharul on oma spetsiifilised jooned, mis avalduvad uurimistöö metoodikas, rütmis, tööviisides jm. Kui näiteks füüsik saab oma laboratoorseid eksperimentaalseid uurimusi läbi viia kogu aasta jooksul, siis jaguneb botaaniku töö mitmeks lõiguks, millest tähsaimaks tuleb küll pidada ekspeditsioonilisi töid, väliuurimusi. See on õieti aeg, millal juba otsustatakse teatud uurimistöö suund ja sisukus. Kuid aeg välitöödeks, ekspeditsioonideks looduses on meie põhjamaistes tingimustes üsna lühike — paar-kolm suvekuud, ja juba algab kameraalne tööperiood.

Jutustades meie ülikooli botaanikute tänavu-aastastest välitöödest tuleb kõigepealt märkida, et ekspeditsioone oli palju ja enamik neist andis väga huvitavaid teaduslikke materjale. Kokku viibisid taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri õppejõud, teaduslikud töötajad ja vanem-laborandid välitöödel 280 päeva, see teeb iga uurija peale keskmiselt 35 päeva. Selle aja vältel tegid botaanikud mitmesuguseid vaatlusi, analüüse. Kateedri kogud täienesid mööda suvel ligi 5000 taimeeksemplariga, vaatluspäevikutesse ilmus ligi 600 detailset geobotaanilist analüüsi, mitusada turba-, mulla- ja taimeproovi ootab aga keemilist analüüsimist.

Üliõpilased tutvumas Saaremaa võõrpuulilikide kasvataja Mihkel Ranna dendraariumiga. Esiplaanil M. Rand.

Kuigi meie kateedri peaülesandeks on Eesti NSV taimkatte igakülgne uurimine, on viimastel aastatel botaanikute ette teravalt tõusnud uurimistööde ulatuse küsimus. Eitamata seda, et meie väikese kodumaa taimkatte uurimise alal on veel väga palju teha, on siiski selleks, et tõhusamalt kindlustada, tõestada oma teoreetilisi järeldusi ning üldistusi, vaja l a i e m a t uurimisareeni, isiklikke võrdlusandmeid aladelt, kus esineb uurija poolt käsitletav objekt (botaaniku puhul taimeliik või taimekooslus). Finantseerida aga täielikult varustatud kaugeid ekspeditsioone käib meie ülikoolile praegu veel üle jõu. Sellepärast otsustati taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedris, et vajalike teaduslike võrdlusmaterjalide kogumiseks väljastpoolt Eestit tuleb ü h e n d a d a õppetöö (milleks ülikoolil siiski leidub rohkem summasid) ja teaduslik ekspeditsioon. Tulemuseks oli ekspeditsioon Koola poolsaarele, Hibiinidesse, millest võtsid osa õppe-menetluspraktika korras III kursuse üliõpilased ja kolm kateedri liiget (vanemõpetaja V. Masing, vanemlaborant H. Kuulpak ja allakirjutanu). Ekspeditsioonil oli mitu ülesannet. Kõigepealt pedagoogiline: tutvustada üliõpilastele põhjataiga ning mägitundrate taimkatet, selle analüüsi meetodeid, taimekasvatuse iseärasusi polaartingimustes. Teaduslikul alal oli ülesandeks võrdlusmaterjalide kogumine mitmele kateedris lahendatavale uurimisteemale. Vanemõpetaja V. Masing kogus analüüsimaterjale tundrate taimekoosluste mosaiiksuse ja kompleksuse kohta ning selgitas generatiivse paljunemise osatähtsust tundra vegetatsioonis. Nende ridade kirjutaja eesmärgiks oli teha taimkatte analüüse omapärastes aapa-soodes ja jälgida mõningate subarktiliste taimede levikut Hibiinides. Tähtsaks töölõiguks ekspeditsioonil oli herbariseerimine. Et kateedri kogudes just põhjapoolse levikuga liigid on vähem esindatud, siis püüti koostada võimalikult täielik Hibiinide herbaarium. Väga intensiivse töö tulemuseks on herbaarium, mis koosneb umbes 500 eos- ja õistaime liigist eksemplaride üldarvuga ca 2000.

Väga huvitavaks kujunes töö NSVL TA Koola filiaali Kirovski polaar-alpiinses botaanika-aias ja Üleliidulise Taimekasvatuse Instituudi polaar-osakonnas Imandra järve kaldal. Nende kuulsate asutuste teaduslike töötajate juhendamisel saime ülevaatliku pildi tööst, mida on teinud ennastsalgavad teadlased ja töölised viimase 30—35 aasta jooksul põllumajanduse arendamiseks karmides polaartingimustes. 1923. a. — asustamata, külm ja viljakuseta maa ühegi hektari põllumaata, 1958. a. — paljude asulate ja linnadega, 7000 hektari viljakandvate põldude ja niitudega maa — see on Koola poolsaare areng poole inimea jooksul. Selle suure ümberkujundamistöö alguse juures oli J. Eichfeld, inimene, kelle tööd ja tegevust Hibiinides sügavalt austatakse.

Suurem osa botaanikute suvistest töödest toimus aga muidugi Eestis. Vastavalt oma teemale uurisid botaanikud metsade, niitude, soode ja teiste taimkattetüüpide floorat ning vegetatsiooni.

Kateedri suurima töö — «Eesti NSV floora» järgmiste köidete ettevalmistamiseks vajalikke materjale kogusid mitmel pool Eestis vanem teaduslik töötaja K. Eichwald, vanemlaborant E. Lellep jt. Lähemate aastate jooksul peab kateedris valmima Eesti floora ühe suurema ja raskema sugukonna — lõikheinaliste floora kriitiline kirjeldus. Selleks tööks on vajalik suur ja hästi prepareeritud materjal. Huvitavaid tulemusi sai tänavusuvistel uurimistöödel assistent A. Remmel, kes jälgib tulnuktaimede levikut.

«Eesti NSV floora» esimesed 9

Omapoolseid ettepanekuid

Jätkame mõttevahetust haridussüsteemi ümberkorraldamisest.

N. S. Hruštšovi kirjas haridussüsteemi ümberkorraldamise kohta avaldatud põhimõtted — töökasvatuse järjekindel teostamine, õpetamise lähendamine elule on leidnud kogu maal üldist poolehoidu.

Mõned kirjas esitatud mõtted aga tekitavad ka vastuväiteid.

On soovitatud pärast keskkooli lõpetamist kehtestada kaks kohustuslikku tööaastat, ilma milleta kõrgemasse kooli vastu ei võeta. Ülikoolile või instituudile eelnevast praktilisest tööst loodetakse kasu eriti kutseala omandamisele. Õpingutele eelnenud praktiline töö mõjustab õpitava eriala omandamist aga ainult sel juhul, kui see toimus samal või lähedasel alal. Vaevalt on suurt tulu loota masinaehituse inseneri spetsiaalsuse omandamisel varasemast tööst arveametnikuna, karjatalitajana või bussikonduktorina, või arsti kutse omandamisel varasemast tööst autojuhina või saapavabrikus tallafreesijana.

Asja parandaks see, kui suunname keskkooli lõpetajad just sellistele aladele, mis on seotud nende tulevaste edasiõppimiskavatsustega. See oleks hea, kuid pole hästi teostatav. Esiteks ei ole kõikidele abiturientidele selge, mida nad tahaksid õppida. Teiseks sõltub paljugi sellest, missugustele aladele neid momendil vajatakse, kus on vabu kohti. Kolmandaks pole reale erialadele võimalik vahetult pärast keskkooli lõpetamist tööle minna, sest puudub vajalik ettevalmistus.

Üks alati kindel positiivne mõju oleks nõutaval tööstaažil ometi: noored tulevad ülikooli veidi vanematena ja küpsematena ning tõsisema töössesuhtumisega. Samuti võib oodata kaalutletumat kutsevalikut.

Järelikult kohustuslike tööaastate kehtestamine enne ülikooli annab eelkõige kasvatusliku efekti ja ainult osal juhtudel soodustab valitud eriala omandamist.

Kavatsetava koolireformiga on ette nähtud õpilaste pidev osavõtt väga mitmelaadsest tootvast tööst. Selliselt on loota, et meie kool annab õpilastele kaasa tööarmastuse ja tõsise suhtumise töösse. Kas sellisel juhul on vaja kohustuslikke tööaastaid? Kas need annavad midagi peale suurema vanuse?

Kui kasvatuslikel kaalutlustel rakendadagi kohustuslikke tööaastaid statsionaarsete keskkoolide lõpetanute suhtes, siis tuleb kahelda selles, kas on suurt kasvatavat ja arendavat väärtust paariaastasel tööl, kus noor valmistab kogu aeg mingit üht detaili või monteerib pidevalt samu mehhanisme. Tuleks kaaluda eriliste aasta või paari kestusega noorte laagrite loomist, mille koosseisus noored võtaksid osa mitmetest meie maa suurehitustest, viibiksid suviti uudismaadel viljakoristamisel jne.

Arvame, et pärast keskkooli põhjalikku ümberkorraldamist ei ole tarvidust kõrgemale koolile eelnevate tööaastate järele. Kui need tööaastad siiski organiseerida, siis ainult noorte laagrite vormis. Küll tuleks kehtestada eelisjärjekorras vastuvõtt nendele, kes tulevad töölt selliselt kutsealalt, mis soodustab õpinguid kõrgemas koolis valitud spetsiaalsusel, näiteks meditsiinilistel õdedel ja velskritel arstiteaduskonda astumisel, õpetajatele ja kasvatajatele sellistesse teaduskondadesse astumisel, kus valmistatakse ette pedagooge.

Muuta tuleks küll diplomi omistamise korda. Diplomi võiks anda paar aastat pärast edukat tööd valitud erialal. Maksaks mõtelda, kas mitte nõuda diplomitöö esitamistki vastavalt kaks aastat pärast lõpetamist. Selliselt seostuksid need tööd tihedamalt praktikaga. Need soovitused ei ole kõrgema hariduse ajaloos uudsed, kuid näib, et nad väärivad elustamist.

Kuidas suhtuda sellesse, kui esimesel kahel-kolmel aastal toimuksid õpingud mittestatsionaarselt?

Senised kaugõppe tulemused ei ole eriti ergutavad. Allakirjutanul on kuueaastase kaugõppega töötamise alusel kujunenud mulje, et enamiku kaugõppijate teadmised on tunduvalt nõrgemad statsionaarsete omadest, eriti teoreetilistes ainetes. Kaugõppe teel õppivaid üliõpilasi iseloomustab veel krooniline maadlemine võlgnevustega. Neid nähtusi tingib rida objektiivseid asjaolusid. Õppekirjandust on meil ikka veel napilt ja loengutes kogu programmi materjali käsitleda ei ole võimalik. Teiseks jääb kaugõppijal siiski liiga vähe aega õppetööks. Ei või unustada, et meil on igal alal töö küllalt pingeline, nõuab täit inimjõudu. Kui 7 või 8 kõige viljakamat tundi on vaimu või lihaseid pingutatud, siis pole kerge end veel õppima sundida.

Kõik need asjaolud sunnivad mittestatsionaarseid üliõpilasi koondama õppimise liiga suures ulatuses lühikesele sessiooniajale, kus siis kiiresti mööda latvu libistades õpitakse ja seegi kiiresti unustatakse.

Muidugi on nimetatud raskused tunduval määral kõrvaldatavad. Õppekirjanduse hulk suurenebki meil pidevalt. Kui kaugõppijate tööpäeva veel tunduvalt lühendada ja vabastada nad kõigist võimalikest lisakohustustest, siis peaks õppetöö tulemused paranema. Võiks kaaluda ka õppeaja pikendamist aasta võrra kaugõppeosakondades. Kuid ikka jääb küsitavaks, kas muuta mittestatsionaarset õppimisviisi kõrgema hariduse omandamise esimeseks lüliks. Võimalik, et tehnilistes õppeasutustes see õigustabki end, kuid kui pidada silmas meie ülikooli ja pedagoogilisi instituute, siis on see kaheldav. Igal juhul ei ole otstarbekas alata õpinguid mittestatsionaarselt. Noorel üliõpilasel ei ole vajalikul määral iseseisva töö oskusi, neid tuleb alles arendada. Õigem oleks ehk vastupidi — lõpetada õpingud mittestatsionaarselt (IV—V kursus).

H. LIIMETS,
pedagoogikakateedri õppejõud

Botaanikud ekspeditsioonil Hiiumaal.

Vastame Arstiteaduskonna üliõpilastele

Arstiteaduskonna III kursuselt saabus meie ajalehe toimetusele kiri, milles palutakse ajalehe vahendust, et saada vastust mõningaile kursusel üleskerkinud küsimusele, mis, oletatakse, võiksid huvitada ka paljusid üliõpilasi Arstiteaduskonna I ja II kursuselt. Küsimused on järgmised:

1. Kas raviosakonna IV kursuse alguses toimub jagunemine pediaatriteks ja nn. rajooniarstideks?

2. Kas pediaatria eriharusse võetavate üliõpilaste arv on piiratud ja kui on, siis keda võetakse eelisjärjekorras?

3. Kas vastab tõele, et lastearst olla on kõige keerukam ja milles tegelikult seisnevad raskused?

Vastuste saamiseks neile küsimustele pöördus toimetus Arstiteaduskonna dekaani prof. A. Linkbergi poole. Alljärgnevalt toome ära prof. Linkbergi vastuse.

Arstiteaduskonnas on ainult raviosakond ja selle lõpetajad saavad raviarsti diplomi. Pediaatriaosakonda Arstiteaduskonnas ei ole. Harilikult toimub spetsialiseerumine üksikutele kitsastele erialadele pärast lõpetamist, kui arst on juba töötanud vastaval kohal kas aasta või kaks. Meil Nõukogude Liidus on suuremates linnades, nagu Moskvas, Leningradis, Kiievis ja mujal eraldi pediaatriainstituudid, mille lõpetajad saavad arst-pediaatri diplomi. Vastavalt NSVL tervishoiuministri käskkirjale on neile vabariikidele, kus ei ole pediaatriaosakonda, seahulgas ka Eesti NSV-le eraldatud möödunud sügisest alates Leningradi Pediaatria Instituudis 5 kohta ja need lõpetajad suunatakse tööle Eesti NSV-sse. Vastuvõtt toimub samadel alustel kui meil Arstiteaduskonnas ja õppima suunab rektor Arstiteaduskonna ettepanekul.

ENSV Tervishoiuministeeriumil ei ole praegu täpset ülevaadet, kui palju meie vabariik vajab lähematel aastatel pediaatria kallakuga arste. Käesoleval aastal on see arv 20, sellepärast on suunatud tänavu 20 VI kursuse üliõpilast lastekliinikusse, kus nad end peamiselt praktilisel alal täiendavad. See meetod on end õigustanud. Usun, et Eesti NSV Tervishoiuministeeriumil on tulevaks kevadeks perspektiivplaan, kui palju ta vajab üksikutele erialadele arste, siis saab ka Arstiteaduskonna õpetatud nõukogu ja ka metoodiline komisjon oma seisukoha avaldada, kuidas me neid hakkame ette valmistama, eeldades, et me vajame esmajärjekorras ja peame valmistama suurte teadmistega üldprofiiliga arste. Siit selgub, et meil Arstiteaduskonnas sellist jaotust nagu pediaatrid ja nn. rajooniarstid ei eksisteeri.

Mis puutub sellesse, kas pediaatria on raske ja keerukas ala, siis tuleb tähendada, et Arstiteaduskonna õppeaeg on kuus aastat ja kui üliõpilane õpib korralikult ja oma vaba aja kliinikule või vastavale huvialale pühendab, siis ei ole raskusi, mida ta ei ületaks. Loomulikult ei ole ka pediaatria siin võrreldes teiste meditsiiniliste erialadega mingiks erandiks.

Kongressieelseid mõtteid ÜLIKOOLI VAATEVINKLIST

Eesti kirjanike lähenev IV kongress sunnib mõtlema, kuidas see suursündmus puudutab kirjanduselu ja kirjandusinimesi meie ülikoolis (piirdudes üliõpilaskonna arvamustega).

Võib-olla paljud mõtlevad ja küsivad siinkohal koos allakirjutanuga: «Aga kas seda ülikooli kirjanduselu on üldse olemas?». Vastus kõigub kusagil õlakehituse ja eituse vahel.

Alustame seepärast sellest, mis kindlasti eksisteerib — eesti filoloogia osakonna kirjanduselust, mille tsentrumiks on eesti kirjanduse ja rahvaluule ring.

Viimase 4 aasta jooksul on kirjandusringi juhtinud 4 esimeest ja arvukas hulk teisi juhatuse liikmeid, kes kõik on püüdnud parimal viisil oma võimete ja oskuse kohaselt täita neile pandud kohustust. Just nimelt kohustust, sest enamik juhatuse liikmeid on oma tööd teinud siiski nii, et vaimustuse ja entusiasmi kulu on sealjuures olnud päris väike. Siit esimene minevikupuudus ja direktiiv tulevikuks: hoolikalt valida inimesi juhatusse, meeles pidades, et töö käigus tulevad kogemused ja oskused, entusiasm aga väga harva.

Viimase 4 aasta juhatused on pidanud palju võitlema: bürokraatia ja mõistmatusega ÜTÜ-s (plaanid, aruandlus) ja temast väljaspool (transpordivahendid), põhjendamatute etteheidetega, loidusega jm. Mõned küsimused on selgeks vaieldud ning tahaks, et nad selgeteks ka jäävad (ringi- ja õppetöö vahekord, loobumine temaatiliste plaanide esitamisest). Paljud probleemid on igavesed. Üks küsimus on aga selline, mis vajab kiiremat lahendamist, õigemini küll pikaldast ravi.

See on loiduseprobleem. 1955. a. ülikooli lõpetanud kursus võttis vist endaga kaasa ka tulevaste aastate aktiivsuse, esinemisjulguse ja... võib-olla ka mõtterikkuse. Igatahes on kirjandusringi peaaegu kõigi töökoosolekute ja konverentsiistungite juhatajad olnud viimastel aastatel vähe kadestamisväärses osas: nende paluv ja kutsuv hääl on jäänud hüüdjaks hääleks kõrbes. Asi pole väheses osavõtus, kuigi seegi võiks üldiselt suurem olla, vaid selles, et rahvarohke auditoorium vaikib, vaikib piinlikult ja häbelikult, kuid kangekaelselt. Miks? Mõnikord on süüdi ettekande liiga raske või uudne aine, mõnikord koosoleku juhataja või ettekandja oskamatus probleemi püstitada, mõnikord polegi diskussioon mõeldav või vajalik, kuid siiski on iga kord ka loidust.

Kõigi nende põhjustega tuleb võidelda eraldi, kannatlikult ja pidevalt. Konverentsitöö hindamise üheks ametlikuks kriteeriumiks peab saama tema võime tekitada diskussiooni (ka tööst kaugel seisvate probleemide ümber). Seda nõuet peavad juhatus ja tööde juhendajad võimalikult silmas pidama ka kõigi teiste ettekannete puhul. Kõnelemisvõime taastamise ajajärgul tuleks mõttevahetust eriti intensiivselt organiseerida.

Vähem muret on kirjandusringi töö sisulise ja vormilise küljega. Viimaseil aastail läbiviidud üritused on olnud küllaltki mitmepalgelised ning loomulikult mitmesuguse õnnestumise ja huvitavuse astmega. Positiivne oli väliskirjanduse sektsiooni rajamine 2 aasta eest. Nii see kui rahvaluulesektsioon töötavad heal põhimõttel: «Pigem vähem, aga paremini». See sunnib aga eesti kirjanduse sektsiooni töötama põhimõttel «palju ja hästi!» Pärast 1957. a. kevadet (kirjanduslik kohus) pole ringi töös enam n. ö. mürtsu olnud. Ka neid tuleks teha. Õieti peaks iga töökoosolek olema omamoodi väike «mürts», aga mitte lahja plaanikohane istumine, mis peletab inimesi eemale. Seni on seda juhtunud.

Teoste arutelud jäävad kahtlemata üheks põhiliseks töövormiks, kuid neid tuleb seostada meie kirjanduse kui terviku üldisemate probleemidega (näha ühe teose tagant ka teisi!), samuti taotleda kirjanike endi osavõttu. Mitte mööda minna kaasaegse eesti kirjanduse uudistest ja päevaprobleemidest! Mitte mööda minna meie hulka kuuluvate sõnameistrite loomingust! Rohkem ekskursioone! Rohkem tähelepanu kirjanduslikele mälestusmärkidele meie ümber!

Probleem omaette on kirjanduslik omalooming, selle suunamine ja publitseerimine.

Kuigi selles sektoris on ülikooli seos vabariigi kirjanduseluga näiliselt kõige vahetum, ei saa me omaloomingulist tööd pidada kirjandusringi tähtsaimaks töölõiguks, isegi mitte selliseks, mida saaks plaanipäraselt suunata. Väär oleks sellest välja lugeda üleskutset noorte akadeemiliste poeetide ja prosaistide ignoreerimisele. Lehte Hainsalu esikkogu arutelu, tema juhtimisel tööle asunud algajate autorite klubi, päris heade tulemustega kirjandusvõistlus — need möödunud õppeaasta üritused on kõik tervitatavad ning määravad ühtlasi ära edaspidise omaloomingualase töö mahu ja põhivormid.

Kirjandusliku omaloomingu pub-

(Järg 4. lk.)

köidet on ette nähtud soon-eostaimede, paljasseemnetaime ja õistaimede analüüsiks. Peale nende sisaldab aga Eesti floora liigirohkelt alamaid taimi — vetikaid, seeni, sambliikke. Ka nende, praegu meil kohati otse lubamatult nõrgalt läbiuuritud taimerühmade koosseisu, leviku, majandusliku tähtsuse selgitamisele on rakendunud kateedri liikmed. Tulemusrikkalt uuritakse näiteks sinivetikaid. Kateedri assistendil E. Kukel on valminud monograafia Eesti magevete sinivetikatest, tänavu suvel kogus ta aga mitmes rajoonis materjale mulla-sinivetikate kohta. Nagu esialgsetest andmetest nähtub, on sinivetikad Eesti NSV muldades oluliseks ja laialt levinud bio-komponendiks. Üle 1000 eksemplari koguti tänavu samblikke. Selle taimerühma seas, mille liike on Eestis ca 500—600, on viimasel ajal leitud mitmeid selliseid, mis on olulisteks antibiootiliste ainete lähtematerjaliks. Sellest ka järsk huvi tõus kogu maailmas samblike süstemaatika, leviku, biokeemia jm. vastu. Ka Eesti floora sisaldab tugeva antibiootilise toimega samblikuliike. Nende levikut, kasvukohatingimusi jm. uuriti allakirjutanu poolt Hiiumaal ja Kagu-Eestis.

Floristiliste ja süstemaatiliste tööde kõrval viiakse kateedris ulatuslikult läbi ka geobotaanilisi uurimisi. Suuremat tähelepanu on pööratud soodele. Vanemõpetaja Masing uuris Lihula, Haapsalu, Pärnu ja Jõhvi rajoonis rabade mikroreljeefi arengu seaduspärasusi, rabataimede levimisviise, indikaatortaimede levikut jm. Assistent A. Kalda selgitas meie taimkattes poolreliktidena säilinud laialeheliste metsade taimekoosluste struktuuri ja uuendumistingimusi neljas rajoonis. Tehnik-botaanik A. Miljan selgitas põhjapoolsetes rajoonides soostumisprotsessi kulgu niisketel mineraalmaa-niitudel. Geobotaanikute uurimismaterjal — taimkatte kirjeldused, mullaproovid, ökoloogilised vaatlused ja mõõdistamised (temperatuuritingimused eri taimekooslustes, valgustusintensiivsus taimekoosluste eri rinnetes jm.) ootab kameraalset läbitöötlust, mõtestamist, võrdlemist. Esialgne materjalide ülevaatus aga näitab, et need on huvitavad ja lubavad teha mitte ainult kirjeldustöid, vaid laiemaid üldistusi taimekoosluste olemuse ning otstarbekama kasutamise mitmesuguste aspektide kohta.

Intensiivne ekspeditsiooniline töö ning faktilise materjali ohtrus on lubanud botaanikutel julgemalt asuda oma uurimistulemuste vormistamisele ja trükisõnalisele teatavaks tegemisele. Viimastel aastatel on kolm kateedri liiget jõudnud kandidaadikraadini, käesoleva õppeaasta jooksul kaitsevad aga veel kolm töötajat oma väitekirju. Perspektiivplaan on selline, et 1960. aastaks peavad olema kateedri kõik õppejõud ning ka mõned vanemlaborandid teaduslike kraadidega. Lähemal ajal ilmub professor A. Vaga toimetusel trükist poognane kateedri teaduslike tööde kogumik, trükki aga antakse K. Eichwaldi taimegeograafilis-fülogeneetiline monograafia ja lühitööde järgmine kogumik.

Kõik see käis õppejõudude välitööde ja teadusliku tegevuse kohta. Küllalt intensiivset teaduslikku tööd teevad aga ka üliõpilased-botaanikud. Mitmed nende kursusetööd, eriti aga diplomi- ja võistlustööd on tugeva teadusliku kaaluga uurimused. Tänavu suvel töötasid noored botaanikud peamiselt geobotaaniliste ja dendroloogiliste küsimuste lahendamise kallal. Silmapaistvalt häid analüüsimaterjale on saanud üliõpilased V. Hein, T. Pullisaar, R. Mägi, A. Hinno jt.

Sellised on positiivset laadi näitajad botaanikute töödes. Nad ei tohi aga varjata puudujääke ning kitsaskohti meie töös. Nimetame neist mõned: suure õppekoormuse ning sellest tuleneva aja vähesuse tõttu seisavad läbi töötamata suured ja huvitavad teaduslikud materjalid; uurimistööde planeerimisel pole alati tabatud kõige aktuaalsemaid, kiiret lahendamist vajavaid küsimusi; laboratoorse sisseseade puudulikkuse tõttu lonkab sageli uurimistöö kausaalseoseid lahendada püüdev ökoloogiline külg; sama laboratooriumide puudumine, tööjõu vähesus ja ruumide kitsikus ei lase botaanikuid veel täiel jõul rakenduda nii olulisteks tunnistatud eksperimentaalsetele uurimistöödele.

Tehes endast oleneva nende puudujääkide kõrvaldamiseks, tundes kõrgema kooli töötaja vastutust teaduse edasiarendamise ees meie maal, loodavad TRÜ botaanikud peagi saavutada uut edu oma teaduslikus töös, anda oma jõukohane panus eesti ja nõukogude botaanikateaduse arendamisse.

H. TRASS,
bioloogiateaduste kandidaat

KRIITIKAT JA BIBLIOGRAAFIAT

Vana kaardivägi mälestuste peeglis

Viimasel ajal seoses ÜLKNÜ juubeliga — on meil ilmunud rida mälestusi Eesti revolutsioonilisest liikumisest. Selliste mälestuste avaldamine on äärmiselt tähtis ja tuleb ainult kahetseda, et sellega pole alustatud juba varem. Mis sellel alal on jäänud tegemata, seda ei saa enam kunagi heaks teha. Ja missuguseid elamuste ja kogemuste rikkusi sisaldavad nende seltsimeeste mälestused, kes elasid teadlikku elu revolutsiooniaastail, mil pandi alus sotsialistlikule korrale! Milline varaait noortele, kes ei tunne neid heroilisi aegu, ja ka vanemaile, kes ei puutunud kokku revolutsioonilise liikumisega. Tükike elavat ajalugu on iga selline mälestus ning ühtlasi parim propaganda selle sõna parimas mõttes.

Aga mälestusi lugedes tunned peagi, et nad pole kõik samaväärtuslikud. Mõned on üldsõnalised, ebakonkreetsed, kahvatud, väga šabloonilised. Mitte iga kord ei teki pilti minevikust silme ette. Sama on ka mõne ajaloolise tööga, mille lugemisel kuidagi ei tunne, «kuidas see tookord oli». «Tehti», «organiseeriti», «korraldati» — vilksatavad ilmetud sõnad nagu nummerdatud postid autoaknast. Esineb küll nimesid, fakte, tsitaate arhivaalidest, aga kõik nad on nagu kuivatatud lilled, millel puudub lilledele omane lõhn. Millest see tuleb? Kas on toimetaja korrektuuripliiats teinud oma nivelleeriva «töö», nii et mullune lillelõhn on haihtunud viimse kübemeni? Rohkesti ilmub mälestusi, mida ajaloolane huviga sirvib, aga vähe on selliseid, mis lugejat kaasa kisuvad ja elamusteks saavad.

Mälestusteraamatuks, mida ma ühe sõõmuga läbi lugesin, on kogumik «Karastumine».* Vist küll seepärast, et sellesse kogumikku on talletatud palju väärtuslikku ajaloolist materjali, kaasaegsete kogemusi ja elamusi ning — eri autoritel on oma nägu, oma stiil, oma jutustamisviis. Ma ei kõnele Vassili Gerassimovi «Kasvatusmaja kasvandikust» — see kuulub juba vene kirjanduse ajalukku. Kuid mul oli meeldivaks üllatuseks, et majandusmees Oskar Sepre oskab nii hästi jutustada ja et ta nii üksikasjalikult mäletab olukorda omaaegses Tartu üliõpilaskonnas. Anton Vaarandi mälestuskillud on kirjutatud selle autorile omase taktitundega ja tagasihoidlikkusega. Olga Lauristini mälestused «ELKNÜ alguspäevilt» manavad elavalt silme ette Jaan Kreuksi ülla kuju. Konkreetseist andmeist küllastatud on Erich Tarkpea kirjutis. Johannes Lauristini «Teist korda noor vang» — sentimentaalsusteta, kohati sarkastiline, asjalik katkend professionaalse revolutsionääri elust — liigutab oma mehise meelega igaüht, kes on südames kaasa tundnud revolutsioonile. Otsekui põneva kinofilmi stsenaariumi lähtekoht mõjub Salomonia Telmani dramaatiline jutustus kuue vapra töölistüdruku põgenemisest Tallinna eeluurimisvanglast. See lugu kõlaks uskumatu fantaasiana, kui me ei teaks, et siin iga sõna vastab tõele. Meie kinotegelased peaksid siit küll kinni haarama — saaks väärtusliku filmi, põneva ja huvitava nii ajaloolastele kui ka kasvavale noorsoole.

Ja me auväärsed šabloonkirjanikud võiksid sellest raamatust õppida, mis on jutustamisoskus, mis on «elulähedus», see tabamatu elavate lillede lõhn, mis tihtigi nii kergesti kaob aktikaante vahel.

Me üliõpilaskond ja ülikooli komsomoliorganisatsioon peaksid tingimata alustama mälestuste üleskirjutamist ja kogumist revolutsioonilisest minevikust. See on veel täiesti *terra incognita*, avastamata varasalv ajaloolastele ja kirjanikele. Kui me seda ei päästa, läheb suur tükk revolutsioonilist ajalugu jäädavalt kaduma. Ma vist ei eksi, arvates, et seni on avalikkusel teada ainult mõni protsent võimalikust — ja seegi ebakonkreetselt, kahvatult. Kui vanade revolutsionääride põlv on juba kadumas, siis on ometi veel elus terve põlvkond, kes mäletab nõukogude korra taaskehtestamist 1940.—41. a. Näiteks paljud Tartu fašistlikus koondslaagris vaevelnud kodanikud teaksid kahtlemata mõndagi huvitavat jutustada neist mälestusväärsetest päevadest, mil pandi alus nõukogude korrale me kodulinnas, 1940.—1941. aasta suurtest miitingutest, mil suur saal (praegune EPA) ei jõudnud mahutada koosolekuile ja loenguile tunglevaid rahvahulki jms.

Päästke ajaloolisi mälestusi häätumisest!

V. ADAMS

* Karastumine. Mälestusi Eesti noorsoo revolutsioonilisest liikumisest, ERK Tallinn, 1958, 458 lk.

MEILE KIRJUTATAKSE

Ajalehe „Tartu Riiklik Ülikool" materjale jälgides

27. juunil 1958. a. ilmus ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool» Matemaatika-Loodusteaduskonna dekaani dotsent A. Miti artikkel «Mida öelda eksamisessioonist».

Et kõnealused bioloogiaosakonna üliõpilased viibisid sel ajal menetluspraktikal, eemal ülikoolilinnast, siis avaldame mõtteid artikli kohta alles praegu.

Meie eesmärgiks pole kritiseerida õppejõudude hindamissüsteemi, vaid esitada üliõpilaste seisukohti artiklis toodud väidete kohta.

Meile on solvav sm. dekaani arvamus, nagu saaksime stipendiumi teenimatult, teiste arvel. «Bioloogiaosakonna üliõpilased saavad stipendiumi, teiste osakondade omad — kolmesid.» Ei maksa vist imestada, et meie osakonna inimesed saavad IV ja V kursusel häid ja väga häid hindeid. Vastav selektsioon on toimunud sisseastumiseksamitel ja kogu ülikooliaastate vältel.

1954. a. sisseastumiseksamitel bioloogiaosakonda sooritasid 56 üliõpilaskandidaadist edukalt eksamid 33 inimest 25 kohale. 16 punktiga 20 võimalikust (keskmine hinne 4) jäi osa inimesi ukse taha. Toome võrdluseks andmed teistest osakondadest. Geograafiaosakonnas võttis eksamitest osa 43 inimest, eksamid sooritasid 26. Teistes osakondades olid need arvud vastavalt: geoloogias 39 ja 31, keemiaosakonnas 30 ja 25, füüsikaosakonnas 38 ja 27. Kõigisse nimetatud osakondadesse võeti 25 inimest. Matemaatikaosakonda kandideeris 50 kohale 57 inimest. Eksamid sooritas 37, 13 kohta täideti teistest osakondadest väljalangenutega.

Valik toimus ka esimestel õppeaastatel. Nii on meie kursuselt välja langenud väljaspool konkurssi hiljem juurde võetud üliõpilased Tiit Niilo ja Helga Koort, keda küll püüti «kõrvupidi läbi ülikooli tirida». Sellele vaatamata ei suutnud nad kursusega sammu pidada ja langesid välja eriala eksamitel.

Nüüd aga «tõsisemast eksamist, kus bioloogid kui vähese vilumusega üliõpilased raskemate eksamite sooritamisel ei suuda endale hästi ette kujutada, kuidas võib õpinguraamatuisse rahuldavaid sisse kirjutada». Lausa «imelooks» olevat olnud dialektilise materialismi eksam talvesessioonil, «kus rahuldavaid sadas robinal ja mõni mitterahuldav võimaldas «demonstreerida» ka selles osakonnas neljapallilist süsteemi».

On tõsi, et meie tulemused sellel eksamil polnud hiilgavad, kuid võrreldes teiste osakondadega, keda eksamineeris sama õppejõud, ei olnud meie tulemused põrmugi halvemad. Nii said bioloogiaosakonnas 26 üliõpilasest 7 rahuldavat ja 1 mitterahuldava hinde. Geograafiaosakonnas 28 üliõpilasest 15 rahuldavat ja 1 mitterahuldava hinde. Geoloogiaosakonnas olid arvud vastavalt 25, 11 ja 2, keemiaosakonnas 19, 8 ja 1, füüsikaosakonnas 30, 7 ja 3.

Ka väga heade hinnete protsent oli meie kursusel tunduvalt kõrgem.

Ja lõpuks — ajaloolise materialismi eksam, mis olevat «ettevaatuse mõttes» üle viidud talvesessioonile.

Tegelikult ilmnes mõni nädal enne eksamisessiooni algust, et kõrgemad instantsid olid unustanud, et 3 osakonda (bioloogia, geoloogia, geograafia) lõpetavad menetluspraktika tõttu õppesemestri varem. Kursusest jäi lugemata 24 loengutundi. Seetõttu polnud nimetatud kolmel osakonnal (mitte ainult «vähese vilumusega» IV kursuse bioloogidel) võimalik eksamit sooritada kevadsessioonil.

Kursuse nimel *T. PULLISAAR*,
kursusevanem

ISA KARISTAB

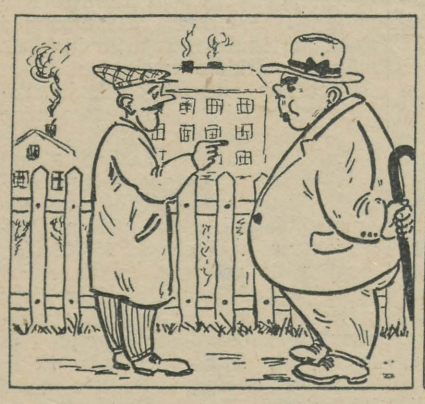

«Kuule, Kustas, eile oli sinu poeg Raatuse juures jälle täis nagu maa.»

«Mes sa lorad! Sa vast es näe õigeste?!»

«No kas ma siis ei tunne sinu poega?»

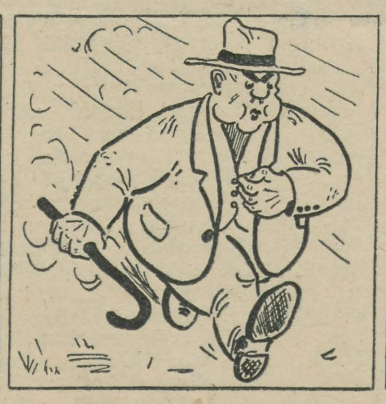

«No, korrat, nüüd ma talle näitan!»

«Mes sa, poiss, laaberdat täisjoond pääga linna pidi ringi! Tahat, et sinu ülikoolist välilä visatas või? Ku ma viil ütskõrd kuulen, ei saa sa minu käest viina jaoss enämb kopkatki!»

R. JÄRLIKU karikatuur

KEHAKULTUUR JA SPORT

Kolm esikohta TRÜ-le

Esmaspäeval lõppesid üle nädala kestnud Eesti NSV naiste korvpallimeistrivõistlused.

TRÜ oli nimetatud võistlustel esindatud nelja naiskonnaga. Nii nagu varematelgi aastatel pretendeerisid esikohale ainult meie naiskonnad. TRÜ I, II ja III naiskonna omavahelised mängud olid äärmiselt tasavägised. TRÜ I võitis TRÜ III naiskonda lisaajal 51:49, TRÜ III aga võitis omakorda TRÜ II samuti lisaajal 60:55. TRÜ II võitis TRÜ I 54:46. Teisi naiskondi võideti ülekaalukalt.

Et TRÜ I, II ja III naiskonnal oli võrdselt üks kaotus, siis pidi tšempioni selgitama nende omavaheliste mängude korvide vahe. Kuid ka see ei selgitanud tšempioni, kuna II ja III naiskonnal oli see võrdne (!). Nüüd peeti nende vahel kordusmäng. Selle võitis TRÜ II 50:42 (25:19), kindlustades endale selle võiduga tšempionitiitli.

TRÜ II naiskonnas mängisid meistersportlased Otsa, Kraus ja Kullam; Ronk, Lindeberg, E. Nõps, Ennuse ja Eglit. Kaotus Tallinna «Dünamole» jättis TRÜ IV 5. kohale («Dünamoga» mängiti ilma meistersportlase Veedita).

Turniiri parimaks kaitsemängijaks tunnistati meistersportlane A. Värk (TRÜ III), parimaks vabaviskajaks R. Proos (TRÜ III) ja parimaks ründemängijaks meistersportlane M. Otsa.

Kohtuvad TRÜ I ja Tallinna «Dünamo». Palliga V. Pärli (TRÜ I). K. RAUA foto

Lõplik paremusjärjestus oli järgmine: 1. ning ENSV 1958. a. tšempion TRÜ II, 2. TRÜ III, 3. TRÜ I, 4. Tallinna «Dünamo», 5. TRÜ IV, 6. TPI, 7. Tallinna «Kalev» ja 8. Tallinna Pedagoogiline Instituut.

TEADUSKONDADEVAHELISTELT VÕISTLUSTELT RATSASPORDIS

1. ja 2. novembril toimusid meie ratsaspordibaasis TRÜ teaduskondadevahelised esivõistlused, millest võtsid osa Majandusteaduskond, Arstiteaduskond ja Matemaatika-Loodusteaduskond. Võistluste esimesel päeval oli noortel ratsasportlastel hea võimalus III spordijärgu täitmiseks. Võistlesid ka vanemad ratsamehed, sest mida rohkem võistlusi, seda rohkem kogemusi. Et pinnas oli libe, nõudis isegi III spordijärgu takistuste ületamine suuri pingutusi. Esimese koha saavutas H. Raidmets (Mat.-Loodusteaduskond) hobusel Bajaderka, teisele kohale tuli A. Laurimaa (Arstiteaduskond) hobusel Madona ja kolmandale kohale jäi M. A. Ratnik (Arstiteaduskond) hobusel Dona.

Võistluste teisel päeval oli esimeseks jõuprooviks kergema klassi takistussõit. Esikoha saavutas siin Matemaatika-Loodusteaduskonna esindaja L. Šandrik hobusel Vigur. Teiseks tuli Majandusteaduskonna võistleja V. Sõna hobusel Astra ja kolmandale kohale jäi Ratnik hobusel Säinas.

Keskmise klassi takistussõidus läks esikoht jällegi Raidmetsale, kes läbis barkuuri hobusel Dona ilma ühegi karistuspunktita. Teise koha omandas Arstiteaduskonna esindaja I. Saare hobusel Bajaderka ja kolmandaks tuli I. Vaikna Majandusteaduskonnast hobusel Sultan.

Võistluste huvitavaimal alal — raskema klassi takistussõidus — esines edukalt T. Vaduka hobusel Menuett, kuid viimasel takistusel juhtus õnnetus — hobune komistas ja kukkus koos ratsanikuga. Puhtalt läbis barkuuri ainult A. Rästa hobusel Piraat.

M. KIVI

Kongressieelseid mõtteid ülikooli vaatevinklist

(3. lk. järg)

litseerimine on otseselt seotud kirjandusringi laualehe «Loov Mõte» saatusega. Et ilmselt praeguse põlvkonna hulgas puudub soov teha kaastööd mõne-eksemplarilise tiraažiga masinakirjalisele laualehele, siis tuleb selles osas lõppude lõpuks reform. Alla surudes häbi peab ülikooli kirjandusring järele jõudma rea keskkoolide kirjandusringidele ning hakkama välja andma trükitud ajakirja või almanahhi. Põhimõtteliselt on küsimus juba otsustatud jaatavalt. Nüüd peavad kirjanduskateedri autoriteet ning kirjandusringi juhatus asja praktikasse. viima.

Märkamatult oleme jõudnud tagasi ülikooli kirjanduselu juurde, mille olemasolu algul kahtluse alla panime. Kuidas siis on? Mittefiloloogide väikesearvuline osavõtt kirjandusringi suurüritustest ja kirjandusvõistlustest, kirjandusteoste ja muude probleemide arutelust kursustel ja internaatides — selles mõttes võime tõepoolest rääkida kirjanduselust väljaspool eesti filoloogia osakonda. Kuid kuivõrd selles kõiges on vähe organiseeritut ja nähtavat, ei saa üleülikoolilise kirjanduselu taset pidada rahuldavaks. Selle organiseerituse (kuivõrd see üldse on võimalik) peab andma ülikooli kirjandusring oma ürituste ja võistluste senisest palju suurema reklaami teel (ülikooli ajaleht, kirjalik ja suuline agitatsioon õppehoonetes ning internaatides).

Puudutamata lähemalt noorte kirjandusteadlaste kasvatamist, tahaks puudutada vaid üht küsimust. Miks puudub eesti filoloogide kirjanduse eriharu üliõpilastel suvine praktika? Kas tõesti kogu vabariigis ei leidu mingit tegevust, mille juures väike grupp üliõpilasi saaks kasu tuua? Iga päev tehakse meie ümber kirjanduslikku uurimistööd, varisevad manalasse kirjandusteadlaste poolt küsitlemata jäänud väärtuslikud inimesed, hävinevad kirjanikega seoses olnud materiaalsed mälestusmärgid jne. Loodame, et eesti kirjanduse ja rahvaluule kateeder korraldab asjad lõpuks nii, et 1959. a. suvel ei ole kirjanduse eriharu üliõpilaste ülesandeks ainult praktikale sõitvate kursusekaaslaste nukker ärasaatmine.

M. KAHU

Kuhu on jäänud vormimütsi omanik?

Hiljuti on Liiva ja Staadioni tn. nurgal teadmata kadunud tudeng, keda otsib taga tema au kehastus — uus üliõpilasmüts. Mütsi praegune asukoht on Tartu, Kruusavälja tn. 1. Andmeid saab samas sm. Toomsalu käest.

Teateid

Tartu üliõpilaste looduskaitseringi üldkoosolek toimub reedel, 14. novembril k. a. kell 20 Vanemuise tn. 46 (auditoorium 37, asub õppehoone paremas tiivas).

*

Rootsi keele ringi (Svenska kretsen) korraldusel tähistatakse reedel, 14. novembril Selma Lagerlöfi 100. sünnipäeva. Rootsikeelsete ettekannetega Selma Lagerlöfi kirjanduslikust tegevusest, Värmlandist ja selle ajaloost esinevad prof. P. Ariste, v.-õp. H. Piirimäe ja V kursuse üliõp. M. Vabar.

Pidulik koosolek toimub aud. 5 algusega kell 19.

Toimetaja **J. FELDBACH**

MB 07828 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 4295

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupala

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 28 (381) Reedel, 21. novembril 1958. a. XI aastakäik

ASTUME, SÕBRAD, KOOS

RAHVUSVAHELISE ÜLIÕPILASTE PÄEVA PUHUL

Huvi kirjavahetuse vastu välismaa noortega tekkis mul õieti juba ammu, kuid saata esimene kiri välismaale õnnestus mul siiski alles aastat poolteist tagasi, kui ma vanemate üliõpilaste kaudu sain aadressi Saksa Demokraatlikust Vabariigist. Minu esimene kirjasõber oli Saksa Vaba Noorsooliidu liige Hannelore Franke Tüüringist. Praegu on mul kirjavahetajaid sõpru Ungaris, Hiinas, Indoneesias, Indias, Ameerikas ja kaugel Uus-Meremaal.

Nii mõnigi on väitnud: «Mis mõtet on kirjutada, kui pole lootagi, et võid selle inimesega kunagi kohtuda?» Tõesti, kohtumisvõimalused on küll minimaalsed, kuid nad siiski ei puudu, arvestades pidevalt kultuuriliste ja sõprussidemete tihenemist NSV Liidu ja teiste maade vahel. Teine lugu on muidugi rahvademokraatlike maadega. Nii sain ma alles eelmisel nädalal kirja Ungarist, milles Erszébet Molnár teatas, et õpib oma nelja sõbratariga hoolega vene keele ringis ja et nad tahavad 1959. a. suvel ette võtta viimase neiupõlve reisi, seekord NSV Liitu: Kiievisse, Moskvasse, Leningradi. Ja nii avanebki mul võimalus kohtuda

Minu arvates on aga selline kirjavahetus küllalt huvitav ka muidu.

Siuij Tsia Tsen, kes õpib Pekingi ülikooli arheoloogiaosakonna III kursusel, kirjutab näit. oma ülikoolist, mis pühitses käesoleval aastal oma 60. aastapäeva:

Mul on palju sõpru

«Pekingi ülikool asub Pekingi eeslinnas, ligi 10 miili linnast. See on kõige suurem ja vanem ülikool Hiinas. Pärast vabastamist muutus ta tänu kommunistlikule parteile ja Teie maa abile uut tüüpi — sotsialistlikuks ülikooliks ja me võitleme praegu selle eest, et muuta teda kommunistlikuks.

Pekingi ülikoolis on praegu 14 teaduskonda, 37 osakonda ja üle 8000 üliõpilase. Arheoloogiaosakond on meil kõige suurem. Õppeaeg on 5 aastat.»

Edasi kirjutab Siuij Tsia Tsen:

«Praegu pingutab meie maa jõudu, et teha võimas hüpe sotsialismiehituses — jõuda järele ja mööduda Inglismaast. Meie, üliõpilased, käisime ka Si San Ini veehoidla ehitusel.»

Rosita Kimney Djakarta kõrgemast kaubanduskoolist kirjutab:

«Kuidas meie õpilased elavad? Enamik elab nagu ameeriklased, kannavad moodsaid riideid, laulavad ameerika laule ja tantsivad rock'n rolli. Mina seda ei salli.»

Jah, niipalju kui on kirju, niipalju on arvamusi ja seisukohti, kuid noorusele omane tung otsida seda õiget teed, mis peab inimese õnnelikuks tegema, paistab välja nii Indoneesia päikese all pruunistunud Rosita Kimney sõnadest, kui ka Ungari avaras pustas end kodus tundva Erszébet Molnári kirjadest. Oma otsingutes on noored jõudnud sõpruse vääramatu jõu tunnetamiseni, millele ei ole takistuseks kaugused või, nagu väljendas hiinlasele omase väljendusrikkusega Siuij Tsia Tsen «meid lahutavad küll tuhat jõge ja kümmetuhat mäge, kuid meie südamed on koos.»

V. LÕUGAS,
ajaloo-osakonna III kursuse üliõpilane

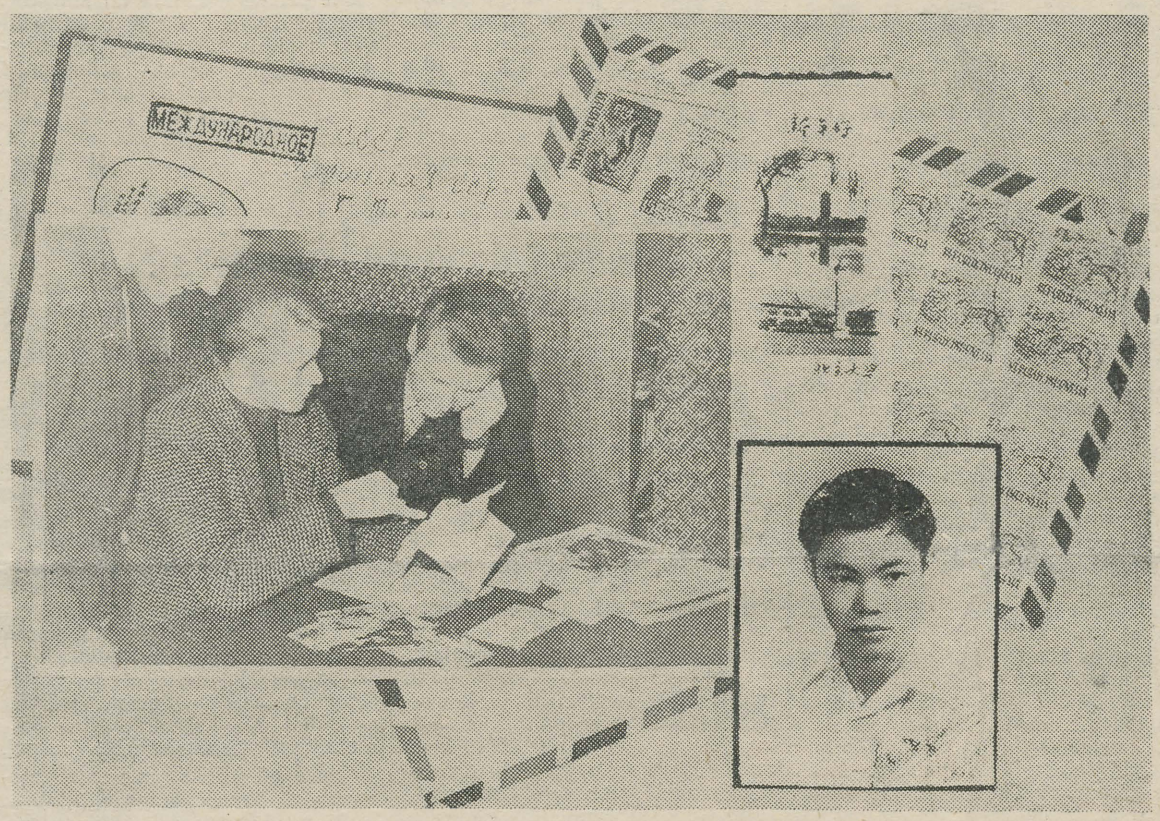

Läänemeremaade noorte internatsionaalses suvelaagris

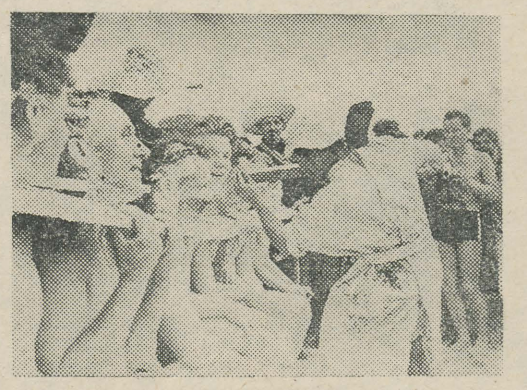

Delegatsioonide esindajate «ristimine» Neptuni ballil.

Käesoleva aasta juuli esimesel poolel toimus Saksa Demokraatliku Vabariigi sadamalinnas Rostockis Läänemeremaade rahunädal. Selle raamides organiseeris Freie Deutsche Jugend Rostocki lähedal Graal-Müritzis Läänemeremaade noorsoo rahvusvahelise suvelaagri, et lähendada Läänemeremaade noori, luua sõprussidemeid ja ühisrinnet rahu kaitseks. Selle laagri tööst Nõukogude noorsoo delegatsiooni koosseisus oli ka käesolevate ridade autoril õnn osa võtta.

Laagris toimusid paljud huvitavad üritused: kohtumised, diskussioonid, vestlused, kontserdid, viktoriinid, spordivõistlused, tantsuõhtud. Lõbus oli tutvumine rootsi noormehe, Lundi ülikooli filoloogi Olaf Bergreniga. See toimus ühel jutuajamisel Rootsi üliõpilastega. Kui rääkisin Eestist ja Olaf kuulis, et ma olen eestlane, hüüdis ta äkki «Kurat!». Varsti selgus, et ta on Lundis eesti emigrantidelt õppinud mõne sõna eesti keelt, ülalmainitud sõna kõrval ka sõnad «rahu» ja «raha» ning ühe sõna, mis trükimusta hästi ei kannata. Olaf on üles kasvanud Egiptuses. Praegu on ta Rootsi Kommunistliku Partei liige. Palju toredaid kohtumisi ja vestlusi oli Kopenhaageni üliõpilase ajaloolase Per Dichiga, Rostocki ülikooli filoloogi Dieter Mohncke, Szczecini ülikooli arstiteaduskonna assistendi Janus Indultski ja paljude teistega.

Laagri raamides toimus ka esimene Läänemeremaade internatsionaalne üliõpilasseminar. Sellel toimus asjalik ja elav vaidlus Läänemeremaade üliõpilasnoorsoo ülesannetest võitluses agressiivse NATO vastu ja rahu kindlustamise teedest Läänemerel. Võeti vastu läkitus Läänemeremaade üliõpilastele, milles kutsutakse üliõpilasi üles võitlema rahu kindlustamise eest. Läkituse lõpul öeldakse: «Me astume välja poliitiliste, teaduslike ning kultuuriliste sidemete ja kontakti edasise laiendamise poolt. Teadus peab teenima rahu! Meie püüdluste ülimaks eesmärgiks on sõprus ja rahu Läänemere piirkonnas ja kogu maailmas. Me kutsume Läänemeremaade, Norra ja Islandi üliõpilasi pühendama end võitlusele rahu ja sõpruse eest kõigi rahvaste vahel.»

K. SIILIVASK

Süveneb teadusalane koostöö

Hiljuti toimus arstiteaduse üliõpilaste teaduslikus tegevuses suursündmus — Kaunases viidi esmakordselt läbi Balti liiduvabariikide ja Valgevene NSV kõrgemate meditsiiniliste õppeasutuste üliõpilaste teaduslike ühingute teaduslik konverents, mis oli pühendatud ÜLKNÜ 40. aastapäevale.

Konverentsist võtsid osa 5 delegatsiooni: Kaunase Meditsiinilise Instituudi, Vilniuse Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonna, Riia Meditsiinilise Instituudi, Minski Meditsiinilise Instituudi ja TRÜ Arstiteaduskonna delegatsioon. Külalistena viibisid konverentsil 13-liikmeline Varssavi Meditsiinilise Akadeemia delegatsioon, esindajad Moskva ja Odessa meditsiinilistest instituutidest. Meie ülikooli delegatsioonis oli 23 inimest eesotsas ÜTÜ teaduslike juhendajate dotsentide Tammeoru ja Raudamiga. Meid kõiki võeti väga sõbralikult vastu ja hoolitseti igati kõigi meie vajaduste eest.

Konverentsi avaplenaaristungi avas Kaunase Meditsiinilise Instituudi direktor prof. Januskevicius, kes tervitas osavõtjaid ja andis ülevaate meditsiini arengusuundadest.

Järgmistel päevadel toimus töö kirurgia-, teraapia- ja farmaatsiasektsioonis. Konverentsi programmis oli üldse 42 ettekannet, millele lisaks esitati rida ettekandeid Varssavi, Moskva ja Odessa üliõpilaste poolt. TRÜ Arstiteaduskonna üliõpilased kandsid ette 8 tööd.

Kirurgiasektsioonis oli huvitav Minski Meditsiinilise Instituudi V kursuse üliõpilase E. Misurovi ettekanne uuest vere hapnikusisalduse mikromeetodist, mis oma lihtsuse ja täpsuse tõttu väärib rakendamist ka teistes meditsiinilistes asutustes. Vilniuse Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonna V kursuse üliõpilaste I. Saliklite ja I. Kristoponite töö histoloogilistest muutustest alumise õõnesveeni seinas pärast veeni ligeerimist põhines 115 koeral teostatud operatsioonide tulemustel ja pälvis tähelepanu oma põhjalikkuse poolest. Kaunase Meditsiinilise Instituudi üliõpilane I. Gelunas peatus endarteriitide ja endarteriaaside operatiivsel ravil ja kaugtulemustel Kaunase Vabariikliku Kliinilise Haigla andmeil.

Esitati ka rida morfoloogilisi töid, nagu Riia Meditsiinilise Instituudi üliõpilaste kollekiivi uurimus alajäseme verevarustuse segmentaarsusest, Kaunase Meditsiinilise Instituudi üliõpilase A. Daugvetise uurimus reiearteri innervatsioonist jt.

Kiitva hinnangu said TRÜ Arstiteaduskonna üliõpilaste poolt esitatud tööd, eriti teaduskonna kirurgiaringi liikmete I. Risti, R. Truve, A. Saksa ja N. Tihase, R. Talviku ning H. Tikko uurimused konserveeritud naha ja luu homotransplantatsiooni alal.

Lõpp-plenaaristungil esines teaduskonna kirurgiaringi liige M. Kivilo kokkuvõtetega katsetest novokaiini ja ditiliini kombineeritud toimest lihaskontraktsioonisse, mis on huvipakkuv anestesioloogidele ja farmakoloogidele.

Teraapiasektsioonis kuulati sisukaid ettekandeid kardiovaskulaarse süsteemi haiguste diagnostika ja ravi küsimustes, mitmesuguste biokeemiliste näitajate kliinilisest väärtusest jne. Esile tõsteti ka Tartu üliõpilaste A. Alti ja T. Karu poolt teostatud hingamisliigutuste võrdlevat uurimust pneumograafilise ja röntgenograafilise meetodiga ning H. Põdra ja H. Tuule tööd naha reaktiivsusseisundi muutuste kohta seoses aeroionisatsioon- ja aerosoolraviga neurogeense dermatoosiga haigetel. Tähelepanu väärib, et rida ettekandeid esitati Vilniuse, Minski ja Riia õppeasutuste III kursuse üliõpilaste poolt, mis näitab, et ka nooremate kursuste üliõpilasi saab edukalt rakendada kliiniliste küsimuste läbitöötamisel.

Suure praktilise tähtsusega töid tutvustasid kolleegidele farmaatsia eriharu üliõpilased. Nii on Kaunase Meditsiinilise Instituudi V kursuse üliõpilaste A. Puodžjunase ja K. Grabljauskase poolt esitatud uus ftalazooni sünteesi meetod juba võetud kasutusele farmatseutilises tööstuses. Kõrge hinnang anti ka meie farmaatsiaosakonna üliõpilaste A. Uruse ja H. Reimani ettekandele uuest alkaloidide kvantitatiivse määramise mikromeetodist. Märgiti ära meie üliõpilaste ettekannete head vormistust ja näitlikustamist.

Konverentsi ajal oli avatud näitus ÜTÜ-de tegevuse kohta ja toimus ÜTÜ-de esindajate ühine seminar töökogemuste vahetamiseks. Samal koosolekul tegid Poola üliõpilased ettepaneku vahetada Poola ja Baltikumi kõrgemate meditsiiniliste õppeasutuste vahel üliõpilasi-praktikante. Sellist moodust on Poolas laialdaselt ja edukalt kasutatud koostööks mitme maa üliõpilastega. Seda tuleks tõsiselt kaaluda kui väärtuslikku võimalust üliõpilaste teadmiste ja silmaringi laiendamiseks.

Istungitest vabal ajal tutvustasid Kaunase üliõpilased linna vaatamisväärsusi ja oma instituudi õppebaase. Kõigile tulevastele arstidele pakkus väga suurt huvi tutvumine Kaunase Vabariikliku Kliinilise haiglaga, ühe suurema ja moodsama kliinikuga Balti vabariikides, tema uudsete diagnostiliste ja raviaparaatidega.

Kaunase Muusikalises Draamateatris jälgiti ühiselt operetti «Kevad laulab», külastati muuseume, veedeti aega tantsuringis. Hiljem korraldati bussidel ekskursioon Vilniusse ja Trakaisse, tutvuti Vilniuse ülikooli, linna rohkete arhitektuuriliste vaatamisväärsustega.

Konverentsi lõppistungil märgiti ära toimunud ürituse suurt tähtsust üliõpilaste teadusliku töö arendamisel. Üksmeelselt otsustati muuta sellised ühendatud konverentsid traditsioonilisteks. Järgmise konverentsi organiseerimine 1959. aastal langes Tartu Riiklikule Ülikoolile. Selleks et väärikalt seda kohustust täita, vastu võtta külalisi vennasvabariikidest, tuleb kohe alustada ettevalmistustöid.

M. MÄGI,
ÜTÜ Arstiteaduskonna osakonnanõukogu esimees

ÜLIÕPILASTE ELUST VÄLISMAAL

Ajakirjast «Всемирные студенческие новости»

1959. AASTA ÜLIÕPILASMÄNGUD. Juba aastaid on paljude maade üliõpilassportlastel olnud idee luua ülemaailmne üliõpilaste sporiorganisatsioon. Seda arvestades on Itaalia ülikoolide spordiliit teinud ettepaneku 1959. a. Itaalias läbi viia ülemaailmsed üliõpilaste spordimängud. Sellest üritusest, mis toimub olümpiasüsteemis, võivad osa võtta rahvuslikud üliõpilasmeeskonnad nendest maadest, kes võtavad osa olümpiamängudest, samuti ka need maad, kes on kas või ühegi rahvusvahelise spordiföderatsiooni liikmeks.

1959. a. üliõpilasmängud toimuvad 11 päeva jooksul järmistel spordialadel: kergejõustik, venkleming, ujumine, tennis meestele ja naistele, veepall, korvpall ja võrkpall meestele.

RUMEENIA ÜLIÕPILASTE ANKEET. Rumeenias küsitleti 400 üliõpilast. Allpool toome ankeedi küsimused ja kõige iseloomulikumad vastused.

1. Missugust omadust hindate inimestes kõige rohkem? — Tahtejõudu visadust, tõearmastust, siirust.

2. Missugust omadust hindate mehes? — Enamik vastajaid hindab kõige rohkem mõistust, sellele järgnevad iseloomukindlus, mehisus, füüsiline jõud, autunne.

3. ... ja naises? — Üle 50 protsendi vastajaist hindab naises kõigepealt naiselikkust.

4. Mis on teie arvates suurim õnn? — Selleks on: armastus, võime tuua inimkonnale kasu, unistuste täitumine, elu.

5. Mida armastate kõige rokem? — Ka siin on mitmesuguseid vastuseid: kodumaad, elu, noorust, oma kutset, luulet, sporti.

6. Mida te eriti vihkate? — Kõige sagedasem lause on: vihkan sõda. Samuti: valet, argust, jultumust, egoismi, nürimeelsust.

7. Millise unistuse täitumist sooviksite sel aastal? — Vastuseid on palju: reisid, armujoogi avastamine, rahu kogu maailmas, filmistaariks saamine.

Kas oli kasulik õppetund?

(Märkmeid ametiühinguorganisatsiooni IX konverentsilt)

14. novembri õhtu. Kell on mõni minut kuus läbi. Ülikooli ametiühingu aktivistid — delegaadid TRÜ a/ü.-organisatsiooni IX konverentsile — on kogunenud aulasse. Ametiühingukomitee esimees Antidea Metsa avab konverentsi. (Tuletagem meelde, et möödunud aastasel komitee esimehel sm. Haldnal tuli aasta tagasi kolm korda konverentsi kokku kutsuda, enne kui tal õnnestus need sõnad ära lausuda). Nagu tavaliselt, valitakse ka seekord tööpresiidium, kuid enne kui sõna aruandeks antakse sm. Metsale, pöördub konverentsi juhataja sm. Siilivask kõigi delegaatide poole üleskutsega: «Palun, seltsimehed, istuge ettepoole!» See üleskutse ei leidnud aga mingit vastukaja.

Kui esimesest märkusest võime välja lugeda a/ü.-komitee autoriteedi, samuti ametiühingu liikmete vastutustunde kasvu, siis teisest märkusest saame teha negatiivse järelduse: konverentsid mööduvad enamikus osavõtjate väikese aktiivsuse tähe all. Sel konverentsil hiljem siiski olukord muutus. Pärast tuli sõnavõtjatel kodukorras lubatud ajast isegi puudus.

Aga rääkigem natuke lähemalt aruandest. Aruandja, olles teinud kokkuvõtteid eelmise aasta töö saavutustest, rõhutas vajadust tõsta tootmisnõupidamiste osatähtsust ning samuti vajadust sisse seada alalised õppe-tootmisnõupidamised. Aruandes kuulsime kriitikat TRÜ klubi, kohviku ja spordiklubi aadressil. Klubi tervikuna ei organiseerinud puhkeõhtuid kasvatuslikult kõrgel tasemel. Isetegevus peab toimuma aasta ringi. Ka kohvik-klubi ei õigustanud end täiesti. Üliõpilastes on vaja tõsta eneseväärikuse, sisemise mõõdukuse tunnet.

Nii aruandja kui ka hiljem sõnavõtjad nentisid puudusi massilises sporditöös ning rõhutasid vajadust teostada kontrolli TRÜ spordiklubi tegevuse üle. Ametiühingukomitee kontrollkomisjon leidis, et spordiklubi pole kaalunud kõiki võimalusi võimlate kasutamiseks teaduskondade kehakultuurikollektiivide poolt. Näiteks on TRÜ suures võimlas hommikupoolikul 10 vaba tundi nädalas, Mitšurini tänava võimlas aga on spordikooli kasutada 14,5 tundi. Sõnavõtjad analüüsisid põhjalikult seda küsimust ning leidsid, et mõlemate võimlate kasutamist võib planeerida nii, et õhtupoolikul jääks vabu tunde üliõpilassportlaste käsutusse.

Konverentsil tõsteti järjekordselt üles TRÜ lasteaia ehitamise küsimus. Juba kaheksandat aastat otsitakse võimalust selle ehitamiseks, kuid ikkagi on asi mõne kitsaskoha taha pidama jäänud. Leiti, et tuleks taotleda seda, et lasteaia ehitamine võetaks Tartu linna üldehituste plaani.

Väga õigesti rõhutati konverentsil, et on vaja tõsta üliõpilaste endi vastutust oma elamistingimuste parandamisel ühiselamuis. Kuidas seletada fakti, et Tiigi tänava ühiselamus pole siiani valitud ühiselamu nõukogu?

Sõnavõtjad tõstsid üles rea teravaid probleeme, mis vajavad kohest lahendamist. Sm. Kaik (Matem.-Loodusteaduskonnast) märkis, et internaatides peab üliõpilastele võimaldama sooja vee kasutamist. Pole kuigi meeldiv, kui mõni üliõpilane «lõhnab pesemata». Botaanikaaia kasvuhooned vajavad kiiret remonti.

Oma sõnavõtus kaebas III kursuse keemik, et kursuseõhtute organiseerimisel nõutakse õhtu kava, mis on kinnitatud vastavas dekanaadis. Kuid nagu hiljem vastustest selle seltsimehe sõnavõtule selgus, on selline kava vajalik seni, kuni kursuseõhtute korraldamine üliõpilaste poolt kulgeb täiesti ladusalt, kuni üliõpilased jätavad maha sellised «lõbutsemisvahendid» kursuseõhtutel, nagu mööbli ja lauanõude lõhkumine jne., mis on tingitud alkoholi liigsest tarvitamisest.

Klubi juhataja sm. Vain rõhutas, et klubile tuleb leida avaramaid harjutamisvõimalusi. Praegu kuulub klubile ainult 35 m² põrandapinda, isetegevusega tegeleb aga üle 300 üliõpilase. Olukorda ei saa kuidagi võrrelda, spordiklubi omaga ruumide osas, kuigi mõlemate osatähtsus peaks olema enamvähem võrdne. Sm. Vain rääkis ka sellest, et kursuse- ja osakonnaõhtute isetegevuslikku osa tuleb kindlasti ette valmistada. Seni aga, kui püsib ruumidekitsikus, on selle küsimuse lahendamisega raskusi.

Millest rääkisid siis veel sõnavõtjad? Õppevahendite vähesusest rääkis sm. Adamson. On täiesti õige, et üliõpilaste iseseisvat tööd püütakse suurendada. Kuid kui mõnikord on ainult üks teos lisamaterjalina saadaval raamatukogus ja kogu kursus tahab seda läbi töötada, siis on see tegelikult võimatu. Õppejõudude loengud peaks leidma paljundamist rotaprindil, nii et loengul saaks arutada vaid peamisi ja raskemaid küsimusi. Küsimuse «raskuspunkt» seisneb selles, et õppejõud näitavad üles äärmist passiivsust oma konspektide esitamisel trükkimiseks.

Rektor ja halduse prorektor peatusid oma sõnavõttudes kasvatustöö küsimustel ja kõnelesid abinõudest majanduslike puuduste kõrvaldamisel.

Lõpuks küsime, kas siis käesolev konverents andis midagi kasulikku ja õpetlikku? Jah, suuremas osas kindlasti. Edaspidi oleks vajalik, et konverentsil puudutatud probleemid leiaksid lahendamist. A/ü.-komitee peab tihendama koostööd komsomolikomiteega. Komsomolikomitee pöörab siiani vähe tähelepanu isetegevusele, kuid on ju see üheks tähtsamaks osaks noorsoo kommunistlikul kasvatamisel. Aruandeperioodil elavnes a/ü-line töö Matemaatika-Loodusteaduskonnas ja Arstiteaduskonnas, teatud tagasiminekut oli aga märgata Ajaloo-Keeleteaduskonnas ja Õigusteaduskonnas.

Kindlasti ütlevad mõned, et a/ü konverentsil räägiti palju üldist juttu. Jah, see on õige. Tihti ei oska me esineda konverentsidel konkreetselt, tungida kõigisse probleemidesse sügavalt.

Konverentsil valiti uus ametiühingukomitee. Loodame, et ta esitatud probleemid läbi arutab ja vastuvõetud otsused ellu viib.

J. KANGUR
V. PURASK

Ülal sõõris: komitee annab aru. Sõna on esimehel A. Metsal. Vaade konverentsisaali (ülal vasakul) ja vaheajal vestibüüli: Udo Kangrul on midagi lõbusat varuks (paremal). «Kas kvoorum on juba koos?» (all). Alumises sõõris: juttu on kursuseõhtutest (kõneleb Nurm).

K. REBASE fotomontaaž

PARTEI ELU

Jaotada õigesti koormus

Käesoleval õppeaastal on ülikooli kollektiiv teinud järjekordse edusammu õppe- ja teaduslikus töös. Oma väärtusliku panuse on selleks andnud ka ülikooli kommunistid. Partei iga liige on vastavalt oma töölõigule püüdnud anda parima ühisesse üritusse.

Me tunneme hästi sm-te F. Klementi, V. Palmi, E. Martinsoni, H. Moosbergi, L. Rootsi ja paljude teiste teaduslikke töid. Need seltsimehed on sealjuures hästi täitnud ka vastutusrikkaid parteilisi ülesandeid. Kuid kas võib sellega rahulduda, kas kulgeb meie töö korralikult, häireteta? Et kõik ei ole veel parimas korras, näitab fakt, et meie partei ridades esineb üksikuid seltsimehi, kes ühel või teisel põhjusel pole veel muutunud eesrindlasteks teaduslikul alal. Nende seltsimeeste olukorra analüüsimisel selgus, et paljus on nad ise süüdi, kuid mõningatel kordadel ilmneb ka nähtus, et teaduskonna parteigrupid ja vahel ka parteibüroo suhtuvad ükskõikselt oma liikmete töösse. Tuleb tervitada Matemaatika-Loodusteaduskonna partei-algorganisatsiooni algatust (endine sekretär sm. Mihhailov), kus kuulatakse perioodiliselt partei kõigi liikmete teadusliku töö aruandeid ning püütakse luua objektiivseid töötingimusi. Kahjuks aga esineb meil ka teistsuguseid fakte. Nii valis Matemaatika-Loodusteaduskonna parteigrupp möödunud õppeaastal oma sekretäriks sm. Raiki, kes on viimase aasta aspirant ning peab lõpetama oma teadusliku töö. Sama olukord oli Ajaloo-Keeleteaduskonnas aspirant Peebuga. Tekib küsimus, kas on õigustatud koormata noori õppejõude niivõrd paljude ülesannetega, nagu seda on NLKP ajaloo dotsendi kohustetäitjal J. Kalitsal — ta on ühtlasi prodekaan, teaduskonna parteibüroo liige, Tartu linna Poliitiliste ja Teadusalaste Teadmiste Levitamise Ühingu liige, sama ühingu vabariikliku komitee liige, samal ajal täidab ta pidevalt parteilisi ülesandeid (oli ÜLKNÜ 40. aastapäeva puhul Tartu linnas tähistamiskomitee esimees, viibis Soomes sportlaste delegatsiooniga jne.)

See pole kaugeltki ainuke näide, esineb ka teisi taolisi.

Tundub, et teaduskonna gruppidel on otstarbekohane läbi kaaluda oma kõigi liikmete ülesandeid ning ülekoormatud inimesed vabastada teatavaks ajaks liigsest ühiskondlikust koormusest. Seega võiksid nad täita lünki, mis on tekkinud ekslikust ülekoormusest ja anda võimalus teatavaks perioodiks rakenduda ainult teaduslikule tööle.

Me peame jõudma nii kaugele, et me ridades ei oleks teaduslikult vähem aktiivseid inimesi objektiivsete põhjuste tõttu. Teaduskonna parteigrupid peavad tagama oma töös ühiskondliku koormuse õiglast jaotust.

L. PÄI

KOMSOMOLI ELUST

Kas büroo töö oli hea?

Möödunud nädalal toimus keemiahoones Ajaloo-Keeleteaduskonna eesti keele ja kirjanduse, bibliograagia- ja võõrkeelte osakondade komsomoli-algorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolek.

Büroo senine sekretär tegi objektiivselt kokkuvõtte tehtud tööst 161 kommunistliku noorega, kes on arvel. Enn Anupõld tõstis positiivselt esile osakonna- ja uudismaalaste õhtu, iseseisva stipendiumide määramise, aktiivselt läbiviidud jooksukrossi ÜLKNÜ 40. aastapäeva puhul, head agitaatorite ja pioneerijuhtide tööd, abi ettevalmistuskursustel ülikooli sisseastujaile, tublit tööd uudismaal ja komsomoliehitusel. Sama palju võiks ette lugeda ka vigu büroo töös: kommunistlike noorte juurdekasvu pole, osakondades on esinenud poliitilist ebateadlikkust, liikmete vahel ei olnud tööülesanded õiglaselt jaotatud, kontrolli ega karistust kohustuste mittetäitmise eest polnud, ei suudetud masse üritustele kaasa tõmmata.

Arenes elav poleemika hinnangu andmisel büroo tööle. Printsipiaalse sõnavõtuga esines teaduskonna partei-algorganisatsiooni büroo esindaja, kes tõi esile positiivseid momente kollektiivi töös ja leidis vea juhtimises. Grupiorganisaatorid ja büroo on ses suhtes halvasti töötanud. Nad pole küllalt aktiviseerinud komnoori. Tegemist on ju täiskasvanud inimestega, kel pole vaja kõik ette ja taha ära teha. Vähe kasutatakse ära ametiühingut kasvatus- jm. küsimustes. Peamise puudusena märgiti kriitikas ka nõrka poliitilist kasvatustööd. Sellealast tööd õieti ei tehtudki — kõik lasti minna isevoolu teed, kuigi näiteks faktid V kursuse filoloogidega ja II kursuse filoloogidega oleksid pidanud avama silmad.

Apelleerides eelmisele kõnele tegid algorganisatsiooni sekretär E. Anupõld ja R. Nuust etteheiteid ka parteiorganisatsioonile, kes nägi vigu kogu aeg, kuid jäi ära-ootavale seisukohale. Halb oli see, et nii nemad kui ka rida järgnevaid sõnavõtjaid ei püüdnudki enam asja arutada, vaid püüdsid tagasi lükata kriitikat.

Ajaloo-Keeleteaduskonna prodekaan sm. J. Kalits vana komsomolitöötajana viitas kollektiivsuse puudumisele. Demonstratsioonidest halb osavõtt ja üritustest eemalehoidumine on toonud kaasa juba halva kuulsuse. Puudub osakonna patriotism, algorganisatsioonil pole populaarsust, millega on seletatav ka minimaalne liikmete juurdekasv kahe aasta jooksul.

Tuues põhjuseks suurema ajapuuduse kui teiste teaduskondade üliõpilastel tegi III kursuse üliõpilane Viitso ettepaneku büroo töö siiski heaks tunnistada, mida koosolek ka tegi. Oli see aga õige? Teaduskonna partei-algorganisatsiooni esindaja sõnavõtule järgnes elav reaktsioon, kahjuks aga tehti ebaõigeid järeldusi. Kollektiiv võttis büroo oma kaitse alla — see fakt ise juba näitab, et kõik pole korras. Koosoleku käigus esiletõstetud vigade järgi oleks võimalik olnud tunnistada töö äärmisel juhul rahuldavaks.

Üheks peamiseks põhjuseks senise töö nõrkuses oli üleliigne kursuste arv algorganisatsioonis (10 tavalise 5 vastu). Paremate tulemuste saavutamiseks komsomolitöös otsustati luua oma algorganisatsioon lääne filoloogidele.

Eesti filoloogide ja bibliograafide poolt valiti uude büroosse 7 liiget: H. Aasaleht, I. Hinn, L. Kask, R. Lepik, K. Raudnask, L. Tavel ja J. Tuulik. Algorganisatsiooni sekretäriks valis büroo IV kursuse bibliograafi Linda Kase.

V. LÄÄN

Väikesest Ruhnust ja suurematest probleemidest

Viimasel looduskaitseringi koosolekul oli luubi alla võetud väike Ruhnu. Ettekandega esinesid Viiu Rein ja Tiiu Pullisaar, kes andsid lühikese ajaloolise ja geograafilise ülevaate Ruhnu saarest ja tema asukatest. Tahvlile joonistatud suur Ruhnu kaart kujundas andmed ja kirjeldused terviklikuks pildiks. Esile toodi iseloomulikumad jooned Ruhnu taimkattes, mida illustreeriti fotode ja näidiseksemplaridega.

Ettekandele järgnenud arvukad sõnavõtud muutsid meie vabariigi kauge ja vähetuntud osa — Ruhnu saare — kuulajaile tuttavaks ja lähedaseks.

Koosolekul selgus, et metsa kasutamise seaduse pehmendamine tänapäeval on muutunud Ruhnu metsale tõsiseks ohuks. Tuleks kiiresti astuda samme Ruhnu metsa looduskaitse alla võtmiseks. Saare tore puukirik aga leiab parima kaitse Rocca al Mare vabaõhumuuseumis.

Koosolekul arutati ka looduskaitse instruktorite ettevalmistamise võimalust. Üksi huvist on ju vähe. On vaja teadmisi meie vabariigi looduskaitsest. Ja on veel vaja varustada looduskaitsjaid (ärge muiake!) dokumendiga. Ilma dokumendita ei pääse direktor Tegelinski jutule, kes ei näe, kuidas hävivad põlised pargid, lagunevad tuhanded aiad, muutub räpaseks tööstuselähedane maastik ning roojastuvad veed. Toodud väärnähtuste vastu tahab võidelda igaüks, kellele ei ole võõrad meie rahva heaolu ja tulevik. Majandusmeestele tuleb selgeks teha, et inimeste majandusliku tegevuse lõppeesmärk langeb ühte looduskaitse eesmärgiga, nimelt — luua inimesele inimväärne keskkond. *M. VABAR*

OLEME HUVTATUD TEIE ARVAMUSTEST!

Seoses läheneva Eesti NSV kirjanike kongressiga palub ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetus vastata järgnevatele küsimustele:

1. Missuguse noore autori looming on teile kõige rohkem meeldinud?

2. Missugune on teie arvates viimaste aastate parim romaan, novell?

3. Kuidas hindate «Nooruse», «Noorte Hääle» ja «Edasi» kirjanduslikku osa?

4. Kas teie arvates eesti kirjanduskriitika seisab oma ülesannete kõrgusel?

5. Missugused on teie ettepanekud ülikooli kirjandusringi töö parandamiseks?

6. Kuidas hindate ««Loomingu» Raamatukogu»?

Vastused (kas kõigile või üksikutele küsimustele) palutakse ära tuua ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetusse või lasta ajalehe kirjakasti peahoone vestibüülis.

Vastuse alla palutakse märkida vastaja nimi, teaduskond ja osakond või töökoht.

Nõukogude kultuuri edasise arengu nimel

Rühm lääne filoloogia I kursuse üliõpilasi tutvumas NLKP Keskkomitee ja Ministrite Nõukogu teesidega.
K. REBASE foto

«Kõrgema hariduse süsteemi reorganiseerimine õppimise ja tootmistöö ühendamise suunas tuleb planeerida ja organiseerida nii, et rahvamajandusele, teadusele ja kultuurile vajalikke spetsialiste iga aastaga järjest rohkem välja lastaks.»

NLKP KK ja NSVL Ministrite Nõukogu teesidest «Kooli ja elu sidemete tugevdamisest ning rahvahariduse süsteemi edasiarendamisest meie maal».

LAIENDADA TEADUSLIKKE SIDEMEID

Suurt tähelepanu osutatakse NLKP KK ja NSVL Ministrite Nõukogu teesides teaduse arendamise ja teadlaste töö küsimusele.

Teaduslik töö Eesti NSV-s on viimastel aastatel elavnenud, teaduslike tööde kvaliteet, nende teoreetiline ja rahvamajanduslik tähtsus on tõusnud. Tõsiselt väljapaistvaid teaduslikke saavutusi on aga siiski äärmiselt vähe ning teadusliku uurimistöö arengutempo on küllalt aeglane. See on tingitud osalt teadusliku uurimistöö iseloomust, kuid ainult osalt. Me tunneme paljude maade teaduse arengus kiireid, otse tormilisigi perioode. Seda oleks oodanud ka eesti teaduses pärast nõukogude võimu kehtestamist. Seda ei ole aga juhtunud.

Üheks põhjuseks, miks teaduste areng Eesti NSV-s on aeglasem, kui see peaks olema, on asjaolu, et meie teaduslikud töötajad toimivad isoleeritult, nende kontakt kolleegidega teistest Nõukogude Liidu ja välismaa uurimisasutustest on lubamatult lõtv. Tõsi, meie teaduse alal töötajad võtavad osa konverentsidest, kongressidest nii kodu- kui välismaal, viimasel ajal on peetud laiemaid kongresse Tartuski. Need suhtlemisvormid ei ole aga piisavad. Mõnepäevane viibimine mingis teaduslikus asutuses, laboratooriumis, samuti lühikesed isiklikud vestlused, ettekannete kuulamine ja diskussioon on küll kasulikud, kuid lõppkokkuvõttes ei suuda need siiski oluliselt mõjutada teaduslikku tööd.

Teaduslikus töös on suure tähtsusega metoodika, laboratooriumide seadmete, aparaatide põhjalik tundmine ja käsitsemisoskus. Katsete teostamises, tulemuste registreerimisel ja läbitöötamisel on nii palju pisiasju, mille arvestamiseks peab olema sageli mitte ainult teadmisi, vaid veel rohkem peab olema n. ö. sisse elanud. Asja seda külge saab vaevalt omandada raamatuist, seda tuleb omandada praktiseerimisel paremates teaduslikes asutustes. Siit järgneb, et meie teaduslikud töötajad, eriti nooremad peaksid ligemalt tutvuma nii kodu- kui ka välismaa teaduslike asutuste teadlaste tööga. Selleks tuleb saata meie teadlasi teiste liiduvabariikide või välismaa väljapaistvate spetsialistide juurde, tuntud uurimisasutustesse vähemalt 3—6 kuuks, mõnedel juhtudel aga isegi kuni paariks aastaks. Sellise õppereisi peaks läbi tegema eranditult iga aspirant ja hiljem õppejõu või teadusliku töötajana tegutsedes kordama neid reise perioodiliselt. Juba keskajal ei saanud muidu meistriks, kui pidi tutvuma sellega, mis vastaval alal oli saavutatud mujal maailmas. Kuigi meil on olemas trükisõna, raadio, kino jne., ei saa see asendada isiklikku praktikat, vahetuid kogemusi.

E. KOEMETS,
TRÜ psühholoogia-kateedri dotsent

Kuidas lahendada?

Üheks eriliseks raskuseks on kaugõppe üliõpilastele keelte omandamine, eriti selliste keelte, mida üliõpilane pole varem õppinud ei keskkoolis ega mujal. Iseseisvate õpingute korras on võimatu omandada õiget hääldamist, leida metoodiliselt otstarbekat töö järjekorda.

Allakirjutanu põrkas nende raskustega kokku ladina keele õppimisel, mida tuli alustada täiesti iseseisvalt ilma sissejuhatavate tundideta.

Ülikoolis viiakse läbi mitmete erinevate ainete alal kollokviume. Need ei kujuta endast midagi muud kui kontrolli üliõpilase suhtes. Kollokviume viiakse läbi näiteks partei ajaloo alal. Miks ei või seda töövormi kasutada ka ladina keele õppimisel.

Kaugõppe üliõpilastele saadeti küll välja juhendid ladina keele õppimise kohta, need pole aga küllaldased. Oleks vaja korraldada kõige minimaalsemal määralgi tunde, arvestades seejuures kõiki piiratud võimalusi, mis on kaugõppe üliõpilastel kohalesõiduks. Sellest oleks keele õppimisel palju kasu. Arvan, et selliste tundide organiseerimine ei tohiks olla kaugõppeosakonnale lahendamatuks probleemiks.

O. PELTSER,
TRÜ kaugõppeosakonna ajaloo eriala I kursuse üliõpilane

Toimetuselt. Sm. O. Peltseri poolt tõstatatud probleem puudutab mitte ainult ladina keele õpinguid, vaid eesti filoloogia osakonnal ka soome keele omandamist. Mõnel määral kerkivad need küsimused ka võõrkeele õppimisel. Toimetus ühineb sm. O. Peltseri arvamusega, et TRÜ kaugõppeosakond peaks organiseerima kaugõppijatele keelealaseid õpinguid. Võiks kaaluda pidevate keeletundide sisseseadmist kohtadel, kus leidub küllaldasel arvul üliõpilasi, näiteks Tallinnas, Pärnus, Viljandis jm., ja kus keegi kohalikest asjatundjaist õpetab ülikooli ülesandel.

Loodame, et kaugõppeosakond annab sellele küsimusele vastuse.

Elu nõuab mõningaid ümberkorraldusi

Haridussüsteemi ümberkorraldamise küsimused on kujunenud aktiivse arutelu objektiks kogu meie elanikkonna keskel. Alljärgnevalt peatun seoses sellega kahel probleemil.

KÕRGEMATESSE ÕPPEASUTUSTESSE VASTUVÕTUST

Nende ridade kirjutaja ei saa kuidagi nõus olla sm. Liimetsa seisukohaga (vt. artikkel «Omapoolseid ettepanekuid» eelmises ülikooli ajalehes), nagu ei oleks pärast keskkooli põhjalikku ümberkorraldamist tarvidust kõrgemale koolile eelnevate tööaastate järele. Meie ei tohi unustada, et kõrgema kooli lõpetajal tuleb oma erialal töötada n. ö. juhtiva kaadrina. Selleks on aga väga vajalikud ulatuslikumad elukogemused, mida ainult õpilaspõlves (ka kõige paremas keskkoolis) ei omandata. Pealegi on paljudel juhtumitel (kuigi mitte alati) võimalik siiski omandada praktilisi töökogemusi sellel alal, millele hiljem kavatsetakse spetsialiseeruda. Eriti on see maksev tehnilistel, aga ka põllumajanduslikel erialadel.

Mis puutub aasta või paari kestusega noorte laagrite loomisse, siis nende praktiline organiseerimine on väga keeruline ja kulukas ning selletõttu osutuvad nad vaevalt otstarbekohasteks.

Väga õige on NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu teesides esitatud seisukoht, et kõrgemasse õppeasutusse vastuvõtmisel tuleb arvestada mitte ainult eksamite üldist tulemust, vaid esijoones hindeid ainetes, mis vastavad tulevase eriala profiilile, samuti ühiskondlike organisatsioonide soovitusi. Muidugi on seejuures vajalik, et soovituste andmisse suhtuksid vastavad organisatsioonid täie tõsiduse ja vastutustundega.

KAUGÕPPEOSAKONNA TÖÖST

Siin tuleb ühineda sm. Liimetsa seisukohaga, et esimestel kursustel statsionaarsete osakondade täielik likvideerimine ja üleminek kaugõppesüsteemile ei ole otstarbekohane. See on maksev nii ülikoolide, pedagoogiliste instituutide kui ka tehniliste õppeasutuste kohta. Esimestel õppeaastatel antakse teoreetiline baas edaspidisele kursusele. Seda iseseisvalt omandada on väga raske (pealegi kui puuduvad selleks vajalikud kogemused). Vanematel kursustel kitsamat eriala omandada ja diplomitööd teha, kui ise töötada vastaval erialal, on kahtlemata lihtsam ja otstarbekohasem (muidugi peab siin töökoha poolt loodama soodsad tingimused).

Kuid nii või teisiti kaugõppe osatähtsus meie kõrgemates õppeasutustes kahtlemata suureneb. Juba praegu õpib Tartu Riikliku Ülikooli Kaugõppeosakonnas 1452 üliõpilast, peale selle TRÜ juures asuvas Kaugõppe Pedagoogilises Instituudis 335 üliõpilast. Sellepärast on praegu viimane aeg otsustavalt parandada meie kaugõppeosakonna töös esinevaid tõsiseid puudusi. Kõige olulisemateks neist puudustest võiks lugeda järgmisi:

MÕNED ARVAMUSED

1. Kaugõppeosakonna üliõpilaste äärmiselt puudulik varustamine õppematerjalidega. Tõsi küll, käesoleval sügisel on olukord selles suhtes pisut paranenud (eriti seoses loengute paljundamisvõimalusega ülikooli rotaprindil), kuid ikkagi moodustavad need üksikud loengud, mis seni on kaugõppijate jaoks valmistatud, vaid väga tühise protsendi tegelikust vajadusest. Ei ole mõeldav kaugõppe normaalne töö ilma üliõpilaste varustamiseta vajalike materjalidega kõigis põhilistes distsipliinides.

Seoses sellega tuleks kindlasti edaspidi vähendada loengute koormust kaugõppesessioonidel. On absurdne nõuda, et inimene, kes peab istuma iga päev 8—10 tundi loengutel, valmistuks samaaegselt ette eksamiteks ja neid ka sooritaks. Sessioonidel peaks peamine tähelepanu olema pööratud konsultatsioonidele ja kaugõppijatele tuleb võimaldada vaba aega eksamiteks korralikuks ettevalmistamiseks.

2. Kindla õppejõudude kaadri puudumine kaugõppeosakonnas. Praegu töötavad kaugõppijatega õppejõud n. ö. lisakoormuse korras ja üsna juhuslikult — kord üks, kord teine. Nende ridade kirjutajal tuli endal kaugõppes ladina keelt õppida nelja õppejõu juures. Olukord ei ole ka praegu selles osas sugugi paranenud. On täiesti reaalne ja vajalik eraldada õppejõud, kes oma koormuse kas täielikult või pooles ulatuses täidaksid ainult kaugõppes. Need õppejõud valmistaksid ette õppematerjale ja juhendeid kaugõppijatele, viiksid läbi konsultatsioone jne. Lühidalt — spetsialiseeruksid tööle mittestatsionaarsete üliõpilastega. Sellisel juhul oleks ka kaugõppeosakonnal oma õppejõudude kollektiiv, kellele võiks tugineda. Siis kaovad kahtlemata ka igasugused venitamised metoodiliste juhendite valmistamisel (mis praegu on väga tüüpiline) ning mittestatsionaarne üliõpilane teab juba, kelle poole ta ühes või teises aines võib pöörduda.

3. Kaugõppeosakonna risustamine statsionaarsest osakonnast halva õppeedukuse tõttu väljalangenud üliõpilastega. Omapärane suhtumine on mõningatel meie ülikooli töötajatel: kui üliõpilane statsionaarses osakonnas hakkama ei saa, aga teda on justkui kahju ülikoolist päris välja heita, siis lubatakse tal üle minna kaugõppesse. Tegelikult on aga õppimine mittestatsionaarselt palju pingutavam kui statsionaarselt ja sellepärast ei tule need «läbipõlenud» üliõpilased tavaliselt toime ka kaugõppes.

4. Kahtlemata on vaja tõsta nõudlikkust kaugõppeosakonna üliõpilaste vastu ja ainult ülikoolis õppimise sildiga end varjavad loodrid välja praakida. Samal ajal on muidugi vaja senisest palju tähelepanelikumat ja igati abivalmis suhtumist kaugõppijatesse nende töökohtadel (praegu esineb sellist suhtumist veel väga vähe).

Kõigepealt on aga vaja, et meie ülikooli juhtkond ja ühiskondlikud organisatsioonid pööraksid senisest palju suuremat tähelepanu kaugõppe tööle.

O. KUULI

Teiseks tahan puudutada kaugõppesüsteemi edasist täiustamist. Ei ole saladus, et kaugõppijate teadmised on nõrgemad statsionaarselt õppijate omadest. Põhjus on siin üks: teha tööd ja sundida end õppima — see nõuab raudset tahet. Kuid teiselt poolt on ka sessioonide aeg lühike. Selle aja jooksul on võimalik ainult aine «läbimasindamine». Näit. tuli Majandusteaduskonna III kursuse 1957/58. a. talvisel õppesessioonil 10 päeva jooksul kuulata loenguid 8—9 tundi päevas, anda 5 eksamit ja 2 arvestust. Samal ajal kestis statsionaarsete õppesessioon 20—25 päeva. Paistab, et on õigeaegne tõsta küsimus aastase õppesessiooni aja pikendamisest 30 päevalt 40—50 päevani.

Lõplikult on lahendamata kaugõppijate diplomitöö koostamise aeg ja vabastamine töölt. 30 päeva riigieksamite sooritamiseks ja diplomitöö kaitsmiseks on küllaldane, kuid koostamise aeg jääb töö kõrval väheseks. Diplomitöö kirjutamine nõuab palju tööd ja oleks otstarbekas vabastada kaugõppeosakonna viimase kursuse üliõpilased koos töötasu säilitamisega töökohalt viimase kursuse viimase semestri jooksul. See annab võimaluse täielikult pühendada end diplomitöö materjalide hankimisele ja töö koostamisele

Otstarbekas ja reaalne oleks küsimuse seesugune lahendus, et NSVL Ülemnõukogu võtaks vastu seaduse kaugõppijatele vajalike pikemate puhkuste võimaldamise kohta. On sageli nii, et kaugõppe teel õppivaid üliõpilasi, nende tööd ülikoolis vaadeldakse kui isiklikku asja, arvestamata selle riiklikku tähtsust.

Ootame teiste mõtteavaldusi ülaltoodud küsimustes.

E. REITSNIK,
TRÜ Majandusteaduskonna kaugõppeosakonna IV kursuse üliõpilane

«On otstarbekohane kehtestada selline kord, mille juures rea eriala õpetajaid kõrgematest õppeasutustest perioodiliselt suunataks teatud ajaks praktilisele tööle vastavates rahvamajandusharudes, sõltuvalt nende teadusliku ja pedagoogilise tegevuse iseloomust.»

NLKP KK ja NSVL Ministrite Nõukogu teesidest «Kooli ja elu sidemete tugevdamisest ning rahvahariduse süsteemi edasiarendamisest meie maal».

Nõuame tuumakatsetuste kohest lõpetamist!

Meie ülikooli rektorile saabus järgmisesisuline kiri.

Tartu Riikliku Ülikooli
Rektorile

7. juuli 1958. a

Austatud härra!

Nagu Te teate, on tuumaplahvatusel tekkiva radioaktiivsuse toime inimorganismile kohutavali mürgistav. Seda asjaolu märkis hiljuti üksmeelselt ära Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Teaduslik Komitee ja praegu kasvab kogu maailmas nõudmine keelata ära tuumarelvade katsetamine ja tootmine ning muud tuumapahvatuste tekitamise moodused. Need meie hulgast, kes kuuluvad Hitotsubaši Ülikooli teaduskondade juurde, on teinud avalduse, milles me väljendame oma seisukoha selles küsimuses. Me oleksime väga õnnelikud, kui Te laseksite juurdelisatud avalduse teatavaks teha oma teaduskondade liikmetele selleks, et nad võiksid meie nõudmist ja taotlust toetada.

Tokio Hitotsubaši Ülikooli teaduskondade liikmete nimel
suurima lugupidamisega
Yukihiko Kapenko.

AVALDUS

7. juuli 1958. a.

Meie kõik teame, kui kohutav on tuumaplahvatuste hävitav jõud ja kui mürgistav on nende poolt tekitatava radioaktiivsuse toime inimorganismile. Me oleme seda näinud ja teadlaste jõupingutused nii Jaapanis kui ka välismaal on selle selgeks teinud pärast meie õudseimaid kogemusi Hirošimas ja Nagasakis. Me nakatume juba praegu atmosfääri kogunenud radioaktiivseist aineist ja meid ähvardab tuumaplahvatuste ja iga hetk puhkeda võiva tuumasõja oht.

Sellepärast nõuame me igasuguste tuumakatsetuste kohest lõpetamist, ükskõik, mis eesmärgil või mis nime all ka ei teostataks, ja tuumaplahvatuste kõigi võimaluste viivitamatut kõrvaldamist. Me usume, et meil on õigus seda nõuda iseendi, oma kaasmaalaste, kogu inimkonna ja kõigi meie järeltulevate põlvkondade rahu ja julgeoleku nimel.

Need meie, Hitotsubaši Ülikooli teaduskondade liikmete hulgast, kes, olles ühiselt mainitud seisukohal, kirjutasid vabatahtlikult alla sellele avaldusele, soovivad palavalt, et tuumarelvade katsetamine ja tootmine ning igasugused muud tuumaplahvatused viivitamatult lõpetataks ja kõik nende võimalused viivitamatult kõrvaldataks ning loodame, et nii kodu- kui ka välismaal süveneb ja levib arusaamine tuumaplahvatuste ohtlikkusest.

Alla kirjutanud: Tokio Hitotsubaši Ülikooli rektor H. Ito ja teaduskondade professorid, dotsendid ja assistendid (kokku 102 allkirja).

Kallis ANTS HALLIK!

Sinu uudismaa-teemaline artikkel vene filoloogia osakonna seinalehes on äratanud küllalt suurt tähelepanu nii nendes üliõpilastes, kes viibisid uudismaal, kui ka nende seas, kes võib-olla kavatsevad sinna sõita järgmisel suvel. Sinu arvamust uudismaa kohta tuleks ju lugeda autoriteetseks, sest Sa oled ikkagi õppe- ja ühiskondliku töö eesrindlane ja Sinu pilt kaunistab ülikooli autahvlit. Eriti huvitatult asusime seda artiklit lugema meie, kes me olime Sinuga koos ühes sovhoosis, ühes osakonnas. Ja peab ütlema, et meie hämmastus oli suur.

Sinu kirjutise «kangelane» (üldistatud kirjanduslik kuju, nagu Sa meile omavahelises jutuajamises selgitasid) teatab resoluutselt:

«Aga teate, mina mõtlesin, et uudismaa pole selline! No mis siin ka on! Tolm, mingid ebainimlikud aroomid, inimesed nagu metslased. Ei, sugugi pole arvestatud siin intelligentse inimese nõudeid. Enam ma uudismaale ei sõida. Mitte iialgi!»

Tuleb välja, et Sinu arvates ootasid uudismaale sõitvad üliõpilased sealt eest leidvat mingeid suurlinlikke elamistingimusi: asfalteeritud tänavaid, gaasi, veevärki, igas asulakeses piisavalt kinosid ja teatreid. Oli see nii? Asja vastu huvi tundes vestlesime mõningate inimestega, kes viibisid tänavu esmakordselt uudismaal, ja meile selgus midagi hoopis vastupidist: uudismaa all oli enamik kujutlenud lagedat steppi, kus joogivett hinnatakse kullakaaluga ja pesemist tuleb ette vahest kord kuus, kus lähema 10 km ulatuses pole ühtegi poodi jne. Nii et tegelikkusega tutvudes ei toimunud kellelgi mingit «illusioonide purunemist», vaid kõik olid hoopis rõõmsalt üllatatud.

Millega me siis uudismaal peamiselt tegelesime? Sinu kirjutisest loeme, et suplemisega, päevitamisega, rääkid õhtustest jalutuskäikudest kuuvalgel... Aga töö? Sellest kuuleme vaid niipalju, kuidas üks Sinu «üldistatud kirjanduslikest kangelastest» harjutab kunstipärast simuleerimist, et järgmisel päeval oleks võimalik tööst kõrvale hiilida. Siiski vabanda! Oma artikli lõpuosas avaldad Sa vaimustatult tänu ajakirjandusele, kes nagu oleks lehtedes üles puhunud meie saavutused ja kaunistanud meie nigelaid töötulemusi tohutu suurte arvudega. Sa hüüatad:

«Vaat kus tublid poisid — lehemehed! Oskasid ilmsi näha seda, mida meie, patused, uneski ei näinud!»

Seda mõtteavaldust ei ole võimalik mõista mitut moodi.

* * *

Kallis seltsimees Hallik! Meile tundub, et oma kirjutise aluseks võtsid Sa muljed elust Krasnoselski sovhoosi I osakonnas, sest seda pidid Sa ju kõige paremini tundma. Aga kuidas võis juhtuda, et Sulle puutusid silma ainult need üksikud meeleolu languse juhtumid, mida meil seoses halbade ilmade ja algul ebatavalisena tunduvate elutingimustega muidugi vahel esines? Kui Sa otsustasid valgustada kaasüliõpilaste elu uudismaal, kas ei meenunud Sulle siis tõesti ka midagi helgemat? Paistab, et me peame aitama Sind meelde tuletada.

Meie osakonna II brigaadis töötasid ühel kombainil kombaineri abina Mihkel Vahtra ja põhukogujana Mall Vahi, kelle agregaadi kollektiiv koristas vilja rohkem kui 1200 hektarilt. Septembri lõpul, kui kombainid halbade ilmade tõttu töötasid vaid päeval, käisid Mihkel ja Mall öösiti kündmas. Samasuguse hulga hektareid koristasid ka kombainid, kus töötasid Tiiu Murusalu ja Ester Linn. Kas Sinu arvates premeeris sovhoos neid ärateenimatult 600—900 rbl. suuruse rahasummaga? Kuidas unustasid Sa sellised töömehed, nagu Eduard Pauksoni ja Aadi Elleri, kes ei kõhelnud võtmast enda nimele kombaine, mis vajasid peaaegu kapitaalremonti? Sa võib-olla ei teagi, et kui IV brigaad saatis II brigaadile appi oma parimad töölised, siis olid nende hulgas ka meie üliõpilased Heino Aasaleht ja Valdur Rebane?

Ants, me andestame Sulle, et Sa ei tundnud põhjalikult brigaadide elu, sest Sa ise töötasid peamiselt osakonna keskuses (kuigi olid valitud II brigaadi komsomoli grupiorganisaatoriks), aga kuidas võis Sul nägemata jääda see, et sealsamas keskuses töötades täitsid meie üliõpilased kolm suurt siloauku, vedasid kokku mitu tohutut kuhja heina ja põhku, et tokis käis töö ka vihma ja lumesajuga. Ja eks olnud needki meie kaaslased, kes vaatamata vingele tuulele ja pidevalt ähvardavale sajule sõitsid iga päev 20 km kaugusele kamõšši lõikama.

Kas Sa ei tea, et õhtuti ei olnud meil peamiseks probleemiks mitte see, kuidas mõelda välja mõjuvaid vabandusi kojujäämiseks, vaid see, kuidas kuivatada hommikuks rõivad ja jalanõud, et järgmisel päeval oleks võimalik jälle tööle minna. Me ju kõik püüdsime siiski käia loosungi järgi: «Maha väiklane virisemine!»

Me ei tahaks uskuda, et see kõik tõesti Sinu silmade eest varjule jäi, sest Sa töötasid ju ise koos meiega (ja mitte kõige halvemini!). Me ei tahaks uskuda ka seda, et Sul oli sihilik kavatsus teha nulliks oma 80 kaaslase töötulemused... Aga milline oli siis Sinu eesmärk?

Selgitust ootama jäädes

UUDISMAALASED-OSAKONNAKAASLASED

VALENTIN SAVI

Ootamatult lahkus 13. novembril s. a. surma läbi Tartu Riikliku Ülikooli oftalmoloogiakateedri õppejõud ja Vabariikliku Tartu Kliinilise Haigla silmaosakonna juhataja meditsiiniliste teaduste kandidaat dotsent Valentin Savi.

V. Savi sündis 1. mail 1902. a. Narvas, kus omandas ka keskhariduse. Tartu Ülikooli Arstiteaduskonna lõpetas 1926. aastal. Oma arstlikku tegevust alustas ta assistendina Tartu Ülikooli Silmakliinikus, hiljem oli tegev arstina Kuressaares ja Tallinnas. Suure Isamaasõja ajal oli NSV Liidu tagalas, kus ta organiseeris ja juhtis meditsiinilist keskkooli. Elutee tõi teda tagasi Tartu kogenud ja vilunud arstina — seekord oftalmoloogiakateedri ja silmakliiniku juhatajaks. See oli siis, kui sõda polnud veel lõppenud ja tööd tuli alustada varemetelt. Valentin Savi näitas oma häid organisatoorseid võimeid, et võidaks edukalt alustada ravi-, õppe- ja teaduslikku tööd.

Üle tuhande üliõpilase on saanud oma teadmised silmahaigustest dotsent V. Savilt. Peale nende on ta kasvatanud ligi paarkümmend silmahaiguste eriarsti, kes töötavad meie vabariigi mitmetes kohtades.

Teaduslikus töös jätkas dotsent V. Savi varasemate Tartu Ülikooli oftalmoloogide teaduslikku traditsiooni: uurida trahhoomi. Sellelt alalt on tal väärikas teaduslik pärand väitekirja näol. Tunnustust pälvisid ka tema poolt jälgitud erialase traumatismi küsimused.

Me näeme ja kuuleme teda esinemas teaduslike ettekannetega ülikooli teaduslikel sessioonidel, konverentsidel ja arstide seltside koosolekutel mitte ainult meie vabariigis, vaid ka väljaspool seda. Dotsent V. Savi oli ENSV Tervishoiuministeeriumi õpetatud nõukogu liige, vabariikliku oftalmoloogide teadusliku seltsi esimees, vabariigi pea-oftalmoloog.

Need, kes temaga kokku puutusid kas abisaajana, kolleegina või sõbrana, võivad ütelda, et Valentin Savi oli austava ja delikaatse suhtumisega teistesse, ta oli omakasupüüdmatu, alati sõbralik ja abivalmis, kohusetundlik kuni viimase hingetõmbeni ning tagasihoidlik.

Kuigi Valentin Savi ise paljudele andis tagasi nägemise ja valguse, sulges surm silmad temal enesel. Järelejääjate südamesse ääb aga temast lugupidav ja püsiv mälestus.

Kolleegid ja sõbrad

TRÜ Majandusteaduskonna IV kursuse üliõpilased õnnitlevad kursusekaaslast

Viive Pääsukest ja Mart Saksa
(EPA Mehhaniseerimisteadusk. V kursus)
abiellumise puhul.

KUIDAS ISESEISVALT TÖÖTADA

Üks tähtsamaid lõike üliõpilaste igapäevases elus on iseseisev töö raamatuga ja loengute kuulamine.

Allkirjeldatud artiklitest ja raamatutest leiate metoodilisi näpunäiteid aja ja töö õigeks jaotamiseks ning loengute konspekteerimiseks.

Зайченко П. А., Организация и методика самостоятельной работы студентов младших курсов, Кишинёв 1957 (1958).

Brošüür on määratud I ja II kursuse üliõpilastele, kellel veel ei ole kindlaid iseseisva töö meetodeid ja harjumusi. Autor näitab iseseisva töö tähtsust, selle mitmesuguseid viise ja õige töö ning aja jaotamist. Peatutakse ka vaimse töö hügieeni küsimustel.

Голант Е. Я., Работа над книгой. (В помощь изучающим марксистско-ленинскую теорию), Ленинград, 1956.

Горцевский, А. А. и Любицына, М. И. Организация самостоятельной работы студента, Ленинград 1958

Brošüüri eesmärgiks on üliõpilaste abistamine nende iseseisva õppetöö organiseerimisel. Kõrgema kooli mitmekülgsest õppe- ja kasvatustöö protsessist on teoses käsitletud loengute kuulamist ja ülesmärkimistööd raamatuga ja läbiloetu konspekteerimist seminarideks ettevalmistamist, kursuse- ja diplomitöö koostamist, eksamiteks ja arvestusteks valmistumist, üliõpilase vaimse töö planeerimist. Nende küsimuste kohta antakse metoodilisi juhtnööre.

Valgma, J.,

Kuidas töötada raamatuga ja kuulata loenguid, Nõukogude Kool, nr. 8, 1953, lk. 477—487.

Teoreetiliste teadmiste omandamise põhiliseks viisiks on raamatuga töötamine ja loengute kuulamine. Artikli autor tutvustab põhilisi vorme töös raamatuga, nagu läbilehitsemine, süvenev ja ositilugemine. Tuuakse näiteid, kuidas üles märkida, kuidas koostada konspekti raamatust. Põgusalt on peatutud loengute kuulamisel ja ülesmärkimisel.

Белянкин Д. А., О работе с книгой. Госполитиздат. Москва 1956.

Brošüür tutvustab lugejatele elementaarseid reegleid tööks poliitilise süžeega raamatuga. See töö jaguneb kahte ossa: 1) lugemise süsteem, ja 2) märkuste tegemine. Käsitletakse õppeainet, raamatute valikut, lugemist, väljakirjutuste tegemist, teeside koostamist, korrespondeerimist ja referaadi kirjutamist.

Poliitilise kirjanduse tundmaõppimine aktiviseerib inimesi osa võtma kommunismi ehitamisest, annab laiemaid teadmisi, tõstab loomingulist initsiatiivi.

KEHAKULTUUR JA SPORT

ESIVÕISTLUSED TÕSTESPORDIS

15. ja 16. novembril k. a. toimusid TRÜ 1958. a. spartakiaadi raames tõstespordi esivõistlused.

Võistluste käigus püstitati 20 uut teaduskondade, 4 ülikooli spordiklubi ja 1 Tartu linna noorterekord. Paljud võistlejad saavutasid isiklikke rekordeid.

TRÜ 1958. a. meistriks tulid alates kergematest kehakaaludest: T. Sibul (kehakultuuriosak.) 217,5 kg; M. Kõlu 220 kg; Ü. Niinemets 265 kg; E. Väärtnõu 275,5 kg (kõik Matem.-Loodustead.); V. Kuik 292,5 kg; E. Hanga 277,5 kg; K. Metsur 285 kg (kõik kehakultuuriosak.).

Võistkondlikult saavutas ülekaalukalt esikoha Matemaatika-Loodusteaduskonna võistkond. Suuri teeneid on selles ka teaduskonna dekaanil sm. Mitil, kes tundis igati huvi võistluste vastu.

Kuidagi ei saa rahule jääda Arstiteaduskonnaga, kust oli kolm osavõtjat. Esitati küll ligi 50 osavõtja nimed, kuid kuhu jäid võistlejad võistlustel? Võita eelmisel aastal esikoht ja nüüd esineda nii kesiselt — see ei tee au ühelegi kehakultuurikollektiivile.

Veelgi kahvatumalt olid esindatud Õigus-Majandusteaduskond (kaks võistlejat) ja Ajaloo-Keeleteaduskond (üks võistleja).

Antud faktid tõendavad veel kord, et sporditöö teaduskondades lonkab mõlema jalaga.

E. SIMSON

TEADAANNE

Tartu üliõpilaste looduskaitseringi järgmine koosolek toimub 28. novembril.

Toimetaja J. FELDBACH

TEADAANNE

1. Tartu Riikliku Ülikooli ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ring ning ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetus kuulutavad käesolevaga välja kirjandusliku võistluse järgmistes kirjanduslikes, publitsistlikes ja kujutava kunsti žanrides: olukirjeldus, lühijutustus, följeton, luuletus, valm, epigramm, lühisatiir ja -huumor, sõnum, karikatuur. Võistlusest võivad osa võtta kõik ülikooli kollektiivi liikmed (üliõpilased kõigist teaduskondadest, õppejõud ja teenistujad). Võistlusele esitatud ilukirjanduslikud tööd peavad olema kirjutatud sotsialistliku realismi meetodit järgides, peavad olema kantud nõukogulikust elutunnetusest. On soovitav, et neis kajastuks tänapäeva elu ning ülikooliga seotud probleemistik.

2. Esitatavad tööd (kirjutatud puhtalt) palutakse ära tuua või saata ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetusse. Tööde loovutamise viimane tähtaeg on 15. veebruar 1959. a.

3. Kõik esitatavad tööd tuleb varustada märgusõnaga. Sama märgusõna kandev kinnine ümbrik peab sisaldama töö autori nime ja eesnime, töökoha ja postiaadressi.

4. Avaldamiskõlblikud tööd trükitakse laekumise järjekorras ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool» (varjunime all).

5. Parimaid töid auhinnatakse. (Auhindade kohta üksikasjaliselt järgmises numbris.)

6. Lähema konsultatsiooni saamiseks pöörduda ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetuse või kirjandusringi juhatuse poole.

TRÜ ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi juhatus
Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetus

Traditsioon süveneb

Matemaatikaosakonnas on kujunemas traditsiooniks korraldada iga aasta sügissemestril nn. tudengiks löömise õhtu. Sisuliselt kujutab see üritus tutvumisõhtut esimese kursuse üliõpilastega.

Nagu möödunud aastal, nii kujunes käesolevalgi aastal õhtu naelaks noorte «eksam» komisjoni ees, kus tuli mängu panna kogu teravmeelsus, et vastata väga mitmepalgelistele küsimustele. Vastuvõetuile kinnitati rinda lilleõis. Edasi jätkus õhtu sõnavõttudega vilistlastelt, võistlusmängudega, tantsuga. Üritusel oli kahtlemata positiivne mõju osakonna üliõpilaste kujundamisel ühiseks kollektiiviks.

J. TAPFER

Ühiselt teatris

Tänu oma teatrivoliniku Henno Kapi aktiivsusele sai hiljuti võimalikuks Arstiteaduskonna III kursusel kollektiivne teatrikülastus. Vaadati F. Raymondi operetti «Mask sinises», mis meeldis üldiselt kõigile.

A. RAMM

22. novembril 1948. a. ilmus ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» esimene number. Seetõttu kujuneb järgmine number juubelinumbriks. Toimetus palub lugejaid võtta sõna selle kohta, missuguseid puudujääke on olnud ajalehe sisus ja missugusena tahetakse ajalehte näha järgnevail aastail. Kaastööd palutakse ära tuua toimetusse hiljemalt 24. novembriks k. a.

MB 07856 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 4372

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

28. novembril
Reedel,
1958. a.
Nr. 29 (382)
XI aastakäik

TÕNIS LEHTMETS

KIRJANDUSE MAJA UKSEL

Vanad uksed pargi vaiksel rajal
täna jälle seisavad mu teel.
Tunnen endas — avada on vaja,
aga samas mõtlikuks jääb meel.

Kas sa selleks pihku võtad lingi —
kohvitassiks kriitikuga koos?
Või et lihtsalt tehtud tööde pingilt
pilduda vaid sõnu kiiduhoos?

Või ehk minna, nagu mõni poja,
põues argus, laulud enda jaoks,
istuda kui varas pühakojas,
kuulata, kuis teiste süda taob.

Vahest laulda nii, kui kombeks varem, —
näha tundeis ainult virvatuld,
muuta elu süngeks ahervareks,
mida katab nukker kasekuld.

Või ehk... kuulatada vere kutset,
virutada rõõmsalt vastu ust,
nii et lõögist tunduks elu tukset,
tema laia kämbla puudutust?!

Vanad uksed vaikse pargi rajal
täna jälle seisavad mu teel.
Tunnen endas — avada on vaja,
aga samas mõtlikuks jääb meel.

Ajalehe „Tartu Riiklik Ülikool" toimetusele

Tartu Riikliku Ülikooli rektoraat ja ühiskondlikud organisatsioonid tervitavad ajalehte «Tartu Riiklik Ülikool» 10-aastase tegevuse tähtpäeva puhul, avaldavad tänu ajalehe toimetusele ja arvukaile kaastöötajaile seni tehtud eduka töö eest ning soovivad õnne ja uusi saavutusi edaspidiseks meie ülikooli elu igakülgsel valgustamisel ja kollektiivi kommunistlikul kasvatamisel.

I. SILDMÄE,
Tartu Riikliku Ülikooli rektori aj. kt.

SÕNA ON LUGEJATEL

MEIE SOOVID

Meie häälekandja «Tartu Riiklik Ülikool» saab jälle aasta vanemaks ja koos sellega ka kogemuste poolest rikkamaks. Soovides sünnipäevalapsele palju õnne ja edu edaspidiseks avaldasid ajalooosakonna üliõpilased oma mõtteid seniste saavutuste kohta ja soove tuleviku suhtes. Loodame, et mõnedki neist mõtteist satuvad viljakasse pinda ja toome need selles lootuses avalikkuse ette.

Avaldatud mõtteid läbis punase joonena soov, et ajaleht muutuks edaspidi vaimukamaks, et avaldatavad mõtted ja artiklid oleksid elavamad ja mitmekesisemad žanri kui ka stiili poolest, et kaoks hall ja igav «ajalehekeel». Palju pahandati aga eesti keele muserdamise pärast. Plii-Atsi stiil oli huvitav ja omapärane, kuid teda jäljendada püüdvad järglased jätku parem töö sellel rindel pooleli, kui nende võimed seniavaldatust kõrgemale ei küüni. Elavat poolehoidu tuntakse ringküsitluste vastu ja oodatakse huviga järgmist. Paljudele meeldis väga meie õppejõudude tutvustamine ajalehe veergudel ja loodetakse, et seda tehakse ka edaspidi, kas või napisõnaliseltki.

Üliõpilaste puhkeaja veetmisest on veel vähe räägitud ja kõik loodavad, et peatselt hakatakse ka seda kõiki huvitavat küsimust tihedamini puudutama. Huvitav oleks lugeda ka ülikooli lõpetanute kirju järeltulevale põlvele. Mõne asja on toimetus vist kaalumatult lehte lasknud. Näit. tekitas teatud segadust I kursusel äsja ilmunud I kursuse üliõpilase Antsu kiri. Seevastu Reeda kirjad olid kõigile teretulnud.

Kirjutis Rumeenia üliõpilastest tekitas mõtte, et kas ei võiks tulevikuski jutustada meie ajalehe veergudel teiste maade üliõpilastest, nende elust ja tööst. Paljud meie üliõpilased on kirjavahetuses välismaade üliõpilastega. Vahest saavad nemadki meid tutvustada oma sõprade eluga.

Karikatuurid meeldivad kõigile ja sooviks, et neid oleks rohkem. Meelsasti nähakse, et kas või paari numbri tagant ilmuks huumorilehekülg, täis lõbusaid lugusid õppejõududest, üliõpilastest, maailmakuulsatest meestest jne., jne. Ka fotodega ollakse kitsi. Neid võiks rohkem olla, eriti montaažidena.

Ajalehe kujunduslik ja trükitehniline külg on üldise arvamuse järgi väga hea. Eeskujulik on ka avaldatud fotode tase.

Lõpuks soovime: rohkem mitmekesisust, rohkem sädelevat huumorit ja vaimukat kriitikat.

A. KARTNA,
ajaloo-osakonna I kursuselt

EDUKAT MINEKUT, LAIA LEVIKUT!

Juubeli puhul on saanud tavaks öelda palju ilusaid ja suuri sõnu. Need kuluksid ära ka meie häälekandjale, sest ega vist oma 10-aastase eluea jooksul pole «Tartu Riiklik Ülikool» just palju kiita saanud. Olgu selle kiitmisega kuidas on, aga tõsi on see, et enamik üliõpilaskonnast loovutab huvi ja ootusega igal reedel oma taskust kahekümnekopikalise. Tahaksime hällilapsele soovida ka järgmistel aastatel edukat minekut ja laia levikut.

Kasvagu Su kirjasaatjate pere ja lehekülgede arv! Kirjutagu Su veergudel üliõpilased niisama palju, kui seda teevad praegu õppejõud! Olgu Sinu lehekülgedel sageli huvitavaid diskussioone, mis viiakse lõpuni! Rohkem teravust, julgust, printsipiaalsust, satiiri, huumorit ja häid fõljetone! Rikasta meie vaimset pagasit uute teadmistega ja paku meile puhketundidel mõnusat ajaviidet!

Pikka iga!

Grupp Arstiteaduskonna üliõpilasi

ELAVAMAKS, HUVITAVAMAKS!

Meie arvamus on, et artiklid ja kirjutised, mis ilmuvad a,alehes, võiksid sisaldada rohkem huumorit. Siinjuures tuleb arvestada muidugi seda, et mitte iga artiklit ei saa kirjutada humoristilkult. Peab siiski märkima, et paljudki kirjutised võiksid olla elavamad.

* * *

Enesestmõistetav on see, et noori huvitab sport. On soov, et sporditeated oleksid, vastavalt võimalustele, üksikas,alisemad ja et neid esineks võimalikult iga numbris.

* * *

Oleks väga hea näha ka rohkem fotokommentaare kirjutiste juurde. Samuti võivad neid asendada vahel ka karikatuurid või sõbralikud šaržid.

* * *

Nagu oli kuulda, organiseerib TRÜ matkaklubi mitmeid matku Eesti NSV piirides ja semestri vaheajal ka Karpaatidesse. Oleks väga hea, kui ajaleht ka sellele küsimusele pööraks tähelepanu ja avaldaaks artikleid nendest matkadest.

* * *

Juba praegu on ajalehes mõningaid lühiridu noorte (eriti üliõpilaste) elust välismaal. Oleks kena, kui neid andmeid avaldataks ka edaspidi.

M. PÜKS,
Majandusteaduskonna III kursuse üliõpilane

VAJAME TARKA KRIITIKAT

Kuidas suhtuvad meie ajalehesse üli-koolipere vanemad liikmed? Mida meeldivat on neile ajaleht pakkunud? Ja missugused on pretensioonid? Nendele kaunis tavalistele ja traditsioonilistele küsimustele palusin vastata ülikooli õppetöökodade juhatajal sm. Muugal. Meeldiv oli kuulda, et ta loeb huviga iga numbrit ja on enamasti 100%-liselt rahul. Ta ütleb:

«Ajaleht on oma kaustalt sobiv. On mugav lugeda, sest pole pikki joonealuseid.»

Mis puutub sellesse, et ülikooli ajalehes kriitilised tööd kindlaid jalgu alla ei saa, siis arvab sm. Muuga, et sellesse küsimusesse tuleb äärmiselt tõsiselt suhtuda. Tuleb viljelda vaid tarka kriitikat, mis toob kasu ja on vajalik. Halb ja asjatundmatu kriitika toob asjale ainult kahju ja sm. Muuga arvab, et on parem, kui selline puudub.

Sm. Muuga soovitab pöörduda ka töökoja noore inseneri poole samade küsimustega. Sm. Reeben vabandab küll, et pole kuigi järjekindel ajalehe lugeja ja pole nendele küsimustele ennem kunagi mõelnud, kuid on valmis siiski üht-teist ütlema. Talle näib, et ajaleht käsitleb liiga sageli üliõpilaselu pisiprobleeme. Tuleks kindlasti haarata tulevikuküsimusi, esineda julgemalt ja laiendada teemade ringi ajalehes.

V. PURASK

ROHKEM POLIITILIST VÕITLUSVAIMU

Üks mu kursusekaaslane küsis minu arvamust meie ajalehe kohta. Üldiselt olen ma ajalehe välise kujunduse kui ka sisuga rahul, nagu vist kõik teisedki, kes koos minuga igal reedel tunglevad peahoone vestibüülis laua ümber, et osta ülikooli ajalehe värske number. Kuid mul on ka soove, mida on ajalehe veergudel juba varemgi teiste poolt käsitletud (ja vist mitte üks kord!)

1. Tulevikus sooviksin ma rohkem lugeda üliõpilaste omaloomingut kas spetsiaalses kirjanduslikus lisas, mis võiks ilmuda kord kuus, või siis lihtsalt leida igas uues numbris selleks rohkem ruumi.

2. Rohkem printsipiaalset kriitikat ja poliitilist ning ideoloogilist võitlusvaimu selliste pahede vastu, nagu seda on selgrootu lõmitamine piiritaguse elu ees, joomine, ebanõukogulik suhtumine meie igapäevasesse ellu (mida siiski, kui olla avameelne, esineb veel üliõpilaste hulgas pahatihti, eriti nooremail kursustel). Rohkem ruumi peaksid leidma satiiri sellised vormid, nagu karikatuur, fõljeton, epigramm jms., mis ikka ja alati peaksid rajanema konkreetseile elust võetud faktidele.

3. Senisest rohkem peaks ajaleht minu arvates kajastama ühiselamute päevaprobleeme, sest enamik üliõpilastest elab ühiselamuis, mis on neile ülikoolis õppimise ajal muutunud teiseks koduks.

4. Soovin, et ka tulevikus jätkuks vanade ajalooliste traditsioonide käsitlemine, samuti et ei unustataks seda, et ka praegu on üliõpilastel soove uute traditsioonide sisseviimiseks, mis on tingitud meie tänapäeva nõuetest.

R. RIMMEL

Ajalehe „Tartu Riiklik Ülikool" toimetusele

Soovime oma vanemale vennale juubeli puhul palju edu ja rohkesti kordaminekuid üliõpilasajakirjanduse edasisel arendamisel.

«PÕLLUMAJANDUSE AKADEEMIA» TOIMETUS

KAUGÕPPIJAD OLID KONSULTATSIOONIDEL

Rakendatakse uusi töövorme

17. novembril lõppesid TRÜ juures asuvas Kaugõppe Pedagoogilises Instituudis 3 päeva kestnud konsultatsioonid. Selle puhul pöördus meie toimetuse töötaja kaugõppeprorektori sm. Adojaani poole ja palus vastust mõnedele küsimustele.

«Kui rohkearvuline oli osavõtt konsultatsioonidest ning kuidas konsultatsioonid olid korraldatud?»

«Konsultatsioonidest võtsid osa 186 üliõpilast 335-st, sest me ei teinud konsultatsioonile ilmumist kohustuslikuks. Üldse on konsultatsioonid organiseeritud kahes osas. Esiteks on kateedrite poolt määratud igakuised konsultatsioonitunnid, mis on üliõpilastele teatavaks tehtud. Teiseks toimuvad 2 korda semestris konsultatsioonid mitme päeva jooksul. Sel ajal on õppejõud valmis eksameid ja arvestusi vastu võtma ning üliõpilased saavad likvideerida oma akadeemilise võlgnevuse.

Püüame hoiduda sellest, et konsultatsioon kujuneks sessoooni jätkamiseks. Ei saa lubada, et õppejõud loeksid uut materjali edasi. Seda juhtus aga veel möödunudki konsultatsioonidel, kus sm. Kilk ja mõned teised õppejõud pidasid loenguid.

Kogemused näitavad, et individuaalkonsultatsioonid ei ole praktilised, sest ühele üliõpilasele on igas õppeaines määratud ainult pool tundi konsultatsiooniaega. Konsultatsioonid gruppidele on kasulikumad. Eri üliõpilastel on eri probleemid, mille ühisest arutelust on ka teistel kasu, samuti võidetakse ka aega.

Kaks korda semestris toimub õppejõudude väljasõit Tallinna konsultats.oonipunkti.»

«Kuiaas on olukord materjalide, s. o. programmide, konspektide ja tööjuhenaite kätteandmisega?»

«Kõik vajalikud materjalid talviseks sessiooniks saadeti üliõpilastele kätte juba 1. oktoobriks. Paraneb olukord ka konspektide osas. On valmis konspektid loogika ja ajaloolise materialismi kursusest. Kida konspekte on valmimas.»

«Teil on ühiskonnateaduste õppimine ümber korraldatud. Kuidas see toimub?»

«Varem oli ühiskonnateadustes igal semestril kontrolltöö. Muidugi lähtume sellest, et üliõpilased on ausad, kuid viimasel ajal on ilmunud kõigi teemade kohta palju brošüüre ja üliõpilased lähevad mõnelgi juhul kergemat teed mööda. Et saada objektiivsemaid andmeid üliõpilaste teadmistest, kasutasime ära Kõrgema Hariduse Ministeeriumi käskkirja, milles lubatakse kontrolltöid asendada paremate töövormidega. Sellest seisukohast lähtudes oleme asendanud kontrolltööd kollokviumidega, kus korraldatakse vestlusi teatud teemade ulatuses. Võib-olla organiseerime õppejõudude lähetamist tsentrumitesse, nagu Kohtla-Järvele ja Pärnusse, et seal kollokviume läbi viia.

Üldse peab ütlema, et talvine eksamisessioon kujuneb pingeliseks, kuid arvatavasti tulevad üliõpilased sellega toime, sest paljud on juba sooritanud eksameid ja arvestusi talvise eksamisessiooni arvel.»

M. LEOK

Ajaloo-osakonna III kursuse üliõpilased läänesiaavi ranvaste ajaloo loengul. Loeb vanemõpetaja J. Kuusk.

K. REBASE foto

◆◆◆

PARTEI ELU

Ülikooli partei-algorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolekult

18. novembril toimus ülikooli parteiorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolek. Aruandes, mille esitas parteibüroo sekretär sm. E. Silk, oli üldistatud parteiorganisatsiooni töö aasta jooksul. Aruandeperioodil täienesid parteiorganisatsiooni read 15 uue liikme ja 18 liikmekandidaadi võrra kollektiivi parimate inimeste vastuvõtmise teel partei ridadesse. Partei ridade kasv tähendatud ajal toimus põhiliselt paremate üliõpilaste arvel, mis nähtub kas või sellestki, et vastuvõetud 18 liikmekandidaadist on 13 üliõpilased. Võrreldes möödunud aruandeperioodiga on parteisse vastuvõetute arv vähenenud, mis kõneleb sellest, et organisatsiooni töö selles osas on nõrgenenud. Paremaid tulemusi on Ajaloo-Keeleteaduskonna parteiorganisatsioonil (8 uut liikmekandidaati), kuna Õigusteaduskonnas on töö aga nõrgenenud. Administratiivmajandusosakonnas (sekretär sm. Adojaan) aga puudub üldse partei ridade juurdekasv.

Parteiorganisatsioonil seisab ees suur ülesanne õppejõudude ideelise ja teoreetilise taseme tõstmisel, sest sellest sõltub kogu üliõpilaskollektiivi hulgas tehtav kasvatustöö. Õppejõudude teoreetilise taseme tõstmise ühe olulise vormi — filosoofiliste seminaride — töö parandamiseks käesoleval õppeaastal pidas parteibüroo vajalikuks tugevdada nende juhtimist. Seminaride töö korraldamisel tuleb vältida seni veel mõnel juhul esinenud ülepeakaela suhtumist nende ettevalmistamisse ja läbiviimisse.

Kommunistide teadusliku töö osas tuleb positiivse asjaoluna märkida, et aruandeperioodil kaitsesid kolm kommunisti (sm-d Eringson, Tiik, Loit) edukalt kandidaadiväitekirja. Samuti töötab teaduslikul alal edukalt rida teisi kommuniste, nagu sm-d Martinson, Hagelberg, Palm jne. Kuid real kommunistidel esineb selles osas veel tõsist mahajäämust (sm-d Taev, Elken, Kanter, Tšernjavskaja jt.). Sageli on siin põhjuseks ka liigne koormus ühiskondliku töö alal.

Aruandes käsitleti ulatuslikult ka üliõpilaste õppe- ja kasvatustöö küsimusi. Ehkki õppetöös on märgata üldiselt paranemist, tuleb üliõpilaste iseseisvale tööle pöörata edaspidi veelgi suuremat tähelepanu. Parteiorganisatsioonil tuleb kindlustada sel õppeaastal õpperühmades korraldatavate poliitvestluste kasvatusliku taseme edasist tõstmist.

Aruandja näitas, et üliõpilaskonna kasvatamisel õigustab end täielikult töökasvatuslik suund (töö uudismaadel, ehitustel, kolhoosides jm.), ehkki kõik kollektiivi liikmed ei hinda veel õigesti selle tähtsust. Kõigist kasvatustöö vormidest tõstis aruandja esile kõige efektiivsemana kollektiivi kasvatamist, mida tuleb igati toetada.

Läbirääkimistel sõna võtnud Ajaloo-Keeleteaduskonna parteiorganisatsiooni sekretär sm. Haberman kõneles üliõpilaste poliitilise kasvatuse küsimustest, rõhutas vajadust noorte vastuvõtmisel ülikooli rohkem arvestada seda, kust nad tulevad. Ta näeks samuti, et parandataks komsomoliorganisatsiooni poolt tehtavat kasvatustööd, süvendataks noortes õiget arusaamist kriitikast.

Sm. Saar (Arstitead.) rääkis sellest, et arstide ettevalmistamise senine kord ei õigusta ennast. Ehkki selle küsimusega on korduvalt pöördutud kõrgemalseisvate organite poole, pole seni midagi tehtud selle lahendamiseks. Sageli ei arvestata Arstiteaduskonna vajadusi uusima meditsiinilise aparatuuriga varustamisel.

Sm. Lombak (NLKP ajaloo kateeder) juhtis tähelepanu vajadusele vastava eriala õpetamist üliõpilastele siduda nende ideelise kasvatamisega, samuti tõsta komsomoliorganisatsiooni osa kasvatustöös.

Sm. Vill kõneles sellest, et ka ühiskonnateaduste õpetamisel tuleb rohkem arvestada üliõpilaste eriala. Arstide ettevalmistamise ümberkorraldamine on tähtis küsimus, kuid sellekohastele ettepanekutele altpoolt pole reageeritud. Sm. Vill pidas otstarbekohaseks ühendada Tallinnas asuv meditsiiniline teadusliku uurimise instituut TRÜ Arstiteaduskonnaga, et mitte killustada jõude; selletaolisi samme nähakse ette ka NLKP XXI kongressiks avaldatud keskkomitee teesides.

Sm. Gross pidas vajalikuks laiendada dekaanide ja kursusehooldajate õigusi nende töös üliõpilastega.

Ülikooli rektor sm. F. Klement näitas oma sõnavõtus, et noorte poliitiline kasvatustöö on ja jääb parteiorganisatsiooni ja kogu ülikooli kollektiivi keskseks ülesandeks. Praegusel ajal, mil imperialismi jõud püüavad igati avaldada ideoloogilist survet nõukogude inimestele, tuleb ka meil osutada suuremat tähelepanu kaadri valikule ja selle poliitilisele ettevalmistamisele.

Sm. Erman tegi kriitilisi märkusi EKP Keskkomitee aadressil, kus ei reageerita vajaliku operatiivsusega ülikooli kollektiivis ülestõstetud küsimustele ning ei informeerita meid nende küsimuste lahendamise käigust. Samuti mõistis sm. Erman hukka teaduslike tööde avaldamisel pahatihti esineva venitamise.

Sm. Sildmäe märkis oma sõnavõtus, et aruandes polnud diferentseeritud lähenemist kommunistidele, eriti teadusliku töö osas. Nii näiteks ei saa teadusliku töö produktsiooni osas, plaanide täitmise käigu uurimisel läheneda ühesuguse mõõdupuuga sellistele õppejõududele, kelle tegevus ülikooli kollektiivis piirdub põhiliselt õppetööga ning neile, kes peale pedagoogilise töö täidavad pidevalt mitmesuguseid vastutusrikkaid ülesandeid (J. Kalits). Sõnavõtja arvates tuleb edaspidi ka väitekirjade kaitsmisel arvestada rohkem teadusliku kraadi taotleja mitmekülgsust, poliitilist küpsust ning ühiskondlikku aktiivsust.

Arstiteaduskonna üliõpilane G. Matveitšuk rõhutas vajadust kasvatada üliõpilaskonnas rohkem tööarmastust, iseseisvust ning näitas, et õppejõud õppetöö protsessis ei ilmuta mõnikord vajalikku nõudlikkust, mille tulemusena üliõpilased ei tööta ühtlaselt kogu semestri kestel. Sõnavõtja väitis, et Arstiteaduskonnas on veel üliõpilasi, kes jäävad pidevalt maha, on kroonilise akadeemilise võlgnevusega, kuid liiguvad ometi kursuselt kursusele.

EKP Tartu linnakomitee esimene sekretär sm. Raid kõneles sellest, missuguste töösaavutustega valmistuvad tartlased tähistama NLKP XXI kongressi. Ülikooli parteiorganisatsiooni ülesandeks jääb — ütles sm. Raid — üliõpilaskonna poliitilise kasvatustöö tugevdamine. Selleks tuleb otsustavalt parandada kõigi õppejõudude osavõttu üliõpilaste poliitilisest kasvatamisest. Juba järgmisel õppeaastal peab üle poole ülikooli vastu võetud noortest olema tootvalt töölt tulnud inimesed. Seepärast tuleb vastuvõtmisel tootmisest tulevatesse noortesse suhtuda erilise tähelepanuga.

Matemaatika-Loodusteaduskonna üliõpilane sm. Avapuu märkis, et parteiorganisatsioon peab oma töös senisest rohkem tuginema parteitule aktiivile.

EKP Keskkomitee teadus- ja kultuuriosakonna juhataja sm. Inti vastas kriitilistele märkustele, mis koosolekul oli tehtud Keskkomitee aadressil, kuid sm. Inti sõnavõtt ei rahuldanud koosolijaid.

Ülikooli parteiorganisatsiooni koosolek andis parteibüroo tööle aruandeperioodil rahuldava hinnangu. Koosolek võttis vastu otsuse, milles püstitati parteiorganisatsiooni uuele büroole peamised ülesanded edasiseks.

Koosolek valis büroo uue koosseisu ja delegaadid EKP Tartu linna XII konverentsile. Büroo koosseisu valiti sm-d Ü. Haldna, F. Klement, F. Kudu, J. Lott, A. Martin, A. Metsa, L. Päi, V. Reiman, K. Siilivask, E. Silk ja P. Vihalem.

Büroo jaotas oma esimesel istungil ülesanded liikmete vahel ning valis büroo sekretäriks sm. E. Silgu ja sekretäri asetäitjateks sm-d K. Siilivase ja A. Martini.

A. BLUMFELDT

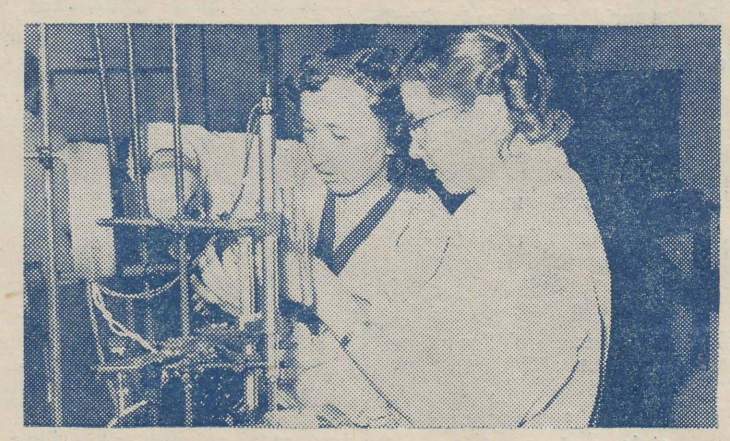

Orgaanilise keemia eriala V kursuse üliõpilased U. Rajandu ja E. Metsaru orgaanilise sünteesi praktikumil.

K. REBASE foto

AKADEEMILISED NÕUDED KASVAVAD

Arstiteaduskonnas arutati hiljuti küsimusi seoses NLKP Keskkomitee ja NSVL Ministrite Nõukogu teesidega «Kooli ja elu sidemete tugevdamisest ning rahvahariduse süsteemi edasiarendamisest meie maal». Üliõpilastele kõneles prof. Valdes, kes rõhutas eriti fakti, et teesides on akadeemilised nõudmised tõstetud üles ennenägematu ulatusega.

Peatudes pikemalt meditsiinilise kaadri ettevalmistamise küsimusel, rõhutas prof. Valdes töö, eriti aga üliõpilaste iseseisva töö suurt osa teaduse omandamisel.

Huvitavad seminarid

Möödunud seminaridel näitasid Arstiteaduskonna III kursuse üliõpilased, et nad oskavad hästi orienteeruda filosoofiaküsimustes, siduda neid eluga ja üliõpilaste erialaga. Nii tõi Heljot Kapral palju huvitavaid fakte meditsiinist vormi ja sisu käsitlemisel. Küsimus põhjustas elava diskussiooni. Ka Malle Niit tõi elust palju näiteid, rääkides põhjusest ja tagajärjest.

A. RAMM

UUT KIRJANDUST

James, A. H., The Physiology of Gastric Digestion, London 1957.

Merikallio, E., Finnish Birds their distribution and numbers, Helsinki 1958.

Storer, T. I., Usinger, R. L., General Zoology, New York 1957.

Jander, G., Wendt, H., Lehrbuch der analytischen und präparativen anorganischen Chemie (Mit Ausnahme der quantitativen Analyse.), Leipzig 1958.

Wallace, M. Y., Fundamentale of Internal Medicine, New York 1954.

Zinsser Bacteriology, New York 1957.

Хиршман, И. И., Уиббер, Д. В., Преобразования типа свертки, Москва 1958.

Огородников, К. Ф., Динамика звездных систем, Москва 1958.

Криминалистическая техника за рубежом, Москва 1957.

Пенфилд, У., Джаспер, Г., Эпилепсия и функциональная анатомия головного мозга человека, Москва 1958.

Kasutage võimalust uuspärsia keele omandamiseks

TRÜ orientalistikakabinet korraldab käesoleval õppeaastal uuspärsia keele kursused. Õppetöö kursustel toimub laupäeviti ja pühapäeviti. Keelt hakkab õpetama sm. Joosep Paljak, üks parimaid uuspärsia keele tundjaid meie vabariigis.

Pärsia keele õppimisest tohiksid eeskätt huvituda meie tõlkijad, kirjandusteadlased, folkloristid, keeleteadlased ja ajaloolased. Folkloristid ja kirjandusteadlased eriti sellepärast, et terve rida rahva keskel populaarseks saanud jutte ja lugusid on rännanud meile kas otse Pärsiast või Pärsia kaudu («Mai Roosi» legend jt.). Meie keeleteadlased ja ajaloolased aga peaksid huvituma pärsia keelest nende tihedate kokkupuudete pärast, mis soome-ugri rahvail pikkade sajandite vältel on olnud Iraani rahvastega ja mis ootavad igakülgset ja põhjalikku uurimist.

Uuspärsia keele kursustest osa võtta soovijaid palutakse endid võimalikult kiiresti registreerida TRÜ orientalistikakabinetis (keemiahoone II korrusel, tuba 53) iga päev alates kella 18.

P. NURMEKUND

Tulemusrohke pedagoogiline praktika

TRÜ bioloogiaosakonna pedagoogiline praktika on lõppenud ja nendel päevadel toimus tehtud töö analüüs. Tartu V Keskkoolis töötanud bioloogide rühm võis konstateerida, et on omandatud palju väärtuslikke tähelepanekuid, mõtteid ja kogemusi.

Pedagoogiline töö on põhiliselt loov töö, ta on kollektiivne looming. Tuginedes nõukogulikule pedagoogilisele teooriale, sisaldab ta tuhandete tegelike õpetajate väikseid leiutisi ja täiendusi õppevahendite ja õppemeetodite viimistlemisel. Pedagoogilise praktika ülesandeks on tulevaste pedagoogide suunamine ja neile esimeste kogemuste andmine.

Pedagoogilisele praktikale siirduv üliõpilane on esmajoones muidugi õppija — sellest seisukohast oleneb pedagoogilise praktika viljakus suurelt osalt koolist, kus toimub praktika, ja õpetajast, kes seal õpetab. Tartu V Keskkoolis töötanud bioloogide rühm võib selles osas rahuldustundega märkida, et õpetaja H. Kõiva isikus leidsid laia silmaringiga, suurte teadmistega ja meisterlikult õppetunde läbiviiva juhendaja, kelle pedagoogiline looming on noortele otse nakatav. Ka bioloogiaõpetaja E. Jakobsoni kohusetundlik töö sisaldas palju õpetlikku.

Momendil, mil üliõpilane-praktikant valmistab ette oma esimest praktikatundi, algab ta enese pedagoogiline looming, mille haripunktiks on tund ise kõigi nende ootamatustega ja üllatustega, mida ta endaga kaasa toob. Bioloogia üliõpilaste Tartu V Keskkooli rühm teostas seda üldiselt tagajärjekalt. Nii illustreerisid praktikandid darvinismi aluste tunde hästi valitud näidetega. Tunnis teemal «Organismi ja keskkonna suhted» toodi maadeuurija Humboldti näide metsa ja veehulkade vahekorrast (H. Moorits), samal teemal organismide vahelises osas toodi huvitavaid näiteid oravate arvu ja käbide saagikuse, antiloopide ja lõvide arvukuse ja savannide ülesharimise vahel (J. Naaber), organismide mõju keskkonnale illustreerimiseks tunnis konstrueeriti originaalne skeem (V. Rumberg). Tunnis teemal «Assimilatsioon ja dissimilatsioon» toodi näide valkude spetsiifikast vorstide võltsimise indikaatorina (J. Naaber). Ühes loomakasvatuse tunnis toodi näide elust, kus piimalehm osteti pika saba alusel, osutus aga metsikuks (H. Moorits). Joonistati originaalsed õppetabelid kohev sidekude, lihaskude, luukude (M. Jänes, V. Rumberg). Elavad taimed monteeriti demonstreerimiseks (T. Pullisaar, U. Seep).

On siiski mõningaid asjaolusid, mis võivad saada piduriteks täisedu saavutamisel bioloogiaõpetaja kutsetöös. Märgin nendest mõningaid.

On lihtne tõsiasi, et ruumilisi norme ja ruumilisi vahekordi ei ole võimalik täiel määral sõnade varal selgitada — näitlikustamise vajadus kerkib siin üles erilise paratamatusega. Bioloogiaõpetaja peaks omama peale bioloogiaalaste prepareerimisoskuste minimaalselgi määral ka käsitööalaseid oskusi, nõnda, et ta suudab valmistada mitmesuguseid mudeleid ja mulaaže, ta peaks tundma voolimist, et osata vajalikke õppevahendeid plastiliinist modelleerida.

Nende käsitööalaste oskuste kõrval omab erilise tähtsuse joonistamisoskus. See võimaldab valmistada tabeleid, ja mis eriti oluline, ta võimaldab tundi muuta näitlikuks ning elavaks tahvlijooniste varal. TRÜ pedagoogikakateeder on teinud suurt tööd joonistamisoskuse arendamiseks üliõpilaste hulgas. Kahjuks ei suuda üliõpilased sageli mõista joonistamisoskuse tähtsust enne, kui nad seisavad õppetunnis klassi ees. Muidugi on siis juba hilja! Vahest oleks ka tarvilik osa joonistamistunde viia läbi tahvlijoonistamise tundidena.

Kui juba kõnelda õppevahenditest, siis ei saa jätta märkimata, et meil Eesti NSV-s puudub üldse õppevahendite valmistamise töökoda.

Pedagoogiline töö seab noortele õpetajatele suuri nõudeid. Õpetaja olgu esmajoones hea sõnameister. Muidugi kuulub sõnameisterlikkus teataval määral eriliste dispositsioonide hulka, kuid ta on laiades piirides siiski ka arendatav. Tähtis on, et õpetaja sellest teadlik oleks ja et ta sel alal pidevalt end arendaks. Hea sõnastusega ja selge väljendusega paistsid silma V. Rumberg, T. Pullisaar, U. Seep, J. Naaber.

Suuri plusse annab noorele pedagoogile erialase saatekirjanduse tundmine, mille kasutamine aitab võrratult elustada ning süvendada õpilaste teadmisi. Eriti hästi tundsid erialast populaarteaduslikku kirjandust J. Naaber ja H. Moorits, kasutades seda kõikides antud zooloogia- ja darvinismitundides heade tagajärgedega.

Lõpuks tahaksin veel märkida, et õpilastega kontakti loomine ja nende pedagoogiline mõjustamine ei toimu ainult õppetundides, vaid ka väljaspool tunde. Õpilasile imponeerib eriti mitmekülgne õpetaja, õpetaja kes suudab kaasa töötada ka mõnedes isetegevuslikes üritustes, nagu näitering, tantsuring, kunstiline võimlemine, mõningad spordialad jne. Meie noortest pedagoogidest saavutasid õpilastega nendes töölõikudes tiheda kontakti V. Rumberg, M. Jänes, J. Naaber.

Kogu Tartu V Keskkooli üksmeelne pedagoogiline kollektiiv eesotsas direktor Luhti ja õppealajuhataja Ehrglisega suhtus praktikantidesse heatahtlikult, sõbralikult ja abivalmilt, mis oli oluliseks aluseks pedagoogilise praktika headele tulemustele.

A. REMMEL,
grupijuht

LEHTE HAINSALU

MA ARMASTAN METSA

Oled neiu nägu, mõtlik metsatukk.

Nagu kõrvarõngas kõrgel kuusekukk.
Nagu ehe rinnal helgib sügav järv.
Nagu pehmed huuled vaarikate värv.

Sinu samblasüli inimlikult soe.
Enda eestki peitu selle sisse poen.

Sügiseti kammid oma kollast juust,
lehti maha langeb kõrgest kasepuust.
Kui mu käele keerleb mõni kirev leht,
sellest salm siis sünnib, siiras, tundeeht.

Minu vastset laulu kuuldes oled vaik,
puhta pisarana nõrgub kuuselt vaik.

Kui ma lähen, kutsud jälle külla mind,
justkui teaks, et ma ei suuda jätta sind.
Pole iial truudust nõudnud sinu suu,

küllap sellepärast olengi ma truu.

Hiljuti külastas meie õppeasutust ajakirja «Всемирные студенческие новости» toimetuse liige sm. A. Muzõre.

Pildil: sm. Muzõre ülikooli minevikuga tutvumas.

K. REBASE foto

ENK LIIDU IV KONGRESSI EEL

Mõni sõna karjapoiss Matust ja kirjandusringist

Töö kirjanduslikuloomingu kõrge ideelisuse ning kunstipärasté väljendusvahendite parandamise ja iga looja kunstimeisterlikkuse taseme tõstmise eest toimub pidevalt. Selle töö tulemusena kunstipärastub üha kirjanduslik looming, aga ka kirjandusteadus ja kriitika toovad välja nii mineviku kui ka tänapäeva kirjandusest uusi väärtusi. Paraku kõike, mida vaja teha, pole veel tehtud.

Kõigepealt oleks vaja intensiivistada uurimistööd stilistika ja poeetika alal. Sellega rööbiti oleks vaja soetada sellealaseid käsiraamatuid ja õpikuid, mille kirjutamine pole küll kerge, aga vajadus nende järele on suur. Ei jätku muidugi teistes keeltes ja keelte kohta kirjutatud teoseist, sest iga keel loob oma väljendusvahendid. Keelt kui instrumenti suudab valitseda ainult seda hästi tundev kirjanik. Ka üliõpilased saavad nende probleemide lahendamisel anda oma osa, uurides eesti lauset, rahvapärast väljendusviisi, rahvaluulet ja suurte kirjanikkude (Kreutzwaldi, Vilde, Tammsaare, Tuglase, Sütiste, Jakobsoni, Smuuli jt.) poeetilist loomingut. Kõik see tähendab ühtlasi parandada olulisel määral ka väljenduskultuuri üldse.

Palju on viimasel ajal kõnet olnud kirjandusringist ja selle tööst, mis kipub tegema vähikäiku. Antud olukorras otsitakse süüdlasi õppijate ja õpetajate keskelt. Viidatakse seejuures 1953.—1954. õppeaasta elavale tegevusele, mis kajas vastu kogu vabariigis. Kas ei ole siin sama lugu kui Vargamäel, kus järglastele näis elu huvitav sel ajal, millal tegutses karjapoiss Matu? Passiivselt minevikku imetledes unustame vahel, et ka meil on oma ülesanded ja võimalused tegutsemiseks, et pole vaja leinata taga mineviku kauneid aegu. Kas meil pole praegu erutavaid probleeme küll ja küll?

Nii mõnigi kirjandusringi juhtkonda kuuluv üliõpilane on pidanud vajalikuks üles kutsuda kas või mürtsu tegemiseks, sest asjalikud arutelud tunduvat igavatena. Aga kus siis veel peaksid kirjandusteaduslikud küsimused olema huvi- ja arutlusaineks, kui mitte ÜTÜ kirjandusringis? Sel ajal kui (kirjanduslikku võrdlust kasutades) «karjapoiss Matu» tegutses kirjandusringis, kõneldi just palju kirjandusteadusest — sotsialistliku realismi probleemidega rööbiti arvustati kolmeosalist kirjandusõpikut, peeti Kreutzwaldi mälestuseks terve konverents ja analüüsiti uudisteoseid. Et ka praegu tõsta huvi ringi töö vastu ja elustada seda, on tarvis suunata pilgud kirjandusteaduslikkude probleemide sügavustesse, viia need kõigi kirjandusest huvitatud üliõpilaste keskele ja tõmmata kaasa oma mõtete avaldamisele. Kõik, mis esimesel pilgul näib raske, ei tarvitse olla igav. Peaksime kasvatama enda hulgas tahet ületada raskusi ja viia tööd üha edasi. Peamine tegur ja tegija on õppiv noorus ise, kellele ei keela oma abi õppejõud kui vanem ja kogenenum kolleeg. Töö teemasid on kerkinud üles rohkesti Eesti NSV nõukogude kirjanike IV kongressi ettevalmistamisel, neid pakub pidevalt jooksev kirjanduslik elu ise.

Iga põlvkond viib teadust kaugemale oma eelkäijaist, see on seaduspärane. Töö on aga seda tulemusrikkam, mida ettevalmistatumalt töövahendid pihku haaratakse.

Dots. E. LAUGASTE

BOTAANIKUD TUTVUSTASID OMA ALA

14. novembril I kursuse üliõpilastele botaanikaringi koosolekul. Istusime ümber laua ja kuulasime, mida kõnelesid sm. Trass ülikooli botaanikaaia ajaloost, sm. Masing geobotaanikast ja sm. Kukk vetikatest. Töörühmade tegevuse kohta võtsid sõna sm-d Männik, Aul ja Mägi.

Et jutud ei muutuks igavaiks, lasti ringi käia kuni 200-aastasi raamatuid, herbaariumilehti haruldaste taimedega, botaanikaringi albumeid ja päevikuid.

Kõik see oli niivõrd huvitav, et praegu on rohkem kui pooled I kursuse bioloogidest astunud botaanikaringi.

T. SOIDLA

ARUTLEME NLKP KESKKOMITEE JA NSVL MINISTRITE NÕUKOGU TEESE

Vajame pedagoogilist uurimisinstituuti

Rahvahariduse ümberkorraldamise küsimused esitavad suuri nõudeid pedagoogikateadusele. NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu teesides on öeldud: «Pedagoogikateaduse kohus on asuda juhtivale kohale rahvahariduse süsteemi ümberkorraldamisel. Pedagoogikateaduslike asutuste tegevuse tähtsaks osaks peab saama koolitöö sisu teaduslike aluste (õppeplaanid, programmid, õpikud) väljatöötamine, noorsoo õpetamise ja kommunistliku kasvatuse meetodite täiustamine. Pedagoogilise töö taseme tõstmise eesmärgil tuleb laiendada teaduslikku tööd liiduvabariikides, intensiivistada sidemeid ja uurimistööde tulemuste vastastikust vahetamist pedagoogikainstituutide vahel».

Meie vabariigis on juba aastaid üritatud pedagoogilise uurimisinstituudi loomist, kuni siiani ei ole see teostunud. Praegu, üleminekul uuele koolisüsteemile, vajame seda aga rohkem kui kunagi varem. Uute õppeplaanide, -programmide ja õpikute koostamine peab olema teaduslikult põhjendatud, pedagoogiliselt ja metoodiliselt õigesti teostatud. Seda tööd võiks koordineerida ja asjatundlikult juhtida vastav uurimisinstituut. Uue instituudi asupaigaks võiks kujuneda Tartu, ja seda mitmetel kaalutlustel.

Esiteks on Tartus juba kujunenud silmapaistvate kogemustega uurijate kaader, kelle kogemustele oleks võimalik toetuda (prof. A. Kask, prof. G. Rägo, dots. A. Elango, dots. J. Silvet jt.). Teiseks on siin võimalik uurimistööle kaasa tõmmata üliõpilasi vastavasuunaliste kursuse-, seminari- ja diplomitööde kaudu. Sel alal ongi juba TRÜ-l mõningaid kogemusi. Kolmandaks töötab suurem pedagoogide ja eriala metoodikute pere, TRÜ-s juhendatakse ligi kümmet kandidaadikraadi TRÜ-s vabariigi kõige taotlejat pedagoogika ja metoodika alal. Sellist kollektiivi pole kusagil mujal. Neljandaks on Tartus pedagoogikateaduste alal vabariigi rikkalikemad raamatukogud (TRÜ Teaduslik Raamatukogu, TRÜ Ajaloo-Keeleteaduskonna raamatukogu, Fr. R. Kreutzwaldi nimeline Kirjandusmuuseum), mille kasutamiseta on pedagoogikaalane uurimistöö mõeldamatu.

Tartu eeldused uue instituudi asukohana pole muuski suhtes sugugi väiksemad kui mõnel teisel vabariigi keskusel, vahest isegi suuremad. Nii on Tartu üldhariduslikke koole võimalik kasutada eksperimentaalkoolidena, kuna neis töötavatel õpetajatel on huvi uurimistöö vastu (sm-d A. Järv, H. Palamets, V. Saage, E. Luht jt.) Paljud juba pensionilegi siirdunud Tartu õpetajad jätkavad praegu pedagoogilist uurimistööd (dots. J. Lang, A. Kasvand jt.), kes võivad oma rikkalike kogemustega abistada uut instituuti praktiliste ja teoreetilistegi probleemide lahendamisel.

Uue instituudi tööd soodustaks ka koostöö Eesti Põllumajanduse Akadeemiaga.

On tungivalt vajalik, et meil rakendataks kiiresti tööle juba mitmel korral avamise lavel olnud ja siiski oimetuks jäänud pedagoogiline uurimisinstituut. Selle loomisega Tartusse toimiksime vastavalt NLKP KK ja NSVL Ministrite Nõukogu teesidele, mille järgi «... tuleb tunnistada otstarbekohaseks ühendada mõned teadusliku uurimise instituudid neile profiililt vastavate kõrgemate õppeasutustega». Ainuke selline õppeasutus vabariigis on TRÜ, Tallinna Pedagoogiline Instituut kui algkooliõpetajaid ettevalmistav asutus vastaks märksa vähem esitatud nõudeile.

Dots. H. KURM

Mida tuleks teha õpetajate ettevalmistuse parandamiseks

NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu teeside üheks põhiliseks ideeks on vajadus tugevdada üliõpilaste praktilist ettevalmistust. Järelikult peavad ka tulevased õpetajad saama parema metoodilise väljaõppe ning pedagoogilise praktika.

Tartu Riiklikus Ülikoolis ongi juba viimastel aastatel täiustatud pedagoogilise praktika korraldamist: praktika toimub 2 etapis — neli nädalat 7-klassilises koolis ja neli nädalat keskkooli vanemates klassides. Niisugune süsteem võimaldab hea juhendamise juures küllalt põhjalikult tutvustada kooli tööd ning anda üliõpilastele vajalikke oskusi ja vilumusi. Seega koolipraktika ei vajaks enam olulist muutmist.

Kuid tulevaste õpetajate üldiseks paremaks ettevalmistamiseks oleks vaja pedagoogilist praktikat täiustada uute vormidega. Mitmekesisema väljaõppe üheks teeks on üliõpilaste suunamine kasvatajateks ning pioneerijuhtideks suvistesse pioneerilaagritesse. Tegevus lastega on pioneerilaagris väga mitmepalgeline: töö laagris ja kolhoosis, spordivõistlused, matkad, maastiku- ja sisemängud, ühislugemised ja -laulud jne. Igapäevased raportid ja rivi on omaette heaks kooliks tulevasele pioneeritöötajale. See tegevuse mitmekesisus ja läbipõimumine võimaldab põhjalikult tundma õppida pioneeritöö spetsiifikat. Positiivne külg pioneerilaagri praktika alal seisneb ka selles, et üliõpilane töötab siin iseseisvalt ja täieliku vastutusega (koolis toetub ta aineõpetajale ja klassijuhatajale). Loomulikult peaksid pioneerilaagrite ülemateks olema suurte kogemustega pedagoogid.

Vanematele õpilastele organiseeritakse paljudes kolhoosides suvised töö- ja puhkelaagrid, kus õpilased õpetajate juhtimisel veedavad sisukalt oma aega. Niisugustesse suvelaagritesse tuleks suunata ka üliõpilasi praktikale, mis annab häid võimalusi õpilasi tundma õppida, proovida teid ja viise lastele individuaalseks lähenemiseks, omandada kollektiivi organiseerimise kogemusi ja peaasi — nõnda viime üliõpilase enda lähemale füüsilisele tööle, mille tundmine talle on vajalik tulevaste õpilaste kasvatamisel.

Allakirjutanule näib, et pedagooge ette valmistavate teaduskondade dekanaadid peaksid kaaluma nende praktikavormide võtmist õppeplaani.

Teine probleem seisneb selles, et iga õpetaja peaks peale oma spetsiaalsuse tundma ka mõnda kunstiala. Selle mõtte on esitanud SSÜP esimene sekretär W. Ulbricht, kelle arvates polütehniline õpetamine peab olema seotud kunstialase haridusega.

NLKP XX kongressi teesides rõhutatakse samuti vajadust teostada paremini esteetilist kasvatust. Et õpetaja suudaks seda ülesannet hästi täita, peab ta tingimata tundma mõnd kunstiala. Seda oleks vaja silmas pidada kõrgemas koolis õpetajate ettevalmistamisel: kõigi erialade üliõpilastelt, kui nad valmistuvad õpetajakutseks, tuleks obligatoorselt nõuda ühe kunstilise lisaspetsiaalsuse omandamist. Ülikoolis on selleks ka reaalsed võimalused olemas, tuleb vaid neid laiendada ja paremini kasutada.

KANNI INDRE,
pedagoogikakateedri **vanemlaborant**

TELEGRAMM!

NOORED KIRJANDUSLIKU OMALOOMINGUGA TEGELEJAD KOMA LUULETAJAD JA PROSAISTID HÜÜUMÄRK OOTAN TEID TEISIPÄEVAL TEISEL DETSEMBRIL KELL 19 PUNKT JA OMA VIIMASED TÖÖD VÕTKE KINDLASTI KAASA HÜÜUMÄRK.

AUDITOORIUM 99

Fotomontaaž ajaloolaste osakonnaõhtult

Pärast prof. Moosbergi tervitavat sõnavõttu läks lahti I kursuse «tudengiks löömine» ...

*

...mis tekitas lõbusa tuju V kursuse ajaloolastele

*

Esimene ohver langes.

*

Nii mõnigi viktoriinküsimus pani I kursuse tüdrukud tõsiselt mõtlema. (ülal).

K. REBASE fotomontaaž

ARMASTUSE VARJUKÜLJED

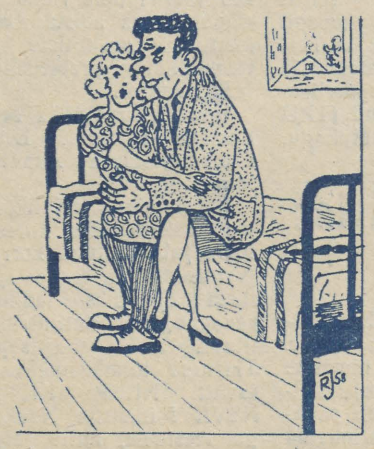

«Tead, Andres, me võiksime nüüd abielluda . . .»

«Kuidas sul äkki selline mõte pähe tuli?»

«Noh, sina juba töötad Tartus ja kui mina kevadel lõpetan, siis jäetakse mind ka Tartusse . . .»

KÜLLAP JÕUAB

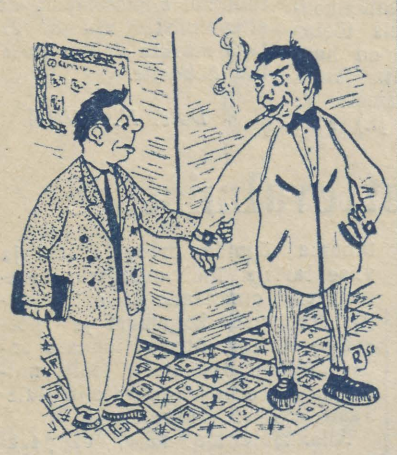

«Sa, Ats, võiksid ka korraks loengule tulla, muidu ei tunne õppejõudu äragi, kui eksamile lähed.»

«Ä-äh, kurrat! Eksamil tuleb nagunii mitu korda käia, küll ma teda sindrit siis tundma õpin!»

R. JÄRLIKU karikatuurid

Kehakultuuri ja spordi teemadel

TRÜ rektoraat ja parteiorganisatsioon on viimasel ajal osutanud väga suurt tähelepanu kehakultuuri viljelemisele üliõpilashulkades ning alustanud tööd üliõpilaste tervisliku seisundi parandamise ja tervete eluviiside juurutamise eest. Kindla suuna andis selles osas hiljuti toimunud TRÜ parteiorganisatsiooni lahtine koosolek.

Tõsi, ülikooli sportlastel on silmapaistvaid saavutusi ka üleliidulises ja rahvusvahelises ulatuses. On välja kujunenud palju häid sporditraditsioone ning kasvatuslikust küljest võib ülikooli kollektiivi pidada üheks paremaks kogu vabariigis. Kahjuks seisab aga suur osa üliõpilaskonnast kehakultuuriliikumisest eemal. Kaugeltki kõik üliõpilased pole saanud veel aru, et meie aja vaimsel alal töötaja päevarežiimi vaieldamatuks koostisosaks peab olema kehakultuur ja sport. Uued ülesanded ja uus ajastu nõuavad terveid ja tugevaid inimesi.

Ehkki kohtame ikka harvemini kodanlikule ühiskonnale iseloomulikku lodevat sigareti ja veiniklaasi juures aega surnuks löövat üliõpilaskuju, pole meie ülikool vaba ka sellistest. Ei peeta kinni kindlast päevarežiimist, tervishoiunõuetest ega ühiselamu sisekorra reeglitest. Paljudel üliõpilastel on halb rüht, levinenud on suitsetamine ja esineb alkohoolsete jookide tarvitamist.

Olles spordimeisterlikkuse osas saavutanud tunnustusväärse taseme, peame nüüd pearõhu asetama massilisusele, kõigi üliõpilaste kaasatõmbamisele spordi ja kehakultuuri harrastamisele. Massiline kehakultuur ja sport peab saama võimsaks vahendiks tervise, töövõime ja enesedistsipliini tõstmisel.

Tänu TRÜ Õppeosakonnale tegelevad käesolevast semestrist alates kehalise kasvatusega ka III ja IV kursuse üliõpilased. Uus süsteem võimaldab harrastada kehakultuuri ja sporti 80% kogu üliõpilaskonnast. Kahjuks aga ei ole rida üliõpilasi veel asunud neid loodud võimalusi kasutama. Eriti ignoreerival seisukohal on praegu Arstiteaduskonna raviosakonna IV kursuse üliõpilased. Kuidas kavatsevad need üliõpilased, kes ei ole veel kehalise kasvatuse tundidesse ilmunud, õiendada semestri lõpul nõutava arvestuse? Kas mitte omad vitsad neid ükskõikseid üliõpilasi endid peksma ei hakka?

Massilisus

Parteiorganisatsiooni lahtisel koosolekul kui ka kuluaarides kuuleme sageli juttu «tippudest» ja massispordist neid üksteisele vastandades. See pole aga õige. Kui rääkida tippsportlastest, s. o. ülikooli koondvõistkondadest, siis peame arvestama, et sinna kuulub 300—400 üliõpilast. See arv on juba ise omaette «mass». Mitte paremate sportlaste, tõeliste entusiastide treeningvõimaluste piiramise, vaid hoopis seni kasutamata reservide arvel peame looma harjutamistingimusi kõigile.

Praegune võimlatundide jaotus pole meil küllalt ökonoomne. Järgmisest semestrist alates tuleb iga võimlatunni otstarbekust hoolsasti kaaluda ja eriti kehakultuuriosakonna eriala üliõpilaste väikeste õpperühmade arvel leidma rohkem võimalusi ülelülikoolilistele suurtele rühmadele. Viimaseid tuleb veelgi suurendada teaduskondade liitmise teel ning reserveerida selleks ajaks kõik ülikooli spordisaalid. Sel teel saame täielikumalt ära kasutada nii baase kui ka õppejõude. Viljandi tn. võimla kasutuselevõtmine õigeks otstarbeks on edasilükkamatu ülesanne.

Rohkem tuleb treeninguid ja aktiivset puhkust läbi viia vabas õhus, mille «fond» on limiteerimata. Hädavajalik on ülikooli suusabaasi laiendamine.

Kõigi baaside maksimaalse rakendamise kõrval peame eriti suurt tähelepanu pöörama kehakultuuri arendamisele ühiselamute juures. Eeskujuks peaks olema Näituse tn. ühiselamus üliõpilaste I. Risti ja U. Pere eestvedamisel loodud sportlastegrupi tegevus. Rajanud oma jõududega ühiselamus võimalused raskejõustiku (tõstmise) harrastamiseks, tegeleb seal suur rühm üliõpilasi pidevalt spordiga. Vähest treeningvarustust (käsikud, pallid jne.) on küll iga ühiselamu juures, võiks aga olla veel palju rohkem. Praegu on TRÜ ametiühingul summad spordiinventari muretsemiseks olemas. Internaatide nõukogudel või tubadel tuleb neid võimalusi kasutada ning igasse ühiselamusse hankida tõstekang, käsikud, pallid. See asi tuleb viivitamatult käsile võtta. Plaanis on rajada lihtsamad võimlemislinnakesed ühiselamute ja võimlate juurde. Nende valmimine peaks olema suureks abiks massilises sporditöös.

Kõige tähtsam on aga üliõpilaste

esikohale!

endi initsiatiiv ja hea tahe. Üliõpilaste endaalgatus spordiürituste korraldamisel on veel väga väike. Ainult kolmes spordisektsioonis — lauatennises, males ja turismis — on üliõpilaste M. Titma (Õigusteadusk.), E. Pirruse (Mat.-Loodust.) ja A. Raiki (Mat.-Loodust.) juhtimisel kogu organiseerimistöö üliõpilaste endi õlgadel. Teistes sektsioonides on üliõpilaste osa lubamatult väike.

Üliõpilasi-aktiviste on meil veel vähe. Nendeks on Arstiteaduskonnast H. Õigus, T. Tamm, U. Reino, A. Kaasik, Matemaatika-Loodusteaduskonnast O. Vaarman, M. Kaasik, L. Int, E. Kruus, K. Orviku, A. Maaroos ja M. Sarv, Majandusteaduskonnast A. Kask ja Õigusteaduskonnast R. Dembovski ja A. Kiris. Õppejõududest on suurimaiks spordientusiastideks Matemaatika-Loodusteaduskonna dekaan dots. A. Mitt, vanemõpetaja K. Haldma ja Arstiteaduskonnast assistent E. Vasar. Aktivistide vähesuse tõttu korraldatakse aga teaduskondade, osakondade ja internaatide ja tubadevahelisi võistlusi vähe. Vähesed üliõpilased harrastavad süstemaatiliselt hommikvõimlemist. Kõige selle eest peaksid aga hoolitsema üliõpilased ise. Ülikooli spordiklubi ja kehakultuuriosakonna erialakateedrid püüavad selles osas igale initsiatiivile võimaluste piires kaasa aidata. Ei tule heituda sellest, et mõnel alal (näit. sportmängudes) on treeninguvõimalused paratamatult piiratud. Seevastu kergejõustikus, võimlemises, suusatamises, raskejõustikus ja paljudel teistel aladel on iga uus osavõtja teretulnud. Tuleb ainult teha otsus ühe spordiala kasuks ja juba pärast mõnda treeningutundi tunneb igaüks seda rahuldust ja heameelt, mida võib pakkuda kehaline tegevus ja töö.

Tuleb elustada kehakultuurikollektiivide tegevust. Kollektiivide liikmed peaksid hoidma tihedamat kontakti spordiklubi juhatusega, viimaselt rohkem nõudma ja saavutatut ka täielikult kasutama. Kogu spordialases organiseerimistöös peaks kommunistlik noorsooühing olema eeskujuks ja suunanäitajaks. Kes muu peaks olema esirinnas hommikvõimlemise ja õige päevarežiimi rakendamisel, teaduskonnasiseste ürituste organiseerimisel ning tervete eluviiside juurutamisel. Alustame igaüks sportlikku tegevust ja innustame selleks oma sõpru! Kui anname väikese panuse ka ühisele organiseerimistööle, siis pole karta, et spordiürituste massilisus jääb ainult otsuseks paberil.

B. MATVEI,
TRÜ kehalise kasvatuse ja spordikateedri juhataja

MAADLEJAD VÕISTLESID

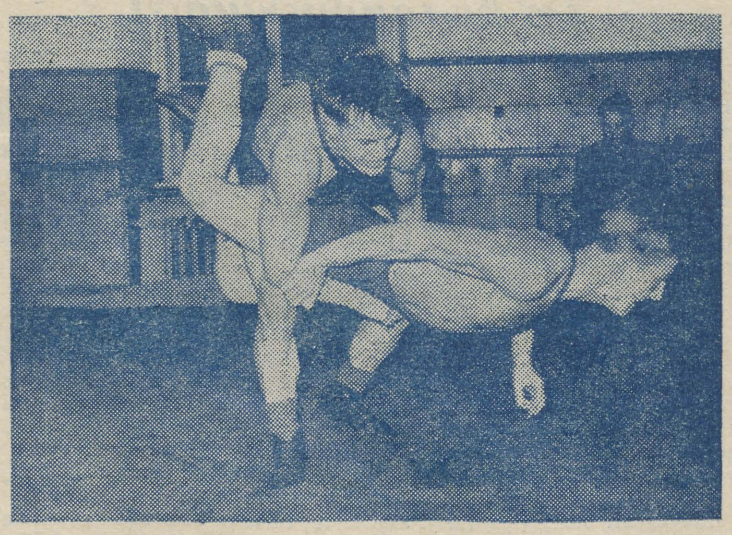

Ü. Kõiv tõstab tagant-vöö võttega M. Kaasikut. A. KIVISTIKU foto

Esivõistlused klassikalises maadluses viidi läbi 22. novembril TRÜ teaduskondadevahelise spartakiaadi raames. Matemaatika-Loodusteaduskond oli esindatud seitsme, Majandusteaduskond viie ja Arstiteaduskond kolme võistlejaga. Osa võttis ka kehakultuuriosakonna võistkond. Võistlustest jäid eemale Ajaloo-Keeleteaduskonna ja Õigusteaduskonna maadlejad.

Helveskaalus võistlejaid ei olnud. Kärbeskaalus tuli esimeseks L. Ser (Matem.-Loodustead.), sulgkaalus K. Andresson (kehakultuuriosak.). Eriti tihe konkurents oli kergekaalus, kus võitja kehakultuuriosakonna III kursuse üliõpilane E. Luud sooritas ühe päeva jooksul kuus matši. Kergekeskkaalus tuli võitjaks A. Lutsar (kehakultuuriosak.), keskkaalus A. Kask (Majandustead.), poolraskekaalus T. Tamm (Arstitead.) ja raskekaalus O. Vaarman (Matem.-Loodustead.).

Meeskondlikus arvestuses tuli esikohale Matemaatika-Loodusteaduskond 58 punktiga. Teiseks jäi Majandusteaduskond 44 punktiga ja kolmandaks Arstiteaduskond 28 punktiga.

L. SER

VESTE

Eile õhtul kell kakskümmend kaks kaheksa minutit istutasin ennast internaadis oma voodi kõvale servale ning võtsin oma vasaku jala varju ehk kinga jalast ära ja nägin kohe, et soki seest vaatas mulle vastu paljas suur varvas, roosa ja täidlane nagu kapitalist. Mind see kohtamine ei rõõmustanud (liiga vana tuttav!), selle asemel äratas mainitud anatoomiline nähtus minu voodinaabri tähelepanu. Ta ütles selle kohta:

«Tuleb võidelda aukude vastu sokkides!»

See tuhm vaimukus oleks minu kõrvadest niisama mööda läinud, kui selles ei oleks esinenud pöördsõna «võidelda». Mina aga olen filoloog ning sellepärast äratas selle sõna eriskummaline pruukimine minu tähelepanu. Ja tõepoolest, miks minu voodinaaber ei öelnud: «Sokid tuleb ära nõeluda,» nagu memm kodus ohkamisi ütleb.

Hakkasin siis meelde tuletama, kus seda pöördsõna veel pruugitakse. Tuli meelde, et võideldakse plaanide elluviimise eest. Õige — seal võib tõepoolest võitlust olla, sest seal võib olla vastaste ja vaenlastegi vastupanu. Võideldakse rahu eest — õige, see on võitlus. Võideldakse uue eest ja vana vastu. Siin on võitlus, sest siin on vastasleer olemas.

Aga võideldakse veel: ühiselamu heakorra eest, loengutelt puudumise vastu, üliõpilaste kasvatamise eest, alkoholi vastu, joomise vähendamise eest, vääritu käitumise vastu, kõrge töökultuuri eest jne., jne.

Kas siin igakord võitlemist on? Kuidas võtta. Mõnikord on ehk ka, kuid üldiselt paistab, et neid ülesandeid saab kõiki lahendada töökorras: administratiivsel teel, ühiskondlikus korras või kasvatustööga. Erilist võitlemist (selle sõna tõsises tähenduses), kus kokku põrkaksid vihaselt vaenulikud vastasleerid, kus võitlustandril voolaks higi ja veri — seda muidugi ei ole.

Postoi! — öeldakse, veste vesteks, kuid ärge unustage, et sõna «võitlus» kasutatakse ka n. ö. ülekantuna ideoloogilises valdkonnas, ideoloogiliste kokkupõrgete puhul, kus pauke, verd, vermeid, muhke, murtud jäsemeid ning sissetaotud hambaid esineb vaid aruharva. Õige. Oleme nõus. Kuid seal on võitluses olemas ikkagi kaks leppimatut vastaspoolt ja seepärast on sõna «võitlus» kasutamine õige.

Aga hiljuti lugesin ajalehest, et kuskil rajoonis võideldakse sõnniku õigeaegse väljaveo eest. Mis võitlus see on? Kes on vastaspool — sõnnikuhunnik või? Niisama narr on võidelda aukudega sokivaremeis, millega mu jutt algas.

Moraal: puhtlingvistiliselt võttes on sõna «võitlus» tähendustega üle koormatud, seda kasutatakse ka seal, kus sisuliselt mingit võitlust ei ole, kus ei ole ägedat kokkupõrget vastaspoolte vahel. Oleme selle sõna pruukimises läinud äärmuseni. Kui lugeda ajalehte, siis meie ümber ei toimugi muud kui üks vihane võitlus ja mõll: eelarve täitmise, remondi lõpetamise, eksamite tähtaegse sooritamise, kirjanduse ja piimatoodangu taseme tõstmise eest jne., jne., jne. Tegelikult pole asi nii hull: tehakse vaid tublisti tööd ja ületatakse teatud raskusi, mis igas töös esinevad.

Üks võitleo jutt

Niiviisi ma mõtlesin, kui eraldasin vasakut sokki jalast ja kui sõber selle lause võitlemisest ütles.

Kui ma aga parema jala sokki (et sellestki oli varbake tundnud igatsust välisõhu järele, seda ei maksa nimetada), lahutasin, siis tuli mulle veel üks mõte: aga kas see võitlemine ongi puhtlingvistiline asi. Kas pole asjade ja nähtuste võõriti nimetamine seotud millegi sügavamaga?

Noh, võtame näiteks loosungi: «Võitleme kõrge õppeedukuse eest.» Minu arvates pole see mingi võitlus, vaid õppejõu ja üliõpilase igapäevane töö. Pealegi on selle kohustuse täitmine kõigiti soodustatud: stipendiumid, ühiselamud, õpikud, konsultatsioonid, õppemaksu kaotamine jne. Millega siin võidelda — kui, siis ainult oma mugavuse või laiskusega. Võtke kätte kord komsomolikoosolekute otsused: kui palju on seal võitlemist kõige igapäevasemate ülesannete ümber, kus sisuliselt mingit võitlust ei olegi. Mis see on? Kas romantika? Igapäevase, tavalise töö suureks puhumine? Ei tea.

Mulle tundub, et meie üliõpilased on väsinud korrutamast seda sõna, kui selle taga ei ole tõepoolest mingit võitlust. Miks me siis ülesandeid, mis tegelikult nõuavad vaid tõsist tööd või mõningat pingutust, nimetame võitluseks ja sellega labastame selle mõiste tegelikku sisu? Kas me niiviisi kasvatame võitlejaid, kes astuvad välja siis, kui tõepoolest üks tõsine võitlus lahti on? Kas ei ole me tihti pakkunud ersatsi tõelise võitluse asemel? Kas pole meie noorte tee ülikoolis liiga siledaks tehtud, et iga pisemat kui jõupingutust juba kutsutakse võitluseks? Kui nii, siis on mu sõbral õigus — sel juhul on ka augu kinninõelumine sokis raske võitlus.

Niiviisi ma mõtlesin üleeile õhtul oma voodiserval, vahtides oma kahi paljast jalapõida ning hoides käes kaht kątkist sokki: kas hakkan võitlema või ei ole see mitte võitlus?

Ja — armas lugeja, ära imesta — ma istun niimoodi tänaseni, sest et ma vastust ei ole veel leidnud. Tulge ja aidake teiegi, sest muidu ma jäängi niiviisi istuma: palja jalu, katkised sokid käes . . .

Teie murelik

PEETER,
filoloog esimese kursuse pealt.

TRÜ klubi üritused kohvikus detsembrikuus 1958. a.

1. dets. esinevad tantsuorkester «HARVLEK» ja solistid.

2. dets. ettekanne «10 päeva Ungari Rahvavabariigis» Ajaloo-Keeleteaduskonna prodekaanilt J. Kalitsalt.

6. dets. õhtu «Et aeg ei läheks igavaks . . .». Huvitavaid mänge suuremas või väiksemas seltskonnas.

9. dets. ettekanne «TRÜ seitsme aasta pärast» haldusprorektor V. Simmilt.

16. dets. vestlus «Loome odavalt kauni kodu», esineb Tartu Kujutava Kunsti Kooli direktor J. Remmel.

11. dets. esinevad TRÜ noorkirjanikud L. Hainsalu, T. Lehtmets, V. Verev jt.

13. dets. esinevad RT «Vanemuise» solistid.

18. dets. «Rahvanaljad». Esinevad rahvaluule eriala üliõpilased.

20. dets. vestlus «Lauakommetest». Esineb TRÜ kodunduse kabineti juhataja A. Taba.

23. dets. klassikalise muusika õhtu.

25. dets. tutvume näärikommetega.

27. dets. vestlus «Talvespordi hooaeg on ukse ees . . .» TRÜ suusaspordikateedri liikmete osavõtul.

30. dets. mõistatuste õhtu «Mõista, mõista, mis see on?»

Ürituste algus kell 19.

Seltsimehed! Külastagem TRÜ kohvikut ja selle üritusi!

Toimetaja J. FELDBACH

MB 07879 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 4460

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 30 (383) Neljapäeval, 4. detsembril 1958. a. XI aastakäik

TÄNA ON

KONSTITUTSIOONIPÄEV

Päike vaatab sisse Su aknast. Valgusekiir langeb kalendri pidurüüs lehele. Laual on avatud raamat, täis tikitud mustavaid ridu. Raamatu kõrval on valgete, neitsilike lehtedega vihik.

Sa oled kummardunud laua kohale. Loed lehekülgi, mis jutustavad võitlusest, mis on olnud raske, täis vintsutusi, pingutusi. Võitlust, mis on nõudnud ohvreid, loobumisi. Võitlusest, mis viib edasi — et kõigile paistaks päike.

Päike... Ta kiirgab soojust, valgust, elu... Tõstad pilgu raamatult. Päike särab... Ja Sa mõtled: on pilvi, musti, tumedaid, süngeid pilvi, mis tahavad teda katta, peita, teha olematuks. Sa tead — päike on võimsam. Ja Sa ei kahtle, et kord paistab ta täies säras — paistab kõigile.

Loed edasi.

Täna on viies detsember, konstitutsioonipäev.

See päev otsekui kohustab meenutama kõike seda, mida on andnud meile rahvavõim, mida ei ole suutnud lämmatada vaenlaste raevukad rünnakud. Kui palju oleme teinud suurt ja rasket tööd, kui palju oleme sellest tundnud suurt ja siirast rõõmu.

Su pilk libiseb üle asjalike ridade: siin on napisõnaline dokument, kuivad faktid ja arvud — uus suur kava seitsmeks aastaks. Kui palju on siingi suurt ja mehist tööd, aga kui palju toob see päikest ja rõõmu.

Jah, ees ootavad uued teed ja tööd. Erutatuna pöörad lehekülgi. Sa näed ennast ja ülikoolikaaslasi uute tööde tellinguil, uutes koolimajades... See pole unistus, see on lähemate aastate reaalsus. Vaja on vaid õppida, vaja on paremini kasutada neid võimalusi, mida annab meile konstitutsioon. Sest meie enda kätes on tööka ning päikeselise tuleviku loomine.

Ja me loome selle — kommunismi.

Õigus haridusele

On palju asju, mida meie, noored, võiame iseenesestmõistetavana ja alles mõni sündmus või tähtpäev sunnib asja sisu üle järele mõtlema. Mina pole muidugi erand ja nii meenus mulle konstitutsioonipäeva lähenedes minu koolitee kulg.

Astusin ülikooli 1954. aasta sügisel. Olin senini läinud ilma takistusteta klassist klassi, 7-klassilisest koolist keskkooli ja keskkoolist ülikooli. Ei meenunud mulle siis ei konstitutsiooni § 121 ega Eesti lähem minevik. Viimast tuletas meelde isa, kes omal ajal keskkoolist kaugemale ei suutnud jõuda ja oskas seega minu immatrikuleerimist rohkem hinnata kui minusugune muretu tütarlaps. Kuid veel sama aasta lõpus tuli mul kasutada õigust tööle — õnnetus viis meie perest isa ja minul kui vanimal lastest tuli ema kõrval toetada oma õlg senini isa õlul seisnud kohustuste alla. Kahju oli lahkuda kursusekaaslastest, kes kevadel saavad nüüd juba diplomid. Siis meenus § 121. Mul on õigus haridusele! Seda ei saa keegi võtta. 1957. a. sügiseks oli õde jõudnud keskkooli, vend aga 7-klassilise kooli lõpuklassi ja mina võisin asuda uuesti oma poolelijäänud õpingute juurde. Praegu olen jõudnud III kursusele.

Konstitutsioonis antud õigus haridusele, õppemaksude kaotamine ja stipendiumi maksmine kesk-, eri- ja kõrgemates õppeasutustes võimaldab tuhandetel minu ema taolistel lihtsatel tööinimestel lubada oma lastel omandada kõrgem haridus, mis talle enesele jäi kaugeks ja kättesaamatuks.

T. HANNESTE,
eesti filoloogia osakonna
III kursuse üliõpilane

KÜLALINE MOSKVAST

28. novembril esines Tartu Riikliku Ülikooli aulas NSVL Teaduste Akadeemia Geneetikainstituudi laboratooriumi juhataja Üleliidulise Lenini-nimelise Põllumajandusteaduse Akadeemia tegevliige prof. I. J. Gluštšenko, kes on ka Ülemaailmse Rahunõukogu liige.

Prof. Gluštšenko jutustas kohalviibinud õppejõududele ja üliõpilastele X rahvusvahelise geneetikute kongressi tööst, mis toimus käesoleval aastal Kanadas ja kus ettekandja viibis nõukogude delegatsiooni liikmena.

Külaline jutustas tähelepanust, mida kapitalistlike maade teadlased osutavad nõukogude geneetikale ja selle saavutustele.

T. ORAV

Kasvatustöö ja kommunistid

Meie, ülikooli õppejõudude ülesandeks on mitte ainult õpetada noori, anda teadmisi neile vastavalt erialalt, vaid üheaegselt sellega kasvatada neis parimaid, nõukogude inimesele ja eriteadlasele iseloomulikke omadusi. NLKP Keskkomitee ja NSVL Ministrite Nõukogu teesides rahvahariduse süsteemi reorganiseerimise kohta väidetakse: «Kõrgematest õppeasutustest peavad tulema inimesed, kes on hästi omandanud oma eriala, kes võitlevad aktiivselt ja kirglikult leninlike ideede ja kommunistliku partei poliitika eest, on julged ja elurõõmsad ning kindlalt veendunud meie ürituse võidus». Kasvatustöö teostamise esirinnas peavad olema kommunistid.

Majandusteaduskonna ja poliitilise ökonoomia kateedri parteiorganisatsiooni kommunistid-õppejõud on õppe-kasvatustöös neist juhtmõtteist lähtunud ja oma tööd püüdnud vastavalt korraldada. Määrates parteikoosolekul ja kateedrites kindlaks iga kommunisti-õppejõu konkreetsed ülesanded ja seades selle järgi oma töö, on enamik õppejõude võitnud üliõpilaste lugupidamise ja austuse. Süvenedes üliõpilaselu tähtsamatesse küsimustesse, on nad üliõpilastele isiklikuks eeskujuks oma töö ja käitumisega ning tihti pöördutakse nende poole oma muredega, ettepanekutega, jagatakse oma arvamust ühes või teises küsimuses, päritakse kinnitust, et veenduda oma seisukoha õigsuses. Sellejuures ei ole üldse oluline, kas see õppejõud on kursuse hooldaja või mitte. Niisugune tihe kontakt üliõpilastega tagab pinna kasvatustöö edukaks teostamiseks. Kuidas saavutada kasvatustöö edukust? Eelkõige kommunisti-õppejõu isikliku eeskujuliku töö ja käitumisega. Ei saa olla heaks kasvatajaks see õppejõud, kelle loengud ja seminariõppused ei ole nõuetekohased, ei rahulda üliõpilasi nii metoodiliselt kui teoreetiliselt ja pälvivad eetõttu nende õigustatud kriitikat. Kommunistide-õppejõudude sm-te Bronšteini, Hagelbergi, Indre, Rekkeri jt. loengud ning seminariõppused on mitte ainult huvitavad, metoodiliselt ja sisult nõuetele vastavad, vaid õppejõu enese hingestatus, sisemine veendumus kandub paratamatult edasi üliõpilastesse, sisendades neis omakorda usku ja kindlust marksistliku teooria õigsusse. Kui õppejõud loeb aga monotoonselt, ükskõikselt, ilma sisemise hoota ja energiata, siis jätab ta üliõpilased külmaks, inertseks. Sellepärast on Majandusteaduskonna parteiorganisatsioon ja kateedrite kollektiivid pearõhu asetanud õppetöö kasvatuslikule tähtsusele. Kommunistid-õppejõud abistavad nii individuaalselt kui kollektiivselt üksteist pedagoogilise meisterlikkuse täiustamisel, loengute ja seminariõppuste ideelis-teoreetilise sisu parandamisel. Eriti on niisugune abi vajalik noorematele õppejõududele, kelle pedagoogilise töö kogemused ei ole veel suured.

Kuid vähe on sellest, kui õppejõud loeb oma kasvatusliku ülesande täidetuks ajaks, mil kellahelin kuulutab loengu lõppu. Hea õppejõud peab oma üliõpilasi tundma ka igapäevases elus, olema kursis üliõpilaselu mitmekülgsusega: kuidas ja missugustes tingimustes üliõpilane töötab, kuidas võtab ta osa ühiskondlikust tööst, ühesõnaga — missugune on üliõpilase kui nõukogude inimese elu. Kahjuks näevad mõned õppejõud üliõpilases eeskätt formaalse kasvatustöö objekti, hoidudes lähenemast üliõpilase elu-olu küsimustele väljaspool õppeprotsessi, kartes vist sellega «distantsi» kaotamist õppejõu ja üliõpilase vahel. Õppejõu ja üliõpilase suhted ei saa loomulikult põhineda õppejõu liberaalsusel, ebaprintsipiaalsusel, üliõpilaste vigade ja puuduste «kahe silma vahele jätmisel». Õppejõu poolt teostatav kasvatustöö, koostöö õppejõu ja üliõpilase vahel peab olema rajatud printsipiaalsusele, õppejõu autoriteedile. Meie teaduskonna kommunistid on enamikus nooremast generatsioonist ja võib-olla sellepärast võib tihti näha sm. Paglanti, Bronšteini, Ermani jt. loengu vaheajal elavalt vestlemas üliõpilastega, selle asemel et eemalduda õppejõududele määratud ruumi. Kõneldakse paljudest küsimustest ja saadakse neile vastus, mida harilikult ei esitata suurematel koosolekutel ja nõupidamistel. Siin kuuleb tihtigi üliõpilaste õigustatud kriitilisi märkusi puuduste kohta ühiselamutes, õppetöö organiseerimises jne. Teaduskonna parteiorganisatsioon taotleb seda, et kommunistid-õppejõud võtaksid ka osa üliõpilasüritustest. Nii räägitakse meil tihti, et osa üliõpilasi ei käitu kultuurselt, ei tunne viisakusreegleid jne., kuid kui jälgida üliõpilaste massilise kultuuritöö üritusi, siis võib väga harva kohata neil mõnda õppejõudu. Isegi noored, veel hiljuti ülikooli lõpetanud õppejõud loevad nähtavasti liigseks osa võtta näiteks üliõpilasballist, puhkeõhtust jne., kus oleks nii vajalik õppejõudude osavõtt, et oma kultuurse käitumisega olla üliõpilastele konkreetseks kasvatavaks eeskujuks.

Kõige halvem on see, kui kasvatustöö on formaalne, kroonulik, kampaanialik. Selle pahe vastu püüab meie teaduskonna parteiorganisatsioon võidelda. Ainult siis on kasvatustööl efektiivsed tulemused, kui iga kommunist-õppejõud on tunnetanud, et kasvatustöö on iga kommunisti-õppejõu põhitöö. Oma töös me oleme kogenud, et poliitiline kasvatustöö saab olla edukas siis, kui selle teostamisel tuginetakse komsomoliorganisatsioonile kui üliõpilaste poliitilisele organisatsioonile ja abistatakse seda kommunistliku kasvatustöö teostamisel. Peab siiski tunnistama, et täielikult ei ole me veel niisugust olukorda saavutanud. Tehakse veel kasvatustööd «üldse», ebakonkreetselt. Selletõttu on esinenud üksikuid häbiväärse käitumise fakte mõnede üliõpilaste poolt, kuid niisuguseid sihilikult distsipliini laostavate ja teaduskonna kollektiivi ning nõukogude üliõpilase nime häbistavaid inimesi karistatakse karmilt.

Majandusteaduskonna parteiorganisatsioon tervikuna püüab hoolitseda ka edaspidi selle eest, et suurendada veelgi iga kommunisti-õppejõu osatähtsust kommunistlikus kasvatustöös ja kasvatada igast üliõpilasest aktiivne, energiline, meie ürituse võidus veendunud kommunistliku ühiskonna ehitaja.

A. KÖÖRNA,
Majandusteaduskonna parteiorganisatsiooni sekretär

HUVITAV TÖÖ KUJUTAVA KUNSTI RINGIS

Pliiatsijoonistuse tund kujutava kunsti kabinetis.

Alates möödunud aasta sügisest tegutseb Tartu Riiklikus Ülikoolis kujutava kunsti ring, mille tööst võtavad osa rohkem kui 70 üliõpilast, kes tutvuvad joonistamise, graafika ja linooli alustega. Ringi poolt on korraldatud ekskursioone Saaremaale, Alatskivile ja Rõugesse. Kevadel toimus aasta jooksul valminud tööde näitus.

Käesoleval aastal on üliõpilastel kavatsus tutvuda kunstnike Polli, Starkopfi ja Taniloo ateljeedega, toimuvad ekskursioonid Otepääle, Kanepisse, Viljandisse ja Neerutile. Edaspidi valmistab iga ringi kuuluv üliõpilane endale eksliibrise.

A. TIISVÄLI

Kodunduse ringis.
Tutvutakse eesti põimpiluga.
Õppejõud sm. S. Plaan.
K. REBASE fotod

Rohkem täpsust ja nõudlikkust

Meie ülikooli tegevus on üldiselt kulgenud tõusu suunas ja iga teaduskond võib oma kontos näidata mõningaid saavutusi nii õppe- ja kasvatusliku kui ka teadusliku töö alal. Kuid kõnelgem seekord mitte saavutustest, vaid sellistest ülikooli igapäevases elus esinevaist, pahatihti tüütavaist nähtustest, mis suuremal või vähemal määral häirivad tööd ja kipuvad mõnikord seda koguni pidurdama.

Üheks selliseks nähtuseks on tähtaegadest mittekinnipidamine On n. ö. avalik saladus, et suur osa kursuse- ja eriti diplomitöid esitatakse tunduva hilinemisega, nii et retsensentidel jääb sootuks vähe aega töödega põhjalikumaks tutvumiseks. Sama võib märkida auhinnatööde suhtes. Kas poleks õigem hilinenud auhinnatööd jätta lahti vaatamata, hilinenud diplomitööde retsenseerimine ja kaitsmine aga edasi lükata (kõigi sellest tulenevate tagajärgedega) sügisese riigieksamite sessioonini? Küllap siis diplomandid püüaksid oma tööd esitada õigeaegselt. Oma osa on siin muidugi täita juhendavail õppejõududel. Ka ei tohiks V kursuse sügissemestrit koormata õppetööga väljaspool õppeplaani, siis saaksid diplomandid oma tööle rohkem aega pühendada juba õppeaasta algusest peale. Kevadsemestril tuleks aga diplomandidelt nagu kõigilt teisteltki üliõpilastelt rangelt nõuda kohalolekut ja tööleasumist kohe semestri esimestest päevadest alates.

Kuid tähtaegadest peetakse meil vähe lugu mujalgi. Kas valmivad meil näiteks kõik semestri tunniplaanid või eksamisessiooni plaanid KHM-i poolt määratud tähtaegadeks? Kahjuks mitte. Ja neidki hilinenud plaane tuleb pärastpoole mõnikord veel n. ö. käigu pealt parandada. Fakultatiivsete kursuste teaduskondlikke koondtunniplaane pole aga meil üldse kombeks avalikult teatavaks teha, kuigi see mitmes suhtes oleks tarvilik. Muidugi ei saa neid koondtunniplaane koostada enne, kui õppejõududelt andmed kokkulepitud aegade kohta on saabunud, seega umbes semestri 2. nädalal.

(Järg 2. lk.)

HELVE KAREVA ja RÄNI KALK!

Abiellumise puhul õnnitlevad teid IV kursuse bibliograafid ja III kursuse juristid.

Mõtteid aruande- ja valimiskoosolekutelt

ÜLKNÜ Keskkomitee otsusega on antud ELKNÜ TRÜ komiteele rajoonikomitee õigused.

Vastavalt eelmisel ülikooli konverentsil tehtud ettepanekutele hakatakse konverentse läbi viima kevadsemestril kas märtsi- või aprillikuus.

Gruppide ja osakonna aruande- ja valimiskoosolekud toimuvad aga sügisel.

Kuni tänaseni on enamikus gruppides ja osakondades aruande- ja valimiskoosolekud juba toimunud. Tehkem nendest mõningaid kokkuvõtteid.

TÖÖKASVATUSEST

Õigustatult räägiti kõikidel koosolekutel üliõpilaste osavõtust viljakoristustöödest uudismaadel, vabariigi kolhoosides ja sovhoosides, ühiselamu ehitamisest, staadioni ehitamisest jne. Ja tõsteti õigesti üles vajadus veelgi töökasvatust süvendada.

Uhkustundega räägiti reas komsomoligruppides sellest, et suveperioodil viibis üle poole grupi üliõpilastest kas uudismaal või komsomoliehitusel (ülikoolist kokku üldse rohkem kui 500 üliõpilast).

On aga vajalik, et iga üliõpilane võtaks suvevaheajal teatud aja jooksul osa komsomoliorganisatsiooni poolt algatatud töödest.

Kehakultuuriosakonna kommunistlikud noored võtsid endale kohustuseks alustada uute spordibaaside rajamist Käärikul ja Tartus ning kutsuvad üles kõiki komsomoliorganisatsioone neid toetama.

Sügis-talvisel perioodil on meie kommunistlike noorte ning üliõpilaste tähtsamateks tööobjektideks «Vanemuine» ja ühiselamu.

Ülikooli komsomolikomitees vastuvõetud otsuse kohaselt on vajalik igal üliõpilasel sügis-talvisel perioodil nendel objektidel töötada 5 tunni ulatuses.

Kuid rida komsomoligruppe Majandusteaduskonnast, füüsika-, geograafia- ja raviosakonnast täidavad võetud kohustusi halvasti.

Meie ühiselamu objektil töötavad töölised moodustavad kommunistliku töö brigaadi ning kohustusid järele jõudma EPA ühiselamu ehitajatele, neist mööda minema, kuigi viimase ehitustööga alustati ligi kaks aastat varem.

Koosolekutel rõhutati õigesti, et kõikides komsomoligruppides on vaja tugevdada kontrolli nende ülesannete täitmise üle, sest mitmetes Majandusteaduskonna, füüsika- ja raviosakonna gruppides ei täideta ülesandeid just vajaliku organiseerimistöö puudumise tõttu.

ÕPPE- JA KASVATUSTÖÖST

Aasta-aastalt on kasvanud kommunistlike noorte eesrindlikkus õppetöös. Peaaegu igal kursusel on õppetöö eesrindlasteks kommunistlikud noored, meie ühiskondliku töö aktivistid, nagu üliõpilased Allikmets, Teras, Saarsoo ja paljud teised. Kuid häiriv on see, et meie peres on siiski veel üliõpilasi, kes ei jõua kaasüliõpilastega sammu pidada. Samal ajal aga arvatakse, et õppimine on isiklik asi. Ja kahjuks peamegi ütlema, et õppetööga on nii gruppides kui ka osakonna büroodes vähe tegeldud. On piirdutud ainult eksamieelsete ja -järgsete aruteludega: töö peaks toimuma kogu semestri vältel. Meie grupid korraldavad väga vähe üliõpilaste iseseisvat tööd, pidevat tööd raamatuga. Mille muuga seletada fakti, et Õigusteaduskonna IV kursusel said 25 üliõpilasest kevadisel sessioonil mitterahuldavaid ja rahuldavaid hindeid 12 üliõpilast.

Kõikidel koosolekutel oleks tahetud kuulda rohkem arvamusi teede kohta, kuidas üliõpilasi rohkem siduda praktilise eluga. Tõsi, käesoleval aastal töötab ligemale 40 üliõpilast vanempioneerijuhtidena, terve rida propagandistidena. Ja heade tulemustega. Kiitvalt märgitagu Põlluveeru, Elangu, Mutso jt. tööd pioneerijuhtidena.

Kahjuks on väga vähe tähelepanu pööratud esimestele kursustele, vähe on neile tutvustatud ning selgitatud õppetöö metoodikat, iseseisva töö võimalusi ja vorme.

Meie ülikooli lõpetajad peavad olema laia silmaringiga, poliitiliselt haritud inimesed. Selletõttu on kindlasti vajalik, et gruppides toimuks rohkem huvitavaid vaidlusi, vestlusi. Seni aga ei ole nii stomatoloogia-, ravi-, füüsika- jt. osakondades toimunud taolisi üritusi.

Tõsi, ÜLKNÜ 40. aastapäeva eel toimus reas osakondades ja gruppides väga huvitavaid kohtumisi ja vestlusi, näit. keemia- ja füüsikaosakonnas, kus arutati rahvusküsimust ja usu reaktsioonilist olemust.

Ka ülikooli ulatuses toimub sageli huvitavaid vestlusi ja loenguid kõigilt elualadelt, kuid sageli on üliõpilaste osavõtt üritustest vähene. Tihti on põhjuseks see, et üliõpilased ei saagi teada toimuvast üritusest. Osakonnabürood ja grupiorganisaatorid ei ole aga omalt poolt midagi otsustavat ette võtnud, et seda olukorda parandada.

ÜLKNÜ 40. aastapäevaga ühenduses uurisid ajaloo-osakonna üliõpilased ülikooli komsomoli ajalugu. See oli tänuväärne algatus. Kuid teha on veel väga palju. On vajalik, et uuritaks veelgi laiemalt ja põhjalikumalt revolutsioonilist liikumist.

Järgimist väärib kindlasti matemaatikaosakonna komsomoliorganisatsiooni algatus lõpetajate kaartide sisseseadmiseks osakonnas.

ORGANISATSIOONILISEST TÖÖST

Paljud lüngad ja puudused meie töös on tingitud puudulikust organisatsioonisisesest tööst. Komsomoli distsipliin on veel nõrk stomatoloogia- ja matemaatikaosakonnas, raviosakonna III ja IV kursusel.

Üldiselt olemegi seni pööranud väga vähe tähelepanu gruppide tööle. On küll igal pool läbi viidud huvitavaid uritusi, kuid peamises lülis — grupis — ei ole tunda alati vajalikul määral nooruslikku indu.

Komsomoligrupp on siiski töö põhilüliks, kus meie üliõpilased peavad saama ka oma karastuse. On vajalik, et grupp pööraks erilist tähelepanu pidevate grupisiseste ürituste läbiviimisele poliitiliste, esteetiliste, õppetööga seotud jne. küsimuste lahendamiseks.

Kuid meil on veel üksikuid gruppe, kus kuude viisi ei toimu mingisuguseid komsomoli poolt algatatud üritusi. Aga osakonnabüroosid see ei häiri. Mitmed meie grupid ei pea kinni põhikirja nõuetest selle kohta, et komsomolikoosolekud toimuksid vähemalt üks kord kuus. Komsomolikoosolekute päevakorras olevaid küsimusteringe on vaja igal pool laiendada. Komsomoligruppi ja büroosid peaksid huvitama kõik küsimused, kuid sageli arutatakse gruppides ainult pisiküsimusi.

Korras ei ole veel kõik ka komsomoliülesannete andmisega ja kontrollimisega. Viimasel ajal on tulnud meie üliõpilastel täita palju praktilisi ülesandeid. Kuid real juhtudel ei ole üliõpilased neid täitnud. On vaja, et järjekindlus ja nõudlikkus süveneks gruppide ja büroode tegevuses.

Toimunud aruande- ja valimiskoosolekud näitasid, et enamikus gruppides ja osakondades arutati tõsiselt komsomolitööd. Hästi toimusid aruande- ja valimiskoosolekud Õigusteaduskonnas ja kehakultuuriosakonnas. Nendel koosolekutel tehti palju huvitavaid ettepanekuid ja analüüsiti põhjalikult olukorda osakonnas. Stomatoloogia- ja keemiaosakonnas ei järgnenud aga aruandele aktiivset arutelu. Kuidagi loiult ja ükskõikselt suhtuti komsomoli töö analüüsi.

Palju teisigi küsimusi kerkis üles koosolekutel, kuid peatuksime nendel edaspidi.

J. LOTT,
ELKNÜ TRÜ komitee sekretär

Rohkem täpsust ja nõudlikkust

(Algus 1. lk.)

Loomulikult on tähtaegadest kinnipidamine oluline ka teaduslikus töös ja õpikute käsikirjade koostamisel.

Niipalju tähtaegadest. Kuid puudulikku nõudlikkust võib tähele panna ka mõnel muul puhul. Nii on üleülikooliline Õpetatud Nõukogu kui ka teaduskondlikud nõukogud viimaseil aastail vastu võtnud rea ulatuslikke ja kasulikke otsuseid, kuid jääb küsitavaks, kas nende otsuste teostamise kontroll on alati olnud küllalt efektiivne. Toodagu selle kohta ühe näitena TRÜ Õpetatud Nõukogu 26. aprilli 1957. a. koosoleku resolutsioon, mis allakirjutanu arvates pole veel kaugeltki kõigis punktides ellu viidud, kuigi selle vastuvõtmisest on möödunud poolteist aastat. Ometi käsitleb see otsus tähtsat küsimust — üliõpilaste iseseisva töö organiseerimist. Kas ei lähe dekanaatides ja kateedrites mõned õpetatud nõukogude otsused liiga kiiresti *ad acta?*

Mõni sõna «unustamis- ja hilinemistõvest». Nii mõnigi kord unustavad õppejõud, muud ülikooli töötajad ja üliõpilased tulla koosolekuile, kus nende osavõtt on tarvilik (vahel — tõsi küll — unustatakse neile ka õigeaegselt või üldse kutsed saatmata või edasi andmata), õppejõud unustavad määratud ajal kaugõppe-konsultatsioonidele ilmuda või ka konsultatsioonide aegu tabelile märkida, unustavad nõuda loengult puudujate sissekandmist kursuse päevikusse ja kirjutavad vastavasse lahtrisse oma nime n. ö. kinnisilmi (kui nad õigeaegset nime kirjutamist üldse harrastavad), unustavad määrata ja teatavaks teha oma kõnetunde (kuigi see vähemalt Ajaloo-Keeleteaduskonnas on kohustuslik õppejõududele) jne. Mõnel õppejõul kipub 5—10-minutiline hilinemine loenguile, samuti järjekindel hilinemine koosolekuile ja nõupidamistele saama harjumuseks.

Oma ühiskondlikesse ülesannetesse suhtuvad mitmed ülikooli töötajad ja üliõpilased loiult ja vähese kohusetundega. 3. novembril toimunud Ajaloo-Keeleteaduskonna ametiühingu-konverentsile oli 84-st valitud delegaadist ilmunud 58 ja nendestki kadusid mitmed enne konverentsi lõppu. Kus olite aga teie, 26 puudunud delegaati? Kas õigustasite teie oma valijate usaldust? Sama lugu kordus 14. novembril üleülikoolilisel ametiühingu-konverentsil, kus näiteks ülikooli rektor leidis mahti viibida algusest lõpuni, kuid ligi kolmandik delegaate hiilgas oma puudumisega.

Ja lõpuks — *last, not least* — veel üliõpilaste puudumisest loenguilt. Üliõpilastele on teatavasti loenguist, seminaridest, praktikumidest jne. osavõtt (mõnede erandidega) kohustuslik. Ometi ei täida kõik üliõpilased seda oma tähtsaimat kohustust kuigi hoolsasti. Mõned juhuslikult väljanopitud näited (allakirjutanul on neid käepärast kahjuks ainult Ajaloo-Keeleteaduskonnast, see ei tähenda aga, et puudumist ei esineks mujalgi): 1. nov. puudus loenguilt vene filoloogia osakonna II kursusel 22-st üliõpilasest 5, 5. nov. eesti filoloogia osakonna III kursusel 28-st üliõpilasest 10; ajaloo-osakonna II kursusel puudus 25-st üliõpilasest 1. nov. 11, 11. nov. 5, 15. nov. 4. Eksiarvamuste ärahoidmiseks tähendatagu, et «puudumistõbi» pole levinud ainult käesoleval semestril, vaid see «tõbi» on kroonilist laadi. Vähe on neid loenguid, kus vastav kursus või rühm oleks esindatud 100-protsendiliselt. Eriti tõuseb puudujate arv enne ja pärast oktoobripühi, maipühade eel ja järel, semestrite viimaseil nädalail. Vahel on tegelik puudujate arv suurem, kui seda kursuste päevikud näitavad, sest mõned kursuse- ja rühmavanemad ei osuta (valesti mõistetud «seltsimehelikkuse» tõttu) erilist agarust puudujate sissekandmisel päevikusse, mitmed õppejõud aga ei kontrolli üldse puudujate arvu ja annavad oma allkirja päevikusse vormi täiteks. Selle pahega tuleb dekanaatidel ja kateedreil, eriti ka kursustehooldajail resoluutselt võitlusse astuda ja pahe välja juurida. Tarbe korral võetagu õppeplaanid veelkordsele revideerimisele ja redutseeritagu kohustusliku õppetöö nädalatundide arv näiteks kas või 24-ni (see poleks sugugi halb, kui sellega käiks kaasas õppekirjanduse juurdesoetamine ja olemasoleva kirjanduse senisest intensiivsem kasutamine), kuid nõutagu järjekindlalt kõigi üliõpilaste osavõttu õppetööst ja rakendatagu rangeid administratiivseid vahendeid põhjuseta puudujate vastu.

NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu teesides «Kooli ja elu sidemete tugevdamisest ning rahvaharidussüsteemi edasiarendamisest meie maal» rõhutatakse (p. 46), et kõrgema kooli ülesandeks on kasvatada üliõpilastes töökust, kommunistlikku moraali, vastutustundelist suhtumist õppimisse, loovat lähenemist teaduste omandamisele, võimet iseseisvalt töötada. Seda kõike ei saavutata ilma visa võitluseta, ilma ranguseta, ainuüksi leebe manitsemise varal.

Küllap mõnigi nende ridade lugeja heidab käega: pisiasjade kallal norimine! Pisiasjad? Võib-olla. Kuid olulised pisiasjad. Seepärast rohkem täpsust ja nõudlikkust!

R. KLEIS,
TRÜ ametiühingukomitee õppe- ja teadusliku töö komisjoni esimees

Kongressieelseid arvamusi

Vastuseid ringküsitlusele

Ei ole vahest võimetekohane vastata korraga ankeedi kõigile kuuele küsimusele, ma piirduksin seepärast mõnega neist.

2. Viimaste aastate parimaks romaaniks pean kahtlemata R. Sirge «Maad ja rahvast». Kahe kongressi vahel ilmunud romaanidest nimetatakse sageli ka teisi, aga ükski neist ei ole nii kunstiküps kui Sirge üsnagi laiahaardeline lõuend. Eelkõige paistab silma autori elukogemus, võime kõike tähele panna ja oskus ka reavahesid kõnelema panna. Romaanis on muidugi vaieldavaid kohti, kas või Logina Petri elu, mille üle ikka ja jälle pead mõtlema, ning raske on öelda, mis selles kujus on nii haaravat. Teisest küljest — Petri elulise kuju kõrval jääb midagi vajaka Karl Allikal (Või on see meie kirjanduse üldine viga, et negatiivne tegelane on positiivsest usutavam?).

«Maa ja rahva» lõpp lubab oletada sündmuste edasist arengut. Kuid missuguses suunas? Kuidas kujuneb tegelaste elukäik? Mis toovad sõja-aastad, millest on antud ainult algus. Need küsimused ootavad vastust.

Kui J. Smuuli ««Pühadekari» hukkumise» võib novelližanri alla paigutada, siis annaksin hääle temale. On muidugi palju, mis selles teoses erutab. Ma nimetaksin eelkõige seda võltsimatut lihtsust, autori siirast kaasaelamist tegelastele, ja usku inimesesse, mida teos jätab igale lugejale.

3. Kuidas hindate «Nooruse», «Noorte Hääle» ja «Edasi» kirjanduslikku osa? Liisk langeb kahtlemata «Edasi» kasuks. Ainuüksi see, et «Edasi» 4 korda kuus annab kirjandusliku leheküljе, annab talle suure eelise teiste ees. Ja ei tahaks öelda, et avaldatav materjal jääb alla «Noorte Hääle» üks kord kuus(!) ilmuvale materjalile. «Noorte Hääle» sellist passiivsust ei suuda aga millegagi põhjendada. Peaks ju igale lugejale selge olema, et «Edasi» saab materjale põhiliselt ainult Tartust, «Noorte Hääl» aga on vabariiklik ajaleht. Ei oleks palju, kui «Noorte Hääl» kas või kaks korda kuus avaldaks noorte autorite töid. Senini aga ei saa «Noorte Hääle» kirjanduslikust osast kui niisugusest kõneldagi.

«Noorusega» ma jään rahule.

6. ««Loomingu» Raamatukogu» on end igati õigustanud. Kirjastuse suure koormuse juures ei oleks kuidagi mõeldav mitmest rahvusest autorite loomingu nii ulatuslik trükkimine, kui meie eesti autorite looming. «Loomingu» vihikud on aga vahesillaks paljude maade kirjanduse tutvustamisel ««Loomingu» Raamatukogu» loetavusest annab tunnistust seegi fakt, et alates 1959. a. hakkab ta ilmuma igal nädalal.

««Loomingu» Raamatukogu» operatiivsele väljaandmisele mõeldes tikud kahtlemata paralleele tõmbama noorte autorite «Võitleva Sõnaga». Kas ei oleks võimalik nendegi loomingut välja anda samalaadselt.

Ü. TUULIK,
eesti filoloogia osakonna
I kursuse üliõpilane

Ühelt lõbusalt laupäevaõhtult...

Laupäeva õhtu. Traditsioonilisele osakonnaõhtule on kogunenud ülikooli keemikute pere.

Esimesel pilgul võib sisseastuja näha veidi ebatavalist pilti: keset põrandat on eksponeeritud omapärane kollektsioon — pikk rida naistekingi, kusjuures kaks mistahes kinga ei kuulu ühte paari.

Mis puhul siis selline omapärane näitus? Nagu selgub, püütakse sel teel kergendada meespere vastutusrikast ülesannet lauanaabri valikul. Ega's midagi. Juba astuvadki üksteise järel sisse tugevama poole esindajad. «Üheksa korda mõõda, üks kord lõika», ütleb vanasõna. Nii ka siin. Sellest hoolimata saab mõnigi mees «pettumuse» osaliseks, kuid nalja on seda rohkem.

Ei puudu ka postiljon.

Üldine aplaus märgib dekaani sm. Miti saabumist.

Ettepanek tõsta klaas I kursuse terviseks leiab üldist heakskiitu. Järgneb vilgas tegevus laua taga.

Kuulatakse ära «enesekriitika» korras antud iseloomustused kursuste kohta, ja algab jalakeerutus.

Õhtu teisel poolel toimus veel «eksam» I kursuse esindajatele autoriteetse komisjoni ees.

Kokkuvõttena selgus, et enamik noori tudengeid on tugevad «praktikas», kuid nõrgad «teoorias». Katsed lõhnatundmisele andsid positiivseid tulemusi, olgugi et üsna mitu tütarlast oli sunnitud komisjon ees nina kirtsutama.

Tähtsad «teoreetilised» küsimused, nagu «Mitu akent on keemiahoone fassaadil?» «Kummas käes hoiab Barclay de Tolly kübarat?» jms. jäid kahjuks vastamata.

Ülejäänud osa õhtust möödus igati lõbusalt ja huvitavalt.

T. KAAL

ARUTLEME NLKP KESKKOMITEE JA NSVL MINISTRITE NÕUKOGU TEESE

Elulähedastest probleemidest

NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu teesides väljendatud rahvahariduse ümberkorraldamise uued ülesanded, suunad ja põhimõtted leiavad elavat arutlemist meie üliõpilaste ja õppejõudude hulgas. On avaldatud uusi mõtteid ja tehtud uusi ettepanekuid ka kaugõppetöö ümberkorraldamise küsimustes. See on ka loomulik, sest kõrgema hariduse süsteemi ümberkorraldamine, eeskätt õhtuse ja mittestatsionaarse hariduse liinis, nõuavad senisest palju suuremas ulatuses tähelepanu pööramist kaugõppe tööle.

Ülikooli kaugõppe-alased kogemused näitavad, et kaugõpe on sisuliselt heaks õppetöö praktikaga ja tootmisega ühendamise vormiks. Kaugõppijatel on rohkem elu- ja töökogemusi, mis võimaldavad sügavamalt omandada õpitavaid aineid ning omandatud teoreetilisi teadmisi oskuslikult rakendada praktilises töös.

Seni ei ole aga kaugõpe veel kujunenud ülikooli õppetöö selliseks orgaaniliseks osaks, nagu on statsionaarne õppetöö. Kaugõppeosakond ei ole veel vajalikul määral komplekteeritud õppejõududega. Kaugõppijate ja kaugõppega tegelevate alaliste õppejõudude vahekord ei rahulda veel kaugõppeosakonna nõudmisi. Õppejõudude koosseisu nõudmistekohane komplekteerimine kaugõppe osas võimaldab õppejõudude koosseisu stabiliseerumist ja vabanemist ajutistest õppeülesannete täitjatest ning võimaldab ülekoormusest vabanenud õppejõududel rohkem tegelda õpikute, õppeabinõude ja konspektide koostamisega.

Senisest rohkem tuleb tähelepanu pöörata sellele, et kaugõppijaid õpikute, õppevahendite ja konspektidega varustada. Kõige lähemal ajal tuleb jõuda selleni, et oleks võimalik varustada kaugõppijaid konspektidega kõigis ainetes. Seni on ülikooli õppejõud suutnud koostada ja toimetada konspekte (õppevahendeid) ainult üksikutes õppeainetes). Kaugõppijate nõudmiste täielikuks rahuldamiseks on tarvis ülikooli juurde luua iseseisev kirjastus ning senisest rohkem aktiviseerida ülikooli õppejõudude tööd eestikeelsete õpikute ja teiste õppevahendite käsikirjade koostamisel.

Tuleb tervitada teesides püstitatud nõuet, et kaugõppijatele on tarvis eksamite ja arvestuste sooritamist organiseerida mitmesugustel tähtaegadel kogu aasta jooksul, kuid ühtlasi tuleks ette näha, et selline võimalus ei lühendaks õppe-eksamisessioonide kestust. Sellega avaneks võimalus õppeeksamisessioonide kestust mõnevõrra pikendada. Töötajate tööaja lühendamine, üleminek viiepäevasele töönädalale, sessioonide kestuse pikendamine ning kaugõppijatele eksamite ja arvestuste sooritamise võimaldamine kogu aasta jooksul annab võimaluse lühendada paljudel üliõpilastel kuue aasta asemel faktiliselt seitsmeaastaseks kujunenud õppetöö kestust ülikoolis.

Ülikooli teoreetilise kursuse lõpetamisel peavad kaugõppijad koostama diplomitöö ja riigieksamite sessioonil seda kaitsma. Mittestatsionaarsetel üliõpilastel ei ole diplomitööde kirjutamiseks ette nähtud mingisugust vaba aega, nad on sunnitud diplomitööd kirjutama igapäevase kutsetöö kõrval. See osutub aga raskeks, sest diplomitööks on nõutav suure hulga materjali kogumine, süstematiseerimine ning analüüsimine. Selline olukord valitseb ainult ülikoolides, sest osa instituutides ei ole diplomitööd ette nähtud, tehniliste kõrgemate õppeasutuste kaugõppijad aga vabastatakse diplomiprojektide koostamiseks 4 kuuks töölt. Oleks otstarbekas vabastada ka ülikooli kaugõppeosakonna viimase kursuse üliõpilased viimases semestris vähemalt kaheks kuuks töölt koos töötasu säilitamisega töökohal.

Kaugõppijate iseseisev õppetöö õppesessioonidevahelisel perioodil saab normaalselt toimuda ainult siis, kui üliõpilasi ei koormata ülemäära mitmesuguste täiendavate töödega. Kaugõppeosakonna andmetest nähtub, et kiirete ja edasilükkamatute tööülesannete tõttu ei võimaldata üliõpilastel isegi õppeeksamisessiooni ajaks igakord sessioonile sõita.

Ka kaugõppijate hulgas esineb veel väärarvamusi, et õppetööd tuleb teha peamiselt sessioonide ajal, mille tõttu nad sessioonidevahelisel perioodil iseseisva õppetööga ei tegele. Sessiooni ajal satuvad sellised üliõpilased raskustesse. On tarvilik, et töökohtade partei-, komsomoli- ja ametiühinguorganisatsioonid pööraksid senisest rohkem tähelepanu kaugõppijatele ning võtaksid tarvitusele abinõusid kaugõppijatele iseseisva õppetöö korraldamise alal.

Teesides märgitud kaugõppesüsteemi laiendamise vajadus ja selle osatähtsuse kasv ka statsionaarses õppetöös nõuavad kaugõppetöö kvalitatiivselt uuele, kõrgemale tasemele tõstmist.

Teesides väljendatud suundi ja seisukohti tuleb tervitada ja toetada, sest nad sisaldavad elulähedasi kaugõppetöö probleeme ning nende lahendamise võimalusi.

J. ADOJAAN,
TRÜ kaugõppeprorektor

LINNA LÄHEDAL METSAS

JOH. MIKU fotoetüüd.

LUBAMATU LUKSUS

Töötajate heaolu edasise tõusu üheks kindlustamise vahendiks on ebamajanduslike kulutuste järjekindel vähendamine. Nende küsimustega peab tegelema iga asutus ja ettevõte. Kahjuks aga eksisteerib ebamajanduslike kulutuste ereda õiena Tartu Riiklikus Ülikoolis NLKP ajaloo kateedri lugemislaud. Vaatamata sellele, et ülikoolis on tõsine puudus auditooriumidest ja teistest õppetööks vajalikest ruumidest, on lugemislaua all ca 80 kohaga auditoorium. Seda kasutab aga nädalas (mitte päevas) keskmiselt 4—5 üliõpilast. Väga sagedased on need päevad, kus lugemislaud on täiesti tühi, terve õhtu peab seal aga igaks juhuks istuma laborant ja terve õhtu on ruum valgustatud. Kui veel varem, kui puudus õpperaamatukogu, oli sellisel lugemislaual mõtet, siis praegu on sellise lugemislaua hoidmine täiesti ilmaaegne. Ainult eksamisessioonil leiab lugemislaud tõesti kasutamist, kuid eksamisessioonil võidakse ju kasutada ka auditooriume. Need vähesed raamatud aga, mis asuvad lugemislauas, võiks edukalt paigutada kateedri ruumidesse.

Ammu räägitakse ülikooli muuseumi loomise vajadusest. Selle vajadus suureneb veelgi seoses ülikooli sidemete laienemise ja turismiliikumise intensiivistumisega. Lugemislauda võiks kasutada parem ülikooli muuseumina ja selline lahendus oleks tuhat korda otstarbekohasem kui praegune. Tõsiseid pretensioone on ka ülikooli isetegevuslastel sellises olukorras, kus nägus saal on nii päeval kui ka õhtutel täiesti kasutamata. Seetõttu on õigustatud ülikooli kollektiivi paljude liikmete imestus, miks ülikooli juhtkond lubab sellist pillamist ruumide, laborandi tööjõu ja kas või elektrivalgustuse ja kütte osas.

S. PÕLDARU

„Niisugune on armastus"

Toimetus peab rõõmuga märkima, et mõttevahetus meie ajalehe veergudel ülikooli kirjanduselust on andnud esimesi tulemusi. Hiljuti toimuski kirjandusringis huvitav koosolek teemal «Armastuse ja vormi probleemid P. Kohouti näidendi «Niisugune armastus» põhjal», millest M. Viiding allpool pikemalt jutustab.

Avaettekandega esines Andres Ehin I kursuselt. Ettekanne oli põhjalik ja läbimõeldud. Kuid koosoleku käigus lükati ümber ta mõte, et kunagi saabub aeg, kus armastusprobleemideski ei tule ette traagilisi kokkupõrkeid.

Kui Ehin puudutas rohkem teose sisu, siis saime ulatusliku analüüsi teose vormi kohta sm. Lepiku pikema sõnavõtu kaudu. Näis, et tal on laialdasi teadmisi kirjanduse ja kunsti valdkonnast. Ta tõi rea näiteid Lääne-Euroopa ja Ameerika kirjandusest ning kunstist ja püüdis tõestada, et Kohouti teos pole näitekirjanduses originaalne. Veel rohkem — teoses puudub ühiskondlik kõlapind ja teos jättis sõnavõtja täiesti külmaks.

Sellega pani Lepik aluse huvitavale vaidlusele. Enamik osavõtjaid kaitses teose originaalsust. Lahkarvamusi tekitas tegelaste iseloomustamine. Püüti reastada neid nende süütegude ja eksisammude suuruse järgi — ka siin tekkis raskusi. Kas Stibori armastus Lida vastu oligi üldse armastus või ainult enesearmastus? Kas Petrus loobus Lidast karjääri pärast või lihtsalt iseloomu nõrkuse tõttu? Ja miks ta üldse abiellus Petrusovâga? Oli Lida surm õnnetusjuhtum või enesetapp? Kes oli Mees Talaaris — kas vahendaja lava ning saali vahel, ühiskondlik süüdistaja või autori mõtete kandja? Maie Remmel avaldas huvitava mõtte selle kuju kohta: Mees Talaaris väljendab kõikide tegelaste südametunnistust, nende paremat mina, mis neid nende tegude juures süüdistab.

Vastuseks Lepikule ütles sm. Kään, et see teos mõjub meie tundemaailmale, erutab meid — tähendab ta on õnnestunud.

Lõpuks viis vaidlus selleni, et küsiti: «On siis armastus üldse ühiskondlik nähtus ja kas ühiskonnal on õigust sellesse vahele segada?» «Muidugi on. Elame me ju ühiskonnas!» ütles sm. Uuk.

Kõik sõnavõtjad leidsid, et armastusprobleemides peavad nõuandjad ja vahelesegajad olema peenetundelised ja taktilised, ning mõistsid hukka Majka ja Tošeki. Ei saa neid suhteid lahendada matemaatilise valemi abil!

Ja kokkuvõtvalt ütles Ülo Tuulik oma arvamuse: isiklikud asjad jäägu isiklikeks asjadeks, muutugu vaid ühiskonna, teiste inimeste suhtumine neisse, muutugu lähtepunkt, kust neid küsimusi vaadeldakse.

Mulle kui I kursuse üliõpilasele meeldis see koosolek. Oli hoogu ja indu, mida noortes peabki olema, huvitavaid arvamusi ja seisukohti.

M. VIIDING,
eesti fil. I kursuse üliõpilane

MÕTTEVAHETUSE KORRAS

HARITUD INIMESEST JA AJAVIITEST

Keegi naljahammas ütles kord, et tema ei taha ülikoolist saada muud kui diplomit ja suuremat summat raha stipendiumi näol.

Põhimõtteliselt olen temaga nõus, kui mõista diplomi all mitte ainult paberit, vaid ka kogumikku teadmisi oma erialalt, stipendiumiga nõustub aga kindlasti igaüks ... kuid ...

... tahaks, et ülikool süvendaks peale erialaste teadmiste ka «üldist haridust», oskust käituda viisakalt ja soliidselt. Siinkohal ei mõelda soliidsuse all seda, kui keegi (mida kahjuks tihtipeale esineb) paneb pähe värvilise vormimütsi ja edvistab sellega tänaval («Näe, mina olengi maailma telg!») ning tunneb ära oma töölisnoorest kunagise alg- või keskoolikaaslase vaid siis, kui see oma kaabuga juba maapinda riivab, vaid oskust vestelda mitte ainult oma erialast. Kui mitte teistest teadustest, siis ikkagi kirjandusest, kunstist, muusikast ning humoorikas anekdootki on alati teretulnud.

Millegipärast on üliõpilaste seas levinud kummaline arvamus teistest erialadest ja teiste erialade üliõpilastest. Arstid ütlevad «rumal nagu bioloog», bioloogid, et «rumal nagu jurist». Arstiteaduskonda peetakse üldiselt küll kõige raskemaks, kuid arste ka kõige suuremateks tuupuriteks ning inimesteks, kes peale oma eriala ei tea midagi, ühesõnaga — üldiselt rumalateks.

Kuid siingi on terake tõtt.

«Üldine haridus» on kahtlemata kõige kõrgem filoloogidel, kellede hulgast enamikuga võib vestelda nii Pavlovi teooriast kui ka masinaehitusest, rääkimata «Gösta Berlingi saaga» tegelaskujudest. Teistel erialadel on neid aga vähevõitu, kes oleksid rohkem kirjandust lugenud kui just keskkoolis läbi võeti, muusika ja kunsti tundjate protsendi ette tuleb panna paar nulli.

Tundub, ja kahjuks vägagi valusalt, et kõrgema haridusega inimese jaoks on diplomist ja ärakulutatud «suuremast summast» vähevõitu, et ülikooliharidusega inimest peaks siiski ka väljaspool tema töökohta ilma lõpumärgita ning üliõpilast väljaspool ülikooli ilma mütsita ära tundma.

Võib-olla soovitada loenguid käitumisest, võtta need õppeaineteks? Arvan, et see nimetamisväärselt olukorda ei parandaks. Paremuse poole võiks viia küll tihe kontakt üliõpilaste vahel, tihedam kontakt õppejõudude ja vilistlastega.

Seda praegu, vähemalt Arstiteaduskonnas, ei eksisteeri.

Oma kursusegagi on selline lugu, et 120 inimesest tunned teise kursuse lõpuks enamikku näo järgi, pooli nime järgi, ent kui inimest tunned vaid mõnda.

Teaduskonnast ja teiste teaduskondade paralleelkursustest ei maksa rääkidagi — pole iialgi näinud (kui just ei juhtu kuskil õppima mõni keskkooliaegne klassikaaslane).

Ausalt öelda — on päris kõhe tunne südames, kui mõtled, et näe, käid kuus aastat inimesega ühel kursusel, vahel loengul istud kõrvutigi, aga mis inimene ta on, mis ta nimigi on — alati ei tea.

Advokaati, kes ka sinuga samal ajal ülikoolis käis, ei ole sa enne oma lahutusprotsessi iialgi näinud, rääkimata poja või tütre eesti keele õpetajast.

Ega õppejõudegi näe mujal kui loengul, praktikumil, eksamil. Vilistlasi näed siis, kui oled juba lõpetanud.

Tahaks ise ka vabal õhtul kuhugi minna, lihtsalt istuda, arutada mõnda probleemi, vaielda või lugeda kas või ajalehte. Aga kuhu?

Ülikoolil on olemas kohvikklubi. See on suurepärane asi ning keegi ei kahtle selle otsarbekuses. Kuid sinna minnakse peamiselt «stipipäeval» ja pühapäeva õhtul. Muidu on lauad tühjad või näed siis mõnda igapäevast külalist.

Mitmelt poolt olen kuulnud arvamust, et väga tore oleks, kui ülikoolil oleks nn. puhketuba, kuhu lähed igal ajal, räägid ükskõik millest, kuulad raadiot, loed; mängid partii malet, piljardit, pingpongi, bridži, suitsetad paar sigaretti ja ... kohtud inimestega. Selline puhketuba, kus ei ole erilisi programmilisi õhtuid, ettenähtud kohtumisi teadlastega, vaid kuhu vana auväärne professor tuleb ise vaba tunnikest veetma ning vilistlane ei räägi üliõpilastega kõnepuldilt, vaid piljardikiiga käes.

Muidugi ei mõtle ma sellise puhketoa all mingit punkrit või õllekedrit, vaid toredat, tõelist puhketuba selle mõiste kõige paremas mõttes.

*

Suurt peavalu valmistab alati ruumide küsimus, kui tahetakse korraldada kursuse või õpperühmade õhtut. Arstiteaduskond on selles osas vaeslaps.

Protseduur tervikuna käib nii: kursusevanem kirjutab avalduse (sellel peab kindlasti olema märgitud kunstilise isetegevuse programm, kuigi tahetakse korraldada lihtsalt kohvi- või mulgikapsaõhtut), sellel peab olema ruume andva kateedri juhataja resolutsioon, siis resolutsioon kursusehooldajalt ja õppeprorektorilt ning lõpuks saadakse võtmed koristajatädilt (tavaline käik: Vanemuise tn.—Maarjamõis—Peahoone—Vanemuise tn.). Õnnelik on see kursuse- või rühmavanem, kes esimese korraga kõik nõutavad isikud ja resolutsioonid kätte saab!

Kui Näärivana mitte ainult lapsi ei teenindaks, siis paluksin, et ta läkitaks Arstiteaduskonnale ühe ruumi, kus võiks õhtuid korraldada ainult teaduskonna dekaani resolutsiooniga, sellise ruumi, kus võib peale kursuseõhtute pidada ka oma rühmakaaslase sünnipäeva, kus kunstilise isetegevuse üksikute numbrite asemel kogu seltskond esitaks ühislaule.

Me oleme siiski noored inimesed, kes tahavad koos veeta nii mõnegi lõbusa laupäevaõhtu pärast usinat ja pingutavat õppetööd.

A. RAMM,
raviosakonna III kursuse üliõpilane

KOKKUVÕTTEID TRÜ KEHAKULTUURI JA SPORDI ÜLEVAATUSKONKURSILT

Matemaatika-Loodusteaduskond võitis

Ülikoolis on kujunenud traditsiooniks iga õppeaasta algul avaaktusel või sügisesel spordipeol teha kokkuvõtteid eelmise õppeaasta kehakultuuri ja spordi ülevaatuskonkursi tulemustest. Spordipeoni kulub aga veel mõni nädal, kuna aga tulemused on juba ammu selgunud ning rida käesoleva aasta spartakiaadi võistlusigi juba peetud, on viimane aeg kokkuvõtetest pikemalt juttu teha.

Kõige tähtsamal ülevaatuskonkursi alal — spartakiaadil — oli, nagu alati, edukaim Matemaatika-Loodusteaduskond, kes tuli esikohale ülikooli esivõistlustel kergejõustikus, suusatamises, ujumises ja sportlikus võimlemises ning saavutas teise koha sõudmises, laskmises, tõstmises, maadluses ja sisekergejõustikus. Ainult poksis jäi Matemaatika-Loodusteaduskond kolmandale kohale. Kokku saavutati 77 punkti. Teisele kohale platseerus spartakiaadil Arstiteaduskond 71 punktiga, võites sõudmise, laskmise, tõstmise, sisekergejõustiku ja saavutas teise koha kergejõustikus, suusatamises, poksis, ujumises ja sportlikus võimlemises. Ajaloo-Keeleteaduskond, kes eranditult kõigil spordialadel saavutas kolmanda koha, tuli kolmandaks ka üldjärjestuses, olles kogunud kokku 43 punkti. Majandusteaduskond, võites maadluse, pidi ülejäänud aladel leppima neljanda kohaga. Et real aladel puudusid Majandusteaduskonnal võistkonnad, (teaduskond saab võistlejate puudumisel 5 miinuspunkti), siis saadi sügissemestril —4, kevadsemestril +2 punkti ja teaduskond jäi kogusummas 2 punkti «võlgu». Veel kurvem oli Õigusteaduskonna esinemine. Võites küll poksi jäi ta kergejõustikus ja sisekergejõustikus viimaseks. Et ülejäänud aladel polnud teaduskond üldse esindatud, tuli jääda 26 punktiga miinustesse. Ehkki Õigus- ja Majandusteaduskond on suhteliselt väga väikesed, on miinustesse jäämine siingi liiga häbiväärne, seda eriti Õigusteaduskonnale, keda Majandusteaduskond võitis suurelt nii spartakiaadil kui ka ülevaatuskonkursi üldkokkuvõttes.

Praeguse süsteemi järgi on spartakiaadil väiksemad teaduskonnad (Majandus- ja Õigusteaduskond) suhteliselt halvemas olukorras. On kaalumisel kogu ülevaatuskonkursi süsteemi muutmine selliselt, et suuremad teaduskonnad on esindatud spartakiaadil kas osakondade või kursuste võistkondadega. Seda küsimust tuleks kehakultuurikollektiivides kaaluda. ÜSK-i aktiivi päev peaks selles küsimuses lõpliku sõna ütlema.

Õppesportliku töö osas valmistas järgusportlasi ja VTK märklasi aasta jooksul kõige rohkem ette Matemaatika-Loodusteaduskond. (1 meistersportlane, 12 I järgu sportlast, 42 II järgu sportlast, 53 III järgu sportlast, 33 VTK I astet ja 16 VTK II astet). Absoluutse arvu poolest järgneb Arstiteaduskond, Ajaloo-Keeleteaduskond ja Majandusteaduskond. Et selles lõigus võetakse aga arvesse teaduskonna üliõpilaste arvu, siis tuli siin ülekaalukalt võitjaks Majandusteaduskond. Järgnesid Matem.-Loodusteaduskond, Arstiteaduskond, Õigusteaduskond ja Ajaloo-Keeleteaduskond. Seega võib ütelda, et suhteliselt on sporditöö Majandusteaduskonnas kõrgel järjel.

Veelgi suurema ülekaaluga võitis Majandusteaduskond organisatsioonilise töö lõigus, kus arvestatakse teaduskonna spordiklubi liikmete arvu suhet teaduskonna üliõpilaste arvusse. Sügissemestril oli siin 186 üliõpilasest spordiklubi liikmeid 73, kevadsemestril 179-st 57. Organisatsioonilise töö osas järgnevad Majandusteaduskonnale Matemaatika-Loodusteaduskond, Õigusteaduskond, Arstiteaduskond ja Ajaloo-Keeleteaduskond.

Andmeid massilise sporditöö kohta, kehakultuurikollektiivides ei esitatud. Ja kust neid andmeid võttagi, kui teaduskondadesisene sporditöö lonkab mõlema jalaga. Teaduskonna kollektiivi poolt või selle initsiatiivil läbiviidud üritusi toimub vähe. See on kogu ülikooli spordielu suurimaks puuduseks.

Valitakse küll kehakultuurikollektiivide nõukogud, kuid igasugune organisatsiooniline töö spordi alal jääb enamasti ainult kehakultuurikollektiivi esimehe õlgadele. Hädasti oleks siin vaja komsomoli ja ametiühingu aktiivset toetust, sest ka selles lõigus on sporditöö eest vastutajad olemas, kuid kas asjatundmatuse või ükskõiksuse tõttu ei ole suurt kasu neistki. Vastavalt ülikooli parteiorganisatsiooni lahtise koosoleku otsusele tuleb kehakultuurikollektiividele hakata hinge sisse puhuma igas liinis. Tõsi, vigu esineb palju ka ülikooli spordiklubi juhatuse töös, kuid initsiatiivi, algatusvõimet ja head tahet peaks rohkem üles näitama iga tegevsportlane ja spordihuviline.

Missugune on siis möödunud õppeaasta ülevaatuskonkursi lõppkokkuvõte. Lühikese vastuse annab sellele alljärgnev tabel.

Saavut. koht.	Kollektiivi nimetus	Spartakiaad Koht.	Õppe- ja sporditöö Punkte sügis sem.	Koht. kevad sem.	Punkte	Organisatsiooniline töö Koht.	Punkte	Kokku punkte
1.	Matem.-Loodusteadusk.	I	40	II II	24	II	12	76
2.	Majandusteaduskond	IV	16	I I	30	I	15	61
3.	Arstiteaduskond	II	32	III IV	15	IV	6	53
4.	Ajaloo-Keeleteadusk.	III	24	IV V	9	V	3	36
5.	Õigusteaduskond	V	8	V III	12	III	9	29

Vastavalt juhendile ei lähe ülevaatuskonkursi arvesse kehakultuuriosakonna ja õppejõudude-teenistujate kollektiivide tulemused. Mis puutub viimasesse, siis on aeg tegevust laiendada ka õppejõudude ja teenistujate osas. Plaanis on neile läbi viia kursused suusatamises ning järgmisel semestril laiendatakse seda ka võimlemisele ja sportmängudele.

Juba on alanud käesoleva õppeaasta spartakiaad, kuid sellest edaspidi.

B. MATVEI

Kirjandusvõistlusele saabunud töid

EPIGRAMME

LAS KASVAME...

Me kasvatame taimi, kasvatame noori
ja vahel mõni tudikegi kasvatada saab,
ja võib siis selles kasvatuses
ülepea sest hooli,
et vahel endal kasvamiseks
aeg napiks jääb...

* * *

Kui vastuvõtueksamil
sul kuidagi ei vea
ja «kolmeks» kipub kuivama
su igatsetud «hea»,
siis ole nõnda hakkaja,
et ema kooli vead,
küll see kõik asjad hindega
siis korda seadma peab.

PISITORKEID

Kui oled vaimult alles koolijüts,
ei haritlaseks tee sind värvimüts.

*

Eksamil vaikin kui villane sukk,
kodus käin ringi kui mõisa kukk.

Kurbi mõtteid kursuseõhtult

«Mis te arvate, korraldame õige kursuseõhtu?»

«Õige mõte! Aga kus, kuidas, millal?» sadas küsimusi nagu rahet meie kursusevanemale. Oli parajasti terve kursus koos. See andis võimaluse lahendada küsimus otsekohe.

25. novembril toimuski kohvikus meie kursuseõhtu.

Kogu eeskava oli meil estraadivaimus. Huvi ettekannete vastu oli suur ja esinejad said sooja poolehoiu osaliseks.

Tuju oli kõikidel hea ja varsti kostis laudadest ühiseid laule. Aeg möödus kiiresti ja lõbusalt. Õnnetuseks aga olevat kõik maailmas kaduv ja nii sai ka kohv otsa. Ja nüüd üks väike episood ühest julgest noormehest, kes julges minna kohvi juurde tellima.

«Minu lauanaabrid (tütarlapsed) vaatasid mulle julgustavalt otsa ja soovitasid minna ning tellida kohvi. Ütlesin, et ma pole siin tükil ajal käinud, kuid viimati oli siin väga lahke ettekandjate pere, kes teenindasid igaühte, kes aga uksest sisse tuli ega keelanud ei napsi ega söögipoolist. Tähendasin veel, et nad on kõrvalruumi laua taha kõik istuma jäänud ja isegi söökla juhataja haigutab igavusest ja tegevusetusest. Kindlasti on nad pahased, et me neilt midagi ei telli.

Tõusin ja sammusin rõõmsa südamega ning suurte lootustega tülitama jutlevaid ettekandjaid.

«Vabandage!» algasin rõõmsa tooniga. «Kas oleks võimalik tellida neli kohvi või paar limonaadi?»

Minu sõnadel oli maagiline mõju. Lahke näoga ettekandjad olid äkki tundmatuseni muutunud ja minule vaatasid 4 paari vihast ja põlgusest nõretavaid silmi.

«Meie ei teeninda kedagi! Oleks tarvis olnud varem sellele mõelda! Koostasite l o l l i menüü! Istuge, kuidas tahate, siis olete hiljem targemad!» juhendati läbisegi.

«Oleme ju kohvikus. Miks me ei saa siis osta, mida soovime?»

«Kui ma teile toon, siis hakkavad kõik tahtma ja ega's meie ei jõua kõiki teid teenindada,» selgitati mulle ärevalt.

«Aga kui kohvikus on tavaline õhtu, kuidas te siis toime tulete?» pärisin muuseas.

«Küll me juba tuleme,» vastati.

Jäin nõutult seisma. Siis ütles üks «kaastundlik» ettekandja:

«Olgu, tehke korjandus ja ma toon kõigile korraga kohvi.» Arvasin, et võib-olla kõik ei soovi kohvi ja mõni oleks nõus ka limonaadiga, kuid siin jäädi murdumatult resoluutseks ega tehtud minust enam väljagi. Viimases hädas tegin katse, et läbi viia korjandust. Läksin otsustava sammuga saali ja tahtsin rääkida mulle soovitatud plaanist. Mind võttis vastu tugev ühislaulu laine. Nii ma pöördusingi häbelikult ja vaikides oma laudkonda tagasi ja tegin juttu analüütilisest keemiast...

Õhtu lõppes kummaliselt. Vaatasin parajasti kella — täpselt 22.57. Vaikselt ja liikumatult istuv ettekandja elustus äkki nagu elektrilöögist ja kustutas orkestrisaalis tuled. Keegi astus tantsides teisele jalale, pimedusest kostis vaikseid karjatusi ja nõude klirinat. Õnneks läks jälle valgeks. Kõik võisid sügavate muljete ja kerge südamega minna koju puhkama.

Sellest õhtust võib järeldada, et kohviku personalile ei ole sugugi meeltmööda igasugused üritused ja üliõpilasõhtud kohviku ruumides, kuna see ei suurenda nende isiklikke tulusid. Sellepärast suhtuvadki nad vaenulikult ja teadliku halvustava tendentsiga üliõpilaste üritustesse kohviku ruumides, püüdes neid nurja ajada ja pärast isegi tõsta veel põhjendamatuid süüdistusi koosviibijate kohta.

Vaatamata personali halvustavale suhtumisele sellistesse üritustesse soovitame siiski korraldada kursuseõhtud just kohviku ruumides.

Kuid kas ei oleks parem vähemalt kursuseõhtutel kohvikus iseteenindamine? Mida teie arvate?

A. VÄLBE,
T. M. KOIK,
Arstiteaduskonna I kursuse üliõpilased

Lugupeetud seltsimehed!

Te ei saanud aru kõige tähtsamast, nimelt minu kirjutise eesmärgist, žanrist ja nn. toonist. Žanr on peamiselt lühisatiir, toon — humoristlik, eesmärk — mitte kogu uudismaaelu valgustamine, vaid väärnähtuste paljastamisega teha need naeruväärseks.

Ma teadsin väga hästi, et meil olid sellised tublid töömehed, nagu Rebane, Eller, Vahtra, Paukson, Joamets, Kangur, Ruttas, Hinkanen, Kilk ja paljud teised. Ma tean, et palju ilu on inimese hinges. Kuid mulle paistis, et heast on niigi küllalt kirjutatud, kuid halba, s. t. ka naeruväärset, ei taha keegi märgata. Minu «täidlane daam» oma monoloogiga ongi mõningate kõige naeruväärsemate väärnähtuste üldistatud kehastuseks. Minu kirjutisest ei järeldu sugugi, et me tegelesime peamiselt päevitamise ja supiemisega. See võis ka pärast tööd olla. Ja stseenis jõe ääres polnud mitte see tähtis, vaid huumor kostüümide üle. Lehemeestest. Kirjutises ma jällegi pidasin silmas vaid mõningaid neist. Oleks naeruväärt kinnitada, et kõik lehemehed liialdavad. Ma ei tahtnud sugugi öelda, et kõik meie saavutused uudismaal olid ajalehemeeste väljamõeldis.

Aga kuidas mõned meist suhtusid kohalikesse? Kas olete juba unustanud selle «väga teravmeelse» ja põlastava sõna «ohmoon», mida võis kuulda mõne intelligendi pretensioonidega daamikese suust?

Seltsimehed! Kõik sellised viletsa hingega inimesed sooviksid väga, et räägitaks ainult headest inimestest, neid aga ei puudutataks. Mõnele neist näiteks polnud sugugi meeltmööda, et ma julgesin kahelda nende moraali täisväärtuslikkuses.

Lõpuks tahaksin ma pöörduda meie üliõpilaste poole siira ülleskutsega: «Sõitke ka edaspidi uudismaale!» Seal on omamoodi kaunis loodus ja palju häid inimesi. Uudismaa on hea ja vajalik elueksam.

ANTS HALLIK

Bioloogid tegutsevad

15. ja 16. novembril toimus zooloogide väljasõit Järvseljale. Seati üles püüniseid ja tegutseti (seda just pühapäeval) ka iseseisva uurimistööga väiksemate gruppide kaupa.

23. novembril ennetas I kursus päris eksameid, käies «Vanemuises» L. Kompuse «Eksameid» vaatamas. Kes käisid, said veidi targemaks selles suhtes, mida tulevik võib tuua.

29. novembril toimus zooloogiaringi 12. aastapäevale pühendatud juubeliõhtu. Kavas olid sõnavõtud, ühine laud, tants.

Samal päeval korraldati taimefüsioloogiaringi poolt tutvumisõhtu: sisult taimefüsioloogiline, vormilt peoõhtulik. Oli huvitav ja õpetlik.

T. SOIDLA

TRÜ MATKAVÕISTLUSTE TULEMUSTEST

Käesoleva aasta kevadel kuulutas TRÜ matkaspordisektsioon koos TRÜ komsomolikomiteega välja ÜLKNÜ 40. aastapäevale pühendatud kursustevahelise matkavõistluse. Üritus leidis meie üliõpilaste hulgas elavat vastukaja. Suurematest matkadest võiks nimetada II raskuskategooria jalgsimatka Koola poolsaarel (geograafiaosakonna IV kursus), I raskuskategooria jalgsimatka Kaukaasias (geograafiaosakonna V kursus) ja Saaremaal (23 osavõtjat — peamiselt farmaatsiaosakona IV ja V kursus).

Aktiivsete matkajatena paistsid silma geograafid, matemaatikud (IV ja V kursus), füüsikud (kahjuks ainult IV kursus), farmatseudid (IV ja V kursus). Kuhu on aga jäänud meie kõige arvukam teaduskond — Arstiteaduskond? Välja arvatud farmaatsiaosakonna IV ja V kursus, on sealt matkamisega tegelnud ainult 1 üliõpilane. Kuhu on jäänud ka ajaloolased, filoloogid, bioloogid?

Hiljuti tegi sektsiooni juhatus kokkuvõtte matkavõistluse tulemustest. Esikoha saavutas füüsikaosakonna IV kursus, kogudes 460 punkti inimese kohta, teiseks jäi geograafiaosakonna IV kursus 307 punktiga ja kolmandaks geograafiaosakonna V kursus 175 punktiga inimese kohta. Teistel võistlusest osavõtjatel oli punkte vähem.

Üldse võttis võistlusest osa üle 60 üliõpilase kümnelt kursuselt. I raskuskategooria matka sooritasid 40 üliõpilast, II raskuskategooria matka 45 üliõpilast, 4 üliõpilast võtsid osa III raskuskategooria matkast.

Loodame, et edaspidi meie matkajate pere veelgi suureneb, et kõik üliõpilased veedavad osa oma suvepuhkusest matkaradadel, puhates, karastudes ning uusi muljeid kogudes.

M. SULEV,
TRÜ matkaspordisektsiooni juhatuse esimees

„SÕNA-, KOOSOLEKU- JA TRÜKIVABADUS"

(Kuidas mõned tõlgitsevad konstitutsioonis lubatud õigusi)

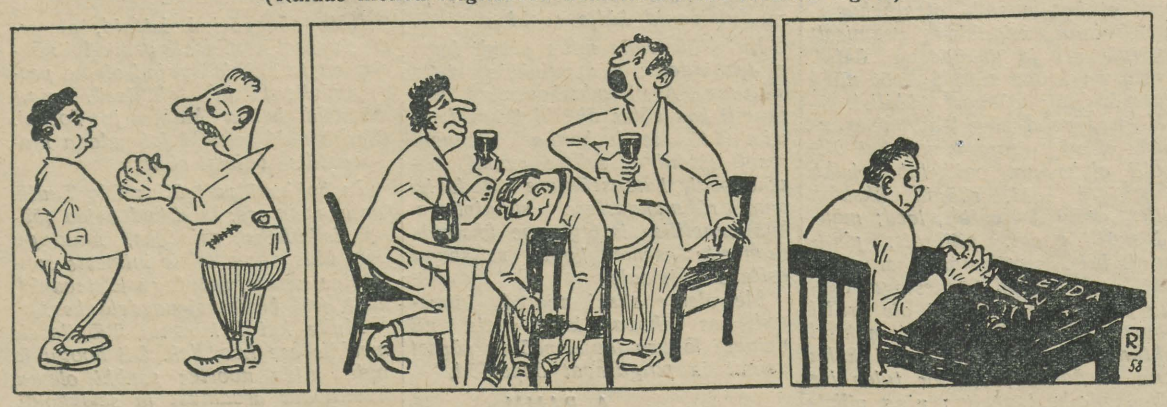

TÄHELEPANU!

5., 6. ja 7. detsembril k. a. viiakse Tartus, Kingissepa tn. suures võimlas läbi ENSV kõrgemate koolide esivõistlused maadluses, tõstmises ja poksis. Osa võtavad TPI, TPed. I, EPA ja TRÜ.

Võistluste algus 5. detsembril kell 20, 6. ja 7. detsembril kell 11.

KÕIK VÕISTLUSTELE!

Toimetaja J. FELDBACH

MB-07896 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 4522

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

ВНЗАТЕЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 31 (384) Reedel, 12. detsembril 1958. a. XI aastakäik

ARUTLEME NLKP KESKKOMITEE JA NSVL MINISTRITE NÕUKOGU TEESE

Missugused ümberkorraldused on vajalikud

Käesolevas artiklis on vaadeldud õppetöö korraldamist Matemaatika-Loodusteaduskonna töö, peamiselt füüsikute, matemaatikute ja õpetajate ettevalmistamise seisukohalt.

Füüsikutel ja keemikutel on õppetöös tähtis osa praktikumidel. Matemaatiliste distsipliinide, sealhulgas ka teoreetilise füüsika omandamine ulatuslikumaid loenguid kuulmata, peamiselt kirjanduse põhjal, on vägagi raske. Ka on sellealast kirjandust väga vähe saada, eestikeelset kirjandust aga peagu üldse mitte. Seetõttu **ei ole kasulik** nendel aladel **kaugõppe osatähtsust tõsta.**

Küll on ka nendel aladel võimalik statsionaarse õppimise kõrval töötada. See on aga jõukohane peamiselt edukamatele üliõpilastele poole koormuse piirides ja sedagi mõnevõrra teoreetilise ettevalmistuse kvaliteedi arvel. Praegu töötab rida füüsikaosakonna üliõpilasi laborantidena ja füüsika õppetöökoja töölistena, mitmed aga pedagoogidena keskkoolides ja Pioneeride Majas. Sobivaid töökohti ja vajadust üliõpilaste töö järele on aga vähe. Võib-olla on võimalik mõnevõrra ulatuslikumalt üliõpilasi rakendada eksperimentaalsete masinate valmistamise ettevõtte loomisel Tartus. Füüsikaosakonna üliõpilased on avaldanud soovi suvevaheajal töötada tehastes. On tarvis organiseerida võimalusi nende soovide rahuldamiseks.

Ülatuslikumalt on võimalik organiseerida õppeplaanis ettenähtud kohustuste kõrval üliõpilaste uurimistegevust ja ühiskondlikult kasulikku tasuta erialast tööd. Suur osa esimese ja teise kursuse füüsikuid ning matemaatikuid on rakendatud tööle lunoidi vaatluspunktis, kus nad omandavad edasises teaduslikus töös vajalikke teadmisi, mõõtmismeetodeid ning vaatlusoskusi.

Tulevaste pedagoogide ettevalmistuse parandamiseks on võimalik üliõpilastel rohkem külastada õppetunde koolides, jälgida ja abistada ringide tööd, läbi viia koolides ülesannete lahendamist ning demonstreerida üliõpilastele süstemaatiliselt ülikooli auditooriumides füüsika katseid. Tuleb toetada sm. Liimetsa seisukohta, et kas diplomi või õpetaja kutse võiks võiks anda alles paar aastat pärast edukat tööd.

Diplomitöö koostamine pärast ülikooli teoreetilise kursuse lõpetamist vähendaks omakorda õppekoormust viimastel kursustel, mis näiteks füüsikaosakonna põhiharu 4. ja 5. kursuse üliõpilastel on küllalt suur ja seetõttu aega diplomitöö koostamiseks on vähevõitu.

Ülikooli vastuvõtmisel tuleb kaheldamatult eelistada praktilise töö staažiga isikuid. Seda nõuet ei tuleks aga üleliiduliselt reglamenteerida eranditult ühtselt, näiteks kaheaastase tööstaažiga. Vastuvõtukomisjonil peaks olema õigus teha eelistusi ka väiksema tööstaažiga sisseastujaile.

Praktilise töö staaži nõuet sisseastumisel ei tuleks absolutiseerida, vähemalt mitte kõigil aladel, s. t. osal keskkoolilõpetajail peaks olema võimalik ka tulevikus kohe või mõnekuuse staažiga kõrgemasse kooli astuda.

Lisaks võib mainida veel järgmist. Täppisteaduste alal on raske leida kõigile nende alade tulevastele üliõpilastele sobivat tegevust. Pedagoogidena tegutsemist tuleb aga pidada hoopis lubamatuks vastava ettevalmistuse puudumise tõttu. Ei ole paha, kui aspirantuuris või doktorantuuris õppima või teaduslikku tööd tegema saab teoreetilisel alal hakata 1—2 aastat varem. Teatavasti on teatud eluaastatel vaimsete võimete (eriti mälu kvaliteedi) maksimum, millest alates algab võimete langus. Mida kauem saab täieliku ettevalmistusega teadlane või õppejõud töötada enne oma võimete langusperioodi, mida rohkem on tal üldse tööaastaid elu jooksul, seda parem.

Tuleb toetada avaldatud seisukohti (dots. Maltsev ja sm. Kovalenko) ajakirja «Народное образование» 1958. a. 7. ja 10. numbris) Nõukogude Liidu Pedagoogikateaduste Akadeemia loomiseks, kus uuritaks mitte üksnes üldhariduse, vaid ka kutsehariduse ja kõrgema hariduse korraldamise küsimusi.

M. JAAGUS,
üldfüüsikakateedri assistent

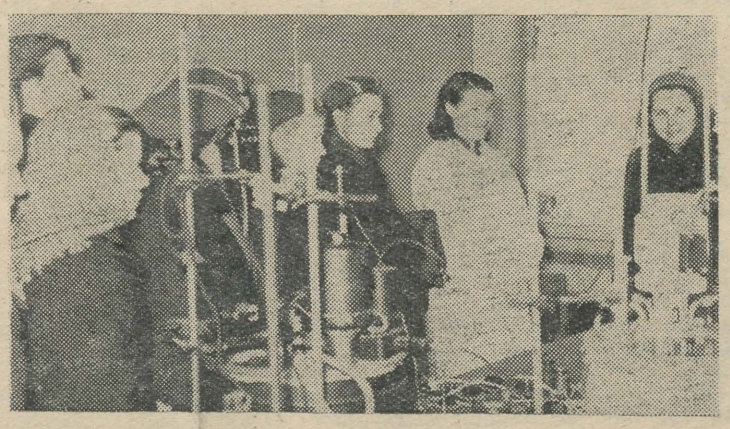

Tartu II Keskkooli keemiaring ülikooli keemialaboratooriumi külastamas. K. REBASE foto.

Teaduslik töö ja materiaalne baas

NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu teesides on kinnitatud, et «lähemail aastail tuleb ülikoolides märksa rohkem ette valmistada matemaatikuid, eriti arvutusmehhanismidega töötamise alal; bioloogе ja eelkõige biofüüsikuid, biokeemikuid, füsiolooge, geneetikuid; füüsikuid, eriti tuumafüüsika ja raadiofüüsika alal; keemikuid keemilise katalüüsi ja kõrgpolümeersete ainete alal. Ülikoolides tuleb asutada elektronmasinatega varustatud arvutuslaboratooriume, täiendada tuumalaboratooriumide sisustust ajakohaste kiirendajatega, organiseerida radiokeemilisi ja radiobioloogilisi laboratooriume jne.»

NSV Liidu 7 aasta perspektiivplaani liinis on Matemaatika-Loodusteaduskonnal TRÜ tegevuse raamides täita ulatuslikke ning vastutusrohkeid ülesandeid nii uute kvalifitseeritud kaadrite ettevalmistamise kui ka teadusliku töö osas. Viimaste aastate jooksul on teaduslik töö teaduskonnas märkimisväärselt hoogustunud. Nii on 1957. a. jooksul teaduskonna 100 õppejõu poolt trükis avaldatud 110 tööd, kokku ca 1200 lehekülje ulatuses, neist 30 tööd kesksetes ajakirjades, 11 TRÜ toimetistes ja 10 ENSV Teaduste Akadeemia väljaandeis. Mis puutub teadusliku töö temaatikasse, siis võivad vanad etteheited selle killustatuse või mitteaktuaalsuse kohta kõrvale jääda. Tööd on kontsentreeritud kindlate probleemide ümber, mille aktuaalsuses pole põhjust kahelda. Vahepeal kasvanud noor aktiivne õppejõudude generatsioon on hakanud üha suuremat osa etendama teadusliku produktsiooni loomisel. Tööd on oma sisult muutunud kaalukamateks ning tõsisemateks ja teaduskonna kvalifitseeritumate õppejõudude ees seisab ülesanne luua koolkondi, kes suudaksid lahendada ulatuslikke ülesandeid, anda suundarajavaid teaduslikke töid.

Samas aga torkab silma, et meie noorte teadlaste areng kulgeb kõige edukamalt põhimiselt teoreetilistes kateedrites (matemaatika, teoreetilise mehhaanika, teoreetilise füüsika) ja kirjeldava temaatika alal töötavates kateedrites (taimesüstemaatika, zooloogia, geoloogia), kuna eksperimentaalalastes kateedrites on see areng sootuks tagasihoidlikum (füüsika, keemia, taimefüsioloogia). Selle erinevuse olulisemaks põhjuseks on tõsiasi, et meie eksperimentaalsete kateedrite varustus on teravas vastuolus kaasaja teaduse nõuetega. Paljudes neist on teadusliku aparatuuri bilanss koormatud ajaloolise tähtsusega riistadega, millega XX sajandi teisel poolel teadust edasi viia ei ole võimalik. Kõige teravamalt annab see end praegu tunda bioloogiaosakonnas, kus kateedrite varustus lihtsalt ei võimalda lahendada kaasaja eksperimentaalbioloogia ees seisvaid probleeme. Tõepoolest, kui lugeda kõige «moodsamaks» uurimisvahendiks geneetikakateedris leiduvat B-seadeldist (radiomeetrit B-2), siis on ka mahajäämus vähemalt 30 aasta ulatuses. Pole siis erilist põhjust imestada, et meie bioloogid ei saa asuda selliste küsimuste lahendamisele, mis praegusel hetkel on päevaprobleemiks.

Kõigest paar aastat tagasi oleks meie keemiakateedrite sisustus küll võinud rõõmustada N. A. Menšutkini, kuid kurvastas meie praegusi keemikuid. Oluline nihe paremuse poole toimus vaid meie orgaanikute (dots. V. Palm) ja analüütikute (dots. A. Moskvin) poolt edukalt teostatud lepinguliste tööde tasusummade arvel. Kui asi areneb edasi sama hoogsalt kui seni, siis paari-kolme aasta pärast kujunevad TRÜ keemiakateedrid välja vist kõige paremini kaasaegse aparatuuriga sisustatud kateedriteks kogu ülikoolis.

Füüsikaosakonna eksperimentaalfüüsika kateedri sisustus vajab samuti radikaalset täiendamist. Mõned laboratooriumid, nagu näiteks tuumafüüsika ja pooljuhtide laboratoorium on praegu vaid algeos. Ometi nõuab rahvamajandus ülikoolilt probleemide lahendamist ja spetsialistide ettevalmistamist vastavatel erialadel.

Kuid füüsikute põhiliseks raskuseks on ruumide küsimus. Olukord on selline, et uue aparatuuri päralejõudmisel on raske ette kujutada, kuhu seda üles seada, et oleks võimalik segamatult teostada uurimistöid, tagades seejuures ohutustehnilisi nõudeid. Tingimata on vajalik üles tõsta uue hoone ehitamise küsimus, kuhu saaks mahutada füüsika- ja matemaatika-alased kateedrid koos nende uurimisasutustega.

Mis puutub matemaatika-alastesse kateedritesse, siis on nende tehnilise varustuse tase käesoleval ajal faktiliselt nullnivool. Kõnelemata sellest, et niisugune olukord mõjub eriti pidurdavalt teaduslikkude tööde valmimisele, tuleb tähendada, et isegi üliõpilaste arvutuspraktikum on vajalikkude vahendite poolest lubamatus olukorras. Siit järgneb paratamatu nõudena matemaatikaosakonna varustamine mitmesuguste kaasaegsete arvutusmasinatega, kaasa arvatud ka elektronarvutusmasin.

On selge, et rahvamajandus ootab ja mitte ainult ootab, vaid nõuab oma arengu teel teaduskonna õppejõudude tõhusat teaduslikku panust. Teaduskonna kollektiiv suudaks paljugi anda, kuid selleks tuleb paratamatult luua vajalikud eeldused, kõigepealt eksperimentaallaboratooriumide väljaarendamise teel, sisustades neid kaasaja teaduse ja tehnika tasemele vastavate uurimisvahenditega.

A. MITT,
Matemaatika-Loodusteaduskonna dekaan

Kümme minutit juttu halduisprorektoriga

Lõpuks kui ma olin enne asjatult püüdnud teda tabada küll telefoni teel, küll isiklikult, sain halduisprorektor V. Simmi jutule varasel hommikutunnil. Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetusest sain ülesandeks esitada talle mõned küsimused seoses meie ülikooli 7-aastakuga.

Meie jutuajamisele eelnes proloog, mis pole otseselt seotud 7-aastakuga. Enne veel kui jõudsin esitada esimese küsimuse, kuidas saaks auditooriumidesse sooja, võttis sm. Simm telefonitoru. Keemiahoone oli «löönud külma kella» ja küsimus tahtis kohe lahendada. Süüdlane leiti: keskkütte kütja Arvo Paurson, kes varemgi on silma paistnud hooletu suhtumisega töö-ülesannetesse, oli tööle ilmunud alles siis, kui loengud käisid. Muidugi võttis see tükk aega, enne kui radiaatorid soojaks läksid.

Minu küsimusele vastas sm. Simm: «Sellistes asjades tuleb süüdlast otsida peaaegu alati kaadri huigast ja mis seal imestada — sel ajal kui EPA kütjate palk on 700 rubla ümber, on meil ülikoolis 410 rubla. On loomulik, et oma ala paremad tundjad meie juurde ei tule. Alaliselt tuleb tegemist teha tööd tsipliini rikkumise ja töösse hooletu suhtumisega.»

Telefonikõnede ning muude igapäevaste ja edasilükkamatute küsimuste lahendamise vahel sain lõpuks siiski sm. Simmilt kuulda üsna palju meeldivat meie ülikooli tuleviku kohta.

Kas on loota stipendiumide fondi suurenemist?

Stipendiumide kohta pole andmeid, et see suureneks või väheneks.

Missugused suuremad ehitused on ülikoolil plaanis?

Rääkida saab muidugi ainult sellest, mille kohta on plaanid ja projektid olemas, kas siis kinnitatud või kinnitamata. Kõigepealt muidugi lõpetatakse juba alustatud ühiselamu ja korrastatakse Tiigi tn. ühiselamu nr. 1. Siis on umbes

(Järg 2. lk.)

Arstiteaduskonna üliõpilased!

Teisipäeval, 16. detsembril kl. 18 toimub uue anatoomikumi auditooriumis, O. Lutsu tn. 2, ÜTÜ ravi- ja stomatoloogiaosakondade teaduslike ringide ühine koosolek teemal:

«Aminasiini kasutamisest mitmesugustes meditsiini harudes».

Arutagem koos küsimusi:

Kus asub aminasiini ja teiste fenotiasiinpreparaatide rõndepunkt?

Miks aminasiinil on nii mitmekülgne toime?

Miks ja kuidas kasutavad fenotiasiinpreparaate kirurgid, terapeudid, neuroloogid, psühhiaatrid, pediaatrid, günekoloogid ja teiste erialade esindajad?

Ootame üliõpilaste rohket osavõttu ja elavat diskussiooni.

ÜTÜ ravi- ja stomatoloogiaosakonna nõukogu

Kas olete juba lugenud?

Hiljuti avastati, et meie üliõpilaste teaduslikul ühingul, mille soliidne iga ja lai haare on üldiselt tuntud, puudub oma põhikiri. Põhikiri, kus asjaosalise kõik õigused ja võimupiirid oleksid täpselt fikseeritud. Nüüd seisab teie ees selle põhikirja projekt ja ootab arvamusi poolt ja vastu, ettepanekuid ja täiendusi.

Lugege see läbi ja kirjutage meile, mida teie arvate.

Jääme ootama!

ÜTÜ PÕHIKIRI

PROJEKT

ÜLDSÄTTED

§ 1. TRÜ Üliõpilaste Teaduslik Ühing (ÜTÜ) on üliõpilaste vabatahtlik õppe-teaduslik organisatsioon.

Ühingu eesmärgiks on kaasa aidata üliõpilaste teadusliku uurimistöö arengule ülikoolis, aktiivse teadusliku uurimistöö organiseerimise baasil aidata ühingusse koondunud üliõpilastel omandada iseseisva teadusliku uurimistöö viimusi ja metoodikat, üldistada ja populariseerida teaduslike ringide töö kogemusi ja saavutusi.

§ 2. Oma eesmärkide saavutamiseks ÜTÜ:

a) organiseerib ja juhib TRÜ kateedrite juures olevaid üliõpilaste teaduslikke ringe;

b) organiseerib ja viib läbi igaaastased ÜTÜ teaduslikud konverentsid;

c) viib läbi konkursse üliõpilaste paremate teaduslike tööde väljaselgitamiseks;

d) organiseerib üliõpilaste ekskursioone ettevõtetesse ja teaduslikesse asutustesse;

e) organiseerib šeflustööd asutustes ja ettevõtetes loengute, ettekannete, konsultatsioonide jne. vormis;

f) organiseerib teaduslike filmide demonstreerimist TRÜ juures;

g) organiseerib üliõpilaste kohtumisi teadlaste ja tootmistöö novaatoritega;

h) loob sidemeid teiste kõrgemate õppeasutuste ja organisatsioonidega üliõpilaste teadusliku uurimistöö kogemuste vahetamiseks;

i) organiseerib üliõpilastööde kirjastamist.

§ 3. Kogu oma töö teostab ÜTÜ TRÜ Õpetatud Nõukogu juhtimisel TRÜ kateedrite juurde moodustatud üliõpilaste teaduslike ringide kaudu.

ÜTÜ ringide teaduslikku juhendamist teaduskonna ulatuses teostab teaduskonna dekaan või dekaani poolt määratud õppejõud.

II
ÜTÜ LIIKMED

§ 4. ÜTÜ liikmeks võib saada iga TRÜ üliõpilane, kes tunnustab ÜTÜ põhikirja, töötab aktiivselt ühes üliõpilaste teaduslikus ringis ja on ringi töökoosolekul või ÜTÜ konverentsil esinenud või teaduslike tööde konkursist osa võtnud vähemalt 1 valminud tööga.

§ 5. Ringi liikmete vastuvõttu ÜTÜ-sse teostavad ÜTÜ osakonnanõukogud ringi liikme kirjaliku avalduse alusel põhikirja § 4 tingimusi silmas pidades ja ringi juhendava õppejõu soovitusel. Iga ÜTÜ liikme kohta koostab osakonnanõukogu ÜTÜ liikme arvestuskaardi ja annab välja liikmepileti.

§ 7. Üliõpilaste teaduslikud ringid kateedrite juures on ühised nii ÜTÜ liikmetele kui ka ÜTÜ-sse mittekuuluvatele ringide liikmetele.

§ 6. Kõik ülejäänud üliõpilased, kes on üles näidanud huvi teadusliku uurimistöö vastu, võivad astuda ülikooli kateedrite juurde moodustatud teaduslikesse ringidesse. Ringisse vastuvõttu teostab ringi juhendav õppejõud üliõpilase isikliku avalduse põhjal.

§ 8. Ühingu liige on kohustatud:

a) aktiivselt osa võtma vähemalt ühe üliõpilaste teadusliku ringi tööst;

b) esinema pidevalt ringi koosolekutel, teaduslikel konverentsidel ettekannetega, lühiinformatsioonidega, oponendina jne.;

c) läbi viima teadusalaste ja poliitiliste teadmiste propagandat;

c) maksma ÜTÜ liikmemaksu 1 rubla kuus. Laekunud liikmemakse kasutatakse toetusena komandeeringutel ja teaduslike konverentside korraldamisel.

§ 9. Ühingu liikmel on õigus:

a) valida ja olla valitud ÜTÜ organisse;

b) esitada oma töid osavõtuks ÜTÜ poolt organiseeritud konkurssidest ja teaduslikest konverentsidest;

c) esitada oma töid avaldamiseks üliõpilaste teaduslike tööde kogumikes;

(Järg 3. lk.)

SEITSEAASTAKU TEEMADEL

Kümme minutit juttu halduesprorektoriga

(Algus 1. lk.)

1962. aastal loota uue 400-kohalise ühiselamu valmimist. Sellisel juhul saaks linnalt laenatud ja praegu ühiselamuna kasutatavad hooned anda linnale tagasi. Ülikooli hooneid (nagu Ülikooli tn. ja Kingissepa tn. ühiselamu) aga võiks kasutada teenistujate korterite või õpperuumidena. Ülikoolil oleks aga oma internaatidesse võimalik mahutada 1700 üliõpilast.

Siis on veel 1959. aasta plaanis ehitada tootmisbaas Veerikule. Krunt on juba olemas. Sinna paigutatakse garaažid, laod jne. Praegu laseb ülikool kõik vajalikud saagimise operatsioonid palkide kallal teha väljaspool. 2000 tm palkidest läheb kaotsi 35% (saepuru, pinnad). Uue tootmisbaasi ehitamine võimaldab sellised tööd teha senisest odavamalt ja kasutada ära ka mitmesugused jäätmed.

Praegu valmistatakse katusedetaile ülikooli klubi jaoks, mis tuleb endisesse Tähe tn. klubisse. On olemas lepingud, et juba 1959. aasta esimesel poolaastal saab see meie käsutusse, kuid hiljemalt sügisel on meil uus klubi olemas.

Huvi võib pakkuda veel Sangaste loss, millest saab üleliiduline turismibaas, millest ülikoolile on eraldatud 50 kohta. Ruumid remonditakse, viiakse sisse elekter, ehitatakse keskküte.

Kuidas on lood õppevahendite ja õpperuumidega?

Ka siin on ühtteist uut oodata. 1959. aastal saab Tartu Riiklik Ülikool elektronarvutusmasina, hiljem veel teise. Alates 1960. aastast hakkab ülikool tegelema spetsialistide ettevalmistamisega, milles põhiline on arvutustehnika ja tõlkimine.

Palju on juttu olnud ülikooli oma trükikojast. Ka selle saame.

Õpperuumide suhtes niipalju, et uus anatoomikum saab pealeehituse, mis võimaldab osa meedikuid keemiahoonest sinna üle viia. Keemiahoone jääb keemikutele.

Kaugematest perspektiividest võib mainida tsüklotroni, mille ehitamine on riiklikus plaanis, ja Toome raamatukogu laiendamist väremete täisehitamise teel.

Ja spordi alal?

Kõigepealt muidugi staadion. Pidevalt jätkub ka Kääriku arendamine õppebaasina. Sel aastal on eraldatud summad puurkaevu ehitamiseks ja elektri sissetoomiseks. Unustatud pole ka väiksemaid baase.

Tiigi tn. ühiselamu tütarlapsed kurdavad, et toiduvalmistamiseks tuleb puudest puudus. Kuidas selest üle saaks?

Üldse peab ette heitma Tiigi tn. internaadile korralagedust nii toidukappides, kust võib leida kõike peale saapaviksi, kui ka ühiselamu elus üldse. Tütarlapsed kaebavad, et pole puid söögi valmistamiseks. Puud on olemas. Ülikoolil pole hallgugi lõhkumata puid, kuid esimene kes pliidi juurde pääseb, ei arvesta teisi, põletab ainult puid ja viimastel pole järelejäänud kivisöega loomulikult midagi peale hakata.

Meie jutuajamise epiloogist sai lüüriline kõrvalepõige ülikooli 7-aastakust, kuid see — millest süda valutab, sellest suu räägib.

ŽURNALIST

Vastuseid ringküsitlusele

1. Huvitav on see, et proosavallas polegi mainida ühtki noore kirjaniku nime, kes oleks millegi omapärase või siis eriti tugeva mulje tõttu meelde jäänud. Luule alal tuleb muidugi mainida Jaan Krossi, kelle loomingu ümber on pärast luuletuskogu ilmumist palju juttu tehtud ja kaksipidiseid arvamusi avaldatud. Siis veel kahtlemata Lehte Hainsalu ja Tõnis Lehtmets. Kuivõrd laiem lugejaskond viimase luuletusi tunneb, on küsitav, kuid kursusekaaslastele igatahes meeldivad Tõnise isikupärase käekirjaga kirjutatud luuletused.

2. Palju on tehtud juttu E. Toominga «Perekond Kirretitest». Teema on uudne ja mis raamatu haaravusse puutub, siis on raske seda enne lõpetamist kõrvale panna. Küsitav on mõningate kujude, eriti Aavo Kirreti elulisus. Kas võib üks niisuguses vanuses noormees olla nii lapselikult õrna hingega, pealegi veel niisuguses perekonnas, kus lapsed on kasvanud võrdlemisi omaette?

Rohkem meeldib H. Leberechti «Sõdurid lähevad koju», kus inimesed oma murede ja rõõmudega on vägagi inimlikud. Skemaatilisuse ja väljamõeldud kujude muljet ei teki.

T. HANNESTE,
Ajaloo-Keeleteaduskonna eesti filoloogia osakonna III kursuse üliõpilane

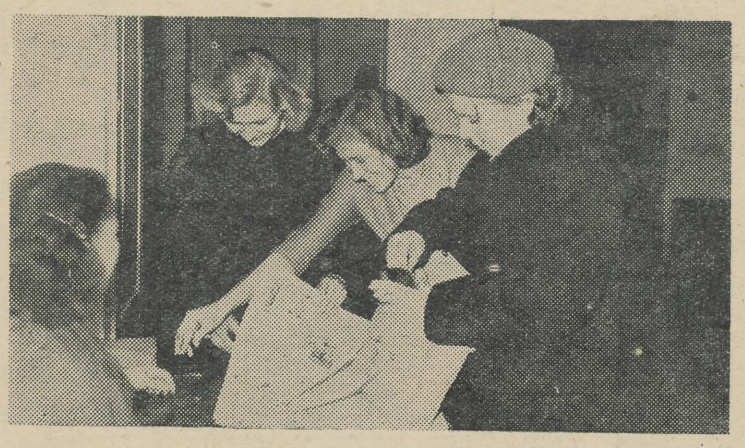

Kui saabus värske ajaleht. K. REBASE foto.

MÕNINGATEST ÜLESANNETEST

Eeloleva seitseaastaku plaani põhiülesandeks on tagada kõigi majandusharude edasine võimas tõus rasketööstuse eelisarendamise baasil, suurendada NSV Liidu majanduslikku potentsiaali ja sel alusel saavutada rahva elutaseme edasine tõus. Kiires tempos areneb edasi ka meie vabariigi tööstus. Tööstuse kogutoodang suureneb 83%, sealjuures rasketööstuses 97% ja kergetööstuses 65%.

Seitsme aasta plaani ülesannete taga ei seisa aga ainuüksi tööstustoodangu kvantitatiivne suurenemine, vaid see plaan tugineb ühtlasi sügavatele kvalitatiivsetele muudatustele sotsialistlikus tööstuses. Eriti suurt tähelepanu osutatakse tööstuse arendamisel majandusliku efektiivsuse küsimustele.

Tehnilise progressiga seoses olevad majandusliku efektiivsuse küsimused on suure tähtsusega kõigis tööstusharudes, Eesti NSV-s aga esmajoones põlevkivitööstuses, masinaehituses ja aparaaditööstuses, metsa-, puidu- ja paberitööstuses, ehitus- ja ehitusmaterjalide tööstuses, samuti aga ka vabariigi olemasolevates kerge- ja toiduainetetööstuse harudes. Et kõigi nende tööstusharude arendamisel tuginetaks järjest vajalikumaks saanud tehnilis-majanduslikele arvestustele, on neid küsimusi senisest suuremal määral vaja silmas pidada juba vastava kaadri ettevalmistamisel kõrgemates õppeasutustes ja tehnikumides, sealhulgas ka Tartu Riiklikus Ülikoolis.

TRÜ Majandusteaduskonna, aga ka mõne teise teaduskonna ülesandeks on sidemete tugevdamine Tartu tööstusettevõtetega. Tartu kui ülikoolilinna tähtsus suureneb eeloleval seitseaastakul jõudsasti ka tööstuskeskusena. Tööstuse kogutoodang suureneb siin ajavahemikul 1959.—1965. a. 92,5% võrra, seega kiiremas tempos kui Eesti NSV-s tervikuna. Tartusse selliste tehaste, nagu luminestsentslampide tehase, röntgeniaparaatide tehase jms. ehitamine on otseses seoses ülikooli olemasoluga. Seepärast on TRÜ kohuseks kaasa aidata tootmise omandamisele nendes uutes ettevõtetes. TRÜ juurde on kavas rajada eksperimentaalmasinate, -seadmete ja -aparaatide valmistamise ettevõte. See peaks olema mitte ainult eksperimentaalseadmete valmistamise ettevõte, vaid peaks kujunema ka tootmise organiseerimise mustrettevõtteks ning antama Majandusteaduskonna otsese šefluse alla.

TRÜ-s tehtavat teaduslikku uurimistööd on vaja siduda Eesti NSV ja esmajoones Tartu linna tööstuse arendamise pakiliste ülesannete ja probleemidega. Vastava suunamise ja juhendamise juures suudavad selles osas paljugi ära teha ka üliõpilased. Tähtsaks eelduseks selles suunas oli ÜTÜ tööstusökonoomika ringi asutamine.

Tihedam side on vaja luua majandusteadlastega, kes töötavad tööstusettevõtetes, teistes õppeasutustes või teadusliku uurimise instituutides. TRÜ Majandusteaduskonnal on kavatsus organiseerida eeloleval kevadel Tartus ühine teaduslik konverents ENSV Teaduste Akadeemia Majanduse Instituudiga. Oleks vaja organiseerida aga üldse majandusteadlaste kokkutulekuid kogemuste vahetamise eesmärgil. Tundub olevat puudu ka erialasest majandusteaduslikust ajakirjast. Samal ajal aga tuleb konstateerida, et olemasolevad võimalused artiklite avaldamiseks ajakirjades ja ajalehtedes ei leia küllaldast kasutamist, näiteks ajalehes «Edasi». Õppetöö käigus koguvad ja töötavad üliõpilased läbi väga mitmesuguseid materjale.

Nagu näeme, on meil rohkesti võimalusi omapoolselt kaasa aidata nende suurejooneliste ülesannete lahendamisele, mis on eelolevaks seitseaastakuks üles seatud.

A. KADAK,
TRÜ tööstusökonoomika kateedri juhataja

Algus on tehtud

Kes esmaspäeviti või kesknädalati pärast kella kaheksat õhtul peahoones juhtub liikuma, jääb kindlasti kuulatama aulast kostvaid lauluhelisid. Uudsena näib just see töik, et harjutajaks on segakoor. Ei ole veel kahte kuudki möödunud ajast, mil pärast pikemat varjusurmas olekut sündis ülikoolis taas segakoori laul.

Teemegi täna juttu selle verivärske kollektiivi kujunemisest ja arengu perspektiividest.

...Kevad 1958. Tallinna Riikliku Konservatooriumi lõpetaja Valdar Viires astub ellu, taskus kiitusega koorijuhi diplom, pea täis tuhandeid mõtteid. Professor Gustav Ernesaks annab kaasa oma parimad soovid.

Tänavu sügisel näeme Valdar Viirest juba TRÜ muusika-pedagoogilise kursuse juhataja kohal. Ühtlasi asub ta noorusliku energiaga realiseerima mõtet ülikooli segakoori asutamisest. Novembri keskel jõutakse nii kaugele, et võib toimuda esimene proov. Liikmete arv on veel üsnagi kasin — umbes 75 inimest. Ent praegu ligineb see arv juba üheksakümnele. Kavatsetav koori suurus oleks 120 liiget, kusjuures igas häälerühmas laulaks 30 inimest. Uute liikmete vastuvõtt ja mõningane «puhastus», mis likvideeriks praegu esineva disproportsiooni häälerühmade vahel, on kaks teravamat koorijuhi ees seisvat küsimust. Suur jõud valitseb meeshäälte osas. Eriti vähe on tenoreid. Uut täiendust aga paraku juurde ei näi tulevat. Mida mõtleb näiteks Õigus-Majandusteaduskonna meestevägi? Kas teie seas on laulumehi tõesti nii vähe? Pole usutav. Kui Tallinna Pedagoogilise Instituudi saja viiekümnest mehest jätkub mees- ja segakoori jaoks, siis peaks ka meie tuhandest jätkuma.

Peale selle võivad koori kuuluda kõik, kes ülikooliga on seotud, sealhulgas ka vilistlased. Viimastest on kooris vaid kaks inimest. Loodame, et edaspidi nendegi aktiivsus kasvab.

Nendest väikestest kasvuraskustest hoolimata elab koor juba täisverelist elu. Nagu koorilliikmed räägivad, pole nemad nii särtsukat juhti varem näinud.

Töötatakse välja põhikirja, kavandatakse esimesi avalikke esinemisi. On valitud ajutine juhatus, kuhu kuuluvad sellised aktivistid, nagu Uno Ugandi ja Sirje Kiik. Suureks abiks koorijuhile on ka Rein Kahusk.

Esitame sm. Viiresele mõned küsimused koori edasise tegevuse kohta.

Millal kavatsete ilmuda publiku ette?

Esmakordselt on meil kavas esineda Gustav Ernesaksa 50. aasta juubelikontserdil. Edaspidi tahame muidugi igal pool mees- ja naiskooriga võrdselt kaasa lüüa. Pole võimatu, et tuleval aastal esineme üliõpilaslaulupeol.

Siinkohal tahaks soovida, et ametiühingukomitee võimaldaks meil rohkem ringi liikuda.

Milliseid teisi üritusi on plaanis?

Tahame luua tiheda koostöö rahvakunstiansambliga. Peamiselt hakkame esitama serbia, bulgaaria ja tšehhi rahvaloomingut. Katsume muretseda ehtsad puhtetnograafilised rahvarõivad stiliseeritute asemele.

Teiseks on plaanis 12—16 liikmelise segaansambli loomine, mis aitaks mitmekesistada meie tööd.

Koorivälistest üritustest on kavas rida kohtumisõhtuid. Kindlasti loodame kohtuda Gustav Ernesaksaga. Samuti võiks organiseerida kohtumine Kaarel Irdiga, kes võiks näiteks rääkida teemal «Näitleja enesetunne enne lavale ilmumist». Eesseisvate ürituste plaanist ei puudu ka väljasõidud Vändrasse, Suure-Jaani ja teistesse meie heliloojate eluga seotud paikadesse.

Kuidas on olukord repertuaariga?

Seni on õpitud peamiselt G. Ernesaksa koorilaule, nagu «Suvelaul», «Sirelid, kas mul õnne?» jt. Edaspidi lisandub neile eesti klassika, rahvademokraatia maade ja Skandinaavia heliloojate looming. Vene nõukogude autoritest on kavas Šostakovitš, Šebalin ja Koval. Ette on nähtud ka mõned esiettekanded.

Võimalikult palju uut ja huvitavat — selline on meie deviis.

E. KUUS

SELTSIMEHED!

Kas olete juba näinud Evald Tammlaane «Valget lagendikku»? Kui ei, siis on teil võimalus seda vaadata kolmapäeval, 24. detsembril ühiskülastuse korras. Reklaami mõttes olgu öeldud, et Tammlaane «Raudne kodu» on «Vanemuises» 4 aasta jooksul läinud juba 78 korda, sealhulgas ka dekaadil Moskvas. «Valge lagendiku» üle otsustate ise. Kohe pärast etendust toimub arutelu. Võtke sellest kindlasti osa! Nõudke pileteid oma kursuse teatrivolinikult! Tooge kaasa sõpru!

Oodatakse ka teie osavõttu, seltsimehed õppejõud!

K. VENDE,
ülikooli teatrivolinik

KÜLASKÄIK KONSTITUTSIOONIPÄEVAL

Konstitutsioonipäeva tähistamiseks sõitis Arstiteaduskonna üliõpilaste kontsertbrigaad külla Otepää rajooni kolhoosnikutele. Pühajärve koolimajas toimus kontsert, kus üliõpilased Lembit Ahu ja Rein Laubre esinesid humoristlike ja satiiriliste vahepaladega, nii et saaliski muutus tuju lõbusaks.

Helle Kaarma esitas suure kaasaelamisega Goethe luuletuse «Haldjas».

Laulusolistidest esinesid Veera Peterson ja Henno Kapp. Viimane esitas laule L. Normeti ja E. Arro operetist «Rummu Jüri» ja Tammlaane näidendist «Raudne kodu».

Kontserdil oli kaastegev Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilane ungarlane Tibor Bórbely.

A. RAMM

Laaste pedagoogilisest praktikast

Ajaloolaste järjekordne pedagoogiline praktika on jäänud seljataha. Esimest korda toimus see 2 etapis — 4 nädalat IV kursuse kevadsemestril ja veelkord 4 nädalat V kursuse sügissemestril. Ning ilmnes, et selline moodus õigustab end igati. Üliõpilased tulid kooli tagasi hoopis julgematena ja enesekindlamatena. Paljude juures oli tunda juba tulevase koolmeistri kindlat kätt ja distsiplineerivat rangust. Ka üliõpilaste eneste üksmeelne arvamus oli, et pedagoogilise praktika jagamine 2 etapiks on igati vajalik ning õnnestunud samm.

Kõige aeganõudvamaks toiminguks praktika vältel kujunes tunnikonspektide tegemine. Seda just seepärast, et laiendatud plaani või koondatud konspekti asemel kirjutasid tulevased ajalooõpetajad oma eelseisva tunni sõnasõnalise stsenaariumina. Kui seda tehti esimese, teise ja kolmanda tunni puhul, siis tuli see asjale kasuks. Kui seda tehti aga ka veel kahekümnenda tunni ettevalmistamisel, siis tundus selline tunnikonspekt olevat nagu liiast. Esiteks kulus niisuguse konspekti koostamiseks 4—6 tundi ja teiseks ei õnnestunud peaaegu kunagi tundi läbi viia täpselt konspekti järgi, sest õpilased esinesid oma vastustes hoopis üllatavate ja uudsete seisukohtadega või esitasid omapoolseid küsimusi. Praktikandil tuli siis tahestahtmata lahti lasta konspekti päästvast käsipuust ja asuda improvisatsiooni konarlikule rajale.

Hästi oskasid ka ilma konspektstsenaariumita esineda praktikandid Tunne Sink ja Aigar Vahemetsa. Ja seda tänu just oma eelnevale praktikale ÜTÜ ja «pika nimega ühingu» raamides. Kas ei tuleks juba I kursusest peale nõuda, et tulevane pedagoog ei loeks tuimalt maha referaadi või sõnavõtu, vaid esineks vabalt laiendatud plaani alusel? Oleks kasulik esinejale ja huvitav kuulajaile.

Programm näeb ette Eesti NSV ajaloo õpetamist, kuid õpilastel puuduvad õpikud ja õpetajail igasugused näitlikud vahendid. Kuid hea tahtmise juures saadi ka sellest üle. Oli vaja seinakaarte, mis näitaksid Eesti ala territorriaalset jagunemist XIII saj. alguseks ja XIV saj. 1. poolel. Alguses oli vaid julge pealehakkamine, terav pliiats ja 4 poognat joonistuspaberit. Kahe nädala pärast olid kaardid valmis — värvitud, marlile kleebitud ja pealkirjadega varustatud. Ja kui kooli puusepp kinnitas neile veel puud otstesse, siis olid kaardid mis kaardid. Tõsi küll — trükitud kaardid on täpsemad, puhtamad ja ilusamad, kuid paraku neid ei ole meie vabariigi ajaloo õpetamiseks. Omatehtud kaardid aga õpetasid tegijaid mitte ainult kaarte meisterdama, vaid ka kodumaa geograafiat paremini tundma. Kaartide tegemisel osutus asendamatuks Külli Lahvi, kes oskas selgelt ja loetavalt kirjutada I klassis õpitud trükitähtedega. Väga vajalik oskus tulevasele õpetajale!

Praktikandid mõtlevad ajaloost võimalikult abstraktselt, nooremate klasside õpilased aga võimalikult konkreetselt. Ja kui selline abstraktselt mõtlev praktikant püüdis konkreetselt mõtlevalt õpilaselt kätte saada abstraktseid ajaloolisi tõdesid, siis läks lugu pahatihti kurbkoomiliseks.

IV klass. Õpilaste teadmiste kontroll. On vaja klassilt saada vastus, et Ivan IV oli tsentraliseeritud tsaarivõimu üks rajajaid. Praktikant: «Kes oli Ivan IV?» Käed tõusevad. «No sina?» «Ivan IV oli Ivan Groznõi!» «Väga õige, aga kes oli siis Ivan Groznõi?» ei jäta praktikant lootust. Hämmeldus klassis — vaikus, lõpuks tõuseb üks käsi. «Palun?» «Ivan Groznõi oli Juhan Julm!» kõlab selge lapsehääl ja 2 sinisilma vaatavad süütult pikakasvulisele koolmeistrile otsa, et püüda kinni teenitud kiitus erakordsete teadmiste eest.

On õpilasi, kes mõtlevad tunnis, aga ei õpi kodus ja on õpilasi, kes ei mõtle tunnis, kuid õpivad kodus. Viimastega on tunduvalt raskem, sest nad hindavad oma teadmiste juures mitte niivõrd kvaliteeti, kui kvantiteeti ja on seepärast pisarateni solvunud, kui nad hästi pika (ja hästi segase) loo ettekandmise eest saavad loodetud «viie» asemel vaevalise «kolme».

«Assüürlastel oli kõrgesti arenenud sõjatehnika», jutustab praktikant V klassis. «Sõjamehed ületasid jõgesid õhku täis puhutud härjanahkade abil. Mõnikord seoti palju härjanahkseid kotte kokku, kaeti hagudega ja nii valmis sild sõjaväele.»

Poisid ja tüdrukud kuulavad avatud sui. Aga kui järgmisel tunnil pannakse mõned neist kirjalikult vastama, siis võib praktikant oma suureks hämmastuseks lugeda järgmist: «Assüürlased ületasid sildu nii, et võtsid härgadelt naha maha ja puhusid need täis, sidusid kinni ja panid haod peale.»

Hea sõna võidab võõra väe ja südamlik praktikant kurja klassi — seda võisime mõõdunud praktika vältel kahel korral kogeda Lea Soome puhul. Kahel korral läks ta esimest korda klassi täiesti üksinda ja kahel korral näitasid klassid (eriti mis puutub poistesse) praktikandile oma halvemat palet. Kuid mõlemale süngele sissejuhatusele järgnes elurõõmus ja asjalik töö, kusjuures klassid hakkasid oma praktikanti hoidma. Kuidas see muutus just toimus, seda ei teata täpselt, kuid kärkimist ja pahandamist praktikandi poolt küll ei olnud. Hea näide positiivsest mõjutamisest kasvatustöös.

H. PALAMETS,
grupijuht-metoodik Tartu II Keskkoolis

NAISKOORI SEMESTRIKONTSERT

toimub 14. detsembril ülikooli aulas. Jälgige erireklaami!

TEADAANNE

Tartu üliõpilaste looduskaitseringi koosolek toimub reedel, 12. dets. k. a. Vanemuise tn. 46 geograafia-auditooriumis kell 20.

Päevakorras: J. Eilast «Loodushoiu alused ja tähtsus».

Ringi juhatus

ÜTÜ PÕHIKIRI

(Algus 1. lk.)

d) osa võtta esindajana teistest konverentsidest;

e) saada osakonnanõukogult ülikooli lõpetamisel või sealt lahkumisel iseloomustus töö kohta ÜTÜ-s.

§ 10. Üliõpilaste teadusliku ringi liikmed, kes ei ole ÜTÜ liikmed, omavad ÜTÜ liikmetega võrdselt otsustavat hääleõigust kõigil ringi koosolekutel. Nad võivad olla valitud ringi esimeheks, selle asetäitjaks ja sekretäriks.

ÜTÜ KÕRGEMAD ORGANID

§ 11. ÜTÜ kõrgem organ on ÜTÜ konverents.

ÜTÜ konverents:

a) määrab kindlaks ÜTÜ järjekordsed ülesanded;

b) kuulab ära ja kinnitab ÜTÜ nõukogu aruande ning annab hinnangu nõukogu tööle;

c) arutab läbi ühingu põhikirja muutmise küsimused;

d) arutab teisi ühingu töösse puutuvaid küsimusi;

e) valib lahtisel hääletamisel ÜTÜ nõukogu üheks aastaks.

§ 12. ÜTÜ korralised konverentsid kutsutakse ÜTÜ nõukogu poolt kokku üks kord aastas õppeaasta alguses.

§ 13. Esindusnormise ÜTÜ konverentsile ja delegaatide valimise korra määrab kindlaks ÜTÜ nõukogu.

§ 14. ÜTÜ konverents on otsustusvõimeline, kui sellest võtab osa vähemalt 50% delegaatidest.

§ 15. Konverntsil arutatavad küsimused otsustatakse lihthäälteenamusega, välja arvatud ÜTÜ põhikirja muutmise küsimused, millede otsustamiseks on nõutav ⅔ konverentsist osavõtvate delegaatide häälteenamus.

§ 16. Konverentsidevahelisel perioodil juhib ÜTÜ tegevust ÜTÜ nõukogu.

ÜTÜ nõukogu valitakse ÜTÜ konverentsil. ÜTÜ nõukogu arvulise suuruse määrab konverents.

Märkus: Võrdsetel alustel konverentsil valitutega kuuluvad ÜTÜ nõukogusse ÜTÜ osakonnanõukogude esimehed.

§ 17. Töö jaotamine ÜTÜ nõukogu liikmete vahel ÜTÜ nõukogu esimesel istungil, samuti ka kõik teised põhikirja §-ga 18 nõukogu kompetentsi antud küsimused lahendatakse lihthäälteenamusega lahtisel hääletamisel.

§ 18. ÜTÜ nõukogu:

a) teostab ÜTÜ töö üldist juhtimist vastvalt § 2 märgitud ülesannetele;

b) kinnitab osakonnanõukogude tööplaanid;

c) teostab ÜTÜ liikmete ja ÜTÜ ringide arvestust.

§ 19. Jooksva töö juhtimiseks moodustatakse ÜTÜ nõukogu büroo, millesse kuuluvad ÜTÜ nõukogu esimees, tema asetäitja, vastutav sekretär ja büroo liikmed ÜTÜ nõukogu esimehe ettepanekul nõukogu koosseisu valitud isikute hulgast.

§ 20. ÜTÜ nõukogu büroo:

a) valmistab ette ÜTÜ nõukogu koosolekud;

b) kontrollib ning suunab ÜTÜ nõukogu liikmete tööd.

§ 21. ÜTÜ nõukogu ja ÜTÜ nõukogu büroo istungid kutsub kokku ÜTÜ nõukogu esimees vajaduse järgi.

ÜTÜ OSAKONNAD

§ 22. ÜTÜ osakondade kõrgemaks organiks on selle osakonna teaduslikesse ringidesse kuuluvate ÜTÜ liikmete üldkoosolek.

Üldkoosoleku kutsub kokku osakonnanõukogu vajaduse järgi, kuid vähemalt üks kord aastas õppeaasta alguses.

§ 23. ÜTÜ osakonna üldkoosolek on otsustusvõimeline, kui sellest võtab osa vähemalt 50% osakonna arvel olevatest ÜTÜ liikmetest.

Üldkoosolekul arutatavad küsimused otsustatakse lihthäälteenamusega lahtisel hääletamisel.

Märkus 1. Teaduslike ringide liikmed, kes ei ole ÜTÜ liikmed, võtavad üldkoosolekust osa nõuandva hääleõigusega.

Märkus 2. Teadusliku ringi esimehel on üldkoosolekul otsustav hääleõigus ka siis, kui ta ei ole ÜTÜ liige.

§ 24. ÜTÜ osakonna üldkoosolek:

a) kuulab ära ja kinnitab osakonnanõukogu aruande;

b) valib lahtisel hääletamisel ÜTÜ osakonnanõukogu;

c) arutab ühingu tegevusega seotud küsimusi.

§ 25. Peale põhikirja § 24 korras valitute kuuluvad ÜTÜ osakonnanõukogusse kõik osakonna üliõpilaste teaduslike ringide esimehed.

§ 26. Osakonnanõukogu:

a) teostab kooskõlas ÜTÜ põhikirja 6. §-ga üliõpilaste ÜTÜ liikmeks vastuvõtmist;

b) juhib organisatsiooniliselt ÜTÜ ringide tööd;

c) teostab ÜTÜ liikmete ja ÜTÜ ringide algarvestust;

d) kinnitab ÜTÜ ringide tööplaanid;

e) organiseerib ja viib läbi ÜTÜ teaduslikud konverentsid osakonnas;

f) annab ülikooli lõpetavatele ÜTÜ liikmetele iseloomustuse töö kohta ÜTÜ-s.

§ 27. Osakonnanõukogu istungid kutsub kokku osakonnanõukogu esimees vajaduse järgi.

ÜTÜ RINGID

§ 28. ÜTÜ ringideks on kõik üliõpilaste teaduslikud ringid kateedrite juures, kus õppeplaanivälise teadusliku uurimistööga tegeleb kateedri poolt kinnitatud temaatilise plaani järgi teadusliku juhendaja juhtimisel vähemalt 3 üliõpilast.

§ 29. ÜTÜ ringide kõrgemaks organiks organisatsioonilistes küsimustes on ringi liikmete üldkoosolek.

§ 30. Ringi üldkoosolek:

a) kuulab ära ringi vanema informatsiooni ringi tööst;

b) arutab läbi ja võtab vastu ringi tööplaanid;

c) valib abiks ringi teaduslikule juhendajale ringi vanema ja vajaduse korral juhatuse.

§ 31. Ringi üldkoosolek on otsustusvõimeline, kui sellest võtab osa vähemalt 50% ringi liikmetest. Kõik küsimused ringi koosolekul otsustatakse lihthäälteenamusega lahtisel hääletamisel.

§ 32. Ringi vanem:

a) kutsub kokku ringi koosolekud organisatsiooniliste küsimuste lahendamiseks vastavalt vajadusele;

b) kutsub kokku ringi töökoosolekud;

c) peab arvestust ringi ja ringi iga liikme töö kohta ringis;

d) peab sidet osakonnanõukoguga.

PÕHIKIRJA VASTUVÕTMISE JA MUUTMISE KORD

§ 33. ÜTÜ põhikiri võetakse vastu ÜTÜ konverentsi poolt ⅔ häälteenamusega ja astub jõusse pärast kinnitamist TRÜ Õpetatud Nõukogu poolt.

§ 34. Küsimused muudatustest ja täiendustest põhikirjas arutab läbi ja otsustab ÜTÜ konverents põhikirja §-s 15 ettenähtud korras. Muudatused ja täiendused põhikirjas jõustuvad pärast kinnitamist Õpetatud Nõukogu poolt.

Kirjanike kongressi eel

Seoses M. Kahu läbimõeldud sõnavõtuga «Kongressieelseid mõtteid ülikooli vaatevinklist» (vt. «Tartu Riiklik Ülikool» nr. 27 — 14. novembril 1958) tõusis jällegi päevakorda ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi edaspidise töö küsimus.

Eesti kirjanduse ja rahvaluule ring on jõudnud käesoleval õppeaastal toime tulla nelja töökoosolekuga. Hinnatav nende puhul on nooremate kursuste aktiivne osavõtt ja kirjandushuviliste ning kirjanduse alal töötavate seltsimeeste (mõtlen just väljaspool ülikooli töötavaid asjasthuvitatuid) kaasatõmbamine ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi töösse. Allakirjutanu arvates tuleks seda sidet veelgi tugevdada, eriti aga luua ja süvendada koostööd Tartu Noorte Autorite Koondisega.

Nõustugem sellega, et **iga ringi** töö kvaliteet sõltub eelkõige juhendamisest ja juhtimisest nii vastava kateedri kui terviku, ringi kollektiivse juhatuse kui ka ÜTÜ poolt. Kui esimestega võib veel rahule jääda, siis ÜTÜ osa käesoleval semestril (mis jõuab lõpule!) puudub täiesti.

Määravaks jõuks on loomulikult kirjandusringi liikmed **ise**, kelledest sõltub kõigi läbiviidavate ürituste edukus, nende ürituste teaduslikkuse tase, aktiivsus jne. jne. Ja siin just ongi teine kirjandusringi nõrkuse põhjusi, mis antud momendil ilmneb organisatsioonilistes nõrkustes, kollektiivsuse ja vastutustunde puudumises, üldises kallagevusväli palju laiem. Alustagem kas või ettekannetega asutustes-tehastes ja lõpetagem «Loomingu» veergudel esinemistega.

Alates käesolevast semestrist alustas süstemaatiliselt (igal teisipäeval kell 19, aud. nr. 99) tegevust algajate autorite klubi, mis ootab kõiki omaloominguga tegelevaid ülikooli pere liikmeid. Töökus passiivsusse jm. Sellest saaksime üle siis, kui vanemad kursused (V, IV) võtaksid juhtpositsioonid endi kätesse. Mis puutub järelkasvusse, siis on see paljutõotavalt tubli ja töökas pere. Küllap siingi peitub üks tulevase kirjandusringi edu pante.

Edukas töö ei ole mõeldav ilma töötulemuste publitseerimiseta, propagandata ja aruanneteta avalikkuse ees. Selles ehk peitub kolmas progressi tingimus. Paremini tuleks ära kasutada «Tartu Riikliku Ülikooli» veerud. Elustama peaksime taas lauale «Loov Mõte». Ja alles siit peale, kindlalt baasilt väljugem ülikooli seinte vahelt ja püstitagem loosung: jõuame järele keskkoolidele **ja läheme** neist ette!

Väljaspool ülikooli oleks meie tegevusplaanis on siin ette nähtud terve rida huvitavaid üritusi, nagu tööde analüüsid, rütmi, riimi, vabavärsi jt. probleemid. Aktiivset osavõttu ja laialdast kaastööd ootavad kirjandusvõistluse žürii, lauale ja ajalehe toimetus jt. väljaannetega tegelevad seltsimehed. On mõeldav läbi viia ka teisi, meie ülikooli peret huvitavaid üritusi, kuid selleks on vaja **juba teie kõigi** soove ja ettepanekuid, initsiatiivi väljaspoolt kirjandusringi. Kirjandusringi kollektiiv ütleb igale asjasthuvitatule tere tulemast; meie töö abistamise, heade nõuannete, ettepanekute ja aktiivse kaasatöötamise eest aga: suur aitäh!

K. Koger,
kirjandusringi esimees

PILK TULEVIKKU

SOOME RAAMATU NÄITUS

TRÜ Teaduslik Raamatukogu sai hiljuti kingitusena väärtusliku kogu Soome raamatuid, mida varem tutvustati Tallinnas toimunud Soome raamatu näitusel. Ligi 1000 köiteni ulatuvast kogust hõlmab ilukirjandus veidi enam kui ühe kolmandiku, umbes niisama palju on teaduslikku kirjandust ja ülejäänud osa moodustab noorsoole määratud kirjandus. Teaduslik kirjanduse osas on rohkesti materjale, mis käsitlevad Soome loodust, kunsti, ajalugu, rahvaluulet jne. Mitmekülgselt on esindatud zooloogia-, botaanika-, tehnika- ja tööstusalane kirjandus. Suhteliselt vähem on teoseid keemia, füüsika, matemaatika ja arstiteaduse alalt. Huvitavaid käsiraamatuid leidub kodunduse küsimuste kohta.

Praegu on TRÜ Teaduslikus Raamatukogus organiseeritud Soome raamatu näitus, kus on eksponeeritud kirjandust paljudelt teadusaladelt. Külastaja saab ülevaate ka Soome raamatu kujundusest ja trükitehnilisest teostusest.

Kitzbergi „Maimust" ja looduskaitse instruktoritest

«Tule, oh rändaja, Karksi mägedele, orgudesse ja metsadesse! Viibi Karksi linnamäel vägevate varemete vahel...» (A. Kitzberg).

Need sõnad meenuvad kindlasti kõigile, kes on lugenud August Kitzbergi jutustust «Maimu». Need sõnad andsid suuna ka zootehnika-osakonna IV kursuse üliõpilase Kalev Pildi mõtetele, kui ta valis kohta suviseks praktikaajaks. Liisk langes Abja rajoonile — Kitzbergi ja tema külajuttude sünnimaale. Oma praktikaaja muljetest ja tähelepanekutest rääkis K. Pild arvukale kuulajaskonnale TRÜ looduskaitseringi koosolekul.

1357. aastal saabus salk rüütleid Karksisse, et endist ordu kindlust uuesti üles ehitada. Kohkunud eestlased otsisid varju lossist, kuid raudrüütlite vägi kihutas põgenejate kannul ja tungis lossi. Kes veel elada tahtis, pidi põgenema. Rüütlite vihase mõõga eest pääses tulisel ratsul rahvavanem Venda, tema abikaasa Lehte aga jäi vangi ja müüriti hiljem lossitorni. Enne sissemüürimist oli Lehte ristitud ja ristimisel talle uus nimi antud — Katariina. Tema nime järgi on rahvas seda lossitorni Kadrina tulbaks hakanud kutsuma. Ka praegustes lossivaremetes on säilinud osa Kadrina tulbaks nimetatud tornist.

Teisipäeval, 2. detsembril olid looduskaitsesõbrad jälle koos. Seekord ei kuulatud ettekandjat enam «suu ammuli ja käed rüpes», vaid kõigil vihises sulg mööda konspektilehti, et kirja panna looduskaitseinstruktorite ettevalmistamiseks korraldatud esimest loengut. Loengu viisid läbi ringi liikmed K. Pild teemal «Looduskaitse liikumise ajaloost» ja M. Vabar, kes kõneles looduskaitseobjektide üldisest klassifikatsioonist.

E. R. ENNUSE

UUT KIRJANDUST

СССР в цифрах, Статистический сборник, Москва 1958.

Раевский, А. Н., Психология речи в советской психологической науке за 40 лет (1917—1957), Киев 1958.

Рудик, П. А., Психология, Учебник для институтов физической культуры, Москва 1958.

Труды научной сессии по дефектологии (с 3 по 7 января 1956 г.), Москва 1958.

Наука и молодёжь, К сорокалетию ленинского комсомола 1918—1958, Москва 1958.

История русской критики, I, Москва—Ленинград, Изд. Акад. Наук. СССР, 1958, 591 lk.

Левина И., Гойя, Ленинград — Москва, 1958, 351 lk.

Софронова, А., На пяти материках. Путешествия и встречи, Москва 1958. 464 lk.

Струмилин, С. Г., На плановом фронте 1920—1933 гг., Москва 1958. 624 lk.

Saareste, A. Eesti keele mõisteline sõnaraamat, I ja II, Stokholm 1958.

Svio-Estonica. Akadeemilise Rootsi—Eesti Seltsi toimetused, XIV, Lund 1958, 287 lk.

Krech, D., Crutchfield, R. S., Elements of psychlogy. (University of California, Berkeley), New York 1958. 700 lk.

Rosenberg, L, Lehrbuch des Deutschen Zivilprozessrechts, München—Berlin 1956, 1116 lk.

VÕISTLUSTÖÖ

TÕUSIKU TEESID

Mõned märkused, mida teen «Tõusiku teesides» meie üliõpilaste käitumise kohta, ei puuduta enamust. Tegemist pole ka sooviga viriseda, näha kõike halvas valguses, vaid mõningate tähelepanekutega, mis möödunud aastate jooksul on silma ja kõrva riivanud ja mis vääriksid väljanaermist, iroonlat. Võib-olla piisab ka väljatoomisest, sest minu arvates leiavad need mõistuspärase hukkamõistu.

I SUHTUMINE.

Kõigisse üritustesse suhtun üleolevalt, apaatselt ja tuimalt. Ei ahnitse midagi, mis ülikool, raamatukogud ja Tartu pakuvad eriala kõrval. Pole enam ärkamisaeg, et tahad kultuurseks saada ja seda oma rahvale edasi anda. Mina tahan diplomit ja sellele vastavat tasu. Need saan ka siis, kui liigun loengult voodisse ja voodist loengule.

Olen meelsamini nõus õpetama pimedatele joonistamist kui laskma end maale tööle määrata.

Saavutasin teatud inimeste tunnustuse, kui leidsin põhjusi, mille üle iga päev viriseda.

Ei osta endale raamatuid, eriti teaduslikke! Pigem hoolitsen oma välimuse eest või istun selle raha eest kohvikus.

Naeran ühiskondliku töö aktiviste, annan mõista, et mina olen sellest üle.

Hoidun ettekannetest, sõnavõttudest ja avalikest esinemistest, muigan. Olen suur iseeneses!

(Järgneb)

ÜHELT NÕUPIDAMISELT

Möödunud õppeaastal arutati Õpetatud Nõukogu koosolekul esteetilise kasvatuse olukorda meie ülikoolis ja võeti vastu otsus selle töö paremaks teostamiseks. Eelmisel nädalal vahetati selle üle mõtteid rektoraadi, parteiorganisatsiooni, dekanaatide ja komsomoliaktiivi ühisel nõupidamisel. Prorektor sm. Sildmäe tõi esile rea probleeme, ja põhiliselt nende alusel toimuski mõttevahetus. Millest oli siis juttu?

Esiteks meie kohviku probleem. Üliõpilased, kes külastavad kohvikut, on kindlasti märganud, et viimasel ajal kipub ülikooli kohvik tühjaks jääma. Ei tahaks uskuda, et seda on tinginud kohviku uue põhikirja mõningad sätted. Tõsi küll, üritusi ju toimub kohvikus tihti, kuid osavõtt nendest on vähene. Kohviku praeguse olukorra juures on raskendatud seal ka kursuse- ja osakonnaõhtute läbiviimine. Kriitilisi märkusi on avaldatud ka kohviku personali teeninduskultuuri kohta. Seesama ülikooli kohvik, mille avamisest suurt rõõmu tunti, on nüüd äratanud rahulolematust. Arvatavasti tuleks siin lähtuda sellest, et meie ülikooli kohvik on k l u b i k o h v i k. Siin peaksid olema ajalehed, male, kabe, domino jne. Kohvik peaks võimaldama üliõpilastel kasulikult aega veeta ja puhata.

Ei saa nõus olla üliõpilase sm. J. Reimandi arvamustega. Tema sõnavõtust võis välja lugeda, nagu oleks ülikooli kohvik mingisuguseks «eliidi» kogunemiskohaks, kuhu ilma lipsuta minna ei võivat jne. Üliõpilastega vesteldes ei leia need väited kinnitust.

Oigustatult rõhutas sm. Simm meie üliõpilaste passiivsust ja vähest kultuurimeelt. Laudadele kirjutatakse ja isegi lõigatakse igasuguseid «mõtteteri» ja «vaimususi» ja tehakse seda loengute ajal, tualettruumi käterätikuga pühitakse botikuid jne. Need faktid ei mahu ühe mütsi alla täiskasvanud inimesega, kes õpib kõrgemas koolis. Kus olid sel ajal kaasüliõpilased? Miks ei osutata kohe tähelepanu esinevatele väärnähetele? Iga meie ülikooli üliõpilane peaks kasvatama end ise ja kasvatama ka teisi — sõbraliku märkuse või valju rangusega. Passiivsust esineb tõesti palju. Kui meil kukub läbi tõsise muusika õhtu kohvikus, siis ei saa süüdistada ainult organiseerijaid. On mõeldamatu, et aktiiv suudab üliõpilast käe kõrval teatud üritusele tassida. Klubi juhataja sm. Vain rääkis isetegevuse olukorrast ülikoolis ja pilt oli kaunis kurb: ülikooli puhkeõhtutele ei suudeta enam kindlustada programmi. Kus on siis meie üliõpilased-isetegevuslased?

Suur tähtsus esteetilises kasvatuses on kehakultuuril ja spordil. Loosung «Sport massidesse!» ei leia aga meil täielikku kinnitust. Meie korvpalli esindusvõistkonnad on vabariigi parimad, kuid teaduskondadevahelisi korvpallivõistlusi ei suudeta läbi viia. Möödunud aastal ei toimunud ülikooli esivõistlusi ei korv- ega võrkpallis. Vabandatakse ruumide puudusega. Ometi viibivad esindusvõistkonnad tihti võistlusreiside!, saal on aga mõne väikesearvulise grupi käsutuses. Hea tahtmise juures on võimalik ka praegu korraldada võistlusi, mis haaraksid laiu üliõpilaste masse.

Tihti on juttu olnud ülikooli kaunistamisest, tehtud selles osas on aga vähe. Meie ülikoolis on õppinud ja õpetanud paljud väljapaistvad teadlased. Oleks vaja, et iga üliõpilane tunnetaks meie ülikoolis liikudes, et ta õpib vanas ja ajaloolises ülikoolis. Auditooriumides tuleks üles seada mälestustahvlid ja portreed teadlastest, kes selles auditooriumis on õppinud ja loenguid pidanud. Meie üliõpilased peavad teadma ja oskama uhkust tunda nende inimeste üle, kes enne neid on ülikoolis tegutsenud.

Lõpuks veel ühest probleemist, mis nõupidamisel jäi puudutamata. See on nimelt meie üliõpilaste kõne- ja esinemisoskuse kasvatamine. Esimene samm tehti möödunud aastal retoorikaringi asutamisega, kuid kahjuks jäigi see ainult esimeseks sammuks. Meie üliõpilased, tulevased nõukogude spetsialistid, peavad tihti esinema rahva ees. Et seda edukalt teha, on vaja kasvatada esinemiskultuuri, mõtete loogilist esitust. Retoorikaring peaks siin palju ära tegema. Arvestades möödunud aastal valitsenud huvi ringi töö vastu tuleks kaaluda ringi töö elustamist. Et ringi üritused oleksid vajalikul ideelisel tasemel, tuleks ringi tööst osa võtta ka õppejõududel-kommunistidel. Väärseisukohti mõnedes küsimustes ei tuleks karta, vaid kohe koosoleku käigus kummutada ja selgitada tõde, sest ainult vaidluses selgub see.

Need on mõningad probleemid. Oleks vajalik, et üliõpilased meie ajalehe veergudel esitaksid oma arvamusi, püüaksid selgitada teid puuduste parandamiseks ja lööksid ka ise käed külge. Siis me peaksime vähem koosolekuid, räägiksime vähem ja teeksime rohkem.

E. ANUPÕLD

EPA—TPI—TRÜ—T Ped. I—EPA—TPI

Võistlused toimusid kahel päeval. Esimesel võisteldi neljas kergemas kehakaalus.

Kärbeskaalus püstitas T. Sibul kolm uut ülikooli rekordit: surumises 70 kg, rebimises 67,5 kg ja kolmevõistluses 227,5 kg. Mainitud tagajärjed on ühtlasi ka Tartu linna noorterekordiks. 1) T. Sibul 227,5 kg, 2) V. Kask (EPA) 210 kg; 3) S. Langer (TPI) 155 kg.

Sulgkaalus esinesid J. Tkatšov (EPA) ja M. Kõlu (TRÜ) oma võimetele mittevastavalt. Esikohale tuli A. Puksa (TPI) 260 kg.

Kergekaalus osutus kindlamaks EPA võistleja O. Mens. Ülikooli esindaja Ü. Niinemets ei suutnud ilmselt harjuda võistluste õhkkonnaga. See andis tunda ka katsete sooritamisel. 1) O. Mens 295 kg; 2) J. Lootus (TPI) 272,5 kg; 3) Ü. Niinemets 267,5 kg.

5., 6. ja 7. detsembril viidi Kingissepa tn. suures võimlas läbi Eesti NSV kõrgemate koolide matškohtumine maadluses, tõstmises ja poksis.

Avadefileel esines lühikese sõnavõtuga VSÜ «Kalevi» Kesknõukogu esindaja H. Troost. Möödunud aastal võidetud rändkarikad loovutatakse ning võistlused võivad alata.

EPA, TPI ja TRÜ on esindatud kõikidel aladel, TPed.I aga ainult poksis.

Möödunud aastal reastusid meeskonnad järgmiselt: maadluses tuli esikohale EPA, teiseks TRÜ, järgnesid TPI ja TPed.I; poksis võitis TRÜ. Järgnesid TPed.I, EPA ja TPI; tõstmises oli jällegi esimene EPA, teine TPI ja kolmas TRÜ. Möödunud aastal tuli üldvõitjaks EPA, teiseks tuli TRÜ, kolmandaks TPI ja neljandaks TPed.I.

Matile tulevad TRÜ ja EPA maadlejad, poksiringi TPI ja EPA esindajad, kuna tõstmisega alustavad nelja kergema kehakaalu võistlejad.

Matškohtumine on alanud.

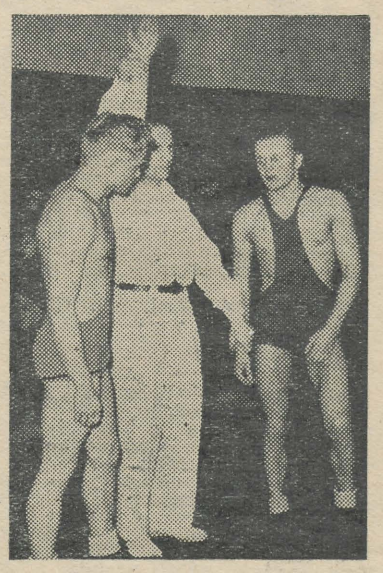

Võitja on selgunud. M. Jalakas (EPA) oli M. Raidmest (TRÜ) parem.

KESKKAAL OTSUSTAS

Poolraskekaallane T. Viir (TRÜ) rebib 100 kg.

Kergekeskkaalus esines hästi TRÜ võistleja E. Väärtnõu. Ta püstitas surumises ja kolmevõistluses vabariiklikud «Kalevi» noorterekordid. 1) E. Väärtnõu 312,5 kg; E. Paap (EPA) 300 kg; 3) A. Tatartšuk (TPI) 290 kg.

Pärast esimest võistluspäeva oli TRÜ-l ja EPA-l võrdselt 14 punkti, TPI-l 12. Esikoht andis 5, teine koht 3 ja kolmas koht 2 punkti.

Teise võistluspäeva alguseks oli selge, et esikoha tõstmises, ning nagu hiljem selgus, ka kogu matškohtumise üldvõitja otsustab keskkaal (!). Kõik kolm selle kaalu tõstjat võisid tulla esikohale. Poolraskekaalus ja raskekaalus oli võistlejate järjestus juba ette teada. Et TRÜ tõstemeeskond tuleks esikohale, pidi ka V. Kuik (TRÜ) tulema võitjaks. Esikoha otsustas tõukamine. A. Vals tõukas 127,5 kg. V. Kuigil oli selle raskuse tõstmiseks kaks katset. Need ebaõnnestusid. Juhul kui V. Kuigil oleks 127,5 kg tõukamine õnnestunud, oleks ta tulnud võrdse kogusumma puhul A. Valsiga kergema kehakaalu tõttu esikohale. Kuid ...

Täiesti vastutustundetult käitus aga Arstiteaduskonna raviosakonna III kursuse üliõpilane A. Pino, kes pidi antud võistlustel võistlema samas kehakaalus. V. Pino parim tagajärg kolmevõistluses on 343 kg. Juhul kui V. Pino oleks saavutanud nendel võistlustel isegi 30 kg vähem oma parimast tulemusest, oleks ka see tagajärg kindlustanud TRÜ meeskonnale esikoha tõstespordis. Kuid V. Pino ei võtnud üldse võistlustest osa. Allakirjutanu rääkis isiklikult V. Pinoga ja ta oli nõus kaasa võistlema, kuid V. Pino ei ilmunud võistlustele. Ta põhjendas seda sellega, et peab maale sõitma (?) ja et ta olevat haige. Põhjuseks on aga, et V. Pino ei pea end ülikooli kollektiivi liikmeks. Ta on VSÜ «Jõud» vabariikliku tõstesektsiooni presiidiumi esimees, võistleb Tartu rajooni vabatahtliku spordiühingu «Jõud» nime all sellele vaatamata, et ta ise on TRÜ statsionaarne üliõpilane ja kasutab kõiki üliõpilastele antud õigusi.

Möödunud võistluseks oli V. Pino osavõtuks luba olemas (V. Pino on «Jõu» liige). Kõik olenes temast endast. Kuidas suhtub V. Pino ebaväärikasse käitumisse ülikooli kollektiiv?

Teise võistluspäeva tagajärjed. Keskkaal: 1) A. Vals (EPA) 312,5 kg; 2) H. Laane (TPI) 307,5 kg; 3) V. Kuik 305 kg.

Poolraskekaal: 1) T. Tiir (TRÜ) 327,5 kg; 2) V. Rauniste (EPA) 300 kg; 3) K. Mägi (TPI) 255 kg.

Raskekaal: 1) V. Tamm (EPA) 332,5 kg; 2) A. Kreevald (TPI) 305 kg; 3) K. Metsur (TRÜ) 282,5 kg.

Meeskonnavõidu saavutas EPA 27 punktiga. TRÜ jäi 23 punktiga teiseks ja TPI 20 punktiga kolmandaks.

E. SIMSON

EPA-le KAOTATI NAPILT

Et klassikalisest maadlusest TPed.I osa ei võtnud, siis otsustati võistlused läbi viia kahe päevaga. Halva loosiõnne tõttu tuli TRÜ meeskonnal pidada esimesel võistluspäeval kaks kohtumist järjest. TPI ja EPA maadlejatel tuli kummalgi võistluspäeval võistelda ainult üks kord. Võistkondlikus arvestuses saavutas esikoha EPA, kes võitis TRÜ-d tulemusega 5:3 ja TPI-d 6:2. Teisele kohale tuli ülikool, alistades TPI meeskonna 5,5:2,5. TPI jäi kahe kaotusega kolmandaks.

Helveskaalus sai meie võistleja U. Peinar kiired seljakaotused L. Varult (EPA) ja V. Glušakovilt (TPI) ning jäi kolmandaks. Esikohale tuli L. Varu.

Kärbeskaalus kaotas K. Andresson (TRÜ) ENSV meistrile E. Murule (EPA). L. Rääbise (TPI) seljatamiseks kulus tal 3 min. 20 sek. K. Andressoni juures andis tunda võistluskogemuste vähesus ja vastase (E. Muru) ülehindamine. Kaalu paremusjärjestus: 1) E. Muru, 2) K. Andreson, 3) L. Rääbis.

Sulgkaalus võitis M. Raidme (TRÜ) A. Odrast (TPI), kaotas aga tasavägises matšis NSVL maanoorte spartakiaadil teiseks tulnud M. Jalakale (EPA). Viimane võitis kindlalt ka A. Odrast ja tuli esikohale.

Kergekaalus tuli südilt maadleval M. Kaasikul (TRÜ) vastu võtta punktikaotus meistersportlaselt P. Kuldkepilt (EPA). H. Tossi (TPI) seljatamiseks kulus M. Kaasikul aega vaid 40 sekundit.

Kergekeskkaalus oli TRÜ esindaja A. Kask oma vastasest kindlalt parem. Ta seljatas J. Proometi (EPA) 11 min. 38 sek. ja võitis punktidega V. Aretit (TPI). Teiseks tuli V. Aret.

Keskkaalus esindas ülikooli A. Lutsar. Kohtumises EPA võistleja U. Laaneotsaga oli ta esimeses püstimaadluses punktidega ees. Ta riskeeris liigselt, loovutas väärtuslikke punkte ja lõpuks koguni kaotas, Meistersportlasel E. Udamil (TPI) kulus A. Lutsari seljatamiseks 2 min. 30 sek. E. Udam tuli esimeseks.

Poolraskekaalus saavutas T. Tamm (TRÜ) kiire seljavõidu J. Reimeri (EPA) üle, K. Veissiga (TPI) aga maadles ta viiki. Paremusjärjestus: 1) T. Tamm, 2) J. Reimer.

Raskekaalus saavutas ülikooli võistleja O. Vaarman kindla punktivõidu A. Paidla (EPA) üle ja seljatas seejärel kiiresti TPI esindaja L. Tõnissoni. Võiduga L. Tõnissoni üle tuli teiseks A. Paidla.

Toimunud võistlused näitasid, et TRÜ-s on maadlussport tõusuteel. TPI ei suuda juba teist aastat TRÜ-le tõsist konkurentsi pakkuda. TRÜ ja EPA vaheliste kohtumiste tulemused olenevad vaid sellest, kas kõik meie parimad maadlejad saavad võistlustest osa võtta. Ka möödunud võistlustel teisele kohale jäämine on suurel määral tingitud TRÜ parimate (M. Malt, E. Luud ja L. Ser) eemalejäämisest.

J. KOORT

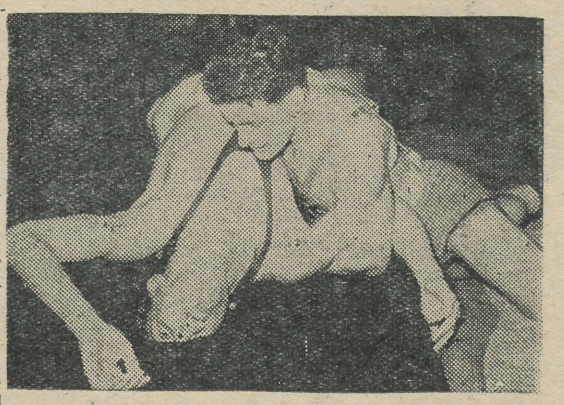

P. Kuldkepp (EPA) hoiab M. Kaasikut (TRÜ) sillas. Ü. VOOGLAIDI foto

TÄHELEPANEKUID

E. Puusepp (NSV Liidu teeneline meistersportlane): «Kõige paremini olid võistlusteks valmistunud EPA maadlejad. Nad paistsid silma oma julge esinemisega. Kuigi EPA võitis TRÜ-d 5:3, oleks võinud selle kohtumise tulemuseks olla ka 4:4. Hea mulje jätsid noored EPA maadlejad M. Laaneots ja J. Reimer.

Kui EPA tugevamad on juba enne kõrgemasse õppeasutusse astumist tegelnud maadlusega, siis TRÜ meeskonnas on rida mehi, kes hakkasid maadlust harrastama alles ülikoolis. See on muidugi rõõmustav.

TPI maadlejate esinemine jättis kahvatu mulje. Peale E. Udami, K. Veissi ja V. Areti olid teised maadlejad täiesti nõrga ettevalmistusega.»

H. Ojaste (VSÜ «Kalev» vabariiklik tõstetreener): «EPA tõstjad esinesid suurepäraselt. Eriti teevad heameelt meeskonnas võistelnud noored tõstjad. Võrreldes möödunud aastaga on edasiminek märgatav.

Ka TRÜ tõstjate hulgas on andekaid noori (T. Sibul, E. Väärtnõu). Heade füüsiliste eeldustega on T. Viir, kuid tehnikas on tal veel suuri puudujääke. TPI meeskonna ettevalmistus võistlusteks oli ebapiisav.»

B. Salong (üleliidulise kategooria kohtunik poksis): «Üldiselt on poksijate tehniline tase väga madal. EPA poksijad saavutasid viis esikohta tänu võistlejate füüsilisele jõule.

Raskekaalu võistlejatest tuntakse puudust kogu vabariigi ulatuses. Nii oli see ka siin. Kergejõustiklane L. Peiker (TRÜ) võitis kaks kohtumist ilma igasuguse spetsiaalse ettevalmistuseta. Tuleb kaaluda matškohtumise läbiviimise korda poksis. Et siiani on need võistlused olnud meeskondlikud, siis on punkti «päästmiseks» lülitatud meeskondadesse nõrku võistlejaid. See aga ei tule asjale kasuks.»

Esikoht säilitati

Täisarvuliste meeskondadega esinesid TRÜ ja TPI. Kohtumisi toimus 33, ülejäänute osas otsustati võit või kaotus järguvahedega. Jälgides poksijate kohtumisi peab tunnistama, et võistlejate tehniline tase oli ebarahuldav, kuigi oli ka häid ja sisukaid matše. Enamiku poksijate juures andis tunda ka vastupidavuse puudumine.

Esimesel võistluspäeval võitis EPA TPI-d 16:13 ja TRÜ TPI-d sama tagajärjega. Päeva parimaks kohtumiseks oli II spordijärku omavate E. Kase (TRÜ) ja R. Raudsepp (TPed.I) vaheline matš II keskkaalus. E. Kask poksis hästi. Järjekindlalt rünnates tegi ta oma vastase «pehmeks». Kohtumine lõppes 2. roundis knock-outiga. Selle «töö» tegi E. Kase efektne küljelöök. Võistluslik oli matš kergekeskkaalus, kus T. Härm (TRÜ) kaotas oma nimekale vastasele A. Rastile (TPed.I) napilt punktidega.

Teisel võistluspäeval võitis TPI TPed.I 15:14. TRÜ ja EPA kohtumise tulemuseks jäi 14:14. Võidu TRÜ kasuks otsustasid kiiremini võidetud matšid.

Kolmandal võistluspäeval alistas TRÜ TPI 16:13. V. Rumvolt ja T. Härm (mõlemad TRÜ) olid oma vastastest märksa paremad. Ringikohtunik pidi juba teisel roundil katkestama matši meie poksijate ilmse ülekaalu tõttu.

J. Samarüütel (TRÜ) aga võitis A. Aablot juba esimesel ringil puhta knock-outiga. Nauditav oli O. Indi (EPA) ja R. Hurda (TPed.I) vaheline kohtumine. Võitis punktidega esimene.

Meeskondliku esikoha omandas juba teist aastat järjest TRÜ.

Individuaalselt tulid kõrgemate koolide meistriteks alates kergematest kaaludest L. Varu, E. Niin, J. Lill, O. Ind (kõik EPA), V. Rumvolt (TRÜ), A. Rast (TPed.I), E. Feiberg (TPI), A. Saluste (EPA), J. Samarüütel (TRÜ) ja L. Rattus (TPed.I).

On selge, et niikaua, kui kõrgematel koolidel puudub baas keskkoolides õppivate noorte näol, kes on selle mehise spordiala oma lemmikalaks valinud, ei haara poks laiemat kandepinda ka kõrgemates koolides. Täiskasvanuist ei tee enam ükski treener rahuldavat poksijat, veel vähem järgusportlasi.

Matškohtumise üldvõitjaks tuli EPA 22 punktiga. Järgnesid TRÜ 20, TPI 10 ja TPed.I 4 punktiga.

EPA tuli esikohale maadluses ja tõstmises, poksis jäädi teisele kohale. TRÜ võitis poksi, maadluses ja tõstmises tuli aga leppida teise kohaga.

A. KOPS

KILLUKESI

Matškohtumisest võttis osa 83 raskejõustiklast. Nendest kaks olid meistersportlased, neli omasid I spordijärku, 35 II ja 15 III spordijärku.

* * *

38 poksijast oli ilma spordijärguta 18 (!) võistlejat. Meistersportlased või I spordijärguga olid maadlejad.

* * *

Kohtumine U. Peinari (TRÜ) ja V. Glušakovi (TPI) vahel maadluses kestis 26 sek. Võitis seljaga V. Glušakov.

* * *

Poksis jäi 11 kohtumist ära suurte järguvahede tõttu. Järguta poksijaid II spordijärguga võistlejate vastu ringi ei lasta.

* * *

Ükski tõstja ei täitnud I spordijärku. Neli võistlejat ei tulnud toime aga ka III spordijärgu täitmisega.

KA LASKMISES TOIMUS MATŠKOHTUMINE

5. ja 6. detsembril peeti EPA laskerajal TRÜ—TPI—EPA traditsiooniline matškohtumine laskmises. Neli viimast matškohtumist on võitnud TRÜ. Traditsiooni suudeti jätkata — rändkarikas säilitati.

Võistluste kavas oli väikekaliibriline standard 3×20. Võistkondade suuruseks oli 7 mees- ja 3 naisvõistlejat. TRÜ haaras juba esimesest vahetusest alates enda kätte juhtpositsiooni EPA ees ja säilitas selle lõpuni.

Lõplik paremusjärjestus: 1) TRÜ 5081 silma, 2) TPI 4996, 3) EPA 4501 silma.

Individuaalselt moodustasid TRÜ naissportlased hinnatava kolmiku: 1) V. Arvistu 534 silma, 2) E. Rebane 523 ja 3) T. Raba 521 silma.

Meestest oli parimaks samuti TRÜ esindaja E. Maarandi tagajärjega 534 silma, järgnesid I. Aaspõllu (EPA) 531 ja V. Allas (TPI) 528 silmaga.

Traditsiooniline sõpruskohtumine näitas, et laskesport on üliõpilaste hulgas viimaste aastatega teinud tublisid edusamme.

R. DEMBOVSKI

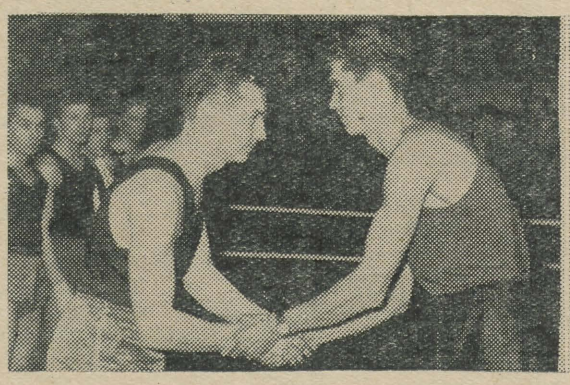

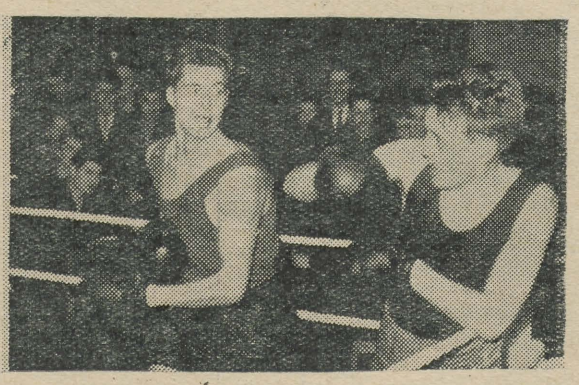

Poksijate suhted nii ... ... ja teisiti. K. REBASE fotod

Toimetaja J. FELDBACH

MB 09421 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 4598

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 32 (385) Reedel, 19. detsembril 1958. a. XI aastakäik

EKSAMISESSIOON LÄHENEB!

Heida pilk kalendrile: tõepoolest — on jäänud vähem kui kuu aega. Jaa, see teeb näo murelikuks, kui Sa seni oled harrastanud peamiselt «kirjutamistööd» auditooriumis. See on muidugi väärt töö, seda võib kinnitada materiaalne tulemus konspektivirna näol. Aga mis saab kohustuslikust kirjandusest, seda on paari eksamieelse päevaga isegi diagonaalis raske «läbi võtta». Veel pole viga, aga tuleb ... Tuleb, kui Sa kohe ei lakka ootamast, millal õppimiseks «hea vaim» peale tuleb, kui Sa kohe ei loobu muretust «Eks homme!»

Tee nii nagu mõned Su kaaslased, need, kelle ilme ei muutu kalendri lehitsemisest süngeks: jaota materjal ära, igale päevale teatud osa kirjandust, teatud osa loengukonspekte, just nõnda palju, et paraja pingutuse juures toime tuled. Nii nagu veetilk võib kivisse augu kulutada, nõnda saad Sa vähehaaval tohutuna näivast materjalist kergesti jagu.

Võimalik, et pead veidi piirama oma muid harrastusi, kuid sfis ainult seepärast, et algasid ainult kuu aega enne sessiooni. Kui oleksid veelgi varem järjekindlalt iga päev natuke teinud, siis oleks päevaplaani võinud edasi jääda kõik alates teatrist-kinost ja lõpetades kahekesi või üksi jalutamisega. Olgu kuidas on kõigi harrastustega, aga ära lase talvel nõnda mööduda, et Sa suusalume proovimata jätad. Vaata sellele kui eksamite õnnestumise ühele ja seejuures mitte viimasele eeldusele.

Head tahet ja püsivust!

Eksamite alguseni ei ole jäänud enam kuudki. Mida mõtlevad meie üliõpilased peatselt algavast tuleproovist? Toimetuse töötaja pöördus mõne küsimusega üliõpilaste poole ja palus vastust.

Kas talvine eksamisessioon on raske? Missugust eksamit peate raskeimaks?

«See sessioon on kindlasti kõige raskem, kui võrrelda seda eelmiste aastate sessioonidega! Eksameid on 4, raskemad neist ladina ja soome keel. Semester on lühike, loengute arv väike, samuti on suve jooksul palju ununenud. Kindlasti oleks parem, kui eksam oleks toimunud eelmise semestri lõpul,» ütleb III kursuse eesti filoloog Silvi Kivioja.

«20 päeva, ja 5 eksamit — ei ole just kerge. Kuid III kursuse eksamid olid siiski raskemad. Seekord on raskem eksam majandusliku tegevuse analüüsist, mida loeti 3 semestrit. Kuigi on toimunud arvestus ja praktikumid, tuleb eksamiteks palju tööd teha,» arvab grupp Majandusteaduskonna rahanduse eriharu üliõpilasi IV kursuselt.

Kõigi ühiseks sooviks on, et loodaks paremad õppimistingimused. Varasematel sessioonidel said lugemissaalis koha peamiselt need, kes hommikul kella 8 ajal ukse taga järjekorras seisid. Võiks ka auditooriume määrata õppimisruumideks.

KILLUKESI

EKSAMITE EEL

«Eksameid on kaks. Kes semestri jooksul on töötanud ja kontrolltööd hästi teinud, sellel pole midagi karta,» on II kursuse füüsikute otsus.

IV kursuse geograafid ütlevad aga: *«Pole meil kerget sessiooni olnudki. Seekord on ainult 4 eksamit (tavaliselt kogu-ni 5), kuid kõik on võrdlemisi rasked ja 20 päeva on sessiooniks veidi lühike aeg.»*

Ja üliõpilaste soovid?

Tiigi internaadi I korruse üliõpilased aga ootavad, et tuba ka siis oleks soe, kui väljas on pakane ja kraadiklaas näitab 30° alla nulli. Küllap siis mõneski toas viidaks ellu tava, et 8 tunni jooksul on õppimisaeg ja valitseb absoluutne vaikus, nagu seda mõnes toas möödunud sessioni ajal tehti.

Pead tööle ja suled jooksma!

Sellest pole palju aega möödas, kui meie ajalehe veergudel kuulutati välja kirjanduslik võistlus. Loodame, et see meeldiv sõnum jõudis iga «sulesepani» ning leidis vajalikku vastukaja. Tänases numbris aga anname uudishimulike rahuldamiseks auhinnad teada. Seega on n. ö. moraalne tugi, stiimul ja eesmärk olemas, mille poole püüda.

Eksiarvamuste vältimiseks tuletame meelde, et sellel võistlusel antakse kõik auhinnad välja.

Kirjandussõbrad, auhinnad ootavad!

OLUKIRJELDUS JA JUTUSTUS

I auhind — raadioaparaat «Turist».
II auhind — fotoaparaat «Smena-2».
Kolm III auhinda — à 100 rbl. väärtuses esemeid.

LUULETUS JA VALM

I auhind — täitesulepea «Kuldkalake».
II auhind — «Loomingu» ja ««Loomingu» Raamatukogu» abonement 1959. aastaks.
Kaks III auhinda — à 50 rbl. väärtuses esemeid.

FÕLJETON

I auhind — fotoaparaat «Smena-2».
II auhind — elektrihabemeajamismasin.
III auhind — «Loomingu» ja ««Loomingu» Raamatukogu» abonement 1959. aastaks.

KARIKATUUR

I auhind — «Loomingu» ja ««Loomingu» Raamatukogu» abonement 1959. aastaks.
II auhind — «Vanemuise» teatriabonement.
III auhind — laualamp.

EPIGRAMM

I auhind — äratuskell.
II auhind — «Pilt ja Sõna» abonement 1959. aastaks.
III auhind — laualamp.

LÜHISATIIR

Kolm auhinda à 50 rbl. väärtuses esemeid.

SÕNUM

Kaks auhinda à 50 rbl. väärtuses esemeid.

ARUTLEME NLKP KESKKOMITEE JA NSVL MINISTRITE NÕUKOGU TEESE

Missugust haridussüsteemi vajame?

Seni on meie ülikoolis haridussüsteemi ümberkorraldamist arutletud peamiselt eravestlustes ja on kirjutatud artikleid meie ajalehele. Viimase nädala jooksul aga toimusid koosolekud kateedrites ja õpperühmades, kus kõigi mõtted olid taas keskendunud sellele erutavale probleemile.

Äsja toimus Ajaloo-Keeleteaduskonna õppejõudude koosolek, kus püüti summeerida kateedrite arvamusi ja ütelda laiema hulga ees seda, mis kellelgi reformi juures tähtsana tundus.

EKP Tartu Linnakomitee instruktor sm. L. Pärl tutvustas koosolijaid Tartu õpetajate ja lastevanemate arvamustega, mis enamasti olid kooskõlas hiljem koosolekul avaldatud mõtetega.

Mitmed sõnavõtjad (prof. H. Moosberg, sm. A. Habermann) suhtusid eitavalt andekate koolide loomisse, sest andekuse kindlakstegemine on raske ja valik võib seetõttu olla küllalt juhuslik. Need koolid võivad kaasa tuua ebatervet võistlust jne.

Rohkesti esitati arvamusi tulevase kooli õppeplaani ja programmide kohta.

Peeti tingimata vajalikuks võõrkeele õpetamist juba V klassist ja seejuures alguses vähemalt 4 nädalatunniga (dotsent K. Kann). Võõrkeeltest tuleks senisest suuremat tähelepanu pühendada saksa keelele, suurendada tunduvalt nende koolide arvu, kus võõrkeeleks on saksa keel. Seda tingib meie kultuuri suurem seos saksa kultuuriga ja saksakeelse kirjanduse suurem kättesaadavus (A. Habermann). Prof. A. Kask, väljendades eesti keele kateedri arvamust, nõudis muutusi eesti keele õpetamise korralduses. Arvestades laste psüühilisi iseärasusi on otstarbekas, et 9-klassilises koolis toimuks eesti keele õpetamine kahes kontsentris, kusjuures süstemaatiline grammatikakursus ei tohiks alata enne kui VII klassis. Enne seda pole süstemaatiline kursus õpilastele jõukohane.

Prof. H. Moosberg avaldas arvamust, et 9-klassilises koolis tuleks õpetada vaid NSVL ajalugu koos Eesti ajalooga. Sellele vaidles vastu H. Liimets, väites, et ei saa edukalt anda materialistlikku ajalookäsitlust ilma üldajaloota, kui õpilased ei tea midagi Kreekast ja Roomast, Inglise kodanlikust revolutsioonist ja Prantsuse kodanlikust revolutsioonist.

Vene kirjanduse kateedri juhataja B. Jegorov ütles, et Eesti NSV vene õppekeelega koolides tuleks tingimata õpetada kohustuslikus korras eesti keelt, kusjuures õppeaega tuleks vastavalt aasta võrra pikendada nagu eesti õppekeelega kooliski.

Koolide ja klassikomplektide vähendamist nõudsid dots. Kann ja dots. Koemets. Viimane väitis, et on kujunenud reegliks ligi 50-õpilaselised esimesed klassid ja märksa väiksemad vanemad klassid. Kui pole võimalik vähendada kõiki klasse, siis tuleks seda teha siiski nooremate klasside suhtes, sest nooremad lapsed vajavad rohkem individuaalset lähenemist. Nooremate klasside suurus ärgu ületagu arvu «25».

Töölisnoorte koolide ebarahuldavale olukorrale juhtisid tähelepanu sm-d S. Maasik ja H. Liimets. Viimane avaldas arvamust, et töölisnoorte kooli muutmisega II astme kooli põhitüübiks ei tule rutata. Esialgu jäägu põhitüübiks siiski nn. töökeskkool, kus õpilase põhitegevuseks on õppimine. Sedavõrd kui praktiliste katsetuste käigus on välja selgitatud töölisnoorte koolide nõrgad kohad ja leitud vajalikud abinõud nende töö parandamiseks võib järk-järgult suurendada töölisnoorte koolide osatähtsust.

Teise astme kooli diferentseerumine sisaldab eneses ka teatud ohu, väitis sm. H. Liimets. On loomulik, et teatud linnas või maakohas luuakse selline keskkool, mille tööks antud kohas on kõige paremad eeldused. Seega agro-bioloogilised keskkoolid tulevad maale, tehnilised linnadesse jne. Kas nõnda ei kujune, et õpilane on sunnitud astuma sellisesse kooli, mis vastavas kohas on olemas, arvestamata seda, et tema huvid ja eeldused on hoopis teised. Veelgi keerukamaks muutub olukord, kus õpilane elukohta vahetab ja uues elukohas ei ole vastava profiiliga keskkooli. Kõneleja avaldas kartust, et sellisel viisil rikume ühtluskooli põhimõtet. Nende pahede vastu soovitas kõneleja luua koolide juurde rohkem internaate, et õpilased ka kaugemalt võiksid valida oma huvidele ja andekusele vastava keskkooli. Sama probleemi ülikooli vastuvõtu aspektist käsitles dotsent E. Koemets.

Rohkesti tehti ettepanekuid kõrgema hariduse korraldamise kohta. Üksmeelselt tuldi arvamusele, et ülikooli lõpetanud õpetajakutse taotleja peab töötama kaks aastat koolis, kus tema tööd jälgitakse ja hinnatakse. Samuti peeti vajalikuks, et õpetajakutse taotleja koostaks uurimusliikku laadi töö, mille ta esitab ülikoolile. Kaheaastase praktika alusel omistatakse õpetajakutse. Parema pedagoogilise ettevalmistuse huvides soovitati üliõpilasi suunata juba alates III kursusest koolidesse mõnedele jõukohastele töödele, nagu osavõtt ringide tööst, pioneeri- ja komsomolitööst jne. (prof. Kask ja dotsent A. Elango).

Dotsent A. Elango käsitles veel praktiliste ainete õpetajate ettevalmistamise küsimust. Parimaks tuleks meie oludes pidada sellist lahendust, kus TRÜ juures pedagoogiline ettevalmistus antakse pärast EPA või TPI teadusliku kursuse lõpetamist aasta jooksul.

K. VISA

INIMESI MEIE HULGAST

MEIE NOORIM TEADUSTE DOKTOR

Paljud võib-olla ei teagi, et umbes kümme aastat tagasi oli meie ülikoolis ka Füüsika-Matemaatikateaduskond. Ainult üks ülikooli lõpetaja võib oma eluloos kirjutada, et lõpetas selle väga lühikest aega tegutsenud teaduskonna. Selleks ainsaks lõpetajaks on praegune teoreetilise mehhaanika kateedri juhataja kohusetäitja füüsika-matemaatikateaduste doktor Ülo Lepik.

Ülo Lepik ei taha ise põrmugi nõus olla, et temast räägitakse ja kirjutatakse.

Aga me kirjutame siiski Ülo Lepikust, sellepärast et teda tuntakse kui suurepärast teadlast, pedagoogi ja inimest.

Tema töövõime on erakordselt suur, eks sellest räägi ka vägo lühikese aja jooksul tehtud teaduslikud uurimused. Ja kõige selle juures on Ülo Lepik väga mitmekülgne inimene. Ta tunneb elavat huvi kirjanduse vastu, on agar spordimees — tegeleb ujumise, tennise ja purjespordiga. Ta ei raatsi vahele jätta ühtki kontserti.

Ülikooli astus Ülo Lepik pärast 1940. a. juunipööret, kuid peatselt katkestas sõda õpingud. Mõnusa huumoriga meenutab Ü. Lepik okupatsiooniaegset ülikooli, kus ta olude sunnil töötas ajutise abiõppejõu kohusetäitjana.

Alles 1948. a. lõpetas Ü. Lepik ülikooli ja hakkas tööle õppejõuna.

1952. a. kaitses ta kandidaadiväitekirja plastilisuse teooriast, millega pani aluse selle teadusharu uurimisele meie vabariigis. Nõukogude Liidus hakati plastilisuse küsimustega tegelema alles pärast seda Moskva ülikooli professori Iljušini juhtimisel. Tegemist on noore teadusharuga, mille tormiline areng on veel ees.

Ü. Lepik tegeleb peamiselt õhukeste plaatide ja seinte plastilisuse teoreetilise uurimisega. Õhukeseseinalised konstruktsioonid on asendamatud tänapäeva lennuki- ja laevatööstuses.

Tänavu kevadel kaitses Ülo Lepik Moskva ülikooli juures oma doktoriväitekirja elastilis-plastiliste süsteemide tasakaalu küsimustest. Ü. Lepiku teoreetiliste uurimuste edasiarendamisega kohapeal on praegu raskusi, sest tohutult suure mahuga arvutuste tegemiseks puudub ülikoolil elektronarvutusmasin. Loota võib, et ka siin hakkab asi liikuma, sest masin on tulekul.

Suuremat tuska valmistab artiklite publitseerimise küsimus. Ülo Lepik on kirjutanud umbes 25 artiklit, kuid pooled on avaldamata ruumipuuduse tõttu teaduslike ajakirjade veergudel. Meie ülikooli toimetiste tempo on nii aeglane, et sageli artikkel vananeb. Avaldamisvõimalused ehk avarduvad oma trükikoja asutamisega ülikoolile.

Teadusliku töö kõrval juhendab Ü. Lepik kolme aspiranti, kes uurivad ka plastilisuse teooriat. Samuti on 5 diplomandi, keda Ü. Lepik juhendab, pühendanud end plastilisuse uurimisele. Seega on uurimistöö laiendamine ja uurijate järelkasv kindlustatud.

Kuid siin on jälle asjaolu, mis teeb muret. Nimelt on diplomandide õppeplaanid nii halvasti koostatud, et pedagoogilise praktika tõttu jääb diplomitöö kirjutamiseks aega vaevalt 2 kuud. Asi paraneb muidugi uue haridussüsteemi rakendamisega, kuid see võtab veel aega. Võiks hakata näit. mehhaanikuid individuaalplaanide alusel ette valmistama, kuid siin on takistuseks uurimistöödeks vastavate laboratooriumide puudumine. Ü. Lepik teeb kõik selleks, et ebakohad kiiresti kõrvaldataks.

Ü. Lepik ei ole rahul sellega, et õppetöös on pahatihti teooria praktikaga nõrgalt seotud. Füüsikaosakonna õppeplaani toodi uus aine — tehniline mehhaanika, kuid õpetamine on tänase päevani teoreetiline. Baasi puudumise tõttu pole võimalik vastavaid masinaid praktiliselt tundma õppida. Ekskursiooni korraldamiseks Tallinnasse bussi ei saadud, sest ekskursiooni polnud õppeplaanis ette nähtud(!). Samasuguste formaalsete takistuste taha on takerdunud NSV Liidu ühe parema — TPI tugevusõpetuse laboratooriumi kasutamine.

Kui küsida mõnelt füüsika- või matemaatikaosakonna üliõpilaselt, kelle loengud neile kõige rohkem meeldivad, siis nimetatakse esmajärjekorras Ülo Lepiku nime. See on loomulik, sest tema loengud paistavad silma põhjalikkuse ja rahuliku ning selge esituse poolest.

Oma tööd teeb Ülo Lepik südamega ja täie pingega, mis on üheks edu aluseks. Ta tunneb, et asub oma kohal, kus suudab anda kõige rohkem meie elu muutmisel veelgi paremaks. Ja seda nõuabki meilt elu.

V. LINDSALU

Ülikooli aulas

Täna, 19. detsembril kell 17 esineb TRÜ aulas Eesti NSV põllumajandusminister sm. E. Tõnurist Eesti NSV põllumajanduse olukorrast ja arenguperspektiividest.

Kõnelejale esitatavaid teemakohaseid küsimusi palutakse esitada juba eelnevalt kirjalikult ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» kirjakasti kaudu. Nimetatud kirjakast asub ülikooli peahoone vestibüülis.

Udo Ivaski mälestuseks

Käesoleva aasta 20. detsembril saab 80 aastat Udo Ivaski sünnist. U. Ivask oli 1920.—1922. a. Tartu ülikooli raamatukogu juhataja abiks. Selle lühikese aja jooksul, millal see suur bibliograaf oli meie ülikooli teenistuses, aitas ta tõhusalt kaasa raamatukogu taaskorrastamisel pärast Esimest maailmasõda. Tema pingerikas tegevus oli aga olnud enne Tartu perioodi.

Udo Ivask sündis 1878. aastal Viljandimaal Soodi mõisas. Pärast keskkooli lõpetamist Tartus siirdus ta Moskvasse, kus õppis maalikunsti ja Moskva Arheoloogia Instituudis arheoloogiat. Pärast instituudi lõpetamist asus U. Ivask tööle Rumjantsevi muuseumi raamatukokku, kus ta oli Tartu raamatukokku tulekuni.

U. Ivaskil on suuri teeneid vene raamatuteaduses. Tema sulesi on ilmunud umbes 50 tööd bibliograafia, raamatukogunduse, trükikunsti, haruldaste raamatute ja ekslibriste alalt. Juba aastal 1902 ilmus Moskvas «О библиотечных знаках так называемых *exlibris*' ах по поводу 200-летия их применения в России». Selles uurimuses antakse ülevaade ekslibriste tekkimisest üldse ning kirjeldatakse, kuidas ekslibris raamatu omaniku märgina sai omaseks Venemaal ja missugused arenemisteed olid sel vene raamatusõprade hulgas. Rahvusvaheliselt suure väärtusega on U. Ivaski kolmeköiteline suurteos «Описание русских книжных знаков» (1905, 1910, 1918). Selleski teoses on toodud vene ekslibrise ajalugu ning on üksikasjalikult kirjeldatud 2593 ekslibrist. Koos vene ekslibristega on käsitletud ka Läänemeremaade, Poola ja Soome ekslibriseid. On esitatud iga ekslibrise analüüs kunstiteosena ning antud ülevaade asjaomastest raamatukogudest, kus ekslibriseid on kasutatud. Ekslibriste kohta on U. Ivask kirjutanud veel mitu väiksemat eriuurimust, mis on avaldatud vene, saksa ja helveetsia vastavais ajakirjades. Ta on olnud ka tunnustatud ekslibriste valmistaja. On tuntud 31 tema tehtud ekslibrist.

Väärtuslikud on U. Ivaski uurimused raamatukogunduse alalt. Tema pikem uurimus eraraamatukogudest («Русский библиофил» ja selle lisa 1911—1912) on väldatamatuks teatmeteoseks kõigile, kes uurivad raamatukogude ajalugu.

U. Ivaski suurim elutöö on Venemaa perioodiliste väljaannete bibliograafia, milles on registreeritud ja kirjeldatud üle 11 tuhande väljaande. See hiiglaslik töö jäi pooleli autori surma tõttu. Valminud käsikirja osa säilitatakse Tartus. Oleks vajalik, et mõni meie noor bibliograaf lõpetaks ning avaldaks selle väärtusliku uurimuse. Venemaa perioodiliste väljaannete bibliograafiast on trükis ilmunud üksnes rida artikleid ja kirjutisi välismaal avaldatud vene perioodilistest väljaannetest aastail 1855—1917, mis tsensuuriolude tõttu ei saanud Venemaal ilmuda. Ülevaade algab A. Herzeni almanahhi «Полярная звезда» ilmumisega. Trükis on ilmunud ka väga täielik juudikeelsete perioodiliste väljaannete osa (Tallinn 1933).

Rida huvitavaid töid on U. Ivaskil vene paleotüüpide kohta. Kõik tööd on rikkalikult illustreeritud näidismaterjaliga ning kunstipäraselt vormistatud. Selle uurija bibliograafiline eruditsioon on olnud eriti suur. Seega on kõigiti arusaadav, et juba 1925. aastal ilmus Moskva ülikooli väljaandel B. Bognarski brošüür: «Памяти У. Г. Иваска», milles tuuakse üksikasjalikke andmeid varakult surnud raamatusõbra elust ja tegevusest.

Prof. *P. ARISTE*

TALV KÄÄRIKU LÄHISTEL

Meie ühiselamus võimeldakse igal hommikul * Me ei suitseta enam

Palju on viimasel ajal olnud juttu sportlaste ja üldse noorte kasvatamisest. Miks kerkivad päevakorda sellised küsimused? Vist ikka sellest, et siin ei ole asi päris korras. Mitmel pool on hakatud rääkima, et meie sportlased ei käitu alati nii, nagu see oleks sobiv igakülgselt arenenud inimesele, vaid tihtipeale ilmnevad faktid, et meie sportlased joovad, suitsetavad ja huligaanitsevad.

Allpool tahaksingi lähemalt käsitleda seda, kuidas tegeleb kehakultuuriosakond nende küsimustega. Juba aastaid oli meil osakonnas juttu sellest, et kehakultuurlased ei suitsetaks, rääkimata joomisest. Viimasel ajal seoses sellega alustas ka meie osakond otsustavat võitlust suitsetamise vastu. Nende küsimuste positiivse lahendamise initsiaatoriteks osutusid IV kursuse üliõpilased, kes oma komsomoligrupi lahtisel koosolekul andsid personaalselt allkirjaga lubaduse, jätta maha suitsetamine ja hoiduda teistestki väärnähtustest käitumises.

Nii näiteks koostasime koos üliõpilaste aktiiviga täiendavad sisekorra eeskirjad ühiselamus elavate oma kursuse üliõpilaste jaoks. Need arutasime läbi ühiselamu üldkoosolekul ja esitasime prodekaanile kinnitamiseks. Allpool mõningatest eeskirja punktidest.

Võiks alustada hommikuga. Korrapidaja üliõpilane äratab üliõpilased kell 7.25 ja 10 min. hiljem suunduvad kõik karastavale hommikvõimlemisele, millele (20 min.) järgneb pesemine ja söömine. Einestanud, rutatakse värsketena loengutele.

Et kaunistada ja korrastada tube, selleks teostasid üliõpilased oma jõududega ühiselamu sanitaarremondi.

Kuid siinjuures peab kohe mainima, et mitte kohe ei kujunenud meil välja sellised head harjumused, nagu tubade eeskujulik korrashoidmine, ühise hommikvõimlemise organiseerimine, suitsetamise absoluutne kaotamine jne. Kõik need küsimused leidsid üldsuse poolt küll head vastukaja, kuid leidus rida selliseid üliõpilasi, kes ühe või teise punktiga ei olnud rahul. Sellised üliõpilased kutsuti korduvalt välja küll ühiselamu nõukogu koosolekutele, küll korraldati toakoosolekuid ja mõisteti kollektiivi poolt hukka nende väärad vaatekohad.

Kaua pidid õppejõud ja ühiselamu nõukogu pidevalt kontrollima hommikvõimlemise sooritamist.

Seltsimehed üliõpilased, kutsun teid kogu meie osakonna nimel järgima meie ühiselamu eeskuju ja tegelema igapäevase hommikvõimlemisega; kaotagem ära sellised halvad harjumused, nagu suitsetamine ja kehalistest harjutustest kõrvalehoidmine. Peagi te märkate, et see on toonud edu teie õpinguis ja tervise tugevdamisel ning te olete muutunud palju elurõõmsamaks, kui olete praegu.

V. BERENDSEN,
TRÜ kehakultuuriosakonna ühiselamu vanem

LAUPÄEVAL JA PÜHAPÄEVAL „KALEVIS"

Meil on palju räägitud džässist, võiks öelda isegi liiga palju võrreldes sellega, mida praktiliselt on sellel alal ära tehtud. Ja üheks parandamiseks siin ongi homne «Õhtu džässisõpradele», mis toimub Tartu Linna Kultuurimajas algusega kell 20.

Mida kujutab endast selline õhtu? Raske on öelda seda ühe sõnaga. Oma nõusolekut osavõtuks on avaldanud Emil Laansoo oma ansambliga. Aktiivselt toetab õhtu läbiviimist helilooja Uno Naissoo. U. Naissoo tuleb Tartusse oma ansambli ja Moskva festivali laureaadi «Metronoom» liikmetest moodustatud orkestriga. Tallinnast on oodata ka orkestrit «Elektron», kes külastas Tartut kevadel.

Tartlaste poolt esineb orkester «HARVLEK» ja linna koondorkester. Õhtu kavas on mitmesuguseid kontsertnumbreid, intervjuusid, vaba improvisatsiooni ja muud. Huvitavamaks osaks kujuneb kahtlemata ansamblite moodustamine koha peal, kus võivad koos mängida Emil Laansoo (Tallinn) ja Ats Mähar (Tartu), Aleksander Rjabov (Tallinn) ja Rein Marvet (Tartu) jne.

Järgmisel päeval kell 13 toimub samas Tartu estraadi- ja tantsuorkestrite ülevaatus, kus esinevad meie linna selle ala parimad. Ülevaatus on mõeldud selleks, et vahetada kogemusi ja teha kokkuvõtteid möödunud aastal tehtud tööst.

A. KIM

Aruandlus korda!

Läheneb aasta lõpp ja ühtlasi sellega aeg, mil tuleb teha kokkuvõtteid aasta jooksul tehtud tööst. Teadusliku töö osas seisab ees aastaaruande koostamine. Aastaaruanne peab näitama ühelt poolt, missugusel määral ja milliste tulemustega on täidetud kinnitatud plaanilised ülesanded, teiselt poolt aga ka seda, missugune on teadusliku uurimistöö olukord TRÜ-s käesoleval hetkel ja millised on tema lähema arengu tendentsid. Aruande koostamine on ülikooli teaduslike töötajate kollektiivi ühine ülesanne. Kuidas seda tööd organiseerida ja kuidas jaotada omavahelisi ülesandeid, sellele olgu pühendatud järgnevad read.

Aruandes peab kajastuma kõigepealt teadusliku töö temaatika liigestumine probleemide järgi, s. o. aruanne peab sisaldama ülevaate teaduslikust tööst üksikute probleemide kaupa. Siit järgneb, et aruande koostamise töös on põhiüliks probleemi ümber koondunud töötajate kollektiiv eesotsas probleemi juhendajaga, kes kogub oma probleemi ulatuses vajaliku materjali, töötab selle läbi ja teeb järeldusi kokkuvõtteid, üldistusi ja ettepanekuid, andes oma probleemi olukorrast ümmarguse pildi. Praktiliselt on väga otstarbekohane andmed kokku võtta töötajate ühisel kokkutulekul, kusjuures mõni päev varem peab olema igaühele teatatud, missugused materjalid oma teema kohta ta peab ette valmistama ja kaasa võtma. Niisugune viis säästab aega, ja koosolekul ühel või teisel määral toimuv probleemi olukorra arutelu hõlbustab probleemi juhendajal oluliselt aruande koostamist.

Probleemi juhendaja aruanne peab sisaldama järgmisi andmeid: 1. Probleemi lühike iseloomustus ja põhjendus (missuguseid konkreetseid eesmärke taotletakse antud probleemi raamides, mida oluliselt saavutati 1958. a., kas probleem on ühine teiste asutustega ja kas viimasel juhul probleemi raskuspunkt asetseb TRÜ-s või väljaspool, kas probleem on praktilise või teoreetilise kallakuga, probleemi alal töötajate arv ja kvalifikatsioon ja sellest sõltuv töö kvaliteet, probleemi majanduslik olukord, mitmesugused raskused uurimistöös, uurimistöö peamised tendentsid käesoleval hetkel, jne.). 2. Teadusliku uurimistöö laienemine 1958. a., eriti teoreetilise uurimistöö osas (missugused uued teoreetilised küsimused võeti lahendamisele, missugusel määral paranesid teadusliku töö tingimused ja suurenes teaduslikuks tööks määratud aeg kateedri või mõne teise organi poolt rakendatud abinõude tulemusel). 3. 1958. a. jooksul tehtud uurimistöö üldine iseloomustus, selle teaduslik ja praktiline väärtus. 4. 1958. a teadusliku töö plaani täitmine (teemade järgi; missugused teemad on üleminevad, missugused kuuluvad 1958. a. lõpetamisele ja missugused viimastest tegelikult lõpetati; teema lõpetamata jätmise põhjus; iga teema puhul 1958. a. lõpuks saavutatud peamiste tulemuste lühike loetelu, lõpetatud tööde nimestik; näidata need tööd, mida teostatakse rahvamajanduse nõukogu või teiste asutuste ülesandel või tellimisel riigi eelarve või majanduslepingu alusel). Tuleb pidada silmas, et teema lõpetamise resultaadiks ei pruugi olla tingimata trükitud või trükivalmis töö. Teema töötlemise tulemuseks võib olla ka üks või mitu käsikirja, määratud näiteks materjaliks edasisele uurimistööle säilitamispaigaga kateedris. Kui uurimistöö teema alal ei andnud soovitud tulemusi, siis tuleb teema lõpetamisel koostada vähemalt käsikirjaline kokkuvõte tehtud tööst, näidates ebaõnnestumise põhjused jne. Teema loetakse ametlikult lõpetatuks, kui vastavad tööd on registreeritud teadusala prorektori juures ja käsikirjad samas varustatud vastava märkusega.

Ülikooli teadusliku töö aastaaruande koostamisel on kõige vastutusrikkam osa probleemi juhendajal. Kuid peale selle peab see aruanne sisaldama veel muid andmeid, mis on enam vormilist laadi ja mille esitamine jääb kateedrite hooleks. Need andmed on järgmised: 1. 1958. a. jooksul ilmunud teaduslike tööde nimekiri, kaasa arvatud õpikud, õppevahendid jm.). 2. 1958. a. jooksul juurutatud teaduslikud tööd, aparaadid jne., nende tehnilis-majanduslik efektiivsus (töö trükkimist ei tule lugeda töö juurutamiseks). 3. Kateedri liikmete komandeeringud (aeg, koht, eesmärk, kas esitas ettekande või mitte). 4. Kateedri juures töötavate üliõpilaste teadusliku töö iseloomustus. 5. Probleemilaboratooriumide organiseerimine ja nende olukord käesoleval hetkel (laboratooriumid, mis on loodud NSVL Ministrite Nõukogu 12. apr. 1956. a. määruse nr. 456 alusel; nendes laboratooriumides tehtud töö). 6. Teadusliktehniline abi rahvamajanduse nõukogudele ja teistele asutustele. 7. Isikute arv, kes võtsid 1958. a. osa teaduslikust uurimistööst (eraldi professorid ja doktorid, dotsendid ja kandidaadid, assistendid ja õpetajad, teaduslikud kaastöötajad).

Aruanded esitatakse dekaani kaudu 31. detsembriks 1958. a. Teaduskondade koondaruanded pole vajalikud. Küll aga on dekaanidel õigus ja väga soovitav teha omapoolseid täiendusi, kokkuvõtteid, hinnanguid ja otsuseid.

Niisugune on lühidalt aruande koostamise organisatoorne skeem käesoleval aastal. Aastaaruanne peab kajastama õigesti teadusliku töö praegust olukorda TRÜ-s, sest selle järgi, mis on, me arvestame tulevikku. Lähem tulevik toob aga tõenäoliselt suuri muutusi ülikooli elus, muuhulgas ka muutusi teadusliku uurimistöö intensiivistumise suunas. Valmistugem selleks aegsasti!

H. KERES,
teadusala prorektor

Mis takistab võõrkeelte õpetamist

On endastmõistetav, et iga haritud nõukogude kodanik, eriti kõrgema haridusega spetsialist peab oskama vähemalt üht võõrkeelt.

Ei ole loomulik, et paljud meie teadlased ei ole võimelised oma kogemusi ega saavutusi jagama teiste maade teadlastega teisiti kui tõlgi vahendusel. Sageli ei suudeta ise tõlkida pisematki resümeed.

Ei ole lubatav, et teaduskonna lõpetajatest ainult mõni üksik oskab rahuldavalt üht, ja mõni harv entusiast rohkem võõrkeeli.

Mis siis on puuduliku võõrkeelte oskuse põhjuseks?

Õpetatud Nõukogu otsusega õpetatakse TRÜ-s võõrkeeli ainult I ja II kursusel 3 nädalatunniga (välja arvatud Arstiteaduskond).

Võõrkeele loenguid nimetatakse praktilisteks keeletundideks. See tähendab seda, et keelt ei õpita ainult kuulates, vaid teda aktiivselt kasutades, kõneldes, harjutades. Kuid kas saab juttu olla keele praktilisest omandamisest rühmas, kus on 20—30 üliõpilast? Heal juhul saab siin iga üliõpilane tunnis lugeda või rääkida 1—2 minutit.

Matemaatika-Loodusteaduskonnas on võõrkeelte rühmad ülemäära suured. Nii on inglise keeles I kursuse bioloogia-geoloogia-geograafia ühendatud rühmas 27, I kursuse füüsika-keemia rühmas 24, II kursuse füüsika-keemia rühmas 24 üliõpilast.

Et alles III ja IV kursusel hakkavad üliõpilased oma erialasse süvenema ja ka vastavat võõrkeelset kirjandust kasutama, tekivad alles nüüd tõelised raskused ja vajadus abi järele. Seda arvestades on antud üliõpilastele võimalus fakultatiivselt edasi õppida. Kuid seda kasutatakse vähe. Kuid raskusi tekitab ka asjaolu, et fakultatiivrühmas, kuhu on koondatud 15—20 üliõpilast mitmest osakonnast ja isegi teaduskonnast, ei saa üliõpilasele pakkuda seda, mida ta vajab.

On selge, et olukorda tuleks parandada, ja juba tulevast semestrist. Tuleks iga osakonna üliõpilastest moodustada eraldi õpperühm. Arvestades meie ülikooli spetsiifikat tuleks lubada fakultatiivrühmi ka väiksema osavõtjate arvuga kui viiteist.

A. JÕGI,
võõrkeelte kateedri õppejõud

RAHVALOENDUSE KÜNNISEL

Perekondlikku juttu üliõpilase vaatevinklist

1959. aasta rahvaloenduse loendulehel on esimeseks küsimuseks «Suhe perekonnapeaga», millele on esitatud näidisvastustena *naine, poeg, isa* jne. Kuidas peaksid sellele küsimusele vastama üliõpilased? Muidugi samuti nagu kõik teisedki kodanikud! Asjaolu, et üliõpilased elavad ühiselamutes oma perekondadest lahus, annab aga sellele küsimusele üliõpilase seisukohalt mõnevõrra eri värvingu.

Küsimus «Suhe perekonnapeaga» on paigutatud loenduslehele selleks, et selgitada, kui palju on üldse perekondi, kui suur osa rahvastikust elab perekonniti, kui suured on perekonnad, kuidas nad jagunevad koostise, laste arvu, ülalpeetavate arvu ja paljude teiste demograafiliselt huvitavate tunnuste järgi. Rahvaloendus toimub üksikute korterite kaupa. Sellele küsimusele vastamiseks tuleb iga korteri elanikkond jaotada perekondadeks (juhul kui korteris elutseb mitu perekonda), leida igas perekonnas perekonnapea ja vastavalt sellele formuleerida vastused teiste perekonnaliikmete kohta — *naine, pojapoeg, poeg* jne. Ainult neil tingimustel ongi võimalik loendusega perekondade arvu, nende suurust ja teisi tunnuseid kindlaks määrata. Tüüpilisel juhtumil, kui on tegu mingi korteriga, on kõike seda tavaliselt väga lihtne teha. Kuidas aga talitada ühiselamus elavate üliõpilaste puhul?

Rahvaloendusel võrdsustatakse ühiselamu tuba korteriga. See ei tähenda aga midagi rohkemat, kui et iga toa kohta täidetakse eraldi loendusleht. Jättes kõrvale erandjuhu, kus mõnes toas võib-olla tõesti elab mõni üliõpilane oma perekonnaga (s. o. näiteks abikaasa ja lapse resp. lastega või ka ainult abikaasaga) koosneb tüüpilise ühiselamutoa elanikkond väljaspool perekonda elavatest inimestest. Nende puhul ei saa kasutada loenduslehel toodud näidisvastuseid *naine, poeg* jne., vaid tuleb lahendada küsimus, kas nad üldse kuuluvad mingisugusesse perekonda või ei, ja anda sellekohane vastus.

Üliõpilased, kes näiteks enne ülikooli tulekut elasid oma isaema perekonnas ja keda ka ülikoolis õppimise ajal seovad perekonnaga pidevad majanduslikud suhted (saavad oma perekonnalt regulaarselt toetust või toetavad ise regulaarselt perekonda) kuuluvad sellesse loomulikult ka ühiselamus elades. Neid käsitletakse rahvaloendusel oma perekonnast lahus elavate perekonnaliikmetena. Loendulehe esimese küsimuse vastuselahtrisse tõmmatakse nende kohta kriips.

Üliõpilasi, kellel ei ole perekonda või kellel on katkenud regulaarsed majanduslikud sidemed perekonnaga, millesse ta kord kuulus, käsitatakse üksikutena.

Niisiis tuleb igal ühiselamus (aga ka kaasüürilisena võõraste juures) elaval üliõpilasel lahendada iseenda suhtes küsimus: olen ma üksik või perekonnast lahus elav perekonnaliige?

Küsimus tuleb vastata asjalikult, tõsioludele vastavalt, vajalikku tähelepanu omistades regulaarsete majanduslike suhete olemasolule või mitteolemasolule.

Olenevalt sellest, kuidas vastatakse loendulehe esimesele küsimusele, jaguneb kogu rahvastik põhimõtteliselt kolme rühma.

A. Alaliselt oma perekonnaga koos elavad inimesed. Neid on kõige rohkem, ainult nemad vastavadki sellele küsimusele sõnasõnalises mõttes («Suhe perekonnapeaga»), kasutades selleks loenduslehel toodud näidisvastuseid.

B. Oma perekondadest lahus elavad perekonnaliikmed.

C. Üksikud inimesed.

Üliõpilaskonna enamik kuulub tõenäoliselt kahte viimasesse rühma.

Veel üks pisimärkus. Igapäevases kõnepruugis kiputakse mõnikord segi ajama mõisteid «üksik» ja «vallaline». Demograafias ja ka rahvaloendusel tehakse nende mõistete vahel teravat vahet. Olla üksik, tähendab mitte kuuluda mingisse perekonda. Olla vallaline, tähendab mitte abielus olla. Enamik vallalisi pole hoopiski mitte üksikud, vaid kuuluvad perekonda (näit. lapsed).

U. MERESTE

MEIE JUUBILAR

21. detsembril s. a. täitub 70 aastat TRÜ rektoraadi sekretär-masinakirjutaja Klavdia Rõžova sünnist. Ta sündis 1888. aastal Läti kauni looduse rüpes asetsevas Limbaži linnas kooliõpetaja lapsena. Vanemad andsid oma tütrele hea hariduse; nii omandas Klavdia keskkooliõpetaja kutse, kuid mõningatel põhjustel ei asunud ta pedagoogi teele, vaid tegutses aeg-ajalt masinakirjutajana. Tema elulaevuke purjetas aegade harjul ja jäi peatuma meie ülikooli rektoraati juba 3. oktoobril 1944. a. ning sellest ajast peale on ta olnud mitte kui tavaline masinakirjutaja, vaid töötaja, kes asub uurivalt ja suurima tähelepanuga oma tööpostil. Ta tungib igasse temale antud tööülesande sisusse ja olles veendunud selle sisulises ja vormilises küpsuses, alles valab selle enda poolt antud uude vormi. Imestamapaneva energiaga suhtub ta oma töösse, see on asjaolu, mille tõttu ei ole kerge temaga võistelda.

Klavdia Rõžova on üks väikesi, kuid vajalikumaid ja säravamaid kruvikesi meie suures administratiivala kellavärgis.

Soovime meie juubilarile head tervist ja veel kauaks sügavat soovi meie keskel töötamiseks.

I. MAAROOS

TRÜ kohvikus elav tegevus

TRÜ ametiühingukomitee otsustas käesoleva aasta sügisel üliõpilaste sisukama ja kultuursema vaba aja veetmise eesmärgil planeerida ülikooli kohvikus üritusi teaduskonniti. Iga teaduskond sisustab kohvikus õhtuid ühe kuu vältel. Ajaloo-Keeleteaduskonna osaks langes detsembrikuu.

Heidame põgusa pilgu tagasi detsembrikuu esimesel poolel toimunud üritustele. Juba nende planeerimisel otsustati õhtuid sisustada võimalikult mitmekesisemalt. Nii korraldatakse vestluste kõrval muusikaalaseid üritusi, kohtumisõhtuid jne. 2. detsembril jagas Ajaloo-Keeleteaduskonna prodekaan J. Kalits kohvikukülastajatele oma muljeid reisist Ungari Rahvavabariiki, andes värvika pildi selle maa eluolust ja vaatamisväärsustest. Vestlusele järgnesid arvukad küsimused ja sõnavõtud, mis näitas, et kohalviibijad tundsid ettekande vastu elavat huvi. Kohvikukülastajatele huvipakkuvaks kujunes ülikooli haldusprorektori sm. Simmi vestlus TRÜ tulevikuperspektiividest ehituste alal

Muusikaalastest üritustest toimus detsembrikuu esimesel poolel tantsuorkestri «HARVLEK» ja solistide kontsert, mis võeti rohkearvulise kuulajaskonna poolt soojalt vastu.

13. detsembril pakkusid meie kohvikus külakosti RT «Vanemuise» solistid Viktor Taimre, Valentina Hein ja Leida Jürgens.

6. detsembril katsetati kohvikus ka veidi teist laadi ürituste läbiviimisega. Nimelt korraldati õhtu teemal «Et aeg ei läheks igavaks», kus püüti organiseerida kohvikukülastajate osavõtul huvitavaid seltskondlikke mänge. Kahjuks suudeti sel õhtul läbi viia ainult laudkondadevaheline viktoriin.

13. detsembril korraldati kohvikukülastajate kohtumine Ajaloo-Keeleteaduskonna noorluuletajate Velli Verevi, Asko Söödi ja Silvi Kiviojaga. Noored autorid esitasid oma luuletusi. Huvitav üritus, kuid puudu jäi kohvikukülastajate aktiivsusest, kes jäid ainult passiivsete kuulajate ossa. Siinkohal ei saa märkimata jätta noore autori Tõnis Lehtmetsa vastutustundetut käitumist, kes jättis nimetatud õhtule tulemata, kuigi varem andis lubaduse esinemiseks.

Seltsimehed õppejõud, üliõpilased ja teenistujad! Külastage sagedamini ja aktiivsemalt kohviku üritusi!

J. KUUSK,
Ajaloo-Keeleteaduskonna massilise kultuuritöö sektori juhataja

Nad töötavad individuaalplaani alusel

Meie arenev rahvamajandus esitab kõrgematele õppeasutustele järjest kasvavaid nõudmisi eri alade spetsialistide ettevalmistamise osas. Mõnedel aladel on aga vajadus arvuliselt väike, nii et uut osakonda avada ei saa (diferentsiaalgeomeetria, kunstiajalugu, etnograafia jt.).

Kuidagi tuleb siiski see vajadus spetsialistide järele rahuldada. Üks võimalus selleks ongi individuaalplaanide alusel töötamine, mida meie ülikoolis praktiseeritakse eriti kahe viimase aasta jooksul.

Eriti tähtis osa on täita TRÜ füüsika- ja matemaatikaosakonnal, kus aastail 1961—1975 tuleb Rahvamajanduse Nõukogu nõudmisel ette valmistada 100 spetsialisti arvutusmatemaatika, luminestsentsi, pooljuhtide, röntgentehnika, analüütilise keemia jt. aladel.

Praegu on näiteks füüsikaosakonna IV kursusel optika alal 9 inimest, kellel osa loenguid ja praktikume on ühised, aga kitsam spetsialiseerumine toimub kursusetööde, diplomitöö ja menetluspraktika kaudu.

Matemaatikaosakond valmistab ette spetsialiste elektronarvutusmasinate jaoks. Sel aastal lõpetavad spetsialistid ei saa tõelist praktikat elektronarvutusmasina juures läbi viia, sest tänaseni neid masinaid ENSV-s pole ja väljaspool meie vabariigi piire ei ole õnnestunud praktikat korraldada, nagu see kavas praeguse IV kursusega. Tulevikus ei peaks praktika enam muret tegema, sest üks kolmest «Punases Retis» monteeritavast universaalelektronarvutusmasinast M-3 on määratud TRÜ jaoks.

Valmistatakse ette spetsialiste ka automaattõlke jaoks. Peatähelepanu on teaduslike teoste tõlkel vene keelest eesti keelde. Seda probleemi käsitlevad ka kahe matemaatikaosakonna lõpetaja diplomitööd.

Ka Ajaloo-Keeleteaduskonnas on rida üliõpilasi, kes õpivad individuaalplaani alusel. Nii valmistatakse ette etnograafe Pirita Vabrikumuuseumi jaoks, arheolooge ja kunstiajaloolasi.

Kuidas on korraldatud õppetöö? Töö individuaalplaanide alusel algab kas III (Ajaloo-Keeletead.) või IV kursusel (Matem.-Loodustead.). Loengud põhilistes ainetes on kõigile vastava osakonna üliõpilastele ühised.

Pearõhk on muidugi iseseisval tööl. Juhendavate õppejõudude poolt antakse kirjandus, mis tuleb iseseisvalt läbi töötada. Üks või kaks korda nädalas toimuvad konsultatsioonid, sõltuvalt muidugi vajadusest, mille jooksul õppejõul on võimalus selgitada, kuidas üliõpilane materjali on omandanud. Nendes distsipliinides, mille kohta kirjandus puudub või pole küllaldane, toimuvad loengud (eesti ja nõukogude kunsti ajalugu, arvutusmasinate teooria jt.). Sageli toimuvad need fakultatiivkursustena, mille lõpul tuleb aga sooritada eksam.

(järg lk. 4)

Statistikat üliõpilase iseseisva töö kohta

Möödunud kevadel korraldas TRÜ Ajaloo-Keeleteaduskonna metoodiline komisjon üliõpilaste iseseisva töö mahu ja ajakulu registreerimist. Nimetatud ürituse eesmärgiks oli ettekujutuse saamine üliõpilaste töökoormuse ja selle iseloomu kohta. Andmete kogumine põhines esitajate kohusetundlikkusel. Muidugi ei saa siin oletada sajaprotsendilist täpsust, sest esines ankeetlehtede tagantjärele täitmist, umbkaudsete andmete esitamist ja muid väiksemaid ebatäpsusi.

Ankeetlehtede täitmine toimus 1958. a. 7. aprillist kuni 27. aprillini — seega 21 päeva. Andmeid esitasid 26 üliõpilast. Ajaloo-osak. I k. — 5, II k. — 4, III k. — 5, IV k. — 5, eesti keele ja kirjanduse III k. — 3, IV k. — 4 üliõpilast.

Keskmiselt kulus nimetatud perioodil iga päev ühel üliõpilasel 173,8 minutit iseseisvaks tööks. Arvesse on võetud ka kõik need päevad, kus üliõpilased iseseisva tööga üldse ei tegelnud (kokku 93 päeva 461 päevast, s. o. 25% kõigist päevadest). Sellest kulus keskmiselt 33 min. eksamiks ettevalmistumiseks, 59 min. kursusetöö, 24 min. seminaritöö kirjutamiseks, 24 min. seminariks ettevalmistumiseks, 39 min. muuks. Viimased andmed võivad mõnel teisel perioodil hoopis erinevat pilti pakkuda. Konspekteerimisele kulus keskmiselt ühe üliõpilase kohta päevas 56 min., märkmete tegemiseks 74 min. ja lihtsaks lugemiseks 43 min. Kõige rohkem loeti ja konspekteeriti erialast kirjandust, keskmiselt 127 min. päevas, marksismi-leninismi klassikuid 23 min., ilukirjandust 23 min.

Töö produktiivsus sõltus töötamise kohast, töö iseloomust ja kirjanduse liigist. Keskmiselt luges üks üliõpilane tunni jooksul ühiselamus 39 lk. ja raamatukogus 33 lk. Need arvud ei ole nii imestamapanevad, kui arvestada seda, et ühiselamus, kus töö produktiivsus peaks olema kõige madalam, loeti ainult ilukirjandust, seevastu tegeldi raamatukogus palju aeganõudvama teadusliku ja erialase kirjanduse konspekteerimise ja lugemisega.

Kui võrrelda nooremate ja vanemate kursuste iseseisva töö ajakulu, siis selgub, et kõige intensiivsemalt töötavad esimesed kursused. Ka viimasel kursusel on märgata väikest tõusu, kuid noorematele enam järele ei jõuta. Iseseisva töö ajakulu minuteis ühe üliõpilase kohta päevas kursuste viisi pakub alljärgnevat pilti:

ajaloo-osak. I k. 212 min.
II k. 189 min.
III k. 113 min.
IV k. 139 min.

eesti keele ja kirjanduse osak.

I ja II k. andmed puuduvad.
III k. 179 min.
IV k. 232 min.

Eesti filoloogide osas tundub üldpilt samasugune olevat, olgugi et andmed esimeste kursuste kohta puuduvad. Otsustades kahe viimase kursuse põhjal kulub eesti filoloogidel iseseisvaks tööks keskmiselt 39% rohkem aega.

Nagu selgub ülaltoodud andmetest (eeldades ainult ligikaudset täpsust), on meie teaduskonna üliõpilase tööpäeva pikkuseks, võttes keskmiselt 6 tundi loenguid päevas ja umbes 3 tundi iseseisvat tööd, minimaalselt 9 tundi. Et osa päevi langeb välja ühiskondliku töö, koosolekute, konverentside, kunstilise isetegevuse, kojusõitude jne. tõttu, siis on tööpäevad kindlasti veelgi pikemad. Kui arvestada, et ühe tunni jooksul töötatakse läbi keskmiselt 40 lk. (see on isegi üllatavalt palju), siis võiksid meie teaduskonna üliõpilased läbi töötada semestris üle 10 000 lk., kuid ka see ei ole piisav, sest umbkaudsete arvutuste järgi ulatub kohustusliku kirjanduse maht 20 000 lk. semestris. On selge, et kohustusliku kirjanduse mahtu tuleb reguleerida tunduva vähendamise suunas.

H. KOSENKRANIUS

MEIL KOHVIKUS ON PULMAD

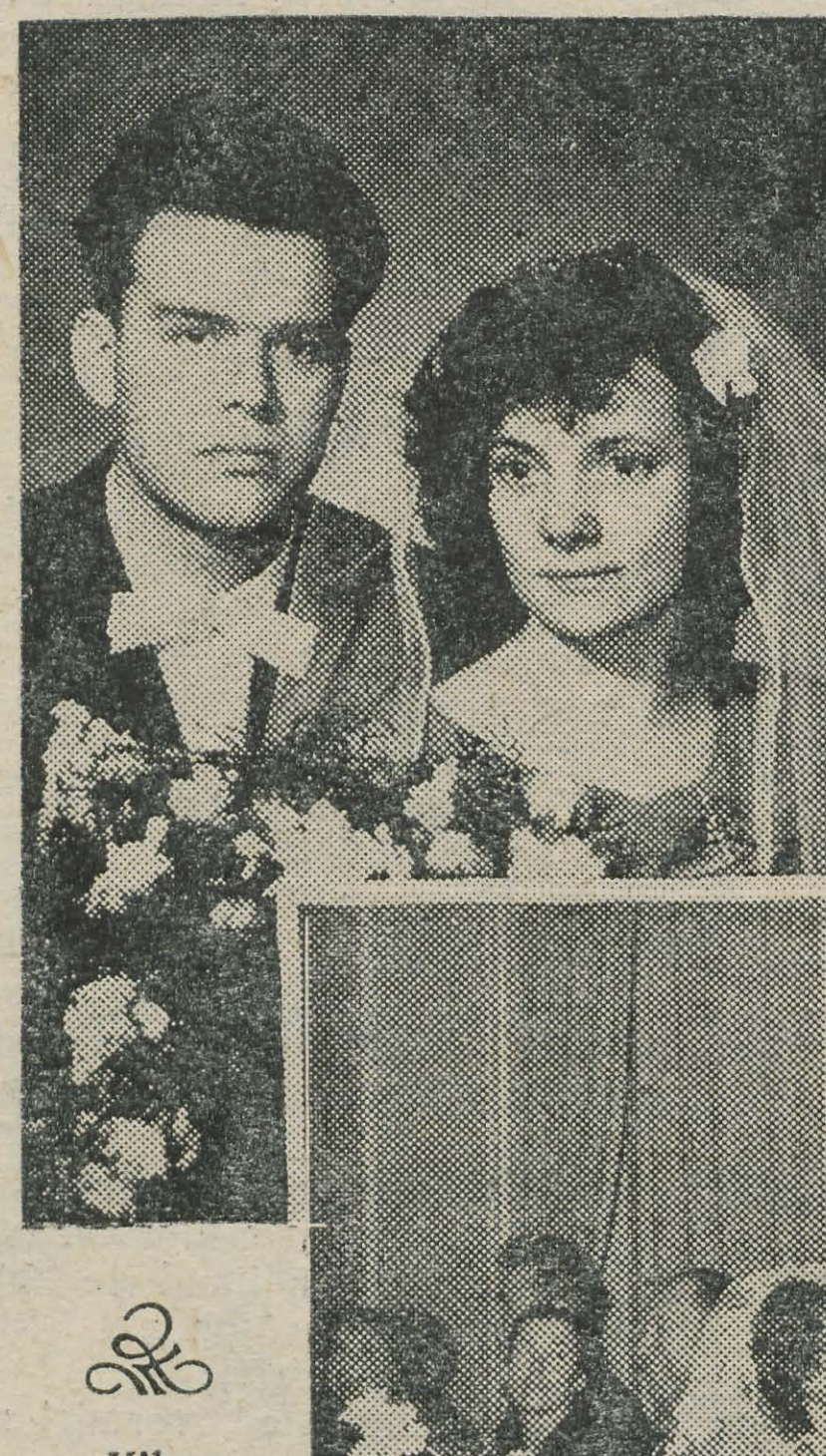

«Kibe, kibe...»

Oi seda askeldamist ja rabelemist enne kui lauda sai istuda. Aga noh, esimesed pulmad inimestel ikkagi!

«Tantsuringis keerlevad, süüdlased nad mõlemad.»

Helve Kareva (raamatukoi IV) ja Räni Kalk (seadusemees III), nemad olidki selle õhtu peasüüdlased. Lahke kohvikurahvas abistas ettevalmistustel, sõbrannad ja sõbrad lõid kaasa ja pulmad tulid sellised, et mõnedki otsustasid oma elulaeva varsti abielusadamasse tüürida.

Kui me ilma mõõdupuuta olime seda tarvitanud, mida kohvikus ainult limiidi järgi saab, siis läksid lahti laulud. Otsiti ikka selliseid, kus terake armastusest, abielust ja õnnest sees on — aga või neid nii vähe ongi?! Kumbki kursus soovis omalt poolt õnnelikku eluteed, tõsteti klaase noorpaari, nende tublide vanemate ja õnnestunud peo korraldajate terviseks. «Nad elagu, elagu, elagu!»

Palju häid ja sooje sõnu öeldi Helvele ja Rănile ja eks nemadki tulnud meile vastu, kui hüüdsime: «Kibe, kibe!»

Orkester alustas valssi, esimene tants kuulus noorpaarile. Hästi tantsisid, see oli tõeline pulmatants. Siis libisesid üle põranda magnetofoniragina saatel teisedki paarid — kõigil oli lõbus. Traditsioonilisi ringmänge saatis akordion.

Kes jõuabki kõike meenutada, millega täideti see lühikesena tunduv õhtu, kuid peaasi, et kõigile jäi peost hea mälestus. Loodame, et see päev jäi meeldivaks mälestuseks ka noorpaarile.

Kellaosuti langes juba hommiku kasuks, kui peole lõpp tuli. Algav päev polnud enam pulmapäev...

V. LÄÄN

LÄHME MATKAMA!

Ühelt poolt nagu suure võrreldamatu kunstiteose lugemine kõige avaramas mõttes, mis pakub naudingut, rahuldust ning huvi ja mis on kättesaamatu kõige värvirikkamale ja osavamale kunstnikupintslile ning taastamatu kaasaja tehnika imedega, teiselt poolt aga sport küllaltki rikkalikes vormides romantilisel taustal — nii võiks defineerida matkamise mõistet. Kahtlete selles! Kuid unustage oma igapäevased askeldused ja mured, eemalduge koos oma sõpradega, seljakott seljas, linna kärast ja mürast, kaugemale tänavate tolmust ja kivisillutisest sügavale looduse rüppe, kus tehnika võidutseva lärmi ja kontserdisaalide muusika asemel vallutavad teie kõrva salapärased põlismetsa hääled ja premeerimata lauliikute — lindude meloodia. Vaadake tähelepanelikult looduse ürgset ainulaadset ilu, vahetage XX sajandi kõige mugavam liiklusvahend lihtsa sarapuust kepi või palkparve vastu, minge koos jõevooluga läbi lõhnavate niitude, hingake kopsud täis värsket mereõhku, ronige kõrgele lumistele mäetippudele ja heitke pilk sealt üle meie kauni kodumaa. Te ei saa ilalgi öelda, et polnud tore, et pole näinud midagi ilusat ja unustamatut. Te mõistate siis veel selgemini, et matkal tuleb sooritada palju keerulisemaid ning jõukulunõudvamaid pingutusi, kui mõnel üksikul spordi erialal.

Telklaagrid metsaserval, jõekaldal või mäeorus, õine lõke, pliidita ja ahjuta valmistatud toit, viibida keset loodust ja tunda ennast tema tõelise lapse ja armastajana — eks see moodustagi romantilise tausta koos mitmekesiste maastikupiltide, rännakuseikluste, kordaminekute ja äpardustega sportlikele saavutustele, tõsi, mida küll ei saa mõõta rekorditega: nii ja nii palju kõrgust hüpatud, korvide suhtega, üritusest sissetulnud rahasummaga, kuid ikkagi need läbitud mitmedsajad kilomeetrid paadil, suuskadel või jalgsi, tõusud 2000—3000 m kõrgusse, võitlus loodusjõududega lumetormis, merelainetel, kärestikel, meie rahva ühisvara tundmaõppimine, kogutu-nähtu mõju ilumeele ja silmaringile jäävad siiski üleskaalumatuks omalt kohalt. Et eespool öeldut mõista, on tarvis ise matkata, sest paljas trükisõna on hoopiski väetike ja nigel läbielatu-nähtu peegeldaja. Et aga momendil paremat vahendajat pole laia tudengkonna ja nendest matkajate vahel, siis peavad esimesed leppima sellega, mida meie tublimad matkamehed jutustavad sõnas ja pildis meie kauni kodumaa matkaradadelt.

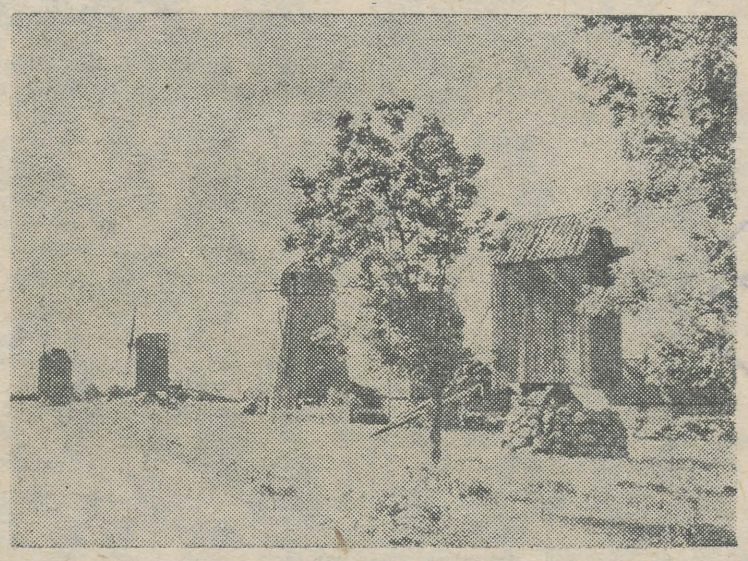

Saaremaa tuulikud kutsuvad. M. Sulevi foto

Paadiga läbi Taevaskoja Pärnusse

Seni väga tujukat nägu näidanud ilmataat heldis, kui nägi 20 lõbusat reisiselli Võrus Tamula järvel venesid valmis seadmas. Tal jätkus head tuju tervelt kolmeks päevaks, kuni me Võhandu jõel sõudsime.

Jah, Võhandu! Ilmataadi heatahtlikkus muutis meie teekonna kauneima osa veelgi ilusamaks; need kolm päeva on unustamatud ja kordumatud. Mind rabas Võhandu ootamatusega. Palju kiitust on lauldud Taevaskojale, ja palju oma ilust on Taevaskoda kaotanud agarate «loodusearmastajate» tegevuse tulemusena, kelle arvates tema nimi võib looduse ilule suure panuse juurde anda. Täiesti põhjendamatult on aga kiitusest ilma jäetud Võhandu. Umbes kolmandiku ulatuses on Võhandu üks suur Taevaskoda, ja sealjuures veel suures osas inimese rikkumata. Kõrged liivakivipaljakud; kontrastiks nende kollakas-punasele värvile kuuskede sügavrohelus, mändide pisut heledam toon, kaskede valged tüved. Kõige selle üle aga särav päike ja metsade sügav rahu, mis vaheldub inimese tegevuse käraga külade, veskite, maanteede lähedal. Peab ise sõudma, ise vedama paate ümber tammide (mida Võhandul on üle kümne), ise vette kargama, et paati kivi otsast päästa — siis võib alles tunda ja mõista, mida tähendab matkata meie väikese Eesti kaunimates kohtades.

E. TAMM,
füüsikaosakonna IV kursuse üliõpilane

Jõe ületamine jõumeetodil (Hibiinides). H. MARDISTE foto

Muidugi ei jõua ajalehe veergudel rääkida kõigest tehtust ja kavatsetavast. Aga eks üliõpilastematkajate poolt möödunud hooajal läbitud matkatee pikkus, mis ületab kolmekordselt Tartu ja Vladivostoki vahemaa, matkamiste harrastamine ülikoolis rohkem kui 200 inimese poolt, 58 000 punkti kogumine üle-eestilisel matkavõistlusel möödunud hooajal, matkamärgi «NSVL matkaja» saavutamine 55 inimese poolt ja teised saavutused räägi juba ise selget keelt matkamise suurest populaarsusest meie üliõpilaste hulgas, vaatamata mõningatele raskustele ja kitsaskohtadele materiaalsest küljest matkade organiseerimisel ja läbiviimisel.

Et juhtida ning organiseerida loodusesõprade matkasportlaste liikumist ülikoolis, tuli hiljuti kokku aktiivsem matkajatepere, kes valis uue TRÜ matkaspordisektsiooni juhatuse järgmises koosseisus: J. Kivi (matemaatikaosak. II k.), M. Sulev (füüsikaosak. IV k.), A. Saarla (raviosak. VI k.), R. Leet (geograafiaosak. I k.), V. Pohla (õigustead. IV).

Tehti plaanid eelseisvaks talviseks ja suviseks hooajaks. Nii organiseeritakse TRÜ matkajate talvelaager Käärikul või Vellaveres talvisel õppevaheajal samuti ka pidevaid massilisi puhkepäevamatku ja mitmeid I raskuskategooria matku meie vabariigi piirides, talviseid II ja III raskuskategooria suusamatku väljapoole Eesti NSV-d ja rida suviseid II, III raskuskategooria matku Koolale, Kesk-Aasiasse, Kaukaasiasse. Matemaatikaosakonna II kursuse matkajad organiseerivad talvise suusamatka Karpaatidesse ja suvise parvematka Koival. On kavas suunata üliõpilasi matkasportlikele kohtumistele, instruktorite seminaridele ja kursustele. Pole loobutud ka pidulikest momentidest.

Huvitavaks ja tegevusrohkeks kujuneb algav hooaeg matkajatele! Kui Sa, lugeja, oled meie üritustest ja tegevusest huvitatud, soovid kaasa teha mõnd matka või on Sul midagi uut ja huvitavat omalt poolt avaldada, siis võta sulg ja kirjuta sellest, või otsi üles juhatus.

Igal esmaspäeval algusega kell 16 toimuvad Magasini tn. nr. 3 asuvas maleklubi ruumes Tartu matkajate koosolekud, kus otsustatakse uute matkade läbiviimine.

Ärgem jätkem kasutamata võimalust ja veetkem koos oma vaba aeg lõbusalt ja mitmekesiselt meie kauni looduse rüpes!

J. Kivi,
TRÜ matkaspordisektsiooni juhatuse esimees

Matkahuvilistele teadmiseks

VÕISTLUSTÖÖ

TÖÖSIKU TEESID

II. SEMINARIS

Seminari kirjandust läbi ei loe, kätt ei tõsta ja sõna ei võta. Et ma aru saama, mõtlema ja väljenduma ei õpi, sellest pole midagi. Müts ülikoolis, ülikooli lõpumärk hiljem (mida kannan mitu aastat, ja ka mantli rinnal), ning uhke käitumine näitavad, kes mina olen.

Naisüliõpilasena olen võhik poliitikas. Esimestel kursustel siiski teadsin rahvademokraatiamaid.

Üliõpilasena Arstiteaduskonnas pean meeles, et siin on tavaks minusugustel apoliitiline joon. Minu arenematus ja lollus rahvusvahelise elu küsimustes on mulle heakskiitvalt andeks antud.

(Järgneb)

Nad töötavad individuaalplaani alusel

(Algus 3. lk.)

Füüsika- ja matemaatikaosakonnas on pööratud suurt tähelepanu ka praktikumidele ja menetluspraktikale.

Vesteldes tulevase arheoloogi sm. V. Lõugasega, tundsin huvi, kuidas on korraldatud tema töö individuaalplaani alusel.

Kuivõrd otstarbekas on õppimine individuaalplaani alusel. Selgus, et iseseisvalt õppimine ei ole kerge, kuid hea tahtmise juures saab raskustest üle.

Prof. V. Vaga, kes töötab juba teist aastat individuaalplaani alusel õppivate üliõpilastega, ütleb:

«Üliõpilaste initsiatiiv suureneb. Loengud piiravad iseseisvust ja üliõpilased piirduvad sageli eksamiks ettevalmistumisel ainult selle materjaliga, mis nad on kuulnud loengutel. Järjekindla töö tagajärjel on teadmised põhjalikumad ja kindlamad.

Prof. V. Vaga märkis veel, et kunstiajaloolastel, etnograafidel, arheoloogidel peaks olema fotograafiakursus, kuna fotografeerimisoskus on hiljem kutsetöös vajalik.

Missuguseid probleeme on aga seoses individuaalplaanidega üles kerkinud?

Geomeetriakateedri dotsent Ülo Kaasik märkis, et diplomile ei märgita eriala. Näiteks saavad nii arvutusmatemaatikud, funktsionaalanalüüsi spetsialistid, diferentsiaalgeomeetria spetsialistid kui ka teised ainult matemaatiku diplomi. Et selgitada diplomandi eriala, tuleb uurida hinnetelehte, kuhu on märgitud ülikoolis sooritatud eksamid.

Märgiti ka, et oleks hoopis rohkem vaja uut teaduslikku kirjandust välismaalt. Meie raamatukogud ei suuda veel hankida kõike vajalikku.

Nii õppejõud kui ka üliõpilased suhtuvad poolehoiuga individuaalplaani rakendamisse ja jääb loota, et individuaalplaanide rakendamine õigustab end täiel määral.

M. LEOK

KES TULI VÕITJAKS?

Käesoleva aasta algul kuulutas NSV Liidu Kõrgema Hariduse Ministeerium välja kõrgemate õppeasutuste vahelised üleliidulised konkursid üliõpilastele paremate elukondlike tingimuste, parema töörežiimi ja puhkuse organiseerimise alal.

Meie üliõpilaskollektiivid otsustasid sellest osa võtta ja kuulutasid selle raames välja veel ülikoolisisesed võistlused. Aasta algul kuulutati välja esimene võistlus, mis lõppes 1. maiks, ja kus esikohale tuli Kastani tn. ühiselamu, II koha omandas Pälsoni tn. ühiselamu ja III koha O. Lutsu tn. ühiselamu kollektiiv.

Teine ülikoolisisene konkurss parimale toakollektiivile ja parimale ühiselamule kuulutati välja käesoleva semestri algul. Antud lühikokkuvõttes on toodudki sotsialistliku võistluse läbiviimiseks organiseeritud komisjoni koosoleku otsus, mis kajastab II konkursi tulemusi.

Esiteks mõned üldised märkused ja arvamused, mis kujunesid kontrollkomisjonil reidide käigus.

Meie üliõpilased elavad ühiselamutes liiga tihedalt majutatuina. Märkivisväärne asjaolu on küll see, et ülikool on võimaldanud nii paljudele üliõpilastele (peaaegu pooltele kogu statsionaarsete üliõpilaste arvust) elamisvõimalused ühiselamutes, kuid et liigse ülemajutuse tõttu muutuvad paljude üliõpilaste elamistingimused ebanormaalseks, ei ole ülikooli administratsiooni niisugune teguviis mitte millegagi õigustatav. Ja ikka veel kasutavad üliõpilastele niigi vähest elamispinda ülikooli õppejõud ja teenistujad. Täiesti õigustatud on Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilaste pretensioon, et sm. Metšetin peaks Ülikooli tn. ühiselamus vabastama üliõpilastele vajaliku elamispinna. Mitte millegagi pole seletatav ka Majandusteaduskonna assistendi sm. Kuuse elamine Pälsoni tn. ühiselamu isolaatoris. Ülemajutamise ärahoidmiseks ühiselamutes oleks vaja juba uute üliõpilaste vastuvõtmisel arvestada ühiselamute maksimaalset kohtade arvu, mida sanitaartehnilised tingimused lubavad. Sealjuures oleks otstarbekas valikut teha, lähtudes üliõpilaste vanemate majanduslikust seisukorrast ja üliõpilaste sotsiaalsest päritolust. Komisjoni otsuses märgitakse, et vastavate teaduskondade ametiühingukomiteede elamu-heaolu komisjonidel tuleks samme astuda praegu ühiselamus elavate üliõpilaste väljatõstmiseks, kelle vanemate majanduslik olukord lubab korteri üürimist väljaspool ühiselamut. Sellega saaksime likvideerida niisugused ebasanitaarsed üliõpilaste majutamiskohad, nagu Viljandi tn. võimla, V. Kingissepa tn. keldrikorrus ja Tartust väljaspool asuvad majutamiskohad.

Halvasti on meie ühiselamutes organiseeritud vaba aja veetmine. Peaaegu kõigis ühiselamutes puuduvad vastavad klubiruumid (välja arvatud Tiigi tn. ühiselamu). Kuid see ainukegi klubi on halvasti sisustatud. Selles osas tuleb eteheiteid teha ühiselamu nõukogule, kes on osutanud vähe initsiatiivi oma klubiruumi sisustamisel, samuti aga ka ülikooli majandusosakonnale. Praegusel juhul on klubi siiski ainult tantsupõrandaks. Tervitada tuleb teaduskondade vastavate komisjonide otsust, mis kõneleb sellest, et eluruumid ühiselamus tuleb vabastada ühiselamu sisekorda rikkuvate üliõpilaste väljaheitmise teel ühiselamust.

Mis aga veel silma paistis komisjoni töö käigus, on see rõõmustav asjaolu, et meie ühiselamute tütarlaste tubades on senisest rohkem rõhku hakatud panema kodukultuuri arendamisele, oma kodu mugavamaks, hubasemaks muutmisele. See paistis silma eelkõige mööbli maitseka paigutamise näol ja meie rahvakunsti ainetel loodud dekoratiivesemete senisest rikkalikuma kasutamise poolest.

Arvestades tubade ja ühiskondlikult kasutatavate ruumide puhtust ja korda, tubade kaunistamist n. ö. oma teise kodu hubasemaks loomise eesmärgil, kuid ka kollektiivseid üritusi (ühiskondlikus korras sanitaarpäevade regulaarset teostamist, ühiskondlikus korras oma ühiselamu remontimist ja ümbruse korrastamist, mitmesuguste kultuursete meelelahutuste organiseerimist ja ühiselamu nõukogu tööd ja initsiatiivi oma ühiselamus elamis-, töötamis- ja puhkamistingimuste paremaks muutmisel), tegi komisjon jägmise otsuse:

I koht R. Pälsoni tn. ühiselamule
II koht V. Kingissepa tn. 19 „
III koht Kastani tn. „
IV koht O. Lutsu tn. „
V koht Tiigi tn. „
VI koht Ülikooli tn. „
VII koht Nõukogude väljaku „
VIII koht V. Kingissepa tn. 68 „

Konkursi käigus tutvus komisjon ka üliõpilaste elamistingimustega Viljandi tn. võimlas, Kvistentalis, Peedul ja Elvas. Konkursi käigus ei saanud komisjon aga arvestada neid majutamiskohti võrdselt teiste ühiselamutega, sest need ei vasta ühiselamu sanitaartehnilistele tingimustele.

VÕISTLUSE KOMISJON

Teadaanded

Tartu üliõpilaste looduskaitseringi järjekordne töökoosolek toimub täna, 19. dets. 1958. a. kell 20 Vanemuise tn. 46 geograafia suures auditooriumis.

Päevakorras:
1. L. Jaanson «Looduskaitsealane seadusandlus»
2. V. Müür «Eesti põlispuud»

Ringi juhatus

*

Jätkub tellimiste vastuvõtmine ajalehele «Известия», 1959. aastaks.

Tellimisi võtavad vastu kuni 23. detsembrini sideasutused, ajakirjanduse ühiskondlikud levitajad ja tellimiste vastuvõtupunkt TRÜ-s (eesti keele kateedris).

Rutake tellimiste vormistamisega.

Toimetaja J. FELDBACH

MB 09450 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 4689

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 33(386) Reedel, 26. detsembril 1958. a. XI aastakäik

Mõningatest teadusliku töö baasi küsimustest

Ajaloo-Keeleteaduskonna teadusliku töö baas erineb tunduvalt teiste teaduskondade omast. Kui Matemaatika-Loodusteaduskonna ja Arstiteaduskonna baasiks on mitmesugused laboratooriumid, vivaariumid, katsealad, kliinikud jm., mis on vastavaks uurimistööks eriti korrastatud ja sisustatud, siis Ajaloo-Keeleteaduskonna baasiks on peamiselt raamatukogud ja muuseumid: Tartu Riikliku Ülikooli Teaduslik Raamatukogu ja teaduskonna nn. seminariraamatukogu, Fr. R. Kreutzwaldi nimeline Kirjandusmuuseum, Riiklik Keskarhiiv ja Etnograafiamuuseum. Eesti keele ja soome-ugri keelte kateedri eriliseks baasiks oli varem Tartus asuv eesti keele arhiiv, mis viidi üle Tallinnasse TA käsutusse ja mille uuestiloomisele on kateedrid asunud. On selge, et sellise arhiivita pole eesti keele alane teaduslik töö mõeldav.

Nimetatud baasidest mõne kaotamine tähendaks otsekohe seisakut mitte ainult vastava-alases uurimistöös, vaid ka õppetöös. Eesti keele arhiivi «evakueerimise» haavu ravib teaduskond tänapäevani, olles kulutanud selleks energiat, mille varal oleks võidud teha silmapaistvamaid edusamme nii teaduslikus kui ka õppetöös. Eesti keele teadusliku grammatika hilinev valmiminegi on suurel määral samast «evakueerimisest» tingitud.

Mitu korda on teaduskonna töötajad sattunud ärevusse aeg-ajalt kerkivaist signaalidest ka Kirjandusmuuseumi Tallinna üleviimisest TA Keele ja Kirjanduse Instituudi otsesesse käsutusse. Selline samm tähendaks Ajaloo-Keeleteaduskonnale sedasama, mis näiteks Matemaatika-Loodusteaduskonnale tähendaks füüsikalaboratooriumide likvideerimine. Mitte ainult keele, kirjanduse ja rahvaluule uurimine, vaid ka õpetamine muutuks selle tagajärjel Tartus võimatuks. Loodame, et Kirjandusmuuseumi üleviimisest edaspidi enam ei kõnelda, vaid et astutakse konkreetseid samme selle teaduse varasalve laiendamiseks ja veel otstarbekamaks korrastamiseks vastavalt meie teaduskonna üliõpilaste ja õppejõudude laiade hulkade teadusliku uurimistöö otstarvetele.

Teaduskonna õppe- ja teadusliku töö kõige põhilisemaks baasiks — «laboratooriumiks» ja «instrumentaariumiks» — on siiski tema nn. seminariraamatukogu, mida on pikka aega järjekindlalt komplekteeritud vastavate teadlaste poolt kõige suurema hoolega, olles nii tõusnud kogu NSV Liidus ainulaadsete hulka. Sellepärast ongi see raamatukogu praegu asutuseks, kus hommikust õhtuni käib vilgas töö. Siin on kuid ja aastaid istunud kõik vähegi silmapaistvamad teaduskonna lõpetajad. Siit käib läbi aga ka palju keele- ja kirjandushuvilisi arste, juriste jne. Kuid hoolimata töö intensiivsusest, mis siin toimub, ja selle töö tähtsusest, ei ole seni suudetud, ära kuulates ka mitmeid Õpetatud Nõukogu otsuseid, luua nimetatud raamatukogus minimaalsetelegi nõuetele vastavaid tingimusi. Ruumid on jäänud äärmiselt kitsaks. Raamatute asetsemine kappides kahes reas raskendab nende kättesaamist ja lõhub neid. Vähe sellest. Ei ole ruumi uute kappide muretsemiseks. Raamatud on virnades lahtistel laudadel, mistõttu on raske võidelda nende kaotsimineku vastu. Pärast seda, kui raamatukogult eraldati osa ruume, mis olid juba siis kasutusel, kui teaduskonnas õppijate arv oli vaid murdosa praegusest, on paljudki uued kabinetid ja laboratooriumid TRÜ-s asutatud, kuid Ajaloo-Keeleteaduskonna tähtsaima baasi taastamine ei liigu paigast.

Lõpuks puudutagem teaduskonna teadusliku töö baasina ka psühholoogialaboratooriumi, mille ülesandeks peaks olema võimaldada teostada eksperimentaalset individuaalset psühholoogilist-pedagoogilist uurimistööd. Selle «laboratooriumi» varad on ühte väiksesse ruumi kokku kuhjatud, mistõttu tuleb otsida väljaspool tööaega võimalusi tööks või leida ruumi kusagilt mujalt. Mineval aastal oli Õpetatud Nõukogu otsus hakata välja arendama ruumilises naabruses teineteisega psühholoogia- ja foneetikalaboratooriumi. See üritus on seni täiesti seismas. Omaette ruumid said kodunduse-käsitöö ja kujutava kunsti kabinetid.

Foneetikalaboratooriumi küsimus tõstab meil väga teravalt ja valusalt esile probleemi, mis on seoses meil praegu käsil oleva asutuste ja tööjõu kokkutõmbamise ning ratsionaalsemaks muutmisega. ENSV Teaduste Akadeemia liinis asutati hiljuti Tallinnas kuuldavasti üsna kulukas ja moodne foneetikalaboratoorium. Arvesse võttes meil Eesti NSV tingimustes foneetika-alast õppe- ja teaduslikku tööd, peaks iga asjatundja nõustuma, et üks selline laboratoorium oleks suuteline rahuldama mõlemaid vajadusi. On väga kahju ja ühtlasi ka väga kulukas, eriti meie tingimustes, et TA asutused organiseeritakse täiesti eraldi ülikoolist. Miks ei tõsteta küsimust sellest, kuidas viia TA asutused tihedamasse kontakti ülikooliga, selle õppe- ja teadusliku tööga. Meie arvates on kõige pakilisemad just sellised foneetikaprobleemid (kui rääkida foneetikast), mis tekivad seoses keelte tegeliku õpetamise ning selle metoodikaga.

Dotsent A. PÄRL,
Ajaloo-Keeleteaduskonna dekaan

HUVITAV SAKSA KEELE TUND

Teatavasti toimub praegu üldrahvalik arutlus eelseisva koolisüsteemi reorganiseerimise ümber, mille käigus avaldatud arvamuste jälgimine pakub küllalt huvi.

Kuid üliõpilased võtavad ka ise sellest arutlusest aktiivselt osa. Nii vahetas hiljuti võõrkeelte osakonna III kursuse saksa keele rühm saksa keele tunnis mõtteid N. S. Hruštšovi kirja kohta haridussüsteemi ümberkorraldamisest. Üliõpilase V. Sepa laitmatus saksa keeles esitatud ettekandes tutvusid germanistid tähtsamate ettepanekutega haridussüsteemi ümberkorraldamise kohta. Eriliselt huvitas germaani filolooge küsimus võõrkeelte õpetamisest ümberkorraldatud koolis. Nad leidsid, et võõrkeelte õppimine keskkoolis peaks ka edaspidi olema obligatoorne, arvestades maailma maade rahvaste vahel järjest tihenevast kontaktist tingitud võõrkeele valdamise vajadust.

K. UUSTALU

PARTEI ELU

Noored kommunistid ja parteiline ülesanne

Õigusteaduskonnas on parteiorganisatsioon pidevalt tegelnud partei ridade juurdekasvu küsimusega. Et partei ridade kasv toimub meil peamiselt üliõpilaste arvel, on parteiorganisatsioonis juba aastaid olnud enamuses üliõpilased. Parteilise juurdekasvu baas õppejõudude osas on meil suhteliselt väike. Need asjaolud põhjustavad mõningaid iseärasusi partei liikmekandidaadiks võtmisel.

Mõnede kommunistide hulgas on levinud arvamus, et partei liikmeks astuja peab olema juba igati väljakujunenud inimene, karastatud praktilises ja poliitilises töös. Et üliõpilased on aastatelt veel noored ja nendele nõuetele tavaliselt ei vasta, tuleb nende arvates üliõpilaste parteiliikme kandidaadiks võtmisel olla tagasihoidlik või isegi sellest hoiduda. Selliste arvamustega kuidagi nõustuda ei saa. On tõsi, et parteisse vastuvõtmisse tuleb suhtuda täie tõsidusega, individuaalse valikuprintsiibi kohaselt, kuid tööstaaži puudumine ei tohi olla ületamatuks takistuseks parteisse astumisel. Ka õppetöö on töö, kus üliõpilasel on võimalik näidata töössesuhtumist.

Õigusteaduskonna parteiorganisatsiooni töö kogemused näitavad, et noorte inimeste parteisse vastuvõtmises pole midagi erakordset. Mõneaastase töö alusel ülikoolis võib anda üliõpilase kohta küllaltki objektiivse hinnangu. Meie arvates piisab seilest, kui noor inimene jõuab veendumusele, et partei liikmena suudab ta paremini kaasa aidata kommunismi ülesehitamisele, on ennast näidanud eeskujuliku üliõpilasena õppetöös ja aktiivselt osa võtnud ühiskondlikust tööst. Maie Päid oli 22-aastane, kui ta astus NLKP liikmekandidaadiks, olles sel ajal II kursuse üliõpilane. Ei saa ju väita, et sm. Päid oleks sel ajal olnud poliitiliselt ei tea kui karastatud. Olles eeskujuliku õppeedukusega, distsiplineeritud ja tõsiselt ühiskondliku töö ülesannetesse suhtuvaks üliõpilaseks, võeti ta juba 1956. aastal vastu partei liikmeks. Praegu on sm. Päid diplomand. Tema tööd ülikoolis tuleb iseloomustada kõigiti positiivselt (eeskujulik õppeedukus, mitmeaastane töö komsomoli juhtivais organeis, teatavad parteilise töö kogemused). Võib julgesti arvata, et tulevasel tööpostil sm. Päid õigustab täiesti seltsimeeste usaldust.

Endel Ploom astus partei liikmekandidaadiks 21-aastaselt. Kui sellel ajal oli veel nii mõndagi õelda isegi sm. Ploomi käitumise kohta, siis pärast kaheaastast viibimist parteiorganisatsioonis on temast saanud täiesti veendunud kommunist, kellele võib julgelt usaldada ükskõik millise tema võimete kohase parteilise ülesande täitmise. Taolisi näiteid võib tuua palju.

Käesoleval õppeaastal on Õigusteaduskonna 33 lõpetajast 9 kommunistid. Võib julgesti väita, et need üheksa noort on poliitilistes küsimustes õpingute aja vältel märksa rohkem karastunud, kui teised lõpetajad, mis ei jäta positiivset mõju avaldamata ka kindlasti nende tulevasele praktilisele tööle. Seda on kujukalt näidanud varajasem kommunistide-lõpetajate töölesuunamise praktika. Seepärast on teaduskonna kõikide kommunistide ülesandeks töös parteitu aktiiviga ka hoolitsemine partei ridade järelkasvu eest.

Et üliõpilastest vastuvõetud kommunistid on aastatelt veel noored, siis peab pöörama erilist tähelepanu nende poliitilise arendamise küsimusele. Tihti tavatsetakse noori kommuniste üle koormata ühiskondlike pisiülesannetega. Meie oleme arvamusel, et seda teha ei tohi. On selge, et igal kommunistil peab olema ühiskondliku töö ülesanne, kuid kõike nende õlule veeretada ei saa. Igal liikmekandidaadiks astujal on mõni ühiskondlik ülesanne tavaliselt juba olemas. Põhiülesandeks on jälgida seda, kuidas partei liikmekandidaat täitis ülesannet enne ja pärast selle otsustava sammu tegemist.

Suur tähtsus noore kommunisti arenemisel on ka aktiivsel osavõtul partei koosolekutest ning üksikute parteiliste ülesannete täitmisel. Meil õpivad üliõpilased-kommunistid tundma vabariigi ühe suurema parteiorganisatsiooni organisatsioonilist tööd, millest võib nii mõndagi õppida ja kõrva taha panna.

Suureks puuduseks Õigusteaduskonna parteiorganisatsiooni töös on see, et üliõpilased kipuvad jääma koosolekutel (ainult koosolekutel) passiivseks. Sellest on räägitud korduvalt, kuid seni ei ole me osanud seda viga parandada. Kahtlemata on vaja sellest puudusest kõige lähemas tulevikus lahti saada.

E. LAASIK,
TRÜ Õigusteaduskonna parteiorganisatsiooni sekretär

Isetegevus aktiivsemaks!

Sellest on juba üle nädala mööda, kui ülikooli ametiühingu aktiiv 2,5 tunni vältel sõelus läbi võimalused kunstilise isetegevuse paremaks organiseerimiseks.

Nõupidamisel arutati kaht küsimust: klubi, klubi kohviku töö küsimus (esines klubi juhataja sm. Vain) ja kursuseõhtute organiseerimise küsimus (esines sm. Nurm). Mida siis tõi sm. Vain oma sõnavõtus esile? Kõigepealt — üliõpilaste hulgas on juurdunud mingi väärarusaamine klubist. Arvatakse, et klubi juhatuse 17 liiget peavad organiseerima puhkeõhtuid, mitmesuguseid üritusi jne., kuna meie (üliõpilased) läheme siis ja vaatame, mida klubi nüüd meile pakub. Selline suhtumine tuleb muidugi teravalt hukka mõista. Kindlasti tuleb klubil ka edaspidi kasutada sellist moodust, et mitmesuguseid üritusi kohvikus, puhkeõhtuid jne. valmistavad ette ja viivad läbi ning muidugi ka vastutavad nende eest teaduskondade kollektiivid järgimööda. See oleks üheks lõiguks klubi töös teaduskondadega. Teiseks viivad kõik teaduskonnad läbi osakondadevahelisi isetegevuskonkursse.

Samuti hakatakse järgmisest semestrist alates korraldama konkursse ülikooli ulatuses isetegevuszanride alal (vokaalsolistid, ansamblid, deklamaatorid jne.). Kindlasti suudavad need üritused haarata üliõpilasi laialdaselt tegelema isetegevusega.

Sm. Nurm rääkis kursuse- ja osakonnaõhtute organiseerimisest, andes koosolijaile rea praktilisi näpunäiteid. Kursuseõhtuteks tuleb põhjalikult ette valmistuda, kusjuures ei tohi unustada, et igal üritusel peab olema mingi kindel eesmärk. Huvitav peab olema kasulikuga ühendatud. Kuidas suhtuda alkoholi tarvitamisse kursuseõhtul? Arvati, et peab suutma ka ilma alkoholita lõbus olla. Igal juhul võime tuua terve rea näiteid **alkoholivabadest kursuseõhtutest** (I kursuse füüsikute õhtu farmatseutidega jt.), mis õnnestusid suurepäraselt. Kui edaspidi ülikooli isetegevuse ülevaatuse raames võetakse arvesse ka kursuseõhtute korraldamise tase, on alkoholiga kursuseõhtu kindlasti vastavale teaduskonnale miinuseks.

Kus korraldada kursuseõhtuid? Praegu on sellisteks kohtadeks ametiühingu ruumid (klubi), klubi kohvik. Administratsioon on seisukohal, et auditooriumides lubada korraldada kursuseõhtuid ainult erandjuhtudel. Sm. Nurm märkis veel, et kindlasti tuleb muuta traditsiooniks sügisesed osakonnaõhtud koos «tudengiks lõõmisega»

Järgneval nõupidamisel arenenud mõttevahetuse käigus võtsid sõna sm-d Rästa, Laubre, Vihalem, Ehapalu, Välba jt., puudutades teravaid probleeme seoses isetegevusliku töö ja üliõpilaste vaba aja veetmisega. Tuleb tõsisemalt mõelda draamaringi tööle. Ringi liikmete arv on siiani vastanud ainult näidendi tegelaste arvule. Lähemal ajal tuleb sisustada Tiigi tänava klubiruum. Kohvikus lubada viibida erandjuhtumeil (kursuseõhtute jt. ürituste puhul) kella 24-ni. Liigset alkoholitarvitamist ei likvideerita reformiga, vaid teadlikkuse tõstmisega. Tuleb korraldada konkurss ühiselamute vahel parimale puhkeõhtule, samuti parima üliõpilaslaulu, satiiripala saamiseks. Soovitatav oleks kursustel korraldada ühiskülastusi kohvikus toimuvaile üritustele.

Sõnavõtjad sm. Mitt ja sm. Sildmäe märkisid, et üliõpilaste head initsiatiivi toetatakse alati.

T. TATOVER

KURSUSE NÕUPIDAMISELT

Kolmapäeval, 16. detsembril toimus raviosakonna III kursuse «tootmisnõupidamine», kus arutati kursuse õppeedukust ja distsipliini ning eriti eeloleva talvise eksamisessiooniga seoses olevaid küsimusi.

Kursuse nõupidamisest võtsid osa ka kursuse hooldaja, sisehaiguste propedeutika kateedri õppejõud sm. Mallene ja õppejõud, kelle juures tuleb sooritada eeloleva sessiooni eksamid.

Kursusevanem Astrid Saava tegi kokkuvõtte möödunud sessiooni tulemustest ning kontrolltööde alusel ka õppeedukusest käesoleval semestril.

Kursuse eesrindlik üliõpilane Heljot Kapral rääkis enda ja oma ühiselamu toakaaslaste Jüri Samarüütli, Georg Suurvälja ja Nikolai Hvatškovi, kes on samuti õppetöö eesrindlased, kogemustest õppetöö organiseerimisel.

Nõupidamisel tehti rida väärtuslikke ettepanekuid, mis said üldise heakskiidu osalisteks.

Otsustati teha ettepanek muuta kehalise kasvatuse tunnid fakultatiivseks ning et kõik üliõpilased aga kehakultuuriga tegeleks, selleks viia eriti internaatides sisse hommikvõimlemine.

Nõupidamisel leiti, et oleks äärmiselt vajalik paljundada rotaprindil eriti nende õppeainete loengukonspekte, kus materjal on küllalt suur ning õppejõud peavad lugema kiirustades.

Üldiselt kaevati väga suure õppekoormuse üle Arstiteaduskonnas.

A. RAMM

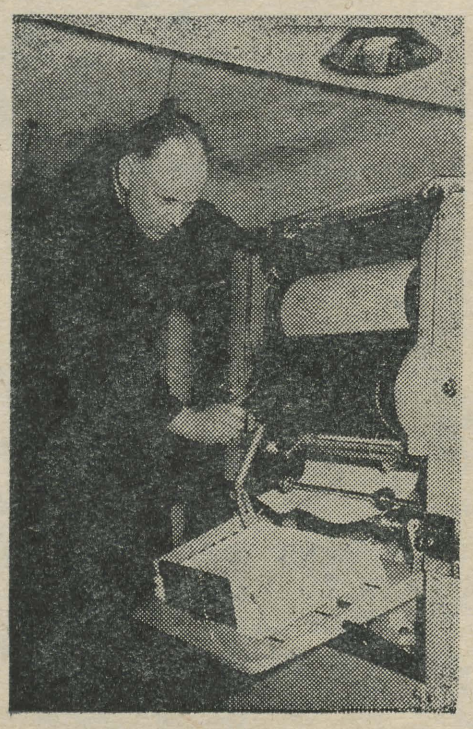

Suureks abiks kateedritele on ülikooli rotaprint, kus tehakse väga mitmesuguseid polügraafia- ja litograafia-alaseid töid.

Pildil: polügraafiameister sm. J. Temmo oma tööpostil.

Omandati palju kasulikku

Hiljuti toimus vene keele ja kirjanduse kateedri koosolek, mis oli pühendatud üliõpilaste pedagoogilise praktika lõppemisega seotud küsimustele. Koosolekust võtsid osa ka pedagoogikakateedri esindajad ja Tartu keskkoolide vene keele õpetajad.

Sõnavõtjad märkisid, et praktika läbiviimine kahes etapis õigustab end, sest I etapil omandatud tähelepanekud ja kogemused võimaldavad praktika II etapil tuua töösse rohkem loomingulisi elemente, otsida uusi teid ja võtteid tundide paremaks läbiviimiseks.

Üliõpilased Rozdina, Annert, Surjaninova jt. peatusid oma sõnavõttudes grammatikatundide läbiviimisega seotud raskustel, mis on tingitud vene keele õpikute puudumisest eesti koolide jaoks, uute sõnade andmise küsimusel, klassijuhatajatunni läbiviimise võimalustel jne. Üldine seisukoht oli, et praktika käigus omandati palju kasulikku ainetundide ja klassijuhatajatunni läbiviimisel.

Kuid teisiti oli lugu klassivälise tööga. Esiteks sellepärast, et paljudes koolides läheb klassiväline töö omapead, puuduvad plaanid ja programmid. Teiseks, praktikal viibival üliõpilasel ei ole ka selget pilti, mida teha klassivälises töös, sest kuulatud metoodikakursuses ei olnud sellele küsimusele eraldatud ühtegi tundi.

Kirjandustundide läbiviimisel tuleb õpetajal esitada aine emotsionaalselt, nii et õpilased mitte ainult ei mõistaks teoses kirjeldatud sündmusi, vaid ka tunnetaksid neid, elaksid läbi. Seda saavutatakse aga kirjandusteose ilmeka esitamisega. Seepärast tõstetigi koosolekul üles küsimus: viia tingimata õppeprogrammi sisse ilmeka lugemise kursus.

H. TÖKKE,
vene filoloogia osakonna V kursuse üliõpilane

ARUTLEME ÜTÜ PÕHIKIRJA PROJEKTI

Mõningaid korrektiive

ÜTÜ põhikirja projekti väljatöötamine on kahtlemata suursündmuseks meie ühingu ajaloos. Tahaks ainult, et uus põhikiri tuleks maksimaalselt hea ja täiuslik. Seepärast allpool mõned parandused ja täiendused.

Vaatleme projekti peatükkide kaupa.

Peatükis «ÜTÜ liikmed» tuleb teha kaks parandust formuleeringus. § 4 õigem sõnastus: «...kes tunnustab ÜTÜ põhikirja ja töötab aktiivselt ühes üliõpilaste teadusliikus ringis (on ringi töökoosolekul jne.).» Sest eks aktiivne töö ringis ongi esinemine ja konkursist osavõtmine. § 6 lõpuosa tuleb sõnastada järgmiselt: «...kui ka ÜTÜ-sse mittekuuluvatele ringi liikmetele.»

III pt. § 14. Allakirjutanule tundub, et ÜTÜ konverents olgu ikkagi alles siis otsustusvõimeline, kui sellest võtab osa vähemalt ⅔ (mitte 50%) delegaatidest. Põhikiri ei tohi teha sellist järeleandmist delegaatide distsipliinitunde võimalikule puudumisele. Ja teiseks: § 15 alusel võib sel juhul kujuneda olukord, et ⅓ valitud delegaatidest saavad muuta ÜTÜ põhikirja (⅔×50% = 33,3%).

IV pt. vajab mõningaid täiendusi. Tuleks lisada ÜTÜ osakonna üldkoosolekut käsitlevale § 24: a) «...ning annab hinnangu nõukogu tööle»; a) ja b) — sulgudes «õppeaasta algul». Viimane täiendus tuleneb sellest, et teistel osakonna üldkoosolekutel, mida § 22 2. lõigu alusel igal ajal võib kokku kutsuda, ei arutata neid küsimusi, mis on märgitud § 24 a, b. Täpsustada tuleks ka § 26, lisades punktidele b), c) ja d) sõna «osakonnas». § 24 d tuleks täiendada ka veel selles mõttes, et teha osakonnanõukogu ülesandeks mitte ainult tööplaanide kinnitamise, vaid ka kooskõlastamise. Eksitav viga on juhtunud § 26 a, kus viidatakse § 6 (pro § 5).

Põhjalikumalt tuleb korrigeerida V pt. paragrahve, mis puudutavad ÜTÜ ringe. Kõigepealt tuleks ühtlustada üks küsimus: kas ringil on esimees või vanem. Allakirjutanule tundub, et jääme «esimehe» juurde. Edasi. Ka ringi üldkoosolek peaks andma hinnangu juhatuse või esimehe tööle (§ 30 a). Kui ringil on juhatus, siis olgu tööplaanide läbiarutamine tema asjaks. Seega § 30 b: lisada sulgudes «kui juhatus puudub».

V pt. suurim puudus on see, et puudub juhatuse funktsioonide määratlus. Tuleb lisada 2 uut paragrahvi (pärast § 31), milledest üks määraks juhatuse võimaliku koosseisu (osalt on seda tehtud § 10), teine aga juhatuse ülesanded, milledeks võiksid olla tööplaanide ja temaatiliste plaanide koostamine, samuti uute liikmete vastuvõtmine ringi (muuta tuleks sel juhul § 6 2. lauset). Täiendused, mis puudutavad § 32. Pärast p. b) tuleks lisada uus punkt: «kutsub kokku juhatuse koosolekud». § 32 c peaks ringi esimehe ülesandeks tegema ka ringiliikmete ringi v ä l j a s e töö arvestamise, kus uures sulgudes oleks vajalik märkus: «kui sekretär puudub».

Uue põhikirja kõige positiivsemad ideed on kahtlemata ÜTÜ-sse vastuvõtmise korra määratlemine ning liikmemaksu kehtestamine.

M. KAHU,
V kursuse eesti filoloog

S. KIVIOJA

Tüdruk

Ruttab, talvevärskust pilgus,
väike tüdruk, muie suul,
hõlmad valla, silmist vilgub
rõõm, et narrib külma tuult.

Kahtlustavalt järgi vaatab
mõni tõsimeelne mees.
Tüdruk on või väike saatan?!
Tormab just kui hall komeet.

Ei ta hooli laitvast jutust,
tal on kauni päeva rõõm.
Nii ta jookseb, joobund rutust,
rinnas talvest karge sõõm.

ÜLIKOOLI LABORATOORIUMIDES

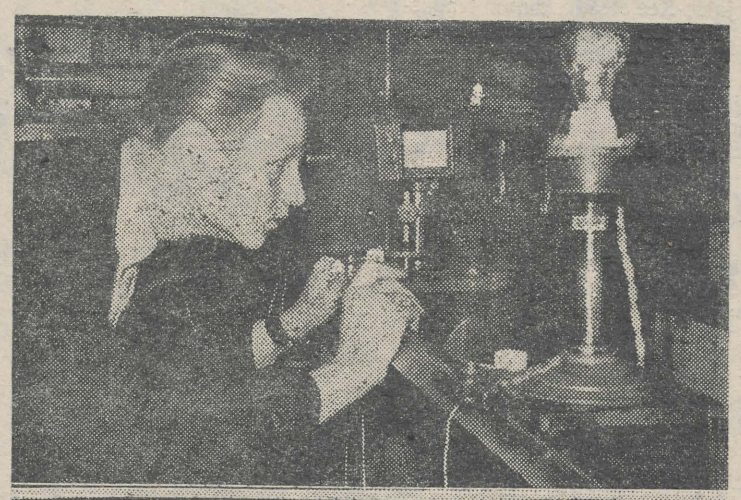

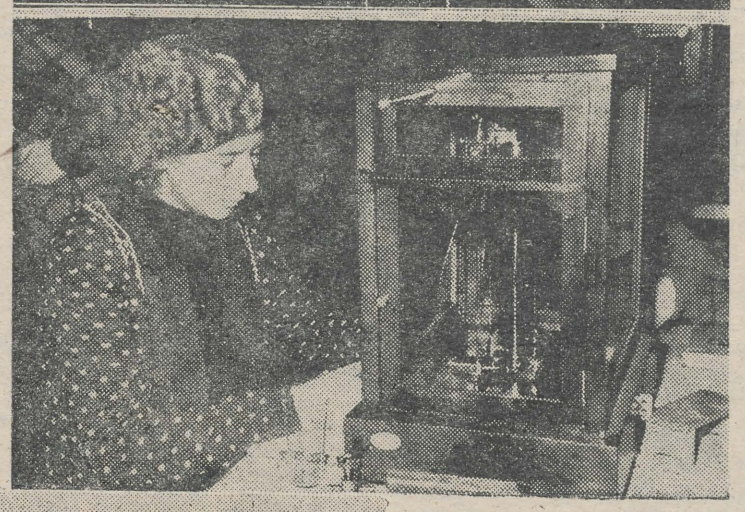

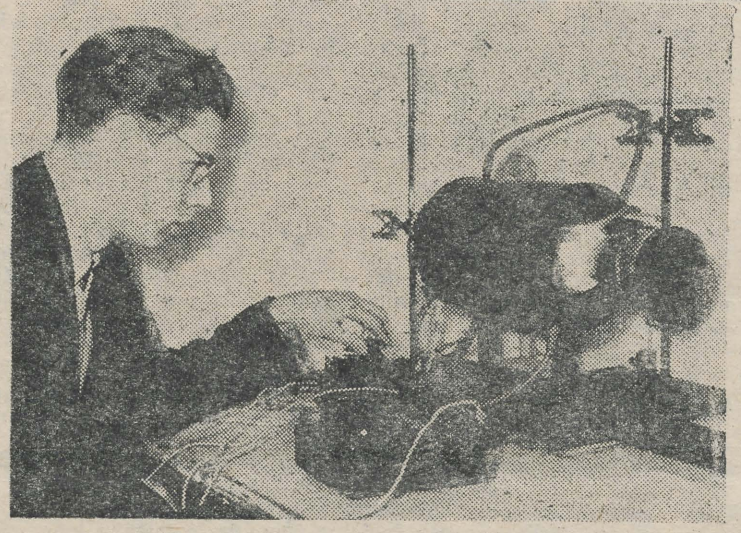

Piltidel (ülalt): valgustustugevuse võrdlemine Bunseni fotomeetri abil — teostab Arstiteaduskonna I k. üliõpilane A. Rumm.

Keha tõelise kaalu määramine analüütiliste kaalude abil — Arstiteaduskonna I k. üliõpilane K. Pruun.

Füüsikaosakonna V k. üliõpilane T. Rinne füüsika eripraktikumil.

K. REBASE fotod.

„Tiik" hakkab elama

Kuulete ja näete üht ja teist!
Mängib orkester «Vanad sõbrad»
Võtke kaasa hea tuju!

Kust on pärit see kuulutus? Iga Tiigi ühiselamu elanik võib teile seda öelda. Aga mis see tähendab: «Mängib orkester»...? Mis orkester saab Tiigis olla?

Mõni võib-olla arvab, et see on tõepoolest nali, mõni võib-olla luges läbi ega pööranudki sellele mingit tähelepanu. Seekord siiski naljaga tegemist ei olnud. See oli umbes paar nädalat tagasi ühel laupäeval. Kes tol õhtul astus Tiigi klubisse, võis oma kõrva ja silmaga kuulda ja näha «Vanu sõpru». See ei olnud ainult üllatus, vaid midagi suuremat. Tiigi poiste oma orkester — see on peaaegu sensatsioon.

Kuid kindlasti huvitab teid «Vanade sõprade» «saamislugu». Orkestri liikmed ütlevad, et see kõik tuli nii iseenesest ja midagi ebatavalist siin ei ole. Põhjus oli siin olemas: viimasel ajal kippusid puhkeõhtud kuidagi halliks ja kahvatuks jääma ja rahvas hakkas neist juba eemale hoidma. Pealegi hakati tasapisi märku andma, et hm! sellistest õhtutest tuleks ikka loobuda, kui see vähegi võimalik on. Juba varem olid poisid teisel korrusel alati muusikast ja heast laulust lugu pidanud. Mõnikord harjutati isegi kokkumängu, kui juhtus paar-kolm muusikariista olema. Samad «Vanad sõbrad» tulid siis ka Tiigi «suurele lavale». Need sõbrad on peamiselt Matemaatika-Loodusteaduskonna poisid. Martin Lemme mängib kitarri, kontrabassi ja akordioni, Puudersell trummi, Laanemets kastanjettidel, Püvi akordionil, Teedumäe elektrikitarri. Poisid oskaksid veel palju muudki, kuid pole pille. See küsimus on üsnagi valus ja sellest niisama lihtsalt üle ei saa. Akordioni said poisid ülikooli ametiühingukomiteelt. Kontrabass puudub ja pole teada, kust seda saaks. Ülikooli klubi juhatajat paluti anda «Vanade sõprade» kasutusse saksofon, kuid juhataja keeldus. Ometi oleks orkestril instrumente hädasti vaja.

Praegu otsivad poisid võimalusi instrumentide arvu suurendamiseks. Püütakse võimaluse piirides isegi midagi originaalset leiutada. Selles osas on juba saavutusi: kontrabass on poiste endi konstrueeritud.

Ka puhkeõhtute organiseerimisbüroo on koos käinud. Töö parandamiseks võeti vastu otsus. Määrati kindlaks puhkeõhtute ajad: laupäevad, pühapäevad ja pühad.

Tiigi rahva eesmärgiks on korraldada üks korralik nääriõhtu oma klubis.

Sellised on üliõpilaste laupäeva- ja pühapäevaõhtud Tiigis.

H. SILD

Uut kirjandust Teaduslikus Raamatukogus

Бахарев, Н. Е., Как самостоятельно работать над технической книгой. Иркутск 1958. 66 lk.

Brošüüris käsitletakse lugemiskultuuri ja iseseisva töö metoodika küsimusi seoses tehnilise kirjandusega.

Абрамов, Ф. А. Гура, В. В. М. А. Шолохов. Семинарий. Учпедгиз, Ленинград 1958. 320 lk.

Käesolev teos aitab ette valmistada ja läbi viia seminare Solohhovi elust ja loomingust.

Жизнь Бенвенуто, сына Маэстро Джованни Челлини, Флорентинца, написанная им самим во Флоренции.

See itaalia renessanssiajastu kunstniku autobiograafia pakub peale ajaloolase ja kunstiajaloolase ka huvi laiemale lugejatehulgale.

Могилевский Б., И. И. Мечников, «Молодая Гвардия» M. 1958. 352 lk.

Tuntud biograafiliste teoste autor jutustab seekord ladusas ja populaarses vormis suure vene bioloogi elust ja tööst.

Bach, A. Geschichte der Deutschen Sprache, Heidelberg 1956, 360 lk.

Lectures presented at the International Symposium on Macromolecular Chemistry, Prague, September 1957, 318 lk.

Geschichte der Universität Jena 1548/58—1958. Jena 1958.

Measurement a resource unit for a course in Basic Mathematics. Albany 1958.

Fifty-forth annual report of the Education Department for the school year 1956—57. Statistical and financial data of elementary and secondary schools for the year ending June 30, 1957. Albany, New York 1958. (The University of the state of New York. The State Eclucation Department).

Mõned mõtted religioossete tähtpäevade puhul

Religioon on olnud ja on ka tänapäeval nende ühiskondade illusoorseks ideoloogiliseks väljenduseks, kus ühiskondlik kord, inimeste olukord on vajanud ja vajab illusoorseid ettekujutusi. Kui inimesed on tundnud valitsevate loodusjõudude ja veelgi enam — sotsiaalsete jõudude rõhumist, millest neil ei olnud oskust ja jõudu tegelikuks vabanemiseks, püüdsid nad leevendada oma olukorda ja vabaneda lohutava valega.

Religioossete liikumiste tõusu- ja mõõnaperioodide ajalugu annab selle kohta väga ilmekaid näiteid.

Rooma orjandusriigi võimsuse kasvuga, paljude rahvaste alistamisega ja samaaegsete ühiskondlike vastuolude süvenemisega tekkis Rooma riigi poolt rõhututes, kes kaotasid lootuse tegelikuks vabanemiseks, illusoorse vabanemise liikumine. Püüti oma olukorda kergendada pääsemisega hauataguses elus. Tekkisid ettekujutused paradiisi õndsusest neile, kes on alandatud ja kannatavad maises elus. Nende jaoks aga, kes maa peal teisi rõhuvad, tekkis rõhutute peades ettekujutus põrgust ja põrgupiinadest. Kujunes ristiusk. Ja näemegi, et mida ei suutnud rõhutud rahvad teha tegelikult, suutsid nad oma kujutlustes — ristiusk võitis endised rooma jumalad ja sai Rooma riigi valitsevaks usundiks.

Või näiteks pärast 1905.—1907. a. revolutsiooni lüüasaamist Venemaal, kui ühe osa progressiivselt meelestatud intelligentsi juures lõi kõikuma tegeliku vabanemise lootus reaktsiooniliste jõudude omavolist, hakkab levima religioosne liikumine. Kuivõrd aga valitsev kirik kaitses otseselt ja avalikult reaktsiooni, siis hakatakse otsima ja looma uut religiooni.

See, mis toimus üle Venemaa, ei saanud kajastamata jääda ka Eesti ja Liivi kubermangus. Ja kuivõrd eriti meil õnnistasid vaimulikud karistussalkade tegevust, needsid ära neid, kes olid mingil moel välja astunud vabaduse kaitseks, siis saavad ühtlasi sellega endile soodsa arenguvõimaluse sektantlikud religioossed liikumised. Seda religioosset liikumist, mis hakkas levima revolutsioonidevahelisel perioodil, süvendas veelgi kodanluse võimutsemine.

Religioossete meeleolude tõusu- ja mõõnaperioodid esinevad ka valitseva klassi ideedes. Eriti neil ajaloolistel epohhidel, millal uued sotsiaalsed jõud on arenenud küllalt tugevaks, selleks et kukutada reaktsiooniliste klasside idoloogilist ja poliitilist valitsemist. Ja kui valitsevale klassile lootused oma positsioonide kindlaktegemiseks tegelike vahenditega on kokku varisemas, hakkavad valitsevad klassid järjest rohkem oma lootusi asetama jumalale. Sellest tulebki, et tänapäeva kodanlusele muutub usk üha rohkem tema enda ideeliseks olemuseks.

Seepärast pole ka mitte midagi juhuslikku, et tänapäeva imperialistlike suurriikide poliitikategelased on samal ajal ka usu aktiivsed propageerijad. Eriti iseloomulik on see USA poliitikategelaste ja ärimeeste kohta. Nii näiteks on endised presidendid Hoover, Truman, ärimehed Rockefellerid silmapaistvad baptismi jutlustajad, monopolist Ford jutlustab metodismi ine.

Imperialistlikul ajastul on religioon võrreldes möödunud sajandiga omandanud üha rohkem avalikku poliitilist iseloomu ja tähendust. Toimus see, mis iseloomustas feodaalaja ilmaliku võimu ühendamist vaimuliku võimuga. Usundite alusel püütakse luua nn. ühtset rinnet kommunistliku ideoloogia vastu. Sellel eesmärgil loodi 1948. a. Austrias Ülemaailmne Protestantlike Kirjanike Liit.

Müütilise Kristuse sündimise päevadel (siiani pole suutnud keegi tõestada, et Jeesus üldse oleks elanud, veel vähem aga seda, et tema sündimine oleks aset leidnud detsembri lõpus, millest isegi piibli müüdid ei räägi midagi) püütakse religioossetes ringkondades teha aktiivset usupropaganda kampaaniat. Siinjuures on just viimaste aastate usupühade kampaania kandnud ilmset imperialistliku poliitika olemust ja sisu. Siin ei saa mainimata jätta ka USA presidendi viimaste aastate jõululäkitusi kõigile maailma kristlastele. Need läkitused olid kantud kommunismivastase ideoloogia vaimust.

Vahel võib kuulda mõnedelt inimestelt, kes pole suutnud mõista religiooni ja religioossete pühade sotsiaalset olemust, arvamusi, nagu oleks religioossetel pühadel, eriti jõuludel ainult rahva traditsiooniline tähendus ja neil puuduvat igasugune poliitilis-ideoloogiline sisu. Sellise arvamuse levik on üks nendest põhjustest, mis võimaldab imperialistidel kasutada neid religioosseid tähtpäevi oma poliitilise propaganda eesmärkidel.

Kuidas rahvas on ristiususe suhtunud, sellest laseme kõnelda aga juba rahvaloomingul endal:

(Järg 4. lk.)

KIRJANDUSLIK LEHEKÜLG

Elujõud

JÜRI TUULIK

On varane juulihommik. Päike pole veel jõudnud kõrvetama hakata, lehed puudel pole jõudnud veel palavusest longu laskuda; maas — puude ja põõsaste vahel helgivad kastepiisad, tillukesed, sädelevad. Õhus on värskust tunda, sellist värskust, mis algul erksaks teeb, pikapeale aga väsitama kipub. Taevas on selge, ühest kaarest teiseni venib sinine laotus ilma ühegi pilveta, ilma mingi märgita. Ma lähen mööda metsavahelist teed, paljaste jalataldadega niiskel mullal astudes. Mu ees käib kärmete sammudega meie naabrinaine. Külas hüütakse teda Mere-Triinuks, mina kutsun seda vanainimest lihtsalt tädiks. Nii on parem — viisakam, ning noorele inimesele kohasem. Praegu on Mere-Triinul lõe otsa pandud vikat üle õla ja luisutasku vööl. Ta tassib väikest veeämbrit käe otsas. Juba on isu selle puhta külma kaevuvee järele, millele pruunistatud leivaviilud maitse pärast sisse ligunema on pandud. Aga päev on ees ning ma ei julge praegu hakata veel vett küsima. Pealegi käib Mere-Triin kiiresti, nii et päris raske on seda kätte saada. On lausa imestamapanev, et kaheksakümneaastane vanainimene nii kiiresti liikuda suudab. Kes tunneb Triinu iseloomu, see ei panegi seda imeks: hing on Triinul tänaseni nooruslikuks ja visaks jäänud. Ma olen veendunud, et tal praegugi higi näole ilmub ning nina otsas vesine tilk ripub ja et ta on väsinud kiirest käimisest. Kuid Triin ei taha noortest maha jääda. Ei jäägi. Mul oli tahtmine täna hommikul veidi kauem magada: suvel uni kõige parem, kõige magusam. Mere-Triin ajas mind kõige sügavama une pealt üles. Juba kell viis tuli ta vikatitega kolistades meile, tõmbas kaevust käiakasti vett ning pani mind vikateid teravaks ihuma. Unise peaga pole seda tööd kuigi mugav teha, kuid Triin naeris minu pika une peale: «Noor mees ning kella viiest veel unine! Kes käsib mööda küla hulkuda... Ei saa sust niimoodi õigel meest ega kedagi!» Triin naerab, siis aga hakkab seletama, miks nüüd enam õigeid inimesi pole. Ning Triin räägib endast:

«Neljateistkümne-aastaselt sai mõisa tööle mindud. Kaks hobust ning vedruäkked anti kaasa... ja käsutati põllule. Suvi läks seal põllul mööda. Hommikul kella neljast õhtul päikese loojakuni. Vaat see oli töö, mitte niisugune, nagu praegu tehakse!» Triin vaatab mulle naerdes otsa, vaatab minu unist nägu. Ma tean, et Triin midagi kurjast ei räägi, aga need sõnad panevad mind mõtlema, teevad erksaks. Triin muheleb, sest ta on minusuguseid poisikesi ennegi kasvatanud, küll oma kui ka võõraid lapsi. Vanas eas jäi aga Triin üksikuks. Kes lastest läks laiali mööda suurt maakera — ikka paremat otsima, sest kivine klibustik ning mere kurjus peletasid ka kõige tugevamad mehed kodust eemale; kes vajus kodunurkade vahel rõskesse maamulda; kelle viis sõda kaasa. Veel paar aastat pärast sõda ootas Triin oma nooremat poega tagasi, istudes õhtuti kaua trepil ning vaadates merele. Aga viimaks süda ütles, et ootamine on asjatu. Ning nüüd elab Triin üksinda oma majas mere ääres: peab lehma, lambaid, toidab koera ja kassi, kelle saba on naljakalt kõver, sest kass on kunagi sabapidi ukse vahele jäänud...

Suvel on Triinul hommikust õhtuni kiire. Kes ise on maainimene, teab seda kõige paremini... Kui aga tuleb sügis, siis viskab Triin pähklikoti üle õla, võtab korvi kätte ning läheb metsa. Ta läheb hommikul vara koos märja kahkja koiduga ning tuleb tagasi alles õhtul hilja väsinuna ning märjana sügisest vihmast. Kott tema õlal on täis kuldpruune pähkleid ning korv, millele pleekinud rätik on peale seotud, on kuhjal marjadest. Külas arvatakse, et ta seda kõike endale korjab.

«Lastele ikka, lastele ikka,» ütleb ta ise, ning ma tean, et ta sõnades valet ei ole.

Kui on sügis, siis tuleb meri tormiste ilmadega otse Triinu trepini ning tema maja seisab nagu tuulest sasitud vares alasti ning armetuna vee ääres. Tuleb talv, siis kattub maa lumega ning meri tarretub. Väikesed poisid sõidavad kelkudega otse Triinu maja akende all. Kui neil külm on, jooksevad nad tuppa ning istuvad seal, kuni soe hakkab Nii läheb see õhtuni.

Umbes uue aasta paiku lähen ka mina Triinule külla. See on minu talve-vaheaja kõige parem päev. Triinu lauale ilmuvad moos ning küpsised, tass võimatuseni magusat kohvi aurab laual. Pärast toob Triin põlle sees mitu kamalutäit pähkleid ning me sööme neid koos.

«Söö, söö,» ütleb Triin. «Ega sa iga päev minu juures käi.» Ta vaatab minu valget kahvatut nägu ning ütleb:

«Vähe vist sööd, teine kord tule rutem tagasi, muidu näljutavad sind hoopis ära!»

Ma muigan ning rüüpan kohvi. Siis hakkab Triin pärima, mida ma ikka nii kangesti õpin. Ma seletan talle pikalt ja laialt, sest vanainimene ei saa igast jutust enam nii kergesti aru kui noored.

«Palju õpid, palju õpid,» ütleb ta siis kahetsevalt. «Kui nii edasi läheb, siis on su pea varsti nagu närbunud kapsas.» Me naerame mõlemad ning päikesekiirte käes, mis läbi jäälillede aknast sisse tulevad, läigivad Triinu terved valged hambad.

Ohtu eel lähen ma tagasi koju.

«Või nii ruttu juba lähedki,» lausub Triin imestunult. Ta hääles on kahetsust ning nukrust. «Ei saanud mitte poolt juttugi ära rääkida.» Ta tuleb mind trepile saatma ning vaatab veel kaua mulle järele, kuidas ma üle lahesopi otse kodu poole lähen...

...Praegu aga läheme me Triinuga heinamaa poole. Meil on käia ainult poole tunni pikkune tee ning õige pea oleme kohal. See on paras jagu lopsakat heinamaad mere ning metsa vahel, kus me niitma hakkame. Triin paneb veeämbri põõsasse, võtab kotist vikati, paneb selle lõe külge ning vaatab kohta, kust peab pihta hakkama. See kõik teeb mulle suurt pettumust. Ma mõtlesin kogu tee sellest, et heinamaale jõudes teeme väikese puhkuse. Võta näpust!

Juba lähebki Triin laia niitjasammuga mere poole. Ma vaatan veidi ning hakkan talle siis ruttu oma kaarega järele minema. Kastene rohi langeb kahisedes kaarde. Ruttu! Kaare lõpuks pean Triinu kätte saama. Aga just siis vaatab Triin tagasi. Midagi on korrast ära.

«Kuule poiss, sul ju pool kaart kasvab!» ütleb ta pead vangutades. Ta pöörab end ümber ning läheb hoogsalt kaarega edasi. Puhas, nagu hööveldatud kaar jääb temast maha. Nüüd niidan ma hoolikalt, nii et ükski kõrs ei tohi kasvama jääda. Aga varsti jõuab Triin oma kaarega lõpuni ning vaatab jälle tagasi.

«Nojah, õhtuks jõuad lõpuni,» naerab Triin ning tema silmis on märgata pilget.

Mu otsus on kindel: «Nii ei tohi see edasi kesta.» Siis niidan ma tund aega enda arvates väga kenasti. Luiskan ja niidan, jälle luiskan vikati teravaks ning lähen järgmise kaarega edasi.

Aga nii see kõik käua ei kesta. Seal hakkab päike piinama. Ma usun, et täna on suve kõige palavam päev. Õhk lausa kõrvetab ning taevas on sinine ning puhas, nii et ühtki päästvat pilve ei ole näha. Ma lähen ja joon sõõmu karastavat, leiva- ning suhkrumaitselist vett. Oi, kui hea see on. Siis lähen oma kaarega edasi. Aga see piin ei ole lõppenud. Kuum on ikkagi. Tuleb end alasti koorida. Nüüd olen ainult spordipükste väel.

«Paned pesu kuivama või,» küsib Triin naerdes. Oi, kuidas ma praegu häbenen oma armetust. Triinul on villane must jakk üll, aga ta ei tee seda nägugi, et palav oleks. Ainult vesine tilk ripub tema nina otsas.

«Kuidas ta küll nii palju suudab,» pärin endalt ning pühin laubalt higi. Jälle tungib päike ülalt kallale, nüüd on ta nagu kuri koer, aga õige varsti vist tiigri sarnane. Triin hakkab vikatit luiskama, vikati likat-lokat, likat-lokat läheb kõrvadest tuimalt mööda, aga muidu on seda alati nii hea kuulata. Palavus tõmbab kõrvad kokku. Ma ei suuda kauem kaarel püsida ning jooksen merre. Pärast seda võib jälle tund aega niita. Ma oletasin, et suudan oodata, kuni Triin puhkama hakkab. Aga seda vist ei tulegi. Ta läheb niisama hoogsalt kui hommikul oma kaarega mere poole.

Seljal põleb nahk, seal kihaks nagu terve pesakond sipelgaid. Pea huugab kuumusest. Kuid mulle ei loe see midagi: ma ei tohi Triinust viletsam olla: olgu mis on, maksku mis maksab. Kord heidab Triin mulle imestava pilgu, võib-olla vaatab minu kondist keha... Ta luiskab jälle likat-lokat, likat-lokat — ja, mis sa küll tahad teha — läheb järgmise kaare alguse juurde. Ma hakkan talle järele minema, õigemini, ma pean talle järele minema. Mu nägu on tuim ning elutu nagu tükk seepi ning kusagil kaugel ajusopis on lootus minna ning puhata põõsaste varjus, kus päike ligi ei pääseks. Nii läheb üks kaar teise järele. Keskpäeva leitsakulist vaikust segab ainult luiskamise unine likat-lokat. Kui ma oma järgmise kaarega mere äärde jõuan, ütleb Triin:

«Kui väsinud oled, võid puhata.»

See lause vasardab mul siis alalõpmatult peas: «Kui väsinud oled, siis võid puhata,... «kui väsinud oled, siis võid puhata,... «kui väsinud oled...»

Varsti peaks juba lõuna tulema. Päike ronib põrgulikult aeglaselt seniidi poole, aga pooles taevas on ta juba vähemalt. Kõige rohkem kümme kaart veel — siis on tõesti lõuna.

Esimene kord, teine, kolmas... Neljanda ajal käin joomas... Siis järgmised. Kümnenda kaare lõpul pühib Triin näolt higi.

«Lõpuks ometi,» ohkan kergendatult. Taipas viimaks puhatagi.

«Sa oled terava vikati ihunud,» ütleb Triin kiitvalt ning... lööb vikati jälle rohtu. Ning just siis katkeb mu kannatus. Nüüd ei suuda ma vastu pidada. Jooksen põõsaste vahele vilusse. Kopsudesse tuleb värsket, noorte kaskede ning haabade järgi lõhnavat õhku. Viskan end kirjeldamatu naudinguga rohule selili. Roidumus tuleb väsinud liikmetesse. Läbi põõsaste on näha, kuidas eemal, mere ääres, niidab Triin väsimatult ühe kaare teise järel. «Las niidab,» on praegu mu ainus mõte. «Rohi ei jookse eest ära.» Aga ainult veidi aega on läinud mööda, kui häbi minu juurde roomab. Häbi oma jõuetuse pärast. Ta võtab kinni mu kondistest õlgadest ning raputab mind valusasti. Nüüd ei saa ma siingi enam rahulikult lamada. Sellele kõigele ei suuda ma enam vastu panna. Otse jooksusammul lähen ma nüüd Triinu juurde ning küsin, sest kõik peab selgeks saama:

«Ütle, millest see tuleb, et sa niipalju suudad?»

See küsimus ajab esialgu Triinu naerma. Ta vaatab minu piinatud näkku, laseb pilgu üle kleenukeste õlgade ning alles siis sõnab muheldes:

«Küll ma õhtul ütlen...»

Ja siis irvitab päike kõige valusamalt näkku...

A. SOOT

Ma olen väike karjapoiss

Ma olen väike karjapoiss,
ja karjatan ma sõnu.
Need loomad on mul pahurad,
kuid seski töös on mõnu.

Neid toidan laial karjamaal
ja õhtul lauta ajan.
Nad kiusakad, on palju neid,
sest et suur on majand.

Nad tõuklevad ja rüsivad,
ei oska kohta leida
ja võõra koha peale ma
pean keelama neil heita.

Pean kindla koha igale
ja kindlad naabrid andma
ja et nad rahul oleksid,
pean üha muret kandma.

Ma olen väike karjapoiss
ja karjatan ma sõnu.
On küllalt vaeva selles töös,
kuid palju enam mõnu.

Täna, 26. detsembril keemia ringauditooriumis!

KIRJANIKE KONGRESSI TULEMUSTEST JA EESTI KIRJANDUSE ARENGUSUUNDADEST

kõnelevad kongressi delegaadid.

Üritus, mille korraldavad eesti kirjanduse ja rahvaluule ring, algab kell 19.

ED. VILDE 25. SURMA-AASTAPÄEVAKS

Kaasaegset kriitikat Ed. Vilde kohta 19. sajandi lõpul

«Ma püüan oma juttudes aega, elu, ja inimesi kirjeldada, nagu nad tõesti on, mitte nagu nad olla võiksivad, olema peaksivad või nagu neid paleusline luule teha tahaks. Ma ei kata kirjeldatava aja, elu ja inimeste vigasid mitte kinni, niisama vähe salgan ma headusi, mis neil tõesti olemas on...

Mis võin mina selle ette, et näidataval ajal muhud, elul paised, inimestel kärnad küljes on? Ialgi ei ole ma neid muhkusid, paiseid ja kärnasid kiitnud, halba ja kurja kaitsenud, eba-vooruse ja ülbuse eest seisnud, vaid ma olen alati headust, karskust ja voorust nende vastandite üle võita lasknud» («Postimees» 1887 nr. 17).

Kas selle kirjutisega ei nälta kirjanik, et ta on realismi põhiprintsiipidel ja töötab nende järgi?

Ed. Vilde kaasaegne kriitika ei hinnanud elu tõepärast kujutamist ja nii võimegi lugeda 1887. a. «Valguse Lisalehes» nr. 2 jutustuse «Kaks sõrme» kohta:

«Tema kirjutaja hra Vilde, on oma algupäraliste jutustustega küllalt tutav. Tema jutustuste mõtted on iga auusama ja peenema kombe vastalised, lühidalt liiderlikud olnud. Piaks seda ehk hra Vilde enese kohta liiaks võtma, siis paluksin teda endistest Virulase aastakäikudest järele vaadata, milles «Terava noolte» ja «Jobu» kangelased oma puhast talitust toimetavad.»

Küllalt vaenulikult võeti vastu «Suguvend Johannes», mille puhul ilmus mahategevaid, otse hävitavat kriitikat, kusjuures ei unustatud ka kirjanikku ennast. *«Vilde ei oska mitte ühtainust tõsist ristiinimest lugeja silma ette kujustada, — seespidise elu poolest on tema vaimulapsed külmad ja tühjad, — «Saatus» on neil Jumala asemel, «voorus» on neil ristiinimese õigus asemel — üle pea käib tema raamatutest niisugune kergemeelne ja tundmusteta õhk läbi, keda võeras keeles nimetatakse «frivool».»* Sellise kirjutuse avaldas äärmiselt parempoolne «Ristirahva Pühapäeva Leht» 1893. a. Kas ei loe me tänapäeval sellest välja kirjaniku suundumist realismi teele?

A. Pert kirjutab «Postimehes» hoopis vastupidiselt eelnenud kriitikale:

«Hra Vilde on suurem inimese hingeolu tundja kui keegi teine meie jutukirjutajatest. Näib, et tal jutu kirjutamine kerge asi on, ja et ta ka kõige raskemat ja suuremat seltsi ülesannet täita mõistaks» («Postimees» 1893 nr. 83).

1896. a. ilmus kriitilise realismi valdkonda kuuluv teos «Külmale maale», mis kutsus esile otseseid süüdistusi *«ohtliku sotsialismi tarkuse»* levitamise pärast. Eriti vihaselt tungib teoste kallale A. Jürgenstein «Oleviku» 35. numbris 1896. a.

Algul ta kiidab teost:

«Osava sulega maalib Vilde vaeste saunameeste elu, kus kibe vaesus, mustus, kõhn tervis, auutus jne. valitseb.» Edasi aga: *«Siiski ei või see jutt tõsise arvustuse ees seista. Maja on liiva päale ehitatud ilma vundamendita.»* Kirjanikule tehakse etteheiteid, et ta usu hülgab: *«Kunst ei tohi ka usu päale tormi jooksta, sest siis kaotab ta oma kõrge iseloomu ja saab iseäraliste sihtide ja püüete abiriistaks.»*

Vaesuse kohta märgitakse: *«Paljud on sellepärast vaesed, et nad laisad on ehk purjutavad. Sääl ei ole vaesus siis mitte põhjus, vaid tagajärg.»*

Nendes hinnangutes on tunda kriitiku reaktsioonilisi ja klassi seisukohti.

Realismist arvatakse järgmist:

«Näha on, et mõnes ringis «realismust» siis arvatakse kõige rohkem olevat, kui kõige rohkem soppa kokku saab kraabitud.»

Lõpuks ohkab A. Jürgenstein:

«Kahju, kahju, kordan ma jälle, et nii ilus jutustuse anne nii halva asja päale saab raisatud.»

Kokkuvõtet tehes võib öelda, et möödunud sajandi kriitika hindas kõike progressiivset, realistlikku kirjanduses mahategevalt, laites teoste tõelisi väärtusi. Hinnati vaid «head jutustuse annet».

M. JÄRVEKÜLG

T. LEHTMETS

ÕPPUSTELT TULLES

Jalg kopsis takti vastu kivi.
Ees kropsus naabri määrdund kuub.
Ja taeva poole sirges rivis
end sirutasid püssisuud.

Vast külastanud leivapoodi,
jäi nurgal seisma punav mutt:
«See ees on ikka mehe moodi,
kuid viimane — ju päris klutt!»

Just tagapoolseist keegi virgus:
«Näe, kus on tüdruk! Oh, sa mait»!
Ning püssivardana jäi sirgu,
sest langes käsklus — olla vait.

Silm kõigil kõnniteele piilus,
ja tärkas kahin poiste seas:
käis neiu taga kahes viirus
kakskümmend põngermanni reas.

Kolm neljandikku sammu astus
tuttmütsikestes järelpõlv
ja sinisilmist vaatas vastu
suur rahust õhkuv taevavõlv.

Nii meelitavat vilet lasti
ses tillukeste meeste väes,
et päikegi läks liivakasti,
nööpsaapad jalas, kühvel käes!

Meist keegi kaua käijaid hindas,
siis lausus — pagan teab just, miks! —:
«Need sellid juba päris kindlalt
ei ole sündind sõduriks!»

Kohvikus kehtib uus kord

Alates 25. detsembrist k. a. kehtib TRÜ klubi kohvikus uus kodukord. Selles on mitu erinevat punkti võrreldes eelmise kodukorraga.

Suurimaks muudatuseks kohvikus on üleminek osalisele iseteenindamisele. Iseteenindamisega ruumideks on kamina- ja vahesaal, rõdusaalis aga töötavad ettekandjad (kuid soovi korral võib ka seal end ise teenindada).

Alates 25. dets. avatakse kohvikus veel üks ruum: puhketuba. See on ette nähtud mitmesugusteks mängudeks.

Vahesaalis pannakse üles riiulid ajakirjade ja ajalehtedega, samuti mängud (male, kabe).

Klubi kohviku tegevuse paremaks sisustamiseks on kohviku nõukogu huvitatud arvamustest kohviku senise töö kohta ja ettepanekutest kohviku tegevuse edaspidiseks sisustamiseks. Nõukogu palub ülikooli kohviku külastajaid ja selle üritustest osavõtjaid vastata järgmistele küsimustele (need lasta peahoones asuvasse ülikooli ajalehe kirjakasti).

1. Kuidas hindate seni kohvikus läbiviidud kultuurilisi üritusi?
2. Missuguseid üritusi tahaksite näha-kuulda kohvikus edaspidi?
3. Kuidas teile meeldivad kohviku ruumid, sisustus, selle paigutus? Mida soovitaksite kohviku sisustuse parandamiseks, mugavamaks muutmiseks?
4. Kuidas teile meeldib kella viiest seitsmeni antav magnetofonimuusika?
5. Kuidas teile meeldib kohviku orkestri mäng?
6. Millised on teie esimesed muljed iseteenindamisest?

Klubi kohviku nõukogu

Mida soovite kuulata?

TRÜ klubi kohvikus on võimalus kuulata magnetofonilt, kauamängivatelt ja harilikelt plaatidelt mitmesugust muusikat. Allpool toodav nimestik tutvustab ainult väikest osa fonoteegist, mida Tartu Muusikakool lubab lahkesti kasutada muusikaõhtute sisustamiseks klubi kohvikus:

Šostakovitš — 1., 7. ja 10 sümfoonia; Mjaskovski — 27. sümfoonia; Hatšaturjan — viiulikontsert, «Gajane», balletisüit; Glier — Kontsert häälele orkestriga; Tšaikovski — Rokokoo variatsioonid, «1812», 1. klaverikontsert, sümfoonia «Manfred»; Glinka — Valssfantaasia, «Aragoonia jota»; Saint-Saens — 2. klaverikontsert, «Loomade karneval»; Chopin — Variatsioonid Mozarti «Don Juani» teemale, preludiid op. 28, 1. klaverikontsert; Schubert — 5. sümfoonia; Beethoven — 1., 3., 4. ja 7 sümfoonia, 8. sonaat, 2. keelpillikvartett; Händel — Concerto grosso nr. 13; Mozart — Sümfoonia g-moll, Es-duur; Berlioz — Fantastiline sümfoonia; Ravel — «Bolero»; Mussorgski—Ravel — «Pildid näituselt»; Liszt — sümfoonilised poeemid «Tasso» ja «Orpheus», 1. ja 2. ungari rapsoodia, 1. klaverikontsert, Pesti karneval, Mephisto valss; Brahms — 1. ja 3. sümfoonia; Bizet — «Arleeslanna», ooper «Carmen»; Grieg — Klaverikontsert, keelpilli-kvartett g-moll; Paganini — 2. viiulikontsert; Mendelsohn — 4. sümfoonia; Schumann — avamäng «Manfred», «Karneval», laulude tsükkel «Naise elu ja armastus»; Bach — 5. Brandenburgi kontsert, sonaat viiulile ja klaverile; Sibelius — 5. sümfoonia; Svendsen — 2. sümfoonia; Dvorak — 4. sümfoonia; Verdi — ooper «Aida»; Gounod — ooper «Faust»; E. Kapp — «Tallinna pildid»; Ernesaks — kõrtsistseen ooperist «Tormide rand», sissejuhatus, kalurite koor, Leemeti ja Petrovi aaria, koor «Kesselaid» ooperist «Tormide rand».

Soovid palade ja kontsertide aja suhtes palutakse kirjutada sedeliile ja lasta see ajalehe «TRÜ» kirjakasti peahoones.

Klubi kohviku nõukogu

ETTEKANNE MEDITSIINILISEST BIBLIOGRAAFIAST

Asudes teadusliku töö kirjutamisele on üks esimestest ülesannetest kindlaks teha, missuguseid uurimusi on juba teostatud samal teemal. Iga uus, ükskõik missuguse ulatusega teaduslik töö peab arendama edasi eelnevaid uurimusi ja saavutusi, seepärast peab hästi tundma juba ilmunud kirjandust oma erialal. Orienteeruda käesoleva ajani tohutus hulgas ilmunud trükiteostest aitavad mitmesugused bibliograafiad ja teatmeteosed.

Sellest, kust ja kuidas leida meditsiinilist materjali, kõneleb pühapäeval, 28. detsembril 1958. a. kell 11 TRÜ Teaduslikus Raamatukogus ENSV Riikliku Teadusliku Meditsiinilise Raamatukogu direktor sm. J. Rochlin.

Pärast ettekannet annab sm. Rochlin individuaalset konsultatsiooni.

E. KUDU

TALLINLASTEL KÜLAS

Neil päevil olid TRÜ võõrkeelte osakonna esindajad Tallinna Pedagoogilises Instituudis vastukülaskäigul.

Võõrkeelte kateedri juhataja sm. A. Ehin võimaldas külalistel osa võtta erialastest loengutest. Tänuväärt juhust ei jätnud keegi kasutamata. Meid üllatas üliõpilaste suhteliselt suur aktiivsus foneetika- ja konversatsioonitundides. Hääldamise õigete aluste omandamine ja kõnepraktika on Tallinna Pedagoogilise Instituudi võõrkeelte osakonnas tähtsal kohal. Oleks tervitatav, kui meie õppeplaani saaks lisada paar erialast nädalatundi praktilise kõneoskuse taseme tõstmiseks. Teist võõrkeelt õpetatakse Tallinnas suurema tundide arvuga ja kauem kui meil, mistõttu saab paremini ära õppida teise kutseala.

Sõpruskohtumise algul esinesid meie saksa ja inglise keele õpperingide liikmed. II kursuse ansamblilt kuulsime inglise rahvalaule. Solistina oli kaastegev M. Laar. Deklamaatorid T. Nuut ja J. Kaplinski lugesid luuletusi inglise ja prantsuse keeles.

Pikemaks tartlaste numbriks oli saksa progressiivse kirjaniku H. Kipphardt'i satiiriline komöödia «Shakespeare dringend gesucht». Näidend annab huvitava läbilõike SDV kirjanike püüdlustest ja loomingulistest muredest. Keskse kohal naljamängus on ühe linnateatri dramaturg Amadeus Färbel, kelle osa lahtimõtestamisega sai hästi hakkama E. Oinus. Färbel püüab leida keskpäraste kirjanike käsikirjadest oma teatrile lavateost, mida võiks kõrvutada Shakespeare'i töödega. Tema juurde tulevad kirjanikud, kes kõik usuvad, et just nemad on suutnud anda geniaalse täienduse maailmakirjanduse varasalve. Toredad kirjanikukujud olid M. Kapral Zaunina, K. Uustalu Strämmchenina ja J. Soonvald Rabanina.

O. HAAS

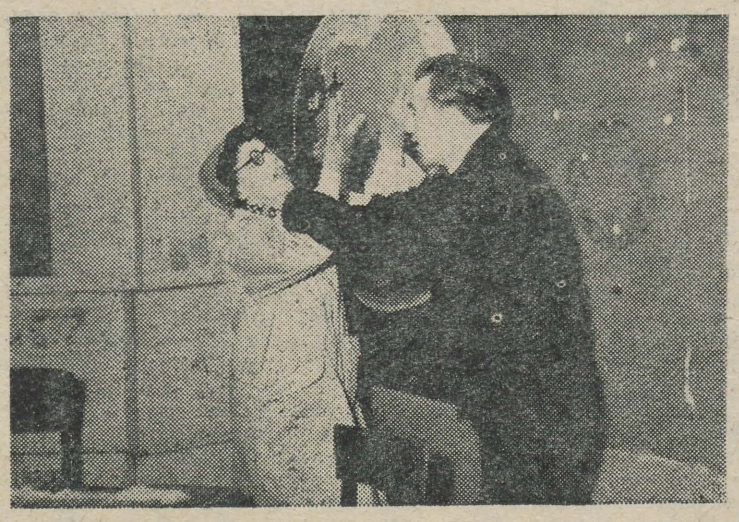

Stseen näidendist. Pildil Färbel (E. Oinus) ja Strämmchen (K. Uustalu). V. URMI foto

NÄDALAVAHETUSEL „KALEVIS"

Möödunud laupäev ja pühapäev kulgesid Tartu džässmuusika sõpradel küllaltki huvitavalt — toimus ju Tartu Linna Kultuurimajas džässmuusika õhtu ning Tartu linna orkestrite ülevaatus. Külalisi saabus ka Tallinnast ning Leningradist ning laupäeval asusidki areenile nemad ja «HARVLEK'i» väike koosseis.

Pärast A. Vihalemi avasõnu anti sõna külalistele Leningradist. Nende koosseis on võrdlemisi noor ja püüab jäljendada *dixiland*-stiilis mängivat Itaalia orkestrit «New-Orleans». Peab märkima nende küllaltki julget esinemist ja lavalist liikumist. Mõtlema peaksid nad aga toonikultuuri üle, samuti tuleks üksikute pillide «*kot*'id» esitada läbimõeldumalt.

Järgmisena asusid lavale kohalikud jõud — «HARVLEK'i» väike koosseis ja solistid.

Nüüd jõudis kohale ka «Elektroni» kollektiiv Tallinnast. Koosseisust puudus haiguse tõttu klaverimängija, keda asendas U. Naissoo. «Elektron» esitas modernse profiiliga palasid ja teenis õigustatult sooja vastuvõtu. Hea oli ka ansambel P. Sauli juhatusel.

Improvisatsiooniõhtu huvitav osa oli kohapeal moodustatud koosseisude esinemine. Koos mängisid A. Rjabov (klarnet) ja E. Klas (trummid) Tallinnast ning R. Marvet (klaver) ja O. Ojari (bass) Tartust. Isegi E. Kõlari toodi pealtvaatajate seast lavale, kui mängima asusid vanad «Rütmikud».

Lõpuks said sõna jälle enda kätte tartlased: lavale tuli Tartu koondorkester Rein Marveti juhatusel.

Kuigi kava oli võrdlemisi pikk — üle 4 tunni — ei väsinud kuulajad aplodeerimast.

Pühapäeval esinesid vaid Tartu orkestrid. Esimesena mänginud Tartu Ametiühingute Kultuurihoone orkester on küll oma koosseisult noor, kuid selle esinemises oleks võinud olla rohkem särtsu.

Kultuurse ja soodsa mulje jättis Tartu Tervishoiutöötajate Maja orkester. See koosseis oli ka ainuke, kelle juures oli märgata tunduvat edasiminekut võrreldes möödunud aastal toimunud ülevaatusega. «HARVLEK'i esinemine jättis kahvatuma mulje, kui oleks lootnud. Hea vastuvõtu osaliseks sai vokaalsolist Klaara Kotter.

Tubli oli väike ansambel R. Marveti juhatusel.

Lõpetamine kuulus jälle koondorkestrile. Järgnenud arutelul tegi U. Naissoo väikese kokkuvõtte, järgnesid arvukad sõnavõtud. Jõuti ühisele otsusele, et üritus õnnestus. Ka edaspidi peaks jätkama selliste õhtute korraldamist kas või orkestrite omavaheliste kohtumiste vormis. See aitab kaasa džässmuusika viljelejate kunstilise taseme tõstmisele, võitleb selle muusika labastamise ja moonutuste vastu.

J. RUDO

Kas ÜTÜ või ÕTÜ?

ÜTÜ töö juhtimisest võtavad üliõpilased loiult osa. Tõsielust.

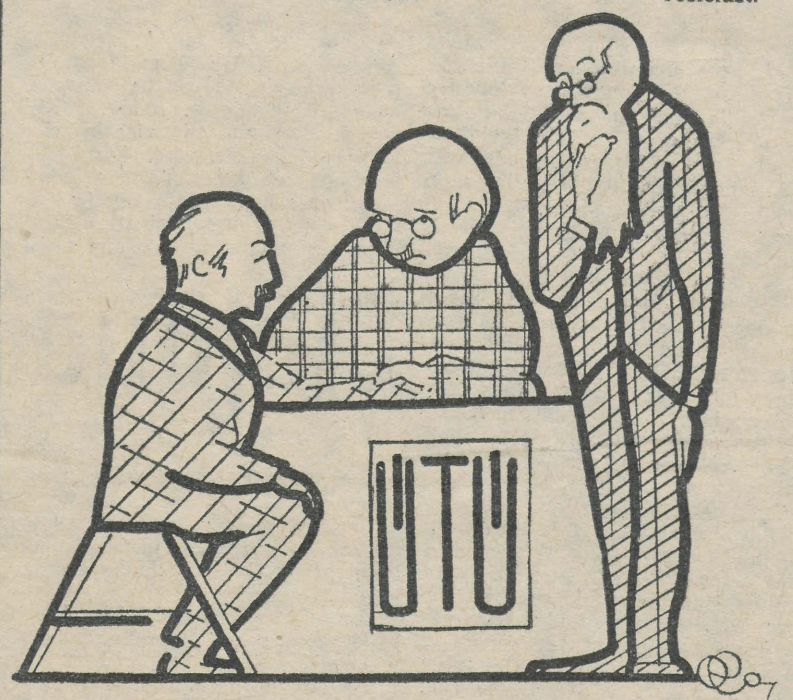

«Mulle näib, nagu puuduks keegi...»

Mõned mõtted religioossete tähtpäevade puhul

(2. lk. järg)

Rooma paavsti usku olid
rüütlid paljud, kui nad tulid
Liivimaale rahvast petma
oma pärisorjaks võtma.
Oh kui hirmus on see valu,
mis tõi risti usu elu.
Selle õpetuse läbi
Eesti-, Liivimaa sai häbi,
sest kui seda usku toodi
seega palju rahvast poodi.
Ehk küll usk on ilus asi,
aga kuidas käib meil käsi?
Papp meist hakkab raha saama
kui me sünnime jo ilma
ja ka surres meid ei mata,
kui tal mitte raha anda.
Raha eest meid ristitakse,
raha pärast leeritakse,
raha eest meid laual võetaks,
raha pärast maha maetaks.
Küll me Eesti rahvas teavad,
mis meil saksa usk on
maksnud
Eestimaa on Saksa taevas,
meie elame kui põrgus.

Ristiusu ajaloolised traditsioonid on seotud kõige mustemate ja alandavamate lehekülgedega meie rahva ajaloos. Ristiusk pole teeninud eestlastest kedagi rohkem kui neid, kellel oli feodaalajal häbi tunnistada endid eestlasteks ja kodanliku eesti valitsevat kildkonda oma suguvendade tööliste ja töötavate talupoegade ekspluateerimisel. Selle ilmekaks näiteks on ka asjaolu, et eestlased (välja arvatud saksa parunite kintsukraapijad ja tõusva kodanluse teatavad ringkonnad) on suhtunud nii ristiususse kui tema misjonäridesse kui vaenlastesse ja rahva orjastajatesse.

Sellest, et ristiusk kui ka tema kombetalitused pole olnud eestlastele omased ja vastuvõetavad, ei saanud vaikides mööda minna isegi eesti kodanluse aja vaimulikud. Nad püüdsid teha n. ö. omakordset misjonikäiku eestlaste ideoloogilisel orjastamisel ja võtsid selleks uued, nende arvates tõhusamad loosungid, nagu loosungid rahvakirikust ja rahvuskirikust kasutusele.

Kodanlikuaegne usuteadlane Peeter Põld kirjutab 17. sajandi ristiusu olukorra kohta meie maal järgmist: «Mis puutub talupoegadesse, siis nägid nad katekismuse õppimises ainult orjust... Seepärast juhtus sagedasti..., et kui õpetaja külasse tuli, kogu noorsugu metsa jooksis, kuna vanad inimesed vastamast keeldusid, seletades, et neil võimatu olevat vanul päevil jumalasõna õppida, kui nad seda noores eas ei ole teinud.

Mõjuvaks põhjuseks, miks asi ei edenenud, tuleb küll arvata asjaolu, et kiriku juhtivatel organitel küllalt autoriteeti ei olnud oma nõudmisi läbi viia.»

Tõsi, ainult et viimases väites jätab vaimulik kõige tähtsama ütlemata. Kirikul ja tema esindajatel oli küllalt autoriteeti. Sellest autoriteedist kõneleb mitmesaja-aastane orjapõlv, kus eestlasi koheldi halvemini kui loomi. See oli aga orjastajate autoriteet, millele rahva eneseväärikus ja vabadusepüüdlus ei lubanud vaimselt alistuda. Ei lubanud alistuda vaatamata manitsustele, ähvardustele, peksule, mõnitustele ja hukkamistele, sest nad pidasid kalliks oma esivanemate mälestust, eelistasid vabadust orjusele.

Ristiusk oli eesti rahva poolt niivõrd vihatud, et kodanlikul ajal, vaatamata kõigile kodanlikele silmakirjalikele ideedele rahvakirikust, ei läinud korda rahvale peale suruda religioosset ideoloogiat. Kartes rahva viha ei julgetud usuõpetust isegi sundusliku õppeainena koolide õppekavadesse viia.

Meie kohus on oma esivanemaid austades järgida nende tõe, õiguse ja vabaduse eest peetud võitluse traditsioone. Meie kohus on ellu viia seda, mille nimel on unistanud, võidelnud, kannatanud ja surnud paremad meie esivanematest. Nad on võidelnud m e i e helge ja õnneliku elu nimel.

Ja et meil on kätte võidetud vaba ja õnnelik elu, siis olgem uhked oma esivanemate mälestusele, hoiame seda mälestust puhtana, et meile järgnevad põlved võiksid ka meie üle uhkust tunda.

K. OJA

TIIU ROORAND
ja
ANDRES KIPPASTO!
Teile soovib kogu eluks
palju päikest,
vähe äikest
füüsikaosakonna V kursus

ÕIENDUS

Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» eelmise numbri esimesel leheküljel on artiklisse «Meie noorim teaduste doktor» toimetuse süü läbi sattunud eksitav trükiviga. Nimetatud artikli 7. lõikes tuleb teine lause lugeda:

Nõukogude Liidus hakati plastilisuse küsimustega tegelema intensiivsemalt pärast sõda Moskva ülikooli professori Iljušini juhtimisel.

Toimetaja J. FELDBACH

MB 09499 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 4689

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 34 (387) Kolmapäeval, 31. detsembril 1958. a. XI aastakäik

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР
" " 195

HEAD UUT AASTAT, SELTSIMEHED!

Parimat toimetulekut eelseisvate suurte ülesannetega

Vana aasta on taas mööda-mas ... Aastast 1958 sünnib 1959, esimene aasta seitseaastakust, mis rajab eeldused sotsialismilt kommunismile üleminekuks.

Uude aastasse astub nõukogude rahvas pingsas töös ja loomingulistes otsingutes. Kõrgemale kui kunagi varem tõuseb hariduse ja teaduse osatähtsus meie elus, sest teaduse ning kultuuri arendamiseta ei saa rajada kommunismi. Seepärast tõi vana aasta lõpp kaasa ka uue koolideseaduse, mis tähistab tõsist pööret nõukogude koolisüsteemi, sealhulgas ka kõrgema kooli osas.

Koolisüsteemi reorganiseerimise mõte on lihtne ja selge: haridus ja teadus peab end täielikult pühendama kommunismi ülesehitamisele, peab olema kõige tihedamalt seotud kommunistliku ülesehitustöö praktikaga, rahva elu ja tööga.

Sellest tulenevad ka tõsised ja rasked ülesanded kõrgema õppeasutuse õppejõududele, et olla suutelised kasvatama sellist kaadrit, kes vastab neile nõuetele, mis on püstitanud meie ette kommunismile ülemineku ülesanne. Üliõpilastel on aga tarvis teha kõik selleks, et võtta õpingute ajal ülikoolis maksimum võimalikust, et õigustada end pärast ülikooli lõpetamist oma tööpostil kommunismi ülesehitajate avangardis.

Parimat edukaks toimetulekuks nende suurte ülesannetega kogu ülikooli kollektiivile!

E. SILK,
TRÜ parteibüroo sekretär

Uus aasta, uued ülesanded

Saabub uus aasta uute ülesannetega, uute murede ja rõõmudega!

Äsjamöödunu oli nõukogude teadusele edasise tõusu ja uute saavutuste aasta. Järjest rohkem pöörduvad rahvahulkade pilgud teadusele ja teadlastele, järjest suureneb teaduse osatähtsus kaasaegses ühiskonnas ja rahvusvahelises elus. Ka meilt, vana auväärse Tartu ülikooli pere liikmeilt, küsitakse üha sagedamini: missugune on teie panus nõukogude ja maailma teadusse, teie abi vabariigi rahvamajandusele? Tartu ülikool — see on ju teaduse ja kõrgema hariduse sümboliks meie vabariigis.

Mida saame vastata? Meil on üksikuid juhtivaid teadlasi, kelle nimed ulatuvad üle vabariigi piiride ja mõnikord ka üle Nõukogude Liidu piiride. Meil on saavutusi. Meie teaduslik inventar täieneb. Eeloleval aastal saab Tartu Riiklik Ülikool moodsa aparaadi elektron-arvutusmasina näol.

Aga tervikuna võetuna on meie panus teadusesse siiski tagasihoidlik võrreldes ülikooli teadusliku kaadri võimetega. Sellepärast on aeg koonduda jõudude ülevaatuseks ja valmistuda pingutusteks, et vana Tartu ülikool saavutaks taas teadusemaailmas koha, mis on võrreldav tema positsiooniga minevikus Struve, Baeri ja Pirogovi aegadel. On aeg korraldada tööd nii, et teaduslik uurimistöö leiaks talle kuuluva väärilise koha Tartu Riikliku Ülikooli tegevuses. Selleks kõigeks jõudu, head tahet ja palju, palju edu uuel aastal!

Prof. H. KERES,
teadusala prorektor

UUTELE SAAVUTUSTELE

Lõppenud on aasta, mille jooksul TRÜ kollektiivis võeti vastu 22 NLKP liiget ja 55 ÜLKNÜ liiget. Aasta jooksul andis ülikool rahvamajandusele 499 kõrgema haridusega spetsialisti, õppejõudude koosseis täienes 2 teaduste doktori ja 10 teaduste kandidaadi võrra, dotsendi kutse omistati 7 õppejõule. Möödunud aastal toimus Balti vabariikide juristide nõupidamine kodifitseerimise küsimustes, üleliiduline soome-ugri keelte alane nõupidamine. Balti vabariikide pedagoogika ajaloo alane nõupidamine, vabariiklik ajaloolaste nõupidamine, ÜTÜ XII teaduslik konverents, prof. F. Schmidti 50. surma-aastapäeva tähistamisele pühendatud teaduslik sessioon.

Elavaks on muutunud lepinguline teaduslik töö orgaanilise keemia, füüsika-, geoloogia- ja zooloogiakateedrites.

Hästi töötasid meie üliõpilased viljakoristus- ja ehitustöödel: 365 üliõpilast käisid uudismaadel, 1500 üliõpilast töötasid vabariigi kolhooside ja sovhooside põldudel, töötades keskmiselt 1,3 normipäeva päevas. Alustasime uue suure ühiselamu ehitustöid, millest võtsid osa 184 tublit üliõpilast-ehitajat.

Eeloleval aastal on vaja otsustavalt tõsta õppejõudude erialast ja poliitilist kvalifikatsiooni, parteija komsomoliorganisatsioonide kasvkahe- ja kolmekordistugu, ärgu olgu meie ülikooli lõpetajate hulgas ühtki elust irdunud ja tööülesannetega mittetoimetulevat noort õpetajat, arsti ega teadlast, selleks tihenegu meie õppejõudude ja üliõpilaste side praktikaga.

Ühiste jõududega lõpetagem ühiselamu ehitustööd, et sellega lahendada üliõpilaste elamis- ja õppimistingimusi ning parandada õppejõudude korteritingimusi.

Sportlased jätkaku häid traditsioone spordibaaside ehitamisel kui ka sportlike võitude saavutamisel ja meie üliõpilaste tervise eest hoolitsemisel.

Ärgu olgu kohta ka üksikutel väärnähetel meie suure ja tubli kollektiivi elus.

Nende eesmärkide saavutamiseks olgu suunatud iga meie kollektiivi liikme jõupingutused algaval uuel aastal. Saagu uus aasta nende eesmärkide täitumise aastaks.

I. SILDMÄE,
TRÜ õppeprorektor

KALLID SÕBRAD!

1958. aasta on muutunud minevikuks. Jälle on jäänud seljataha aasta täis töö- ja rõõmurohkeid päevi. Kindlasti andis iga päev meie suures kollektiivis midagi uut — ühel üliõpilasel valmis teaduslik töö, teine astus kommunistliku noorsooühingu liikmeks, kolmas saavutas kõrgema spordijärgu, neljandale aplodeeriti isetegevusõhtul. Meie kollektiivist lahkusid sajad sõbrad, lähetuskirjana käes ülikooli diplom, neile astusid asemele uued teadusevallutajad.

Meie üliõpilasperet võiks võrrelda jõega — kui oleks mäkke voolavaid jõgesid. Iga aasta, iga päev toob meile juurde ja avastab uusi väärtusi meie suurearvulises peres. Ja seepärast jätkub energiat ja head tahet kõikjal: eksamitel, tellingutel, uudismaal, spordiradadel.

Möödunud aasta oli leninliku komsomoli juubeliaastaks, eks andis seegi meie elule ja tööle hoogu ja elevust juurde.

Eks igaüks meist tee plaane uueks, 1959. aastaks, kuid heaks toeks tulevikuunistuste ja plaanide teostamisel on NLKP Keskkomitee kontrollarvud seitsme aasta kohta.

Tartu Riikliku Ülikooli komsomolikomitee soovib kommunistlikele noortele ja kogu ülikooli kollektiivile head uut aastat, palju jõudu ja edu kõigi plaanide teostamisel.

E. SIIMSO,
ELKNÜ TRÜ komitee sekretär

С новым Годом!

Всем студентам
Без заботы — только день там.
А затем пусть учат стойко ...
Так не пуха им,

ни двойки! ..
Б. ЕГОРОВ
Завед. кафедрой русской литературы

TRÜ Teadusliku Raamatukogu kasutajaile algavaks uueks aastaks südamlikem õnnitlus!

Teaduslikus töös silmapaistvaid saavutusi, õpinguis head edu soovib

TRÜ Teadusliku Raamatukogu kollektiivi nimel
AIMI HIIR

Soovin meie noortele (eriti kommunistlikele noortele) rohkem tulihingelisust ja sihikindlust tähiste kättevõitmisel, et nad tulevaste õpetajatena kujuneksid tõeliseks «maa soolaks», kes aitaks meie rahval ehitada uut elu uues ühiskonnas ja muuta seda kauniks ning rõõmuküllaseks.

A. HABERMAN,
Ajaloo-Keeleteaduskonna parteiorganisatsiooni sekretär

Noored sõnameistrid!

Kas olete juba mõelnud, missugu use omaloomingulise töö esitate kirjandusvõistlusele? Tööde esitamise viimane tähtaeg on 15. veebruar 1959. Auhinnad ootavad!

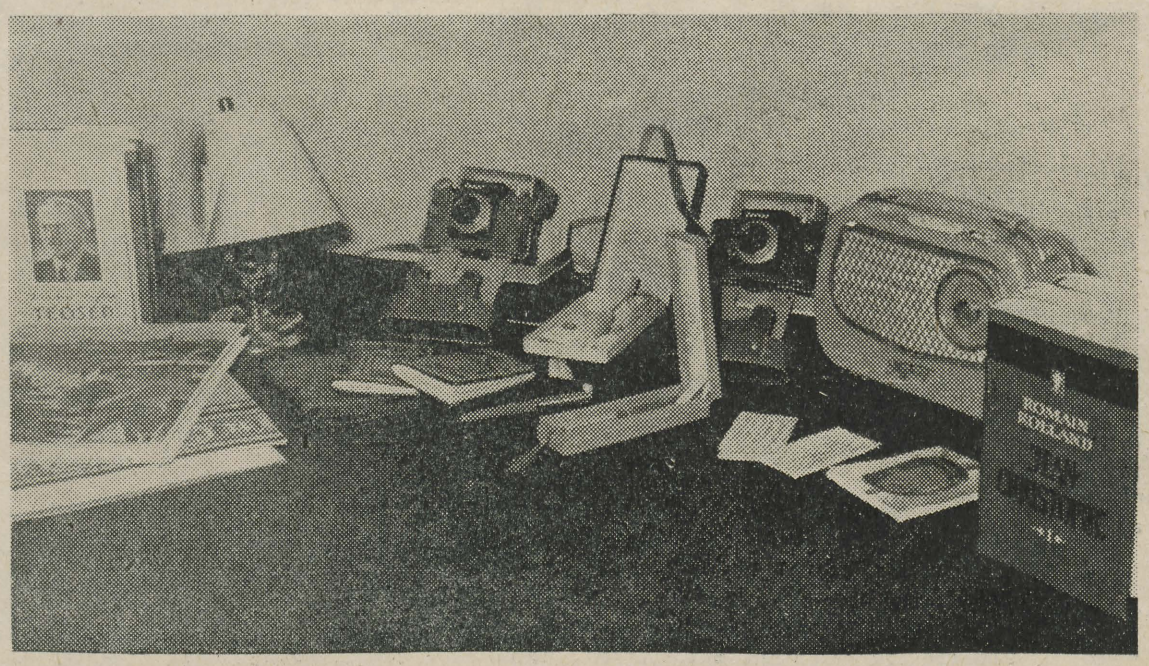

RAHVASTE SÕPRUSE ÕHTULT

Rahvastevahelise koostöö ja vastastikuse mõistmise süvendamiseks korraldas Ajaloo-Keeleteaduskond 26. detsembril koosviibimise mitmekesise kavaga. Rohkearvuline publik jälgis huviga ettekandeid 23 keeles. Kõiki neid keeli õpitakse ja õpetatakse Tartu Riiklikus Ülikoolis.

Kava algas NSVL rahvaste keelte tutvustamisega. Kõigile meeldis soome rahvalaul M. Peikolaineni esituses, samuti A. Orlova poolt deklameeritud ukraina rahvalaul. Seejärel kuulsime kõneldavat paljusid Euroopa keeli. H. Piirimäe jutustas anekdoote rootsi keeles, J. Kaplinski deklameeris prantsuse, V. Lepp saksa keeles. M. Laan esitas laule hispaania ja inglise keeles, T. Borbély ungari keeles. Esperantokeelse sõnavõtuga esines E. Ojasild.

Palju ettekandeid oli ka Aasia rahvaste keeltes.

Huvitav õhtu sisendas koosviibijatesse soovi, et selliseid õhtuid korraldataks veelgi. *O. HAAS*

Näärivana palge ees

ehk kellele pai ja kellele vitsu

Täna on aasta viimane päev. Saabub õhtu, varsti kostab kaksteist kumisevat kellalööki, raadio alustab meie suure kodumaa hümni ... Kõikjal — peosaalides, ühiselamutes ja kodudes soovivad inimesed üksteisele head uut aastat: töörõõmsat, saavutusterohket, soovivad tervist ja õnne.

Ees on uued tööd ja teed. Järgnevate aastate jooksul muutub paljuski meie ülikooli pale, paljud sajad meie ülikooli lõpetajad võivad tööst sügelevad käed külge panna seitseaastaku hiiglaslikel tellinguil koolides, laboratooriumides, tehastes, kaevandustes, nõukogude asutustes.

Uuel aastal kutsuvad jällegi kaugetes kangastunud Kasahstani väljad ja kodumaa kolhooside viljavoosid. Uuel aastal ootavad jälle uued eksamid, uued huvitavad koosolekud, matkad, kohtumised sõpradega staadionimurul või isetegevuslaval. Ootab uus nõukogulik aasta — keev ja tegevusrikas.

Aga uue aasta lävel vaadatakse tavaliselt ka tagasi. Paljuga võime möödunud aastal rahul olla. Terve rida on meil tublisid töömehi. Nende hulgas on juba hallipäisi professoreid, on nooremaid õppejõude, kes visalt vallutavad teaduse tippe, on töömehi ülikooli töökodades ning ehitustel, on tagasihoidlikke kütjaid, valvureid, koristajaid ja ametnikke kantseleidest, kes on töötanud südamega, ennast säästmata. Ei jõuaks ajalehes üles lugeda neid üliõpilasi, kes õppetöös ning ühiskondlikes üritustes on õigustanud seda, et neid nimetatakse eesrindlikeks nõukogude üliõpilasteks. Ilma niisuguste inimesteta poleks mõeldav meie ülikooli hoogne edasiminek ning areng uuel aastal. Lahkuv vana aasta ütleb neile kõigile suur aitäh nende hea töö eest! Uus aasta annab nende kätesse uued ja suuremad ülesanded, teades, et ka need täidetakse.

Jah, aga ... möödunud aasta lõppes enne, kui sai lahendada kõik ülesanded. Paljugi jäi pooleli ja aastavahetusel tuleb noorukesel uuel aastal oma töömeheturjale võtta kohe pärast pidupäevi üsna kogukas kotike. Selles on palju soove: tõsiseid, naljatoonis lausutud, on satiirilist vitsarohtugi ...

Võtke heaks või pange pahaks, armsad lugejad, arutame selle pauna lahti täna, vana aasta viimasel päeval, ja las siis Näärivana enesekriitika korras arutab, kellele pai ja kingitusi, kellele vitsu — kõivuokstest või kadakasi ... Loodame, et paljudki soovid kirjutab Näärivana kõrva taha ning annab täitmiseks edasi uuele aastale.

Heakene küll, alustagem.

ÜLIKOOLI NELI NURGAKIVI

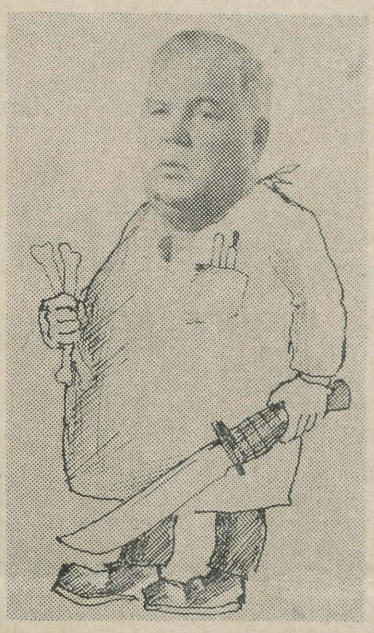

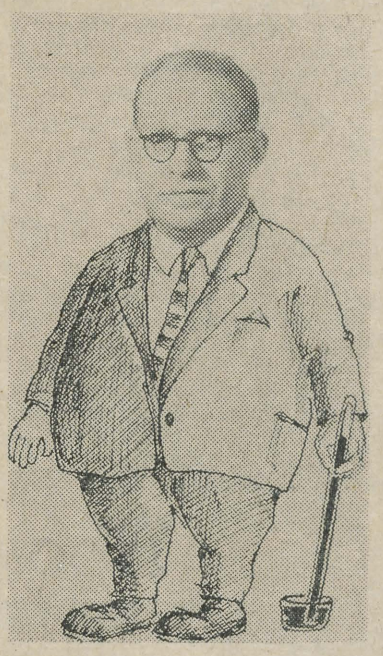

Tähelepanu, siin ametiühing!

Üliõpilased, kas te ka teate, et meie teenistujate isetegevuslik töö on praegu palju hoogsam kui üliõpilastel? Seal on «vanakesi» palju vähem kui teie hulgas ...

*

Jõudu tööle, spordiklubi ja kehakultuuriosakond!

Hakake uut aastat sellega pihta, et istute koos maha ning koostate niisuguse võimla kasutamise graafiku, et võimlat jätkuks ka teaduskondade kehakultuurikollektiividele ...

*

Väljaspool kohvikut vaieldakse agaarasti kohviku üle, peetakse nõu, koostatakse uusi põhikirju, võideldakse selle eest ja tolle vastu.

Toogem vaidlused ja diskussioonid kohvikusse, küllap siis kaob nurin külastajate vähesuse üle!

*

Oh kui vana jutt: meie klubil pole ruume, kus ringid harjutada saaksid ... Loodame, et 1959. aasta lõpul meil seda juttu enam korrata ei tule: uus aasta seisku selle eest hea!

MÕISTATUSI ...

Lapsena läheb, habemega tuleb?

(Teadusliku töö saatus trükikojas)

Jalad sai alla, tiibu pole saanud?

(Kirjanduslik omalooming ülikoolis)

Oli isetegevus, nüüd on heategevus?

(Isetegevuslik töö ülikoolis)

Kõrt loob, aga vilja ei kanna?

(«Loov Mõte»)

Pole kummist, aga venib siiski?

(Juhtkonna lubadus anda tagasi Ajaloo-Keeleteaduskonnale raamatukogu ruumid)

Pealt tšikis-mikis, seest täitsa rikkis.

(Üliõpilane-lõngus)

Inglismaalt sõitis läbi, Prantsusmaalt sõitis läbi, Saksamaalt sõitis läbi, Itaaliast sõitis läbi, Gruusiast sõitis läbi, Ukrainast sõitis läbi, saabus Eestisse, jõudis Tartusse ja lendas kraavi.

(Eesti filoloog kolme kirjanduse eksamit sooritamas)

Kateedrid, võtke eeskuju!

Histoloogiakateeder esitas üliõpilaste teadusliku ringi tööplaanis ühe teema: «Histoloogilisest ainestikust Suures Nõukogude Entsüklopeedias». Vene kirjanduse kateeder esitas oma ringi raames kaks üpris tagasihoidlikku teemat: «Vene prosaistid ja poeedid» ja «Eesti keelest vene keelde tõlkijaid».

Soovime, et ka teised kateedrid võtaksid eeltoodud näidetest loomingulist eeskuju ning planeeriksid analoogilisi teemasid oma kateedrite juures töötavate ÜTÜ ringide plaani. Asja hõlbustamiseks tooksime mõned näidisteemad:

1. Eesti kirjanduse ja rahvaluule ringile: «Rahvaluule kui niisugune», «Eesti kirjanduse aegade läbilõikes», «Meie luuletajate loomingulised ponnistused».

2. Eesti keele ringile: «A-tähega algavad sõnad «Väikeses õigekeelsuse sõnaraamatus», «Kõik eesti murded ühtekokku».

3. Geograafiaringile: «Maailm ja mõnda, mis seal sees leida on».

4. Botaanikaringile: «Maalitud lilledel lõhna ei ole».

Vestlus majandusosakonnas

Aastavahetus tabab majandusosakonna juhatajat sm. Eltermani keset suuri ja väikesi muresid. Millest süda täis, sellest suu räägib. «Peamine mure on ühiselamutega,» alustab sm. Elterman. «Uuel aastal on vaja tingimata lõpetada remont Tiigi tänava ühiselamus. Uue ühiselamu ehitamisega peame niikaugele jõudma, et sügisel saaksime sisse kolida ...»

Nagu selgub, on muret ja tegemist ka sellega, et õpperuumid ja ühiselamud oleksid soojad. Meelehärmi tekitab see, et ülikooli teenistujad saavad vähem palka kui EPA omad.

Ja lõpuks:

«Ka üliõpilastele oleks mõningaid soove. Nad peaksid saama üle ülalpeetavate meeleoludest, peaksid ise osa võtma oma ühiselamute sisekorra parandamisest. Praegu tunnevad paljud ennast nagu kroonu pansionis. Eriti kehtib see üliõpilaste kohta Tiigi tn. ühiselamus. Eeskujuks võiks siin olla Pälsoni tn. ühiselamu kollektiiv ja nõukogu.»

Tartu Riiklik 2 Ülikool

KIRJAD TEADUSLIKUST RAAMATUKOGUST

Meie rahvas soovib, et uuel aastal saaksime rohkem raha raamatufondide suurendamiseks. Viimane aeg oleks hakata mõtlema uue hoone projekteerimisele, sest vana võib ülekoormatuse tõttu üles ütelda.

Tahaks, et tiheneks kontakt õppejõudumis tähendavad nimed Blumfeldt, Loone, Wikkelmann ...

Samuti võiksid üliõpilased ära õppida araabia numbrid, et kataloogikaste ja ajalehti pärast kasutamist saaks õigesse kohta panna.

Kes seni meie raamatukogu rikkuste keskel on kinnisilmi ringi liikunud, tutvugu uuel aastal kas või mõne teatmeteosegagi. Paljud ei teagi, dega erialase kirjanduse komplekteerimisel.

A. HIIR,
raamatukogu direktor

* * *

EESTI FILOLOOGIA OSAKONNA III KURSUSELT

Ajaloo-Keeleteaduskonna eesti filoloogia osakonna III kursuselt saabus Näärivanale järgmine kiri:

1. Kogu kursus viimase naise ja meheni soovib, et kevadeks oleksime kõik juba IV kursuse tudengid.

2. Kursuse vallalised neiud (ja neid on palju) loodavad sügiseks tanu alla saada. Näärivana, ära purusta lootusi!

3. Eesti Riiklik Kirjastus! Ära tõlgi enam ühtegi teost väliskirjandusest enne, kui eksam on läbi.

4. Vaimutoidu kõrval ka ihutoitu! Sabade vältimiseks avada veel üks puhvet peahoones.

5. Muudetagu tunniplaani: hommikul olgu fakultatiivloengud, et ei segataks üliõpilase kohustuslikku 7-tunnist und.

ÜTÜ nõukogu otsib järgnevaks aastaks

TUBA,

kus sobib ka külalisi vastu võtta (siiamaani on neid häbenedes viidud mujale). Rahul ka sanitaarremondiga, mida neli aastat on asjatult nõutud.

ÜTÜ nõukogu

...ja vanasõnu näärirõhtuks

Kadus nagu tina tuhka.
(Side ametiühingu ja komsomolikomitee vahel)

Võlg on võõra oma.
(Meeldetuletuseks endistele aspirantidele Kolgile, Türgile, Otsmaale, Valdovile, Reale, Rekkerile, Kukele jt., kes pole oma väitekirja kaitsnud)

Näeb harva nagu vana hõbedat.
(Nalja ülikooli ajalehes)

Laiali nagu seeneädal.
(Harv publik ülikooli kohvikus puhkeõhtutel)

Ju suvel kutsub jõekaar
ning talvel veetleb suusapaar,
ei logise siin loogika:
vaim terve terves kehas ka.

*

Las välgub väits, siis tervis tuleb!
Su järgi joondub tohtrimalev.

*

Sul stratosfääri ihkab hing,
kuid pigistab veel maine king:
kust saaks uusi aparaate,
riistapuid ja agregaate?

*

Kel paragrahvid kindlalt veres,
on kalju suures elumeres.
Mis võõriti on väänatud,
saab kohe õigeks käänatud,
sest paragrahv pole oinasarv,
kui vaja — lõhki juuksekarv!

Eesti satiiripärandist

JAAN KAGU JA UUED RAHAD

Ega mina, Jaan Kägu, ei teadnud siiamaani, et nüüd on uued rahad ja kõik, et sandid või nii.[1] *Ma põle nüüd lehte ka saand lugeda, kõik minevaaastased lehed, mis peale jõulud on alles lugemata, nagu ma kõik loen otsast peale kuni lõpuni ja ei jõua kõik ühe päevaga ära lugeda, nii on kogunud palju lugemismaterjaani ette ja midas sa jätad lugemata kui viis marka iga lehe pealt makstud. Ma ükspäe pakkusin Otule, et ole hea mees, et tule aita lugeda, et nii saab rutem läbi, aga Otu ka tore vend, küidab mulle, et mine põrgu oma lehtedega. Ma olin vait ja ei rääkind kedagi, aga ise mõtlesin, et kuidas sa lähed põrgu, kui põle auku kuskil ees. Et mis siis nüüd minna, eks peale surma lähe niikuinii Otuga seltsis.*

Ja nii nagu ma põle veel lugemise otsaga jõudnud uueaasta lehtedeni ja ei teadnud ka, et vabariigis uued rahad ja kõik, nii mul on palju õnnetusi olnud. Ja paljud mu tuttavad ja sõbrad on jälle arvamisel, et ma natukene lollakas olen, aga see põle õigus, nagu mitu inimest ja naisterahvast on ütelnud, et niisugust meest, nagu Jaan Kägu, ei leia tervelt maakera pealt ka änam.

Nii kui läksin ükspäe postkunturi, kus tahtsin Kustasele kirja kirjutada, et osta marki, mis poes maksab kuus marka ja postkunturis viis marka, et saab marga odavamalt, mis tähendab jälle kokkuhoidmist, sest see nagu ma kalendrist lugesin, on rikkuse alus ja küsisin läbi klaasi preilna käest, et kas viie margaga läheb Kustasele Tartu kiri ja preilna ütles, et vielisega ei lähe kuskile, et kümneline. Ma küsisin siis, et palju see kümneline maksab, vat põle ju enne nii pirakast marki ostnud ja preili ütles, et kümme santi. Ma hakkasin esteks naerma, et preilna teeb nalja, aga siis nägin, et põlnd naerda kedagi. Küsisin veel korra ja preilna jälle vastu, et ega te kuu pealt põle tulnd, et ei tea, et üks kümneline mark maksab nüüd kümme santi. Ma ehmatasin siis ära ja ütlesin, et auline preili, et kust ma praegu neid santisid võtan, et olge heaks, et võtke raha. Ise mõtlesin, et mis kuradi asi see nüüd on, et kui kedagi tahad osta, et käi mööda uulitsat — sandikari järel. Siis mõtlesin jälle, et ega nii ka ei või olla, et kust siis niipalju santisid korraga välja võetakse, või on mõni santide vabrik kuskile ehitatud.

Ja pakkusin preilnale siis raha, ei praegu põle ühtegi santi kaasas, mille peale kõik hakkasid suure häälega naerma, et niisuke totakas võib ainult Jaan Kägu olla, et ei teagi, et nüüd on uued rahad. Ma katsusin rutem minema saada ja teepeal mõtlesin, et küll on ikka kole ka, kui lähed palka saama ja antakse sulle suur kari sante, et pane siis kuhu tahad.

Nii nagu ma olen igatpidi arusaaja inime ja mõistust ka peas, nii läksin kohe põmmdi politseisse, et mis krutsustükka vabariigis jälle tehakse, et mul kolme aasta jooksul kokku korjatud viis tuhat marka, et kui naise võtan, et siis läheb vaja ja nüüd uued rahad, et sandid või nii, et kas margad polnud head küll ja kuhu ma nüüd selle rahauniku panen, mis kokku korjatud, et kas sõõn ära või mis. Mille peale mulle politseis kõik ära seletati, et vat nüüd on uued rahad, et krooonid ja sandid, aga vanad käivad edasi, ainult nimi on teine. Siis ma sain alles aru kätte.

Mul on ükskõik, kas mark või sant, raha on raha, aga natuke naljakas on esteks ära harjuda. Kuidas sa lähed poodi ja ütled, et lubage mulle viie sandi eest kompvekka. Ehk jälle sandile, et sant säh võta, siin on sulle paar santi. Sant vihastab ja teeb su vaese omaks. Nagu üks oli teinud. Siis rahul ja sandid (need kes kerjavad) ka.

Niiviisi mõeldes olin nagu iseenesest jõudnud Otu korterini. Koputasin ja astusin sisse, nagu vana tuttav ike. Kus rääkisin siis Otule oma juhtumised ära ja kõik, et vat nüüd on uued rahad, et kas sa ei teagi, et sandirahad. Et mark enam ei tohi rääkidagi, muudkui kroon ja sant igalpool. Otu arvas, et rahad on pika aja peale nii räbalaks kätte läind, et muudkui lapi igapäev ja sellepärast valitsus on nüüd teinudki sandi rahad. Mille peale ma ütlesin ja-jah.

Siis ma hakkasin rääkima, et ega nüüd või enam ütelda ka margariin, et sandiriin ja margapuu asemele sandipuu. Ja Otu kiitis seda heaks.

Aga ega ma teadnud, et Otu naise nimi oli Margareete ja ütlesin, et vat kelle nimi Margareete, seda peab nüüd hüüdma Sandireete. Otu sai seda kuuldes kole vihaseks ja viskas mu uksest välja.

Niisuguseid õnnetusi on mulle toonud uued rahad.

JAAN KÄGU

(Uudisleht 1928, nr. 28 (2), 8. I 1928).

[1] 1928. a. 1. jaanuarist kehtestati Eestis uus rahasüsteem: endise marga asemele tulid kroonid ja sendid. Toim.

Vajame tungivalt ajakohast tehnilist
APARATUURI
Pakkumised: geneetika- ja darvinismikateeder.

Rohkes töös kogemata ära kadunud
TOOTMISNÕUPIDAMISED
ametiühingurühmadest.
Aus leidja saab igast kümnest ühe endale.

Lähemal ajal toimub ülikooli pensionäride kohtumiskoosolek teemal
«KUI ÜLIKOOL LUBAS MEILE LASTEAIA TEHA»
Palutakse kõigil mälu värskendada oma lapsepõlvemälestustega!

Eksamil

Õppejõud: «Kuidas te kujutlete üliõpilaste olukorda kommunismi tingimustes?»

Üliõpilane: «Igaühelt tema teadmiste kohaselt, aga stipendiumi ... vajaduste kohaselt.»

Academia Gustavo-Carolina Pärnus

(PÄRNU AKADEEMIA JA POLTAAVA LAHING)

Teatavasti evakueeriti 1699. a. Tartus asuv Academia Gustavo-Carolina ähvardava sõja tõttu juba varakult Pärnusse, kus ta piiratud ulatuses töötas ajavahemikus 1699—1710.

27. juunil 1709. a. peetud Poltaava lahing, mis lõppes rootslaste täieliku lüüasaamisega, oli ühtlasi põhjustanud Pärnus tööta vahetust Akadeemiaga, nagu alati, saksa keeles, Akadeemia aga vastas alati järjekindlalt rootsi keeles.

Pärnu Akadeemia isiklikku koosseisu kuulus 9 professorit. Nendest kaks usuteaduse professorit said teistest kõrgemat palka. Rektoriks oli pärast moraaliõpetuse professori Daniel Sarcoviuse surma Pärnus 1704. a. arstiteaduse professor Laurent Braun. Õigusteadust õpetas Pärnus alates valitsus nii tegema, et santidele (need kes kerjavad) paneks nimeks margad. Et kaks marka tulid mööda teed. Ehk jälle, et tervis on päris mark. Ehk nii, et mardimargad on ukse taga. Või jälle, et vaesed margad, oodake, ma annan teile mõne sandi. Siis oleks kõik

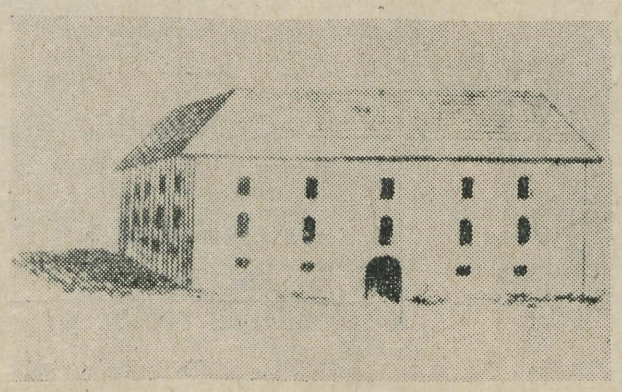

määratud Akadeemia Raamatukogu raamatute toimetamiseks Pärnust Stokholmi 50 taalrit hõbedat.

Pärnus oli Akadeemia ametlikuks keeleks rootsi keel, kuid Pärnu raad pidas oma ametlikku kirjanus ainsa professorina Samuel Auséer. Matemaatikaprofessor Quensel annab peale üliõpilaste õpetamist Pärnu linnale tõhusat abi sellega, et juhatab kella ehitamist Pärnu Nikolai kiriku tornile.

Akadeemia eelarve näitab, et 1710. a. II veerandil oli väljamaksmiseks palkadena 6440 taalrit hõbedat. Sama aasta esimese veerandi eest oli see arv veel 8670 taalrit hõbedat. Uusi õppejõude enam juurde ei võetud.

Majandusjuhataja (quaestor) oli jäetud veel palgale, kuid Akadeemia tantsuõpetaja ehk tantsumeister (Dantzmästare) ja keelteõpetaja (Språkmästare) ei olnud enam koosseisus ega palgal. Vehklemismeister (Fächtmästare) oli siiski palgal.

Akadeemia raamatutrükkal ja pedell (s. o. üliõpilaste korrahooldaja) olid juba vallandatud, samuti ei makstud üliõpilastele stipendiume.

Akadeemia ruumid asetsesid Pärnus sadama läheduses linna valli kõrval endistes ordulossi ruumides. TRÜ Teadusliku Raamatukogu käsikirjade kogus leiduvatest arveraamatuist on näha, et Akadeemia on maksnud tasu puuseppmeister Baltzarile Akadeemia raamatukogus tehtud töö eest. Samuti on raamatuköitja Hoffmannile töö eest raamatukogus makstud 49 taalrit 12 ööri. Tasu oli saanud veel 1707. a., et saavad liiga vähe kalu osta, sest kõik kalad minevat Pärnus spekulantide kätesse.

Akadeemia kollektiiv käis peale, et neile võimaldataks kindlad, alalised istekohad kirikus. Erilist tüli valmistas Akadeemia raamatutrükkali naisele alalise istekoha saamine kirikusse.

Veel nõuti Akadeemia poolt tasuta matmist ja kellade löömist akadeemiliste kodanikkude surma puhul. Nii oli Akadeemia jäänud võlgu 24. oktoobril 1703. a. surnud keelteõpetaja Schlüteri matusekulude ja kellade löömise tasumisega. Sama lugu oli juhtunud üliõpilase Golthani matmisega.

Neile võlanõudmistele vastab kirjalikult Pärnu Akadeemia rektor Braun, et Tartus oleku ajal olnud Akadeemia alati vaba sellisest matusekulude tasumisest. Kui aga Rootsi kuningas peaks otsustama nüüd teisiti selle küsimuse, siis tasub Akadeemia ausalt need kulud, niipea kui saabub raha.

Pärnu võeti Vene vägede poolt ära 12. augustil 1710. aastal ja sellega oli endise Tartu Akadeemia tegevus Pärnus lõppenud.

L. LEESMENT

Lehekülg PUHKETUNNIKS

Kallid lugejad!

Praegu tehakse tihedat propagandat positiivse kirjanduse loomiseks. (Mõeldud on eeskätt nn. «rahvuskirjanike» propagandat kodanlusele vastuvõetava «positiivse kangelase» eest — Toim.). Üks romaan või novell sisaldagu vaid õilsate inimeste tegusid ja võite kiusatuste üle. Voorused, karskus ja kasinus olgu esiplaanil. Pahed ärgu pääsegu võidule.

Neid direktiive arvesse võttes esitan siinkohal ühe novelli musterkujuna positiivse kirjanduse tähistel. Ühtlasi palun ka veidi toetust, et võiksin selliseid positiivseid kirjapanekuid valmistada nii palju, kui kulub.

Jüri Sõmer

ÜKS POSITIIVNE NOVELL

Pops Jüri Sõmer oli nädalateenistuse eest palga kätte saanud[1] *ja marssis nüüd kodu poole, 16 kr. ja 40 s. taskus nagu midagi.*

Marssis teine vinkadi-vänkadi maanteed kuni jõudis kõrtsi kohta. Kõrtsist kostis lärm, laul ja muu trall. Jõledad inimesed neelasid alkoholimürki ja hävitasid oma tervist, seda looduse kõige kallimat vara.

Pops Jüri Sõmer aga oli kaine mees. Üheainsa korra oli ta elus viina mekkinud (Sõrvepalu Miina pulmas) ja sellest oli küllalt olnud, et teda teha alkoholi kõige vihasemaks vastaseks. Kõrtsist hoidus ta eemale nagu tulest.

Nüüd aga vaevas teda juba kauemat aega kuiv jänu — polnud ka ime, — ilm oli palav ja soe aprillikuu päike saatis oma küri armsasti, aga higistama panevalt alla maa peale, ja sellepärast otsustas Jüri Sõmer astuda trahterisse, et juua üks pudel mõdu.

Ta astus selle sammu küll väga raske südamega, sest Jüri oli, ütleme ära — mis me ikka salgame, nii marukarsklane, et isegi paljas õlle lõhn võis ta oksele ajada.

Kõrtsis purjutasid viis valla kõige suuremat kaklejat ja joomavenda, lauldes roppe laule ja jutustades kõlvatuid lugusid. Üks meestest, Mihkel Suga, üks eriti vastik tüüp, nii kui märkas Jüri Sõmerat, nii kohe kukkus lällutama.

«Kae, mammapoeg kah tulnud kõrtsi, — piima tulid jooma või?»

Jüri ei vastanud selle pilkamise peale sõnagi. Aga ta pilk ütles: ma ei pea sind selle vääriliseks, et sinu peale sõnu raisata.

Täitsa õigus jah, mine nüüd igaühega vaidlema!

Aga see ärritas joomavendasid veel enam. Nad tõusid lauast ning tulid taarutama ümber Jüri, kes jõi rahulikult oma limonaadi, ning suskasid talle oma viinaklaasi nina alla.

«Ärge pakkuge lapsele viina,» irvitasid nad ise sealjuures. «Lapsel läheb kõht lahti.»

Jüri aga maksis vaikides oma arve, andis jootrahagi ning pöördus minema.

Hakkas juba tunklikuks minema, kui Jüri koduküla saabus.

Ja siin ootasid teda ees niisugused rasked katsumised, milliseid ei võiks isegi unes aimata.

Jüri mööudes esimese talu aidast, kuulis ta hõigatavat enese nime. Jüri seisatas. Aida ukse vahele ilmus — sa tuline jutt küll, — Mätta Maali must pea ja säravad silmad.

«Eks tule kah veidi jalgu puhkama, Sõmera härra,» ütles niivõrd kirglik hääl, et mine või hulluks.

Aga Jüri ei läinud hulluks.

Üks teine mees, tavalise väärtuseta teose kangelane oleks jalamaid aita pühkinud ja hiljem enesele kaela tõmmanud igasuguseid sekeldusi, aga Jürile kui positiivse romaani kangelasele niisugune asi ei passinud.

Sellepärast tegi ta oma südame kõvaks, meenutades Joosepi ja Potivari naise lugu, ning sammus edasi kui raud.

Sest Jüril olid sellised kindlad kõlblad põhimõtted, mis lubasid naisterahvastega tegelda mitte enne kui abielus.

Mätta Maali muidugi meeldis mis jõudis, — teadagi juba selliseid kergemeelseid tüdrukuid, — kutsus igasuguste ettekäänete all, et olevat vaja midagi tõsta ja et pind olevat läinud jalga, — aga keda sa püüad. Kuigi Jüri oli gentleman, järelikult abivalmis igale, kes seda tõeliselt vajas.

Jüri aga sammus vaprasti edasi, kuni jõudis koju, kus teda ootas vana ema. Selle kätte ladus ta siis terve oma nädalase teenistuse, 16 krooni ja 40 s.

Niiviisi tegi ta juba mitu aastat ja pole ime, kui Jüri ühel ilusal päeval ostab omale keskmise talukoha ja kõik, kuna väärtusetute romaanide kangelased istuvad vangitornides nagu koerad.

Aga suurem üllatus ootas Jürit ees järgmisel päeval. Siis selgus, et ta oli võitnud «Kirjapressiga ninakuivatamise Ühingu» loterii piletiga, noh, — ütleme, — 500 000 senti.

Sest, kes on aus ja hea, sel peab ka õnne olema.

Lõpp.

Järelsõna: Kui Jüri ära ei ole surnud, siis elab ta veel praegugi.

(R. Tiitus, Toslemi kirjad ja juhtumised, Tartu 1936)

[1] Jüri Sõmer oli ameti poolest küll põllumees, aga kui põllul millegagi sotti polnud, siis mässas ta maju ehitades. On ju ükskõik, millega inimene leiba teenib, peaasi kui raha tuleb.

Tartu Rüütlik ülikool 3

Midagi jäi puudu

Ülikooli kohvikus toimus 13. detsembril kohtumine noorte luuletajatega. Pealtnäha laabus kõik «normaalselt». Luuletajatele «anti sõna»: Velli Verev, Silvi Kivioja ja Asko Sööt lugesid igaüks kakskolm luuletust. Seejärel pöörduti kohvikukülastajate poole tavakohase küsimusega: kas küsimusi on? Oli — üks küsija ja paar küsimust. Need vastatud, loeti kohtumine lõpetatuks. Õhtult lahkuti väikese pettumusega, tundega, et jäi palju puudu. Kõige rohkem tajusid seda vahest noored luuletajad ise ja sellest on kahju, sest nende poolt ettekantu vääris nii hindamist kui ka arutlemist. J. Kuusk kirjutas eelmises ajalehes, et «puudu jäi kohvikukülastajate aktiivsusest, kes jäid ainult passiivsete kuulajate ossa».

Näib, et sellise õhtu õnnestumiseks on vaja mitte ainult kuulajaid ja luuletajaid, vaid veel midagi. Odusat meeleolu, milles hakkaks viljakalt arenema kirjanduslik keskustelu, tuleb luua. Külm-igav koosoleku juhatamise toon seda küll vaevalt suudab.

Võiks kaalutleda moodust, kus kohtumine viiakse läbi n. ö. kuulajaskonna ees ja selle osavõtul toimuva raadiokõnelusena. «Halloomees» juhataks õhtu sisse mõnede viidetega esinevate noorpoeetide senisele loomingule, probleemidele ja ainevaldkonnale, nende tööle seni antud hinnangutele jne. Kui autorid on lugenud mõned oma tööd, võiks «halloo-mees» esialgu ise neid pisut usutleda, tõsta üles mõne probleemi, pärida nende kohta kuulajate arvamusi jne. «Halloomees» peaks ühesõnaga esinema kuulajaskonna aktiviseerijana. Esinedes paraja intiimse sõbralikkusega, rääkides vabalt ja ladusalt ning poetades parajal hetkel mõne naljagi, õnnestub tal kindlasti lähendada kuulajaskonda esinejatele.

Kindlasti peaks kasutama valjuhääldajaid ja kõrge jalaga mikrofoni, kuhu püsti seistes oleks hea rääkida. Hubasuse ja «vaba õhkkonna» loomisele aitaks palju kaasa mõni muusikapala esinemiste vaheajal.

Ja veel — sama üritus toimus päev varem kirjandusringi raames. Kas neid poleks aga võinud ühendada, tuua kogu ring kohvikusse?

L. RAND

OOTAME TEIE SÕNAVÕTTE!

Paljud üliõpilased ja õppejõud, kes viibisid oktoobri esimestel päevadel kolhoosides või mujal Tartust eemal, jäid ilma võimalusest tellida 1959. aastaks ajakiri «Eesti Loodus». Seoses tiraaži tõstmisega avati sideasutustes uuesti tellimiste vastuvõtmine, mis kestab 15. jaanuarini.

«Eesti Loodus» on seni ainus Tartus väljaantav ajakiri, seetõttu ootab toimetus 1959. aastal senisest aktiivsemat üliõpilaste osavõttu ajakirja sisustamisest. Tasub meenutada, et eestikeelse populaarteadusliku kirjanduse ajaloos on Tartu üliõpilased kandnud varem suurt osa. Ja kaasalöömist ootaks mitte ainult noortelt loodusteadlastelt, vaid ka žurnalistidelt — vähemalt ajakirja kujunduse kritiseerimise osas saaksid nad olla abiks. Usun aga, et 8000-lise trükiarvuga leviva ajakirja sisu ja keel ei tohiks neile ja keeleteadlastele samuti erialaliselt liiga raske olla. Ootame tugevat kriitikat ja häid ettepanekuid!

E. PARMASTO

ESIMESE SEMESTRI LÕPUL

Selle paari kuuga, mis on ülikoolis käidud, siinsest elust veel ülevaadet ei saa. Võiks rääkida ainult esimesest muljest, mis alati pidavat kõige õigem olema, kuigi ...

Ülikoolis töötab keelering, kirjandusring, viimase piires omaloomingu sektsioon, millel siiani veel ametlikku nimetust pole. Sektsiooni tööst võtab osa juba tuntud nimedega inimesi. See kõlab ju väga kenasti, ent ometi pole tegelikkuses kõik sama kena. Ja seejuures ei saa meie nõudmisi liiga kõrgeteks pidada, sest ühiskondlike ürituste suhtes pole keskkool meile palju andnud. Sealgi taheti sageli elada vaikselt omaette ning tihtigi suhtuti kaunis ükskõikselt, koguni üleolevalt ühiskondlikesse töödesse.

Ülikoolilt aga ootasid midagi rohkemat, uskudes, et inimesed on siin juba vanemad, kogenenumad, energilisemad. Kui kohtasid mõnd tuttavat vanemalt kursuselt, siis rääkisid talle sõnu, mis maailma pea peale tahtsid pöörata. Ta kuulas sind ja naeris:

«Oled idealist. Noh, küllap varsti õpid elu tundma. Inimesed on kõikjal vaid inimesed.»

Ei tahtnud seda uskuda, arvasid, et ta on inimene, kes elule läbi mustade prillide vaatab. Aga nüüd, mil noist päevist on möödunud kübeke aega, näed, et tema jutus oli pisut õigustki.

No ega's seda nüüd küll ei saa öelda, et elu siin mail üleliia keev oleks. Nii mõnigi kord kuuled kurtmist, et kõik on nii ükskõiksed, keegi ei taha midagi teha. Samas aga jällegi vabandatakse kõike seda ajanappusega, ülekoormatusega.

Oma kogemustest ei tea me sellele kohta veel midagi öelda, aga ülikooli ajalehest võis lugeda, et esimene kursus kulutab kõige rohkem aega iseseisvale tööle. Nii peaks vanematelgi kursustel õppimisest veidi aega üle jääma.

Tõsi küll, tõelised teadmised on hädavajalikud, aga ma leian, et eesti filoloogid peavad olema inimesed, kellele ei piisa ainult grammatika ning kirjandusteaduse tundmisest, vaid nad peavad armastama oma ainet. Ning mitte üksnes seda. Nad peavad ilmtingimata oskama oma mõtteid ning tundeid ka väljendada, sisendada neid teistesse inimestesse.

Milleks?

Enamikust meist saavad kord õpetajad. Meil, esimese kursuse üliõpilastel, on veel selgesti meeles meie eesti keele õpetajad. Nad õpetasid meile grammatikat ja muud. Kuid kas oli nende hulgas palju neid, kes suutsid õpilastes süüdata armastust oma aine vastu, kirjanduse vastu. Ma kardan, et ei. Aga ometi on sellel ääretult suur tähtsus, sest eesti keel on keskkoolis peamiseks aineks, mis võimaldab õpilaste esteetilise taseme tõstmist, võimaldab õpetada kunsti mõistma. Kuid et seda tõesti teha, selleks ei jätku üksnes suurtest teadmistest ning heast tahtest. Eesti keele õpetajate töö kujuneb koolis selliseks, et neil peab olema suur organiseerimisvõime ning oskus inimestega suhelda. Need on aga asjad, mis iseenesest sülle ei kuku, ka nende saavutamiseks tuleb töötada, ja sellepärast peaks just eesti filoloogidele aktiivne osavõtt ühiskondlikust tööst olema tähtis.

Muidu juhtub nii, et kui me kord õpetajateks läheme, kiruvad õpilased igavaid tunde ning kõrgemates ringkondades arutatakse, millest küll on tingitud kirjanduse õpetamise madal tase.

Viga aga peitub õpetajates.

Ja seda saab parandada ainult ülikool.

M. REMMEL,
eesti filoloogia osakonna
I kursuse üliõpilane

VÕISTLUSTÖÖ

Inimene suure algustähega

Gorki: Inimene — see kõlab uhkelt!

Kummid kriuksatasid, tuul kandis näkku heitegaaside lõhnu. Autobuss oli jälle viimse võimaluseni täis kiilutud. Osa vanemaid inimesi valis kohe jalgsitee. Ruudile valmistas olukord vaid rõõmu.

«Läheb vist läbi!» lootis ta vaikselt. Tegi end hästi väikseks ja puges korvpallurina, külg ees kõige tihedama rahvahulga sekka. Konduktor lähenes aeglaselt, kuid järjekindlalt. Ruudi rõõmutses, kui tollele pakuti suuri rahasid, ja mornitses, kui kõik läks ruttu ja libedalt. Noor tütarlaps jõudiski temani, kuid ka peatus paistis juba.

«Kodanikud, kel pole veel piletit?» Uuriv pilk peatus momendiks ka Ruudil, kuid see keeras rahuliku näoga talle selja ja asutas end väljumiseks — muidugi tagauksest.

Kõigil olid juba piletid. Naiskonduktor pöördus nüüd otse Ruudi poole, keda ta mitte ei mäletanud piletit lunastamas: «Teil on juba pilet?». Uks avanes ning Ruudike viskas üle õla: «Ja!»

«Puhh,» ohkas ta kergendatult kõnniteel, «jälle 30 kopikat puhaskasu!»

Sammudes eemal tuledes särava teatrihoone poole, tegi ta kava juba teel valmis. «Kui vahele jään,» otsustas ta endamisi, «ütlen, et keegi mees müüs selle mulle, kiiruga kuupäeva ei märganud ja sellepärast ongi vana pilet.» Endamisi ta muheles — «Seda, et ma selle prügikorvist üles korjasin, ei nuputa keegi välja!»

Heitnud vestibüülis kiire pilgu kahele poole, hindas ta olukorda taibukalt. Teise ukse juures oli tihedalt rahvast, kontrolör oli hädas. Tekkel silmile tõmmatud, segunes Ruudi inimeste hulka. Põial kuupäeval, torkas Ruudike oma pileti kärmelt ette ja astus sama kiiresti edasi. «Jälle korras!»

Väiksem mure oli riidehoidjaga hakkama saada, suurem aga kohta leida — saal oli ju välja müüdud. Nagu juhuslikult hiljaksjäänu, tuli ta saali viimasena. Esimesel silmapilgul näis asi lootusetuna, saal paistis viimse kohani täis kiilutud olevat. Siis aga märkas ta üpris enda lähedal vaba kohta ja rahulikult suundus ta sinna.

Pärast esimest vaatust ta veidi närvitses — aga järsku keegi siiski tuleb tema kohale, ainult hilines? Õnne olevat aga õilsatel ja lurjustel võrdselt — keegi ei tulnud.

Teisel vaheajal ostis ta kava. Müüjannal olid käed-jalad tööd täis. Ruudi pistis talle kolmerublalise pihku ja jäi tagasiandmist ootama. Askeldav naisterahvas pöördus kiirelt tema poole: «Mitmeline teil oli?» Ainult hetk ja siis kõlas kindel vastus: «Viieline». Saanud raha tagasi, kadus ta kiiresti trepist üles.

Sündmused laval ei huvitanud teda, aga see kuulus hea tooni juurde, et pidid teatris käima. Seepärast rõõmustas ta, kui laes taas süttisid tuled, ja ruttas puhvetisse.

Järjekord oli juba pikk. Õnneks märkas ta ees üht tuttavat nägu. Eesnimi oli sel Toomas, rohkem ta temast ka ei mäletanud. See ei takistanud teda näole manamast kõige sõbramehelikumat naeratust ja juurde minemast. «Tere, Toomas! Noh, kuidas läheb?»

Vaene Toomas pingutas küll ajusid, aga mida pole, seda pole. Nähtavasti unustatud vana tuttav. «Ei noh, tere, tere! Mis sa teed või oled, töötan praegu ...» Nii kestis jutujärg müüjani ja Toomas osutus muidugi Reinuvader Rebase seljataga olevat.

Arve oli peale rublade üheksakümmend kopikat. Tavaliselt viskas siis Rudolf suursuguse liigutusega 50—60 kopikat hästi peenikest raha letile — hakkas siis müüja kiiruga seda lugema! Et teisel pool kaalupomme oli seekord aga sünge näoga mehemürakas, siis ta ei riskinud. «Ainult 81 kopikat on», ütles ta kõige ehtsama kahetsustundega, surudes ülejäänud peenraha hästi sügavale tasku põhja. «Noh, olgu,» torises mees, mul peent raha vaja».

«Jaa, elu on ikka ilus», mõtles Rudolf teatrist lahkudes. «Selle peale peaks kohe tuju tõstma.»

*

Restoranist Rudolf ei läinud, vaid tuttavad viisid ta koju. Kui «Volga» koduukse ees peatus, oli tal kainem moment. Kohe välgatas aga läbi pea tal mõte, et peab vist nüüd sõiduarve maksma ja vajus veel rohkem röötsakile.

Hommik saabus koos traditsioonilise peavaluga. Peaks vist pead parandama ...

Taskust ripnes välja öösine arve kolmekohalise arvuga. Ei õnnestunud teistele kaela sokutada! «Eh, kopsas ta käega otsaette, «ja täna on mul veel kõneringis esinemine: «INIMENE — see kõlab uhkelt»» ...

LEO

Kas unistused või seitseaastaku tegelikkus?

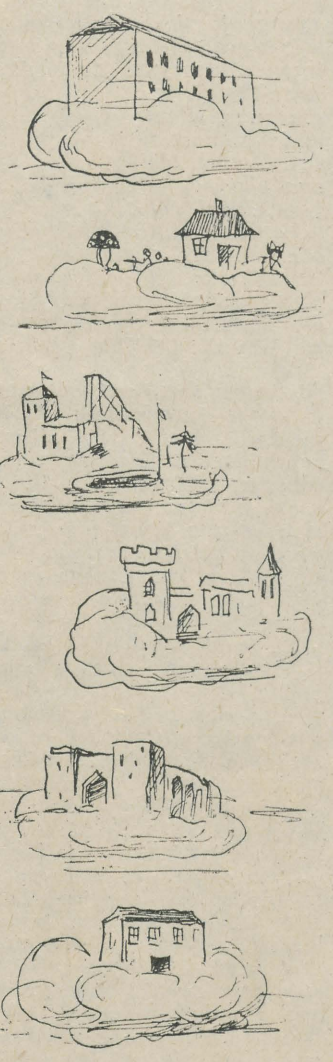

Prorektor V. Simm: «Olen veendunud, et seitseaastakul täituvad minu unistused — valmivad ühiselamu, lasteaed, «Kääriku», ülikooli puhkekodu, Teadusliku Raamatukogu hoone ja füüsika-matemaatika korpus.»

Oleme sm. Simmiga ühel nõul, sest, need on kogu meie kollektiivi unistused.

VÕISTLUSTÖÖ

TÕUSIKU TEESID

III. ÜHISELAMUS.

Enne sisenemist jalgu ei pühi.
Vedruga ukse lasen paukudes kinni.

Uksi avan ja sulen jalaga.
Põrandapesu vee, toidujäätmed, pudelipesu paberi jne. valan kraanikaussi.

Toidukapi ette riputan suure tabaluku, vastasel korral peaksid seal puuduma pesemata piimapudelid.

Kui tuba on korratu, lukustan samuti ukse.

Vaba aja kulutan lobisemisele, kaardimängule ja magamisele, ei raiska seda ülikoolis toimuvate üldhariduslike loengute ega fakultatiivsete ainete kuulamiseks.

Kui linnast lehte osta ei saanud, siis varastan «intri» valvelaualt.

IV. KÄITUMINE.

Värvin end alati ja ohtralt; varahommikul lähen kõrvarõngastes loengule.

Kohvikus ja restoranis viskan jootraha.

Näitena sellest, et olen kord midagi otsustanud, on suitsetamine. Isikupära olemasolu kriipsutan alla peenutseva suitsetamismaneeriga (žestid, miimika).

Terve elurõõmu, huumorimeele, vaimukuse ja kultuursuse puudumist maskeerin alkoholi ohtra tarvitamisega.

Kannan moe vormirõivastust (ka triibulist vormisalli).

Noorematel kursustel jätsin akadeemilise mulje nii, et tänaval ei märganud ega tervitanud oma kursusekaaslasi (nende arvates olin teadusse nii süvenenud).

Rektorit ei tervita.

Avaldused dekanaati jm. kirjutan vihikulehele (või poolele sellest). Ei pööra tähelepanu kasutatava paberi kvaliteedile.

Vastuvõtule lähen mantlis ja üliõpilasmütsis.

Aulas kannan üliõpilasmütsi. Teised ütlevad, et ma olevat nii «hea kuju».

Loengul, seminaris jm. poen ikka tagumistesse pinkidesse, mis sest, et jätan argpüksi ja profaani mulje.

Tahvlit mul puhastada ei sobi, ja õppejõud teeb selle loengu algul isegi puhtaks.

Käitumisel ei lähtu ma põhimõttest, et kasutatu (auditoorium, köök, jne.) oleks samas korras kui enne. Ikka nii, et minu järele peab keegi koristama, toole laua juurde asetama, lampi kustutama jne.

Käitun ülbelt, olen tänamatu õppejõududele. Mulle ei tule mõtet, et neile on elutööks minusuguste «tarkade» targemaks tegemine.

(Järgneb)

Tähelepanu!

6. jaanuaril 1959. a. esietendub RT «Vanemuise» saalis TRÜ näiteringi poolt äsja küpseks saanud A. Rozovi «Rõõmu otsingul».

Pääsmeid võib saada TRÜ ametiühingukomiteest.

Toimetaja **J. FELDBACH**

JUSS OSTAB NÄÄRIKINKE

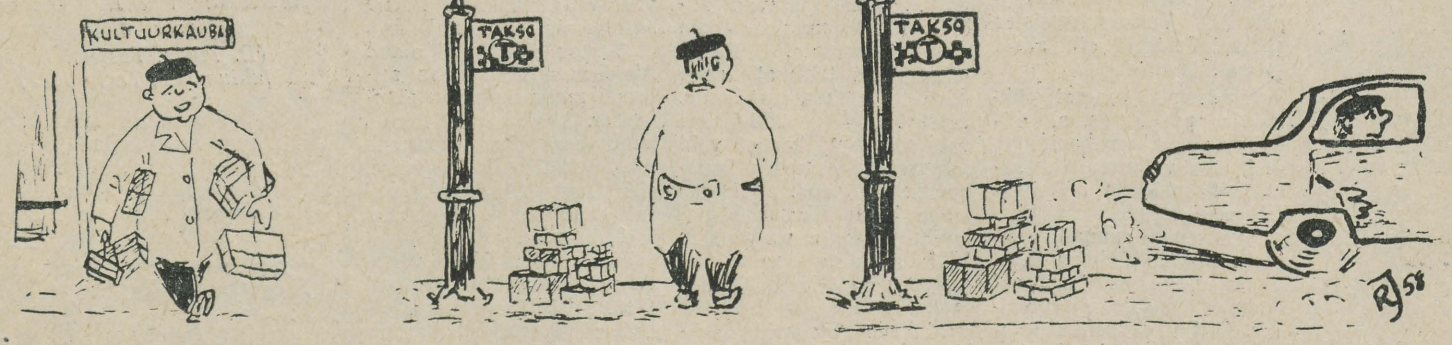

MB 09918 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 4878

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR